

Yai Win Kibiya

Sepik Iwam New Testament

Contents

MATYU	1
MAK	79
LUK	126
JON	204
APOSEL	269
ROM	344
1 KORIN	383
2 KORIN	425
GALESIA	456
EFESAS	473
FILIPAI	488
KOLOSI	498
1 TESALONAIKA	509
2 TESALONAIKA	517
1 TIMOTI	521
2 TIMOTI	530
TAITAS	537
FILIMON	543
HIBRU	546
JEMS	580
1 PITA	591
2 PITA	603
1 JON	610
2 JON	620
3 JON	622
JUT	624
REVELESEN	628

Yai Win Kibiya

The New Testament in the Sepik Iwam Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long Niugini

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

3cd07fba-358f-5fd1-b4ff-b13598678254

ISBN: 978-1-5313-0306-8

MATYU

Matyu siya winkika ta yokwowa. Matyu siya Jisis siir mii kigna miriiyan inkam nwir ieya mi siir inig whirin Li-vaikin. Ta Yokwowa Matyu siya winkika Jisis siir nomiyyauim Juda iikamim simi-iram. Mi sima sima ina boinim Jisis siya pi hiniin inkamkin mi sima siir kigwinim mi ina boinim krima wakaenanaeyin Jisisin ti siya nimbiniyin Matyu siya winkim niwii whiekakim Jisis siya boin-mimauuwim simiir. Iriig.

Tiriiginim yim Jisis Kraisi siir yidiwi wanwiyayim simiir inig ima

(Lk 3:23-28)

1 Ti kara winkiyim yim Jisis siir yidiwi wanwiyayim simiir inig ima. Jisis siya yio inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir isidgin mi yio Devidin Ebrahimni isidin siirgin.

²Ebrahim yio Aisakni adgin mi Aisakin yio Jekopni adgin mi Jekopin yio Judani adgin mi siir nomousisim ikim, yio simiir yao adgin. ³Judain yio Peres Sira sowiir adgin. Mi sowiir yopiya Temaka. Mi Peresin yio Hesroni adgin. Mi Hesronin yio Ramni adgin. ⁴Mi Ramin yio Aminadapni adgin mi Aminadapin yio Nasoni adgin mi Nasonin yio Salmoni adgin. ⁵Mi Salmonin yio Boasni adgin mi Boas siir apua Rehapka. Mi Boasin yio Obetni adgin mi siir apua Rutga mi Obetin yio Jesini adgin. ⁶Mi Jesiyin inkam komiiyin nu kigriraowiyin Devid siir adgin mi Devidin yio Solomoni adgin mi siir apua biya Yuraiani wig niki oka. ⁷Mi Solomonin yio Riaboamni adgin mi Riaboamin yio Abaisani adgin. Mi Abaisain yio Esani adgin. ⁸Mi Esanin yio Jehosapetni adgin mi Jehosapetin yio Joramni adgin. Mi Joramni yio Asaiani adgin. ⁹Mi Asaiain

yio Jotamni adgin mi Jotamin yio Ehasni adgin. Mi Ehasin yio Hesekaiani adgin. ¹⁰Mi Hesekaian yio Manasani adgin mi Manasain yio Emosni adgin. Mi Emosin yio Josaiani adgin. ¹¹Mi Josaian yio Jekonaia mi siir nomou yaowae ikim simiir adgin. Mi taka iya saeya Isrel simiir sauan omomin sima nikiunama om komii Babilon siir nu iir nini priimiriinakiya whisarii mii.

¹²Mi iya sima om komii Babilon siir nu iirar niki priimiriyim whisarii mii mi Jekonaia siya Sialtiel siir ad nwoyin. Mi Sialtiel yio Serababelni adgin. ¹³Mi Serababelin yio Abiatni adgin mi Abiatin yio Elaiakim siir adgin. Mi Elaiakimin yio Esoni adgin. ¹⁴Mi Esoin yio Sedokni adgin mi Sedokin yio Ekimni adgin. Mi Ekimin yio Elaiatni adgin. ¹⁵Mi Elaiatin yio Eliesani adgin mi Eliesanin yio Matani adgin. Mi Matanin yio Jekopni adgin. ¹⁶Mi Jekopin yio Josepni adgin mi Josepin yio Mariani kamkin. Mi Jisis siirin Maria saeya naokainakin. Sima siirin ha dapikim Kraisi, inkam Adi Komii siya nikropkiyin.

¹⁷Mi yinieyim Ebrahim siir hirankin nityokiyokiiyim Devid siir nakiyangu-niyim isidim iuur whiigim mi Devid siir hirankin nityokiyokiiyim yinieyim ini iya sima om komii Babilon siir nu iir miriia whisarii mii ini saiirar yadigniya, yim iriipi hiriinan iuur whiigim. Mi iya sima whisarii mii priimiri-ya om komii Babilon simiir nu iir mi nityokiyokiiyim mi ini Kraisi siya nimbiyama iya saiirar yakiyanguuniyim inkamin Adi Komii siya nikropkiyin mi yim iriipi hiriinan isidim iuur whii. Iriig.

Maria saeya Jisis Kraisi siir naokainaka

(Lk 2:1-7)

¹⁸Niwiiyin Jisis Kraisi siir naokainan yio hiningin, siir yopiya Maria saiirin Josep siiram bidi boiritmaiya siya

nonkwonam. Mi siya iripa piu saika niki o karamaeyar niki owin mi ini saeyar yinokninkinkiya, saeya Adi Komii siir naeyiu iirsiyar nwokika yinkak. ¹⁹Mi Josepin kamin sairam boiritmaiyn, siya inkam wadiekın. Siir iga hinda tinda bi nokwowikin. Niingaka. Mi siya Maria saiirin iikam whwonkam ida kiyopsibgi haiginiuwim pi boriisopi. Mi siya hinda nimprio sopkiyam tiri mi saeya wi nididgak nwowisi. ²⁰Josep siya ta saiir saiira naingwokwonanaekın mi Adi Komii siir paekwosimın siirin nhwo siya yikiumauu. Paekwosim siya boin, Josep Davidni yinneyim sim yinisimın, ta kiriir wiga Maria yinkak nwowa kira saiir nonkwonasi kipi nidid. Waki yinisimın saiir mhiinau hir nwokaiyn, yio Adi Komii siir naeyiu miyikin siyar haigiyumauugin. ²¹Saeya wi yinisim yinkamiyn naokainaei, siya wi Isrel simiir iikamim simiir dimın biyie imiir haiyoprimdiyumiigi mi wi simiir nanaimwarkainaei. Mi kira siir inigin wi Jisis asi nokdap haiginiuwi.

²²Ti digworaekwo whiekakim nimbibiyamim ini ti yayim bidi bidiniya Adi Komii siya boinkiyim profet inkamin siir boinmimauuwam mi simiir swoki boinurwokaigikin. Profet inkamin siya hiniina boinkikin. ²³Wakae, wig kopak-sim niinga ira inkamaka iripa piu nwo karam nwowa, saeya wi yinkak nwowi mi wi yinisim yinkamiyn naokainaei. Mi sima siir inigin wi Emanyuel nokdap haiginiuwi. Mi ti paekwosim siir yayi ini dig ywokiya. Mi ti inigin siir inig mwokimwowin yio hiniingin, Adi Komii krimiir Wanin siya ini krimakar nwowin.

²⁴Mi Josep siya ha kaknanaokaigiyin mi siya ini Biyan Inkam Komiiyn siir paekwosimın siya boingikin yayim ini simiir hiriinanar swoki tirin. Mi siya siir wiga saiirin ina yonkwonan. ²⁵Mi Josep siya iripa piu saika bi nwomiminkin mi ini saeyar yaokaina budgiyn yinisim ii-

irar. Mi Josep siya siir inigin Jisis yokdap haiginiu. Iriig.

Kam nhirim Jisis siir kignakiyam nitkim

2 Maria saeya Jisis siirin omisim Bethlehem nu Judia hir naokainakin, iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwowa. Mi mhoiyya saeya siir naokainakiyn mi kam nhirim nauuni siyiun si ninokninkiniyım, bieki nimbidiyn hiranım om komii Jerusalema hiriir yit. ²Mi sima ini sriini, iya krıma ti nauun win komii iir kigim ti yinisim winin naokainan siirin Judami inkam komiiyn simiir nu kigriraowanın ini papi nwowin? Nim krıma ina yinokninkiniyım ti yinisimın bidi yaokainakiyn. Mi krıma siir inig iir nini hainaniyam nitkim. ³Mi iya inkam komiiyn Herot siya ta yayi aiiir wakaewinin mi siya ini hikakar ywokiyn. Dimusi rani, siya hiniina naingwokin ti yinisimın wi siyar nokwokairinanaowidi siir igsopa. Om komii Jerusalem hirin iikam nhirim yim iripi hiriinan ini hikakar mi okiyim. ⁴Mi Herot siya prısmi biyan inkamim simiiram yikiuna, yipiki Adi Komii siir inig hainaniyım omakam simiir dimın taemin imiir kigriraowiyım mi kamim siyu komii ninokninkini ikim. Mi siya simiirin ha nikiuna digin mi siya simiir srii, inkamin siya nimbingiyin Kraisiya wi piki hiniin omin si naokainaei? ⁵Sima siirin hiniina boin, om Bethlehem nu Judia hirin profet inkamin siya hiniina boinkikin, ta yayi siya hiniina win boinkikin, ⁶omisim Bethlehem nu Judia hiranin, kira inig karamae omisim tani. Niingaki niingakiinga. Mi inkam komii nwiirin wi kiriir waraur nimbiyami mi siya wi kariir isidin Isrel hiranin

wi simiir nu kigriraowan inkam komii nwowi.

⁷Mi Herot siya ti kamim bieki nimbiidniyin hiranki nitim, simiirin hindara asi nimprio ikiunakin, nimprio yai boinam. Mi siya simiirin ina sriiyin, tiki nauuni paki hiniin iya sae nimbiyamkin, ha? ⁸Mi iya sima siir boinmimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin om Betlehem hiriir mi ina boinkiyin, kima ha dam! Mi kima ti yinisimin siirimin pranae pranae kipi hansran. Mi kima pi siir hansran yiskaii pa swoki it kariir swokini boinmauni. Mi an kara iriipi hiriinan, wi siir inig iir mini hainaniuwu. ⁹Mi sima Herot siir yai aiir wakae dignamim mi sima ina yamim. Mi ti nauunin biya sima niki kignaniyin bieki nimbiidniyin hir mi siya ha hioraraowamin simiir biyar mi ini omaka yinisim ieyar nwowa ini saiirgi saiir akou kouwar yakaigikiuwuwu. ¹⁰Mi sima ti nauun iir kigim mi sima ini maigimaigra komiikakar ywonamim. ¹¹Mi sima ha napninopkainamim omaka hiriir mi ini Maria sowiirbugar youapninopkai kigim. Mi sima ogmwo ha nini waisi hiiuwuwim mi ini yinisimin siir inig iirar ini hainaniuwim. Mi sima simiir miya sisimsisimim ha haiwaokiyim mi sima dimin kibi nhirim umir komii sainiyim kimidiniya siir priihauu. Dimininim sima priihauuwim hiniin hiniingim, gold mi paurain piuii miyik niusin whakiyin mi sandain namswopaini piuii miyiknan whaki ikin.

¹²Mi mhoiia simiirin Adi Komii siya kimidiniya nhwo yikumauuwii. Mi ti nhwo iirin Adi Komii siya hiniina boinki, kima wi Herot siiram kipi swoki am mi ti digworaekwowim kima kigim siir kipi boinmauwuwu. Niingaka. Mi sima yaeya siyu whira asi namkim simiir oma hiriirin. Iriig.

Sima nu Isiba hiriir yidamam

¹³Mi ta sima haiburgika saiir mhoiia mi Adi Komii siir paekwosimin siya hiniina boinki, kira dinsiingi mi kiriir wigiyim simiir dikiunam. Mi kira pi nu Isiba hiriir didamki mi hir tini owou mi wi karar swoki ikiugi kiriiramim. Herot siya wari yinisim iiram hansiri tiri siir nisomaowim. ¹⁴Mi Josep siya ti yai imiir wakaekiyin mi siya ina yinsingiyin. Mi siya siir wigiyin imiirin niya whinidamkiwii nu Isiba hiriirin. Mi sima ii kasa bi napiwaiyamkim hiriirin. ¹⁵Mi Josep siya nu Isib hiar nwowin mi ini Herot siyar yaobudgiyin. Mi sima ta yaiya biiki Biyan Inkam Komiiyin siya boinkiya profet inkam nwirin si mi saiir swoki boiniurwokaigikim. Saeya hiniina boinkika, kariir yinisim yinkamiyinin nu Isib hir nwowin, kara siiram swoki ikiugi siya swoki itim. Iriig.

Herot siya boinkikin yinisimim sima nisomsom aokaokiyim

¹⁶Mi iya Herot siya hiniina ninokninkinkiyin ti kamim bieki nimbiidniyin hiranki nitim, sima siir niksisaegigim. Mi siir kwoinin ina iwitpaomaigiyin mi siya kam nhirim yai kirie simiir boinki, sima om Betlehem mi omisisim nhirim siir kingiin nwo ikim simiir hiran yinisim yinkamiyin whiekakim, biewi whwowisa nwowim mi nua tiriir nwonainiyim simiir nisomsom aowam. Siya digworaekwowim nauun ninokninkini kamim sima boingigim mi simiir swoki aingwowoknakikin iya Jisis siir naokaina. Mi sima asi nisomsom aokaokim yinkamiyinin biewi whwowisa nwowim nua tiriir nitim.

¹⁷Mi tiki digworaekwowim biigi Biyan Inkam Komiiyin profet Jeremaia siya boinkiyim simiir swoki

boiniurwokaigikin. Siya hiniina boinkikin,

¹⁸ siima wakaeki yaiya om Rama hiran iikamim siima nouubopon prasae bi kinkim. Rachel saeya saiir yinisisim imiirsi kaouuboponka. Mi iikamim siima saiir hiirwokmaiym dig bi nwokim. Niingaka. Dimusi rani, saiir yinisisimim nwirmin nwirminkin bi swoki okikim. Niingaki, niingaka. Mi ti diminim nimbiamim iiya Herot siya nisomsom aokaowim Rachel saiir isidin simiir yinisim yinkamiym imiir omisim Betlehem hir. Iriig.

Josep siima niyyin nu Isib hir haiburgim mi siima ina swoki amim

¹⁹ Mi mhoyiya Herot siya ina yaonamin. Mi nu Isib hirin Biyan Inkam Komiiyin siir paekwosimin nhwo siya yikiuamau Josep siirin. ²⁰ Siya hiniina boinkikin, kira dinsiingi mi kira kiriir wigiyim simiir dikunam mipi nu Isrel hiriir swoki am. Iikamim ti yinisim iir nisomaowam boinim siima bidi yaokaoswowamim. ²¹ Mi Josep siya ha kannaokaigiyin mi siya ini siir wigiyim simiir yikunamim mi siima ina swoki amim nu Isrel hiriir.

²² Mi siyar wakaewin Akeleas siya siir adin Herot siir mii aiir bidi swoki hainaowidin nu Judia siir nu kigriraowan inkam komii nwowam. Mi Josep siya asi nididgin hiriir namsiyin. Mi nhwo whirin Josep siya whinin, Adi Komii siya siirin hiniina boinki, kira wi hiriir kipi nam. Mi siya nu Galiliya hinda asi namkin. ²³ Mi siya kimidiniya om whirin Nasaret nikiuwiym siir ini idwoiu. Mi siima ta yaiya biya profet inkamin siya boinkiya saiir swoki boiniurwokaigim. Siima siirin wi om Nasaretan inkam nikiuwi. Iriig.

Jonin inkamin baptaiyyin Adi Komii siir yaiya siya boinmimaugun

(Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)

3 Mi biewi nhirim bidi yamkiyim iya Josep Maria Simani om Nasaret hir nwoowa. Mi mhoyiya Jonin op baptaiyyin siya ha nitin mi kimidiniya nu Judia hiran nu siiyin apain siir hir ini boinmimaau bwakainani, Adi Komii siir yaiya. ² Mi siya hiniina boinki, kima dimin biyie biyeyim simiirin digiumii haimriyugig. Dimusi rani, iya Adi Komii siya siir digworaekwowim simiir kigirkakana ini kingiin nwoowa. ³ Jonin ti siya inkamin Adi Komii siya boinkiyin profet Aisaiani. Bidi bidiniyarin profet Aisaia siya hiniina winboinkikin, maeyau siiyin nu apain inkam kamaeyin, inkam nwirin siir yaiya hiniina kauwok boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siiyin sibgu kisiosop diriraerarkwokin. Siir siyupai siyupaiym sibgu diriraerarkwokin siya napnaniyam.

⁴ Jon siya niya yiuisa miyyik rani, kamelni piokim. Mi siya piuwopa ha mi kikog mi naeyim siya naeyim kokmwo graeys minim mi mhwiini yin ikim. Siya yaeya dimin whir bi swoki aeikin, siya inkam paeprikabnankin. ⁵ Mi taka iya, iikamim om komii Jerusalem hiranim mi nu Judian ikim mi iikam whiekakim omom ie Jodan kingiin nwo ikim simar yitswo Jon siiramin. ⁶ Mi siima simiir dimin biyie biyeyim ha nomboiniskiyim mi Jon siya simiirin ie Jodan hir baptais haiginiu.

⁷ Mi Jon siyar kig Farisi Sadyusimi kam isid komiiyin pi niti siirim op simiir baptais haiginiuam. Mi siya simiir boinki, kima kam miyyiknanki mi iuwi, ini wrakiwranan ywowim. Kimiirin niinga boinkikim kima kariiram nidamnaniym op kimiir baptais haiginiuam, ha? Mi Adi

Komii krimiir Wanin siya wi kimiir nonkwoninwiiimwiiirnin kin tani iya siya iikamim simiir hidi, aniya? ⁸Mi kima iikam whiekakim simiirin hiniina diisiimauu, kimiir dimin biyeyim bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁹Kimiir kwoinin hiniina kipi naingwo Ebrahamin krimiir brougaekin mi kima wi kigugu rani. Niingaka. Kara kimiirin yaimwowar boinki, Adi Komii siya siiyam simiir mi tirki, Ebraham siir yinisisim nimbiamam wi digar mi owi. ¹⁰Mi siir ua ini paimii hirar haigin taohaigina mi pae whiekakim nae miyik bud karamae nwowim, yim wi paenau sima niyitkaigaigii. ¹¹Ta op ara kara baptais haiginiuwa ya min nisiimauuga kimiir dimin biyeyim bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi inkamin kariir mhoyiya nitin, kouwin ini siyar ywowin. Mi siya ini yaowae adnan ywowin mi an kara ini yinisinna ywowin. Mi kara siir miisimim wi sibgu inomokninkin mirii rani. Niingaka. Kara kimiirin op arar baptais haiginiuwi mi Adi Komii siir naeyiuin wi siya hainiuae haiginiuwi mi siir paeya niyuaeya warar. Kara inkam miyik rani, siir iga siya niya saiir uridin wi kara waisi hak rani. Niingaka. ¹²Mi Siya iikamim simiirin wi inkamin twonidim twonau haigiyim simiir hiriinan hidi mi ha nokwobrombropiyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi iya iki twonid imiir nikwobrombrop digiyim mi kasim pa kwuubrugiki. Mi twonid niingam pi simasima namwokaiyuwi. Mi kas imiirin pa nhisopkininaka mi simiirin pi paeya nhisopkin namginkii. Mi ta paeya wi niutiingii rani. Niingaka. Saeya wi hiriyyar niyuyokiyokiikaeyami. Iriig.

Jon siya baptais haiginiugin Jisis siirin

(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir haiburgigin mi ina yitin ie Jordan tiriir. Jon siirim, siirin op siya baptais haiginiuwim. ¹⁴Mi Jon siya Jisis siir kwoin iir kisina haigigiyam tirkin mi siya ina boinin, Jisis, ambi kira baptais haiginiuwi. Mi kira kariiram dimusi nitkin, ha? Kara inkam miyik rani. ¹⁵Mi Jisis siya siir yai anaka hiniina yowarkii boin, kiya, panao kira pi ta kara boina yayi pi saiir hiriinanar tir. Ini ywokiyyin krima swoki boiniurwokaigiyin Adi Komii siir siyiu miyikin siya boinkiyin siirar wakaeyokna diriraerar. Mi Jon siya siir yai aiir asi wakaeyokna diriraerarkin.

¹⁶Mi siirin ha baptais haiginiugiyin mi siya ina iyig apnadamim op hirankar. Mi ninomora ina haiwaokiya omaka anonan siiram. Mi siya kigwin Adi Komii siir naeyiuin inmabnan siinanaiiniyyin mi ini siir yauni oniyin. ¹⁷Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya, saeya hiniina kauwok boinkika, tiriginin yio kariirgi kariir yinisisim ieya. Kariir kwoinin ini siirgi siiramar naingwo iskiyyin. Iriig.

Setan siya Jisis siiram kinankiugin

(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

4 Mi taka iya Jisis siya op baptais saiir mhoyiya siirin Adi Komii siir naeyiu ieya yikiunam maeyau nu siyyin apa saiir hiriir Setan siya kinankiuwam. ²Mi iyyim mhiirima siya mwowim nabeyim kamnwis mi niyyim iriipi hiriinan kamnwis. Mi siya naemin dimin bi naekin mi mhoyiya siya mhii komiyya ina yaowin. ³Mi Setan siya kinankiuwan inkamin ha nitin Jisis siiram mi ina yaboiniyyin mi kira Adi Komii siir yinisisimkin niuwi mi kira ti siiyam

simiir boinki mi sima pi bret nwoki imbiyamim. ⁴Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, inkamin kwoinbudin omwai sibgu waiyayokiyokiiyiin naesi bi haiigin. Niingaka. Inkamki sibgu haiyiin kwoinbudin ya Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nita yai miyika sasarga.

⁵Mi siya ha boin digiyin mhoiia Setan siya siirin om komii Jerusalem hiriir yikiunam mi siirin omaka Adi Komii siira saair akou yami okmwini okwoki. ⁶Mi siya ina boinkiyin siirin, kira Adi Komii siir yinisimki niuwi mipi waraur ankar tami iswit natkiigi. Mi kira pi naonam tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, Adi Komii siya wi igao yai siir paekwosim imiir boinki kiriir haiwinam. Mi kiriir iga wi siya minki haiwin tani.

⁷Mi Jisis siya siir yai akan hiniina swoki owarkii boinki, kara pi hiniina tir tani. Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hiniina swoki boinkika, kira kiriir Biiyan Inkam Komiiyiin siiram whisarii kipi kinkankiu siya kiriir Adi Komiiyiin mi yaiya yaimwo karamaeya saair kipi prii boin siya kariir whindiriraeram.

⁸Siya ha boin digiyin mi Setan siya Jisis siirin kimidiniya mhiu komii whirin siir mhiu kiugi kua hiriir yikiunam. Mi siya siirin ina yiisimaauyokiyokiigiin nupai nupaiyim hinda tindanim ti nu iir nwowim simiirin mi dimin miyik miyik ikim siya ti digworaekwo imiir ha niisimauu digiyin, ⁹Mi siya ina boinkiyin mi kira pi ogmwo kariiram waisi hiuwi mi kariir inig iir hainani mi ti digworaekwowim kira kigim kara wi kiriirarar hauuswoki kira kigriraowim. ¹⁰Mi Jisis siya siir yai akan hiniina yowarkii boin, Setan, damki! Yokwo Komii saeya hiniina boinka, Biiyan Inkam Komiiyiin siir inig iirara hainan iski, siya kiriir Adi Komiiyiin mi kira siir mi aiirar

donkworinu kripkai. ¹¹Mi siya ha boin digiyin, setan siya siirin ha haiburgigin mi ina yamin mi Adi Komii siir paekwosimim ha nitim, siirin kimidiniya sima yauni whinkinsiisni. Iriig.

Jisis siir miya nu Galili hir mirii bwakainakin.

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹²Mi mhoiia Jisis siya hiniina wakaewin sima Jon siirin omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriia saair bidi hiugripkiikikaiyin. Dimusi rani, siya igao yai Inkam Komii Herot siir boinkin. Mi siya ti om iir haiburgik mi nu Galili hiriir yam. ¹³Mi siya om Nasaret hir bi sibgu owipisuwikin mi siya om Nasaret siir haiburgikin mi siya kimidiniya om Kapaneam hir ini owou. Ti omin whii Galili whiigbida waiyin, ti iikamim Sebyulan Naptalai sowiir isidin sima nwowa maeyau saair hir ¹⁴Jisis siya ha nitin ta maeyau air mi ini diga ywokiya yai biiya Biiyan Inkam Komiiyiin siya boinkiya profet Aisaiani mi siya boinkiya ya saair swoki boiniurwokaigika. Ta yaiya siya winkiya saeya hiniinga,

¹⁵mi nu Sebyulan mi nu Naptalai sowiir hiran siyiun whii komii Solwara namin mi ina yiuguskiyin ie Jordan iegbid mirmiia mi nu Galili Juda iikam tani mi Juda iikam nhirim hir nwowim simiir hiriir yam. ¹⁶Mi iikamim ti maeyau owiir nwowim niibwomambwonan mi tariinanin sima nokiya dimin komii siir bidi haiyim mi ti hiran iikamim dimin biyie tirim ini hapi inkam wiirnan ywowim mi tariinanin bienan simiir bidi yokiyakiyim.

¹⁷Mi taka iya Jisis siya nu Galili hir nwowin siya yaiya saair boinmimaau bwakainakin. Siya hiniina boin, kimiir dimin biyie biyeyim simiirin ti haiyoprindiyumiigi. Dimusi rani, iya Adi

Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. Iriig.

**Anasu mii miriiyim kam
nwiyyim Jisis siya nikiunakim**

(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸Mi iya Jisis siya Galili whiigbid whiigbida hiriir nouapamin mi siya iwinyaoowo anasu mii miriiyo sowiir yao youap kigam Saimon mi siir inig whirin wi Pita dapi mi siir nomousim ieya Endru, yo sowa yaowin haimna nitmaigo whii hir. Mi ta anasu haii miya ya sowiir yao umir miiga. ¹⁹Mi Jisis siya sowiir yao boinki, biya kowa anasu mii miriiko mi tariinanin kowa kanakar wit mi kowiirin wi kara niisiimauwi siyiun iikamim sim mhi kwoinim sim ninkpit haigiyim mi sim nanmaiwarkainaeyin.

²⁰Mi biri kimiminkikin, sowiir haimnan ini hirar kwomaimiigiyin mi sowa ini siir mhoiyya yamwo.

²¹Mi siya ha swoki kwapnamin mi ini iwinyao nwiswo sowiirar swoki kwakigo, Jems Jon sowiirar, Sebedini yinisim nwiswo. Yo sowa i hirar nidwokaii sowiir adin Sebedi saikar. Yim simaniyin simiirni haimna iir mi kisosok diriraerari. Mi sowiirin kimidiniya Jisis siya yikiuna. ²²Mi sowa bi kimiminkiko, sowiir adin siirin ini i hirar kwaewisrimiiigigo mi sowa ini Jisis siir mhoiyyar yamwo. Iriig.

**Jisis siya iikamim makakim
simiir haiswoniskiigin**

(Lk 6:17-19)

²³Jisis siya nu Galili siirar yapyokii irkak. Mi siya iikam imiirin Juda simiir maeyauwa yaimin dimin nidwokai wakaeyim simiir hir yowimwarkaiyi mi siya yai win kirie kibiya saiirin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair warar mi boinmimauu. Mi siya

iikamim mapai mapaigi niyyim simiirin warar mi haiswonimniskiiyam. ²⁴Mi siir yaiya ina yinyokiigiya nu Siria siirar. Mi sima simiir iikamim mapai mapaigi niyyim mi yiu bibiyeki nii whwonkaiyim mi iikamim whaowa piugi nwo ikim mi iikamim iga hinim ninsimsiriunakaeyamim siya simiir yinimniskiswo. ²⁵Mi iikam whie komiyya nu Galiliyankin nitim mi omisisim nhirim maeyau Dekapolis hiranim simiir hiranki nit ikim mi om komii Jerusalemanki nit ikim mi om nhirim nu Judianki nit ikim mi ie Jordan siir kingiin hindanki mi it ikim sima ini siir mhoiyyar yamim. Iriig.

**Jisis siya mhiu kiu hir
boinmimauugin iikamim
mairgimairgakakim simiir.**

5 Mi Jisis siya iikam whie komii simiir kigin siir mhoiyya namim mi siya kimidiniya mhiu whirin siir hiriir iyyam. Mi siya hir ha nini ii idwo iuwun mi kamim siir kigna miriiyim ina yitin siirim saika nidwowim. ²Sima hirar nidwowim mi Jisis siya simiirin hiniina yowimwarkaiyi. Iriig.

**Jisis siya inkamki mairgimairgani
siyiun siir boinkin.**

(Lk 6:20-23)

³Mi iikamim ha naingwowim sima Adi Komii siirimin miigakim mi mairgimairga wadieyar nwowi. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar kigriraowi. ⁴Mi iikamim ninouninki kaeyamim mi wadie nwowim mi wi mairgimairga whisarii nwo rani, simiirin wi op Adi Komii siyar hauukwiyae haiginiwi. ⁵Mi iikamim yai min ninkisimsio boin karam nwowiyim mi simama naingwona karam nwowiyim, yim sima wadieya dwo mi ha mairgimairga. Dimusi

rani, simiirin wi Adi Komii siyar hauuwi nuin. ⁶Yipiki iikamkim mhiigi naoni hiniin Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknamin wadieyar dwo. Sima ha sibgu maigimaiga. Dimusi rani, siya wi simiir whindiriraerari wi wadieyar nwowi mi wi siir mhoiiyar nami. ⁷Iikamim, iikam nhirmisi naingwobumbuwiyim sima wadieyar dwo mi ha maigimaiga. Dimusi rani, Adi Komii siya wi simiirsiyar mi inkin aingwobumbuwi. ⁸Mi iikamim mhii kwoinim rirmiya nwoiiyim sima wadieya dwo mi sima ha maigimaiga. Dimusi rani, sima wi Adi Komii saikar nwowi. ⁹Mi kamim yaii min ninii nansaowi siyiun siir minwokmaiym iripa nongwomamair aeyam sima wadieya dwo mi ha maigimaiga. Dimusi rani, mhoiia Adi Komii siya wa boini, sima kariir yinisimkim. ¹⁰Mi iikamim Adi Komii siir yaiya sair wakaeyoknam hik sairsi haii sima wadieya timi o mi ha maigimaiga. Whisarii rani, iia Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya simiir wararga.

¹¹Mi sima kimiirin ha kigii, kima ini kariir siyu iir napim mi ini kimiir tioim mi ini yai bibiyie kimiir kinaop itkaigaiyuim mi kimiirin wi sima niksisaie. Mi kima wadieya sibgu idwowi mi wa maigimaigae. ¹²Mi biiya sima profet inkamim simiirin hiriinanar mi tionanaekim. Kima iripar dingwomamair ae. Dimusi rani, mhoiia ti digworaekwo miyik miyikim ninomor kou hir nwokwokinim yim kimiirgim. Iriig.

Iikamim naingwo tibmiiyim yim ini wa mi pae niuayan yowowim

(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³Wim kima iikamim simiir whwonkam idan ini wa nan yowowim iikamim simiir whinkinsiisim. Mi wa siir hiiya saeya digiiyim mi wi panina swoki tiri siir hiiya sair swoki haiyim? Niingaka. Tiki hiniin wain yio mii karamaekin. Mi sima siirin pi hindara kabitkaigi iski mi iga wi siirar ninkin okwowi.

¹⁴Wim kima ini nu tiran pae niuayan yowowim. Mi kima siyu miyik napiyin iikamim simiir niisimauuwi kima om komiiyin mhiu kiugikiu nwoiiyin siir hiriinan yowowim yio bi swoki kimirkaiigin. Niingaka. Iikamim arugi aruwanim sima wa kigi. ¹⁵Inkamim yuikid hangimuwiiyin, siya siirin twoni bi higriniu haiginikin. Niingaka. Siya siirin pi romiyasni ninankii mi iikamim ta omaka aiir nwowim, simiirin pi siyar niuya irkaki. ¹⁶Mi iriipi hiriinan kimiir siyiun iikamim simiir whwonkam idan paenan timi iuya irkak. Mi sima siyu miyikin kima tiriin siir kigii mi sima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir inig iir nwoki hainan praprasim. Iriig.

Adi Komii siir siyu komiiyin siir yaiga

¹⁷Kima ha kipi naingwo kara Moses siir siyu komiiyin mi profet kamim sim yai ikim, simiir kiindiyimdiyuwam nitkin. Niingaka. Kara simiir kiindiyuwam bi nitkin. Kara idwo simiir swoki inkin boinourwokaiyam nitkin. ¹⁸Kara kimiirin yaimwower boini, ti siyu komiiyin Moses siirin mi profet simiir yaisisimim mi sowiir diminsisimim hiumamakiuwim mi kiyiprimpriniuwim wi wara dig rani. Niingaka. Ninomor nu sowa wa digii mi ti Moses siir siyu komiiyin siir siyupai

siyupaiyim mi siir yaipai yaipaiyim, yim wa nimbini. ¹⁹Mi inkam nwrki Moses siir siyu komii siir diminsim whir niinikripi mi profet kamim simiir ikim mi siya iikam imiirin hiriinan siyu iirar swoki owomwarkaiyuwi mi ti hiriinan inkamin siya wi inigak nwo rani. Niingaka. Iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiirin. Mi inkamin Moses siir siyu komii siir siyumwoki siyumwowin mi profet kam ikim sowiir sibgu api mi iikam imiirin hiriinanar swoki owomwarkaiyuwi mi siya wi inig komiigaka nwowi iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana. ²⁰Mi hiriinankiniuwu kara kimiirin yaimwovar boinkii mi kimiir siyu miyikin ti kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi simiir siyu iirin haibur karamae nwowi, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiirin kima wi wara nwo rani. Iriig.

Kwoin haughauga whiyeni siyiugin

²¹Kima bidi wakaeyim Adi Komii siir yayim, biya Moses siya win boingikim, saeya hiniina boinka, kira inkam kipi nisomao mi inkam nwirin inkam nwirni nisomaowi mi siya wi yaigak nwowi. ²²Mi kara yai kwira pi saiir warar ninkin boinki mi inkamin siir nomiyyauin io siir nwowi mi ti inkamin wi yaigak nwowi mi inkamin nwirin siir nomiyyau iir nigbumbuwi mi ti inkamin siya wi yaigak nwowi kaunselmi biyan kamim simakain. Mi inkamin hiniina boini kira hab whaowaekin mi ti inkamin siirin sima wi paeya nikropki. ²³Mi kira diminim Adi Komii krimiir Wanin siir priihauuanim siir hiya saiir kingiin nini haigingigi mi kira ha naingwowaerkaigi kiriir nomiyyauin siya kinaka iokakiniuwu, whisarii rani, diminin kirar tirkin siirin siya kiriirin

io asi nwokin. ²⁴Mi kira diminim kira priihauuan tirim Adi Komii siir, yim siir hiya saiir kingiina tikini haigingigi. Mi kira ha tiki am, kiriir nomiyyauwin io kinaka nwowin siiram yai saika nini kisisop boiniuwam. Mi kira saika nini kisisop boingigi, iripa nongwomamair aeyam mi kira wi haini swoki am mi kiriir diminim kira priihauuwam tirim Adi Komii siir mi siirin haini tini hauuu.

²⁵Mi inkam nwirin kiriirin inkam komiyyin yai hidiyin yai saika boinam tiri, iya kowa siyu hirar niki apamiya saiirin mi kira kipi kimimin, saika yai ha kisisop boinsasaugi iripa nongwomamair aeyamin. Ni wi ti inkamin si pi boinmauugiyyuwisi inkamin yai hidiyin si mi yio wi polismi iin hauugi, sima nini huugripiikaigikim maeyauwa hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir. ²⁶Kara kiriirin yaimwovar boini mi kira ta kiriir hik saiir umir iir sainsisau karamae nwowi mi ni kira omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hiranki wi aisiima niki haiburgig rani. Niingaka. Iriig.

Nonkwonani siyiuin siir tirbuwi ikin

²⁷Kima bidiya iki wakaeyim yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni siyiuim sim, siya hiniina boinkikin, kira nonkwonani siyiuin siir kipi tirbu. ²⁸Mi kara kimiirin pi yai kwira saiir warar ninkin boinki. Inkamin siya nhwo ara kigikiigi wig iramin mi tiki hiriinan inkamin siir kwoinin yio nonkwonani siyiuin siir bidi tirbuin. ²⁹Mi kiriir iinigan nhwonain kiriirin siya nipiyaokii-nami siyu biyie tiram mi kira siirin habitkiigi. Yio miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi mi iripi hiriinan yio miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka saiirin paeya nitkaigi. ³⁰Mi kiriir ina iiniga kiriirin saeya

kiyapiyaokiinami siyu biyie tiram mi saiirin kaigrip itkaigi. Yio miyik rani, kiriir piu haimiya saeya mi kiguguwi, iriipi hiriinan miyiki miyik rani, kiriir piu irkaka saiirin paeya nitkaigi. Iriig.

Wigkam sopni siyugin

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

³¹ Biiya Moses siya hiniina win boinkin mi inkam nwirin siya siir wig aiir sopkiyam naingwowi mi siya saiir sopkiyamin yokwo witisim kwira win hauugi. ³² Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, inkamin siir wiga aiir sopkii mi siir wig saeya hii bi nanaemiminka. Ti inkamin siya tirbugikin ta wig aiirin iya saeya kam nwir nini onkwonaiuwa mi saeya hii asi nanaeka. Ti mhoyian kamin saeya swokini owiuwin siya iriipi hiriinan sowawaiyin hii asi nanaeko, ti hiriinan siyuun yio biyan kam ieyar tirbugikin. Iriig.

Adi Komii siya nimbini siyugin

³³ Mi yai nhirim biiya brougae Moses siya winim yokwoni Adi Komii siir hirankin, siya hiniina boinkikin, iya kira Adi Komii siir inigin siir nikopaisisiri mi kira kipi nikopaisasae. ³⁴ Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, kima dimin nhirim nimbina tiriyim mi mhoyia kipi swoki ikopaisisir. Niingaka. Mi kima ninomor saiirin whisarii kipi nikopwaisisir. Whisarii rani, ninomora ya Adi Komii siir maeyauga. ³⁵ Mi kima dimin whiram nimbiniyim nu iirin whisarii kipi nikopwaisisir. Dimusi rani, nuin yio Adi Komii siir iga aiir nokwosiisika. Mi om komii Jerusalemin iriipi hiriinan kipi mi tir. Dimusi rani, yio Inkam Komiiyim Adi Komii siya nu kigriraowiyin, yio siir om komiigin. ³⁶ Mi kira kiriir mwoin siir kipi dapboin ikopaisisir dimin whiram nimbiniyim.

Niingaka. Dimusi rani, kira kiriir kana saiir kanmai whir tirim wi dig nwo rani, whisanan yhiuwinan nwowamin. Niingaka. ³⁷ Iya kima iikamim simiirin dimin mini, kima hiniina boin, ihi kara wa tiri, iyie? Kara wi tir tani. Ti siyu hiniinin yio wadiekin mi kira yaeya yai kwir swoki boini ya saeya Setan siir yaiga. Iriig.

Yamdiyamdi tirni siyugin

(Lk 6:29-30)

³⁸ Kima bidi wakaeyim biiya Adi Komii siir yayim Moses siya hiniina win boinkin, inkam nwirki kiriir nhwo iir mintibugii mi ni kira siir nhwoin yamdiyar ti swoki hopripugi. Mi inkam nwirki kiriir bigmiu iir ninouhai mi kira siir bigmiuwin wi yamdiyar ti swoki inouhai. ³⁹ Mi kara kimiirin yai kwira pi warar mi inkin boinkii, kima iikamim kimiir tirbumbuwiyim simiirin yamdi kipi swoki tirbu. Niingaka. Mi kimiir yaeka inkam nwirki tiokii mi kira yaeka yarmi kwira ha ti swoki inkpit okwoki, siya swoki inkin tiokiyam. ⁴⁰ Mi inkam nwirki kiriirin inkam komii yai hidiyin saika boini kiriir yuusa kou ana saiir haiyam mini mi kira siirin yuis prieya piu irkak aillar nii irkakiya warar dinkin hauugi. ⁴¹ Mi inkam komii nwirki kiriir boini kingiin niimau siir digworaekwo imiir hainamim mi kira saika ha ti swoki hainis apnam arurig mi kira mairgi-mairga dwonam. ⁴² Mi inkam nwirki kiriiram srii dimin whir siir hauam mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam nwirki kiriir waraurankin priihainami dimin whir mi siirin ha prii hauugi. Iriig.

Siyuun sau omomin siiram naingwowi ieya

(Lk 6:27-28,33-36)

⁴³ Kima bidiyar iki wakaeyim yayia biiya kam nhirim sima boinkiya saeya hiniina boinka, kima kimiir

nomiiyauwim simiiram daingwo mi kima io kimiir sau omomim simiir dwo. ⁴⁴Mi kara yai kwira kimiirin pi warar ninkin boinkii, kima kimiir sau omomin siirsi daingwobuna mi iikamim kimiir tirtumbu ninkin haiginiuwiyim kima Adi Komii siiramin simiiram kwisboinki simiir whinkinsiis haiginiuwam. ⁴⁵Mi kima ti hiriinan siyiun siir tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin wi siir yinisim nrowi. Mi siya bieyin wi siir tirki, iikam biye biyeyim mi iikam wadie wadie ikim simiir koua niuyaim. Mi siya nao pa mi tirki, iikam biye biyeyim mi iikam miyik miyik ikim simiiramin. Mi hiriinanin kima iikam whiekakim simiirim daingwokwonanaei. ⁴⁶Mi kima iikam kimiiram naingwowyim simiiramar timi naingwo. Mi kima wi piki hiniin diminin siir hai? Niingaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin whir hauu rani, yio ti hiriinanin dimin komii rani. Mi kam biyeyim omom omomi umir haiyim yim iriipi hiriinanar mi tirikim kamim simiiram naingwowyim. Ti hiriinan diminin yio dimin komii rani. ⁴⁷Mi kima kimiir nomiiyauwim simiiraramar hiniina boini, akamie mi kima wi dimu dimin hai? Adi Komii siya wi dimin whir swoki hauu rani. Niingaka. Yio ti hiriinanin yio dimin komii rani. Iikamim naingwo tibmii karamaeyim sima hiriyyar mi tirikim, yio dimin komii rani. ⁴⁸Kima sibgu dwowipisu iikamim simiir whwonkam idan, kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hiranin siya sibgu owipisuwiya sair hiriinan. Iriig.

Iikam Paeprikabim simiir whindiriraerar haiginiuwi siyu ikin

6 Kima sibgu mintarao, kima ha kipi naingwo kimiir inig imiir hainanim mi kima mi miyik miyikim Adi Komii siirim, iikamim simiir whwonkam ida

niisiimauim sima nwoki kigim. Niingaka. Mi kima hiriinan tiri mi kima wi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, wi siir digworaekwowim simiir hai rani. Niingaka.

²Mi hiriinanki niuwi kira iikam paeprikabim umir digworaekwo simiir hauuwi, kira kamim kid masiyim bii simiir kipi nikropki kimiir bii namkwokinamin, ti kamim niksisaeyim simiir hiriinan mi iya sima diminim paeprikab iikamim simiir hauuwiyim iki siyiuim sima hiriinan minam tiri iikamim sima nwoki hainanim simiir inig imiir. Kara kimiirin yaimwower boinki simiir diminim, yim sima bidi haigiyim mi Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir swoki hauu rani. ³Mi kira iikam paeprikabim simiir whinkinsiis haiginiuwi mi kima digworaekwowim wi iikam nhirim simiir whwonkam ida kipi hauu o iikam nhirim simiir kipi boinmauu. ⁴Kira hindara haigiprakai hauu mi mhoiyya kiriir Adi Komiiyin siya kigi kira siyu miyik tirin mi siya wi dimin miyik miyik imiirar mi hauugi miya kira miriyya sairsiiyin. Iriig.

Nhwo kwisboini siyugin

(Lk 11:2-4)

⁵Mi iya kima nhwo kwisboiniyim, kira iki kamim niksisaeyim simiir hiriinan kipi tir, yim simiir kwoinim minaramar naingwodikim nhwo iki omakaim yaimin dimin nidwokai wakaeyim mi iki siyu komiiyim sim siyiumig siyiumigim sim kwisboinamim iki iikam simiir whwonkam ida mi sima simiir inig nwoki hainanim. Kara kimiirin yaimwower boinkii. Yim simiir diminim bidiyar haiyim biyyar. Mi Mhoiyya Adi Komii siya simiirin wi dimin whir hauu rani. ⁶Mi kima nhwo kwisboinam mini kimiir Adi Komii iirim, kira kiriir yapa maeyau krakra

damwowi, pi inkamki kig karamae kimiir ywo mi mhoyia kimiir Adi Komiiyin inkamki kigmimin karamae nwowin mi ta maeyau krakra aiirin wi siya siyar kigi. Mi siya kiriirin wi siyiu miyik iilar niisimauwi.

⁷Mi iya kira nhwo kwisboiniyim mi yai nhirim kiriir kwoinairgar kipi naingwo kiyaiyokiyokiyam, iikam biyeyim naingwo tibmii karamaeyim simiir hiriinan. Niingaka. Sima hiniina naingwokim tiki yai prie prieyim sima kwisboiniyim mi simiir uruwai siyaowaiyim simiirin pa wakaei.

⁸Kima simiir siyiu iir kipi nap. Whisarii rani mi iya kima siiram niki sriiboin karamaeyar niki owiyim mi kimiir Adi Komiiyin siya bidiyar yonkwokikaiwinin, diminin kima hainguguin siirin. ⁹Iya kima nhwo kwisboiniyim kima hiniina kwisboin, krimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin:

krima kiriiram kwis boini kiriir inigin siirin dimin whirki bi kibukin. ¹⁰Iya kira digworaekwo whiekakim simiir kigirkakan aeya witsisau, mi krima nu tirin, wari ninomor kouanin Adi Komii siir paekwosimim sima mi wakaeyokna diriraerariyim simiir hiriinan mi wakaeyokna diriraeraram tiri.

¹¹Kira panaowin krimiirin naeyim pi taka iya saiir naeyiriya whaugi.

¹²Kira krimiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi, iikamim krimiir tirbuim krima haiyoprimdiyumiigiyim simiir hiriinan. ¹³Mi kira dimin biyeyim krimiirim kipi kigninkinki krimiir kinankiuwam mi kira krimiirin yiu biyemi biyan inkam komiiyin siirsi ti haiyapyok haiginiu!

¹⁴Wakae mi kima iikamim dimin biyie kimiir tərbumbu haiginiuwm, simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor

kouanin, kimiirin wi hiriyyar mi tiri. ¹⁵Mi kima iikam nhirmi dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kouanin, kimiirin wi hiriyyar mi tiri. Iriig.

Nae haiyani siyiu iki.

¹⁶Mi iya kima nae min haiyaeiyim mi Adi Komii siirim kwisboiniyim, kimiir whwonkamim iki kamim niksisaeyim sim ninkikiyim, hiriinan kipi ninkikii. Simiir whwonkamim minam ninkikii iki iikam nhirim sima nwoki boinim, yim nae haiyaeikim mi simiir inig nwoki hainanin. Kara kimiirin yaimwowaer boinkii, yim sima simiir digworaekwowim bidi haiyim. ¹⁷Mi iya kira nae min haiyaei mi kiriir whwonkamim sibgu whausok tatao mi kana ha timi sibgu hopsin. ¹⁸Mi sima kiriirin wa ninokninkin tani kira mhiigi naowi. Niingaka. Kiriir Adi Komiiyin inkamki kig karamae nwoyiin, kiriirin wi sasar ninokninkini. Ti digworaekwowim kira nimprio diriraerarim. Mi mhoyia siya wi siyiu miyik iilar tiri kiriirin wa hauu kiyyiwi. Iriig.

Siyiu digworaekwo miyik hangiriyu haigini ikin Adi Komii siir hir

(Lk 12:33-34)

¹⁹Digworaekwo miyik miyikim kiramair kipi hangiriyu haigina ti nu iirin. Yio tiki nuin kikom tapin aii minim wi sima tərbumbuhiyami. Mi kamim hii tauaeiyim pi omaka aiiarar niinikirimtio ninopkainami ti digworaekwowim simiir haiyam. ²⁰Mi kima nu tirin mii miyik miyikim ninomor kou hirin wi Adi Komii siyar hauuwi yio kikom tapin aii minki bi tərbuwikim mi hiiyan kamim wi niinikirimtio ninopkainam tani digworaekwo tauaeihayamin. Niingaka. ²¹Mi maeyauwa kiriir dimin miyik

miiyikim sima nwowin mi kiriir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi ti om iirar mini owouwi. Mi kira nuan diminim simiiram kipi naingwokwonanae. Kira Adi Komii siir dimin imiiraram daingwo iski. Iriig.

Kwoin niuyani paeka

(Lk 11:34-36)

²²Nhwowin yio piu sair niuya haiginiuwikin. Mi kiriir nhwown wadieyar niki owi mi kiriir nhwown digworaekwo whiekakim simiirin ina kigomok irkakin nhwown yio piu irkaka sairar niuya irkakikin, kwoinin yio nhwonakin mi kira sibgu aingwowi mi kira wadieyar nwowi. ²³Mi kiriir nhwown siya biyie nwowi mi ni wi hindara natisir whaowae iuwi. Mi kiriir kwoinin dimin biyeyam naingwowi mi siya wi niibwomambwo komiyyar namwowiwi mi ti diminim kiriir waraur nwowim yim miiyiki miiyiki mi iuwi. Iriig.

Kwoin whisairni siyugin

(Lk 16:13; 12:22-31)

²⁴Mi inkamin biiyan inkam nwiswo sowiir mii miiyik kwiso sowiirar sibgu mirii swowi mi siya wi kwira sair sibgu mirii mi kwira wi digiumii haingigiki mi ta ii aairarin siya umir mii aairamar naingwo tibmii iski mi siya Adi Komii siir mii miiyiki sairin wi paniina sibgu mirii, ha? Niingaka. Iriig.

²⁵Mi kara kimiir asi boinki mi kima kimiir kwoinbudin siirsi kipi naingwoyimiyok boin mi ha kipi boin, krima wi dimu dimin naei? Mi wi dimu dimin kwiyaei? Mi kima kimiir piu aairsi kipi naingwoyimiyok boin, krima wi dimu dimin mi haigiprakai. Mi tari kiriir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin, ini nae siir haiburin mi kiriir pua ini yuis sair haibura. Adi Komii siya tirkikin kiriir piu kwoinbudin mi kira si-

irar wakaeyokna iski mi ti diminim kira whaowaeyim wi siyar hauwi. ²⁶Kima ipiyan imiir kigninokninkinki, yim sima nae min bi ninkikin aeikim mi naeyim omakanau bi mi mirii haigiikim. Niingaka. Mi kimiir Adi komiyyin ninomor kou hir nwowin, simiirin nae siyar hau aeyiski. Mi wim kima ini ipiyan simiir haiburim mi siya kimiirin wa sibgu kigriraowi. ²⁷Mi kimiir nwrirki ha naingwowi, siya biewi nhirim wi omwaiyar swoki hainis waiyayokiyokii, aniya? Niingaki niingakiinga. ²⁸Mi kima yuis digworaekwowam dimusi naingwokwonanaei? Kima kipim numir nwowiyim simiir kig, yim sima paniin paniina nimbiyami. Yim sima miinan mirii rani. Niingaka. Mi yim sima yuis min bi nonkwokwodikim. Niingaka. ²⁹Mi kara kimiirin yaimwovar boinki, biiya inkam komii Solomon siya piuaiyim siir piuaipai piuaiyaiyim, ta kipa sair hiriinan piuai miiyik bi nwoka. Niingaka. ³⁰Ta kowa saeya mi kip aka Adi Komii siyar sibgu tirki mipi miiyika nimbiyami. Tapa ko kip sowa wadieyar nwowi mi waka sowa waigi mi wi paeya sima nitkaigii. Mi wim kima ini ko kip sowiir haiburo. Mi Adi Komii siya wi kimiirar mi sibgu kigriraowi. Mi kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siirimin kirie nwo karamae dimusi nwowi, ha?

³¹Mi hiriinanki niuwi kima hiniina kipi naingwoyimiyok boin, krima wi dimu dimin naei mi wi dimu mi haigiprakai sasaei pua kima hiriinan kipi naingwo. Niingaka. ³²Yio tiki hiriinan digworaekwowim simiiramin iki iikamim naingwo tibmii karamae nwowiyim, sim ninaingwoyimiyok boinikim. Mi kima simiir hiriinan kipi naingwoyimiyok. Mi kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin, siya ina ninokninkinin ti digworaekwowim kima hainguguwim simiirin. ³³Kimiir

biiyan kwoinin ta iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi siir siyu miyik ieya miinan siiram ti mirii. Mi mhoiia siya ti digworaekwo nhirim wi kimiirarar swoki inkin hauu mimirki. ³⁴ Mi hiriinanki niuwi kima digworaekwowim waka nimbiyamanim simiirsi kipi naingwoyimiyok. Mi iigwir iigwirin dimin hikak hikakim ha nimbiyamikim. Mi tapan dimin hikak hikakim nimbiyamiyim simiirarar hai, wakanim simiir wara kipi ninkin hai. Ta iya sair digworaekwowim yim simiiraramar timi naingwo. Iriig.

Inkam nwrni kipi hid

(Lk 6:37-38,41-42)

7 Kima inkam nwrni kipi hid wim wi Adi Komii siya mi hidisi. ² Mi ta hiriinan yaiya kima boin hiuriyuwa iikam nhirimi mi Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi hiriinanar mi boin hiuriyuwi. Mi kima iikam imiirin hiriga mi hauuwi mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan iirar swoki iyopkiyuwi. ³ Mi kira paeka sima kiriir nomiyauwin siir nhwo iir nwokaiya sair dimusi kigi mi kira wara paemir komiia kiriir nhwo iirar nwowa sair bi naingwowarkainakin, aniya? ⁴ Mi kira kiriir nomiyauwin siirin hiniin dimusi mi priiboini, nomiyau, kara wara paeka kiriir nhwo iir nwowa sair haiyam tiri mi wara paemir komiia kiriir nhwo iir kiikiriniua ya dimuga, ha? ⁵ Kira niksisaeyaki waiwigin! Kira biyin wara paemir komiia kiriir nhwo iir niripua sair tiki inikiibwaeki. Mi mhoiia kira wa nwoki kigomok inikrae haiyim kiriir nomiyauwin siir nhwo hir nwokaiya paeka sima sairin.

⁶ Kima dimin miyik miyikim Adi Komii siiram dimin whirki kimbu karamaeyim inkam biyeyim wrananim

simiir kipi hauugi. Dimusi rani, mhoiia kimiirin wi simar swoki kwaeniniyokna pii. Kimiir dimin miyik miyikim iikamim hunanim simiir kipi hauu. Dimusi rani, sima ti dimin imiirin bi naingwokim mi ti diminim wi igani sima ninkin okwonami. Iriig.

Inkamim nhwo kwisboinanaiyim simiir siyu ikin

(Lk 11:9-13)

⁷ Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siiram kwisboini diminam mi siya wa hauuwi kimiirin. Mi kima diminam hansiri mi kima siirin wa kigi. Mi kima ano iir kaigakani mi Adi Komii siya wa haiwaokii. ⁸ Mi kara kimiirin yaimwowar boini, inkamin Adi Komii siiram kwisboiniyin sima pi dimina mi haii. Mi inkamin iki diminam mi hansiriyin yio siya siirin wa hauuwi mi inkamin ano kaigakanii mi Adi Komii siya siiram wa haiwaokii. ⁹ Mi kimiir inkam nwrin siir yinisimin siya siir ad iiramin nipuam boini mi adin siirin wi siya hauugi, aniya? Niingaka. ¹⁰ Mi yinisimin ad iiramin anasuum boini siir hauuam mi adin siirin wi mipug biyie siir hauugi, aniya? Niingaka. Siya wi hiriinan tir tani. ¹¹ Mi kima ti iikam bibiyeyim, hii min tauaeyim sima simiir yinisisimim simiirin dimin miyik miyik imiirar mi hauuwikim. Kimiir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siya ini nuan ad imiir haiburin, siya dimin biyiekak rani, yio siya wi hiriinan digworaekwo miyik miyik imiirar mi sibgu hauuwi iikamim siiram srii.

¹² Kara kimiirin yaimwowar boini, ti yayim simiir yaimwokiayimwowa biya Moses mi profet kamim sima winkiyim yokwoni sima. Siyu miyik diriraerar iikam nhirim simiirin kira naingwoyiyim sima diriraeraram kiriir sair hiriinan. Iriig.

Ano kopsim mi ano komii

(Lk 13:24)

¹³ Kima ano sapisapin siirgi siirar dapninopkainam. Dimusi rani, anowin maeyauwa paekaka saair hiriir namiyin, yio prasae rani, bwaeya komiigin. Mi siyiuin siir namiyin bimbiuwi rani mi iikam whiekakim wi siirar nami. ¹⁴ Mi anowin kwoinbudin omwai waiya yokiyokiiyin siir hiriir namiyin yio kabigikabi rani. Mi iikamim ti siyiuin siiram namiyim miinan miriinanamikim. Mi siirin nwinwira iriraki hansiryiskaii. friig.

Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao

(Lk 6:43-44)

¹⁵ Kima profet niksisaeyim simiirsi mintarao yim sima kimaka wi yai iyop nini onii. Mi wim kima wa naingwowi sima inkam miyikim yaimwovar boinikim. Niingaka. Mi simiir kwoinim yim miyiki miyiki mi iuwi, ini wranan ywowin, kimiir niksisaeyam mi sima kimiir naingwo tibmii aiir warar mi tirbuwi. ¹⁶ Kima bidiya yinokninkinim simiir siyiuin sima tiriyin. Mi ti pae sinin siya wi tab bud rani mi niowin iriipi hiriinan siya wi am mi bud rani. Niingaka. ¹⁷ Mi hirii hiriinankina pae miyik miyikim yimbi paenid miyik miyik imiirar mi budi mi pae bibiyeyim yimbi paenid biyie biyie imiirar mi budi. ¹⁸ Pae miyikin siya paenid biyie bi budigin. Niingaka. Mi pae biyeyin yio paenid miyik bi swoki budigin. Niingaka. ¹⁹ Mi paeyim nae miyik bud karamae nwowiyim yim wi paeya sima niyitkaigaigii. ²⁰ Mi kima wa ninokninkini profet niksisaeyim simiirsi siyiuin sima tiriyin.

Kara kiriir bi ninokninkinkin

(Lk 13:25-27)

²¹ Mi kima hiniina daingwo iikam whiekakim sima kariirin hiniina dapikiuwi, kariir Biiyan Inkam Komii, sima Adi Komii siir yinisim tani. Niingaka. Sima wi nhirkimaka nami iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ninomor koua hiriirin. Mi inkamin kariir Adi Komiiyin ninomor kou hir nwowin siir kwoin iirar sibgu api mi siya wi siir kigirawoi. ²² Mi taka ii komiia Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidi, wi kariirar dapboin wini, Biiyan Inkam Komii, Biiyan Inkam Komii, nim krima kiriir inig iir miriigin! Adi Komii siir yaiya iikam simiir. Mi iki uridyiu biyie biyeyim simiirin krima kiriir inig iirar haiswonimniskigim! Mi krima dimin kirie komii komiiyim kiriir inig iirar kasakasa bi tirkim! ²³ Mi taka ii aiirin kara simiirin wi hiniina boinmauu wakaei, kara kimiir bi swoki inokninkin miminkin. Niingaka. Kima siyiu bibiyie tiraki waiwigim, kima damki! friig.

Omaka isair miriini siyiuigin

(Lk 6:47-49)

²⁴ Mi inkamin kariir yai aiir wakaeyokna diriraerari, yio tiki hiriinan inkamin kwoin miyikakin, yio ini inkamin omaka siya idwo miriirin ini siir hiriinan ywowin. ²⁵ Mi ta iya opud nao owie komiiyin ha nitin ta omaka aiir namitunui mi saeya bi nakainamka. Niingaka. Dimusi rani, ta omaka ini siya kirie kirieyim nu aowa nwokaiyim simakar yauni owiuwim.

²⁶ Mi inkamin ta kariir yai aiir wakaeyokna karamae nwowiyin, yio ini ti inkamin omaka aowi maeyau miriirin ini siir hiriinan ywowin. ²⁷ Mi iya opud nao komiigi nitiyim mi owie komiiyin ha mi itin mi digworaekwo hiriinanim

ta omaka aiir namitiuniyim mi saeya ina yakainama. Ihi, saeya ina yakai iimik iuguskiya.

Jisis siir kirie komii aeya

²⁸ Jisis siya ti diminin siirin ha boin digiyin mi iikam whie komiia ini hindara yanaakiyim ti yai hiriinanin siya boinmimauuwim simiirsiiyin. ²⁹ Dimusi rani, siya simiirin kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiir hiriinan bi boinmimauugin. Niingaka. Siya simiirin inkamin inigakin siir hiriinan boinmimauugin. Iriig.

Jisis siya inkamin paowai minkim pisikomkopouwin siir haiswoniskiigin

(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

8 Mi Jisis siya mhiu hiranki niunai-iniyin mi iikam whie komiia ini siir mhoyiyar sidkaenamim. ² Mi inkam nwirin paowai minki pisikomkopouwin ha nitin siiram mi siya ogmwo ini siir whwonkam idair ini akaihiuniyin. Mi siya ina boinin, Biiyan Inkam Komii, kira kariirsi naingwobumbuwi mi kira kariirin pa haiswoniskiigi. ³ Jisis siir iina siir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi, kira wadieyar dwoki! Mi paowai minim siir pisikomkopouwin ha digiyim mi biri kimiminkikin siya ini wadieyar ywokiyin. ⁴ Mi Jisis siya siir boinki, kira sibgu wakae! Kira wi inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. Niingaki, niingaka. Mi kira kirir piua pris inkamim simiir tini iisimauuu. Mi kira wi naemin dinkin imiiaaeki, biya Moses siya boina sair hiriinan. Mi iikamim sima wa nwoki inokninkinim kirir ma Adi Komii siya bidi digiya. Iriig.

Jisis siya sauan kamim simiir biian inkamin siir miian inkam iir haiswoniskikin

(Lk 7:1-10)

⁵ Mi mhoyia Jisis siya om Kapaneam hiriir napninopkainamin mi om komii Rom hiran kamim yai niniyim simiir biian inkamin ha nitin mi siya siirin hiniina yasriini, ⁶ Biiyan Inkam Komii, kariir miian inkamin siya makakin, ini omaka hirar whwonkaiyin. Mi siir iga iin minim bidi yaowiguskiyim mi siir piua kimpipisu prasae kin tani. ⁷ Mi Jisis siya siirin hiniina boinki, siirin pi kara nini haiswo niskiiyuwi mi siya pi wadieyar nwokii. ⁸ Mi kamim yai niniyim simiir biian inkam ieya boin, Biiyan Inkam Komii, kara inkam paii rani mi kira kariir omaka pa nit rani. Kira hinda yayarar boinki mi kariir miian inkamin pi wadieyar nwoki okiyim. ⁹ Mi an kara iriipi hiriinan ini iki kam nhirim inigakim kariir kigriraowiyim, ini simiir aowa mi owin. Mi karaki karar kigriraowiyim, kamim yai niniyim simakisimaigim. Mi kara nwirni boinkii, kira dam! Mi siya pa mi ami. Mi kara nwirni, hiniina mi boinkii, kira wit! Mi siya pa mi iti. Mi iki kariir miian inkam iir boinkiyim, kira ta mii aiir ti mirii mi siya pa diriraerarii. Kara bidi yinokninkinin kira pi yayara boinki, kariir miian inkamin pi wadieyar nwoki.

¹⁰ Mi Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ini hindarar yanaakiyin. Mi siya kimidina iikamim siir mhoyiyar namim simiir boinki, kara kimiirin yaimwower boinkii, kara iikamim Isrel mi iikam nhirim simiir hirin inkam nwirin ti inkamin siir naingwo tibmiiya sair hiriinan naingwo tibmii inkam nwir bi kigin. Niingaki, niingaka. ¹¹ Kara kimiirin yamwower boinkii, iikam ombud komiiyin bieki nitiiyin mi bieki nikiiyami ikin, wi hiranki

niti mi sima wi krimiir brougaeyim Ebrahim Aisak mi Jekop, wi simakar nini idwo aeyiuwi, maeyauwa Adi Komii siya iikamim mi digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saair. ¹²Mi yinie whiekakim nu Isrel hir niyioninkinim simiirin wi Adi Komii siya nhinikriropkii, maeyau iimiriima saairim. Mi ta maeyauwa sima kauu prasae kin tani. Mi wi simiir big imiirar naegiyimkiyikaeyami. ¹³Siya ha boin digiyin mi Jisis siya yaii nini kamim simiir biiyan inkamin siir boinki, kira omaka dam! Kara ha naingwowi, ti digworaekwowim, wi ta kiriir naingwo tibmiiya wadie saeyar swoki imbiyami. Mi ta yaiya saair mhoiyya biri kimiminkikin, ta ii aiirarin, siir mii mirii inkamin ini wadieyar ywokiyyin. Iriig.

**Jisis siya Pita siir niu
aiir haiswoniskikin**

(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

¹⁴Mi mhoiyya Jisis siya ha namin Pita siir omaka hiriir mi siyar kig, Pita siir niua hii hirar whwonkaii. Ya ma piu huuwa kinya saeya niiga. ¹⁵Mi siya saair ina aiirarin nini onkwokiyyin mi ta ma piu huuwa kinya saair nwowa ina digiya. Mi saeya ha ninsiin idwowa, ini siir nae imiirar swoki kwinsiin diriraerara. Iriig.

¹⁶Mi mhoiyya naiowaka sima, simiir iikamim uridyiu biyeki nitkiyyim, ina yitim Jisis siiram. Mi siya iikamim uridyugi nitkiyyim simiirin hinda yayarar boinkiyin mi ti iikamim ini wadieyar ywokiyyim. Mi siya iikamim maki niyiyim simiirin warar yinkin haiswonimniskiigi. ¹⁷Mi siya ha boin digiyin mi yai kwira biiya Adi Komii siya boinkiya profet Aisaiani, saair swoki boinourwokaigikin. Siya hiniina boinkin, siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim krimiir ma

biyie biyieyim mi krima miyyik asi nwowi. Iriig.

Siyuun Jisis siir mhoiyya nami ikin

(Lk 9:57-62)

¹⁸Jisis siya iikam whie komiyya simiir kigin, siir nakaeyokainiyim mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, nimbi hinda whiigbid mirmiyya ninidnaidami. ¹⁹Mi inkam nwirin siyuun komii ninokninkiniyyin ha nitin mi kimidina siya yaboini siirin, hae! Ti nowomwarkaiyyuan inkamin kara iki omom omomim kira namim tiriyyim kara kinaka warar kainanaowamar tiri. ²⁰Mi Jisis siya siir boinki, ini wakaeyin, niimauan wra biyieyim, yim nu tirin nokakargim. Mi ipiyinim iriipi hiriinan, omakakak. Mi Yaowae Adin nimo-mor kouanki nitin, yio piu kikinsiisan maeyau karamaeyairgin. Niingaki, niingaka. ²¹Mi siir kigna mirii inkam nwirin siya boin, Biiyan Inkam Komii, kara biiyin kariir ad iir nini haingikaigiki. Mi kara pi kiriir mhoiyya niti. ²²Jisis siya ina yowarkii boinin. Niingaka. Kira kanaka tariinanar kwit! Wari inkam wiirin, yio inkamim naingwo tibmii karamaeyim inkam wiirnanim yim sima, simar ti swoki haingikai. Iriig.

**Opud komiyya Jisis siya
boinkiya ina digiya**

(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³Jisis siya ha boin digiyin mi siya i aiir nani kwiriyyin mi siir kigna miriyyim kamim, yim ini warar mani kwiriyyim. ²⁴Mi sima ina yinidnadamim yarmiiya mi opud whoimwiini rani, whii hir hugnatmairiba. Mi hinina pariiparii i aiir niswitnatkaiyyim. Mi siya ini inau hirar whwonkai taowin. ²⁵Mi kamim siir kigna miriyyim, ha namim, ina yami inidguwim siir. Mi sima boin, Biiyan Inkam Komii, kira krimiirsi daingwoyimyok mi krimiir

whindiriraerarki, krima pa nokwom-wainainami. ²⁶ Mi siya simiirin hiniina yowarkii boinki, kima dimusi nididi, ha? Wari kimiir naingwo tibmiya saeya komiigi mi iuwi! Mi siya ha boindigiya in a yinsiin idwokaigiya mi kimidina io opud hinin sowiir ywoki. Mi biri kimiminkika opuda in a yinkisanakiya mi opa ini mokmokwaiya ywomaimi-igiya. ²⁷ Mi siya hiriinan tirkiya in a sima ini hindara yanaakiyim. Mi ini sima simar yomboin amboinkiyim, siya ti inkamin dimu naekisae. Opud hinino ini siir yayar mi wakaeyoknakiyo, ha? Iriig.

**Jisis siya haiswoniskigigo
inkam nwiso uridyugi nitkiyo**

(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Mi Jisis siya whiigbid mirmii kwira saair hiriir ha nimbiamin, Gadarani nu siir mi inkam nwiso uridyu biyeki nitkiyo in a yitwo siiram. Mi ti inkam nwiso sowa maeyauwa inkam haingikai-ya saair hiranki nitko. Mi inkam nwiso, sowa uridyu biyenan bidi ywokiyo. Mi iikamim ti siyu iir paniinsi yapsi, sowa tiowisi sima hiriinansi nididgim. ²⁹ Mi sowa in a kauwok boinamnakiyo, ti Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, kira krimiirin dimu dimin tiram nitkin, ha? Mi iiya digana in a niki owa kira maeyau biyeya saair nikropkiyana krimiir tibumbuamin. ³⁰ Mi ti hu isid komii whirin arurig hirar nokwo aekin. ³¹ Mi ti uridyu isid komiyyin ha nhinkii kaugiyim mi in a boinkiyim Jisis siirin mi kira krimiir nhinkriropkii mi kira krimiirin wari hu isid komiyyin siirin dikropki. ³² Mi Jisis siya simiirin in a boinkiyin, kima damki! Mi ti uridyu biyeyim sowiir ha haiburgiko mi sima in a yamkiyim ti hu isid komii iiram. Mi ti hu isid komiyyin ha niwitamim, ini si-iyieno whirin siirarar iwit iugugusamim. Mi sima ini mhiuno whii kwira saair kwiyaehaingrimkriku aokaonamim.

³³ Mi kamim hu imiir waikaowiyim, sima in a yidamkiyim. Mi sima om komi-ya hiriir ha niwit nimbimbiiyamim mi in a ini boinmimauuiuwim dimin sima kignaniyim simiirin. Sima dimin in kam nwiso, uridyu biyeki nitkiyo, sowiir nimbiamin, siir warar in a boinmimauuiuwu. ³⁴ Mi saair mhoiyya iikam whiekakim ti om komiyyin siir hiranim in a yitim Jisis siir kigam mi sima in a yididim. Mi in a nhinkriropkiyim siirin, nu maeyau kwira namim. Iriig.

**Inkam in a iin ninsimsiriuwun
Jisis siya haiswoniskiiyin**

(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

9 Mi Jisis siya igopsim ira saair nani kwiriyyin mi in a swoki iyikidamin whiigbid mirmiiya hiriir. Mi siya in a siir omki om iirar swoki amin. ² Mi sima simiir inkam nwirin kiuminki naonin-simsiriuwun in a hainaniyyin, Jisis siiram. Mi siya in a hii aair whinaniyyin. Mi siya simiirin hiriinan kigiyyin, sima siiram naingwo tibmii, siya siir haiswoniskiyim mi siya ti inkamin kiuminkin naonisimsiriuwun siir boinki. Nomiiyau, kiriir kwoinin kirie ti oki. Kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprindiyumi-igiyyim. ³ Mi mhoiyya kamim siyu komii ninokninkiniyim sima simar yomboin amboin. Mi tari ti inkamin siya nigbum-buwi. Mi siir igso air nokwokairinain mini. ⁴ Mi Jisis siya simiir kwoin iir bidi yinokninkiniyyin mi siya in a boinkiyin, kima wari kwoin biyie hiniinin kimiir kwoin dimusi nwokaii, ha? ⁵ Paki hiniin yay aki kariir kirie komiyya saair niisiimauu? Kara ha boini, kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprindiyumi-igiyyim, aniya? Mi kara ha boini kira ha dinsiin apririrki, saeya, aniya? ⁶ Ta saeyar niisiimauuga mi ankara ha naingwowi kima dinokninkin. Kara Yaowae Adin ninomor kouanki nitin siya ti nu iirin inig kirie kakargin mi siya wi di-

gar mi owi dimin biyie biyieyim simiir mi haiyoprimdiyumiiyim. Mi siya ti inkamin iga in ninsimsiriuwin siir asi boinkikin. Kira dinsiingi mipi kiriir hii aiirar dinsiin hainam mipa damigusam kiriir omaka hiriir. ⁷ Mi siya ha ninsiingiyin mi ini siir omakar yamigusamin. ⁸ Mi iikamim sima ti dimin hiriinanin siir kigiin sima ini nididkakar yokiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Dimusi rani, Adi Komii siya hauugin ta hiriinan kirieya Jisis sirin ti inkamin siir haiswoniskiiyin. Iriig.

**Jisis siya Matyu siiram nikiunakin
siir mhoiia namim**

(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Mi Jisis siya ta maeyauwa saair haiburgikin mi ha napnamin mi siya youapkigam kariirin kara omom omomi umir nidwokai haiya omaka saair nidwokai ti inkamin Matyu karargin. Mi Jisis siya kariir boinki, kira kariir mhoiir yar wit. Mi kara ha ninsiingiyin mi kariir digworaekwowim ini hirar iyopni-sugigim. Mi kara ini Jisis siir mhoiir yar yamin.

¹⁰ Mi saair mhoiia Jisis siya omaka hir nidwokai aeyin mi kam nhirim omom omomi umir haiiyim mi kam bibiyeyim dimin biyie biyie tirkiyami ikim sima ha nitim, Jisis siya mi siir kigna mirii ikim kamim ini simakar ini idwo aenyim.

¹¹ Mi Farisi kamim sima ti hiriinan siyu iir kigim mi sima kimadiniya Jisis siir kignamiriyim kamim simiir boin, wari inkamin kimiir nowomwarkaiyuwiyin, siya wari kamim omom omomi umir haiiyim mi inkam biyie ikim simaka dimusi nidwokai aei, ha? ¹² Mi Jisis siya hiriinan wakaeyin mi siya ina yowarkii boinin, iikamim iki mamim karamaeyim yim sima inkamin paowai min widiyin siiram bi namikim. Niingaka. Siiramim iikamim maminki niyim sima simar namikim. ¹³ Kima ha dam yayim kara

boinin simiir tikini aingwonaki Yokwo Komii saair nwowim, ta yaiya Adi Komii siya hiniina boinkin, kara wraisu min ninkin imiiaeyim pi boriisopi. Niingaka. Kara ha naingwowi, kima iki iikam nhirim simiirsi daingwobumbu. Kara iki iikamim ha naingwowim krime iikam miyik miyikim simiiram bi nitkin, simiir nikiunaim. Niingaka. Kara iki iikamim ha naingwowim krime iikam biyie biyiekim simiir nikiunam nitkin. Iriig.

**Siyu win mi siyu biyie
sowa iripa kipi prid**

(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Mi taka iya Jon siir kigna miriyim kamim sima ha nitim mi Jisis siir ya srini mi Farisi kam ikim mi krime, nim krime nae mina mi haiyaei mipi mhiirima mi owi nhwo kwisboinam mi wara kiriir kigna miriyim kamim yim sima hiriinan tir karamae dimusi nwowi, ha? Dimusika? ¹⁵ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin mi inkamin wig win nonkwonaei mi siya siir nomiiyau imakar nwowi mi ta iya maigimair-gani iiga, iyie? Hikak nwoni iiga. Mi nae minim pa haiyakii, aniya? Niingaka. Mi mhoiia ti inkamin wig nokwonain, inkam nhirkim ini ikiunakii, siir nomiiyauim, simiir hirankar mi taka iya kima wi hikak saair dwo mi nae minim saair haiyakii.

¹⁶ Inkam nwirki yuis win mirmiia yuis kaba saair no iir bi swoki itkin pankin. Niingaka. Mi siya hiriinan tiri mi ta yuis kaba saair no iir mi ta yuis kaba wi saeya swoki mimbimbiiraraokii. Mi nowin wi komiiyar nasae owiguskaa.

¹⁷ Inkam nwirki wain wini opa meme kab isa saair bi naokaigin. Mi siya hiriinan tiri ta op wain wina saeya niwit iyopiinaini mi ta meme is kaba wa nimbiriyaakii. Mi wainin wi nu arar naokii-inonkwokwonam swokii. Mi meme isa

ya wi warar ninkin iguskii. Mi yim sima wain wini opa pi meme is win aiirar naokaii. Mi sowa pi wadieyar naokaii. Mi sowa pi wadieyar ninan oswowi. Iriig.

**Biyyan inkam nwirin siir yinisim
yinugiyina mi wiga siir yiuis
aiir nonkwokiyaka sowiirin
Jisis siya haiswoniskiigiko**

(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Mi Jisis siya yai hirar niki boinmimauuwun simiir mi Juda simiir biyyan inkam nwirin ha nitin mi siya ogmwo ini Jisis siir whwonkam idair ini hiuboiniyin. Mi siya siirin hiniina boin, kariir yinisim yinugiyina saeya tariinanar kwaonamka. Kira wit mi kiriir ina saiir wini onkwoni mi pi omwaiyar swoki waiyaim. ¹⁹ Mi Jisis siya ha ninsiingiyin mi ini siir mhoyiyar yamin. Mi kamim siir kigna miriyim sima ini saikar yinkin amim.

²⁰ Mi wig ira hir nwoka ya nhieki mi apidwodwomaimiiga biewiyim iuur whis. Mi ta wiga saeya kimidiniya Jisis siir yiuis mwis aiir yaka apiyokna onkwoki. ²¹ Mi saiir kwoinararin saeya hiniina naingwoka mi kara pi siir yiuis aiirar nonkwokii mi ta nhieya pa ninkipraenakii. ²² Mi Jisis siya ha haiyiug okwokaokiyin mi ina boinkiyin yinisim yinugiyin kiriir kwoinin hiisima ti oki. Kira kariiram naingwo tibmiiga mi kiriirin wadie saeyar swoki okika. Mi biri kimiminkika ta ii aiirarin ta wiga ini wadieyar ywokiya.

²³ Mi Jisis siya napnamin mi Juda simiir biyyan inkamin siir omaka aiir nimbiamin mi siyar kigam kamim tidiyu kuuwi. Mi iikamim yaiya hiniin ninkiniu rani, hapi anaupaekiniuwi ta yinisim aiirim nouwi. ²⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima damki! Ta yinisim yinugiyina bi naonamka. Niingaka. Saeya nhwo whini. fiya iikamim sima

hiriinan wakaekiyim mi sima yaibu siirin hainingin bu. ²⁵ Mi sima iikam imiirin ha nhinikriropkiyim mi Jisis siya ha napninopkainamin, maeyauwa yinisim yinugiyin aeya whwonkaiya saiir mi siya ha nini onkwo iuwun saiir ina aiir mi saeya ina yinsiin idwokiya. ²⁶ Mi ta yaiya hinda tinda ina yinyokwiigiya. Iriig.

**Inkam nhwokwisae nwisu mi
waeyai ikin, simiirin Jisis
siya haiswoniskiigim**

²⁷ Mi Jisis siya ta maeyau aiir haiburgigin mi siya ina yapnamin. Mi iya siya niki apamin, inkam nhwokwisae nwisu siir mhoyiyar napnamo, sowa siiramin, hiniina kauwok boinam, ti Devidni isidin siir yinisimin, Adi Komii siya nikropkiyin kira kriirsi timi aingwobuna. ²⁸ Mi Jisis siya omaka ha napninopkainamin mi ti inkam nhwokwisae nwisu ha nitwo siirim mi siya ina sriiwinin sowiirin. Mi tari kowa ha naingwowi kara wi digar nwowi ti hiriinan dimin iirin, aniya? Mi sowa siir yai aka hiniina yowarkii boin. fhi, Biyyan Inkam Komii. ²⁹ Mi siir ina sowiir nhwo owiir ha nonkwokiyin mi siya ina boinkiyin, kowa kariirim naingwo tibmiigo mi kowa wi wadie asi nwowi. ³⁰ Mi sowiir nhwonao ini biimiyar kinkiyo. Mi Jisis siya sowiirin hiniina yowarkii boinki, kowa sibgu wakaenam. Ti dimin iirin wi inkam nwirni kipi boinmauu. Wi sima pi ninokninkinisi. ³¹ Mi sowa idowiiya ha namwo mi ti diminin Jisis siya tirkiyin ina haigiririramin hinda tinda.

**Inkam waeyai mikrimin Jisis
siya haiswoniskiigikin**

³² Mi sowiir mhoyiyarin inkam waeyaimikrim nwirin uridyugi nitkiyin siirin kam nhirim sima

hainani Jisis siirim. ³³Mi ti uridyiu biyieyin ti inkamin siir nitkiyyin, siirin kimidiniya Jisis siya yiniskiigi. Mi ti inkam waeyaimikrimin yai ina boinaikiyyin. Mi iikam ombud komiyyin ha nanaakiyim mi sima ina boinim, biya ti hiriinan diminin nu Isrel tirin bi swoki imbiyamkin. Niingaki, niingaka. ³⁴Mi Farisi kamim sima boin, wari kirieya uridyiu biyie siya ninimniskiiya ya uridyiu biyieyim simiir biyanin siir kirie aeya. Iriig.

**Jisis siya Isrelan iikamim
sимиirsi naingwoyimyokin**

³⁵Mi ti simiir mhoyiya Jisis siya om komii komiyyim mi omisisimim, simiirar yapyokii irkak. Mi siya iikam imiirin, simiir omakaam yaimin dimin nidwokai wakaeiyim simiir hirar yowomwarkaiyu. Siya simiirin yai win kibiya, iya Adi Komii siya digworaekwowim simiir kigirkakana saiir nowomwarkaiyugin. Mi siya iikamim mapai mapaigi niyyim mi iga in ninsimsiriuwim, simiir warar yinkin inimniskiiyam. ³⁶Mi siya iikam isid komiyyin siir kigin mi siir kwoinin simiirsiyyin naingwoyimyok pranae bi kinkin. Dimusi rani, simiir kwoinin bidi whriewhriekiyim. Mi sima ini sibsibim inkamki kigrirao karam nwowiyim hinda sima sima sibap whaowaeyamiyim, ini simiir hiriinan ywowim. ³⁷Mi siya kimidiniya siir kigna miriyyim kamim simiir boinki, ti iikamim sima ini numiran sasaeiyim wai nwowim, simiir hiriinankim mi miyan inkam homgak karamkim simiir ningugu haiyim. ³⁸Mi kima wi numiran adin siiram srii. Mi iikam nhirim wi siyar nwoki ikropkiyim, ti iikamim sima siirim nwoki amim. Iriig.

Aposel kam iuur kwiso simiir inig ima
(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

10 Mi Jisis siya siir kigna miriyyim kam iuur nwiso simiiram yikiuna mi sima iripa ha nwowim mi siya simiirin kirieya uridyiu bibiyeyim sim ninimniskiiya mi mapai mapai minim sim mi haiswonimniskiiya ina hauugiya simiir. ²Aposel kam iuur kwiso simiir inigim hiniin hiniingim. Biigi biyanin Saimonkin mi siir inig whirin, Pitakin mi siir nomousim andrugin mi Jems Sebedini yinisimin mi siir nomousim ieya, Jon ³mi Pilip Batolomiyu mi Tomas mi Matyu mi kara, inkamin omom omomi umir haiyyin mi Jamisin Alfiasni yinisim ikin mi Tadias ⁴mi Saimonin biya ta yayi saiir boinmamaugun nu whiran inkam komiyyim krimiir kipi kigrirao. Judas Iskariot, inkamin wir Jisis siir napwouwin, siir sau omomin siir. Iriig.

**Jisis siya aposel kam iuur
nwiso mii simiir hauugin**

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵Jisis siya ti kam iuur nwiso simiir nikropkiyim mi siya simiirin hiniina boinki, kima wi iki Juda iikam tani simiir nu maeyau imiir kipi nam. Mi kima wi Sameria simiir om komii komii imiir kipi nam. Niingaka! ⁶Kima wi iki Isrel simiir iikamim simiirgi simiiramar dam! Sima ini sibsibim inkamki kigrirao karam nwowiyim sima sima priiyap whaowaekaeyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁷Kima nami mi kima wi hiniina dowomwarkaiyuwam simiirin, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana kingiin bidi yinyaniya. ⁸Kima iki makak makak iikamim simiir dinimniskiiyam mi iikamim naokaowim, simiir warar hidninsiin idwuwam mi iikamim paowaigi piskomkopouwim simiir

wara haiswonimniskiiyam. Mi uridyiu bibiyeyim simiir warar dinimniskiiyam. Ta kirieya whisarii kara hauuwa mi kima iikamim simiirin niinga niinga priidiraerar haiginiu. Mi kima wi umir kipi swoki hai sairsiyin. ⁹Mi kima umirim nibnau kipi haiginam. Niingaka. ¹⁰Mi iya kima napnami mi naeyim wi nibnau kipi haiginam. Kima yaeya yiuis kipi hainam! Niigaka, niingar dam! Kima iikamim simiir whindiraeraram nami, kimiirin nae minim wi simar hauuwi.

¹¹Mi kima om komii mi omisim whir napninopkainami mi kima wi sibgu kigrirao hiran iikam miyik miyik imiirin, kimiirin wi sima kigrirao wi mi kima ti hiriinan kamim simakar dwokripkai. Mi ti om iirin wi simiir hirankar nhii-nam. ¹²Mi kima omaka ira nami mi kima omakain iikamim simiirin hiniina boin kimiir mhii kwonim hiinsima dwo. Adi Komii siya wi kimakar nrowi. ¹³Mi ta omaka sair hiran iikamim sima kimiirin wadie nrowini mi Adi Komii siya wi kimiir whindiriraerari. Sima kimiirin wadie nwo karamae nrowi mi ta yai miyika wa swoki iti kimiiramar mi Adi Komii siya wi simiir whindiriraerar tani. Niingaka. ¹⁴Mi inkam nwrki kimiir nikiunam karamae nrowi siir omaka. Mi siya kimiir yai miyik aiiir wakaeyona karamae nrowi mi kima ta omaka mi om ikin, siirin ha timi haiburgig. Mi nusim kimiir igaim kima niyim simiir nrowim, yim hirar dikrimkrinkiigig simiir niisimauuwam Adi Komii siya hikakin. ¹⁵Kara kimiirin yai mrowar boinkii ta iya ti iikamim ti om komii siirim kimiir boinwokiyop natkaigiyana, wi om komii Sodom mi om Gomora sowiir hiriinan hik hauuwi rani. Niingaka. Ya ta hiriinana ya wi komiigi komii nrowi. Iriig.

Dimin biyie whiekakim wi mhoiya nimbiyami

(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

¹⁶Wakae, kara kimiirin wi sibsibnan nikriropkii, iki niimauan wra biyeyim simiir hindaim. Mi wra biyeyim sima wi kimiir naeyamar mi naingowowi. Mi diminim kima tiram naingowowim kima sibgu hidnam, itin wraisuim kikaikaowiyin siir hiriinan kimiir siyuim iki iikamim simakan hiinsim hiinsima dwo. ¹⁷Kima iki iikam biyeyim simiirsi ha timi mintarao. Kimiirin wi sima boinwokiyopnatkaigi simiir kaunsil imaka. Mi sima kimiirin omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim, wi simiir hir nipimpari idgiuni. ¹⁸Mi wi sima nikiunami kimiirin inkam komiiyim omom omom nhirim sim kigriraoiyim simiiram. Dimusi rani, kima kariir yai aiiir wakaeyoknakim. Kima kariir yaiya iki inkam komii komiiyim mi iikamim Juda iikam tani simiir warar boinmimauugim. ¹⁹Mi iya sima kimiir boinwokiyopnatkaigiyim nikiunami. Mi kima wi hiniina kipi naingwoyimiyouk idid boin. Krima yai minim wi panin panina boini? Niingaka. Mi ta ii aiiirarin yaiya kima boinam tirim, kimiirin yayim wi Adi Komii siya boinmamaau haiginiugi. ²⁰Mi ti yayim wi kimar boin tani. Niingaka. Kimiir Adi Komiiyin siir naeyiun kimiirin wi siyar hiurworwokai boinkii.

²¹Mi yaowaeyin wi siir nomousim iirar kinmauwuwi mi siirin wi sima nisomaowi. Mi adin wi iriipi hiriinana mi kinmauwuwi siir yinisim iirin kam nhirim sima nisomaowim. Mi yinisimim yim wi simiir yopii ad imiirar mi kinmauwuwi mi kam nhirim sima mi isomsom aokaokiyim. ²²Mi iikam whiekakim wi kwoin biyie kimiiram naingowowi. Dimusi rani, wim kima

kariirgim mi inkamin kariir mii aiirar niki miriikripkaii. Mi saiir haiburgig karamae nwowi mi dimin taeminim kimiir nibiyami mi mhoyiya kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei. Mi siyakar nwoyokiyokikaiyami, iinokii-nokin. ²³ Mi iiya iikam biyeyim om whiranim sima hik kimiir hauwi mi wim kima om whira timi idamki. Mi iiya iikam biyeyim ti omin siir hiranim, sima hik kimiir hauwii mi kima ha timi idamki om whira. Kara kimiirin yai mwowar boinkii, kima kimiir miyiyim wi niki digi rani, Isrel simiir om imiirin. Niingaka. Wi hiriyyar kigwini. fiya kara Yaowae Adin ninomor kauanki nitin siya nitana saiirin.

²⁴ Yinisimin siya inkamin siir niisiisi-imauuwiyyin siir bi haiburikin. Mi miyyan inkamin siya siir biyyan inkamin siir bi taouugaekin. Niingaka. ²⁵ Mi yinisimin siya siir niisiisiimauuwiyyin inkamin siir hiriinanar timi maigimaarga. Mi iriipi hiriinan mii mirii inkamin siya siir biyyan inkamin siir hiriinanar timi maigimaarga. Mi sima kariirin ti hiriinan inig biyie iir dapi Bielsebul mi kara wi kimiir adnan nwowi. Mi wim kima wi kariir yinisimnan nwowi mi sima kimiirin wi ti hiriinan inig biyie iirar mi dapi, Bielsebul. Iriig.

**Iikamim Adi Komii
siirsi arar didid iski**

(Lk 12:2-7)

²⁶ Mi kima ti iikam biyeyim simiirsi kipi nidid. Digworaekwo whiekakim iki aowa aowa nwokiyamim, mhoyiya wi idowiyar nwokii. Mi nimprio yayiyim mhoyiya iikam whiekakim wi simar wakaei mi ta yayia wa haigiririrami. ²⁷ Mi yayiyim niyyim niyyim kara boinim tariinanin iikamim sima wakae karam nwowi

mi mhoyiya kima simiirin wi idowiya boinmimauuwi. Mi sima wa wakaei. Mi yayiyim, wiinara kima wakaeiyim kima simiirin wi omaka akou hir tami okwo boinmimauugi hinda tinda. ²⁸ Mi kima iki iikamim piu aiirara nisomaowiyim simiirsi kipi naingwo idid. Dimusi rani, sima kimiir kwoinbudin wi siir wara nonkwobumbuninkin tani. Niingaka. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siirsi arar daingwoyimyok. Siya kiriekakin, maeyauwa paeya niutingi karamaeya saeya nwowa, ya nikrani, piu mi kwoinbudin wi saeya nonkwoniinwomwiirninkini. ²⁹ Mi kima iikamim ipiyyin yinisisim iso umir kwiruwa, sima pi saiirarar saini. Mi ipiyyin sim ira saeya niki isomaowi. Adi Komii siya kwoinkakaargin siirin, siya ina ninokninkinin. ³⁰ Mi wara kimiir kanmaiyyim yim Adi Komii siya bidi mwan digim. Siya ina ninokninkinin simiirin. Mi dimin sisimim simiirin ini warar mi inokninkinin. ³¹ Mi kima wi hiriinanin simiirsi kipi nidid. Kima ini ipiyyin sisim whiekakim simiir haiburim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinasi kigiraowi. Iriig.

**Jisis siir inig iir
boinmimauuwi siyiu ieya**

(Lk 12:8-9)

³² Mi inkamin kariir inigin iki iikam nhirim simiir whwonkam ida boinmimauuwi mi an kara wi hiriyyar mi tiri simiir inigim wi kara mi boinmimauuwi kariir Adi Komiiyyin ninomor kou hir nwowin siir whwonkam ida. ³³ Mi iikamim kariirin digiumii haimriyyuwi iki iikam nhirim simiir whwonkam idain. Mi an kara simiirin wi hiriyyar mi tiri, kariir Adi Komiiyyin ninomor kou hir nwowin siir whwonkam idain. Iriig.

**Jisis siya iikam imiir
niinikibirin nitkin**

(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Kimiir kwoinim ha naingwokim kara ti yai digworaekwowim iikam simiirir nu tiranim simiir nauuni minwokmainiyam nitkin iripa sima nongwomamair aeyam, ha? Niingaka. Mi ta kara nit aiirsiyin isidin wi whisa ninkibiirnaei. ³⁵ Kara wi io ninwo anwowi siyuiin siirim niti. Mi yinisim yinkamiyinin yio wi io siir ad iirar swoki kwowi. Mi yinisim yinugiyina ya wi io sair yopii aiirar swoki kwowi. Mi yiniwignana ya wi io sair giwai aiirar swoki kwowi. ³⁶ Mi omaka iruwan iikamim, wi io sima sima swoki inwo anwowi.

³⁷ Mi iikamim simiir biyan kwoinim yopii ad mi yinisisim simiiraramar naingwowi mi sima kariiram naingwo karamae nwowi mi sima wi kariir yai aiir wakaeyokna wao rani. Mi sima wi kariir mii kigna miriiyan nwo rani. Niingaka. ³⁸ Yipiki iikamkim kariirim nwokwokim karamae nwowim mi kariir mhoyiya nit karamae nwowim mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siir nao karamae nwowi o siir naoka windi sima kariir mhoyiya nit karamae nwowi mi sima wi kariir mii kigna miriiyan iikam nwo rani. Niingaka. ³⁹ Mi iikamim sima simiir piu aiirsiyar haiyidid naingwoyimiyoknaeyim ti hiriinan iikamim sima wi Adi Komii saika nwo rani. Niingaka, niingaka. Yipiki iikamki inkamki nisomaowi simiirin dimusi rani, sima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Mhoyiya sima wi Adi Komii saika nwowi. Iriig.

**Inkamın mii miyik mirii
mhoyiya siirin dimin miyikin
wi Adi Komii siya hauuwi**

(Mk 9:41)

⁴⁰ Mi inkamin kiriir sibgu kigriraowi, yio siya kariir warar mi kigriraowi. Mi inkamin kariir kigriraowi mi yio siya Adi Komiiyin kariir nikropkiyin siir warar mi inkin kigriraowi. ⁴¹ Mi inkamin profet inkamin siir whindiraraeri. Dimusi rani, siya ina ninokninkinin siya profet inkamkin. Mi wi Adi Komii siya hauuwi dimin miyik siirin. Mi ti profet inkam iir warar. Yipiki inkamki, inkam miyikin Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyim. Dimusi rani, siya inkam miyikin. Mi wi Adi Komii siya hauuwi dimin miyikin siir mi ti inkam miyikin siir warar. ⁴² Kima ta yayi sairin daingworinukripkai, yipiki inkamkin kariir kigna miriiyim kamim inig karamaeyim simiirin dimin sim whira whindiraraer haiginiwu op mobsimnan. Whisarii rani, sima kariir yai miyik aiir wakaeyoknaeikim. Mhoyiya siirin wi Adi Komii siya hauuwi dimin miyikin. Iriig.

**Jon siya siir mii kigna miriiyim kam
nhirim Jisis siirim yikropki**

(Lk 7:18-35)

11 Jisis siya ti miini yayim siir kigna miriiyim kam iuur nwiswo simiir boinmimauu digiyim mi siya simiirin ina yikropkiyin hinda tinda. Mi mhoyiya siya ta maeyau aiir haiiburgik mi siya iikamim simiir boinmimauuwam omom siir om kingiin nwowim simiir.

² Mi ta ii aiirin Jon siya maeyauwa hiuyokyokaiya mii biyie miriiya sair hirar niki owin mi siyar wakaewin mii whiekakim Kraisi inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya miriiyim. Mi Jon siir mii kigna mirii kam nhirim Jisis siiram hiriinansi nikropkikin. ³ Mi sima

ha napnimbiamim Jisis siir hiriir sima siir sriigi mi kira tari ti inkamin nitam boinin Jon siya, siya, iyie? Krime yaeya inkam nwiram ti okwokin, aniya? ⁴Jisis siya simiir yai aair yowarkii boin, kima Jon siir boiniu digworaekwo whiekakim kima wakaeyim mi kima kigim simiir. ⁵Nhwokwisae iikam simiir nhwowim ina swoki kaowirirkiyim mi iga biyeyim ina swoki apririrkiyim. Mi ma biyeya iga iin naoninsirsiruwiya ini wadeya swoki okiyim. Mi wiingirwii nwowim ina swoki wakae omokiyim mi iikamim paowaigi piskomkopou aokaowim mi iikam paeprikabim. Adi Komii siir yaiwin kibi aairin ina wakaeyim. ⁶Mi yipikin inkam nwirkin siya kariiram naingwo tibmii inkamin Adi Komii siya nikropkiyin karaigin Yaowae Adin. Mi siya sibgu okworinu kripkaii mi ha sibgu idwowi siya ha maingimainga Adi Komii siir yaiwin kibi aairin ina wakaeyim.

⁷Mi Jisis siya yai ha boin digiyin, Jon siir kigna mirii kamim ina yamkiyim. Mi mhoyia Jisis siya iikamim simiirin hiniina boin Jon siirin, biya kima maeyau nu siin apa niinga saiir namim mi kima dimu dimin nini kigiukim, ha? Mi kima inkamin yai kripiinaniikiigiyin au whirin opudgi hugswoswowyim siir kigim, iyie? Niingaka. ⁸Mi niingaka niuwi kima dimu dimin komii kigam namkim, ha? Mi kima tari inkam nwirin yiuus miyik niyiyin siir kigam namkim, ha? Iyie? Niingaka. Mi iikamim hiriinan yiuus miyik miyikim simiir niyiyim yim inkam komiiyim nu kigriraowiyim simiir omaka hirar nwowikim. ⁹Mi niingakiniuwi kima dimu dimin kigam namkim, ha? Kima profet inkam siir kigam namkim, aniya? Ihi, kara kimiir boinmauwu siya inkam komiikin inigkakin mi siya ini profet kamim simiir haiiburim. ¹⁰Ti inkamin siyairgin Yokwo Komii saeya boinin, wakae, kara Adi Komii

iyin wi inkam nwirin siir nikropki kariir yayia saiir boinmauwuam mi kiriir biyiyin wi siya namkwokini. Mi kiriir kwoin hiirin wi siyar kisosop haigikwokini iikamim simiirin. ¹¹Kara kimiirin yaimwo aairar boinki, Jonin op baptais haiiginiuanin ini kam whiekakim nu tir nimbiamim ini simiir haiiburim. Biyan ikim mi tariinan ikim yipikin iikamkim kariiram naingwo tibmiiyim mi iikamim Adi Komii siya kigriraowiyin sima nwowin siya paepri-gab inkamin inig kamaeyin siir hiriinan ywowin. Ti hiriinan inkamin siya ini Jon siir haiiburin. ¹²Mi iya Jonin op baptais haiiginiuanin siya boinmauwu ha nityokiyokiya mi tisi tariinanar nadigniya. Maeyauwa Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir. Mi ta iya iikamim yaii nini nansaowim mi ini yaii komiiyar ywowim mi ina yininswomswo ta hiriinan saiirsi, sima Adi Komii siyar kigriraowim iikamim simaka iripa nwowim. ¹³Mi profet kam whiekakim Moses siya biya sima winim Yokwo Komii saiir, Jonin wi sipi niti. ¹⁴Mi kima ta yayia saiirim daingwo tibmii, wakae, Jonin Iaija siya sima boinin ti inkamin wi siya swoki iti. ¹⁵Inkamin wiingakaigin siya wakae ta yai aairin.

¹⁶Kara iikamim ta ihi aair nwowim tariinan ti nu iir wi dimu dimin nikrii, ha? Sima ini yinisim sapisapim maeyauwa nae haiginiya saiir nidwowyim mi ha gwowyim ini simiir hiriinan yowim mi sima yinisim nhirim simiirim pi hiniina kauwoki, ¹⁷krime kidiibim kimiirimar huni, kima mwai wao rani, krime tisa nouboponim mi kima wara nou rani. ¹⁸Jon siya ha nitin mi siya nae mi op wainmin bi naekwiyaekin mi sima boin, uridyiu biyeyin ini siir hir nwowin. Mi kima siyaka bi maingimaingakim. ¹⁹Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanin ha nitin mi kara

nae op minim ina ini aekwiyaeniyim mi sima ina boinim, kigi inkamin naenanaeyin hiniingin mi siya op wain whiekak kwiyaek kiriekim. Kamim omom omomi umir haii ikim mi dimin biyie tiri ikim siya simiir nomiiyaugin, Adi Komii siir miyim siya kririir niisiimauum, krira bidi miriyim mi kima kriraka maigimaarga nwo rani, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim mi krimiir warar, ti diminin krima boinimauuwim simiirsi.

**Om nhirim simiir iikamim
simiirsi daingwoyimok sima bi
naingwo tibmiigim**

(Lk 10:13-15)

²⁰ Mi om komii nhirim Jisis siya dimin kirie komii komii nhirim simiir haiswonimniskigim mi simiir mhaii kwoinim bi kisina haiigigim. Mi ta ii aiirin Jisis siya io simiir asi nwokin. Dimusi rani, sima siir mhoiia bi namkim mi siir yai aiir bi wakaeyoknakim. ²¹ Mi siya ina kauwaeyimiyok boinin. Haei! Om Korasinan mi om Betsaidan iikamim kimiirsi naingwoyimiyoki. Mi ti dimin kirie komiiyim krira tirim kimiir. Mi krira om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim simiirin hiriinan haiswoniskigiswo sima sinin bidi bidiniyar pi masin, sima ha pimi aingwo tibmii Adi Komii siir niisiimauum sima dimin biyekakim. Mi wim niingaka, hiriinan siyu bi tirkim. Niingaki, niingakiinga. ²² Mi kara kimiirin yaimwovar boini, iikamim simiir boinwokiop natkaigi Adi Komii siya, om Taia mi om Saidon sowiir hiran iikamim wi hik komiia hai. Mi kimiirin wi hik komiigi komii aiirar hauuwi. ²³ Mi kima iikamim om Kapaneamanim, kima hiniina naingwowi Adi Komii siya kimiirin iikam miyika kigim, aniya? Niingaka. Adi Komii siya kimiirin wi dimin biyie tiran iikam

nikiuwi. Mi siya kimiirin wi maeyau paekaka saiiir nitkaigi mi kara om Sodom siir iikamim simiir hiriinan kirie komii komiiyim simiir tirkiswo ti dimin hiriinanim simiir, iikamim sima wa pi kisina haigi mi ti omin wa piki owin. ²⁴ Kara kimiirin yaimwovar boini, mhoiia Adi Komii siya iikamim simiir boinwokiop natkaiyana wi taka hika Sodom siya haiya saiiir haiburi mi wim kima wi hik komiigikomii aiirar haii. Iriig.

**Yipiki iikamim naingwo tibmiiyim
kima ha wit kariiram piusiisam**

(Lk 10:21-22)

²⁵ Mi ta ii aiirin Jisis siya hiniina kwis boinkin, Adi Komii kira nu mi ninomor sowiir biyan inkamkin. Kara kiriir boin wadieki, kira ti kiriir dimin taeminim simiir haiigiprakaigi inkamim ninokninkin komiikakim sima ninokninkinisi. Kira ta ninokninkina iikamim inig mi ninokninkin komii karamaeyim simiir hauuga. ²⁶ Ihi, Adi Komii, kiriir kwoinin hiriinanargin.

²⁷ Kariir Adin siya digworaekwo whiekakim kariir iin bidi yonkwo hauugiyin. Kara kigriraowim. Mi siir Yinisimin kariir kwoin iirin inkam nwirkin ninokninkin tani, kira kariir Adin kinakina ninokninkin iski. Mi kariir Adin siir kwoin iirin inkam nwirkin mi ninokninkin tani, siir Yinisimin kanakana ninokninkin iski mi iikamim siir yinisim ieyar niisiimauuwiyim, simasima asi ninokninkini kariir Adin siir kwoin iirin.

²⁸ Kima iikam whiekakim hik kimpipisu haiiyim kima whiekak kariirarama wit mi kimiirin wi mhaii kwoin hiinsima mi ningwomamair wi kara nwowaiginiuwi. ²⁹ Mi kima kariiram niti mi kariir yai whiekak imiir wakaeyoknaei mi kara dimin miyik miyikim wi kiriir diriraerari. Kara inkamin yai

iikamim simiir yai miyyik imiirin hiinsima boinikin. Inkamin sau nikwowaisinaeyin siir hiriinan. Mi kima wi mhii hiinsima nrowi ningwomama'ir aei mi wi wadieyar sibgu owi. ³⁰ Diminin kara sriiyim kima tirim mi simiir wakaeyoknam, yio hikak tani. Mi wi hikak nwo rani, ti dimin iir tirsiiyin. Niingaka. Kira wi ma'irgima'irgaka nrowi. Iriig.

Judami ii komiia Sabat piu siiskwowakiya dimin taemin tir karamae nrowiya sa'ir haiyani yaiga
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

12 Mhoyia Judami ii komii kwira Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiya Jisis siya wit numira sa'ir bopwo hiriir napriokiinamkin. Mi kamim siir kigna miriiyim sima mhiigi naokim mi witnid nhirim simiir haii mi sima ina yiinibrombrop aeyim. ² Mi Farisi kam nhirim sima ti hiriinan kigim mi sima Jisis siirin hiniina boin. Kigi, ti siyiu hiriinanin kamim kiriir mii kigna miriiyim sima tirin ya Judami ii komiia Sabat dimin taemin tir karamae nrowiya igbid kamiyaugak nrowiya sa'ir taouugakim. ³ Jisis siya simiir boin, kima niwiyyim biya Devid siya tirim simiir bi mwaingim siir isidin sima mhiigi naowim, aniya? ⁴ Devid siya Adi Komii siir omaka aiir yapninopkainam mi naeyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim siya siir kam nhirim simiir warar yinkin hauu ae. Moses siir yaiya biya Yokwo Komii wina sa'ir hiriinan, prismi biyan kamim sima sima naekim mi sima yaigak bi nwokim ti naeyim sima naeyim simiirsiiyin. Niingaka. ⁵ Mi kima ti yayim yokwowa Moses siya wina sa'ir nrowim simiir siyiu imiir bi mwaingim mi pris simiir miyyim mi maeyauwa hiuyokiyokaiya nae ninkin imiiaeyia Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiya sa'ir, aniya? Judami ii komiia

Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiya pris kamim sima wara bi siisikim mi sima dimin biyie bi tirkim. Niingaka. Piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiya pris sima piu bi siiskim mi sima dimin biyie bi tirbugim. Niingaka. Adi Komii siir digworaekwowim yim ini ta Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiya ini sa'ir haibura. ⁶ Kara kimiirin yaimwower boini. Ti dimin nrowin ini omaka Adi Komii siir inig hainaniya ini sa'ir haiburin. ⁷ Mi kira ti yayim Adi Komii siir Yokwo Komii saeya boinim simiir sibgu ninokninkini mi kima wi iki iikamim dimin biyie tirbu karamaeyim io simiir kipi nwo. Adi Komii siir yaiya hiniina boinka, kara hiniina naingwowi kima iikamim simiirsi daingwobumbu. Ti hiriinan siyiuin ini wraisuim kima ninkin imiiaeyim kariir ini simiir haiburin. ⁸ Kimiirin hiriinan dimusi boin tani, kara Yaowae Adin ninomor kouwonin Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nrowiya sa'ir Biyan Inkamin karargin. Iriig.

Judami ii komiia piu siisiya Sabat Jisis siya inkam iina biyekakin siir niniskiigin

(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya ta maeyau aiir haiburgigin mi ina yamin simiir omaka Adi Komii siir yai nidwo wakaeiya sa'iram. ¹⁰ Mi inkam nwin hir nwo kin mi siir niimwo waeyaowim bidi yaoninsimsiriuwim. Kam nhirim sima Jisis siir boinwokiop natkaigiyam naingwowi, Moses siya winim diminim biya simiirsi. Mi sima siirin hiniina srii, Moses siir siyiuin igbid kamiyaugak bidi ywowin makak inkamin siirin wi ii komiia piu siisiya Sabat sa'irar haiswoniski, aniya? Iyie? ¹¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwin

kimiir bopwo waraur nwowin siya sib-sib irkaki niuwi mi ti sibsibin Judami ii komiyya piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya ienau saiir niniwarkainami mi ti inkamin siir sib-sibin pi koua tiriirar nonkwokiyitkinki, iyie? Niingaka. ¹²Mi iikamim krime ini sibsibim simiir haiburim, sibsibim yim dimin komii rani. Mi Judami ii komiyya piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya krime saiirin wi hiriyyar whindiriraerari iikamim makakim simiirin. ¹³Mi Jisis siya ti inkam iir boinki, kiriir iinib waeyaowim kinanwomwokaigi mi siir iinib waeyaowim ina kinanwomwokaigi yim mi siir iinib waeyaowim ini wadiyar swoki sibgu okiyin ina kwira saiir hiriinan. ¹⁴Mi siya hiriinan tirkiyin Farisi kamim ina nhinamim mi maeyau kwirua yahaingiriyu imprio boinaiyu Jisis siir nisomaowam.

Jisis siya Adi Komii siir miyyan inkamkiingin

¹⁵Jisis siya ti diminin sima tiram minim siir, simiir bidi yinokninkinin mi ti omin siirin hiriinansi haiburgigin mi siya ina yamin. Mi iikam whiekakim makakim sima ini siir mhoiyyar yamim, simiir haiswonimniskiiyamin. ¹⁶Mi Jisis siya simiir yikiduki siir inigin iki iikam nhirim simiir kipi boinmimauu, diminim siya tirkiyim simiirin. ¹⁷Mi siya ti diminim ta Adi Komii siir yaiya biyya profet Aisaia siya wina saiir ninkin boinourwokaigikin. Ta yaiya saeya hiniina boinka,

¹⁸ti inkamin yio kara nimbingin kariirgi kariir miyyan inkamkin, kara siir bidi yimbiniin. Kara siirimar naingwo iski mi kariirin maigimaigra siyar hauwi. Mi kariir naeyuun wi siir hauugi mi wi siir whinkinsiis haiginiuwu. Mi siya wi iikamim hinda tindainim

simiir boinmimauuwam nami kariir kwoin miyyik iir. ¹⁹Mi siya wi io yai boin tani mi ig yai boin tani sima siir yaiya wi hiniina wakae rani mi siya wi iki siyuun simiir bopwo nokwo kauwokam tani. ²⁰Mi siya siir iikamim kirie karamaeyim auwim opudgi hugswoswoyiyim siir hiriinan nwowi wi simiir tirbu rani. Niingaka. Mi iikamim yipiki diminsi niimiini yim paridsimin tingiyam kingiin nwowin siir hiriinan ywowim ti hiriinanin Adi Komii siya simiirin wi paenan niuwao rani. Mi wi iyya kariir kwoin miyyikin dimin biyye imiir nikwowaisii ana saiirar nadigiuwu. ²¹Mi iikam nhirim nu whiekakim simiir hiranim sima wi siirim naingwo tibmii mi wi siirima nwokwokini simiir nanmaiwarkainaim. Iriig.

Jisis mi Bielsebul siir inig whirin Setankin

(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²²Mi ta ii aiirin sima inkamin nwira yikiunani siirim mi ti inkamin uridyiu biyyeyin siir hirar nwokin. Mi siya nhwokwisaekin mi siya ini waeyaiya mi owin. Mi siirin Jisis siya haiswoniski haiginiugin mi siya yai ina boinaigi yim mi siir nhwoin ina swoki kaowirirkiyin. ²³Mi iikam isid komii whiekakim sima ini hindara yanaakiyim mi sima boin, ti inkamin Divid siir isidankin. Biyya, Biyyan Inkam Komiiyin siya nimbinin nitam tari siya, aniya? ²⁴Mi Farisi kam nhirim sima ti hiriinan yai wakae yim mi sima ti iikam isid komiiyin io simiir ywoki, ti inkamin siya uridyiu biyye imiirin Bielsebul siir kirie aiirar haiswonimniskiii, siya uridyiu biyyeyim simiir biyyan inkamkin. ²⁵Mi simiir kwoinin Jisis siya ina ninokninkinin

mi siya simiir boinki mi om whiruwan iikamim sima isido whisa ninkibirnaki mi yaii sowa sowa ninii mi ti omin wi miyika nwoki, aniya? Niingaka. Mi iikamim piugan kwiruwanim sima isido whisa nwowi mi yaii sowa sowa ninii mi ta piugana wi miyika nwowi, aniya? Niingaka. ²⁶ Mi Setan siya kariir whindiriraerar haiginiuwi uridyiu biyeyim simiir haiswoniskiyam. Mi siir isidin wi whisa ninkibirnaki. Mi siya wi paki hiniin kirieya sae haiswoniski, ha? Niingaka. ²⁷ Mi Bielsebul siya kariir whindiriraerari mi kara uridyiu biyeyim siir kirie air haiswoniski mi kimiir isidin simiirin wi nginga whindiriraerar haiginiuwi, uridyiu biyeyim sim, aniya? Mi Bielsebul? Niingaka. Mi kimiirin Bielsebul siya whindiriraerar tani uridyiu biyeyim simiir haiswoniskiyim. Niingaka. Ti diminin Bielsebul siir niisiimauugin siya kariir bi whindiriraerarkin. ²⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun siyar whindiraerari mi kara uridyiu biyeyim simiir asi haiswonimniskii, ti digworaekwowim kimiir niisiimauuwi mi kima wa dinokninkin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya bidi yamwoniya. ²⁹ Mi yai kwira kara kimiir boinmauuwi inkam nwirin siya inkam Setan kiriekakin siir omaka hiriir nami mi wi siir digworaekwo imiir tauae haii, aniya. Siya ti inkam kirie iirin wiyinsopni tiki inirkaikikingik, siir iiga inim hiriinan tiri mi siir digworaekwowim omakanau hir nwokaiyim wi siya hainaki.

³⁰ Inkamin nomiiyau kanaka nwo karam nwowi mi siya io kariir nwowikin. Mi yipikin kariir whindiriraerar karam nwowi iikam simiir kwoinim Adi Komii siirim ninkpit haigiyim, sima ini iikamim dimin biyekakim sima nhinikriropkiyim

hinda tinda ini simiir hiriinan ywowin. ³¹ Kara kimiirin pi hiniina boini, Adi Komii siya wi digar nwowi kimiir digworaekwo biyie whiekakim simiirar haiyoprimdiyumiigi mi iikam whiekakim sima nigbumbu boinim simiir warar mi inkamin Adi komii siir naeyiu iir nigbumbu boini mi Adi Komii siya ta yaiya siya nigbumbu boina wi saiir wara haiyoprimdiyumiigi rani. Niingaka. ³² Inkamin Yaowae Adin ninomor kouan kariir nigbumbu boini mi Adi Komii siya siir dimin biyie imiirin wa haiyoprimdiyumiigi. Mi inkamin Adi Komii siir naeyiu iir nigbumbu boini mi Adi Komii siya siir nigbumbu boina wi saiir haiyoprimdiyumiigi rani. Mi tariinanin, iriipa hiriinan mi mhoyiya iriipa hiriinan. Iriig.

Pae biyeyin pi nae biyeya mi budi

(Lk 6:43-45)

³³ Paeyin miyik nwowiyin mi siir naeyim pi wadiya mi owi, pae biyie mi owiyin mi siir naeyim pi biyeya mi owi. Inkamim sima bii nae imiirar niki kigi mi sima pa ninokninkini, pae miyikin, iyie? Pae miyik rani. ³⁴ Kima ti iikam biyeyim, kima ini mipug biyeyim simiir hiriinan ywowim. Mi kima wi piki hiniin yai miyikim simiir nimboboini, ha? Yai paniin paniin kwoinkim iikam krimiir mhii kwoinawu nwokaiyim pi simiirar prii boininisami. ³⁵ Inkam miyikin mi kwoin miyikim ini siir mhii kwoinawu hirar nwokaiyim. Mi siya siyiu miyik miyik asi tiri. Inkam biyeyin siir kwoinawu yio yai bibiyie kasaki nwokai rani. Mi mhoyiya siya wi yai biyie imiirar boini.

³⁶ Kara kimiirin pi ti dimin taemin hiniinim sim boinki, boinwokiyop-natkaini iya Adi Komii siya wi iikamim simiir hidi yai bibiyeyim sima priiboin priiboinim simiirsi. ³⁷ Mhoyiya Adi

Komii siya wi krimiir srii yai whiekakim biya krimiir yai aeya boinim. Mi ti kimiir yai whiekakim wi simar niisiimauwi. Kira miyiki pi yamisi owin, iyie? Kira inkam miyik rani. Mi siya kimiirin wa hidi dimin taemin whiekakim kima boinim. Iriig.

Kam nhirim dimin kirie kirie komii komiiyim simiir kigam kauwok boinkikim

(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸Ta ii aiirin kam nhirim siyu komii ninokninkiniyikim mi Farisi kam nhirim sima boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, krima ha naingwowi kira dimin kirie komiiyin whira diisiimauu haiginiu mi krima wa nwoki inokninkinim kira Adi Komii siir yinisimkin. ³⁹Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina ywowarkii boin, kima iikamim kariiram kauwokim dimin komii kirie kimiir niisiimauuim, kima iikam miyik rani. Kima Adi Komii siirim bi swoki aingwo tibmiigim. Kara dimin kirie komii pi kimiir swoki iisiimauu rani. Diminin whirin kara kimiirin pi siirrarar niisiimauuwi iya biya profet Jona siya tira ti nu iir. ⁴⁰Biya Jona siir hiriinan, siya nwokaiyin anasu komiia sair mhiinau, nabieyim kwoim mi niyim kwoim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin wi iriipa hiriinan, nabieyim kwoim mi niyim kwoim ienau hir nwokaii. ⁴¹Mhoiia iya Adi Komii siya iikamim simiir hidi. Mi iikamim biya om Niniva hir nwowim mi wi ti iikamim simaka ninkin okwowi. Mi sima wi hiniina boini. Kima iikam biyiekingim. Mi sima wi hiniina boini. Dimusi rani, biya Jona siya Adi Komii siir yai aiir boinimauuin mi iikam whiekakim sima Adi Komii siiram bidiya yaingwo tibmiyim. Inkamin nwira nwowi tirin, yio ini Jona siir

haiburin mi kima siirim bi naingwo tibmiikim. Niingaka. ⁴²Mhoiia Adi Komii siya iikamim simiir hidi, biyan wig komii ira nu nhirim simiir kigriraowiya saeya biya iikamim nu Sivanim simiir kigriraoka. Mi saeya wi ti iikamim tariinan nwowim wi simaka nokwowi. Mi saeya wi hiniina boini, kima iikam biyieki biyie kingim. Mi saeya wi hiniina boini. Dimusi rani, biya saeya sair nu iirar mi haiburgigi mipi aru maeyauwar mi rimtioki inkam komii Solomon siir yai wakaeyam. Ti inkamin tir nwowin siya ini Solomon siir haiburin mi kima iikamim siir yai bi wakaeyoknakim. Niingaka. Iriig.

Uridyiu biyieyin ina swoki itin

(Lk 11:24-26)

⁴³Mi iya uridyiu biyieyin siya inkam nwirni haiburgigiyin mi maeyau niinga niingaim op karamaeyim pi simiir priyam priyamki siya sair nini owowim. Mi siya maeyaukwir bi kigin. ⁴⁴Mi siya hiniina yaingwo, kara pa swoki ami maeyau biya kara nwonaniya sairam. Mi siya ha swoki amin mi siya kig ta maeyau sima bidi nhiskiya mi bidi piuaiya mi maeyau nhirkim niinga bi nwokim mi uridyiu biyie nwirki hir nwo rani. Niingaka. ⁴⁵Mi siya hiriinan kignamin mi ina swoki amin mi uridyiu biyie iriayar nwiso simiir swoki ikiuna mi siyu bibiyeyim sima tiriyim ini ti siir haiburim. Mi sima saika yam mi sima ina yapninopkainamim mi ta maeyau sair ini owou. Biya ti inkamin uridyiu biyie whirin siya nwowin biya siya biyie wao bi nwokin. Mi tariinanin ini ti uridyiu biyie iriayar nwiso simar yonkwobumbuninkin iuguskiyin ti inkamin siirin. Mi wi hiriinan kinar nimbiamswowi iikam biyieyin tariinan nwowim simiirin. Iriig.

**Jisis siir apua aeya mi siir
nomousisim ima siir kigam namkim**

(Mk 3:31-35; Lk 8:9-21)

⁴⁶Mi Jisis siya yai, iikam imiirar niki boinmimauuin mi siir apu aeya mi siir nomousisim ikim sima yaba yaka okwoni. Sima yai saika boinaiyam nitkim. ⁴⁷Mi inkam nwirin Jisis siir boinki, wakae, kiriir apu aka mi kiriir nomousisim ikim sima isi yaba hirar nokwowim mi sima yai kinaka boinaiyam nitkim. ⁴⁸Mi Jisis siya ti inkamin siir yai aka hiniina yowarkii boinki, siya Adi Komii siir isidin simiir nowomwarkaiyuim siya hiniina boinkin. Yipiki kariir apua? Mi yipiki kariir nomousisimim, ha? ⁴⁹Mi Jisis siya siir mi kigna miriiyan kamim ina simiir yiisimauugi, kigi! Kariir apua mi kariir nomousisimim ti simargim. ⁵⁰Inkamin kariir Adi Komiiyin ninomorkou hir nwowin siir kwoin iirara napi, yim kariir apu mi kariir nomousisim mi kariir yokmankim. Iriig.

**Inkamin sasae ninkiniyin
numir aiir siir yaiga**

(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

13 Ta ii aiirin Jisis siya omaka hir haiburgikin mi ina yapnaniyamin yaba hiriir. Mi siya whiigbid hir yani idwoiu. ²Mi iikam whiekakim siir yani kaeyokaiyu. Mi siya i ira saair yani kwirii idwokaiyu mi siya i hir nidwokaiyin mi iikam whiekakim opmaiga hir yani okwomaiyu.

³Mi siya boiniyo yai kasa bi boinkin. Siya boin, wakae mi inkam nwirin siya siir numira witnid sair nitkinam namkin. ⁴Mi siya witnidim ha nitkinamim mi nhirim siyu nikiigiyim mi ipiyin nhirim ha nitim sima ini atkin idwo aeni. ⁵Mi witnid nhirim maeyau siiyakaka sair nikiiyim mi nuin aowa bi namkin mi ti hiriinan witnidim

ina whakiyim. ⁶Mi bieyin ha whwonaidniyakwokin mi ini simiirar yawh-woniyin. Mi ti witim simiir miiyim haimii bi namkim simiirin ini bie siyar whwowaigiyim. ⁷Mi witnid nhirim urid nimridgakin siir bopwo nakaigaiyim mi urid nimridgakin ha niisikiyin mi ini siya yiisirimdiinugiyin. Mi sasaenidim bi sibgu whakim. ⁸Mi witnid nhirim nu miiyikin siir nikiigiyim, yim nae ina budgiyim. Mi nhirim yim hiniina bud nhirim kamairim iriayar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoim mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iuur. ⁹Inkamin wiingakaargin mi siya ti kariir yai imiirar wakae mi ha sibgu daingwo. Iriig.

**Mi Jisis siya boiniyo yayim siya
boiniyim simiir bwamkibwamim
simiir boinmauugin**

(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

¹⁰Jisis siya ta yai aiir boin digiyin mi kamim siir kigna miriiyim sima Jisis siirim nitim mi siirin hiniina ini boini, hae! Kira simiirin boiniyo yai dimusi boini, ha? ¹¹Siya hiniina yowarkii boin, Adi Komii siya bidi yiisimauuwim nimprio yayim ii Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana. Mi siya iikam nhirim simiir wara bi niisimauugin. ¹²Ti diminim inkam nwirin siya ninokninkin komigakiniuwi mi Adi Komii siya wa swoki inkin hauugi mi siir ninokninkina wi komiiyar nwowi. Mi inkam nwirin siir digworaekwo simim kwisuwakiniuwi mi wi Adi Komii siyar swoki haii. ¹³Mi kara ti hiriinanin simiirin boiniyo yai boini. Dimusi rani, simiir nhwowim ina kaowim mi sima dimin kig rani. Simiir wiinim ina mauim mi sima yaimwo aiir wakae ninokninkinkin tani. ¹⁴Kima ti iikamim yai kwira profet Aisaia siya boina biya saeya bidi yimbiniya saeya hiniina boinka.

Kima yai aiirin wa wakaei mi kima saiir yaimwo aiirin wi ninokninkin tani. Mi kima wa kigi mi kima wi siir siirara kignanaei. Mi kima wi ninokninkin tani kima dimu dimin kigim. ¹⁵Ti iikamim simiir mhii kwoinim ini hindara hiugimkikiugiyim. Mi simiir wiinim ti yai imiir wakaeyim pi piyaowi mi simiir nhwowim ina kwisnamim. Mi simiir nhwowim pi dimin whir kigisi. Mi sima kariir yai aiir sibgu wakaeiini mi simiir kwoinim wa sibgu ninokninkinki. Mi simiir mhii kwoinim wa kisina haigii mi wa naingwo tibmii mi kara simiirin wa haiswonimniskii haiginiuwi.

¹⁶Mi kima hiriirar maingimairga. Mi kimiir nhwowim dimin taemin imiirar sibgu kigikim. Mi kimiir wiinim yaimin dimin imiirin ha sibgu wakaeyomokikim. ¹⁷Kara kimiirin yaimwo airar boini, biya profet kam whiekak ikim mi iikamim dimin whirki kimbu karamae nwo ikim sima ti diminim kima kigam naingwowim simiir kigama naingwokim mi sima simiir bi kigim. Mi sima ti yaeyim kima wakaeyam tirim, simiir wakaeyamar naingwokim mi sima simiir bi sibgu wakaekim. Iriig.

**Sasaeya ninkinin inkamin
numir siir boiniyo yaiga**

(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸Tariinanin kima inkamin sasaeya ninkinin numir siir boiniyo yaimwokiayimwo aiir wakae. ¹⁹Iikam whiekakim sima yai win kibi aiir wakaei, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saiir wakaei. Mi sima saiir yaimwokiayimwo aiir bi sibgu ninokninkinkim. Mi Setan siya simiir mhii kwoinaw hiriir namim mi ta Adi Komii siir yaia biya simiir hir nwowa

saiir hainiknatki. Iikam whiekakim sima yaiwin kibi aiir wakaei ninomor kouana mi saiir yai aiir ninokninkin karamae nwoi ya hiniinga witnidim siyu nikiigiyyim mi Setan siya simiirin niti mi simiir boini kima ta yai aiir kipi wakae Adi Komii siya ninkina kimiir mhii kwoin imiir waraur. ²⁰Mi witnid nhirim nu maeyauwa siiyakaka saiir nikiigiyyim, yim ini iikamim yai aiirin winwinarar sibgu wakaeiyim mi maingimairga ha nwoiyin ini simiir hiriinan ywowim. ²¹Mi yim ini witnidim mii grinkii karamae nwoiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima wi ii priei nokwo rani. Mi wa swoki kwaowainami. Mi iikam nhirim simiir naingwo tibmiiya ini ti witnidim simiir hiriinan ywowim mi sima ii priei naingwo tibmii rani. Mi iya simiirin hik kimpipisuki nimbiam, ta sima naingwo tibmiiya Adi Komii siiram, wi digumii haimriiyugigi mi wa nikii iuguskii. ²²Mi witnid nhirim urid nimridgakin siir bopwo nakaigaiyyim yim ini iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyyim mi simiir hiriinan ywowim. Mi ti nuan dimin biyieyyim simiirin naingwoyiyiyoki, umir min hiniinim, simiiraram naingwoyiyim, ti hiriinanin ya Adi Komii siir yai aiir higriniuwi wa nikii iuguskii. Mi sima wi digumii Adi Komii siir haimriiyugigi. Mi simiir miiya sima miriyya, sima saiirin miiyik panisi miriisi. ²³Mi ti witnidim nu miiyik nitkinim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai sibgu wakaeiyim mi simiir yaimwokiayimwo sibgu inomokninkiniyyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti iikam hiriinanin sima wi mii miiyikar mirii, ti sasaenidim kamairim iriyyara budiyim mi kamnwoima mi budiyim mi kam nwir iura mi budiyim ini simiir hiriinan ywowim. Iriig.

**Boiniyio yaiya ko biyeyia numir
whakiya saiir boiniyioka**

²⁴ Jisis siya yaeya boiniyio yai kwira saiirin hiniina boin simiirin, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, ya ini ti inkamin witnid ninkin siir numir aiir ini siir hiriinan ywowin. ²⁵ Mi iya ilkamim ha whwonkai aokaokiwiyim mi siir sau omomin siir inkam nwirin ha nitwiyin mi siya ko biyeyia kimidiniya siir numir aiir ini itkingig. Mi siya ina swoki idamkiwiyin. ²⁶ Mi mhoyiya ti sasaenidim ha ninan iigyim mi sasaeyim wai ha nwokiyim mi siyar kigi ta ko biyeyia warar ninkin whakiya.

²⁷ Mi miyan kamim ina yamim numiran adin siiram. Mi sima boin, biyan inkam, krimiir kwoinim ha naingwokim kira numir hirin sasaeya miyikim simiirara ninkini mi ta hiriinan ko biyeyia saeya paniina nimbiamka, ha?

²⁸ Mi siya simiir boinki, kimiir sauan inkam nwirki nitkingikin ta ko biyeyia! Mi siir miyan inkamin siir boinki, kiriir kwoinin paniina naingwowi krime iki ko biyeyim simiir pini akiu, aniya?

²⁹ Mi siya simiir boinki. Niingaka. Sasaeyim wi ko biyeyia saika kima ninkin akisi. ³⁰ Kima sowerin hiriyar kigninkin whakii mi wi iya sasae ningugu haiyana, wi saiirar nadigiuwi. Mi iya sasae imiir ningugu haiyana miyan kam imiirin wi kara boini, ko imiirin maeyau kwiruwa dak haigin mimir. Mi simiirin wi iripa kog hainami mi wi pae namginki. Mi sasaeyim, yim wi kariir omaka nae haigiya wi saiir hir haigii. Iriig.

**Boiniyio yaiya mastetnidin mi
yis ikin sower boiniyioka**

(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)

³¹ Jisis siya yaeya boiniyio yai kwira simiirin hiniina boinki, Adi

Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini mastetnidin siir hiriinan ywowa. Mi inkam nwirin siirin siya hainam siir numir aiir ini inkin iu. ³² Mastetnidin siya nae whirni nidnan bi nwokin. Niingaka. Siya komii rani. Mi mhoyiya siya wi komiia nimbiamki mi numir hiran naeyim simiirin siyar mwrii haiburigigi. Siya pae komii nwokiyim mi ipiyinim pi siir kwiya imiirar mi atkikini mi whie minim pi hirar mi haigii. Mi iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekak imiir kigirkakana, siir ilkamim sima wi ti mastetin siir hiriinan nrowi mi wi komiisar nasae owiguskii.

Yisin siir boiniyio yai aeya

³³ Jisis siya yaeya boiniyio yai kwira ina swoki boinkiyin. Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini yisnan iyopin bwaembwaekin howoknamin. Iya wig ira saeya ti yis iir haiya, praua aka kaipridgiam mi ti prauain pa niyopin bwaembwaekii howopnami. Iriig.

**Jisis siya ta boiniyio yaiya
ilkamim simiir boinka**

(Mk 4:33-34)

³⁴ Jisis siya ti yayim biya siya boinim digworaekwo whiekakim ilkam imiirin boiniyio yai ara boinkin. Siya simiirin yai whir wara bi boinkin. Niingaka. Siya simiirin boiniyio yai arar boinkin. ³⁵ Siya simiirin boiniyio yayim hiniina boinkin, siya profet inkamin siir yai aiir swoki boinurwokaigikin, biya yokwoni siya win boinkiya yaiya saiir. Ta yaiya saeya hiniinga,

kariir yaiya wi boiniyio yai imiirara kaonisboini. Adi Komii siya ti nu iir nonkwokwo karamaeya niki owa mi kara ti diminim biya haigipraprakaiyim mi tariinan nam-

woniyim wi simiirrarar boininkiigi. Iriig.

Ko biyieya saiir boiniyio yaiga

³⁶Jisis siya ha boin digiyin mi siya iikamim simiir haiburgigin mi siya omaka saiir yapninopkainam. Mi kamim siir mii kigna miriyyim, sima ina yitim siirim mi ina boinim, kira ta boiniyio yaiga ko biyie saiira numir whaka krimiir unki boinmimauu. ³⁷Jisis siya ina yowarkii boinin simiir yai aka, inkamin sasaeya miyyik ninkiniyin numir, yio karargin, biiyan Yaowae Adin ninomor kouanki nitin. ³⁸Mi numira ya ti nu ieya mi sasaeya miyyikim yim iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaeyim, ya simiir nikri boinka. Mi ko biyieya ya iikamim Setan siir yai aiir wakaeyoknaeyim ya simiir nikrii boinka. ³⁹Sauan omomin siir inkamin ko biyie aiir nankaiyin yio Setan siya. Mi iya sasae imiir ningugu haiyana, ya ta iya Adi Komii siya iikam imiir hidana ya saiir boinka. Mi kamim numiran sasae imiir ningugu haiyim, yim Adi Komii siir paekwosim ima. ⁴⁰Mi ko biyieyim maeyau kwiruha sima haingiriyu haiginim mi ha namginkiyim paeya mi mhoiia wi hiriinanar tiri. Iikamim dimin biyie biyekakim, simiirin wi hiriinan hidi. ⁴¹Mi kara Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, wi kariir paekwosimim simiir nikropkii hinda tinda. Mi sima wi ti nuin siir diminpai diminpai whiekakim iikamim simiir naingwo tibmii aiir kiyopsimsibgiyim mi iriipi hiriinan, sima wi iikamim dimin biyie trim, simiirin wi Adi Komii siir isidin simiir hiranki nhinikropki. ⁴²Mi simiirin wi pae komiia saiir hiriir nitkaigaigi mi sima wi paenau hirar kaoubopboinkaeyami mi wi simiir big imiirar naegimgiyikaeyami. ⁴³Mi ta ii aiirin iikamim dimin

whirki kimbu karam nwowim wi bienan simiir whwoyaei. Adi Komii siir iya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir. Inkamin wiingakaargin siya ta yai aiirin ha timi wakae. Iriig.

Inkamin umir miya nu haingikaiya saiirim hansranin saiir boiniyio yaiga

⁴⁴Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saeya ini ta umir miya numira saiir haigiprakaiya inkam nhirkim biiyar, ini saiir hiriinan yowawa. Mi mhoiia inkam nwirin ha swoki hansir haiyin mi ina swoki haigiprakaigigin ta maeyau aiirar mi siya ini maigimaarga ywonamin. Mi siir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim inkam nhirmi sima sainam. Mi ti umirim siya haiyim wi ta maeyau aiir nwoke sainim. Iriig.

Umir komii saini siyiun siir boiniyio yaiga

⁴⁵Mi boiniyio yai kwira ya hiniinga, Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini ti inkamin umir miyyik miyyik haiyam hansraniyin ini siir hiriinan yowwin. ⁴⁶Mi siya umir miyyik kigiyim mi ti siir umir digworaekwo whiekakim wi iki inkam nhirim simiir umir digworaekwo miyyik miyyikim simaka ninowana haii. Iriig.

Haimnani boiniyio yaiga

⁴⁷Mi boiniyio yai kwira ya hiniinga. Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ya ini inkamin haimna whiinau kwira sae hiumii ikouwiyin, wraisupai wraisupai simiiram, ini siir hiriinan yowwin. ⁴⁸Mi iya haimnan, wraisuki naokinguguninkiniyim mi siirin pa kinaidami nupaiga hiriir. Mi sima pa nidwowi mi anasu miyyik

miiyikim pi two nhirmi kigmamak isitnoudnankaigi. Mi biyie biyieyim yimbi paeya nisitnoudnankaigi. ⁴⁹ Iya Adi Komii siya iikam whiekakim simiir hidana, ya wi ti anasuwim simiir hida wi hiriinan nrowi. Mi iya paekwosim ima nitana mi wi sima kigmamak haii, piki hiniin iikam ikim wadieyim mi piki hiniin iikam ikim biyieyim. ⁵⁰ Mi sima simiirin wi pae komiia sair hiriir nitkaigaigi. Mi ta iya, sima wi kaouu ou prasae kin tani. Mi simiir big imiirar ninin aekiyimkiyikaeyami. Iriig.

Inkamin dimin miiyik mi dimin kab sowiir haii ikin

⁵¹ Mi Jisis siya simiir sriigi mi kima ti yai whiekakim, simiir yaimwuwim simiirin ina ninokninkinim, aniya? Mi sima ina boinkiyin siirin, ihi. ⁵² Siya simiirin hiniina boinki mi kam siyu komii ninokninkiniyim yipiki kariir kigna miriiyan inkam nwowim sima Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, sima sair bidiyar haiyim. Mi sima ini omakain inkamin siir hiriinan ywowin. Mi siya omaka siir digworaekwo haigiya pi sair napninopkainami mi siya dimin miiyik mi dimin biyie, pa nini hainakinaka mpa sioitkin hauunami iikamim simiir whinkinsiisam. Mi ti hiriinan siyuin, wi sima boinmimauuami Adi Komii siir yaiya biya profet inkamim sima boina mi ta yaiwin kibiya sair warar. Iriig.

Om Nasaret hiran iikam sima Jisis siirin digiumii haimriiyugigin

(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Jisis siya ti boiniyo yaiyim simiir boin swokiyim mi siya ti om iirin ina haiburgigin mi ina yamin. ⁵⁴ Mi siya siir omki om iirar swoki amin mi siya iikamim simiir ini boinmimauuuu, Adi Komii siir yai aiir omaka yamin dimin nidwokai wakaeya simiira sair.

Mi sima wakae digiyim, sima ini hinda yanaakiyim. Mi sima ina yomboin amboinim, ta ninokninkina dimin kirie kirie iikamim sim haiswonimniskiiya siya papi haigin, ha? Siya krimiir hiriinan inkamaargin. ⁵⁵ Mi ti yinisimin siya inkamin omaka miriiyin, siir yinisim tani, aniya? Mi tari siir apua Maria saeya rani, aniya? Mi tari Jems, Josep Saimon mi Judas, yim tari siir nomousisim tani, aniya? ⁵⁶ Mi tari siir yokman whiekak rani, ti krimakar nwowim, aniya? Mi ti digworaekwo whiekakim siya papi haigin, ha? ⁵⁷ Sima hiriinan yai boinim mi simiir mhii kwoinim ini hikaka ywokiyim. Dimusi rani, sima ninokninkin tani, siya ta kirieya papiyanka haiga. Mi Jisis siya simiir boinki, profet kamim sima inigakim iki om whiekak imiirin mi siir omki om hiran mi siir piugana sair hiran iikam ikim, siya simaka inigak bi nwokin. ⁵⁸ Mi siir om hiran siya dimin kirie whiekak bi haiswonimniskiiyim iikam imiirin. Niingaka. Dimusi rani, sima siiram ha bi naingwo tibmiigim, siya ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. Niingaka. Iriig.

Jonin op baptais haiginiuanin iikamim simiir siya bidi yaowin

(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

14 Ta iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwokin Galili hir mi siya diminim Jisis siya tirim simiir wakaewin, ² Mi siya siir miian kamim simiir boin, kara ha naingwowi, ti Jon siyaki siyairgin inkamin iikamim simiir baptais haiginiuin op, aniya? Biya kara siir nimbinkin inkamki nisomaowim. Siya ie hiranka swoki insiin idwokin mi ti hiriinan kirie komiia siir hir asi nrowi.

³ Mi biya Herot siir kamim sima Jon siirin hiriinansi nonkworinugin mi siirin wiewinsopni yinirkai mi maeyauwa hiuyokiyokaiya mii biyie miriia hir ini

haigigik. Dimusi rani, Jon siya mairgi-mairga bi nwokin, Herodias saeya Filip siirar wiga mi ini yaowae biyieyin Herot siya swoki hainikiionkwonan. ⁴ Biya Jonin op baptais haiginiuhan inkamin, siya Herot siir boinainanaekin ti dimin siir, siya hiniina boinkin, kira ta wig aiir hainikiionkwonan kira nonkwonani siyu komii iir nikripkin yio ti hiriinan siyuin miyik rani. ⁵ Herot siir kwoinin Jon siir nisomaowamar naingwokin mi siya ini Juda iikamim simirsi yididin. Dimusi rani, siya ha naingwokim Jon siya profet inkamkiniuwi.

⁶ Mhoyiya igwira iikam nhirim sima ina yitim, iya Herot siirin siir yopi-iga naokaina saiir naemirsim aiiram mi taka iya Herodias saiir yinisim kopaka saeya ig simiir bopwo hir ini swaeyiu mi Herot siya mairgimairga komiika saiirimin. ⁷ Mi siya saiirin hiniina yimbinki, kara kiriirin yaimwowar boini, diminin kira kariirim srii mi kara kiriirin wa hauuwi. ⁸ Mi saiir apua Herodias saeya saiir yin kopak aiirin hiniina boinimauugi Herot siirimin mi saeya ina boina, kira Jonin op baptais haiginiuwiyin siir nii iir kaigripki mi siirin mobmir kwirni haiginki mi kira kariirim tiriir whauugi mi kara wa ninokninkinim siya bidi yaowin. ⁹ Mi saeya hiriinan yai aiir boin digiya mi inkam komii Herotin siir kwoinin ini hikaka ywokiyin. Dimusi rani, siya iikamim saikar nidwokai aeyim mi siya simiir whwonkam ida nimbingin mi siya simirsi asi nididgin. Mi siya siir kamim simiir boinki, ha ti hauugi saiirar ti diminin. ¹⁰ Mi Herot siya inkam nwirin maeyauwa huuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hiriir namam yikropki Jon siir nii iir kaigriphainakiyim. ¹¹ Mi sima Jon siir mwo kaigriphaai digin mi sima siir mwoin mobmir kwira saiir haiginki mi sima ta yin kopaka saiir hauugi. Mi saeya saiir apu aiirim hainam.

¹² Mi kamim Jon siir kigna miriyyim sima wakaewinim mi sima ina yamim siir piuis aiir ini hainaki mi sima saiirin ina haingikaiyim. Sima kikai digigim mi sima Jisis siir ini boinmauuu. friig.

**Jisis siya hauu aeyim
kamim nae 5,000 kim**

(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)

¹³ Hya Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ti om iir haiburgik mi i ira saiir kwiriinam mi maeyau iikam karamaeya miriyya hiriir yam. Siya siya namkin. Iikamim sima hiriinan wakaeyim mi sima om iir haiburgik mi sima ini siir mhoyiya yapnamim. ¹⁴ Mi Jisis siya ha namasukuin mi i aiirin ina haiburgigin mi siyar yapkigidam iikam isid komiyyin hirar nwowi. Mi siya simirsi yaingwoyimiyyokin mi iikamim makakim ini siyar haiswonimniskiiyim.

¹⁵ Mi naiowaka kamim siir mii kigna miriyyim sima ina yitim siirim mi ina boinim, ta maeyauwa iikam karamaeka iya ini namkiriba. Mi hainiingin niuwi kira ti iikamim simiir dikropki mi sima ti omi sisimim kingiin nwowim simiir damtib mi naemin ti sainaeyam tib. ¹⁶ Mi Jisis siya simiirin hiniina boinki, sima whisarii pi dimusi nami? Kima hauu ae simiirin. ¹⁷ Mi sima siirin hiniina boin, krimiir tirin nae homgaki nwo rani. Niingaka. Bretim iriyyar mi anasu whis ha nwowi. ¹⁸ Jisis siya ina boinkiyin, naeyim kariirim hainaki. ¹⁹ Mi iikamim simiir boinki, kima ko aiir didwoki mi siya ti bret iriyyarim mi anasu whiswo simiir hai mi ninomor koua hiriir kaoki mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya anasu bretim ina yimbimbir yinop hauugiyim kamim siir mii kigna miriyyim simiir. Mi kamim siir mii kigna miriyyim simiir hauugi mi sima iikam imiir hauunam. ²⁰ Mi sima ha naeyim mi simiir mhiiyyim ini digar ywokiyim mi kamim siir mii kigna miriyyim sima

nae haimiihaimiiyim sima naepipiru haiginim simiir swoki haingiriyu haiginam mi nibim sima haigiyim nae haimiihaimii imiir pariig iuur is. ²¹ Kamim ti nae imiir naeyim 5,000 kim, sima wigyin imiir wara bi mwaingim. Iriig.

Jisis siya whii kwira nunan opa sair idwower napnadamkin

(Mk 6:45-52; Jo 6:15-21)

²² Mi Jisis siya nae simiir hauwae digikin mi siya kamim siir mii kigna miriiyim simiir boinki, kima i ira sair kwiriinam mi kariir biiya damkwokin whiia sair mirmiiya hiriir. Mi iikamim simiirin siyar yikropki. ²³ Mi siya iikamim simiirin ha nikropkiyin mi mhuusim whir iirin Adi Komii siirim siya siyar ini kwisboiniu. Mi naiowaka Jisis sasa ywokairib mhuusim iirin. ²⁴ Mi ta ii aiirin siir mii kigna miriiyim sima ini igak whii idopwoniya hirar yakiririr mairibim mi opuda ini irib hiranka hugnaniya mi hinin komiia ini i aiirar kaibombokiigiya. ²⁵ Piunok nugakin bie ha niyok naidniyakwokin iya pirkin kingiin nwoyakwoka Jisis siya ini nunan ta whiia ini sair op ida yapamyakwokin mi kamim siir mii kigna miriiyim simiir hiriir yapnimbiiyam. ²⁶ Sima kigwin siya opa sair idwower napni mi sima nidid pranai bi kinkim. Sima boin, wari napniyin wraigin mi ha nididim mi ina yinkau ankauim. ²⁷ Mi Jisis siya bi kimiminkikin ini simiirar boinkiyin, kima kirie dwo! Karargin, kima kipi nidid! ²⁸ Pita siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, Biiyan Inkam Komii kirargin niuwi mi kira kariir boinki mi kara pi opa sair idwowa napnani kiiirim. ²⁹ Jisis siya ina yowarkii boinki, kira ha wit! Mi Pita siya iya sair haiburgik mi ini nunan opa sair idar kwaewiskin apamin Jisis siirim. ³⁰ Siya opuda sair kinainkiuwinin siya ina yididwinin mi siya op aowa hiri-

irin ina yokwokwomairaraonainamin. Mi siya hiniina kauwoki, Biiyan Inkam Komii kira kariir kibokiinawid! ³¹ Jisis siir iina bi kimiminkika ini Pita siirar yanka nonkwo sasaugiya mi siya siir boin, kiiir naingwo tibmiiya kabi rani, kiiir kwoinin dimusi naingwo yisyiskin. ³² Mi sowa iya sair ini kwirii mi opuda ina hugwokmaigiya. ³³ Mi kamim siir mii kigna miriiyim i hir nwowim sima ti dimin iir kigiyim, sima ini Jisis siir inig iir hainanim mi sima hiniina boin, kibie idwai kira Adi Komii siir yinisimkin. Iriig.

Jisis siya nu Genesaret hiran iikamim maki niyim simiir haiswonimniskiigin

(Mk 6:53-56)

³⁴ Mi sima whii aiir niyikrionaidamim mi sima maeyau kwira nu Genesaret hirana sair yamasu kuiu. ³⁵ Iikamim ta maeyau aiiranim sima ina yinokninkinim, Jisis siya tio. Mi sima yaiya ina hauu ninkikinkiya om whiekakim kingiin nwowim simiiram mi sima ina hainaniyim iikam whiekakim makakim Jisis siiram. ³⁶ Mi sima siir sriinanae, ini mi owin iikamim makakim sima kiiir piu aiir nonkwokiin mi niingaki mi iuwi mi yuis mwis iirrarar timi onkwoki inara, aniya? Mi iikamim siir yuis piu owir nonkwowim sima ini wadieyar swoki okiyim. Iriig.

Adi Komii siir yaiya ini yidiwi wanwiyae simiir yai imiir haiburim

(Mk 7:1-13)

15 Mi Farisi kam nhirim mi kam nhirim siyu komii ninokninkiniyim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwoniyim mi sima siirin hiniina sriigi. ² Kamim kiiir kigna miriiyim sima yidiwi wanwiyae

siyuuim simiir biri napkim. Moses siya boina mi ina min simiirim biyyin hiisok rani, iya sima naeyim krimiir yidiwi wanwiyaemi siyuuin kirieyin siir hiriinan. ³Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinin, kima ti yidiwi wanwiyaeyim simiir siyuuim simiir, dimusi napkripkaii. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir siyu iir dimusi nikwo waisigim, ha? ⁴Biya Adi Komii siya hiniina boinkin. Kira, kiriir yopii adwo sowiirwai yai aiirar sibgu wakaeyokna mi kira sowiirin siyu miyyik iirar diisimauu. Mi dimin whirin siya simiir boinin, nwrki siya sowiirwai nimbumbu boini mi sima wi siir nisomaowi. ⁵Mi kima ta yai aiir bi wakaeyoknakim, kima hiniina boinkim. Inkam nwirin siya umir digworaekwo kakiniuwu yopii ad owiir whinkinsiisim. Mi kira yopii ad owiirin hiniina kipi boin, ti umirim Adi Komii umirkim. Mi kara bidi yimbiniin ti umirim Adi Komii siirgin mi kara pi kowiirwai hauu rani. Niingaka, niingakiinga. ⁶Mi tiki hiriinan siyuuin siir tiri mi ini mi owin kima sowiirwai mi kigrirao karamae mi owi mi kima Adi Komii siir siyu iir bidi haigin ikworinugigim mi kimiir wanmi siyu iiramar yikpitkii namim. ⁷Kima ti iikamim niksisaeyan iikamkim. Ta yaiya Adi Komii siya boina biya profet Aisaia siya kimiiram nimbina ini kaimwowa ywowa mi siya kimiirin hiniina boinkikin.

⁸Ti iikamim sima kariir inig iir hainaniyim sima yai ara nhinkini, simiir mhii kwoinim kanaka namasu rani. ⁹Sima kariir inigin whisariiyar priihainani ti diminim sima boinmimauuim iikamim simiir, ya kariir yai rani, simiirar yaiga. friig.

Inkamim kwoin biye nwowiyin yipi miyyik nwo rani,

(Mk 7:14-23)

¹⁰Mi Jisis siya simiir boinmimauu digiyin mi siya iikamim simiir yikiuna, sima siirim namim. Mi siya simiirin hiniina boin, kima sibgu wakae nonkworinugi, ti diminim simiirin. ¹¹Diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio iikamim ioki siya bi hio haiginiuwigin. Niingaka. Mi kwoin biye yio nikrani io pi siya hiowi mi inkamim pi siya kiyainami siyu biye tiramin.

¹²Mi siya ti dimin imiir boin digiyim. Mi siya kamim siir kigna miriyyim sima ha nitim mi ina yaboiniyim kira ina ninokninkinin ti Farisi kamim sima ti diminim kira boinim simiirar wakaekiyim. Mi sima kinaka io komiiga? ¹³Mi Jisis siya ina yowarkii boinin. Adi Komiiyin ninomor kou nwowin, siya numirkakin. Digworaekwo whiekakim siya ninkikin karamae nwowim mi siirin wi miigakar kiyop haigi. Mi wa nitkaigi. ¹⁴Kima Farisi inkamim simiirsi kipi naingwoyimiyyok, sima ini nhwokwisae inkamnan ywowim. Nhwokwisae inkam nwirin siirin siyu bi niisimauuwikin. Mi siya nhwokwisae inkam nwirin siir niisimauuwi mi sowa wi ieno iirar napnatkaigai namswowi. ¹⁵Pita siya Jisis siirin hiniina boinki, ta boiniyo yaiya kira saiir yaimwo aiirar boiniski mi krime saiir nwoki inokninkinim. ¹⁶Jisis siya simiir boin kima ini inkam whaowaeyar niki owim iki iikam nhirim simiir hiriinan, aniya? ¹⁷Kima ninokninkin tani, ti hiniin diminin yaiya naekiyim pi mhii kwoina nam tani, pi dini siyuuin pi siir namki. Mi mhoyiya pi waisi hir nini iugik rani, aniya? ¹⁸Mi diminim inkamni mhii kwoinau nwokaiiyim, mhoyiya wi

yai saeyar boininkiigi mi ti diminin inkam iirin wi siyar nwowaigniuwi dimin biyekak. ¹⁹Mi digworaekwowim kwoinau nwokaiyim yim hiniingim. Kwoin biye nwowi ikin mi inkam nwirni nisomaoni siyu ikin. Mi inkam nwirni wig hainikii nonkwonani siyu ikin. Mi hii inkam nwiraka nanaeni siyu ikin. Mi hii tauaeni siyu ikin mi niksisaeni ikin mi nikbumbuni siyu ikin. ²⁰Ti digworaekwo biye biye hiniinim inkamin biye sima nwowi. Mi siyuin inkamin ina hiisok ae karamae nwoyiin, ti hiniin diminin yio inkamin io siya bi hiowikin. Adi Komii siir whwonkam idain. Niingaka. Iriig.

Nu Kenan hiran wiga Jisis siirim naingwo tibmii kiinga

(Mk 7:24-30)

²¹Mi Jisis siya ti omin siir haiburgik mi om Taia mi om Saidon sowiir hiriir yam. ²²Mi wig ira Juda wig rani, nu Kenan hirana saeya ta maeyau aiir nwowika mi saeya ha nita mi siirim ini kauwokni. Kira Devid siir isidan inkamkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin kira kariirsi daingwoyimiyok. Uridiyu biyeyin siya tumbugin kariir yinisim yinugiyina. ²³Mi Jisis siya saiirin yaimirsim kwir bi swoki owarkii boinmiminkin. Mi kamim siir kigna miriiyim sima siirim nitim mi ina boinim, ta wiga saeya krimiir mhoyiya nitka mi yai saeya sisananaei. Mi kira saiir whindiriraerarki mi saiir dikropki. ²⁴Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin. Niingaka. Adi Komii siya nikropkikin kariirin Isrel simiir iikamim simiiraramar sibsibnan kigugu iuguskiyim simiiram. ²⁵Mi ta wiga ha nita mi ina ini waisii huiiya siir igmiiga kingiin mi saeya ina boina. Biyan Inkam Komii kira kariir whindiriraerarki! ²⁶Mi Jisis siya ina yaingwowin krima Juda iikamim Juda

iikam tani simiirin wranan naingwokim mi Jisis siya boiniyio yai kwira saiirin hiniina boinkin, yio siyu miyik rani krima yinmi naeyim simiir kipi hai mi wrami kipi nitkiniu aeki. ²⁷Mi ta wiga saeya ina boina Biyan Inkam Komii wara yayia kira boina kaimwoka. Krima wra biye nankim. Wra sima naemirsisimim yin ima naekrimkrinkiyim pi simiirar mi iumimim aei. ²⁸Mi Jisis siya saiir yai aka ina yowarkii boinin, wiga, kiriir naingwo tibmiya ini komii ywowa! Diminin kira naingwowin siya wi kiriirar nimbiyami! Mi ta ii aiirarin bi kimiminkin saiir yinisim yinugiyina ini wadiyar ywokiya. Iriig.

Jisis siya iikamim makakim simiir haiswonimmiskii gin

²⁹Mi Jisis siya om Taia mi om Saidon sowiir haiburgik mi whiikbid Galili saiir hiriir yapam mi siya mhuisimim siir hiriir iyam mi hir ini idwowa. ³⁰Mi iikam whiekakim ini saika yamwonyim mi sima iga iin biye biyekakim mi nhwokwisae mi kiu minim ninsimsiriuim mi waeyai mikrim ikim mi makak iikam nhirim sima Jisis siir igmiiga ini kikiini. Mi siya simiir haiswonimmiskii haiginiugig. ³¹Iikamim sima hiriinan kigim mi sima ina yanaakiyim. Dimusi rani, sima kigi waeyai mikrimim sima yai ina swoki boinaikiyim mi kiu ninsimsiriuwim ini wadiya ywokiyim. Mi iga iin biye biyeyim ina sibgu apririrkiyim mi nhwokwisaeiyim simiir nhwowim ina kaokiyim. Sima Isrel simiir Adi Komiiyin siir inig iir asi hainankim. Iriig.

Jisis siya hauu aeyim iikamim 4,000 kim

(Mk 8:1-10)

³²Mi Jisis siya simiir haiswoniski digiyin mi siya kamim siir kigna

miriiyim simiir yikiuna. Mi siya simiir boinki, kara ti iikamim simiirsi naingwoyimiyoiki iiyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae bi naemiminkim kara pi borisopi simiirin mhiirima nikropkiyim mi sima pi siyiu hir naokaowi mhiigi. ³³ Mi kamim siir kigna miriiyim ina yowarkii boinkiyim siir yai aka, ta maeyaua iikam karamaeka mi krima naeyim pi papiyanki mi inkiguna haii, ha? Ti iikamim simiir hauu aeyamin. ³⁴ Jisis siya simiir sriigi, kima Bretim pariiga nwokaii? Mi yim ina boinkiyim, krima Bretim iriiyar mi antousisim ikim ina mi okaiyim. ³⁵ Mi Jisis siya iikamim simiir boinki, kima nu iir grinkin idwoki. ³⁶ Mi siya ti Bret iriiyar nhiswo simiir haiyin mi ti anasum simiir warar yinkin hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yimbimbir yinoop priigikiyim. Mi siir kigna miriiyim kamim simiir hauugi mi yim ina yapninkwokwo hauunamim iikam imiir. ³⁷ Mi sima ha nae digiyim. Mi ti nae haimii haimiiyim sima naepipiru haiginaowidim. Mi kamim siir kigna miriiyim nibim simiir swoki tau haigiyim iriiyar is. ³⁸ Ti kamim ti nae imiir naeyim sima 4,000 kim. Mi sima wig yin imiirin wara bi ninkin mwaingim.

³⁹ Sima nae digiyim mi Jisis siya iikam imiir nikropkiyim mi siya ina kwiriiyin i kopsim ira sair kamim siir kigna miriiyim sima warar mi ina yamim whiigbid yarmiya hiriir, nu Magadan hiran maeyau aairam. Iriig.

Farisi nhirim Adi Komii siir kirie komii komiiyim simiir kigam sriigim

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

16 Mi Farisi mi Sadyusi kamim sima Jisis siir kinankiuwam nitkim. Mi sima siiram sriigi. Kira ninomor kouan kirie komii komii nhirim Adi Komii siirim krimiir wiisiimauu krima nwoki

kigim. ² Jisis siya simiir yai aka yowarkii boin. Naiowaka kima pi hiniina boin tibi, ninomora ini pariidnan maskwonainamtiba waka ii miyik sapi nikiii. ³ Mi nugakin kima pi hiniina boinyakwoki. Bieyin iiyaka bi maskwonaidniyakwokin mi iya pa swoki imiimgi, panao ii miyik nwo rani, pi naokak nwowi. Ihi, kima kigninokninkinikim ninomor saairin. Mi kima ti hiriinan iiyim ina ninokninkinim mi kima Adi Komii siir diminim ti tariinan nimbiyamim simiir kigninokninkin tani, aniya? ⁴ Kima iikam bibiyeyim ta ii aiir nwowim Adi Komii siiram nam karam nwowim kima kariiram kirie komii diriraeraram sriigim mi kima Adi Komii siiramin mhoyia bi namkim. Niingaka. Kara kimiirin wi dimin kirie niisiimauu rani. Niingaka. Kara kimiirin wi dimin kirie komii whiruwan iya Jona siya nwowa pi siirarar niisiimauuwi biya Jonah siya anasu komiia sair mhiinau nwokaiyin iiyim kwoim mi siya ini omwaiyar swoki waiyain. Mi kima wi Jonah siir kirie komiia sairara kigi. Mi siya ti yayim simiir boin digiyin mi Jisis siya simiir haiburgik mi siya ina yamin. Iriig.

Boiniyo yaiya Farisi Sadyusi simiir yisin siir boinkin

(Mk 8:14-21)

⁵ Kamim siir kigna miriiyim sima whiia sair ninidnamkim i kopsim ira sair mi Bret nhirim ini sima yaingwo owougikim simiir wara bi hainamkim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki kima sibgu mintarao mi aru dwo Farisi Sadyusi simiir yisin siirsi. ⁷ Sima, simasima yimboin amboin. Siya hiniina boinkin siya ta yaiya krimiir boina dimusi rani, krima Bret biri hainanikim. ⁸ Jisis siya simiir yaiya bidiya yinokninkininkiyin mi siya simiirin hiniina srii. Kima ti kamim kimiir naingwo tibmiya tari kabi rani. Kima hiniina dimusi boinkim.

Krɪma bret karamaeka, ha? Kariir kirieya kimiir whinkinsiisim wi dig nwo rani, aniya? ⁹Kɪma ini ninoknɪnkin karamae-yar niki owim, aniya? Mi kɪma bi naingwokim iya kara nimbimbir hauuwim bret iriiyarim 5,000 iikamim sima naeyim mi kɪma ini yaingwo owouwim, aniya? Mi kɪma nae haimihaimiiyim nibim pariiga haigi, ha? ¹⁰Mi kɪma ti bret iriiyar nhiswo 4,000 kamim kara hauu aeyim simiir bi naingwokim mi kɪma ini yaingwo owouwim, aniya? Mi kɪma nae haimihaimiiyim nibim pariiga haigi, ha? ¹¹Mi kɪma ninoknɪnkin karamae dimusi nwowi, ha? Kara kimiirin bret bi boinkin niingaka. Kara hiniina boinkikin, kɪma Farisi mi Sadyusi simiir yisin siirsi mintiraos. ¹²Mi kamim siir mii kigna miriiyim sima ina yinoknɪnkiyim, siya simiirin yisin bret aka haiigiyim siirsi mintiraosi bi boinkin. Niingaka. Siya Farisi, Sadyusi simiir yai biyeyim yisananɪm simiirsi mintiraosi boinkin. Sima simiir yai kipi wakaeyokna. Iriig.

**Pita siya boinnimauugin Jisis
siya Kraiskin siya krimiir
nanmaiwarkainam nitkin**

(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³Mi iya Jisis siya om komiiyim Sis-aria Filipai nikiuwiyim siir kingiin hiriir nimbiamin mi ta iya siya kamim siir mii kigna miriiyim simiir srii iki iikam sima paniina boini, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin siya yipikin, ha? ¹⁴Mi sima hiniina yowarkii boin. Nhirim ha boini, kira ti Jon op baptais haiginiuan inkamin siya mi nhirim ha boini. Ilaijakin mi nhirim ha boini. Jeremaiaakin mi yaeya profet inkam nhirim biya naonamim sima. ¹⁵Mi Jisis siya simiir boinki. Mi wim kimarɪn kariirin paniina dapikim, ha? Kara yipikin, ha? ¹⁶Mi Saimon Pita siya ina yowarkii boinin. Kira ti inkamin

Krais Adi Komii siya nikropkiyim siya. Mi siya Adi Komiiyim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyim inokiinok mi siir yinisimkin. ¹⁷Mi Jisis siya yowarkii boin, saimon Joni yinisim, Adi Komii siya kiriiramar maigimaigaei. Kiriirin ta yaimwowa nuan inkam nwirkin bi niisiimauugin. Niingaka. Kariir Adi Komiiyim ninomor kou nwowin kiriirin siyar niisiimauugin. ¹⁸Kara kiriir boinki, kira Pitakin mi ti kiriir inigin siir inigmwokimwoin siiyakin. Mi kariir iikamim naingwo tibmiiyim wi ti siya siir idwo nwowi. Setan siir kirieya wi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiir nikwowaisii rani. Mi wi nao rani. Niingaka. ¹⁹Mhoiia kara tidiiyin wi kiriir hauwi Adi Komii siir maeyauwa digworaekwo whiekakin simiir kigirkakana sair haiwaowam. Diminin kira nu tir kigninkinkikin mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinki siirin. Diminin kira naingwowin nu tir kigninkin owim mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkin owi siirin. ²⁰Mi siya kamim siir mii kigna miriiyim yai kirie simiir boinikiduki, kɪma ti inkamin Krais Adi Komii siya nikropkiyim kariirin iikamim simiir nanmaiwarkainam nitin, kariirin inkam nwirni kipi boinmauu. Iriig.

**Jisis siya boin kara naowi wa
swoki insiin idwowi**

(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)

²¹Mi Jisis siya ha boinnimauu bwakainamin kamim siir mii kigna miriiyim simiir. Mi ii kara om Jerusalem hiriir nami mi kara wi hik kimpipisu kasa hai rani. Mi inkam komiiyim Adi Komii siir mii kigiraowi ikim mi prismi biyan inkam ikim mi kamim siyu komii iir ninoknɪnkini ikim. Mi wi hik kimpipisu kariir hauwi mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwoimaka kara

wa swoki insiin idwowi ie hirankin. ²²Mi Pita siya siir yikiunam mi siirin igao yai yani boiniu. Biyan Inkam Komii kibie idwai ti diminin wi kiriir kipi swoki imbini mimin. Adi Komii siya wi hiniina boini. Niingaka. ²³Mi Jisis siya ha haiyug kaokiyin mi Pita siir boinki, Setan kira ti amki! Kira kariir mii aiir kipi kiyopsibgi. Kira Adi Komii siir kwoinin siir biri ninokninkinkin. Niingaka. Kira inkami kwoinin siirara ninokninkini.

²⁴Mi siya ti diminim simiir boin digiyim. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Mi inkamin kariir siyiu imiir napam niti mi siya siir kwoin iir hidnani mi ha haiburgigi mi kariir mhoiyya wit inkamin kariir mii imiir mirii. Mi siya hik mi naosi kipi nidid. Kara naowi paeyin hiiniya nirioninkinin siir hiriinan. ²⁵Inkamin kariir siyiu iir nap karamae nwowiyin siya siir kwoinairgar priinaingwo diriraeramar naingwowi. Mi siya naosi nididiyin mi mhoiyya siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi hindara kigugu iuguski wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, iinokiinokin mi yipiki inkamkin saama naingwo karamae nwowiyin, inkamin siya kariir mhoiyya niti mi yio siya naosi bi nididkin mi mhoiyya ti inkamin siir kwoinbudin wi Adi Komii saika nwoyokiyokii kaeyami iinokiinokin. ²⁶Mi inkam nwirin digworaekwo whiekakaki niuwi ti nu iirin mi siya Adi Komii siir mhoiyya nam karamae nwowi mi siir kwoinbudin wi hindara kigugu iuguski mi ti siir dimin taemin whiekakim nu tiranim wi siirar whinkinsiisi, aniya? Niingaka. Mi siya wi dimu dimin haii kwoinbud iir whinkinsiisamin iinokiinokin Adi Komii saika nwowamin, ha? Niingaka. Siya siyiu karamaeka. ²⁷Mhoiyya kara Yaowae Adin ninomor kouanin,

kara wi Adi Komii siir kirieyim simaka niti mi saeya wi paenan niuya haiginiuwi krimiirin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi kanaka ninkin iti. Mi taka ii aiirarin kara wi nu tiran iikamim simiir mii imiir hidi mii miyyika kara wi dimin miyyik iirar hauuwi mii biyieya kara wi dimin biyie iirar mi hauuwi. ²⁸Kara kimiirin yaimwower boini ti iikam nhirim tirar nwowim kima wi niki ao rani, kima wa kigwini iya Yaowae Adin ninomor kouanin mi dimin taemin komiiyim mi iya siya iikamim simiir kigirkakana saiirin. Iriig.

Jisis siir piua ya ina kisinakiya

(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

17 Mi ii iriyyar kwira yamki mi Jisis siya ina yikiunamin Pita mi Jems mi Pita siir nomousimin Jon siir warar. Mi siya simiir yikiunam mi sima simar iinainam mhiu whirin siir. Ti mhiuwin haruwa rani, ini kougikou hirar nwowin mi sima siir ini owiu ti mhiu iirin sima simar. ²Sima hirar nwowa mi Jisis siir piua ina kisinakiya simiir whwonkamidar mi siya ini yaeya piu ywokiyin. Mi siir whwonkamin ini bienanar whwoyakiyin mi siir yuusa ini paenanar yiyuyakiya mi ini whisininar ywokiyin. ³Moses, Ilaija sowa Adi Komii siir om iir haiburgiko mi sowa Jisis saika nokwo boinaiko. Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina kigim sima boinaiyim. ⁴Mi Pita siya hiriinan kigiyin mi Jisis siir boinki, Biyan Inkam Komii krime tir nwowim ini wadieyar mi owim mi kira naingwowi mi kara amirim pi kwoima mirii, ira kirirga mi ira Moses siiram mi ira Ilaija siiram? ⁵Mi siya hirar niki boinaiyin mi wau kwira ini paenana yiyuyakiya ini simiirar yakikirinuniya. Mi yai kwira ini ta waua saiir hirankar yimbiniya, saeya boinki. Tikinin kariir yinisimkin, kara siirimar naingwo nanaeikin mi

kariir mhii kwoinim siirimin wadieya nwowi mi kima siir yai aiir wakae! ⁶Mi kamim siir kigna miriiyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi ogmwo nua hiriir waisi kaiyirou hiunainam mi sima nidid prasae bi kinkim. ⁷Mi Jisis siya simiir kingiin ha nitin mi simiir yonkwoni mi siya simiir boini, kima dinsiingi, kima kipi nidid! ⁸Mi sima ha ninsiingiyim mi koua ha ninansiin kaokiyim mi sima yaeya inkam nwir biri kigim. Niingaka. Sima Jisis siirarar kigi. ⁹Mi sima ti mhiu iir haiburgigim mi ha niunainanim mi Jisis siya igao yai simiir boinki, kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin kima kigin. Niingaka. Hiya Yaowae Adin ninomor kouanin siya nitana mi siya ie hiranki ninsiin idwowi mi wi saiirar nhinkigi. ¹⁰Ti diminim simiir mhoyiya mi kam nwoimim siir kigna miriiyim sima sriigi. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim, sima hiniina dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyim wi mhoyiya niti. ¹¹Mi Jisis siya ina yowarkii boinin. Ihi, kaimwoka, biyyin wi Ilaija siya niti mi digworaekwo whiekakim wi siyar diriraerar kwokini. ¹²Jisis siya simiir boin, kara kimiirin, pi hiniina boinki Ilaija siya bidi yitin mi iikamim sima siir bi ninokninkinkim niingaka, sima simiir siyiu imiir napama naingwokim mi sima siirin siyiu biyie asi tiraiginiugikim mi kariirin Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi hiriinanar mi tirbumbuwi. ¹³Mi Jisis siya kam nwoimim siir kigna miriiyim simiirin hiniina boinki mi sima ina yinokninkinkiyim, siya simiirin Jonin op baptais haiginiuwaniin siir boini, Iriig.

Jisis siya yinisim nwirin urid yiu biyekakin siir haiswoniskigin

(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

¹⁴Mi sima ha swoki apamim mi ini maeyauwa iikam isid komiiyin siya

nwowa saiir yimbiam. Mi inkam nwirin ogmwo siirim ini hiiuu. ¹⁵Mi siya ina boinin, Biyyan Inkam Komii, kira kariir yinisim iirsi daingwoyimyok, kariir yinisim yinkamiyin iir kigi siya miyiki miyik rani, whaowa piunan nwowi mi nopnopa mi kini. Finokiinokin siya pae-nau nakaigainanaei mi ii nhirim pi opa mi amainami. ¹⁶Mi kara siirin kamim kiriir kigna miriiyim simiirim nikiunamin mi sima siir haiswo niskiyim dig bi nwokim. ¹⁷Jisis siya simiir yayika ina yowarkii boinin. Kima ti hiniin kam isidin naingwo tibmii karamaekim mi kimiir mhii kwoinim wadie sibgu o rani! Hiya kara kimaka niki owim partiigim, ha? Mi kima Adi Komii siir yai aiir mi sibgu wakaeyim, kara kimiirin wi partiig iya swoki boini, kima naingwo tibmiiyim kima wara yinisim iirin kariiram wikuunani. ¹⁸Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin igao yai siir boinki, uridyiu biyie kira damki mi siya ti uridyiu biyeyin biri kimiminkikin, ina yamkiyin mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginiugiyin.

¹⁹Mi mhoyiya kamim siir kigna miriiyim simasimar yit, omaka hiriir, Jisis siir ini sriini. Mi siir ini boiniu mi krina ti hiriinan uridyiu biyeyin ti siir nwowin siir haiswoniski karamae dimusi nwokim, ha? ²⁰Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir naingwo tibmiya kabi rani. Mi kima hiriinanin wi dig nwo rani. Ihi, kara kimiirin yaimwowa boini, kimiir naingwo tibmiya kabi rani, mastet nidisimin siir hiriinan nwowi mi kima wi ti mhiuwun siir boinki, kira pi hinda dinsiin apnam! Mi siya wa nami mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi diminin kima boini sima wa nimbiam. ²¹(Ti hiriinan uridyiu biyeyin siir haiswoniskiyim yio yaeya siyiu whir karamaeka. Niingaka. Mi siyiu whiruwan siirar haiswo niskiiyin mi nhwo kwis boini siyiu ikin mi nae

haiyani siyiu ikin mi sowa sowairgo.) Iriig.

**Jisis siya kwisaka ina swoki
boinin kara wi kapi naowi
mi wa swoki insiin idwowi**

(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

²²Mhoyiya Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim sima nu Galili hir nidwo boinaigim mi Jisis siya simiir boinmi-mauu. Mi kara Yaowae Adin ninomorkou hiranki nitin siirin wi wir sauankam nhirim simiir napwouwi. ²³Mi wi sima nisomaowi siirin mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiya swoki waiyaei mi iya kamim siir kigna miriiyim sima ti dimin iir wakaekiyim sima hik prasae biri haigim.

**Inkamin omom omomi takis umir
haiiyim sima Pita siirim sriigim
umir haiiyin siyiuin siiram**

²⁴Iya Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim sima om Kapeneam hiriir nim-biyamim mi inkamim umir haiiyim Adi Komii siir omaka saiir mi sima Pita siir hiriir yimbiyam mi sima siirin hiniina srii, kimiir inkamin inkam nowomwarkaiyiuwiyin siya takis umira hauuwigin omaka Adi Komii siira saiirin, aniya? ²⁵Mi siya hiniina yowarkii boinin, ihi, umirim omaka Adi Komii siira saiirar hauuwikin. Mi siya omaka hiriir yapninopkainam mi yaiya biyin Jisis siya boinkinkina mi Pita siir srii, Pita kira paniina naingwowi, ha? Mi yipikin inkam komiiyin nu kigraraowiyin simiir hauuwi, ha? Sima pi simiir om komii whiruan isidan inkam ikim mi om komii whiran ikim pi simiir takis umir namisi haii? ²⁶Mi Pita siya hiniin yowarkii boin, iikamim om komii whiranim. Mi Jisis siya siir boinki mi inkam komii nu kigraraowiyin iikamim. Mi nim krima Adi Komii siir yinisisimkim. Mi ta omaka siirga mi

takis umirim siirin pi hau rani. Niin-gaka! ²⁷Mi krima simiirin hiriinan tiri umir hau karamae nwowi mi sima wi io krimiir nwowi, kira whiia saiir dam mi sir tini kimaaiyu. Mi anasuin biigi bii kira kikaii kira pi siir yai aiirar diinisakwo kig mi kira pa kigi umir kwira ini siir yainau hirar nwokaiya. Mi kira ta umira anasuin siir yainau nwokaiya saiirar sain kamim takis umir haiiyim simiirin. Mi ta takis umira Adi Komii siir omaka saiir saina ya kririirga. Iriig.

**Yipikin Adi Komii siir iikamim simiir
kigraraowiyim simiir bii nwowin**

(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

18 Mi ta Iya kamim Jisis siir kigna miriiyim sima siir hiriir yim-biyam mi ina sriiyim, yipikin Adi Komii siir iikamim simiir kigraraowiyim simiir kou nwowin? ²Mi Jisis siya yinisim nwirin siir yikiuna okwo simiir bop-woniya hirin. ³Mi siya ina boinin, kara kimiirin yaimwowa boini, kima ti yinisim sapisapin siir hiriinan nwowi, digworaekwosi naingwoyimiyok karamae nwowi mi kima Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana saiirin wi wara nwo rani. ⁴Inkamin siyamar naingwona karamae nwowi mi inig karamae ti yinisim sapisapin siir hiriinan mi ti inkam hiriinanin bii wi siya nwowi, Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana. ⁵Yipiki kariir yai aiir wakaeyoknaei mi siya iikam nhirim simiirin siyiu miyik tiri, ti yinisim sapisapin siir tirin saiir hiriinan. Mi ti hiriinanin yio siyiu miyik kariirar tirhaiginiuwi. Iriig.

**Inkamin siir naingwo tibmiiya pi
siyiu biyie ieyar mi tumbuwuwi**

(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶Mi inkamin, inkam nwirin inig karamaeyin siir naingwo tibmiiya saiir tumbuwuwi, yio ini ti yinisimin siir hiri-

inan ywowin. Mi siya siyiu biyie tir-nami. Mi kima yibsiya komii saika kogi ti hiriinan inkamin mi whii solwara sair bopwoniya hir kimai whiridgi mi siya pi hir kwiyae haingrikü aon-amim. Ta hiriinan hika ini wadie ywowa mi Adi Komii siya hauukiswo wi biyieki biyie pi ywowin. ⁷Mintarao ti nu iirin digworaekwo biyie biyie whiekakim ini tirar nwowim mi sima tirbumbuwi kimi-irin mi ti dimin biyie whiekakim sima wi hiriyyar nwoyokiyowii. Mi mhoyiya wi Adi Komii siya tirbu iguski inkamin, inkam nwirni naingwo tibmii tirbuwin. ⁸Mi iga ina sowa siyiu biyie tiram mini mi kira sowiir kaigrip itkiki mi kiriir iga ina kwokwira nwowi mi ini mi owin kira iga kwir mi ina kwira namim omwai waiyae yokiyokiyim. Yio wi miyik miyik nwo rani, kira paeya niuyokiyokwiya sair hiriir nami iga in kwiiyarar. ⁹Mi kiriir nhwoin siya dimin biyie tiram mini mi kira siir habitkiigi mi ini mi owin kira nhwona nhuruwa mi ami omin omwai waiya yokiyokiyin. Yio wi miyiki miyik nwo rani, kira paeya niuyokiyokwiya sair hiriir nami nhwona nhisar.

**Boiniyo yaiya sibsib irin
whaowaekiyyin siir boinka**

(Lk 15:3-7)

¹⁰Kima mintarao! Kima ha kipi naingwo ti iikam sima kariir siyiu iir napin sima iikam niingaki niuwi. Niingaka. Kara kimiirin pi hiniina boini, Adi Komii siir paekwosimim sima kigriraowi simiirin. Mi sima ini siir om hirar nwowim. Mi simiirin wi siya boini. ¹¹Kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikam biyieyim nu tiranin simiir nanmaiwarkainam nitkin. Iriig

¹²Kima paniina naingwowi, ha? Inkam nwirin siir sibsibim kamararim iriyarkim (100) mi simiir irin ini niimau whaowaekiyyin mi siya wi siirim

hansiram tani, aniya? Iyie? Niingaka. Mi siya ti kamnwii iuur iriyar idiyim (99) wi mhuisimin siir hir haiburgigi mi siya sibsib irin whaowaekiyyin wi siirim nini hansiriwi. ¹³Kara kimiirin yaimwowa boini, iya siya pi siir hansir haii mi mairgimairga ti irua siirim nwowa mi ini ti kam nwii iuur iriyar idiyim (99) simiir haibura. ¹⁴Mi iriipa hiriinan ninomor kouanin siya hiniinim naingwo rani, siir yinisim nwirki wi kipi swoki whaowae iuguski paeya hiriir. Iriig.

**Nomiiyau siyiu biyie tiriyyin mi siir
whinkinsis haiginiuwi siyiu ikin.**

¹⁵Mi kiriir nomiiyauin siya siyiu biyie kinaka tirbugin mi kira siirim dam mi kowa maeyauu kwiruwa didwo mi siyiu biyie siya kiriir tirbuin mi kira siir boinmauu. Mi siya kiriir yai aiir wakae ti hiriinan siyiu biyie siya tirin wi digiumii siir haimriiyugigi mi si-irin kirar whindiriraerar haiginiu mi siya wi wadieya sibgu owim. ¹⁶Mi siya kiriir yai aiir sibgu wakaeyokna karam nwowi mi kima Moses siir yaiya sair hiriinan diriraerar mi kira inkamo naingwo tibmiiyo nwise dinkin ikiuna mi sowa kinaka dam, yai kiriir whinboi-naiyim. ¹⁷Mi siya kam nwoimim kimiir yai wakae karam nwowi mi kira iikam nhirim Adi Komii siirim naingwo tib-miiyim simiir dikiuna mi kima iripa hangiriyiu boina mi siya simiir yai wakae karam nwowi mi kira siirin hiniina daingwo siya naingwo tibmiiyan inkam tani siya siyiu biyieyim simiir tiri-ikim mi kima siirin hindara hiuriyumi iuguski.

Igbid kamiyau nwo mi kigninkin o.

¹⁸Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, diminin kira nu tir kigninkinkikin, mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinanar mi kigninkinki siirin. Diminin

kira naingwowa nu tir kigninkin owam mi Adi Komii siya ninomor kou hirin wi hiriinana mi kigninkin owi siirin. ¹⁹ Mi kara kimiirin pi hiniina swoki boini inkam nwiswo nu tirano sowiir kwoinin whiruwa nwowi mi ha kwisboini diminam mi kariir Adin ninomor kou hir nwowin siya sowiirin wa wakaei. ²⁰ Ihi. Dimusi rani, inkam nwis o nwoim sima sima nwowi maeyau kwir mi hangiriyu owi kariir inig iirim mi kara wi smakahirar mi inkin owi mi simiirin wi karar whindiriraerar haiginiuwi. Iriig.

Boiniyo yaiya miyan inkamin dimin siya priihaiyin siir boinka

²¹ Pita siya Jisis siir hiriir yimbiam mi ina sriiyin, Biyan Inkam Komii, kariir nomiiyauin siya kariirin siyu biye tirbuwi mi siir dimin biyeyim wi pariig iya haiyoprimdiyumiigi ti dimin imiirin mi ii iriayar kwiswo ini digar mi owim, aniya? ²² Mi Jisis siya siirin hiniina yowarkii boinki, kara kiriirin ha boin tani iiyim iriayar kwis. Niingaka. Kara ha boinki kira haiyoprimdiyumiigi iiyim kam nwoim iur iriayar kwis (77). ²³ Kara kimiir boini ti siyiun dimin biye haiyoprimdiyumiyim. Dimusi rani, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana ini inkam komii nu kigriraowiyin siya umirim siir miyan kamim whisarii sima priihaiyim simiir swoki hauu kiyyuwam tiri, ini saiir hiriinan ywowa. ²⁴ Siya kamim umirim whisarii priihaiyim simiirar kwamirii bwakainamin simiir hauukiyyuwam mi sima inkam nwirin siirim yikiuna mi umirim siya haiyim 10 milionkim mi siya yamdi siir swoki hauuwim. ²⁵ Mi siya ti umirim siya priihaiyim simiir umir imiir swoki hauukiyyuwim dig rani. Mi inkam komii ina boinin kima wara inkamin mi siir wig yinim mi siir digworaekwo whiekakim simiir wikropki iikam

nhirim sima sainim mi ti umirim wi iki diminim siya prii haiyim simiir nwoki hauukiyyuwim. ²⁶ Mi ti miyan inkamin siya inkam komii ogmwo saika kingiina ini hiuni mi ina boinin, kira kariirsi daingwoyimyok mi ha tiki o! Umir whiekakim kara priihai priihaiyim wi kiriir swoki hauukiyyu digi. ²⁷ Mi inkam komiyyin ti siir miyan inkam iirsi yaingwoyimyok mi siirin ina swoki ikropkiyin mi umirim siya priihaiyim simiir warar yinkin iuguski.

²⁸ Mi ti miyan inkamin yaba hiriir napniyamin mi siir nomiiyau nwirin iripa mii sowa miriyyin siir yani kigi mi umirim siya siir hirankin priihaiyim paeyarin hairkin mi siya siir nii iir yonkwo nhiowomwan mi siirin ina boinin, umirim whisarii kira haiyim kariir tirinkin, kira kariir swoki hauugi. ²⁹ Mi siir nomiiyauin ogmwo ha hiun mi hiniina kauwok boinanae, kira kariirsi daingwoyimyok mi ha tiki o, umirim whisarii kara haiyim simiirin wi yamdiya swoki hauuwi. ³⁰ Mi siya ini boriisop waeyaoim mi siirin maeyaua hiuyokiyokaiya mii biye miriyya saiir hir ini whinap kinisugik mi siya siir umir yamdi swoki hauu digi mi siya yaba wa niti. ³¹ Mi siir nomiiyauim ti hiriinan siyu iir kigim mi simiir kwoinin miyik bi naingwokikim mi sima ini inkam komii iirima yamim, ti siyu hiriinan siya simiir nomiiyau iir turgigin siir ini boinmimauu. ³² Mi inkam komiyyin siya asi nikiunakikin ti siir miyan inkam iirim mi siirin hiniina boinki, kira inkam miyik rani, biya kira kariirima niki kauwok boinanaekin. Kara kariirsi daingwobumbugi mi kara kiriirsiyin ina yaingwobumbugiyyin mi kara kiriirimim ha bi nikiunanaekin kira kariirin ti umir komiyyin siirin yamdiya whauukiyyu sasau. ³³ Dimusi rani, kira kiriir nomiiyauin iripa mii kowa miriyyin siirsi bi naingwoyimiyyokin kara

kiriirsi naingwoyimiyoaka saiir hiriinan, ha? ³⁴Mi inkam komiiyin siir kwoinin haughauga whwiyeyin mi kam nhirim simiir yikropki mi sima siir yinimnan itkin mi sima siirin maeyaua hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hir ini whinap kinisugik iya siya umir hauukiiyuwi wi saiir digi. ³⁵Mi kara kimiirin pi hiniina boinki. Mi kimiir kwoinin dimin biyie whiekakim kimiir nomiiyauim sima tirbumbuim mi simiir haiyoprindiyumiigi karamae nwowi mi kariir Adin ninomor kou hir mi owin siya iriipa hiriinan, kimiir dimin biyeyim wi simiir mi haiyoprindiyumiigi rani. iriig.

**Jisis siya wigkam
hainikiinonkwonani
siyiun siir boinkin**

(Mk 10:1-12)

19 Jisis siya ti siir yayim simiir ha boin digiyim mi nu Galili siir haiburgik mi nu Judia mi yabie komii Jodan siir yarmiiya hiriir swoki haiyug nam. ²Mi iikam whiekakim ini siir mhoiyya kaikwokwo namim. Mi ta maeyau aiirin iikamim makakim simiirin hir haiswonimniskigim.

³Mi Farisi kam nhirim ina yitim siirim mi sima siirim ini boinkinankiuni mi siirin ina sriiyim, Moses siir siyiun ti krime napin siya miyikargin, siya hiriinan bidi boinin inkamin siya siir wig aiirin ha sopki, aniya? ⁴Jisis siya hiniina yowarkii boin mi kima ti yayim Yokwo Komiiya saiir nwowim, simiir bi mwaingim, ha? Siya hiniina boin, bidi bidiniyarin Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiirar nonkwokwowin mi siya wigkam warar yinkin onkwokwoki. ⁵Mi Adi Komii krimiir Wanin siya hiniina boinkin, ti hiriinan siyiun, kamim siir yopii ad owiir haiburgigi mi siir wig anaka namwoiwi mi sowa ini iripa piu kwiruwa ywokiyo! ⁶Mi kira

hiriinan tiri. Mi sowa ini piu kwiruwa ywokiyo. Diminin Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir nikripim dig nwo rani. ⁷Mi Farisi kamim sima siirin hiniina srii boin Moses siya ti hiriinan yayia krimiir dimusi hauugigim, kamim siya yokwowa ha winki, ta wig aiirim sowiir nonkwona air nikripam mi siya hiriinan dimusi winkin, ha? ⁸Mi Jisis siya simiir yai aka yowarkii boinki. Dimusi rani, kima pi nantamiriirkim Adi Komii siir yai air. Mi Moses siya kimiirin asi kigninkinkikin. Wigkam sopni siyiun mi bidi bidiniyarin Adi Komii siya wig sopni siyiun siirim bi naingwokin. ⁹Kara kimiirin pi hiniina boinmauugi. Mi kam nwirin siir wiga saeya hii kam nwir aka bi nanae miminka mi ti hiriinan kamim siya siirin whisariiyar sopkikin mi siya yaeya wig ir yonkwonau, ti hiriinan inkamin siya nonkwonani siyiun siir tirbugin.

¹⁰Kamim siir kigna miriyyim sima hiniina boinki mi siya hiniina boinkiswo wig nonkwonani siyiun yio ini kirie ywowin mi inkamin siya iindima mi owi ini mi owin. ¹¹Mi Jisis siirin hiniina yowarkii boin, iikam whiekakim sima ta yayia saiir wakaeyokna apam pi borisopi. Niingaka. Mi iikamim Adi Komii siya nimbiniim sima simargim ti siyiun siir wakaeyoknaei. ¹²Wakae, kam nhirim sima wig nonkwona dig nwo rani. Dimusi rani, iya simiir yopiiga naokaininkikiyin yim isi hiriinanar mi owin, sima wig aka iripa piu nwowim wi dig nwo rani. Dimusi rani, sima wi dig nwo rani, wiga aka iripi piu nwowim mi kima nhirim kimiir miomaiyim bidi kintiwim mi kima wig aka iripa piu wa nwowi mi kima wi yiniekak nwo rani. Mi nhirim sima Adi Komii siir miya saiir miriyamar naingwowi. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakim simiirar kigriraowikin mi sima wig nonkwonam pi borisopi. Inkamin ta yayia saiirim

naingwowi mi maingmairga nwowi mi siya wi saiirar wakaeyoknaei. Iriig.

Jisis siya yinisisim imiir nokboinmamair haiginiugin

(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³Ta ii aiirin iikam nhirim sima yinisisim nhirim Jisis siirim hainamkim mi sima hiniina naingwokim, Jisis siir iina simiir nonkwo okboinmamairim. Mi Adi Komii siirim kwisboinim. Mi ti kamim siir mii kigna miriiyim sima io simiir ywoki. ¹⁴Mi Jisis siya boin, kima yinisisimim simiir kigninkinki sima kariiram wit, kima simiir kipi nikidu. Niingaka. Adi Komii siya ti iikamim simiirar kigriraowi mi ini ti yinisisimim simiir hiriinan ywowim. ¹⁵Mi siir iina simiir mwo idwo yonkwo. Mi siya simiirin ina yokboinmamairin. Mhoiyya siya ta maeyau aiir haiburgigin mi ina yamin. Iriig.

Umir digworaekwokak inkamin siir niwiugin

(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

¹⁶Mi inkam nwirin Jisis siir hiriir yimbiyam mi ina srii boinim. Inkamin iikam nowamwarkaiyuwiyin, kara wi paniin dimin miyiyikim siir tiri mi kariir inigin wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin iinokiinokin siir haiyamin, ha? ¹⁷Mi Jisis siir yowarkii boinki, kariiram dimusi srii piki hiniin dimin miyiyikim siir haiyam sriigin, ha? Adi Komii siyairgin inkam miyiyikim nwowiyin. Mi kira kwoinbudin omwai waiyaiyin siiram naingwowi mi kira siyiu komiiyin Moses siirin siya winin biyya siirarar dapkripkai. ¹⁸Mi ti inkamin Jisis siirin ina sriiyin, piki hiniin siyiu ikim, Moses siirim, ha? Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, ti sima. Kira inkam nwir kipi nitkikai mi kira hii kipi nanae, kira hii kipi tauae, kira inkam nwirni kipi niksisaie boin hiuriyiu. ¹⁹Kira yopii adim simiir

yai imiirar wakaeyokna mi sowiirwaiyin siyiu miyiyikim iirar tir. Mi kira iikam nhirim simiirim naingwoyimiyokeyim mi kiram naingwoyimiyokeynaeiya mi saiir hiriinana daingwoyimiyokey. ²⁰Mi whranisimim siya siir boinki, ti siyiu whiekakim, kara simiirarar mi apikin. Kara whaowaeyin piki hiniin dimin ikin? ²¹Mi Jisis siya siir boinki, kira wadie nwowi kiriir digworaekwo whiekakim iikam nhirim simiir hauu sima sainim mi ti umirim kira iki iikam paeprikabim simiir hauugi. Mi kira hiriinan tiri, ninomor kou hirin kira wi digworaekwo whiekaka nwowi. Mi ti kira tirim simiir mhoiyya kira wi kariir mhoiyya wit. ²²Mi iyya ti whranisimim ta hiriinan yai aiir wakaeyin siir kwoinin ini hikaka ywonamin mi siya Jisis siir haiburgigin mi ina yamin. Dimusi rani, siya digworaekwo whiekakakin.

²³Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki. Inkamin umir digworaekwo whiekakakin siya Adi Komii siir mhoiyya namamin wi miinan mirii nami yipiki siir digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyim siirim. ²⁴Kara kimiirin pi hiniina swoki boinki hab saeya tidiiyin digworaekwo paniiyin siir no iir ninopkai namamin wi dig nwo rani, inkamin umir digworaekwo whiekakin siya ta haba miinan saeya miriyya saiir hiriinan mii mirii rani. Niingaka. Yio wi mii kamiigikomii miriinami mi siya Adi Komiiyin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyin wi saika namasu rani. Niingaka. Dimusi rani, siya umir digworaekwo imiirimar naingwokwowi mi siirin wi simar nikidui. ²⁵Kamim siir mii kigna miriiyim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yanaakiyim. Mi sima boin mi siya ti hiriinan inkamim siya dig nwo karam nwowi mi yipikin kwoinbudin

omwai waiyayokiyokiyyin siirin dig nwowi, ha? Nim krīma ha naingwowi inkam nwrki namim wi dig nwo rani. ²⁶Mi Jisis siya simiirar kao hiririukiyyin mi ina yowarkii boinin. Iikamim sima sima whindiriraerarna simiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin wi dig nwo rani, Adi Komii siya ti dikworaekwo whiekak imiir diriraerari wi diga nwowi.

²⁷Pita siya Jisis siir boinmauugi Kigi! Krīma krīmiir digworaekwo whiekakim simiir hiriinansi haiburgigim. Mi wi kiriir mhoyiyar niti. Mi mhoyiya krīma wi piki hiniin diminin siir haii, ha? ²⁸Mi Jisis siya simiir yowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki. Ti nu winin kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin mi kara wi ipiyya Inkam Komii nu kigriraowiyin siira wi saiir nidwokaii. Mi wi paenana niuyaei mi ti nu winin kima kam iuur nwisō kariir mhoyiya nitim kima wi ipiyyim simiir nidwokaii, kariir hiriinan. Mi Isrel simiir iikam isid iuur whiso wi simiir siyiu imiirar hidi. ²⁹Mi iikam whiekakim sima simiir omaka mi simiir yinisisim mi simiir yokman mi simiir yopii adim mi simiir nu digworaekwo whiekak ikim, simiir bidi haiburgigim. Dimusi rani, sima kariir mhoyiya nitam bidi yaingwowim. Mi mhoyiya kara simiirin wi yaeya digworaekwo whiekakar swoki inkin hauugi mi sima kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin wi siir haii. ³⁰Mi iikamim inig komiigakim tariinan nwowim yim wi mhoyiya hispriprikiini mi iikamim tariinan sima inig komii karamaeyim mhoyiya sima wi inig komiigak nwowi. Iriig.

Numir waina saiir miyyan kamkim

20 Adi komi siya iikam whiekakim simiir kigirkakana saeya ini numir waina saiir adin ini siir hiriinan ywowin. Mi nugak iimuma in siya

ina yamyakwokin kam nhirim simiir nikiunakiyim siir numir waina saiir miriyyam. ²Mi siya kam nhirim simiir haiyim sima ini wadieya ywokiyyim ta wain numira saiir miriyyam. Sima saiir miriyyim umirim pi ii kwokwirani umirim simiirara mirii haii. Mi siya simiir asi nikropkikin siir numir waina saiiramin. ³Mi iyya 9 klok nwoya siya saiir yapninopkainam siir numir waina hiriirin mi siya yap kigam kam nhirim maeyauwa nae haiginiya hirar sibokwowi. ⁴Siya simiir boinki, kima iriipa hiriinan kariir numir waina saiir tini miriyyiu mi kara umirim pi kimiirar hauu digi. Mi ta mi aiirsiyyin umirim wi kwokwirani umir maira hauuwi. ⁵Mi sima asi namkim. Mi ii bie mwo kou nokwoniyyin 12 klok mi 3 klok bie nad nwowin siya ha swoki amin mi siya kigam kam nhirim sima hindara sibokwowi mi siya biyya siya tira mi saiir hiriinana swokini tiriuwin. ⁶Mi 5 klok naowaka siya ha swoki amtibin mi siyar kigamtib kam nhirim hindara sib okworibi. Mi siya simiir sriigi mi ti biewi komiyyin kima ta maeyau aiirin whisarii dimusi nokwo kaoikiigiribgim, ha? ⁷Mi sima siir yai aka yowarkii boinin, inkam nwirin mi krīmiir bi swoki hauu miriigin. Mi siya simiir boinki, kima kariir wain numira saiir tini miriyyiu.

⁸Iya bidi kakauugiriba mi adin numir wainanin siya inkamin siir mi imiir kigriraowiyin siirin hiniina boinki, kira iki miyyan kamim simiir dikiunaki mi simiirin umir hauugi. Inkamin mhoyi nitin mi umirin siirar hauu bwakainam mi hiriinanar hauuyokiyokiyyam mi inkamin bii nitin nugak iimuma siirar tina hauu digiu. ⁹Mi kamim iyya 5 klok nwoya ha namiriiniyyin bii sima yit mi sima umirim iikwokwirani umir mairin siirar hainamim. ¹⁰Mi simiir mhoyiya kamim biigi biyya namiriiniyyim sima ina yitim

mi ina yaingwowim, krɪma pi umir komiɪya hai. Mi sima umir komii bi haiigim mi sima hirihiriinankinar hai. ¹¹ Mi sima hai digiyim mi sima io ina ywowim numir wainan ad iirin. ¹² Mi sima ina boinim, ti kamim naiowaka namiriiniyim mi sima ti umirin krɪma haiyin siir hiriinan dimusi haigim, sima ii priei bi nini miriinikim. Mi krira nugakiya miribumbuyakwokim mi ini bie ieyar yikiyamkiribin mi bieyin krimiirar whwonanaewakin. ¹³ Mi numir wainan adin siya yayia kwira yowarkii boin simiir nwir inakan. Siya hiniina boinkin, nomiiyau kara kirir bi tirbugin. Mi krɪma tari ti umir iurim simiirimin iripa kwoin whiruwa bi nwoko, aniya? ¹⁴ Kira kirir umir iir bidi haiyin mi ha dam. Ti umirin kara kirir hauuwɪn kariirar kwoinkin ti inkamin mhoiɪya nitin siirin hiriinan umirin kara siirar mi hauwi. ¹⁵ Kariirar diminkin. Kara kariir umir imiir mi diriraerari yio kariirar kwoinkin. Kira kanaka dimusi nink-inimpisuwi, ha? Kara siyɪu miyik iirirar tirkin. ¹⁶ Yio hiniingin mi iikamim mhoiigi mhoiyanim yim wi biigi biyyin sima nwowi. Mi iikamim bii nwowim yim wi mhoiigi mhoiɪya nwoki. Iriig.

Jisis siya ina boinin kara naonami mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi

(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Jisis siya om komii Jerusalem hiriir niinainamin mi kam iur nwiso siir kigna miriiyim sima warar yinkin am. Mi siyɪu hirar napamim mi Jisis siya simiirin siyɪu mig hiriir yikiunam. Mi siya simiirin ina boinin. ¹⁸ Wakae, panaowin krɪma pi om komii Jerusalem hiriir nami. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kam nhirim sima kariirin wi prismi yaowae adim mi kamim siyɪu komii ninokninkiniyim simiir kinmauu iti. Mi sima bidi yimboin tibmiiyim kariir nisomaowim. ¹⁹ Mi sima kariirin

wi Juda iikam tani wi simiir iin nonkwo hauugi mi sima kariirin wa nigbumbu boini mi idgiu mini nipimpari mi paeyin hiiniya nirioninkinin wi saika ninkin irinugi. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Iriig.

Jems Jon sowiir apua Jisis siir sriiga sowa biiyan inkam nwowam

(Mk 10:35-45)

²⁰ Mi taka iɪya Sebedi siir wiga saeya yinisim nwiso Jisis siirim yikiunam. Mi saeya ogmwo ina ini akai hiiuwuwa siir kingiin hir mi ina sriɪya siirim, Jisis siya saiirin dimin miyik whir tirim. ²¹ Mi Jisis siya saiir boinki, kira pi hiniin dimin siirim naingwowi. Mi saeya siir boinki, kira kariir boinki ti kariir yinisim nwiso sowa ini mi owo, sowa kirir iin inig yaioyae owiir mi idwowi mi nwirin iniga mi nwirin yaioyaea, iɪya kira inkam komii nwowi, aniya? ²² Saeya hiriinan yai boina mi Jisis siya ina yowarkii boinin, ti diminin kima sriiyin kima siir bi sibgu inokninkinkim. Ta hik hiriinana kara haiɪya kowa saiir haiyim wi digar nwowi, aniya? Mi sowa siirin hiniina yowarkii boinki, ihi. Krira wi digar nwowi. ²³ Mi Jisis siya sowiir boinki, kaimwoka ta hika kara haiɪya kowa saiirin hiriinana mi haii. Mi yipikin kariir iina inig yaioyaeo sowiir nidwokaii, yio kariir dimin tani. Niin-gaka. Ti kamim simiir ipiiyim sima nidwokaiiyim, yim kariir Adin siyar bidi diriraerarkwokinin.

²⁴ Mi kam iurim siir kigna miriiyim sima hiriinan yai wakaeyim ti iwinyaowo sowiir apua saeya tirin mi sima io sowiir ywoki. ²⁵ Jisis siya simiirin ina yikiunan mi siya simiir boin, kima ina ninokninkinin inkam komii nu kigriraowiyin siya iki Juda iikam tani simiira nikwowaasiigim. Mi sima ti inkam komiiyim simiirin yai kirie aiir yikwao boin, simiirin wi sima

niki sibgu kigriraowim. Mi sima wi simiir yai imiirar wakaeyoknam. Mi inkam komiiyim sima iki iikamim simiirar nikwao boininaeikim, sima simiir yai imiirar wakaeyoknaim. ²⁶ Ti hiriinan siyiuin kimiir tir kipi niki o. Niingaka. Inkamin siya kimiir inkam komii nwowam naingwowi mi siya kimiir miyan inkam niingan dwo, siyiu miyik kimiir tirhaiginiuwim. ²⁷ Mi inkamin siya kimiir bii nwowam naingwowi mi siya kimiir mii priimiriyan inkamnan dwo. ²⁸ Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara minam bi nitkin iikam whiekakim kima kariir whindiriraerar haiginiuwim. Niingaka. Kara kimiir whindiriraerar haiginiuwam nitkin. Kara iikam whiekakim dimin biyekakim simiirim naowim mi simiir dimin biye haiyoprindiyumiigiyam. Iriig.

**Jisis siya inkam nhwokwisae
nwiswo sowiir haiswo niskigo**

(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Mi sima om komii Jeriko siir haiburgigim mi ina yamim. Mi iikam whiekakim sima Jisis siir mhoyiyar yamim. ³⁰ Mi inkam nhwokwisae nwiswo sowa siyiu mig kingiin hirar yidwokwokin. Mi sowar wakaewin Jisis siya tiriir napni mi ina kauwoknanaekiyo, Biyan Inkam Komii, kira Devidni isidin siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, kririirsi daingwobumbu. ³¹ Mi iikamim sowiir boinainanaeki, kowa yai tanki. Mi sowa ina swoki kauwoknanaekiyo, Biyan Inkam Komii, kira Devid siir yinisimkin, kira kririirsi daingwobumbu! ³² Mi Jisis siya ha namikwowiin mi sowiir yikiuna mi ina boinin, kowa paniina naingwowi kara kowiirin pi hiniin diminin siir tirki, ha? ³³ Mi sowa siir boinki, Biyan Inkam Komii, krira ha naingwowi kira kririir nhwo owiir haiswoniskiigi. ³⁴ Mi Jisis

siya sowiirsi naingwoyimyokin mi siir iina ina yonkwokiya sowiir nhwo nhis owiir mi sowiir nhwowo ha kaokiyo mi ini Jisis siir mhoyiyar yapnamo. Iriig.

**Jisis siya om komii Jerusalem
hiriir napninopkainamin
inkam komii nu kigriraowiyin
siir hiriinan nwonamkin**

(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)

21 Mi sima om komii Jerusalem kingiin nwowamin mi sima omisim Betfasi hiriir yimbiam mhiu whirin Oliv siir kingiin. Mi Jisis siya inkam nwiswo siir mii kigna miriyo sowiir yikropki bii sowar namkwokinim. ² Mi siya sowiir boinki, kowa iki omin krima kigiyan siir dam mi kowa kingiin tirar kwakig. Mi kowa wi kimiminki rani, donki irin uridni sima nimburuwin paeyaka pi siir kigi mi sair yinisim ii iirin wara mi kowa pi sowiir whro hainani mi kariirim kiyainani. ³ Mi inkam nwirin siya yai kwir kowiir boinki mi kowa siirin hiniina boinki, krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya sowiirin miigakin mi mhoyiya siir miya dig nwoke mi siya wi kiriirar swoki hauugi mi siya wa nami. ⁴ Ti dimin hiriinanin nimbubiyamin mi yayim biya profet sima boinin ini simiirar boinourwokaiyim mi sima hiniina boinkin,

⁵ kima iikamim om Saion hiranin simiirin hiniina boin, kigi! Kimiir Inkam Komiiyin nu kigriraowiyin isirin kimiiram niti. Siya inkam miuungin mi siya donki haomim siir nidwo namkin mi donki iyyin yopii aeya naokainan siir! Mi iya Jisis siya om Jerusalem hiriir nimbiamin, ti diminim sima ina yimbiamin. ⁶ Mi inkam nwiswo Jisis siir kigna miriyo mi yayim siya boinkiyim simiir hiriinana ini tiriu. ⁷ Mi sowa donki iwinbugao sowiir hakainamwo mi

sowiir yūisim siir idwo yitmwaniū mi Jisis siya yūis idwowa yidwonam donki yinin siir. ⁸Mi iikam whiekakim simiir yūisim ini siyū iirar haknamin siir biyar mi nhirim paekwōwim sikwonanim simiirar kriphaknam siyū iirar. ⁹Mi iikam nhirim biya napnam ikim mi nhirim mhōiia saika ninkin apnam ikim sima ina kauwok boinamim, Devid siir isidan yinisimin Adi Komii siya nikropkiyin siya wadieki wadiekin, siir inig iir dokboinmamaigi! Adi Komii siya ti Biyan Inkam Komiiyin nitin siir whinkinsiis haiginiugin, siya inkam miyikin krīma Adi Komii siir inig iir hainan prapraskikin.

¹⁰Jisis siya om komii Jerusalem hiriir napninopkainamin mi iikam whiekakim om komii hir nwowinim sima hiriinan dimin iir kigwinim ini hindara yanaawinim mi ina boinim, ti inkamin siya yipikin? ¹¹Ti iikamim napnaniyim sima boin, Jisis siyairgin profet inkamin om Nasaret nu Galili hiranin. Iriig.

**Jisis siya Adi Komii siir omaka
saiir napninopkainamkin**

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)

¹²Jisis siya Adi Komii siir omaka komiia hiuyokiyokaiya siir inig nidwokai hainaniya saiir hiriir napninopkainamin mi kam nhirim umir hir ninwowana haiyim mi nhirim pi saingim, siya simiir nhinitnowidninkiigi. Mi siya umir hiyim simiir inankrimkrinkiigi mhōiia sima Adi Komii siir ninkinimiyaei. Mi ipii minim kamim umir mii miriiyim sima nidwokaiyim simiir warar. ¹³Mi siya simiir boinki, Adi Komii krimiir Wanin siir yaiya Yokwo Komii saeya hiniina boinka, kariir omaka iikamim hinda tinda nwowim sima saiirin hiniina dapi, nhwo kwis boini omakaka! Mi kara kimiir boinki, kima

kariir omaka ini hii tauae inkamin siir hiriinan omaka biyienan ywonama.

¹⁴Mi Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir hiar niki owin mi kam nhirim nhwo kwisaeyim mi iga biyie ikim sima ina yimbiniyim siirim mi siya ini simiirar haiswonimniskiiyin.

¹⁵Prismi biyan kamim mi kamim siyū komii ninokninkini ikim sima Jisis siya haiswonimniskiiya saiir kigim mi sima wakae yinisimim hiniina ninikiu anikiuwi krīma Devid siir isidin siir yinisimin siir inig iir hainan prapraski. Mi sima io hiriinansi nwokim. ¹⁶Mi sima io ha nwowim mi sima minam naingwokim ti yinisimim sima kauwoknanaeyim pi tankiyim mi sima hiniina boin, kira ta yaiya yinisimim sima boina ina wakaeyim, ha? Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, ihi, kara tisa wakaeyin. Kima Yokwo Komiiya saiir yai imiir bi mwaingim. Saeya hiniina boinka, Adi Komiiyin yinisim budirig ikim mi yinpraigak ikim simiir bidi yiisiisimauuin mi sima Adi Komii siir inig iirin hiriinan asi sibgu hainan prapraskim, aniya? ¹⁷Mi siya simiirin ha boin digiyin mi siya simiir haiburgik mi om Betani hiriir yam mi hiar whwonkaowi. Iriig.

**Jisis siya boinkiyin pae figin ina
whirkiyin mi ina wainamin**

(Mk 11:12-14,20-24)

¹⁸Mi nugak imumarin Jisis siya ina swoki haiyug apam yakwokin om Komii Jerusalema hiriir mi siya mhōiia ina yapaowamin. ¹⁹Mi siya pae fig whirin siyū mig hir nokwoin siir kigam mi siya siirim ha namim mi siya hiniina bi kigamkin nae bidi budin. Niingaka. Paekwo niinga nwowi mi siya ti pae figin siirin hiniina boin, kira wi nae swoki budmimin tani, niingakiinga. Mi ti pae figin bi kimiminkikin ina wainamin.

²⁰ Kamim siir kigna miriiyim ti hiriinan dimin iir kigim mi ina yanaakiyim. Sima boin, ti pae figin siya dimusi wai sasaunamkin, ha? ²¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwo aitarar boini, kima naingwo tibmii kiini mi kima wi diga nwowi ti pae figin kara minkiyin siir hiriinan. Mi dimin whirin kira wi diga mi owi. Mi kira ti mhiu iir boinki, kira whii solwara hiriir diswitnatmainam mi siya wi hiriinana mi tiri. ²² Mi kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi ha srii digworaekwo whiekakim kima haiyam srii boini, siya kimiirin wa hauwi. Iriig.

**Sima Jisis siir srii yipikin
inigak kiriir nwo haiginiuwun**

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir swoki haiyiug apninopkainam mi iikamim simiir yowomwarkaiyi siir yai imiir. Mi siya ha niki boinin, prismi biyan kamim sima mi Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima siir hiriir yimbiyam mi sima siirim sriigi mi yipikin inig komiigak kiriir nwowaiginiuin mi kiriir nimbinin yipikin ti digworaekwo simiirin kira piki hiniin inigin siir diriraerari, ha? ²⁴ Mi Jisis siya simiir yai aitarar ina yowarkii boinin, kara iriipa hiriinan kimiirin pi dimin whirin siir sriiyim mi tiri. Mi kima saiir sibgu owarkii boini mi kara iriipa hiriinan wi kimiirar boinmauwu inkamin inig komiigak kariir nwowaiginiuin ta miya saiir miriyam. ²⁵ Yipikin Jon siir nwowaiginiuin inig komiigak iikamim op simiir baptais haiginiuwam Adi Komii siya, iyae inkamkin, aniya? Mi sima, simasima hiniina yimboin amboina krima siirin pi panin yaiya saiir boini, ha? Mi krima siirin hiniina boini, Adi Komii siya hauugin mi siya krimiirin pi hiniina boini, kima Jon siir yai wakaeyokna diriraerar

karamae dimusi nwokim. ²⁶ Mi krima ha boini ti diminin inkamki hauugin mi krima hiriinan yai boini mi wi iikamim simiirsi nididi. Mi sima wi krimiir tiowi. Dimusi rani, sima hiniina naingwo tibmii Jon siya profet inkam komiigin. ²⁷ Mi sima Jisis siir yai aka hiniina yowarkii boin, krima ninokninin tanii yipikin inig komii Jon siir hauuwun ti diminin simiir tiram. Jisis siya simiir boinki. Dimusi rani, kima kariirin bi sibgu boinkikim Jon siirin. Mi kara iriipa hiriinan wi kimiir mi boinmauwu rani, yipikin inig komii kariir hauuwun ti dimin taeminim simiir tiram. Iriig.

**Boiniyo yaiya yinisim nwiswo ad
nwiruwaniyo sowiir boinka**

²⁸ Kima panina naingwowi, ha? Biya inkam nwirin siir yinisimo nwisko mi mhoiia iya sowa inikamae nwokiyo mi adin siya siir yinisim yaowaeyin siirim yam mi siir ini boiniu, yinisim, panaoin kira kariir numir waina saiir kigriraowam dam. ²⁹ Mi yinisimin adin siir yai aka yowarkii boin. Niingaka. Kara pi borisopi. Mhoiia siir kwoinin ina swoki kisina haigiyin mi ini adin siir wain numira saiir swokini miriyiui. ³⁰ Mi adin ina swoki apnamin siir yinisim nwirin siirim mi siya ta hiriinan yai aitarar swoki boiniu siirin mi kira kariir wain numira saiir tiram dam. Mi yinisimin hiniina yowarkii boinki, kara pi kapi nami mi siya numira hiriir bi swoki amiminkin. ³¹ Mi siya simiirin hiniina sriigi, tiki yinisim nwiswo yipikin adin siir kwoin iir napin, ha? Mi sima ina boinin Biyan iya mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwo aitarar boinki mi iikam biyeyim omom omomi umir takis haiyanim mi wigim hii nanaei ikim simiir mhi kwoinin bidi kisina haigiyim mi sima Adi Komii siir yai aitarar bidi yaingwo tibmiiyim mi kimiir biyin wi simar nami iikamim Adi

Komii siya kigriraowiyim kimiiramın. Niingaka. ³²Dimusi rani, Jon siya kimiir waraur nimbini kin siyiu miyik miyikim simiir niisiisimauugim kimiirin mi kima siir yai aiir bi naingwo tibmiigim. Mi kamim omom omomi umir haii ikim mi wigim hii nanaei ikim sima siir yai imiir bidi yaingwo tibmiiyim. Mi kima ti hiriinan diminim simiir bidi kigim mi kimiir kwoinim biri kisina haiigikim mi siir siyiu iir napam bi naingwo tibmiigim. Niingaka. Iriig.

**Ta boiniyo yaiya inkam
biyeyin numir waina saair
kigriraowiyin siir boinka**

(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

³³Jisis siya simiirar niki boinin, kima wakae, boiniyo yai kwira hiniinga. Inkam komii nwirin siya nu komiigakin mi wain numir yinkan mi ina hiuyokiyokaiyin mi numir hirin ie whira yop mi nantwo komiia ienau hir haigi mi sima wain nidim ina whinitkaigaiyim mi simiirin ina yokwobrombropim simiir hii imiirim mi saair mhoiia numiran adin siya omaka pada ira mirii ta wain numira saair kigriraowam. Mi siya ta numira inkam nhirimi hauugi sima kigriraowam mi umir mii saair warar mi miriyyim. Mi numiran adin ina yamin aru maeyau kwira. ³⁴Mhoiia iya wain nidim simiir haiyana ini kingiin nwowa mi numiran adin siya whisarii mii prii miriyan kam nhirim simiir yikrop amki wain nidim simiir ninguguhainakiyam. ³⁵Mi kamim ta numir aiir kigriraowiyim mi sima siir miyan kam imiirin siyiu miyik bi tirkim. Mi sima nwirin hindara tioki mi nwirin hindara yisomaoki mi nwirin hindara kaigromkrorki siiyani. ³⁶Mi numiran adin kam nhirim miyanim simiir yikropki, siya hoimgakriga yikroki, biyana saair hiriinan tani. Mi kamim numir aiir

kigriraowiyim hiriinan siyiu iirar swoki tirwin simiirin. ³⁷Mi mhoigi mhoiyan siya siir yinisimki yinisim yinkamiyinin siirgisiirar yikropki simiiramın. Adin siya hiniina yaingwo, sima wi kariir yinisimin wi siir yaiyar wakae yoknaei. ³⁸Mi kamim ta numir aiir kigriraowiyim sima ti yinisim iir kigwinim mi sima sima hiniina boinaiwin, tiki yinisim hiniinin siya wi siir adni digwraekwowim wi siya haii. Humbae! Nim siir disom aoki mi ta siir adni numira wi krime haii. ³⁹Mi sima siirin ha kiyainaniyamim numir yaba hiriir mi sima siirin ina yisomaowin.

⁴⁰Mi Jisis siya simiir boinki, kima paniina mi aingwokiyyim? Mhoiia iya numir wainain adin siya niti wi paniin siyiuin siir natirni ta numir aiir kigriraowan kamim simiirin? ⁴¹Mi sima siir boinki mi siya ti inkam biyeyim siir numir aiir kigriraowim wi simiir nisomsom aokii. Mi siya numir waina wi iikam isid miyik nhirimi hauugi sima kigriraowim mi nae haiyan iya mi sima nae haimii, siirin wa hauu aei. ⁴²Mi Jisis siya simiir boinki, tari kima yai haimii kwira profet kamim biya sima wina Yokwo Komii saair nwowim simiir biri sibgu mwaininokninkinkim, aniya? Saeya hiniina boinka,

ti yin miyikin omaka miriyyin kamim sima boriisop waeyaowin tariinanin ini biyan yin yamwowiin. Siya ini bopwonauan kougouwin siir hiriinan yamwowiin. Biyan Inkam Komiiyin siyar diriraerarkikin ti diminin, siya ina yimbiamin mi krime siir kigin ini wadieyar ywokiyyin.

⁴³Mi kara kimiirin pi hiriinan asi boinki, ti dimin miyik miyikim Adi Komii siya kigriraowan iikamim simaka nwowim wi kara swoki haii, Juda iikamim kimiir waraurankar. Mi kara wi iki iikam nhirim om whiranim siir

mii sibgu miriiyim wi simiir hauugi. ⁴⁴Yipikin inkamkin kariiram naingwo tibmii karamae nwowin mi siya wi hindara nonkwobumbuninkin iuguski, hauwa nikii iswomswokiya mimirmimir yinin siir idwo sair hiriinan. Mi inkamkin digiumii kariir haimriyuwi mi siya wi hindara nikrimkrip iuguski yin siir hiriinan nisimtl siini.

⁴⁵Mi iya prismi biyan inkam komii ima mi Farisi sima ta hiriinan boiniyo yai aiir wakaekiyim Jisis siya boinim mi sima ina yinokninkinkiyim ta yaiya simiirar nikriiga. ⁴⁶Mi sima siir nonkworinuwama naingwokim omaka hiuyokiyokaiya sair hiriir hainamim. Mi sima iikamim simiirsi nididgim Jisis siir yai wakaeyim. Dimusi rani, sima ha naingwo tibmiikim Jisis siya profet inkam komiigin. Iriig.

Ta boiniyo yaiya nae komiia wig nonkwonaeiya sair boinka

(Lk 14:15-24)

22 Jisis siya yaeya boiniyo yaiya ina swoki boinin simiirin mi siya hiniina boinkin, ²Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, saeya ini inkam komii nu kigriraowiyin, nae komii siir yinisim yinkamiyinin wig nonkwonain siirim diriraerariyin ini sair hiriinan ywowin. ³Biiya kam nhirim simiir nimbina ta wigwas naeya sair naeyam. Mi naeni iya siya siir kam nhirim simiir yikropki. Mi sima nitim pi boriisopi. ⁴Mi siya siir miian kam nhirim ina swoki ikropkiyim mi simiir boinmauu, kima kamim kara nimbingigim simiir dikiunaki mi kima simiirin hiniina boin, wakae, kariir naeyim bidi diriraerar haigingigim. Mi bulmakau ii ikim mi wraisu hikae hikaeyim kara bidi yisomsom haigingigim. Mi digworaekwo whiekakim bidi diriraerar haigingigim. Kima ta wigwas naeya

saiirim wit. ⁵Siya siir miian kamim ti yai imiir boinmimauu digin mi sima ha namim, sima, simiir yai imiir wakaeyim pi boriisop mi sima ina nhinookpiyim. Nwirin siir numiram yam mi nwirin ini umir mii miriiyam yamin. ⁶Mi nhirim inkam komii nu kigriraowiyin siir miian kam imiir yapiyiskai kigwin mi sima simiir yonkwobumbuninkin haiiginiugi mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. ⁷Mi ti hiriinan inkam komii nu kigriraowiyin siir kwoinin haugi hauga ha whiyekiyin mi siir kamim sau ninitiyim simiir yikropki. Mi sima inkam biyeyim simiir yisomao mi om iir warar yinkin haingimugig. ⁸Mi sima hiriinan tirim, inkam komiyyin siir miian kam imiir boinmimauugi, wigwas naeya bidi diriraerar haigin diga, kamim kara nimbiniim sima miyiki waeyao paniinsi yitsi. ⁹Mi hiriinanki niuwi kima iki siyu whiekakim simiirar dap kig yokiyokiiyam mi kam whiekakim kima simiir kigi mi kima simiir wikiunani ta wigwas nae aiirim. ¹⁰Siya hiriinan yai boinkiyin mi miian kamim ina nhinookpiyim. Mi siyu whiekakim simiir nwowim iikamim simiir yapboinmamauu iikam biyie biyie ikim mi iikam miyik miyik ikim simiir yikiunani wigwas nae aiirim. Mi sima ha nitim ta omaka wigwas nae diriraerara ini iikamkina yinkiniugiya.

¹¹Iikamim sima ha nidwodwokai digiyim mi inkam komii simiir napninopkai kigam namkin. Mi siyar kigi inkam nwirin yuis miyik bi puainanikin wigwas naeya sair nidwokai aeyamin. ¹²Mi inkam komiyyin siir boinki, akam, kira yuis miyik puainani karamae dimusi nwokin ta wigwas nae aiiramin, ha? Mi siya ini yai mikrima ywowin. Mi ina yididkiyin. ¹³Inkam komiyyin siya siir miian kamim simiirin hiniina

boinki, kima siir iga inin simiir kogrimdiihugi. Mi maeyauwa niyim niyim nwowa sair hiriir ditkaigi. Ta maeyau niyim niyim aairin siya wi kauu ouu prasa kin tani. Mi siya wi hik komiigikomii aair haii. Mi wi siir big iirar mi aegiyimgiyikaeyami. ¹⁴Jisis siya ta boiniyo yai aair boin digiyin mi siya simiir boinki, ihi, Adi Komii siya iikam whiekakim simiirar nikiunaei. Mi simiirin wi irira nwinwira nikiuna apninopkainani. Iriig.

**Sima Jisis siir sriigim
umir Sisa siir hauuwam**

(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵Mi Farisi kamim siya yaiya ina haingiriyu hid boinaiyim, Jisis siir kinankiuwam. ¹⁶Mi siya simiir kigna miriiyim kam nhirim mi inkam komii Herot siir kamim simiir warar yinkin ikropki. Mi siya Jisis siir hiriir yimbiyam mi ina ini sriiyuim yai nhirim simiiram. Inkam yaimin dimin nowomwarkaiyuwiyin, krime ina ninokninkinin kira yaimwo boinan inkamkin. Mi kira yaimwowa sairar sibgu owomwarkaiyu boinikin diminin Adi Komii siir iikamim simiirim. Kira inkam nwirni bi nwowikin kou mi nwirni bi nwowikin nua. Niingaka. Kira iikam whiekakim simiirin whiruwar nwowaiginiuwikin. ¹⁷Kira krimiirin sibgu boinmauugi, kira paniina naingwowi, ha? Moses siir siyiu komiyyin siya boinin ini wadieya mi owin krime omom omomi takis umirim inkam komii Sisa Romanin siir hauuwim, aniya? Iyie? Niingaka. ¹⁸Jisis siya simiir kwoin biyie biyie imiir bidi yinokninkinin mi siya simiir boinki, kima niksisaeyan inkamkim. Kima kariirim dimusi kinankiunikim, ha? ¹⁹Kima umirim omom omomiyim kima haiiyim mi miya umira sair nwowa inkam komii Sisa siir hauuwia kariir

wiisiimauugi. Mi siya umira siirim asi hainakikim, siir niisiimauuim. ²⁰Mi siya simiir sriigi, ti whwonkamim mi ti inig ikin umir aair nwowin siya nhinirgin. ²¹Mi Jisis siya simiir yowarkii boinki, inkam komii Sisa. Mi siya simiir boinki, dimin Sisa nikin, yio kima Sisa siirar hauu. Mi diminin Adi Komii krimiir Wanin siirgin yio kima siirar timi hauugi. ²²Sima ta hiriinan yai aair wakaekiyim mi siya ina yanaakiyim. Mi siya siir ina haiburgigim mi ina yaimim. Mi siya Jisis siir kinankiuan yai kamaekim. Iriig.

**Sima Jisis siir sriigi iikamim
naonami wa swoki insiin idwowi**

(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³Ta ii aairarin Sadyusi kam nhirim Jisis siir hiriir yimbiyam. Ti kamim siya hiniina boinikim, inkamin naonamiyin siya wi swoki insiin idwo rani. Sadyusi kamim siya ha nimbiyamim mi siya Jisis siir ini sriiyu, ²⁴inkamin nowomwarkaiyuwiyin, Moses siya hiniina boinkin, inkam nwirin siya yinie niyio karam nwowi mi siya ha naonami mi siir wig igabaeya siir nomousim ieyar swoki itkin idwokai naowid. Mi yiniekanin wi siya nwo haiginiuwu siir yaowae iirin. ²⁵Mi kam iriyyar nwiskiniuwu mi simiir yaowaeyin wig siya yonkwona mi siya ina yaonamin mi siya yiniekanin bi nwogigin. Mi siir wig igabaeya ini siir nomousim ieyar swoki itkin idwokainaowida. ²⁶Mi siir nomousimin iriipa hiriinanar mi tir, yinie kamaeyar mi aowin. Mi nwoimaka iriipa hiriinanar mi tir mi ini hiri hiriinanar tir yokiyokiiyamim. Mi ti iwiniyao iriyyar nwisoi ini yinie kamaeyar yaowim. ²⁷Sima yaowin naokao digiyim mi mhoigi mhoiiya simiir yao wig igabae aeyar yaonam. ²⁸Kira boinki, iya iikamim naokaowim siya ninsii idwowi. Ti iwiniyao iriyyar

nwiswo ta wiga saiiir kamki kamin wi nhinga nwowi? Kira ina ninokninkinin, sima yaowin sairara nonkwona swokim.

²⁹Mi Jisis siya simiir yai aka ina yowarkii boinin, kima Yokwo Komii saiiir yai imiir bi ninokninkinkim, ha? Mi kima Adi Komii siir kirie aiir bi ninokninkinkim, ha? Mi kima hiriinanin whaowaeya priiboin, aniya? ³⁰Mi iya iikamim sima ninsiin idwowi mi sima wi nonkwona rani. Niingaka. Mi sima wi Adi Komii siir oman paekwosimim ninomor kou hir nwowin wi simiir hiriinan nwowi, niinga niingar. ³¹Ti iikamim naonamim mi ha swoki in-siin idwowi. Kara kimiir sriiyim mini. Adi Komii siir yaiyim Moses siir hauuwim, kima simiir bi mwaingim, aniya? Siya hiniina boinkin, ³²kara Ebrahim mi Aisak mi Jekop simiir Adi Komii gin. Adi Komii siya iikamim naonamim simiir Adi Komii rani. Iikamim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyiin simiir Adi Komii gin. ³³Iikamim kingiin nokwoim sima ta hiriinan yai aiir wakaekiyim mi sima ini hindara yanaakiyim Iriig.

**Adi Komii siir biigi biian
siyugi siyu ieyairgin**

(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴Ta hiriinan yaiya Jisis siya Sadyusi simiir yai aiir boin tankaigikin. Mi Farisi kamim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ina haingiriyu boinainamim. ³⁵Mi simiir bopwo hirin inkam nwirin siyu imiir ninokninkiniyiin ini hirar nwowin. Siya Jisis siir sriikanankiuwam namkin. ³⁶Iikam nowomwarkaiyuan inkam piki hiniin siyu ikin, siyu whiekakim Moses siya winim simiir bii nwowim, ha? ³⁷Mi Jisis siya siir boinki, Biian Inkam Komiiyiin siya kiriir Adi Komii gin. Mi kiriir mhi kwoinim mi kiriir kirieya wi sairar hauu iguski mi kiriir digworaekwo

whiekakim simiir warar. ³⁸Ti siyuiin siya ini siyu nhirim Moses siya winim simiir kou ywowin. ³⁹Mi mhoiiyan siyu whirin yio hiniina boinkin, kira inkam nhirim simiirim naingwowyim mi kira-mar naingwonaeyiin saiiir hiriinanar daingwo. ⁴⁰Ti siyuiwo sowa boinkiywo ini Moses mi profet kamim simiir siyu imiirar higriniu irkakiyim. Iriig.

**Jisis siya Farisi kamim simiir
srii yipiki inkamkin
Adi Komii siya nikropkiyin
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)**

⁴¹Farisi kamim sima iripa niki haingiriyu owim mi Jisis siya simiir srii, ⁴²kima Kraisiirin ini paniina naingwowim ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, ha? Siya nhinir piugan ankin, ha? Mi sima siirin hiniina yowarkii boinki, Devid siir piuganankin. ⁴³Mi Jisis siya simiirin ina swoki sriiyin. Dimusika? Mi Adi Komii siir naeyuiin Devid siir nwowin siirin siya niisiimauugin mi Devid siya siirin Biian Inkam Komii dimusi dapkin, ha? Siya hiniina boinkin,

⁴⁴Devid siya hiniina boinkin Adi Komii siya, kariir Biian Inkam Komiiyiin siirin hiniina boinkin, kira kariir iina iiniga sair didwo. Mi mhoiyya kiriir sau omomin wi kara kintiokii simiirin. Mi wi kiriir aowa nwokaii.

⁴⁵Kima kigi Devid siya dapkikin Inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Biian Inkam Komii siya mi siya ti inkamin Devid siir isid paniina nwokin, ha? Niingaka. Siyu karamaekin.

⁴⁶Mi inkam nwirkin bi nowarki boinmiminkin ta Jisis siir yaiya. Niingaka. Mi ta ii aiirin sima ina yididbwakainamim siirsiyiin mi mhoiyya sima siirimim dimin whiram bi swoki srii miminkim. Iriig.

Jisis siya iikam imiir boinki, kima mintarao, kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim simiir siyu imiirsiyin

(Mk 12:38-39; Lk 11:43,46; 20:45-46)

23 Mhoiia Jisis siya yayim iikam whiekakim mi kamim siir kigna miriiyim simiir boinmimauugin. Jisis siir yaiya hiniina boinkin, ²kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, sima kimiirin Moses siir siyu imiir nowamwarkaiyugim. ³Mi hiriinanankiniuwi yim ti hiriinan digworaekwowim, simiir boinmimauuyim, yim kima simiirin ha wakaeyokna ap. Mi simiir siyu iirin, yio kipi kigna ap. ⁴Ti yayim sima kimiir boinmimauuyim, yim ini dimin hikakim kima nityiskai apiyim, kimiir waeyao ini hiriinan ywowim. Mi sima wi kimiir whinai rani, ti dimin hikak imiirin. Niingaka. ⁵Dimin taeminim sima miriiyim, sima minam mini, iikamim simiir nwoki kigim sima ti inmi op minim minam niigim sima Adi Komii siir yayim simiir hopkaiyam. Mi simiir mwowim hais ha mi kikog nhwo kwisboini digworaekwowim, simiir haigiyam. Mi iikamim simiir kigii, sima wa nwoki aingwowim, sima inkam wadiekim. Mi yiuis priei prieiyim sima niyim yim ha mi piuai haiginiu. Sima nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim mi iikamim simiir kigi, sima wa boini, hie wara inkamim, sima inkam wadiekim. ⁶Mi iya sima yaewou komii komiiyim simiiram namiyim sima iki mhoiiyan ipiiyim simiir bi nidwokaiigim. Niingaka. Sima iki ipiiyim biyar nwowinim pi simiirar nidwokai omaka Adi Komii siir yayi nidwokai wakaeiya saiirin iriipa hiriinan. ⁷Sima ha naingwowi, iikamim maeyaua nae haiginiya saiirin sima simiir nwoki boin maigimaigam.

⁸Iikamim sima kimiirin hiniina kipi dap iikam nowomwarkaiyuwan inkam komii komiigim. Niingaka. Inkamin nwiruwairgin kimiir nowomwarkaiyuwiyin, Adi Komii sasairgin. Mi kima whiekakim ini nomiiyaukina yoswowim. ⁹Mi nu tirin kima inkam nwirniyin hiniina kipi dap, krimiir Adi Komiiyin. Niingaka. Adi Komiiyin nwiruwairgin, krimiir Adin. Mi siya ini ninomor kou hirar nwowin. ¹⁰Mi sima kimiirin hiniina kipi dap, inkam komii. Niingaka. Kimiir Biyan Inkamin nwiruwairgin, yio karargin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin. ¹¹Yipiki inkamkin kimiir bi inigak nwowin. Siya biyin hinda whisarii mii priimiriian inkam dwo ¹²inkamin siir inig iirar hainanaeyin mi mhoiia siir inigin wi aoki aowa namiguskii. Mi inkamin siir inig iirar hainana karamae nwoiyin, mhoiia siya wi inig komiigak nwowi. Iriig.

Jisis siya kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim siya siyu biyeyim sima tirim io simiir nwokin

(Mk 12:40; Lk 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³Ti siyu komii ninokninkiniyim kamim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Kima niksisaeyan inkamkim. Mi kima yayiairga nhinkini. Iikamim Adi Komii siya kigriraowiyim sima nwowam naingwowyim, simiirin kima niksisaei mi ti iikamim simiir anowin kimar haiginikouwi. Mi simiir kwoinim simaka nwowam wara naingwo rani, simiir siyuin kimar haiginikouwi. Mi kima Adi Komii siir iikamim siya kigriraowiyim simaka bi namasugim. Mi iikam nhirim simiiram namam triiyim, simiir siyuin kimar haiginikouwi.

¹⁴Kima kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim,

kima mintarao! Mhoiyya kimiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkin iuguskii kima yai aiggar nhinkini. Kamim naonamiyim simiir wig igabaeyim pi kima mi iksisaei. Mi simiir omakain digworaekwowim pi kima mi tauae haii. Mi kima iikamim simiir whwonkam idain nhwo pi prieyar mi kwisboini, simiir dimin biyeyim simiir higriniuwam. Mi iikamim sima wa nwoki aingwowim, kima inkam miyikim. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi hauuwi.

¹⁵ Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiyya Adi Komii siya kimiirin wa nonkwobumbuninkin iuguskii. Kima yayairga nhinkini. Mi kima whii komiyya mi nu ikim simiirar napboinmimauwi Adi Komii siir yai aiirin iikamim simiir kwoin imiir hiiurworwokaiyam. Mi sima kimiir yayiar bidi wakaeyoknaim. Siyiu biyie sima diriraerarim ini kimiir imiir haiburim.

¹⁶ Mhoiyya Adi Komii kara iikam biyie kimiirin wi hindara nonkwobumbu iuguski. Kima ini iikam nhwokwisaeyim simiir ninkikwona apiyin ini simiir hiriinan ywowim mi kima wi dig nwo rani. Niingaka. Mi sima paniinsi sibgu wakaeyokna apsi. Mi kima iikamim simiirin hiniina boinikim kara wa diriraerari, kara niksisaе rani, kara yaimwowar boini. Ti kariir yayim, kara Adi Komii siir hiniina boini, ini mi owin yio dimin komii rani. Mi kira hiniina boini, kara wa diriraerari. Kara ti yayim simiirin pi golin Adi Komii siir omaka hir nwokaiyin pi siir nikopaisisirki. Mi siya ti hiriinan yayim simiir boini mi kima siirin wa boin, siya ha diriraerar. ¹⁷ Kima whaowae inkamim mi inkam nhwokwisaeyim! Dimu diminkim bii nwowiyim mi dimu diminkim mhoii nwowiyim,

ha? fhi, adi Komii siir omaka biyyin ini saeyar ywowa. ¹⁸ Krima hiniina boinikim, inkamin hiiya nae haigin inkin imiyyaeiyya Adi Komii siira saiir dapikopsisirki mi mhoiyya siya tir karamae nwowi yio dimin kaimwo rani mi inkamin nae Adi Komii siir nikin imiyyae ikopsisir hauuwi. fhi, yio siya ha diriraerar. ¹⁹ Kima ti nhwokwisaе inkam whaowaeiyim dimu diminkin bii nwowiyin, ha? Inkamin nae ninkin imiyyaeiyin siya, iyie? Hiiya saeyar minkin ti naeyim dimin whirki paniinsi kimbusi. fhi, hiiya nae haigin ninkin imiyyaeiyya biyyin ini saeyar ywowa. ²⁰ Inkamin hiiya nae haigin ninkin imiyyaeiyya saiir inig iir dapikopsisiri, siya digworaekwo saiir idwo nwowim simiir warar ninkin ikopsisirkikim. ²¹ Mi inkamin Adi Komii siir omaka miyika saiir dapikopsisiri mi siya Adi Komii siir omaka hir nwowin naeyiu digworaekwowim simiir wara ninkin ikopaisisiri. ²² Mi inkamin ninomor kou saiir dapikopsisiri mi siya Adi Komii siya mi siir ipiyya sowiir warar nikopaisisiri.

²³ Kima kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao mhoiyya Adi Komii siya kimiirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguski. Dimusi rani, kima yai kiyimiyok boin kiriekim. Mi kima dimin sisimim pi simiirar mi sioitkini mi haimiyyin pa mi hauuwi mi ti hiriinan dimin sisimim kima ina wakaeyokna diriraerarim mi biigi biyan diminin Adi Komii siir yayia kima hiriinan tir tani. Mi biyan dimin komiyyin Adi Komii siir yayia kima digiumii saiirar haimriiyugigi. Mi siyiu miyik tiri ikim iikam nhirim simiir mi naingwobumbuni siyiu mi naingwo tibmiini siyiu ikim, kima ti hiriinan dimin komii komiyyim digiumii simiir haimriiyugigim. Mi kima dimin

komii mi Adi Komii siir dimin simim simiir wara wakaeyokna kiswo mi siya kimiiramın wi maırgımaırga komiiya pi ywokiyein mi kima simiir tirim pi borisopkim. Niıngaka. ²⁴ Kima inkam miıyık rani, ini nhwokwisaenan ywowim mi kima iikamim simiirin Adi Komii siir siyiu iir niisiimauamar naıngowowi mi kima wi dig nwo rani. Mi Adi Komii siir yaısisimim kima simiirar nikwowsiı mi wakaeyokna rani. Mi kima Adi Komii siir biıyan yai komiiyim simiir wakaeyoknaim naıngwo rani. Mi kima pi borisopi. Niıngaka.

²⁵ Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, kima mintarao! Mhoiıya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbunıknin iıguski. Kima yayıyarga nhinkini. Kima profet kamim biıya naonamim simiir kiı mwowim ie imiırar piıwai haıginiıgım. Mi iıya sima omwaiya niki waiyaim, sima siyiu miıyık iıırar tirkim. ³⁰ Mi kima boın, iıya krımiir yidiwi wanwiyaeyim sima nwowa krıma saıir nwokiswo mi krıma wi simiir di whiniıniı profet kamim simiir nisom aowamin. Niıngaka. ³¹ Ta yai hiriınana kima kimar niisiimauunaeı, kima ti kamim profet kamim simiir nisomsom aowam, simiir hiran inkamkim. ³² Kara kimiırin yaimwowar boini, kara kimiırin bidi yınoknıknın kima wi kimiir yidiwi wanwiyaeyim, simiir siyiu biıye imiırar swoki tiri, biıya sima tirim saıir hiriınan mi kima wi hiriınana swoki tiri mi wi simiir hiriınana swoki imbiyami. ³³ Kima kam biıyekim, kima miıpugnankim. Kima kam biıyeyim kima kam isid biıyeyim simiir hiranki nitkim miıpugnan. Adi Komii siya kimiırin wi maeyauwa paekaka saıir hiriir boınwokiıyopnatkaigi, kima wi paıına nidami, ha? ³⁴ Mi kima wakae mhoiıya kara wi profet kam nhirim ninoknıknin miıyıkakim, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saıir mi kamim

iriıpa hiriınana mi owim, iikamim sima kimiir yaimwo whwonkam imiırin wadiıya kigi sima hınına naıngowowi, kima iikam wadiekim. Mi kimiir mhii kwoınim ini nıksısaeni siyiu ikin mi dimin bibiıyeyim ini simasimar nwokaiıym. Iriıg.

**Jisis siya kamim iikam
nowomwarkaiıyuiıyım mi
Farisi kamim simiir boınkn
sima wi hik kimpıısisu haıı**

(Lk 11:47-51)

²⁹ Kima kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim. Kima mintarao! Mhoiıya Adi Komii siya wi kimiir nonkwobumbunıknin iıguski. Kima yayıyarga nhinkini. Kima profet kamim biıya naonamim simiir kiı mwowim ie imiırar piıwai haıginiıgım. Mi iıya sima omwaiya niki waiyaim, sima siyiu miıyık iıırar tirkim. ³⁰ Mi kima boın, iıya krımiir yidiwi wanwiyaeyim sima nwowa krıma saıir nwokiswo mi krıma wi simiir di whiniıniı profet kamim simiir nisom aowamin. Niıngaka. ³¹ Ta yai hiriınana kima kimar niisiimauunaeı, kima ti kamim profet kamim simiir nisomsom aowam, simiir hiran inkamkim. ³² Kara kimiırin yaimwowar boini, kara kimiırin bidi yınoknıknın kima wi kimiir yidiwi wanwiyaeyim, simiir siyiu biıye imiırar swoki tiri, biıya sima tirim saıir hiriınan mi kima wi hiriınana swoki tiri mi wi simiir hiriınana swoki imbiyami. ³³ Kima kam biıyekim, kima miıpugnankim. Kima kam biıyeyim kima kam isid biıyeyim simiir hiranki nitkim miıpugnan. Adi Komii siya kimiırin wi maeyauwa paekaka saıir hiriir boınwokiıyopnatkaigi, kima wi paıına nidami, ha? ³⁴ Mi kima wakae mhoiıya kara wi profet kam nhirim ninoknıknin miıyıkakim, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saıir mi kamim

nowomwarkaiyuwiyim wi kimiirim nikropki mi sima kimiir waraur nimbini. Mi nhirim wi kima nisomsom aokaowi mi paeyin hiiniya nirioninkinin saika nirinuwi mi nhirim omaka, yaimin dimin nidwokai wakaeiya saiir hirar nipimpari. Mi nhirim kima simiirin wi om komii whirin siir hiranki nhinikriropki mi simiirin wi hinda tinda ninkin aeyokiyoki. ³⁵ Mi ti hiriinanin kara wi saiirsi nikropki kam nhirim hik kimiir hauuwim, kam miyik nhirim nuanim biya kima nisom aowim simiirsi. Inkam miyik Ebel siir hiranka nisomao bwakainamkim mi ini profet Sekaraia siirar yadigiuwun Berekaia siir yinisimin. Sima siirin Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya mi maeyaua hiuyokiyokaiiya nae ninkin imiyyaeiya dimin whirki kimbu karam nwowa siirin hir nisom aokin. Dimusi rani, ti dimin hiniinin mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinansi nonkwobumbuninkin iuguski. ³⁶ Kara kimiirin yaimwo aiirar boini. Dimin biyeyim simiir hik kimpipisuim ti iikam isid whiekakim kima ti nwowim wi krimiirar nimbiamyami. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalem siir iikamim simiirsi nougin

(Lk 13:34-35)

³⁷ Jerusaleman iikam!! Jerusaleman iikam!! Kima profet kamim kimiir waraur nitim simiirar nisomsom aokaowikim mi iikam nhirim Adi Komii siya nikropkiyim simiirin ini siiyani kima kaiyimik aokaokiyim. finokiinokin kara kimiirin dimin biyeyim simiir hirankar nikiunama naingwowi kanaka nwowim kimiir whindiriraerarim. Kakaruk yopiiya saiir yanim saiir kpidga aowa namiyim saiir hiriinan tirama mini mi kimar borisopi. ³⁸ Kima wakae! Mhoiyya kimiir omin wi iikam karamaeyar

nwoki. ³⁹ Ihi, kara kimiirin hiniina boini mi kima wi kariir kigmimin tani mi iya kima ta yai hiniina saiir boini mi wi saiirar nadigiwi. Adi Komii siya kinsiishaiginiuwu ti inkamin. Biyan Inkam Komii siir inig iir nitin siir. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siir omaka yai nidwokai wakaeiya saiir boinkin wi sapi nimbiiiryami

24 Jisis siya Adi Komii siir inig hainaniya omaka komiyya yai nidwokai wakaeiya saiir haiburgikin mi ina yapnaniyamin mi kamim siir kigna miriiyim sima siiram yit. Sima siir niisi-imauuam naingwokim omaka miyikim Adi Komii siirim simiir. ² Mi siya simiir boinki, kima ti digworaekwuwim simiir bidi kigiyim, aniya? Ihi, kara kimiirin yaimwo aiirar boinki, ti siiyaim Adi Komii siir omaka saiirim sima wi siya kwirni idwo nwo rani. Niingaka. Mi kam nhirim sima niti, wi ti Adi Komii siir omakaim simiir niniikinhiimnhinkigi mi wi nu saika diga swoki amwowiuwi. Iriig.

Jisis siya hik whiekakim mhoiyya nimbiniyanim simiir boinkin

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Jisis siya mhiu Oliv hir nidwokin mi kamim siir kigna miriiyim sima siimar yit siirimin mi sima siir ini boini, kira krimiir boinmauugi, ti dimin hiriinanin wi paki hiniin iya saiir nimbiamyami krimiir niisiimauuamin, ha? Piki hiniin diminin wi bii siya nimbiamyami mi krime wi siir nwoki inokninkinin iya kira swoki haiyug itana saeya nimbiamyami mi ti nuin wa digi, ha?

⁴ Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kima kima kimasiiyar sibgu mintiraona wi inkam nhirkim niksisaesi kimiirin. ⁵ Kam nhirim sima niti mi sima wi kariir inig iir nini iksisae dapboini, karargin Kraisin Adi

Komii siya nikropkiyin mi sima wi iikam whiekakim simiir niksisaie irkaki. ⁶Mi mhoiia kima wi yaiini yayim simiir wakaemimikwini. Yaiia hinda tinda ina niniya, kingiin mi aru iriipi hiriinan mi kima wi kipi nanaawin. Ti digworaekwowim sima wa nimbiyami mi iya kara nitana ti nu ieya digana ya ina niki owa. ⁷Tu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii simaka ninii. Mi inkam komi-yin nu kigriraowiyin wi nu whiranin siir isidin yaii wi inkam komii nwirin siir isid inaka ninii. Mi nu maeyau nhirim wi mhii prasae nao rani mi nu maeyau nhirim wi niin prasae nit rani. ⁸Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisinim hiukrimkripin naokainam wi saiir hiriinan hik kimpipisu haii, biya saeya haiyim wi saiir hiriinan nimbiyami. Ta ii aiirin sima hik kimpipisu wi kimiir hauuwi mi sima wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. Ti digworaekwo whiekakim wi wiga yinisinim hiukrimkripin naokainam wi saiir hiriinan hik kimpipisu haii biya saeya haiyim wi saiir hiriinan nimbiyami. ⁹Ta ii aiirin sima hik kimpipisu wi kimiir hauuwi mi sima wi kimiir nisomsom aokaowi. Mi iikam whiekakim hinda tinda nwowim sima wi io nhwo kimiir nanaowi. Dimusi rani, kima kariir yai wakaeyoknaekim. ¹⁰Mi ta ii aiirin iikam whiekakim sima wi simiir naingwo tibmii aiir haiburgigi. Mi sima simiir nomiiyauim wi simiir sau omomin siir kinmauu iti mi simiir nhirim wi io sima sima ninwo anwowi. ¹¹Mi ta ii aiirarin niksisaie profet kam whiekakim sima nhinani mi wi iikam whiekakim simiir niksisaie. ¹²Mi ta ii aiirarin dimin biyieni siyiuin wi komiia nimbiyami mi iikam whiekakim sima wi inkam nwir-nisi naingwokwonanae rani. Niingaka.

¹³Iikamim sima simiir naingwo tibmi-ya kirieya nwoyokiyoiki mi mhoigi mhoiyana saiirar namwoiwi mi ti iikamim simiirin wi Adi Komii siyar swoki anmaiwarkainaei. ¹⁴Mi sima wi nu maeyau maeyau whiekakim hinda tindanim simiir napboinmamauu irkaki maeyauwa Adi Komii siya kigirkakana siir digworaekwo whiekakim saiir mi iikam isid whiekakim sima wa wakae, dimin miyikim Adi Komii siya diriraer-arim. Mi wi ii aeya nadigiuiwi. friig.

**Dimin biyieki biyeyin
wi sipi nimbiyami**

(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

¹⁵Inkamim ta yaiya saiir mwainin siya sibgu daingworinu, Jisis siya boinki mi mhoiia kima wi ti dimin biyieki biyeyin Adi Komii siir omaka io saiir hioanin wi siirar kigi, diminin Adi Komii siir omaka bopwo nwowin igbid kamiyaugakin biya profet Daniel siya boinin nimbiyamim mi siya. ¹⁶Mi ta ii aiirin iikam whiekakim nu Judia hir nwowim sima mhiua hiriir yidam ninopkainam. ¹⁷Mi iikamim yaba hir grinkin okwowim mi sima simiir digworaekwo imiirir kipi swoki iwit ninopkainam omaka hiriirin simiir haiyim sima mhiua hiriirar didam iugugusamki. ¹⁸Mi yipiki inkamkim sima numir nwowi mi sima simiir oma hiriir kipi swoki haiyug am, simiir yiuis imiir hainakiyim. Sima hindara didam iugusam. ¹⁹Mi wigim yinpiugak nwowim simiirsi naingwoyimiyoki mi wigim yinpraigakakim simiirsi warar mi timi aingwoyimiyoki ta ii aiir nwowim. Sima wi nidam sasau rani, sima wi hikak nwowi mi wa kiguguwi. ²⁰Kima Adi Komii siiram srii boin mi ii kima nidami saiirin wi naoki kipi kin mi wi Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir mi idami ya wi miyik mi o rani,

ti ii hiriinanin kima wi nidam sasauni siyiuim whaowaei. ²¹ Mi ta ii aiirin wi hik kimpipisu prasae hai rani. fiya nuin siya wina niki owin mi ini tariinana yamwonyin, ti hik hiriinanin biya sima bi niki imbinikim. Mi mhoyiya wi hiriinan hiki mi imbiyam tani. ²² Mi Adi Komii siya ti dimin biyeyim simiir iya sair nikwokripna karam nwokiswo mi iikam whiekakim sima wi hiriirar pi whaowae iuguskiyin. Adi Komii siya siir kamim siya nimbiniim simiirsi naingwoyimiyokiyin mi siya ti ii hiriinana sair asi nikwokripnakin, ti diminim sima nimbiamam.

²³ Mi ta ii aiirin inkam nwirin siya wi kimiir boini. Kigi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya tisi tirar nwowin, siya isi hapi nwowin, kima wi siir yai kipi naingwo tibmii. ²⁴ Ta hiriinana kara kimiirin sair boinki mhoyiya kam nhirim sima niti mi wi hiniina nini iksisae boini, Kraisin karargin. Mi kara profet inkam nwirkin. Mi sima wi dimin kirie komii komii nhirim simiirar diriraerari, iikamim Adi Komii siya nimbiniim simiirin wi sima nhinpriiginan kinankiuguwi mi ti iikamim sima wi simiir yai wakaeyokna rani. ²⁵ Wakae, kara kimiirin bii ti digworaekwo imiirar boinmaugim mi bii wi digworaekwowim sima nimbiamim mi mhoyiya kima simiir kigi mi kima wi haniingi kigninokninkini.

²⁶ Sima kimiir hiniin yai boini, kigi. Siya maeyauwa inkam karamaeya nu siiyin apa sair nwowin, kima wi taka maeyauwa sair kipi nam. Mi sima hiniina boini, kigi, siya ta omaka maeyauwa hiuyokiyokai sair hir nwokaiyin. Kima wi simiir yai kipi naingwo tibmii. ²⁷ Kima ina kigim, sinana beki nimbidiiniin siir hirar sinankiyim mipi beki nikiiyamiyin siir hirar namwoiuiwi mi mhoyiya iya Yaowae Adin ninomor kouanin kara

swoki iti kima kariirin wi hiriinanar kigwini.

²⁸ Maeyauwa inkam whiigi nwowiya mi wakikiyao wabim pi simiir piu imiirar natkikin idwo aei. Mi mhoyiya kara swoki iti iikam whiekakim sima wi kariirar kigwini. Iriig.

Yaowae Adin ninomor kouanin mhoyiya siya wa swoki iti

(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

²⁹ Hik komiia ta iya sair haiya saeya dig nwoki mi biyeyin wa kakau iuguski mi bwana wi mi whwo rani mi nauunim wi ninomor kou hiranka nikiigiiki. Mi ninomor kou hiran dimin komii komiiyim, sima wi niini haniina nitki. ³⁰ Mi ta ii aiirin digworaekwo nhirim ninomor kou hiranin mhoyiya wi iikamim wi simiir niisiimauwi ta iya. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin wi sair swoki iti mi iikam isidin hinda tindanim nu tiranim sima wi nou prasae kin tani. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin sima wi kariirar kigwini waumirsima kariir dimin kirie komiiyim paenan niuyaeiyim wi simaka ninkin iti. ³¹ fiya kara niti, kidin wa maski. Mi iya siya kid maski mi kariir paekwosimim sima wa namki omom omomim hida tinda nwowim simiir, iikamim kara nimbiniim sima wi kariiram nikiunani.

Whrougiwokiyeim iya Jisis siya nitana sair niisiimauugin iikamim simiir

(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

³² Kima whrou siir bidi yinokninkinim. fiya pi whrou siya woki ti hiriinanin krma pa ninokninkini opin wi sipi niuwi. Mi opud naowo wa mi ikii kini. Ta hiriinan iya saeya opki niuwi aeya. ³³ Inni mi owin, mhoyiya kima ha kigi ti dimin taemin whiekakim kara boinim ini nimbiamim, kima ha dinokninkinki, iya kara nitana

ini kingiin nwowa. ³⁴Kara kimiirin yaimwo aiirar boini, iikamim sima ta ii aiirar niki owim sima wi niki aonam tani mi ti digworaekwo whiekakim wa nimbiam. ³⁵Nu ninomor sowa wa digi mi kariir yaiya wi swoki digi rani. Niingaka. Saeya wi hiriayar nwoyokiyokii. Iriig.

Inkam nwirkin ta iya Jisis siya nitana saiir swoki inokninkin tani

(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30,34-36)

³⁶Inkam nwirkin ta ii aiirin ninokninkin mimin tani. Mi paekwosimim ninomor kou hiranim sima iriipa hiriinan sima saiir mi inokninkin tani. Kara Yaowae Adin saiir mi inokninkin tani. Niingaka. Adi Komii sasa ninokninkini ta iya kara nitana. ³⁷Iya Noa siya nwowa mi siyuim saiir tirim, hiriinan siyu kaimwowim wi saiirar swoki tiri iya kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara swoki iti. ³⁸Iya op komiyyin siya niunani karamaeya niki owin, sima ti hiriinan siyuim simiir tirkim opmin kwiyae mi naemin nongwomamair aeikiyam mi wigmin priinonkwonakaeyam. Mi ini Noa siya yambudkiyin siyaiya hiriir. ³⁹Iikamim sima bi ninokninkinkim mi sima ini hiriinana mi prii ywowim. Sima ha bi naingwokim ti diminim wi simbi nimbiam. Niingaka. Mi op komiyyin ha niunaniyin mi ini iikam whiekakim simiirar kaipri hainamim mi sima ina yaonamim. Kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara niti wi hiriinanar mi tiri. Sima wi ninokninkin tani mi wi ha nwokwokin tani iya kara nitana saiiram. ⁴⁰Mi iya kara swoki iti sima wi ninokninkinwin tani. Mi inkam nwisko sowa iripa mii miriiguwaki mi wi nwiruwaniya nikiunami mi nwirin siirin wi hirar haiburgigi. ⁴¹Mi wig iso sowa iripa mii miriiguwaki mi ira wa nami mi ira wi hirar haiburgigi. Mi

hiriinankiniuwi ⁴²kima, kima kimasiyar mintiraowin. Kima ninokninkin tani, paki hiniin iya wi sae swoki iti kara kimiir Inkam Komiiyin. ⁴³Kima ti dimin imiir daingwo, omakain adin siya ha ninokninkini hii tauaeen inkamin pi sipi niti mi siya pa nidwo kaowi mi hiiyan inkamin pi hiriir napninopkainam tani ⁴⁴Kima iriipa hiriinan ha nhinkaokwokin, kara Yaowae Adin ninomor kouanin iigwira kara niti ina nwowa. Mi kima wa ninokninkin tani kara wi ta hiniin iya saiir niti. Iriig.

Boiniyo yaiya mii biyie mi mii miyyik miriyo sowiir boiniyoka

(Lk 12:41-48)

⁴⁵Piki hiniin miyan inkam ikin kwoin miyyikakin mi siir mii imiir sibgu kigriraowiyin, ha? Biyan inkamin siya minam nimbingin siya siir miyan kam nhirim simiir kigriraowim mi nae simiir mi inkin hauu aeyim naeni ii aiir. Iya ti inkam hiriinanin siya ti diminim simiir wakaeyokna diriraerari mi siya inkam miyyik ieya. ⁴⁶Mi mhoiyya siir biyan inkamin ha nitin mi siya ina ini kigniyin ti miyan inkam iir mi miyim biya siya boingigim ini hiriinanar miriikwokinim mi ti biyan inkamin siya wi maigmairga nwowi siirin. ⁴⁷Kara kimiirin yaimwower boini, mhoiyya ti biyan inkamin, wi siir nimbini, siir dimin komii komiyyim siya kigriraowim. ⁴⁸Mi ti miyan inkam biyeyin siir kwoinin ha naingwowi, kariir biyan inkamin siya wi nitsisau rani ⁴⁹mi siya siir iripa mii miriyyim kamim simiirin ina tio bwakainamim mi siya op biyie kwiaeyim kamim simaka mi aekwiyaekin. ⁵⁰Mhoiyya ti miyan inkamin siir biyan inkamin siya niti mi ti miyan inkamin iya siya nitana saiir ninokninkin tani. ⁵¹Mi biyan inkamin siya niti wi ti miyan inkamin siirar tir-

bumbuninkinki mi siya siirin kamim nik-sisaeiyim simaka nikmwin owaiginiwi. Ta maeyau aiirin iikamim sima wi nou prasae kin tani mi sima wi simiir big imi-irar ninan aekiyimkiyiki. Iriig.

**Mwiigak kopak iuurim
simiir boiniyo yaiga**

25 Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana mi ini mwiigak kopak iuurim simiir hiriinan ywowin. Inkam nwirin wiga tariinanar kwonkwonakin mi ti mwiigak kopakim simiir yuukidim warar hainam, sima siirin siyiu hir napyiskaiwinam namkim mi siir nikiunaniyim. ²Mi iriyarim ninokninkin miyikakim mi iriyarim ninokninkin miyik karamaekim. ³Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima yugid nningam simiirara hainam mi sima yaeya op (kerosin) haimeiyim simiir wara bi hainamkim. ⁴Mi wigim ninokninkin miyikakim, simiir opim (kerosinim) aimwoniya yaokai hainam simiir yuukid imakar. ⁵Ti wig nonkwonain inkamin siya bi niki itsisaugin. Mi ti wig iuurim simiir nhwowim ina yiridim mi sima ina whwonkainamim.

⁶Mi yai kwira ini niibwopwo komi-ya sairar kauwok boiniwiiya wigkam wino nonkwonao ini nitwiiyo. Kima siirin siyiu hir dapyiskaiwin mi siirin wikiunani. ⁷Ti mwiigak kopak iuurim ina nningiwiiyim mi sima simiir yugid imiirar diriraerar hainamim. ⁸Mi wigim ninokninkin karamaeyim sima boinki, ninokninkin miyikak wig imiir, kima op (kerosin) haimeiya krimiir whauugi. Krimiir yugidim pi simbi tingiyami. Mi krime diriyar nami. ⁹Mi wigim ninokninkin miyikakim simiirin hiniina yowarkii boinki. Nningaka. Ta op (kerosin) haimeisima, kima mi krime sairararin pi dig nwo rani, kima omaka digworaekwo sainiya sair hir sainaki kiamamar. ¹⁰Mi sima op (kerosin) sainam

bidi yamim mi wig nonkwonain inkamin siya ina yitin. Mi wigim siirim waikaok-wokinim ina yamim omaka hiriir wigwas nae komii aiirim mi sima anowin ina haiginikougiyin.

¹¹Mhoiia mwiigak kopak iriyarim ina swoki itim mi sima ini kauwok boini, Biiyan Inkam Komii kira anowin krimiirim haiwaoki. ¹²Mi siya ina yowarkii boini, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kara kimiir bi ninokninkinkin. ¹³Mi Jisis siya simiir boinki, kima mintarao. Dimusi rani, kima ninokninkin tani, iya mhoiia kara nitana.

**Boiniyo yaiga miyan kamim umir
gribgak haiyim simiir boinka**

(Lk 19:11-27)

¹⁴Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saeya ini biiyan inkamin aru maeyau namam minin mi siya siir miyan kam nwoimim simiirin ha nikiunain mi siir digworaekwo whiekakim simiir in yinkwo hauugik sima kigriraowim mi ini sair hiriinan ywowin. ¹⁵Siya siir miyan kamim simiir siyiu ikim mi simiir kirie ikim simiirar kigin mi siya umirim simiirin yapayapa ma'ir asi hid hauugin. Mi nwirin umirim 5,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 2,000 kim siir mi nonkwo hauugikim mi nwirin 1,000 kim siir mi nonkwo hauugikim. Siya simiirin hiriinan turgikin mi siya ina yamin. ¹⁶Mi siya aru maeyau bidi yamkiyin mi bi kimiminkikin inkamin 5,000 umir haiyin ina miriinamin ti umir imiirar mi yaeya 5,000 nhirim ina swoki mirii haiyin. ¹⁷Mi ti inkamin 2,000 umir hainaowidin, yio iriipa hiriinan siya ina mi mirii namin mi 2,000 umira swoki mirii hai. ¹⁸Mi inkamin 1,000 umir hainaowidin, siya ie ini opuin umirim siir Biiyan Inkam Komii ieya hauugikim simiir haigiprakaiyam.

¹⁹ Bwan whiekakim bidi yamkiyam mi mhoiya ti miyan kamim simiir biyan inkamin ina yitin mi umirim siya hauugikim simiir kitibmii boinam nitkin. ²⁰ Mi inkamin umir 5,000 hainaowidin siya ina yitin mi umir 5,000 nim siya mirii haiyim simiir warar hainam mi siya boin, inkam komii kira umirim 5,000 na hauugikim mi kigi mi kara ha mirii nanaeyin mi 5,000 umira swoki inkin mirii hai. ²¹ Inkam komiiyin siirin hiniina boin, kira miyan inkam miyikin, kira mii miyika sibgu miriigin, kira miya sibgu kigriraowikin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowin. Kara hiniina naingwowi kira digworaekwo whiekakim simiirar kigriraowin. Mi kira kanakar uni mairgimairgani: ²² Mi inkamin 2,000 umir hainaowidin mi siya ina yitin mi siya ina yaboiniyan, inkam komii kira kariirin 2,000 umira hauugigin, kigi. Kara ha swoki mirii nanaeyin mi umirim 2,000 na swoki inkin mirii hai. ²³ Siir biyan inkam komiiyin siir boinki, kira miyan inkam miyikin, kira mii miyika sibgu miriigin, kira dimin sisimim simiirar sibgu kigriraowikin mi kariir digworaekwo whiekakim wi kira kigriraowi mi kira kanakar uni mairgimairgani. ²⁴ Mi inkamin 1,000 hainaowidin yo siya ina mi itin mi siya ina boinin, inkam komii, kara bidi yinokninkinin, kira inkampaii rani, sasae digworaekwowim inkam nwirni numiranim kira pi simiirar priiningugu hai. Mi kira twonid isim inkam nhirmi niki okmwini whrami, isim sima, haiginki mi twonidgiinim sima. Mi twonidgiinim kira pi kiriir omaka hiriirar swoki hainami. ²⁵ Kara pi nididgin kiriirsi mi kara ha namim mi kiriir umirim nunau ie ini ophaigiyo. Mi kigi! Ha tisi kiriir 1,000 umirim. ²⁶ Inkam komii siirin ina yowarkii boinin, kira miyan inkampaii rani! Kira nhakiu kiriekin! Kira kariirin ina ninokninkinin

kara inkam nwirni nokmwini inkini numiran sasaeyim mipi kara swoki ingugu haiyirkaki mi iriipi hiriinan kara inkam nhirmiya nokmwini hai twonidim numir hirankin mi ti twonid imiirin pi kara swoki haiyirkaknami omaka hiriir. Kira ti simiirin ina ninokninkin, aniya? ²⁷ Kira kariir umirim omaka umir haigiya saiir haigi karamae dimusi nwokin, saeya yaeya umir swoki inkin mirii haiyim, ha? Mi iya kara swoki itkiswo mi kariir yaeya (profit) umirim simiir wara pi swoki hainiyan. ²⁸ Mi kima ti umir 1,000 nim simiirin siir inankin ti swoki hai mi inkamin 10,000 umirkakin siir ti swoki inkin hauugi. ²⁹ Dimusi rani, kam nhirim dimin taemin whiekakim sima simiirin mii miyik sibgu miiriyim mi kara simiirin wi idwowa swoki inkin hauugi digworaekwo nhirim. Mi inkam nwirin siya siir digworaekwowim kwi-suwakiniuwi mi siya simiirin mii sibgu mirii karam nwowi mi siir dimin sisimim siya nonkwowin mi wi siir inankar swoki hai. Mi siya wi niinga nwoki. ³⁰ Mi ti miyan inkam biyeyin siir kiyitkaigi maeyauwa niibwomambwo nwowiya saiir hiriir. Ta maeyau aiirin sima hik kimpipisu haii mi sima wi simiir big imiirar naekiyimkiyiki. Iriig.

**Yaowae Adin ninomor kouanin
siya iikam isid whiekakim
nu tiranim wi simiir hidi**

³¹ Mhohiya kara Yaowae Adin ninomor kouanin siya wi inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hiriinan nwowi mi siir paekwosim whiekakim mi siya dimin miyikim paenan niuyaeyim simaka warar ninkin iti, ta ii aiirin siya wi inkam komiiyin nu kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir wi siir ipii aiirar nidwokaii. ³² Mi iikam isid whiekakim hida tindanim wi kariir whwonkam idar nwomimiri mi kara simiirin wi isid whisa hidaigini mi inkamin

sibsib, meme kigriraowiyin siir hiriinan hidi. Sibsibim maeyau kwira mi memeyim maeyau kwira. ³³ Mi kara wi hiniina hidaiginiuwi. Iikam miyikim sibsib nanim wi kariir ina iiniga namki mi iikam biyeyim meme nanim wi kariir ina yaioyaeya saiir namki. ³⁴ Mi kara inkam komiiyin nu kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir, kara iikamim kariir ina iiniga nokwoim wi simiir boinki, kima iikamim Adi Komii siya tirhaiginiuwim wadie, kima ha dam digworaekwo miyik miyikim biya kariir Adin siya nimbiniim iya ti nu iir nonkwokwowa saiir, simiir tini haiyu. ³⁵ Dimusi rani, iya kara mhiirima nwowa mi kariirin kima hauu aekin mi iya kariir kwoinin opam haeyin mi kariirin opa kima hauu kwiyaekin. Kara om whiran inkamna-nargin mi kariirin kimiir omaka hiriirar mi whinam. ³⁶ Kara yuis karamae nwowin mi kariirin yuis kima hauu iigin. Mi kara maki niyyin mi kariirin kima kigriraokin mi ini kariir ma aeyar digiyin. Mi kara omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir nwowin mi kima kariirar nap kigraraonakikim. ³⁷ Mi inkam miyik miyikim sima wi siir yai aka nowarkii boini. Biyyan Inkam Komii, piki hiniin iya krima saiir kigin kira mhiigi naowin, krima naeyim paki hiniin iya saiir hauu aekin, ha? Mi kiriir kwoinin paki hiniin iya saiir haekin opamin mi krima op kiriirin ha hauu kwiyaekin, ha? ³⁸ Paki hiniin iiga krima kiriir kigin kira om whiran inkamnan nwowin mi krima kiriirin krimiir omaka hiriir whinamin, ha? Mi paki hiniin ii aka kira yuis karamae nwowa mi krima yuis kiriir hauu iyyin, ha? ³⁹ Paki hiniin ii aka krima kiriir kigin mi kira makak nwowin mi kira omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir nwowim mi krima nini ap kigriraonakiyyin, ha? ⁴⁰ Mi kara Yaowae Adin siya simiirin wi hiniina

nowarkii boini, kara yaimwovar boini: Mi digworaekwo whiekakim kima tirim ti kariir nomiiyauin inig sim karamaeyin siir mi yio hiriinan siyyuin kima kariirar whindiriraerarkim.

⁴¹ Mi mhoiyya siya simiir boin digiyin mi iikamim siir yaioyaeya nwowim simiir boinki, kima kigugu iugusan iikamkim! Kima damki, paeya iinokiinok niuyokiyokaiya hik kimpipisu haiyya saiiram. Mi iinokiinoki hirar nwokaeyami mi ta paeya Adi Komii siya Setan mi siir paekwosisimim simiirin diriraerar namginkin. ⁴² Dimusi rani, biya kara mhiigi naoin mi kima kariir bi hauu aekim mi kariir kwoin opam haeyin mi kima op kariir bi hauu kwiyaekin. ⁴³ Kara om whiran inkamkin mi kima kariirin bi nikiunamkim kimiir omaka hiriirin. Mi iya kara yuis karamae nwowa mi kima yuis kariir bi hauugim. Mi iya kara makak nwowin mi omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hir nwowin mi kima kariir bi nini apririr kignakikim. ⁴⁴ Mi kara ti yai hiriinanin simiir boin digii mi sima kariir yai aiirin wi hiniina nowarkii boini, Biyyan Inkam Komii, paki hiniin ii aka kira mhiigi naowin mi krima kiriir kigin mi kiriir kwoinin opam haeyin, kira om whiran inkamkin, kira yuis karamaekin mi kira paki hiniin ii aka maki kira niyyin mi omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya kira saiir nwowin. Mi krima kiriir kigim, ha? Mi krima diminim simiir bi kigim mi krima kiriir paniinsi whindiriraerarsi. ⁴⁵ Mi kara inkam komiiyin simiir yai aka wi hiniina nowarkii boinki, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kima kariir nomiiyau nwirin inigsim karamae nwowin siir sibgu grab karamae nwowi mi ti hiriinan siyyuin yio kima kariir bi sibgu grabgim. ⁴⁶ Jisis siir yayim hiniina ini boin digi. Mi ti hiriinan

iikam isidin sima wi paeya nami, sima wi hik kimpipisu prasae nini haiyu rani, iinokiinokin. Mi iikam miyyik miyyikim sima wi omwaiya waiyayokiyokiii. Iriig.

Inkam komiiyim sima ina kitibmii boinim siyiuin Jisis siir nisomaowam

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

26 Jisis siya ti siir yai whiekakim iikamim simiir boinmimauu digiyin mi ta ii aiirin siya siir mii kigna miriiyim simiir boinki, ²kima ina ninokninkinim, ii komiia wou nikwo aeniya, ii kwisuwa nwowi krime wi saair naei. Mi ta iia kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin sima kariirin wi sauan omomin siir kinmauu iti mi paeyin hiiniya nironinkinin saika nirinugi.

³Mi ta ii aiirin prismi yaowae ad ikim mi Isrel simiir biyan inkam komii ikim, sima prismi yaowae adin, siir inigin Kaiafaskin, sima siir omaka komiia saiirara ywomimiriu. ⁴Mi sima yai minam haingiriyu boinaigim, siyiuin Jisis siir nimprio nonkworimdiinu hainim. ⁵Sima ina boinim, krime ti dimin hiriinanin iiyim wou nikwo aeyim simiir kipi diriraerar. Dimusi rani, iikam sima yai wi krimaka niniisi. Iriig.

Wiga wa piui miyyik whakiyin Jisis siir mwo iir yaokin

(Mk 14:3-9; Jo 12:1-8)

⁶Jisis siya om Betani hir nwokin, inkam nwirin ma biyieya paowagi pisikomkopouin siir omaka hir, siir inigin Saimonkin. ⁷Iya Jisis siya omaka hiarar nwowin mi wig ira siirim yit mi wa mobin piui miyyik whakiyin, umir kasaka bi sainikin, ira hainani. Iya Jisis siya hiya saiirar niki idwo aeyin mi ti siiya mob wakakin, piui miyyik whakiyin Jisis siir mwo iirar yaokinki. ⁸Kamim siir kigna miriiyim sima

hiriinan kigiyim mi io ina ywowim, sima boin, ti wain whisarii dimusi naoki iuguskikin, ha? ⁹Krime ti siiya mob wakakin inkam nwirni hauwi, siya sainim mi krime siirin wi umir prasae dihai mi iki iikam paeprikabim wi simiir pi hauwi. ¹⁰Jisis siya simiir yaiya ina yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki, kima ta wiga saairin hiriinan dimusi tiri saeya nididamin, ha? Saeya ti hiriinan siyu miyyikin kariirar tirka. ¹¹Iikam paeprikabim sima wi kimakar nwoyokiyokii mi kara kimaka wi ii priei nwo rani. ¹²Mi ta wiga saeya ti wain kariir piu naokinkiyin saeya kariir naoni siyiuin siirim diriraerarka Juda krimiir siyiuin hiriinana tiriikin. ¹³Mi sima wi saiirar naingwo yokiyokii. Iriig.

Judas siya minam nimbingin Jisis siir kinmauu itim pris kamim simiir

(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴Mi ta ii aiirarin kamim siir kigna miriiyim iur nwisko, simiir nwirin siir inigin Judas Iskariotkin, siya prismi biyan kamim simiirim yam. ¹⁵Mi siya boin, kima kariirin wi dimu dimin hauwi mi kara Jisis siirin wi kimiir kinmauu iti, ha? Mi sima siirin umir silvaim kamnwir iura hauu. ¹⁶Mi ta ii aiirin siya ina yap hainsran bwakaiyin, Jisis siirin simiir kinmauu itim. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriiyim wou simaka nikwo aekin

(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14,21-23; Jo 13:21-30)

¹⁷Biigi biyan iya bretin yis kara-maeyin siir naeiya mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima ina yitim mi sima ina boinim, kira painiina naingwowi krime digworaekwowim papi diriraerar haigini mi kira wou krimaka papi nikwo aei, ha? ¹⁸Mi Jisis siya simiir boinki, kima om komii Jerusalem hiriir dap-

ninopkainam mi kima inkam nwirin siya krimiir bidi yinoknankinin siirin hiniina tini boiniu, inkam yai krimiir nowom-warkaiyiuiwiyin siya hiniina boinkikin, ii kariira naowana ini kingiin nwowa kara kamim kariir mi kigna miriiyim wou simaka nikwo aeyam naingwowi kiriir omaka waraur. ¹⁹ Kamim Jisis siir kigna miriiyim yaiyim siya boinkiyim simiir hiriinanar mi tir mi sima wou nikwo aeyamin ina diriraerarim.

²⁰ Mi ta iya saiir naioka Jisis siya mi siir miyan kam iuur nwiswo simaka yidwokai aekairib. ²¹ Sima niki idwo aeyim mi siya simiir boin, kara kimiirin yaimwo aiirar boini, kariirin wi kimiir nwiirkar nap wouwi wir kam biyeyim io kariir nwowi simiir. ²² Mi iya siya hiriinan boin digiyim mi sima hik prasae bi haigim mi siirin sima nwonira nwonira sriii, Biyan Inkam Komii mi tari kara, aniya? ²³ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, kimiir nwirin iin siira kanaka ninkin inopmai two saiir mi kariirin wi siyar kinmauu iti. ²⁴ Ihi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin naowam, biya ywokwo komii saeya kariir boina saiir hiriinan. Ti inkamin kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin wir siir napwouwi siirsi naingwo yimiyokii. Ini mi owin siirin yopiigi mi aokaina karamaekiswo ti inkam iirin. Dimusi rani, ta iya siya wa kigugu iuguski. ²⁵ Mhoyiya Judasin, inkamin Jisis siir sauan kam imiir kinmauu itin siya Jisis siirin hiniina srii, iikam nowom-warkaiyiuiwiyin inkam mi tari kara, aniya? Jisis siya siir boinki, wa kira boina ini kaimwower ywowa. Iriig.

Jisis siya bret ikin mi op wain aka siir miyan kam imiir hauu aekin siir swoki aingwo warkaiyiyim

(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²⁶ Sima ha niki aeyim mi Jisis siya bretin ina haiyin mi Adi Komii siir boin wadieki mi ina yinopkiyin mi kamim siir kigna miriiyim simiir hauugi sima naeyim mi siya ina boinin, kima hai mi ha dae, takina kariir kip aeya. ²⁷ Mi mhoyiya siya op mob wainin ira hai mi Adi Komii siir boin wadieki mi siya simiir hauugi mi ina boinin, kima whiekakim ti op wain mob iir kwiyaeki. ²⁸ Ti diminin kima kwiyaeyin siya kariir nhieka. Kara wi minam naokiki Adi Komii siir nimbina wa nimbiamy iikam whiekakim simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyiumiigiyim. ²⁹ Kara kimiirin yaimwowa boini, kara wi op wain saiir swoki kwiyae mimin tani. Mi kara ta op wain wina saiirin wi kimaka swoki inkin kwiyaei kariir adin siir om hir. ³⁰ Sima ha nae digiyim mi mwai kwira saiir wao mi wao digiyim mi sima yaba hiriir yapniyam mi sima mhiu Oliv hiriir yam. Iriig.

Jisis siya Pita siir boin kira wi digiumii kariir haimriyiwi

(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)

³¹ Sima mhiu Oliv siirin ha nimbiamim Jisis siya simiir boinki, kima whiekakakarim ta nii aiirin kima wa nidam ninopki, ta hiriinana Adi Komii siir Ywokwo Komiiya saeya hiniina boinka, kara inkamin sibsib kigriraowiyin siir nisomaoki mi sibsib isidin wa nidam ninopki. ³² Mi kara wi ie hirankar swoki insiin idwowi mi kimiir biyin wi kara nam kwokini nu Galili hiriirin. ³³ Pita siya siir yai aka ina yowarkii boinin, sima nidamamki windi kara wi wara nidamam tani. ³⁴ Jisis siya siir boinki, kara

kiriirin yaimwo aiarar boinki, ta nii aiirin iuumin wi niki ik rani mi kariir inig iiririn kira wi kwoima miisisei mi kira wa boini, kara siir bi ninokninkinkin. ³⁵ Pita siya boin, kara kinaka naonamim minki windi mi kara wi hiniina boin tani, kara kariir bi ninokninkinkin. Niingakiinga. Mi kam nhirim kigna miriiyim siya hiri-hiriinan yaigina boin digi. Iriig.

**Jisis siya numir
Getsemani hir srii boinkin
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)**

³⁶ Jisis siya simaka warar yam numir kwira sair, siima ha dapikim Getsemani. Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, kima tirar didwo, kara hinda nami nhwo kwis boiniuwu. ³⁷ Mi Pita siya mi Sebedi siir yinisim nwis owa simiir yikiunam mi ini siima yamim. Tariinanin siya ini hikaka ywowin mi siya hik kimpipisu prasae bi kinkin. ³⁸ Mi siya simiir boinki, kariir mhi kwoinim ini hikaka nwowim, kariirin wi ta hik aeya nisom aowi, kima tapaiir dwo mi kariirsi whin naingwoyimiyok. ³⁹ Mi siya haimisima ha namkiyin mi siya itwaomiya yakainam nua hiriir. Mi hiniina srii boin, Adi ini mi owin, kira ta hika sair haigi, kira kariir kwoin iir kipi naingwo ap. Niingaka. Kira kariir kwoin iirar daingwo ap.

⁴⁰ Mi siya ha kwisboin digiyin mi siya kamim siir kigna miriiyim simiiram swoki am mi ina ini kigiun siima nhwo hirar whwonkaii mi siya simiir yinidgu. Mi siya Pita siir boinki, kima kanaka ninkin aingwoyimiyok idwo waikao karamae dimusi nwokim ta ii haimisima aiirin, ha? ⁴¹ Kima kimasiyar mintarao mi nhwo ha kwis boin, dimin biyieki kimiir kinainkiuwu kima wi kiriekak nwo rani, kaimwo kiinga. Kwoinin ina naingwowin mi piu saeya kiriekak nwo rani.

⁴² Mi mhoyiya siya ha swoki amin mi hiniina swoki srii boiniu, Adi, tiki hik

hiriinanim kira sair nikwo waisi iuguski karamae nwowi mi ta hik hiriinana kara sairin wa haii mi kira kariir kwoin iirar daingwo apiski mi ha diriraerar. ⁴³ Mi mhoyiya siya ha swoki itin mi siyar yap kigni siima nhwo hirar swoki grinkin whini, siima nhwoki niridgim mi siima nhwo asi whwinkim.

⁴⁴ Mi Jisis siya simiir swoki haiburgigin mi kwoimaka ina swokini kwis boiniuin, diminim biya siya niki kwis boinim mi simiir hiriinana swokini kwis boiniu. ⁴⁵ Mhoyiya siya kamim siir mii kigna miriiyim simiirim swoki itin mi simiirin ina yaboiniyin, kima ina niki whinim, aniya? Wakae! Kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir nonkwoniyana iya, kamim io kariir nwowiyim siima, saeya kingiin bidi yiniyaniya. ⁴⁶ Kima dinsiingi mi krime pi nami, kigi, inkamin wir kariir napwouwanin siya ini kingiina nitin.

**Judas siya Jisis siir kinmauu itkin
kamim io siir nwowiyim simiir**

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)

⁴⁷ Jisis siya ha niki boinaiyin mi Judasin simiir inkam nwirin iuur nwisaka kigna miriiyin siya ina yitin. Mi inkam isid komiiyin ini saika yinkin itin, siima kamkiu minim mi dan minim ini warar hainaniyim. Prismi biyan kam ikim mi Isrelmi biyan inkam komii komiiyim simiirin siima nikropkikim. ⁴⁸ Mi Judasin inkamin wir siir napwouwanim siya simiirin hiniina boinmauu nam, kara pi inkam nwirin siir naki aepirimdiiniuwu mi kima pa dinokninkinki ti inkamin Jisis siyarkin. Mi kima pi siir donkworimdiinu. ⁴⁹ Mi bi kimiminkikin ini Jisis siiramar yitin mi ina boinin, akamie, iikam nowomwarkaiyuwin inkam. Mi siya siir yaki aepirimdiinu. ⁵⁰ Jisis siya siir boinki, nomiiyau, diminin kira minam nitin mi siirin ha minsasau.

Sima ina yitim mi simiir inim Jisis siir ini onkworimdiinuni. ⁵¹ Inkam nwirin Jisis saika nwokin mi siir kamkiuin ina kiwok haiyin. Mi prismi biyan inkamin siir miyan inkam nwirin siir wiin aiir yaki haingrip itkigi. ⁵² Jisis siya siir boinki, kiriir kamkiuin siir maeyau aiirar swoki hopkrikiugi. Kam biye whiekakim sima kamkiu imiir hainanii yaii niniiyim mi wi yamdi kwiruha sima sima hainuwir wiir haiginiwi ⁵³ Panopi kira ina ninokninkinin, kara kariir Adin siirim sriikiso diga pi ywowin mi di kimiminki siir paekwosimim kariiramin kasa kasa di nikropki kariir whinkinsiisim. Inkam simiir mwianim dig rani. ⁵⁴ Mi kara hiriinan tiri mi ti diminim biya Ywokwo Komii saeya boinim sima wi painina nimbiyami, ha? Adi Komii siya bidi boinin ti diminim sima wa nimbiyami.

⁵⁵ Mi ta ii aiirin Jisis siya ti kam isid iirar boinki, kima kariir uni onkworimdiinu haini mi kima wasi kamkiu dan minim simiirar nonkwowim, inkam nwirin hii tauaeiyin siir hiriinan, aniya? Hinokiinokin kara Adi Komii siir omaka ilkam simiir nowomwarkaiyuwiyin mi kima kariirin saiirar bi nonkworimdiinugin. ⁵⁶ Ti dimin taemin whiekakim nimbiyamim profet kamim sima winboinkiyim yokwoni simairgin. Mi kam whiekakim siir kigna miriyyim sima Jisis siir haiburgik mi ina yidamkiyim. Iriig.

**Sima Jisis siir
boinwokiyo natkaigikim**

*(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55,63-71;
Jo 18:13-14,19-24)*

⁵⁷ Sima kamim Jisis siir yonkworimdiinu mi sima prismi biyan inkam komiiyin Kaiafas siir omaka saiir hiriir hainam mi kam whiekakim siir haiburgigim mi kamim siyu

ninokninkini ikim mi Isrelmi inkam komii ikim sima sima nwomimirkim hapaiirin. ⁵⁸ Pita siya siir mhoyiar yam mi siya arurig hiar ini owou. Mi siya prismi biyan inkam komiiyin siir omaka maeyauwa hiuyokyokaiya saiir yapninopkainam mi kamim yaii niniiyim ta maeyau aiir kigriawiyim simaka ini idwoiu. Mi siya kig ninokninkinam namkin, pi dimu diminkin nimbiyami. ⁵⁹ Prismi biyan inkamim mi Judami inkam komii kaunsil ikim sima ina hainsirim inkamin Jisis siir niksisa boin hiuriyyuim mi sima siir kigi mi wa nwoki isomaowim. ⁶⁰ Mi kam whiekakim ha nimbiniyim mi niksisa yayim sima sima ini apkaina boini siirin. Mi sima siirin dimin biye whir bi swoki hainsir yiskaigim siir nisomaowim mi mhoyia inkam nwiswo ina yimbiniyo. ⁶¹ Mi sowa ina yaboiniyo, ti inkamin siya ha boinkin mi siya Adi Komii siir omaka komiia saiirin wa nininkigi mi siya saiirin wi ii kwoimuwar swoki miri ninokougi.

⁶² Mi prismi biyan inkam komiiyin siya siir yokwao boinki, kira yai kwir nowarki boinam naingwo rani, aniya? Ti hiriinan yayim sima kiriir dimusi boiniuriyyuwi, ha? ⁶³ Mi Jisis siya yai bi swoki boin miminkin mi prismi biyan inkam komiiyin siya siir boinki, kara kiriirin Adi Komiiyin omwai waiya yokiyokiiyin siir inigin siir nikwao boinki! Kira krimiir boinmaugi kira Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya? ⁶⁴ Jisis siya prismi biyan inkam komiiyin siir boinki, kira bidiya boinkiyin. Mi kara kimiirin pi hinina boinki, mhoyia wi kima kigi, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kara wi Adi Komii siir ina iniga saiir nidwowi mi kara wi kirie whiekakar nwoi. Mhoyia kara swoki iti kara wi ninomor kou hiran waumira wi saika ninkin onaiini kirie komiigak.

⁶⁵ Jisis siya hiriinan yai boinkiyin mi prismi biiyan inkam komiiyin siir yiuusa ina yiniikiwitkiyin siya iikamim simiir niisiimaugun siya iokakin mi siya ina boinin. Siya Adi Komii siir yai aiir nigbumbu boinkin mi krma kam nhirim whinboinan kipi swoki ikiuna kima bidi wakaeyim siya nigbumbuwa Adi Komii siir. ⁶⁶ Kima paniina naingwowi, ha? Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin siya yaigakin mi siya hiriayar daonam.

⁶⁷ Mi sima ti yai imiir boin digiyim sima Jisis siir whwonkam iirin yaeyopni yaskinpapaki mi sima siir yibwambwaeki mi kam nhirim sima yiuusa siir whwonkam iir kikogrinugi mi sima siirin ina yobombwaeyin. ⁶⁸ Mi sima boinki mi kira Kraiski niuwi, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin Mi kira profet yai krimiir boinki, kiriirin nhinga tiowi, ha? Iriig.

Pita siya boin, kara Jisis siir bi ninokninkinkin

(Mk 14:16-72; Lk 22:56-62; Jo 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita siya hiira omaka saiir hiuyokiyokaiya saiir yainau hirar nidwokin. Mi miian wig ira saeya kingiin ha nita siir kigam mi saeya siir boin. Kira iriipa hiriinan Jisisin nu Galilianin saika warar nwokin. ⁷⁰ Mi Pita siya kam whiekakim simiir whwonkamida kintiirgi, kara wari yaiya kira boina saiir ninokninkin tani. ⁷¹ Mi Pita siya yaba ha namin mi siya aru hir yani idwowiu ano kingiin hir. Mi wig ira saeya siir kiga mi saeya iikamim siir kingiin nwowin simiirin hiniina boinki, ti inkamin siya Jisisin om Nasaretanin saika warar ninkin okin. ⁷² Mi Pita siya ina swoki kintiir boinkiyin, kara Adi Komii siir inig iirar nikopaisisirki, kara ti inkam iir bi ninokninkinkin. ⁷³ Mi mhoiyarin kam nhirim hirar nokwokim, sima Pita

siir boinki, kaimwoki kaimwokiinga kira Jisis siir isidin siir hiriinanar inkam nwirkin kiriir yaiya simiir yainana wakaei. ⁷⁴ Mi tariinanin Pita siya ina yikopaisisirkiyin, kaimwoki kaimwokiinga. Kara ti inkamin siir bi ninokninkinkin. Niingaki, niingakiinga. Mi kariir yaiya kaimwo karamaeki niuwi mi Adi Komii siya kariirin hik pa hauwi hiriinan yai boinkiyin mi iuumin ina yikiyin. ⁷⁵ Iuumin nik digiyin mi Pita siya yaiya Jisis siya boina ini saiirar swoki aingwowarkainakiyin mi iuumin wi niki ikrani mi kira kariir inig iirin wi kwoima miisisei, kara siir bi ninokninkinkin mi Pita siya yaba hiriir namin mi ina yani ouwouwin. Iriig.

Sima Jisis siirin nu Roman inkam komiiyin Pailat siirim yikunam

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jo 18:28-32)

27 Hiya pirkinyakwoka mi prismi biiyan inkam whiekak ikim. Mi Isrel simiir isidin simiir hiran inkam komii komii ikim sima yayim ina yidwo kitibmii boinin, Jisis siir nisomaowam. ² Mi sima siirin wiewinsopni yomboru mi sima siirin ina kiwowitnamim mi simiir biiyan inkam komiiyin nu Romanin Pailat, inkam komiiyin nu Judia hiran omim simiir kigriraowiyin siir ini hauugik. Iriig.

Judas in i sasar diyankriku aowin

(Ap 1:18-19)

³ Mi tariinanin Judas siya inkamin Jisis siir kinmauu itin, sauan kamim simiir, siya bidi yinokninkinin, inkam komiiyin sima Jisis siir hainamim inkam komii Pailat siirim siya niso-maowim mi siya naingwoyimyok idid prasae bi kinkin, ti diminin siya tirin siirsiyin. Mi siya ti umir silva paeyar haoumim ina swoki hainamin, prismi biiyan inkamim simiiram. ⁴ Mi siya umir

ha swoki hauuwin. Mi siya simiir boinki, kara dimin biyie bidi tirin. Kara inkamin dimin biyie tir karamae nwowiyin siirin, sau omomin siir kinmaugin mi siya wa naonami. Mi sima siir boinki, siya krimiir dimin tani. Yio siya kiriirar diminkin. ⁵Mi Judas siya umir silvaim Adi Komii siir omaka komiyya yai nidwokai wakaeiyya saiir hir inankrimkrin itkingikin mi siya ha haiburgikin mi ha namin mi yio ina sasar diyankrikiu aonamin.

⁶Prismi biiyan inkamim sima ti umir imiir haiyim mi sima boin, ti umirin minam saingin inkam nwir nisomaowankin. Krimiir siyiun hiniina boinkin Krima Adi Komii siir omaka saiir umirin simaka kipi ninkin haigi. Niingaka. ⁷Mi sima yai kwira yimboin tibmiikimai mi ti umirin ini nu haimeiyin Jerusalem hir nwowin hau nonkwokwowyin inkamin ini siir sainin. Sima ha naingwowi ta nu maeyau iikamim om aruwanim simiir haingikaiyan maeyau nwowim ⁸mi ti nuin ti umir iir sainin mi sima ta nu maeyau saiir inigin hiriinansi dapkin, nuin nhiekakin. Mi ti inigin ina nwokripkaiyin.

⁹Ya ta saeya, yai kwira biiya Adi Komii siya boinkiya mi profet Jeremaia siya winkiya yokwoni, saeya ina yimbiam kiina. Saeya boin, sima ti umir silva kam nwir iuur imiir hai. Isrel simiir iikamim sima bidi yimbinim ti umir hiriinanin ti inkam iir sainam. ¹⁰Ti umirin sima ini nuin inkam ieya nonkwokwowyin hau, ini siir sainin, Biiyan Inkam Komiiyyin siya boinkiyin kariir saiir hiriinan mi kara hiriinan asi tirkin. Iriig.

Pailat siya srii kasaka bi sriikin Jisis siirin

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jo 18:33-38)

¹¹Sima Jisis siirin inkamin nu Judian omom omomim simiir kigriraowiyin siir whwonkam ida yokmwin okwo haiginiu. Mi inkam komiiyyin omom omom kigriraowiyin siya siir sriigi, kira iikamim nu Judia hiranin simiir kigriraowan inkam komiigin, aniya? Mi Jisis siya boin, ihi, wasi kira boinki iskiyin. ¹²Mi prismi biiyan inkamim mi Isrelmi inkam komii komii ikim, sima Jisis siir boin hiuriyu boinkim, siya dimin biyie kasaka bi tirkin. Mi siya dimin biyie bi tirkin mi siya yai kwirmin kwirmin bi swoki owarkii boinkin, ti yai imiirin. ¹³Mi Pailat siya siirin hiniina boinki, kira ti yai whiekakim sima kiriir boin hiuriyu boinim simiir wakae rani, aniya? ¹⁴Mi Jisis siya yai kwir bi swoki owarkii boinkin Pailat siirin. Mi inkam komiiyyin omomom kigriraowiyin siya asi nanaakikin. Iriig.

Pailat siya bidi boinin, ini mi owin paeyin hiiniya nirioninkinin Jisis siirin saika nirinuim

*(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25;
Jo 18:39-19:6)*

¹⁵Biewi whiekakim ta iiya komiyya wou nikwo aeiy pasova mi biiyan inkam komiiyyin omom omomim sim kigriraowiyin siya inkamin omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hir nwowiyin, simiirin pi nwira nini ikiunaki. Iikamim sima kauwokiyin inkam nwiramin mi inkam komiiyyin siya ti inkamin pi siirar nikropki. ¹⁶Mi ta ii aiirin sima inkam biyie nwirin omaka hiuyokiyokaiya mii biyie miriyya saiir hir nwokin, siir inigin Barabaskin, sima ombudim siir bidi yinokninkinin. ¹⁷Mi iiya iikamim sima maeyau kwiruwa hangiriyu omimirin

mi Pailat siya simiir sriigi, kima paniina naingwowi, kara kimiirimin piki hiniin inkamin siir haiwao hauugi, ha? Kara Barabas siir pi ikropki, aniya? Iyie, kara Jisis siir nikropki sima dapiyin Kraisi inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, aniya? ¹⁸ Pailat siya bidi yinokninkinin, prismi biyan kamim mi Isrelmi inkam komii komiiyim sima io Jisis siir nwoi. Dimusi rani, iikamim sima ini Jisis siiraramar yamim. Mi sima siirin Pailat siiram asi nikiunamkim siya siirin kam nhirim simiir nwoi ikmwin isom aowim. Mi siya ta sriiya simiir asi sriigin.

¹⁹ Pailat siya inkamin yai hidiyin siir ipii aiirar niki nidwokaiyin mi siir wiga saeya yayim hiniina boinmimauugi yokwoni. Kira dimin whir kipi swoki tirmintirmim, ti inkam iirin, siya dimin biyie bi tirkin. Mi ta niyaka kara nhwoin whira whinkigmimikwii mi kara hik prasae bi haiga.

²⁰ Prismi biyan inkamim mi Isrelmi inkam komii komii ikim sima iikamim simiir kwoin imiir boinswoswo. Mi sima Pailat siirim kauwok boinki. Siya Barabas siir diuguski mi Jisis siir disomao. ²¹ Mi inkam komiiyin omom omomim simiir kigriraowiyin siya simiir sriigi. Kima paniina naingwowi kara ti inkam nwiswo sowiirin pi nhini niuguski, ha? Sima ina yowarkii boinim Barabas. ²² Mi Pailat siya simiir boinki, kara wi paniina tiri Jisis siirin, sima dapiyin Kraisi Adi Komii siya nikropkiyin kara siirin wi paniina tiri, ha? Mi sima kauwok boinki, paeyin hiiniya nirioninkinin saika dirinugi! ²³ Mi Pailat siya ina sriigiya. Dimusika siya dimu dimin tirbugin, ha? Mi sima ina kauwoknaeyim, paeyin hiiniya nirioninkinin saika dirinugi! ²⁴ Pailat siya bidi yinokninkinin, sima yayim kara boiniyim simiir wakaeyokna dig nwo rani mi ina nhinkii boinaigiyim

yai niiniyam. Mi siya opa ina haiyin mi siir ina aiir hiisoki. Mi iikamim simiir nhwoim ini siirar kaokiyim simiir niisiimauugin, siya Jisis siir nisomaowam pi borisopi. Mi siya hiriinana niki tirin mi siya simiir boinki, kara siirin dimin whir bi kigin mi kara siirin wa nisomaoki rani. Kimiirar diminkin. ²⁵ Mi iikam whiekakim sima hiniina yowarkii boin mi siir naowa sair mwokankwowa ini mi owa wi krimiiramar swoki iti mi krimiir yinisisim imiiram warar. Kira siir nisomaoki Adi Komii siya wi io kiriir nwo rani. ²⁶ Mi Pailat siya Barabas siirin hiriinansi niuguskikin simiiramim. Mi siya Jisis siirin kam nhirim simiir yokmwin tio mi idni ha kogrimdinugiyin mi siya siirin ina yikropkiyin Rom hiran sauan kamim simiiram. Paeya hiiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyam. Iriig.

Sauan kamim sima Jisis siir nigbumbu boinkim

(Mk 15:16-20; Jo 19:2-3)

²⁷ Mi sauan kamim Biyan Inkam Komii siirim, sima Jisis siirin simiir Biyan Inkam Komiiyin siir omaka hiriir yikiuna apninopkainam mi sima whiekakim saikar yangiriyuni. ²⁸ Mi sima siir yuisa sair nisaiyim mi sima siirin yaeya yuis pariidnan kwira sair ii haiginiu. Ta yuis hiriinana inkam komii inigakin siira sair nikrika. ²⁹ Mi sima urid amridnanin siir hiurokikin mi sima siir mwo iir yaki kaigrisiugi. Mi sima paekopin whira yonkwo haiginiu siir ina inig aiir inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan. Mi sima ogmwo siirim hui mi sima siir yigbumbu boin, kira inkam miyikin, Juda iikamim simiir nu kigriraowan inkam komiikin. ³⁰ Mi sima siir yaswaiyugi mi sima ti paekop iir hai mi siir mwo iir tionanae. ³¹ Sima

siir yigbumbu boin mi ta siir yuiis pariidnan aiir yisaigi mi sima siir yiuiski yuiis aiirar ii haiginiu. Mi sima siirin paeyin hiiniya nirioninkiniyin siirim whinapnam saika ninkin irinuim. Iriig.

Sima Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika yirinugi

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)

³² Sima ha napnamim mi sima om Sairini hiran inkam nwirin siir kig, siir inigin Saimonkin, sima siir nikwao boinkim siya Jisis siir paeyin hiiniya nirioninkinin siir hainamam. ³³ Sima maeyau kwira saiir yimbiam, saiir inigin Golgotaka saiir inig mwokimwoin hiniingin mwokiuni mwokin. ³⁴ Sima Jisis siirin op wain biyieya kausririya dimin biyie whir aka pridgiya saiir hauu, siya kwiyaeyam siya hinda kinankiugiya mi siya bi kwiyaekin.

³⁵ Sima siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika nirinu digiyin mi sima gwo kwira satu dapiya saiir gwo siir yuiis digworaekwo imiir haiyam. ³⁶ Mi sima ta maeyaua saiira yidwo mi sima saiir hirar waikao. ³⁷ Mi yaiya sima wina paemira Jisis siir mwo koua ninkin irinuwa saeya hiniina boinka. Tiriiginin Jisiskin, Juda ilkam simiir nu kigriraowan inkamkin. ³⁸ Jisis siir kingiinin sima inkamwo hiitauaeiyo nwise yinkin irinu inankii mi nwirin iniga mi nwirin yaoyaeya.

³⁹ Mi iikamim sima ha nitim mi sima siir yigbumbu boin mi sima mwo ara kintii iski mi sima yaebu ina buwim siirin. ⁴⁰ Mi sima boin, kira ti inkamin Adi Komii omaka saiir niinhinkii mi ii kwoimaka wi saiir swoki mirii ninokougi mi kinakina diriraerarna. Mi kira Adi Komii siir yinisimkiniuwi, kira paeyin hiiniya nirioninkinin siir haiburgig mi ha wiuwini! ⁴¹ Mi iriipa hiriinan prismi biyan inkamim mi kamim siyu ninokninkini ikim mi Is-

relmi inkam komii komiiyim sima siir mi inkin igbumbu boinkim. ⁴² Mi sima hiniina boin, siya iikam nhirim simiirara whindiriraeri mi siya siya whindiriraerarnam dig nwo rani. Mi siya hiriinan boini siya Isrel iikamim simiir nu kigriraowan inkamkiniuwi mi siya paeyin hiiniya nirioninkinin siir haiburgig mi ha wiuwini mi krime wi siirima naingwo tibmiiyim. ⁴³ Siya Adi Komii siirima naingwo tibmii mi ha boini, kara Adi Komii siir yinisimki yinisimkin. Mi Adi Komii siya siirim naingwowi mi siya wi siirar swoki anmaiwarkinaei. ⁴⁴ Inkam nwiswo hiitauaeiyo Jisis saika kingiina ninkin irinuwo mi sowa iriipa hiriinan ta hiriinan nigbumbu yaiya saiirara mi boin siirin. Iriig.

Jisis siya bidi yaonamin

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)

⁴⁵ Mi iya hiriir tiriir nabie bopwo nwowa mi hinda tinda iya ina kakau iuguskiya mi hiriinana nwokiya mi bieyin nad nworibin saiirar yadig iuwim. ⁴⁶ Mi ta ii aiirarin bieyin nad nworibin Jisis siya ina kauwoknamnankiyin, Eli, Eli, lema sabaktani? Ta yaiya saiir yaimwokiyaimeyowa hiniinga. Kariir Adi Komii krimiir Wanin kira kariir dimusi niuguskikin? ⁴⁷ Kam nhirim kingiin hirar nokwoim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima boinki, ti inkamin siya Ilaija siirim kauwok boinki. ⁴⁸ Mi simiir inkam nwirin ina iwitnamin mi hamganin siir yani hainaki mi siirin op waina kausririya saiir hougingi paekop whirin saika yinkin widgi mi Jisis siir yaki hauugi siya kwiyaeyam. ⁴⁹ Mi iikam nhirim sima boin, ha tiki o krime tiki kigrirao. Mi siirin wi Ilaija siya namisi whindiriraerarki, iyie? ⁵⁰ Mi Jisis siya ina swoki kauwok nanaekiyin mi siir naeyiun siir haiburgigin mi siya ina yaonamin.

⁵¹ Mi iya siya naonamin mi ta yuis komiyya Adi Komii siir omaka saair yainau hir kiburikouwa bopwoniya yinwitamki, kou hirarkar niuguskiya ini nu hirar yadigiwa mi mirkwisa yimbiyam. Saeya minam niisiimauuga, iikamim sima Adi Komii siiram nwoki kwisboinim, Jisis siya siyiu win bidi tirkiyin inkamim sima Jisis siirim nwoki kwisboinim, niinin ina yitkiyin mi siya komii komiiyim ina pampamkiigiyim. ⁵² Mi maeyaua inkam haingikaiya ina piigikiya mi Adi Komii siir iikam whiekakim biiya naonamim mi sima ina swoki insiingiyim. ⁵³ Sima maeyaua inkam haingikaiya saair bidi haiburgigim mi Jisis siya mhoyiya yinsiinidwonam mi sima om miyikin Jerusalem siir yam. Mi iikam whiekakim simiirar kaowinim.

⁵⁴ Mi kamim sau niniyim simiir bii nwowiyin mi sauan kam ima sima Jisis saika ninkin okim mi sima Jisis siiram waigaokim mi sima kigi nuin, niinin nitkiyin mi digworaekwowim ina yimbiyamim mi sima nidid prasae bi kinkim. Sima boin, kaimwoki kaimwokiinga, ti inkamin siya Adi Komii siirar yinisimkin. ⁵⁵ Wig whiekakim sima hirar nwokim sima Jisis siir mhoyiya nitkim mi nu Galili siir haiburgigim mi siir nini whindiriraerarniyam nitkim naemin. Sima ti wigim arurig hirar nokwo kaokim. ⁵⁶ Wig ira simaka hirar ninkin owa saeya Mariaka, om Makdala hiranka. Mi ira Maria saeyairga Jems Josep sowiir apua. Mi ira Sebedi siir yinisim nwiso Jems Jon sowiir apua saeyairga. Iriig.

Sima Jisis siir piuis biyieya siyanoin siir nini kikaigikim

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jo 19:38-42)

⁵⁷ Mi bieyin nadnworibin inkam nwirin umir digworaekwokakin om Arimatiankin siir inigin Josepkin siya

ina yitin. Mi siya iriipi hiriinan Jisis siir kigna miriyan inkamkin, siya maeyaua Jisis siya naowa saairim nitkin. ⁵⁸ Mi siya Pailat siir hiriir yimbiyam mi siir ini sriiyiu Jisis siir piuis biyie niinga sairam mi siya saair ini hiunis haiyiu. Mi Pailat siya siir sauan kamim simiir boinki, sima Jisis siir piuis biyieya Josep siir hiunis hauugiyim. ⁵⁹ Mi Josep siya siir piuis biyieya saair hiunis haiyin mi yuis whisinana saair whrinhainam. ⁶⁰ Mi yuis aairin ha whrin digiyin siya siir piuis biyieya ini siir siyano winin siirar kikaigikin biiya inkam nwir bi haingikai miminkin mi siya siir kamim simiir boinki, sima siya komii kwira saair warkikiugiyim. Mi sima hiriinan turgigim mi sima ina yamim. ⁶¹ Mi sima hiriinan tirim mi Maria om Makdalan aka mi Maria iraka sowa hirar nwoko. Sowa ieyin siir haingikaiyin siir kingiin hirar nidwo kaoko, Iriig.

Sauan kamim sima ieyin Jisis siir piuis biyie aair kikaiyin siir hirar waikaokim

⁶² Mi igwira Judami ii komiyya piu isiya dimin taemin tir karamae nwowiya mi prismi biiyan inkam ikim mi Farisimi kam ikim sima Pailat siir kigam namkim mi sima saika yahangiriyiu omimiri. ⁶³ Sima siir boinki. Inkam komii krima yai kwira ti niksise inkamin siya boina krima sairar naingwokwowi. Siya ha boinkin mi mhoyiya ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi. Mi wi omwaiya swoki waiyaei. ⁶⁴ Mi kira kiriir sauan kamim simiirin hiniina boin mi sima siyan ti ieyin siir no iir warkikiukikin siir waikao. Mi wi siir kigna miriyan kamim sima nini tauae hainakisi mi iikamim wi sima niksise boini, siya ie hirankin bidi yinsiin idwonamin. Mi sima hiriinan tiri, ta niksiseya siya ie hiranki ninsiin idwowa saeya wi ta niksiseya biiya sima ti inkamin Adi

Komii siya nikropkiyin siya boina wi sair haiburi. ⁶⁵ Pailat siya simiir boinki, kima sauan kam nhirim simiir dikunam sima ti inkam ie iir waikaowim. ⁶⁶ Mi sima ie iirin diyoin ina ini haingikikin. Mi kam nhirim sau ninitiyim ini nii nabie hirar waigaowim. Iriig.

Jisis siya ina swoki insiin idwowin

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)

28 I Komiiya piu siisiya bidi yamkiya mi iigwir nugaka Sande bieyin ha nimbidniyakwokin mi Maria om Makdalana mi Maria ir aka sowa yam maeyauwa Jisis siir piuis biyie aair kikaiya sairam sowa sair kignakiyam. ² Mi bi kimiminkikin niin komiiyin ina yitkiyin Adi Komii siir paekwosimin ninomor kou hir haiburgigin mi ina yiuniyin mi siiya komiiyin ina warnamin mi ieyin siir hirankin mi siya ini siiya iirar yidwowin. ³ Mi siir whwonkamin ini sinana ninomir kou hir sinaniya ini sair hiriinan yiuyakiya mi siir yiuisa ini waumira bieki kainankiya ini sair hiriinan whisnan siingiya. ⁴ Mi sauan kamim waigaowim sima siirsiyin nidid prasae bi kinkim mi sima ini nopnopa kinkiyim mi sima inkamin naonamiyin ini siir hiriinan ywokiym.

⁵ Mi paekwosimin siya wig iswo sowiir boinmauugi. Kowa kipi nidid! Kara ina ninokninkinin, kowa Jisis siirim nini hansirniko ti inkamin paeyin hiiniya nirioninkinin sima ninkin irinugiyin sirim. ⁶ Siya tapi nwo rani, siya bidi yin-siin idwo namin, yaiya biya siya boina ini sair hiriinana swoki tirin! Kowa maeyauwa siir kikaiya sair unkini kigni. ⁷ Mi kowa ha damsasau mi kamim siir kigna miriiyim simiirin hiniina tini boinmauuu, siya ie hiranki bidi swoki insiin idwoin. Mi siya ini kimiir biyar yamkwokinin nu Galili hiriir mi kima siirin

wi ta maeyau aair nini kigiwi. Kara kowiirin tisa boinkiyin! ⁸ Mi wig iswo ha nanaakiyo mi ini maigimaarga ywon-amwo mi maeyauwa inkam haingikaiiya sair haiburgik mi ina iwitnamwo kamim siir kigna miriiyim simiiram.

⁹ Mi sowa ha niki iwitamwo mi Jisis siya sowirin siyu hir yapyiskaiwin mi ina boinin. Kowa bidi yito? Mi sowa kingiin ha namwo mi ogmwo ina yakai hiunainamwo mi siir iga aair ini onkwoiu mi siir ini hainan. ¹⁰ Jisis siya sowiir boinki, kowa kipi nidid! Kowa kariir nomiiyauim simiir tini boinmauuu mi sima nu Galili hiriir dam, kariir kigniyim. Iriig.

Kamim sau ninitiyim simiir yaigim

¹¹ Wig iswo ha niki amwo mi sauan kam nhirim ie iir waikaowim sima ini om Komii Jerusalem hiriir yap-ninopkainamin mi sima prismi biyan kamim simiir ini boiniu digworaekwo whiekakim nimbiamim simiir. ¹² Mi prismi biyan kamim sima Isrel simiir biyan inkamim simaka yahangiriyiu owiu mi sima yaiya kwira hangiriyiu boina. Sima umir whiekakim sauan kamim simiir hauugi. ¹³ Mi sima simiir boinki, kima wi hiniin yaiya sair boin. Kamim siir kigna miriiyim sima niyaka nitwiigim mi krma nhwo bidi whinamin mi sima siir piuis biyieya sair ini tauae hainakiwii. ¹⁴ Mi Biyan Inkam Komiiyin omom omom kigriraowiyim ta yaiya sair wakaeyin mi krma yai nhirim simiirin wara swoki inkin boinmauugi mi kima wi yaigak nwo rani. ¹⁵ Mi sauan kamim sima umir hiriinansi haigim mi sima ini simiir yai imiirar mi wakaeyoknaim. Mi ta yaiya ini nu Judia siirar yiniyokigiya mi biya mi tariinanin Juda iikam whiekakim sima ti diminin simiir yaingwo tibmiiyim. Iriig.

**Jisis siya kamim siir kigna miriiyim
mii simiir nikiuauugigim**

*(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49;
Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)*

¹⁶Mi wig iswo sowa simiir boin digiywo, kamim siir kigna miriiyim iuur nwirkim sima nu Galili hiriir yapnamim. Mi sima ti mhiuisimin siir yimbiam, Jisis siya boinkiyin simasima namam. ¹⁷Mi sima Jisis siir kigiuwim mi sima siir inig iir hainan mi kam nhirim simiir kwoinim ini whisa ywowim. Mi ha naingwokim siya bi ninsiin idwokin siir aknain aeya niuwi. ¹⁸Mi Jisis siya kingiin ha nitin mi simiirin hiniina boinki Adi Komii siya kariirin inigak nu

ninomor sowiir digworaekwo imiiram nwowaiginiugikin. ¹⁹Kima hinda tinda asi namkim iki iikam isid whiekakim hinda tinda nwowim simiir nini boinmimauuwuim sima kariir kigna miri- iyan iikam nwowim. Kima simiirin kariir Adin mi kara Adi Komii siir yinisimin mi Adi Komii siir naeyiu ikim wi simiir inig imiirar tini bap- tais haiginiuwu. ²⁰Mi kima simiirin dimin whiekakim kara kariir nowom- warkaiyuuwim simiir tini boinmimau- uiu. Sima wakaeyokna diriraeraram, wakae, mi tariinan mi iinokiinokin kara wi kimaka nwoyokiyokii mi ii aeya digi. Iriig.

MAK

Mak siya winkika ta yokwowa. Mi Mak siir inig whirin Jon makin. Mi siya om Jerusalem hirankin mi siya Pol mi Pita sowiir whin miriigin. Mi siya ta yokwowa Rom hiran iikamim simi-iram winkika. Mak siya ta yokwowa dimin kirie kirieyem mi dimim taeminim Jisis siya tiriyim mi siya Rom hiran iikamim simiir boimimaugin mi Rom hiran iikamim ini ta kirieya sairama yaingwo tibmiigiyim. Iriig.

Jon siya iikamim simiir baptais haiginiuwigin mi Adi Komii siir yaiya saiir warar boinmimauu
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jo 1:19-28)

1 Ta Yokwo Komiiya Adi Komii krimiir Wanin siir yinisimin Jisis Kraisiirga, siir yaiga. ²Mi ta yaiya bidi bidiniya profet inkamin Aisaia siya winkiya mi ini saiir hiriinana yimbiyama.

Mi bidi bidiniyarin Adi Komii siya siir yinisimin siirin hiniina boinkikin, waka! Kara inkamin wi nwira nikropkii kariir yai aiir boinmimauuwamam. Mi siya ini kariir biyar yamkwokinin mi siya wi kariir siyu iiir kisisop haiginkwokini. ³[Inkam nwirin maeyau siiyin nu apa saiir hir kauwok boinamnankikin. Siya hiniina boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyuun sibgu kisisop diriraerarkwokin, siya napnaniyam.]

⁴Jon siya iikam imiir baptaisam nitkin niimau siiyin nu apa siir. Mi ti niimau siiyin apain siirin inkamki bi whwonkaigin. Niingaka. Mi siya iikamim haimee tamii hir napim simiir boinmauugi ta yaiwin kibiya. Mi simiir kwoinin wi nwoki aingwo tibmiiyim. Mi simiir

dimin biyeyim wi Adi Komii siya haiy-oprimdiyumiigi. ⁵Mi iikamim ti nu komiiyin Judia hiranim mi om komii Jerusalem siir hiran iikam ikim sima Jon siir boinmauugi digworaekwo biyeyim sima tirim. Mi Jon siya simiirin ina baptais haiginiuwigin Jordan ie hir.

⁶Mi Jon siya niya yuusa, kamelni piokim. Mi siya piuwop ha mi kikogikin mi naeyim siya naeyim kokmwo graeyis minim mi mhwiina nae nwoyiya saiir yin ikim, siya simiir naekin. ⁷Mi Jon siya ina boinmauugiya simiirin, inkam nwirin kariir mhoyiia nitin siir kirieya ini kariir kirieya saiir haiburgika, kariir kirieya ini aowa saeya ywowa. Kara inkam miyik rani, siir iga siya niya saiir uridin wi kara waisi hak rani. Niingaka. Kara inkam biyeyin ini siir aowa ywokaiyin. ⁸Kara kimiirin opni baptais haiginiuwu mi inkamin mhoyiia nitin kimiirin wi siya niuae haiginiuwu naeyuniyin. Iriig.

Jon siya Jisis siir baptais haiginiugin
(Mt 3:13-4:11; Lk 3:21-22; 4:1-13)

⁹Mi ta iya Jisis siya omisimin Nasaret nikiuwiyin nu Galili hir nwoyin siir haiburgigin mi siya ina yitin. Mi Jon siya siirin ie Jordan hir baptais haiginiu. ¹⁰Mi siya op hir haiburgigin mi ha niig apnadam nua hiriir mi siya kigi, ninomora omaka anonan haiwaokiya. Mi Adi Komii siir naeyiun ipiyini haniina siinainiiniyin siiram. Ta ipiyina krimee dapiya inmab mi saiir hirinanar siinanainika. ¹¹Mi simar wakaeki yai kwira ninomora hir kauwok boinkiya, kira kariir yinisim yinkamiyinkin, kara kiriiramin ini maigimaigir ywowinin. Kariir kwoinin kiriiramin ini wadieki wadieyar ywokiya. Iriig.

¹²Mi biri kimimankikin Adi Komii siir naeyiun siya yikropki Jisis siirin maeyau siiyin nu apa siir hiriir. ¹³Iiyim

Jisis siya maeyau siiyin nu apa siir nwowim kamnwis. Mi Setanin, biiki biyan yiu biyeyin ina kinankiun sirimin. Mi siya ini mwanhunan ywowin. Mi Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siirim, ini saikar yauni oniyin. Iriig.

**Jisis siya nu Galili hir
mirii bwakainakin**

(Mt 4:12-22; Lk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴Iiya Jon siya maeyauwa hiuyokiyokaiya mii biyie miriia sair hirar niki okaiyin mi ta iya Jisis siya nu Galili hiriirin sair yimbinihin. Mi Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair yayim, siya simiir ini boinmimauuni iikam imiirin. ¹⁵Siya boin, ta iya bidi yimbiniya, ta iya Adi Komii siya iikamim ti nu komiiyin siirim wi simiir kigriraowi. Mi taka iya ini kingiin nwowa krimiirin wi siyar kigriraowi. Krimiir kwoinim ti kisina haigi mi Yokwo Komii sair yayim simiiraramar daingwo tibmii iski. Iriig.

¹⁶Jisis siya nu Galili whiigbida hiriir napamin mi siya Saimon, Endru sowi-iryao yapkigam, sowa haimna whii hir nitmai. Ta miya sowa miriia anasu kikaiya, sowa umir mii mirii. ¹⁷Mi Jisis siya boinki, kowayao kariir mhoiia wit mi wi kara niisiimauwi kariir miya kowiiryao. Mi kowayao ta miya kara miriia sair hiriinan siyu iirar sibgu ap. Mi iikam hoimgakim simiir nwoki ikiunam. ¹⁸Mi sowiir haimna ini hirar kwaiburgigin. Mi sowa biri kimiminko ini Jisis siir mhoiyyar yamo. Mi sowa ini siir mii ailar ini miriiyuwo.

¹⁹Mi siya ha swoki apnamin priei biri napkikin mi siya youap kigam, Sebedini yinisim nwisu Jems mi siir nomousim ieya Jon, sowa i hir hiinoma. Mi yo sowa, sowiir haimna iir kisisok diriraerari. ²⁰Mi siya sowiirim yikiuna. Mi sowiir adwai biyeyin mi sowiir adin siir mii miriiyim kamim

simiirin i hirar kwaiburgig. Mi yio sowa ini Jisis siir mhoiyyar yapnamo mi siir mii aair yamiriyiu. Iriig.

**Jisis siya haiswoniskigin yiu biyeyin
inkam nwirin siir nwowin**

(Lk 4:31-37)

²¹Sima om Kapeneam hiriir yam simiir ii komii aairim. Jisis siya ta simiir ii komiia simiir omaka komiia yai nidwokai wakaenakiya sair yapninopkainam. Mi iikamim simiirin Adi Komii siir yai aair ini boinmimauu haiginiuu. ²²Iiya sima siir yai aair wakaeyim, ini hindara yanaakiyim. Siya simiirin kamim siyu komii ninokninkiniyim simiir hiriinan biri boinmimauugin. Niingaka. Siir yaiya ini inkamin inig komiigakin, siir hiriinan ywowin.

²³Mi ta iya inkam nwirin simiir omaka komiia yai nidwokai wakaeya sair nwokin. Mi yiu biyeyin siir piu hir nii okaiyin mi siya ina kauwok boinkiyin. ²⁴Jisis om Nasaretanin! Kira dimuam nitkin, dimu tirniyam? Mi kira tari krimiir tirbumbuam nitkin? Kara kiriir bidi yinokninkinin, ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir hiranki nit ieya inkam wadieyin. ²⁵Mi Jisis siya ti yiu biyie siir nikiyin mi siya ina boinkiyin, yiu biyie iirin, kira yaiya ti tanki mipa dinkinimnisnaki. ²⁶Mi ti inkamin siya ha kaunanaekiyin mi siirin siya hainiyop whaowagig. Mi yiu biyie siya ti inkamin siir piu hiranki yiuun iwiskiinan mi ina yamin. ²⁷Mi iikam hoimgakim hiriinan diminin siir kigim, sima ini kakakar ywokiirim. Mi sima ha nanaakiyim mi ini sima simar yomboin amboinamim, tiki hiniin diminin tari dimu diminkin, ha? Taka yaiya saeya yai winka. Mi tari ti inkamin siya inig komiigakin. Iya siya yiu biyie imiir boinkiyin mi sima ini siir yai ailar mi wakaeyoknaim. ²⁸Mi ti diminin siya tirin biri kimiminkin, ina

haigiririr boinamin nu Galili hiran omim simiir hiriir. Iriig.

**Jisis siya Pita siir niua
saiir haiswoniskigin**

(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

²⁹ Sima omaka komiia yai nidwokai wakaeiya saiir haiburgigim mi ha woknaniyamim, sima Saimon Endru sowi-iryao omaka saiir wokninopkainam. Mi Jems Jon sowayao warar yinkin am. ³⁰ Mi Saimon Pita siir niua hii hirar whwonkaiga, saeya piu huuwa kini ma saeya niiga. Mi sima biri kimiminkim ta wiga maka niya saiirin, Jisis siir ini boinmauuu. ³¹ Mi Jisis siya saiiram ha namin mi saiir iin aiir ini onkwoiu mi ina kininsiin idwokiya saiirin. Mi ta piu huuwa kini ma saiir niya, ina digiya. Mi saeya ini simiir naeyim simiir swoki diriraerarim. Iriig.

³² Iya bie nikiiyamtibin mi simiir iikamim makamakakim ini simar swoki ikiunaniyim Jisis siirim. Mi iikamim yugi nonkwowim yim ini warar mi inkin ikiunaniyim. ³³ Mi ti om komi-iyin siir hiran iikam hoimgakim, sima ta omaka Saimon, Endru sowiira saiir anoka kingiin hirar ini okwoiu. ³⁴ Mi Jisis siya haiswonimniskiiyim mapai mapaiyim simiir niyim mi yiu biyeyim siya ninimniskiiyim kasa rani, simiir nwowim. Mi sima ti yiu biyeyim Jisis siir bidi yinokninkinim mi siya simiir asi nikidugin kima kariir inigin siir kipi dap. Iriig.

Jisis siya nu Galili hir nap miriigin

(Lk 4:42-44)

³⁵ Mi iigwira Jisis siya nugak imumar yinsiin apnamyakwok, maeyau kwira inkam karamaeya saiirim. Mi siya Adi Komii siirimim nhwo hir ini kwisboiniu. ³⁶ Mi mhoyia Saimon siya mi siir nomi-iyau ima, sima ini siir mhoyiyar yapan-srinamim siirimim. ³⁷ Iya sima siir nini

kigiutin sima ina boinim, ti iikam isid komiiyin kiriirim hansrananikim. ³⁸ Mi siya simiirin ina boinin, kiya! Nimbi ti omim kingiin nwowim pi sim nami. Kara Adi Komii siir yayim simiir warar mi boinmimauuam mi aingwowi. Kara ta mii aiirimar nitkin, dimin mii mirriyam bi nitkin. Niingaka. ³⁹ Mi siya nu Galili hiran omim simiir asi namkin. Mi siya omakam yai nidwokai wakaeiyim simi-irar yapninopkai boinmimauuam, Adi Komii siir yai aiirin. Mi siya yiu biyeyim simiir nwowim ini simiir warar yinim-niskiiyamim. Iriig.

**Jisis siya inkamin paowaigi
piskimkopouin wadie
siir nwo haiginiugin**

(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Mi inkam nwirin paowaigi piskimkopouin, siya ha nitin, ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai hiu ouniyin. Mi siya siir boinki mi kira ha naingwowi, kara kiriirin wi digar nwo haiginiugii. ⁴¹ Mi Jisis siya siirsi yaingwobumbu mi siir ina ina yonkwokiin siir. Mi Jisis siya ina boinkiyin, kara ha naingwowi kira wadie dwoki. ⁴² Mi ti paowaiyim siir piskimkopouim biri kimiminkikim ina wiskiyim mi siya ini wadieyar ywokiin. ⁴³ Mi Jisis siya yai kirie aiirar boinki siirin. Mi biri kimiminkin siirin ina yikropki sasaugiin. ⁴⁴ Jisis siya siir boinki, kira sibgu mintarao! Kira wi inkam nwirni kipi boinmauu ti diminin. Niingaka. Mi kira pa dam mi kiriir piua pi inkamin naemin krimiirsi ninkin imiiaeyin Adi Komii siirim pris, pi siir tini iisimauuu. Mi kira Adi Komii siirin nae pa dinkin imiiaeki. Minsi dinkin imiiaeki! Kiriir piua wadie nwowa saiirsi, yaiya krimiir brougaeyin Moses siya boina saiir hiriinan. Mi sima ti kamim wi nwoki ninokninkinwini kiriir paowaiyim bidi wiskiyim. ⁴⁵ Mi inkamin

ha namin mi biri nini haigiprakai boiniugin ti yayim. Niingaka. In hiriyyar boiniskiyin ti diminin. Mi siya ti diminin ini niwiinan siir boinyokiyokiiyamin omom omomin simiirin. Mi Jisis siya om komiyya hiriir paniinsi yamsi iikamim simiir whwonkam idan. Iikamim ini homgak ywoim, siya simiir ma imiir niniskiiyim wi dig nwo rani. Mi siya om komiyyim simiir yaba nwowim omim iikam homgak karamaeyim, ini simiir hirirar ywown. Mi maeyau maeyauan iikamim ini Jisis siiraramar yitswoim. Iriig.

**Jisis siya inkamin iga iin
ninsimsiruun siir haiswoniskiigikin**

(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

2 fi nhirim bidi yamkiyim mi Jisis siya ini om Kapaneam hiriyyar swoki amin. Mi iikamim sima hiniina wakaewin, siya ini omaka hir nwowin. ² Mi iikam hoimgakim haniingi yaninkiniuu mi omaka ini digar ywokiya. Mi anoka kingiinin, maeyau kwirki niinga bi swoki oka. Niingaka. Mi Adi Komii siir yayia Jisis siya simiirin saiir boinmimaugun. ³ Iiya Jisis siya yayiar niki okwo boinin mi sima ina hainaniyim ti inkamin iga iin ninsimsiruun Jisis siirim. Mi kam nwiyyim sima hainani ti inkam iirin. ⁴ Mi omaka yainau ini iikamim sima yidwokaisisirkiya mi sima Jisis siir kingiin paninsi haiginsi ti inkamin iga iin ninsimsiruun. Mi sima akouwa hirii iyyam mi akou haimii iir ini pirakiu maeyaua siyar nokwo hiririuwa saiirar. Mi sima akou haimiyyin ha pirak grirgiyyin mi ta hiiya ti inkamin siya whina mi sima idmirim kwiiya boritkikin mi ina yonkwokiikiiraraokiya. Mi ini Jisis siir igmiiga yauni kikiuuwa. ⁵ Mi Jisis siya simiir naingwo tibmiiya saiir kigiyin mi siya ti inkamin siir boinki, yinisim!

Kara kiriir dimin biyeyim simiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁶ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim yim sima hir warar ninkin idwokaigim mi simiir kwoinim aowa aowa ini ta yayia Jisis siya boina saiir saiira yaingwokwonanaeyim. ⁷ Siya ti hiniin yai boinin mi siya tari Adi Komii siir nigbumbui. Inkam nwirkin biri swoki haiyoprimdiyumi srankin dimin biyeyim. Niingaka. Adi Komii siirar miiga. ⁸ Mi simiir kwoinim Jisis siya bidi yinokninkiniyim mi siya simiir asi boinkin, kima wara hiniin kwoinin kimiir waraur dimusi nwowi? ⁹ Piki hiniin dimin ikin hinsima nwoyiin? Mi kara ha boini kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi tiki hiniin diminin kara wi diga nwowi? Mi tari wi dig nwo rani? Mi kara ha boini, kira kiriir hii aiir hainam mi hiniinin kara wi digar nwowi, iyie? Wi dig nwo rani, aniya? ¹⁰ Kima dinokninkin, Adi Komii siir yinisimin ninomor kou hirankin nitin karairgin. Kariir kirieya wi digar nwowi kimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim. Mi Jisis siya ti inkamin iga iin ninsimsiruun siir asi boinkikin. ¹¹ Kara kiriir boinkii, kira dingsing! Mi kiriir hii aiir hainam mi kira pi kiriir omaka damigusam. ¹² Mi siya ini iikamim simiir whwonkam idar yinsiingiyin. Mi siya ini siir hii aiirar hainamin. Mi siya biri kimiminkin, ina yinsiin apnamin. Mi sima hiriinan kigiyim mi sima ini hindara yanaakiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Mi sima ina boinkiyim, biya nim krime ti hiniin diminin siir biri kigim. Iriig.

Jisis siya Livai siir nikiunakin

(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Mi Jisis siya whigbid hiriyyar swoki apnamin mi iikam isid komiyyin sima ini siir mhoyyar yamim. Mi siya Adi

Komii siir yaiya ini simiir yowimwarkai haiginiuwim. ¹⁴Mi siya ha napnamin Livai siir kig, Alfas siir yinisimin. Mi siya omaka omom oman umir nidwokai haiiya, yio saiir nidwokaii. Mi Jisis siya yikiugi, kira kariir mhoiyya wit! Livai siya ha ninsiingiyin mi ini siir mhoiyyar yamin.

¹⁵Hiya Jisis siya Livai siir omaka hir niki idwokai aeyin mi kam hoimgakim umir haiiyim, nhirim siyiu biyye tiri kam ima mi kamim Jisis siir kigna miriyyim, sima simar yidwokai aemimir Jisis saikan. Ti hiriinan kamim kasaka rani, Jisis saika nap miriyyim. ¹⁶Mi Farisi kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyyim sima kig Jisis siya kamim siyiu biyye tiriyyim mi kamim umir min haiiyim simaka nidwokai aei. Mi Farisi kamim sima sriigi kamim Jisis siir kigna miriyyim simiir, Jisis siya kamim siyiu biyye tiriyyim mi kamim umir min haiiyim simaka dimusi nidwokai aei? ¹⁷Mi Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ina boinkiyin, inkamin ma karamaeyin yio siya paowai widi inkamin siiram biri swoki amikin. Niingaka. Mi iki makak iikamim pi sima simar nami kamim paowai widiyyim simiiram. Kara iikam miyyik miyyikim simiir nikiunam ara biri nitin. Niingaka. Kara iikam biyyeyim simiir nikiunam nitkin. Iriig.

Nae haiya aeni siyugun

(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸Mi iigwira Jon siir kigna miriyyim kamim mi Farisi sima, sima nae haiyakim. Mi kam nhirim sima ina yitim, Jisis siir ini sriini mi Jon siir kigna miriyyim kamim mi Farisimi mii kigna mirii ikim, sima nae dimusi haiyaei? Mi kamim kiriir kigna miriyyim yim nae haiya karamae dimusi nwowi? ¹⁹Mi Jisis siya simiirin boiniyyo yaiya kwira boinki, iya inkam nwirin siir wig aiir sainam tiri mi siir nomiiyauim mi

iikam nhirim sima wa niti ta nae aiirim. Mi sima ta iya wigwas naeya saiir naei mi sima wa haiyaei? Niingaka. Sima wa naei. Mi siir nomiyyauim mi iikam yaisi yaisiyim sima wi mairgimairgar nwonami siir whinsain haiginiuwamin. Mi taka iya sima wi nae minar haiyaei. Niingaka. ²⁰Hiya tiki inkamin wig nonkwonain siya om whira nami mi krma hikak saiir dwoki mi nae minim saiir haiyaki. Mi iya kara kimiir haiburgigana mi kima wi hiriinanar timi tirk.

²¹Jisis siya boiniyyo yai kwira ina swoki boinin, dimin winin dimin biyye aka kipi nitapiyok. Inkamin yiuis win haimii biri kintio haigin yiuis kwira saiir noin siir nitkin panam mi siya hiriinan tiri, siya saiir nitkin pani mi saeya wa swoki imbiryami. Mi wina wi kaba saiir mimbirgi mi noin wi komiiyar swoki okii. ²²Inkam nwirkin wain wini opa wraisu is kaba op two biyyenana saiir biri swoki aokaiiga. Niingaka. Mi siya hiriinan tirkiswo mi ti wain winin siir opa saeya niyopiingi mi ta wraisu is kaba saeya wa nimbiryamkii mi wain wini opa wa naokiyamki. Mi wraisu isa wa mi imbiryamki. Mi inkamin wain wini opa saiir naokaii siya wi hiniina tir, wi wraisu is wina wi saiir daokai. Iriig

Juda simiir ii komiiya piu siisiya Sabat mii min saiir kipi mirii

(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³Mi Adi Komii siir ii komii kwira Sabat Jisis siya numira wid ninkina saiir napnamkin mi kamim siir kigna miriyyim sima saika warar yinkin apnam. Hiya sima napama, sima witiidim ha kiwromwris haiyamim mi ina yiinibrombrop apaeyamim. ²⁴Mi Farisi kam nhirim sima Jisis siir boinki, wakae! Kima ta Juda simiir ii komiiya piu isikuwakiya mii min saiir dimusi miriigim mi nae minim saiir dimusi mi

haigim. Mi kima ti siyü iir bi sibgu apkim. ²⁵ Jisis siya ina yowarkii boinkiyin simiir yai aiir mi kima tari dimin whirin biya kimiir brougaeyin Devid siya tirin siir biri mwaingim? Mi taka iya Devid siya mi siir isid ieya sima nae kamaekim mi simiir mhiiyim ina yaowim. ²⁶ Iya tiki dimin ieya nimbiyamin Abaiata siya nwokin pris inkamin nae Adi Komii siir nwinin imiiaeyin. Mi Devid siya mi siir isid ieya simar yapninopkainam Adi Komii siir omaka aiir. Mi Devid siya paimir iir naeyin mi siya paimir haimiyyim siir isid iir yae hauu. Tiki naeyim inkam niingaki bi naeikin. Niingaka. Pris simiirairgin. Mi sima yai biri swoki boinkikim ti diminin Devid siya tirin. Mi kima yai krimaka dimusi boini. ²⁷ Jisis siya boinki, ta ii komiia Juda simiira piu siiskuwakia Sabat, saeya iikamim hik simiir hauuwim biri nwoka. Niingaka. Ta ii komiia minam nwoka iikam hoimgakim simiir whindiriraerar haiginiuwam. ²⁸ Yaowae Adin ninomorkou hiranki nitin ta ii komiia Juda simiira piu siiskuwakia dimin taemin tir kamae nwowiya Sabat saiir Biyan Inkam Komii siya asi nwowi. Iriig.

Mi Jisis siya Juda simiir ii komiia inkamin inib waeyaoki naowin saiir haiswoniskigikin

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

3 Mi Jisis siya ha swoki apninopkainamin Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir mi inkam nwirin hir nwokin siir inib waeyaowim ini paeyarwainan ywokiyamim. ² Mi Farisi kam nhirim Jisis siiram hirar kaonanae. Sima biri ninokninkinkim siya ti inkamin siirin pi ii komiia saiir namisi haiswoniskii mi ta hiriinana saiirsi boiniuriyü boinam minkim siirin. ³ Mi Jisis siya ti inkamin ina paeyarwainan nrowin siir boinki, kira simiir bopwoniya dinsiin okwoki. ⁴ Mi

Jisis siya simiir sriigi, kräma wi pikihinin siyüün si tiri Juda simiir ii komii aiirin mi kräma siyü mhiyik ti tir. Iye!? Farisi sima yai biri wakae boinkim. ⁵ Mi Jisis siya simiir kaoyokiyokiigiyin mi siir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin. Mi siya simiir mhi kwoin imiir kigiyin mhiyik biri nwokim, sima ti inkam iirsi bi naingwoyimyokim. Mi Jisis siya hikak asi nwonamkin, ti hiriinan siyü iirisiyin. Mi siya ti inkamin siir boinki, kiriir iindibin ha dinkiyinyinki. Mi siir ina ini wadieyar ywokiya. ⁶ Mi Farisi kamim sima Juda simiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir haiburgigim mi sima biri kimiminkim ina yinsiin apnamim Herot siiram mi siir nomiiyau nhirim simiiram warar. Mi sima yaiyim iripa minam kitibmii boinkim Jisis siir nisomaokiyim. Iriig.

Iikam isid komiyyin whiigbid hir nani owiugim

⁷ Mi Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima ti omon nu Judia hiranin sima siir haiburgigim mi whii Galiliya hiriir yam. Mi iikam isid komiyyin sima ini siir mhoiyyar yamim. ⁸ Mi iikamim ti omom omomim hiranin nu Galili nu Judia mi om komii Jerusalem mi nu Idumia mi ti om whiso Taia mi Saidon yo ini yab komiyyin Jordan, ini siir gimia waiywo. Sima omom omomankin nitkim. Mi ti isid komiyyin Jisis siir yaiya sima wakae winkim digworaekwowim siya tirim simiir mi sima ha nitkim siiramim. ⁹ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, iikam isid komiyyin tisa nrowin ambi sima haigin ikwokromkwirisi. I ira pi kariiram dwomaigi, kara pi saiir kwirii nami. ¹⁰ Biya siya i aiir niki apni kwiriinam kamae niki owin mi siya iikam kasa bi haiswonimniskiiigin. Mi tariinanin iikam whiekak nhirim makak makakim sima ina yapiyaonamim siiram, simiir inam

siir piu aiir nini onkwoiium. Mi sima iikam nhirim simiir asi napkinyama amkim. ¹¹ Mi kamim yiu bibiyekin nii whwonkaiyim sima Jisis siir kigiyim mi sima ini siir igmiigar ini akaigai hiiuniyim. Mi sima ina kauwok boinkiyim. Kira Adi Komii siir yinisimkin. ¹² Mi Jisis siya yiu biye imiir ninimniskiiigiyin mi siya iikam imiirin ina boinikidugiyin. Kima kariir inigin wi kipi haigiririr boinam. Iriig.

Jisis siya kamim iuur nwisa yimbingi siir mii aiir nap miriiyam

(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Mi Jisis siya mhiu iir niinainamin mi siya ina dapikiuna kamim siya naingwowim simiir inigim. Mi kamim siya dapikiunam sima ina yamim siiram. ¹⁴ Mi siya aposel kamim iuur nwisa yimbingi hinda tinda saika nap miriiyam, Adi Komii siir yai aiir nap boinmamaauam. ¹⁵ Mi siya aposel kamim simiirin ini inigakar ywowaiginiugiyim, yiu biyeyim iikamim simiir piu nii whwonkaiyim, simiir ninimniskiiyamamin. ¹⁶ Mi Jisis siya aposel kamim iuur nwisa yimbingi. Mi Saimon siir inig whirin Jisis siya nokdap haiginiuin, Pitakin. ¹⁷ Mi Sebedi siir yinisim nwiso Jems, Jon sowiirin Jisis siya yaeya inigar swoki kisina okdap haiginiu, Boanesis. Tiki inigin siir inig tipmwoki tipmwowin, ta diya tiowiya saiir yinisimkin. Sowiir yaiya ini hiriinan ywowa. ¹⁸ Mi Endru, Filip, Batolomiyu, Matyu, Tumas mi Jems Arpias siir yinisim ieya mi Taitias. Mi Saimonin biya ta yaiya saiir boinmamauugin nu whiran inkam komiiyim krimiir kipi kigrirao. ¹⁹ Mi nwirin Judas Iskariotkin. Mi ti inkamin mhoyiya wi wir siya napwouwi, kam nhirim io Jisis saika nwowiyim siir nisomaowam naingwowim simakan. Iriig.

Ta miiya biigi biian yiu biyeyin Biesebul siirga

(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Mi Jisis siya ina swoki amin omaka hiriir. Mi iikam isid komiiyin ini Jisis saikar swoki amwoniyim. Mi Jisis siya mi siir kigna miriiyim kamim sima nae nidwosiis aeni ii karamaeka. Niingaka. ²¹ Mi Jisis siya siir iripa o nhieyim mi siir yopii ad owa, sima hiriinan nini wakaeniyim, Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim, sima nae min ningugu ae karamaeyar nwowi mi sima ina yitim siir nikiunakiyam. Mi sima siir boin mi tari siir kwoinin pi whaowaekin, siya ti nae min ningugu ae karamae nwowin.

²² Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi ina yitim. Mi sima ina boinim mi tari biigi biian yiu biyeyin Biesebulin ini saika nwoin. Mi nhirim ina boinim mi tari Jisis siirin Biesebul siya hauuga ta kirieya yiu biyeyim inkam piu nii okwokaiyim simiir ninimniskiiya. ²³ Mi Jisis siya simiiram yikiuna, sima siir kingiin nitim. Mi siya simiirin boiniyo yai arar boin. Mi siya boin, yiu biye simiir apu budin Setanin, siya wi yiu sima simar swoki inimniskiinaei, aniya? ²⁴ Mi ti om komiiyin siir hiran iikamim sima isidin whisa ninkibirnakii mi sima wi kiriekakar sibgu owi, aniya? Niingaka. Sima wa nidam ninoopki. ²⁵ Mi iikam nhirim omaka iruwanim sima isidin whisa ninkibirnaei, yaii niniyam mi sima wa sibgu owi iripar, aniya? Niingaka. Sima wa ninoopki. ²⁶ Mi yiu biye Setan siir isidin sima siman isidin whisa nwowi mi siir isidin sima sima wi kiriekakar nwowi, aniya? Niingaka. Sima wa ninoop iuguski. Mi hiriinan tiri, Setan siirin, wi Setan siya swoki haiswoniskiinae, aniya? Niingaka. Siir

kirieya ini kariir kirieya saeya haibura. Mi siir miiya wi kara tirbugi.

²⁷Iya inkam nwirin inkam kirieni omaka napninopkainami mi siir digworaekwowim simiir nini tauae hainakiyam mi siya wi digar nwowi, siir digworaekwo imiir tauae haiyamin, aniya? Niingaka. Mi siya inkam kirie iirin bii idni tiki kogrimdinugig. Mi siya hiriinan tiri siirin mi iki siir digworaekwowim, iki siir omaka nwokaiyim, simiirin wa nini tauae hainaki.

²⁸Kara kimiirin yaimwowa boini, digworaekwo biye biyeyim iikam hoimgakim kimiir waraur nwokaiyim, wi Adi Komii siyar haiyoprimdiyumii swoki. Mi yai bibiyeyim kima mi boinbumbuwiyim simiirin wi warar mi inkin haiyoprimdiyumiigi. ²⁹Mi inkam nwirin Adi Komii siir naeyuin siir nigbumbuwi mi Adi komii siya tiki inkamin siir dimin biyeyim, simiirin wi warar ninkin haiyoprimdiyumiigi rani. Niingaka. Tariinan mi mhoiyya iriipi hiriinan, wi niingar mi owi. Jisis siya hiniina boinkin, tiki inkamin, Adi Komii siir naeyuin siir nigbumbuwi mi tiki siir dimin biyeyim siya inokiinokin wi hik simiirsiyar hainanaei. ³⁰Jisis siya ti yai whiekakim hiniin dimusi bi boinkin, simiir kwoinim ha naingwokim, Jisis siya yiu biye siir kirieya saier mirii. Mi siya ti yayim hiniin asi boinkin. Iriig.

**Jisis siir apu aeya mi
siir nomousim ima**

(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

³¹Mi ta iyya Jisis siir apu aeya mi siir nomousim ima, sima ina yimbiniyim. Mi simainii omaka akpitga hir yaka okwonyim. Kira unki it krimi-iram. ³²Mi iikam isid komiiyin siir nidwo ywokaiyim sima boinki siirin, ha? Wakae! Kiriir apu aeya mi kariir nomousim ikim mi kariir yokman ima,

sima isi kariirim idwowyiyya hirar nidwo kaowim, kariiramin sima nikiugikim. ³³Mi siya ini simiir yai aka yowarkii boinkiyin, yipiki iikamkim kariir piugana saier hiriinan nwowim? ³⁴Mi iikamim siir nidwoyokaiyim siya ini simiirar kaoyokiyokiikiyin. Mi siya ina boinkiyin simiirin, kigi! Kariir apu mi kariir nomousim, ti kimargim, ti tirar kwowim. ³⁵Iikam hoimgakim Adi Komii siir yai aiirim naingwo tibmiiyim mi siir miiya saier miriiyim sima wara. Mi sima wi kariir apu mi kariir pomou yokman nwowi. Iriig.

**Inkam nwirin witnid
nitkinamkin numir**

(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

4 Jisis siya simiirin Galili whiigbid hir swoki owomwarkaiyiuiu. Mi iikam isid komiiyin saika nwowim kasa rani. Mi Jisis siya i aiir asi kwiriigin. Mi siya saier kwirii idwokaiyin mi iya ini whiigbid hirar ywowa. Mi iikamim ini whiigbid hirar yokwowim mi siya simiirin i hirar yidwokai owimwarkaiyiugi. ²Dimin taeminim siya nowimwarkaiyiuwim simiir, siya boiniyo yai arar nowomwarkaiyugim. ³Mi Jisis siya boin, kima wakae! Inkam nwirin witnid numir hir bidi yitkingikin. ⁴Mi iyya siya ha nitkinamin mi witnid nhirim siyiu nikiigiinaowidim, yim ini ipiyinki sim ini ugu aeniyim. ⁵Mi witnid nhirim siiyakak maeyauwa saier nikiigiyyim, maeyauwa nun idar nwowa, nuginin aowa nam karamae nwowa saier. Mi ti witnidim biri briprigim ina whakidudugiyim. ⁶Mi iyya bieyin ha whwokiyin mi ini witnid ibairim simiirar yaowhwoniyim. Mi ti witnid ibairim simiir miiyim aowa nam karam nwowim yim ina wainamim. ⁷Mi witnid nhirim urid nimridgakin siir bopwo yakaigai. Mi ti urid amridnanin ha whakiyin mi

ti witnid ibairim simiirin ini siya yisiwamwarkaigiyim mi ti witnidim nae bi budgin. ⁸Mi witnid ibair nhirim nu maeyau miyik nikiigiyim, yim ini komiyar ywokiyim mi yim nae hiniina hiniina bud, nhirim kamairim iriyyar mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwoim mi nhirim yim hiniina mi bud, kam nwir iuur. ⁹Mi Jisis siya simiir boinki, inkamin wiingakairgin mi siya ti kariir yai imiirar waka mi ha sibgu daingwo omok. Iriig.

**Jisis siya boiniyo yai
aiirarar boinmimauugin**

(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰Mi iigwir mhoiyya Jisis siya sasair ywoki hirin. Mi mhoiyya kam iuur nwisio siir kigna miriyyim mi iikam nhir ikim sima ina yitim Jisis siirim. Mi sima ini sriini siirin boiniyo yayim simiir yaimwokiyaaimwoim simiiram. ¹¹Mi Jisis siya simiir yowimwarkaiyugi. Mi ta Adi Komii siir oman yayia kara kimiir bidiyar iki owomwarkaiyugiyim. Mi iikam nhirim saiir wakaeyim, sima biri ninokninkinkim sima boiniyo yaiarar waka. Mi sima saiir yaimwowin siir biri ninokninkinkim, sima pi whaowaekim.

¹²Mi sima wa kigi ti diminin mi sima wi sibgu kigsib rani. Mi sima wa waka mi sima ta yayia saiirin wi sibgu wakaesib rani. Niingaka. Mi simiir kwoinin bi kisina haigikim mi sima Adi Komii siiram paniinsi yaingwo tibmiisi. Mi Adi Komii siya simiir dimin biyeyim simiir paniinsi haiyoprindiyumiigisi. Iriig.

**Jisis siya ta boiniyo yayia
inkamin witnid nitkinin siir yai
imiir nowomwarkaiyugim**

(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

¹³Mi Jisis siya simiir boinki, kima ta boiniyo yai kwira saiir bi ninokninkinkim, aniya? Mi kima

wi paniina sibgu owomwarkai boin haiginiuwi ti boiniyo yai whiekakim simiir yaimwowim, ha? ¹⁴Kara kimiir niki boinmauu wakaeki, tiki inkamin witnid nitkinin ini tiki inkamin Adi Komii siir yai boinmimauuiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁵Iikam nhirim sima Adi Komii siir yayia pa waka mi mipi sima siyiu hir napami mipa naingwo ouwouami Adi Komii siir yayia. Sima Adi Komii siir yayia panaowar wakaenaki mi Setan siya panaowar swoki kwitkigi Adi Komii siir yayia simiir kwoinou haiginama. Mi tiki iikamim ini ti witnidin siyiu nikiiyim, sibgu whak karamae nwowiyim, ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁶Iikam nhirim sima ini ti witnidin siiyakak nuin, siir nakaigaiyim mi sima ti iikamim ini hiriinan ywowim. Yayim sima wakaeyim pa waka ngruramsasaugi, ta Adi Komii siir yayia simiir mhii kwoinou. Mi sima pi maigimaigar nwo nami, ta yai aiiramim. ¹⁷Tiki iikamim ini witnidni miyim aowa nam karamae nwowiyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima paniinsi ywokwo bripriisi. Mi iya hikin nimbiniyim simiir kinankiuwam mi sima wi ii priei nokwo rani. Mi sima Adi Komii siir yai aiirin wi digiumii haigingigi. Mi sima whiekakim wa nikiiyam iuguskii. ¹⁸Mi iikam nhirim ini ti witnidin maeyauwa urid amridkakin siya nwowa saiir nakaigaiyim ini simiir hiriinan ywowim sima wakaeyim Adi Komii siir yayia. ¹⁹Mi simiir kwoinin ini umirmimin mi nuan digworaekwuwim ini sima kiyainamim. Mi ta Adi Komii siir yai kibiya ini ti digworaekwo imar higriniugiya. Mi Adi Komii siir siyiuin siir paniinsi sibgu apsi. ²⁰Mi iikam nhirim ini ti witnidin nu maeyau miyik nikiiyin, ini siir hiriinan ywowim. Sima ina sibgu wakaeyim Adi Komii siir yayia. Mi simiir nhirim kam nwir iuura

mi budi mi nhirim pi kam nwoima mi budi mi nhirim pi kamairim iriyara mi budi. Iriig.

**Sima yuکیدin niuyaiyin wi
two aowa higriniuwu**

(Lk 8:16-18)

²¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi iya inkamin yuکیدin niuyaiyin siir hangimunani mi siya wi two aowa haigiprakaii, iyie? Wi hii aowa haigiprakaii, aniya? Niingaka. Kira bopwonauan romyasın siir dinankii! Mi yuکیدin pa sibgu iuyakii. ²² Tiki inkamin siir kwoinpai kwoinpaiyim tariinanin tiki idowiiya nwo karam nwowim mi mhoyiya sima wi idowiiya nwo iuguskii mi wi dimin whirkin swoki haigiprakai rani. Niingaka. ²³ Kima ti iikam whiekakim kima wiingakaigim, kima timi wakae.

²⁴ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, yayim kima wakaeiyim kima sibgu daingworinukripkai. Siyiuin inkam nwirni kima tiriyin mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan siyiu iirar swoki inkin tiri. ²⁵ Mi inkam nwirin siya ninokninkin miyikaki niuwu mi mhoyiya Adi Komii siya siirin wi hiriinan ninokninkin aitar swoki inkin idu hauraraokii. Mi inkamin ninokninkin haimisimakaki niuwu wi Adi Komii siya swoki haii. Mi siya wi ninokninkin karamaeyar nwoiuguski, wi haimii sima hai naowid rani. Niingaki niingakiinga. Iriig.

**Ta boiniyio yayia inkamin witnid
nitkin whakiyin siir yaiga**

²⁶ Jisis siya hiniina boinkin, iya Adi Komii siya iikamim mi digworaekwo whiekakim simiir biyan nwowin, siya ini ti inkamin witnid nitkinamin mi siir numir aiar sibgu kigriraowin ini siir hiriinan ywowin. Mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinanar mi sibgu kigriraowi.

Mi siir numiran naeyim wi hoimgakar nimbiyami. ²⁷ Mi inokninkin ti inkamin niyaka pi nhwo nib whwonkaowi mi nugakin siya pa ninsiin apririramyakwoki. Ti inkamin siya kigiyan mi siya ini siya siyar yaingwowin, ti witnidin siya komii paniina nwokikin, siya biri ninokninkin. ²⁸ Nu siya minki mi ti witnidin pa kinan grimgrinkiigi mi siya mhoyiya pi nae kakar namwo iuwu. Bii pi kwo aeyar nimbiyami mi mhoyiya nae pa budgi. ²⁹ Iya sasaeyim wai nwoiyim mi ti inkamin pa ningugu haii. Iriig.

Ta boiniyio yayia mastet yinika

(Mt 13:31-32,34; Lk 13:18-19)

³⁰ Mi Jisis siya boinki, krime Adi Komii siir iikamim mi siir digworaekwo whiekakim simiir biyan iikam nwoi mi krime wi paka hiniin boiniyio yayia sae nikri boini siirin. ³¹ Mi ti mastetnidin siir hiriinan ti ikrii boin. Mi mastetnidin siya iki paenid nhirim simiir hiriinan tani. Niingaka. Siya sapkisapisimkin komii rani, ara krinankin. Mi siir nidim kasa rani, hoimgakim. Mi Adi Komii siir isidin ini ti mastetnidin siir hiriinan ywowin kasa rani, hoimgakim. ³² Mi inkamin ti mastetnidin siir ninkin digiyin mi siya pa whakii mipi komiyar namwo iuwu. Mi siya iki sasae hoimgakim pi simiira mrwii haiburgigi. Mi siya kwiya komii kakargin mi ipiyin minim simiir whieyim pi siir kwiya imiirar mi haigii. Iriig.

³³ Iya sima Jisis siir boiniyio yayi imiir ninokninkinim mi mhoyiya siya iikam imiirin boiniyio yayi kasa biri boinkin, Adi Komii siir yayim. ³⁴ Diminim siya boiniyim pi simiir boinkii iuguski rani. Niingaka. Siya pi boiniyio yayi ara boinkii. Mi iya siir kigna miriyim kamim pi sima sima nwoi saikain mi Jisis siya yaimwokiayaimwowim pi haniingi boiniski. Iriig.

Jisis siya opud hinin komiyya saiir boinkikin mi opud hinino ina digiyo

(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Mi naiowaka ta iyya aiirarin siir kigna miriiyim kamim siya simiir boinki, krima pi whii yarmiya kigidamtibi. ³⁶ Mi sima ta iya Jisis siya nidwokaiya saiir kwiriinan mi sima siir wara yuginan. Mi sima i nhirim ini warar yinkin kwirii namim. Mi iikam isid komiyyin sima siir haiburgigim mi sima ina yamim. ³⁷ Mi opud komiyya ha hugnaniya mi hinin komiyya ha mi it mi simiir iyin ini wara kaibombokiigiyin, hinin aeya. Taka hinin opud komiyya prasaeki mi iuwu. Mi iya opa mirkimirki ninkinim pariiparii. ³⁸ Mi Jisis siya iya saiir idao hir kikinaniyu whwonkaigin nhwo mipiyinanin siir. Mi sima siir yinidgu insiin mi sima ina boinim, hie! Ti krimiir Adin, krima pi inigak nwo rani, pi tirar nwomainainami. Mi tari kira krimiirsi naingwoyimiyyok rani, aniya? ³⁹ Mi Jisis siya ha ninsiingiyin mi siya io opud hinin sowiir ywoki. Mi siya ina boinkiyin, kowa dig dwoki! Mi Jisis siya hiriinan boinkiyin, opuda ina digiya mi opa hinin simki biri swoki itkika, ini niingar ywomaigiya mokmoka-waiga. ⁴⁰ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki. Kima hiniin dimusi nididnanaekim, ha? Mi kima tari naingwo tibmii karamaekim ini niingar ywowim, aniya? ⁴¹ Mi sima ini mounana siinkaokiyim mi nidid prasaebi kinkikim. Mi simasimar yomboin amboina. Tiki inkamin siya yipikin tiki hiniina tirin? Opuh hinino ini siir yaiyar mi wakaeyoknakiyo? Iriigi.

Inkam nwirin siir nwowim yiu biyeyim Jisis siya ninimniskigikim

(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

5 Sima whii yarmiiya hiriir yimbiyam Garasa simiir nu iiii. ² Mi

iyya Jisis siya i aiir haiburgigin mi inkam nwirin uridyiu biyiekakin siya biri kimiminkikin ina yamin siirim mi tiki inkamin uridyiu biyiekakin siya maeyauwa inkam hangikaiyya saiir hir nwowikin. Siya saiir hiranki nitkin. ³ Siya inkam haingikaiyya maeyauwa saiir whwonkaiigin. Inkam nwirkin siir nonkworinu dig nwo rani. Mi wieyin sopni siir mi udkikini wi iriipi hiriinan, wi dig mi o rani. Niingaka. ⁴ Hi kasa rani, sima siir iga iin imiir udim wieyin sopni mi tidop mini ha mi kurimdinu. Mi ti dimin whiso siir kogo, pi sowiirar mi ankabimbirnami. Siir kirieya prasaebi rani. Inkamki siir nonkworinu mi siir udrinu dig nwo rani. Niingaka. ⁵ Hinokii-nokin siya nii nabie pi inkam haingikaiyya maeyauwa mi mhiu, pi hirar nwowi. Iki siya kauwaryimiyoknamiyim mi siiya pa hai pi siir piu aiirar nikrimkripi. Mi siir piu nhie aunawaigi nwowi.

⁶ Siya kigi Jisis siya aru hirar nwowin mi siya ina iwitnaniyin. Mi siya ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai hiuniyin. ⁷ Siya ina kauwok boinkiyin, Jisis! Kira Adi Komii siir yinisimkin ninomor kouankin nitin kira kariirin dimu tiram mini? Kara kiriir nikopwaisisirki Adi Komii siir inig iiii, kira wi kariir kipi diriraerar bumbugi. ⁸ Mi Jisis siya ti yiu biyeyin siir piu nii okwokaiyin siir boinki, yiu biyie, kira ti iuguski siir piu hirii kipi nwo. ⁹ Mi Jisis siya srii, kiriir inigin yipikin? Mi siya ina yowarkii boinin, krima hoimgakim. Mi kariir inigin siirin hiniin asi dapkin, hoimgakim. ¹⁰ Mi siya Jisis siiram kauwok boinnanaeki, kira krimiir kipi nikropki ta nu maeyau aiir haiburgigim.

¹¹ Hu isid komiyyin mhusimin kingiin nwowin ini siir mhaeyim. ¹² Mi yiu biyie sima Jisis siirim kauwok boinnanaebi, kira krimiirin ti huim simiiram dikropki. Mi krima pi simiir nii whwonkainami. ¹³ Mi Jisis siya ini wadieya ywokiyyin

simiirin. Mi ti yiu biyeyim ti inkam iir haiburgikin, ini hu simiir piu ii wh-wonkainamim. Mi ti hu isid komiiyin sima mhiu iir haiburgigim mi sima ina iwit iniwamwirkiinaniyamim siiyenan iir. Mi sima ig hiniin biri niwit namkim, nhwo bidi kwisnamim. Mi sima ina iwit natatamim opa hiriir. Ti hu whiekakim hiriigim, 2,000 kasaka rani, hoimgakim. Mi sima ini op aiir kwiyaе aokaonamim.

¹⁴ Mi hu imiir kigriraowiyim kamim sima ina yidankiyim. Mi sima ha niwit amim mi ina boinmimauamim om komii hiran iikam imiir mi omisisismim ti om komii siir yaba nwowim simiir hiran iikamim simiirin warar mi iwit boinmimauuam. Mi iikam whiekakim ta maeyauwa hu ima nwowa saiir ini kignaki mi diminin Jisis siya tirin ta maeyau aiir. ¹⁵ Mi sima Jisis siir hiriir yimbiyam mi sima ti inkam iir ini kigiу biya yiu biye isid komiiyin siya nrowin. Biya ti inkamin yuiskak biri nwokin mi tariinanin siya yuis bidi kaiyin. Mi siir kwoinin ini haniingi yaingwo omokiiyin. Mi siya hirar nidwowi mi iikamim sima siir kaowim mi sima ina yididim siirsiyin. ¹⁶ Mi iikam whiekakim ti diminin siir kigim mi sima ina yapboinmimauuamim ti diminin ti inkamin Jisis siya haiswoniskigiyin yiu biye biya ti inkam iir nrowin. Mi sima hu imiir warar mi ikin boinmimauu. ¹⁷ Mi iikamim sima Jisis siir boinki, kira ti krimiir nuin siir kipi nwo. Kira maeyau kwira damki!

¹⁸ Iya Jisis siya i aiir kwiriiyin mi inkamin biya yiu biyeeki nwokaiyiun siya srii Jisis siir, Jisis, kara kinaka namam naingwowi? ¹⁹ Mi Jisis siya wadie biri nwokin siirin. Niingaka. Siya ti inkamin siir boinki, kira kiriir omaka dam, kiriir yopii yokman imiram. Mi kira simiir tini boinmimauuu digworaekwo hoimgakim Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya tirkiyim. Mi

siya kiriirsi naingwobumbugin. ²⁰ Mi ti inkamin siya ti om iir haiburgikin mi siya ina yamin. Mi siya nu Dikapolis hiriir yimbiyam. Mi siya hiran iikamim simiir ini boinmimauuu diminin Jisis siya tirkiyin siir. Mi iikamim sima hiriinan wakaekiyim ini mouni haniina siinkaokiyim. Iriig.

**Jisis siya inkam komii nwirin siir
yinisim yinugiyina
saiir haiswoniskigika**

(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Mi Jisis siya ha swoki iyikidamin whii saiir mirmiiya hiriir mi iikam isid komiiyin sima ini saikar yamwom-imirniyim whiigbid hir. ²² Inkam komii nwirin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir kigriraowiyin mi siya ina yitin. Siir inigin Jairaskin. Mi siya Jisis siir kigin mi ina yamin mi ini ogmwo Jisis siir igmiiga kingiinar ini hiuniyin. ²³ Mi siya ti inkamin Jisis siirim sriinanae. Kariir yinisim yinugiyina ini nao kingiinar nwowa. Kiriir ina saiir wini haniini saeya pi naonamisi mi saeya wadie nwoki owim. ²⁴ Mi Jisis siya Jairas saika asi namkin. Mi iikam isid komiiyin ini siir mhoiyar woknamim. Mi nhirim ini siir priska priska miya yapamim. Mi Jisis siir wara biri kigwinkin, ini simiirara kigwin iskiyin.

²⁵ Mi wig ira hir nwowa saeya nhieki mi napidwodwomaimiia, saiir biewiyim iuurwhis nhieki saeya napidwodwomaimiia. ²⁶ Naeyugak inkamim kasaka rani, saiiram nankabgugunanaeyim. Mi ta wiga saiir umirim whisariiyar niuguguskim simiirin. Mi saiir ma wadie bi swoki okika. Niingaka. Ma saiira ini komiia yasae owiuguskiya. ²⁷ Ta wiga saeya Jisis siir yai aiir wakaewina mi saeya ha nitka siiramim. Mi saeya ti iikam isid komiiyin simaka nitka. Mi saeya Jisis siir mhoiya yit mi saiir ina siir

yuis aiir yaka onkwoki. ²⁸Mi saeya saiir kwoin arar yaingwokwokai mi kariir ina pi siir yuis aiirara maka onkwokii mi kara pi wadieyar nwoki. ²⁹Mi biri kimiminkika saiir nhieya ina yinkisaenakiya mi saiir piua ini saeyar kinankiugiya nismikinkiya. ³⁰Mi Jisis siya ina yinokninkinkiyin siir kirie nhirim namkiyim. Mi siya iikamim simiir bopwoniya haimisiyao okwokaokiyin mi ina boinkiyin, yipikin kariir yuis aiir nonkwokiyin? ³¹Mi Jisis siir kigna miriiyim kamim sima boinki siir, kira kigi! Iikam isid komiiyin wasi kiriirar nokwoyokaiyim mi krime wi paniina ninokninkini? Kira hiniin dimusi boinkin, yipikin kariir nonkwokiyin? ³²Mi Jisis siya ina kaoyokiyokiiyin ti inkamin siir nonkwokiyin siir kigsibgyam. ³³Mi ta wiga saeya ina yinokninkinkiya diminin saiir tirkiyin mi saeya ini nididkakar ywokiya, saiir kiium kirie biri nwokim. Mi saeya ha nita ogmwo ini Jisis siir igmiiga kingiina ini akai kaiyirou hiuniya. Mi saeya ina boinmaugiya digworaekwo hoimgakim siir. ³⁴Mi Jisis siya ta wig aiir boinki, yinisim! Kiriir naingwo tibmiiya kariir kirie aiiram naingwo tibmiiya, kiriirin wadie saeya nwowaiginiugika. Mi kira ha dam! Kiriir kwoinin sibgu dwowipisunam mi kiriir ma dig nwoki oki.

³⁵Mi Jisis siir yaiya ha niki boinin mi kam nhirim Jairas siir omaka hiranki nitkim mi sima yaboini siir, kiriir yinisima bidi yaonama. Kira kiigi wara inkamin nowamwarkaiyiuyiyin saika hirii kipi ninkinanae. ³⁶Mi siya ta yaiya sima boina saiirin ini hindara wakae-mumuin. Mi siya Jairas siir boinki, kira kipi nidid! Kira kariirimin hindarar daingwo tibmii iski. ³⁷Mi Jisis siya iikamim simiir yikidugig, sima pi saika kipi nam. Pita, Jems mi siir nomiiyau ieya Jon, Jisis saika simasimar yinkin

am. ³⁸Mi sima Jairas siir omaka saiir nimbiyamim mi Jisis siya kigi, sima pi nankaninouwi, sima hiniin biri nougim, wamki kimaii, nhwokou nhwokouim ini warar youwonikiyim. ³⁹Mi Jisis siya ha napninopkainamin omaka apinau hiriir mi siya simiir ini boiniu, kima dimusi nankaninouwi ta yinisim aiirsiyin? Ta yinisima saeya biri naonamka. Niingaka. Saeya nhwo whini. ⁴⁰Mi sima yaibu siir yiewaiyiugi, Jisis siya iikam hoimgakim omakanau hir nwowim siya simiir yikrop apniki. Mi Jisis siya mi saiir yopii ado sowawai mi kam nwoimim siir kigna mirii ikim, hiriirin simasimar youapninopkainam maeyauwa yinisim aeya nwo aiirin. ⁴¹Mi Jisis siya saiir ina aiir yonkwoki mi ina boinkiyin saiirin, Talita kumi! Krime ta yaiya saiirin hiniina boinkim, yinisim yinugiyin. Kara kiriir boinki, kira dinsiingi! ⁴²Mi biri kimiminkika ta yinisim yinugiyina ha ninsiin idwokiya ina yapririrama. Saiir biewiyim iurwhisko. Mi sima ti diminin siir kigim mi sima ini mouni haniina siinkaokiyim. ⁴³Mi Jisis siya ina boinikidugiyin kima inkam nwir kipi boinmauu ti diminin. Mi siya simiir boinki, ta yinisim yinugiyina nae saiir ti hauu ae. Iriig.

Om Nasaretan iikamim sima Jisis siirin digiumii haimriiyugigim

(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

6 Jisis siya ti omin siir haiburgigin mi ini siir omki om iirar swoki amin. Mi kamim siir kigna miriiyim sima ini saikar yinkin amin. ²Mi Juda simiir ii komiia Sabat, Jisis siya omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya saiir yapninopkainam. Mi Adi Komii siir yaiya simiirin hir ini boinmimauuu. Mi iikam kasa rani, siir yai wakaeiyim mi sima mounan asi siinkaokikim. Mi sima boin, tiki inkamin ta ninokninkina siir hir nwowa mi siya papi haigin,

ha? Mi ti hiniin dimin komiiyin siya paniina tirkin, ha? ³Mi tari ti inkamin omaka miriiyin mi siya, aniya? Mi siya ini iikamim nuanim krimiir hiriinan ywowin, aniya? Mi siya Jems siir yaowaekin, aniya? Mi Josis, Judas mi Saimon mi siir yokmanim sima ini krimaka tirar nwowim, aniya? Mi sima hiriinan kwoin naingwowim mi ini simasimar priidwo boinaiyamim. ⁴Mi Jisis siya simiir boinki, profet inkamin iki siya hinda tanda namiyim sima siirin pi ha kigi, siya inkam komiigin. Mi siir omki om hiriin siir yopii adim mi siir iripa o nhieyim yim sima pi ha kigi, siya inkam komii rani. ⁵Mi siya dimin komii komii bi swoki miriigin siir om hiriin. Niingaka. Mi siir ina simiirin wi nhirmi arar haini-iwokmaigi, siya iikam homgak wao biri haini-iwokmaigin. Niingaka. ⁶Mi Jisis siya iikamim simiir kigiin sima biri naingwo tibmiigim mi siya ini iingas arar pikrimgribgiin. Mi siya ini omim siir omin siir kingiin nwowim, ini simiir yamin. Mi siya hiran iikamim simiir boinmimauuwam Adi Komii siir yaiya saair. Iriig.

**Jisis siya kam iuur nwiso
mii simiir hauugikin**

(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷Mi Jisis siya aposel kam iuur nwiso simiiram yikiuna. Mi siya simiirin nwonisa nwonisa yikropki. Mi siya simiirin kirie ini warar yinkin hauugiyin, yiu biyeyim simiir ninimniskiiyam. ⁸Mi Jisis siya simiir boinki, kima nae digworaekwo homgak kipi hainam. Kima pi paekopin hiugwokwo apiyin siirara hainam. Mi umir minim onau kipi haiginam. Niingaka. Kima pi kimiir piu niinga niinga dam! ⁹Kima iga pa diyopkimkikiunam. Mi kima yuisa koua niya saairin pi kwokwisa kipi niinam. Niingaka. Kwokwira diinam.

¹⁰Mi Jisis siya yai kwira ina swoki boinkiyin aposel kamim simiir, iya nwisko mi apnimbiiyami om hir mi inkam nwrkin ha boinwini, kowa ta omaka saair uni oni mi yaeya omaka iram kipi swoki amimin. Niingaka. Ta omaka irua kowa nwowa saairara dwo kripkai kipi kisa kimrae. Mi iya kowiir miya dig nwokii ti om iir mi kowa wi haniingi dam. Mi ta omaka aairin wi haniingi haiburgig mi kowa wa dam. ¹¹Mi iya kima om whir napnimbiiyamiim mi sima kimiir yai biri wakaekim mi kima ti om iirin ha timi haiburgik mi yaeya om whiram timi am. Mi sinim kimiir iga imiir nwowim simiirin wa dikrimkrinkiigig. Mi sima wa nwoki aingwowoknakiyim simiir siyuin miyik rani. ¹²Mi aposel kamim sima Jisis siir yai aair wakae namim mi sima ina yamim. Mi sima ina yapboinmamauwamim Adi Komii siir yaiya saair, iki omom omom imiir. Mi sima boin, kimiir mhi kwoinim ti kisina haigi, hiriir kipi nwokripkai. ¹³Mi sima yiu biyie hoimgakim iikam imiir nwowim simiirin haniingi haiswonimniskiiyam. Mi sima wa waekimnanin pi siirar mi iyopi iikam makak imiirin mi sima pi wadieyar mi okii. Ti wa waekimnanin siir kirie rani, Adi Komii siir kirieya wadie saeyar nwoawaiginiuwu. Iriig.

**Jonin op baptais haiginiuwiyin
siya bidi yaonamin**

(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

¹⁴Tariinanin inkam komiiyin nu ki-griraowiyin Herot siyar wakaewin, ta yaiya Jisis siir inigin omom omomim bidi yiniyokiin. Iikam nhirim sima boinki, Jonin op baptais haiginiuwiyin iikam imiir, siya bidi yinsiin idwowing ie hirankin. Mi ti siya dimin komii komiiyim simiir asi mi inimniskii. ¹⁵Mi nhirim sima boin mi tari ilajakin, aniya?

Mi nhirim yim ina boinim mi tari ti profet inkamin biyanin siya, aniya?

¹⁶ Iiya Herot siya Jisis siir inig iir wakaewinin haigiririrniyin mi siya ina boinkiyin, biya Jon siir niyin kara bidi iki kaigrip haiyin mi tariinanin siya ina swoki insiin idwokiyan, aniya?

¹⁷ Biyin Herot siya kam nhirim simiir nikropkikin Jon siir nonkworinuwam mi wiewinsopni kogrinukikaiyam omaka hiuyokiyokaiya saiir hir hiugripkiikikaiyam. Mi Herot siya ti diminin dimusi bi tirkin, Herodias saiirsi tirkin. Mi Herodias saeya io Jon saika nwoka. Saeya Filip siir wiga. Herot siir nomousimin. Mi ta Filip siir wiga ini Herot siya hainikii onkwona. ¹⁸ Mi Jon siya Herot siir boinki, kira ti kiriir nomousimin siir wiga saiir hainikii nonkwonain yio ti hiriinan siyiun miyik rani. ¹⁹ Mi Herodias saeya kwoin biyie Jon siiram ywo siir nisomaowam mi saeya dig bi nwoka. Niingaka. Dimusi rani, Jon siya ini omaka hiuyokiyokaiya saiir nwokaiyin. ²⁰ Herot siya Jon siirsi nididigin. Siya ina ninokninkinin Jon siya inkam wadiekin, siya dimin whir bi swoki tirbusrankin. Niingaka. Siya inkam komiyim simiir siyiu aka bi nantamyiririkin. Niingaka. Mi siya Jon siir asi kigriraokin. Mi siya siir yai aiir wakaeyin mi siya ina yaingwoyimiyoikiyan. Siir kwoinin miyik biri nwokin, siya ini hikak wokiyan.

²¹ Herot siya nae komiia kwira diriraerarkwokin iya siir apugi naokainakiya saiir naingwokikin. Siya ta naeya inkam komiini mii miriyim kamim mi inkam komiyim omom omomin sim kigriraowiyim mi yaii niniyim simiir biyan kamim mi nu Galiliyan inkam komii ikim simiiram diriraerarkin. Herodias saeya Jon siiramin ii miyik amar

niki oka Jon siir nisomaoamin. ²² Mi Herodias saiir yinisim yinugiyina ha napninpokainaniya ta omaka nae naeya saiir mi saeya ini ig ini swaeniya. Mi Herot siya mi inkam komii komii nhirim saika naeyim sima ini maigimaigra ywokiyim saiirimin. Mi inkam komii Herotin nu kigriraowiyin siya ta yinisim yinugiyina saiir sriigi, kira dimuam naingwowi, ha? Kira kariir ti boinmauugi mi kara kiriir nwoki hauugi. ²³ Mi Herot siya ina yokopaisisirkiyin ad isao! Ti diminin kara nimbinin mi kira kariiram boini dimin whir kiriir hauuwam mi kara kiriirin wa hauugii. Mi kira kariir nu mi kariir digworaekwowim simiirim boini, bopwoniya kikintiokiyam haimii kiriir hauugiyim mi kara kiriirin wa mi hauugi. ²⁴ Mi ta yinisima ha napnaniyama mi ini saiir yopii aiir yani sriinakiya, kira pi dimu haiyam boini, ha? Mi yopiya ina boinkiya, kira pi ti Jonin op baptais haiginiuiyin pi siir mwo iir kaigrip haiyam tini boiniu. Mi kira pa whainani kariirim. ²⁵ Mi biri kimiminkika ta yinisim yinugiyina, ti inkam komiyin nu kigriraowiyin Herot mi saeya siir boinki, kara minam naingwowi, kira pi Jonin ilkam baptais haiginiuiyin siir mwowin pi mobmirni kaigrip haiginki mipi kariir whauugi. ²⁶ Mi saeya hiriinan boina mi ti inkam komii Herotin nu kigriraowiyin siir kwoinin ini hikakar wokiyan. Mi siyar yaingwowarkaigi, kara bidi iki imbinkiyin mi iikamim saika nidwo aeyim simiirsi warar mi aingwokin. Mi siya ta wiga saiir yai paniinsi yiriyu boinsi. ²⁷ Mi bi kimiminkin ti inkam komiyin nu kigriraowiyin Herotin, siya ina yikropkiyan, inkam nwirin yaii niniyin siir Jon siir mwo iir nini kaigriphainakiyim. Mi ti inkamin yaii niniyin ina yamin, maeyauwa siir hiugripkiikikaiya saiir. Mi Jon siir ni

iiir ini kaigriphainaki. ²⁸Mi Jon siir mwoin mobmorni haiginam. Mi siya ha hainaniyin mi ta yinisim yinkopaka saiir ini hauuni. Mi ta yin kopaka ya ini saiir apu aiir ini hauuuua, saeya kigam. ²⁹Mi kamim Jon siir kigna miriiyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ina yitim Jon siir piuis biyieya saiir hainakiyam. Mi sima ie ini kikaiyi u saiirin. Iriig.

**Jisis siya hauu aeyim
kamim 5,000 kim**

(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jo 6:1-14)

³⁰Mi Jisis siir aposel kamim ha swoki haiyiug apnaniyim, sima ini saikar swoki amwoniyim. Mi sima siir ini boinmauuni miyim sima miriinaniyim mi yayim sima boinmimauum iikamim simiir. ³¹Iikam kasa rani, haimii tamii ninap anapim. Mi Jisis siir aposel kamim mi Jisis siyar, sima naeni ii karamaeka. Mi Jisis siya simiir asi boinkim, humbae! Krima nami maeyauwa iikam karamaeya saiir. Krima piu haimiisima nwoki siisi. ³²Mi sima i aiir kwiriyim mi ina yamim simasimar maeyaua iikam karamaeya saiir.

³³Mi iikam kasa rani simiir kigwo kwiriyim. Mi sima ina yinokninkinkiyim simiirin. Mi iikamim om komii komiiyanim ini ta maeyauwa saiirim yamim. Mi bii ini simar iwit okwokwokinim. Jisis siya mi siir aposel kam ima, yim mhoyia yimbiam. ³⁴Mi Jisis siya mi siir aposel kam ima, sima ha nakuum mi Jisis siya iikam hoimgakim simiir kigin mi siya simiirsiyin naingwoyimyok prasae biri kinkin. Sima sibsibnankim inkamki bi kigriraowikim simiirin. Niingaka. Mi siya simiirin digworaekwo kasa biri nowimwarkaiyiugin. ³⁵Hiya bieyin nikiiyamtibin mi siir aposel kamim sima saikar ini boiniu, ta maeyaua inkam

karamaeka, bie isi nikiiyam kingiin nwowamtibin. ³⁶Kira iikamim simiir dikropki sima pi hinda tinda nwoki antibim iki omim simiir. Mi sima pi nae nwoki sain aeyamtibim. ³⁷Jisis siya simiirin ina yowarkii boinkiyin, simiirin nae kimar hauu ae. Mi sima Jisis siir boinki, kira minam naingwowi krima umirim kamarim kam nwira K400.00 hainamim nae simiir sain hauu aeyim, aniya? ³⁸Mi siya simiir sriigi, kimiir waraurin naeyim pariiga nwowi, ha? Kima tikina kignaki. Sima nini kigninokninkinakiyim mi sima boin, krima Bretim iriir mi anasu whis ha nwowi.

³⁹Mi Jisis siya siir aposel kamim simiir boinki, kima ti iikam isid komiiyin simiir boinki sima maeyau maeyau didwowa tib, ta ko kibi aiir. ⁴⁰Mi sima hiniin hiniina yidwonam, nab whirin kamarim iriir (100) mi whirin, kam nwis iuur (50). ⁴¹Mi Jisis siya ti Bret iriir mi anasu whis iko, siya simiir haiyin mi siya ninomor koua hiriir kaoki mi ina boin wadiekiyin. Mi siya Bretin haniingin yinibimbir priiginki mi siya siir aposel kamim simiir hauugi. Mi iikam imiirin sima nwoki hid hauunamim. Mi anasu whiso iriipi hiriinanar mi tirki ina mi inspimpak inoop priiginkiyim. Mi ini iikamim simiir swoki hid hauunamim. ⁴²Mi sima nae dig nwokiyim mi simiir mhiiyim ina yaekiniugiyim. ⁴³Mi sima Bret anasu haimii haimiiyim ina yaepipiru haiginkiyim. Mi nae haimii haimiiyim sima naepipiru haiginkiyim, nibim iuur isa swoki haiginam. ⁴⁴Kamim ti Bret anasu imiir naeyim 5,000kim. Kasa rani. Hoimgakim. Mi wig yinim hir warar ninkin okim mi sima simiir wara biri mwaingim. Kamim simiirarar mwaingim. Jisis siir kirieya naeyim homgak saeya nwokikim. Iriig.

**Jisis siya whii hirin
op idwower napnikin**

(Mt 14:22-33; Jo 6:15-21)

⁴⁵ Mi Jisis siya kamim siir kigna miri-iyim simiir yikrop kwiriigi sima i aiir kwiriinamim. Mi sima siir biya yamkwokin whii mirmiiya om Betsaida hiriir iyikidam. Mi siya iikam isid komiyyin simiir nikropkiyam warar mi aingwo. ⁴⁶ Siya iikamim simiir nikropkiyin mi yo siya mhiua hiriir iiyam, siya nhwo hir ini kwisboiniu. ⁴⁷ Mi naiowaka kamim siir kigna miriyyim ini whii hirar yakiririr mairibim. Mi Jisis siya ini whiigbid hirar yokworibin. ⁴⁸ Mi siya kigi opud komi-ya simiir i aiir namitiuwua, sima igwir hiniin biri kignamkim miinan mirii idamkim. Mi iya imiimar niki oyakwoka biri niki pirkin iuguskika mi Jisis siya opa saair ida yapamyakwok simiirimin. Siya minam naingwokin, simiir nap haiburgikam. ⁴⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim simar kigwin, siya whii aiirin op idwower nouwapniyakwoki. Mi simiir kwoinim ha naingwokim, siya wraig mi iuwu. Mi sima haniingi yinkau ankau siirsiyin. ⁵⁰ Iya sima siir kigwinim mi sima ina yididwinim. Mi Jisis siya biri kimiminkin siya ina yanka boinkiyin, kima kipi nidid! Kima kirie dwowin! Karairgin ti nitin. ⁵¹ Mi siya i aiir kwiriuiun mi siya ini simakar ywown. Mi biri kimiminkika opud komiyya ina digiya. Mi sima ini mouni haniina siinkaokiyim. Mi simiir kwoinim ini warar whriewhriekiyim. ⁵² Sima biri naingwowoknakim ti bret anasuim Jisis siya hid hauuim iikam imiir. Niingaka. Simiir kwoinim ina niki whriewhrie kripkaiyyim. Iriig.

**Jisis siya haiswoniskiiyim
iikam makakim om
Genesaret hiranim kasa rani,**

(Mt 14:34-36)

⁵³ Mi sima whii aiir iyikidnaidam mi ini om Genesaret hiran maeyau aiir yaka kuiu. Mi simiir iya hir yaka kunimborugig. ⁵⁴ Iya sima i aiir haiburgika mi ti omin siir hiran iikamim sima biri kimiminkim, Jisis siirin ina kigninokninkinwinim. ⁵⁵ Mi simiir iikamim ina yitirinkiyim om Genesaret siirar. Ta maeyaua sima kua saairar biri nwokim. Mi iya sima wakaekiya Jisis siya ini hapi nwowin mi simiir iikamim makakim simiirin hiini yohaiginam. Mi sima ina hainamim siiram. ⁵⁶ Mi omisisim whiekakim mi om komii ima mi ti omom omomim Jisis siya bidi yapyokii digim. Mi simiir makak iikamim maeyauwa iikam homgaki ninkiniuwuya maket pi saair hirar nini haiginiuwu. Mi iikamim ti makak iikam imiir hainaniyyim sima Jisis siiram yikiugi, kira wadie simiir nwokii mi ti iikam makakim simiir iinim kirir yuis aairarar piki onkwokii mi sima pi wadieyar nwoki okiyim, aniya? Mi iikam hoimgakim siir yuis aiir nonkwowim, sima ini wadieyar ywown. Mi sima whiekakar, ini wadiekinar ywokiyyim. Iriig.

**Yidiwi wanwiyae simiir niwiiyyin
Adi Komii siir siyyu komii
saika dig biri nwokin**

(Mt 15:1-9)

7 Farisi kamim sima mi kam nhirim siyyu komii ninokninkini ikim, sima om komii Jerusalem hir haiburgigim mi sima ini Jisis saika yamwoniyyim. ² Mi sima kig, kamim siir kigna miriyyim sima pi naei. Sima ina min simiirim bi biri hiisokim mi sima krimiir yidiwi wan-

wiyaeyim simiir siyiu iir bi sibgu apkim. Mi simiir inam miyyik biri nwokim.

³ Mi Farisi kamim mi Juda hiran iikam homgak ikim, sima simiir yidiwi wan-wiyae simiir siyiu imiirar niki tirkip-kaiiyim. Iya simiir ina op hiisok karamae nwowiyim, sima pi nae niki ae rani. Niingaka. ⁴ Iya sima maeyaua nae haiginiya maket saiir namiyim mipi sima nae sainaki mipa swoki iti. Mi naeyim sima hainaniyim sima pi op nini hiisokni karamae nwowi mi sima pi nae rani. Siyiuim sima tiriyim sima siyiu whiruwani biri tirikim. Niingaka. Sima simiir yidiwi wanwiyaemi siyiu imiirar tirikim simiir digworaekwowim. Mi simiir digworaekwo whiekakim hiri-iyar hiisok digikim. Mobmir mob mi yhi two ikim sima simiirin bi swoki kimbuwikim.

⁵ Farisi kamim sima mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim mi sima Jisis siir asi sriigim mi sima ti kamim kiriir kigna miriyyim, sima krimiir yidiwi wan-wiyaemi siyiuim simiir nap karamae dimusi nwowi? Simiir inam miyyik biri nwokim, sima isi hiriinanar nonkwo aeyim. ⁶ Mi Jisis siya simiir boinki, biya Aisaia, profet inkamin siya ta yai aiirar niki win boinkikin kimiiramin. Kima niksisaeyakawaiwigim. Siir yok-wowa hiniina win boinkika,

ti iikam isidin sima kariir inig iir hainanam boiniyim, sima yai ara nhinkini. Simiir kwoinim kanaka biri namasugim. Niingaka. ⁷ Mi kamim simiir siyiu imiirara boinmimauwiyim mipa boini ta yaiya Adi Komii siirga. Mi sima kariir inigin whisariya hainani mi sima kariir inig iirim naingwo tibmii rani. Niingaka.

⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, kima Adi Komii siir siyiuin bidi haiburgigim mi ini kimiir yidiwi wanwiyaemi siyiu imiirar napim. ⁹ Mi siya ina

boin taraowamin simiirin, kara ina ninokninkinin kimiir niksisaey siyiuin. Mi kima hiriya naingwowi, ti simiir siyiuin siyiu wadieyairgin. Mi wim kima Adi Komii krimiir Wanin siir siyiuin digiumii siir haimriiyugigi. ¹⁰ Mi panao kara pi kimiir siyiu iir boinmauu wakae haiginiuwi. Biya Moses siya hiniina boinkin, kira, kiriir yopii ado sowiirwai yai sibgu wakaeyokna. Mi inkamin siir yopii ad owiir nigbumbuwi mi siirin wi hindara disomaokiingi. ¹¹ Mi panao kara pi kimiir siyiu iir boinmauu wakae haiginiuwi. Biya Moses siya hiniina boinkin, wim kima hiniina boinkim, inkamin umir digworaekwokakin mi siya wa hauuwi siir yopii ad owiirin. Niingaka. Siya wi hauu rani. Mi siya ha boini, ti umirin Adi Komii umirkin kara pi kowiirwai swoki hauu rani. Niingaki, niingakiinga. ¹² Mi siya ti inkamin wi sowiirwai whindiriraerar haiginiu rani. Niingaka. ¹³ Mi kima kimiir yidiwi wanwiyaemi siyiuim simiirar napi mi kima Adi Komii siir yaiya saiir wakaeyim pi borisopi. Mi kimiir siyiu imiirara napama naingwowi. Mi kima ti hiriinan tirim mi kimiir kwoinim hiniina naingwowi, kimiir siyiuin kima tiriin wadieyairgin. Iriig.

Inkamin kwoin biyie nwowiyin mipi miyyik nwo rani.

(Mt 15:10-20)

¹⁴ Mi Jisis siya iikam imiir yikiuna mi siya simiir boinki, kima ta kariir yaiya saiirar wakae nonkworinugi.

¹⁵ Diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio inkamin io siya biri hiohaiginiuwikin. Niingaka. Mi kwoin biyieyin inkam siir kwoinau nwokaiiyin yio nik rani, pi siya tirbumbuwi inkam iirin. ¹⁶ Inkamin wiiinwo rino kakaingin, siya yaimin diminin ha wakaeyimok.

¹⁷ Mi siya ha haiburgigin iikam isid komiiyin siir mi siya ina yamin omaka. Mi kamim siir kigna miriiyim sima siir srii biiyan boiniyo yaiya siya boina sairir. ¹⁸ Mi siya boinki simiirin, wim kima windi kimiir kwoinim biri naingwo omokikim, aniya? Mi kima tari biri ninokninkinkim, diminin inkam ieya nonkwo haiiyin mi ha naeyin, yio inkamin io siya biri hiohaiginiuwikin. Niingaka. ¹⁹ Ti hiniin diminim mhii kwoinan tani. Niingaka. Pi dini siyu siir namki. Mi mhoyiya pi waisi hir nini iugigi. Ta yaiya Jisis siya boina saiir yaimwokiayimwowa ya hiniinga, iki naepai naepaiyim dimin karamaekim kima simiirin hiriya siba siba. ²⁰ Mi Jisis siya ina bointiraowin, diminin inkam siir mhii kwoinaw nwokaiyim mipi idowiiya nitinaka mi ti hiniin inkamin pi miyik nwo rani. ²¹ Mi kwoin biyeyim inkamni mhii kwoinaw nwokaiyim mipi hiranka hiugrimkripnanini mi inkam iirin pi simar tumbugi. Mi sima ti siyu biyeyim hiniin hiniingim, kwoin biyie naingwo, hii nanae mi hii tauae mi inkam nitikikaigai aokao mi inkam siyamar naingwona. ²² Wig hainikii nonkwona, kigmair mi digworaekwo biyie biyie ikim mi niksasae mi hindara mwrakboin mi inkamin siyamar naingwonaeyin mi nwirni dimin mi boinbu mi nantamyiriyir mi whaowae diriraer. ²³ Ti digworaekwo biyie biyeyim inkam siir kwoinaw hir nwokaiyim mi iya sima idowiiya nitiyim mipa boiniski. Mi ti hiriinan siyiin inkamin pi biyie sima nwowi. Iriig.

**Nu Finisia hiran wiga saeya
Jisis siirim naingwo tibmiiga**

(Mt 15:21-28)

²⁴ Jisis siya ha nhingiyin mi ti om iir haiburgig mi siya nu Taia hir nwoyim omim simiir yam. Mi siya omaka ira saiir

yapninopkainam. Mi siya pi boriisopi inkam nwirkin siir kipi ninokninkin. Mi siya asi mi aguprakaiyim wi dig mi owi. Niingaka. Siya wi dig nwo rani. ²⁵ Mi wig ira saeyar wakae Jisis siya ini tir nwoyin mi ta wiga saiir yinisim yinugiyina yiu biyeyin ini saiir hir nwoyaiyin. Mi saiir apua biri kimiminkika ina yitsisaua Jisis siirim. Mi saeya ini siir igmiiga kingiinar ini akai hiuniya. ²⁶ Saeya ta wiga nu whiranka saeya Juda wig rani. Saeya nu sim Finisia nu komii Siria hir nwoyin mi siir hiranka. Mi ta wiga saeya Jisis siirim sriinanae saiir yinisim yinugiyina saiir nwoyin yiu biyeyin siir haiswoniskigiyam. ²⁷ Mi Jisis siya sairin boiniyo yaiya saiir boinki, krima biiyin yinisimim simiir naeyim simiir tiki hauu ae. Krima krimiir yinim simiir naeyim simiir kipi haii mi wra kipi nitkiniugi. Niingaka. ²⁸ Mi saeya ini siir yayaka yowarkii boina, Biiyan Inkam Komii kiriir yaiya yaimwowainga. Iki wra sima kingiin nwoyiyim mi naeyim pi yin ima nae krimkrinkiigii mipi wra ima niuimin aei. ²⁹ Mi Jisis siya saiir boinki mi kira ta hiniina boina mi kira ha ti swoki am kiriir oma hiriir. Mi yiu biyeyin kiriir yinisima saiir nwoyin diyio kara bidi hugitkiigiyin. Mi kariir kirie aeyar nwo haiginiugika kiriir yinisima wadie asi nwokika. Mi kiriir naingwo tibmiiya ini kirie ywowaowa. ³⁰ Mi saeya ha swoki ama saiir omaka hiriirin mi saeya ini kigi sair yinisima hii hirar whini. Mi ti yiu biyie saiir nwoyin bidi yamigusamin. Iriig.

**Jisis siya haiswoniskiigikin
inkam waeyai wiingirwiiyin**

³¹ Mi Jisis siya ha haiburgigin nu Taia hiran om iirin mi siya om Saidon siir om bopwovar yapam. Mi siya ina swoki amin nu haimii komii whirin Dikapolis hiriir. Mi siya whii Galilia hiriir yapnimbiiyam.

³² Mi sima inkam nwirin Jisis siirim yinkikwona apnam. Siya ti inkamin wiingirwii waeyaigin. Mi sima Jisis siirim srininae, siir ina ti inkam iir hainiwokmaigiyim. ³³ Mi Jisis siya siir nikiunamin mi iikam imiirin hira haiburgig. Mi ini sowa sowar ini owouwo. Mi Jisis siir inan ti inkamin siir wiin aiir yaka hopkaigi. Mi yaeyapa ha piginkiyin siir ina iir mi ini ti waeyaiyin siir kwiryae aiir yaka hougwokiyyin. ³⁴ Mi Jisis siya ninomor kou hiriir kaoki mi siya ina iyaeniskiigiyin. Mi siir kwoinin ha naingwoyimiyyin mi siya siir boinki, Efata, ta yaiya Jisis siirar yaiginka. Mi krimiir yaiya hiniina boinika, kira wakaeki! ³⁵ Mi biri kimiminkin ti inkamin siir wiina ina wakaeomokiya. Mi siir yaiya ina mi boinomokiya. ³⁶ Mi Jisis siya simiir boinikidukikinki, kima ti diminin inkam nwir kipi swoki boinmauumimin. Mi yim sima ta yaiya siya boin nikidukiya simiir sair biri swoki wakaekim. Niingaka. Yim sima ti diminin ini siirar swoki haigiririr boinamim. ³⁷ Mi sima ini hindara yanaakiyim mi ina boinim, digworaekwo hoimgakim siya tiriiyim pi wadie kinar nwowi. Mi siya inkamin wiingirwii nwowiyyin siir mi diriraerari mi wi wadieyar mi okii. Mi siya inkamin waeyai nwowiyyin siir mi diriraerari wi digar mi owi. Iriig.

**Jisis siya hauu aeyim
iikamim 4,000 kim**

(Mt 15:32-39)

8 Mi ta iya iikam isid komiyyin ina swokini oniyim mi sima nae kara-maekim. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiirim yikiuna. Mi siya simiir boinki, ² kara ti iikamim simiirsi naingwoyimiyyoki iyyim kwoim sima kanaka nwokaigiyim. Mi sima nae karamae asi nwokim. ³ Mi sima mhiiriima nwowi mi kara simiirin ha nikropki simiir

oma hiriirin mi nhirim kingiinanki nitki waeyao, yim wi siyiu hir pi napakaigai yamisi. ⁴ Mi kamim siir kigna miriyyim ina yowarkii boinkiyim siir yai aka, ta maeyauwa inkam karamaeka mi krime naeyim pi papiyankin mi inkiguna haii, ti iikamim simiir hauu aeyamin? ⁵ Jisis siya simiir sriigi, kima bretim pariiga nwokaii? Mi yim ina boinkiyim, krime bretim iriyyar nhisa nwokaii.

⁶ Mi siya iikamim simiir boinki, nu iir grinkin idwokiyyim. Mi siya ti bret iriyyar nhiswo simiir haiyyin mi Adi Komii krimiir Wanin siirim boin wadieki mi ina yinibimbirpriiginkiyim. Mi siir kigna miriyyim kamim simiir hauugi mi yim sima ina yapninkwokwo hauuwamim iikam imiir. ⁷ Mi simiir antiou sisimim ha mi haiyim mi Jisis siya Adi Komii siirimim simiirim wara mi boin wadieki. Mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki, sima antiousisimim simiirin warar mi hidninkwokwo hauunamim. ⁸ Mi sima ha nae digiyim mi simiir mhiyyim ina yaekiniugiyim. Mi ti nae haimii haimiyyim sima naepipiru haiginaowidim, nibim simiir swoki haigiyim iriyyar is. ⁹ Ti iikamim sima iriparin 4,000 kim kasaka rani. Mi Jisis siya simiir yikropki mi sima ina yamim. ¹⁰ Mi siya biri kimiminkin siir kigna miriyyim kamim simaka kwirii namim i aiirin. Mi sima nu Dalmanuta hiran maeyau aiirim yam. Iriig.

**Farisi nhirim Adi Komii siir dimin
komii komiyyim simiir kigam sriigim**

(Mt 16:1-4)

¹¹ Mi Farisi kamim sima yai Jisis saikar yinkinwaomwarkii boin. Mi sima siirim boinki, kira ninomoranim dimin komii komii nhirim krimiir wiisiimauu mi krime nwoki inokninkini kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi sima siiram kinankiugim. ¹² Mi Jisis siya ha niyieniski-

igiyin mi siir pua ini hikak warar ywokiya. Mi siya ina boinin simi-irin, ti iikamim ta ii aiir nwowim, kima ti dimin komii komiiyim simiir kigam dimusi kauwok boinaaekim, ha? Kara kimiirin tisa boinkiyin, kara wi yaeya dimin komii komii nhirim simiir swoki diriraerarki rani, ti iikamim ta ii aiir nwowim simiiramin. Niingaki, niingakiinga. ¹³ Mi siya simiir haiburgikin, ini i aiir swokani apni kwirii namin whii yarmiiya hiriir swoki iyikidnaidamim minkin. Iriig.

Farisi mi Herot sima niksisaekim simiir mi simiir yaiya ini ti yisin bret niyopiiniyin siir hiriinan ywowa

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim sima pi naingwo owouugikim. Mi sima bretim wara biri ninkin hainanikim. Niingaka. Mi sima bretin hara nwokai twonau hirin. ¹⁵ Mi Jisis siya simiir boiniyiokin, kima sibgu mintirao! Farisi kamim simiir diminin bret niyopiiniyin yisin wi siir kipi kigna diriraerar. Mi Herot siirin iriipi hiriinan. Mi kima ti simiir hiriinan siyuuin siir kipi nap! ¹⁶ Mi sima sima whrie boinam, krima bret kamaekim mi siya ta yai hiniina krimiir asi boinkikin. ¹⁷ Jisis siya ina ninokninkinin siyiu biyeyin inkam nhirim sima tiriyin. Mi siya simiir boinki, kima hiniin yai dimusi whrie boini, krima bret kamaekim? Mi kima tari biri naingwowoknakim? Mi tari kimiir kwoinim ini hu habni kwoinan ywowim, aniya? ¹⁸ Kima nhwokakaigim mi kimiir nhwoim ti digworaekwo imiir kig rani, aniya? Kima wiingakaigim kimiir wiinim wakae rani, aniya? Mi tari kimiir kwoinim ini yaingwo owouu iuguskiyim, aniya? ¹⁹ Mi iiya kara niinibimbir priiginim bret iriiyarim 5,000 iikamim simiirim mi kima nibim pariiga haigii ti bret haimii haimiiyim kima naepipiru haiginim? Mi

sima boin, nim krima nibim iuur isa yae haigi. ²⁰ Mi iiya kara niinibimbir priiginim bret iriiyar nhiswo 4,000 iikamim simiirim, kima nibim pariiga yiu haigi ti nae haimii haimiiyim kima naepipiru haiginim? Mi yim ina boinim, krima nibim iriiyar isa yae pipiru haigi. ²¹ Mi Jisis siya simiir boin mi kima tari kariir kirie aiir biri ninokninkinkim, aniya? Iriig.

Jisis siya haiswoniskigiyin inkam nwirin om Betsaida hirankin

²² Mi sima om whirin Betsaida hiriir yimbiam. Mi hiran inkam nhirim sima inkam nhwokwisae nwirin Jisis siiram yinkikwona apnam. Mi sima Jisis siirin boinki, kiriir iina ti inkam nhwo kwisaeyin siir donkwoki. ²³ Mi Jisis siya siirin om mwisa hiriir yinkikwona apnam. Mi siirin haniingin ya-saiginiugi Jisis siya. Mi siya siir iina siir yaka onkwoki mi siya ina sriigiyin siirin, kira digworaekwowim ina kigomokiyim iyie? Niingaka. Aniya? ²⁴ Mi tiki inkamin siir nhwonain ina kigomokiyin. Mi siya boin, kara inkam nhirim simiirin ina kigim. Mi siya boin, kara simiirin paenan kigi mi sima ina napriririm. ²⁵ Mi Jisis siya iina ina swokini onkwoniin ti inkamin siir nhwo iir. Mi taka iiya ti inkamin ini haniingi sibgu anaokigomokiyin. Mi siir nhwonain ini biimiyakinkiyin. Mi digworaekwo hoimgakim siya kigiyim waugi biri kimirkaigikim. Niingaka. Ini idowiiyar ywokiyim. ²⁶ Mi Jisis siya ina yikropkiyin siir omaka hiriir. Mi siya ina boinkiyin, kira pi om hir kipi swokini apririr iu. Pi kira namkin mipi kiriir omaka dapiiyam iuguski. Iriig.

Pita siya boinkin Jisis siya Kraiskin

(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simaka nhinam, ti omisisimim ti

om komii sowiir kingiin nwowim, Sis-aria Filipai simiirim yam. Mi Jisis siya siyiu hirar yap srii yam kamim siir kigna miriyim simiir, iikamim sima kariirin paniina naingwokim, ha? ²⁸ Mi sima siirin ina boinkiyim, nhirim kiriirin hiniina dapikim, kira Jonin baptaisiyin siya. Mi nhirim hiniina dapikim Iaija mi nhirim sima hiniina boini, kira profet inkamkin. ²⁹ Mi Jisis siya simiir srii mi wim kima kariirin paniina naingwowi? Mi Pita siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, ni kira Kraiskin, inkamin inkam whinkinsiis haiginiuwiyin mi siya. ³⁰ Mi Jisis siya simiir boinikidukikinki, kima ti diminin inkam nwirin kipi swoki boin-mauusran. friig.

Jisis siya min boinmauugin siya nao nami mi siya ninsiin idwo aeya

(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Mi Jisis siya haniingin boinmimau-ubwakainam kamim siir kigna miriyim simiirin. Mi siya boin, ninomor kou hiranki nitin inkamin karairgin. Mi kara wi hik kimbipisu kasa hai rani. Mi inkam adiyaowaeyin siyiu komii ki-griraowiyim mi inkamin naemin krimi-irsi ninkin imiiaeyin Adi Komii siir pris mi kamim Adi Komii siir siyiu komii iiri ninokninkin ikim. Mi sima wi digiumii kariir haimriyugigi. Mi kariirin wi sima nisomaoki. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Kara ini kimiir inkam komii yauni oniyin mi ini inkam kiinar swoki owin. Jisis siya hiniina boinkikin. ³² Yaiyim Jisis siya boinim, siya biri nimprio boinkin. Niingaka. Siya ini idowiyar boinmauu wakaekiyin, siya biri nimprio boinkin. Niingaka. Mi Pita siya siir yikiunanam mi siya ini siir yani ikiuin. ³³ Mi Jisis siya ha haiyug kaokiyin kamim siir kigna miriyim simiir mi siya Pita siir ywo io. Mi ina boinkiyin, Setan kira kariir digiwa damki! Kira Adi Komii siir bi

ninokninkinkin. Niingaka. Kira inkami kwoinin siirarar ninokninkinkin.

³⁴ Mi Jisis siya iikam whiekakim simiirim yikiuna, sima siirim nitim. Mi kamim siir kigna miriyim simiirin warar yinkin ikiuna. Mi siya simiir boinki, inkam nwirin kanakar niti mi siya siir digworaekwowim simiiram kipi naingwokwonanae ti aingwo owou. Mi siya siir piu airsi kipi naingwoyimiyouk mi siir piu hik kimpipisukak dwo. Mi siya ti paeyin hiiniya nirio ninkinin kara haiyin siir hiriinan hik air haii mi siya kariir mhoyiya wi haini wit. ³⁵ Mi inkamin siir piu airsiya naingwoyimiyouknanaeyin mi tiki inkam hiriinanin siya wi omwai waiya rani, siya wa kigugu iuguskii. Mi inkamin siyama naingwona karam nwoyiyin mi naonam minsi nidid karamae nwoyiyin yio wi hiriayar nokwoyokiyokiii. ³⁶ Mi inkamin ti nuin siir digworaekwo hoimgakim simiir haii mi siya ha nao nami mi ti digworaekwo whiekakim siirin wi simar whin diriraerar naowidi, aniya? ³⁷ Ti inkamin digworaekwo hoimgakakim mi siirin wi sima swoki saininiyoknanaowidi omwai waiyamin? Niingaka. ³⁸ Ti iikamim tiki nwowim sima siyiu miyik tir tani, simiir iga hinda tinda nokwowikim mi sima Adi Komii siir yaiya digiumii haigingigi. Mi inkam nwirin krimaka nwoi mi siya yaewan kindiyiu wani mi siya kariir yai airin warar mi kindiyiu wani. Karairgin ti inkamin ninomor kouanin biya kimiir tir nikauni onakiyin. Mi mhoyiya kara swoki iti nua tiriir mi kara wi yamdiyar swokauni kindiyiu wani ti inkam iirin. Mi iya kara swoki iti mi wi kariir Adi Komiiyin siir dimin kirie komiiyin paenan niuwiyaiyin, wi saikar ninkin iti. Mi Adi Komii siir paekwosimin kintid kintidnanim

ninomor kou hiranim wi saikar ninkin owi. Iriig.

9 Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwowa boinkii, ti kam nhirim krimaka nokwoim, sima wi niki ao rani. Niingaka. Wa niki owi. Mhoiyya wa kigwini Adi Komii siya wi iikam hoimgakim simiir Biyyan Inkam Komii nrowi simiir kigriraowam. Mi siir kirieya wi warar ninkin iti. Iriig.

Jisis siir piua ya ini saa yimbiamkiya

(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

²Mhoiyya iiyim iriyyar kwira yamki mi Jisis siya ina yikiunamin Pita Jems mi Jon simiirin. Mi sima mhiu whirin siir iinainam. Ti mhiuin haruwa rani, ini kougi kou hirar nrowin. Mi simasimar ini owiu ti mhiu iirin. Mi Jisis siir piua ina kisinakiya simiir whwonkam idar. Mi siya ini yaeya piu wokiyyin. ³Mi siir yuis minim ini whisinin ywowim mi sima ini namamiinan ywowim. Inkamkin hiisokiyim yuisim hiriinan whisinin biri swoki imbiyamikim. Niingaki, niingakiinga. ⁴Mi Ilaija Moses sowa bidi bidinan inkamko mi sowa warar yimbiam. Mi sowar ini kigi u sowa Jisis saika boinai. ⁵Pita siya ti hiriinan diminin siir kigin mi siya ina boinkiyin Jisis siir, dimin taemin nowomwarkaiyuan inkam! Wadieka, krime tirirar nrowim mi krime amirim kwoima mirii ira Mosesnika mi ira Ilaijanika mi ira kiriirga. ⁶Sima tiki kam nwoimim ini nididkakar wokiyyim. Mi Pita siya taka yaiya nhiin nhiin asi boinkikin. ⁷Mi wau kwira ha nita simiir yauni kiikiirinuni. Mi yai kwira waunau hirar yimbiamki ina boinkiya, tikiin kariir yinisimkin kariir kwoinin ini siiramar naingwokwonanaeyin, kima siir yaiya sair wakae. ⁸Mi kamim siir kigna miriyyim sima ina dikaoraekaokiyim mi sima inkam nwir biri ninkin kigin. Niin-

gaka. Sima Jisis siirar kig, simaka saisar nrowi.

⁹Mi mhiuki u hir haiburgigim mi ha niunaiiniyyim mi Jisis siya ina swoki kauwok boin taraokiyin. Ti diminin kima kignamin wi inkam nwirni kipi swoki boinmauumimin. Niingaka. Kima kariirama tiki o. Inkamin ninomor kouanki nitin kariiram. Iiya siya naonami mi siya swoki insiin idwowi ie hirankin mi wi haniingi boinkii ti diminin kima kigin. ¹⁰Mi sima ini ta yaiya sairar yaingwokwokaiyyim. Mi simasimar boin, saeya ta yaiya ie hiranki nnsiin idwonaniya saeya dimu yaiga, ha? ¹¹Mi sima Jisis siir srii, sima ti kamim siyyu komii ninokninkiniyyim sima hiniin dimusi boinkim, biyyin wi Ilaija siya niti, ha? Mi inkamin krimiir whinkinsiisiyyin Mesaia yio wi mhoiyya niti, ha? ¹²Jisis siya simiir boinki, hiiipa! Kaimwoairga. Mi bii wi Ilaija siya niti digworaekwo hoimgakim simiir diriraerarkwokinam. Yokwo Komiiya ya hiniina boinka, ti inkamin ninomor kou hiranki nitin siya iriipi hiriinan yaigakin. Ta Yokwo Komiiya saeya hiniina boinkika, ti inkamin ninomor kouanki nitin, wi hikpai hikpai kasa hai rani. Mi sima siirin wi yai miyyik swoki boin tani, aniya? ¹³Kara kimiirin tisa boinkiyin, Ilaija siya bidi yitin. Mi kamim simiir kwoin imiirarar napim mi sima siirin siyupai siyupai haniingi tumbuninkin haiginiu. Mi Yokwo Komii saeya hiniina boinka Ilaija siirin. Iriig.

**Whran nwirin yiu biyiekakin
Jisis siya haiswoniskigigin**

(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43a)

¹⁴Mi ti kam nwoimim ina swoki itim, ti kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim simiiram. Mi sima ini simaka swokini owiuwim. Mi sima kig, iikam isid komiyyin simakar nrowi. Mi kam nhirim Adi Komii siir yai ninokninkiniyyim sima

Jisis siir kigna miriiyim kamim, si-makar ninkinwamwarkii boini. ¹⁵ Mi ti iikam hoimgakim sima Jisis siir kigwinim mi sima ina yanaawinim. Mi sima siirim iwitnam. Mi sima siir ini boiniu, hie! Akamwai! ¹⁶ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir srügi, kima ti kamim Adi Komii siir yai ninokninkiniyim simaka dimu yai boinaikim, ha? ¹⁷ Mi inkam nwirin ti iikam isid komiiyin simakar nwowin mi siya Jisis siir yai aiir wakae boinki, hae, dimin taemin nowomwarkaiyuan inkam! Yinisimin yiu biyie waeyai mikrimin ini siir nwowin. Mi kara siirin kiriirim asi nikiunanikin. ¹⁸ Finokiiinokin ti yiu biyeyin pi siir piu iiyam mi siirin pi siya nitirimtöwi. Mi siir yaiya yaeyopa hapi whopiigi nakii ibirgini. Mi siya siir big imiirar swoki aegiyimgyiki. Mi siir pua iki kirie namwoiuwiyim, swoki onkwo sipkaiyim. Niingaka. Mi kara kiriir kigna miriiyim kamim simiirim boinkin, ti yiu biyie iirin sima mi haiswoniskiigiyim. Mi sima dig biri nwokim. Niingaka. ¹⁹ Jisis siya ta yai aiir wakaeyin mi siya iikamim simiir yaiyaka yowarkii boinki, kima ti iikamim naingwo tibmii kamaekim! Niingaka. Wim kima ti hiniin hikim kariir hauuwi. Kara iiyim kimaka wi pariiga nwowi ti hik imiir haiyim, ha? Kima yinisimin kariirim wikiu nanani. ²⁰ Mi sima ti yinisimin Jisis siirim yikiunanani. Mi yiu biyeyin Jisis siir kigin mi ti yinisim iirin haniingi haigiitirimtio. Mi yinisimin nu iirar yikiiwariyimiyokin mi ina diwartaewarnamin. Mi yaeyop biyeya hapi whopiigi nakii ibirginkin siir yaiya. ²¹ Mi Jisis siya siir ad iir srügi, iiyim pariigim siya hiriinan nwokaiyim, ha? Mi siir adin ina boinkiyin, iya siya yinisim sapisapar nwowin saiirar nwobwakainakin. ²² Finokiiinokin ti yiu biyeyin siya haigiitirimtio nanaei siirin mi pi paeya mi itkaigi mi pi opa mi it-

maigi siya siir tio aokiyamar tirkin. Mi kira dig nwowi mi kira krimiirsi daingwoyimiyouk mi krimiir whindiriraerar haiginiu! ²³ Jisis siya boinki siirin, hiipa! Kaimwoka! Mi kira ina naingwo tibmiyiyin siiramin, aniya? ²⁴ Mi ti yinisimin siir adin biri kimiminkikin ina kauwokiyan kara bidi yaingwo tibmiiyin mi kariir naingwo tibmiiya komii rani! Kira kariir naingwo tibmiiya saiir kinsiiis haiginiugi kirie nwokiyam!

²⁵ Mi Jisis siya kig iikam isid komiiyin namwoniyan. Mi siya ti yiu biyeyin siir asi nikwao boinkikin, kira ti yiu biyie waeyai wiingirwii tirbumbu haiginiuwiyan kara kiriir boinki, kira ti yinisimin siir diuguski. Yio hiniin kipi tirbumbu haiginiu. Mi kira siir piu kipi swoki omimin. ²⁶ Mi yiu biyeyin ina dikauraekaukiyan. Mi siya ti yinisim iir haigiitirimtögi. Mi siir pua ina yinkinimnisnakiya mi siya ina yamin. Mi ti yinisimin siir pua ini naoni piunan ywokiyan. Mi iikam nhirim sima boin, siya bidi yaonamin. ²⁷ Mi Jisis siya siir ina aiir nonkwo kininsiiin okwokiyan mi siya ina yinsiiin okwokiyan.

²⁸ Mhoiiya Jisis siya omaka namin mi kamim siir kigna miriiyim sima ina srüiyim siirin, krüma dig nwo karamae dimusi nwowi? Yiu biyie simiir ninimniskiiyim, ha? ²⁹ Mi siya simiir boinki, Adi Komii siirim srüi boina sasairga ti yiu biyie siir niniskiigiyin, dimin whirin dig nwo rani. friig.

**Jisis siya kwisaka ina swoki
boinin siya wa naonami**

(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)

³⁰ Mi sima ti om iir haiburgigim mi nu Galili hiriir yapriokiinam. Mi Jisis siya pi boriisopi inkam nwrkin siir ninokninkinim, maeyauwa siya nwowa. ³¹ Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiirin haniingi sibgu siboboiniu

haiginiu, inkamin ninomor kouanki nitin siirin wi siya nikropki simiiram, sima nisom aokiyam. Mi siya iiyim wi kwoima nwokwowaki ienau hirin. Mi siya wa swoki insiin idwowi. ³²Mi sima biri ninokninkinkim ta yaiya siya boina. Mi sima siir sriiyam tirkim mi sima ini siirsi swoki ididim. Iriig.

Yipikin siya kougikou nwowin, ha?

(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

³³Mi sima om Kapeneam hiriir yim-biyam. Mi sima omaka bidi yapninop-kainamim mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir ini sriiyiu, kima siyiu hirin dimu yai napboinainikim, ha? ³⁴Mi sima ini yai mikrimar yok-wonainmimikim. Yim sima siyiu hirin min napboinainikim, yipikin krimiir kou nwowin, ha? ³⁵Mi Jisis siya ha nid-wowin mi siya kam iurnwiso siir kigna miriyyim simiirim yikiuna, sima nitim siirim. Mi siya ina boinkiyin, inkamin kimiir kou nwowam naingwowi mi siya wi siyamar kipi naingwona. Siya hiniina daingwo, an kara iikamim simiir aowa dwo. ³⁶Mi siya yinisim sapisapin nwira yinkikwona apnani mi simiir bopwoniya hirar ini okmwin okwoni. Mi Jisis siya yinisimin siir iina aiir yonkwo mi siya simiir boinki, ³⁷Inkamin kariirim naing-wowi mi siya yinisim nwir kigriraowi mi siya kariirarar kigrirao haiginiu rani. Niingaka. Siya Adi Komii siirin wara mi kigriraowi, siya nikropkikin kariirin mi kara ha nitkin. Iriig.

**Inkamin io krimiir nwo
karamae nwowiin mi wi
krimiir nomiiyau nwowi**

(Lk 9:49-50)

³⁸Jon siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowamwarkaiyiuan inkam! Krīma inkamin nwira kigi, yiu biyeyim simiir ninimniskiiyin kiriir inigin siir kirie aiir. Mi siya krimaka

biri namasugin mi krīma siirin asi boinikidugin siya wi yiu biyie pi ninimniskiiisi. ³⁹Jisis siya Jon siir boinki, krīma siir kipi nikidu! Inkam nwirin kariir inig iir tiri dimin komii whir mi siya kariirin wi yai biyie wara ninkin boin tani. ⁴⁰Inkamin io krimiir nwo karamae nwowiin yio siya krimiir nomiiyugin. ⁴¹Kara kimiirin yaimwowa boinki, wim kima Kraisi isidgim mi inkam nwirkin kimiir hauu kwiyaei op mi ti inkamin digworaekwo wi ta mii aiirsi haii. Mi ta yaiya, ya yaimwoka. Iriig.

**Siyiu biyieki nipiyaokiigin
inkamin siir naingwo tibmiiya**

(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

⁴²Mi inkamin ti yinisimin siir whinkiyopsibgi haiginiuwi, ta naingwo tibmiiya Adi Komii siiram saiirin mi bii siya mi aonami yai karamaeka. Mi ti hiriinan inkamin siiram siya komii nhira hai siir nii iir nomborugiyam. Mi siirin wi whii komii solwara hir tani omboru kimai whiridgi. ⁴³Mi kira ha naingwowi iin kiriira saiirin siyiu biyie ti tirhaiginiu mi kira saiirin kaigrip itkiigi. Mi kira ina kwiruwa sasa mi onami ti omin Adi Komii siya kigriraowiyin siir iikam whiekak imiir siirin wi wadiyar mi owi. Mi kiriir iina kwiso hiriirar nwokriprakai mi wi siyiu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyiuin, siyiu miyik rani. Mi kiriirin wi sowa nipiyaokinami maeyauwa paeya niutingi karamae nwowiya saiir hiriirin. Mi tariigina ya miyik rani. ⁴⁴Mi ta maeyauwa saiir hiran iiyim biri swoki aokaowikim. Niingaka. Mi wi inkami kip sima naei. Mi paeya hir mi iuiya, biri swoki iutingimimimika. Niingaka. ⁴⁵Mi kira ha naingwowi iga kiriira saiirin siyiu biyie ti tir haiginiu mi kira saiirin kaigrip itkaigi. Mi kira iga kwiruwa sasa mi onami ti omin Adi

Komii siya kigriraowiyin siir iikam whiekakim simiir mi siirin wi wadieyar mi owi. Mi kiriir iga kwiso hiriyyar nwokripkaii mi wi siyiu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyiuin, siyiu miyyik rani. Mi kiriirin wi sowa nipiyaokiinami, maeyauwa paeya niutingi karamae nwoyiya sair hiriirin. Mi tariigina ya miyyik rani. ⁴⁶ Mi ta maeyauwa sair hiran iyyim biri swoki aokaowikim. Niingaka. Mi wi inkam kip sima naei. Mi paeya hir mi iuiya, biri swoki iutingimiminika. Niingaka. ⁴⁷ Mi kira ha naingwowi nhwona kiriirin siirin siyiu biyie ti tir haiginiu mi kira siirin habitkiigi. Mi kira nhwona nhiruwa sasar mi o nami, omin Adi Komii siya kigriraowiyin digworaekwo whiekakim simiir, wi wadieyar mi owi. Mi kiriir nhwona nhiswo hiriyyar nwokripkaii mi wi siyiu biyie sowa tiri. Yio ti hiriinan siyiuin miyyik rani. Kiriirin wi sowa nipiyaokiinami maeyauwa paeya niutingi karamae nwoyiya sair hiriirin. Mi tariigina ya miyyik rani. ⁴⁸ Mi ta maeyauwa sair hiran iyyim biri swoki aokaowikim. Niingaka. Mi wi inkam kip sima naei. Paeya hir mi iuiya, iriipi hiriinan bi swoki iutingimiminika. Niingaka.

⁴⁹ Paeya wi iikamim simiir idwovar nikrimkrinkinami wa krima nikrimkrinkiniyin siir hiriinan. ⁵⁰ Wa siya dimin wadiekin. Mi wa siir hiiya dig nwokiiyim mi kima wi paniina swoki tiri ti wain siya hiigak swoki okiyim? Kimiir kwoinin hii karamae nwoyiwin wain siir hiriinan kipi nwo. Niingaka. Kima ti wa kibiyin hiigak nwoyiwin naemin sibgu pridaeyin mi krimiir kwoinin hiriinan dwo. Mi kima, kimiir nomiiyauim simaka kwoin hiinsima nwoki owi. Iriig.

Jisis siya wig hanikii nonkwonani siyiuin siir boinmimaugin

(Mt 19:1-12; Lk 16:18)

10 Jisis siya ta maeyau air haiburgigin mi siya ina yamin Judia simiir nu komii iir. Mi siya Jordan ie mirmii hiran om imiir yam hir nwo imiir. Mi iikam hoimgakim ina swoki itim ini saikar swoki amwoniyim. Mi siya iinokiinokin simiirin Adi Komii siir yayim biiya siya niki owomwarkaiyiim mi ini simiirar swoki owomwarkaiyiin. Siir siyiuin hiriyyar tirikin.

² Farisi sima ha nitim mi sima Jisis siiram ini ikiunani. Mi sima siir srii, krimiir siyiuin wadieki pi yamisi owin siir wig air sopkiiyim, aniya? Mi sima Jisis siiram kinankiuwam tirkim. ³ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin simiir yai aairin, siyiu komiiyin biiya krimiir brougaeyin Moses siya hauugiyin krimiir mi siya paniina boinkikin, ha? ⁴ Mi sima boin, Moses siya wadie bidi ywokiyin. Inkamin yokwo win hauugi siir wiga sair sopkiyam mi saeya wa swoki ami sair pomou adim. ⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kima pi nantamyiriyirkim kimiir siyiu inakar. Mi Moses siya ti siyiu komiiyin kimiirin yokwo hiriinansi win hauugikin. Siya Adi Komii siir siyukuin tani. Niingaka. ⁶ Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nonkwokwokiiyim digworaekwo hoimgakim mi siya ina yinkin onkwokwokiiyim wigkam sowirwai warar. ⁷ Mi kamin siir yopii ad owiir asi haiburgigi mi siya siir wigaka asi namasu kripkaii. ⁸ Mi sowa wi piu kwiruwar nwo. Mi sowa wi yapa yapa nwo rani. Niingaka. Siya mi saeya sowa wi hinina nwo rani, yapa yapa. Niingaka. Sowa wi piu kwiruwar nwoiski. ⁹ Diminin Adi Komii siya nokiyopmasugiyin inkamki siir nikripim wi dig nwo rani.

¹⁰ Mi mhoiia sima omaka hiriir swoki amim mi siir kigna miriiyim kamim sima srii siirin ta yai aiiramin. ¹¹ Mi siya simiir boinki mi ti inkamin siir wig aiir sopkii mi siya yaeya wig nonkwonaei, yio ti kamim siir wig aiir sogigin. Mi siya siir biyan wig aiirin siyiu miyik biri tirkikin. ¹² Mi wig ira saeya saiir kam iir sogigi mi yaeya kam nini owiwi mi ta wiga saeya pi sogika saiir kam iirin. Mi ta wiga saeya saiir biyan kam iirin siyiu miyik biri tirgika.

**Jisis siir dimin miyik miyikim
yinisimim simiir hauu piuai
haiginiugim piuanan**

(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Mi sima yinisim sapisap nhirim Jisis siirim yinkikwona apnani. Sima minam naingwokim, siir ina simiir nonkwokiyim. Mi kamim siir kigna miriiyim sima io simiir ywoki. ¹⁴ Jisis siya hiriinan kigiyin siir kwoinin miyik biri naingwokikin. Mi siya simiir boinki, kima ti yinisimim simiirin kariirim kigninkinki yimbi niti kariiram. Kima simiir kipi nikidu naowid. Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin ti hiriinan yinisimim simiirgin. ¹⁵ Kara kimiirin yaimwowa boini, inkamin Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir namim naingwowi mi siir naingwo tibmiiya yinisim pragakni kwoinan dwo. Mi Adi Komii siya wi siirar sibgu kigriraowi. Mi siir kwoinin hiriinan nwo karamae nwowi mi siya wi ti omin siir napninopkainam tani. Niingaki. Niingaka. ¹⁶ Mi Jisis siir ina simiir yonkwo. Mi siir ina ha nonkwowa mi siya simiirin ina whinkinsiis haiginiuin. Iriig.

**Inkamin digworaekwoki
naokingugunankai ikin**

(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Jisis siya ha napnamin mi inkam nwirin siirim iwit nani. Mi siya ogmwo siir igmiiga kingiina ini akai hiuni. Mi siya siir sriigi, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam kibi! Kara wi paniina tiri kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin iinokiinok siir haiyamin, ha? ¹⁸ Jisis siya siir boinki, kira kariirin inkam wadie dimusi nikiugin, kiriir kwoinin ha naingwokin kanakanairgi niuwi inkam wadieyin, aniya? Adi Komii sasairgin inkam wadieyin. ¹⁹ Kira ti siyiu komiiyin siir bidi yinokninkinin: Kira inkam kipi nit mi wig kipi sop mi kira hii kipi tauae mi kira inkam nwirni kipi niksisa boin hiuriyu. Mi kira kiriir yopii adwo sowiirwai aowa dwo. ²⁰ Mi ti inkamin siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowomwarkaiyuwan inkam! Kara yinisim sapisapar nwonaniyin mi tisa nadigniyin. Kara ti siyiu komiiyin siirar napikin. ²¹ Jisis siya siir kigin mi siir kwoinin ina yaingwo bunan siirsi. Mi siya siir boinki, diminin whir tir karam kira nwowin. Kira kiriir digworaekwo hoimgakim tini hainaki inkam nhirim sima sainim. Mi kira umir simiir haii mi wi inkam paeprikabim simiir hauu. Mi mhoiia kira Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakim simiir, siir hirin wi dimin miyikakar mi owi. Mi kira kariir mhoiia wit. ²² Ti inkamin ta yai aiir wakaeyin mi siir whwonkamin miyik biri swoki onamkin. Mi siir kwoinin ini hikakar ywokiyin. Mi siya hikak dimusi biri nwokin siir digworaekwowim kasaki waeyao.

²³ Mi Jisis siya ina kaoyokiyokiiyiyin. Mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, inkamin digworaekwo hoim-

gakakin siya wi miinan miriinami Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakakim siir napninopkainamim. Whisarii rani, simiir kwoinim ini simiir digworaekwo imar nwowim. Sima pi boriisopi inkam nwir hauuwim. ²⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim sima ta yai aair wakaeyim, sima ini hinda yanaakiyim. Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinkiyin simiir yai aairin, ti yinisisimim inkamin Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin digworaekwo hoimgakakin simiir kigriraowiyin siir hiriir nami, siya wi miinan mirii nami. ²⁵ Mi hab saeya tidiyinin yuis panyin siir no iir ninopkainamim wi dig nwo rani mi inkamin umir digworaekwo whiekakakin siya wi ta haba miinan saeya miriia sahir hiriinan mii mirii rani. Niingaka. Siya wi mii komigi komii mirii nami Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir hiriir namamin. ²⁶ Mi kamim siir kigna miriiyim sima ini hindara yanaakiyim. Mi sima, sima sima yomboin amboinam mi hiriinanki niuwi mi wi nhinga haii kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin inokiinok, ha? ²⁷ Mi Jisis siya simiir kaokiyin mi ina boinkiyin, inkam wi dig nwo rani. Adi Komii krimiir Wanin siya wi digar nwowi. Adi Komii sasar whinkinsiis haiginiuwi siirin, ti dimin taeminim.

²⁸ Mi Pita siya Jisis siir boinki, wakae! Krima digworaekwo hoimgakim bidi haiburgigim mi krima tisi kirir mhoiia nitim. ²⁹ Mi Jisis siya boin, kara kimiirin yaimwowa boini iikam whiekakim kariirim naingwo tibmii mi ha haiburgigi ti digworaekwo hiriinanim, omaka, nomiiyau yokman, apu, adi, yinisim mi numir ³⁰ mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan, digworaekwo homgak imiirar swoki hauu kiiyuwi, kamim kariir kigna miriiyim kimiirin. Mi kima wi dimin kasa hai rani. Wi ti hinin digworaek-

wowim simiir hai. Omaka nomiiyau, yopii, yokman, yinisim mi numir, taka iia kam nhirim siyu biye wi kimiirar mi tirbumbugi. Mhoiia kima wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir haii. ³¹ Mi tariinanin kam nhirim inigak nwowim mi sima mhoiia simiirin wi aowa nikworinugigi. Mi ti kamim aowa nwowim, mhoiia wi inigak sima nwowi. Iriig.

Jisis siya kwoimaka ina swoki boinin siya nao nami mi siya wa swoki iinsiin idwowi

(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Sima om komii Jerusalem hiriiram yapnam mi Jisis siya simiir biia yamkwokin. Mi kamim siir kigna miriiyim sima ina yanaakiyim. Mi ini sima simar yomboin ididnamim. Mi iikamim simiir mhoiia napkiyim sima ini nididkakar mi owim. Mi Jisis siya kam iuur nwiswo siir kigna miriiyim simiir yikiuna. Mi siya simiirin haniingi boinmimauu diminin mhoiia siir tiranin. ³³ Mi siya boin, wakae! Tariinanin krima om komii Jerusalem siir niyami. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim mi sima inkamin ninomor kouanki nitin saikan wi yaigaka mi owi. Mi sima wi siir nisomaowama boinaii. Mi sima wi Juda iikam tani wi simiiram nikropki sima nisomaowam siirin. ³⁴ Mi sima siirin yai bibiyie wi haniingi mi boinaiginiuwi. Mi yaeyop wi siir mi yasi mi siirin wa mi tiowi mi siirin wa mi itaoki. Mi siya iyo wi kwisa nwokwowaki ienau hirin. Mi ii kwoimaka siya wa swoki insiin idwowi. Iriig.

Jems Jon sowa inig komiigak nwowam sriigo

(Mt 20:20-28)

³⁵ Mi Sebedi siir yinisim nwiswo Jems Jon sowa Jisis siirim yit mi

siir ini boini, dimin taemin nowom-warkaiyiwan inkam! Mi krira dimin whirin kiriir sriiyam mini. Mi nikrira minam naingwowi ti diminin kira kririir tirkiyim. ³⁶ Mi siya sowiir boinki, kowa dimuam naingwowi, kara kowiirin dimu minkiyim? ³⁷ Mi sowa siir boinki, iya kira Adi Komii siir om hiran digworaekwo hoimgakim simiir kigriraowi mi kira kririirin wi haniingin dimbingi, nwirin wi iiniga diknwon idwo mi nwirin wi yaioyaeya timi okmwin idwo. ³⁸ Mi Jisis siya sowiir boinki, kowa tari biri sibgu ninokninkinko ti diminin kowa sriiyin kariir? Mi kowa ta hika kara haiya saiiir hiriinan hika wa haii? Mi kowa wi digar nwowi ti mob opakakin kara kwiaeyin siir kwiaeyim? Mi kowa wi digar nwowi kariir hiriinan op baptaisim, aniya? ³⁹ Mi sowa siir boinki, nikrira wi digar nwowi. Mi Jisis siya sowiir boinki, kaimwoka ti op mobin kara kwiaeyin mi wo kowa wa timi kwiaeyae. Mi ta opa kara baptaisae, wo kowa hiriinan wa timi baptais. ⁴⁰ Wi nhinga namisi idwowi kariir iiniga mi kariir yaioyae aka. Ti diminin yio kariir dimin tani. Niingaka. Wi Adi Komii kirmiir Wanin siyar hidi simiirin. Mi wi nhinga namisi idwowi iiniga yaioyaeya.

⁴¹ Mi kam iuurim Jisis siir kigna mirriiyim sima ta yai aiir wakaeyim mi sima io prasae bi swoki okim Jems, Jon sowakan. ⁴² Jisis siya simiirim yikiuna, sima siirim nitim. Mi siya simiir boinki, kima bidi yinokninkinim inkam komiyyin omom omom kigriraowiyin sima nikworinuwi wi digar nwowi. Mi sima iinokiiinokin mii wa hauunanaei. ⁴³ Mi ti siyiu hiniinin yio kimiir tir kipi nwo. Niingaka. Mi inkam nwirin kimiir yaowae nwowim naingwowi mi siya whisarii mii prii mirriyan inkam dwo. Kimiir mii imiir whinmirriyam. ⁴⁴ Mi inkam nwirin kimiir biyyan inkam

nwowam naingwowi mi siya inkam ningan dwo wigkam whiekakim simiir mii imiir whinmirriyam. ⁴⁵ Mi ti hiriinan inkamin ninomor kou hiranki nitin siya minam biri nitkin kam nhirim siir mii imiir mirriyam. Niingaka. Siya hiniinan biri nitkin. Siya minam nitkin simiir miyyan inkam nwowam. Mi siya biri naingwoyimyokin naosiyin. Niingaka. Siya naowamar nitkin iikam whiekakim simiir nanmaiwarkananaowidam. Mi simiir dimin biyeyim siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi sima ini rirmiiyar ywokiyim. Iriig.

**Jisis siya haiswoniskiiyin
inkam nwirin Batimiaskin**

(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Mi sima om komii Jeriko hiriir yimbiam. Mi iya sima om komii Jeriko hir haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim siir kigna mirriyam sima mi iikam isid komii ikin, sima ini saika yinkin amim. Mi sima kig Batimiasin Timiasni yinisimin siya siyugbid hirar nidwuwini mi siya nhwokwisaekin. Mi siya iki iikamim simiiramar priikau priikauwikin umir minamin. ⁴⁷ Mi siya wakae Jisisin om Nasaretanin ini tir nwowin. Mi siya ina kauwok boinkiyin, Jisis Inkam Komii! Devidni isidin siirin kira kariirsi timi aingwobuna! ⁴⁸ Iikam hoimgakim sima siir yik, kira yai tanki. Mi siya yai ini komiyyar swoki kauwok boinkiyin, kira ti Devidni yinneyim simiir yinisimin, kira kariirsi timi aingwobumbu. ⁴⁹ Mi Jisis siya ina yamokwo naingwoyokiyokiiyiun. Mi siya ina boinkiyin, siirin wikiu nani. Mi sima ti nhwokwisae inkamin siirim yikiunam mi sima siirin ina boinmauu wakaekiyim kiriir kwoinin kirieya dwonam mi kira dinsiin siya kiiiram nikiunaei. ⁵⁰ Mi siir yiuisa ina kiwthro itkingiga. Mi siya biri

kimiminkin, ina yinsiin iwitnamin Jisis siirim. ⁵¹ Mi Jisis siya siir boinki, kira dimuim naingwowi, kara kiriirin pi dimu minki? Mi ti nhwokwisae inkamin siya Jisis siir boinki, dimin taemin nowomwarkaiyiawan inkam, kara minam naingwowi, kariir nhwonan pi nanaokigimokiyim. ⁵² Mi Jisis siya siir boinki, kira ha dam! Kiriir naingwo tibmiiya saeya nwowaiginiugikin, wadie kiriirin. Mi biri kimiminkin siir nhwonan ini wadieyar ywokiyin mi ina kigimokiyin. Mi siyiu hirin siya ini siir mhoyiya yapnamin. Iriig.

**Jisis siya om komii Jerusalem hiriir
napninopkainamin inkam
komiiyin nu kigriraowiyin
siir hiriinan nwonamkin**

(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jo 12:12-19)

11 Mi sima omisim whiswo om komii Jerusalem siir kingiin hir nwowo sowiir hirii yimbiam. Mi sima ti om whiswo Betfasi Betani mhiu Oliv kingiin hir nwowo sowiir hiriir bidi yimbiamim mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir nwisni yikropki. ² Mi siya sowiir boinki, kowa ti omin kingiin tirar kwowin siir dam! Mi iya kowa ti omisim iir napnimbiiyami mi kowa pi donki haomisimin siirar napkigami. Siirin sima bidi yimboruninkinin biya inkam nwirkin siir biri niki idwokin mi siya wa wakaeyokna rani. Niingaka. Mi uridin siir nimbuninkinin pi hirar hakaigingig. Mi siirin pa whainani kara nidwonamam. ³ Mi inkam nwirki sriigii, kowa dimuam nikiunami siirin, ha? Mi kowa wi hiniina dowarkii boin, Yaowae Komii siya miigakin siirin. Mi siya pi kimimin tani pa swoki ikropki kiriiramar. ⁴ Mi sowa ina yamwo. Sowa kig donki haomin omaka ira saiir anoka hir nimbuninkini mi siya ini idowiiya hirar nwowin siyiuka kingiin hir mi sowa siir hakainam. ⁵ Mi kam nhirim

kingiin hir nwowim sima boinki sowiirin, kowa ti donki haomin siirin dimusi hakainami, ha? ⁶ Mi sowa simiirin Jisis siya boinmauugiya yaiya saiir hiriinanar boinki. Mi sima ini wadieyar ywokiyim sowiirin. ⁷ Mi sowa ti donki haomin Jisis siirim hainani. Mi sowiir yiuiso siir idwo hir haigin mi Jisis siya siir idwower yidwo. ⁸ Mi iikamim simiir yiuism siyiu iirar hakinwin mi nhirim paeya kwiya undimtio hainaki siyiu iir haiginwinam. Sima siirin hiriinan minam tirkim, siir inigin siir hainanwinam inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hiriinan. ⁹ Iikam nhirim bii ywo mi nhirim mhoyi ywo. Mi sima ina kauwok boinkiyim,

Hosana! Kira ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir kirieni nitin siir kinsis haiginiu. ¹⁰ Siya krimiir kigriraowam nitkin biya krimiir brougaeyin Devid siya kigriraowa saiir hiriinan. Krima ini maigimaigra nwowinim mi kira siir kinsis haiginiu, kira inkam komii kiingin.

¹¹ Mi Jisis siya ha namin om komii Jerusalem hiriir yimbiam. Mi siya ina yapninopkainamin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir mi siya ina yapkigyokiyokiiyin omaka yainau hir mi omaka akpitga warar. Mi siya digworaekwo hoimgakim simiir napkig digiyin mi siya mii nhirim simiir miriiyim naingwokin. Mi bieyin ina yikiyamtibin. Mi kam iuur nwiswo siir kigna miriiyim sima mi siya, sima om Betani hiriir asi nam tibgin. Iriig.

**Jisis siya pae fikin siir boinkin
siya wi yin kipi bud**

(Mt 21:18-19)

¹² Mi iigwir nugakin sima om Betani hir haiburgikyakwokim mi ina swoki amyakwokim om komii Jerusalem hiriir. Mi Jisis siir mhoyiya ina yaokiya. ¹³ Jisis siya pae fikin wira kigi, arurig hirar nok-

wowini mi kwo saeyara nopki kaisisi. Mi siya siir kigiyyin mi ina yamin hiriir siir yinim ini hansiriu siya naeyam. Mi siya ini niinga yaka kigiutin, yin biri budgin, nhiruwa sim karamaeyar ywowin. Niingaka. Siya kwo ara ninkiniugin. Mi ti pae fikin siir iya yin siya budiya saeya waeyao ¹⁴ Mi Jisis siya ti pae yin siir boinki, kira wi yin kipi swoki bud mimin. Niingakiinga. Mi kamim siir kigna miriyyim ina wakaekiyim ta yaiya siya boinkiya. Iriig.

**Jisis siya
nipimparnatnowidninkiiigikim
kamim Adi Komii siir omaka
digworaekwo sair haiginim**

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jo 2:13-22)

¹⁵ Mi sima om komii Jerusalem hiriir nimbiyamim mi Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hiriir yapninopkainam. Mi siya kamim digworaekwo haiginim ta omaka aiir mi kamim ti nae digworaekwo imiir sain ikim, siya simiir ini nhinikriropnatnouwidninkiiigi. Mi siya kamim umir ninowana haiiyim simiir hiiyim simiir wara yinakinhiimnhin itkiigiigi. Mi kamim ipiyyin mi haiginim simiir hiiyim warar mi inkim inakinhimnhin itkiigiigi. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir boinikidugi, sima nae digworaekwowim ti siyiuin Adi Komii siir inig hainaniya omaka sairim napriokiinamiyyin siir pi haiginisi. ¹⁷ Mi siya simiir boinki, Adi Komii siir yaiya hiniina boinka, kariir omaka wi hiniina dapi, iikam hoimgakim simiir omakaka Adi Komii siirim kwisboinika. Mi ta omaka nae min kima nini haiginiya mi kima ini inkamin hii tauaeiyyin si nini idam oniiyyim inkamki kigs mi siir hiriinan nini tirnikim.

¹⁸ Mi prismi inkam komii komiiyyim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim, sima ta yai aiir wakaewinim mi simar kig iikam whiekakim Jisis siir siyiu iirara

napim mi sima ini nididkakar ywowim. Dimusi rani, iikam whiekakim sima siir siyiu iirar napi mi sima siir nisomaoni siyiuam asi hansirkim.

¹⁹ Mi naiowaka kamim siir kigna miriyyim sima mi siyar, sima om komii Jerusalem hir haiburgikrib mi sima ini om Betani hiriirar swoki am tibim. Iriig.

**Inkam naingwo tibmii mi siya
ha kwisboini mi diminin
siya sriiyyin wa haii**

(Mt 21:20-22)

²⁰ Mi iigwir nugakin sima ha nanyakwokim mi ina kigamim ti pae fikin bidi waiyugusamin. ²¹ Pita siya ta yaiya Jisis siya boina sair swoki aingwokiyyin mi siya ina boinkiyin, dimin taemin nowomwarkaiyyuan inkam, kira kigi ti pae fikin ii kira boingikin, siya bidi waiyugusamin. ²² Mi Jisis siya simiir yai aiir yowarkii boinki, kima Adi Komii siirim naingwo tibmii mi ti hiriinan diminin kima wi siirar mi tiri. ²³ Mi kima ti mhiu iir boinkii hiniin, kira damki, whii komiyya sair hir damikwomaaiyyu. Mi ti inkamin siya kwoin whisair naingwo karamae nwowi, siya hindara naingwo tibmii iski mi ha boini, ta kariir yaiya wi kaimwower nwowi. Kara kimiirin yaimwowa boini, diminin ti inkamin siya boini mi wi siir hiriinanar nimbiyami. ²⁴ Mi iya kira nhwo kwisboinkii dimin whir haiyam mi kira naingwo tibmii mi ha boini mi wi kaimwower nwowi kira wi ti dimin iirar haii. Kara kimiirin yaimwowa boini, ti diminin kima kwisboinkiyim mi wi simar swoki imbini. ²⁵ Iya kima Adi Komii siirim kwisboiniyyim mi inkam nwrkin kimiir tirbugin mi kima kwoin biyie siirim kipi nwo io saika nwowam. Niingaka. Kima nae saikar dombudninkin ae. Mi kima hiriinan tiri mi Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan siyiu iirar swoki tir haiginiuwu. ²⁶ Mi kima ti inkamin

kimiir tirbuin saika nongwomamaïr ae karamae nwowi mi Adi Komii siya kimiir dimin biyeyim wi simiir haiy-oprimdiyumiigi rani. Mi siya wi kimaka mi ingwomamaïr ae rani. Niingaka. Iriig.

**Sima Jisis siir sriigim ta miïya
nhinga hauuga siirin**

(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Mi sima ina swoki amim om komii Jerusalem hiriir. Mi Jisis siya ina yap-ninopkai namïn omaka Adi Komii siir inig hainaniya saïir. Mi kam nhirim pris nwowim mi kam nhirim Adi Komii siir siyu komii iir kigriraowi ikim mi Judami kam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim, sima yitswo Jisis siiramin.

²⁸ Mi sima siir ini sriini, kiriirin kirie nhinga hauugin, ta miïya saïir Biiyan Inkam Komii nwowin? ²⁹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, kara iriipi hiriinan pi kimiir mi kwasrii dimin whirin siirim. Mi kima kariir yai aiir wakae boini mi kara kimiirin pa mi boin-mauuwi inkamin ta miïya kara miri-ya saïir boinkiyin. ³⁰ Mi yipikin Jon siir nikropkiyin ilkamim simiir baptais haiginiuwam? Adi Komiiyin ninomor kouanin siya piyamisi ikropkiyin, iyie? Mi tari nuan inkamkin piyamisi ikropkiyin, aniya? ³¹ Mi sima io simasimar yinwo anwo mi krïma ha boini, ti diminin ninomor kou hirankin mi siya wa boini mi kima dimusi nwokim siirim biri naingwo tibmiigim, ha? ³² Mi krïma ha boini, siya inkami diminkin, ta yaiya wi dig nwo rani. Niingaka. Mi sima iikamim simiirsi swoki ididi. Iikam hoïngakim ina ninokninkinim Jon siya profet inkamkingin. ³³ Mi sima Jisis siir yai aiir asi wakae boinkim, krïma ninokninkin tani. Mi Jisis siya simiir boinki, kara iriipi hiriinan pi kimiir mi boinmauu rani. Niingaka. Inkamin kariir boinkiyin ta mii aiirimïn. Iriig.

**Boiniyio yaiya inkam biyeyim wain
numira saïir kigriraokim**

(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

12 Mi Jisis siya boiniyio yai nhirim simiir boinki, siya boin, inkam nwirin numir waina ha yiyokninkinam mi ina yitkii ninkin iuin. Mi siya ie komiiyin ina yopin. Mi diyamir komiïya ira yopkikaigi ti ie iïir, wain imiir warbrompropnamim. Mi pada bripriya haini miriinainam koua hiriir, kamim saïir kigriraowim simiirim. Mi siya simiir boinki ta numira kima sibgu kigrirao. Mi iïya ti paeyim sima budgin mi sima higi mi nhirim wi kimar whin haii mi nhirim wi kariir whin hauugi. Mi iïya siya simiir boingigin mi siya ina haiburgigin siir om iïirin. Mi siya ina yamin aru maeyauwa. ² Mi iïya ta wain numira saeya higiya mi numiran inkamin siya yikropki inkamin whisarii mii priimiriïyin siir, kamim wain numira saïir miriïyim simiirim. Siya minim nikropkikin ta numira saïir nae nhirim siir hauugiyim. ³ Mi kamim numir kigriraowiyim sima ti inkamin whisarii mii priimiriïyin siir yankabrimdinu okwo mi sima siirin ina yipimpar haiginiugiyim. Mi siirin ini niingar swoki ikropkiyin. ⁴ Mi siya whisarii priimiriïyin inkamin nwira swoki ikropki simiiram. Mi siirin sima mwo iïir yikirki mi siirin haini yigbumbu haiginiugi. ⁵ Mi siya whisarii priimiriïyin inkam nwirin nwoimaka ina swoki ikropkiyin. Mi ti inkamin yio hiriinan, ina mi isomaokiyin, sima mi siya kamim whisarii mii priimiriïyin simiirin hoïngakar yikropki. Mi sima nhirim hindara mi tioki mi nhirim ina yisomsom aokiyim. Mi sima ti hiriinan siyuiïn nwiruwanï biri tirkin. ⁶ Mi siir hirin nwiruwar nwowi siya siirar yinisimkin, siir kwoïnin siirimar naïngwokwonanaeikin.

Mhoigi mhoiia ini siir yinisim iirar yikropkiyin ti kamim numir aiir kigriraowiyim simiiram. Siya hiniina boinkikin, sima wi kariir yinisimin wi siir yaiyar wakaeyoknaei. ⁷Mi ti kamim ta numir aiir kigriraowiyim sima, sima simar yomboin amboin, ti inkamin siir adni digworaekwo whiekakim wi siya hai. Hundie! Krima siir nisomaoki. Mi ta numira wi krima krimar nwoki. ⁸Mi sima siir nisom aowam kauwok boinkikim mi siirin numwowa hirir yisom itkaigi.

⁹Mi Jisis siya ina swoki sriiyin, ta wain numira saiir adin wi paniina tiri? Mi iya siya niti mi wi ta numir aiir kigriraowim kamim wi simiir nisomsom aoki. Mi ta numira wi inkam nhirim simiir boinki, sima kigriraowim saiirin.

¹⁰Mi kima tari Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowim simiir biri mwangim? Siya hiniina boinkikin, ti kougouwin yaewan kima kindiyiu wangigin mi tariinanin siya ini bopwonauan kougou yamwoiwin. ¹¹Siirin biiki biiyin, Biiyan Inkam Komii siir yaiya tirkim mi ti diminin ha nimbiyamkin. Mi krima siir kigiyim ini wadieyar ywokiyim.

¹²Mi ti Judami inkam adiyaowae komii komiyyim sima bidi yinokninkinim Jisis siya ta boiniyo yaiya simiirar kwaboinka. Mi sima Jisis siir nonkworimdinu hainamim tirkim omaka hiuyokiyokaiya saiir hiugripkiikikaigigim mi sima ini iikamim simiirsi yididim. Mi sima siir haiburgigim mi sima ina yamim. Iriig.

Mi sima Jisis siir sriigim umir hauuim inkam komii Sisa om whiranin siirim

(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

¹³Mi sima Farisi simiir nhir ima mi Herot siir kam nhir ima simiir yikropki mi sima yam Jisis siirim. Mi sima Jisis siirin minam kinankiugim siya yai biyie

boinim. Sima bidi yinokninkinim, siya hiniina boinkiswo, ihi Farisi kamim Judami isidin sima wi io pi yowwin siirin. Iyie? Siya ha boinkiswo. Niingaka. Mi Herotni isidin sima wi io simiir pi mi owin. ¹⁴Sima ha nitim mi siir ini boini, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, krima bidi yinokninkinim yaiyim kira boiniyim kaimwowaigim. Kira inkam nwiruwaniyim biri naingwowikin mi kira inkamin inigakin yaeya yai biri swoki boinikin mi inkamin inig kara maeyin yai whirni. Niingaka. Mi kira iikamim simiirin Adi Komii siir siyiuin siir yaimwo imiirarar boinimauuwi. Kira paniina naingwowin? Mi krima takis inkam komii Sisa siir hauuwi mi wi wadieyar nwowi. Iyie? Niingaka. Wi hauu rani, aniya? ¹⁵Mi Jisis siya bidi yinokninkinim, simiir niksisaeaya. Mi siya simiir boinki, kima kariiram dimusi kinankiuwi, kariir niksisaeayim? Kima umira kwira whainani kara kigam. ¹⁶Mi sima umira kwira hainani siirim. Mi siya srii taka hiniin umir whwonkama nhiniir inigin nwoka, ha? Mi yim sima ina boinkiyim, inkam komii Sisa siirga. ¹⁷Mi Jisis siya ina wakae boinin simiir yai aka, Sisa siir diminin kima Sisa siirar hauu. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir diminin yio Adi Komii siirar timi hauu. Mi sima ini siir siirara yaingwokwowim. Iriig.

Sima Jisis siir srii inkamin naonamiyin mipa swoki insiin idwowi

(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

¹⁸Mi mhoiia Sadyusi nhirim Jisis siirim yit. Sadyusi sima hiniina naingwokim, inkamin naonamiyin wi swoki insiin idwo rani. Mi sima siir ini sriini. ¹⁹Inkamin iikam nowimwarkaiyuwiyin Moses siya hiniina winkikin yai kwira krimiirimin, iya inkam nwirin siya naonami mi siya

yinisimkak biri nwogigin mi wiga ina ywokiya mi ti kamın siir nomousimın wi siya swoki onkwonaei ta wiga? Mi mhoyiya siya yiniekak nwowi siir yaowaeyin siir igsopa wi siya nwoki okwokairinanaowidi? ²⁰Mi simayao iriiyar nwiskiniuwi, yaowae wig siya yonkwona mi mhoyiya siya ina yaonamin. Mi siya yinie biri niyogigin, ini niingar yaoyopnisugika siir wiga. ²¹Mi yaowae saika nwokaiyin mi ini siya swoki onkwona ta wiga, yio iriipi hiriinan ina mi aonamin. Mi siya ini yinisim karamaeyar mi ogigin, yinie bi mi iyogigin. Mi nwoimakan iriipi hiriinanar mi tir. ²²Hirii hiriinankina ti kamiyao iriiyar nwiswo ta wig irua saiirara nonkwonakim. Mi sima yinie biri swoki iyogigim. Mi mhoyiya ta wiga ina mi aonama ²³mi mhoyiya ti kamiyaowim naonamim sima swoki insiin idwodwo digi ieyankin mi ta iiya, ta wiga wi nhiniir wig nwowi? Kira bidi yinokninkinın ta wiga simiiryao wigar niki oka, Sadyusi sima hiniina sriigim siirin.

²⁴Jisis siya simiir boinki, kima Yokwo Komiiya saiir yai biri ninokninkinkim. Mi kima Adi Komii siir kirieya saiir biri mi inokninkinkim? Mi kima yaimwoni bi mi inokninkinkim? Mi kimiir kwoinim miyik paniinsi yaingwosi. ²⁵Iya kamim naonamim sima ninsiin idwowi ie hirankin, sima wi wig nonkwonakak nwo rani. Niingaka. Sima wi ninomor kouan paekwosimim simiir hiriinan nwowi. ²⁶Mi ta yaiya sima kamim naonamim simiir boina, sima wa swoki insiin idwowi, ie hirankin. Mi kima tari yokwowa Moses siya winkiya saiir biri mwaingim, ti niwiiyin paeya paekikopim simiir niuwa. Mi Adi Komii krimiir Wanin siya Moses siirin saiir boinmauukin, siya hiniina boinkikin, kara Ebrahim, Aisak, Jekop omwai waiyayokiyokiiyim simiir Adi Komiiigin.

²⁷Adi Komii siya ti kamim naonamim simiir Adi Komii rani. Niingaka. Siya kamim omwai waiyayokiyokiiyim simiir Adi Komiiigin. Wari kimiir kwoinim miyik rani, ini biyie ywowin. Iriig.

**Adi Komii siir siyu whiekakim
simiir biyan siyu ieya**

(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

²⁸Inkam nwirin siyu komii ninokninkiniyin siya ina yitin. Mi siya wakaeni sima yaiinan ninii. Mi siya wakae Jisis siya boiniyim yaiyim simiir, siya yai wadie imiirara boini. Mi siya Jisis siir asi sriigin, piki hiniin siyu ikin, siyu whiekakim simiir bii nwowin? ²⁹Jisis siya siir yai yamdi hiniina yowarkii boin, biyan siyuin sima hiniina win boinkikin. Wakae! Kima ti iikamim Isrelanim, kima ti biyan siyuin siir sibgu wakae! Krimiir Adi Komii nwiruwana siyairgin Biigi Biyan Inkam Komiiyin ³⁰kira kiriir Biyan Inkam Komiiyin siirim daingwo. Mi kiriir mhii kwoinim mi kiriir kirieya siirara hauu iuguski. ³¹Mi mhoyian siyuin yio hiniingin kira inkam whiekakim simiiramar daingwo irkak, kira naingwokwonanaeiyia kiriir piu aisi saiir hiriinan. Siyu whirkin ti siyu whiswo sowiir kou biri nwokin. Niingaka. ³²Mi ti inkamin siyu komii ninokninkiniyin siya Jisis siir boin, inkamin iikam nowimwarkaiyuwiiyin! Kira yai wadieya boini. Hiipa, kaimwoka! Adi Komii siyairgin Biyan Inkam Komiiyin, inkam nwir karamaeka. Niingaka. ³³Mi krimiir mhii kwoinim mi krimiir kirieya siiraramar daingwokwonanaei. Krima naingwokwonanaeiyia krimiir piu aiiram saiir hiriinan. Krima ti siyu whiswo sowiirar dap iski. Mi ti siyuin ini ti Adi Komii krimiir Wanin siiram nanag hauuwiiyin siyuin wraisu minim sim mi ini siir kou ywowin. ³⁴Mi

Jisis siya ta siya wakaе boinkiya sair wakaеkiyin mi siya ina yaingwokiya ti inkamin ninokninkin wadiekakin. Mi Jisis siya siir boinki, kira aru nwo rani, ini kingiinar nwowin kariiram nitim mi kariir aowa nwowim. Mi kara wi kiriir Biiyan Inkam Komii nwowi kiriir kigriraowam. Mi iikam hoimgakim sima Jisis siirsi yidid mi siirimin yai nhirim paniinsi swoki sriisi Iriig.

Jisis siya simiirin Kraisi siirim sriigin

(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

³⁵ Jisis siya Adi Komii siir omaka sair nwowin mi siya yayiim iikam imiirin hirar yowomwarkaiyu. Mi siya simiir srii mi sima ti kamim siyu komii ninokninkiniyim, sima hiniin dimusi boinkim, Kraisi Devidni yinieyim simiir yinisimkin, ha? Mi ta yai hiriinana sima boina, kima paniina naingwokim? ³⁶ Adi Komii siir naeyuun Devid siir niisi-imaugin. Mi Devid siya hiniina win boinkikin,

Adi Komii siya kariir Biiyan Inkam Komiiyin siirin hiniina boinkikin, kira kariir ina inig aair didwo. Mi mhoyiya kara kiriir sau omomin wi siir waorimtiokiigi. Mi sima kinaka wi kirie nwo rani, wi kiriir aowa nwowi.

³⁷ Mi ta yayiya yokwoni siya win boinkika. Devid siya siirin hiniina dapikiuwi Kraisi siya Biiyan Inkam Komiiyin. Mi siya Devid siir apu dimusi nwokin? Ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia mi iikam isid komiiyin ini maigimaigar ywokiya, siir yai wakaeyamin. Iriig.

Jisis siya kamim siyu komii ninokninkiniyim simaka yaigakin

(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

³⁸ Mi Jisis siya simiir nowimwarkaiyuwim mi siya ina boinin, kima sibgu mintarao siyu

komii ninokninkiniyim kamim simiirsiiyin. Mi sima yuis bripri kaiiyim mipa nouaptatao ami. Sima minam naingwowi, iikamim maeyau kwiruwa nidwowiya sima simiir nwoki boin winim, akamnaei. ³⁹ Sima minam naingwowi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya iikamim simiir whwonkam ida minam nidwokai, iya nae komii aair naei mi nae miyik miyikim wi simiirar nwoki hauum biyyin. ⁴⁰ Sima wig igabaeyim simiir omaka imiir kininbimbiramikim simiir kamim naonamim. Mi sima nhwo kwisboiniyim mi yai priei boiniyim, sima pi niksisaеi. Mi mhoyiya sima inkam komiiyin yai hidiyin saika nokwo boini mi sima wi hik hiriinansi haii. Iriig.

Wig igabaeya digworaekwo karamaeya Adi Komii siir hauuga umir mirmii kwisuwa sairo

(Lk 21:1-4)

⁴¹ Jisis siya miya umir haiigiya Adi Komii siir omaka hir nwokaiya sair kingiin hirar nidwokin. Mi siya ina nidwo kigriraowin iikamim umir nitkaigaiyuwim umir haigi miya sair. Mi umirkak kamim yim umir hoimgakar mi itkaigaiyu. ⁴² Mi wig igabae ira digworaekwo karamaeya sair kamin bidi yaowin, saeya ha nita sair umir mirmiisim kwiswo ina mini itkaigaiyuugiga. Mi ti umir mirmii mirmii kwiswo saeya nitkaiyuugigo iriparin ini kwiruwar ywowa. ⁴³ Mi Jisis siya kamim siir kigna miiyiyim simiiram yikiuna, sima siirim nitim. Mi siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwowa boini, ta wig igabeya digworaekwo karamaeya sair kamin bidi yaowin, saeya umir prasae biri nini itkaiyuugiga ta umir miya sairin. Mi iikamim umir sair nitkaigaiyuwim ini ta wiga saeya taouugam. ⁴⁴ Ti iikam

omkakim sima umirkakim, simiir umirim ina nwokaiyim. Mi sima nhirim umir miya aiir haigigi. Mi ta wiga saeya niingakiinairga mi saiir umirim ina yitkaiyi swokiyim. Mi saeya ini niingar ywokiya. Nhirim nae sainaeyim biri swoki onaowidgim. Niingaka. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir boinkin wi sapi bimbirgigiya

(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

13 Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir haiburgigin mi siya ina ya-pamin. Mi inkam nwirin siir kigna miri-yin siya boinki siirin, dimin taemin nowimwarkaiyiwan inkam! Ti siiya komii komiiyim simiir kigi. Mi omaka miyik miyikim Adi Komii siir omaka kingiin nwowim simiir kigi! ² Mi Jisis siya siir yai aiirin hiniina yowarkii boinki, kira ina kigin ti omaka komii komiiyim, aniya? Mi kira wa kig rani, si-ya nhirim ini siiya nhirim simiir idwo haiginim. Niingaka. Mi sima wa nhimn-hinkiiainainami. Mi nhirim wa niki ipim-pamki. Iriig.

Jisis siya boin hikpai hiikpai whiekakim wa nimbiyami

(Mt 24:3-14; Lk 21:7-9)

³ Jisis siya mhiu Oliv siir nidwokin mi siya yidwo kigi yarmiya hiriir, Adi Komii siir omaka komiia hapi nwowi mi Pita, Jems, Jon mi Endru simasi-mar yit Jisis siirimin. Mi sima siir ini sriini, ⁴ kira krimiir boinmauugi, wi paka hiniin iya saiir nimbinii ti digworaek-wowim. Wi piki hiniin dimin iki nimbinii biyin krma ninokninkinamin. Mi ti digworaekwowim ini kingiin nwowim wi simbi nimbini, ha?

⁵ Mi Jisis siya simiir boinki, kima ha hiirtarao, kimiirin wi inkam nwrkin pi niksisaeksi. ⁶ Kam nhirim sima wi kariir inig iir nini kinsina dapnii. Mi sima wa boini, ti inkamin yio karaigin. Mi

sima wi iikam hoimgakim simiir nik-sisaei mi sima wa nwoki aingwo tibmi-iyim. ⁷ Mi iya kima ha wakaei yaiiya ini kingiin tirar kwiniya mi yaii kwira ini hindankin mi kirirniya mi kima wi kipi naingwoyimyokwin, takina ya wi bii nimbini. Mi iya digiyana ya ina niki owa. ⁸ Kam nhirim om whiranim wi om whiraka nini iniiyuwi. Mi nu whiran kamim wi nu whiran kamim yaii simaka nini iniiyuwi. Mi maeyau nhirim niinin wa mi iti mi mhii wa mi aowi. Mi tiki hiniin diminpai diminpaiyim sima nimbiyami, mhoiia wi komiia nasae owiuguski wi gwo rani. Niingaka.

⁹ Kima kimasiyar timi mintirao, kimiirin wi sima nonkworimdinu hainami kamim yai hidwiniyim simiirim. Mi sima kimiirin wi omaka yai nidwokai wakaeiya hirar tioki. Mi sima kimiirin wi inkam komii komiiyim omom omom kigriraowiyim mi inkam komiiyim nu kigriraowi ikim, wi simiir whwonkam ida nini okmwim okwoiwi. Mi kima wi kariir yaiwin kibiya saiir niki boinmi-mauuwim simiirin. ¹⁰ Iya digiyana wi aisiima niki digi rani, iikamim omom omomanim hinda tinda nwowim sima ta yaiwin kibiya saiir tiki wakae digi. ¹¹ Mi iya sima kimiir nonkworimdinu hainami inkam komiiyin yai hidwiniyin siirim mi kima wi kipi nidid mi wi ha kipi naingwo, krma wi paniin yaiyim sim boini, ha? Niingaka. Yai hoimgakim Adi Komii siya wi ta ii aiirar boinmi-mauugi. Mi yaiyim kima boini mi wi kima boin tani. Niingaka. Wi Adi Komii siir naeyiuin siyar boini. ¹² Mi yaowae wi siir nomousim iirar nikropkii kamim sau ninitiyim simiirim, sima nitim siirin. Mi adin siir yinisim iirin wi ti hiriinan siyu iirar mi tiri. Mi yinisimim yim wi simiir yopii adim simaka ninii yaii. Mi simiirin wa nikropki kamim sau ninitiyim simiirim, sima nitkikikinim simiirin. ¹³ Mi iikam hoimgakim sima

kimaka io wi whisarii nwo rani, kima kariir siyiu iir napikim. Mi sima wi ti hiriinan siyiuin siir asi tiri kimiirin. Iya digiyana saeya digi mi ti inkamin hikpai hikpaisi nikii karam nwowin mi siirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei. Iriig.

**Dimin biyieki biyeyim
wi sipi nimbini**

(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

¹⁴Mi iya kima ti dimin biyieki biyeyin om kopbumbuwiyin siir kigi, siya wi maeyauwa haiyaeiya wi saair nokwowini. Mi inkamin ta yaiya saair mwaini, siya wi sibgu dinokninkin mwain. Mi ta iya iikamim nu Judia hir nwowim, sima wi mhiua hiriir nidamami. ¹⁵Mi inkamkin piu aeyin hii hir nidwo siiswaki, siya wi siir omaka hiri swoki iwit iiyam tani, siir digworaekwo imiir hainakiyim. Niingaka. ¹⁶Iya inkamin siya siir numir aiir tirkwowaki, siya wi swoki haiyiug am tani, siir yuis aiir hainakiyim. Niingaka. ¹⁷Mi yimbisimim wigim yinpiugak nwowim mi nhirim yinisimim mwiiyar niki aeyim mi sima wi hik prasae hai rani. ¹⁸Mi kima nhwo kwisboin ti diminin ta iya nao komiigi kiniya saair kipi nimbini. ¹⁹Mi ta iya wi hik prasae hai rani. Mi iya Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwowin mi ta hiriinan hika bi nimbiamka, tariinanin tasa niki oyokiyokwiya. Mi mhoyiya iriipi hiriinan, ta hik hiniina wi nimbiam tani. Niingaka. ²⁰Mi Adi Komii siya ta ii aiirin haruwa nikwoninkikripna karamae nwoi mi iikam whiekakim sima wi hinda priiyop itkaigii. Mi siya iikamim siya nimbingiyim simiirsi naingwoyimiyoikin mi siya ta iya haruwa asi nikwoninkikripnakika.

²¹Mi ta iya inkam nwirin kimiir boinkin, kigi! Kraisin tisi tapi nwowin. Mi nwirin yio wa mi kwaboini, kigi!

Krais siya isi hapi nwowin. Mi kima wi kaimwo kipi nwo ta yai aiirin. ²²Mi mhoyiya kam nhirim wi ha niksisaei, kara Kraiskin mi kara profet inkam nwirin, wi simiir hiriinan nwonanii. Mi sima dimin komii komiitim mi miipai miipaiyim wa mi kininankiuwi iikamim Adi Komii siya nimbingiyim simiir niksisaeiam. ²³Mi kima sibgu mintarao, ti digworaekwowim tapa kara boinmi-mauu digiyim kimiir, mhoyiya wi simar swoki imbiyami. Iriig.

**Mi mhoyiya yaowae adin
ninomor kouanin wi sipi niti**

(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

²⁴Mi iya ta hik komiia saeya digi mi taka iya biyeyin wi hindara kakauu iuguskii. Mi bwana wi mi who rani. Niingaka. ²⁵Mi nauunim wi ninomor hiranka nikikii nainii. Mi digworaekwo kirie kiriyim ninomor kouanim wa kisiskii. ²⁶Mi wi sima kigwini Yaowae Adin ninomor kouanin wau mirsima saika ninkin iti. Mi siir kirie komiia mi siir dimin miyikin paenan niyaeiyin wi warar ninkin iti. ²⁷Mi ta iya siya wi siir paekwosimim simiir nikropki. Mi siya wi iikam whiekakim nuanim siya nimbinkiyim hinda tinda nwowim, wi simiir nikiuna digi, maeyau kwiruwa nangiriuyiyim. Iriig.

**Whrou siya ii hidni
siyiuin siir nikrigin**

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸Kima whrou siirar dinokninkin, iya pi whrou siya woki ti hiriinanin krime pa ninokninkini opin wi sipi niuwi. Mi opud naowin wa mi ikii kini. Ta hiriinan iya saeya opki niuwiya. ²⁹Mi hiriinankiniuwi mhoyiya wi kimar kigi ti diminin ini yimbiamin. Mi kima wi nwoki inokninkinkiyim, iya Yaowae Adin ninomor kouanin siir iya tiriir nitana kingiin bidi yowowa. ³⁰Kara

kimiirin yaimwowa boini, ti iikamim nwowim sima wi niki ao rani mi ti dig-woraekwo hoimgakim wa nimbiyami. ³¹Mi nu ninomorwo yo wa digii mi kariir yaiya wi wara digi rani. Niingaka. Iriig.

**Inkam nwirkin ninokninkin
tani ta iiya siya niti**

(Mt 24:36-44)

³²Inkam nwirkin ninokninkin tani ta ii airin nugak, nabie mi naiowaka. Niingaka. Mi paekwosimim ninomor kouanim yim hiriinan ta iiya saiir mi inokninkin tani. Mi Adi Komii siir yinisimin iriipi hiriinan ta ii airin wara mi inokninkin tani. Niingaka. Adin sasar ninokninkin iski ta ii airin. ³³Kima mintarao mi kima wi nhwo kipi whwonkai kima ninokninkin tani, tikiin wi paka hiniin iiya sae nimbinii. ³⁴Siya inkam nwirin siir hiniingin siir omaka saiir haiburgikin mi ina yapnamin maeyau gwira. Mi kamim whisarii mii priimiriyyim siir mii imiir, siya miyyim simiirin yapa yapa yonkwo digig. Mi siya inkamin ano iir ki-griraowiyin siir boingig, kira sibgu ki-grirao nhwo kipi whwonkai. Jisis siir boiniyo yaiya dig ywokiya. ³⁵Jisis siir yaiya tasa niki ama. Mi kima wi asi kigriraowi kima ninokninkin tani, iiya omakan inkamin siya niti. Siya wi paka hiniin iiya sae namisi iti, siya niibopwo namisi iti, iyie? Wi iuumaka namisi iti, iyie? Wi nugak namisi ityakwoki kima ninokninkin tani. ³⁶Mi kima sibgu ki-grirao, siya kimiirin wi hindara nhin-gaknisi. Siya wa kignisi, ina niki whwonkaiyim. ³⁷Ta yaiya kara kimiir boin-mauugiya, kara iikam hoimgakim simiir warar boinkika, kima mintarao! Iriig.

**Prismi yaowae adim mi kamim siyiu
komii ninokninkiniyim sima Jisis
siir nisomaowam boinkim**

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jo 11:45-53)

14 Mi ta ii komiia Pasova dimin whirkin kimbu karam nwoyiya, bretin waisikaiyin yis karamaeyin siir nikwo aeiya iiya mi ta nae komiia uga nikwo aebwakainami. Mi prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim sima boin, krima Jisis siirin wi paniina nonkworimdinu hainprakaii? ²Mi sima boin, krima wi ta ii komiia Pasova wi saiir kipi nisikiina nim wi ti iikamim siir whin nwowim wi sima pi whininiisi siirsiyin. Iriig.

**Wiga saeya wain Jisis siir
mwo iir naokinkika**

(Mt 26:6-13; Jo 12:1-8)

³Jisis siya om Betani hir nwokin Saimon siir omaka aiir. Ti inkamin paowaigi piskimkopouin. Mi iiya Jisis siya ha niki idwo aeyin mi wig ira ina yapninopkainaniya siirim. Mi ti wa mobin umir prasae bi saingin. Mi saeya kwaigwowa ina kinis haigiya ti wa mobin siir kibokouwa. Mi ti wa mobin piuii miyyikakin ini Jisis siir mwo iirrarar yaokin swokiyin. ⁴Mi iikam nhirim ta omaka saiir nwowim, simiir kwoinim miyyik biri naingwokikim ini io kwoin yaingwokiyim. Mi sima, sima simar yomboin amboin, saeya ti wa kibiyin siirin whisarii dimusi priidiriraerarkikin, ha? ⁵Mi tiki wa krimiir tirankin sainakikiswo mi siya pi umir prasae di saini. Mi siya umir paeyarim kamairim pi iuur iriyyar K300.00 nanar pi sainin. Mi siir umirim pi iki iikamim dig-woraekwo umir minam whaowaeiyim simiir pi hauuin. Mi sima io ta wig aiir ywoki. ⁶Mi Jisis siya boinki, kima ta wiga saiirin hindara kig ninkinki. Mi kima saiirin yai whisarii dimusi boini?

Saeya kariirin siyiu wadieki wadieyin si-
 irar tirkika. ⁷ Mi ikam paeprikabim ii-
 nokinokin sima wi kimakar nwokripkaii
 ti nu iirar. Mi kima digworaekwo simiir
 hauuwi, wi hiriyar ti hauu. Mi ankara
 kimaka wi ii priei nwo rani. Niingaka.
⁸ Diminin wig aeya tiram naingwowi,
 saeya wa tiri. Saeya ti wa wadieyam
 kariir piu naokinkiyin, ie haingikaiyam
 naokin haiginiugikin. ⁹ Kara kimiirin
 yaimwowa boini mi ti nuim hinda
 tinda nwowim wi yai win kibiya sai-
 irar mi boinmimauuwi. Mi ti omom
 omomim wi ti diminin siirar mi hai-
 giririr boiniyokiyokiii, ta wiga saeya
 tirkiiyin. Mi sima wi siirimar naingwok-
 wowi. friig.

**Judas siya ini apwougig wira
 inkam komiiyim simiir**

(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Mi Judas Iskariot siya kam iuur
 nwiso simiir nwirkin. Mi siya prismi
 yaowae adim simiirim yam, wir simiir
 nini apwougigim. ¹¹ Sima ta yaiya saiir
 wakaewinim, sima ini maigimairga
 ywowim. Mi sima ina yimbingiyim umir
 siir hauuwam. Mi ta ii aiirarin Judas
 siya ina yap hansir bwakaiyin, Jisis siirin
 simiir kinmauu itim. ¹² Mi biiki biyan
 iiya bret waisikaiyin yis karamaeyin
 siir naeiya ina yimbiniya. Mi sima sib-
 sib yinisimim saiir yisomsom aokao ta
 nae komiia Pasova saiirim, saiir naek-
 wowakam. Mi kamim siir kigna miri-
 iyim sima siir srii, krma nae pi papi
 nini diriraerariuwi, ta nae komiia saiir
 naeyim, kira naeyamin, ha? Mi sima
 Jisis siirin hiniina sriigim. ¹³ Mi Jisis
 siya kamim siir kigna miriiyim nwisa
 yikropki. Mi siya sowiir boinki, kowa
 om komii iirar dapninopkainam. Mi
 inkam nwirin op two komiia opkaka
 saiir hainani mi siya kowiirin pi om
 komii hir napyiskaigin mi kowa wi siir
 mhoyia dam. ¹⁴ Mi siya omaka ir nap-

ninopkainamkin mi kowa saikar dinkin
 apninopkainam. Mi kowa ta omaka saiir
 adin siirin pi hiniina tini boiniu: Dimin
 taemin nowomwarkaiyiuwan inkamin
 siya hiniina boinkikin, kariir maeyaua
 ini papi nwowa ta nae komiia Pasova
 kamim kariir kigna miriiyim simaka
 naeyana, ha? ¹⁵ Mi kowiirin wi siya niisi-
 imauuwi, maeyau kwira omaka anauwa
 kouana saiir nwowa. Mi ta maeyaua hii
 ipii saiirara. Mi kowa krimiir naeyim wi
 ta maeyau aiir tini diriraerar kwokin,
 krma naeyam. Siya sowiirin hiniina
 boinkikin. ¹⁶ Mi inkam nwiso siir kigna
 miriiyo ina yamwo. Mi sowa om komii
 hiriir yimbiyam. Mi digworaekwowim
 Jisis siya boinkiyim sowa ini simiirar
 ini kigiuwim. Mi sowa nae komiia ina
 diriraerar kwokino ta Pasova nae komii
 aiiram.

¹⁷ Mi naiowaka Jisis siya siir kigna
 miriiyim kam iuur nwiso sima yitrib.
¹⁸ Mi iiya sima hiiya nae haigin aeiya
 saiir hirar nidwoyokai aeyim mi Jisis
 siya boin, kara kimiirin yaimwowa
 boini, inkam nwirin krimaka tir nid-
 wokai aeyin kariirin wi wir siya nap-
 wouwi. ¹⁹ Mi kamim siir kigna miriiyim
 sima ini hikakar ywokiyim. Mi sima,
 sima sima yinsrii ansrii siirin mi tari
 kara, aniya? ²⁰ Mi Jisis siya ina yowarkii
 boinkiyin, kima ti kam iuur nwiso kimiir
 nwirkin niuwi ini tirar nwowin. Mi
 ti inkamin iin kanakar ninkin inop-
 kai haiiyin ta twowa nae haigiya
 mi wi siyar napwouwi wira kariirin.
²¹ Hiipa! Ti inkam yaowae adin ninomor
 kouankin nitin siya wi sipi naowi. Siya
 karaigin. Adi Komii siir Yokwo Komi-
 iya saeya hiniina boinkika mi wi min-
 tarao ti inkamin wir kariir napwouwin
 sau omomim siir, siirin wi hik prasaeki
 nimbiyam tani. Mi ti inkamin siir yopi-
 iya siir naokaina karamae nwokiswo, ini
 wadieki wadieya mi owin. Dimusi rani,

ti inkamin siya wi hik prasae hai rani. Iriig.

Jisis siya komunio kamim siir kigna miriiyim simiir hauu aekin

(Mt 26:26-30; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²² Mi sima ha niki aeyim mi Jisis siya Bretin nhira hai mi siya Adi Komii siir boin wadieki. Mi siya ina yinibim-bir hauugiyin kamim siir kigna miriiyim simiir. Mi siya boin, kima hai, tikinin yio kariir kipka. ²³ Mi siya mob wainin ira mi hai. Mi siya ina mi boin wadiekiyin Adi Komii siirim. Mi siya ina hauugiyin simiir, sima kwiyaeyam. ²⁴ Mi siya simiir boinki, takina ya kariir nhieka Adi Komii siya nimbingig aeya. Mi kariir nhieya wa naokiinainami iikam whiekakim simiir whindiriraerar haiginiuwam. ²⁵ Kara kimiirin yaimwowa boinkii, ti op wainin kara wi idip idip swoki kwiyae rani. Niingaka. Mi hiriyyar namiyokiyokiii mi wi iya kara wainin Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin wi siir hirar nini kwiyaeiyu iski. Jisis siya hiniina boinkikin. ²⁶ Mi sima mwai kwira wao. Mi sima mhu Oliv hiriir yam. Iriig.

Jisis siya Pita siir boinki siya wi digiumii siir haimriiyugigi

(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jo 13:36-38)

²⁷ Mi Jisis siya simiir boinki, kima wa nidamgrirgigi wi kanaka nwo rani. Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowa hiniina boinka, inkamin sibsib kigriraowiyin Adi Komii siya nisomaokii mi siir sibsibim wa nidam ninoopkii. ²⁸ Mi kara wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Mi biyyin wi karar namkwokini nu Galiliya hiriirin. Mi wim kima wi kariir mhoiyya niti. ²⁹ Pita siya ina yowarkii boinkiyin siir yai aiirin, yim sima kiriirin wa nidamgrirmiigigi mi

ankara niingaka. Kiriirin wi kinisu rani. Niingaki, niingakiinga. ³⁰ Mi Jisis siya siir boinki, kara kiriirin yaimwowa boini mi ta niyaka iuumin kwisaka wi niki ik rani mi kira kariir inigin wi hiriyyar miisisei kripkaii. Mi kwoimaka wi kira wakaeki iuumin ini nikiyakwokin. ³¹ Mi Pita siya ini igao yayar boinkiyin, kara kiriirin wi swoki imprio rani. Niingaki! Niingaka! Mi kara kinakar ninkin aowama mini mi kara kiriir inigin wi mi imprio rani. Mi kam nhirim siir kigna miriiyim yim iriipi hiriinan yai aiirar mi boinki. Iriig.

Jisis siya maeyau miyyika Getsemani nhwo saiir kwis boinikin Adi Komii siirim

(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Mi sima maeyau kwira saiir yimbiyam Getsemani. Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boingig, kima tapaiir didwoki, kara nhwo nikini kwis boiniuwu. ³³ Mi siya Pita Jems mi Jon simiirarar yikiunam, saika namam. Mi siya ini hikakar ywokiyin. Mi siir kiuin kiugak bi nwokikin. ³⁴ Mi siya simiir boinki, kima whaowae nwowi kariir kwoin siyarin ini wara yiyyuamwankiyin. Mi kariir piua ini warar yinkisimsibnakiya. Kima tirar dwoki mi kima sigpu mintara. ³⁵ Mi siya ha kwapnamin mi ini hindara yakai whinamin nu hirar. Mi siya ina kwisboinkiyin Adi Komii siirim. Adi Komii, kira digar mi owi mi ta hika wi kariir mi imbini rani. ³⁶ Mi siya boinki, adiyoi! Iya kira digworaekwo hoimgakim simiir tiramar naingwowi, kira wi digar mi owi. Mi ankara hiniina naingwowi, ta kariir hika kira saiir hainaowid. Mi kira kariir kwoin iirara kipi nwo, kiriir kwoin iirar timi o.

³⁷ Mi siya ha swoki itin mi ina kig-niyin, sima nhwo ara grinkan whini. Mi siya Pita siir ini boini, Saimon! Kira

nhwo whini, aniya? Mi kira pi haimi-
isima nidwo kao rani, aniya? ³⁸Kima
didwo kao mi kima nhwo min timi srii-
boin. Mi dimin whirkin kimiiram ki-
nankiuwi, wim wi nikiisi. Kwoinin ina
naingwowin dimin taemin tiramin mi
piu saeya kinii rani.

³⁹Mi siya ina swoki amin nhwo ina
swokini kwisboiniuin. Mi siya yaiyim
biya siya nikini sriiboiniuim, simi-
irar swokini sriiboiniu. ⁴⁰Mi siya ina
swoki itin kamim siir kigna miriiyim
simiiram. Mi yim sima nhwoki nirid-
nanaekim mi sima nhwo asi grinkin-
whinkim. Mi sima siirin ini yai kaonis
boinam whaowaeyim.

⁴¹Mi siya kwoimaka ha swoki itin
simiiram mi siya ina ini boiniyin simi-
irin, kima ina niki grinkinwhinkrip-
kaiyim, aniya? Ini dig ywoki, kima ti
kigi, iya ti inkam yaowae adin ninomor
kou hirankin nitin siir nonkwonakiyana
kam bibiyeyim sima, bidi yimbiniya.
⁴²Kima dinsiin, krima pi nami. Ti kig-
win, inkamin wir kariir napwougigin isi
nitin. Iriig.

**Sima Jisis siir nini
onkworimdinu hainakikin**

(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jo 18:3-12)

⁴³Jisis siir yaiya biri niki digika mi
Judasin kam iuur nwisio simiir nwirin
siya ina yitin. Mi kam isid komiiyin
saika yinkin it. Mi sima kamkiu minim
mi dan minim simiir warar yinkin
hainani. Mi prismi yaowae adim mi
kamim siyiu komii ninokninkini ikim
mi kam adi yaowaeyim siyiu komii ki-
griraowi ikim simiirin sima nikropkikim
siir nonkworimdinu hainakiyam. ⁴⁴Mi
inkamin wir Jisis siir napwouwin mi
siya hinina boinirargig kima pa kigin,
inkamin pi kara nini aepirimdiniuwi mi
ti inkamin siyairgin. Mi kima pi siir
donkworimdinu hainam.

⁴⁵Mi Judas siya ha namin mi siya ini
Jisis siirimar youap hiririu namin. Mi
siya ina ini boiniuwun, dimin taemin
nowomwarkaiyiuwan inkam. Mi siya
ina yaka aepirimdiniuin siirin. ⁴⁶Mi
sima Jisis siirin ina yonkworimdinu
kihainamim. ⁴⁷Mi Jisis siirar inkam
nwirin siir kingiinar nokwoin siir
kamkiuin ha kwakiwokhaiyin mi ini ti
prismi yaowae adin siir mii whisarii
prii miriiyan inkamin siir wiin aiir
yaka haingrip itkigiyin. ⁴⁸Mi Jisis siya
simiir boinki, kima ti kariirim nitim mi
kima ti kamkiu minim mi dan minim
simiirin wara dimusi hainanikim, kariir
nonkworimdinuwamin, ha? Kima
ha naingwokim kara kimiir hiyan
inkamkin, aniya? ⁴⁹Hi kasa rani, kara
kimiir nowomwarkaiyiuwin Adi Komii
siir omaka saiir hir. Mi kima kariir bi
nonkworimdinugim. Mi Yokwo Komii
saiir yaiya ini kaimwovar ywowa.
⁵⁰Mi kamim siir kigna miriiyim sima
ha haiburgigim siirin mi yim sima ina
yidamkiyim. Iriig.

⁵¹Mi whran nwirin Jisis siir mhoiyya
namin siya yiuis arar kainamkin. Mi
sima siir nonkworimdinu haiyam tirkim.
⁵²Mi ta siir yiuisa ini sima yiinikiwhro
hainaowida. Mi siya ini parurar iwit
amin. Iriig.

**Jisis siya inkam komiiyim yai hidiiyim
simiir whwonkam ida ini okwo iu**

*(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55,63-71;
Jo 18:13-14,19-24)*

⁵³Mi sima Jisis siirin prismi biiki
biyan yaowae adin siir omaka hiririu
yikiunam. Mi prismi yaowae adim
mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii
kigriraowiyim mi kamim siyiu komii
ninokninkini ikim mi sima ina yitim
ta omaka aiirara namwonyam.
⁵⁴Mi Pita siya Jisis siir mhoiyya
yam. Mi siya kingiin bi nwokin,
ini aru hirar ywokiyin. Mi siya ina

yapninopkainamin hira saiir ano iir, prismi biigi biiyan yaowae adin siir omaka maeyau hiriir. Mi siya kamim waikaowiyim pae simaka ini idwo oniyu. ⁵⁵ Mi prismi yaowae adim mi inkam komiiyim yai hidiyim mi sima kam nhirim simiir yikiuna sima boinmauwim siyu biyeyim Jisis siya tirin simiir. Mi sima siirin wi hiriinansi nwoki isomsomim. Mi sima ha kigim siirin mi siya dimin biyie whir bi tirkin. Niingaka. ⁵⁶ Mi ti kamim sima yaimwoni bi boinkim, sima hindara priiboinkim. Mi simiir yayim iripa bi nwokim ini yapa yapa ywowim. ⁵⁷ Mi kam nhirim siirin pi whisariya priinisiin okwo boinki. Mi sima hiniina boinkim. ⁵⁸ Nim krime ha wakaekim siya hiniina boinkin, ta Adi Komii siir omaka inkamkar nonkwo miriia saiirin wi kara niipirgigi. Mi ii kwoimim dig nwoki mi kara saiirin wa swoki haininansiin mirii nami. Saiirin wi inkamki nonkwo mirii rani. Niingaka. ⁵⁹ Mi ta yayia ti kamim sima boina, yim sima iriipa hiriinan yaimwoni bi mi boinkim. Simiir yayim iripa bi namasugim, ini yapa yapa ywowim.

⁶⁰ Mi prismi biiki biiyan yaowae adin siya simiir whwonkam ida yinsiin okwoki. Mi siya ina sriiyin Jisis siirin mi kira ti yayim sima priiboin priiboinin simiir yai yamdi nowarkii boin tani, aniya? ⁶¹ Mi Jisis siya yaimin yaiminkin, ini hindara yokwo tanin. Siya yaimirsim bi nowarkii boinkin. Mi ti prismi biiki biiyan yaowae adin siya ina swoki sriiyin mi kira ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin mi siya aniya, iyie? Mi kira ti yinisimin Adi Komiiyin dimin whirki kimbu karam nwowin siir ieya, aniya? ⁶² Mi Jisis siya ina boinin, ihi, karargin. Mi kima wi kariirar kigi ti Inkam Yaowae Adin ninomor kouankin nitin, ini Adi Komiiyin kiriekakin siir iina iiniga saiir nidwowin. Mi kara

niti, kara wi waumirsisim whisininim ninomor kou hiranin, simakar ninkin onaiinii. Mi kima wi kariirar kigwini. ⁶³ Mi prismi biiki biiyan yaowae adin siya yinakiwomwitki siir yuis briipriya siya niya saiirin. Siya whisarii bi niinikiwomwitka, siya iokakin. Mi siya ina boinkiyin, krime pi inkam nhiram kipi swoki ikiuna yai whinboinamin. Niingaka. ⁶⁴ Kima bidi wakaekiyim yai bibiyeyim siya boinkiyim Adi Komii siir mi kima ini paniina yaingwokiym? Mi sima hoimgakarim ini yai kwiruwar kiritkin boinkiyim, siya siyu biyie bidi tirin, siya wa dao.

⁶⁵ Mi kam nhirim yaeyop siir yaswaiyugi mi sima siir yaimwo whwonkamim yuisni kogrinugi mi siirin ina tioim. Mi sima boin, kira profet yai ti boinki, kiririn nhinga tiowi, ha? Mi kamim waikaowiyim sima yikiunam siirin. Mi sima siirin haniingi yipimpar. Iriig.

Pita siya miisisaekin Jisis siirin

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62;

Jo 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Mi iiya Pita siya omaka maeyau akpitga nu hirar niki okin mi wig ira prismi biigi biiyan yaowae adin siir mii miriia saeya ina yita. ⁶⁷ Mi iiya saeya Pita siir kiga siya pae hir nidwo oniyin mi saeya siir whwonkam iirar ini kigsib boiniu. Ni kira iriipi hiriinan Jisisin om Nasaretanin saika mi okin. ⁶⁸ Mi Pita siya ini hindara miisisaekiyin. Niingaka. Kara ninokninkin tani siirin, kara ta yayia kira boina saiirim warar whaowaei. Mi siya ina youapnaniyamin hira saiir ano kingiin hiriir. Mi iuumin ina yikiyakwokin. ⁶⁹ Mi ta wiga mii miriia saeya Pita siir swoki kiga mi saeya kam nhirim saiir kingiin hir nwowim simiir boinki, tiki inkamin Jisis siir kigna mirii inkam nwir ieyairgin. ⁷⁰ Mi Pita siya

ina swoki miisisekiyin. Niingaka. Mi mhoyiya kam nhirim saikar nokwowim sima swoki boinhuriyugi siirin, kaimwoki kaimwowaiga kira kipi niksisa ni kira iriipi hiriinan Jisis siir mi kigna miriiyan inkam nwirkin, nu Galili hiran inkamkin. Sima hiniina boinkikim. ⁷¹ Mi Pita siya ina yikopaisisirkiiyin, kaimwoki kaimwo kiinga! Kara ti inkamin kima boinin siir bi ninokninkinkin. ⁷² Mi biri kimiminkikin, iuumin kwisaka ina yikiyin. Mi Pita siya ina swoki aingwowoknakiyin yaiya biya Jisis siya boina siir. Jisis siya hiniina boinkin, iuumin kwisaka niki ik karam nwowi mi kira kariir inigin wi kwoima miisisei. Mi Pita siya nou prasae bi kinkin. Iriig.

**Sima Jisis siirin Pailat
siirim yikiunam**

*(Mt 27:1-2,11-14; Lk
23:1-5; Jo 18:28-38)*

15 Mi prismi yaowae adim sima nugak inumar yamyakwok adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi inkam komiiyim yai hidi ikim simiiram, sima yai iripa hangiriyu boina. Mi sima Jisis siirin weyin sopni yimboru kinam Pailat siirimin. ² Mi Pailat siya Jisis siir srii, kira Juda iikamim simiir nu iir kigriraowan inkam komiigin, aniya? Mi Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, wa yaiya kira boina ini mi owa. ³ Mi Pailat siya yaowae adim simiir wakaeyin sima yai whiekakim siirara boin hiuriyugi. ⁴ Mi Pailat siya Jisis siirin ina swoki sriigiin, kira yai wakae boin tani, aniya? Wakae! Sima yai whiekakim ini kiiirarar boin hiuriyuim. ⁵ Mi Jisis siya yai kwir biri swoki wakae boin srankin. Niingaka. Mi Pailat siya asi kintiirgikin. Iriig.

**Pailat siya boinkin Jisis siirin
pae hiiniya nirioninkinin
siir ninkin irinu inankiiyim**

*(Mt 27:15-26; Lk
23:13-25; Jo 18:39-19:16)*

⁶ Biewi biewiyim ii komiia Pasowa wou nikwo aeya mi Pailat siir siyuin hiriir tirikin, siya maeyauwa mii biyie miriia kamim hiugripkiikikaiyim simiirin pi nwira noknwin apniki. Iikamim simiir kwoinkin naingwowin inkamin siir. Mi Pailat siya simiirimin pi siirar nikropki. ⁷ Mi ta iya inkam nwirin Barabas nikiuwiyin, omaka hiuyokiyokaiya saiir nwokaiyin mi kamim wra nwoiyim inkam komii komiiyim omom omom kigriraowiyim io simaka nwowim mi simiir nhir imiir nisomsom aokaowim siya simakar nwokaigin. ⁸ Mi iikamim ha naninkiniuniyim mi sima Pailat siir boinki, tiki siyuin, biya kira tirin biewi nhirim digiyim mi kira pa nikrop apniki ta maeyauwa mii biyie miriia hiuyokiyokaiya saiir nwowin simiir inkam nwirni. Mi tariinanin kira siira ti swoki tir. ⁹ Mi Pailat siya simiir yai yaka yowarkii boinki, kima minam naingwowi kara Juda simiir inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir niuguskiyim, aniya? ¹⁰ Mi Pailat siya hiniin asi boinkikin. Dimusi rani, siya bidi yinokninkinin prismi yaowae adim simiir kwoinim. Sima Jisis saika whwokwoka nwo rani, simiir kwoinin i ieyar kwaewaowi bii sima nwowim. Mi sima siirim asi nikiunanikim siirin. ¹¹ Mi iikamim simiir kwoinim prismi yaowae adim sima ini boiniurwokaiyu. Mi sima pi hiniin nwoki boinkiyim Pailat siya Barabas siir dikrop apniki. ¹² Mi Pailat siya simiirin ina swoki boinkiyin mi kara pi paniina tiri ti inkamin kima boiniyin Judami iikam simiir inkam komiiyin nu kigriraowiyin,

ha? ¹³Mi sima siir yai yamdi ina kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika dinkin irinugi! ¹⁴Mi Pailat siya simiir sriigi, dimusika, ha? Siya dimu dimin tirtubukin, ha? Mi sima ina kauwok boinamnankiyim, siirin ti paeyin hiiniya nirioninkinin saikar dinkin irinugi! ¹⁵Mi Pailat siya iikam isidin simiirim hiirgin mi siya Barabas siir asi kignninkin apnikikin. Mi siya Jisis siirin kamim yaii niniiyim simiirim iyopmauugi, sima nipimparim siirin. Mi mhooiya sima siirin ina yikropkiyin paeyin hiiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyim. Iriig.

**Mi kamim yaii niniiyim sima
Jisis siir nigbumbugim**

(Mt 27:27-31; Jo 19:2-3)

¹⁶Mi kamim irim haiiyim sima Jisis siirin inkam komiyyin omom omom kigriraowiyin siir omaka maeyauwa hiriir yinkikwona apnam. Mi sima kam nhirim yaii niniiyim simiirim yikiuna, sima ta maeyau kwiruwa saiirarar naninkiniuniyim ¹⁷mi sima Jisis siirin yiuis paridnana kwira yitomwaniu haiginiu. Mi sima urid nimridgakin whira hopwhro mi sima siir mwo iir kaigrisiugi. ¹⁸Mi sima siir yigbumbu, akamie! Juda iikamim simiir nu kigriraowi inkam komiigin! ¹⁹Mi sima siir mwowin paekopin hougwokwo apiyin siir yikrimkrae. Mi sima siirin yaeyop haini mi yaswaiyiu mi sima ogmwo ha hium mi ina kaiyirou kisisanaim siir inig iir hainanam. ²⁰Mi sima siir mingigin digiyim mi ta yiuis pariidnan bripriya ina swoki isaiya. Mi sima siirin ini siir yiuis aiirar swoki ii haiginiugiyim. Mi sima Jisis siirin ina yikiunamin paeyin hiiniya nirioninkinin saikar ninkin irinugiyam. Iriig.

**Mi sima Jisis siirin paeyin hiiniya
nirioninkinin saika yinkin irinugi**

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jo 19:17-27)

²¹Inkam nwirin Saimonkin siya om Sairini ankin Aleksanda Rufas sowiir yaowae adgin. Mi siya omisisimim om komii siir yaba nwowim simiir haiburgigim mi siya ina yapamin siyiu maeyau niinga aiir. Mi sima siyiu bopwo hir yinapyiskai om komii siir kingiin. Mi sima kimidiniya igao yai siir boinwin paeyin hiiniya nirioninkinin Jisis siirin siya haiyam. ²²Mi sima Jisis siirin maeyau kwira saiir hiriir yikiunam ta maeyauwa saiir iniga Golgota. Mi ta maeyauwa saiir inig mwowin inkam mwo kiuni maeyauga. ²³Mi sima op wain simiir naba saikar yinkin aepibmigiya siir hauuwam minkin mi siya biri kwiyaekin. ²⁴Mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siirin saikar yinkin irinugi. Mi siir yiuisim ini sima hidnonkwokwo hainamim. Mi sima gwo kwira sae gwo satu, sima minim gwokim ti hiniin diminin pi nginga haii. ²⁵Hiya nugakar niki oyakwoka 9:00 klok mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin siirin saiirar yinkin irinugiyakwok. ²⁶Mi siir mwo kouga ta yaiya siir boina saiir winki yokwoni. Sima hiniina win boinkikim, Juda iikamim simiir nu kigriraowi inkam komiigin. ²⁷Mi sima Jisis siir kinginin inkam nwisoi hii tauaeiyo sowiirin warar yinkin irimdinugik paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Mi nwirin iiniga mi nwirin yaioyaeya. ²⁸[Mi Adi Komii siir Yokwo Komii saiir yaiya ini kaimwowa ywowa bidi bidinan sima wina mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. Mi ta yaiya hiniinga, sima siirin kamim hii tauaeiyim simaka yinkin huiwiyopmasugi.]

²⁹Mi iikamim haimeii tamii napim siir yapikbumbu mi sima mwo ina yapikintirim. Mi sima siir boinki, biya

kira hiniina boinkin, Adi Komii siir omaka wi kara niipirgi mi ii kwoimim dig nwokii mi wa swoki haininansiin okwoki. ³⁰Mi kira kinakina tami diriraerarna mi kira pa nwoki iuuniyim wari paeyin kiriir nirioninkinin siir waraurankin! ³¹Mi prismi yaowae adim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim, sima Jisis siirin warar yapikbumbu. Mi sima, simasimar yomboin amboin, siya inkam nhirim simiirin bidiyar whindiriraerar haiginiuin. Mi siya, siya siyar diriraerar namim panopi, ha? ³²Mi ti inkamin siya nimbinkiyin siya Israel simiir inkam komiigin, simiir nu kigriraowikin. Mi siya paeyin hiiniya nirio ninkinin siir hirankin krimar kigwokwoiungi. Mi krime wa nwoki aingwo tibmiikiyim kiriiramin. Mi inkam nwisio Jisis saikar ninkin irimdinugiyo paeyin hiiniya nirioninkininsi yo sowa iriipi hiriinan siirin warar mi inkin igbumbu. Iriig.

Jisis siya bidi yaonamin

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jo 19:28-30)

³³Mi iya nabie bopwo nwowa mi iya ina kakauugiya. Mi hinda tinda ini niyyar ywokiyim. Mi iya bie nad nwowamtibin, iya ii kwoim nwowiya saiir yadig iurib. ³⁴Mi ii kwoim namwoiuwiya mi Jisis siya ina kauwok boinkiribin, Elo, Elo, lema sabaktani? Ta yaiya saiir yaimwokiyaime wowa hiniinga, kariir Adi Komii, kariir Adi Komii kira kariirin digumii dimusi haimriiyugigin, ha? ³⁵Mi kam nhirim kingiin hir nokwowim sima siir yai wakaeyim mi sima ina boinim, wakae! Siya Ilaija krimiir wanwiyaeyin siirim nikiuwi. ³⁶Mi inkam nwirin ina iwitnamin hamgan hainakiyim. Mi ta op kausrira siir idwo yaokinki. Mi kimidiniya paekop inakar yinkin udgi mi Jisis siir yaiga yaka onkwo mauugi siya kwiyaeyim. Mi ti inkamin siya

boin, ha tiki o. Krime niki kigriraowi siirin pi Ilaija siya nasi whindiriraerar iuungi paeyin hiiniya nirioninkinin siir hirankin. ³⁷Mi Jisis siya ha kauwankii boinkiribin mi siya ina iyie hikainamtibin.

³⁸Iya Jisis siya naowa ta yuiis komiia Adi Komii siir omaka saiir nitiyisiuwa saeya ini bopwoniya yinwitamnaiiniya. Mi ina yugusnainama nua hiriir. Mi ta yuiis prieiya ini kwisa ywokiya. ³⁹Mi kamim yaii niniyim simiir bii nwowi inkamin siya Jisis siir whwonkam ida nokwokin mi siya kigiyin siya hiriinan niyae hikainamtibin mi ini siya siyar boinkiyin, kaimwoki kaimwokiinga! Tiriiginin Adi Komii sirir yinisimkin. ⁴⁰Mi wig nhirim hirar mi inkin okim mi sima arurig hirar nokwo kaokikim. Mi nhirim simaka hir ninkin okwo kaokim. Ira Maria om Makdalanka mi ira Maria Jems sapisapin mi Josis sowiir apu aeya. Mi ira Solomonika. ⁴¹Biiya Jisis siya nu Galili hir nwowin mi ta iya ti wigim siir mhoyiya namkim. Mi sima siir nae diriraerarim mi wig isid komii whirin yim sima iriipi hiriinan Jisis saikar yinkin am om komii Jerusalem hiriirin. Mi sima hir ini owou. Iriig.

Sima Jisis siirin siyano siir haigigi

(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jo 19:38-42)

⁴²Mi naiowaka Josepin om Arimatianin ina yitribin. Siya yai hidan inkam wadiekin. Mi yio siya iriipi hiriinan iya Adi Komii siya iikam simiir kigriraowana iya saiirimar mi owini. ⁴³Mi Juda simiir ii komiia waka nwokwowaki mi tapa ya nae diriraerar haigigik ni iiga mi Josep siya asi napninopkainamkin Pailat siir kigam. Siya biri nidid namkin. Niingaka. Siya Jisis siir piuis biyieya saiir hainakiyim sriiyugin. ⁴⁴Mi Pailat siya ini hindara yanaawinin ta yaiya saiir wakaewinin,

Jisis siya naonama. Mi siya kamim yaii niniyim simiir biyan inkamin si-irim yikiuna mi siya siir srii, Jisis siya bidinanar naonamkin, iyie? Tari-nanar kwaokin. ⁴⁵ Mi iya siya yaii nini kamim simiir bi nwoyiin siir yai aiir wakaeyin mi siya Josep siir boinki siya Jisis siir piuis biyeya sairin hati hainam. ⁴⁶ Mi Josep siya yuis whisinana kwira sainam. Mi siya Jisis siir piuis biyeya ina ini hiunis hainakiya paeyin hiiniya nirioninkin siir hirankin. Mi siya siirin yuis whisinana sair whri-nainam mi siirin siya siyano whirin siir ini haigigik. Mi ti siyanowin inkamkar nopkikinkin. Mi siya siya komiia kwira warnani ie iir warkin tinugigam. ⁴⁷ Maria om Makdalana mi Maria Josisni yopi aka, sowa kogwokwo haigikigo maeyauwa Jisis siir piuis biyeya sair haigigiya. Iriig.

**Jisis siya bidi yinsiin
idwowin ieyankin mi ini
omwaiyar swoki waiyan**

(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jo 20:1-10)

16 Mi Juda simiir ii komiia dig nwokeya mi Maria om Makdalana mi Maria Jemsni yopii aka mi Salomi saeya sima waim piuii miyik whakiyim simiir sainam. Sima Jisis siir piu aiir naokinam sainamkim. ² Mi iigwira sima bieyin bidi maskwokiakwokin mi saiirar yamyakwok Sandeya, siyanowin inkam haigigiyin siirim. ³ Mi simasimar yapboinaiyam, krimiirin pi nginga whin mirii ta siya komiia sair waritkinkiyim, ha? ⁴ Mi iya sima siyanowin siir nini kigiuwim mi simar kigi siya komiia hir nwo rani. Niingaka. Bidi inabaki itkinkiya iemiga. Taka siya, siya prasae rani. ⁵ Mi sima siyano iir napninopkainamin mi sima kigam whranisim nwirin simiir ina inig miya nidwokai. Siya

yuis whisinan bripriya kwira nii idwokai. Mi sima siir nini kigiim mi ini hindara ini anaaiuwuwim. ⁶ Mi siya simiir boinkaiwin, kima kipi kignanae kara bidi yinokninkin, wim kima Jisisin om Nasaretanin siirim hansiri paeyin hiiniya nirioninkin sima ninkin irinugiyin siirin. Mi siya tapaiir nwo rani, bidi yinsiin idwonamin! Mi ini omwaiyar swoki waiyan! Kima ta maeyauwa sima haigigiga sair ti kwakig siya hir nwokaii. ⁷ Kima dam! Mi kima pi kamim siir mii kigna miriyim pi simiir tini boiniu mi Pita siirin warar. Mi kima pi hiniina tini boiniu, Jisis siya kimiir biya bidi yamkwokin nu Galilia hiriir. Mi kima siirin wi hir nini kigiwi. Biya kimaka siya niki boina sair hiriinan! ⁸ Mi ti wig oumim ina yidamniyamim idowiiya hiriir, ti siyano iirsi. Mi sima ina yidam iugusamim, kiugak bi nwonamkim simiir kiim ini hindara yinirkinamim. Mi sima inkam nwiraka yai paniinsi yimboboinamsi. Niingaka. Sima pi nididnamkim. Iriig.

**Jisis siya Maria om Makdalana
sair hiriir yimbiam**

(Mt 28:9-10; Jo 20:11-18)

⁹ [Jisis siya Sande nugak imumar yinsiin idwonamyakwok. Mi siya biigi biyin Maria om Makdalana sair hiriir yimbiam. Mi ta wiga, biya Jisis siya niniskiigiya yiu biye iriirar nwisu sima nwokaiya sair mi saeyairga.] ¹⁰ Maria saeya ini kigi ti siir nomiiauwim naingwoyimiok ou prasae biri kinkim siir-siyin. Maria saeya biyin siir nomiiauwim biya saika nwokaiuwim simiir ini boinmauuu. ¹¹ Mi Maria saeya simiir boinki Jisisin ini omwaiyar swoki waiyan kara siir bidi kignaniyin. Mi sima ta yaiya sair wakaeyim mi sima biri naingwo tib-miigim. Iriig.

**Jisis siya siyiu hirin inkam
nwisu siir kigna miriiyo
sowiir hiriir yimbiyam**

(Lk 24:13-35)

¹²Mi ta saiir mhoiia inkam nwiso siir kigna miriiyo sowa om komii hir haiburgigo mi ha napamwo mi sowa siirin siyiu hir yapiyiskai. Mi Jisis siya sowiir hiriirin yaeya piu kwir yam. ¹³Mi sowa ha swoki amwo mi kimidiniya kam nhirim simiir ini boinmauuu. Mi yim sima sowiir yai aiirim bi swoki aingwo tibmiigim. Niingaka. Iriig.

**Jisis siya kam iuur nwirim siir mii
kigna miriiyim simiir hiriir yimbiyam**

*(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49;
Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)*

¹⁴Mi kam iuur nwirim siir mii kigna miriiyim iia sima naeyar niki idwo aeyim mi Jisis siya ina yimbiyamin simiir hiriir. Mi siya simiir ini iku whisarii rani, sima bi naingwo tibmiigim. Mi kam nhirim sima pi nantamyiriyirkim kam nhirim sima naboiniyim Jisis siya bidi yinsiin idwowin ieyankin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. ¹⁵Mi siya simiir boinki, kima iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir dam mi Yai Win Kibiya saiir dapboinmamauam iikamim simiir. ¹⁶Mi inkamin naingwo tibmii mi siya ha baptais mi siirin wi Adi komii siyar kaoprigiokwowi.

Mi yipiki inkamkin naingwo tibmii karam nwowi, yim wi siya griritkaigi. ¹⁷Mi iikam whiekakim naingwo tibmiiyim simiirin kirie wi Adi Komii siya hauuwi dimin komii komiiyim simiir diriraeraram. Mi sima wi kariir inig iirar ninimniskiiyami uridyiu bibiyeyim simiirin. Mi sima wi yaeya yaigin kwira boini. ¹⁸Mi simiir inam mipugin biyiu dapiyin siir nonkwowi mi op biyieya kwiyae aokaowiya saiir kwiyae mi ti hiriinan diminim wi simiirsi nao rani, sima. Mi simiir inam makak inkamim simiir mi hainii mi sima wi wadieyar mi oki. Iriig.

**Adi Komii siya Jisis siirin
ninomor koua hiriir yikiunam**

(Lk 24:50-53; Ap 1:9-11)

¹⁹Mi mhoiia krimiir Biyan Inkam Komiiyim Jisis siya siir yayim simiirin dig nwogigim mi Adi Komii krimiir Wanin siya ina yikiunamin siirin ninomor koua hiriir. Mi tariinanin siya ini siir ina inigmiiya ini idwoiuin. ²⁰Mi kamim siir kigna miriiyim, sima ina yamim hinda tinda. Biyan Inkam Komiiyim siya ini simakar yinkan miriiyamin. Mi siya simiir yai imiirin warar mi whinkinsiis haiginiuwam dimin komii komiiyim sima tir imiirin. Mi ti diminin iikamim simiir niisiimauugin. Mi ta simiir yayia kaimwokikaimwowaiga, Adi Komii krimiir Wanin siir yaiga. Iriig.

LUK

Luk siya winkika ta yokwowa mi yio siya paowai udikin. Mi siya Pol saikar nwowikin mi siya Judan inkam tani, siya Grik inkamkin. Mi ti niwiiyin siya winkikin Grik hiran iikamim simiiram, yio Jisis siirgin. Grik hiran iikamim sima minam naingwowi, sima siyiu miyik iilar nwoki idwowim. Luk siya ti niwiiyin Jisis siir boinkin, siya inkam wadiekiwadie ieyairgin. Mi siya iikamim simiirsi naingwoyimiyokin mi simiir dimin biyeyim ini siyar mi iinakiyim. Iriig.

1 Biiya iikam whiekakim sima simiir yapa yapa kwoin imiirar winki-nankiugiugikim inkam komii Tiofilas siramin, dimin taeminim krimiir tiriir nimbiniyim. ²Yim sima dimin taeminim yipiki aposel kamim sima kigim mi iikam nhirkim, sima mi boinmimauuim simiir mi wakaeyokna apikim. Mi ti niwiiyim. Yim tariinani ini krimar nonkwowim. ³Kara Lukgin, niwii whiekakim biiyanim mi tariinanan ikim simiirin kara bidi sibgu hidgiyim. Mi kara ti niwiiyim biigi biiyanim mi tariinanan ikim, simiirin kara kiriiram bidi winkiyin inkam komii Tiofilas kiriiram. ⁴Mi kira wi hiniina ninokninkinim, ta yaiya sima nowomwarkaiyiwa kiriir, saeya kaimwo kiinga.

Adi Komii siir paekwosimin Sekaraia siir boinki Jonin wi sipi nimbini

⁵Mi iya Herot siya nu kigriraowan inkam komii nwowin, nu Judia hirin pris inkamin nwira nwoikin, siir inigin Sekaraiakin. Siya Abaisani pris isidin siirgin. Mi siir wiga, ya Eroni isidin siirga, saiir inigin Ilisabetka. ⁶Mi sowawaiyin Adi Komii siir whwonkam idan dimin whirki bi kimbugo ini wadieki wadieyar ywowo. Mi sowa Biiyan Inkam Komiiyin

siir siyiupai siyiupai whiekakim simiirar napiko. Mi siir yayim simiirin ha mi wakaeyoknaeikim. ⁷Mi sowawaiyin yinie bi niyio miminko. Dimusi rani, Ilisabet saeya wig pioa niingaka. Mi sowawaiyin wai bidi ywowo.

⁸Ya Sekaraia siir isidin siya miriia iya saeya. Mi Sekaraia siya pris inkamin krimiir kaoprigi okwowyin siir miya Adi Komii siir whwonkam ida miriigin. ⁹Mi siirin sima yimbingi maeyauwa hiuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa Biiyan Inkam Komii siira dimin taemin min ninkin imiiaeyia siirin hiriir yokmwin apninopkaigi. ¹⁰Mi ta ii aiirin iikam isid komiiyin sima idowiiya hirar ywo. Mi yio siya dimin taemin imiirar niki inkin imiiaeyiin mi yim sima ini idowiiya hirar kwisboinim. ¹¹Mi Biiyan Inkam Komii siir paekwosimin ina yimbiamin siir hiriir. Mi ini hiiya dimin taemin haigin ninkin imiiaeyia ini saiir kingiin hirar yamikwoniin. ¹²Mi iya siya Biiyan Inkam Komii siir paekwosimin siir kigiin mi siya ini hindara yanaakiyin mi siya ini nididkakar ywowin. ¹³Mi Adi Komii siir paekwosimin, siya siir boinki, Sekaraia, kira kipi nidid. Adi Komii krimiir Wanin siiram kira kwis boina, siya bidi wakaewinin. Mi kiriir wiga Ilisabet saeya yinisim yinkamiyinin wi nwira naokinaei. Mi siir inigin wi Jon dokdap haiginiu. ¹⁴Mi kira wi maigimaiga taokitaoka siirin nwowi. Mi iikam whiekakim iriipi hiriinan, wi maigimaiga taokitaoka siiramar mi owi. ¹⁵Mi siya Adi Komii siir whwonkam idan wi inig komiigak nwowi. Mi siya wi op wain mi iki op bibiyie nhirim, kwiyae whaowaeyim, wi simiir wara kwiyae rani. Mi iya siir naokinaei, Adi Komii siir naeyiun wi siirar naninkiniuiwi. ¹⁶Mi Isrel simiir iikam nhirim, wi siya nikiunami

Biiyan Inkam Komiiyin, simiir Adi Komii krimiir Wanin siirim. ¹⁷ Mi siya Adi Komii siir naeyiwin mi siir kirieya biiya Ilajani nnowa wi sair hiriinankak nnowi. Mi siya wi Biiyan Inkam Komii siir biiya namkwokini. Mi adim simiir kwoinim wi siya kisina haigii mi sima wi simiir yin imiiram nwoki aingowim. Mi iikamim nantamyiriyirim, simiir kwoinim wi siya kisina haigii. Mi sima wi iikamim dimin whirki kimbu karamae nnowim, ninokninkin komiigakim wi simiir kwoin hiriinan kinar nnowi. Mi iikamim simiir kwoinim wi siya kisisp haigiwini Biiyan Inkam Komii siiram. Adi Komii siir paekwosimin hiniina boinkin.

¹⁸ Mi Sekaraia siya paekwosimin siir yai aka hiniina yowarkii boin mi ta yaiya saeya kaimwoki niuwi mi kara wi paniina ninokninkini, kara waibiyie bidi yowwin mi kariir wiga ya iripi hiriinan waibiyie bidi mi owa. Siya hiniina boinkikin. ¹⁹ Mi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin siir yai aka hiniina yowarkii boin, kara Gebrielkin, kara Adi Komii siir whwonkam ida nokwowikin. Kariirin siya nikropkikin kiriir nauuni boinmauniyam. Kara ta yaiwin kibiya kiriir boinmauniyam hainanikin. ²⁰ Kira wakae! Dimusi rani, kira kariir yai aiir naingwo tibmii rani. Mi panao kiriir yaiya pi kara tirbugii mi kira pi waeyaimikrim nnowi. Mi wi iya ti digworaekwo whiekakim sima nimbiniyana wi sairar nadigiwi mi ta kariir yaiya wi kaimwowa nnowi. Adi Komii siir paekwosimin hiniina boinkin.

²¹ Mi iikamim Sekaraia siiram nnowim sima ina yinaingwoyimiyok boinim, siya dimu dimin minkimimini, maeyaua hiuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nnowa sair hirin? ²² Mi iya siya idowiiya ha napnaniniyin

mi siya yai simaka bi nani boinikin. Mi sima ina yinokninkinyim mi tari siya yaeya dimin win bidi kignaniyin maeyaua dimin whirki kimbu karamae nnowa sair hirin. Mi siya simiirin ini iinarar yani kinmimauiuin mi siya ini waeyaimikrimar ywokripkaiyin.

²³ Mi siir miini iiyim dig nwokiyim mi siya ina swoki amin siir omaka hiriri. ²⁴ Mi taka ii aiirarin siir wiga Iisabet saeya ini yinpiugakar ywokiya. Mi idowiiya napririr karamae saeya nnowim bwanim iriiyar. Saeya hiniina boinka, ²⁵ mi Biiyan Inkam Komiiyin siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kara nididnanaekaiya iikam whiekakim simiir whwonkam ida, siya bidi yitkiigiya. Iriig.

Paekwosimin siya Maria sair boinkin, Jisis siirin wi saeya naokinaei

²⁶ Mi bwan iriiyar whir aka, paekwosim Gebriel siirin Adi Komii siya yikropki nu Galili hiran omisim whirin Nasaret siirim. ²⁷ Mi kopaksim ira, sair yopiigar whausokninkin prapraskiya, saeya hii min bi nanaeka, sima sairin whran nwirin siiram boiritmaiga siya nonkwonaim siir inigin Josepkin, siya Devidni isidin siir hirankin. Mi ta kopaka sair inigin Mariaka. ²⁸ Mi paekwosimin sairam ha namin mi siya sair ini boiniu, Akam, Adi Komii siya kiriirsi naingwobumbugin. Mi siya ini kinakar nnowin. ²⁹ Mi Maria saeya ta yai aiir wakaeya saeya ini hindara yanaakiya. Taka yaiya saeya paniin, paniin yaiga. ³⁰ Mi paekwosim siya sair boinki, Maria, kira kipi nidid. Adi Komii siya kiriirsi naingwobumbugin. ³¹ Wakae! Kira wi yinpiugak kipi nnowi. Mi kira yinisim yinkamiyinin wi nwira naokinaei mi kira siir inigin wi Jisis nokdap haiginiu. ³² Mi siya wi inig komiigak nnowi. Mi siirin wi hiniina

boini, Adi Komii ninomor kouanin siir yinisimkin. Mi Biyan Inkam Komii Adi Komii siirin wi siir brougaeyin Devid nu kigriraowiyin wi siir hiriinan nokmwin okwo haiginiwi. ³³Mi siya iinokii-nokin wi Judami inkam komii nrowi. Miiya inkam komii nu kigriraowiyin wi siir hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami. Niingaka.

³⁴Mi Maria saeya paekwosim siir yai aka hiniina yowarkii boin, tiriiginin wi paniina nimbiyami? Kara kamkak rani. Kara inkam nwir aka bi nwoka mi kara wi yinkak ha nwo rani. ³⁵Mi paekwosim siya saiir yai aka hiniina yowarkii boin, Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun wi kiriir naninkiniuni mi siir kirieya kiriirin wi saeya kinsis haiginiwi. Mi mhoyiya kira wi ti yinisimin siir naokinaei. Mi sima wi ha boini siirin dimin whirki bi kimbugin. Siya Adi Komii siir yinisimkin. ³⁶Wakae! Biya kiriir yopiya Ilisabet saeya wai bidiyar ywowa mi saeya ini yinkakar swoki owa. Saeya bwanim iriyyar whira ywo Biya sima ha boinkim saeya wi yinpiugak nwo rani. ³⁷Dimin whirkin Adi Komii siya tir karamae bi nwokin. Niingaka.

³⁸Mi Maria saeya siir yai aka hiniina yowarkii boin, wakae! Kara Biyan Inkam Komiiyiin siir miyyan wiga. Wa kira boina siya kariirin wi hiriyyar mi tiri. Mi paekwosimin siya saiir haiburgigin mi siya ina yamin. Iriig.

Maria saeya Ilisabet saiir ini kigi

³⁹Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi Maria saeya bi kimiminka, ina nhinama, mhiu nhirim om whirin nu Judia hir nwowim simiir hiriir. ⁴⁰Mi saeya Sekaraia siir omaka aiir napninopkainama mi saeya kimidiniya Ilisabet saiir ini boini, akam. ⁴¹Mi iyya Ilisabet saeya ta akam Maria saeya boina saiir wakaeya mi ti yinisimin ina kakninaokaigiyin. Mi

Adi Komii siir paekwosimin ini saiir yaninkiniuwim. ⁴²Mi saeya ha kauiyikiya mi ina boinkiya, kira ini kina wigar ywowa. Mi iki wig nhirim simiir kouwin ina kirar ywowa. Mi wari yinisimin kiriir mhiinau nwokaeyin, yio ini sakisar mi owin. ⁴³Kara paniin wiga, ti Biyan Inkam Komiiyiin siir apua ta kariiram nita? ⁴⁴Wakae! Kariir wiina, kiriir yai aiir wakaekiya, akam, kira boinkiya mi ti yinisimin kariir mhiinau nwokaeyin ina kakninaokaigiyin mi siya ini maigimaigar ywokiyyin. ⁴⁵Kira Adi Komii siiram naingwo tibmii wiga kira maigimaiga ha dwo. Mhoyiya kiriirin wi Biyan Inkam Komiiyiin siya boina wi saiir hiriinan tiri. Ilisabet saeya hiniina boinka. Iriig.

Maria saiir mwaiga

⁴⁶Maria saeya mwai waowa saeya hiniina boinka,

Kariir mhi kwoinim ini Biyan Inkam Komiiyiin siiramar naingwo irkakim.

⁴⁷Kara Adi Komii siiram maigimaigaei, kariir nanmaiwarkainain inkamkin.

⁴⁸Kara miyyan wig niingaka. Mi siya ini kariirsyyar swoki aingwo bunan. Mi Tariinanin mi mhoyiya iriipi hiriinan, iikamim sima kariirin wi hiniina boini, kara wig bimbiuwi rani.

⁴⁹Dimusi rani, Adi Komiiyiin kirieki kiriekakin, siya kariirin dimin komiigi komii iirar tirkin. Mi siir inigin dimin whirki bi kimbugin.

⁵⁰Yaioyae yaioyaeiyim hirii hiriinan kinaigim. Sima pi inan ii okwoki mi Adi Komii siya iikamim siirsi naingwo ididim wi simiisi naingwobumbuwi.

⁵¹Adi Komii siir ina mii kirie kirieyim saeyar nonkwo miriigim. Mi iikamim simamar naingwonaeyim,

simiirin siya bidi nhinikriropkiyim hinda tinda.

⁵² Mi inkam komii komiiyim nu ki-griraowiyim, simiir miyyim wi Adi Komii siya nikripkii mi iikamim inig karamaeyim, simiirin wi siya hainanpraprasii

⁵³ Siya dimin miyyik miyyikim wi iikamim mhiigi naowim wi simiir hauuwi. Mi iikamim iki dig-woraekwoki naokinguguninkinim simiirin wi piu niinga niinga siya nhinikriropkii.

⁵⁴ Mi siya ini naingwobumbuwa biiya siya nimbina ini saiirar swoki aingwowoknakiyin. Mi siya Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginiugin.

⁵⁵ Siya krimiir brougaeyin Ebrahim saika bidi yimbinin mi siya siir yinieyim mhoyiya niti, simiirsi naingwobumbuwi. Maria saeya hiniina waoboboinka.

⁵⁶ Maria saeya Ilisabet saikan bwanim whwoima ywo. Mi saeya ina swoki ama saiir oma hiriir. Iriig.

Ilisabet saeya Jon siir yaokaina

⁵⁷ Ilisabet saeya naokainani iya yinisim iir, ina yimbiyama. Mi saeya yinisim yinkamiyin iir yaokaina.

⁵⁸ Mi saiir inkamnanim, saiir omaka kingiin nwowim, simiir hiranim mi saiir nomiiyau ikim, sima ta yai aiir wakaeyim Biiyan Inkam Komii siya Ilisabet saiirsi naingwobumbuwin mi sima ini mairgimairga wara mi inkin owim saikan.

⁵⁹ Mi ii iriiyar kwoimaka sima yinisimin siir mio isa ina kitiyopnir haiyim. Mi sima minam namkim siir adin Sekaraia siir inig iirar swoki okdap haiginiuwim. ⁶⁰ Mi siir apua saeya boin. Niingaka! Siir inigin Jon dokdap haiginiu. ⁶¹ Mi sima saiir boin, krimiir brougae wanwiyaeyim biiya ti

hiriinan inig iir bi nokdapkim. ⁶² Mi sima siir adin siiram kinmimauu srii, krma yinisim siir inigin wi paniina dapi? ⁶³ Mi mhoyiya Sekaraia siya simiir boinki, yokwo siir hauugiyim pi winmauugiyim. Mi siya hiniina winmauugi, siir inigin Jonkin. Mi sima ini hindarar yanaakiyim. ⁶⁴ Mi bi kimiminkikin, Sekaraia siya yai ina swoki kaonis boinkiyin. Mi siya ini Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyin. ⁶⁵ Mi simiir inkam inkamnanim simiir omaka kingiin nwowim sima nidid prasae bi kinkim. Mi ta yaiya ini mhiuim nu Judia hiranim ini simiirar yiniyokiigiya. ⁶⁶ Mi iikamim ta yai aiir wakaeyim, sima ini sima simar yinaingwoyinyok boinim. Ti yinisimin siya wi paniin paniina nwowi. Sima ina yinokninkinkiyim, Biiyan Inkam Komiiyin siir kirieya ini saika nwowa. Iriig.

Sekaraia siir mwaigim

⁶⁷ Jon siir adin, Sekaraian Adi Komii siir paekwosimkin bidi yinkiniukikaiyin. Mi siya diminin mhoyiya nimbiyamanim simiirin ina kauwok boinkiyim.

⁶⁸ Krma Biiyan Inkam Komiiyin, krimiir Adi Komiiyin siir inig iir hainanprapraskii. Mi siya siir iikamim, Isrel hiranim simiir whinkinsiisim nitkin. Mi sima ini rirmiiya ywokiym. ⁶⁹ Siya ninansiin okwokikin nanmaiwarkainan inkam komiiyin, krimiir nanmaiwarkainam Devidni isidin siir inkam nwirin siir. Siir miyyan inkam nwowam. ⁷⁰ Siya siir profet inkamin dimin whirki kimbu karame nwowin siirin bidi bidiniyarin hiniina boinkin. ⁷¹ Siya krimiirin, krimiir sau omomin simiir hiranki nanmaiwarkainaei. Mi siya krimiirin wi kamim krimaka nomboin ii ae karam

nwowim, wi simiir iin kirieya saiir hirankar nispimspaki hainakii. ⁷²Siya nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim simaka mi saeya. Mi siya ta naingwobumbuwa krimiir niisiimauuga. Ta nimbini kibiya siya haiyaprapraskiya, siya saiir swoki aingwowoknakikin. ⁷³Ta siir nimbini kibiya krimiir brougaeeyin Ebrahim saikar nimbinkin. ⁷⁴Mi siya krimiirin krimiir sauan omomin siir iin hirankar nanmaiwarkainaei. Mi krima siir mii aiir mirii, krima wi nididgak nwo rani. ⁷⁵Mi krima siir whwonkam idan wi dimin whirki kimbu rani, wi wadieyar haiyaprapras okwowi. Mi wi rirmiiya dwo. Mi iigwir iigwirin krima wi hiriyar nwoyokiyokiii. ⁷⁶Mi kira ti kariir yinisim yinkamiyinin mhoiia sima kiriirin wi Adi Komiiyin ninomor kougikouanin siir profet inkam dapi. Mi kira wi Biian Inkamin siir biia namkwokini. Siir siyu iir kisisop diriraerarkwokinim. ⁷⁷Mi siya yayim wi siir iikam imiir boinmimauuim. Mi simiirin wi siya nanmaiwarkainaei. Mi simiirin dimin biyeyim igbid kamyau siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁷⁸Whisarii rani, Adi Komii siir kwoinin krimiirsi naingwobumbugin mi hiinsima krimiirsi nwokin. Mi siya wi ti siir nikropkii, bienan krimiir whwoyakiyam. ⁷⁹Mi siya wi iikamim niibwomambwo nwokaeyamim mi naokao kingiin nwowim, wi simiir nokya haiginiuwu. Mi krimiirin wi siyar niisiimauu api kwoin miyikin hiinsima nwowiin siirin.

Sekaraia siya hiniina boinkikin.

⁸⁰Mi yinisimin ina mwriiyin mi siir kwoinin mi siir piu aka ini kirie warar yinkin okiyim. Mi siya maeyau siiyin nu apa niinga saiir hirar nwoninaeyin mi ini Isrel simiir iikamim simiir hiriyar yim-biyamin. friig.

Maria saeya Jisis siir yaokainaki

(Mt 1:18-25)

2 Mi taka iya Sisa Ogastasin nu komii Rom hiran inkam komii nwokin. Mi siya siir biian inkam komii komiiyim simiir boinki ti omisisimim siir hir nwowim siya kigriraowiyim simiir hiran iikamim simiir inig imiir nini winakiyam. ²Mi siyuin inig haiyin iikamim omom omanim simiir mi ta ii aiir haibwakainakim. Mi taka iya Sairinias siya nu Siria hiran omom simiir biian inkam komii nwokin. ³Mi iikam whiekakim sima ini simiir yapayapa omamar swoki amim. Mi simiir inigim simiir om hirar ini winaki yokwoni.

⁴Mi Josep siya om Nasaretin, nu Galili hir nwowin siir haiburgigin mi siya ina yamin siir brougaeeyin Devid siir om iiram, Betlehem nu Judia hir nwowin siirim. ⁵Josep siya mi wiga siya boritmaiya Maria, sowar yam. Sowa minam namkwo, inig nini dapmauwuwam. Mi taka iya Maria saeya yinpiugakar nwonamka. ⁶Mi iya sowa om Betlehem hirar nwowa mi yinisimin ina kaknanaokaiyin. ⁷Mi taka iya sowiir yinisim yinaomiyinin ini sai-irar yaokainan. Mi saeya yinisim iiririn yuis mirmiiya saiir higriniu. Mi siirin bulmakaumi twowa nae haigiya saiir kikaiyu whwonkai. Mi simani bulmakauni omaka saiir whwonkaigim. Dimusi rani, omakam inkamki whwonkaiiyim inkam kina bidi digiyim. friig.

**Adi Komii siir paekwosimim sima
ini boinmauwuwu kamim
sibsib kigriraowiyim simiirin**

⁸ Mi kam nhirim sibsib kigriraowiyim, niyaka sima omin siir kingiin hir waikaowigim, maeyauwa sibsib ima naeiyaa saair. ⁹ Mi Biyan Inkam Komii siir paekwosimim simiir hiriir yimbiyam. Mi Biyan Inkam Komii siir paeya namnaminan ha wokiinaiinyin mi ini simiirar yamtkiniuwun. Mi sima nidid prasae bi kinwinkim. ¹⁰ Mi paekwosimin ina boinin simiirin, waka! Kima kipi nidid. Kara yaiwin kibiya kimiir nauuni boinmauugigam nitkin. Mi ta yaiya iikam whiekakim simiir kwoinim wi mairgimairga komii saeya nwowaiginiuwu. ¹¹ Mi taka iya brougae Devid siir om hirin wig ira yinisim yinkamiyinin nwira yaokaina. Mi ti inkamin kimiir nanmaiwarkainankin. Adi Komii siyar nimbinkikin siirin, Biyan Inkam Komii Kraiis nwoyam. ¹² Mi kima siirin hiniina nini kigninokninkiniuwu mi siyairgin. Mi kima wi yinisim nwirin yiuus mirmini saeya higriniun wi siir nini kigiuwu. Mi siya ini bulmakaumi twowa nae haigiya, ini saair whwonkaiyin. Adi Komii siir paekwosimin siya hiniina boinkikin. ¹³ Mi bi kimiminkikin ninomor kou hiran paekwosim whiekakim ina yiuunaiinyim mi sima ini ti paekwosimin saikar yauni oniyim. Mi sima ini Adi Komii siir inig iir hainan prapraskiyim. Mi sima mhoyiya hiniina boinki, ¹⁴ Adi Komii krimiir Wanin ninomor kou hiranin siir inig iir hainanki. Dimusi rani, Adi Komii siya big nasmirwaiya bidi ywokiyan simiirin mi iikam whiekakim nuanim sima iripa dingwomamair aeikiyam. ¹⁵ Mi iya Adi Komii siir paekwosimim mi sima swoki ama ninomor kou hiriir, simiir haiburgigim mi kamim sibsib kigriraowiyim sima sima yomboin am-

boinki, humbae! Krime om Betlehem hiriir nami. Ti diminin hir nimbiyamin siir nini kignaki. Biyan Inkam Komii siya boinkiyin krimiir. ¹⁶ Mi sima biri kimiminkim ina yamsauwim mi sima Maria, Josep mi yinisimin twowa bulmakaumi nae haigiya saair kikaiyu whwonkaiyin, simiirni ini kigi. ¹⁷ Mi iya ti kamim sibsib kigriraowiyim sima siir nini kigiuwim mi sima ti yayim Adi Komii siir paekwosimim sima boinmauugigim simiir ti yinisimin siirim mi sima ini sowiirwai boinmauuniyim. ¹⁸ Mi iikamim ti kamim sibsib kigriraowiyim simiir yai aair wakaeyim mi sima ini hinda yanaakiyim. ¹⁹ Maria saeya ti yayim saeya wakaeyim simiir simiira naingwokwokaigika. Mi saair kwoinaw hiran haigi okai, saeya biri naingwo owouga. ²⁰ Mi kamim sibsib kigriraowiyim sima ha swoki apamim mi sima mwai ina yapwowaowamim Adi Komii siir inig iir hainanam digworaekwowim sima wakaeyim mi sima kigim simiir. Mi digworaekwo whiekakim Adi Komii siir paekwosimim sima boinmauugikim bidi yimbiyamkiyim. friig.

Sima siirin Jisis yokdap haiginiu

²¹ Mi mhoyiya ii iriyyar kwoimim namkiyim mi siir mioisa ina kitiyopnir haiya. Mi sima siir inigin Jisis yokdap haiginiu. Mi Adi Komii siir paekwosimim sima biyyar dapkikinkin, iya siya siir yopiiya saair mhiinaw hir niki okai karamaeyar niki owin sairar. friig.

**Simion Ana sowa Jisis siirin
omaka komiiya Adi Komii
siira saair hir ini kigi**

²² Ta iya sowa buga niyoprikmaiya sowa buga siyiun biya Moses siya winboinkiyin mi siir hiriinanar mi tir. Mi siir ad yopiiyo ina hainamwo siirin om komii Jerusalem hiriir, Biyan Inkam Komii siir in nini onkwo hau-

ugiyam. ²³Yai komii kwira Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair nwowa, saeya hiniina winboinkika, biiki biyan yinisim yinhaomiyinin, yio minim nimbingin, Biyan Inkam Komiiyin siir hauugiyam, siir yinisimar nwowim. ²⁴Yokwo Komii sair yai kirie kwira saeya hiniina boinkika, iya wigkamwo sowa yinisim yinkamiyin yinhaomiyinin, Adi Komii siir omaka komiiya sair hainam mi yo sowawaiyo iriipi hiriinan iinmab haomwo isa timi isom hainam. Mi iinmab airam mi whaowaekin, mhautam haomwo isa timi isom hainam. Mi Josep, Maria sowawaiyin om komii Jerusalem hiriir asi namkwo.

²⁵Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwoyin, siir inigin Simion. Mi ti inkamin siya dimin whirki bi kimbugin. Niingaka. Siya inkam wadiek. Siya Adi Komii siiramar mi kwisboinikin mi siya ii aairimar niki owi, iya Adi Komii siya inkam nwirin siir nikropki, Isrel hiran iikamim simiir mhii kwoin imiir kirie haiginiuwam. Mi Adi Komii siir naeyiun ini saikar nwowin. ²⁶Adi Komii siir naeyiun siir bidi yiisimauun mi siya wi niki aosau rani. Niingaka. Siya Biyan Inkam Komiiyin Krai iya siya nitana sairamar niki owi. ²⁷Adi Komii siir naeyiun siyar hiurworwokai insiingikin mi siya Adi Komii siir omaka sair hiriir yapninpokainam mi yopii adwo yinisim Jisis siirin ina hainaniyin Adi Komii siir omaka sairim, Adi Komii siir hauugiyim, simiir siyu ieya boinin siir hiriinan. ²⁸Mi Simion siir ina ti yinisim iirar yinkwo mi siya Adi Komii siir inig iirin hiniina hainan prapas boinki, ²⁹Biyan Inkam Komii diminin biya kira nimbiniin, kara siir bidi kigin. Mi tariinanin kara naonami, kira kariirin ha kigninkinki. Tariinanin kara kiriir miyan inkamin wi mairgi-mairgar nwowi.

³⁰Inkamin krimiir nanmaiwarkainainin kara siir bidi kigin.

³¹Kira ti dimin iirin iikam whiekakim hinda tindanim simiir whwonkam ida diriraerarkin.

³²Siya paenan minam niuyakin iikam whiekakim Juda iikam tani, simiir kwoin imiir nanaakninki haiginiuwam. Isrel kiriir iikamim inig komii simiir hauu haiginiuwam.

³³Mi iya siir yopii adwo sowawaiyin hiriinan wakaeywo ti hiriinan yayim Simion siya boinim sowiirwai yinisim iir mi sowawaiyin naingwoyimyok pranae bi kinkwo. ³⁴Mi Simion siya simiirniyin haningi yigboinmamair haiginiu. Mi siya Maria Jisis siir apua sairin hiniina boinki, wakae, ti kowiirwai yinisimin, Isrel simiir iikamim wi higa siya ninuwi. Mi nhirim wi siya swoki anmaiwarkainaei. Ti inkamin siya, Adi Komii siya nimbiniin. Mi siir siyu iirin wi siya niisiimauwi mi nhirim wi saikar ninkinwamwarkii boini. Mi nhirim wi yaewan siir kindiyuwangigi. ³⁵Mi iikam whiekakim simiir kwoin aowa aowanim wi idowiiyar nwoiki. Mi mhoyiya sima siirin wi siyu miyik miyiknan tir tani. Mi kira siirin hiriinan kigi mi kiriir kwoinin wi hindara hiugimkikiugi, siirsiyin. Mi ta hik hiriinana wi sauin, inkam piu nitiyin mi ha kimpipisugiiyin, wi hiriinan kimpipisugi. Simion siya hiniina boinkikin.

³⁶Mi profet wig ira om komii Jerusalem hir nwoika, sair inigin Anaka, saeya Fanyuel siir yinisimka. Asa siir isidin siir hiranka, saeya waibiyie bidi yowa. Biya saeya kam piua niki owa, saeya biewiyim pariiga ywo, iriyyar whis (7). ³⁷Mi mhoyiya sair kamin ina yaonamin mi wig igabae nhiinga sair biewiyim pariig, kamnwii whii (84). Mi

saeya iinokiinokin Adi Komii siir inig hainanim bi siisika, saeya Adi Komii siir inig iirin nii nabie nii nabie hainanika. Mi ii nhirim, saeya nae minim pa mi haiyaei iiyim saeya nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim Adi Komii siir omaka komiia saair. ³⁸ Mi iya Josep Maria sowawaiyin ta omaka Adi Komii siira saair hira niki owo, Adi Komii siir ninkin imiiaeyim mi Ana saeya ha nimbiniya mi saeya ini Adi Komii siir inig iir ini igboinmamairiya. Mi saeya kimidiniya ti yinisimin siir yai imiir boinmimauu, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim, siirim nwokwokinim, Isrelan iikamim hir nwowim simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

Josep siya om Nasareta hiriir swoki haiyiug apnam

³⁹ Sima digworaekwo whiekakim diriraerar digiyim, Biyyan Inkam Komiiyin siir siyiu ieya boinin siir hiriinan mi sima ina swoki amim nu Galili, simiir oma Nasareta hiriir. ⁴⁰ Mi ti yinisimin ha mwriigiya mi siirin ma minkin bi nipiyaokimiminkin siya ini kiriekakar ywokiya mi siya ini ninokninkin miyik whiekakar mi okiyan. Mi Adi Komii siir naingwoyimyoka ini saikar nwowa. Iriig.

Yinisim Jisis siya ina yamin Adi Komii siir omaka saairim

⁴¹ Mi biewii biewiiyim ta ii komiia wou nikwo aeya Pasova Jisis siir yopii adwo, sowawaiyin om komii Jerusalem hiriir namnanaeiko, sowawaiyin bi nwokaigiiko. ⁴² Jisis siir biewiiyim iuur whisa namwo iuwim mi siya wara yinkin am, siir yopii ad owakan, ta ii komiia wou nikwo aeya saairim. Biewii biewiiyim biya sowawai niki tirkiyim simiir

hiriinan. ⁴³ Mi wou nikwo aeni iya dig nwokiya mi sima ina swoki amim mi yinisim Jisis siya om komii Jerusalem hira ywoki. Mi siir yopii adwo sowawaiyin ha bi naingwoko siya ini hira ywokiya. Niingaka. ⁴⁴ Mi sowawaiyin ha naingwoko siya ti iikam whiekakim sowaka waiyar napamim simaka napami mi ta nabie kirieya sowa sowa asi napamko. Mi sowa sowaiir nomiiyauim mi sowaiir ad igrimim simiirim hansiram siya simaka mi owi. ⁴⁵ Mi sowawaiyin ha hansiranaeyo siir bi swoki kigin. Niingaka. Mi sowawaiyin, om komii Jerusalem hiriir asi swoki haiyiug hansranamko siirimin. ⁴⁶ Iiyim sowawai siirim hansiro, kwisa hansir mi kwoimaka saair ini kigi, omaka Adi Komii siira saair hir nwowi siya, Juda simiir inkamim siyupai, siyupaiyim sim nowomwarkaiyuwiiyim simiir bopwoniya hir nidwokai wakaemimiki, simiir yai min dimin imiir mi siya simiirin ina mi kinawaomwarkii sriiyin. ⁴⁷ Mi kamim siir yai imiir wakaekiyim mi sima ini hindarar yanaakiyim ti yai whiekakim siya ninomokninkin boinkiyim simiirin. ⁴⁸ Mi sowawaiyin siir nini kigiwin mi sowa ini hindara yanaakiyo. Mi siir yopiiya saeya siirin hiniina ini boiniu, yinisim! Kira kiririirwaiyin hiniin dimusi tirgikin, ha? Kirirwaiyin kiririirwai pranai pranai bi naingwoyimyok hansirko. ⁴⁹ Mi siya sowaiirwai yai aka hiniina yowarkii boin, kowawaiyin kariirim dimusi hansirko? Mi kowa bi ninokninkinko, kara pi kariir Adin siir omaka tirar nwowi, ha? ⁵⁰ Mi sowawaiyin bi ninokninkinko ta yaiya siya boina saair yaimwokiya imwo aiirin.

⁵¹ Mi siya ini sowakawai warar swoki inkin amin om Nasareta hiriirin. Mi siya ini yopii ado sowaiirwai yaiyar mi wakaeyoknan. Mi ti yamin diminim siya

boinim, ini yopiiya saiir kwoinau hirar haigi okaiyim. ⁵²Mi Jisis siya komii namwoiuwin mi siir ninokninkina ini warar mi inkın opnirtaraokiya. Mi iikam ikim sima ini siiramar yaingwokiiinim. Iriig.

Jonin op baptais haiginiuwiyin yai siya boinmimaugün

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Jo 1:19-28)

3 Taibirias Sisa siya kigriraokiyim omom omom nhirim nu Rom hiranim, biewiyim iuur iriiyar (15). Mi Pontias Pailat siya nu Judia siir kigriraowan inkam nwokin. Mi ta ii aiirin Herot siya iikamim nu Galili hiranim, simiirin saiir kigriraokin. Mi siir akamin Filip siya nu Itaria mi nu Trakonaitis sowiir kigriraowan inkam komii nwokin. Mi Laisenias siya nu Abilini siir kigriraowan inkam nwokin. ²Anas, Kaiafas sowa prismi biyan inkam nwoko. Mi ta iya Jonin Sekaraiani yinisimin maeyau siiyin nu apa saiir hir nwowin mi Adi Komii siir yaiya siir hiriirin, saiirar nimbiyamkin. ³Mi Jon siya omom omom whiekakim ie Jodan siir kingiin hir nwowim, simiir hiran ilkamim simiirin siya hiniina boin, kima kimiir dimin biyeyim digiumii simiir haimriiyugigi mi op wa nwoki baptais haiginiuim mi Adi Komii siya kimiir dimin biye biyeyim biya kima tirkaiyuim wi haniingin haiyoprindiyumiigi. ⁴Jon siya hiniina boin profet inkamin siir yai aiirin. Yai nhirim profet Aisaia siya winboinkiyim Yokwo Komii saiir, yim hiniingim, mi inkam nwirin maeyau siiyin nu apa niinga, hir kauwok boinkiyin siya hiniina kauwok boinkikin, Biyan Inkam Komiiyin siir siyuim simiir kisisop diriraerarkwokin. Siir siyu iir sibgu diriraerarkwokin. Profet Aisaia siya hiniina boinkin.

⁵Mi maeyauwim ieno ieno whiekakakim yim ha timi hainkrimkrinkinkwokin. Mi mhiu komii komiiyim mi mhiuisisim ikim, wi sima dopkiyimiikiina mi siyuim mipugnan wrieyokim yim timi oprintioki mi siyuim haigi inamnaniyim, yim timi iyiohimikmai diriraerarkwokin.

⁶Mi iikam whiekakim wa nwoki kigninokninkinkiyim, inkamin Adi Komii siya nimbinin krimiir nanmaiworkainanin siirin. Profet Isaia siya hiniina boinkikin.

⁷Jon siya iikam isid komiiyin siiram nitim saika nwowim simiirin hiniina boinki, kima iikam miyiknanki mi iuwi, ini wrakiwranan ywowim. Mi kimiirin nhinga boinkikim kariirim nidamnaniyim, op kimiir baptais haiginiugiyim? Mi Adi Komii siya wi kimiir nonkwoninwomwiirninkin tani, aniya? ⁸Mi kima iikam whiekakim simiirin hiniina diisiimauu, kima kimiir dimin biye whiekakim, simiirin bidi haiyoprindiyumiigi. Mi kima, kima kima hiniina kipi ninkinwamwarkii boin, nim krima Ebrahim krimiir brougaeyin siir iikamkim mi siya wi digar nwowi mi krima wi iikam miyikar nwowi. Niingaka. Mi Adi Komii siya naingwowi mi tiki siiyam siyar mi diriraerarii, siya wi digar mi owi mi sima wi Ebrahim siir yinisimar namwoiuwi. ⁹Ua ini paemii hirar haigin taowaigina mi pae whiekakim nae miyik bud karamae nwowim yim wi paenau sima niyitkaigaiki. Mi wim kima ini ti paeyim simiir hiriinan ywowim.

¹⁰Mi sima siirin hiniina srii, krima wi panina tiri. Simiirin hiniina niisiimauuim, krimiir dimin biyeyim bidi haiyoprindiyumiigi, ha? ¹¹Mi Jon siya simiirin boiniyo yaiya hiniin boinki, inkamin yuiis kwisairgakaniuwu

mi siya kwira, inkamin niinga nwowin, siir timi hauu. Mi inkamin naeminkin naokingugunankaiyin yio iriipa hiriinanar timi tir. ¹²Mi kamim omom omomi umir haiiyim, yim iriipi hiriinan ina mi itim Jon siirim, op simiir baptais haiginiuum. Mi sima siirin hiniina srii, iikam nowamwarkaiyuan inkam, krma wi paniina tiri, simiirin hiniina niisimauum, krimiir kwoin biyeyim, bidi haiyoprindiyumiigiyim? ¹³Mi Jon siya simiirin hiniina boinmauugi, kima umirmairin gavman siya boinkiyin siirarar hai. Yaeya umir nokii kipi swoki inkin hai. ¹⁴Mi kamim yaii niniyiyim yim iriipi hiriinan siirin ina mi sriiyim, krma wi paniin paniina tiri? Mi siya simiirin hiniina boinki, kima inkam nhirmi hindara kipi priitopriitio mi kima simiirin whisarii kipi priiboin hiuriyu mi simiir umirim whisarii kipi priiyksasae hai. Mi kimiir kwoinin hiinsima dwo ti umirsimin kima haiiyin kimiir mii aiirsi.

¹⁵Mi iikam whiekakim sima ina yinaingwoyimiyok boinim, ti inkamin siya Kraisin Adi Komii siya nikropkiyin iikamim sim nanmaiwarkainam, aniya? ¹⁶Jon siya simiir yayika hiniina yowarkii boin kara kimiirin op ara baptais haiginiuwu, inkamin kariir mhoiia nitin kariir kouwin ini siyar ywowin mi siya ini yaowae adnan ywowin, kara ini yinisimnan ywowin. Mi kara siir miyiyim wa sibgu inomokninkin mirii rani. Kara inkam miyik rani. Niingaka. Mi kara op arar baptais haiginiuwu mi Adi Komii siir naeyiuin siirin wi siyar hainiuae haiginiuwu mi ti dimin biye imiirin wi paenan siyar niu iuguski. ¹⁷Siya ini inkamin twonidim twonau haigiyin mi ha nokwobrombropiyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi iia iki twonid imiir nokwobrombrop digiyim mi kasim pa kubrukigi. Mipi twonid niingam simasima namwokaiyuwu mi simiirin pi omaka

nae haigiiya hir nini haigiyuwu. Mi siya kas imiirin pa nhisopkininaka mi simiirin pi pae nhisopkin namginki. Mi ta paeya saeya wi niutingi rani. Niingaka. Saeya wi hiriyar niyokiyokiikaeyami.

¹⁸Mi Jon siya ti hiriinanim simiir boinmauu digiyin mi siya Yaiwin Kibiya sair yai kiriekirie kibi whiekakim simiir warar yinkin boinmimauu.

¹⁹Jon siya gavmanin siir biyan inkamin Herot io siir nwokin. Dimusi rani, siya siir nomousimin Filip siir wiga Herodias sair hainikii nonkwonan mi siyu biye nhirim siya tirim io simiirsi wara mi inkin okin. ²⁰Mi Herot siya siyu biye komii whirin ha swoki tirin mi ini ti biyanim simakar swoki inkin haiginkiyin. Whisarii rani, Jon siirin siya hiugripkiikikaigin. Iriig.

Jon siya baptais haiginiugin Jisis siirin

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹Hiya Jon siya iikamim simiir baptais haiginiuin mi siya Jisis siirin ini warar mi inkin baptais haiginiuin mi iia Jisis siya nhwower niki kwisboinin mi ninomora ini omaka anonanar haiwaokiya. ²²Mi Adi Komii siir naeyiuin ina yuwiniyin. Mi sima kigwin siir naeyiuin iinmabnan siinaini siiram. Mi yai kwira ninomor kou hir kauwok boinkiya saeya hiniina kauwok boinkika, kira kariir yinisim wadieki wadie kiingin. Mi kariir kwoinin ini kiritramar naingwokwonanaeyin. Mi kariir mhii kwoinim, kiritrimin ini mairgimairga ywokiyyin. Iriig.

Jisis siir yidiwii wanwiyaeiyim simiir inig ima

(Mt 1:1-17)

²³Hiya Jisis siya siir biewiyim, kamnwir iuura nwowin mi siya ha mirii bwakainakin. Iikamim simiir kwoinim ha naingwokim, Jisis siya Josep siirgisiir

nhiekiniuwi. Nningaka. Siya Adi Komii siirgisiir yinisimkin. Mi Josep siya Hilai siir yinisimkin.

²⁴Mi Hilaiyin, yio Matatni yinisimkin. Mi Matatin, yio Livaini yinisimkin. Mi Livaiyin, yio Melkaini yinisimkin. Mi Melkaiyin yio Janaini yinisimkin. Mi Janaiyin, yio Josepni yinisimkin. ²⁵Mi Josepin yio, Matataiasni yinisimkin. Mi Matataiasin, yio Emosni yinisimkin. Mi Emosin, yio Neamin yinisimkin. Mi Neamin, yio Eslaini yinisimkin. Mi Eslaiyin, yio Nagaini yinisimkin. ²⁶Mi Nagaiyin, yio Meatin yinisimkin. Mi Meatin, yio Matataiasni yinisimkin. Mi Matataiasin, yio Semeni yinisimkin. Mi Semenin, yio Josekni yinisimkin. Mi Josekin, yio Jodani yinisimkin. ²⁷Mi Jodanin, yio Joanani yinisimkin. Mi Joanain yio, resani yinisimkin. Mi Resanin, yio Serababelni yinisimkin. Mi Serababelin, yio Sialtielni yinisimkin. Mi Sialtielin, yio Neraini yinisimkin. ²⁸Mi Neraiyin, yio Melkaini yinisimkin. Mi Melkaiyin, yio Edaini yinisimkin. Mi Edaiyin, yio Kosanamani yinisimkin. Mi Kosanamain, yio Elmadamni yinisimkin. Mi Elmadamin, yio Erni yinisimkin. ²⁹Mi Erniyin, yio Josuani yinisimkin. Mi Josuain, yio Eliesani yinisimkin. Mi Eliesain, yio Jorimni yinisimkin. Mi Jorimin, yio Matatni yinisimkin. Mi Matatin, yio Livaini yinisimkin. ³⁰Mi Livaiyin, yio Simioni yinisimkin. Mi Simionin, yio Judani yinisimkin. Mi Judanin, yio Josepni yinisimkin. Mi Josepin, yio Jonamni yinisimkin. Mi Jonamin, yio Elaiakimni yinisimkin. ³¹Mi Elaiakimin,

yio Meliani yinisimkin. Mi Melianin, yio Menani yinisimkin. Mi Menanin, yio Matatani yinisimkin. Mi Matatanin, yio Netani yinisimkin. Mi Netanin, yio Devidni yinisimkin. ³²Mi Devidin, yio Jesini yinisimkin. Mi Jesiyin, yio Obetni yinisimkin. Mi Obetin, yio Boasni yinisimkin. Mi Boasin, yio Salmoni yinisimkin. Mi Salmonin, yio Nasoni yinisimkin. ³³Mi Nasonin, yio Aminadapni yinisimkin. Mi Aminadapin, yio Atmini yinisimkin. Mi Atminin, yio Anaini yinisimkin. Mi Anaiyin, yio Hesroni yinisimkin. Mi Hesronin, yio Peresni yinisimkin. Mi Peresin, yio Judani yinisimkin. ³⁴Mi Judain, yio Jekopni yinisimkin. Mi Jekopin yio Aisakni yinisimkin. Mi Aisakin, yio Ebrahimni yinisimkin. Mi Ebrahimin, yio Tirani yinisimkin. Mi Tirain, yio Nehoni yinisimkin. Mi Nehoin yio Serakni yinisimkin. ³⁵Mi Serakin, yio Reuni yinisimkin. Mi Reunin, yio Pelekni yinisimkin. Mi Pelekin, yio Ebeni yinisimkin. Mi Ebenin, yio Selani yinisimkin. ³⁶Mi Selain, yio Kenani yinisimkin. Mi Kenanin, yio Apaksatni yinisimkin. Mi Apaksatin, yio Siemni yinisimkin. Mi Siemin, yio Noani yinisimkin. Mi Noain, yio Lemekni yinisimkin. ³⁷Mi Lemekin, yio Matusalani yinisimkin. Mi Matusalain, yio Inokni yinisimkin. Mi Inokin, yio Jaretni yinisimkin. Mi Jaretin, yio Mahalalelni yinisimkin. Mi Mahalalalelin, yio Kenani yinisimkin. ³⁸Mi Kenanin, yio Inosni yinisimkin. Mi Inosin, yio Setni yinisimkin. Mi Setin, yio Adamni yinisimkin. Mi Adamin, yio Adi Komii yinisimkin. Iriig.

Setan siya siir nipiyaokiiyam tirkin

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

4 Adi Komii siir naeyiutin ini Jisis siir yaninkiniuniyin mi siya ie Jordan siir haiburgigin mi ina swoki amin. Mi Adi Komii siir naeyiutin siya yikiunam maeyau siiyin apa niinga inkam karamaeya sair hirir yam. ²Mi siya ta maeyau siiyin apa inkam karamaeya sair nwowin, iiyim kam nwise ywo (40). Mi ta iya Setan siya Jisis siirimin sair kinankiukin. Mi ta ii aiirin Jisis siya nae bi naekin niingaka. Siya mhiirima nwokin.

³Mi Setan siya siir boinki, kira Adi Komii siir yinisimkiniuwi mi kira pi ti siiyain siir boinki mi siya pi bret nwoki imbiyamim. ⁴Mi Jisis siya siir yai anaka hiniina yowarkii boinki. Yokwo Komii saeya hiniina boinka inkamin nae aram naingwowyin siya wi kiriekak nwo rani. Niingaka. Inkamin bret ara naeyam naingwowyin siya siirin wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir hauu rani. Niingaka.

⁵Mi Setan siya siirin ina yikiunaiinamin mhiukiua hirir mi bi kimiminkikin, siya ina yiisiimauuwim nu tiran omom omom whiekakim simiir. ⁶Mi siya boinki, kara ti kariir omom omomim mi kariir dimin taemin whiekakim wi kiriir hauuwi. Mi kira wi nu kigriraowan inkam komii nwowi, whisarii rani, yim ti digworaekwuwim kariirargim mi kara inkam nwir mi hauuwi kara wa mi hauuwi, kariirar kwoinkin. ⁷Kira ogmwo kariiram hiui mi kariir inig iir hainani, ti digworaekwo whiekakim yim kiriirgim. ⁸Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, Yokwo Komii saeya hiniina boinka. Kira Biyan Inkam Komiiyin siir inig iirarar hainan siya kiriir Adi Komii mi kira siir mii aiirarar donkwo iski.

⁹Mi Setan siya Jisis siirin om komii Jerusalem hirir yikiunam. Mi Jisis siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair akou hir ini okmwini okwoiu. Mi siya siir boinki mi kira Adi Komii siir yinisim kiinginiuwi mi kira pa diswit natkinainam. ¹⁰Yokwo Komii saeya hiniina boinka mi Adi Komii siya wi siir paekwosimim simiir boinki. Sima kiriirar sibgu kigriraowim mi kira wi nao rani. ¹¹Mi sima wi kiriir nonkwowini simiir iinam mi kiriir iga wi siya kwirki swoki hain tani. Niingaka. ¹²Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, Yokwo Komii sair yaiya saeya hiniina boinka, kira Biyan Inkam Komiiyin siirin kipi kinankiu mi siirin kipi srii, ti hiriinan dimin biyeyin siya kiriir whindiriraerarkiyim. Niingaka. ¹³Mi iya Setan siya siirin kinankiuguguwin, ti dimin taemin whiekakim simiir mi Jisis siya bi wakaeyoknakin. Mi Setan siya Jisis siirin ina haiburgigin mi ina ini sinsin wokmainakiyin. Iriig.

Jisis siya nu Galili hir mirii bwakainakin

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴Mi Jisis siya nu Galili hirir namin mi Adi Komii siir naeyiu miyikin siir kirieya ini siyakar ywowin mi dimin taemin whiekakim Jisis siya diriraerim simiir yaiya ina haigiririr boinama omom omomim simiir. ¹⁵Mi siya iikam whiekakim simiirin, simiir omaka yai nidwokai wakaeya sair hir boinmimauugin mi sima ini siir inig iirar hainan prapraskiyim. Iriig.

Mi om Nasaretan iikamim sima digiumii Jisis siir haimriiyugim

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶Mi Jisis siya omin yinisim sapisap siyar naemrwii okwonaniyin Nasaret siiramar swoki am. Mi Jisis siya Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir

karamae nwowiya ta omaka yai nidwokai wakaeya sair yapninopkainam. Hinokinokin siya tiriya sair hiriinan mi siya ini Yokwo Komiiya sairar yokwo mwaingiyin. ¹⁷ Mi sima siirin profet Aisaia siya wina yokwowa bidi bidiniyar sair hauu mi siya mii kwira hiniina boina sairam hansirkin,

¹⁸ Adi Komii siir naeyiuin ini kariir tir nwowin. Mi siya kirie kariirin minam hauugin mi ha nimbinkin, siir yaiwin kibiya iikamim sima sima sipiyimiyokmaeyamiyim simiir boinmimauuim. Siya kariirin minam nikropkikin kara ta hiriinan yayia iikam simiirin hiniina boinmimauuim mi digworaekwuwim uridnan kimiir nitkiyim mi kimiirin wi rirmiyya kara nwowaiginiuwi mi iikamim nhwokwisae nwowim simiir nhwowim wi wadie kara nwowaiginiugi. Mi iikamim hikak nwowim simiirin wi rirmiyya kara nwowaiginiugi.

¹⁹ Siya kariirin minam nikropkikin. Hya Adi Komii siya nanmaiwarkainana iikamim simiir kara sair boinmimauukin.

²⁰ Mi siya ha mwain digiyin mi yokwowa ina swoki haiginikougiya. Mi ina swoki hauugiya inkamin yokwo imiir kigriraowiyin siir. Mi siya ha swoki idwowin mi ta omaka yai nidwokai wakaeya sair nwowim iikamim simiirin ta ii aiir nowomwarkaiyu bwakainamkin mi simiir nhwowim siirara kaonanaekiyim.

²¹ Mi siya simiir boinki, yayia tariinan kima kwawakaekiya Yokwo Komii saeya boina, tariinanin saeya tasi nimbiraraowa. ²² Mi sima siirin ina boin wadieyin mi sima naingwoyimiyyok prasae bi kikinkim yai miyyik miyyikim siir yai hiranka nimbiniyim simiirsiyin mi sima boin. Ti yinisimin siya tari Josep siir yinisimkin, aniya? Mi

siya krimiir hiriinanargin mi siya ti hiriinan yai miyyik miyyikim papiyanki haigim? ²³ Mi siya simiir boinki, kara kimiirin pi boiniyo yai kwira sair yaimwokiayimwo aiir boinmauugi, inkam iikam nhirmi whindiriraerariyin yio ti hiriinan inkamin sasar timi whindiriraerarna. Siyu hiniinin Kapaneam kira tirnaniyin mi ti kiriir ombud om iirin hiriinan siyu iirar timi tir. ²⁴ Mi siya boin, kara kimiirin yaimwowar boini, iikamim sima simiir omki oman profet inkamin siir yai bi wakaeyoknaeikin. Niingaka. ²⁵ Wakae! Kara kimiirin yaimwokiayimwowa boini, bidi bidiniyarin Ilaija siya nwowa mi wig igabae niinga nhirim nu Isrel hir nwokim. Mi taka iya naoki bi swoki kinmiminka biwiiyim whwoim haimeii (3 ½ yia). Mi iikam whiekakim ti nu iir nwowim sima mhii prasae bi naokim. ²⁶ Mi Adi Komii siya Ilaija siirin iki wig igabae niingam nu Isrel hir nwowim simiirin bi nikropkikin. Niingaka. Siya siirin, wig igabae niinga irua om Sarefat nu Saidon hirana sairam nikropkikin nae sair hauu aeyim. Mi ya saeya nu Isrel hiran wig rani. ²⁷ Mi profet Ilaija siir iya iriipi hiriinan mi siya iikam nhirim nu Isrel hiranin paowaigi piskomkopowim, simiir nwirni miyyik bi nwokin. Niingaka. Mi niinga nwokiyyin Neman sasargin. Neman siya Isrelan tani, siya Sirian inkamkin. Jisis siir yayia hiriinanka. ²⁸ Mi ta iya iikam whiekakim sima ta omaka yai nidwokai wakaeya sair hir nwowim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima bidi yinokninkinkiyim ta yayia Jisis siya simiirar hiuriyu boinkin. Mi simiir mhii kwoinim haugihauga asi whwiyiekikim. ²⁹ Mi sima ha ninsiin okwokwokiyyim mi Jisis siirin ina kiyaiwowitnaniyamin omin siir yaba hiriir. Mi sima siirin mhuisim whirin simiir om ieya nwowin mi sima siirin

hiranki nitkiigiyim tirkim. ³⁰ Mi sima dig bi nwokim whisarii rani, Adi Komii siyar nikidukin simiir kwoinim mi sima asi nididkim. Mi Jisis siya ini simiir bopwowa yapnamin. Mi siya ina yiugusamin. Iriig.

Jisis siya inkam nwirin uridyiu biyekakin siir haiswoniskikin

(Mk 1:21-28)

³¹ Mi Jisis siya om komii Kapaneam nu Galili hiranin siir namkin. Mi Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya siir iikam nhirim saiirar mi owomwarkaiyugin Adi Komii siir yai aiir. ³² Mi sima ta siir yai aiir wakaeyim mi sima ini hindara yanaakiyim. Dimusi rani, siir yaiya inkamin inig komiigakin siir hiriinan boinkin ta yaiya kirie komiigaka. ³³ Mi omaka yaimin dimin nidwokai wakaekiya, inkam nwirin yiu biyekakin hir nwokin. Mi siya ina kauwok boinamnankiyin, ³⁴ hie! Jisis om Nasaretanin, kira dimu dimin tiram nitkin, ha? Kira krimiir nonkwoninwomwiirninkinam nitkin, ha? Kara kiriirin ina ninokninkinin kirargin Adi Komii siir yinisimin dimin whirki kimbu karamae nwoyin mi iikam whiekakim krimiir nanmaiwarkainanin. ³⁵ Mi Jisis siya igao yai ti yiu biyie siir yikwao boinki, kiriir yaiya ti tanki! Mi yiu biyieyin siya ti inkam iirin iikam whiekakim simiir whwonkam idar haigi irimtiogigin mi siya ina yamin. Mi siya siir bi nonkwoninwomwiirninkingigin. ³⁶ Mi iikam whiekakim sima hiriinan kigiyim mi sima ini hindara yanaakiyim. Mi simasimarin hiniina yimboin amboin, ae! Ta yai hiniina saeya paniin paniin yaiga. Mi siya yiu biyieyim simiirin wi inkamin kirie komiigakin mi inigak ikin mi siir hiriinan boinmimauwi. Mi sima hiriinan wakaeyim mi sima ti inkam iirin ina haiburgigin mi sima ina

yamin. ³⁷ Mi ti dimin hiriinanin Jisis siya tirkiyin ina haigiririrkiyin, omom omom imiirin. Iriig.

Jisis siya iikam kasa bi haiswonimniskiiigin

(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Mi Jisis siya ta omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyia saiir haiburgigin mi Saimon siir omaka aiir yam. Mi Saimon siir niua saeya ma piu huua kinyia saeya niiga. Mi kamim sima ini ikiunaki Jisis siirin saiir nini kigniyam. ³⁹ Mi siya ha namin, kimidiniya hiiya saeya whina saiir kingiinar ini okwowitzuwin mi siya ta ma huua kinyia igao yai saiir boinki mi ta ma piu huua kinyia ina haiburgiga. Mi saeya biri kimiminkika saeya ina yinsiin idwo sasaugiya mi saeya ini simiir nae imiirar swoki insiin diriraerara.

⁴⁰ Mi iya bieyin nikiiyamki tibin, iikamim nomiiyaugakim, sima simiir nomiiyauim mapai mapaigi niyim simiirin ina yikiunaniyim, Jisis siirim. Mi siir iina ti iikamim makak makakim simiir piu imiir nonkwokiyim mi siya simiirin ina yinimniskigiyim. ⁴¹ Mi ti uridyiu bibiyeyim iikam whiekakim simiir hir nwowim sima ini warar yinkin amkiyim mi sima igao yaigak hiniina ywonamim. Hie! Kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi Jisis siya igao yaigak simiir ywoki mi siya yai simiir bi kigninkin boinaikin. Dimusi rani, sima ina ninokninkinin siya inkamin Mesaia Adi Komii siya nimbiniin siya krimiir nanmaiwarkainanin.

Jisis siya yai omakam yaimin dimin nidwokai wakaeyim simiir hir boinmimauugin.

(Mk 1:35-39)

⁴² Mi bienainakaran siya tiki om iir haiburgigin mi siya maeyauwa inkam karamaeya saiir yam, nhwo Adi Komii siirim kwisboinim. Mi iikam whiekakim sima ina yamin Jisis siirim hansiram.

Mi iya sima siir hansiryiskaiyin mi siir kwoinin kimidiniya sima yikpit-maiyim ti simiir om iir haiburgigsi, siya pi om whira namisi. ⁴³Mi siya simiir boinki, kara yaiwin kibiya iya Adi Komii krimiir Wanin siya dig-woraekwo whiekakim mi iikam ikim, simiir kigirkakana saiirin pi iki omom omom nhirim simiir mi boinmimauwi. Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kara hiriinan asi tiri. ⁴⁴Mi siya ha boin digiyin mi siya ina haiburgigin simiirin mi siya ina yamin Adi Komii siir yaiya saiirin iki omakam, yamin dimin, nidwokai wakaeyim nu Judia hiranin simiir asi boinmimauwamkin. Iriig.

Jisis siya boinkin Pita siya anasu hoimgak asi haigin

(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

5 Mi iigwira Jisis siya Genesaret whiigbid hir nwokin. Mi iikam whiekakim sima ha nitim, ini saikar yaninkiniuniyim. Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiir wakaeyam. ²Mi siya igopsim iswo sowiir kigi sowa whiigbid hir nwowi. Mi kamim anasu haiiyim sima ti i iswo sowiir bidi haiburgigo. Mi sima haimna hiisoki. ³Mi Jisis siya iisim ira saiir kwirii, ta iya Saimon Pita siirga. Mi siya Saimon Pita siir boinki siya i aiirin hamiisima wokiyopkiyim yaba hiriir mi siya ta ikopsim aiir yidwokai boinmimauugi Adi Komii siir yai aiirin, iikam whiekakim simiir.

⁴Mi Jisis siya yai ha boin digiyin mi siya Saimon Pita siir boinki, iya whiidop-woniya kinaniyam, kira mi kiriir isidin kima haimna ditmai anasu kikaiyim. ⁵Saimon Pita siya ina yowarkii boinin, inkam komii ta nii kirieya krima whisari-iyar miriinanaemaowikim, anasu whirmin whirmin bi swoki iigimiminkin. Mi kira pi boinkin, kara pi asi nitmai. ⁶Mi sima ha nitmaikiyim mi simiir haimna anasu kasa bi niigikim mi haim-

nain pi hiriyyar pi inanbirgiyin. ⁷Mi sima simiir iripa miyan kamim i ira saiir nwowim simiirim kinkina, simiir whinmiriiyim mi sima ha nitim mi anasum ina yiskaina haigimimirkiiyim. Mi i iso ini hindara iyimiminkiywo. ⁸Saimon Pita siya hiriinan kigiyin mi ogmwoin Jisis siir kingiina ini hiiuu mi ina boinin, Biyan Inkam Komii, kira kariir haiburgik mi kira ha dam! Dimusi rani, kara dimin biye tiran inkamkin. ⁹Siyar mi kamim saikar nwowim, sima ti anasu whie komiiyim sima haiyim simiir kigiyim ini hindara yanaakiyim. ¹⁰Sebedi siir yinisim nwisio Jems, Jon sowa Saimon Pita sima iripa mii kwiruwa miriigim. Sowa iriipa hiriinan ini warar mi inkin anaakiywo. Mi Jisis siya Saimon Pita siir boin, kira kipi nidid ti anasu kira haiyim, mhoiyya kira iikamim simiirin wi hiriinan haii, kariir mhoiyya nitamin. ¹¹Mi sima i iso ha nadu hiiwamasukuniyim mi simiir dig-woraekwo whiekakim ini hirar iyopni-sugikim mi sima ini Jisis siir mhoiyyar yamin. Iriig.

Jisis siya inkamin paowaigi piskomkopouin siir haiswoniskigin

(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹²Iigwira Jisis siya om whirin inkamin paowaigi piskomkopouin siya nwowin siir ini owou. Mi ti inkamin siir piua paowaigi bidi yinkiniua mi iya siya Jisis siir kigwinin mi siya ini Jisis siir igmiiga whwonkam ida kingiinar yakai kaiyirou whinaianamin. Mi ina boinaiyin, Inkam Komii kira naingwowi mi kariirin wi dig kirar nwowaiginiugi. ¹³Mi Jisis siir iina ha ninkikiya mi siir yanonkwowuun mi siya boin, kara ha naingwowi, kiriir ma ha digi! Mi ta ma bi kimiminkika ina digiya. ¹⁴Jisis siya igao yai siir boinki, kira sibgu mintarao! Kira wi inkam nwirni kipi boinmauu ti diminin. Niingaka. Mi pa dam inkamin naemin

kimiirsi ninkin imiiaeyin Adi Komii siirim pris inkamin kimiir kaoprigi okwowyin siir tini boinmauuu. Mi kira Adi Komii siirin nae pa dinkin imiiaeki! Kiriir piu wadie nwowa sairsi. Mi yaiya krimiir brougae Moses siya winkiya saair hiriinan. Mi ti kamim nwoki inokninkin wini kiriir paowaiyim bidi wiskiyim. ¹⁵ Mi diminim Jisis siya tirim simiir yaiya ina yiniyokiigiya. Mi iikam whiekakim siir yai wakaenakiyim nitkim mi maim simiir piu nwokaiyim simiir warar haiswoniskiigiyim. ¹⁶ Mi ii nhirim siya maeyau inkam karamae pi saair napninpokainami mipi nhwo hir nini kwisboiniuwi. Iriig.

Jisis inkamin iga iin ninsimsiriuwun siir haiswoniskiigigin

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Mi iigwir nabie Jisis siya iikam nhirim simiir niisiimauugin mi Farisi kam ikim mi kamim siyu komii komiyyim sim ninokninkiniyim sima hir warar ninkin idwokim. Sima ti omom omom whiekakim nu Galili mi nu Judia mi om komii Jerusalem simiir hirankim nitkim. Mi Biiyan Inkam Komiiyin siir kirieya ini Jisis saikar nwowa, makak iikamim simiir haiswoniskiyyim. ¹⁸ Kam nhirim sima ha nitim, inkam nwirin iga iina ninsimsiriuninkinin siirin hiigakar hainamin, sima siirin omakanau hiriir haininopkainamim tirkim, Jisis siir igmiiga nini haiginiuum. ¹⁹ Dimusi rani, ini iikamki yinkiniu waowim, sima ini siyuim yinkinyaeyonamim, ti makak inkamin siir haininopkainamim. Mi sima siirin akoua hiriir hainainam mi sima maeyau kwira saair yami iinikiniingi. Ta hiiya saair digar mi ti inkamin ta hii aiir whwonkaiyin sima siirin hiigakar yonkwosiisnainam iikam ima nwowa maeyau saair bopwoniya. Mi sima Jisis siir whwonkam ida yauuni kikiniu. ²⁰ Iiya Jisis

siya simiir naingwo tibmii kirie saair kigiyyin mi siya ina boinin, nomiiyau, kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ²¹ Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim simasimarin ina yomboin amboinim. Yipikin ti inkamin Adi Komii siir hiriinan boinin? Inkam nwirkin bi swoki haiyoprimdiyumi srankin dimin biyeyim. Niingaka. Adi Komii siirrar miiga. ²² Mi simiir kwoinim Jisis siya bidi yinokninkiniyim mi siya simiir boin, dimugin? Ti hiniin kwoinin kimiir waraur nwokaiyin, ha? ²³ Piki hiniin dimin kirie ikim kara mirii karamae nwowiyim mi piki hiniin dimin ikim hiinsima nwowiyim kara mirii karame nwowiyim? Mi kara ha boini kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprimdiyumiigiyim ta mii hiriinana ya mii kirie, o mii komii rani, aniya? Mi kara ha boinki, kira dinsiingi mi kiriir hii aiir hainam ya mii komiiga, iyie? Mii komii rani, aniya? ²⁴ Yaowae Adin ninomor kou hirankin nitin karargin. Mi kimiirin wi karar niisiimauuwi kirieya dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim mi Jisis siya ti inkamin iga iina ninsimsiriuwun siir asi boinkikin. Kara kiriir boinki, kira dinsiingi! Mi kiriir hii aiir dinsiin hainam mi kira pi kiriir omaka damigusam! ²⁵ Mi siya biri kimiminkikin ina yinsiin hainamin siir hiiya mi siya ini iikamim simiir whwonkam idar yapnamin mi siya mwai ini Adi Komii siir inig iirar hainan ap waowaowamin. ²⁶ Mi sima ina yanaakiyim mi sima naingwoyimiyyok prasae bi kikinkim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyim mi ina boinim, ae! Dimin prasae rani, tapa krime kwakigiyyin. Iriig.

Jisis siya Livai siir nikiunakin

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Mi ti diminim siir mhoiyya, Jisis siya napnamin mi siya kigi inkam nwirin

omom omomi umir haiiyin siir inigin Li-vaikin, siya omaka siya nidwokai miri-ya sair hir nidwokai. Mi Jisis siya siir boinki, kira kariir mhoyiya wit. Mi Livai siya ha ninsiingiyin mi siir digworaek-wowim ini hirar grirgingikim mi siya ini Jisis siir mhoyiya yamin. ²⁸ Livai siya ha ninsiingiyin mi siir digworaekwowim ini hirar yinsiin haiburgigin mi siya ini Jisis siir mhoyiyar yamin.

²⁹ Mi Livai siya nae komiyya ina diriraerarin siir omaka hirar, Jisis si-iram. Mi kam hoingakim omom omomi umir haiiyim mi kam nhir ikim, sima warar yinkin idwokai ae sowakan. ³⁰ Mi Farisi kamim mi kamim siyiu komii komii ninokninkiniyim sima Farisi simi-irar isid whirkin. Kamim Jisis siir kigna miriyyim, simiirin hiniina yini-ansao boin, kima wari kamim omom omomi umirim yaeya swoki inkin hai-iyim mi kamim siyiu biyie tiriyikim, nae op min simaka dimusi nidwokai ae kwiya, ha? ³¹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin ma karamaeyin, yio siya inkamin paowai widiyin siiram bi swoki amikin. Niin-gaka. Mi iki makak iikamim pi si-masimar nami kamim paowai widiyim simiiram. ³² Kara inkamin paowai widiyin siir hiriinankin, kara iikam miyyik miyyikim sima ha naingwowim krime iikam miyyikim simiir mhii kwoin ninkpit haigi aram bi nitkin. Niin-gaka. Kara iikam biyyeyim hiniina naing-wowim krime miyyik rani, simiir mhii kwoin imiir ninkpit haigiyim nitkin. Iriig.

Nae haiya aeni yaiga

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Mi Ferisi iikam nhirim sima Jisis siir boin, Jon siir kigna miriyyim kamim, sima ii kasakasa bi haiyaekim mi nhwo pranaepranae bi kwisboinikim. Mi Farisi simiir kigna miriyyim kamim yim iriipi

hiriinan. Mi kamim kariir kigna miri-iyim, yim hiriinan bi tirkim, yim sima nae pa mi aei mi opa pa mi kwiya. ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, kima ha naingwowi, iya iikamim ti inkamin wig nonkwonain siir wigwas nae aiiram niti, sair naeyam mi kima wi sair haiyaki, aniya? Niin-gaki, niingaka. ³⁵ Mi mhoyiya iikam biyie nhirim sima ninkaknan nwoim siir nikiu-nakiyim. Mi siya siir inkam inkamnanim simiir haiburgigi mi taka iya ya nikrani sima nae wi sair haiyaki.

³⁶ Jisis siya min boiniyokin, inkamin, yiuus win haimiyya sair kipi kintio hai, yiuus kaba sair nitkin panim. Mi siya hiriinan tiri mi ta yiuus miyyika wi saeya nonkwobumbuwi. Mi ta yiuus wina saeya wi yiuus biyyeya saika wi miyyik kig rani. Niingaka. ³⁷ Inkamin wain opa wraisu is kaba sair bi naokaiigin. Niingaka. Mi siya hiriinan tiri mi ti wain opa saeya niyopiinainii mi wi ta wraisu is kaba sair mimbimbirgi mi ta wain opa wa naokininkwokwo iuguski. ³⁸ Niin-gaki, niingakiinga. Mi kira ta wain opa wraisu is miyyik aiirar daokai. ³⁹ Ta yayia sair yaimwokiayimwowa saeya hiniinga. Iikamim Moses siir siyiu iir napiyim sima borisopi Jisis siir siyiu iir swoki apim mi sima wi hiniina boini ti siyiuin siyiu paii rani. Mi sima siyiu winin digiumii siir haimriyugigim mini mi sima siyiu biyanin siiramar naing-wowi. Iriig.

Judami ii komiyya piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saeya mi haiyani iiga

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

6 Mi Juda simiir ii komii kwira piu siisiya dimin taemin tir karam nwoyiya Jisis siya witnid numirim simiir bopwowa napriokiinamkin. Mi kamim siir kigna miriyyim witnid nhirim simiir kigringirigi

haiyamim mi sima ina yinibromprop yonkwomromrok apaeiyamim. ²Mi Ferisi nhirim sima boin mi kima Moses siir siyiu komii iir dimusi taouga diriraerarkim, ti diminim Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saiir haiyam mi kima simiir dimusi tirkim, ha? ³Jisis siya simiirin hiniina yowarkii boin, kima ti diminin biya Devid siya tirin Adi Komii siirin, siir bi nwan kim, iya siir isidin sima mhiigi naowim mi sima naeyim, aniya? ⁴Mi Devid siya omaka komiia Adi Komii siira saiir napninopkainamin mi siya kimidiniya bretin Adi Komii siir ninkin imiiaeyin siir haiyin mi siya ina yaeyin. Mi haimiyyin, kimidiniya siir isid iir hauu ae. Mi kima tari siir biri mwaininokninkinkim, siyiu komii siir siyiuin, hiniin boinkin. Tiki bretin inkam niingaki bi swoki aeikin. Niingaka. Yio pris simiiraraigin. ⁵Mi Jisis siya ina swoki boin, kara Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siya, ta Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saiir Biyan Inkam Komii asi nauuni onikin. Mi kima io kariir dimusi nwowi, ha? Iriig.

Jisis siya inkamin iina biyiekakin siir haiswoniskigin

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶Mi Juda simiir ii komii kwira piu siiskuwakiya, dimin taemin tir karamae nwoyiya Jisis siya simiir omaka yaimin dimin nidwokai wakaieya, saiir yapninopkainam. Mi siya simiir yowomwarkaiyiu. Mi inkam nwirin hir warar ninkin okin, siir iina iniga bidi yinsimsiriunamim ini paeyaryaowainan ywokiyama. ⁷Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim, sim Jisis siirim hirar kaonanae. Sima biri ninokninkinkim, siya ti inkamin siirin pi Judami ii komiia piu siisiya

dimin taemin tir karamae nwoyiya saiir nasi haiswo niskii mi ta hiriinana saiirsi hiuriyiu boinam minkim siirin. ⁸Mi Jisis siya bidi yinokninkinin simiir kwoin imiirin mi siya ti inkamin inakin naoninsimsiriuwun siir boinki, kira tiriir winsiin apnani. Mi tiki inkamin siya ina ini okwowiuwin. ⁹Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiir srii, siyiu komiyyin siya paniina boinkikin, Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwoyiya saiirin? Mi krma siyiu miyyik ti tir iyie? Mi siyiu biyie ti tir, aniya? Mi krma siir ti haiswoniski haiginiu, ta ii komii aiirin, iyie? Mi krma siirin hiriyyar ti kignisu ao, iyie? ¹⁰Mi Jisis siya iikam imiir kaoyokiyokiiyiyin mi siya ti inkam iir boinki, kiriir iindibin ti inkiyinyinki. Mi ti inkamin hiriinan tirkiyyin mi siir iina ini wadiyyar swoki okiya. ¹¹Mi simiir kwoinin ini haugi haugar whwiyiekikaigiyim. Mi ini sima simar whrieboinamim mi krma Jisis siirin wi paniin paniina tiri? Iriig.

Jisis siya aposel kamim iuur nwisu yimbin

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹²Mi taka iya Jisis siya ina iiyamin mhiuwisim whirin siir, nhwo Adi Komii siiram kwisboinam. Mi ta nii kirieya siya ini hirar kwisboin pirkinkaiyyin, Adi Komii siiram. ¹³Mi bieyin ha maskwon-aidniyakwokin mi siya kamim saika miriyyim simiiram yikiugi mi siya ti kam iuurnwiso simiir yimbin. Mi siya simiir inigim ina dap haiginiuim aposel. ¹⁴Simiir inigim hiniin hiniingim. Mi Saimon siir inigim Pita yokdap haiginiu mi siir nomousimin yio Endrugim mi nhirim yim sim inigim hiniin hiniingim Jems, Jon, Filip mi Bataromiu. ¹⁵Matyu, Tumas mi Jems Alpiasni yinisimin mi Saimon siir inig whirin Selot. Ti inig Selotin siir yaimwokiayaimwowa hiniingim miya

siya miriyya bi mirii kikripikin. ¹⁶ Judas, Jemsni yinisimin mi Judas Iskariot inkamin wir Jisis siir napwouwin siir sau omomni. Iriig.

**Jisis siya makak iikamim
simiir haiswonimniskiigin**

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Mi siya ha digikin mi Jisis siya ini simakar yinkin apniyamin mi siya maeyau hikmainana sair yokwo iikam isid whiekakim simakar. Mi iikam whiekakim nu Judianim mi om komii Jerusalem, an ikim mi omom om komii Taia mi om komii Saidon sowiir hiriir wainam ikim. Whiigbid whiigbida wainamim, simiir hiran iikamim sima warar yinkin it. ¹⁸ Mi sima siir yai aiir wakaeyam nitkim mi siya simiir ma imiir mi haiswonimniskiyyim mi iikam nhirim uridyiu biyeki ninkiniuwim simiir warar. Mi siya ina haiswoniskii haiginiuwim. ¹⁹ Mi iikam whiekakim sima ina Jisis siir nonkwowim minkim. Dimusi rani, siir kirieya sima bidi kigiyyin, iikam whiekakim makakim siya haiswonimniskiigim. Mi sima ini wadieyar ywokiyyim. Iriig.

**Jisis siya iikamim
mairgimairgakakim
mi iikamim hikak nwowim
simiir boinmimaugim**

(Mt 5:1-12)

²⁰ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyyim simiir kaoki mi ina boinkiyin, kima ti iikam paeprigabim kima maingimairga dwo. Dimusi rani, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim kima miriyyim simiirar kigriraowikim. ²¹ Kima ti iikamim tariinanin miigi naowim kima maingimairga dwo. Dimusi rani, mhoiyya kima wi digworaekwoki naokingugunankaii. Mi kima iikamim ti tariinan ninouninkiyim,

mhoiyya kima digworaekwo whiekakak nwowi mi kima wi yaibu simiir grinkin iei.

²² Kira iikamim kinaka nombopboin ae karam nwowiyyim mi io kinaka nwowiyyim mi yai biyie kiriir nigbumbu boiniyyin mi digiumii kiriir haimriiyyugigiyyin kira siiramin maingimairga dwo. Sima ti diminin kiriir whisarii tir tani ni kira ti Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir siyyu iir napkin. ²³ Biyya krimiir brougae wanwiyaeyim, hiriinanar mi tirkim, profet inkam imiirin. Mi kira ti hiriinan diminin siya nimbiyami kira maingimairga prasae kipi nwo, ogmwo warar dinwomwokam. Dimusi rani, mhoiyya kira wi digworaekwo miyyik miyyikak nwowi mi ti digworaekwowim ini Adi Komii siyar niki onkwo idwowim, ninomor kou hir.

²⁴ Kima ti iikamim umir digworaekwoki naokingugunankaiyyuwiiyyim mi wadie sibgu owipisukaeyamim, kima sibgu mintirao, mhoiyya kima wi hik whoimoni hai rani. Dimusi rani, kima wi ninomor kouan digworaekwowim simiir hai rani. Niingaka. ²⁵ Kima mintirao kima wi mhi naekak nwo rani, mhoiyya wim wi mhiigi naowi. Mi kima mintirao ti iikamim yaibu niniemamairim kima wi ninouninki prasae kin tani. ²⁶ Mi kima sibgu mintirao iya iikamim sima kimiir nikboin prapasi mi biyya krimiir brougaeeyim, iriipi hiriinanar mi tirkim, profet niksisaie imiirin. Iriig.

**Siyuin io nwowi inkamim
simiiram napiyaowi ikin**

(Mt 5:38-48; 7:12a)

²⁷ Mi kara kimiirin pi hinina boinmaugii, iikamim kariir yai aiir wakaeyim simiiram dapiyao. Mi iikamim io nhwo nanaowiyyim, kima simiirin siyyu miyyik iirar swoki tir

haiginiu. ²⁸ Mi iikamim yaibiyie kimiir n'ikbumbuwi mi kima simiirin yai miyik aiararar boinaiginiu mi iikamim sima siyiu biyie kimiir tirhaiginiuwi mi kima simiiram in Adi Komii siiram srii, siya simiir whinkinsis haiginiuwim. ²⁹ Mi inkam n'wirkin kiriir yaeka aiir naka tioki mi ha ti swoki inkipit okwoki, yaeka kwira saiir swoki tiokiyim. Mi inkam n'wirki kiriir yuis prieiya saiir nishaii mi kira siirin hiriirar kignin'kin haigi. Mi kira yuis haruwa kwira, saiir warar swoki inkin hauugi. ³⁰ Mi inkam n'wirkin dimin whiram srii mi kira siirin ha hauugi. Mi inkam n'wirki diminin kiriir maeyau hiranki nini hainaki mi kira ha kipi swoki boin, kariir swoki hauugi. Niingaka. ³¹ Diminin kira naingwowyin sima kiriir tiram mi kira simiirin hiriinan dimin iirar swoki tir.

³² Mi iikamim kiriiram naingwowyim simiiram naingwowi, yio dimin komii rani. Mi Adi Komii siya kiriirin wi hiniina boin tani kira inkam wadiekin. Niingaka. Mi iikamim dimin biyiekakim yim sima iikamim simiiram naingwowyim, simiiramar naingwowyim. ³³ Mi iikamim siyiu miyik kiriir tiri-yim mi kira simiirin siyiu miyik mi tiri, yio dimin komii rani mi Adi Komii siya kiriirin wi hiniina boin tani, kira inkam wadiekin. Niingaka. Mi iikamim dimin biyiekakim yim sima iriipi hiriinanar mi tirikim. ³⁴ Mi kiriir diminin inkam n'wirni hauugi, hindara haisasae miriinakiyam, siya kariirin wa swoki hauuwi, yio tiriiginin yio dimin komii rani, Adi Komii siya kiriirin wi yaigak saiirsi nwo rani. Niingaka. Mi iikamim dimin biyiekakim yim sima iikamim dimin biyiekakim simiir dimin imiirar mi hauu miriisasaekim mipa swoki hainani. Mi yim sima iriipi hiriinan dimin imiirar mi ingigir haiigim. ³⁵ Niingaka! Kira iikamim io kinakar

nwowyim simiiram dapiyao mi simiirin siyiu miyikar timi tir. Mi diminin hindara haisasae miriirin, siirin haiyim kipi swoki aingwo. Niingaka. Mi kira hiriinan tiri mi Adi Komii siya kiriirin wi dimin miyik miyik imiira hauuwi. Mi kira wi Adi Komiiyin ninomor kouanin siir yinisimkin n'wowi. Dimusi rani, Adi Komii siya iki iikam bibiyeyim siirim naingwo karam nwowyim simiiramar naingwobunaekin. Mi wim kima hiriinanar timi tir. ³⁶ Mi kima simiiram in Adi Komii siya naingwobumbuwa saiir hiriinanar timi aingwobumbu. friig.

**Kima inkam n'wirni
siyiu in siir kipi hid**

(Mt 7:1-5)

³⁷ Mi kima iikamim simiirin kamim yai hidiyim simiir hiriinan hid karamae n'wowi mi Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi mi hid rani. Niingaka. Mi kima iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi mi Adi Komii siya kimiir dimin biyeyim simiirin wi hiriirar mi haiyoprimdiyumiigi. ³⁸ Mi kima digworaekwowim iikamim simiir hauuwi mi Adi Komii siya digworaekwo kimiir wa mi iyopkiiyuwi mi siya wi yaeya digworaekwo miyik whiekak n'hirim warar swoki inkin iyopkiiyugi kimiirin. Mi kima ti hiniin diminin siir hauugin iikamim simiir. Mi Adi Komii siya kimiirin wi ti hiriinan dimin iirar swoki hauuwi.

³⁹ Mi Jisis siya boiniyio yaiya kwira boin simiirin, inkam nhwokwisae n'wirin, siya wi inkam nhwokwisae n'wirin siir swoki iisiisimauu ap rani. Niingaka. Mi siya hiriinan tiri mi sowa nwisairarin wi ieyar napnatkaigai swonami. ⁴⁰ Yinisimin iki ninokninkinam namiyin, siya inkam in iki siir nowomwarkaiyuwiyin siir ninokninkin aiir biri swoki haiburikin. Niingaka. Mi iya yinisimin

siya ninoknankin komiigak nwowi mi mhoiia siya wi inkamin siir nowomwarkaiyuwiyin wi siir hiriinana swoki owi.

⁴¹ Mi kira paeka sima kiriir nomiiyauwin siir nhwo iir nwowa sair dimusi boinkin mi kira wari paemir komiia sair biri kigin kiriir nhwo iir nwokaiya, aniya? ⁴² Mi kira, kiriir nomiiyauwin siirin paniin paniina ninoknankin? Nomiiyau, kara paekasima kiriir nhwo siir nwowa sair haiyam mini. Mi kira paemir komiia kiriir nhwo iir nwowa sair biri ninoknankin, aniya? Kira niksisaeyan inkamkin! Biyyin kira, kiriir nhwo iir nwowa paemir komiia sair tiki hai. Mi kiriir nhwowin wadie nwowi mi mhoiia kira paekasima kiriir nomiiyauwin siir nhwo iir nwowa sairin wi haningi haii. Iriig.

**Pae biyeyin siya nae
biyeyar mi budikin**

(Mt 7:16-20; Mk 12:33-35)

⁴³ Pae miiyikin siya nae biyie bi budikin. Mi iripi hiriinan pae biyeyin siya nae miiyik bi budikin. ⁴⁴ Iya inkamin siya bidi kigninoknankin ti paenid hiniin tabgin o amka. Inkamin amin nio siir hiranka bi nirkuuwigin. Mi inkamin tabnidim pae twaa siir hiranka biri whanaigin. Niingaka. ⁴⁵ Iikamim paenankim. Mi inkamin kwoin miiyikakin, siya mii miiyik miriiyin mi inkamin kwoin biyekakin yio wi mii biyie mirii. Ti hiniin diminim. Yai aeya boinkiiigiyim mi kima dinoknankin ti inkamin siir mhii kwoinim ti dimin hiniin bidi yinkiniukikaiyin. Iriig.

Omaka miriini siyu whiskey

(Mt 7:24-27)

⁴⁶ Mi kima kariirin hiniina dimusi nikiuwi, Biyyan Inkam Komii Biyyan Inkam Komii mi kima kariir yai

wakaeyokna karamae dimusi nwowi? ⁴⁷ Yipiki iikamkim kariir yai aairim nitim mi kariir yai aair wakaeyam nitim. Mi ha wakaeyoknaim, ti iikam hiniinim yim hiniingim. ⁴⁸ Ti iikamim yim sima ti inkamin omaka miriiyin siir hiriinankin. Biyya siya ie komii iir iki opnainam mi yinim ina inansiingiyim mi op komiiyin siya ha niunaniyin mi owie komiiyin ha mi aikinani mi ta omaka gobmi wanmi bi swoki kinmiminka. Niingaka. Dimusi rani, siya omaka miiyik bidi sibgu miriiyin. ⁴⁹ Mi inkamin kariir yai bidi wakaeyin. Mi siya biri wakaeyoknakin mi yio ini ti inkamin ie ida haimbwaenaeyin mi ie mi sibgu priigi karamae nwowiyin, ini siir hiriinan ywowin. Mi mhoiia op komiiyin ha nakiinamainiyin mi ini omaka aiarar kaihiomai namiyamin. Jisis siya simiirin hiriinan boinkin. Iriig.

**Jisis siya sauan isidin simiir biyyan
inkamin siir mii miriiyin
siir haiswoniskigin**

(Mt 8:5-13)

7 Jisis siya ha boin digiyin iikamim simiirin mi siya simiir haiburgigin mi om Kapaneam hiriir yimbiam. ² Mi nu Rom hiran sauan isidin simiir biyyan inkamin siya, siir miyyan inkamin siirima naingwonanaeikin mi siya niya ma komiika, siya nao kingiina nwokin. ³ Ti simiir biyyan inkamin siya Jisis siir yai bidi iki wakaeyin mi siya iki Juda simiir biyyan inkamim simiir yikropki sima Jisis siir nikiunakiyim. Mi siir miyyan inkamin siir haiswoniski haiginiuwim. ⁴ Mi sima Jisis siir hiriir nimbiyamin mi kimidiniya sima yikiuwirwirna siirin. Tiki inkamin siir biyyan inkamin siya inkam biyieki mi iuwi. Niingaka. Inkam wadie ieyargin mi kira siirin sibgu tirhaiginiu. ⁵ Siya Juda krimiir iikamim simiiramar naingwokonanaeikin mi krimiir omaka yaimin

dimin nidwokai wakaeiya saiirin siyar miriiga.

⁶Mi sima ta yaiya ha boindigiyim mi Jisis siya ini simakar yinkin amin. Mi iya sima ti inkam makakin siir omaka kingiin namwowiim mi biyan inkamin siya siir nomiyau nhirim simiir yikropki Jisis siiram siyu hir napiyiskai boinwinam. Mi sima hiniina yaboini, Inkam Komii! Kira yaki prii it, an kara inkam miyik rani mi kira kariir omaka aiirin pa nit rani. Niingaka. ⁷Mi an kara iriipa hiriinan kiriiram paniinsi mi itsi. Kara ha naingwowi, kira yaiarar boinki mi kariir miyan inkamin pi wadie nwoki okiyim. ⁸Dimusi rani, an kara ini inkamin inig komiigakin mi kariir hauuwiyin, ini siir aowa ywowin. Mi an kararini sauan isidin kara kigriraowiyin ini simiir kou ywowin. Mi kara iki nwrni boinkiyim mi siya pa mi ami mi kara nwrniyin iki hiniina boinkiyim, kira wit mi siya pa mi iti mi kara kariir miyan inkamin siirin ha boiniyim, kira ta mi hiniina saiir miri mi siya pa mi mirii.

⁹Mi ii Jisis siya ta yai aiir wakaeiyin mi siya ini hindara yanaakiyin. Mi siya ti iikam isid komiiyin siir mhoyia nwokiyim simiir haiyugkaokiyin mi hiniina boinki mi Isrel hiran iikamim kara ta hiriinan naingwo tibmii saiir biri kigin. Niingaka. ¹⁰Mi ti biyan inkamin siya nikropkiyim kamim sima ina swoki amim simiir omaka hiriir mi sima kigni ti siir miyan inkamin wadieki wadie bidi swoki okiyin. Iriig.

Jisis siya igabae ira saiir yinisimin siir haiswoniski okwonaowidgin

¹¹Mi mhoyia Jisis siya om komii whirin siir yam, siir inigin Nen. Mi kamim siir kigna miriyim mi iikam isid komiiyin saika ninkin amkin. ¹²Mi ii siya om komii siir omwois kingiin nwowamin mi iikam isid komiiyin sima ti isidin inkam whirin siir nio haigi-

namim sima om komii siir omwois hiranki napnimbini. Ta igabaeya saiir yinisim nwirkinwiruwan sisiyairgin. Mi om komii hiran iikam whiekakim saika ninkin itkim. ¹³Mi ta iya Biyan Inkam Komii siya saiir kigiyin mi siir kwoinin sairsiyin naingwoyimi yok pranae biri swoki kinkin. Mi siya saiir boinki, kira kipi nou. ¹⁴Mi siya kingiin ha namim mi ta hiiya inkam whirin siya whina saiir yonkwoki. Mi ta hii aiir hainamim kamim sima ini hindara yamikwoiim. Mi siya siir boinki, whranisim, kara kiriir boinki, kira dinsiin okwoki. ¹⁵Mi whranisimin niki aonamin siya ina yinsiin idwokiyin mi siya ina boinaikiyin. Mi Jisis siya siirin ina swoki boinkiyin siir apu aiiram. ¹⁶Mi iikamim sima asi nididgin. Mi sima ina yomboin ididnamim, amburii, tiki profet inkamkin. Mi sima ini Adi Komii krimiir Wanin siir inig iirar hainanim mi sima boin, profet inkam komii nwirin krimiir bopwoniya tir bidi yimbiniyin, Adi Komiiyin bidi yimbiniyin siir iikamim simiir nanmai-warkainam. ¹⁷Mi ti diminin Jisis siya tirkiyin siya ini nu Judia siirar haigiririr boinamim mi nu maeyau nu Judia siir kingiin hir nwowim simiir warar. Iriig.

Jon siya siir kigna mirii inkam nwisowoiirin Jisis siiram yikropki

(Mt 11:2-19)

¹⁸Mi Jon siir kigna mirii kamim sima dimin whiekakim Jisis siya tirim, Jon siir boinmau mi siya inkam nwisowoiirin boinki, sowa siirim nitim. ¹⁹Mi Biyan Inkam Komii siirim yikropki mi siirin hiniina tini sruiyu mi kira ti profet inkamin nitim boinin siya mi krima kiriirim dwokwokin, iyie? Siya rani, nwirkin?

²⁰Mi iya sowa Jisis siir hiriir nibiyamo. Mi sowa hiniina boin, Jonin op baptais haiginiuwiyin kririirin siya nikropkikin kiriirim nitim mi siya boin

mi kira ti inkamin profet inkamin sima boinin nitam siya. Iyie? Krime wi yaeya inkam nwinim dwokwokin? ²¹ Mi taki iya Jisis siya iikamim mapai mapaikakim kasaka biri haiswoniskikin. Mi iikamim uridyiu biyekakim ha haiswonimniskiigi mi iikam nhwokwisae kasaka biri diriraerarkikin mi sima ina swoki kigomokiyim. ²² Mi Jisis siya Jon siir kigna mirii inkam nwisu sowiirin hiniina yowarkii boin, kowa ha dam, Jon siir tini boinmauuu ti diminim kowa kig namim mi kowa wakaeyim simiir mi nhwo kwisaeyim ha swoki kaokiyim mi iikamim iga bibiyie nwowim ina swoki sibgu apririramim. Mi iikamim paowaigi piskomkopouwim sima ini wadiyar swoki okiyim. Mi inkam wirim ina swoki insiin idwuwim mi inkam paeprikabim sima ini Adi Komii siir yokwo yaiwin miyika saiiar wakaeyim. ²³ Yipiki inkamkin siya io kariir nwo karamae nwowiyin siya ha maigimaiga. Mi siir naingwo tibmii kiina mi siya hiriayar maigimaiga yokiyokii.

²⁴ Mi inkam nwisu Jon siya nikropkiyo mi sowa ina swoki amo mi Jisis siya Jon siirin iikamim simiir boinmauu. Mi siya ina boinin, kima maeyau nu siin apa saiiirin dimu dimin kigam namkim? Mi kima tari au whirin opudgi hugswoswowin siir kigam namkim. Aniya? Niingaka. ²⁵ Kima dimu dimin komii kigam namkim? Mi kima tari inkam nwinim yuis miyik miyik niyiyin siir kigam namkim, aniya? Mi iikamim yuis miyik niyiyim mi dimin taemin miyik miyikakim sima ti hiriinan inkamim yim ini inkam komiyyim nu kigiraowiyim simiir omaka hirar nwowim. Jon siya ti hiriinan inkamin siya rani. ²⁶ Kariir boinmauu, kima dimu dimin kigam naingwowi profet inkam? Ihi kara kimiir boinmauuwi, siya profet inkamaigin mi siya ini profet nhirim simiir haiburin. ²⁷ Ti inkamin

Jon, Yokwo Komii saeya hiniina boinkin siirin, wakae, kara inkamin kariir yaeya saiiir boinmauuwanin wi siir nikropki mi siya wi kariir biiyar namkwokini. Mi kariir siyiuin wi siyar kisisop haigikwokini. ²⁸ Kara kimiir boinmauuwi Jon siya inkam komiikin mi siya ini inkam komiyyim yopiigim naokainam ini simiir haiburim mi tiki isidin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiiir sima inig komiigag wao rani. Niingaka. Siya ini simiir aowa ywowin.

²⁹ Mi iikam whiekakim mi kamim omom omomi umir haiiyim sima ta Jisis siir yai aiiir bidi wakaeyim mi sima Adi Komii siir inig iirar hainanprapraskiyim mi sima ini siir yai aiiirar wakaeyoknam mi sima op Jon siir hiranki baptais. ³⁰ Mi Farisi kamim mi kamim siyiu komii komiyyim simiir ninokninkiniyyim mi siyiu miyikin Adi Komii siya hauuwun, digiumii siir haimriyugig. Mi Jon siya simiirin op paninsi baptais haiginiusi.

³¹ Mi Jisis siya simiir boinki, ti iikamim nuanim tapa digiumii Adi Komii siir haimriyugigim, kara simiirin panin panin iikam nimbim haiginiuwu, sima panin panin iikamkim? Mi kara pi kimiir boinmauugi. ³² Sima ini yinisimnan ywuwim maeyaua nae haiginiya simiir yopii ad aka namiyyim saiiir hiriinan. Mi iya sima maeyaua nae haiginiya saiiir nwowim mi sima yinisim nhirim simiirin hiniina boinki. Mi krime kid ina masim kimiiramin mi kima mwai wao rani. Mi krime tisa nouubonim mi kima krime nouuim pi boriisopi. ³³ Jonin op baptais haiginiuwiyin ha nitin mi nae op wain minim ina haiyakiyyim. Mi kima hiniina boinkim, uridyiu biyeyin ini siir piu hir nwowin. ³⁴ Kara Yaowae Adin ninomor kou hiranin bidi yitin. Mi kara nae op wain mina mi kwiyae

aeikin. Mi kima boin, kigi! Tiki inkamin siya hunan naeikin. Mi siya waina mi kwiyaeikin. Tiki inkamin kamim omom omomi umir haiyim mi kamim dimin biyekakim simiir nomiiyaugin kima hiniina boinkim. ³⁵ Iikamim Adi Komii siir siyu imiir napim mi iikam nhirim sima hiriinan kigiyim mi sima ina yaingwokiyim Adi Komii siir siyuin mi siir yayim sima wadieki kiingim. Jisis siir yayia hiriinanka ini dig ywokiya. Iriig.

Wig ira dimin biyekaka wa Jisis siir iga aiir niyopka

³⁶ Mi Farisi inkam nwirin Jisis siirim yikiugi nae siir omaka hir nidwokai aeyim mi siya ina iiyamin mi nae ini saika ini idwokai aeyiun. ³⁷ Mi wig ira dimin biyekaka ti om iir nwoka. Saeya wakaewin Jisis siya Farisi inkam nwirin siir omaka hir naei. Mi ta wiga saeya wa mobin piuii miyikakin ira hai mi saeya ina yita. ³⁸ Mi wa mobin ha hainaniyin mi saeya Jisis siir igmii kingiin ha nini idwowa mi saeya ina youa. Mi saiir ouwobim ini siir iga aiirar yauni hougin ium. Mi ini saiir mwowan kana saiirar yinak whwosinkiya. Mi ha niinak digiya ini siir igrib iirar yankabmamaira. Mi saeya hiriinan tir digiya mi wa ini siir iga aiirar iyopa. ³⁹ Mi ti Farisi inkamin Jisis siir nikiuna aeyin nae, siya ti diminin siir kigiyin mi siya hiniina yaingwo mi ti inkamin siya profet inkam kiinginiuwi mi siya pa ninokninkini ta wiga iin siir nokwowa saiirin mi saiir siyu iir warar. Ta wiga saeya dimin biyie tiran wiga. ⁴⁰ Mi Jisis siya hiniina boin, saimon, kara yai nhirim kiriir boinmauwam mini. Mi Saimon siya boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin kira kiriir yayim ha boinki.

⁴¹ Mi Jisis siya boin, inkamo nwise nwowi sowa umirim hindara niki priihainaniko inkam nwirin siir

hirankin. Mi nwirin paeyarim iuur mi nwirin paeyarin hara mi hai. ⁴² Sowa tiki umir iir swoki hauukiyyu dig nwo rani. Mi tiki inkamin siya ina kisina boinin, kowa umir kariir kipi swoki hauukiyyu, yio dimin komii rani. Yipiki sowiir nwirki wi maingmairga komiigak nwoi ti inkamin siirim? ⁴³ Mi Saimon siya hiniina yowarkii boin, kariir kwoinin hiniina naingwowi ti inkamin umir komii haiyin wi siyar nwowi maingmairga komiigakin. Jisis siya boin, wa kiriir yayia kaimwoka. ⁴⁴ Siya ha boin digiyin, Jisis siya ta wig aiir kwakaowin mi siya Saimon siir boinki, kira ta wiga tir nwowa saiir kigi. Kara kiriir omaka napninopkainaniyin mi op kariir iga aiir hiisokim bi swoki hauugin. Niingaka. Mi ta wiga saeya kariir iga saiir ouwob aiirar hiisoka mi ini saiir kan aiirar yinak waisinkiya. ⁴⁵ Mi iya kara kiriiram nitin, kira kariir bi nankabmamarwinkin. Niingaka. Karar napninopkainaniyin mi saeya ini kariir igrib iir yankabmamarnaeya. ⁴⁶ Mi kira wa piuii miyikakim kariir mwo biri swoki aokin haiginiugin. Niingaka, ta wiga saeya wa miyikni saeyar hiisok haiginiugin kariir iga. ⁴⁷ Kara kiriir boinki, saeya kariiramar naingwo kiini. Ta wiga saeya aknainan niisiimauga iikam whiekakim simiir. Dimusi rani, saiir kwoin komiiyin kariiramar naingwo kiinga mi kara saiir dimin biyie biyie whiekakim simiir asi haiyoprimdiyumiigi swokikim. Mi kara inkamin dimin biyie sim tirin siir haiyoprimdiyumiigi, ti inkam hiriinanin siya kariiramin haimiisima naingwowi. Mi siya ta yai aiir ha boin digiyin. ⁴⁸ Mi Jisis siya wig aiir boinki, kara kiriir dimin biyie imiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁴⁹ Mi iikam nhirim ta hiya siya nidwokaiya saiir nwowim sima sima yomboin amboinim Yipiki siya pi

krimiir dimin biyie biyieyim pi simiir haiyoprindiyumiigi? ⁵⁰ Mi Jisis siya ta wig aiir boinki, kiriir naingwo tibmiia kiriir dimin biyie biyieyim saeyar haiyoprindiyumiigi, kira ha dam mi kiriir mhii kwoinin hiinsima dwonam. Iriig.

Wig nhirim sima Jisis siir mhoyiya yapnam

8 Mi mhoyiya Jisis siya om komii komii ikim mi omisisim ikim simiir hiriir yapnam. Siya Adi Komii siir yaiwin kibi aiir boinmimauugin iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim nuanim simiir kigirkakana mi kam iuur nwisio ini saikar yinkin amim. ² Mi wig nhirim biya Jisis siya haiswoniskiyim uridyiu biyekakim mi makak makak ikim sima saika yinkin apnam. Ira Mariaka, Makdalanka. Biya Jisis siya uridyiu biyieyim saiirin iriyar nwisio haiswoniski. ³ Joana saeya inkam nwirin Susa inkam komiiyin Herot siir yaimin dimin winiyin siir wig aeya mi Susana saeya mi wig nhirima sima ini saika yinkin amim. Ti wigim sima Jisis mi kamim siir kigna miriyim simiir nae digworaekwo imiir whindiraerar hauu aekim simiir yapayapa umir imiirar. Iriig.

Inkam nwirin wit nid nitkinin numir

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Iikam nhirim ha niki woknaniyim om komii komii nhirim simiir hirankin, Jisis mi iikam whiekakim ha nahaingiriuyuniyim. Mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boin, ⁵ Inkam nwirin witnidim siir numir hir nitkinin namkin mi siya ha nonkwo krimkrinkii itkinamin mi nhirim siyiu hir yamikiigiyyiu mi ini iikamkim yinkin okwo brombrop namim mi ipiyin minim sim yatkikin idwo aenamim. ⁶ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka saiir nakaiyim, yim ha whakiyim mi nuin opak bi

nwoikin mi ti witnidim ina waiyugusnamim. ⁷ Mi witnid nhirim urid nimiridgakin siir bopwoniya nakaiyim, yim ini sima yisirimdinunamim. ⁸ Mi tiki witnid nhirim nu miyikni nikaiyim mi sima ini wadieyar whaknainamim mi ini nae hoimkakar budkiyim mi simiir nhirim wowira wowira kamarim iriyar iriyara bud. Siir yayim ha digiyim mi Jisis siya ina swoki boinkiyin, kira inkamin wiingakaargin ta kariir yai aiir wakae, kira sibgu daingworinu kripkai. Iriig.

Ta boiniyo yaiya saiir yaimwo aeya

(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

⁹ Mi kamim siir kigna miriyim sima Jisis siir srii, wari boiniyo yaiya saiir yaimwoki yaimwowa paniinga? ¹⁰ Mi siya simiirin hiniina yowarkii boinki, Adi Komii siya simiir yaimwok yaimwoim aowa aowan yayim kimiir bidi boinmimauuwun, iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana, kimiir bidi boinmimauuwun iki boiniyo yai ara kara boiniyim simiir nhwowim isa kigim mi wiinim isa wakaeyim, sima ninokninkin wao rani, ti dimin iirin. Iriig.

Wit nidin siir boiniyo yaiya saiir yaimwo aeya

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ Taka boiniyo yaiya saiir yaimwok yaimwowa hiniinga, tiki witnidin Adi Komii krimiir Wanin siir yai aeyarga. ¹² Mi ti witnidim siyiu nikaiyim, yim ini iikamim Adi Komii siir yai wakaeyim simiir hiriinan ywowim mi mhoyiya Setan siya ina swoki itnoutninkiiyim, simiir naingwo tibmiini siyiuin siir kikinokou mi Setan siya ha naingwokin simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaeisi. ¹³ Mi witnid nhirim maeyau siyakaka saiir nikaiyim yim ini

Adi Komii siir yai wakaeyoknam mi sima ini maigimairga ywowim mi ta yaiya simiir kwoina bi ningruramka simiir naingwo tibmiiya komii bi nwoka sima haimeisima naingwo tibmiigim, iya simiirin dimin whirkin kinankiuwiyim mi simiir naingwo tibmiiya asi niki iuguski. ¹⁴ Mi witnidim uridin nimridgakin siir bopwoniya nakaigaiyim, yim ini iikamim Adi Komii siir wakaeyoknaeyim simiir hiriinan yowim mi iya sima ha napnamim mi hikpai hikpaiyim mi maigimairgaim umir digworaekwowim nu tiranim ini simar yiisirimdinu waigiyim mi simiir naeyim miyik paniinsi budsi. ¹⁵ Mi witnidim nu maeyau miyik nikiyim yim ini iikamim Adi Komii siir yai aair wakaeyokna nonkworinukripkaiyim mi simiir mhii kwoinim hiinsima nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi simiir kwoinim Adi Komii siirim naingwo tibmii kiingim mi sima siir yai aairar wakaeyokna diriraerar yokiyokiiyim. Yim ini ti nae whiekakim numiran sasaeyim wai sibgu okiyim simiir hiriinan ywowim. Iriig.

**Sima yuukidin niuyaeiyin
two aowa hangumu haigikin**

(Mk 4:21-25)

¹⁶ Mi inkamin sima yuukidin niuyaeiyin siirin twoni biri higriniuwikin mi hii aowa biri haigiprakaiigim. Niingaka. Siya romiyasin bopwoniya nwowin siir ninankiigin. Mi iikamim sima omaka hiriir napninopkainami mi sima pi pae aairar kigami. ¹⁷ Tariinanin dimin nhirim aowa aowa nwowim mi sima mhoyiya wi idowiyar nimbiam. Mi digworaekwo nhirim inkamki higriniuim mi mhoyiya wi Adi Komii siyar haiginki idowiyiya mi iikamim sima siirin wa kigi.

¹⁸ Kima mintarao mi kima yayim sibgu wakaeyokna. Yipiki inkamkin

ninokninkin miyikak nwowin mi Adi Komii siya siirin wi hiriinan ninokninkin miyik aairar swoki inkin hauugi. Mi yipiki inkamkin siya kwoinarar naingwowi siir kwoinau hirar ta yai sair nonkwowim mi ha wakaeyoknaei mi hiriinan inkamin yai miyikim siir kwoinau hirira nwokaiyim, ti yayim simiirin wi Adi Komii siyar swoki hai siir hirankin. Iriig.

**Jisis siir apu aeya mi
siir nomousisim ima**

(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Ta iya Jisis siir apua mi siir nomousisimim sima siir kigam nitkim mi iikamim ini yinkiniukikinim mi sima siir kingiin paniinsi yamsi. ²⁰ Mi inkam nwirin siir boinki, kiriir apua mi kiriir nomousisimim sima ini yab hir nokwowim, sima kiriir kigam mini. ²¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, yipiki iikamkim Adi Komii siir yai miyika sairim naingwo tibmiiyim mi ha wakaeyoknam, yim ti hiriinan iikamim yim kariir apu mi nomousisimkim. Iriig.

**Opud komiia Jisis siya
boinkiya ina digiya**

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

²² Mi iigwira Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim sima ina kwirinamim i kopsim ira sair. Mi siya simiir boinki, krma pi whiigbid yarmiiya nami. Mi sima ina yamim. ²³ Mi isima ha hugainama mi Jisis siya nhwo bidi whwonkaiyim mi opud komii kwira ha hugnatmaiya mi opa pariiparii mirkimirka ninkinim ta i aairin. Mi sima nwomainainamim pariipariisim. ²⁴ Mi kamim siir kigna miriiyim, sima Jisis siir yami inidguwiu mi sima ina boinin, Biiyan Inkamti, Biiyan Inkamti, hae, nimbiniwomainainamiri. Mi siya ha ninsiin

idwokaiyin mi io ti opud hinin komi-
iya saair ywoki. Mi opud hinin komi-
iya ina digiya mi opa ini mokmokwai-
yar yomaikiya. ²⁵ Mi siya simiir boinki,
kimiir naingwo tibmiya ini pinda yama?
Mi sima ha nididim mi ina yinaing-
woyimiyokim. Mi sima sima yimboin
amboinim, ti yipikin? Ti opud hinino
sowiir boinkiyin mi sowa ini siir yai ai-
irar wakaeyoknakiyo. Iriig.

**Jisis siya inkam uridyiu biyiekakin
siir haiswoniskikin**

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Mi mhoiia sima ina kignaidamim
Gegesan iikamim simiir oma hiriir. Tiki
omin ini nu Galili siir whiigbid yarmi-
iya nwowin. ²⁷ Mi Jisis siya isima saair
haiburgigin mi ha kunamin mi inkam
nwirin ti omin siir hirankin, siya ina
yitin siirim. Mi uridyiu biyie nhirim ti
inkamin siir nwokim. Fi haruwa rani ti
inkamin siya yuis biri kaigin mi siya
siir omaka biri nwowikin. Niingaka. Mi
siya siyanowim inkam kikaiiyim simiir
nwokin. ²⁸ Mi iya siya Jisis siir kigiyin
mi siya ha kauwaeyimiyok ougiyin mi
siya ogmwo ini siir igmiiga kingiinar ini
hiuwiuin mi siya ina kauwok boinkiyin,
Jisis o! Adi Komii ninomor kouanin siir
yinisimin, kira kariirin dimu tiram mini?
Wakae! Kira kariirin hik kipi hauu.
²⁹ Mi Jisis siya ti uridyiu biyeyin siir
boinki, siya ti inkam iir haiburgigin.
Fi kasa rani, ti uridyiu biyeyin siya
nonkwowin ti inkamin siir. Mi kamim
iinokiinok siir kigriraowiyim, sima si-
irin wiewinsopni (sen) mi tidop (hankap)
kurimdinuwikim siir iga iin imiirin. Mi
siya ti wiewinsop minim pi simiirar mi
anka bimbir nami. Mi uridyiu biyeyin
siya siirin maeyau siin apa niinga inkam
karamaeya siirin pi hiriir mi inkim
aeyokiyok nami ti inkamin siirin. ³⁰ Mi
Jisis siya siir sriigi, kiriir inigin yipikin?
Mi siya boin, kariir inigin uridyiu biyie

whiekakim. Dimusi rani, uridyiu biyie
whiekakim ini siir yaninkiniuwiim.
³¹ Mi ti uridyiu biyeyim sima ini Jisis
siirima kauwoknanaekiyim, kira krimi-
irin ie biyeyin paekakin siirim kipi
niyopriyugi.

³² Hu isid komii whirin ti mhiu kop-
sim whirin kingiina kwowin siir naekim.
Mi ti uridyiu biyie whiekakim sima
Jisis siirim asi kauwok boininaekim.
Kira krimiirin ti hu isid komiyyin si-
irim dikropki. Mi Jisis siya simiirin
asi kigninkin amkikin. ³³ Mi ti uridyiu
biyeyim ti inkamin siir haiburgigin mi
ti huim simiir piuar yamkiyim. Mi ti
hu isid komiyyin mhiukiu hiranki niwit-
naniniyim mi ini siyapai amounana sai-
irar yamim. Mi sima ini ta whii aiirar
yani amaimaiyuwim mi sima opa ha
kwiyaeyim mi sima ina yaonamim.

³⁴ Mi kamim ti hu imiir waikaowiyim
sima ti dimin iir kigiyim mi sima
ina yidam namim. Mi ta yaiya sima
ina haigiririr boinama iikam whiekakim
hinda tindanim simiir. ³⁵ Mi iikamim
sima ti diminin siir ini kigi. Mi
sima Jisis siir hiriir nimbiyamim mi
ti inkam iir kig uridyiu biyeyim siir
bidi haiburgigim. Mi siya yuis bidi
kaiyin mi siir kwoinin ini wadiya
nwowin mi siya Jisis siir igmiiga kingi-
inar nidwowi. Mi iikamim sima hiri-
inan kigim mi sima ina yididgiyim. ³⁶ Mi
iikamim ti diminin siir kignakiyim sima
iikam nhirim simiir boinmamauu siyiuin
Jisis siya haiswoniskiyin ti inkamin siir.
³⁷ Mi iikam whiekakim Gegesa hiran nu
maeyauwim sima Jisis siir boinki, kira
krimiir haiburgik mi ha dam. Sima ni-
did prasae bi kikinkim mi sima hiri-
inan asi boinkim mi Jisis siya isim aiir
kwirii mi siya namim swoki minkin.
³⁸ Ti inkamin uridyiu biyeyim sima
haiburgigin, siya Jisis siirim kauwok
boinanaeki, kara kinaka nami. Mi Jisis
siya siirin ina swoki ikropkiyin mi ina

boinkiyin, ³⁹Kira kiriir oma hiriirar swoki am. Mi dimin whiekakim Adi Komii siya tirkiyim simiir tini boinma-mauuwii. Mi ti inkamin siya ha namin mi ti yayim iikam whiekakim om komii siir hiranin ini simiirar boinmamau-uwiuwun dimin whiekakim Jisis siya tirim simiir. Iriig.

**Jisis siya haiswoniskikin
wiga siir yuiis nonkwowa**

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰Mi iya Jisis siya ha swoki amin whiigbid yarmiia hiriir mi iikam whiekakim sima hirar nwowinin mi sima siirin ina boin maigimairga winin. ⁴¹Mi inkam nwirin ina yimbiniyin siir inigin Jairaskin. Siya maeyauwa iripa yai boinaia huiyokiyokaiya saiir biyan inkamkin. Mi siya igmwowin Jisis siir igmiiga kingiinar ini hiiuu mi ina kauwok boinaekikin, kira kariir omaka wit. ⁴²Mi siir yinisima irki iruwaka mi saeya yinkopaka. Mi saiir biewiyim iuur whisko. Mi saeya naowamar tiri. Mi Jisis siya ha napnamin mi iikam isid komiyyin sima ini Jisis siir mhoiyyar yamim. Mi sima ini iripa iripa yonamim. ⁴³Mi wiga ira nwowi, iinokiinokin saeya piu biyieka napidwodwomaimiiga biewiyim iuur whis, kamim paowai udiyim simiir nwrkin saiir ma aiir bi swoki owaiginiukin miyyik. Niingaka. ⁴⁴Mi ta wiga saeya Jisis siir digiwa kingiin ha nita mi saeya ini siir yuiis prieya saiir mwois iirar yaka onkwokiya mi saeya hiriinan tirkiya mi bi kimiminkika ta piu biyieya saeya nwowa ina yinkisanakiya mi mhoiyya saeya bi swoki imbiyamka. ⁴⁵Mi Jisis siya sriigi, yipikin iina kariir naka onkwokiyyin? Mi iikam whiekakim ina boinkiyim, an niinga, an niinga. Mi Pita siya ina boinkiyin, inkam Komii iikam isid komiyyin wasi kiriirar

nokwoyokaiyim, simar kwakikin namkim. ⁴⁶Mi Jisis siya boinki, iina kariirin nwrka nonkwokikin. Mi kara ina kinankiugiyin, kirie nhirim kariir bidi haiburgigim. ⁴⁷Mi ta wiga saeya ninokninkinkiya mi saeya ini nidid komiigakar yowa mi saeya siirsi bi swoki imprioka mi saeya igmwo ini Jisis siir imiiga ini huiwuwa. Mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida saeya ina boina, iya kara Jisis siir yuiis aiir nonkwokiya, kariir ma biri kimiminkika saeya ina digiya. ⁴⁸Jisis siya boinki, kariir yinisim yinkopak, kiriirin kiriir naingwo tibmii miyyika saeyar nwowaiginiugika mi kira ha dam mi kiriir mhii kwoinin hiinsima dwonam.

⁴⁹Mi Jisis siya ha niki boinaiyin mi biyan inkamin Jairas, siir omaka hiran inkamin siya ha nitin mi ina ini boiniuwun siirin, kariir yinisim yinkopaka bidi yaonama. Kira inkamin dimin taemin nowimwarkaiyuwiyin kiigi siir kipi ninki. ⁵⁰Mi Jisis siya ta yaiya aiir wakaekiyin mi siya Jairas siir yai anaka hiniina yowarkii boin, kira kipi nidid. Mi kira hindara daingwo tibmii iski mi kariir yinisim yinkopaka saeya wi miyyika nwoki owim. ⁵¹Mi Jisis siya Jairas siir omaka hiriir yam mi siya iikam whiekakim simiirin omakanau hiriirin saika biri kigninkin apninopkai namkim. Niingaka. Pita, Jon, Jems mi ta yinisim yinkopaka saiir yopii ad owa simasimar yapninopkainam saikan. ⁵²Mi iikam whiekakim sima ta yinisim yinkopaka saiirimar nanka ninougim mi sima hirar nounanaekim. Mi Jisis siya simiir boinki, kima kipi nou, saeya biri naoka, saeya nhwo whwonkaii. ⁵³Mi sima siirin yaibu prasae biri niekim. Dimusi rani, sima bidi yinokninkinin, saeya bidiya yaonama. ⁵⁴Mi Jisis siya ta yinisim yinkopaka saiir iin aiir

yonkwoki mi ina boinkiyin, yinisim yinkopak, kira dinsiingi. ⁵⁵ Mi ta yinisim yinkopaka saiir piugina ina swoki ita saiirim. Mi biri kimiminkika saeya ina yinsiin idwokiya. Mi Jisis siya simiir boinki, kima nae nhirim saiir hauu ae. ⁵⁶ Mi ta yinisim yinkopaka saiir yopii ado sowa ini mounana sinkaokiyiyo. Mi Jisis siya sowiirin ina boinkiyin, ti diminin siirin kowa inkam nwirni kipi swoki boinmauu mimin. Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim mii simiir hauu gin

(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

9 Jisis siya kam iuur nwiso siir kigna miriyyim simiir yikiuna iripa hain-giriyuim mi siya kirie komii mi inig komii simiir hauuwim. Uridiyu biyie biyieyim mi mapai mapaiyim simiir haiswonimniskiiyim. ² Mi siya simiirin ina yikropkiyim iya Adi Komii siya siir digworaekwowim simiir kigirkakana saiir boinmimauuam mi makak iikamim simiir mi inimniskiiyim. ³ Mi siya simiir boinki, kima digworaekwo wara kipi hai apnam mi kima nae minim mi umir hoknibim mi paekopim hogwokwo apiyim simiir wara kipi hainam. Mi kima yuiso kwokwisa kipi hainam. ⁴ Mi omaka kima napninopkainami mi sima wadie kimiir nwowini mi kima ta omaka airar dwokripkai. Mi ti om iirin wi ta omaka saiir hirankar haiburgig. ⁵ Mi sima kimiirin simiir omaka hirir namamin wadie nwowin karamae nwowi mi kima ti om iir haiburgik. Mi nusin imiir dikrimkrinkiigig sima wa ninokninkinkiyim, krima miyyik rani. ⁶ Mi kamim Jisis siir kigna miriyyim sima ina yitkrinkiyyim omom omomim simiir mi Adi Komii siir yaiwin kibiya saiir yapboinmamauuam mi iikam makakim omom omanim hinda tindanim simiir warar mi inkin haiswonimniskiiyam. Iriig.

Herot siya Jisis siir yai wakaekin

(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Mi inkam komiyyin Herot nu Galili kigriraowiyin ti yai whiekakim simiir wakaekiyin mi siir kwoinin ini hindara whriewhriekiyin. Dimusi rani, nhirim ha boini, Jonin op baptais haiginiuwiyin ieyankin bidi swoki insiin idwownin. ⁸ Mi nhirim hiniina boin, Ilaia bidi yim-biyamin. Mi nhirim hiniina boini, biyan profet inkam nwirin bidi swoki insiin idwownin. ⁹ Mi Herot siya hiniina boinki, Jon siir niyyin karar bidi kaigripkiyyin. Mi ti inkamin siya yipikin kara ti siir yaiya hiniina wakaewinin, ha? Mi siya Jisis siir kigam mini. Iriig.

Jisis siya naeyim 5,000 kamim simiir hauu aekim

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jo 6:1-14)

¹⁰ Mi aposel kamim ha swoki itim mi dimin whiekakim sima tirim sima Jisis siir ini boinmimauuni. Mi siya simiirin warar yinkin ikiunam mi sima iikam nhirim simiirin hirar haiburgik mi simasimar yam om whirin siirin. Mi ti omin siir inigin Betsaidakin. ¹¹ Mi iya iikamim sima wakae digiyim mi sima ini siir mhoyiyar yamin. Mi sima si-irim ha namim mi siya ini maigimairga ywownin simiirin. Mi siya Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana saiir yowomwarkaiyu simiirin mi iikamim makakim, simiir warar mi inkin haiswonimniskii haiginiu.

¹² Mi iya biyyin ha nikiiyamtibin, kam iuur nwiso siir kigna miriyyim sima ha nitim siirim mi sima boin, kira iikamim simiir dikropki sima iki om nhirim hinda tinda nwowim pi simiirim nwoki amim mi sima pi hir nwoki whwonkaowiyim mi nae minim pi hir nwoki inkiguna aeyamwiyyim. Whisarii rani, ta maeyauwa krime nwowa om karamaeka. ¹³ Mi Jisis siya

simiirin igao yaigakar ywoki, simiirin nae kimar hauu. Mi sima ina boinim, krīma nae hirii hirii karamaekim. Krīma bretim iriiyar mi anasu whis simasimar nwowi. Mi kira hiniina naingwowi ti iikam whiekakim nwowim, krīma naeyim simiir digar pini sainaki, aniya? ¹⁴ Kamim hir nwowim 5,000kim mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, kima simiir boinki, sima kam nwis iuur iura kiiyop idwodwoam. ¹⁵ Mi kamim siir kigna miriiyim sima ini hiriinanar mi tirim mi sima iikam imiirin ina yokmwin idwowim. ¹⁶ Jisis siya ti bret iriiyarim mi ti anasu whis iko ha haiyin mi siir nhwown ninomor koua hirir ha kaokiyin mi siya ina boin wadiekiiyiin Adi Komii siirim. Mi siya ina yinop hauugiyim kamim siir kigna miriiyim simiir mi iikam simiirin ini simar hid nonkwokwo hauunamim. ¹⁷ Mi iikam whiekakim ha naekiniu digiyim mi nae haimii haimiiyim sima naepipiru okiyim mi nibim sima haigimirninkinkiyim iuur is. Iriig.

**Pita siya Jisis siir
boininkiiḡin siya Kraiskin**

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Hi gwira Jisis siya Adi Komii siirim nhowo sasar ini kwisboiniu. Mi kamim siir kigna miriiyim sima ina yamim siirim. Mi siya simiir sriigi, iikamim kariirin paniin nikiuwigim? ¹⁹ Mi nhirim yim hiniina boinikim, Jonin op baptais haiginiuwiiyiin siya. Mi nhirim yim hiniina boini, kira Ilaijakin mi nhirim yim hiniina boini, profet inkam nwirin bidi yinsiin idwown. ²⁰ Mi siya simiir sriigi boinki, wim kima paniina dapikim? Mi Pita siya ina ywowarkii boinin, kira ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia siya. Iriig.

**Jisis siya boin kara naonami wa
swoki insiin idwowi**

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Mi Jisis siya simiir boinki, ta yaiya inkam nwirni kipi swoki boin-mauumimin. ²² Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin kara Yaowae Adin ninomor kouanin kara wi hik kimpipisu prasae hai rani. Mi biiyan inkamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiiir ki-griraowiyim mi prisimi biiyan inkam mi kamim siyu komii komiiyim sim ninomokninkiniyim, sima wi digiumii siir haimriiyuwi mi sima siirin wa niso-maowi mi siya ii kwoimaka wa swoki insiin idwowi ie hirankar.

²³ Mi siya simiir boinki mi inkamin kariir siyu imiir napam niti mi siya diminim siir kwoinawu hir nwokaiyim digworaekwowim simiir haiburgigi mi siya kariir mii imiir mirii mi kariir siyu imiir dap iski. Mi siya kariir mii aiiirarar miriiyokiyokii mi kariir siyu imiirarar timi apiyokiyokii. Mi siya ti paeyin hiiniya niriioninkinin siirin hiriiyar haiyokiyokii kariir hiriinan. ²⁴ Mi yipiki inkamkin digiumii siir digworaekwo mi diminim siir kwoinawu nwokaiyim simiir haimriiyu karamae nwowi mi siir kwoinin omwai waiyaiyin wi miyik nwo rani. Mi siya wi hindara kigugu iskii. Mi yipiki inkamkin digiumii siir digworaekwo mi diminim siir kwoinawu nwokaiyim simiir haimriiyuwi mi siya wi omwai hiriiya waiyayokiyokii. ²⁵ Mi yipiki inkamkin ti nu siir digworaekwo whiekakim simiir haingiriyu haigin mimiri siyamar mi inig komi-igak ha mi owi mi ti digworaekwowim wi sima whinkinsiis haiginiuwii siirin omwai waiyayokiyokiikaeyamim, aniya? Niingaka. ²⁶ Mi yipiki inkamkin kariiram maigimaigra karamae nwowi mi digiumii kariir yai aiiir haimriiyuwi mi mhoiiya kara Yaowae Adin ninomor

kouanin siya swoki iti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya kariir hauuwim paenan niuyaeiyim mi Adi Komii siir paekwosimim simaka niti mi taka iya kara kiriirin wi digiumii sair swoki haimriyuwi. Mi mhoyiya siya wi Adi saika nwo rani. Niingaka. ²⁷ Kara kimiirin yaimwower boini, ti iikam nhirim tirar nwowim, kima wi niki ao rani. Mi diminim iya Adi Komii siir dimin taemin imiir kigirkakana wi sairar nimbiyami. Iriig.

Jisis siir piua ya ini saa yimbiyamkiya

(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Mi Jisis siya ti yayim ha boin digiyim mhoyiya ii iriyyar kwoimim namkiyim mi siya Pita Jon mi Jems simiir yikiunam mhuusim whirin siir kiua hiriir, nhwo Adi Komii siirim kwisboinim. ²⁹ Mi siya hirar kwisboinin mi siir whwonkamin ina yigiyin mi siir yuisa paenan ha niuyakiya mi saeya ini whisinana ywokiya. ³⁰ Mi biri kimiminkikin inkam nwisu ini saikar yamokwo boinainyo. Moses, Ilaija so. ³¹ Mi sowa Adi Komii siir diminin paenan niuyaiyin saika ninkin imbinikin. Mi sowa iya Jisis siya naonama sair nimbiyami diminin Jerusalem hir, Adi Komii siya nimbinin bidi bidiniyar simiir boinimauugim. ³² Mi Pita siya mi siir nomiyau nwis owa sima nhwo whwonkaigim mi sima ha ninsiingiyim mi simar kigi paeya Jisis mi inkam nwisu saika nokwowo simiir hir niuyaki. ³³ Mi sowa Jisis siir haiburgigim minko mi Pita siya siir boinki, Biyyan Inkam Komii, krime tir nwowim wadieka. Mi krime omaka amirim wi ouuma mirii, ira kiriirga mi ira Moses mi ira Ilaija Pita siya ta yai aiiirin whaowaeya priiboinkin, siya bi ninokninkinkin. ³⁴ Mi siya yai aiiirar niki boinin mi waua ini simiira yauni kikirinuniya, sima ina yididgiyim. ³⁵ Mi yai kwira ta wau aiiir kauwok boinkiya,

saeya hiniina kauwok boinkika, wari yinisimin kariir yinisimkin. Mi kara siir bidi yimbinin. Kima siir yai aiiirar wakaeyokna. ³⁶ Mi ta yayi ha boinkiya mi sima kigi, Jisis sasar nwoki. Mi kamim siir kigna miriyyim sima yai ha ninkin tankiyim mi ta iya ti diminin sima kignamin, sima inkam nwir bi swoki boinmauuumiminkin. Iriig.

Jisis siya yinisim nwirin uridyiu biyekakin siir haiswoniskiiyin

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Mi iigwira sima mhuusim whirin siir haiburgigim mi ha niuunamim mi iikam isid komii whirin, sima Jisis siirin siyyu hir yapyiskaiwin. ³⁸ Mi ti iikam isid komiiyin simiir hiran inkam nwirin siya ina kauwok boinamankiyin, iikam nowomwarkaiyyuan inkamin mi kara kariiramar kwisboinki. Kira kariir yinisim yinkamiyin iir kigi, siya kariir yinisim yinkamiyin nwirki nwuruwa ieyairgin. ³⁹ Mi uridyiu biye whirin siya nonkwokin siirin. Mi bi kimiminkikin, siya ha kauwok boinkiyin mi ti uridyiu biye ieyar haigi itiwamwakikingig. Mi yaeyopa pa nimbinaniyami siir yai hirankar mi siya ti yinisimin siir piu aiiirar nonkwobumbuninkinikin mi siya siir bi swoki haibur sranikin. Niingaka. ⁴⁰ Mi kara kamim kiriir kigna miriyyim simiiram bidiyar kauwok boinanaeyin ti uridyiu biye siir haiswoniskiyim mi sima dig bi nwokim. ⁴¹ Mi Jisis siya ina yowarkii boinin mi ti iikamim tariinananim kima naingwo tibmii karamaekim. Kimiir mhi kwoinin miyyik nwo rani. Mi kara kimaka wi pariig iya nwowi, ha? Mi kara kimiirin wi pariig iya whindiriraerar haiginiyuwi mi kima wa nwoki aingwo tibmiyyim, ha? Mi siya ti inkam iir boinki. Yinisimin tiriir whainani. ⁴² Mi siir yinisimin ha niki apnaniyin mi ti uridyiu biyeyin ini siyar haigi

owomwak inamnaniyin. Mi Jisis siya igao yaigak ti uridyiu biyeyin siir boinki mi siya ti yinisim iirin ina haiswoniski haiginiugiyin. Siya ini siir ad iiramar swoki ikropkiyin. ⁴³Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siir kirie komiia sair kigiya sima ini hindara yanaakiyim. Iriig.

Jisis siya kwisaka ina swoki boinin kara wi kapi naowi

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Mi iikam whiekakim ina niki aingwoyimyokripkaiyim, ti diminim siya tirim simiirsiyin mi siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, ⁴⁴kimiir wiinim sibgu mauugi. Mi mhoyia Yaowae Adin ninomor kou hiranki nitin siirin wi wir nhirim sima napwouwi. ⁴⁵Mi sima ta yaiya siya boina sair bi ninokninkinkim, ta yaiya sair yaimwokiyaime wowa simiirsi nimprioka mi sima sair paniinsi sibgu yinokninkinsi. Mi sima pi nididgim ta yai airamim siir paniinsi sriisi. Iriig.

Yipikin siya kougikou nwowin

(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim sima yaiya kwira yiniinansao boin, yipikin simiir kougikou nwowin. ⁴⁷Mi Jisis siya bidiya yinokninkinin kwoinin simiir hir nwowin. Mi siya yinisim sapisap nwirin siir asi nikiunakin. ⁴⁸Mi siya simiir boinki, inkamin ti yinisim sapisapin siirin kariir inig iir kigriraowi yio siya kariir kigriraokin. Mi inkamin kariir kigriraowi mi siya inkamin kariir nikropkiyin siirin warar ninkin kigriraowi. Mi inkamin yinisim sapisapnan kimiir waraur nwowi mi kimiir kougikouin ini siyar yowwin. Iriig.

Inkamin io nhwo kimiir nanao karamae nwowiyin siya kimiir nomiiyaugin

(Mk 9:38-40)

⁴⁹Jon siya ina yowarkii boinin, Biiyan Inkam Komii, krma inkam nwira kig, uridyiu biyeyim simiirin kariir inig iir haiswonimniskiigin. Mi siya krimiir yai bi wakaeyoknakin mi krma siirin hiriinansi nikidugim. Dimusi rani, siya krimiir isid rani. Niingaka. ⁵⁰Mi Jisis siya siir boinki mi kam nhirim siir kigna miriiyim sima, kima siir kipi nikidu. Inkamin io nhwo kimiir nanao karamae nwowiyin yio siya kimiir nomiiyaugin. Iriig.

Sameria hiran om whirin siir iikamim sima Jisis siir siyiu iir haiginikougim mi siirin ina swoki ikropkiyin

⁵¹Hya Adi Komii siya Jisis siir swoki ikinamana ninomor koua hiriir saeya ini kingiin nwowa. Mi Jisis siir kwoinin om komii Jerusalemam namim asi naingwokin. ⁵²Mi siya kam nhirim simiir yikropki, yai siir biyin sima nwoki haigiririramim mi sima ha namim nu Sameria hiran om whirin siir yapninopkainam. Mi sima siir digworaekwo nhirim simiir diriraerarim minkim. ⁵³Mi omin siir hiran inkam nhirim sima siir biri nikiunamkim simiir omaka hiriir. Dimusi rani, Sameria iikam sima iripa mhii kwoin biri nwowikim Judami iikam simakan sima ina ninokninkinim siya pi om komii Jerusalem hiriir nami. ⁵⁴Inkam nwiso siir kigna miriiyo Jems, Jon sowa, sowa hiriinan siyiuin siir kigin mi sowa siir boinmauu, Biiyan Inkam Komii, krma paeya ninomor kou hirana sairir nikiugi, saeya ti iikamim tiranim simiir nwoki iuniyim, aniya? ⁵⁵Mi Jisis siya ha haiyug okwokiya mi siya io sowiir ywoki. ⁵⁶Mi sima om whira yapnam. Iriig.

Inkamin Jisis siirim nami

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Mi sima siyiu hirar niki apamim mi inkam nwirin siir boinki, kira omom omomim kira nami mi kara wi kiriir mhoyiya ninkin apiyokiyokiii. ⁵⁸ Mi Jisis siya siir boinki, niimauan wraim yim ieno kakargim mi ipiyinim yim iriipi hiriinan whie kakargim. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin yio omaka maeyau whwonkai karamaekin. ⁵⁹ Mi siya inkam nwirin siir boinki, kira kariir mhoyiyar wit. Mi siya boin mi kira kariirin wadie tiki oki. Kariir adin siir piuis biyieya saiir niki hangikaigigi. ⁶⁰ Mi Jisis siya siir yowarkii boinki mi inkam wiirim yim inkamim kariir mhoyiya nit karamae nwowiyim sima haingikai. Mi ni kira iya Adi Komii siya siir digworaekwowim mi siir iikamim simiir kigirkakana saiir yai imiir tini boinmimauuwu.

⁶¹ Inkam nwirin siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, kara kiriir mhoyiya nitam mini mi kira kariirin pi wadie dwoki. Kara yai minim kariir isidin simaka nini idwo boinaigigi. ⁶² Mi Jisis siya siir boinki, inkam i kigriririyin, siir nhwowin idaowa hiri hiriya kaonanaei mi ti hiriinan inkamin siya wi Adi Komii siya kigrirao tani. Niingaka. Iriig.

Jisis siya kamim kam nwoim iuur nwisu yikropki Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwam

10 Mi mhoyiya Biyan Inkam Komiiyin siya ina swoki imbinin kamim kam nwoim iuur nwiso. Mi siya simiirin nwinnwisa yikropki mi sima siir biyar yamkwokin. Mi siya simiirin om komii komiiyim mi omisisimim mhoyiya siya namanim simiirin simiir hiriir yikropki. ² Mi siya simiir boinki, iikam whiekakim simiir kwoinim wadie bidi yowowim sasaeyim wai nwowim

simiir hiriinan. Mi iikam whiekakim sima ta yai aiir wakaeyama tiri. Mi iikam whiekak rani, simiirin namim mi simiir nikiunakiyim mi sima bidi gririgiyim. Mi numiran adin, Adi Komii siyairgin, siirim sriigi siya kam nhirim simiir nikropkiyim mi simiir kwoin imiir huirworwokaiyim mi sima siir mhoyiya nwoki amim. Ti hiriinan inkamin siya numira sasaeyim wai nwowiyim simiirin namiyin mi ha ningugu haiswonaniyim ini siir hiriinan ywowin. ³ Kima dam! Kara kimiirin huyinsim prikiprikan nikropkikin niimau mie komii komiiyim wra bibiyeki nwowim simiir hiriir. Mi kimiirin wi kigriraowan inkam kakar nwowi. ⁴ Mi kima umir hoknibim wara kipi hainam mi iga nii aka mi kima siyiu bopwo hirin inkam napkigami mi simiirin yai kipi kainanam. Hindarar daparkaknam, ii naeisi. ⁵ Mi kima omaka ir napninopkainami mi biyin kima wi hiniina tini boiniu, kima ha maigimaarga iikamim ti omaka aiir nwowim. ⁶ Mi inkam nwirin kwoin hinsima nwowiyin siya ta omaka aiir nwowi mi siya wi kimiir yayiar wakaeyoknaei mi siir kwoinin wi hinsima nwowi. Mi hiriinan inkam karamaeki niuwi mi kira hikak nwowi mi ta yayia hiriir swoki okainani. ⁷ Mi kima ta omaka irua aiirar dwokripkai. Mi kima nae op minim sima hauwi simiir dae kwiyae. Mi kima ti nae imiirsiyin umir kipi hauu simiirin. Dimusi rani, kima dimin miyik miyikim simiir bidi hauuwim. Mi sima kimiirin hiriinansi hauu aei. Kima omaka irni irni kipi whwonkaiyam. ⁸ Mi kima om komii whira napninopkainami mi inkam nwirkin kimiirin wadie nwowini, siir omaka hiriir namim mi nae minim siya hauu wini mi kima wi kipi boriisop wa dae. ⁹ Mi kima ti om komii hirar

inkamim makakim simiir warar timi haiswonimniskii haiginiu mi kima simiirin hiniina boinki, iya Adi Komii siya siir dimin taeminim mi siir iikamim simiir kigirkakana, saeya kimiir kingiin bidi yamwoniya. ¹⁰ Mi kima om komii whirin siir napninopkainami mi sima kimiir bi boin wadie winkim simiir omaka hiriir namamin mi kima ti om komii siir siyiun siir yaba hir dikwovin kima hiniina boin, ¹¹ ti kimiir om komiiyin siir nu sinim sima ini krimiir iga imiir nwowim mi krima pi kimiirar swoki hauugigi. Mi kima sibgu daingworinu. Dimusi rani, kima krimiir yai imiir bi wakaeyoknakim, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim, simiir kigirkakana ini kingiin yamwoniya mi kima ta yaiya digiumii saiir haimriiyugim. ¹² Kara kimiirin pi hiniina boinki, mhoiyya iya Adi Komii siya iikamim dimin biyekakim simaka boinaini iya saeya nimbiyami mi ta hika wi hika om komii biyekibiyeyin Sodom hiran iikamim dimin biye tirim wi simiir haiburi. Ti omin Isrel siir omkin. Iriig.

**Om nhirim naingwo tibmii karamae
nwowim simiirsi naingwoyimiyoki**

(Mt 11:20-24)

¹³ Jisis siya ha niki boinin mi siya boinki, kima Juda iikamim om Kolosyanim Adi Komii siya kimiirin wi hik prasee hauu rani mi om Betsaidan Juda iikamim kima iriipa hiriinan, Adi Komii siya kimiirin wi hik prasee mi hauu rani. Dimusi rani, dimin miyyik miyyik whiekakim Adi Komii siya kimiir tirim mi kima simiir biri kigim mi kima simiir biri wakaeyoknakim. Niingaka. Kima ini digiumii simiirar haimriiyukripkaiyim. Mi biyya Adi Komii siya dimin miyyik miyyikim iikamim Juda iikam tani om Taia om Saidon sowiir hiranim simiirin hiriinan

hauugiso mi sima ha kigiso mi sima sinin wa pi masin mi aknainan bidi pi yiisiimauuin Adi Komii siirin, dimin biye biyeyim sima tirim simiirsiyin mi sima ha pi yaingwo tibmiyyin Adi Komii siirimin. ¹⁴ Mi ta iya Adi Komii siya iikamim simiir hidi mi hika kimiir nimbiyami saeya wi komiigi komii nwowi. Wi hika om Taia mi om Saidon sowiir nimbiyama saiir haiburi. ¹⁵ Kima ti iikamim om Kapaneamanim, nu Isrel hiranim kimiir kwoinin ha naingwowi, Adi Komii siya kimiirin ini kougikou haiginin, aniya? Niingaka. Adi Komii siya kimiirin iikam miyyiki miyyiknan mi ikiuwi. Mi kima wi inkam biyenan nwowi. Mi siya kimiirin wi maeyau biyeyia paekaka wi saiir nitkaigi.

¹⁶ Mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki. Yipiki inkamkin kimiir yai aiir wakaeyoknaei. Mi yipiki inkamkin digiumii kimiir haimriiyuwi. Mi yipiki inkamkin digiumii kariir haimriiyuwi mi siya inkamin kariir nikropkiyin digiumii siir warar mi inkin haimriiyuwi, yio Adi Komii siyaargin. Iriig.

**Kam, kam nwoim iuur nwisu
sima ina swoki itim**

¹⁷ Mi mhoiyya ti kam, kam nwoim iuur nwisu ha swoki itim mi sima ini maigimaiga komiigakar ini oniyim. Mi sima hiniina boin, Biyan Inkam Komii, krima kiriir inig iirar boinkiyim mi uridyiu biyeyim sima ini krimiir yai aiirar mi wakaeyoknam. ¹⁸ Mi siya simiir boinki, kara bidi kigiyyin Setanin diyanan tionainiyyin ninomor kou hirankin. ¹⁹ Wakaei! Kara kirie komiyya kimiir bidi hauugiya mi owiniyai mipug minim kima wi simiirar ninkin okwo mirii nami mi sima wi kimiir pi rani. Mi Setan siir kirieya wi kimar nikwowsii. Mi kimiirin wi dimin whirki swoki tirbu rani. Niingaka. ²⁰ Mi kima hiniina kipi boin maigimaiga. Uridyiu bibiyeyim ini krimiir yai imi-

irar wakaeyoknam. Niingaka. Kima Adi Komii siiramar maingimairga kimiir inigim siya bidi win haiginim ninomor kou hir. Mi sima wa nwoki inokninkinim kima Adi Komii siir yinisimkim. Iriig.

Jisis siya maingimairga ha nwowin mi ina boin wadiekiyin Adi Komii siirim

(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Mi taka iya Adi Komii siir naeyiwin Jisis siir mhii kwoin imiir hiurworwokai mi siya ini maingimairga ywowin. Mi Jisis siya boin, Adi Komii, kira nu ninomor sowiir Biiyan Inkam Komiiyin. Kara kiriir boin wadieki, kira dimin nhirim kamim ninokninkinkakim mi kwoin miyik miyikakim simiirsi nimpriokin nu tiranim mi kira inkamim naingwo omok karamaeyim simiir yiisimaau. Ihi, Adi Komii, kiriir kwoinin siya hiriyyar nwowikin.

²² Kariir Adi Komiiyin siya digworaekwo whiekakim, kariir ina bidi hauu digim. Inkam nwirkin kariir biri ninokninkin, Adi Komii sasar ninokninkini kariirin. Mi inkam nwirkin Adi Komii siir ninokninkin tani. Kara siir Yinisimin kakanar ninokninkini siirin. Mi iikamim kara boinmimauiim yim ina ninokninkinim Adi Komii siirin.

²³ Mi kamim Jisis siir kigna miriiyim simasimar nwokim mi siya ina haiyiug boinkiyin. Iikam nhirim sima dimin kirie kirieyim wari bi kigim. Adi Komii siya kimiirim naingwokwonanaeikin mi siya dimin kirie kirieyim kimiir asi niisimaugim. Mi kima nhirim simiir kou asi nwowi. ²⁴ Kara pi kimiir boinki. Biiya profet kamim mi inkam komiiyim nu kigriraowiyim, sima ti diminim tariinan kigim, simiir kigamar naingwokim mi sima bi kigim. Mi sima ti yayim tariinan kima wakaeyim, simiir wakaeyamar naingwokim mi sima simiir bi wakaekim. Niingaka. Iriig.

Nu Samerian inkam nwirin Juda inkam nwirin siir whinkinsiisgin

²⁵ Mi inkam nwirin siyiu komii ninokninkiniyin, siya Jisis siirim kinankiugin. Mi siya boin, iikam nowomwarkaiyiwan inkam, kara wi paniina tiri kwoin budin iinokiinok omwai waiya yokiyokiyyin siirin, ha?

²⁶ Mi Jisis siya siir yai aka ina yowarkii boinin, Yokwo Komii saeya paniina boinka? Kira paniina mwaingin saiir yaimwokiyaimeowa, ha? ²⁷ Mi siya hiniina yowarkii boin, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, Biiyan Inkam Komiiyin siya kiriir Adi Komiiyin mi kiriir mhii kwoinim siiramar daingwo irkak mi kiriir piugiina mi kiriir kirieya mi kiriir kwoinbud ieya simiirar hauu irkak siirin. Kira kiriir nomiiyau iirimim hiniina daingwo kira kiramar naingwonaeyin saiir hiriinan.

²⁸ Mi Jisis siya siir boinki, ihi, kira ini wadieya yowarkii boinin. Mi kira hiriinan tiri mi kira wi omwaiya waiya yokiyokiii.

²⁹ Mi inkamin siyiu komii ninokninkiniyin siya siir inig iirar sibgu diriraeramar naingwowi. Mi siya Jisis siirin hiniina srii, Yokwo Komii saeya boina yaiya kira hiniina boinkin kira nomiiyau nwirniyam naingwowyim, kira kiramar naingwonaeyia saiir hiriinan daingwo. Mi ti nomiiyau nwirin kira boinin siya yipikin, ha? ³⁰ Mi Jisis siya hiniina yowarkii boin, inkam nwirin om Jerusalem hir haiburgigin. Mi om Jeriko hiriir yapnam. Mi siyiu hirin siirin inkam biye nhirim sima yapiyiskaiwin mi sima siir digworaekwo whiekakim simiir haii mi sima siirin ina yipamparin. Mi sima hiriinan tirkikim mi ina yamim. Mi siya ini siyiu hirar ywokiyyin mi siya naowim pariiparii.

³¹ Mi taka iya pris inkam nwirin krimiir kaoprigi okwowyin ti siyiu iiri

napniyamkin. Mi siya ti inkam iir kigin mi siya kimidiniya siirsi yapiyoknam mi siya siyu miga hiriir yapnam. ³²Mi iriipi hiriinan Livai inkam nwirin nu Judianin ta maeyau kaimwo aiir mi imbiniyin mi siya ti inkam iir kigin mi siya ina mi apiyoknamin siyu miga hiriir. ³³Mi inkam nwirin nu Sameria hirankin. Simiir sau omomin siya ti siyu iir mi apnam mi ti inkamin siir hiriir yimbiyam mi siya siir kigin mi siir kwoinin siirsiyin naingwoyimiyok prasae bi kikinkin. ³⁴Mi siya siir kingiin ha namin mi wa op wain minim siir paowai imiir yaokinki, wadie simiir nwowaiginiugiyim mi siya ina udgiyim siir paowaiyim. Mi siya ti inkamin siirin ha kininsiin idwokiyan mi siirin siir donkiyan siir idwo yaki kikiniu idwoki. Mi siya siirin omaka ira inkamki sain whwonkaiiya saiir hiriir yikiunam mi siirin ina sibgu kigriraowin. ³⁵Mi iigwir nugakin siya ti inkamin omakanin siirin umirim kam nwira hauugik mi siirin hiniina boinmauugi, ti inkamin siirin kira sibgu kigrirao. Mi kiriir umir nhirim siir hauu saini mi iya kara swoki iti wa swoki hauukiiyuwi kiriirin. ³⁶Jisis siya boin mi tariinanin kira paniina naingwowi, yipikin ti inkam nwoimim simiir nwirin ti inkamin, kamim hii tauaeiyim sim nonkwobumbu ninkingikin siirsi naingwoyimiyokin, ha? ³⁷Mi inkamin siyu komii ninokninkiniyan siya boin, ti inkamin siirsi naingwoyimiyokin mi siir whindiriraerin siya. Mi Jisis siir boinki mi kira ha dam mi hiriinanar tini tiriu. Iriig.

Mata Maria so

³⁸Mi Jisis siya mi kamim siir kigna miriiyim sima ha napnamim mi sima om komii whirin siir yapninopkainam. Mi wig ira saiir inigin Mataka, siirin saeya yikiuna apninopkainam saiir omaka

hiriir nae hauu aeyim. ³⁹Mata saeya nomousima ira nwowi, saiir iniga Mari-aka, Maria saeya Biiyan Inkam Komiiyan siir igmiiga kingiina ini idwoni, saeya siir yai imiir wakaemimika. ⁴⁰Mi Mata ya ini nae diriraerarnanaeya mi saiir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin. Mi Mata saeya Jisis siiram yam mi ina boina, Biiyan Inkam Komii kariir nomousima kariir bidi haiburgika mi naeyim kanakana diriraerarnanaei. Mi kira saiirim naingwo rani, aniya? Kira saiir boinki, saeya kariir whindiriraerarniyim. ⁴¹Mi Biiyan Inkam Komiiyan siya hiniina yowarkii boin Matara, Mata! Kiriir kwoinin haugihauga kipi whiyeki mi kipi naingwoyimiyok. Wari dimin whiekakim kira miriiyim simiir-siyin. ⁴²Kariir yai aiir ninokninkinim miriiyim, saeya ini mii nhirim simiir haibura, ta miiya Maria saeya nimbina saeya ini mii nhirim simiir haibura. Mi kara saiirin pi nikropki rani. Niingaka. Iriig.

Siyuin Adi Komiiyim srii boini ikin

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

11 Mi iigwira Jisis siya maeyau kwira saiir kwisboinkin Adi Komii siirim. Mi mhoiia siya ha kwisboin digiyin mi inkam nwirin siir kigna miriiyin siir boinki, Biiyan Inkam Komii, kira krimiir dowomwarkai haiginiu Adi Komii siiram kwisboiniya biiya Jon siya kamim siir kigna miriiyim simiir nowomwarkaiyuin saiir hiriinan. ²Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, iya kima Adi Komii siirim kwisboiniyim kima hiniina kwisboin, krimiir Adi Komiiyan krima ha naingwowi iikamim sima kiriir inig iir hainanam daingwo. Mi iya kira kiriir iikam whiekakim simiir kigirkana iya saeya nimbiamana krima saiirim naingwowi.

³Mi iinokiinokin krīma naeyim whaowaeiyim mi krīma kīrīram sriiyyim mi kīra naeyim pi krīmiir digar mi hauuwi.

⁴Mi kīra krīmiir dimin biyeyim iriipi hiriinan wa timi inkin haiyoprīndiyūmiigii. Mi iriipa hiriinan krīma haiyoprīndiyūmiigiyim iikam krīmiir tirbuwiyim simiir dimin biyeyim simiir hiriinan. Mi kīra hik komii krīmiram kipi kigninkinki krīmiir kinankiuwam.

⁵Mi siya kamim siir kigna miriyyim simiir boinki mi kimiir inkam nwrīkin siya nomiiyau miyyikaki niuwi mi kīra siir omaka hiriir nami hiriir tiriir niibopwo kīra kīriir nomiiyau iirimin hiniina nini kauwiuwi, nomiiyau kīra kariirin bretim nhouma whauugi. ⁶Dimusi rani, kariir nomiiyau nwrīn siya siyū hir napniyyim mi kariir omaka tiriir yimbini, kara nae siir hauugi karamaeka. ⁷Mi ti inkamin omaka hiranin siya ina yowarkii boinin, kīra kīgi kariir kipi ninki. Anowin bidi haiginikouwin. Kariir yinim krīma nib bidi whwonkaiyim. Kara pi nini rani, dimin kīriir hauugiyim. ⁸Kara kimiir boinki, ta omaka saiir adin siya hiniina naingwokin, ihi, siya kariir nomiiyau topmwokin mi kara nae siirin pi hiriinan nii komiia pi saiir hauu rani. Niingaka. Mi siya ti inkamin kīra kauwoknanaeyin saiirsi nhakiugin. Mi siya ti inkamin pa ninsiini mi siir naeyim pa hauugi. ⁹Kara kimiir boinki mi kīma Adi Komii siirim kwisboini mi siya kimiirin diminin wa hauuwi. Mi kīma diminim hansiri mi kīma siirin wa kīgi. Mi kīma ano kaigakani mi Adi Komii siya anoin kimiiramim wa haiwaoki. ¹⁰Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siirim kwisboiniyim, sima diminin wa hai. Mi inkamin diminim hansiriyin mi siya wa kīgi. Mi inkamin ano kaigakani mi Adi Komii siya anoin siirimin wa haiwaoki. ¹¹Mi kimiir inkam

nwrīkin, siir yinisimin anasuim siir ad iirim kauwi mi adin siirin wi mipug biyeyin siir nama hauugi, aniya? Niingaka. ¹²Mi yinisimin ad iirimin ipiyyin yin kaskakam srii mi adin siirin pi owinyai biyeyin siir nama hauugi, iyie? Yio iriipa hiriinan. Niingaka. ¹³Mi krīma iikamim dimin biyeyar tirikim krīma dimin miyyikin hindara mi priihauuwikim, krīmiir yinisim imiirin mi krīma hiriinanar dinokninkin, Adi Komiiyin ninomor kouanin siya naeyū miyyikin, pi iikamim siirim kwisboiniyim pi simiirar swoki inkin hauuwi. Iriig.

**Sima hiniina boinkim Jisis siya
Bielsebul saiikar miriigin**

(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴Uridiyū biyeyin inkam waeyaiyin siir nwokaiyin Jisis siya haiswoniskiigin ti inkamin siya waeyaiyin. Mi uridyū biyeyin siya ha namin mi ti inkam waeyaiyin siya ina swoki boinaigiyin. Mi iikamim sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁵Mi kam nhirim sima boin, siya uridyū biyie biyeyim simiirin Bielsebul siir kirieya saiir haiswoniskiigin. Uridiyū biyie simiir biyyan inkamin siir inig whirin Setankin. ¹⁶Mi kam nhirim sima siirim kinankiuwam naingwokin mi sima siirim asi kauwoknanaekikin kiriepai kiriepaiyim ninomor kou hiranim simiirim, simiir niisiimauam. Mi sima wa nwoki inokninkinim Adi Komii siya nimbinkin iikamim simiir whindiriraerarim. ¹⁷Mi siya simiir kwoin imiir bidiyar yinokninkinkiyin mi siya simiir boinki mi nu whiruwam iikamim sima isido whisa nwowi, yaii niniyam mi ti iikamim sima wi miyyik nwo rani mi ad nwrini yinisimim simani isido whisa nwoki, yai niniyam mi simani wi miyyik nwo rani. ¹⁸Mi Setan siir isidin whisa nwowi mi yaii sowa swoki inii mi siir isidin wi kirie

paniin paniina nwowi, ha? Kima hiniina boinkim kara uridyiu biyeyim Bielsebul siir kirieya saiir haiswoniskigin. Ta yaiya saiir yaimwowa hiniinga, Setan siir isidin whisa ywoki mi yaii ina yiniyim. Mi Setan siir isidin hiriinan tiri mi sima wi kirie nwo rani. Niingaka. Sima wi hindara kigugu iuguskii. ¹⁹ Mi kaimwokiniuwi, Bielsebul siya kariir whinkinsiisi mi kara uridyiu biyeyim simiirin ha haiswoniskii mi kimiir kamim simiirin niinga whindiriraerarkim mi uridyiu biyeyim ha haiswoniskikigim, ha? Niingaka. Kiriir isidin sima bidi yinokninkinim simiirin Adi Komii siir kirieya saeyar haiswoniskigim, Bielsebul siir kirieya sae rani. Niingaka. Wari yai hiriinana kima kariir boinkiya, kima pi niksisaekiingim. ²⁰ Niingaka. Adi Komii siir kirieya saeyar haiswoniskigin uridyiu biyeyim. Mi iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiir niisiimauwi saeya kimiir bidi yimbiyama.

²¹ Mi inkam kirie nwirin siya sau minim siir omaka hiar sibgu hai okwokaowi mi siir digworaekwo whiekakim wi wadieyar sibgu owi. ²² Mi inkam nwirin siya kirie komiigakin ini ti inkamin omaka hai okwokaowin siir kirie air haiburin mi siya siir sau kamkiu minim siir kinsiisiyim simiir siinaiyin mi ti siir digworaekwo minim ina hid hauugiyim, siir nomiiyau nhirim simiir.

²³ Inkamin kariir whindiriraerariyin yio kariir ioan inkam tani. Inkamin kariir whindiriraerar karamae nwoiyin yio siya kariir ioan inkam ieya. Mi ti inkamin iikamim kariirim naingwo tib-miiyim simiir tiburumbuwiyin mi ti hiriinan inkamin yio siya iikamim simiir kwoin imiir whriewhrie haiginiuwiyin mi ha ninoopamiyim ini simiir hiriinan yowin. Iriig.

Uridyiu biyeyin siya ina swoki itin

(Mt 12:43-45)

²⁴ Mi iya uridyiu biyeyin siya inkam nwirni haiburgiyim mipi maeyau kwira nami piu nini siisnakiyam. Mi siya hiriinan kig karamae nwowi mi siya pa boini, amba swoki ami omaka biya kara haiburgiga sairamar. ²⁵ Mi siya ina swoki amin ti inkamin biya siya niki owin siiramar mi siya ina ini kigiwin ti inkamin siya niinga niinga nwowi. Mi siya ini omaka inkamki nhisiya mi ha piuaiya inkamki nitam ini saiir hiriinan ywowa. ²⁶ Mi siya ha namin, uridyiu biyie iriyyar nwisio simiir siyiu biyeyin ini simiir siyiu biyie imiir haiburim mi siya simiir warar yinkin ikiunam. Mi sima omakanan ti inkamin siir mhiinau hiriyyar yapninopkainam. Ti inkamin biya biyie nwowin mi tariinanin siya ini biyeki biyeyar yasae owoguskiyin. Iriig.

Mairgimairga haini siyugun

²⁷ Jisis siya ta yai aiirin iikam isid komiiyin sima nwoya saiir boinkin. Mi wig ira simaka hir ninkin owa saeya ina kauwok boinanaekiya, ta wiga biya kiriir naokaina mi mwoi kiriir haigiyu imiyyaeya, saeya ina mairgimairga. ²⁸ Mi Jisis siya boinki, ihi mi iikamim Adi Komii siir yai wakaeyim mi siir mhoiyya namim, sima ha mairgimairga. Mi sima ini wadie nwoyim, simiir mairgimairga ini kariir apua saiir mairgimairga air haiburim. Iriig.

Kam nhirim sima kiriepai kiriepaiyim nikiugim

(Mt 12:38-42)

²⁹ Mi iikam whiekakim siir nokwoyokaiyim mi siya simiirin ina boinmimauuwun, kima ti iikamim tir nwoyim, kima dimin biyiekakim. Iikamim kiriepai kiriepaiyim nikiuim

simiir niisiimauuwam, Adi Komii siir kirieya kara boriisopi kimiir niisiimauuim. Mi kara dimin komii whirin pi kimiir niisiimauuwi, Jona siyairgin. ³⁰Biiya Jona siya anasu komiyya saiir mhiinaw namkiyin mi mhiinaw hirar yokai mi ti diminin Adi Komii siya niisiimauugin, siir kirieya iikamim om komii Niniva hiranim simiir. Mi iriipi hiriinan, kara Yaowae Adin ninomor kouanin ti iikamim tariinananim kimiir niisiimauuwi Adi Komii siir kirieya. Diminin wi kariirar diriraerari mi kima Adi Komii siir kirie aiirin wi haniingi kigi. ³¹Bidi bidiniyarin wig ira inig komiigaka saeya nu Siva hirankin napiyokiyokiinika saeya ii kasa bi napka. Saeya yai miyik miyikim inkam komiyyin nu kigriraowiyin Solomon siya boinim simiir wakaeyim nitka. Kariir yayim ini Solomon siir yai imiir haiburim mi kima kariir yai bi wakaeyoknakim. Mi ta hiriinan iya, Adi Komii siya siir iikamim simiir hidni mi ta wig komiyya inigaka saeya kimiirin wi hiniina ninsiin okwo boini, Adi Komii siya kimiirin wi hik komii hauuwi. Dimusi rani, kima siir yai miyik miyik imiir bi wakaekim. ³²Iya Jona siya Adi Komii siir yai kirieya saiir boinimimauuin mi om Niniva hiran iikamim simiir mhi kwoinim bidiyar kisina haigiiyim. Mi kariir yai kirieya saeya ini Jona siir yai kirie aiir haibura mi kimiir mhi kwoinim bi swoki kisina haigikim. Mhoiyya Adi Komii krimiir Wanin siya iikamim simiir hidim niti mi om Ninivan iikamim sima wi hiniina ninsiin okwo boini, Adi Komii siya kimiirin wi hik prasae hauu rani. Dimusi rani, kima siir yai kirie aiir bi wakaeyoknakim mi kimiir mhi kwoinim bi kisina haigikim. Niingaka. Iriig.

Krimiir kwoin iirin paenan krimiir nhwo ieyar niuya haiginiuwi

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³Mi iikamim paeya niuyaeiya ie-nau mi twonau min bi haigiika. Niin-gaka. Mi sima romiyas iirar ninankiii mi iikamim sima napninopkainami mi sima wi pae aiirar nwoki kigim. ³⁴Kimiir nhwoim paenan simar niuya haiginiuwi kwoin iirin mi kimiir nhwoin dimin miyik kigi mi kwoinin iriipa hiriinan pi wadiyar mi naingowwi mi ini yuukidin omaka bopwoniya hangomu haiginiyin mi omaka irkak aiirar niuya irkakiya ini siir hiriinan ywowin. Mi kiriir nhwoin siya dimin biyie kigi mi kiriir kwoinin wi biyeyar mi inkin owi, omaka yuukid haingimu haigin kara-mae nwowiya saiir hiriinan mi omaka irkaka wi saiir niuya rani. ³⁵Mi kima sibgu wakaeyok, kimiir nhwoim omaka anonan kipi haiwaoki, wi dimin biyieki wara nankin amisi. Mi wi kiriir kwoin iir turbumbuwi. ³⁶Mi kiriir kwoinin siya miyik nwowi mi kiriir siyuun ini wadiyar mi inkin owin. Ti hiriinan inkamin siir kwoinin paeya inkam niuya haiginiuwiya ini saiir hiriinan ywowin. Siya digworaekwo whiekakim simiir sibgu kigomokim. Iriig.

Siyu biyeyim Farisi kamim mi kamim nowomwakaiyuwiyim sima tirkim

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

³⁷Mi Jisis siya ta yayia saiir ha boin digiyin mi Farisi inkam nwirin siya yikiuna siirin saika naeyim. Mi siya ha napninopkainamin siir omaka hiriir mi hii aiir yidwokai. ³⁸Mi ti Farisi inkamin siya Jisis saika nidwokai aeyin siya ini nanaakakar yokiyyin. Mi siyar kig Jisis siya op bi whaugin, Juda simiir siyuun siya boina saiir hiriinan mi siya nae ha bi naekin mi siya ina yaingwoyimiyyokin.

³⁹Mi Biiyan Inkam Komiiyin siya siir boŋki, kima Farisi kamim, kima kimiir piu aairin idananar hiisokpraprasu mi kwoin kimiirin yio miyik nwo rani. Mi kima ini inkamin mobmor mob minin idanara hiisokiyin mi aowa iokakar nwowiyim mi kimiir mhi kwoinin ini simiir hiriinan ywowim. Inkam nwiriyim kigmar mi hii tauae ti hiriinan siyuim. ⁴⁰Kima habwhaowae-nankim! Adi Komii siya piu kwoin sowirar nonkwokwokikin. Kima ti diminin siir bi ninokninkinkin, aniya? ⁴¹Mi kimiir diminpai diminpaiyim inkam paeprkabim simiir hauwi, naeyim mobmor mobnau nwokaiyim simiir hiriinan mi kimiir mhi kwoinin Adi Komii siir whwonkam ida wi wadieki wadieyar nwowirkaki.

⁴²Farisi kamim kima mintarao! Dimusi rani, digworaekwo whiekakim kima haiiyim haimii pi Adi Komii siirar mi hauwi. Ti siyu hiriinanin yio wadieyargin. Mi kima iikam nhirim simiir swoki haimriiyugii mi kima Adi Komii siirim bi naingwowaokim. Biiya kima siyu miyik iir tiki tir mi Adi Komii siiram daingwo mi ti dimin komii komiiyim simiir tir, ti hiriinan siyuin siya wadieyin. Ti siyuin kima tirin dimin haimiiyim Adi Komii siir hauim yio siyu wadiekin siir kipi haiburgik. Mi ti dimin komii whirin Adi Komii siirim naingwonanaeyin siir warar dinkin tir.

⁴³Farisi kamim, kima mintarao! Kima omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya, pi iikamim simiir whwonkam ida hirar nidwokaiyamar maigimaigaeikim sima kimiir boin maigimaigam. Mi kima minam mi aingwovikim maeyaua iripa yai nidwo boinaiya iikamim sima kimiir inig imiir nwoki hainanim. ⁴⁴Kima mintarao! Kima ini ieyin inkam whigi nwokaiyin owainie krin karamae nwowiyin mi

iikamim sima siir idwower ninap anapi, sima ninokninkin tani. Mi iikamim sima kimiirin hiniina kigi kima mii miyika mirii mi ta mii miyika ini nuin inkam whii priigintimdinuiyin siir hiriinan ywowin. Mi kimiir mhi kwoinin ini biyeki biye ywowim mi sima ninokninkin tani mi sima kimiir yai imiir asi naingwo tibmiigim.

⁴⁵Mi inkam nwirin siyu komii ninokninkiniyin siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin yaimin diminim sim nowomwarkaiyuwiyin, wara yaiya kira boinkiya kira hik krimiir wara ninkin hauugii. ⁴⁶Jisis siya ina yowarkii boinin, kima kamim siyu komii nowomwarkaiyuwiyim kima ha timi inkin mintarao! Dimusi rani, kima siyu kasaka bi haiginkim Adi Komii siir siyuin saika ninkin owim mi inkamim simiirin wi wakaeyokna dig rani. Kima siyupai siyupai imiirar haigini mi sima kam nhirim siyu komii siir sibgu ninokninkin karamae nwowiyim simiir bi whindiriraerikim. Niingaka. Mi simiirin hik komii komii imiirar hauwi.

⁴⁷Kima mintarao! Biiya kimiir yidiwi wanwiyayim sima profet inkamin Adi Komii siir yai aair boinmimauuim simiir nisom aowim mi simiir ieyim kimar piuai haiginiu. Mhoyiya sima nwoki kigninokninkinim. ⁴⁸Ti siyuin, kima kam nhirim simiir mhi kwoin imiirin hiniina niisimauugin mi kima siyuim biiya krimiir yidiwi wanwiyayim sima tirim simiiramar maigimaigaei mi ti hiriinan kwoinin ini simiir hirar nwowin. Mi profet inkamim kima nisomsom aokaokim mi ieyim simiir haingikaiyim ini kimar piuaiyim. ⁴⁹Mi Adi Komiiyin bidiya yinokninkinin biiyan Yokwo Komiiya siya hiniina win boinkikin, kara wi profet kamim mi aposel kamim simiirin wi iikamim Isrelanim simiiram nikropki mi simiirin wi kam nhirim sima ninkinaeyokiyok

isomsom aokaowi. Mi nhirim hik kimpipisu ara hauugigi.⁵⁰ Mi tariinanin kara wi iikamim nu Isrel tiranim wi hik kimiir hauwi, biya kimiir yidiwi wanwiyaeyim sima nisomsom aokaowim profet kamim simiir. Mi kara kimiirin wi saiirsi swoki itrinaei. Mi Adi Komii siya bidi bidinana nidwo kigiyokiyokiigin ti nu ieyar whiuwiniuna kima profet kamim simiir nisomsom aokaowim mi ini tarinana yamwoniin.⁵¹ Biiki biiyan profetin Ebel siir yisomao mi ini mhoigi mhoiiyan profetin Sekaraia siirar yadigniyan. Sima siirin Adi Komii siir omaka saiir bopwo hirar nisomaokin. fhi, kara kimiir boinki, ti iikamim nu tir nwowim. Kara kimiirin wi dimin biye iirar nonkwobumbuninkin haiginiuwi, ti siyu biyeyin biya kima tirin siirsiyin!

⁵² Kima kamim siyu komii nowom-warkaiyuwiyim kima mintarao! Kima siyuin Adi Komiiiyim namiyan siirin ina ninokninkinin. Mi kima ti siyu iir wakaeyoknam naingwo rani. Mi inkam nwirkin Adi Komii siir siyu iir napim naingwowi. Sima wi dig nwo rani. Dimusi rani, kima siyu kasaka bi haiginkim mi simiir siyuin ini kima haiginokouwin. Kima inkam biye kiingim. Kima ini inkamin omaka nae haigiya saiir anowin siir haiginok-ougigiyan ini siir hiriinan ywowin. Mi kima nae simiir bi hauugin mi sima yaba hirar nwowim ina yaonamim.

⁵³ Mi Jisis siya ta omaka aiir haiburgigin mi ha napniyamim mi kamim siyu komii sim nowom-warkaiyuwiyim sima yai siir boin hiuriyuim yinkinyaeyaowim. Mi sima siir yai aiirim mi kininkiu siya yai bibiyie boinim, dig bi nwokim.⁵⁴ Mi sima ini siiramar kaowim, yai biye kwirki pi siir yai hiranka kwimbini mi sima siirin wa nwoki isomaowim. Iriig.

Niksisaeni siyuin siirsi mintarao

(Mt 10:26-27)

12 Iikam kasaka rani, hir nwomimirim. Sima ini iripa iripa ywonamim. Mi nhirim simiir iga idwovar ninkin okwo nami. Mi taki iya Jisis siya kamim siir kigna miriiyim bii simiir iki boinmimauugig, kima sibgu mintarao Farisi simiir yis iirsiyin. Kara simiir siyuin yayairgi nhinkiniyim simiir boinkin.² Mi Farisi simiir yayim mi siyu biye whiekakim tariinanin aowa aowa nwowim mi mhoiia sima wi idowiyar nimbiyami. Mi nimprio yai whiekakim mhoiia simiirin wi inkamkar ninokninkin iuguskii.³ Mi yai whiekakim biya niyiim niyiim kima nimprio boinim mi mhoiia iikamim sima simiirin wi idowiyar kigirkaki nabienan. Mi yai whiekakim hiinsim hiinsima kima boinim omakanau hir mi mhoiia wi Adi Komii siyar niisiimauu iuguski mi wi iikam whiekakim wi simar wakae irkaki. Iriig.

Inkamim dimin whirua siirsi arar didid iski

(Mt 10:28-31)

⁴ Kariir nomiiyauwim, kara kimiirin pi hiniina boinkii kima inkamki kimiir nisomaosi kipi nidid. Mhoiia sima kimiirin dimin whir swoki tirbu rani. Niingaka.⁵ Mi inkamin kima nididanin mi kara kimiirin wi siir niisiimauuwi. Kima siirsi didid Adi Komii siyairgin sima kimiir nisom aowi. Mi Adi Komii siya kiriekakairgin mi mhoiia siya inkamim simiir piugina wi maeyau biyeya paekaka saiir mi itkaigi. fhi, kara kimiir boinki, kima Adi Komii siirsiyar didid.

⁶ Kima dinokninkin, inkamim sima ipiyan sisim iriiyarim umirsim kwiso (02 toea) sower saingin. Mi Adi Komii siya ti hiriinan ipiyan sim ira saiir

bi swoki aingwowowuwika iya saeya naowiya. Niingaka. ⁷Mi kanim kimiir mwo nwowim siya bidi mwainim mi nuan iikamim kima simiirsi kipi nidid, kima ini ipiyin sisim whiekakim simiir haiiburim mi Adi Komii siya wi kimiirar kigriraowi. Iriig.

**Jisis siir inig siir
boinmimauuni siyiu ikin**

(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Kara kimiir boinkii mi inkam nwrkin kariir inigin iikam whiekakim simiir whwonkam ida boinmimauwi mi iriipa hiriinan, Yaowae Adin ninomor kouanin kara kiriir inigin wi Adi Komii siir paekwosimim simiir whwonkam ida mi boinmimauwi. ⁹Mi inkamin kariir inigin iikam whiekakim simiir whwonkam ida nimpriowi mi iriipi hiriinan kara siir inigin wa mi impriowi Adi Komii siir paekwosimim simiir whwonkam idain.

¹⁰Mi inkam nwrkin Yaowae Adin ninomor kouanin yai biyie kwir siir boini mi Adi Komii siya siir dimin biyeyim wa haiyoprimdiyumiigi. Mi inkamin Adi Komii siir naeyiun siir nikbumbuwi mi Adi Komii siya siir dimin biyeyim simiirin wi haiyoprimdiyumiigi rani. Niingaka. ¹¹Mi sima kimiir nikiu nami omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeyi sair hiriir. Mi inkam komii komiyim gavmaniyim mi kamim inigakim simiir whwonkam ida hiriir mi kima kipi nidid mi ha kipi naingwo. Mi krima simiir yai aka wi paniina nowarkii boini, ha? Mi krima wi paka hiniin yaiya sair boini simiirin? ¹²Mi tariinanin kimiirin pi Adi Komii siir naeyiun siyar kwisiimauwi, yaiya kima nini boiniuwi simaka. Iriig.

**Boiniyio yaiya inkam umirkakin
whaowaeyin siir boinka**

¹³Inkam nwirin ti iikam isid komiyin siir hiranin, siya Jisis siir boinki, iikam

nowomwarkaiyuwiyin kira kariir yaowaeyin siirin pi hiniina boin, siya kririir adin siir digworaekwowim pi kwisa sioitkin hid. Mi kwira pi kariir whauu. ¹⁴Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, pi paniina tiri, yipiki kariir nimbiniin kimiir digworaekwo minim simiir hidam, ha? ¹⁵Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kima mintarao! Kima sibgu kigriraowi mi kima wi dimin whirim kigmair tani. Mi inkamin digworaekwo whiekakakin siirin kwoin miyik wi ti digworaekwowim sima hauu rani. Niingaka, niingaka.

¹⁶Mi Jisis siya boiniyio yaiya kwira boin simiirin mi umir digworaekwo whiekakak, inkamin mi siir nuin sasae miyikar niigin. ¹⁷Mi siya siir kwoinau hirin hiniina yaingwokai, kara pi paniina tiri? Kariir numiran sasae whiekakim simiirin omaka haigi digkaramaeka mi simiirin wa haigi dig rani. ¹⁸Mi siya boin, kara wi hiniina tiri. Kara wi kariir omakaim nae haigiym wi simiir ninimnhinkiigi mi wi komii komii ara mirii. Mi kariir wit whiekakim mi sasae miyik miyik whiekak ikim, wi ti omaka imiir haigii. ¹⁹Mi mhoyia kara wi hiniina nwoki boinim, kara dimin miyikak inkamkin. Ti kariir nae dimin miyik whiekakim wi biewii kasaka nwo rani. Mi kara nae opin kwiyaeyi mi kara wi hiinsimhiinsima maingimairga nwowi. ²⁰Mi Adi Komii siya siir boinki, kira inkam habwowhaekin, ta niyaka kira pi sairar nao nami mi digworaekwo whiekakim kira diriraerargikim wi nginga haii? ²¹Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin iriipi hiriinan inkamin siya digworaekwo whiekak imiir haingiriyu haingimiri-iyin siyamar mi siya Adi Komii siir whwonkam ida wi digworaekwokak nwo rani. Niingaka. Siya wi inkam paeprikabnan nwowi. Iriig.

Naingwoyimiyo kni siyiugin

²² Mi Jisis siya kamim siir kigna miriyim simiir boinki, kara kimiirin pi hiniina boinki, kima kimiir piu aiirsi kipi naingwoyimiyo k mi hiniina kipi boin, krma wi dimu naei? Mi kima kimiir piu aiirsi kipi naingwoyimiyo knanae. Mi hiniina kipi boin, krma krimiir pua wi dimu dimin nitimwaniwi? ²³ Kwoin budin yio nae siir hiriinan tani. Mi pua ya yuis saiir hiriinan tani. Niingaka. ²⁴ Kima ipiyinim simiir kigninokninkinki sima sasae bi ninkinikim mi sima sasae bi ningugu haiigim mi sima nae biri haingiriyiu haiginikim. Mi sima nae digworaekwo minim, simiir omaka karamaekim. Mi simiirin naeyim Adi Komii siyar hauuwikim. Adi Komii siir kwoinin hiniina naingwowi, kima ini ipiyin imiir haiburim! ²⁵ Mi yipiki inkamkin siya biewii nhirim omwai swoki hainis waiyayokiyokiyim swoki aingwown, ha? ²⁶ Mi kima hiriinan diminsim whir tir kamae nwowi mi kimiir kwoinim ti hiriinan dimin whir iirsi dimusi naingwoyimiyo kim, ha? Mi kima hiriinan kipi tir. ²⁷ Kima kip imiir kigi sima mwriiyim mi sima yuis minim sima sima bi mirinanaeikim. Niingaka. Biya Solomon siya piuai miyik whiekakairgin. Mi siir piuaiyim ti kipim simiir bi haiburgim. Niingaka. ²⁸ Ihi, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim wadiekiwadieyairgim. Kowim panaoin sima pi numir hir whaki mi ko imiirin wakar swoki akitkaigaigi paenau hiriir. Mi ti kip hiriinanim yim Adi Komii siya piuaigim mi kipa ya dimin komii rani. Mi kimiir naingwo tibmiya komii rani mi iikam kima ini kou ywowim. Mi kima hiriinana timi inokninkinkiin. Adi Komii siya wi kimiirar mi sibgu kigriraowi mi kimiir digworaekwo whiekak ikim. ²⁹ Mi kima hiniina kipi naingwoyimiyo k boin, krma

wi dimu dimin naei mi wi papiyan op mi kwiyaei. ³⁰ Sima kamim naingwo tibmii kamaeyim ti nuin siir tiranim, simiir kwoinim ti dimin hiriinanim simiirimar naingwokwo nanaeikim. Mi kimiir Adin siya bidi yinokninkinin, kima wi piki hiniin diminin siir haii. ³¹ Mi kima Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana kimiir kwoinim saiirim naingwokiini mi ti dimin hiriinanim siya wi kimiirar ninkin hauuwi. Iriig.

Siyiugin dimin miyikim ninomor kou haingiriyiu haigini ikin

(Mt 6:19-21)

³² Kima kariir iikamim sibsib nanim kima kipi nidid. Dimusi rani, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbinin siir digworaekwo whiekakim yim wi kima kigriraowi. ³³ Mi kima digworaekwo whiekakim kam nhirim simiir hauuwi mi sima saini mi ti umirim inkam paeprikabim simiir hauu. Ti hiriinan siyiugin mhoiyya wi siya whindiriraerar haiginiwi dimin miyik miyikim. Adi Komii siir omin dimin biyie whirki bi swoki tirbuwikin. Mi ninomor kou hirin diminki bi swoki kiguguwikin mi hiiyan inkam kamaekin mi dimin imiirin kikomki bi swoki kripikin. Niingaka. ³⁴ Mi maeyauwa kiriir dimin miyik miyikim sima nwowim mi kiriir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin wi ti om iirar mini owouwi. Iriig.

Miiyan kamim diriraerar kaowim simiir yaiga

³⁵ Mi kima yuisim haruwa kisina kainam mi piuwop aka kigoknam. Mi yukidin kima hangumuwi mi ha dwo, diminin mhoiyya nimbiniyanin siirim. ³⁶ Kima ini kamim simiir biyan inkam iirim nkwokwokiniiyim simiir hiriinan ywowim. Sima wigwas naeya saiir naenakiyim mi ina swoki itim. Mi siya ninmiga hir naka okwo kiekikomni mi

sima anowin wa haiwao sasaugi. Mi Adi Komii siiramın hiriinana sibgu okwokin. ³⁷ Mi biyan inkamın siya niti, siya siir miyan kam imiirin hiniina nini kigiwi sima nhwo bi whwonkaigim mi ti miyan kamim sima ha mairgimairga. Kara kimiirin yaimwower boini mi biyan inkamın siyarın wi yuisa miyana wi sair kisina kai piuwopaka mi siya wi kimiir boinki, kima hiya sair didwo mi kimiirin nae wi siyar hauu aei. ³⁸ Mi siya niibopwo niti mi biyan iuumin haigigi mi siya ha kigi sima ini siir miyar miriyim mi ti miyan kamim sima ha mairgimairga. ³⁹ Kima ti dimin iir daingwo. Mi omakain adin siya biya ninokninki hiyan inkamın pi kariir omaka niti mi siya ti hiyan inkamın siirin wi kigninkin apninopkai rani, siir omaka hiriirin, siir digworaekwo imiir haiyam. Niingaka. ⁴⁰ Kima iriipi hiriinan ha timi o kiugiu kariiram. Dimusi rani, kara Yaowae Adin ninomor kouanin iya kara niti kima wi sair ninokninkin tani. Niingaka. Iriig.

Miiyan inkam miiyik mi miiyan inkam biye simiir boiniyo yaiga

(Mt 24:45-51)

⁴¹ Mi Pita siya Jisis siir srii, Biyan Inkam, kira ta boiniyo yaiga krimiirarar hauuwi, iyie? Mi inkam nhirim simiir wara rani. Aniya? ⁴² Mi Jisis siya ina yowarkii boinin, paniin biyan inkam ikim, kwoin miyikakin siir miyan kamim simiir sibgu kigriraowiyin? Ti hiriinan inkamın yio siya biyan inkamın siya nimbinkin siir miyan kamim simiir kigriraowim. Simiir naeni ii aiiirin wi siyar nwoki inokninkin haiginiuwim. ⁴³ Mi mhoyiya Biyan Inkam Komiiyin siya wi sipi swoki iti. Mi siya ti miyan inkamın siirin hiniina nini kigni, biya siya boingigin sair hiriinana swoki miriyin

mi siya wi siir boini Kiriir miya wadieka, ti hiriinan miyan inkamın siya wi mairgimairga komiigaka mi owi. ⁴⁴ Kara kimiirin yaimwower boini, Biyan Inkam Komii siya siir miyan inkamın wi siir digworaekwo whiekakim simiir kigriraowan biyan inkam nokmwın owaiginiuwu. ⁴⁵ Mi ti miyan inkam nwirin siir kwoinin tari wi hiniina naingwowi, kariir Biyan Inkam Komiiyin niki itsisau rani. Mi siya siir miyan iikamim simiirin ha tioin mi siya nae op minim mi opa kwiyae whaowaeiya mi siya sairin ina kwiyayeyin. ⁴⁶ Mi siya hiriinan tiri mi ti inkamın siir biyan inkamın siya niti, iya ti miyan inkam ieya nwowin karamae nwowa sair mi siya wi ninokninkinwin tani iya siya hindara kinkak iti. Mi siir biyan inkamın, siirin wi haniingi nonkwobumbuninkin haiginiuwu. Mi siya siirin wi iki siir miyan kam nhirim siir yai aiiir wakaeyokna karamae nwowim, wi simakar ninkin ikropkii.

⁴⁷ Mi inkamın siya siir biyan inkamın siir yai imiirin bidiyar yinokninkinın mi siya biyan inkamın siya boinin simiir bi wakaeyokna diriraerarkin mi siirin biyan inkamın siya idgiuni wi kasaka nipimpar tani. ⁴⁸ Mi miyan inkamın siya biyan inkamın siir kwoin iir ninokninkin karamae nwowi mi siya mii miiyik mirii karamae ha nwowi mi siirin idgiuin wi komii nipimpar tani, biyan inkamın siya. Mi yipiki iikamkim digworaekwo whiekak Adi Komii siya hauuwim mi sima hoimgak mirii digworaekwowim simiir swoki iyopkiiyuwim yamdi. Mi yipiki iikamkim digworaekwo Adi Komii siya swoki inkin hauuwim mi ti iikamim sima ti digworaekwowim simiir swoki iyopkiiyuwamin, kima mii nhami nhami kipi mirii. Iriig.

**Jisis siya iikam isidin simiir
niinikibirim nitkin**

(Mt 10:34-36)

⁴⁹ Mi Jisis siya boin, kara iikamim simiir niinikibirim nitkin inkamin pae nikrimtiowiyin haimii haimiyya siir hiriinan. Kara hinina naingwowi ti diminin siya dimbiyamki. ⁵⁰ Biyyin kara hik mi kimpipisu mi wa naonami, wi simiir niki haii. Mi ti diminin siya nimbiniyyin ta kariir hika wi hiriyi niki oyokiyokwiii. ⁵¹ Mi kimiir kwoinim ha naingwowi, kara nu tirin yayiyim simiir nikwowaisiyyim nitkin. Niingaka. Kara kimiir boinki. Kara iikamim simiir niinikibirim nitkin. ⁵² Mi tariinan mi mhoyiya iriipi hiriinan iikam iriyarim sima omaka irni nwowi mi isidin wi whisa nwowi ouumim wi iso sowaka ninii mi iso wi ouumim simaka ninii. ⁵³ Mi iikamim sima wi yapayapa nwoki. Mi adin wi siir yinisim yinkamiyyinin saika swoki kwini mi yinisim yinkamiyyinin wi siir adin saikar swoki inii. Mi yopiyya wi sair yinisim yinugiyina saika swoki kwini mi yinisim yinugiyina wi sair yopi anakar swoki kwini. Mi giwaiyya wi sair yiniwig anakar kwini mi yiniwiga wi sair giwai anakar mi ninii. Iriig.

**Siyuin diminki nimbiamiyin
siir ninokninkini ikin**

(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Mi Jisis siya ha boin digiyin, siya iikamim simiir boinki, kima ha kigikim waua maeyaua bieki nikiiyamtibiyin hiranki nimbiniya mi kima bi kimiminkikim pa boinki, naoin kinim mini? Mi kaimwowaigra naowin ha kinikin. ⁵⁵ Mi kima hinina kigiwii iyya krakrarwaiga mi kima pi hinina boini waka biewii prasae nikii rani. Mi saeya wi hiriinana mi imbiyami. ⁵⁶ Kima yayairgi nhinkini inkamim!

Kima nu ninomor sowiir diminim simiirar bidi sibgu kigninokninkinim. Mi kima ta miyya Adi Komii siya miriyya sair ninokninkin karamae dimusi nwowi, ha? Iriig.

**Kira inkamin kiriir boiniuriyyu
boiniyin saikar kitibmii boin**

(Mt 5:25-26)

⁵⁷ Mi kima siyyu miyyikin siir sibgu naingwo hid karamae dimusi nwokin mi ha diraraerim, ha? ⁵⁸ Iyya kira boinam nami inkamin kiriir boinhiuriyyu boinin saika boinim, kowa siyyu hirar niki owamiyyo mi ta iyya kowa iripa yai sairar sibgu boinam. Mi kowa hiriinan tir karamae nwowi mi siya kiriirin wi inkamin yai hidiyin siirim niki namisi mi inkamin yai hidiyin siya wi poris inkamin siir in hauugiisi mi poris inkamin kiriirin wi maeyaua hiyyokiyokaiyya mii biyye miriyya sairir nikropkisi. ⁵⁹ Kara kimiir boinkii, kira maeyauwa hiyyokiyokaiyya sairir wi niki haiburgig sasau rani. Bii kira digworaekwo whiekakim kira niki prii haiyim, simiir tiki hauukiyyu dig. Iriig.

**Inkamin siir mhii kwoinim
ninkpit haigi karamae nwowi
yio wa kigugu iuguski**

13 Mi ta ii aiirin iikam nhirim hirar nwokin mi sima Jisis siirin kam nhirim Galiliyanim simiir boinmauu. Mi kamim wraisu Adi komii siir ninkin imiyyaeyim, Adi Komii siir omaka aiir sima ha namim mi Pailat siir isidin warar yinkin apninopkainam. Mi simiirin ini simar yisomaowim mi simiir nhieyim ini wraisu nhieyim simaka yinkin okiyim. ² Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir kwoinim ha naingwowi, ti Galiliyan inkam nhirim hinina naowim, simiir dimin biyyeyim ini iikam nhirim Galiliyanim simiir dimin biyye imiir haiburim, aniya? Niingaka, niin-

gakiinga. ³Kara kimiirin pi hiniina boini. Niingaka, niingakiinga! Mi kimiir mhii kwoinim kisina haigi karamae nwowi mi kima wi hindara kigugu iuguski simiir hiriinan. ⁴Mi biya ti iikam iuur iriiyar nwoimim om Siloam siir hiran omaka bripriya saeya nirimdinu aokaowim, kima paniina naingwowi ti iikamim simiir dimin biyeyim ini iikam nhirim om komii Jerusalem hiranim simiir dimin biyie imiir haiburim, aniya? Niingaki, niingaka. ⁵Kara kimiirin pi hiniina boini. Niingaka, niingakiinga! Kimiir mhii kwoinim kisina haigi karamae nwowi mi kima wi hindara kigugu iuguski. Iriig.

**Paeyin nae miyik bud
karamaeyin siir boiniyo yaiga**

⁶Mi Jisis siya boiniyo yai kwira ina swoki boinin, inkam nwirin siya swapwo wira yinkin siir wain numira saiirin mi mhoyiya siir paenid iirim yit. Mi ini niinga ywowin. ⁷Mi siya numiran miyan inkamin siir asi boinkikin, kigi. Mi biya biewii whoimim kara ti swapwoin siirin hiniina bi kigin. Siya naekak bidi ywowin. Niingaka. Siya ini hiriinana swoki okripkaiyin. Mi kira siirin diigi. Mi siya nu siir hiiya whisariiyar niugugusi. ⁸Mi numir hiran miyan inkamin siya ina yowarkii boinin siir yai anakan, Biyan Inkam Komii, kira siirin ti biewii iirara tiki kigninkin osasae. Kara siir miyin wa hambibiri mi whrinim wa krinkinki. ⁹Mi nae wi iki biewii whirin siir budi. Mi niingakiniuwi mi kira wa diigi. Iriig.

**Mi Juda simiir ii komiia piu siisiya
dimin taemin tir karamae
nwowiya Sabat Jisis siya
wig ira saiir haiswoniskigin**

¹⁰Mi Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya iikamim simiirin maeyauwa Adi

Komii krimiir Wanin siir yai nidwokai wakaeya saiir hir nowamwarkaiyugin. ¹¹Mi wig ira hir nwoka mi uridyiu biyie whirin saiir nwokin mi ti uridyiu biyeyin siya ma saiir hauuwin biewiyim iuur iriiyar whoingim. Mi ta wiga saiir digiukuin asi ninsimsiriugin mi saeya paniinsi sibgu okwosi. ¹²Mi Jisis siya saiir kigin mi saiirin ina yikiunan mi siya saiir boinki, ta wiga kiriir dimin biyeyim kara bidi haiyoprindiyumiigiyim. Mi kira ini wadiyar sibgu okiya. ¹³Mi siir iina ta wiga saiir yonkwoki mi bi kimiminkika saeya ina sibgu okwo tidwokiya. Mi saeya ini Adi Komii siir inig iirar hainankiya. ¹⁴Mi prismi biyan inkam komiyyin maeyauwa Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya saiir bii nwowiyin, siir mhii kwoinim ini haugihauga whiyekiyin Jisis siya ta wiga Judami ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya ini saiir haiswoniskiyin. Mi siya simiirin hiniina boinki. Mii mirii iiyim iriiyar kwirkim. Mi kima minam naingwowi inkamki kimiir ma imiir haiswoniskiyim. Mi kima miini ii imiirar wit. Kima ti dimin hiniinin Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya saiir kipi nit. ¹⁵Mi Jisis siya siir yayaka hiniina yowarkii boin, kima yai airga nhinkininkin inkamkim! Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Sabat saiirin, kima whiekakim pa nami omaka bulmakaumiya saiir mi simiirin pa mi ikunami sima op nini kwiyaeiyuwim. ¹⁶Mi taka wiga saeya, Ebrahim siir isidin simiir yinisimka. Biewiyim Setan siya nonkwowim saiir iuur iriiyar whoingim. Mi ini wadiyar mi owa, ta wiga saeya ini ti bulmakauwim simiir haiburim mi kara ta wiga Judami ii komiia Sabat saiir asi haiswoniskigin. ¹⁷Mi Jisis siya hiriinan boinin mi kamim io siir nwowim sima nidid prasae

bi kinkim mi sima ini yai mikrima ywokiyim. Mi iikam whiekakim sima ini maingimainga ywokiyim ti dimin komii komiiyim siya tirkiyim simiiramin. Iriig.

**Mastet nid mi wit
sowiir boiniyo yaiga**

(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinin, Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana, saeya ini dimu diminan ywowa? Kara sairin pi dimu nikrii, ha? ¹⁹ Adi Komii siir isidin sima ini ti paenid whirin siir hiriinan ywowin, krima dapiyin mastet. Mi mhoyiya siya wi pae komiinan namwouiwin mi siya ini pae nhirim simiir haiburin. Mi ipiyin whieyim ini siir kwiya imiir haigiyim.

Yisni boiniyo yaiga.

(Mt 13:33)

²⁰ Mi siya ina swoki boinin, kara Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana wi dimu dimin nikrii, ha? ²¹ Ti iikamim sima yisnankim. Mi wig ira yisin plaua two komii saika pridgika. Mi mhoyiya ti plauan ina iyopingiyin mi ini saa yimbiiyamin. Mi Adi Komii siir iikamim wi hiriinan nimbiiyami. Iriig.

Ano simkin

(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Mi iiya Jisis siya om komii Jerusalem hiriir namin mi om komii komii mi omisisimim simiir hiran iikamim simiir warar yowimwarkaiyuam Adi Komii siir yai aiir. ²³ Mi inkam nwirin siir sriigi, Biiyan Inkam Komii, Adi Komii siya krimiirin wi nhirmiyarar nanmaiwarkainaei saika nini owouwam iyie? Niingaka, aniya? Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, ²⁴ kima kimasiyar mintaraona. Mi kima miinan mirii ti ninomor kouan anosimin siir napninopkainamamin.

Anoin karargin, iikam whiekakim sima hiriir namamar naingwowi mi sima wi dig nwo rani. ²⁵ Mi omakan Adin saair anoin wi siyar ninsiin haiginikouwi. Mi kima wi yaba hinar nini okwo kaigakan boini, Biiyan Inkam Komii, kira anoin krimiiram haiwaoki! Mi kimiirin wi hiniina nowarkii boini, kara kimiir ninokninkin tani, kima papiyan omanki nitkim? ²⁶ Mi krima siir yai aiirin wi hiniina nowarkii boini, biiya krima nae op minim kinakar nae kwiyaekin. Mi kira krimiir oman siyiu iir nokwoin mi krimiirin ini kirar yowomwarkaiyuun dimin taemin imiirin. ²⁷ Mi siya wi kimiir swoki boinki, kara ninokninkin tani kima papiyankim, kima siyiu biyie tiran iikamkim, kima dimin biyiekak kamkim kariir haiburgik mi ha dam! ²⁸ Mi kima wi Ebrahim, Aisak, Jepok mi profet inkam whiekakim Adi Komii siya siir iikamim simiir kigirkakana saair nwowim mi wim kima damki yab hinar dwoki! Mi kima wa kauwaeyimiyok ouwi mi kimiir bigmiuim wi kikiyikikiyika kini io nwowimin. ²⁹ Mi iikam biekii nimbiniyin mi biekii nikiiyamiyin mi maeyau kwiran ikim, sima wi iiya Adi Komii siya siir dimin taeminim mi siir iikamim simiir kigirkakana wi sairar ninkin idwokai aei. ³⁰ Ihi, iikamim tariinan inig komii karamae nwowim mi mhoyiya inig komiigak wi sima nwowi. Mi iikamim tariinan inig komiigak nwowim mhoyiya sima wi inig komiigak nwo rani. Iriig.

Jisis siya Jerusalem siirsi nougin

(Mt 23:37-39)

³¹ Mi bi kimiminkikin ta ii aiirarin Farisi kam nhirim sima ina yitim mi siir boinmauu, kira ti omin siir haiburgik mi maeyau kwira dam. Herotin kiriir nisomaowam tiri. ³² Mi Jisis siya simiir boinki, kima wra biyeyin siirin hiniina

tini boiniu. Wakae, panao waka kara pi uridyiu biyeyim mi kamim makakim pi simiir niki haiswonimniskii. Mi mhoiia kariir miyim digi mi kara piu wa siisi. Herot siya wi kariir nisomao rani mi wi kariir mii aeyar nadigiuiwi. ³³Mi panao waka uga kara wa napnami. Dimusi rani, sima profet inkamin kariirin om whir kipi nisomao. Niingaka. Sima kariirin Jerusalem hirar disomao iski.

³⁴Jerusalem, Jerusalem, profet inkamim kirar nisomsom aokaowikin mi kamim Adi Komii siya kimiiram nikropkiyim, kima siiyani simiirar mi kaiyimikikim. Mi ii kasa rani, kara kiriir yinisisimim simiirin iripa haingiriyiu kigriraowama tiri, kakaruk yopiiya saiir hiriinan ywowin saeya saiir yinim saiir pidga aowa hopkrimkrikiuiwym. Mi kima pi boriisopi. ³⁵Wakae! Tariinanin Adi Komii siya digiumii kimiir om iir bidi haimriiyugiyin kimiir omin kimar kigrirao, kara kimiir boinki. Mi kima wi kariir kig rani mi ti ii aeya nadigiuiwi iiya kima hiniina boini, Adi Komii kira ti inkamin kiriir inigi nitin siir whinkinsiis mi wadie siir dwowaiginiu! Iriig.

Jisis siya inkamin piu minkin noni aokaowin siir haiswoniskigin

14 Mi Juda simiir ii komii kwira Sabat piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya Jisis siya Farisimi biyan inkamin siir omaka hir nini aeyiugin. Iikamim sima ini siiramar kaoraraowim, siya inkam haiswoniskiyim. ²Mi inkam nwirin siir pua noni aokaowin, Jisis siir kingiinar nwokin. ³Mi Jisis siya ti inkam iir kigin mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim, Farisi kamim siya simiir sriigi mi ina boinim, Moses siir siyiuin wadie bidi ywokiin. Mi krime inkam makakin ta Judami ii komiia piu siisiya Sabat dimin taemin tir karamae nwowiya

saiirar haiswoniski, iyie? Niingaka? ⁴Mi sima ini wakaemumuim. Mi Jisis siya ti inkamin siirin ina yikiunan mi ina haiswoniskiyin mi siirin ina yikropkiyin. ⁵Mi Jisis siya simiir boinki mi inkam nwirin kimiir bopwoniya waraurin, siir yinisinim mi siir bulmakauin siya ie whira namai whiriidami mi ti inkamin siya siirin wi Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya wi saiir haisasauki rani, iyie? Niingaka? ⁶Mi sima ta yaiya siya boina, saiirin yai kwir bi nowarki boinkim. Iriig.

Inkamin siya hiniina kipi naingwo kara inig komiigakin

⁷Jisis siya ta nae aiiram nitim kamim simiir kigin sima biyan ipiiyim simiir nidwokaigim. Mi siya boiniyo yai kwira simiir asi boinkin, siya ina boinin. ⁸Mi inkam nwrki kiriir nikiunami, wigwas nae komiia saiirim. Mi kira ipiia biyana saiir kipi nidwokai. Dimusi rani, ti inkamin siya wi inkam inig komiigakin kiriir haiburin siir nikiunaesi. ⁹Mi hiriinanki niuwi, ti inkamin kiriir nikiunain siya kiriirin wi hiniina boini, kira ta biyan ipiia ti inkamin siir hauugi mi kira wi nidid komiigakar nwowi kira mhoigi mhoiyan ipiia saiir nini idwoiui. ¹⁰Mi kira hiriinan kipi tir mi iya inkam nwirin kiiiram nikiugi naeyam kira mhoiyan ipiia saiirar tini idwoiu. Kira hiriinan tiri mi ti inkamin kiriir nikiunain siya niti mi siya wi kiriir boini, nomiiyau kira ta biyan ipiia saiir wini idwokaini. Mi siya hiriinan tiri. Mi kira wi inig komiigakar nwowi ti iikamim kinaka nidwokai aeyim simiir whwonkam ida. ¹¹Inkamin siir inig iirar hainanaeyin, siirin wi Adi Komii siya nikwowaisii. Mi inkamin siyamar naingwona karam nwowiin mi siir inigin wi Adi Komii siya haiginki kougikou. Iriig.

¹²Mi Jisis siya ti inkamin naeyim si-irim nikiunain simiir boinki mi kira nae kwir diriraeri, kira kiriir nomi-iyau nomousim mi kiriir iripa isidin simiir kipi nikiuna mi kiriir iripa omom umir hoimgakakim. Mi mhoiyya wi sima nikiunaeksi kira simiir omaka hir nini aeyiim mi sima wi nae kiriir swoki hauukiyyisi. ¹³Niingaka. Kira nae komii diriraerari mi kira wi inkam paeprikabim mi iikamim piu simiirim biyie nwowim mi iga biyiekakim mi nhwokwisaeyim simiir dikiuna. ¹⁴Ti hiriinan iikamim sima naei wi kiriir swoki ikiuna hauu ae rani mi kira wa maingimaarga. Dimusi rani, mhoiyya nae kiriirim, wi Adi Komii siya swoki hauuwi dimin miyikim kimiir, iyya iikam miyik miyikim sima swoki insiin idwowi ie hirankin saiir. Sima iinokiinokin wi saikar nwoyokiyokiii. Iriig.

Nae komiini boiniyo yaiga

(Mt 22:1-10)

¹⁵Ti iikam nae saika naeyim simiir nwirin siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya Jisis siir boinki, inkamin Adi Komii siir iikamim simiir maeyaua kigirkakana, saiir nidwokai aei siya ha maingimaarga. ¹⁶Mi Jisis siya siir boinki, inkam nwirin nae komii bidi diriraerarin. Mi siya iikam whiekakim simiir bidi yimbinin ta naeya saiirim nitimin. ¹⁷Mi naeni iyya ha nimbiyama mi siya siir miyan inkam iir yikropki, siya iikamim biyya siya nimbinim simiir nikiunakiyim. Siya simiirin hiniina boin: Kima wit. Digworaekwo whiekakim bidi diriraerar digim. ¹⁸Mi iikamim sima sima hiniina yomboin amboin, krima wi nam tani. Inkam nwirin siya miyan inkamin siir boin, kara numira kwira sain, kara pi saiir nini kigiuiwi. Kaimwoka kara pi nam tani naeyimin. Kara kiriir naeyam bi nitkin mi kara pi borisopi kira io saiirsi kipi nwo. ¹⁹Mi nwirin ina mi boinkiyin, kara

mii miriyyim bulmakauim iura sain mi kara simiir nini kigiuwam mini. Wakae! Kara pi nam tani. Kara kiriir naeyam bi nitkin mi kira pi io kariir kipi nwo kara pi borisopi. ²⁰Mi nwirin ina mi boinin, kariir wiga tapa nonkwonaka kara pi nam tani, kiriir nae aiiramin. ²¹Mi ti miyan inkamin ha swoki amin siir biyan inkam iiram mi ti yayim simiir ini boinmimauiiu. Mi omakain adin siir kwoinin ini haughauga whiyekiyin mi siir miyan inkam iir boinki, kira ha damsisauu siyusisimim ti omin siirim mi kira kam paeprikabim mi kamim piu simiirim biyie nwowim mi nhwokwisaeyim mi iga biyie ikim. Kira simiirin kariir omaka tiriir wikiunani. ²²Mi mhoiyya ti miyan inkamin siya boin, biyan inkam, kara kiriir yai aiirar bidi wakaeyoknan mi ipii nhirim ini niinga niki owim. ²³Biyan inkamin miyan inkam iir boin, kira siyiu komii simiir omisisim whiekakim simiir dam. Mi iikamim simiir wikiuna ninopkainani. Kara minam naingwowi kariir omaka mirninkinkiyim. ²⁴Kara kiriir boini. Ti iikam whiekakim biyya kara niki ikiunam, sima wi kariir naeya saiir swoki ae rani. Iriig.

Inkamin tiki sibgu aingwo Jisis siir mii aiir miriyyamin

(Mt 10:37-38)

²⁵Iikam isid komiyyin Jisis saikar napnamkim mi siya ha haimasiyao kaowin mi simiir boinki. ²⁶Mi inkamin kariirim niti mi siya siir ad yopii wig mi yokman mi siir nomousismim digiimii simiir haimriiyugig mi digworaekwowim siir kwoinki naingwo ikim mi hiriinan tir karamae nwowi sima wi kariir mhoiyya nit rani. ²⁷Yipiki inkamkin kariir mhoiyya niti mi siya paeyin hiiniya nirioninkinin siir haisi nididi mi ti hiriinan inkamin siya wi kariir mhoiyya sibgu it rani. Niingaka.

²⁸ Mi kimiir nwirkin siya omaka bripri ira miriinainamim mini koua hiriir mi bii siya pi niki sibgu idwo hidi, ta omaka saiir miriiyan naemar imiiram siya niki inokninkinim siir naeyim wi ta omaka saiirar digi, iyie? Niingaka. ²⁹ Mi siya bii hiriinan tir karamae nwowi mi mhoyiya sima yin ninansiingiyim mi siya ta omaka saiir mirii ninokou karamae nwowi. Mi iikamim sima wi siir niewaeyiuwi. Mi sima wi hiniina boini, ³⁰ ti inkamin ta omaka saiir miriiyin, siya wi saiir mirii ninokougik rani. ³¹ Mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin nu kigriraowiyin yaii saika ninii mi siya pa niki idwo hid-nami. Mi siyarin siir sauan kamim (10 Tausen) hoimgak karamaeki niuwi mi inkam komii nwirin siir sauan kam ima ywo hoimgak (20 tausen) mi siya bii tiki sibgu hid mi siirin wi ti inkam komii nwirin siir isid ieya niyopakaiyuwi, iyie? Niingaka? ³² Mi siya hiniina naingwowi, kara wi dig nwo rani mi siir sauan omomin aru hirar niki owim, kam nhirim saiirar nikropki, ti io aiir nokwowaisiiyim. ³³ Mi iriipi hiriinan mi kimiir nwirkin siya siir digworaekwo whiekakim digiumii simiir haimriiyuwi mi siya sibgu naingwo karamae nwowi mi siya wi kariir kigna miriiyan inkam nwo rani. Iriig.

Wa kirie karamaekin

(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ Wa siya dimin miyikin. Mi wa siya hii karamae nwowi mi ti wa siirin wi paniina swoki tiri, siya wadie swoki amwoiuwamin, ha? ³⁵ Ti hiriinan wain naeyaka siir bi pridikin. Mi krima siirin nu miyik nitkiigi numiran sasaeyim wi miyik sibgu ii rani. Wakae, kima hinar darar prii itkaigi. Iriig.

Sibsibin whaowaeyin siir boiniyo yaiga

(Mt 18:12-14)

15 Mi iigwira kamim omom omomi umir haiiyim mi kam nhirim dimin biyie tiriyim mi kam nhir ikim, sima Jisis siir kingiina yit siir yai imiir wakaeyam. ² Mi Farisi kamim mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim sima io nwokim Jisis siirin mi sima hiniina boin, ti inkamin kamim dimin biyie tiriyim nae simaka nidwokai aekin. ³ Mi Jisis siya ta boiniyo yaiya simiir asi boinkin ⁴ mi kimiir inkam nwirki siir sibsibim kamairim iriiyarki niuwi, (100) mi siir sibsib irin whaowaei mi siir adin wi paniina tiri? Mi siya ti sibsib kamnwii iuur iriiyar idiyim (99) wi hirar haiburgigi mi yim wi hirar nokwo aekii. Mi siya wi ti sibsib irin siirim nini hansir iuwi. ⁵ Mi siya siir hansir haii mi siya siirin wi siir waeyao niwouu apnami. Mi siya pi maingimarga nwonami. ⁶ Mi iiya siya siir omaka hiriir swoki imbiyami mi siya wa kauwok boinami siir nomi-yauim mi siir inkamnanim, simiiramim, iripa saika haingiriyiu owim. Mi siya wi simiir boinki, kima kanaka timi maingimarga! Dimusi rani, kariir sibsib irin niki whaowaekiyin kara siir bidi hansiryiskai haiyin. ⁷ Kara kimiir boinkii mi ninomor kou hiran iikamim yim ini, iriipi hiriinanar mi owim. Mi iikam kamnwii iuur iriiyar nwiiyim, (99) sima ha naingwowi, sima dimin biyie bi tirkim mi sima ti hiriinan iikam imiirin maingimarga wao kintani. Mi dimin biyie inkam nwiruwakar tiri mi siir kwoinin ha kisina haigii mi ninomor kou hiran wi maingimarga komiyya nwowi siiramim. Iriig.

Umira whaowaeya saiir boiniyio yaiga

⁸Mi wiga umir iurgaki niuwi mi mhoyia kwira ina swoki whaowaekiya mi saeya wi paniina tiri, ha? Saeya wi iriyasmir pae bignaei. Mipa bigna nhiskig kaeyami, saiir bidi mi kiga. ⁹Mi saeya hansir haii mipa kauwok boinki saiir nomiiyauim mi saiir inkam inkamnanim, sima iripi nwowim. Mi saeya ina boinkiya, kima maigimaigra kanaka dwo! Kariir umir kwira niki whaowaekiya bidi swoki hansiryiskaiya! ¹⁰Kara kimiir boinkii mi iripi hiriinan Adi Komii siir paekwosimin siya inkamin dimin biyekakin naingwo tib-miiyin siirimar maigimaigraeikin. iriig.

Whranisim nwirin ad haiburgigin siir boiniyio yaiga

¹¹Jisis siya boin, inkam nwirin siir yinisim yinkamiyino nwisko. ¹²Mi nomousimin ad iir boin, adi, kara minam naingwowi, kira digworaekwo whiekakim kririir yao whid hauu kariirin panaowar whauu. Mi adin ina hidgiyin siir digworaekwo whiekakim siir yinisim nwis owiram. ¹³Mi bi kimiminkin, ti nomousimin siir umir digworaekwo whiekakim ina hauugiyim, inkam nhirkim sainim. Mi siya om whirin kingiin tani, siir ini owou. Mi siya ti om iir nwowin mi siir umir digworaekwo whiekakim ini siyu biyeyim siya tirim simiir yuguguskiyim. ¹⁴Mi siya siir digworaekwo whiekakim hiriinan niuguguskiyim mi mhoyia ti omin siirin mhii komiia ina yamaoiua. Mi siya ini dimin whirmin whirmin karamaeyar yamwo iuwini. ¹⁵Mi siya ti om whirin siir hiran inkamin siir mii asi nini miriiyugin. Mi ti inkamin siya yikropki siirin, maeyaua hu nimiiyaeiya saiirim, siya kigriraowim simiirin.

¹⁶Siya minam naingwowi siir mhiiya ti binim simiir isim hugi sim naemimin itkikinim simiir naeyim. Mi siirin nae minim, inkam nwrki bi swoki hauugin. ¹⁷Mi mhiinae karamae siya nrowa mi siya ha naingwoyimyokin mi siya ina boinkiyin, kariir adin siir miiyan kamim yim sima naeyim wara whaowae rani. Mi kara tir namwoniyin mhii ina yamaoniyin. Mi kara hiriirnanar nwowi, an wi kapi naowi. ¹⁸Mi haniingi niuwi, an ti swoki am kariir adin siirim. Mi kara siirin wi hiniina boini, adi kara siyu biyie Adi Komii mi kira kowiir whwonkam ida bidi tirin. ¹⁹Kara inkam miiyik rani mi kira kariirin kiriir yinisim kipi nikiu. Mi kira kariirin, kiriir miiyan inkamnan boin. ²⁰Mi siya hiriinan boinkiyin mi siya ina swoki amin siir ad iiramar. Mi siya aru tirar nwowamin, siir adin saiirar kigwinin. Mi siir adin siirsiyin naingwoyimyok prasae bi kinkin. Mi siya niwitnamin mi ini yinisim iir yaka iwit ankabmamauiuwini. ²¹Mi yinisimin ina boinkiyin Adi, kara dimin biyie Adi Komii mi kira, kowiir whwonkam ida tirkin. Mi kara inkam miiyik rani, kira kariirin, kiriir yinisim kipi nikiu. ²²Mi adin siir miiyan kam imiir boinki, kima biiyan yuiis prieiya saiir whainanisasau mipi siir wini kaiyaiginiuni. Mi siirin iindihop ha timi iyopkiyu haiginiu. Mi siirin su ha timi ii haiginiu. Mi siya siiramin pranaepranae bi maigimaigrakim. ²³Bulmakau irpakiyinin ira tini hainaki mipa disomao. Mipi krimar nongwomamair aei. ²⁴Dimusi rani, ti kariir yinisimin siya naonamnan bidi yowin. Mi tariinanin siya ini omwaiya swoki waiyan siya bidiyar iki whaowaekiya. Mi kara siir bidi swoki kigin mi sima nae komii asi naekim.

²⁵Mi yaowaeyin numir nwokin mi mhoyia siya ha nitin omaka kingiin

hiriir mi siyar wakaeni, ii kidim, pi ninkiniuwi. Yim sima mwai waowi. ²⁶Mi siya siir miyan inkam nwir iir yikiuna mi ina sriiyin, sima dimu dimin tiri? ²⁷Mi siir miyan inkamin siirin ina boinin, kiriir nomousimin bidi swoki itin. Mi kiriir adin siya kao irpakiyinin ira yisomao siirim. Dimusi rani, siya siir yinisim iir bidi swoki kigin. Mi siir dimin whirki bi kimbugin. ²⁸Mi yaowae siir kwoinin ini haugihauga whiyekiyin. Mi siya omaka hiriir paniinsi yapninopkainamsi. Mi siir adin ha napananiyinin mi siirin yai miyik imirar yani boini siya napninopkainamim. ²⁹Mi siya adin siir yayiaka hiniina yowarkii boin, biewii kasaka rani, kara kiriir miyan inkamnan nwowin mi kara kiriir yayiaka iigwir bi nantamyiriyirkin. Mi kira meme ii kariir bi swoki hauugin. Kara kariir nomiiyauim mairgimairga simaka mi owim. Niingaki, niingakiinga. ³⁰Mi ti kiriir yinisimin siya kiriir digworaekwo whiekakim ini iki wigim hii nanaeyim, simiir yugugusgikin mi siya ha swoki itin mi kira ini sirsi yaingwoyimyokin. Mi kira bulmakau yinisim irpakiyananin ina mi isomin sirim. ³¹Mi adin siir boinki, yinisim, iinokinokin kira kanaka nwoyin mi kariir digworaekwo whiekakim, yim kiriirgim. ³²Mi tariinanin krima ha mairgimairga mi krimiir mhii kwoinin, wadiyar dwo. Ti kiriir nomousimin siya naonamnan bidiyar iki owin. Mi tariinanin siya ini omwaiyar swoki waiyain. Siya bidiyar iki whaowaekiyin mi tariinanin krima siir bidi swoki hansiryiskaiyinin. Iriig.

Biiyan inkam nhirim simiir boiniyo yaiga

16 Mi Jisis siya kamim siir mii kigna miriyim simiir boinki mi inkam nwirin umir digworaekwokakin siya biiyan inkam bidi yimbinin, siir digworaekwo whiekakim simiir

kigriraowim. Mi inkam nhirim sima ini boini ti inkamin digworaekwo whiekakin siir, ti kiriir biiyan inkamin siya kiriir umir digworaekwawim kasaka bi niuguguskikim mi iya ini kingiina nwowa kiriir digworaekwawim sima digi. ²Mi biiyan inkamin siir hiriinan wakaeyin mi siya biiyan inkamin siiram yikiugi mi ina boinin siirin, panin panina tirkin ta yaiya kara wakaeya kiriir? Kira kariir digworaekwo whiekakim kiriir iin nwowim simiir tini win naki. Kira wi kariir biiyan inkam nwo rani. ³Mi ti biiyan inkamin siir kwoinin aowa aowa hiniina yaingwo. Kara pi panina tiri? Biiyan Inkam Komiiyinin siya kariir hiiriyumigiyim tiri. Mi kara kiriekak rani, nu wa nop rani. Kara inkam nwirni nae umir digworaekwo kaugiki aeyim pi nididi. ⁴Mi tariinanin kara bidi yinokninkinkiyin, diminin kara tiranin mi iya inkamin siya kariir hiiriyumigi siir mii sair hirankin mi ta hiriinana sairsiiyinin kariirin wi inkam nhirim sima nikunani, simiir omaka hiriirin. ⁵Mi siya inkamim siir biiyan inkamin siir dimin priihaiyim simiirin nwinwira yikiuna mi siirimin ina yamim. Mi biiyinin nwira ieya yam mi mii kigriraowan inkamin ina sriiyin siirin. Diminin kira priihaiyim kariir biiyan inkamin siir hirankin pariigim? ⁶Mi siya boin, wel twowim kamairim iriiyarkim. Mi mii kigriraowi inkamin ina boinin, kira ti diminin kira priihaiyim simiir yokwo aiir hai mi kira kamnwis iuruiwa 50 simiirar kwidwo winki. ⁷Mi mhoyiya inkam nwirin ina swoki itin, biiyan inkamin mii kigriraowiyinin siya ina sriiyin, diminin kira priihaiyim pariigim? Mi siya ina boinin, wit nibim kamairim iriiyarkim 100 mi siya siir boinki, kira ta yokwowa kira wina diminin kira priihaiyim sairrim pi kam nwiuyiwa

winki. ⁸Mi mhoiia biiyan inkamın siya ini ti inkamın mii kigriraowiyin siir inig iir hainankiyin. Dimusi rani, siya inkamın kwoin miyikakin, siir siyuiin siir hiriinan tirkin. Mi Jisis siya ha niki boinin mi nu tiran iikamim simiir kwoinin umir diriraerar sainiyim ini Adi Komii siir iikamim simiir haiburim, sima ninokninkin miyikakim.

⁹Mi Jisis siya hiniina boinki simiirin. Mi umir digworaekwo whiekakim kima nonkwowim kima iikam nhirim umir digworaekwowim whaowaeyim simiir hauu. Mi sima wi kimiir nomiiyau kiin nwoki owim. Mhoiia kima naonami mi kima wi Adi Komii siir om miyikin siir nami. Mi siya kimiirin wi hiniina boini, kima siyiu miyik bidi tirim. Mi iinokiinokin kima wi kanaka nwoyokiyokii. ¹⁰Mi inkam nwirin siya dimin simim simiir sibgu kigriraowi mi siya wi dimin komii komiiyim simiir warar mi sibgu inkin kigriraowi. Mi inkamın miisimim simiir sibgu mirii karamae nwowi mi siya mii komii komiiyim simiirin wi mi sibgu mirii rani. ¹¹Mi kima umirim nu tiranim simiir sibgu kigriraow karamae nwowi mi kima Adi Komii siir dimin miyik imiirin wi paniina sibgu kigriraowi, ha? Niingaka, kima inkam wi dig nwo rani. ¹²Mi kima inkam nwirni dimin sibgu kigriraow karamae nwowi mi Adi Komii siya dimin miyikin wi paniina hauwi, iinokiinok nwoyokiyokiiyin, ha?

¹³Mi miyian inkam nwirin siya, biiyan inkam nwisowiiir miyim iikwiruwa bi swoki miriikin. Niingaka. Mi siya kwoin biye wi nwirin siir nwowi mi nwirin wi miyik siir nwowi. Mi siya wi nwirin siir wakaeyoknaei mi nwirin wi digiiumii haimriyiwi. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siirim miriiyim, umir sairim wara kipi naingwo. Iriig.

**Jisis siir yaiya Adi Komii
siya iikam whiekakim simiir
kigirkakana sair boinkin**

(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)

¹⁴Farisi sima umirim naingwokwowikim. Mi sima ti hiriinan yai whiekakim Jisis siya boinkiyim simiir wakaekiyim mi sima siir yikbumbu boin. ¹⁵Mi Jisis siya simiir boinki mi kima kimiir siyiu miyikin iikam whiekakim simiir whwonkam ida hiniina niisiimauwi kima iikam miyikim. Mi Adi Komii siya kimiir kwoin imiir bidi yinokninkinim. Diminim inkamki hainaniyim, yim Adi Komii siir whwonkam idain dimin komii rani.

¹⁶Moses siir siyiu komiini yai mi profet kamim simiir yai aka sowa iya Jonin op baptaisiyin siya nwowa sairar yadigiwa. Mi Jon siir iya tasi tariinana namwoniya mi Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana mi sair yaiwin kibiya omom omom whiekakim simiir nimbiam. Mi iikam whiekakim sima Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana sair namamar naingwokwowi. ¹⁷Ninomor nu sowa wa digi. Mi Moses siir siyiu komii siir yaisisimim sima wi wara swoki kigugu rani.

¹⁸Mi kamin siya siir wig aiir sopki mi irni swoki inkwonaei, yio wig nonkwonani siyugi siyiu iirar nikripkikin. Mi inkam nwirin siya wig ira inkam nwrki sopkiya sair nonkwonaei, yio wig nonkwonani siyuiin siir taouugakin mi siya hii nanaenanaei. Iriig.

Umirkak inkam mi Lasaras so

¹⁹Biiya inkam nwirin umirki naokin-gugunankaiyin, siya tir nwokin mi iinokiinokin siya yiuis miyik miyik imiirar niigin. Mi iinokiinokin siya nae miyik imiirar haiikin mi simi-

irar naeikin siya wadie nwowim. ²⁰Mi inkam paeprikab nwirin hirar mi inkın okın siir inigin Lasaraskin, siir piua paowai biyieya. Mi siirin siir isid ieyar hainam umirkak inkamin siir omaka anoka kingiin hir ini kikiniugik. ²¹Mi siya ti umirkak inkamin naeyim siir hii aowa naekrimkrinkiiyim simiir niimumin aeyamar naingwowi mi iya ti umirkak inkamin siir miyan kamim sima nhiskiyim naemimin priiginim naeyim simiir mi ti inkam paeprikabin siir mhiiya ini simiirar yaekiniuin. Mi wraim sima nityim pi siir paowai imiir taowaei. ²²Mhoyiya ti inkam paeprikabin ha naonamin mi siirin Adi Komii siir paekwosimim sima hainam mi siya Ebrahim saika ini owou. Mi ti inkam umirkakin ina mi aowin mi siirin ina haingikaiyin. ²³Mi siya ini maeyau paekaka sair nwowin mi hik kimpisu komii hir haiyin. Mi siya koua hiriir kaokiiyin mi siya kigi Ebrahim siya kingiin nwo rani mi Lasaras siya saika ninkin owi. ²⁴Mi umirkak inkamin ina kauwokiyin, adi Ebrahim kira kariirsi daingwoyimiyok mi kira Lasaras siir dikrop iuungi siir inain op hopmaiym mi opa kariir kworiyaeya sair hougin noksisaekiyim. Kara ta pae airin hik kimpipisu prasae hai rani. ²⁵Mi Ebrahim siya boin, yinisim tariinanin kira dimin whirin ina naingwokiyin. Biya kira omwaiya niki waiyan mi kira digworaekwo whiekakakar nwokin. Mi Lasaras siya dimin biyie biyeyim simiir haiigin. Mi tariinanin siir kwoinin ti om iirin ini wadeyar yamwoniyan mi ni kira ini hik kimpipisu yama haiyiin. ²⁶Mi dimin whirin Adi Komii siya bidi haiginin, ie komii whirin kimiir mi krimiir bopwoniya tir. Mi iikamim tir nwowim sima ti ieyin siir niyapidnaidamim sima dig nwo rani. Mi iikamim yarmiia mi owi, krimiir tiriir niyapidnaidniyim sima wi dig mi

o rani. ²⁷Mi umirkak inkamin siya boin, adi kara kiiirin hiriinansi srii, kira Lasaras siirin kariir adin siir omaka hiriir dikropki. ²⁸Kariir nomousimim iriyarkim. Mi Lasaras siya simiirin yai kirie aiarar tini boiniu. Mi sima wi ti om biyeyin hik kimpipisu kara haiyin siirar swoki inkın itisi. ²⁹Mi Ebrahim siya ina boinin, sima Moses mi profet kam ikim simiir yaigakargim. Sima simiirin igao yai bidiya boinin sima ta yai aiarar wakaeyokna. ³⁰Mi umirkak inkam ieya boin. Niingaka. Adi Ebrahim ta yaiya saeya simiirin wi dig nwo rani. Mi inkam wiir nwirin siya ie hiranki ninsiin idwowi mi simiiramin ha nami mi simiir mhii kwoinin wa ninkpit haigii. ³¹Mi Ebrahim siya ina boinkiyin siirin mi sima Moses mi profet kamim simiir yai imiir wakaeyokna karamae nwowi mi inkam nwirin ie ankin ninsiin idwowi mi sima iriipi hiriinan wi siir swoki aingwo tibmii rani. Niingaka. Iriig.

Dimin biyieni siyugin

(Mt 18:6-7,21-22; Mk 9:42)

17 Aiyo, aiyo mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir boinki, diminpai diminpaiyim wa nimbiamii ikam whiekakim simiir kwoin imiir nipiyaokiiyam mi sima dimin biyie tiram. Mi simiir naingwo tibmiiya wa whaowae iuguskii. Aiyo, aiyo mi inkamin, inkam nwirni naingwo tibmiiya sair tirbuwiyin kira mintarao mhoyiya kira wi hik komiigi komii haii. ²Mi siya ti yinisim sapisapim simiir nwir iir tirkii, siyiu biyie tiram mi hiriinankiniuwi, ini mi owin kam nhirim sima siir niyin siya komiia saika dinkin kog. Mi siirin whii komii solwara sair ditmai whiridgi, yipi nwoki aeyikriku whiridamim. ³Kimakimasiyar mintaraona! Mi kimiir nomiiyauin, siya siyiu biyie tiri, kima io sair dwo mi siya siir kwoinin kisina

haigii mi kira siir dankabmamair boin. ⁴Mi siya dimin biyie kiriirin ii kwiruwa sairararin idip idipin iriiyar kwisa tiri mi siya kiriiramin idip idipin iriiyar kwisa niti mi ha nini boini, kara pi naingwoyimyoki kira kariir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyim. Iriig.

Naingwo tibmiini siyugin

⁵Aposel kamim sima Biiyan Inkam Komiiyin siir boinki, kira krimiir naingwo tibmiya saiirin komii swoki inkin hauugi. ⁶Mi Biiyan Inkam Komii siya simiir boin mi kiriir naingwo tibmiya saeya mastid nidni haniin sapisapki niuwi mi Adi Komii siya kiriirin wi dimin komii iirar tirhaiginiuwi. Mi kira paeyin siirin ha boinkii, kira, wara kiriir miyim ti ophainam whii komii solwara hiriir! Mi siya wi kiriir yai aiarar mi wakaeyoknaei. Iriig.

Miiyan kamim simiir siyugin

⁷Mi kimiir inkam nwrki siya miyan inkamkaki niuwi, siir numir aiir hainopam mi siir sibsib imiir kigriraowam mi mhoyiya siya ha swoki iti mi siir biiyan inkamin siirin wi hiniina boini, kira ha witsisau, nae kanaka wini idwokai aeni. Mi kira wi hiniina boini, aniya? ⁸Niingaki, niingakiinga. Mi kira wi siir boinmauwu, kira kariir nae imiir diriraerar mi kira yaeya piuwopa ha kikognani mi naeyim ha diriraerar hainani. Bii op nae minim pi kara niki ae kwiyae mi mhoyiya kira op nae minim pa timi ae kwiyae. ⁹Mi siya ti siir miyan inkamin siirin pa boin wadie ta siya siir yai aiir wakaeyokna diriraerara saiirsiyin, aniya? Niingaki, niingaka. Ya siirar miiga. ¹⁰Mi kima iriipi hiriinan digworaekwo whiekakim Adi Komii siya boinin, kima simiir diriraerari mi

kima wi hiniina boin, krma miyan iikam miyik rani. Diminim krma diriraerariyim krma Adi Komii siir kwoin iirar diriraerari. Iriig.

Kam iuurim paowaigi piskimkopouwim Jisis siya haiswoniskiigim

¹¹Jisis siya siyiuin om komii Jerusalem hiriir namiyin siir namkin mi siya nu Sameria nu Galili sowiir bopowar napnamkin. ¹²Mi siya om whirin siir nimbiamin mi kam iuurim paowaigi piskimkopouwim siirin siyiu hir yapyiskaiwin. Mi sima aru hirar niki okwowim ¹³mi sima ina kauwok boininaekiyim, Biiyan Inkam Komii, Jisis kira krimiirsi daingwoyimyok. ¹⁴Mi Jisis siya simiir kigin mi siya ina kauwok boinkiyin simiirin, kima ha dam, wara kimiir piuum prismi tini iisiimauuu. Mi sima ha napnamim mi simiir piuum ini miyikar ywokiyim. ¹⁵Mi simasimar yinkig ankigna simiir piuum wadie nwokiyim. Mi simiir nwirin sasa swoki iwitamin. Mi siya ina kauwok boin hainan prapasamin Adi Komii siir inig iir. ¹⁶Mi siya Jisis siir igmiiga whwonkam ida ini hiuu. Mi siya ina boin wadiekiyin siirin. Ti inkamin siya nu Samerian inkamkin. ¹⁷Mi Jisis siya hiriinan kigiyin mi siya ina boinkiyin, ti kam iuurim paowaigi piskimkopouwim, simiirin kara haiswoniskiigiyim mi iriiyar nwiiyim ini papi nwowim? ¹⁸Mi ti iriiyar nwiiyim Adi Komii siir inig iir hainanam bi nitkim, aniya? Mi ti inkam nwiruan om whiranin sasar yit Adi Komii siir inig iir hainanamin. Mi ti kam iriiyar nwiiyim Isrelmiyim, yim ini panina tirim, ha? ¹⁹Mi mhoyiya Jisis siya boinki, kira dinsiingi mi ha dinsiin apnam, kira naingwo tibmiya kariiram, kiriirin wadie saeyar nrowaiginiugin. Iriig.

**Iiya Adi Komii siya
siir iikam whiekakim simiir
kigirkakana wi sapi nimbini**

(Mt 24:23-28,37-41)

²⁰ Mi Farisi kamim sima Jisis siir sriigi, iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana wi paka hiniin iiya sae nimbini? Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim, simiir kigirkakana saeya nimbiam, iikamim simiir nhwowim wi dimin kirie kirie komii komii kig rani. ²¹ Mi sima wi hiniina boin tani, kigi, siya tisi tapi nwowin. Niingaka. Wakae, iiya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana saeya ini kimiir mhii kwoin nau waraurar nwowa kima wi sair kig rani. Niingaka.

²² Mi siya ha boin digiyin mi siya kamim siir kigna miriyim, simiir boinki, mhoyiya iya wa nimbiam mi kimiir mhii kwoin Yaowae Adin ninomor kouanin kara nitana iya, sair kigamar naingwowi mi kima wi siir kig rani. ²³ Mi mhoyiya kam nhirim wi sima boini kimiirin, kigi, siya isi hinda nwowin, kigi siya tisi tinda nwowin. Mi wim kima wi hiriinan inkamim simiir yai kipi wakaeyokna yim sima kimiir niksisa. ²⁴ Kima ina ninokninkinim iya ninomora yakii mi ta ninomor kwirkaka wa yaarkakii. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin siya nimbini, wi hiriinanar tiri. Mi iikam whiekakim sima siirin wa kigirkakwini. ²⁵ Mi bii kara wi hik kimpipisuwar niki haii mi iikamim ta ii aiirar niki owim, sima digiumii wi kariir haimriyuwi. ²⁶ Siyuiin biya Noaki nwowa iya sair tirin. Mi Yaowae Adin ninomor kouanin siir iya siya nitana yio wi iriipi hiriinanar mi tiri. ²⁷ Mi sima nae hira niki aeyim mi op minim hira niki kwiaeyim mi wiggamim ha nonkwonam iya Noa

siya siyaiya hiriir napninopkainamin mi op komiyyin ha nitin, simiirin ini siya yakirimdipugiyim. ²⁸ Mi Lot siir iya, ya iriipi hiriinanar mi tir. Mi sima naemin hira niki aeyim mi opmin hira niki kwiaeyim mi digworaekwo minim hira niki sainim mi digworaekwo nhirim, inkam nhirmi hauuwim sima sainim mi numir sasae ha ninkikinim mi omaka minim ha mi mirii. ²⁹ Mi Lot siya om komii Sodom siir haiburgigin mi ha namin mi ta ii aiirin Adi Komii siya pae air yikropki. Mi siya komii komiyyim paekak paekakim, ina kinanainiyim ninomor kouankin iikamim simiir tioidwomaiyam. ³⁰ Mi iriipi hiriinan iya Yaowae Adin ninomor kouanin siya swoki iti, wi idowiiyar nimbini, iikamim simiir whwonkam idar. Mi sima wi digworaekwo kasa tir tani.

³¹ Mi ta hiriinan iya inkam nwirin siya omakanau hir nwowi mi siir digworaekwowim, nu hir nwowi mi siya wi siir digworaekwo imiiram nuunainam tani, simiir hainakiyam. Mi siya wi hindara nidam iuguski. Mi iriipi hiriinan inkam nwirin siya numir hir nwowi mi siya wi omaka tiriir swoki it rani, yuismin imiir hainankiyam. Niingaka. Siya wi hindara nidam iuguski. ³² Mi kima Lot siir wig air dinokninkinki, saeya om komii Sodom siir swoki haiyug kaokiya mi sairin Adi Komii siya diriraerarki mi saeya sol ha nwokiya mi yinpae yamwoiua. Mi iriipi hiriinan, kima kipi swoki haiyug kao hindara didam iugusam. ³³ Mi inkamin siyamar naingwonaeyin, Adi Komii siiram naingwo karamae nwoiyin, yio wi hindara kigugu iuguskii. Mi inkamin siyamar naingwo karam nwoiyin mi Adi Komii siir yai air wakaeyoknaeyin mi siir kwoinin wi hiriyar nwoyokiyoikiayami, Adi Komii saikar. ³⁴ Kara kimiir boinkii, ta nii aiirarin, inkam nwisoi hii kwiruwa

saiirarar whwonkai mi Adi Komii siya sowiir nwirin siir hainami mi siir nwirin, yio wi hirar nwokii. ³⁵ Mi wig iso sowa mii iripa miriiguwaki mi Adi Komii siya sowiir ir aiir nikiunami mi ira, ya wi hirar nwokii. ³⁶ Mi inkam nwisu sowa numir hir nrowi mi Adi Komii siya wi nwir iirara nikiunami mi nwirin yio wi hirar haiburgigi. ³⁷ Mi kamim siir kigna miriyim, sima ta yai aiir wakaeyim mi sima ina sriiyim, Biiyan Inkam Komii ti diminin wi papi nimbiamyi? Mi Jisis siya simiirin boiniyo yai boinkin, maeyauwa inkam whiigi nrowa, wakikiyao wabim saiir nwowikim mi inkam whiiyim pi simar mi aei. Iriig.

**Wiga inkamin yai hidiyin siirim
nikiunain saiir whindiriraerarim
saiir boiniyo yaiga**

18 Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boin simiir niisiisiimauugin sima iinokiinokin nhwo Adi Komii siirim kwisboinim mi sima kipi nhakiu. ² Siya hiniina boin mi om komii whirin yai hidi inkam nwirin hir nwookin. Ti yai hidi inkamin siya Adi Komii siirsi bi swoki ididikin. Mi iriipi hiriinan inkam imiirsi bi mi aingwoyimiyokikin. ³ Mi wig igabae ira ti om iir nwoaka. Hinokiinokin saeya ti inkamin yai hidiyin siirin hiniina nini boiniuwika, kariir ioan inkamin siya kariir nonkwobumbuwam tiri mi kira siir boin hiuriyiunatkaigi. ⁴ Biiya ti inkamin yai hidiyin saiir whindiriraeraram bi naingwokin. Mi mhoyiya siya siir mhii kwoinaiin hiniina yaingwo, kara Adi Komii siirsi nidid rani mi kara iikam imiirsi bi mi aingwo ididikin. ⁵ Mi taka wig igabaeya kariirin kiigi saeya ninkinanaei. Kiya saiirin yai pi kara whinboini mi iinokiinokin saeya wi kariiram nitnanaeisi mi kariir piua mhoyiya wa nhakiu iuguski. ⁶ Mi Biiyan Inkam Komii siya ina boinin, kima ti yai hidan inkam biyieyin siir yai imiir

wakaeki mi ti yai hidan inkam biyieyin, siya ta wiga saiir yai bidi whindiriraerarin. ⁷ Mi wi paniina tiri? Mi iikamim Adi Komii siya nimbiniim siirim mi nii nabie siirim nouim mi tari Adi Komii siya yai wi simiir whinboin tani, aniya? Mi siya kaoguguwi mi tari wi simiir whindiriraerar tani, aniya? Niingaka. Adi Komii siya yai hidan inkam miyikiingin. ⁸ Kara kimiir boinki mi siya simiirin siyiu wa whindiriraerar sasauigi. Mi mhoyiya Yaowae Adin ninomor kouanin siir iiya, siya wi saiir kigi iikamim simiirin sima bidi yamsi aingwo tibmiyim, iyie? Niingaka? Iriig.

**Farisi kamim mi kamim omom
omomi umir haiiyim
simiir boiniyo yaiga**

⁹ Kam sima hiniina naingwowi, sima inkam miyikim mi sima hiniina naingwowi inkam nhirim sima inkam miyik rani. Ti hiriinan inkamim Jisis siya boiniyo yayia simiir boinkin, ¹⁰ inkam nwisu nhwo kwisboinim namko omaka Adi Komii siira saiir hiriir. Mi nwirin inkamin omom omomi umir haii ikin mi nwirin Farisi inkamkin. ¹¹ Mi ti Farisi inkamin sasa ha nokwokiyein mi siir mhii kwoinaiu hirin hiniina kwisboinki, Adi Komii kara ti inkam nhirim simiir hiriinan tani, kara ti kiriirim sriiyin. Mi sima hiiya tauaeikim mi siyiu biyieyar mi tirikim mi wiga mi sopikim. An kara, niingaka. Kara ti inkamin omom omomi umir haiiyin siir hiriinan tani. ¹² Mi wik whiekakim simiirin kara ii kwokwisa haiyaeikin nae karamae. Mi digworaekwo whiekakim kara haiiyim, kara iuura sioitkinikin mi haimii pi kiriir mi hauuwi. ¹³ Mi inkamin omom omomi umir haiiyin siya arurig ha nokwokiyein mi siya ninomor koua hiriir kaowim pi boriisopi. Niingaka. Mi siir niyyin ina kaiyirounaiinamin mi siya ina boinin, Adi Komii kara dimin biyieyan

inkamkin. Kira kariirsi daingwobumbu!
¹⁴ Kara kimiir boinki, ti inkamin omom omomi umir haiyin, Adi Komii siya sirin inkam miyik yikiuwim. Mi siya siir omaka hiriirar swoki amin. Mi ti inkam nwirin yio. Niingaka. Mi inkam saama naingwonaeyin, yio wi Adi Komii siya nikwowaissii. Mi inkamin saam naingwo karamae nwoyiyin mi Adi Komii siya siir inigin wi kougikou haiginki. Iriig.

Jisis siya yinisim sapisapim simiir nokboinmamaargin

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Mi sima yinisim sapisapim Jisis sirin nikiunanikim. Sima minam naingwokim, Jisis siya iin simiir nonkwowim. Mi kamim siir kigna miriyim sima ti hiriinan kigiyim mi sima io simiir ywoki.
¹⁶ Mi Jisis siya yinisim sapisapim simiirin ina yikiunan siir kingiin hiriir mi siya ina boinin kima yinisimim kariirim kigninkinki, kima simiir kipi nikidu. Dimusi rani, Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana ti hiriinan iikamim simiirgim.
¹⁷ Kara kimiirin yaimwovar boini, inkamin iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana sair nitam naingwowi mi siya ti yinisim sapisapim simiir hiriinan dwo mi hiriinan karamki niuwi mi siya wi sair napninpokainam tani. Niingaki, niingakiinga. Iriig.

Biiyan inkamin umir digworaekwo whiekakakin siir yaiga

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Mi Judami biiyan inkam nwirin siya Jisis siirin hiniina srii nowomwarkaiyiuwan inkam miyik mi kara wi paniina tiri. Kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin iinokiinok siir haiyamin, ha? ¹⁹ Mi Jisis siya siir boinki, kira kariirin inkam miyik dimusi dapkin, ha? Adi Komii sasairgin inkam miyikin. ²⁰ Kira siyiu komii

iiir bidiyar yinokninkinin. Kira wig kipi hainikii nonkwona. Mi inkam kipi mi isom ao. Mi hii kipi mi tauae mi kira inkam nwirni kipi mi iksisae boinhiuriyiu, kira kiriir yopii ado sowiirwai yai imiirar wakaeyokna.
²¹ Mi biiyan inkamin ina boinin, iya kara yinisima nwonaniyin mi ini tariinanar yamwonyin kara ti siyiu iirar wakaeyoknakin. ²² Jisis siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya siir boinki, diminin whira niki whaowaei. Kira kiriir digworaekwo whiekakim inkam nhirim simiir hauu sima sainim mi kira ti umirim inkam paeprikabim simiir hauu. Mi kira hiriinan tiri mi ninomor kou hirin kira wi digworaekwo whiekakakar nwowi. Mi kira kariir mhoyiyar wit. ²³ Mi ti biiyan inkamin ta yai aiir wakaekiyin mi siya ini hikakar ywokiyin. Dimusi rani, siya umir digworaekwo whiekakak inkam kiingim.

²⁴ Jisis siya ti inkamin siir mhi kwoinim hikak nwokiyim simiir kigiyin mi ina boinin, inkamin digworaekwo hoimgakakin, siya Adi Komii siir omin siya kigriraowiyin dimin taemin imiir siir namimin wi miinan mirii. ²⁵ Mi haba ti tidiyinin yuis paniyin siir no iir ninopkainamimin wi miinan mirii. Mi inkamin umir digworaekwo whiekakin siya wi ta haba miinan saeya miriia sair hiriinan mii mirii rani. Niingaka. Yio wi mii komiigi komii mirii nami Adi Komii siir omin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin siir namimin. ²⁶ Mi kamim sima hiriinan wakaekiyim mi sima ina boinin mi hiriinanki niuwi mi kwoinbudin iinokiinokin omwai waiyayokiyokiiyin wi nhinga haii? ²⁷ Mi Jisis siya ina boinin, diminin inkamki tir karamae nwoyiyin yim wi Adi Komii krimiir Wanin siyar diriraerari.

²⁸ Mi Pita siya ina boinin, wakae, krima krimiir omin mi krimiir dig-

woraekwowaḡim simiir bidi haiburgigim mi krīma tisi kīriir mhoiḡya nitim. ²⁹Mi Jisis siya simiir boinki, ihi, kara kimiirin yaimwowaḡ boini mi yipiki inkamkin Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakina saairim sibgu naingwowaḡim mi siya omaka mi wig mi nomiyau mi yopii ad yinisisim, simiir haiburgik ³⁰mi ti iiyim Adi Komii siya wi hiriinan ii imiirar swoki inkin haukiiyuwi. Mhoiḡya iḡya saeya nimbiyami mi sima kwoinbudin iinokiinok omwai waiyayokiyokiiyin wi siir haii. Iriig.

Jisis siya kwoimaka ina swoki boinin kara naonami wa swoki insiin idwowi

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹Mi Jisis siya kam iuur nwisō siir kigna miriḡyim simiir yikiuna mi simiir boinmauu, wakaē, panao krīma om komii Jerusalem hiriir nami. Mi yai whiekakim profet kamim sima win boinim, Yaowae Adin ninomor kouanin kariiram, sima wa nimbiyamkiini. ³²Mi sima kariirin wi kam nhirim isid whiranim Juda inkam tani simiir hauḡi. Mi sima wi kariir nigbumbu tirbumbu haiginiyuwi mi wi yaeyop kariir mi yaswaiyuwi ³³mi sima kariirin wi idḡiu mini nipimpari mi wi kariir nisomaoki mi sima kariirin hiriinan tiri mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi ie hiranki. ³⁴Mi kamim siir kigna miriḡyim sima ta yai aiir bi ninokninkinkim. Ta yaiya saair yaimwokiḡyaimwowa saeya simiirsi nimprioka mi sima ta yaiya siya boina saair bi sibgu naingwokiḡim. Iriig.

Jisis siya inkam nhwokwisae nwirin siir haiswoniskikin

(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵Mi Jisis siya om komii Jeriko kingiin ha nimbiyamin mi inkam nhwokwisae nwirin siya siyiu mig

hirar nidwowikin. Mi siya inkamim simiiramar mi priikau priikauwikin umir digworaekwoim. ³⁶Mi siyar wakaewin iikam isid komiiyin napnaniḡim mi siya kam nhirim simiir sriiwin, sima dimu mini? ³⁷Mi sima siir boinki, Jisisin omisim Nasaretanin isi napnaniḡim. ³⁸Mi siya ina kauwok boininaekiyin, Jisis kira Devidni isidin siir yinisimkin, kira kariirsi daingwobumbu! ³⁹Mi kamim bii napnamim sima io siir ywoki, kira yai tanki. Mi siya ina swoki kauwok boinanaekiyin, kira Devidni isidin siir yinisimkin kira kariirsi daingwobumbu! ⁴⁰Mi Jisis siya ha namikwoniḡim mi simiirin ina boinkiyin, siirin kariiram wikiunani. Mi siya kingiin ha nitin mi Jisis siya siir sriigi. ⁴¹Kira paniina naingwowaḡi, kara kīriirin pi dimu tiri, ha? Mi siya boin, Biiyan Inkam Komii kariir nhwoin wadie swoki okiyim tiri. ⁴²Mi Jisis siya siir boinki, kīriir nhwoin ha kaoki, kīriir naingwo tibmiiya, kīriir nhwoin miyik saeya nwowaiginiugikin. ⁴³Mi bi kimiminkikin siir nhwoin ina swoki kaokiyin. Mi siya ini Jisis siir mhoiḡyar yamin mi ini Adi Komii siir inig iirar boin wadiekiyin. Mi iikam isid komiiyin sima hiriinan kigiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. Iriig.

Sakias siir niwiḡin

19 Jisis siya om komii Jeriko siir yapninopkainam mi ina yapnamin. ²Mi inkam nwirin hir nwokin, siir inigin Sakiaskin. Siya kamim omom omomi umir haiḡim simiir biiyan inkamkin mi siya umir hoimgakakin. ³Siya Jisis siir kigsibim minkin, siya yipikin. Mi iikam isid komiiyin sima hirar nwokim mi Sakias siya inkam priei rani. Mi siya Jisis siir paniinsi kigsi. ⁴Mi siya biiya iwitankwokin mi pae wirin siir

iiyam, Jisis siir kigwinam. Siya bidi yinokninkinin Jisis siya pi ti siyiu iir napnani mi siya ti pae iir asi nii winkin. ⁵Mi Jisis siya ta maeyauwa saiir nimbiyamin mi siya koua hiriir kaokiyin mi siya siir boinki, Sakias, kira ha wiuuni. Panao kara pi kiriir omaka hir nrowi. ⁶Mi siya ha niuun idudunaiiniyin mi siir mhii kwoinim maigimairga ha nwonaiiniyin mi siya Jisis siirin siir omaka hiriir yikiunam. ⁷Mi iikam whiekakim sima hiriinan kigiyim mi sima io siir ywo. Siya inkamin dimin biyiekakin siir omaka whwonkaiyam dimusi namkin? ⁸Mi Sakias siya ha ninsiin okwokiyin mi siya Biyan Inkam Komii siir boinki, Biyan Inkam Komii kira wakae! Kara panaoin digworaekwo whiekakim pi bopwoniya tir haigin mimiri mi kara haimee pi kam paeprkabim simiir hauwi. Mi kara inkam nwrini diminim kara niksisaehaiiyim mi kara siirin idip idipin wi kwiya swoki hauukiyyuwi. ⁹Mi Jisis siya siir boinki, tapa Adi Komii siya bidi swoki anmaiwarkainam iikamim ta omaka saiir nwowim simiirin. Ti inkamin siya iriipi hiriinan Ebrahim siirar yinisimkin. ¹⁰Yaowae Adin ninomor kouanin siya iikamim kiguguwim simiirim hansirikin simiir nanmaiwarkainam. Iriig.

**Miiyan kam iuurim umir
haiyim simiir boiniyo yaiga**

(Mt 25:14-30)

¹¹Iikamim sima ta yai aiir wakaekiyim mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir warar mi inkin boin. Mi siya om komii Jerusalem siir kingiin bidi ywowamin, sima hiniina naingwokim Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana, saeya wi kingiina kwombini. ¹²Mi siya ina boinin, inkam komii nwirin siya hir nwowin om whir nami mi sima siirin wi nu kigriraowan inkam komii dikmwon

owaiginiu. Mi mhoiia siya wa swoki iti siir oma tiriir. ¹³Mi siya miiyan kamim simiir haiburgigim tirin mi siya siir miiyan kam iuurim simiirim yikiugi mi siya umirim simiirin paeyarim hasisa hid hauugi. Mi siya simiirin ina boinkiyin mi kima umir mii simiir mirii mi kima wi kariir mirii kigwin. ¹⁴Mi tiki inkamin siir oman iikamim simiir mhii kwoinim ini hauugi hauuga whiyiekim siiramin. Mi kam nhirim sima kam nhir imiir boin siir mhoiia namim. Mi sima boin, krime pi boriisopi ti inkamin siya krimiir nu kigriraowan inkam komii kipi nwo.

¹⁵Mi sima siirin ini nu kigriraowan inkam komiiyar yokmwini owaiginiuin mi mhoiia siya ina swoki itin. Mi siya boin, ti miiyan kamim simiirim dikiugi, biya umir kara niki hauugikim. Mi kara ninokninkinim tiri sima ti umirim kara hauuwim sima nwinwira pariiga swoki inkin mirii hai. ¹⁶Mi nwirin bi siya yit, yio hiniina boin, biyan inkam kara umir mii ti umir paeyar haso sowiirin, umir paeyarim kam nwira (200 Kina) mirii hai. ¹⁷Mi biyan inkam ieya boinki, kira miiyan inkam wadiekin mi mii miiyikar sibgu miriikin. Mi kira dimin simin siirin bidi sibgu kigriraowin. Mi kara kiriirin pi inig komiigak nwowaiginiugi, kira wi om komii komii iuurim simiir kigriraowi. ¹⁸Mi nwisaka ina mi itin, yio ina mi boinin, biyan inkam kara kiriir umir paeyar haso, sowiirin umir paeyarim iuura (100 Kina) swoki inkin mirii hai. ¹⁹Mi biyan inkamin siya siir boinki, kara kiriirin om komii iriiyarim simiir kigriraowan inkam nikmwini owaiginiui. ²⁰Mi nwirin ina mi itin, yio ina mi boinin, biyan inkam kiriir umir paeyar haso tisi tapi nwowo. Kara sowiirin kwankab aka kogin. ²¹Kara kiriir-siyin dimusi bi nididgin, kira inkam paii rani. Diminin inkam nwrki haiginiyin mi kira siirsi bi naingwoyimiyokikin pi

kira mi haii. Mi sasaeyim inkam nwrki ninkiniyim, iriipi hiriinan pi kira swoki ingugu haii. ²² Mi biyan inkamin siya ti miyan inkam iir boinki, kira miyan inkam biyiekin! Kiriir yaiya kara kiriirin wi sairsi boin wokiyopnatkaigi. Mi kira hiriinan ninokninkini, kara inkam miyik rani mi kara diminim inkam nwrki haiginiyim pi kara mi haii mi sasaeyim inkam nwrki ninkiniyim pi kara mi ingugu haii. ²³ Mi kira umirim miyanau haigi karamae dimusi nwokin mi kara swoki itkiswo wa pini haini, yaeya umir nhirim simiir warar. ²⁴ Mi siya kamim siir kingiin nokwowim simiirin hiniina boinki, kima wara umir pae-yar haso sowiir hai, iki inkamin umir pae-yarim kam nwrkakin siir hauugi. ²⁵ Mi sima siir boinki, biyan inkam, siya umir pae-yarim kam nwira bidi haiyin. ²⁶ Mi siya ina boinin, kara kimiir boinki, yipiki inkamkin digworaekwo whiekak nonkwowim mi mi miyik miriiyim kara simiirin digworaekwo nhirim wi idwowa swoki inkin hauugi. Yipiki inkamkin digworaekwo hoimgak karamae nwowin mi mi miyik mirii karamae nwowin mi mhoyiya siya wi niinga niinga nwowi, digworaekwowim wi karar swoki hai. ²⁷ Mi yipiki iikamim sima io kariir nwowiyim, sima pi boriisopi, kara simiir mi kigriraowan inkam komii nwowim, kima simiirin tiriir wikiu nani mi simiirin kariir whonkam ida disomaoki. Iriig.

Jisis siya Jerusalem hiriirin inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan napninopkai namkin

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jo 12:12-19)

²⁸ Mi Jisis siya simiir yai aiir nowarkii boin digiyin mi siya biyar yapnamkwokin, siyuiin om komii Jerusalem hiriir namiyin siir. ²⁹ Mi siya om Betfasi om Betani, mhiu whirin sima dapiyin Oliv siir kingiin nwowamin mi siya biyin

inkam nwiso siir kigna miriiyo sowiir yikropki. ³⁰ Mi siya sowiir boinmauugi, kowa iki omin hapi nwowin siir dam mi kowa pi donki haom irin siir kigi, sima bidi yieyok okwowin pae aka. Mi siirin inkam nwrkin bi nidwokin. Mi kowa pi siir whakainani. ³¹ Mi inkam nwirin siya kowiirin hiniina srii, kowa wara donkiyin dimusi hak hai nami? Mi kowa hiniina dowarkii boin, Biyan Inkam Komiiyin siya miigakin siirin. ³² Mi Jisis siya sowiirin ina yikropkiyin mi sowa ha namo mi sowa ti digworaekwo whiekakim siya boinkiyin simiirar ini kigiu. ³³ Mi sowa wiyin-sopin ti donki haomin siir nieyokin siir houwhroko mi siir adin siya sowiir srii, kowa wari donki haomin siirin whisarii dimusi haki, ha? ³⁴ Mi sowa ina boino, Biyan Inkam Komii siya siirin miigakin. ³⁵ Mi sowa donki haomin ina hainaniyin Jisis siirim. Mi simiir yuisim donki siir idwo yitimwanu. Mi sima Jisis siirin siir idwo yokmwin idwo. ³⁶ Mi siya donki siir idwo ha nidwo namin mi iikamim simiir yuisim ini siyiu iirar piuai winim. ³⁷ Mi siya mhiu Oliv siir haiburgigin mi ina yiuunamin mi siyuiin om komii Jerusalem siirin namiyin, siir kingiin nwoniyim mi iikam isid komiiyin siir kigna miriiyim sima ina maigimaigra bwakai namim. Sima min swoki aingwokikim, kiriepai kiriepaiyim biya sima kigim mi sima ha kauwoknanaekiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim. ³⁸ Mi sima ina kauwokiym, Adi Komii kira ti inkam komii nu kigriraowiyin Biyan Inkam Komiiyin siir inigi nitin siir whinkinsiis haiginiu! Iikamim ninomor kouanin sima Adi Komii siiramin wi wadieyar nwowi mi wi mhi hiinsima nwowi. Krima Adi Komii krimiir Wanin ninomor kouanin siiramar daingwo iski siir inig hainanim. ³⁹ Mi Farisi kam nhirim sima ti iikam isid komiiyin

saika nankin okim mi sima Jisis siir boinki, nowamwarkaiyuan inkam, kira io kamim kiriir kigna miriyyim simiir dwoki sima yai tanki! ⁴⁰Mi siya ina yowarkii boinin, kara kimiir boinki mi yai mikrim nwowi mi wi siya imar kauwok boinki, kariir inig hainanam. Iriig.

**Jisis siya om komii
Jerusalem siirsi nougin**

⁴¹Mi Jisis siya om komii Jerusalem kingiin nwowamin mi siya om komii iir kigin mi siya ini siirsyar youwin. ⁴²Mi siya boin mi ta ii aiirin kira hiniina ninokninkini, siyiun hiinsima kiriir nwowaiginiuwiyin, yio wi wadiyar mi owi mi tariinanin ti diminim aowa aowa nwowim, kira simiir bi kigim. Mi kima wi miyyik nwo rani. ⁴³Kira wakaeki! Mhoiyya ii kwira nimbiamy mi sima wi io kiriir nwowi mi sima ieyin wi whira nopi yaii kinaka niniyyim. Mi kiriirin hinda tinda wi simar kaeyokwai irkaki. ⁴⁴Mi sima wi kiriir nonkwobumbu ninkini mi iikamim ta hiir aiir kinaka nwowim simiir warar. Mi sima siyam wi siya nhirni idwo kigninkingik rani. Niingaka. Dimusi rani, kira iyya Adi Komii siya kiriir nanmaiwarkainanaei sair bi naingwokin. Iriig.

**Jisis siya iikamim omaka Adi Komii
siira umir sair ninwowana
haiyim simiir nhinikropkikim**

(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jo 2:13-22)

⁴⁵Mi Jisis siya omaka Adi Komii siira sair napninopkai namin mi siya iikamim umir mii ta omaka aiir miriyyim simiirin ina yikrirop atkiigigiyim. ⁴⁶Mi siya simiir swoki boinki, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, kariir omaka Adi Komii siirim kwisboinan omakaka. Kima sairin hiyan kamim simiir omakanan diriraerarkim.

⁴⁷Mi iinokiinokin siya iikamim simiirin omaka Adi Komii siira sairar nowomwarkaiyuwikin. Mi prismi yaowae adim mi siyu komii ninokninkiniyyim mi iikamim simiir biyan kam ikim, sima Jisis siir nisomaoni siyiun noksirkim. ⁴⁸Mi iikam whiekakim sima Jisis siir yai wakaeyamar naingwokripkaii mi kamim simiir bii nwowiyim siir nisomaoni siyiun asi noksirgugugim. Iriig.

**Sima Jisis siir sriigim siirin
inigak nhinga nwowaiginiugin**

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

20 Mi iigwira Jisis siya omaka Adi Komii siira, iikamim simiirin yai sair hir boinmimauugin mi yaiwin miyyika sair warar mi inkin iisiisimaugin. Mi prismi biyan inkamim mi kamim siyu komii ninokninkiniyyim mi kamim bii nwowi ikim. Sima siirim nitkim. ²Mi sima siir boinki, kira krimiir boinmauugi, kira inig komii papi haigin kira ta miyya sair miriyyin? ³Mi siya simiirin hiniina yowarkii boinki mi an kara iriipi hiriinan yai kwira kimiir sriiyim tiri. Kima kariir boinmauugi, ⁴ta baptaisa Jon siya hauuwa ya Adi Komii siirga, iyie? Inkamniyar diminka? ⁵Mi sima ini sima sima yomboin amboinin mi krima hiniina boini siya Adi Komii siir hiranka nitkin. Mi yio siya wi hiniina kwaboini, kima Jon siirim naingwo tibmii karamae dimusi nwokim, ha? ⁶Mi krima ha boini, yio inkamniyar diminkin mi iikam whiekakim sima wi siyani krimiir kaiyimiki whisarii rani, sima hiniina naingwo tibmiikiini Jon siya profetkin. ⁷Mi sima Jisis siir yai aiir asi nowarkii boinkim, krima ninokninkin tani, Jon siirin nhinga nimbingin. ⁸Mi siya simiir boinki mi ankara iriipa hiriinan kara kimiirin pi hiniina mi boinmau rani. Kara ta miyya sair miriyyin

ti hiniin inig komiiyin nginga hauugin. Iriig.

Inkam biyeyim numir waina saiir kigriraowiyim simiir boiniyio yaiga

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹Jisis siya ta boiniyio yaiya iikamim simiir boinka. Inkam nwirin wain ninkinkin numir. Mi ta wain numira kam nhirim simiir iin yonkwo sima umir mii saiir miriiyim. Mi siyarin om whirin aru nwowin ii haruwa bi nini owoukin siirin. ¹⁰Mi iya numir waina saiir ningugu haiyana mi siya whisarii mii primiriyyan inkam nwirin siir yikropki, ti kamim numir waina saiir miriiyim simiirim. Siya minam naingwokin ta numira saiir nae nhirim siir hauuwim. Mi kamim sima ta numir aiir miriiyim sima ti whisarii mii priimiriyyan inkamin siir yipimparki. Mi siirin ini niinga niinga swoki ikropkiyin. ¹¹Mi siya miyyan inkam nwirin ina swoki ikropkiyin simiirim. Mi siirin iriipi hiriinan ina mi tirbumbu haiginiugiyin mi sima siirin ini niinga mi ikropkiyin. ¹²Mi siya miyyan inkamin nwoimaka ina mi ikropkiyin. Mi sima siir tirbumbu haiginiugi mi siirin yaba hiriir yikrirop apniki. ¹³Mi numiran adin siya boin, kara wi paniina tiri? Kara wi kariir yinisim yinkamiyinin kara naingwokwonanaeyin wi siirar nikropki mi sima wi siir yaiyar nwoki wakaeyoknaei. ¹⁴Mi ti kamim ta numir aiir miriiyim sima kigwin siir yinisimin namin. Mi sima hiniina boin, ti yinisimin siya numiran adin siir yinisimkin. Humbae, krima siir nisomaowi mi ta numira saiirin wi krimar nwoki onkwowim. ¹⁵Sima siirin numira saiir hiranki kinaniyamin mi siirin numwo hir yisom itkingik. Mi Jisis siya simiir sriigi mi ta numira saiir adin siya simiirin wi paniina tiri, ha? ¹⁶Mi siya wa niti, ti kamim ta

numir aiir miriiyim wi siya nisomsom aokaowi. Mi siya ta numir waina kam nhirmi hauugi. Mi ti iikamim sima hiriinan wakaeyim mi sima ina boinim, siya hiriinan kipi tirmimin. ¹⁷Jisis siya simiir kaokiyin mi ina sriigiya, ta yaiya Yokwo Komii saiir nwowim saiir yaimwoka yaimwowa paniina boinka?

Ti yinpaeyin omaka miriyan kamim sima nitkaigiya tariinanin siya ini biyyan yinin omaka koukou nwowin siir hiriinan yimbiyamin.

¹⁸Ikamim sima ti yinpaeyin siir idwo nikii, wi hindara niki ikrimkrip iuguguski. Mi ti yinpaeyin siya inkam nwirni idwo nikii mi siya wi ti inkam iir nisiimsiin iuguski mi wi dimin sisimnan namwo iuwi, Jisis siya hiniina boinkin.

Umir hauuni siyugun.

(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim mi prismi biyyan inkam ikim sima ina ninokninkinim Jisis siya ta boiniyio yaiya simiirar boini. Mi ta ii aiirarin sima ina ngingiyim siir nonkwowam mi ini iikam imiirsi yididim. Iriig.

²⁰Mi sima siirim in kaowim. Mi sima kam nhirim simiirin umir saingi mi ina yikropkiyim siir kanau kigam. Mi ti kamim sima inkam miyiknan nik-sisaenamkim, sima siirim kinankiugim. Siya pi yai biyie kwir boini mi sima siirin wi inkam komiiyin nu kigriraowiyin wi siir iin hauwi siya hidam mi siir wi hik kimpipisu siya hauwi. ²¹Mi ti kamim kanau kaowim sima Jisis siirin hiniina boinki, inkamin dimin taeminim sim nowamwarkaiyuwiyim krima bidi yinokninkinim, kiriir yaiya saeya ini wadieyar ywowa, kira iikamim simiirin yai miyik imiirar sibgu boinma-mauuwikin. Kira kamim inigakim simiirsi bi nididikin. Niingaka. Kira Adi Komii siir siyuum mi siir yaimwokiyaim-

wowim, iikamim simiirin saiirar boin-mamaaukin. ²² Kira paniina naingwowi? Krīma umirim takisa inkam komii Sisa om komii Rom kigriraowiyin siir hauu, aniya? Iyie? Niingaka? ²³ Mi Jisis siya bidi yinokninkinin, ta sima siir ki-nankiua. Mi siya simiirin hiniina asi boinkin, ²⁴ umir kwira kariir wiisiimau-ugi. Ta aknain inig minim ta umir aiir nwowim nhiniirga? Mi sima boin, Sisa siirga. ²⁵ Mi siya simiir boinki mi Sisa siir diminin yio kima om komii Rom siir kigriraowiyin Sisa siirar hauu. Adi Komii krimiir Wanin siir diminim yim kima Adi Komii siirar timi hauu. ²⁶ Mi ta yaiya saiirin iikamim simiir whwonkam ida wi swoki kinankiu rani. Dimusi rani, siya yai biyie kwir bi boinkin mi sima ta yaiya saiir saiirar yaing-wokwonanaeyim mi sima yai bi wakae boinkim. Iriig.

**Sima Jisis siirin iikamim
naonamiyim mi ha swoki insiin
idwowyim simiirim sriigim**

(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Mi kam nhirim Sadyusini isidin simiir hiranim sima Jisis siirim nitkim. Sadyusi sima hiniina boinikim: Inkamin naonamiyim bi swoki insiin idwowikim. ²⁸ Mi sima siir sriigi, inkamin dimin taemin nowomwarkaiyuwiyin Moses siir yai kwira biya krimiirimin hiniina winboinkika mi inkam nwirin wig nonkwonaei mi siya yiniekak bi nwokin mi ha naonami mi ti inkamin siir wiga wi siir nomousim ieyar swoki haii. Mi siya wi siir yaowaeyin siir yinisim imiir nwoki iyowim. ²⁹ Mi iwinyaowim iriyyar nwisa nwowi. Mi yaowaeyin wig siya yonkwona mi siya ini yinisim karamaeyar yaonamin. ³⁰ Mi nwisaka siya swoki onkwona ta wig aiirin. ³¹ Mi

mhoiyya nwoimaka iriipi hiriinana mi tir. Mi ti iwinyaowim ta wig aiir nonkwonam sima ini yinie niyio karamaeyar yaokaowim. ³² Mi mhoiyya ta wiga iriipa hiriinan ina mi aonama. ³³ Mi iyya inkamim naonamiyim sima ninsiin idwowi, ta wiga saeya wi nhiniir wig nwowi, ti iwinyao iriyyar nwiso saiir nonkwonam sima?

³⁴ Mi siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki mi tariinanin ti nu iirin wigkamim wa napninkwonaei. ³⁵ Mi iikamim naokaowim sima ha swoki insiin idwowi mi omwai waiyaei mhoiyya sima wi wigkam ninap nonkwonani siyugak nwo rani. ³⁶ Mi sima wi nao rani. Sima wi Adi Komii siir paekwosimim simiir hiriinan nwowi. Adi Komii siyar hidninsiin idwokin ie hirankin. Mi sima wi siir yinisim asi nwowi. ³⁷ Moses siya krimiirin bidi-yar sibgu boinmatauwin, iikamim ie anki swoki ninsiin idwowyim simi-irin. Yokwo Komii saeya ti paekikopim, paeya niutingi karamae nwowi saeya niunamin simiirin hiniina boinka, Biyyan Inkam Komiiyin siya Ebrahim siir Adi Komiiyin mi Aisak, Jekop sowiir Adi Komii warargin. ³⁸ Mi iriipi hiriinan kamim naowim, Adi Komiiyin simiir Adi Komii rani. Niingaka. Ti Adi Komiiyin kamim omwai waiyayokiyokiyim ieyankin ninsiin idwowyim simiir Adi Komiiyin. Mi iikamim Adi Komii siya nimbinim mi omwai swoki waiyam mi sima iinokiinokin wi Adi Komii saikar nwoyokiyokiikaeyami. ³⁹ Mi siya hiriinan boinin, kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyim, sima siir yai aka ina yowarkii boinim, inkamin dimin taemin nowamwarkaiyuwiyin, kira yai wadie-yar boinkin. ⁴⁰ Mi sima yai nhirim siir swoki sriiyamin ini yididim. Iriig.

**Jisis siya Farisi simiir sriigin inkamin
Adi Komii siya nikropkiyin Kraisin
krimiir nanmaiwarkainanin siirim**

(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Mi Jisis siya simiir boinki mi sima hiniina dimusi boinkim, kraisin Devidni yinisimkin, ha? ⁴² Mi yokwo Samim Devid siya hiniina boinkin,

kariir Biiyan Inkam Komiiyiin siya kariir Biiyan Inkam Komii iirin hiniina boinkin, kira kariir iina iiniga saair didwo.

⁴³ Devid siya Kraisin siirin hiniina boinkin, mhoyiya kara kirriir sau omomin wi kirriir aowa nokmwin owaiginiuwu.

⁴⁴ Devid siya siirin Biiyan Inkam Komii dapikin. Mi siya siir yinisim dimusi swoki kwokiukin mi Farisi kamim sima hiniina sriigim, ha? Iriig.

**Kamim siyu komii
nowamwarkaiyuuwiyim
simiir siyuugin**

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

⁴⁵ Mi iya iikam whiekakim sima hirar nwowim sima Jisis siir yaiya saairar wakaekim. Mi siya kamim siir kigna mirriiyim simiir boinki, ⁴⁶ kima ti kamim siyu komii ninokninkiniyim simiirsi mintarao. Sima yuis priei ara nii apamar naingwovikim. Mi sima minamar mi aingwovikim, iikam whiekakim sima simiirin maeyauwa iripa nwoyiya saair nokboinmamarim. Mi sima minamar mi aingwovikim iikam whiekakim simiir whwonkam ida omaka Adi Komii siir yai nidwokai wakaeya mi saair biiyan ipii imiir nidwokaiyim. Mi biiyan ipi-ya nae komii nidwokai aeyim saair mi idwokaiyim. ⁴⁷ Mi sima wig igabaeyim simiirar mi iksisaeikim. Simiir omaka imiir nii kinimbimbir haikim. Mi sima nhwo priei minam kwisboini iikamim simiir inig hainanim. Mi mhoyiya Jisis

siya niti sima wi hik ti hiriinan dimin imiirsi haii. Iriig.

**Wig igabaeya saeya umir
Adi Komii siir hauuga**

(Mk 12:41-44)

21 Jisis siya ha kaoyokiyokiigiyin mi siya kam umirkakim sima umir miya Adi Komii siir omaka saira, saair nitkaikaiyuwi. ² Mi siya kig wig igabae paeprikaba mi saeya umirsim kwiso Adi Komii siir miyanau hiriir haigigi. ³ Mi siya ina boinkiyin, kara kimiirin yaimwowar boinki, wig igabae paeprikaba saeya umir komii iirar haigigika mi saair siyuin saeya hauugiya umir ini ti iikam whiekak imiir haiburim. ⁴ Ti kara hiriinan dimusi boin tani. Mi ti iikamim sima umir whiekakakaigim mi sima haimiyyara hauugikim, diminin Adi Komii siir priihauunan. Mi ta wiga saeya umir karamae kiinga. Mi saair umir haimiisima ini simiirar hauuswokiyeim. Mi saeya nae sainan umir karamaeya ywokiya. Iriig.

**Jisis siya Adi Komii siir omaka saair
boinkin wi sapi bimbirgi**

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Kam nhirim sima hiniina boinkim Adi Komii siir omaka aairin, ta omaka saeya omaka wadieka sima siya miyikim simiir piuaigim mi diminin Adi Komii siir priihauuwim simiir warar mi piuaigim. Mi Jisis siya boin, ⁶ ti digworaekwowim tariinan kima kigim, iya nimbiyami mi sima siya nhirin wi siya nhirni idwo kigninkin o rani. Mi sima wa nhimnhinkii iuguguski mi simiirin wa nitkaigaiki. Iriig.

**Jisis siya hik whiekakim
nimbiyamanim simiir boinkin**

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Mi sima siir sriigi, inkam nowamwarkaiyuuan inkam, ti diminin

wi paka hiniin iya sae nimbiyami? Mi wi piki hiniin diminin siya nimbiyami biyin mi krɪma wa nwoki inokninkinim, ti diminim ini kingiina nwowim wi simbi nimbiyami, ha? ⁸Mi Jisis siya ina boinin, kima mintarao, kimiirin wi sima niksisaesi. Mi sima whiekakim sima wi kariir inig iir nini dapni mi sima wa boini, ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin, yio karargin! Mi sima wi hiniina boini, iya kingiin nwowa mi kima simiir mhoii kipi nam. ⁹Mi mhoiia kima wi hiniina wakaei saua ini ninita mi yaiya ini mi iniya mi kima kakak kipi nwo. Ti hiriinan diminim bii wi sima nimbiyami mi kima iya Jisis siya nitina wi asiima niki imbiyam tani. Niingaka. ¹⁰Mi siya simiirin hiniina boinki, nu whiran iikam isid whirin, wi nu whiran iikam isid whirin yaii sima ninii. Mi inkam komii nwirin nu kigriraowiyin siir isidin, wi inkam komii nwirin iriipi nu mi kigriraowiyin wi yaii siir isid inaka mi ninii. ¹¹Mi ti nu iirin niin komii komiiyim wa nimbiyami. Mi maeyau nhirim mhii komii wa mi aowi mi naokao komii komiiyim wa mi imbiyami. Mi ninomor kou hirin wa nimbiyami dimin kirieyim kimiir kwoin imiir kimainokam.

¹²Mi ti digworaekwo whiekakim wi niki imbiyam tani mi sima kimiir nonkworimdinu diriraerar bumbuwi. Mi sima kimiirin wi omaka Adi Komii siira wi saiiir hir boinhiuriyu boini mi sima kimiirin wi maeyau biyie hiuyokiyokai-ya mii biyie miriia wi saiiir nikmwɪn apninopkaigi mi sima wi kariir inig iir nikwowaisiyim tiri, whisarii rani, kima kariir mii kigna miriigim mi kimiirin wi sima nikiunami, inkam komiiyin nu kigriraowiyin mi kamim omom omom kigriraowiyim simiiram. ¹³Ti hiriinan iya saeya wi kimiir siiyu miyik nwowi kariir yaiwin kibi aiir boinmimauuwim.

¹⁴Mi kima yaiya kima nowarkii boinana simiir saiiirsi kipi naingwoyimiyok. ¹⁵Mi yaiya kima boinana wi kara hauuwi mi ninokninkin aka. Omomim sima ta yaiya kara hauuwa wi saika nantamyiriir tani. ¹⁶Kimiir yopii ad mi nomousisim nomiiyau mi kimiir iripa o nhieyim kimiirin wi sima kinmauu iti kimiir sau omomin simiirin. Kimiirin nhirim kimaka nwowim wi simar nisomaowi. ¹⁷Iikam whiekakim simiir kwoinin haugihauga wi dimusi whiyie rani kimiiram, kima kariiram naingwo tibmiigim. ¹⁸Mi kima kariiram naingwo tibmiikiini mi kariir mii aiir sibgu onkworinu mirii mi kima wi swoki kigugu rani. Niingaka. ¹⁹Kima kirieyar sibgu o mi kima kimiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wa swoki haiyim. Iriig.

Jisis siya om komii Jerusalem siir boinkin wi sipi nidwomaii

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰Mi mhoiia kima ha kigi sauan omomin ini om komii Jerusalem siir namwokwoyokainiyim mi kima ha dinokninkin, iya ti om komii iir nidwomwaiyana ini kingiin nwowa. ²¹Mi taka iya nu Judia hiran iikamim sima wi mhiu iir nidamami. Mi iikamim hir nwowim sima ti om komii siir haiburgik mi maeyau kwira dam. Mi iikamim om komii siir yaba nwowim, sima siir hiriir kipi swoki am. ²²Dimusi rani, taka iya ya saeya Adi Komii siya swoki tirbuwana iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim simiir dimin biyie whiekakim simiirsi mi yai whiekakim Yokwo Komii saiiir hir nwowim wa nimbiyamkiini. ²³Mi naingwoyimiyok komiiga wigim yinpiugak nwowim mi wigim yinisim mwii haigiyu imiiaeyim ta iya saiiir! Hik komiia wi ti nu iir nimbiyami mi Adi Komii krimiir Wanin siir kwoinin

haugihauga whiyeya wi ti iikam isidin siir naeyiskaiyiwi. ²⁴ Mi simiirin wi kamkiu ieyar niuguguski. Mi simiirin wi simiir sauan omom ieyar ninkinikou hainami mi simiirin nu whiran isidin simiir bopwoniya nini hauugigi. Mi iikamim naingwo tibmii karamaeyim simiir iga om komii Jerusalem siir namikwoni mi ti iikam isidin sima wi hiriyyar digi mi om komii Jerusalem wi simiir iniga nwowi mi wi simiir iya Adi Komii siya nimbina simiiram wi saairar digi. Iriig.

**Yaowae Adin ninomor
kouanin siya nitni ii aeya**

(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ Diminpai diminpai wa nimbiyami bie bwan nauun simiirin. Mi nu tirin iikam isid whiekakim simiir kwoinim wa noki, hinin komiyya bipiibipiyakina whii komii Solwara hir sairsi. ²⁶ Mi iikam whiekakim simiir kwoinin wa naingwowi. Aei! Dimu dimin biyiekin krimiir nimbiyamin mi simiir kwoinin wa noki mi nhwo wa mi aowabrom-brokainami. Dimusi rani, dimin komii komiyyim ninomor kouanim wi niinanar nitki. ²⁷ Takana saeya nimbiyami iya mi wi sima kigwini kara Yaowae Adin ninomor kouanin ini waumirsim kwira saika ninkin itin, siya kirie komiigakin. Mi dimin komiyyin paenan niuyaeiyin wi saika ninkin iti. ²⁸ Mi mhoyiya ti dimin hiriinanin sima nimbiyam bwakaii mi ta iya kima wa dokwo. Mi kimiir mwowim wa kininsiina kaoki. Dimusi rani, iya Adi Komii siya kimiir nan-maiwarkainana saeya kingiin bidi yam-woniya. Iriig.

Whrou siya ii niisiimauuwikin

(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Mi Jisis siya boiniyo yai kwira simiir boinki. Siya ina boinin, kima whrou siir kigi mi pae nhirim simiir

warar. ³⁰ Mi kima hiniina kigi auwim ini niisabim whrou wokam, kima ha dinokninkin op komiigi niuni iya ini kingiin nwowa. ³¹ Mi iriipi hiriinan kima ti digworaekwo whiekakim nimbiyamim simiir kigi mi kima wa dinokninkinki, iya Adi Komii siya siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana ini kingiin nwowa. ³² Kara kimiirin yaimwower boinkiini, iikam whiekakim ta ii air niki owim sima wi niki ao rani mi ti dimin whiekakim sima wa nimbiyami. ³³ Nu ninomoro yo wa digi mi kariir yaiya wi wara dig rani. Niingaka. Iriig.

**Mi kamim siir kigna
miriyyim sima mintarao**

³⁴ Mi kima, kimasiyar mintarao iinokiinokin kima nae naeyarimar kipi naingwo, kima opa kwiyae whaowaeiya saair kipi kwiyae. Mi kima dimin taeminim piu aair nwowaiginiuwiyim wadie, simiiram kipi naingwo. Mi siyiu hiriinanin kimiirin wi siya nikwowaisii, kara Yaowae Adin ninomor kouankin nitin kariir iya saeya wi kimiirar nimbini, sauin wraisu namitiuwiyin siir hiriinan. ³⁵ Iya kara swoki iti, ta iya iikam whiekakim mi nu haimihaimiyyim hinda tinda nwowim wi simiir nimbiyami. ³⁶ Iinokiinokin kima hindara waikao. Mi iinokiinokin kima nhwo Adi Komii siirimar kwisboinanae, siya kirie kimiir hauuwim. Mi ti diminin siya nimbiyami mi kima wi wadieyar nwoki mi kima wi Yaowae Adin ninomor kouanin wi siir whwonkam ida nokwowi.

³⁷ Mi iinokiinokin Jisis siya iikamim simiirin Adi Komii siir omaka saair hir nowamwarkaiyugin. Mi niyyaka siya pi mhiu whirin sima dapiyin Oliv pi siir nini whwonkaowi. ³⁸ Mi iikam whiekakim sima iimuma nhingiyak-wokikim Jisis siir yaiya saair wakaeyim Adi Komii siir omaka saair hir. Iriig.

Prismi biiyan kamim mi kamim siyiu komii ninoknikini ikim, sima Jisis siir nimprio hainam tirkim.

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Jo 11:45-53)

22 Mi iya wou nikwo aeiya dimin whirki kimbu karamae nwoyiya bretin yis karamaeyin siira, sima sairin Pasova dapikim saeya wi sapi nimbiyami. ²Mi prismi yaowae adim mi kamim siyiu komii ninoknikiniyim, sima Jisis siir nisomaoni siyuam hansirkim. Mi sima ini iikam imiirsi yididim. Mi sima ina boinim, krima Jisis siirin wi paniina nisomaowi?

Judas siya Jisis siirin bidi yimbinin bii nwowi kamim simiir napwouwim.

(Mt 26:14-16; Mk 14:10-11)

³Mi Setan siya Judas Iskariot, sima dapiyin, siir kwoin iir hiurworwokaigin. Mi siya ti kam iur nwisu Jisis siir kigna miriiyim simiir nwrkin. ⁴Mi Judas siya prismi yaowae adim mi kamim Adi Komii siir omakaim simiir kigriraowiyim, simaka ini boiniu. Siya hiriinan minam tirkim, Jisis siir nisomaoni siyuin siirim hansirkin simiir iin hauuim. ⁵Mi sima ini maigimaigra ywokiyim. Mi sima ina kitibmii boinim umir siir hauuwim. ⁶Mi Judas siya simiir yai aiirin ini wadieya ywokiyin. Mi siya ina hansirin Jisis siirin simiir kinmauu itim. Mi siya minam naingwokin iikamim sima ti diminin siir kipi ninoknikin. Jisis siir kinmauu iti. Iriig.

Inkam nwisu Jisis siir kigna miriiyo yaewouwa saiir naeyim sowa ini diriraerarkwokin

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jo 13:21-30)

⁷Iya wou nikwoaeiya, dimin whirki kimbu karamae nwoyiya, bretin yis karamaeyin ina yimbiyama. Mi ta iya sima sibsib yinisim iirin wi saiir

nisomaowi, ta Pasova nae komiyya saiir naeyam. ⁸Mi Jisis siya Pita, Jon, sowiir yikropki mi siya sowiirin, ina boinimmauugiyin, kowa dam, krimiir naeyim wou nikwo aeyim, pasova, pi kowa tini diriraerarkwokin, krima naeyam. ⁹Mi siirin ina yowarkii boinkiyin, kira paniina naingwowi, krira pi papi diriraerarkwokin? ¹⁰Mi siya sowiirin ina boinimmauugiyin, wakae! Kowa pi om komiyya hiriir napninopkainami mi inkam nwrin op twokak haiyapni, siya kowiirin pi siyiu hir napyiskaiwini mi kowa pi siir mhoiyar dam. Mi omaka siya mi apninopkainami, wo kowa pi saiir warar timi apninopkainam. ¹¹Mi kowa pi ta omaka saiir adin siir tini boiniu, inkamin dimin taemin nowomwarkaiyuwiyin, siya hiniina boinkikin, siir maeyau hiuyokiyokaiya, nae diriraerarana ini papi nwowa? Kara mi kariir mii kigna miriiyim kamim, krima nidwokai aeyam, ta Pasova aiir. ¹²Kowiirin wi siya niisiimauwi, maeyau komiyya hiuyokiyokaiya koua nwowa pi saiir niisiimauwi. Ta maeyau hii mi ipii digworaekwo whiekakim nae min kowa diriraeraranim ini hirar nwokwokinim. ¹³Mi sowa ha namo mi sowar kig, digworaekwo whiekakim, Jisis siyar boinkiyim hirar nwowi. Mi sowa yaewouni naeyim Pasova ina ini diriraerariuwo. Iriig.

Jisis siya bret mi op wain opa siir kigna miriiyim simiir hauugin

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1Ko 11:23-25)

¹⁴Mi iya ha nimbiyama Jisis siya, siir aposel kamim simaka yidwokai hiiya saiir. ¹⁵Mi siya simiirin ina boinin, kara kimaka ta yaewou komiyya Pasova, saiirara gwomamair aenami. Kara wi kapi naowi. ¹⁶Kara kimiirin yaim-

wowar boinkii, kara ta yaewou komiyya Pasova kara wi yaeya yaewou swoki ik-wonikripna rani. Wi iyya Adi Komii siya, siir iikam whiekakim simiir kigirkakana, wi saiir nadigiwi. ¹⁷ Mi Jisis siya mobisimin op wainkakin ira hai mi siya nhwo Adi Komii krimiir Wanin siiram ha kwisboinkiyin mi siya ina boin wadiekiiyin, Adi Komii siirin mi mhoiyya siya ina boinin, ha, ti hai, kima kimar ti onkwokwo kwiyayam. ¹⁸ Kara kimiirin pi hiniina boinkii, kara pi ta wain opa tariinanana pi saiir kwiyae rani. Niingaka. Wi iyya Adi Komii siya siir iikam whiekakim simiir kigirkakana wi saiir nadigiwi. ¹⁹ Mi Jisis siya bretin ina mi haiyin mi siya ina mi kwisboinkiyin, Adi Komii siiram mi siirin ina boin wadiekiiyin. Mi siya simiirin ha ninoop hauuwun mi ina boinkiyin, tariigina ya kariir kip aeya, kara kimiirin minam hauugin, kimiir kirie haiginiuwam. Mi kima hiriinan tiri mi wi kariiram nwoki aingwokiyyim. ²⁰ Mi sima ha nae digiyim mi siya op mobin iriipi hiriinana swoki tir. Mi siya simiir boinki, tiki mobin op wainkakin, ya kariir nhie aeya, ya nimbwin aeya. Kara kimiir whinkinsiis haiginiuwam naingwokin.

²¹ Kima kaoki! Inkamin wir kariir napwouwanin, ini kanaka warar ninkin idwokaiyin ta hii aiirin. ²² Yaowae Adin ninomor kouanin wi sipi naowi, Adi Komii siya nimbina wi saiir hiriinanar tiri. Mi kara minsi naingwoyimiyoki, ti inkamin wir kariir napwouwin, siirin wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. ²³ Mi siya hiriinan boinkiyin mi kamim siir kigna miriyyim, sima ini sima, simar yinsrii ansriyyim, ti hiriinan siyyuin siirin wi nhinga diriraerari? Iriig.

Jisis siir kigna miriyyim sima yai minam ninkinwaomwarkii boinkim yipikin biyyan inkamin

²⁴ Kamim siir kigna miriyyim sima yai kwira saiir ninkinwaomwarkii boinkim. Sima boin, krimiir bii nwowan inkamin yipikin, ha? ²⁵ Mi Jisis siya simiir boin, nu kigriraowiyim inkamim yim inig komiigak bidi yowim, iikamim simiir kigriraowamin. Mi sima ha naingwowi iikamim simiirin nomiiyau dapim. ²⁶ Kima, kima kima hiriinan kipi tir. Niingaka. Inkamin kimiir bii nwowan tiri, siya inkamin i idao nwowiyin siir hiriinan dwo. Mi kimiir biyyan inkamin siya miyyan inkamnan dwo. ²⁷ Yipikin biyyanin, ha? Mi tari ti inkamin hindara priiyidwo aeyin siya, iyie? Si rani mi tari inkamin nae diriraerariyin mi tari siya, aniya? Kimiir kwoinim ha naingwowi siyairgi niuwi, aniya? Niingaka. Yio inkamin nae naeyin, siya. Mi an kara ti kimakar mi idwokai aeyin, ini iriipi miyyan inkamar mi owin, kimiir kinsiis haiginiuwam.

²⁸ Iya dimin taeminim, kariir kinanankiuim, wim kima kanakar nwokim. Kima kariir bi haiburgim, kima ini kanakar yitinakiukripkaiyyim. ²⁹ Mi iyya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim, simiir kigirkakana ya kariir bidi hauugiya. Mi iriipi hiriinan kara kimiir bidi mi hauugiyin. ³⁰ Mi kariir iyya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana kima wi kanakar nidwo ae kwiyaei, kariir hii aiirarar. Mi kima wi ipiyya, inkam komiyyim nu kigriraowiyim simiira wi saiir nidwokaii. Mi kima wi Isrel simiir isid iuur whiso wi simiir yai hidan inkam nwowi. Iriig.

Pita siya digiumii Jisis siir haimriiyugin

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jo 13:36-38)

³¹ Mi Jisis siya Saimon Pita siir boinki, saimon, saimon! Wakae! Adi Komii siya wadie bidi yokiyin Setan siirin, kimiir kinankiuwam. Mi siya kimiirin wi widim sim niinibrombropiyim, wi hiriinan niinibrombropi, witnidim yim sima mi kasim yim sima. ³² Mi kara nhwo Adi Komii siiram bidi kwisboinin kiriiram. Mi kiriir naingwo tibmiiya wi digi rani. Mi mhoyiya kiriir kwoinin kisina haigii mi wi kariirim nwoki itim. Mi kira wi kiriir nomiiyauim. Simiir nwoki whindiriraerim. ³³ Mi Pita siya siir boinki, Biiyan Inkam Komii, kara maeyaua hiuyokiyokaiya kinaka nikin hiugripkiikikaiyim nidid rani mi kara wi kinakar mi aowi. ³⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, Pita, kara kiriirin pi hiniina boinkii, panao niyaka iuumin pi nik karama niki owi mi kira kariir inig iirin, idip idipin wi kwoima miisiseai, hiniin, kara Jisis siir bi ninokninkinkin. Iriig.

Umir miya mi nib mi kamkiu ikin simiir yaiga

³⁵ Mi Jisis siya kamim siir kigna miriiyim simiir srii, biiya kara nikropkiya kimiir mi kima umir miya mi nib min, kamkiu min bidi hainamim, aniya? Mi yim sima ina boinim. Niingaka, niingakiinga. ³⁶ Mi mhoyiya Jisis siya simiirin hiniina boinki mi tariinanin inkamin umir miya mi nib minkaki niuwi, yim simiir warar timi inkin hainam. Mi inkamin kamkiu karamki niuwi, yio wi siir yuis aiirar timi hainam, inkam nhirkim sim sainim mi yio siya, wi siir kamkiu iir nwoki sainim. ³⁷ Dimusi rani, Yokwo Komii saeya hiniina boinkika, sima siirin wi iki inkam biyeyim wi simiir iin hauugii. Kara

kimiirin pi hiniina boini, tiki diminin kariirin wa nimbiyami. Kaimwoka, tiki yayim Yokwo Komii saeya boinkiyim, tariinanin tisi bidi yimbiniyim. ³⁸ Mi kamim siir kigna miriiyim sima boin, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira kigii! Krma kamkiuwo whisa nwowi, tirin. Mi siya simiir boinki, hindara daingwo owougi, kima kariir yai aiir ninokninkin tani. Iriig.

Jisis siya nhwo mhiu Oliv hir kwisboinkin

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Mi Jisis siya ha namin mi siya mhiu Oliv hiriir yam, nugak siya niki tiryakwokin saiir hiriinan. Mi kamim siir kigna miriiyim sima siir mhoyiyar yam. ⁴⁰ Mi siya ha nimbiyamin ta maeyau aiir mi siya simiir boin, wim kima nhwo tir kwisboin, Adi Komii siiram. Mi ti diminin wi kimiiram pi kinankiuwisi. ⁴¹ Mi siya simiirin ha haiburgigin mi yio siya arurig sa ini owiu. Siiya Inkamki kabitkiya mi arurig ha namikaiyuwiya saiir hiriinan. Mi siya Adi Komii siiram ogmwo hir ini hiuuu, nhwo siiram kwisboinim. ⁴² Mi siya ina boinkiyin, Adi Komii, diminin kira tirimar naingwowi, ti dimin biyeyim, ti kariir nipiyaokiiyim, simiir swoki haiyam tiri, yio kiriirar kwoinkin. Kira kariir kwoin iir kipi nwo. Niingaki, niingakiinga. Kira kiriir kwoin iirar dwo. ⁴³ Mi Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siiram, siya yauni kinsis haiginiuni. ⁴⁴ Jisis siya hik prasae bi haigin mi siya nhwo ina kwisboinin. Mi siir piua bidu ini wara yanka ninitkiya. Mi ta biduwa ini nhienan nua hiriir yaokiinainama.

⁴⁵ Mi siya nhwo ha kwisboin digiyin mi siya ina swoki insiin apnamin kamim siir kigna miriiyim simiiram. Mi siyar kigam sima nhwo hiarar whini. Ta hika ini komii yowa mi sima nhwo asi whi-

namkim. ⁴⁶Mi siya simiir boin, kima nhwo dimuam grinkin whini, ha? Kima dinsiin idwoki mi nhwo kwisboin yi miiyik rani, Setan siya kimiiram kinankiuim. Iriig.

**Judas siya Jisis siir
sau omomin siir iin hauugi**

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jo 18:3-11)

⁴⁷Mi Jisis siya ha niki boinaiyin mi iikam isid komiiyin ina yitin sirim. Mi inkamin sima dapiyin Judas, ti kam iuur nwisio Jisis siir kigna miriyim simiir nwrkin. Simiir biiyin siya nwonanikin. Siya siir kingiin minam namkin siir nankabmamair boinim. Yio simiir ad wanmi siyugin. ⁴⁸Mi Jisis siya siir boinki, Judas, kira Yaowae Adin ninomor kouanki nitin siir dimusi napirimdini mi ti hiriinan siyiu kira sirin wi sau omomin siir iin asi hauugii, aniya? ⁴⁹Mi kamim Jisis siir kigna miriyim sima ti diminin nimbiyamim siir kigim mi sima ina boinim, Biiyan Inkam Komii, kira hiniina naingwowi, krima sirin kamkiuni ti hampimpit, aniya? ⁵⁰Mi simiir nwirin, prismi biiyan inkamin siir mii miriiyin inkamin, siir inigan wiina siya haingrip itkiigi. ⁵¹Mi Jisis siya hiriinan kigiyin mi siya boin, ti hiriinan siyuiin kira ti itkiigi. Mi Jisis siir iina siir wiin aiir ha nonkwokiyin mi ini wadiyar swoki okiya.

⁵²Mi mhoiya Jisis siya prismi yaowae adin mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir bii nwowiyim mi kamim siyiu komii ninokninkini ikim, kima siir nonkworinuam nitkim, kima wara kamkiu dan minim hainaniyim, pi hiiyan inkamin saika nintiowi, aniya? ⁵³finokiinokin, kara kimakar nwoikin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir mi kima kariirin, hir bi nonkwokim.

Mi ta kimiir ii aeya Setan siya kariir nikwowaisiiyana. Iriig.

**Pita siya boin kara
Jisis siir bi ninokninkinkin**

(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Jo 18:12-18,25-27)

⁵⁴Mi siya ha boin digiyin mi sima sirin ina yonkworimdinu inkikwona apnamin. Mi sima siirin prismi yaowae adin siir omaka hirir hainam. Mi Pita siya simiir mhoiyar yapiraowam. ⁵⁵Mi sima paeya hira omaka aiir hiuyokiyokaiya saiir yainau hir yamgin oni. Mi Pita siya ini simaka warar mini oniyuwin. ⁵⁶Mi miiyan wig ira saeya Pita siir kiga, siya pae hir nwoiyin mi saeya boin, ti inkamin Jisis saikar nwoikin. ⁵⁷Mi Pita siya ina boinin. Niingaka. Wig! Kara Jisis siir bi ninokninkinkin. ⁵⁸Mi mhoiya inkam nwirin ina swoki boiniyin, ni kira ti isidin siir inkam nwrkin. Mi Pita siya ina boinkiyin, nhinga boinkin! Ankara wara rani. ⁵⁹Mi mhoiya bi kwamhiimhiigin, inkam nwirin, ha swoki kwitin, igao yai siya ini boini, kaimwokiinga, ti inkamin siir inkam nwir ieyairgin. Mi siya nu Galili hiran inkamkin. ⁶⁰Mi Pita siya ina boinkiyin, nhinga boinkin! Niingaka. Kara wara diminin kira boinin siir bi ninokninkinkin. Mi siya hiriinanar niki boinin mi iuumin ina yikiyin. ⁶¹Mi Biiyan Inkam Komiiyin ini Pita siiar haiyug okwo kaokiyin. Mi Pita siya, ta yaiya biiya Jisis siya niki boina siir, saiir swoki aingwokiya, tapa niyaka, iuumin pi niki ik karam nwowi mi kira kariir inig iirin idip idipin wi kwoima miisasaie, kara Jisis siir bi ninokninkinkin. ⁶²Mi Pita siya idowiiya ha napniyamim mi siir noua hir yani iyop bwaemaiyiu. Iriig.

**Sima Jisis siir yipimpar mi
yaebu siir yiewaiyi**

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Mi inkamin Jisis siir kigriraowin siya siir yigbumbu mi siirin ina mi ipimparin. ⁶⁴ Mi sima siir whwonkamin, yiuisni kikogropikou. Mi siirin ina sriiyin, kira profet inkamnanki niuwi mi kira krimiir boinki, kiriirin nhinga tiowi, ha? ⁶⁵ Mi sima siirin yai bibiyie nhirim simiir warar yinkin igbumbu. Iriig.

**Sima Jisis siirin
kaunselmiyam yikiunam**

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jo 18:19-24)

⁶⁶ Mi mhoyiya bieyin ha nimbi idniyakwokin mi Isrelmi biyan inkam komii komiiyim mi prismi yaowae ad ikim mi kamim siyi komii ninokninkiniyim, sima iripar yamwoni kaunsel simiir omaka aiirarar. Mi sima Jisis siirin simiiram yikiunam. ⁶⁷ Mi sima boin, kira krimiir boinki, kira Kraiskin, iyie? Kira Krais rani, aniya? Mi siya simiir boinki, kara kimiirin pi hiniina boinkii, pi kara kimiir mi boini mi wim kima pi kariir yai aiir mi aingwo tibmii rani. Niingaka. ⁶⁸ Mi kara, kimiiramin pi diminam srii mi wim kima pi kariir waka boin tani. ⁶⁹ Mi tariinanin mi mhoyiya iriipi hiriinan, kara Yaowae Adin, ninomor kouanin, wi Adi Komiiyin, kirie komiikakin, siir iikam whiekakim, simiir kigirkakana wi siir ina iiniga sair iinigmiya nidwowi. ⁷⁰ Mi sima boin, ana, kira Adi Komii siir yinisimkin? Ihi. Yio ina yowarkii boinin, wasi kimar bidi boinki iskiyin. Karargin. ⁷¹ Mi sima ina boinin, krma yaeya yai kwiram dimusi swoki hansrani? Krma whiekakar, yayim siya boinkiyim bidi wakaekiyim. Iriig.

**Sima Jisis siirin inkam komii
Pailat siir whwonkam ida
boin wokiyopnatkaikikim**

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jo 18:28-38)

23 Sima Jisis siir yai waka digiyim mi sima whiekakar nhinki mi Jisis siirin ina yikiunamin inkam komii Pailat Romanin siirim. ² Mi siirin haniingin boiniuriyiu bwakainam, inkam komii Pailat saika mi sima ina boinin, krma ti inkamin siir bidi kigim siya Isrel krimiir isidim simiir siyi imiir bidi haiprid haiginiuwun. Mi krimiirin siya mi boinkin takis umirim inkam komiiyin om komii Romanin siir hauusiyin. Mi siya hiniina mi boinkin mi Mesaia Kraisin karargin mi nu kigriraowan inkam komiiyin iriipi karargin. ³ Mi Pailat siya Jisis siir srii, kira Juda iikamim simiir nu kigriraowan inkam komiikin, aniya? Mi siya Pailat siir yai aiirin ina yowarkii boinin, kirar bidi boinki iskiyin. ⁴ Mi Pailat siya ha haiyug kaowin pris simiir biyan kamim mi iikam ikim simiir boinki, kara ti inkam iirin dimin whir bi hidiyiskaikin siya dimin whir bi tirbukin. ⁵ Mi sima ini komiia kauwok boinkiyim mi siya ta yai aiirin siyar boinkin iikam whiekakim nu Judianim simiir boinimauuwun mi sima ina yanaakiyim. Mi siya ti hiriinan siyiun nu Galili hiranki diriraerar yokiyokiiniyin mi tisi tirar namwoniyin. Iriig.

**Sima Jisis siirin inkam komii
Herot siir whwonkam ida
boinwokiyopnatkaigikim**

⁶ Mi Pailat siya hiriinan yai aiir wakaekiyim mi siya simiirin ina sriigiyin mi ti inkamin siya nu Galili hiran inkamkin, aniya? Mi sima ina boinin ihi siya nu Galiliyan inkamkin. ⁷ Mi iya

sima hiriinan boinim Jisisin nu haimiyin Herot siya kigriraowiyin mi siir hirankin mi siya siirin Herot siirim asi nikropkikin. Mi ta ii aiirin Herot siya om komii Jerusalem hirar mi okin. ⁸Mi Herot siya Jisis siir kigin mi siya ini maigimairga ywowin. Siya siir yai imiir wakaekin mi ii haruwa rani, siya naingwokwonanaeyin Jisis siir kigamin. Mi siya minam kaokin Jisis siya dimin kirie komii whir diriraerarim siir whwonkam idan, biya iikamki kig karamae nwowim simiir. ⁹Mi Herot siya Jisis siiram yai kasa bi kiniwamwarkii sriinanaekin. Mi Jisis siya siir yaiisim kwir bi swoki wakae boinkin. ¹⁰Mi pris simiir biyan kamim mi kamim siyu komii ninokninkini ikim sima Jisis siir kingiin hirar yamikwoni mi sima siirin ina boin hiuriyu kripkaiyim. ¹¹Mi saiir mhoiia Herot siya mi siir sauan kamim sima Jisis siir yikbumbu. Mi siirin siyu miyik bi tirkim mi sima yuis win kibiya kwira hai mi sima ta yuisa siir kaihaiginiu mi sima siirin ina swoki ikropkiyin Pailat siirir-mar. ¹²Biya Herot sowa Pailat io sowa sowa ninwo anwowiko. Mi ta ii aiirarin sowa io bi nwoko ina yimboino. Dimusi rani, Pailat siya Jisis siirin Herot siirim nikropkikin. Iriig.

Pailat siya Jisis siirim boinkin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir nirinuum

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jo 18:39-19:16)

¹³Mi Pailat siya ina yikiunan prismi yaowae adim mi kamim Isrel simiir bi nwowi ikim mi iikam ima simiirar yikiuna. Mi sima maeyau kwiruwar hangiriyu omimir. ¹⁴Mi siya simiirin ina boinin, ti inkamin kariiramim kima nikiunaniyin mi kima siirin hiniina boin, siya iikam whiekakim simiir siyu imiir bidi haiprid haiginiuwin. Mi kara siirin kimiir whwonkam ida bidi sriiyin. Mi kima wakae, ti digworaekwowim

kima boin hiuriyu natkaikiyam tirim siir, kara siirin simiir bi hidiyiskaikin. Siya dimin whir bi swoki turbukin. ¹⁵Herot siya iriipi hiriinan. Mi siya ini krimiiramar swoki ikropkiyin. Wakae, ti inkamin siya dimin whir bi turbukin mi krime siirin wa nisomao rani. Niin-gaka. ¹⁶Mi kara pi kariir kam nhirim simiir nikropki siirin idgiuni nipimparim mi kara siirin pa swoki iuguski. ¹⁷Mi simiir siyuin hiniinkin, simiir yaiwou Pasova whiekakim Pailat siya inkamin pi nwira nikrop apniki maeyauwa mii biyie miriia hiuyokiyokaiya saiir hirankin. ¹⁸Mi iikam whiekakim, sima hiniina kauwok boinki komiiyar ti inkamin Jisis, siirin disomaoki mi Barabas siirin duguski krimiiram. ¹⁹(Biya yaii kwira Barabas siya niniika om komii hir biyan kamim omom omom kigriraowiyim simarkar mi siya inkam nisomaokin mi sima siirin maeyauwa mii biyie miriia hiuyokiyokaiya saiir asi nikrop apninopkaikikin.) ²⁰Mi Pailat siya simiirin yai ina swoki boinin. Siya Jisis siir niuguskiyam naingwokin. ²¹Mi iikamim sima ini komiia kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir dirinugi! Siirin paeyin hiiniya nirio ninkinin siir dirinugi! ²²Mi Pailat siya kwoimaka simiirin ina swoki boinkiyin, dimusika? Ti inkamin siya dimu turbukin? Kara siirin dimin whir bi hidiyiskaikin mi krime siirin pi kariir kam nhirim simiiram nikropki sima pi nipimparim mi siirin pa swoki iuguski. ²³Mi sima ina kauwok boinanaeyim, siya Jisis siirin pae hiiniya nirio ninkinin siir nirinuum. Mi ti yayim sima kauwok boinim Pailat siir yaiya aiirin ini sima ikwowaisigiyim. ²⁴Mi Pailat siya ini simiir yai aiirar wakaeyoknan. ²⁵Mi iikamim sima ti inkamin yaii niniiyin biyan kamim omom omom kigriraowiyim sima mi inkam nisomaowin siirim kauwok boin siir swoki ikrop apnikiyim

simiiramin mi Pailat siya siirin ina yuguskiyin. Mi siya simiir yai aiirar wakaeyokna mi siya Jisis siirin ina hauugiyin sauan kamim simiir in mi sima siir wa nwoki isomaowim.

**Sima siirin paeyin hiiniya
nirio ninkinin siir yirinugi**

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jo 19:17-27)

²⁶ Mi om komii Rom hirin sauan kamim sima Jisis siirin ina yikiunamim mi sima inkamin nwira yapyskai, Saimonin om komii Sairiniyanin siir. Mi siya om komiia hiriir napninopkainamim nitkin mi sima siir yankabrinu mi ti paeya hiiniya nirio ninkinin siir yikmwon itiyiskai mi siya ini Jisis siir mhoyiya yitiyiskai apamin.

²⁷ Mi iikam kasa rani, siir mhoyiya napnamim mi wig kasa rani, Jisis siiram ninou mwamwanamim. ²⁸ Mi Jisis siya ina haiyug boinkiyin, kima ti om komii Jerusaleman wigim, kima kariirim kipi nou. Kima kimasiyar douna mi kimiir yinisisim imiirsi warar. ²⁹ Wakae, mhoyiya iigwira nimbiam mi iikamim sima wi hiniina boini,

wigim yinisisim naokaina karamae nwowim, yinisisim imiirin nwoui haigiyyu imiyyae karamae nwowim, sima ha maigimairga.

³⁰ Mi ta iya sima wi iki mhu komii mi mhuuisisimim simiir boinki, kima krimiir idwo wini pamkirinuni! ³¹ Mi om komii Rom hiran iikamim sima siyyu biyye kariir tiri, kara inkamin dimin biyye tir karamae nwowin mi mhoyiya sima tari simiirin siyyu biyye komii warar ninkin tiri, kamim dimin biyyekakim. Mi sima wa diguguski.

³² Mi kamim yaii niniiyim sima inkam nwiswo sowiir warar yinkin ikiunam, sowa siyyu biyye diriraerarko. Mi sima sowiirin Jisis saika ninkin isomaowam naingwokim. ³³ Mi sima maeyau kwira saiir yimbiam, ta maeyauwa saiir in-

igin mwokiuka. Mi ta maeyauwa sima Jisis siirin hir nirinugim paeyin hiiniya nirio ninkinin siir. Mi sima ti inkam biyye nwiswo sowiir warar yinkin irinugi mi nwirin Jisis siir iiniga mi nwirin yaioyaeya. ³⁴ Jisis siya ina boinin, Adi Komii, kira simiir dimin biyyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi. Sima ninokninkin tani ti diminin sima tir iirin. Mi sauan kamim sima satu ina gwowim siir yuis aiirim mi inkamin pi kaigriniuwi mi ta yuisa pi siya haii. ³⁵ Mi iikamim sima ini hirar yokwowim mi ina kaowim. Mi biiyan kamim nu Judianim sima siirin hiniina yigbumbu, siya iikam nhirim simiirarar whindiriraerarkin. Mi Krai kiingi niuwi siirin Adi Komii siya nimbingi mi siya, sisiyar whin diriraerarna. ³⁶ Mi kamim sauanim yim iriipa hiriinan kingiin ha mi itim siir mi igbumbu. Mi sima op waina kwoin kausriiya siir yaka hauu. ³⁷ Mi sima ina boinkiyim, kira Juda simiir nu kigriraowan inkam komiiki niuwi mi pi kinakinar whindiriraerarna. ³⁸ Mi siir mwo koua nwowa yayi, hiniina winboinka. Ti inkamin Juda simiir nu kigriraowan inkam komiikin.

³⁹ Mi ti inkam biyye nwiswo Jisis saika ninkin irimdinuwo mi nwirin Jisis siir yigbumbu. Kira Mesaia Kraiskin, aniya? Mi kira kinakinar diriraerarna mi pi kririir warar mi whindiriraerar. ⁴⁰ Mi nwirin siya ta hiriinan yai aiir wakaekiyin mi io siir yo mi krira ta siir hiriinan hik aiir haii mi kira Adi Komii siirsi nidid rani, ha? ⁴¹ Sima kririir niso-maowi siyyu biyye krira tirin siirsi, sima siyyu miyyik iirar mi tiri. Mi ti inkamin siya dimin whir bi tirbugin, siya wi whisariiyar naowi. ⁴² Mi siya ina boinin, Jisis mhoyiya kira kariir nu kigriraowan inkam komii nimbiam mi kira kariirin wi timi naingwo. ⁴³ Mi Jisis siya siirin ina boinin, kara kariirin yaimwowa boini, kira panaoin pi kanakar nwowi

ninomor kou hir. Om miiyikin iikam miiyikim omwai sim waiya yokiyokiyyin siir. Iriig.

Jisis siya naonamaeya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jo 19:28-30)

⁴⁴ Mi iya hiriir tiriir nabie bopwo nwowa. Mi hinda tinda iya ina kakauu iuguskiya mi ti nu whirkakin ini niya ywokiyin. Mi bieyin nad nworibin ii kwoim hiniin mi iya ina swoki pirkinkiriba. ⁴⁵ Mi iya niya niki owa ta yuis komiia omaka komiia Adi Komii siira maeyauwa hiuyokiyokikaiya dimin whirki kimbu karama nwowa siir nitomanouwa ini bopwoniya yinwhitamkiya mi mirkwisa yimbiyam. Mi ti siyiun Adi Komii siya krimiir niisiimaugikin. Mi krime nhwo siirim kwisboini siyugak bidi yamwowiun. ⁴⁶ Mi dimin taeminim nimbiam digiyim. Mi Jisis siya ini komiia kauwok boinkiyin, Adi Komii, krimiir Wanin kariir inigin yokiyokiyyin pi kiriir iin hauugigi. Siya hiriinan boinkiyin mi siya ina yaonamin. ⁴⁷ Mi sauan kamim simiir biyan inkamin siya ti dimin iir kigiyin mi siya ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyin, siya ina boinin, ihi, kaimwoki kaimwokiinga, ti inkamin siya inkam miiyiki miiyikin. ⁴⁸ Mi iikam whiekakim sima siir kaowam nitim mi sima ti digworaekwowim nimbiamim simiir kigiyim mi sima ini simiir iingam imiirar pikrimgribgiyim mi ina swoki amim simiir omaka. ⁴⁹ Mi Jisis siir nomiiyau whiekakim, siir sibgu ninokninkinim mi wigim nu Galiliyanim biya Jisis siirim nitim, sima aruriga ywokwo mi sima ina kigmimikim ti digworaekwowim nimbiamim. Iriig.

Mi sima Jisis siir piuis biyieya siiyenowin siir ini kikaigik

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jo 10:38-42)

⁵⁰ Mi inkam nwirin hirar nwokin, siir inigin Josepkin. Siya wadieki wadiekin, siya Juda kaunsel inkamkin. ⁵¹ Mi iki kaunsel kam nhirim omisim kigriraowiyim simiir kwoin aka bi nwokin, ti diminim sima Jisis siir tiram minim. Siya om Arimatia nu Judia hiran inkamkin. Yo siya iya Adi Komii siir digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana saiiram nwowikin. ⁵² Mi ti inkamin siya ina yamin inkam komii Pailat siir omaka mi ina sriiyin, siya Jisis siir piuis nhinga saiir hainamin mi siya ini wadiya ywokiyin. ⁵³ Mi Jisis siir piuis biyieya siya saiir hiunis haiyin, pae hiiniya nirioninkin siir hirankin. Mi yuis whisiinana saiir higriniu mi siya siir piuis biyie aiirin siyano whirin siir kikaigik. Mi ti ieyin sima siya komiia saiir nopkikaikin. Mi biya sima ti ie iirin inkam nwir bi kikai miminkin. ⁵⁴ Taka iya Fraideka sima Juda simiir ii komiia Sabat piu siisiya dimin taemin tir karama nwowiya saiir nae digworaekwo imiir diriraerar haiginkim saeya wi sapi nimbiamim.

⁵⁵ Mi wigim nu Galili hiranki nitim Jisis saika mi sima Josep siir mhoyiar yam. Mi sima ti ie iir warar kigmimik. Mi sima Josep siir warar ninkin kaokim siya Jisis siir piuis biyieya wi panina namisi diriraerar haigi. ⁵⁶ Mi sima ha kig digikim mi sima ina swoki amim simiir yapa yapa omaka. Mi sima wa minim mi digworaekwo miiyik miiyikim piui miiyik whakiyim ina diriraerar haiginim. Jisis siir piuis biyieya saiir naokinim, pi whiisi mi simiir ii komiia Sabat nikiuwiya sima piu siiskuwak, siyu komii siya boina mi saiir hiriinan. Iriig.

Jisisin ieyankin bidi yinsiin idwowin

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jo 20:1-10)

24 Mi wik kwira saair biiyan iya Sande sima nugak inumar yamyakwok sima maeyauwa Jisis siir haingikaiya saair hiriir yam. Sima wain piuii miyyik whakiyin siir hainam, biiya sima niki diriraerar haiginin mi sima ina hainamim. Mi sima Jisis siir piu aiir naokinim tirkim. ²Sima ta siiya aiir kig, sima niki warkikiua, saairin sima bidi warakpitkikiya. ³Mi sima ha napninopkai namim mi sima ninomor kouan, Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir piuis biyie aiir bi kigim. ⁴Sima ina yangwoyimiyo kim mi sima inkam nwisowowiir kig simiir kingiin hirar nokwowi sowiir yiuiso hindara kigniniyaei. ⁵Mi ti wigim sima sima nidid prasae bi kikinkim. Mi sima ogmwo niimwowim nua hiriir kaiyirou nam mi simiir whwonkamim ini nua hiriir kaowim. Mi ti inkam nwisowowiir boin, kima inkamin omwai waiyokiyokiiyin siiram dimusi hansiri ta maeyauwa inkam haingikaiya, inkam wiirniya saair, ha? ⁶Siya tapair nwo rani. Bidi yinsiin idwo namin! Kima yaiya biiya siya kimiir boinmauuwa saair ti swoki aingwowarkaigi, ii siya nu Galili hirar niki owin. ⁷Siya kimiirin hiniina boinmauugin, sima Yaowae Adin ninomor kouanin kariirin wi iikamim dimin biyiekakim simiir hauwi mi siirin wi paeyin hiiniya nirioninkin saika sima ninkin irimdinu inankii. Mi ii kwoimaka kara wa swoki insiin idwowi! ⁸Sowa hiriinan boino mi ti wigim sima ina yaingwowarkaigiym ta yaiya biiya Jisis siya boina saair ⁹mi sima ta maeyauwa inkam haingikaiya saair haiburgik mi ina swoki amin. Mi sima kam iuur nwirim siir mii kigna miriiyim simiir ini boinmauuu mi kam nhirim simiir warar, ti digworaekwo

whiekakim sima kigim simiir. ¹⁰Mi Maria om Makdalanaka mi Joana mi Maria Jemsni yopii aka, simar nwokim mi wig nhirim simakar ninkin okim sima ti yaiyim aposel kamim simiir boinmauuu. ¹¹Mi ti aposel kamim simiir kwoinim ha naingwokim ti wigim sima niksisaei mi simiir yai aiir bi naingwo tibmiigim. ¹²Mi Pita siya ha ninsiinin mi maeyauwa inkam haingikaiya saair hiriir iwitnam mi siya ti ie iir ini waisi kaowiu mi yuiis imiirara kig sima sima nwokai. Mi siya omaka hiriir swoki am mi ini ti dimin iir ini aingwoyimiyo kiun. Iriig.

Inkam nwisowowiir Jisis siirin siiyuin omisim Emeasa namiiyin siir hir kig

(Mk 16:12-13)

¹³Mi ta ii aiirarin inkam nwisowowiir simiirairgo, sowa omisim whirin sima dapiyin Emeasa siir hiriir napnamko. Ti omin siya om komii Jerusalem siir aru ywowin. Mi ini omisim Emeas hirar yamwowiun, siir prieyin kilomita iuur kwirkim. ¹⁴Sowa ha napnamo mi sowa digworaekwo whiekakim ti ii imiir nimbiyamim simiir yapboinaiyam. ¹⁵Mi sowa ha napboinaiyamo mi ini sowa sowa yinsrii ansriiyamo mi Jisis siya ina yimbiyamin sowiir kingiin hirin mi ini sowaka yapamin. ¹⁶Mi sowiir nhwowo dimin whirki bi kimirkaigo mi sowa ha bi ninokninkinko, siya Jisiskin. ¹⁷Mi Jisis siya sowiir boin, kowa dimu nouapboinaiyami, ha? Siya hiriinan boinin mi sowa ha nokwowo mi sowiir mhii kwoinino ini hikakar ywowo mi sowiir whwonkamo miyyik bi nwoko. ¹⁸Mi inkam nwirin, siir inigin Kliopaskin siya siir yai aka hiniin yowarkii boin mi iikamim omom omomiiyim Jerusalem hirarar bidi yamwomimiriium. Mi tari kinakinairgin ti diminin Jerusalem hir nimbiyamin siir ninokninkin karamae nwowin, aniya?

¹⁹ Siya hiriinan boinkiyin mi Jisis siya sowiir srii, dimukin, ha? Mi sowa si-irin hiniina boin, ti diminin Jisisin om Nasaretanin siir nimbiyamkin. Siya profet inkamkin mi siya mi miyik miyik komii komiiyim mi yai miyik miyik komii komii ikim Adi Komii siir wh-wonkam ida mi iikamim simiir wh-wonkam ida miriikin. ²⁰ Mi prismi bii nwowi kamim mi kaunselmi biiyan kam ikim, sima hauugim Jisis siirin sauan kamim simiir iin, sima nisomaowim, paeyin hiiniya nirioninkinin siir ninkin irinuwim. ²¹ Krira biiya hiniina naingwo tibmiigo, ti inkamin siya Isrelmi iikamim simiir whinkinsis haiginiuwiyin. Ihi, mi yai kwira hiniinga. Ti digworaekwo ima nimbiyama, ii kwoimim bidi yamkiyim digworaekwo whiekak nhirim simaka nimbiyamkin. ²² Mi tapa wig nhirim krimiir isid iirin sima nini boinanankim krimiirin. Sima nugak imumar namiyak-wokim maeyauwa inkam haingikaiya saiir. ²³ Mi sima Jisis siir piuis biyie aiir bi kigim. Niingaka. Mi sima ina swoki haiyug apnamim mi sima hiniina ini boiniu, krima paekwosim nwisowiiirin nhwonan whin kignanikim sima hiniina boinkikim, Jisis siya ini omwaiyar swoki waiyain. ²⁴ Sima ha boin digiyim mi krimiir kam nhirim sima ha namim maeyauwa inkam haingikaiya saiir mi sima digworaekwowim wig ima boinim simiir hiriinanar swoki kigiu. Mi yim sima Jisis siir bi kigim.

²⁵ Mi Jisis siya io sowiir ywoki, kowa kwoin karamaeko! Kowiir mhii kwoinim ini hiinsima ywowaowim profetkim boiniyim yai whiekakim simiiram naingwo tibmiiyim. ²⁶ Pi paniina tiri, ha? Mi kowa tari bi ninokninkinko, Me-saia Kraisin Adi Komii siya nimbinin siya wi hik kimpipisu prasae hai rani, biiyin mi siya mhoiya wi Adi Komii siir hiranki

hai inig komiiyin, aniya? ²⁷ Mi Jisis siya Moses siir yayim simiirar kwaboib-wakainam mi profet whiekakim simiir ima mi siya sowiir boinmimauu. Mi siya Yokwo komii saeya boinim yayim siir, simiir boinmimauu.

²⁸ Mi sima ti omin sowa namim tirin siir kingiin hir yimbiyam. Mi Jisis siya hiriinan tirin mi siya ina yapsasaeyamin. ²⁹ Mi sowa siir yikidu mi ina boino, kira kriraka tirar dwo. Bieyin bidi yikiyamkiyin mi iya pi sapi kakauui. Mi siya ina yapninopkainamin mi ini sowakar ywowin. ³⁰ Mhoyiya sima naeyim tirim mi Jisis siya sowakar yidwo. Mi siya bretin ha haiyin mi ina boin wadiekiyin Adi Komii siir mi haimi-ihaimiyo sowiir yinop hauu. ³¹ Siya hiriinan tirin mi sowiir nhwowo ini biimi siya kinkiyi mi sowa siirin ina yinokninkinkiyi. Mi siya hir bi swoki omiminkin ina kwakigugugiyin, sowa siir bi swoki kigmiminkiko. ³² Mi sowa boin, krira siyiu hirar niki apniyo mi kririirin yayim siyar niki apboinma-mauunikin mi Yokwo Komii saiir yaim-wowim simiirar boinmimaugun, kriri-irin. Kaimwoka ta ii aairarin kririir mhii kwoinim maigimaigra bidiyar ywowo!

³³ Sowa hiriinan boinaiyo mi bi kimiminkiko, sowa ta ii aairar swoki insiin haiyug apnamo om komii Jerusalem hiriirin. Mi sowa ti Jisis siir kam iuur nwirim simiir ini kigiu mi nomiiyau nhir ikim, sima maeyau kwiruwa haingiriyu owi. ³⁴ Mi sima sowiir boin, kaimwoki kaimwokiinga, Yaowae Adin ninomor kouanin bidi swoki insiin idwowin. Saimon siya bidi kigin siirin. ³⁵ Mi sowa ina mi boino, digworaekwo whiekakim sowiir nimbiyamo siyiu hir. Mi sowa boin, siya bret iir ninopkin mi krira siirin ha kigninokninkinkikin. Iriig.

**Kamim siir kigna miriiyim
sima Jisis siir bidi kigim**

*(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18;
Jo 20:19-23; Ap 1:6-8)*

³⁶ Sima ta yai aiirar niki idwokai boinaiyim mi Jisis siya biri kimiminkikin simiir bopwoniya hirar yamikwoiu. Mi siya simiir boinki, naingwobumbua kimakar dwo. ³⁷ Mi sima ini hindara yanaakiyim mi ini nididkakar ywonamim. Simiir kwoinim ha naingwokim sima aknain kwir kigi. ³⁸ Mi siya simiir boin, kima dimusi nanaai, ha? Mi kimiir kwoinim hiniina dimusi sibnaingwoyokiyokiyami, ha? ³⁹ Kariir iga ina owiir kigi. Karaigin ti nokwowin, kimiir inim kariir donkwo mipa kig. Aknaina saeya kipkak kiugak rani, ta kima kiga kariirin saiir hiriinan. Niingaka. ⁴⁰ Siya hiriinan boinin mi siya siir iga inwo simiir yiisiimauu. ⁴¹ Mi sima ini maigimaigra ywowim mi sima bi niki aingwo tibmiigim. Mi sima ina yinaingwoyimi yokim. Mi siya simiir srigi mi kima tari nae nhirkakim tapaiirin, nwo rani, aniya? ⁴² Mi sima anasu haimiiyin sima nanagin siir hauu. ⁴³ Mi siya ha haiyin mi ini simar kigwo aeyin siirin.

⁴⁴ Mi siya ha nae digiyin mi siya simiir boin, biya kara kimaka niki owin, kara kimiir bidi boinmauwim. Digworaekwo whiekakim biya kariir winboinim, Mosesni siyu komiiyin yokwoni sima winin mi profetmi yokwo aka mi yokwo Sam sima ti digworaekwo whiekakim sima wi hiriyyar nimbiyam digi. ⁴⁵ Mi Adi Komii siir yai imiirin siyar nanaakninkii haiginiugikin iikam imi-

irin ta omaka aiir nwowim. ⁴⁶ Mi siya simiir boin, Yokwo Komii saeya hiniina boinka, Mesaia Kraisin wi hik sipi hai mi ii kwoimaka wa swoki insiin idwowie hirankin. ⁴⁷ Mi iikam miyikim sima siir inigin wi iikam isid whie komiiyim ti nu iirin wi simiir boinmimauuwi mi simiir dimin biyeyim wi Adi Komii siya nwoki haiyoprindiyumiigiyim. Kima ta mii aiirin om komii Jerusalem tirar mirii bwakainam ⁴⁸ mi ti digworaekwo imiir boinmauwam. ⁴⁹ Inni wakaeyim, ti diminin biya Adi Komii siya boinin kimiir hauuwim, yio tariinanin kara kimiirim nikropkiyim tiri. Kima ti om komii siirar dwo mi iya ninomor kouan kirieya saeya niti kimiirim wi saiirar dadigiu. Iriig.

**Adi Komii siya Jisis siirin ninomor
kou hiriir swoki ikiunam**

(Mk 16:19-20; Ap 1:9-11)

⁵⁰ Mi Jisis siya ha boin digiyin mi siya simiirin ina yikiunamim mi om Betani hirar yadigiu. Mi siir ina ha nansinakiya mi nhwo ina kwisboinkiyin mi siya iikam imiir yikboinmairin. Adi Komii siya simaka nwowam. ⁵¹ Siya nhwo simiirar niki kwisboinmairin mi siya simiirin ini hirar iyopnisugikin mi Adi Komii siya siirin ini hirankar yikiunakiyin mi ninomor kou hiriir yam. ⁵² Mi sima siir inig iir hainan mi ini om komii Jerusalem hiriir swoki amim mi sima ini maigimaigra komiigakar ywonamim. ⁵³ Mi iinokiinokin sima Adi Komii krimiir Wanin siir omaka saiirama nami, siir inig iir hainanim. Iriig.

JON

Jon siya winkika ta yokwowa. Jon siya Jisis siir mii kigna miriiyan inkam nwir ieya mi ta yokwowa siya iikam whiekakim simiirim winkika iki hinda tinda nwowim tiki nu iirar. Mi siya minam winkikin iikam whiekakim wi ha nwoki aingwowim Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin mi sima wi siiram nwoki aingwo tibmii kiinim mi kwoin miyikin omwaiwaiyayokiyokiiyiin siir nwoki haiyim. Jon siya miyiyim simiir bi winboinkikin, siya yayiyim, siya boinim simiirara boinkim. Iriig.

Bidi bidiniyarin inkamin ha nwokin mi krimiirin wi yay miyiyik miyiyik siya boinmimauwi

1 Bidi bidiniyarin iya Adi Komii krimiir Wanin siya nu iir nonkwokwowin mi yio ti inkam nwirin yipiki yay miyiyik miyiyik krimiir boinmimauwanin yio ha nwokin. Mi yayia siyairgin. Siya Adi Komii saika nwokin mi sowa nwisairarin nwirumar swoki owin. ²Mi bidi bidiniyarin iya dimin whirki niki imbiyam karamaeyar niki owa mi yio siya Adi Komii saika hirin sairar nwokin. ³Ti inkamin siyairgin digworaekwo whiekakim simiir bwamki bwamin. Mi Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiirin hiriinan sairsi nonkwokwokin. Dimin whirki saisar bi nimbiyamkin. Niingaki, niingakiinga. ⁴Tiki inkamin siyairgin digworaekwo whiekakim omwai waiyaiyim simiir bwamki bwamin. Mi ti omwai waiyaiyim yim iikam krimiir pae niyuanan ywowim ya iikam imiir whinkinsiis haiginiuwika, sima Adi komii siir ninokninkinim mi omwai nwoki waiyam. Ya ini paeya siyiu kigimok apiya ini hiriinan yiuyakiya.

⁵Mi ti inkamin mi siir yay aeya hinda tinda pi paenan sower niuyakii. Mi ti dimin biyieyim niibwomambwonan iikam krimiir mhii kwoinawu nwokaiyim, ti diminin paenan niuyaiyin siir niimuim wi dig nwo rani. Niingaki, niingaka.

⁶Inkam nwirin Adi Komii siya nikropkiyin dimin taeminim iikam krimiir boinmimauuwam, siir inigin Jonkin. Siya Adi Komii siir yayian inkamkin ⁷Siya minam nitkin, ti inkamin siir yay aiir boinmimauuniyim iikam imiir yipiki paenan niuyaeiyin mi sima Jon siir yay aiir wakaeyi mi sima ti inkam iiramin wa nwoki aingwo tibmii kiinim. ⁸Mi yio siyarin, ti inkamin paenan niuyaeiyin si rani. Niingaka. Yio siya ti inkam komiyyin dimin whirki kimbu karam nwowin, yipiki paenan niuyaeiyin siir yay aiir boinmimauuwam nitkin, iikam whiekak imiir. ⁹Mi ti inkamin paenan niuyaeiyin siya nu tiriir bidi yitin iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam mi ta hiriinana sairsika yipikim ti tir nwowim sima wi nwoki inokninkinim Adi Komii siirin.

¹⁰Mi bidi bidiniyarin, Adi Komii siya nu tiran digworaekwo whiekakim siir-siyar nonkwokwokikin. Mi siya ti nu iir nitin mi iikam whiekakim sima ti inkam iiririn ha bi naingwokim, digworaekwo whiekakim siyar nonkwokwokikin. Niingaka. ¹¹Mi siya ti nuin siyar nonkwokwowin siir nitin mi siirgisi-irar iikamin Isrel hiranin, sima saika bi nomboinkim. ¹²Mi iikamin yipiki siir yay aiir wakaeyim mi ha naingwo tibmii kiinim, siya simiirin ha boini, ini ywowim sima Adi Komii siir yinisim mi owi. ¹³Sima Adi Komii siir yinisim yopii adim simiir naokainakiyim simi-irsi bi nwokim. Niingaka. Sima Adi Komii siir yinisim minki nwokim, siir kwoinkar tirkikin mi sima siir yinisim asi nwokim.

¹⁴ Mi ti inkamin nua tiriir nitin, siya ini inkam krimiir hiriinanar yauni oniyin. Mi krīma siir dimin kirie kirieyim paenan niyaeiyim simiir bidi kigim, siya inkam bimbuiwigi bimbuiwi rani. Siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi siya iikam imiir bi kimbuwikin. Mi siya bi swoki iksisaemiminikin. Niingaki, niingaka. Yaimwo boinan inkamkin. Siya yai iyopan inkam tani. Siya ti hiriinan siyiu kibikibiyim simiir asi tirkin. Dimusi rani, Adi Komii siir yinisim nwirki nwiruwān, iya siir naokaina, siirin hiriinanar naokainakikin.

¹⁵ Jon siya simiirin ti inkamin siir boinmāu wakaekin. Siya hiniina boinkin, ti inkamin bii kara boinin kimiir, yio siyairgin. Mi ti inkamin kariir mhoiia nitin, kariir kouwin ini siya ywowin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya ha nwokin. Kariir bi niki aokainakin.

¹⁶ Mi iikam krīma Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir asi haigim. Dimusi rani, ti inkamin, Adi Komii siir dimin miyik miyikim ini siya nonkwowin. Mi siya ti dimin miyik miyikim krimiirin wi hiriir hāu-nanaei. ¹⁷ Adi Komii krimiir Wanin siya siyiu komiiyim Mosesni hauugikin mi yio siya kimidiniya krimiir swoki kwahāu, krīma wakaeyokna apam. Mi krimiirin Jisis Kraiis sasar hāu iskii naingwobumbu komiia mi siyiuin, siyiu miyiki miyik sibgu tiri ikin. Mi siya krimiirin siir yai miyika sair warar mi inkin hauugi. ¹⁸ Inkam nwirmin nwirminkin Adi Komii siir bi swoki kigmiminkin. Niingaki, niingaka. Inkamin nwirki nwiruwairgin, saika kingiin nwowin. Yio Adi Komii siir yinisim ieyarigin mi krimiirin siyar nanaakninkii haiginiugin Adi Komii siirin hiniin, siya paniingin? Mi krīma siirin wa nwoki inokninkinim. Iriig.

Jonin, iikam baptais haiginiuwiyin siya simiirin ha boinkin, siya yipikin

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Lk 3:1-18)

¹⁹ Isrel simiir biyan kamim, pris imiirin mi Livaimi piugana sair kam ikim, yipiki pris imiir whindiraerariyim Adi Komii siir omaka aiir, simiirin sima yikropki, Jon siiram. Mi sima siir hiriir ha nimbiamim mi sima siir ini sriiyiu, kira dimu mi miriigin, ha? ²⁰ Mi siya dimin whir bi nimpriokikin. Siya ini hiriir haknoudninkinswokiin. Mi siya boin, kara ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwam, Mesaia, kara si rani. Niingaka. ²¹ Mi sima siirin hiniina srii mi kira ti inkamin Isrel simiir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwān siya karamaeki niuwi mi kira yipikin, ha? Mi kira tari Ilaijakin, ha? Mi Jon siya ina yowarkii boinkiyin. Niingaka. Kara Ilaija rani. Mi sima siirin ina swoki sriiyim mi kira ti profet inkamin krīma nwowinin nitam siya, ha? Mi siya ina swoki owarkii boinkiyin, kara si rani. Niingaka. ²² Mi sima siirin ina swoki sriigiyim mi kira tari yipikin, ha? Krīma ti kamim krimiir nikropkiyim simiirin hiniina nini boiniuwam tiri, kira ti si. Mi kira krimiir boinki hiniin, kira yipikin, ha? ²³ Mi Jon siya simiirin hiniina boinki,

Kara ti si. Kara inkamin maeyau siiyin nu apa hir kauwok boinam-nankiyin siya hiniin, iikam kima siyiuin sibgu kisisop diriraerarkwokin. Biyan Inkam Komii siiram siya napnaniyam.

Biya profet Aisaia siya yokwo komii siirin hiniina winboinkikin.

²⁴ Mi Farisimi iikamim yipiki ninokninkin komiigakim Mosesni siyiu si ninokninkinim mi siir sibgu apim, ti kam imiirin sima nikropkikim Jon siiram, iki sriipai sriipaiyim sim

nini sriiyuwam. ²⁵Mi sima Jon siirin hiniina boin mi kira ti inkamin Adi komii siya nimbingiyin Isrelmi iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwam kira siya karamaeki niuwi mi kira ti inkamin Ilaija siya karamaeki mi iuwi mi kira ti profet inkamin krima nwokwokin siya karamaeki mi iuwi mi kira iikam imiirin op dimusi baptais haiginiugin, ha? ²⁶Mi Jon siya hiniina yowarkii boinki mi kara iikam imiirin op arar baptais haiginiuwi. Inkam nwirin ini kimaka waraurar nitapiyokin mi wim kima siir mi inokninkin tani. ²⁷Yio siya ini kariir mhoyiya nitin. Mi siya inig komiigakin, kariir kouwin ini siya ywowin. Mi an kara inkam paeprikab niingakin mi kara iga siya niiya saair uridin wa kara waisi hakrani. Niingaka.

²⁸Mi ti diminim yim om Betani hir nimbiamkim, Jordan iegbid mir-miyya maeyauwa op Jon siya baptais haiginiuwa iikam imiir. Iriig.

Jisis siya ini krimiir sibsibnan ywowin krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam

²⁹Mi iigwira, Jon siya Jisis siir kigwinin siya siiram napniyin mi siya iikam imiir boinki, kima ti kigwin, i inkamin nitin. Siya ini sibsibnan ywowin siirin Adi Komii siya nikropkikin krimiir dimin biyie biyeyim krima tirim simiir haiyoprimdiyumiigiyam naowim. ³⁰Yio ti inkamin biyya kara kimiir niki boinin hiniin, inkamin kariir mhoyiya nitin kariir kouwin ini siya ywowin. Mi ti inkamin siyairgin. Dimusi rani, siya bidibidiniyar nwokin Adi saikan kariir apua kariir bi niki aokainakin. ³¹Biyya kara siirin ha bi ninokninkinkin, siya pindankin mi kara iikam imiirin op baptais haiginiuwim. Ti tapa kara tira saair hiriinan, Isrel kimiir iikamim simiir niisiimauuwam. Mi kima wi ha nwoki inokninkinin siya yipikin.

³²Mi Jon siya digworaekwo whiekakim siya kigim simiirin ina boinmimauu digim. Mi karar kigwin Adi Komii siir naeyiuin iinmabnan siinanaiiniyin, Adi Komii siir om hirankin mi ini siirar yauni siinatkiniyin. ³³Mi biyyarin kara ti inkam iir bi ninokninkinkin, Adi Komii siya nimbingiyin iikam whiekakim simiir whinkinsiis haiginiuwam. Niingaka. Kariirin Adi Komii siya nimbingikin iikam imiirin op baptais haiginiuwam. Mi siya kariirin hiniina boinki, kira wi Adi Komii siir naeyiu iir kigwini, siya siinanaiini mi siya wi inkam nwirin siir piu nasiinatkinii. Mi ti inkamin yio iikam imiirin wi Adi Komii siir naeyiu iirarar baptais haiginiuwi. Mi siirin wi siyar tirkii, iikamim simiir mhii kwoinau kwirii idwokaiyam. ³⁴Jon siya hiniina boinkin, an kara siir bidi kigin mi kara kimiirin pi ha boini, siya Adi Komii siir yinisimkin Iriig.

Jisis siya kamim siir kigna miriyyim nwiiya yikiuna

³⁵Mi iigwir nugakin, Jon siya siir kigna mirii inkam nwiso sowaka nwoy-akwoko Jordan iegbid. ³⁶Mi ta maeyau aiararin siyar kigwin Jisis siya pi napni. Mi siya ina boinin ti inkamin siya ini sibsibnan ywowin, siirin Adi Komii siya nikropkikin, iikam imiir whindiriraeram naowam. ³⁷Mi siir kigna miriyo inkam nwiso sowa hiriinan wakaeyo mi sowa ini Jisis siir mhoyiyar yamo. ³⁸Mi Jisis siya ha niyaekaowinin mi siyar kigwin sowa siir mhoyiyar niti. Mi siya sowiirin ina sriiwinin, kowa dimu diminim kigi, ha?

Mi sowa ina yowarkii boino siirin, Rabai, kira papi nwokaiigin. [Ti inigin siir inig mwoki mwowin, iikam nowomwarkaiyuwigin.] ³⁹Mi siya sowiir yai aka hiniina yowarkii boin, kowai winikignaki. Mi sowa ini saikar

yinkin amo, siir maeyauwa siya whwonkaiiya saiir nini kignakiyam. Mi sowa saika hirar nwoninaekwowako, ini ii aeyar digiriba. [Bieyin nad bidi ywowin ii kwiinanairga.]

⁴⁰ Inkam nwirin siir inigin Endrukin, siya Saimon Pitani nomousimkin. Ti inkam nwiswo Joni yai wakaeyo mi Jisis siir mhoiyya ha namo sowiir nwir ieya. ⁴¹ Mi biri kimiminkikin Endru siya ina yamsauwin siir yaowaeyin Saimon Pita siiram. Mi siya nini kigiuwun mi siya siir ini boiniu, krira Mesaia siir bidi kigo. [Mi inkamin siir inig mwokimwowin, Kraiskin, inkamin Adi Komii siya nikropkiyin iikam imiir whinkin-siis haiginiuwam] ⁴² Mi ti siya boina siir saiir mhoiyya mi siya Saimon siirin ina yikiunamin Jisis siiram. Mi Jisis siya siir kigwinin mi siya siirin hiniina boin, kira Saimonkin, kira Joni yinisimkin. Mhoiyya kiriir inigin wi Sifas kisina dapi. [Ti inigin siir inig mwoki mwowin Pitain. Grik simiir yaigina ha dapikin siya.]

Jisis siya Filip Nataniel sowiiram nikiunakin

⁴³ Mi iigwira Jisis siya nu haimii whirin Galili hiriir namam tirin mi siya Filip siir kigin mi siya kimidiniya siir boin, kira kanakar wit. ⁴⁴ Filipin yio om Betsaida hiran inkamkin. Endru Pita sima iripa om whiruwankim. ⁴⁵ Filip siya ha namin mi siya Nataniel siir nini kigiuwun mi siirin hiniina ini boiniu, ti inkamin biyya Moseskin si winboinkiyin, Yokwo Komii saiir, siirin krira bidi kigin. Mi profet kamim yim iriipi hiriinan siirar mi win boinkikin. Yio Jisiskin, Josepni yinisimin, om Nasaret hiranin siya. ⁴⁶ Mi Nataniel siya siir boinki, ti om Nasaretin dimin kibi whirki bi swoki imbiyamiminkin. Niingaka. Mi Filip siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, kira unkini kignaki siirin.

⁴⁷ Mi Jisis siya Nataniel siir kigwinin, siya siiram namin mi siya siirin hiniina boinwin, kima hoimgakin ti Isrelan inkam kibiyyin siir kigwin, siya bi niksisaekin mi siya yaimir bi nwowikin. Niingaka. ⁴⁸ Mi Nataniel siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, kira kariirin paniin paniina ninokninkinkin, ha? Mi Jisis siya siir yai aka hiniina swoki owarkii boin, kara kinaka nwo karamaeki windi, kara kiriirin iya Filip siya niki ikiuna karamaeyar niki owin, kara kiriirin pae pigin siir mii hirar niki idwowin saiirar ninokninkinkin. ⁴⁹ Mi Nataniel siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, kara kiriirin ina ninokninkinin, kira Adi Komii siir yinisimkin. Mi kira wi Isrel simiir iikamim simiir kigirkakan inkam nwowi. ⁵⁰ Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, kira ha naingwo tibmii kiingin, kara Adi Komii siir yinisimkin mi ta yaiya kara boina kiriir hiniin kara kiriirin pae pigin siir mii hir kigin, kira siir mii hir nidwowin mi kira ha naingwo tibmiigikin, aniya? Ya tariingina, ya dimin komii rani, mhoiyya kira wi dimin kirie komii komii kasa kig rani. Yim tiriiginim ini saiir haiburim. ⁵¹ Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boini, mhoiyya wi kimar kigi Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir anowin haiwaokiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimim wi kimar mi kigi ini haimii tamii wokiun apiuunim kariir kigam, Biyyan Inkam Komiiyin siiram. Iriig.

Inkam nwirin om Kena hir nonkwonakin mi op niinga saiirin Jisis siya tirkiya ini op waina yimbiyama

2 Mi ii kwoimaka wigkamwo om Kena nu haimii Galili hirano pi

nonkwonam tirko. Mi Jisis siir apua ya hir warar ninkin oka. ²Mi sima mi Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim simiiram warar yinkin ikiuna. Ta sowa nonkwonaina saiir kignakiyim. ³Mi mhoyiya sima wain opa ha kwiyae swokiyim mi Jisis siir apua kimidiniya siir boin. Wain opa sima bidi kwiyae swokiya, haimii simki bi swoki omaigikin. Niingaka. ⁴Mi Jisis siya saiir yai aka hiniina yowarkii boin, wig, kira kariir kipi boin, hiriinan tiramin, yio kariirar diminkin. Kariir iya bi niki imbinika, kara kanakana niisi mauunana hiniin kara yipikin. ⁵Mi siir yopiiya ti kamim ti digworaekwo imiir diriraerarim simiirin hiniin asi boinka, diminin pi siya boini, kima tiram mi kima pa tir.

⁶Mi Isrel simiir iikamim sima winboinkiyin, siyu whirin siya hiniina boinkin. Iya sima nae naeyam tiriyim, biyin inop tiki diu mi mhoyiya dae. Mi sima kamhau komii komiiyim Judamiyim iriiyar ira nwowi mi ti kamhau iriiyar irim sima irira opim 20 galans mi 30 galans minanar pi ywowin. ⁷Mi Jisis siya simiir boinki, wara kamhau imiirin op kunaokaigi. Mi sima ha kunaokaiyim ini yaigiyaiyi yaiki inkikiniyim. ⁸Mi iya sima ha kunaokai digiyim mi siya simiirin ina boinkiyim, kima op nhirim ti inkamin ta wigwas naeya saiir kigriraowin siiram tiki tibna kunanam. Mi ta Jisis siya boina saiir mhoyiya sima opa ina tibna kuna hainamim siir hauuwam. ⁹Mi ti inkamin siya ta opa Jisis siya tirkiya wain nikpitmaigiyi saiir kwiyae kiuwin, op wain nimbiniyama mi siya bi ninokninkinkin, sima ta opa papi namisi haiga. Mi ti kamim ta op aiir nonkwo diriraerarim yim sima ina ninokninkininim, maeyauwa sima haiya. Mi ti inkamin ta wigwas nae aiir kigriraowiyin, ina yikiugiyin ti inkamin wig nonkwonain siiram, ¹⁰nim krima hiniina tirikim, iikam imiirin bii pi

wain kibiki kibi iirar hauu kwiyaei. Mi iya sima hoimgak kwiyenanaekiiyim mi iki wainin biyerigsim nwowiyin yipi hainiingi hauu kwiyaei. Mi nikira hiriinan bi tirkin. Nikira wain kibiki kibiyin kimidiniya mhoyiya hauu iikam ima kwiyaeamin.

¹¹Ya tariigina ya dimin kirie komi-ya Jisis siya tira biigi bii saeya. Siya ta saiirin om Kena nu haimii Galili hir nwowin siir hir tirkin. Mi ta iya siya siir kirie komiia mi siir dimin miyik miyikim Adi Komii siya hauuwun siir, siya kamim siir kigna miriiyim simiirin saiir niisi mauugin. Mi wa ha nwoki aingwo tibmii kiininim Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. ¹²Mi ta saiir mhoyiya Jisis siya mi siir apu aeya mi siir nomousisim ima mi kamim siir kigna mirii ikim, sima ina yamim om whirin siir Kapaneam. Mi sima ii nhirim hirar mi o. Iriig.

**Jisis siya iikamim Adi Komii siir
omaka aiir haiginim
digworaekwo iikam nhirkim
sainam simiir nhinikriropkikin**

(Mt 21:12-13; Mk
11:15-17; Lk 19:45-46)

¹³Mi Juda simiir iikamim wou sima nikwo aeyana Pasova ini kingiin nwowa. Mi Jisis siya om Jerusalem hiriir asi namkin. ¹⁴Mi iya siya Adi Komii siir omaka aiir nouapninopkainamin mi siyar kig iikamim sima bulmakau, sibsib mi ipiyin, sim haigini iikam nhirkim sainim. Mi yim sima umir pi simiirsiyar mi haii. Mi siyar kig, ti kamim sima kam nhirim nu whiranim simakar nidwokaiyokaii, ipii kwiruwar Isrel simiirgi simiir umira saiirgisaiir ninowana haiyam. ¹⁵Mi siya ti hiriinan digworaekwowim simiir kigin mi siya uridin ha haiyin, kimidiniya brouwisidnan yonkwokwo

mi siya ina nhinkii piiryimoknamin sibsib, bulmakau minim simiir mi kamim umir ninowana haiiyim simiir warar. Mi siya simiirin ina yinkinaeyokiyok piiryimoknaniyam. Mi hii minim simiir warar yinkin iriid nhimnhinkiiyam mi simiir umirim ini maeyau maeyau iswapiyar ywowamim.

¹⁶ Mi siya iikamim yipiki ipiyin min haiginim iikam nhirim sima sainam siya simiir boinki, ti kimiir ipiyin minim ti hainaniyam. Kara pi boriisopi kima kariir Adin siir omaka saiirin hiniin tirim. Maeyaua iikamim ninkiniuwiya dimin taemin wokiyok sainiya saiir hiriinan nwowim. ¹⁷ Mi kamim siir kigna miriyyim sima yai kwira Yokwo Komii sima mwan kiga, saiir swoki aingwowaikaigi. Saeya hiniina boinka, Adi Komii, kariir kwoin komiyyin kiriir omaka aiir sibgu kigriraowam naingwowi, kara ha naingwowi, saeya wadie hiriyyar dwo.

¹⁸ Mi ta siya tirkiya saiir mhoyiya Isrel simiir kaunselin simiir biyan kamim ina yitim. Mi sima ha nitim siiram mi kimidina siir ini boini mi kiriirin Adi Komii siya nwoaiginiyuwi inig komiigak hiriinan tiram mi panao kira pi dimin kirie komii whir tir krimiir whwonkam idain, krimiir niisiimauwam.

¹⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kima ta Adi Komii siir omaka aiir niininkii mi kara saiirin wi ii kwoimuwar swoki kwamirii ninikougii. ²⁰ Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin, ta Adi Komii siir omaka saiir miriyya biwiyim kamnwis iriyyar whira miriiga. Mi nikira ha boinkin, saiirin wi ii kwoimuwar kwamirii ninikougii wi dig nwo rani. ²¹ Jisis siya Adi Komii siir omaka saiir bi boinkin. Niingaka. Siya siir piu aiirar boinkin. ²² Mi mhoyiya kamim sima Jisis siir nisomaokiyim mi siya ha naonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidnin-

siin idwo ie hirankin. Mi kamim siir kigna miriyyim sima yaiya biyya Jisis siya boina saiir swoki aingwowaikaigiyim mi sima haniingi yaingwo tibmii kiingi Adi Komii siir yayim biyya sima winkiyim Yokwo Komii simiiram. Ya ta yaiya ya Jisis siir yaimwo aeyairga.

Jisis siya iikami kwoin bidi yinokninkinin

²³ Mi Jisis siya om komii Jerusalem hirar niki owin, Judami iikamim simiir ii komiyya wou nikwo aeiya Pasova mi ta maeyau aiirarin iikam kasa rani, dimin kirie komii komiyyim Jisis siya tirim simiir kigim. Mi ti dimin hiriinan sima kigim iikam kasa rani, naingwo tibmii kiingiyim siirim. ²⁴ Mi Jisis siya simiir naingwo tibmiikiin aiir bi naingwo tibmiigikin. Niingaka. Mi ti hiriinan saiirsika siya, hiniin paniinsi yaingwosi siirin simiir iin hauuwim. Dimusi rani, siya iikam simiir kwoin imiir bidi yinokninkin kiin. ²⁵ Siya iikamim simiir kwoin imiirin bidiyar yinokninkinin. Mi siirin inkam nwirki bi haiburgin iki iikamim simiir kwoin imiir ninokninkinim mi sima siirin wi inkam nwirki swoki boinmauu rani, iikam simiir kwoin imiirin. Niingaka. Iriig.

Jisis siya Nikodimas saika boinaigin

3 Inkam nwirin siir inigin Nikodimaskin, siya Isrel simiir iikamim simiir kigriraowiyim biyan inkamim simiir nwirkin siya Farisi inkamkin. ² Mi iigwir niyyaka siya Jisis siiram yamwii. Mi kimidiniya siir ini boiniu, inkamin iikam nowomwarkaikiyuwiyin, krima bidi yinokninkinim, kiriirin Adi Komii siyar nikrop iuungikin dimin kirie komii komii krimiir niisiimauwam. Inkamki simiir tirim wi dig nwo rani, Adi Komii siya siir whinkinsiis haiginiu karamae nwowi ti dimin iiram. Niingaka. ³ Mi

Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kiriirin pi ha boini ta yaiya yaimwowaiga. Inkamin yinisimnan yaeya swoki aokaina karamae nwowi siya wi Adi Komii siya kigirkakiyim digworaekwo whiekakim wi simiir kig rani. Niingaka. ⁴Mi Nikodimas siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin waibiyie niki owiyin mi siya wi paniina swoki ami siir yopiini mhiinauwun, siir swoki aokainakiyim, ha? ⁵Mi Jisis siya siir yai aka ina swoki owarkii boinkiyin Kara kiriirin yaimwowar boinki, inkamin op baptais karamae nwowi mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiuin siirin kwoin rirmiiya nwowiyin siir hauu karamae nwowi siya wi dig nwo rani, Adi Komii siya kigirkakiyim siir digworaekwo whiekakim simiir kigim. ⁶Mi inkamin siir yopiigi naokainakiyiyin yio nu tiranar inkamkin mi yipiki inkamin Adi Komii siir naeyiuin kwoin win siya hauuwiyin, yio siya wi inkam win nwowi. ⁷Kira ta yaiya kara boinkiya kiriir sairsi kipi nanaaki Adi Komii siir naeyiuin kiriirin wi kwoin win siyar hauu haiginiuwu. ⁸Opuda ya hindanki pa hugnani mi tindanki pa mi hugnani. Mi kira saeya hugiyim pa wakaei mi kira sairin ha ninokninkin tani saeya pindanki hugnaniya mi ini pinda hugnama. Adi Komii siir naeyiuin ini ta sair hiriinan yowin. Krma ninokninkin tani siya dimin taemin imiirin paniin paniina tiri mi iikam imiirin paniin paniin whinkinsiis haiginiuwu. ⁹Mi Nikodimas siya Jisis siir swoki srii, ti dimin hiriinanin wi paniina nimbiyami, ha? ¹⁰Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, kira inkam komiiyairgin mi kira iikamar mi owomwarkaiyuuwikin mi kiriir ninokninkina iki digworaekwo whiekakim simiir ninokninkina ini Isrel simiir iikamim simiir ninokninkina sair haibura. Mi kira ti digworaekwo

imiir ninokninkin karamae dimusi nwokin, ha? ¹¹Kara kiriirin yaimwowar boinkii, nim krma diminin krmar ninokninkinim mi krmar kigim simiirarar boinkim. Mi wim kima iinokiinokin ti yayim krma boiniyim pi yaewan simiir kindiyiuwani. ¹²Mi kira ti digworaekwoim nuanim kara kiriir boinmimauuim ti dimin hiniinim yinisimnan yopiigi swoki aokainaki mi opud kira simiiram naingwo tibmii kiin karamae nwowi mi kira wi paniina naingwo tibmii kiini kara Adi Komii siir omin ninomor kou hir nwowin siir digworaekwowim simiir boinmimauuwi, ha? ¹³Mi karairgin Adi Komii siir omin siir hiran inkamin, karairgin inkamin Adi Komii siir omin ninomor kou hir nwowin siir hiranki niunaiiniyin. Kanakanairgin Adi Komii saikar nwowin siir om iir bidi bidiniyar.

¹⁴Ini Moseski si nonkwokwowin mipugin mi paeyaka ha nikin koginankiigiya ini siir hiriinan yowin, maeyau siiyin nu apa niinga sair hir. Mi ti hiriinan siyiuin iikamim sima kariirin ninomor kouan inkamin paeyin hiiniya nirioninkinin saikar wi hiriinanar mi inkin irinu inansiingii. ¹⁵Mi iikam whiekakim kariirim naingwo tibmii kiini sima wi omwai Adi Komii saikar waiyayokiyokiikaeyami iinokiinokin. ¹⁶Adi Komii krimiir Wanin siya iikam whiekakim nuanim simiiram naingwokwonanaeikin mi siya siir yinisim nwirkinwiruwan siir asi nikropkikin. Mi yipiki siiram naingwo tibmii kiini sima wi nao rani mi wi kigugu iguski rani. Niingaka. Sima wi omwai hiriyar waiyayokiyokiikaeyami Adi Komii krimiir Wanin saikar ¹⁷Adi Komii krimiir Wanin siya siir yinisim iirin iikamim nuanim simiir hidam bi nikrop iuungikin. Niingaka. Siya

minam nitkin iikamim nuanim simiir nanmaiwarkainam naowam.

¹⁸ Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmii kiini Adi Komii siya siirin wi warar ninkin hid rani mi siya wi maeyaua paeki nwowa wi sair wara nam tani. Niingaka. Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowin siirin Adi Komii siya bidi hidin. Dimusi rani, siya ti Adi Komii siir yinisim nwrki nwrurwan siiram bi naingwo tibmiigin.

¹⁹ Adi Komii siya iikam imiirin hiniina hidgim, kariir yayim ini bieki whwoy-anan ywowim. Kara ti nu iirin minam nitkin Adi Komii siir dimin taeminim simiir niisimauuwim mi sima Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiiram bi naingwokim, sima nuan dimin biyeyim simiiramar naingwo kripkagim. Dimusi rani, sima dimin biyie tiram naingwokim. ²⁰ Mi yipikin siyu biyie tiriyim, yim Adi Komii siir yinisimin paenan niyuaeyin yim siir io omomkin. Sima Adi Komii siir yinisimin siir siyu iir sibgu apim pi boriisopi. Dimusi rani, dimin taemin biyeyim sima tiriyim wi si nhinkiisi. ²¹ Mi yipiki siyu miyik tiram naingwowim yim Adi Komii siir yinisimkim bienan whwoyaeiyim kariiram wit. Mi siya iikam imiirin siyu miyikin Adi Komii siya naingwoin siya tiram wi simiir nwoki iisimauuim. Iriig.

Jon siya ha boinkin Jisis siya yipikin

²² Mi ta sair mhoiia Jisis siya mi kamim siir kigna miriyyim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi sima omisim whirin nu Judia hir nwowin siir yam. Mi sima ii nhirim hirar ywo mi sima iikam imiirin op ina baptais haiginiuwim. ²³ Mi Jonin yio iriipi hiriinan iikam imiirin op ina mi baptais haiginiuwim om Inon Selim kingiin hir. Dimusi rani, ta maeyau airin op kasa rani mi iikamim siirin mi-

nam nini kignikim siya op simiir baptais haiginiuwim. ²⁴ Herot siya Jon siir bi niki hiugripkiikaigin maeyaua mi biyie miriia sair.

²⁵ Mi Jon siir kigna mirii kam nhirim sima Judami inkam nwirin Isrelanin saikar ninkinwamwarkii boinkim. Sima op baptaisni siyiuin siir ninkinwamwarkii boinkin. ²⁶ Mi sima asi nitkim Jon siir kigniyam. Mi sima siir boin, inkamin iikam nowomwarkaiyuwiyin, kira ina ninokninkinin inkamin kinaka nwowin Jordan iegbid mirmii hirin siirin kira krimiir boinin. Tariinanin siya iikam kasa bi baptais haiginiugin. Mi iikam whiekakim ini siiramar ninantionanamim mi sima krimiiram nit rani. ²⁷ Mi Jon siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin dimin whirin siir kwoin airgi bi swoki haigin, kiriirin siyar bidi boinki pi kira hai.

²⁸ Kima bidiyar wakaeyim yayim kara boinim, kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin iikam imiir whinkinsis haiginiuwam si rani. Niingaka. Yio siya ini kariir mhoiia nitin. An kara biia minam nami, hindara boinmimauuami sima siir nwoki inokninkinim.

²⁹ Inkamin wig nonkwonaeiyin ta wiga ya siirgisiirairga. Mi Jisis siya ini ti inkamin siir hiriinan ywowin mi nim krima iikamim yipiki siiram naingwo tibmiyyim nim krima ini siir wignan ywowim. Mi iia siyar wakaewiniyyim siir nwirin ini nitin mi siya pi maigimaairga nwowini. Mi siya dimin taeminim siya boinim simiir wakaeyim siya pi maigimaairga nwowi. Kariir hiriinan ta maigimaairga komiigak kara mi owa sair hiriinan. Kara Jisis siir nwrkin. Kara siir yai air wakaesibwinin kara hikak bi nwowinkin, kara ini maigimaairgar ywowinin. Kara hik karamaeka iikamim siiram ninantionanamim simiiramin.

Niingaka. ³⁰ Mi kara ha naingwowi siir inigin kougikouwa damki mi an kara ha mi aingwowi kariir inigin yio nuginuwa dokwokopoukimaigik.

Siya yipikin ninomor kouanki nitin.

³¹ Jisis siya Adi Komii siir omin siir hiranki nitkin mi nuan iikamim simiirin ini siyar haiburim. Mi yipikin nuanki nitim, yio ini nuan digworaekwowim simiiraramar naingwowin. Mi yipikin Adi Komii siir omin siir hiranki niti, yio wi digworaekwo whiekakim simiir haiburi. ³² Dimin taeminim siya kigim mi siya wakaeyim siya simiir asi boinmimauugin. Mi inkam nwrkin simiir bi swoki wakaeyokna diriraerarkin. Niingaka. ³³ Mi yipiki siir yai aiir sibgu wakaeyokna api, yio hindara nanaakninkii haiginiuwi ta Adi Komii siir yaiya ya yai kaimwoka. ³⁴ Mi inkamin yipiki Adi Komii siya nimbingiyin mi ha nikropkiyin, siya wi Adi Komii siir boinmimauwi. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiuin siirin siya bidi yinkiniukikaiyin mi siirin siyar whinkinsiis haiginiuwi ta mii aiir miriiyamin. ³⁵ Adin siya siir yinisimin siiram pranaepranae bi naingwokwonanaeikin. Mi siya pi siirar mi kigninkini digworaekwo whiekakim simiir kigirkakamin. ³⁶ Mi yipiki Adi Komii siir yinisimin siiram naingwo tibmii kiini, siya wi inigakar nwoyokiyokiii iinokiinokin. Mi yipiki siiram wakaeyokna karamae nwowiyin siya wi omwai waiyayokiyokii rani, iinokiinokin. Niingaka. Adi Komii siya siirin wi io prasae nwo rani. Mi siya siirin wi hiriyyar nonkwoninwoimwiirninkin kripkaii. Iriig.

Jisis siya nu haimii Sameria hiran wiga saikar boinaigin

4 Farisi kamim Mosesni siyiu komii siir napiyim, simar waka, iikam whiekakim ini Jisis siiraramar yamim, simiirin op siya baptais haiginiuwam, mi siirin ini siya haiburin. ² [Simiirin Jisis siyar bi baptais haiginiugin. Niingaka. Simiirin kamim siir kigna miriiyim sima baptais haiginiugim.] ³ Mi iiya Jisis siya hiriinan wakaeyin, Farisi kamim sima bidi yinokninkinim mi siya nu haimii Judia siir asi haiburgigin. Mi nu haimii Galili hiriir asi swoki amkin. ⁴ Mi iiya siya ti siyiuin nu haimii Galiliya namiyin siirar niki apamin mi siir kwoinin Adi Komii siya swoki hiurworwokaigi, siyiuin nu haimii Sameria namiyin siir napriokiinamim.

⁵ Mi siya omisim whirin nu haimii Sameria hiranin siir yimbiyam. Ti omin ini nu maeyaua Jekopki si hauuwa siir yinisim iir Josepni numirim ini saiir kingiin hir nwowin. ⁶ Mi ti aeyawieyin op sima kunaeyin ta maeyau aiir nwowin, siirin Jekop siyar nopgikin. Mi Jisis siya piugi piyaokin mi siya ti aeyawieyin saika kingiin hir ini idwo mi ta iya ya nabiebobwoka.

⁷ Mi Jisis siya hirar niki idwown mi wig ira Sameria hirana ina yita op kunanakiyam, ti aeyawie iir. Mi Jisis siya kimidiniya saiir boinki, kira kariirin op kuna hauugi, kara kwiyaeyam. ⁸ [Mi kamim siir kigna miriiyim yim ini om komiyya hiriir yamim nae sainam.] ⁹ Mi Jisis siya saiirin hiriinan boinkiyin mi ta Samerian wiga ina yowarkii boina, ni kira Isrelan inkamkin mi ankara Samerian wiga mi kira kariiramn opam dimuam boinkin, kira kwiyaeyam, ha? [Isrel simiir iikamim mobmir mob minim Samerian iikamim krime nae kwiyaeyim simiirara bi ningi-

gir ae kwiyaekim. Sima ha naingwo tibmii kiini wi Adi Komii siya pi boinisi yim miyik rani.] ¹⁰ Mi Jisis siya saiir yai aka hiniina yowarkii boin mi kira diminim Adi Komii siya prii-hauuwiyim kiriir mi kira kariir mi inokninkini ti opam kiriiram sriiyin mi kira kariiram pi op miyika iikam imiir whinkinsiis haiginiuwai omwai Adi Komii saika waiyayokiyokiyim pi saiiram nwoki sriiyim. ¹¹ Mi ta wiga siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkam komii, kira two karamaeka mi tiki aeyawieyin siir opa kingiin kingiin nwomai rani. Mi kira ta op aiirin pi paniin paniina haii, iikam imiir hauuwam simiir whinkinsiis haiginiuwam, omwai sima waiyayokiyokiyim, ha? ¹² Ti aeyawieyin krimiir brougaeyin Jekop siyar hauugigin krimiirin mi siya mi siir yinisisim ikim yim sima siirar mi kwiyaekim. Mi siir bulmakau sibsibim yim iriipi hiriinan ta op aiirar mi kwiyaekim. Mi kira ha naingwowi, kira ini Jekop siir haiburin, ha? ¹³ Mi Jisis siya saiir yai aka hiniina yowarkii boin, iikamim ta op aiir kwiyaeyim, yim wi kwoinkar swoki haei. ¹⁴ Mi yipiki kara hauuwi ta op aiir, yio wi kwoinki haei rani. Niingaka. Mi taka opa kara hauuwana, siir whinkinsiis haiginiuwam, ya wi sinkai rani, ya wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami iinokii-nokin. ¹⁵ Mi ta wiga saeya ina swoki boinkiya siirin. Inkam komii, kira wara op hiriinana kariir whauugi mi mhoyiya kariir kwoinin wi haei karamae nwoki owim. Mi kara wi tiriir swoki it rani, op kunanakiyamin.

¹⁶ Mi Jisis siya saiir boinki, kira kiriir kam iir tini ikiunaki. ¹⁷ Mi ta wiga siir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kam karamaeka. Mi Jisis siya saiir yai aka hiniina yowarkai boin, kira kaimwower boini, kira kam karamaeka. ¹⁸ Biyya kiriirin kamim iriyyara iki onkwona mi

wara kamim kinaka nwowin yio kiriir kamki kam tani. Ta kiriir yaiya ini kaimwower yowowa. ¹⁹ Mi wig saeya siir boinki, inkam komii, kara ini hainiingi yinokninkinkiya, kira profet inkamkin. ²⁰ Krimiir brougaeyim yim sima Adi Komii siir inig iirin iripa ti mhiu iir haingiriyu hainanikim. Mi wim kima Isrelan iikamim, wim kima ha boini, krima Adi Komii siir inig iirin om komii Jerusalem hirar hainan iski.

²¹ Mi Jisis siya saiir yai aka hiniina yowarkii boinki, wig, kira kariir yaiya kaimwo saiir dwoki. Iigwira saeya nimbini, krima Adi Komii siir inigin wi ti mhiu iir hainan tani mi wi om komii Jerusalem hir mi hainan tani. Niingaka. ²² Mi wim kima Samarian iikamim, wim kima diminim kima kig karamae nwowiyim simiiram hainanikim. Mi nim krima diminim krima kigninokninkinim simiiram hainanikim. Dimusi rani, Adi Komii siir miyia iikam nanmaiworkainaeiya Juda iikam krimiir hiriir nimbini. ²³ Mi iya ta ii aeya nimbiyamana ini kingiin nwowa. Mi iikamim yipiki naingwo tibmii kiingikiinim mi Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun siya simiir whinkinsiis haiginiuwi mi sima siir inigi inig iirin siyiu miyiki miyik iirar hainani mi Adi Komii siya ti hiriinan iikamim siiram naingwo tibmii kiiniyim mi siir inig iirgi iir hainaniyim simiiram naingwowikin. ²⁴ Adi Komii siya piu karamaekin, siya ini siir naeyiun siir hiriinan yowowin. Mi yipiki siir inig iir hainani, sima wi daingwo tibmii kiin. Sima wi piu ara kipi hainan, sima simiir mhiu kwoinin warar hauu iuguski.

²⁵ Mi wig saeya siir boin, kara bidi yinokninkina Mesaia siya wi sipi niti, inkamim Adi Komii siya nimbingiyin krimiir whinkinsiis haiginiuwam, sima dapiyin Krai. Mi iya siya niti, siya

krimiirin wi dimin kasakasa nowomwarkaiyi rani. ²⁶ Mi Jisis siya saiir yai aka hiniina yowarkii boin, karairgin, kraisin, ti kinakar boinin.

²⁷ Mi iiya siya saika niki boinaiyin mi kamim siir kigna miriyyim ina yimbiniyyim. Mi iiya sima hiriinan kigim sima ini mouni haniina siinkaokiyim. Dimusi rani, siya ta wig anaka boinaigin. Mi siirin inkam nwrki bi swoki boinkin hiniin, kira dimu diminim naingwowi? Mi kira saika dimuam boinkin?

²⁸ Mi ta wiga saiir op twowa ini hirar kwaiburgika. Mi saeya ina iwitama oma hiriir. Mi saeya iikam imiirin dimin taeminim siya boinin saiir simiirar ini boinoudninkiniu. ²⁹ Mi saeya kimidiniya simiir ini boiniu, kima unki it, iki inkamin dimin taeminim kara tirim biyya simiir haknoudninkinin, tari Kraisi siya piyamisi owin? ³⁰ Mi sima om hir haiburgigim mi sima ina yamim Jisis siir kignakiyam.

³¹ Mi iiya ta wiga saeya om hirar niki owa mi kamim siir kigna miriyyim sima naeyim siiram ha nonkwowim mi ina boinin, inkamin nowomwarkaiyiuwiyin, kira nae ti ae. ³² Mi siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara bidi yaeyin, naeyin kima ninokninkin karamae nwowin siir. ³³ Mi kamim siir kigna miriyyim sima, sima simar yinsrii ansriina. Mi siiramin nae inkam nwrki hainanikin, ha? ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kariir naeyin yio hiniingin, kara ti inkamin kariir nikropkiyin kara siir kwoin iirarar dap. Mi kara miyya siya nimbingiya kariir saiir dankabimbidiigi.

³⁵ Wim kima hiniina boinikim, bwanim pi whiyya nwokii mi sasaeyim pi sasa wai haniingin nwokii. Mi kima pi hainii ningugu haii. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, kima iki numiran sasaeyim simiir kigi,

sima sasae wai bidi ywowim. Kima simiirin hindara ti inguguae. ³⁶ Mi inkamin numiran sasaeyim simiir ningugu haiiyin, iikam nhirkim sim sainam yio ini ti inkamin, hinda tinda namiyin, iki iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyam ini siir hiriinan ywowin. Mi sima ha sibgu wakaeyoknaei mi wa nwoki aingwo tibmii kiinin. Mi iinokiinokin sima wi omwaiyar nwoki waiyayokiyokiikaeyamim. Mi inkamin ti sasae imiir ninkinin mi inkamin ti sasaeyim wai nwowiyim simiir ningugu haiiyin, sowa nwisairarin pi maingimarga nwoswowi. Mi yipiki Adi Komii siir yai aiir boinmimauwiyim mi yipiki iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyyim, Adi Komii siir yai aiir wakaeyim, yim ini ti inkam nwisowiir hiriinan ywowa. ³⁷ Ta yayia ya kaimwowaigra. Inkam nwirin yio hindara niyokninkinami mi nwirin yio wi hindara ningugu haiyami. ³⁸ Ta kara nikropkiya kimiirin ya numirim inkam nhirkim niyokninkinim simiir sasae imiir ningugu hainan ywowa. Ti numirim yim inkam nhirkim niyokninkinkim. Ya ini biigi bii sima boinmimauwa kariir yai win kibiya iki iikam nhirim simiir, ini saiir hiriinan ywowa. Mi wim kima ti yai win kibi kibiyim iki iikamim biyya naingwo tibmiyyim wi simiir swoki boinmimauuwami.

³⁹ Mi mhoyiya nu haimii Sameria hiran iikamim sima Jisis siiramin ina yaingwo tibmiyyim. Whisarii rani, sima ta wiga saiir yai aiir wakaekim. Saeya hiniina boinka, siya dimin taeminim biyya biyya kara tirim mi tariinan mi tir ikim, siya simiirin ini hiriyyar haknoudninkin digiyin. ⁴⁰ Mi iikam whiekakim om Saika nu haimii Sameria hiranim sima Jisis siiram ha nitim mi sima kimidiniya siir srii siya simaka hir mi owim. Mi Jisis siya sima iyyim kwisa ywo.

⁴¹ Mi iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyim sima ina yaingwo tibmii kiinim. Dimusi rani, sima siirgisiir yayar wakaekim. ⁴² Mi sima ta wig aiir boin, tariinanin krima siir yai aiiramin bidi yaingwo tibmii kiingiyim. Krima yayia kira boina krimiir saiir bi naingwo tibmii kiingim. Niingaka. Krima asi naingwo tibmii kiini krima krimiir wiingi wiingar wakaekim. Mi krima bidi yinokninkinkiyim siya Kraiskin, nuan iikam whiekakim krimiir nanmai-warkainain inkamin siya. Iriig.

**Jisis siya gavmani mii miriiyin
inkam nwirin siir yinisim
iiir haiswoniskiigikin**

⁴³ Jisis siya hapaiirin iiyo kwisa ywo. Mi mhoyiya siya hir haiburgigin mi ini nu haimii Galili hiriyyar swoki amin. ⁴⁴ Jisis siyarin, hiniina boinkin, siir oman iikamim sima profet inkamin siirin ha bi naingwowikim siya inkam komiigin mi inigakin. Niingaka. Sima hiniina bi naingwowikim. ⁴⁵ Mi iiya Jisis siya siir oma hiriir swoki amin mi Galili hiran iikamim sima siiramin ini maingmairga ywowinim. Dimusi rani, dimin taeminim siya tirim Judami ii komiyya wou nikwo aeyia Pasova om komii Jerusalem hir sima bidi kigmimikim.

⁴⁶ Mi Jisis siya om Kena nu haimii Galili hiriir swoki amin, omin opa siya tirkiya wain nikpitmaigiya siir. Mi om Kapaneam hir nwowin gavmani inkam komii nwirin siir yinisim yinkamiyinin makakin. ⁴⁷ Mi siya wakae Jisis siya nu Juda hir bidi haiburgigin mi siya nu haimii Galili tirii nitam tari. Mi siya ha namin Jisis siiram mi kimidiniya siir ini boiniu, saika namim om Kapaneam hiriir siir yinisim iiir nini haiswoniskiyuwim. Siir yinisimin ini nao kingiin nwowin. ⁴⁸ Mi Jisis siya siir boinki mi kima, kara dimin kirie komii komii tir karamae nwowi mi kima wi kariiram

naingwo tibmii kiin tani. Niingaka. ⁴⁹ Mi ti inkam komiyyin siya hiniina boinki, Biiyan Inkam Komii, kira kanakar wit, kariir yinisim iiir kignakiyam. Yinisim ieya naonamin yio miyyik rani. ⁵⁰ Mi Jisis siya siirin ina yikropkiyin, kira ti am kiriir yinisimin wi omwaiyar swoki waiyaei. Mi ti inkamin siya Jisis siir yai aiir wakaeyin mi ina yamin. ⁵¹ Mi iiya siya ha swoki haiyiug apnamin mi kamim siir miriiyim, sima siirin siyiu hir yapiyiskaiwin. Mi sima boin siirin, kiriir yinisimin ini wadieyar swoki owin.

⁵² Mi siya kimidiniya simiir srii, paki hiniin iiya wadie sae nwokikin kariir yinisimin, ha? Mi sima siir boin, siir piu huua kiniya ii nabie bopwo digika.

⁵³ Mi ta yayia sima boina siir, saiir mhoyiya mi siir adin ina swoki aingwokiyyin yayia Jisis siya boina ii nabie bopwo hiniin kiriir yinisimin wi omwaiyar swoki waiyaei. Mi siya mi siir yinwig ima simaniyyin ini hiriyyar yaingwo tibmii kiin swokiyim Jisis siiram.

⁵⁴ Mi ya tariigina ya dimin kirie komii kwisaka aeya, Jisis siya tira iikam imiir niisiimauuam, iiya siya nu haimii Judia hir haiburgigin mi ha napnamin nu haimii Galiliya hiriir. Iriig.

**Jisis siya inkam nwirin whiinausim
kwira Betesda dapiya saiir
hir haiswoniskiigin**

5 Mi tiriiginim yim dig nwokiyim mi Juda simiir ii komii kwira nae iripa haingiriyiu aeyia ina yimbiyama. Mi Jisis siya asi swoki amkin om komii Jerusalem hiriirin. ² Mi om komii Jerusalem hirin anowin napninopkainamiyyin iikamkim sim kiyaininopkainamiyyin sibsib siir kingiin hirin whiinausim kwira ini hir nwowa. Mi iikamim sima Hibru simiir yaigina hiniina dapikim Betesda. Mi ta whiinausima saiir kingiin hirin iuruwim iriyyara nwowi

iikamkim sim nidwowam. ³Mi iikam whiekakim makak makakim ini hihar ninidwodwokaowim. Iikamim nhwokwisaeyim mi iikamim igrib iindib niimwowaeyao minkin kipiyyim mi iikamim kiu min naoninsimsiririu ikim. Sima minam ninidwodwokaowi Adi Komii siir paekwosimin siya tirkiyim op aiirin imigak nwokiyam. ⁴Mi ii nhirim Adi Komii siir paekwosimin iki siya niuunaiiniyyim mi ta whinausima pi imig iga siya nauni iniunui. Mi inkamin iki biigi bii natmainamiyin ta opa Adi Komii siir paekwosim ieya tiriya mi ta siir ma pa digi. ⁵Mi inkam nwirin iuru hir nidwowin biewiyim maki siya niyyim kam nwir iuur iriyyar whoingim (38). ⁶Mi Jisis siya ti inkamin siir kigin siya hir whinin mi siya ina yinokninkikiyiyin siya maki kwokiyaeaya bi niigin. Mi Jisis siya siirin hiniina boinki, kira hiniina naingwowi kira wadie swoki okiyim, aniya? ⁷Mi ti inkamin maki niinanaekaigiyiyin siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, Biyyan Inkam Komii, iiya Adi Komii siir paekwosim ieya tirkiyiyim ta op aiirin mi kariirin inkamki haidunamam whaowae ta whinausima saiir aowa hiriirin. Mi kariirin pi nhirkim swoki haiburi, bii pi sima natmaidunami.

⁸Mi Jisis siya siir boinki, kira dinsiin okwoki mi kiriir nibmir aiir hai mipa dapnam. ⁹Mi biri kimiminkikin, ti inkamin siir ma ina digiya mi siya ini siir nibmir aiirar yinsiin hainamin. Taka iiya ya Judami ii komiyya piu siisiya Sabat, iiya dimin taemin sima tir karamae nwowiya saeya. ¹⁰Mi siya nibmir ha hainamin mi gavmani inkamim sima ti inkamin Jisis siya nwowaiginiugiyiyin wadie siir sriwin, tapa Judami ii komiyya piu siisiya Sabat, dimin taemin tir karam nwowiya saeya mi kira wara kiriir nibmira saiir dimusi hainanikin. Moses siir

siyiuin hiriinanin siirin igbidgak bidi ywowin. ¹¹Mi siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, inkamin wadie kariir nwowaiginiugiyiyin kariirin siya nokmwin haigikin ta kariir nibmir aiir ninsiin hainaniyamin. ¹²Mi sima kimidiniya ti inkam iir swoki kwasrii, yipikin kiriir boinkiyin ta kiriir nibmir aiir hainaniyamin, ha? ¹³Mi ti inkamin wadie Jisis siya nwowaiginiugiyiyin siya bi ninokninkinkikin ti inkam iirin. Dimusi rani, Jisis siya siir bidi haiburgigin mi siya paniinsi yinokninkinkisi, iikam kasakiwaeyao hir nokwowim.

¹⁴Mi mhoyiya Jisis siya siirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hir kigin mi siya kimidiniya siir boin, wakae, kira mhoyiya wi dimin whir kipi swoki tir. Niingaka. Kira hiriinan tiri mi ta hika mhoyiya kira haii, ya wi hika biyya kira haiya wi saiir haiburi. ¹⁵Mi ti inkamin ha namn siya kimidiniya Juda simiir inkam komii komiyyim simiir ini boiniu, ti inkamin wadie kariir nwowaiginiugiyiyin yio Jisis siyairgin. ¹⁶Mi ti Isrelmi inkam komii komiyyim sima Jisis siirin siyiu biyie asi tirkim. Dimusi rani, iikamim maki niyyim simiirin siya Juda simiir ii komiyya piu siisiya Sabat, dimin taemin whir tir karamae sima nwowiya siya saiir haiswonimniskiigin.

¹⁷Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kariir Adin siya iinokkin hiriyyar miriigin. Mi an kara iriipi hiriinan asi mi mirii. ¹⁸Mi ta yai hiriinana Jisis siya boina mi Isrel simiir biyyan inkam komii komiyyim siir nisomaowam asi tirkim. Dimusi rani, ti makak iikamim siya haiswonimniskiyyim Judami ii komiyya piu siisiya Sabat, dimin taemin tir karamae nwowiya sasa rani. Niingaka. Sima siirin io minsi nwokim ta siya boina hiniin, Adi Komiiyyin kariir Adgin. Mi siya ini

inkam komii siya siyar swoki onain Adi Komii siir hiriinanin. Mi siirin saiirsi ni-somaowam tirkim. Iriig.

**Adi Komii siya siir yinisim iirin
inigak bidi ywohaiginiuwun siir
mii aiir miriyamin**

¹⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwovar boini, kara siir yinisimin dimin whirin kariir kwoin aargi bi swoki aingwo tirkim. Niingaka. Kara diminim kara kigmimikim kariir Adin siyar tirim kara simiirarar tiri.

²⁰ Adi Komii siya kariiramin nhami nhami bi naingwokwowikin mi siya digworaekwo whiekakim siya miriyim kariir asi niisiimauugim. Mi digworaekwowim siya niisiimauwi wi digworaekwowim ti kara tirim wi simiir haiburi. Mi ti dimin taeminim kima simiir kigi mi kima wi nanaa pranae kin tani. ²¹ Adi Komii siya hidninsiin idwowyim iikamim naokaowim omwai swoki waiyaim siir hiriinan. Mi kara siir yinisimin iikamim yipikim kara hauuwam tiriyim kwoin miyik yio kariirar kwoinkin. ²² Mi kariir Adin iikam imiirin siyar bi hidikin. Niingaka. Mi siir kirieya siir yinisimin kariir bidi hauuwun mi siirin kara bidi kisina owin mi iikam imiirin wi karar hidi. ²³ Mi iikam whiekakim wi kariir inig iir asi hainani, kariir Adin siir inig iir siima hainana saiir hiriinan. Mi yipikin kariir inig iir hainan karamae nwowi siir yinisimin kima tira saiir hiriinan mi siima kariir Adin yipikin kariir nikropkiyin wi siir inig iir mi hainan tani. Niingaka.

²⁴ Kara Jisiskin kara kimiirin yaimwovar boinkii mi yipikin kariir yai aiir wakaeyoknaei mi ha naingwo tibmii kiini mi siima wi kariir Adin yipikin kariir nikropkiyin wi siir yai aiir warar mi wakaeyokna aingwo tibmii kiini. Mi

yipikin kariir nikropkiyin siya wi siir naeyiu iir hauu haiginiuwu simiirin mi kima wi inigak nwoyokiyokiikaeyami. Adi Komii siya wi simiir wara hid rani mi siima wi nao rani. Niingaka. Mi siima wi yaeya kwoin win haii omwai waiyayokiyokiikaeyamin. ²⁵ Kara kimiirin yaimwovar boinkii, iya Adi Komii siya nimbina iikamim naokaowim simiiram ya bidi yimbiniya. Mi siima wi kariir yai aiirar wakaekii, Adi Komii siir yinisimin. Mi siima wi yaeya kwoin win haii omwai waiyayokiyokiigiyamiyin.

²⁶ Adi Komii siya bi naowikin, siya kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin siir bwamkibwamin siyairgin. Mi ti hiriinan siyiuin siya kariirin digworaekwo whiekakim omwai waiyayokiyokiyyim simiir bwamki bwam iir asi mi tirkikin.

²⁷ Adi Komii siya ha boinkin, kara siir yinisimkin mi iikam imiirin wi kara hidi. Dimusi rani, kara ini inkamnan ywowin. Mi kara simiir kwoinim ina ninokninkinin. ²⁸ Mi kima wi ta saiirsi kipi nanaaki. Mi iya saeya nimbiamyami mi iki iikamim niki aokaoim mi simiir ienau hir nwokaiyim siima wi kariir yai aiir wakaekii, Adi Komii siir yinisimin.

²⁹ Mi siima wi ie hirankar ninsiin idwonani. Mi yipiki siyiu miyik tirim yim wi omwaiyar waiyayokiyokiigiyami. Mi yipiki siyiu biyie tirim iya siima ninsiin idwowi wi yaigak nwowi. Mi siima wi paeya nami mi iinokiinokin simiirin wi hiriayar niunanaei.

**Jisis siirin iikam nhirkim
yanaakninkii haiginiu**

³⁰ Kara dimin whirin kariir kwoin aargi bi naingwo miriigin. Niingaka. Dimin taeminim kara wakaeyim Adi Komii krimiir Wanin siya boinim kara simiirarar tiri mi kara iikam imiirin asi hidi. Mi kara iikam imiirin wadiyar sibgu hidi. Dimusi rani, kara kariir kwoin ara naingwo diriraerar tani. Kara Adi

Komii siir kwoin iirar napi yipikin kariir nikrop iuungiyin nua tiriir.

³¹ Mi ti yayim kariir kwoinkar priinaingwo boinkiswo mi kima wi ha di ninokninkini ti yayim kara boinim kaimwoki piyamisi owim, iyie? Kara hindara priiboini. ³² Mi inkam nwirin yio ina mi owin yio siya Jonkin siirin Adi Komii siya nimbingikin, kariir yayia saiir sibgu boinmimauuwam. Kara bidi yinokninkinin yayim siya boinmimauuwim kariirim yim kaimwowaigim. ³³ Mi wim kima kam nhirim kimidiniya Jon siiram yikropki mi ti inkamin siya boinkiyin simiir yio karaigin. ³⁴ Kara kamim kariir yai aiir nanaakninki haiginiuwim simiirin yai karamaeka. Niingaka. Niingaka. Mi ti digworaekwuwim ti kara boinmimauuwim kimiir, kima simiirin wi nwoki sibgu inokninkinim. Mi kima wi kariir yai aiirim nwoki wakaeyokna aingwo tibmii kiinim. Mi kimiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei. ³⁵ Jon siya ini pae niuyanan ywowin kimiir niuya haiginiuwam. Mi Adi Komii siir dimin taeminim simiir niisimauuwam. Mi ta iya siya omwaiyar niki waiyai, kima siiram nhami nhami bi naingwo tibmii kiingim. ³⁶ Dimin nhirim ini ta yayia Jon siya boina kariir ini saiir haiburim ya hiniinga. Mi dimin miyik miyikim Adi Komii siya boinkiyim kara tiram yim iikam kimiir nanaakninkii haiginiugim kariirin hiniin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin. ³⁷ Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kariirin siya boininkigikin mi siyar mi anaakninkii haiginiugikin. Mi wim kima siir yai aiir bi wakaekim mi siir whwonkam iir bi kigim. Niingaka. ³⁸ Mi siir yayia kimiir kwoinai bi haigi nonkworinuga. Niingaka. Dimusi rani, kima kariir yai aiirim bi naingwo tibmii kiingim, kara ti inkamin Adi Komii siya

nikrop iuungikin. ³⁹ Wim kima Yokwo Komii saiir yayim simiirin ha sibgu mwainikim. Dimusi rani, kima saiir sibgu ninokninkinam mi saiir naingwo tibmii kiinam tiri. Mi kimiirin wi Adi Komii siya nwoki hauuwim kwoin winin omwai waiyayokiyokiigiyamiyin. Mi wara miyim kima mwainkigmimikim yim kariir yai imairgim. Mi wim kima hiniinam naingwo mwananaei, Adi Komii siir miyim kimiirin wi omwai simar nwoki waiyayokiyokii haiginiuwim. Mi wara miyim kima mwan kigmimikim yim kariir miigim. ⁴⁰ Mi wim kima kariirim naingwo tibmii kiinim pi boriisopi, kwoin winin omwai waiyayokiyokiinyin kara kimiir hauuwim.

⁴¹ Kara pi boriisopi iki iikamim kariir inig iir hainan praprasim. Niingaka. Ya tariigina ya dimin komii rani. ⁴² Mi kara kimiirin ina ninokninkinin kimiir kwoinim Adi Komii siiram naingwo hiriru kiin tani. ⁴³ An kara kariir Adin siir inigni nitkin mi ta kara nita ya Adi Komii siya nitni haniinaka tisi kara nitiskiyin. Mi wim kima kariir yai aiir bi naingwo tibmii kiingim. Mi wim kima simiirin ini yimiyiuwim. Mi inkam nwirki nitkiswo mi siya siir yai imiir nini boinmimauuniyim mi wim kima siir yai imiirin wa pi wakaeyin mi kariirin iyie? ⁴⁴ Mi kima kariir yai aiiram wi panina naingwo tibmii kiini, ha? Kima wi dig nwo rani. Mi kima, kima kimar ninan hainanamar tiri mi kimiir inigim Adi Komii siya hainanim pi boriisopi. Niingaka. ⁴⁵ Kima ha kipi naingwo kimiirin kara wi kariir Adin siir boinmauwu, kimiir boinwokiyopnatkaigiyim. Niingaka. Mi Mosesin yipikin naingwo tibmii komiigak kima nwowiyin wim kima ha naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsis haiginiuwi. Mi Adi Komii siya kimiirin wi dimin whirki kimbu kamae saiirsi nwoki ikuuwim. Kimiirin wi siyar boin-

mauwu kariir Adin siya boinwokiyop-natkaigiyamin. ⁴⁶ Mi kima Moses siir yai imiiram naingwo tibmii kiini, kima tira saiir hiriinan mi kima kariir yai aiiramin wa mi aingwo tibmii kiini. Dimusi rani, yayim Yokwo Komii hir nwowim kariirim siyar winboinkiyim mi kima simiiram bi naingwo tibmii kiingim. ⁴⁷ Mi ti yayim Moses siya winboinkiyim kima simiiram naingwo tibmii kiin karam nwowi mi kima kariir yai imiiramin wi paniina naingwo tibmii kiini, ha? Yi siyu karamaeka. Niingaka. Iriig.

**Jisis siya hauu aeyim kamim
5,000kim, siya wigiyinim
simiir wara bi mwaingim**

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

6 Mi mhoyiya Jisis siya ti yayim ha boindigiyim mi siya ina iyikidamin Galili whiigbida hiriir, saiir inig whirin sima dapiyin ta whii aiirin whii komii Taibriaska. ² Mi iikam whiekakim sima ini Jisis siir mhoyiyar sidkaenamim. Dimusi rani, sima dimin kirie komii komii kasa bi kigim iikam makak makakim siya ninimniskiyim. Mi sima siir mhoyiya asi sidkaenamkim. ³ Mi Jisis siya mhuusim whirin siir iiyam. Mi siya kimidiniya siir kamim siir kigna miriiyin simakar ini ii idwoiu. ⁴ Mi Juda simiir ii komiyya wou nikwo aeya Pasova ini kingiin nwowa. ⁵ Mi Jisis siya ha niyaeyok kaokiyin mi siyar kigwin, iikam isid komiyyin nitin siiram. Mi siya Pilip siir boinki, krime bretim pi papi haii ti iikam ima naeyamin, ha? ⁶ Mi Jisis siya Pilip siirin hiriinan boinkiyin mi yio siyarin bidi yonkwokiyin siyuun pi siya tiri. Siya Pilip siirin minam kinankiugin, siir kwoinin pi paniina namisi aingwokii. ⁷ Mi Pilip siya siir yai aka hiniina yowarkii boin mi krime bretim K200.00 saini. Mi ti hiriinan iikam isid komiyyin krime simiirin haimii haimiyya hauuwim pi digi digi nwo rani. Niingaka.

⁸ Mi siir kigna mirii inkam nwirin, Endru nikiuwiyin Saimon Pitani nomousimin, siya Jisis siirin hiniina boin, ⁹ whranisim nwirin tir nwowin, siya bret baliyim iriyara nwowi mi anasuwu whisa mi owi. Mi ti hiriinan bret iriyyariuwam mi anasu whisuwa iko, ti hiriinan iikam isid komiyyin pi dig swoki o mimin tani. Niingaka. ¹⁰ Mi Jisis siya simiir boinki, kima simiirin nab nab dokmwin idwo. Mi ta maeyaua sima nidwowa ya kokaka. Mi ti 5,000 kamim ini ta maeyaua kokaka ini saiirar priigrinkin idwonamim. [Sima wigiyinim simiir warar bi mwaingim.]

¹¹ Mi sima ha grinkin idwokiyim mi Jisis siya ti bret iriyyarim ha haigiyin mi siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siir. Mi mhoyiya siya ina yiniimbibir hauugiyim kamim siir kigna miriiyim simiir mi ti bret haimiyyim simiirin kimidiniya sima yap hauuwam iikam imiir sima naeyam. Mi mhoyiya siya anasuwu ha mi haiyin, ina mi inoop iinispamspak hauugiyin kamim siir kigna miriiyim simiir, bret imiir siya niki tirkiya saiir hiriinan. Mi iikam imiirin ha nonkwokwo hauunamim mi sima ini simiir kwoinkar priigrinkin idwo aenamim. ¹² Mi mhoyiya simiir mhiyyim dig ha nwokiyim mi Jisis siya siir kigna miriiyim kamim simiir boinki, wara nae haimii haimiyyim sima naepipiru okiyim ti swoki tauhaigina iripa. ¹³ Mi ta siya boinkiya saiir mhoyiya, nae haimii haimiyyim simiir swoki taugin haiyam mirisim kwirki bi swoki okikin ini hiriyyar taugin haiswokiyim mi sima simiirin nib komii komiyyim iuur isa tauhaigi. Mi ti nib komii komii iuur iswo ini yaigiyaiiga yaki itkikiniyim ti nae haimii haimiyyim sima naepipiru okiyim.

¹⁴ Mi ti iikamim sima ti dimin kirie komii komiyyim siya tirim simiir kigim mi sima ina boinin. Ti profet inkamin Adi Komii siya boinin, nua tirii ni-

tam siya'argin. ¹⁵Mi Jisis siya bidi yinokninkinkiyin, sima siir nonkwonamam tiri simiir kigirkakan inkam komii nwowam. Mi siya mhiua hiriirin sasar asi swoki amkin. Iriig.

Jisis siya whiia sair op idwower napnaidamkin

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶Mi mhoyia iya bieyin ha nikiyamtibin mi kamim Jisis siir kigna miriyim sima ina yapniyamtibim whiia hiriir. ¹⁷Mi sima kimidiniya i ira sair yani apni kwiriinam. Mi ina iyikidamim whiia sair mirmiya hiriir. Mi iya bidi kakauu iuguskiya mi Jisis siya simiiram bi niki amsisaukin. ¹⁸Mi ta iya opud komiia ha hugnaniya mi hinin komiia ina mi ii okwonaniya. ¹⁹Mi kamim Jisis siir kigna miriyim sima kignaidamim kilomitisim iriyar kwir nanairgin. Mi simar kigwin Jisis siya op idwower nappani. Mi siya simiir iya sair kingiin nappamin mi sima nidid pranai bi kinwinkim. ²⁰Mi Jisis siya simiir boinki, kima kipi nidid, ti kara'argin nitin. ²¹Mi sima maigimaiga siiram ha nwowim mi siirin ina yinkikwona kwiriyyin. Mi biri kimiminkim, sima ina yimbiamim ta maeyaua sima namam tira sairin. Iriig.

Iikamim yim Jisis siiram naphansirkim

²²Mi iigwira iikamim sima bidi yinokninkinkiyin, tapair nwomaiya iya iruwaiga. Mi sima Jisis siirin wara bi kigwo kwiriigikim kamim siir kigna miriyim simakan. Niingaka. Sima siirin tirar haiburgigim. ²³Mi siyaii nhirim om komii Taibirias hiranki nitiyim yim ta maeyaua Jisis siya boin wadiekiya Adi Komii siiram mi bret siya hauu aeya kam 5,000nim sim sair kingiin hiriir nitikim. ²⁴Mi iikamim sima hiriinan kigim, Jisis siya mi kamim siir

kigna mirii ikim, sima tir nwo rani mi sima kimidiniya siyaii sim nhirim sim kwiriinaidam om komii Kapaneama hiriirin Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim simiiram hansiram. Iriig.

Jisis siya ninomor kou hiran bret miyiknankin

²⁵Mi iikamim sima Jisis siirin whiigbid mirmiya hir kigiuwim mi sima kimidiniya siir srii, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira tiriirin paka hiniin iya sae nitkin, ha? ²⁶Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwower boinkii, kima kariiramin minam swoki aingwo hansirnikim bretim kara hauu aeyim kimiir mi kimiir mhiyim ha nae kinuugiyim simiiram. Mi kima kariiramin dimin kirie komii komiyim kara tirim kima kigim simiiram bi hansirnikim. Niingaka. ²⁷Kima naeyim biyie nwowiyim simiiram kipi mirii. Kima naeyin kwoinbud hauu haiginiuwiyin omwai waiyayokiyokiyam siiram miriinanai. Mi kara ti inkamin ninomor kouanki nitin, kimiirin wi kara hauuwi siirin. Dimusi rani, Adi Komii krimiir Wanin siya kariirin inigak bidi ywohaiginiugiyin. Mi kara siir mii air miriyam nitkin.

²⁸Mi sima siir swoki srii mi krma wi dimu dimin ti tir big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowamin krimiiramin, ha? ²⁹Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, tiki diminin kima tiranin, big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowi mi maigimaiga siir nwowaiginiuwi, kima kariir yai airam daingwo tibmii kiin, inkamin yipikin Adi Komii siya nikrop iuugiyin nua tiriir.

³⁰Mi sima siir yai aka hiniina swoki owarkii boin, kira wi piki hiniin dimin kirie komii komiyim sim tiri, krma kigamin. Mi krma wa nwoki aingwo

tibmiiyim kiriir yai airamín, ha? ³¹Krimiir yidiwi wanwiyaeyim iya síma nu siiyin apain siir hir nwowim síma dimin whirin mana dapiyin siirrarar naekim Yokwo Komii saeya hiniina boinka, ti naeyin ninomor kouanki nitkin Moses siyar hauu aekim simiirin. ³²Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, kara kimiirin yaimwowar boinkii ti Bretin ninomor kouanki nitin kimiirin Moses siyar bi hauugin. Niingaka. Kariir Adin kimiirin siya hauugin ninomor kougi kou hiran Bretki Bretin. Mi tiki hiriinan naeyin kimiirin wi omwai siya waiyayokiyokii haiginiu rani. Niingaka. Kariir Adin ti hiriinan nae kibiyin siir om hiranin siyar hauuwikin Bretnanin omwai kima waiyayokiyokiiyam. ³³Mi Bretin Adi Komii siya hauugiyin ninomor kouwanin iikam kimiir, yio Jisis karaigin. Mi kimiirin kwoin win wi karar hauu haiginiuwi omwai waiyayokiyokiiyam. ³⁴Mi síma siir boinki, Biyan Inkam Komii, wari kiriir Bretin krimiirin iinokiinok hiriyyar whaunanae mi nim wi omwai hiriyyar nwoki waiyayokiyokiiyim. ³⁵Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, ti Bretin kwoin win hauu haiginiuwiyin iikam imiir omwai síma waiyayokiyokiiyam, yio karaigin. Yipiki kariirim niti yio wi mhiigi nao rani. Mi yipiki kariirim naingwo tibmii kiini, yio wi kwoinki haei rani. Niingaka.

³⁶Kara kimiirin pi hiniina boinkii, kima kariir bidiyar kigim mi kima bi naingwo tibmii kiingim. ³⁷Mi iikamim yipiki Adi Komii siya hauugiyim kariir in nonkwowim, yim síma wi kariir siyu iirar napi. Mi kara iikamim kariirim nitim mi kariirim naingwo tibmii kiinim, simiirin wi hiuyarmai rani. Niingaka. ³⁸Kara ninomor kou hir haiburgigin mi ha niunaiiniyín, kara kariir kwoin iirara napam bi nitkin Niingaka. Kara nua

tiriirin minam niunaiinikin, ti inkamin kariir nikropkiyin siir kwoin iirrarar napim. ³⁹Mi ti inkamin kariir nikropkiyin siir kwoinin yio hiniingin. Kara ti iikamim siya hauugiyim kariir, kara simiir nwirni kipi haiburgig. Niingaka. Iikam imiirin wi karar swoki hidninsiin idwowi, iya Adi Komii siya iikam imiir hidana. ⁴⁰Ti diminin kariir Adin siya naingwowin kara tiram yio hiniingin mi ti iikamim yipiki kariir yai air wakaeyim mi ha ninokninkinim kariir, siir yinisimin. Mi síma kariiram naingwo tibmii kiinim mi ha mi wakaeyoknam kariir yai air, simiirin wi kara hauu haiginiuwi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin. Mi simiirin wi karar swoki hidninsiin idwowi. Mi síma wi omwaiyar waiyayokiyokii iya Adi Komii siya simiir hidana.

⁴¹Mi ti yayim siya boinkiyim simiir mhoiia Isrel simiir kamim io ha nwowim mi ina nhinkii boinainamim Jisis siir. Dimusi rani, siya hiniina boinkin, Bretin ninomor kouanki nitin yio karaigin. ⁴²Sima hiniina boin, tiki inkamin siya Jisiskin, Josepni yinisim ikin. Kríma siir yopii ad owiirin bidiyar iki inokninkinim. Mi siya hiniina dimusi boinkin, kara ninomor kou hir haiburgigin mi ha niunaiinikin, ha?

⁴³Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, kima, kima kimar kipi nomboinyokaina. ⁴⁴Inkam nwrki siir kwoin airgi bi swoki aingwo tibmii kiingin pi siya yaingwo tibmii kiin kariiram siirin Adi Komii siyar hiurworwokaigikin. Mi siirin wi siyar swoki hidninsiin idwowi mi siya wi yaeya kwoin win haii. Mi wi omwaiyar swoki waiyayokiyokii. Ya tariigina wi iya Adi Komii siya iikam imiir hidana wi saiir nimbiam. ⁴⁵Yaiya profet kamim síma winboinkiya Yokwo Komii saiir ya hiniinga. Adi Komii siya wi iikam kasa nowomwarkaiyu rani, dimin

taeminim wadie simiir nwoaiginiuam. Mi iikamim yipiki kariir Adin siir yai aiir wakaeyim mi ha ninokninkinim, kariiramin wi sima naingwo tibmii kiini. ⁴⁶Ti iikam whiekakim simiir nwrki Adi Komii siir bi swoki kigimiminkin. Niingaka. Kana kanairgin siir kigin ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuungiyin nua tiriir.

⁴⁷Kara kimiirin yaimwower boini, inkamin kariiram naingwo tibmii kiiniyin, yio wi yaeya kwoin win haii. Mi siya wi omwai hiriyar waiyayokiyokiiyami. ⁴⁸An kararin ini bretnan ywowin, iikam imiirin karar whinkinsiis haiginiuwi omwai waiyayokiyokiiyamin. ⁴⁹Biiya kimiir yidiwi wanwiyaeyim iiya sima nu siiyin apain siir nwoyim, sima mana'im Adi Komii siya hauuwim simiirarar naeyaonamkim. ⁵⁰Mi an kara ti inkamin Adi Komii siir om iir haiburgigin mi ha niuunaiiniyin nu tiriir, an kara ini bretnan ywowin, iikam imiir whinkinsiis haiginiuam. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiini, yim wi nao rani. Niingaka. Yim wi omwai hiriyar waiyayokiyokiiyami. ⁵¹An kara ini bretnan ywowin, iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam omwai sima waiyayokiyokiiyim. Ankara Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitkin. Mi iikamim ti bret iir naei, yim wi omwai hiriyar waiyayokiyokiikaeyami. Yio ti bretin nuan iikamim sima naeyanin ya kariir piu aeyarga. Mi simiirin wi kara nwoke whinkinsiis haiginiuim, yaeya kwoin win haiyamin omwai waiyayokiyokiiyamin.

⁵²Mi ti dimin taeminim siya boinim simiir mi Isrel simiir iikamim simiir kwoinim ina iwitpaomaigiyim. Mi sima ini sima simar yinkinwamwarkii

whrie boinamim. Sima hiniina boin, ti inkamin siir piua krimiirin wi panina hauuwi, krma naeyamin, ha? ⁵³Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boini. Mi kima ta kariir kip aiir nae karamae nwowi ti inkamin ninomor kouanki nitin mi kima kariir nhie aiir kwiyae karamae mi owi mi kima wi yaeya kwoin win hai rani, omwai waiyayokiyokiiyamin. Niingaka. ⁵⁴Mi inkamin kariir kip aiir naei mi kariir nhie aiir mi kwiyaei, yio wi yaeya kwoin win haii, omwai waiyayokiyokiiyamin. Mi siirin wi karar swoki hidninsiin idwokii mi siya inkamnan wi omwaiyar swoki waiyai iiya Adi Komii siya iikam imiir hidana. ⁵⁵Kariir kipa saeyarga diminki dimina naeiya. Mi kariir nhieya saeyarga diminki dimina kwiyaeiya. ⁵⁶Mi inkamin kariir kip aiir naei mi kariir nhie aiir mi kwiyaei, yim sima kanakar nwowi mi ankara simaka mi owi. ⁵⁷Adi Komii siyairgin digworaekwo whiekakim omwai waiyayokiyokiiyim simiir Adin mi yio siyarin omwai hiriyar waiyayokiyokiikaeyamikin. Mi kariirin siya nikropkikin mi ankara iriipi hiriinan omwai asi mi waiyayokiyokiii. Mi yipiki kariir kip aiir naei, yio wi omwai hiriyar waiyayokiyokiikaeyami ti digworaekwo imiirsi. ⁵⁸Karairgin ti bretin, Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitin. Ti bretin yio ti bretin kimiir yidiwi wanwiyaeyim biiya sima naeyin siir hiriinan tani. Niingaka. Sima ti bret iir naeyim mi iiya sima waiyayokiyokiikaeyami. ⁵⁹Jisis siya yayim omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya om Kapaneam hirana sair hir boinmimauugin. Iriig.

**Jisis siir yaiya saiir
miiyim, iikam imiirin wi
sima whinkinsiis haiginiuwi
omwai waiyayokiyokiiyamin**

⁶⁰ Mi iikam whiekakim yipiki siir kigna miriiyim sima ta yai aiir wakaeyim sima hiniina boin wari yai hiriinanin kira boinim, krima simiirin ninokninkin tani. Mi krimiirin hikak sima nwoi. Mi ti hiriinan yayim simiiramin pi nginga nwoi, simiir wakaeyamin, ha? ⁶¹ Mi Jisis siya bidi yinokninkinkiyin ti yai hiriinanin sima boinim. Mi siya simiir boinki mi ti yayim kara boinim simiir miiyim kimiir kwoinim sima haiprid-kikaigim, aniya? ⁶² Mi kima ti inkamin Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin kariir kigii kara swoki ami, ti omin kara niki itin siir mi kima wi paniina naingwokii, ha? ⁶³ Iikam kima, kima kimar whinkinsiis ankinsiisnaim omwai waiyayokiyokiiyamin wi dig nwo rani. Niingaka. Adi Komii siir naeyiun mi ta yaiya kara boin aka mi sowa sowairgo kimiir whinkinsiis haiginiuwano omwai waiyayokiyokiiyam. ⁶⁴ Mi kimiir nhirim yim kariirim bi naingwo tibmiigim. [Mi Jisis siya bidiyar yinokninkinkiyin iya siya kamim siir kigna miriiyim simiir nimbiniim mi yipiki inkamkin siiram naingwo tibmii kiin karamae nwoin, siirin wi wir siya napwouwi siir sau omomin siya hainim siirin.] ⁶⁵ Mi Jisis siya simiirin hiniina boinki, kara kimiir bidiyar iki boinkiyin, inkam nwrki kariiramin siir kwoinairga bi swoki aingwo tibmii kiinmiminkin. Niingaka. Pi siya yaingwo tibmii kiin mi siir kwoinin Adi Komii siyar bidi hiiurworwokaigiin.

⁶⁶ Mi ti yayim siya boinim simiir mhoyiya iikam whie komiyya biyya siir niki kigna apim mi tariinanin sima siirin ini digumii haimriiyugigim. Mi sima siir haiburgigim mi ina yinoopamim. ⁶⁷ Mi mhoyiya Jisis siya siir kigna

miriiyim kam iuur nwis simiir srii mi wim kima tari kariir haiburgigam warar mi aingwowi? ⁶⁸ Mi siir yai aka Saimon Pita siya yowarkii boin, biyan Inkam Komii, krima wi nhiniiram nami, ha? Kiriir yaiya sasaiga krimiir whinkinsiis haiginiuwana, omwai krima waiyayokiyokiiyamin. ⁶⁹ Nim krimarin ina ninokninkinim kiriirin, yipikin ti krima wakaeyokna aingwo tibmiiyin kiraargin ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyyin. ⁷⁰ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kimiirin kara bidi yimbinin kariir kigna miriyan kam iuur nwis nwoyam. Mi kimiir nwrin yio miiyik rani, ini yiumi biyan inkamin Setan ini siir hiriinan ywowin. ⁷¹ Siya Judas siir boinkin, Saimon Iskar-iotni yinisimin. Siya ti kam iuur nwis siir kigna miriiyim simiir nwrkin. Mi mhoyiya Jisis siirin wi wir siya napwouwi iki kam biyeyim simiir, sima hainim siirin. Iriig.

**Jisis siir nomousisimim sima
siiramin hiniina bi naingwo tibmii
kiingim siya Kraiskin, inkamin
Adi Komii siya nikropkiyin**

7 Mi tiriiginim dig nwokiyim mi Jisis siya ini nu haimii Galili hiiar yapmiriiyin. Dimusi rani, inkam komii komiiyim bii nwoiiyim hiranin sima siir nisomaowam tirkim. ² Mi Isrel simiir iikamim simiir iyya kingiin nwowa, iripa sima haingiriyu owiya yaewou naeya saiir nikwo aeyam amar omaka saiir. Ya ta iyya simiir ii aeya numirin sasaeyim wai bii nwoiiyim, simiir ninkin imiyyaeyam Adi Komii siir. ³ Mi Jisis siir nomousisimim sima siir boin, kira ti om iir haiburgik mi kira nu haimii Judia hiriir dam mi iikamim yipiki kiriir yai aiir naingwo tibmii wi sima nwoki kigim, dimin taeminim kira tiri. ⁴ Mi inkamin ha naingwowi iikamim siir dinokninkin mi siya siir dimin taeminim

hindara kipi nimprio diriraerar. Niingaka. Mi kira ti hiriinan dimin taeminim simiir tiri mi biyyin kirar tiki iisiimauuna hinda tinda. Mi ti dimin taeminim iikamim sima nwoki kigim kira diriraerarim dimin miyyik miyyikim. ⁵ Mi siir nomousisimim yim simiir hiriinan yayim hinda piuairga mi boinkim, sima bi mi aingwo tibmii kiingim. ⁶ Mi simiir yayim ha boin digiyim mi Jisis siya simiir boin, kariir iya bi niki imbinika karar niisiimauunana hiniin, kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya. Mi kima paki hiniin iya sae mi ami ta iya Isrel simiir iikamim yaewou iripa sima ninkin imiiaeyana, numiran sasaeyim wai bi nwowiyim sim Adi Komii, yio kimiirar kwoinkin. ⁷ Iikamim nu tiranim sima io kimiir bi nwowikim Niingaka. Sima io kariir nwowikim. Whisarii rani, simiir aowa aowan dimin taeminim sima tiriyim kara haknoudninkinikim. ⁸ Kimar ti am simakan, ta yaewou airamim. Ankara niingaka pi wara nam tani. An kara ii nhirim tirar niki owamar naingwowi. Kara simiirin hiniin asiima niki iisiimauuwim pi borisopi, kara ti inkamin Adi komii siya nikropkiyin siya. Niingaka. Ya ina niki owa. ⁹ Mi siya simiirin hiriinan boinkiyin mi siya ini nu ha'imii Galili hirar ywokiyin. Iriig.

**Jisis siya yaewou naeya amar
omaka saiir naeya saiirin
warar ini ikwo aeyiu**

¹⁰ Mi Jisis siir nomousisimim ha namim sima ta yaewouwa saiir nikwo aeyam mi yio siya ini mhoiyar mi amin. Siya iikam whiekak aka bi namkin. Siya sasar yimprio am. ¹¹ Mi Isrel simiir iikamim iya sima ta yaewou aiir nikwo aeya, yim sima kimidiniya Jisis siiram yoksirboin. Mi sima ini simasimar yinsrii ansriiyim siya ini papi nrowin. ¹² Mi Jisis siiramim

simasimar whrie boinam. Nhirim yim hiniina boin, siya inkam wadiekin. Mi nhirim hiniina boin, kiya yio inkam paii rani, iikam ima naingwo tibmii yamin, siir kwoinkar priinaingwo boini iikamim simiir nikpitmaiyaamin. ¹³ Iikam hoimgaki bi boinkim Jisis siir nhinkiiyaamin. Niingaka. Dimusi rani, sima minsi nididkim, Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim pi sima wakaei mi simiirin pi sima niki.

¹⁴ Mi ii kwoimim yaewou sima nikwo aeyim simiir mhoiia Jisis siya iikam imiirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiriin, ini idowiyar boinmimauuin. ¹⁵ Mi Isrelmi inkam komii komiiyim sima hiriinan kigim, sima ini hindara yanaakiyim. Mi sima boin, ti inkam hiriinanin ti dimin taeminim yokwo tir nwowim, siya simiirin panin panina ninokninkinkim? Mi siya ti iikam imiir kwomwarkaiyuuin, inkam ninokninkin komiiyaknan siya skulam bi swoki amiminkin. Niingaka. ¹⁶ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, ti dimin taeminim ti kara nowomwarkaiyuuwim kimiir, yim kariir tani. Niingaka. Ti yayim yim Adi Komii siirgim, inkamin kariir nikropkiyin. ¹⁷ Mi inkamin siir kwoin komiiyim Adi Komii krimiir Wanin siir yai airam naingwowi mi siya pa ninokninkinkii ta yayia kara boinmimauuwa. Kara kariir kwoinkar priinaingwo boini iyie? Kara Adi Komii siir yai imiir boini. ¹⁸ Mi inkamin siir kwoinkar naingwo boini, yio ti hiriinan inkamin yio siir inig iirar hainanamar tiri. Mi inkamin ti inkamin siya nikropkiyin mi ha nitin, siir inig iir hainani mi yai ha boinmimauuwi mi yio ti inkam hiriinanin, yio inkam wadiekin bi iksisaeikin. Niingaka.

¹⁹ Biia Moses siya siyiu komii siir siyiuim kimiir hauuwim mi kimiir nwrki ti siyiu iir bi swoki sibgu apkim. Niingaka. Mi kima kariir nisomaowam

dimuam tiri, kara ti Moses siir siyiu iir nap karamae nwowin, ha? ²⁰Mi iikam nhirim siir yai akan sima yowarkii boinki, yipikin kiriir nisomaowam tirin. Mi kira ti hiriinan yai boinin mi tari kiriirin uridyugi bidi ii okwokaiyin, aniya? ²¹Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kima io kariir dimusi nwo rani mii kibi kwira, iikamim makiniiyim simiir kara ninimniskiiyim, Judami ii komiia piu siiskuwakia dimin taemin tir karamae nwowiya saiir mi kima kwoin bibiyie kariiramin sairsi naingwowi. ²²Mi biya Moses siya kimiirin min boinkin, kimiir yinisim yinkamiyinim simiir miois imiir kitiyopnir haiyim. Niingaka. Yio kimiir brougae ima tirkin biyin. Mi wim kima kimiir yinisim yinkamiyinim simiir mioisim Juda simiir ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya, saiirar mi kitiyopnimnir haiigim. Mi Moses siir siyiuin siirar mi apkin. ²³Wim kima ti diminim Judami ii komiia Sabat piu siiskuwakia dimin taemin whir tir karamae nwowiya saiirin ini Moses siir siyiu iirar mi apim. Mi kima pi io kariir dimusi nwowi, ti makak iikamim kara ninimniskiiyim simiirsiyin ta Judami ii komiia piu siiskuwakia Sabat dimin taemin whir tir karamae nwowiya saiir, ha? ²⁴Diminim kara kimiir boinin kima simiirin hindara whisariya kipi hid. Wim kima ha naingwowi kara Moses siir siyiu iir mi ikwowaisii. Kima sibgu daingwo omoki mi kima pa nwoki inokninkinim kariir yayim kaimwowairgim. Iriig.

Mi iikam nhirim sima boin Jisisin Kraiskin inkamin Adi Komii siya nikrop iuungiyin iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam siya

²⁵Mi iikam nhirim om komii Jerusalem hiranim sima boin, ti inkamin siya sima nisomaowi. ²⁶Kima

siir kigi! Siir dimin taeminim iikam imiir siya boinin, siya isi hindara krinkinkiyim. Mi siirin inkam nwrki bi swoki boin hiuriyiu miminkin. Mi inkam komii komiiyim sima hiriayar yaingwo mi tari Krai siyairgi sae, ti inkamin Adi Komii siya nikrop iuungiyin, iyie? Si rani? ²⁷Mi ti inkamin Adi Komii siya siirin paniin paniina nimbingikin. Krima ina ninokninkinim siir om iirin. Mi mhoyiya ti inkamin Krai nikiuwiyin, Adi Komii siya nimbingiyin, siya swoki iti mi iikamim sima wi ha ninokninkin tani, siya pindanki nitkin. Mi hiriinanki niuwi siya tari Krai rani.

²⁸Mi ti dimin taeminim iikam ima boinkiyim simiir mhoyiya, Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hirar niki owin mi siya ini komiiyar kauwok boinkiyin. Wim kima ha naingwowi kara yipikin mi kara pindanki nitkin. Kara kariir kwoinairgi bi priinaingwo itkin. Kariirin Adi Komii siyar nikropkikin mi kara asi nitkin. Kwoinim siyar naingwowiyim yim kaimwowairgim mi kima siir ninokninkin tani. ²⁹An kara siirin ina ninokninkinim, whisarii rani, kara biya saika hirar niki okin mi kariirin nua tiriirin siyar nikropkikin. ³⁰Mi ti dimin taeminim siya boinin simiir mhoyiya, inkam komii komii nhirim ina yamim siir hiugripkiikikayam mi siir nonkwonamim maeyauwa mii biyie miriia saiir hiriir. Mi sima siir bi nonkwokim. Dimusi rani, iia siya nana ya kingiin niki o rani. ³¹Mi iikam whiekakim, dimin taeminim siya nowomwarkaiyuwim simiir wakaeyim, sima ina yaingwo tibmii kiingiyim siiramin. Mi sima boin, mhoyiya ti inkamin Krai nikiuwiyin Adi Komii siya nimbingiyin tiriir nitam, dimin kirie Komii komiiyim siya tiri wi tari ti inkamin siya tirim dimin kirie komii komiiyim wi tari simiir namsi haiburi? Niingaka. Iriig.

Mi sima polis inkam nhirim simiir yikropki, Jisis siir nonkwowam

³² Mi Farisi kamim sima hiriinan wakaeyim, iikamim sima Jisis siir haigiririr boini mi sima mi prismi biyan inkam ikim, sima polis inkamim simiir asi nikropkikim siir nonkwowamin. ³³ Mi iya sima nita Jisis siiram mi Jisis siya ina boinwinin simiirin, kara kimaka tapaiirin ii priei nwo rani mi kara wi kapi swoki ami ti inkamin kariir nikrop iuungiyin nua tiriir siiram. Mi wi saikar swokini owouwi. ³⁴ Mi mhoyiya kima kariiram hansirni, kima wi kariir kig rani. Mi ti omin kara namanin kima kariiramim wi mhoyiya siiram nintirop it rani. Niingaka. ³⁵ Mi ti yai hiriinanin siya boinkiyim simiir mhoyiya, Isrel simiir biyan inkam komii komiiyim sima simasimar yinwhrie anwhrie boinamim, siya ti hiriinan boinin mi siya wi pinda nami krima siir kig karamae nwowi, ha? Mi siya wi iki omom piugan kwirniyim Isrel simiir piugana saeya wara nwo karamae nwowim wi simiir nami? Mi siya wi iki omom Isrel simiir iikamim simiir kam nwonwirakin ninkin hopkai waiyim wi simiir nami? Mi siya Adi Komii siir yaiya wi Grikmi isidin hiranin wi simiir nini boinimauwuwuwi, aniya? ³⁶ Mi siya hiniin dimusi boinkin? Mhoyiya kima kariiram hansirni kima wi kariir kig rani, kara wi omin kima nintirop it karamae nwowin wi siir nami. Iriig.

Jisis siya opa iikam imiir hauu haiginiuwana kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyam saiir boinkin

³⁷ Mi iikam ta yaewou naeya saiir nikopkaini iya saiirar niki ikwo aeyim amar omaka saiir hir mi Jisis siya ha ninsiin okwokiyin ini komiiyar kauwok boinamnankiyin. Yipiki kwoinki haei yio kariir wini kigni mi siirin

wi op kara hauu kwiyaie haiginiugii. ³⁸ Ya ini Yokwo Komii saeyar boina yaiya ini saiir hiriinana ywowa. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiini, yio wi Adi Komii siir naeyiuin hiriayar namyokiyokiiyin wi siir haii. Yio wi opa ieno anki niriidkiinmwimoinaninya wi saiir hiriinan niriidkiinmwimoinanini siir kwoin hirankin mi wi siya whinkin-siis haiginiuwi iikam nhirim simiirin. ³⁹ Jisis siya ta hiriinan yaiya Adi Komii siir naeyiuu iir boinkin. Mi yipiki siiram naingwo tibmii kiini, tiriiginin wi ini haniin siir kwoin iir kwirii idwokaii. Mi ta iya Adi Komii siir naeyiuin bi niki itkin. Dimusi rani, Jisis siya bi niki aonamkin mi bi niki insiin idwon-amkin omwai waiyayokiyokiiyamin. Mi Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiriir bi niki amkin, kirie komii haiyamin. Niingaka. Iriig.

Mi iikamim isido whisa yiinibirgi. Nhirim yim sima kwoin mi aingwo mi nhirim yim sima kwoin

⁴⁰ Mi iikam whiekakim hir nwom-imirim sima boin, kaimwoka, ti profet inkamin krima nwokwokinin siyairgin. ⁴¹ Mi nhirim sima boin mi tari Kraiss siya ti inkamin krima nwokwokinin Adi Komii siya nikropkiyam. Mi Jisis siya nu Galili hirankin nitkin mi nhirim yim hiniina boin, ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyanin siya wi nu haimii Galili hirii nimbiyami. Niingaka. ⁴² Adi Komii siya Yokwo Komii saiirin hiriayar boinkikin. Ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyanin yio Devidni namougin. Siir yopiiya siirin wi om Betlehem omin biya Devid siyar nwowin wi siir hir naokainaei. Mi hiriinanki niuwi mi siya tari Kraiss rani. ⁴³ Mi iikam whiekakim hir nwowim kasa rani. Mi sima isido whisa yiinikibirnam, nhirim yim sima dimin mi boin mi nhirim yim sima dimin mi boin, Jisis siirin. ⁴⁴ Mi ti yaiyim

simiir mhoiyya, nhirim kimidiniya Jisis siir yonkwowam tir, maeyauwa mii biyie miriyya saair hir hiugripkiikikaigiyim. Mi sima siir bi nonkwokim. Dimusi rani, ta iyya siya naowana ya bi niki imbinika. Iriig.

Inkam komii komiiyim sima Jisis siiram bi naingwo tibmiigim

⁴⁵ Mi ti dimin taeminim simiir mhoiyya, polis inkamim sima Jisis siir haiburgigim mi sima ina swoki amim prismi biiyan inkamim mi Farisi kam ikim simiiram. Mi sima simiirin hiniina boinwin, kima siir nonkwonani karamae dimusi nwokim, ha? ⁴⁶ Mi polis inkamim sima simiir yaiyaka hiniina yowarkii boinki, biiya inkam nwrki ti inkamin siir hiriinan yai bi swoki boinmin boinminkin. Niingaka. ⁴⁷ Mi Farisi kamim sima hiniina yowarkii boin mi siya iki iikam nhirim simiir kinsinan mi tari kimiirin ini warar yinkin hiuspak haiyin siir siyiu iir napam, aniya? ⁴⁸ Mi kima hiriyar kigi, inkam komii komiiyim kimiir kigirkakiyim mi Farisi krima, krimiir inkam nwrkin ini warar wakaeyoknan siir yai aiiramim, aniya? Niingaka. ⁴⁹ Yim ti iikamim, yim Moses siir siyiu komiiyim siir siyiu imiir bi ninokninkinkin krimiir hiriinan. Mi simiirin wi Adi Komii siya tirbugii, iyya siya iikam imiir hidana. ⁵⁰ Mi Nikodimasin ti inkamin Jisis siiram namwiiyin niyyaka yio ti Farisi inkamim simiir inkam nwrkin. Mi siya simiir boin, ⁵¹ Krimiir siyiun yio ha boinkin, krima kamim simiir kigirkakiyim, krima inkamin yai boiniyin siir yai aiirim tiki mauugi mi diminin siya tiranin siiram tiki kigi mi mhoiyya krima wi haini boinim, siya wadieki piyamisi owin, iyye? Wadie rani. ⁵² Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin mi ni kira iriipi hiriinan nu haimii Galili hiran inkam

paeprikabgin, aniya? Kira Yokwo Komii saair sibgu mwaini mi kira wa nwoki inokninkinim, profet inkam nwrin wi nu haimii Galili hir swoki imbiyamimin tani. Niingaka. Iriig.

Wiga, kamkaka wig nhirmi kam aka nwowiya saeya

8 [Mi iyya sima simiir yai imiir digiyim mi ti iikamim hir haingiriyu owim ina nhinmaigiyim simiir yapa yapa oma. Mi Jisis siya yio kimidina mhiu whirin Oliv nikiuwiiyin siir yam. ² Mi iigwir nugak iimuma Jisis siya ina swoki amyakwokin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair. Mi iikam whiekakim ha nitim ini siirar ini idwo kaeyokainiyim. Mi siya ini simiir bopwonau hirar yidwokai owomwarkaiyuwin. ³ Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim mi Farisi kam ikim sima wiga kamkaka wig nhirmi kam aka nwowa saairin warar yikiunani. Mi sima kimidina saair boinki, saeya iikamim simiir whwonkam idar ninsiin okwokiyyim. ⁴ Mi sima kimidiniya Jisis siir boinki, inkamin nowomwarkaiyuwiiyin ta wiga, wig nhirmi kam aka nwowa krima saair bidi kigim. ⁵ Krimiir siyiu komiiyin Moses siya winkiiyin yio hiniina boinkikin, ta hiriinan wiga krima saairin siiyani kaiyimik aoki. Mi ni kira pi paniina boini ti hiriinan siyiu iirin, ha? ⁶ Sima ti hiriinan yaiyim minam boinkim sirni haniin siya kiyiskaiyim mi siirin pa nwoki boin hiuriyiuim. Mi siirin pa nwoki onkwonamim maeyauwa mii biyie miriyya saair hiugripkiikikaiyam. Mi sima siir bi swoki iksisaekim. Niingaka. Siya bidiyar yinokninkinin. Mi Jisis siya ha waisiinainamin mi siya kimidiniya nu iir win.

⁷ Mi sima hirar niki okwowim mi sima siiramim ina kintinu sriiraraokiyim. Mi Jisis siya ha ninkiiyinyin okwokiyyin mi siya ina boinkiiyin simiirin, yipiki kimiir

nwirin dimin biyie tir karamae nwowin, bi pi siya dit sairin siiyani. ⁸Mi siya ha swoki waisiinainamin mi siya yai nhirin ina swoki winamin nu iir. ⁹Mi yayim Jisis siya boinim simiir mhoyia, sima ina kiwomwokairaraokiyim nwonwira nwonwira simiir oma namim. Mi biyiyin adiyaowae waibibiyeyim sima haiburgig hirin. Mi mhoyia yainan whran, kopak mwiigak ima. Mi sima ina yamim simiir oma. Mi hapaiirin Jisis saisar ywoki ta wig anakan. ¹⁰Mi Jisis siya ha ninsiin okwoyinyinkiyin mi siya kimidina sair srii, wig, sima ini papi nwowim? Tapaiirin inkam nwrki swoki o rani, kiriir boin hiuriyuwamin wari dimin biyeyim kira tirim simiir-siyin, ha? ¹¹Mi wiga siir yai aka hiniina yowarkii boin, inkam Komii tapaiirin inkam nwrki swoki o rani. Niingaka. Sima bidi yamswokiyim. Mi Jisis siya sair boin, an kara iripi hiriinan wari siyu biyeyim kira mi tirim pi simiirsi boin hiuriyu rani. Mi kira tapair haiburgig mipi ti am. Mi kira wi dimin biyie kipi swoki tirmimin. Niingaka. Iriig.]

**Jisis siya ini bieki
whwoyanan ywowin nu iir**

¹²Mi Jisis siya yipiki siir kigna apim, simiirin ina swoki boinkiyin, kara ti nu iirin ini bienan whwoyan. Mi yipiki kariirim naingwo tibmii kiini mi kariir yai imiir wakaeyoknaei mi siya wi siyu biyeyin niibwomambwonan nwokiyamin wi siir nap rani. Niingaka. Siya wi yaeya kwoinwinin omwai waiyayokiyokiiiyin wi siir haii bienan whwoyaeiyin. ¹³Mi Farisi kamim sima Jisis siir boinki, wari dimin taeminim kira boiniyim yim kiriir kwoinkar priinaingwo boini. Wari dimin taeminim kira boiniyim yim dimin komii rani, yim krimiirin ha niisimauu rani, kira yipikin. Niingaka.

¹⁴Jisis siya hiniina yowarkii boin. Niingaka. Ti dimin taeminim kanakanar boin wakaenam yim kaimwowaigim. Dimusi rani, kara ina ninokninkin omin kara nitin mi omin kara namanin. Mi wim kima ha ninokninkin tani kara pindanki nitkin mi kara wi pinda nami. ¹⁵Wim kima kariirin nuan dimin imiirrar hidikin. Kima kariirin dimin mwoni bi boinikim. Mi kima kariirin ini hiriyar boin hiuriyu kripkaiyim. Mi an kara inkam imiirin hiriinan bi hidikin. Niingaka. ¹⁶Mi kara iikamim kariir whwonkam ida nokwowim simiir dimin taeminim sima tirim simiir hidi, kara wi wadiyar hidi. Dimusi rani, kara kariir kwoin aigi priinaingwo hid rani. Niingaka. Adi Komiiyin yipiki kariir nikropkiyin siya ini kanakar nwowin. ¹⁷Kimiir siyuin yio hiniina boinkin, inkamwo pi nwise ywoki kwoin whuruwa iki diminin sowar boinin pi kaimwo siya nwokii. Dimusi rani, sowa kwoin whuruwa bidi ywokiyo. ¹⁸Kara kimiirin dimin taeminim kariirarim simiir boini, kara ti inkamin Adi Komii siir omanki nitin. Adi Komiiyin kariir Adin, yipikin kariir nikropkiyin, siya mi kara, krira kimiir ninokninkin haiginiuwam tiri kariirin hiniin, kara yipikin. ¹⁹Mi sima siirin hiniina srii, kiriir Adin ini papi nwowin? Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin mi kima kariirin ha ninokninkin karamae nwowi kara yipikin mi kima kariir Adin siirin wi wara mi inokninkin tani. Mi kima kariir ninokninkini mi kima kariir Ad iirin wa mi inokninkini. ²⁰Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair maeyau kwira hiuyokiyokaiya maeyaua umirim Adi Komiiini sima hauuiyim, sim haigiya sair hir boinmimaugun. Mi sima siir bi nonkwokim maeyaua mii biyie miriia sair hir hiugripkaiikaiyamin.

Dimusi rani, siir iya naowana ya bi niki imbinika. Iriig.

**Kima omin kara namanin
siirin wi wara nit rani**

²¹ Mi Jisis siya simiirin ini hiriyyar swoki haingiyas boin taraowamin. Kara wi kapi namkripkainami. Mi mhoyiya kima wi kariirim hansiranaei. Mi mhoyiya kima wa naonami. Dimusi rani, ti dimin biyeyim kima tirim simiirsika. Mi kima omin kara namanin wi siir wara nam tani. Niingi, niingaka. ²² Mi Isrel simiir biiyan inkam komii komiyim sima hiniina boin mi siya hiniina dimusi boinkin, kima omin siya namanin wi siir wara nam tani? Mi ti yayim ti siya kwaboinkiyim, yim tari hiniina boinkim, siya wi siya siyar swoki iso-maonaei. Mi krma wi wara ninkin am tani, ha? ²³ Mi Jisis siya hiniina yowarkii boin, wim kima nu tiran iikamkim mi an kara ninomor kouan inkamkin wim kima ti nuin siir tirankar nitkim, an kara kouanki nitkin. ²⁴ Kara kimiirin ti hiriinan siirsi boinmauugin. Kima wa naonami. Dimusi rani, kimiir dimin biyeyim kima tirim simiirsika. Mi kima ha bi naingwo tibmii kiingim kara ti Inkamin Adi Komii siya nikropkiyin siya. ²⁵ Mi sima siir yai aka ina swoki owarkii boinim, ihi mi kira yipikin? Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinin, kara ti yayim kimiir bidiyar iki boinmauugin, iya kara biigi bii Adi Komii siir yai aiir boimimauugin. ²⁶ Kara kimiirin wa pi boinin mi wa pi mi hidin dimin biyie biyeyim kima tirim simiirsiiyin. Mi tariinanin iye? Yo ini niinga ywowin. Mi tariinanin kara nuan iikamim kimiirin pi yaimin diminim kara hainaniyim siir hiranki, inkamin yipiki kariir nikropkiyin pi simiir boinmimauwi. Siyairgin kaimwoki kaimwowin. Mi ta saeyirga kara boinmimauwiya iikamim nuanim kimiir.

²⁷ Sima ha bi ninokninkinkim ti dimin taeminim siya boinmimauuwim, yim siir Adin siirgin. Niingaka. ²⁸ Mi Jisis siya simiir boinki, mhoyiya iya kima kariir hainani, inkamin ninomor kouanki nin paeyin hiiniya nirioninkinin siir mi kara ha naonami mi kima wi haini ninokninkini, kara yipikin. Mi kima wi haini ninokninkini, kara ti dimin taeminim kanakanar bi priinaingwo boinkim. Mi ti yayim kara boinmimauuwim kimiir, yim kariir Adin Adi Komii siyar hauugikim kariirin. ²⁹ Mi kariir Adin, Adi Komii siya yipiki kariir nikropkiyin, siya ini kanakar nwowin, siya kariirara bi kigninkinkiin. Dimusi rani, siir yayim karar wakaekim mi kara siir kwoin iirar napikin. ³⁰ Mi iikam whiekakim ta yayi Jisis siya boina saiir wakaeyim sima ina yaingwo tibmii kiingiyim siirim. Iriig.

**Jisis siya simiirin minsi
boinmimauugin siya simiir
whinkinsiis haiginiugin sima dimin
biyeyim rirmiiya simiirsi nwowim**

³¹ Mi mhoyiya Jisis siya Isrel simiir iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmii kiingiyim ti yayim siya boinim simiiram. Mi kima ti yayim kara boinim simiiram naingwo tibmii kiini mi kima wi kariir kigna miriiyan inkam nwowi. ³² Mi mhoyiya kima wi haini ninokninkini yaimwokiyaime. Mi ta yaimwokiyaime kimiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi rirmiiya dimin biyeyim simiirsi nwowim inkamin maeyaua mii biyie miriiya saiir hir hiiugripkikikaiyin mi ha haiburgigiyin, siir hiriinan.

³³ Mi sima ina yowarkii boinim, nim krma Ebrahimni namouwim, krma biiya inkam nwiniiyim niinga niinga bi swoki mirii miminkim. Mi kira hiniin dimusi boinkin, kima wi inkamin

maeyaua mii biyie miriyya saair hir hiugripkiikikaiyyin mi hir ha haiburgigiyin mi rirmiyya ha nwoyiyin wi siir hiriinan nwoi.

³⁴ Mi Jisis siya simiir boinki, kara kimiirin yaimwovar boinkii, iikam kima yipiki dimin biyie tirim, yim ini iikamim maeyaua mii biyie miriyya hir hiugripkiikikaiyyim dimin biyeyim ini haniin simiir kwoin imiir kwirii idwokaiyyim ini simiir hiriinan ywowim. ³⁵ Iikamim maeyauwa mii biyie miriyya saair hir hiugripkiikikaiyyim, sima diminim sima naingwowyiyim wi tir tani. Mi inkamin yipiki om hirar nwoyiyin yio nikrani, diminin iki siya naingwowyiyim tiram, yim wa tiri. ³⁶ Mi kara ti yinisimin kimiirin wadie tir haiginiyuwi mi kima iki dimin biyeyim simiirsiyyin wi rirmiyyar nwoi mi kima mhoiyya wi rirmiigiriimiyar nwoi.

³⁷ Kara ina ninokninkinin, kima Ebrahim siir namougim. Wim kima kariir nisomaowam tiri. Dimusi rani, kima yayim kara boinmimauuim simiiram naingwo tibmii kiin tani. ³⁸ Kara kimiirin yayim kariir Adin biyya siya niisiisimauuim kariir, simiir boinmimauuwi. Mi wim kima ini dimin taeminim biyya kimiir ad ima boinmimauuim ini simiirar swoki tirim.

³⁹ Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin, krimiir adin Ebrahimkin. Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin mi kima Ebrahim siir yinisimki niuwi mi kima wi dimin taeminim siya tirim wi simiir hiriinanar ti tir. ⁴⁰ Mi ti yayim kara boinmimauuwim, yim yaimwovairgim, yim ti yayim yim kara wakaenani ima Adi Komii siirim. Mi wim kima ini hiriyyar niksisa kripkaiyyim kariir nisomaowamin. Abraham siya ti hiriinan siyyu iiri bi swoki tirmiminkin. Niingaka. ⁴¹ Wim kima dimin taeminim kimiir ad ima tirim simiirarar tirkim. Mi sima si-

irin ini igao yayar boinkiyim, krima hiiyin tani. Krima ad nwiruwanu yinkim Adi Komii siirgisiirgim. ⁴² Mi Jisis siya simiirin hiniina boin mi Adi Komii siya kimiir Adgi niuwi mi kima kariiram warar timi aingwokwo, ti inkamin yipikin Adi Komii siya nikrop iuungiyin nua tiriir siir om hiranki. Kara tiriirin kariir kwoin ara napam bi nitkin. Kariirin siyar nikropkikin. ⁴³ Mi kima ti yayim kara boinim simiir ninokninkin karamae dimusi nwokim? Kima wi ninokninkin tani. Dimusi rani, kima, kima nwowa saair hiriinan nwo rani mi kima kariir yai aiirin wi ha wakaeyoknarani. ⁴⁴ Wim kima kimiir adin Setan siir yinisimkim. Mi wim kima dimin biyie biyeyim siya naingwowyiyim simiirar mi aingwovikim. Mi bidi bidiniyarin, siya inkam nisomsom aowaki waiwigin siya miyiknansim bi swoki omin ominkin. Dimusika, minsika siya simiir whinkinsisamin yaimwoni wara bi boinikin. Siya niksisaeyaki waiwigin, iikamim simiir kwoin imiir nikpitmayam. Mi iyya siya niksisaeyim, siya siir kwoin iirar napikin. Dimusi rani, siyairgin iikamim niksisaeyim simiir adin. ⁴⁵ Kara kimiirin yaimwovar boini yayim kara boiniyyim kara yaimwo imiirarar boini. Kara bi niksisaeyikin mi kima simiiram bi naingwo tibmii kiinikim. Dimusi rani, kara kimiirin Setani dimin taeminim sim boinkin. ⁴⁶ Mi kimiir nwirki hiriinan boin karamae dimusi nwoi, ti dimin taeminim kara tirim yim kipii rani, ha? Kara kimiirin yaimwovar boini mi kima kariiram naingwo tibmii kiinim payop. ⁴⁷ Mi tiriiginim yipiki Adi Komii siir yinisim nwoi, yim sima dimin taeminim Adi Komii siya boinim simiir wakaeyoknakim. Wim kima Adi Komii siir yinisim tani mi kima dimin taeminim siya boiniyyim simiir panisi wakaeyoknasi. Iriig.

**Ebrahim siir apu aeya naokaina
siir, an kara hiriyyar nwokin**

⁴⁸ Mi inkam komii komiiyim Isrel simiir iikamim simiir kigirkakiyim sima siir boin, biya krma kiriirin yaimwovar boinkikim, ti nu haimii Samerian inkamin, kiriirin yiu biyieki bidi ii okwokaiyin. ⁴⁹ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kariirin uridiyugi bi nii okwokaigin. Kara, kariir Adin siir inig iirarar hainan prapras. Mi wim kima kariir swoki igbumbuwi mi kima kariir inig iir bi hainanikim. ⁵⁰ Kara dimin taeminim minam bi tirkim, iikamim kima kariirin hiniina boinim, kara inkam wadiekin. Niingaka. Adi Komii siya iikam kimiirin wi mhoyiya niisiimauwi kariirin hiniin kara inkam wadiekin. Mi dimin taeminim kara tirim, wi siyar hidi. ⁵¹ Kara kimiirin yaimwovar boini, yipiki kariir yayim kara boinim simiir naingwo tibmii kiin yio wi nao rani. Niingaki, niingakiinga. Sima wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiigiyami. ⁵² Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim, simiir kigirkakiyim, sima siir boin, krma ini haini yinokninkinkiyim kira asi whaowaei, kiriirin uridiyugi bidi yitkiyin. Mi kiriir kwoinin siya kiyipiyaokiinaowidi. ⁵³ Mi inkamin Ebrahim nikiuwiyin mi profet inkam ikim yipiki Adi Komii siir yai aair nowomwarkai haiginiugigim yim bidi yaonamim. Mi ni kira kimidiniya hiniina boin, yipiki kariiram naingwo tibmii kiini wi nao rani. Yio wi omwai hiriyyar waiyayokiyokiii. Mi kira hiriyyar naingowwi Ebrahim siya mi profet inkam ikim, simiir kouwin ini kira ywowin, ha? Mi kira hiriyyar mi naingowwi kira ini Adi Komii siir hiriinan ywowin? ⁵⁴ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin mi kara kariir inig iirar swoki

hainan prapras, yio dimin komii rani. Kara wi hiriinan tir tani, Adi Komii, kariir Adin yipikin kima boinin hiniin kima siiram naingwo tibmii kiini, siya siyairgin kariir inig iir hainan prapras. ⁵⁵ Kima ha boinkim, kima siirin ina ninokninkinin mi kima siiram naingwo tibmii kiin tani. Niingaka. An kara siirin ina ninokninkinin mi kara ina mi wakaeyokna aingwo tibmii kiin siiram. Mi kara ha boini, kara siir bi ninokninkin. Kara wi iikam kimiir hiriinanar pi mi owin niksisaeyan inkam. Niingaka. Kara siirin ina ninokninkinin mi kara siiram asi wakaeyokna aingwo tibmii kiini. ⁵⁶ Kimiir brougaeyin Ebrahamin minam naingwokwonanaekin, iya kara haiburgigana Adi Komii siir om iir mi nua tiriir nitim, inkam nauuni oniyim nuan iikamim kimakar. Siya bidi yinokninkinin mi siir kwoinin maigimaiga komiigak asi nwokin. ⁵⁷ Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim sima siir boin, kira waibiyie bi niki okin mi kira Ebrahim siirin ha kigin, aniya? Kiya, nipi niksisaei. ⁵⁸ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiirin yaimwovar boini, biya Ebrahim siir yopiya siir naokaina, ankara hiriyyar nwokin. ⁵⁹ Mi ti yayim siya boinim simiir mhoyiya, kamim siya ina haiyim siir kaiyimik aowam. Mi Jisis siya idowiiya bi nwokin. Mi siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair haiburgigin mi ina yapnaniyamin idowiiya hiriir. Iriig.

Inkam nhwokwisaeyin siir niwiigin

9 Mi Jisis siya ha napnamin sasar mi siya inkam nhwokwisaeyin siir kig, siir yopiya siirin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakika. ² Mi kamim siir kigna miriiyim sima siir srii, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, siyu biyie nhinga tirkin, ti inkamin siir

yopiiya siirin hiriinan nhwokwisaeyar naokainain. Siyar, iyie? Siir yopii ad owa? ³Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, ti inkamin mi siir yopii ad owa simani dimin biyie bi tirkim? Siya nhwokwisaeyari hiriinar nwookin. Dimusi rani, Adi Komii siya siirin wi dimin kibiki kibi iir tirhaiginiuwu, iikamim simiir niisiimauuwam. ⁴Krma Adi Komii siir dimin taemin imiirar tirkipkai, inkamin yipikin kariir nikropkiyin tiriirin. Krma ti iiyim siya nimbingiyim krimiir hiriinar tir. Dimusi rani, mhoyiya ta ii aeya niti, iikamim sima wi ti hiriinan dimin iir tir tani. ⁵Mi kara ti nu tirar niki owin, kara ini paenan niuya haiginiunan yowwin, iikamim simiir siyu iir. Kara simiirin Adi Komii siir dimin taemin imiir niisiimauuwu. ⁶Mi ti yayim siya boinim, simiir mhoyiya siya yaeyopa nu hiriir ha yaskiigiya mi siya kimidiniya nu inakar yinkin hiubrombropki nu bropair nwokiyam. Mi siya kimidiniya siir nhwo iir yaki itimakiugiyin. ⁷Mi ti siya nitimakiugiyin inkamin siir nhwona iir sair mhoyiyain, siya siir boinki, kira whiyya Siloam nikiuwiya sair tani whaunaki.

⁸Mi siya ha swoki itin mi iikamim saika kingiin hir nwowim mi iikam nhirim yipiki siir kigim, siya nu hir nidwowin umiram iikam imiiram kauin, sima, sima simar yinsrii ansriina, ti inkamin biyya hir nidwowin mi umiram iikam imiiram kauin siir hauuwam mi tari siyairgin ti inkamin, iyie? Si rani? ⁹Mi iikam nhirim sima boin, ti inkamin siyairgin nu hir nidwowin krimiiram kauin. Mi nhirim sima boin. Niingaka. Ti inkamin si rani, siir whwonkamin ti inkamin nhwokwisaeyar nwowin siir whwonkamnankin. ¹⁰Mi siya simiir boinki, karaigin, ti inkamin biyya nhwokwisaeyar niki owin. Mi ta siya boinkiya simiir sair

mhoyian, sima kimidiniya siir srii, kira panin panina tirkin wara kariir nhwoin wadie nwokiyin mi kira hinda tinda ha kigomokiyin? ¹¹Mi siya simiir boinki, inkamin Jisis nikiuwiya siir yaeyopa nu hiriir ha yaskiigiya mi siya kimidiniya nu inaka yinkin hiubrombropki, brop nwokiyam mi mhoyiya siya kimidiniya kariir nhwo iir yaki itimakiugi. Mi siya ina boinkiyin kariirin, kira kariir whwonkamin whii Siloam sair tani whausoknaki. Mi ta sair mhoyian, kara ina yamin kariir nhwo iir whausoknakiyim. Mi kariir nhwoin ini ta sairsayar kigomokiyin, hinda tinda. ¹²Mi ta siya boina sair mhoyiya, sima siir srii, siya ini papi nwowin? Mi siya ina yowarkii boinkiyin, kara siir ninoknankin tani. Iriig.

Mi Farisi kamim sima ti inkam iir srii Jisis siya dimu dimin tirkin

¹³Mi mhoyiya sima ti inkamin biyya nhwokwisaeyar niki owin siir yikunam, Farisi kamim simiiram yipiki Mosesni siyuim sim sibgu inokninkiniyim. ¹⁴Mi iyya Jisis siya nu bropairin ti inkam nhwokwisaeyin siir nhwo iir naki itimakiugiyin mi siir nhwoin wadie ha swoki okiyin mi siya ina dikaoraekaokiyin hinda tindain. Siya ti diminin Juda simiir ii komiyya piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya Sabat sair tirkin. ¹⁵Mi siya hiriirin simakar yam Farisi kamim simiir kigamin. Mi sima kimidiniya siir srii siya simiir swoki boinmauwim, siya wadie panin panina nwokikin, tiki sibgu kigomokiyin. Mi siya ina yowarkii boinin, kariir nhwonain inkam nwirin nu bropairin siya nitimakiu haiginiugikin mi kara op ha nani whausoknakiyin mi kara hinda tinda ina priikigomokiyin. ¹⁶Mi Farisi simiir iikamim simiir nhirima boin ti inkamin Adi Komii siya bi nikropkikin.

Niingaka. Dimusi rani, siya mii Juda simiir ii komiyya piu siisiya dimin taemin whir tir karamae nwowiya Sabat saiir miriigin. Mi siya Moses siir siyiu komii iir bi napkin. Mi nhirim sima boin mi siya uridiyugiswo wi ti hiriinan dimin miyik miyik imiirar pi tirin? Mi sima, sima simarin isido whisa yiinibir. Nhirim yim hiniina boin, Jisis siya inkam paii rani mi nhirim sima boin, siya inkam wadiekin.

¹⁷ Mi sima inkamin biyya nhwokwisae niki owin, siir sriigi, kira paniina naingwowi inkamin wadie kiriir nhwo iir nwowaiginiugiyin, ha? Mi siya simiirin hiniina boinki, siya profet inkamkin? ¹⁸ Mi Isrel simiir kigriraowiyim inkam komii komiyyim, sima ti inkam iir bi ninokninkinkim mi sima paniinsi yaingwo tibmii kiinsi hiniin, ti inkamin biyya nhwokwisae niki okin mi tariinanin siya ina sibgu kigimokiyin. Mi sima ti yayim siya boinim simiir bi naingwo tibmii kiingim. Sima wi siir yopii ad owiirar srii iski. ¹⁹ Mi sima sowiirwai srii, ana tiriiginin kowiirwai yinisimkin kowawaiyin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakikin siirin? Mi siya paniin paniina kigimokikin, tariinanin ti dimin taemin imiir kigomokiyin? ²⁰ Mi siir yopii ado sowawai boin simiirin, krira ina ninokninkino, tiriiginin kririir yinisimkin yipikin krirawai naokainakiyin siirin hiriinan nhwokwisaeyar naokainakikin. ²¹ Krirawaiyin ninokninkin tani siya paniina nanao kaowirirkikin, siya ti dimin taeminim simiir sibgu kigomokiyin. Krira ninokninkin tani, siirin nhinga namsi tir haiginiugikin siya ti dimin taeminim simiir sibgu kigomokiyin. Kima siir srii. Siya inikamae bidiyar yowwin, pi siyar nwoki boinim. ²² Mi siir yopii ado sowa hiriinan yai asi boinko, sowa Isrel

simiir inkam komii komiyyim simiir iikamim simiir kigirkakiyyim simiirsi nididgo. Inkam komii komiyyim biyya sima hiniina boinkim, inkam nwirki ha boini, Jisis siya Kraiskin, yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam nitin. Mi sima sowiirin omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya wi saiir hiriir kigninkin apninopkaigi rani. ²³ Mi siir yopii ado sowawaiyin bidiyar yinokninkino siirin. Mi sowawaiyin simiir boinki, siya inikamae bidiyar yowwin, kima siirar srii.

²⁴ Mi sima ina swoki ikiunain ti inkamin yipiki biyya nhwokwisae niki owin siiram. Mi sima siirin ina boinim, kira Adi Komii siir hainanprapraski mi mipi yaimwowar boinki. Krima ina ninokninkinim tiki inkamin siya Adi Komii siir siyugi siyiu iir sibgu ap rani. Kira hiniina dinokninkin wari inkamin, yio inkam paii rani.

²⁵ Mi siya simiir boin, kara ninokninkin tani tiki inkamin siya wadieki piyamisi owin, iyie? Miyyik rani. Kara ti siirarar ninokninkini, biyya kara nhwokwisae nwokin mi tariinanin kara iki digworaekwo whiekakim simiirin ina sibgu kigomokiyim. ²⁶ Mi sima siirin ina swoki sriiyim, siya kiriirin dimu dimin tirkikin? Mi siya kiriir nhwo iirin wadie paniina nwowaiginiugigin? ²⁷ Mi siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, kara kimiir bidiyar iki boinmauwwin. Mi kima bi sibgu wakaekim. Mi kima pi idip idip wakaeyam dimuam swoki tiri? Mi kima siir wakaeyokna apam naingwowi, aniya? ²⁸ Mi ti siya boinkiya hiriinan saiir mhoyian mi sima siirin yai miyyikni bi boinkikim, sima hiniina boinki mi ni kira tari siir yai aiir mi wakaeyokna apam mi tiri. Nim krima niingaka. Nim krima Mosesni miyyim si wingikim sim wakaeyokna apikim. ²⁹ Krima Adi Komii siir miyyim

Mosesni boinim siya winam simiirarar ninokninkini. Mi wari inkam paeprikab hiriinanin krima siir ninokninkin tani, siirin nhinga nikropkikin tiriirin. ³⁰ Mi ti inkamin siya simiir boin, ti diminin yio ini saika sa ywowin. Kima ninokninkin tani siirin nhinga namisi ikropkikin. Siya nitkin mi kariir nhwoin wadie siya nwowaiginiugikin. ³¹ Krima ti siirin ina ninokninkinin, Adi Komii siya ti hiriinan inkam biyeyim dimin taeminam siiram sriiyim simiir yai bi swoki wakaekin. Siya iki iikam miyik miyikim yipiki siir kwoin iirara napiyim, simiir yai imiirarar wakaekin. ³² Mi bidi bidiniyarin iya Adi Komii siya nu iir nonkwokwokiyein mi ini tariinanar yadigniyin, krima hiriinan bi swoki wakaemiminkim, inkam nwirin, inkamin nhwokwisae nwowiyein siir bi swoki whindiraerarkin, siya sibgu kigomokiyim iki dimin taeminim sim. ³³ Mi ti inkamin Adi Komii siya nikropki karamaekiswo siya wi ti hiriinan dimin miyikar pi tirin? Niingaka. ³⁴ Mi ti kamim sima siir boinki, kiriir yopiiya kiriir naokainakiya, saeya kiriirin siyu biyeyan inkam naokainakikin. Mi tariinanin kira dimin taemin krimiir niisiimauuwam tiri, aniya? Mi ta sima boina hiriinan saiiir mhoiiyan sima siir yikidu mi sima siirin omaka yaimin dimin nidwokai wakaeya saiiir hirankar yikropki. Iriig.

Iikamim Jisis siiram naingwo tibmii karamae nwowiyeim yim ini iikamim nhwokwisae nwowiyeim ini simiir hiriinan ywowim

³⁵ Mi Jisis siya hiriinan wakaewinin, sima siirin idowiiya hiriir nikrop apnikiyim mi siya kimidiniya siiram hansiram. Mi mhoiiya siya siir hansiryiskaiyein mi siya kimidiniya siir srii, kira inkamin Adi Komii siya nikropkiyein siir om hirankin, kira

siiramim ina naingwo tibmii kiinin? ³⁶ Mi ti inkamin ina yowarkii boinin Biiyan Inkam Komii, kira kariir boinmauu ti inkamin siya yipikin mi kara pi siir yai aiiir niki wakaeyokna apim. ³⁷ Mi Jisis siya siirin hiniina boin, kira siir bidiyar iki kigin ti siyairgin ti kinaka boinaiyin. ³⁸ Mi ti inkamin siir yai akan hiniina yowarkii boin, Biiyan Inkam Komii, kara ina naingwo tibmii kiinin kiraairgin inkamin Adi Komii siir om hiranin. Mi siya ogmwo ha waisii hiunanaiinamin mi siya kimidiniya siir inig iir hainan.

³⁹ Mi mhoiiya Jisis siya ina boinin, kara ti nu iirin minam nitkin iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinin mi iikamim yipiki siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowim simiir hidam. Kara tiriirin minam nitkin iki iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim yipiki iki iikamim nhwokwisae nwowim simiir hiriinan nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwam nitkin. Mi sima wi siiram nwoki sibgu aingwo tibmii kiinin. Kara minam nitkin iikamim yipiki ha naingwowim, sima Moses siir siyu komiiyein siir yai imiir bidi sibgu inokninkinim, iikamim sibgu kigomokiyim simiir hiriinan. Kara simiir niisiimauuwam nitkin. Tiriiginim, yipiki Adi siiram naingwo tibmii karamae nwowim iki iikamim nhwokwisae nwowim simiir hiriinan, sima nwowa saiiir hiriinan. ⁴⁰ Mi Farisi kam nhirim yim saika hir warar ninkin okwokim mi sima bidi wakaekiyim dimin taeminim siya boinkiyim mi sima kimidiniya siir boin mi kira hiriyyar naingwowi nim krima iriipi hiriinan nhwokwisae kim ti iikamim simiir hiriinan, aniya? ⁴¹ Mi Jisis siya simiir boinki, kimiir kwoinin ini ti iikamim nhwokwisae nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi ta hiriinan saiiirsika, kimiirin wi

Adi Komii siya boinwokiyopnatkaigi rani. Mi wim kima iinokiinokin hirii hiriyar boininaeikim, kimiir mhi kwoinim dimin whirki swoki kinyiskai rani. Mi kima ina ninokninkinim Adi Komii siirgisiir dimin taemin imiirin. Mi hiriinanki niuwi kimiirin Adi Komii siya boinwokiyopnatkaigiyim wi digar nrowi. Mi kimiir dimin biyeyim wi haiyoprindiyumiigi rani, sima wi hiriyar nwokripkaii. Iriig.

**Jisis siya iikam imiirin inkamin
sibsib kigriraowiyin siir
hiriinan kigriraokin**

10 Kara kimiirin yaimwower boinkii, inkamin hira sibsib imiir hiuyokiyokaiiya sairgisaiir ano iir napninopkainam karamae nrowi mi siya hinda kaina iyami hir aiirin, yio ti hiriinam siyiun, yio ini inkamin digworaekwo tauaehayam namiyin ini siir hiriinan yowwin. ²Mi inkamin anoki ano iirar napninopkainamiyin, yio siya inkamki inkamin sibsib imiir kigriraowikin. ³Mi inkamin ta hira saiir anowin napninopkainamiyin siir kigriraowiyin, siya pi ti inkam iir kigwini, siya siirin pa kigninkin apninopkaigi. Mi sibsibim pi siir yai aiir wakae sibgii mi siya sibsibim simiir inigim irira irira pa dapkii mi siya simiirin pa whinapnaniyami idowiiya hiriir. ⁴Mi siya siir sibsib imiirin pa nikiunaniyami mi simiir biyin pi siyar nwonami. Mi ti sibsibim siir mhoiyya asi sidkaenamkim. Dimusi rani, simiirin siya nikiunaim mi sima siir yai aiir wakaesibgiyim mi sima ini siir mhoiyyar sidkaenamim. ⁵Mi inkam nwrkiswo, sima wi siir di wakaeyoknaei mi wi siir mhoiyya di mi ami. Niingaka. Sima wi siirsi pi yididin mi wa pi yidamin. Dimusi rani, sima inkamin yipiki simiir kigriraowiyin siir yainan wakaeki rani. ⁶Jisis siya ti yayim Farisi kamim

simiirin boiniyo yai ara boinkin. Mi sima simiir bi sibgu ninokninkinkim siya tiriiginim, yio siyar boinakin. Iriig.

**Jisis siyairgin inkam kibiyin yipikin
sibsib sibgu kigriraowiyin**

⁷Mi ti kamim sima ti dimin taeminim Jisis siya boinim simiir bi ninokninkinkim. Mi siya simiirin ina swoki boinkiyin, kara kimiirin yaimwower boinkii, karaigin sibsibim simiir anowin. Iikamim yipiki sibsibnan nrowi mi Adi Komii siiramin ha niti simiirin wi kara whinkinsiis haiginiuwi. ⁸Iikamim yipiki biya kariiram niki itim Isrelmi iikamim sima kigriraowim, yim hiyan iikam niki okim. Sima iinokiinokin sibsib imiir tauaehayamar nitikim. Mi sibsibim simiir yai imiir bi swoki wakae sibgim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir sibsibnan nrowim yim wi ti hiriinan inkamim simiiram kipi naingwo tibmii kiin. Niingaka. ⁹Anowin karaigin. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiin yio ini sibsibim hira sairgisaiir ano iir napninopkainaniyin ini siir hiriinan yowwin. Mi ta hiriinan sairsika, siirin wi asi nanmaiwarkinaei. Mi mhoiyya siya idowiiya nami mi siya wraisu nae mi kii minim simiir kigi mi wi haini naei. ¹⁰Mi yio hiyan inkamin, yio dimin taemin imiir tauaehainaki aramar nitikin. Mi sibsib imiir nisomsom aokaogig mi digworaekwo imiir nonkwobumbuninkingig aramar niti. Mi ti kara nitin sima wi nao rani, sima wi omwai waiyayokiyokii siyiun Adi Komii siya naingwowin siir.

¹¹Kara ini inkam miyikin sibsib sibgu kigriraowiyin ini siir hiriinan yowwin. Kara wi mansi naowi, kariirgi kariir sibsibim simiir whinkinsiis haiginiuwam wadie sima sibgu owam. ¹²Mi ti miyan inkamin yipikin umir aramar miri-iyin, yio inkamin sibsibgi sibsib ki-

griraowiyin si rani. Mi sima wi siir sibsib nwo rani. Mi siya niimauan wra biyeyin siir kigwini mi siya siirsi nididwini mi wa nidamnani. Mi niimauan wra biyeyin pi sibsib imiir ninkin aeyokiyoknami. Mipi siya simiir irni yonkwo, iki nhirim yimba kakidamkii hinda tinda. ¹³ Mi ti inkamin ti hiriinan nidamamin, yio siir sibsib imiiram bi naingwowikin. Yio siya sibsib imiirin umiramar kigriraowi. ¹⁴ Kara ini inkam kibiyin sibsib sibgu kigriraowiyin ini siir hiriinan ywowin. Kara ti iikamim kariir sibsibnan nwowim simiirin ina sibgu inokninkinim mi sima ina mi sibgu inokninkinim tiki iikamim yipiki kariir sibsibnan nwowim simiirin. Mi sima kariirin ina ninokninkinim mi ina naingwo tibmii kiinim kariirim. ¹⁵ Kara mi kariir Ad ieya kriraniyin, krira krira ina sibgu ninan inokninkinao. Mi krira nwirni nwirniyam in ina ninan aingwokwowo. Mi krira ini nwiruar yowiskiyo. Mi ti hiriinan siyiun, kara ina ninokninkinim tiriirginim yipiki kariir sibsibnan nwowim mi sima kariirin ina mi inokninkinim. Kara mi kariir sibsib ima krima krima irni nwirniyam in ina ninan aingwokwonam. Mi kara wi hiriiransi naowi simiir whinkin-sis haiginiuwam. ¹⁶ Mi iki iikam nhirim kariir sibsib nwowim, yim sima kariir piugana Isrel simiir iikam tani. Kara simiirin wi tiki nhir imakar ninkin kigriraowi. Mi sima kariir yai aiir wakaei mi sima wi kariir siyiu iirar napi. Mi mhoyiya sima wi piugan kwiruar nwo. Mi simiirin wi kanakanar kigrirakaki.

¹⁷ Kariir Adin siya kariiram in ina naingwokwonanaeyin. Dimusi rani, kara iikam imiirsi naowam naingwokin. Mi kara wa swoki insiin idwowi mi wi omwaiyar swoki waiyai. ¹⁸ Kariirin wi inkam nwrki tir tani, kara naowamin. Niingaka. Kara kariir kwoin iirar

nwo. Ti dimin taeminim Adi Komii siyar boinkikim mi kara asi tiri simiirin. Kariirin siyar bidi boinki iskiyin naowamin mi kariirin wi siyar swoki kiwaki omwai kara swoki waiyayokiyokiyamin.

¹⁹ Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim isido whisa yinikibir mi sima ta yai aiir yinkinyaeyo boin. Nhirim, yim sima dimin whir boin mi nhirim yim sima dimin whir mi boin. ²⁰ Mi iikam whiekak ima boin, siirin uridyugi bidi ii okwokaiyin mi siir kwoinin siya kiyipiyaokii. Mi siya ti hiniin dimin taeminim sim asi priiwhaowae boini. Mi kima waraur dimusi nokwowi siir yai aiir wakaeyamin? ²¹ Mi nhirim sima boin, siir yayim siya boinim, siya iki inkamin uridyugakin siir hiriinan swoki boin tani. Niingaka. Uridyiu biyeyin ti inkam nhwokwisaeyin siir nhwonain pi hiriinan wadie di swoki ohaiginiuw, iki dimin taeminim sim sibgu dikao-raekaokiyamin. Iriig.

Mi Isrel simiir inkam komii komiiyim sima Jisis siir nikwowaisiigim

²² Jisis siya ti diminim om komii Jerusalem hir boinkin, iya iikamim iripa sima haingiriyu owa sair. Ta iya sima swoki aingwokiya kamim simiir digworaekwo biyie imiir niinikinhim-hiin itkiigiigiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka sair hirankin mi saeya bidi swoki haiwaokiya Adi Komii siir inig iir hainanam. Mi ta iya ya naopii iiga. ²³ Jisis siya omaka Adi Komii siir inig hainaniya Solomongi si miriyya sair iuru aiir napririrkin. ²⁴ Mi iya siya hirar niki apriririn mi Isrel simiir inkam komii komiiyim ha nitim kimidiniya siir ini kaiyokaini mi sima ina sriiyim mi kira ti hiriinan yayim krimiirin iyyim wi pariga kinanankiuwi? Kira krimiirin hindara boinmauu kiin iski, kira ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin

iikam krĩmiir whinkinsiis haiginiuam siya, iyie? Si rani? ²⁵ Mi Jisis siya simiir boĩnki, kara kimiir bidiyar iki boĩnmau-uim mi kima kariir yai aĩr bi naingwo tibmiigim. Ti dimin miĩyik miĩyikim ti kara tirim, kara kariir Adin siir kirie aĩrar mirii, tiriiginim yim min niisi-imaugim kara yipikin. ²⁶ Mi kima kariir yai imiirim bi naingwo tibmii kiingim. Dimusi rani, biya kara kimiir bidiyar iki boinim, kima kariir sibsib rani. ²⁷ Kariir sibsibim sima kariir yai aĩrin pa wakaei mi ankara simiirin irira iriran ina ninokninkinin. Mi sima pi kariir yai aĩrar mi wakaeoyoknaei. ²⁸ Mi simiirin kara wi hiriinansi whinkinsiis haiginiuwi. Mi sima wi inagak hiri-iyar nwoki waiyayokiyokiikaeyamim mi sima wi nao rani. Mi kariir iikamim sibsibnanim, simiirin wi inkam nwrki kariir inanki nispakii hainaki rani. Mi sima kariiram naingwo tibmii kiin karamae wi ha nwo rani. Niingaki, niingaka. ²⁹ Kariir Adin yipikin ti iikam imiir hauugiyin, siyairgin iki digworaekwo whiekakim simiir kougi kou nwowin. Mi iikamim yipiki siir siyiu iir sibgu apim simiirin wi inkam nwrki swoki ispakii hai rani, siir in ankin. Mi sima siirin hiriinansi nikwowaĩsiyim wi digmin digmin nwo rani. ³⁰ Kara mi kariir Ad ieya krirani ini nwiruar ywowiskiyo.

³¹ Mi ti yayim siya boĩnkiiyim simiir mhoiyain mi Isrel simiir inkam komii komiiyim, siya ina yuhaiyim siir kaiyimik aowam. ³² Mi Jisis siya simiir sriigi. Kara tapairin dimin miĩyik miĩyik kasa bi tirkin, kimiir whwonkam idain ti dimin taeminim kariir Ad ieya nĩmbingiyim kara tiram. Mi kima siya kariirin piki hiniin diminim simsi kaiyimikam tiri? ³³ Mi Isrel simiir kigriraowiyim sima siir boĩnki, krĩma siya ti dimin kibikibiyim kira tirim simiirsi kaiyimikam tir tani. Niingaka. Krĩma kiriirin siya pi dimusi

kaiyimik rani, kira yai miĩyiknan bi boĩnkin kira inkamaĩrgin mi kira hiniin dimusi boĩnkin, kira ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin. ³⁴ Mi Jisis siya simiir yai akan hiniina yowarkii boin, Adi Komii siir yayia Yokwo Komii saiir hir nwowa hiniina boinka, iikamim sima hiniina boĩnkim, kara hiniina boĩnkin wim kima ini Adi Komiinan ywowim. ³⁵ Krĩma ina ninokninkinim, Adi Komii krĩmiir Wanin siir yayim Yokwo Komii saiir hir nwowim yim kaimwowaĩrgim mi sima wi digmin digmin nwo rani, simiir kisinaim. Mi Adi Komii siya iikamim yipiki siya siiboboĩniuim siir yai aĩr, yim sima ini Adi Komii siir hiriinan ywowim. ³⁶ Kariirin Adi Komii siyar nĩmbingiyin mi siya kariirin ina yikropkiyin nua tiriir mi kima kariirin hiriinan dimusi boĩnkim, kara dimin biyie boinmĩmauuwi. Dimusi rani, kara kimiirin pi hiniina boini, karaĩrgin Adi Komii siir yinisimim. ³⁷ Mi kara diminim kariir Adin siya nĩmbingiyim kariir simiir tir karamae nwowi mi kima wi hiriinan saiirsi nwowi ti yaimin diminim simiiram naingwo tibmii kiin karamaeyin. ³⁸ Mi kara siir mi aĩr mirii mi inkam nwrki kariir yai aĩrim naingwo tibmii kiin karamae nwowi mi kira wa ti aingwo tibmii kiin ti miĩyim ti kara tir imiiramin. Mi kima wi hiriinan nwoki sibgu inomokninkinim Adi Komii siya mi kara krira ini iripar yinkiamasuwo. Mi krira ini nwiruar ywowiskiyo. Mi kririir kwoino ini whiruar ywoki iskiyin.

³⁹ Mi sima ina swoki kinankiuim siir nonkwoim mi siirin maeyau biyieya mii biyie miriia saiir hir hũgriipkiikikaigigam. Mi siya simiir haiburgigin mi ina yamin. ⁴⁰ Mi siya simiir haiburgigin mi ina swoki amin. Mi siya ie Jordan siirar swoki iyapidnam mi siya kimidiniya maeyaua

biiya Jonki si baptais haiginiua iikamim sim, saiir hiriir yimbiam. Mi siya kimidiniya hir ini owou. ⁴¹Mi iikam whiekakim ha nitim mi kimidiniya sima ini boini, Jon siya iikamim makiniyim simiirin hiriinan dimin miyyik bi tirkin ti inkamin siir hiriinan. Mi dimin taeminim ti inkamin siya boinmimauuwim krimiir yim kaimwowaigim. ⁴²Mi iikam whiekakim hir nwowim, sima ina yaingwo tibmii kiingiyim siyairgin Kraisin inkamin yipiki Adi Komii siya nikropkiyin, iikam krimiir nauuni whinkinsiis haiginiuniam. Iriig.

Inkamin Lasaras nikiuwiyin, bidi yaonamin

11 Inkam nwirin Lasaras nikiuwiyin siya om Betani hir nwowikin mi siya makiniigin. Ti om Betaniyin yio omin Maria mi saiir yaowae aeya Mata sowa nwowi ieya. ²[Ta wiga Maria nikiuwiya biiya Biiyan Inkam Komii siir iga kwis owiir naokina wain piuii miyyik whakiyin si mi mhoyiya saeya siir iga kwis owiirin, kimidiniya saiir kan aiirar swoki iyaoki. Mi ti saiir pomou ieya makiniyin.] ³Mi siir yokmano yaiya ina boinkiyi Jisis siiram, Biiyan Inkam Komii, kiriir nomiiyauin kira naingwokwonanaeyin siya makinii. ⁴Mi Jisis siya ta yai aiir wakaewinin mi siya ina boinkiyin, Lasaras siya ta ma hiriinana siya wi saiirsi nao rani. Niingaka. Mi ti hiriinan diminin siya nimbiam mi ti iikamim wi siir inig iir hainanprapraskii mi sima kariir inig iiririn wi warar mi hainanprapraskii, ti Adi Komii siir yinisimin.

⁵Jisis siya Mata mi saiir nomousim aeya mi Lasaras siya sowiir pomouwin simiiram naingwokwonanaeikin. ⁶Mi Jisis siya hiriinan wakaewinin, lasaras siya makinii mi siya bi niki amsaugin. Mi siya maeyaua siya nwowa hirarin

iiyim kwisa swoki okiiyunam. ⁷Mi ti ii kwiso ha digiyo mi siya kimidiniya kamim siir kigna miriiyim simiir boin. Humbae, nimbi swoki ami, Judia nu haimii hiriir. ⁸Mi siir kigna miriiyim kamim sima siir boin, inkamin nowomwarkaiyuwiyin, kira ti om iir namam swoki tirin, ti omin siir hiran kamim hir nwowiyim, sima siiyani kiriir kaiyimik aowamar niki tirkin krime tir mi owi pi wadieyar mi owi, aniya? ⁹Mi Jisis siya hiniina naingwokin siya paenankin mi siya simiir boinki, aniya iigwira, ii aeya pirkinkiyim mi ii aeya kakaugiyim, aoaim iur kwiskak rani, aniya? Mi inkamin nabie napriririyin, yio bi swoki akaiikin. Mi wi pa nopi? Dimusi rani, yio siya nabieyar kigomok api. ¹⁰Mi siya niyaka, napamwii mi siya ha nakaii mi wi pa nopi. Dimusi rani, siirin dimin whiki niuya haiginiu karamaeka. ¹¹Mi ti hiriinan Jisis siya boinkiya saiir mhoyian, siya simiirin ina swoki boinkiyin, tariinanin Lasaras siya ini nhwo whinin mi kara hiriirin, pa nami, siir nini inidguuwamin mi siya pa nwoki insiin idwowim. ¹²Mi siir kigna miriiyim kamim sima siir yai akain ina swoki owarkii sriiyim, Biiyan Inkam Komii mi siya nhwo whini mi mhoyiya siya wadie ha swoki owi mi krime wi tirar timi o, aniya? ¹³Mi Jisis siya hiniina boinki, lasaras siya bidi yaonamin mi simiir kwoinin ha naingwokim siya nhwo whini. ¹⁴Mi diminki diminin, Jisis siya simiirin ini haini boimauuniskiyyin. Lasaras siya bidi yaonamin. ¹⁵Mi kara maigimaigra asi nwowinkin, kara siya naonama kara saika hir bi nwokin. Dimusi rani, kima wi haini ninokninkini kariirin Adi Komii siya nikropkikin tiriirin, iya kara siir whinkinsiis haiginiuwi. Mi tapa krime pi siiram nami siir nini kigiuwam. ¹⁶Mi inkamin Tumas nikiuwiyin, sima dapiyin siir inig

whirin hiniingin. Itmwoyin, siya boin, kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim simiir, humbae nimbini nami inkamin nowowarkaiyuwiyin saikar mi krime pi saikar nwoki aonamim. Iriig.

**Jisis siya ha nitin, siya kimidiniya
Lasaras siir yokman
iso sowakar ini boini**

¹⁷Mi Jisis siya ha nitin mi siirin hiran kam ima boinwin, Lasaras siya naonama iyyim kwiiya yamki. Mi krime siirin ini siyano whirin siir ini wokaigigin. ¹⁸Mi om Betaniyin, yio ini om komii Jerusalem siir kinginar kwowin 3 kiromita nanairgin. ¹⁹Mi iikam whiekakim Isrel hiranin ina yitim om Betaniya tiriir, Mata mi Maria sowiir kignakiyam mi sowiir nini kinsiis haiginiuniam. Dimusi rani, sowiir pomouwin Lasarasin bidi yaonamin.

²⁰Mi Mata saeya hiriinan wakaewina, Jisis siya ini nitin mi saeya ha nama, siirin siyiu hir yapyiskaiwin. Mi Maria saeya ini omaka hirar ywokiya. ²¹Mi Mata saeya Jisis siir boin, Biyyan Inkam Komii, kira biyya wakaewina saiirar nitkiswo mi tirar nini onikiswo mi kariir pomouwin, wi di yaowi. Niin-gaka. ²²Mi kara ina ninokninkinin, Adi Komii siya dimin taeminim kira srii siiram, siya wa hauugii kiriirin. ²³Mi Jisis siya saiir boinki, kiriir pomouwin siya wa swoki insiin idwowi ie hirankar mi wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. ²⁴Mi saeya ina yowarkii boina, kara ina ninokninkina, iya dig nwokii, iya Adi Komii siya iikam imiir hidana, siya wi omwaiyar swoki waiyai. ²⁵Mi Jisis siya saiir boinki, karaingin iikamim ieyanki ninsiin idwowyim mi omwai ha waiyayokiyokiiyyim simiir bwamki bwamin. Mi iikamim omwai swoki waiyayokiyokiii, sima wi yaeya kwoin win haii. Mi yipiki kariir yai aiir wakaeyoknaim, sima wa naonami mi

mhoiyya sima wa swoki insiin idwowi ie hirankar. Mi sima wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. ²⁶Mi yipiki omwaiyar niki waiyai mi siya kariiramin ha naingwo tibmii kiini, sima wi yaeya kwoin miyyik haii mi sima wi omwai hiriir waiyayokiyokiigiyami. Mi kira ti yai imiiramin ina naingwo tibmii kiina? ²⁷Mi saeya ina yowarkii boina, ihi, Biyyan Inkam Komii, kara kiriir yai imiiramin ina naingwo tibmii kiina. Kara kariiramin dimusi naingwo tibmii kiin tani, kara ina ninokninkina, kira Adi Komii siir yinisimkin, inkamin Adi Komii siya nimbingiyin ti nu iir nitam. Iriig.

Jisis siya inkam wiirin siirsi nougin

²⁸Mi Mata saeya hiriinan boinkiya mi saeya ina swoki ama. Mi saeya kimidiniya saiir nomousima Maria saiiram yikiugi. Mi sowa sowa ha nwowo mi saeya saiir boin, Biyyan Inkam Komiiyin siya ini nitin mi siya kariir boinkikin, kiriir nini boinmauniam hiniin, siya ini papi nwowin. Mi ta saeya boinkiya hiriinan, saiir mhoiyyain, saeya ina yama ti dimin iir tiram. ²⁹Mi Maria saeya ti yai imiir wakae digiya mi saeya bi kimiminkika, ina iwitnam sasaua Jisis siir kigiuam. ³⁰[Jisis siya oma hiriir bi niki imbiyamkin, siya ini maeyauwa Mata saeya napyiskaiwina siir, ini hirar niki owin.] ³¹Mi Isrel simiir iikamim Maria saika omaka hir nwowim saiir whinkinsiisim, sima hiriinan kigiyim saeya ninsiin iwitnaniyama mi sima bi kimiminkikim, ini saiir mhoiyyar yamim. Sima hiniina naingwokikim, saeya ieyin siir wokaigikin hiriir nami, hir nini ouwouwam.

³²Mi Maria saeya maeyaua Jisis siya nwowa hiriir nimbiam mi saeya siir kiga mi saeya ini siir igmiigar ini akai hiuuua. Mi saeya siir inig iir ha hainana mi saeya ina boinkiya, Biyyan Inkam

Komii, kira biyyar nitkiswo tiriirin mi kariir pomouwin wi di naowi. ³³ Mi Jisis siya saair kigiyin, saeya noua mi iikamim saika nitim simiir mi kigiyim sima mi ouim mi Jisis siya hik prasae bi nwookin siir piua ini warar yinkin whiridgiyin. Mi siya maairgimairga bi nwookin. ³⁴ Mi Jisis siya ina boinkiyin, kima siirin ini papi haingikaiyin? Mi sima siirin ina boinim, Biyyan Inkam Komii, kira unkini kigni. ³⁵ Mi Jisis siya ini hindara iyisrim-sripugiyin. ³⁶ Mi siya ha nouwin mi Isrel simiir iikam ima boin, siir kaoki, siya siiramin, pranae pranae mi aingwokwowi. ³⁷ Mi kam nhirim sima boinki, biya siya inkam nhwokwisaeyin siir nhwonain, siya niki tirkiyin mi siya bi kigimokikin aniya, ihi mi siya ti inkamin Lasaras nikiuwiyin mi siya siirin wi naonamsi nikidu rani, aniya? Iriig.

**Lasaras siirin Jisis siya hidninsiin
idwokin mi siya ini
omwaiyar swoki waiyan**

³⁸ Jisis siir kwoinin ini hindara wrieyimyokiyin mi siya ina yamin ieyin sima kikaigiyin siir, siiram. Mi ti siyanoin sima wokaigiyin siir, siir iiyin siiyani sima bidi warkintopokgigin. ³⁹ Jisis siya boinki, ti siiyain ti warnam. Mi ti inkamin naonamin siir yokmana Mata saeya wakae boinki, Biyyan Inkam Komii, siya kwokiyaeya bi naokin, iiyim kwiiya yamki mi siya tariinanin pi nhami nhami whak rani. Kipi haiwaoki. ⁴⁰ Jisis siya saair boinki, kara kiriiir boinkii, kira siir yai imiiram naingwo tibmii kiini, kira wa kigi Adi Komii siir kirie aiirin, saeya tirkii. ⁴¹ Mi sima siiya ha warnama mi Jisis siya ha kigiyin mi ina boinkiyin, Adi, wadieka, kira bidi wakaeyim dimin taeminim kara kiriiiram srii boinkiyim. ⁴² Kara ina ninokninkinin, kira iinokiinokin kariir yai imiirar wakaeikin. Mi kara ti siirin pi dimusi boinki rani, ti iikamim ti tir

nwowim, sima wa nwoki inokninkinin kariirin kira nikropkikin nua tiriirin. ⁴³ Mi ti diminin siya kwisboinkiyin Adi Komii siiram, siir mhoyian mi siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, Lasaras, kira tiriir idowiiya wapnanini. ⁴⁴ Mi ti inkamin yipiki niki anamin ina yapnaniniyin idowiiya. Mi siir iga iinim yuisni sima bidi whrinkiyin iya sima siir haingikaigiya. Mi yuisa siir whwonkam iir bidi yitimwaniugiya. Mi Jisis siya simiir boinki, wari yuisim siir nwowim haigi. Mipi siirrar kigninkinki. Iriig.

**Mi Isrel simiir inkam komii
komiiyim sima minam kitibmii
boinam tirkim Jisis siir nisomaowam
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)**

⁴⁵ Mi iikam whiekakim, yipiki Maria saika namim, sima ti dimin iir kigiyim, Jisis siya tirkiyin, sima ina yaingwo tibmii kiingiyim siiram. ⁴⁶ Mi kam nhirim ha namim, kimidiniya sima ini boinmauuu Farisi kam imiirin ti diminin Jisis siya tirin. ⁴⁷ Mi mhoyiya Farisi kamim mi prismi inkam komii komii ikim mi kaunsil inkam ikim, sima iripa ha haingiriyyu owim mi ina boinim, krima wi panin paniina tiri? Siya dimin komii kirie kirie kasa bi tirkin. ⁴⁸ Mi krima siirin ti hiriinan dimin iirar kigninkin tirkipkaii mi iikam whiekakim wi siiraramar nami. Mi iikam whiekakim sima siiraramar nami mi om komii Rom hiran inkam komii komiiyim sima simiir kamim yaii niniyyim simiir nikropkii mi ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya saairin, wi sima nini iipirginiini mi Isrel krimiir iikamim wi warar ninkin onkwobumbuninkingigi.

⁴⁹ Mi inkam nwirin Kaiafas nikiuwiyin, yipiki ti biewi iir nwowin prismi biigi Biyyan Inkam Komiiyin siya simiir boinki, kima, dimin sim whir swoki inokninkinimin tani. Niingaka.

⁵⁰ Kima tari ta saiir ninokninkin tani, ti inkam nwiruwan siya siyar mi aowi, yio ini mi owin. Mi Isrel krimiir piugana saiir iikamim yim wi wara nao rani.

⁵¹ Siya ti diminin siir kwoin airgi bi priinaingwo boinkin. Niingaka. Siya ti biewiyin siir biigi biiyan prismi inkam komii nwokin. Mi yayim siya boinkiyim, siya profet inkamnan boinkikin, siya hiniina boinkikin, Jisis siya wi sipi naowi Isrel simiir iikamim simiir whinkinsis haiginiuwam.

⁵² Siya wi simiiram ara nao rani. Niingaka. Siya wi iki iikamim yipiki Adi Komii siir yinisisimnan nwowim, iki hinda tinda nwowim, wi simiir ninkiamasuwar warar naowi. Mi sima iripar nahaingiriyu iuwi mi wi piugan komii kwiruar nwokii. ⁵³ Mi taka iya mi mhoyiya iriipi hiriinan, Isrel simiir inkam komii komiiyim, wi Jisis siiram kininankiuwi siir nisomaowam. ⁵⁴ Mi ti hiriinan saiirsika, Jisis siya idowiiya nu haimii Judia simiir iikamim simiir bopwonau paniinsi yapririrsi. Mi siya hir haiburgigin mi siya kimidiniya nu siiyin apa niingain siir hiriir yam, om komii whirin sima dapiyin, Ifrem. Mi hirin siya siir kigna miriiyim kamim, simaka ini owou.

⁵⁵ Mi ii komiyya Isrel simiir iikamim iripa sima haingiriyu owiya yaewou nae komiyya Pasova saiir nikwo aeya ini kingiin nwowa. Mi biiya ta hiriinan yaewou nae komiyya pi saeya yimbiyam mi iki iikamim, simiir yapa yapa om hirar nwowim, sima pi om komii Jerusalem hiriirarar nami. Mi simiir dimin taeminim sima ninkin imi-yaeyanim Adi Komii siir pi prismi inkam imiir nini hauuiwu. Mi Adi Komii siya wi ha niki boininim, sima dimin whirki bi kimbugim. Moses siir siyu komii siir yai aeya boinkiya saiir hiriinan. ⁵⁶ Mi iikam whiekakim ha nitim om komii Jerusalema hiriir mi sima

kimidiniya Jisis siiram ini hansirni. Mi sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir omaka yainau hirirar namwo iuwim mi sima irni nwirniyin sima, sima simar yinsrii ansriina, kima paniina naingowwi Jisis siirin? Krima hiniina naingowwi, siya wi nit rani, nae iikam krimaka nini aeniyam. ⁵⁷ Mi prismi inkam komii komiiyim mi Farisi inkam ikim sima iikam imiir boinki, yipiki Jisis siir kigi, siya ini papi nwowin mi sima wi simiir wini boinmauuni. Mi biiyan inkam komii komiiyim, wa nwoki amim siir nonkwowam. Iriig.

**Maria saeya wain umir komii sainin
Jisis siir iga kwis owiir naokinkikin**

(Mt 26:6-13; Mt 14:3-9)

12 Mi iiyim iriyyar kwira niki owim, iikamim iripa sima haingiriyu owam, yaewou nae komiyya Pasova dapiya saiir nikwo aeyam mi Jisis siya ini om Betani hiriyyar swoki amin, omin, Lasaras siya nwowiyin siir, inkamin yipiki biiya Jisis siya hidninsiin idwowin, ie hirankin, iya siya naonama saiir mhoyiya. ² Mi sima nae ina diriraer-arim Jisis siya hirar naeyam. Mata sasar yinkin diriraerar kamim nae diriraer-arim simakan. Mi inkamin Lasaras nikiuwiyin, yio nae Jisis saikar yidwo ae. ³ Mi mhoyiya wiga Maria nikiuwiya, Lasaras siir yokmana saeya wa yukidin, piui miiyik whakiyin, kimidiniya Jisis siir iga kwis owiir yaokinki mi ti wa hiriinanin siirin umir prasae bi sainikin. Mi mhoyiya saeya kimidiniya saiir kan aiirar swoki iyaonam. Mi ta siir piui-ya omaka ini warar yitnopkiya mi digworaekwo whiekakim ini wadiekinar whakiyim. ⁴ Mi Jisis siir kigna miriiyin inkam nwirin Judas Iskariot nikiuwiyin, inkamin yipiki mhoyiya wir Jisis siir napwouwi Isrelmi inkam komii komiiyim simiir iin hauugi, siya boinki siirin. ⁵ Mi sima ti hiriinan wain piui

miiyik whakiyin siirin umir hai karamae dimusi nwokin? Mi sima siirin umirim pi 300 kina pi haiyim mi ti umirim wi iki iikam paeprikab nhirim sim pi hauuwin. ⁶Siya iki iikam paeprikabim simiiram bi naingwokin siya hiiyan inkam nwokin. Tipnairin umir Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim sima haigiya siyar kigriraokin. Mi umirim siya tauaehaiyim, yim ini siya haigiprakaiyim. ⁷Mi Jisis siya siir boinki, saiirarar kigninkinki. Ti diminin ta saeya niyopkiyin kariir, yio minam diriraerarkwokinka, mhohiia iya sima kariir kikaigii ienau, saiiramka. Dimusi rani, kariir iya ini kingiin nwowa. ⁸Mi iikam paeprikabim yim wi kimiir bopwo waraurar nwowi iinokiinokin. Mi ankara niingaka. figwirki niuwi, kara wi kimiir haiburgigi. friig.

Prismi biiyan inkamim Lasaras siir nisomaowam kitibmii boinkim

⁹Mi Isrel simiir iikamim hiriinan wakaeyim, Jisis siya ini om Betani hir nwowin. Mi sima ina yamim hiriir siir kigam. Sima siir kigam bi namkim, sima Lasaras siir kigam namkim, yipikin Jisis siya swoki hidninsiin idwowin ie hirankin. ¹⁰Mi prismi Biiyan Inkam Komii komiiyim, sima minam kinankiugim Lasaras Jisis soweri nimprio isomaowim. ¹¹Dimusi rani, dimin taeminim Jisis siya tirim mi iikam whiekakim sima Isrel simiir inkam komii komiiyim simiir yaayim, simiirin ini hindara ikworipukimaigikim. Mi sima ini siiraramar yinmiininkinamim. friig.

**Jisis siya om komii
Jerusalema hiriirin, inkam
komiiyin nu kigriraowiyin
siir hiriinan nwonamkin**

(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹²Mi iigwir nugakin, iikam whiekakim ta yaewou nae komiia

pasova nikiuwiya saiiram nitim, sima iripa ha nahaingiriyiuniyim mi simar wakaewin, Jisis siya wi sipi niti om komii Jerusalem tiriirin. ¹³Mi sima sikwowim ha haiyim mi kimindiniya siyiu iiarar haiyikwokwowin. Mi mhohiia sima ina kairwao boinkiyim, Adi Komii kira wadiekin. Kira ti inkamin siir inig iir hainanprapraski, yipiki ti tiriir nitin Adi Komii kiriir ogsop aiir nokwokairinam. Kira ti inkamin siir whinkinsiis haiginiu, Isrel krimiir iikamim simiir kigriraowim. ¹⁴Mi Jisis siya donki ha haiyin mi siya ina yidwonamin siir idwo. Yokwo Komii saiir yai aeya boinkiya saiir hiriinan, ¹⁵iikamim yipiki om komii Saion siir hir nwowiyim, yim kipi nidid! Tariinanin kiriir inkam komiiyin nu kigriraowiyin ini nitin, siya ini donki haomin siir idwo nidwonaniyin.

¹⁶Mi kamim siir kigna miriiyim, sima bi ninokninkinkim sima ti hiriinan dimin tirim. Mi mhohiia iya Jisis siya swoki iti, omwai siya waiyai mi siya ha nami Adi Komii siir om iir mi siya wi inig komiigak ha nwowi. Mi mhohiia sima ina boinim, krima yaayim Yokwo Komii saeya boinim simiir ti swoki aingwowoknaki mi sima ti hiriinan diminin siir dimusi tiri.

¹⁷Mi iikam whiekakim yipiki biya Jisis saika nwowim, iya Lasaras siya swoki insiin idwowa ie hirankin mi ti iikamim, sima ti dimin iir kigim mi kimidiniya sima haigiririr boinam ti diminin siya tirin. ¹⁸Mi ti hiriinan siirsi bwaekiinaniyamkim iikam whiekakim Jisis siir kigwinamin. Sima bidi wakaewinim hiniin, Jisis siya ti hiniin dimin komiiyin si tirkin. ¹⁹Mi Farisi simiir kamim, yai sima simar yomboin amboin, simiir kigi, diminin siya tirim kima kaiyaonaowidi kima wi dig nwo rani, iikam whiekakim ti nu iiranin, wi siiraramar ninkirionaei. Iriig.

**Grik simiir iikam nhirim
Jisis siir ini kignaki**

²⁰ Mi iikam nhirim Grik simiir piugana saiirim, sima om komii Jerusalem hiriir nitim, Isrel simiir iikam nhirim simaka yinkin it yaewou nae komi-
iya Pasova saiir nikwo aeyam. ²¹ Sima kimidiniya inkamin Pilip nikiuwiyin si-
iram yam siir nini kigiuwam. [Siya om Betsaida hirankin.] Sima boin, inkam
Komii, krma minam naingwowi, Jisis
siir kigim mi yai saika boinim. ²² Mi
Pilip siya ha namin kimidiniya Endru
siir ini boiniu mi mhoyiya kimidiniya
sowar yam, Jisis saika boinamin. ²³ Mi
Jisis siya sowiir boinki, iya kingiin bidi
yitkiya, kararin ti inkamin Adi Komii
siir om hiranki nitin, Adi Komii siya
wi kariir hauwi, siir inig komiiyin
mi siirin wi kara haii. ²⁴ Kara kimi-
irin yaimwovar boinkii, twonidim nua
nikiigiyam karamae nwowi mi hapai-
irin nhisuwakar nwokii mi kira simi-
irin nu ha haingikaii mi mhoyiya sima
wi yin kasa budgi rani. Mi ti hiriinan
siyuun kara naowi mi inkamim kariirin
ha haingikaii mi mhoyiya kara ha swoki
insiin idwowi mi wi iikam kasa whinkin-
siis haiginiu rani, kariiram naingwo tib-
miiyim. ²⁵ Mi yipiki simiir kwoin ii-
irar napi, sima wi sima simar swoki
onkwobumbuninkinaei. Mi yipiki simiir
kwoin imiirar nap karamae nwowi ti nu
iirin mi sima Adi Komii siir kwoin ii-
iraramar naingwo iskii, yim wi omwai
hiriirar waiyayokiyokikaeyami. ²⁶ Mi
iikamim yipiki kariiram naingwowim mi
kariir mii aiir miriiyim, yim wi maeyaua
kara nwowa wi saiir warar mi owi. Mi
kariir Adin, Adi Komii siya, simiirin
wi inkamim inigakim wi simiir hiriinan
nwo haiginiuwi. Mi sima wi inig komi-
igak dimusi nwo rani, sima kariir kigna
apkim. Iriig.

Jisis siya naonama saiir boinkin

²⁷ Tariinanin kariir kwoinin miiyik
miiyik nwo rani, kariir kwoinin ini
warar yaowhriewhrieyiuwin mi kara pi
paniina ti boin? Mi kara hiniina boini,
adi, kara ti haiburgik ti diminin nim-
biniyin kariir nisomaowam siirsi? Niin-
gaka. Dimusi rani, kara ti nu iirin hiri-
inanamar nitkin. ²⁸ Adi Komii, kira kiriir
inigin siir tirki, komii nwokiyamin. Mi
Jisis siya ti hiriinan yai imiir boinkiyin
mi yai kwira ninomor kouana ina kau-
wok boinkiya, kara kariir inigin, komii
bidiyar iki okiyin mi tariinanin pi komi-
iyar swoki okii.

²⁹ Mi iikam whiekakim saika kingiin
hir nokwowim, sima ta yai aiir
wakaekiyim mi sima boin, ninomorka.
Mi iikam nhirim yim hiniina boin,
paekwosimkin, Adi Komii siir inkamin
siya boinkii siirin. ³⁰ Mi Jisis siya simiir
boinki, taka yaiya kariiram bi boinkika,
kariir whinkinsiis haiginiuam.
Niingaka. Ya kimiiram boinkika,
kimiir whinkinsiis haiginiuam. ³¹ Mi
tariinanin taka iya nita, Adi Komii
siya wi ti iikamim ti nu iir nwowim
wi simiir dimin biyie biyeyim sima
tirim wi simiirsi hidi. Mi tariinanin siya
Setan siirin wi haini nikwowaisiigii,
yipikin dimin biyie biyeyim ti nuin
siirim simiir kigirkakiyin. ³² Mi mhoyiya
inkamim kariirin paeyin hiiniya
nirioninkinin saika ninkin irinugii
mi simiir kwoinim wi kara kiyai,
kariiram naingwo tibmiiyim mi kariir
mhoyiya nitim. ³³ Jisis siya ti yai
hiriinanin minam boinkin, iikamim
simiir niisiimauuwam hiniin, siya wi
paniina namisi aonami. ³⁴ Mi mhoyiya
iikam whiekakim sima siir yai aka
hiniina yowarkii boin, Moses siir siyu
komiiyin krma napiyin, ti inkamin
biya siya winkiyin Yokwo Komii aiir,
yim hiniina boinkikim inkamin yipiki

Adi Komii siya nimbingiyin, iikamim omwai waiyayokiyokiiyanim simiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi kira hiniin dimusi boinkin, inkamin Adi Komii siir om hiranin, siirin wi paeyin hiiniya nironinkinin saika ninkin irinugi mi siya wa naonami, ha? Yipiki siya ti inkamin Adi Komii siir omin siir hiranin? ³⁵ Mi Jisis siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, bieyin wi ii priei whwoki rani, iikam kimiir waraurin. Kima iya bie ieya whwokii mi kima wi wadie haini nwokii. Mi niya wi ti siyu iir higriniu rani. Mi kara kimiir haiburgigi mi kima wi inkamin, niyiyim niyiyim napiyin, siyu iir sibgu kigomok ap karamae nwowiyin maeyaua siya namam tira sair hiriir, ini siir hiriinan ywovin. ³⁶ Kima kariiram kigna ap mi kariiram daingwo tibmii kiin, karaigin bienan whwoyaei iya kara ti nu iir nwowi. Mi mhoiyya kima wi dimin miyikimiyik imiiram naingwo tibmii kiini. Iriig.

**Isrel simiir iikam whiekakim
sima Jisis siir yai imiiram
bi naingwo tibmiigim mi
siir siyu iir bi kigna apkim**

³⁷ Mi ti iikamim sima dimin kirie komii komiyyim siya tirim, iikamim makiniyyim simiir siya haiswonimniskiiyim simiirin bidiyar iki kigim mi sima siiramin hiniina bi naingwo tibmiigim siya Mesaiakin yipiki Adi Komii siya nikropkiyin. ³⁸ Sima siiram bi naingwo tibmii kiingim ta yaiya profet Aisaiakin siya win boinkiya ya wi kaimwower nwowi, siya hiniina boinkikin, Biyan Inkam Komii, wi nhanga naingwo tibmii kiini, ti krimiir yai imiiramin? Mi Biyan Inkam Komiiyin siir kirieya wi nhinir niisiimauwi? Ini inkam karamaeyar ywowskiyin.

³⁹ Mi iikamim sima wi siiram naingwo tibmii kiin tani mi wi siir mi kigna ap rani. Dimusi rani, biya yaiya Aisaia siya kaimwower swoki winkiya yai kwira yokwoni, ya hiniina win boinkika, ⁴⁰ simiir kwoinim Adi Komii siya bidi kinkripim mi sima wi hindar nanaingwoyimiyok iuwi. Mi sima hirri hiriir naingwo whriewhriei mi sima dimin taeminim wi sibgu naingwo omok rani. Mi sima sibgu naingwo omoki mi simiir nhwowim sibgu kigi mi sima wi haini naingwo tibmii kiini mi wi haini sibgu wakaeyokna api siiramin mi simiirin wi haini haiswonimniskiii. Mi yim sima, wi dig nwo rani. ⁴¹ Aisaia profet inkamin siya ti hiriinan dimusi bi boinkikin, siya Jisis siir bidi kigin, siya siir inig komii iir haiyin mi siya hiriinansi boinourwokaigikin.

⁴² Mi tiki iyyim inkam komii komiyyim Isrel simiirim, sima ini Jisis siiramar yamim. Sima Farisi inkamim simiirsi nididgim mi sima hiniin paniinsi boinsi, sima Jisis siiram naingwo tibmii. Mi sima hiriinan boini, sima siiram naingwo tibmii kiini mi simiirin wi Farisi inkam ima kiyitkikinkii idowiiya hiriirin, omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyia sair hirankin. ⁴³ Mi simiir kwoin komiiyin ha naingwowi, iikam nhirim simiirin hiniina boinim, sima inkam wadiekim mi simiir inig imiir hainanprapraski. Mi sima Adi Komii siiramin komiiwao naingwo rani mi Adi Komii siya wi ha niki boinim, sima inkam wadiekim. Mi simarin, yo ini niingaki, niingar ywowskiyim. Iriig.

**Mi mhoiyyan iikamim simiirin
wi Jisis sikisiyar hidi**

⁴⁴ Mi Jisis siya ini komiiyar kauwok boinkiyin, yipiki kariiram naingwo tibmii kiini, siya wi kariiramar kipi naingwo tibmii kiin. Siya wi ti yipikin kariir nikropkiyin, nua tiriir wi siiram

warar ti aingwo tibmii kiin. ⁴⁵Mi ti iikamim yipiki kariir kigim mi sima yipiki kariir nikropkiyin ti nu iir siir warar timi kig. ⁴⁶Kara ti nu iir nitin, kara ini bienan whwoyanan ywokiya. Mi ta hiriinan sairsika mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiini mi kariiram niti, siya wi biyie nwo rani, inkamin niibwomambwo nwoyiya siir hiriinan. ⁴⁷Mi yipiki kariir yai imiir wakae karamae nwo mi simiir mi wakaeyokna ap karamae mi owi mi kara siirin wi hid rani. Kara ti iikamim nu tir nwowim simiir hidam bi nitkin. Niingaka. Kara simiir whinkinsiis haiginiyam nitkin. ⁴⁸Mi kimiir iikam nhirkim kariir nikwowaisii mi kariir yai imiir mi wakae karamae mi owi mi mhoiia inkam nwirin siirin wi siya hidi. Mi yayim biya kara boinmimauum, siirin wi simiirar swoki hidi, iya Adi Komii siya iikam imiir hidi. ⁴⁹Tiriiginim yim kaimwo dimusi bi nwokim, kara kariir kwoin ara bi diriraerarkin mi ha bi boinmimauugin. Niingaka. Adi Komiiyin, yipiki kariir nikropkiyin, kariirin siya boinkikin boinamin. Mi kara simiir asi boinourwokai haiginiugin. ⁵⁰Kara ina ninokninkinin yayim siya boinkiyim, iikamim omwai sima waiyayokiikiyiamim siya tirkiyim. Mi ti dimin taeminim ti kara boinmimauum, yim kariir Adin siya boinmimauugi ima kariir. Iriig.

**Kamim Jisis siir kigna miriiyim
simiir igam siya hiisokim**

13 Mi ii komiia wou nikwo aeya Pasova, waka nikwo aei. Mi Jisis siya bidiyar yinokninkinkiyin siir iya siya naowana, ti nu iir haiburgigna siir Adiyin siiram swoki amim siir swoki kigiuwam ya bidi yimbiniya. Siya inokninkin yipiki siir iikam nwowim, siir iikamim ti nu iir siya simiiramar naing-

wokwonanaeikin mi tariinanin siya wi simiir niisimauuwi, siya pariiga naingwokwowi simiiramim.

²Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima nae ina yaeyim. Setan siya Judas siir kwoin iirin bidinanar kwirii idwokaigin, Saimon Iskariotni yinisimin wir Jisis siir napwouwin mi siirin iki inkam biyeyim sim iin hauugiyam. ³Jisis siya bidiyar yinokninkinin, ti digworaekwowim siir Adin siir iinarar nonkwokikin. Mi siya bidiyar mi inokninkinin hiniin, siya Adi Komii siir hiranki nitkin mi siya wi siir hiriyar swoki ami. ⁴Mi mhoiia Jisis siya ha ninsiin okwokiya, ipiia siya nidwokaiya maeyauwa nae sima nidwokai aeya sair hirankin mi siya siir idan yuusa ina yiskiia. Mi siya siirin yuusa piu niyaowiya sair kaihaiginiu. ⁵Mi siya siirin yuusa piu niyaowiya ha kaiyaginiuin mi mhoiia siya opa kimidiniya two ira sair yaomaigi. Mi siya, siir kigna miriiyin inkam nwirin siir iga kwis owiir hiisoki mi mhoiia siya sowiirin yuusa piu niyaowiya sair yiaaoki. ⁶Mi Jisis siya ha namin Saimon Pita siir hiisok haiginiuwam mi siya siir boinki, Biyan Inkam Komii, kira kariir iga kwiso pi warar ninkin hiisokii?

⁷Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, tariinanin kira ninokninkin tani, ti diminin kara tirkiyin mi mhoiia kira wi haini ninokninkini. ⁸Pita siya Jisis siir boinki, kira kariir iga owiir kipi hiisok. Niingaka. Mi Jisis siya ina boinkiyin mi kara kirii iga kwis owiir hiisok karamae nwo mi kira wi kariir kigna miriiyan inkam nwo rani. ⁹Mi Saimon Pita siya ina yowarkii boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira kariir iga owiirara kipi hiisok, kira kariir ina mwo minim warar dinkin hiisoki. ¹⁰Jisis siya boinki, inkamin kariiram naingwo tibmii kiini, yio ini inkamin op whaugi-

iyin mi whauriyinan ha nwokiiyin, yio mhoyia op whauam bi swoki naingwowikin. Niingaka. Siya wi siir iga aiirarar hiisoki. Kima ombudarin ini whauriyinkinar nwsowowim inkamin op whauwiyin mi whauriyinan ha nwokiiyin siir hiriinan. Nwiruwakin hiriinan nwo karamae nwowin. Yio ini inkamin op min whauae karamae nwowiyin hiriinan tainakiyinar nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹¹Jisis siya bidinanar ninokninkinkin, yipiki wir siir napwouwi mi siirin inkam biyeyim simiin hauugi sima hainam. Siya kamim siir kigna miriyim simiir boin, kimiir kwoinim ini inkamin op whaugiyin mi whauriyinan ha nwokiiyin ini siir hiriinan ywowim. Mi inkam nwirin siir kwoinin yio miyik rani, yio ini inkamin op min whauae karamae nwowiyin, hiriinan tainakiyinar nwowiyin, ini siir hiriinan ywowin.

¹²Mi mhoyia Jisis siya simiir iga imiirim ha hiisok digiyim mi siya siir yuisa ha swoki iyyin mi siya ha swoki idwokaiyin ipii aiir. Mi siya simiirin ina sriiyin, kima ina ninokninkinim, ti kara tirkiyin hiriinan? Kara kimiirin pi hiniina boinkii, ¹³wim kima kariirin hiniina boinikim, Biiyan Inkam Komii mi Inkam Nowomwarkaiyuwiyin, yio ini ywowin kima kariirin hiriinan boinin yio. Dimusi rani, kararin, kara ini inig komiigak ywowin. ¹⁴Kara kimiir Biiyan Inkam Komiigin mi kimiir Nowomwarkaiyuwan Inkamkin mi kimiir igam kara bidi hiisokiyim. Mi kima ti diminin kara mi tirin wi siir hiriinanar timi tir. Mi kima kimiir nomiyyauwim simiir igam wi hiriinanar timi hiisok haiginiu inkamin, inkam nwirni mi priimiriyyin umir hai karamae nwowiyin. ¹⁵Kara ti diminin kimiirin minam niisiimauugikin, kima wi ti kara tirim wi simiir hiriinanar tir. ¹⁶Kara kimiirin yaimwowar boinkii,

inkamin whisarii mi priimiriyyin siya inkamin siir kigriraowiyin siir kou bi nwokin. Mi siya hiriinanam bi namkin iki digworaekwo whiekakim simiirin siir inigi wara nwowim. Niingaka. Inkamin iki inkam nwirni nikropkiyin siya siirin pa boinkii hiniin, ti inkamin yipiki siir nikropkiyin siya ini siir kou ywowin. ¹⁷Mi tariinanin kima bidi yinokninkinkiyim ti diminim kara boinin mi kima ti dimin imiir sibgu api mi kima wi maigimairga prasae nwo rani.

¹⁸Mi kara kimiir hoimgakar boin tani. Niingaka. Kara bidi yinokninkinin yipiki kara nimbinim kariir iikam nwowi. Mi Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hiniina boinkika, ti diminin wi sipi nimbiyami. Inkamin nae kara hauuwi mi ti inkamin kariirin wi siya tirbuwi. ¹⁹Mi ti diminim ti kara boinmimauuwim kimiir kara minsi boinmimauugin mhoyia ti dimin ima nimbiyami mi kima wa nwoki inokninkin kiinim, kara ti inkamin Adi Komii siir om hiranki nitin siya iikam whiekakim ti nuin siir tiranim simiir whinkinsiis haiginiuwankin. ²⁰Kara kimiirin yaimwowar boinkii, iikamim yipiki kara nikropkiyim simiir sibgu kigriraowi, yio kima ini kariir kigriraowan iikam ywowim. Mi yipiki kariir sibgu kigriraowi, yio ini Adi Komii siir boin maigimairganagan ywowin, yipikin kariir nikropkiyin. Iriig.

Jisis siirin Judas siya iyopmauugi sau omomin siir iin

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-33)

²¹Mi mhoyia Jisis siya ti dimin imiir boin digiyin mi siir kwoinin hik prasae bi kinkin. Mi siya simiirin hiniin boinmauu wakae, kara kimiirin yaimwowar boinkii, kimiir nwirin, kariirin wi wir siya napwouwi mi kariirin wi iki kam

biyeyim simiir iin nonkwokii sima niso-maowam. ²² Mi kamim siir kigna miri-iyim sima, sima simar yinkao ankaona. Dimusi rani, sima bi ninokninkinkim siya yipikin. ²³ Mi kara inkamin Jisis siir kigna miriyyin siya naingwokwo-nanaeyin, an kara saika kingiinar kin-masu idwokin. ²⁴ Mi Saimon Pita siya kimidiniya kariir kinmauugi kira siir sriigi, kira siir sriigi hiniin, siya yipikin? ²⁵ Mi ta Pita siya sriigiya kariir saiir mhoyian, kara ina yamasunamin Jisis siir kingiin mi ina yaki sriyyin, Biiyan Inkam Komii, wi nhinga tiri hiriinanin, ha? ²⁶ Mi Jisis siya kariirin hiniina boinki, kara pi ti bret iir haii mipi op hopmaigii mi pa hauugii mi ti inkamin siya kariir tiri hiriinan mi ta yaiya siya boinkiya saiir mhoyian siya ti Bretin ina hauugiyin Judas siir siya naeyam. ²⁷ Mi mhoyiya Judas siya ti bret iirin ha naeswokiyyin mi Setan siya kimidiniya siir kwoin iir kiyaiigi mi Jisis siya siir boinki, diminin kira tiram naing-wowiyin, kira kipi kimimin, kira ha tirsauugi. ²⁸ Mi kamim nae hir nidwokai aeyim, sima ta yaiya Jisis siya boinkiya siir, sima saiir bi ninokninkinkikim, siya dimu nasi boinkikin. ²⁹ Mi krima kamim siir kigna miriyyim krima bidi yinokninkinim, krimiir umir tipnairin Judas siya nonkwowikin. Mi krimiir nhirim yim ha naingwokim siya siirin naeyam boinkii, nae sainakiyam ta yae-wou nikwo aei ii komiyya saiir nikwo aeyam. Mi siya ha mi boinkii, iki iikam paeprikabim umir simiir tini hauuwii. Iriig.

Siyu winin siir yai aeya.

³⁰ Mi Judas siya bret iir nae swokiyyin mi siya biri kimiminkikin ina yamsaugiyin idowiiya hiriir, ya niibwom-ambwo komii aeyairga. ³¹ Mi Judas siya namkiya idowiiya saiir mhoyian mi Jisis siya ina boinkiyin, kara ti inkamin

Adi Komii siir om hiranki nitnin, kara wi inig komiigi komii iirar haii. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam simiir-sika. Mi Adi Komii siya wi iriipi inig komiigi komii iirar mi haii. Dimusi rani, ti dimin taeminim kara tiri simiirsika. ³² Mi kara ti inkamin ninomor kouanki nitin iikam imiirin dimin kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyim Adi Komii siirim simiir niisiimauwi mi Adi Komii siya iriipi hiriinan iikam imiirin wi kariir kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyim wi simiir mi iisiimauwi. Mi Adi Komii siya ti siirin wi kimimin tani, siya wa tirsisaugi. Dimusi rani, siyairgin ti kariir dimin kirie komii komiyyim paenan niuyaeiyin simiir bwamkibwamin. Yim tiriiginim, yim ini siir hirirar nwowim. ³³ Ti kariir yinisisimim kara ti nu iirin kimaka wi ii priedi nwo rani. Mi mhoyiya kima wi kariiram swoki han-sirni. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, ti yaiyyim biyya kara niki boinim Isrelmi inkam komii komiyyim sim hiniin, kima omin kara namanin wi siir wara nam tani. ³⁴ Mi kara kimiirin pi yaeya yai-win swoki boinkii, siyiuin kima sibgu napanin kima irni nwirniyam nhami nhami kipi naingwokwo, ti siyiu hiriinanin kara naingwokwowyin kimiiram siir hiriinan. Mi kima irni nwirniyam wi hiriinanar timi inan aingwokwo. ³⁵ Mi kima irni nwirniyam ninan aingwokwowi mi iki iikamim hinda tinda nwowim sima kimiir kigi mi sima wi hiniina boini, kima Jisis kariir kigna miriyyan inkamkim. Iriig.

Jisis siya Pita siir boinkin siya wi digiumii siir haimriyugigi

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶ Saimon Pita siya siir yai aka hiniina yowarkii boin, Biiyan Inkam Komii, kira wi pinda nami? Mi Jisis siya hiniina

yowarkii boin, kira wi kariir mhoiyya nit rani, maeyauwa kara namana saiiir hiriirin mi mhoiyya kira wi haini niti kariir mhoiyyan. ³⁷Pita siya siir yai akan hiniina yowarkii boin, Biyyan Inkam Komii mi kara kiriir mhoiyya tariinanar mi itin ini mi owin? Kara naowam asi naingwowi. Dimusi rani, kara kiriiram naingwo tibmii kiingin. ³⁸Jisis siya ina yowarkii boinkiyin, ana kira kanakar ninkin aowamar naingwowi. Dimusi rani, ni kira kariiram naingwo tibmii kiingin, aniya? Kara kiriirin yaimwowa boinkii, iuumin niki ik karamaeyar niki owi mi kira idipidipin kariirin wi kwoima miisaei hiniinin, kira kariir bi ninokninkinkin. Iriig.

Jisis siyairgin siyiuin Adi Komii siir hiriir namiyin

14 Jisis siya ina swoki boinkiyin, kiriir kwoinin kwoin biyie biyie naingwowa mi hikak nwowa kipi kiwaki. Mi kira Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiikiini mi kira tariinanin wi kariiram warar timi aingwo tibmiikiin. ²Kariir Adin siir omaka maeyauim hiuyokiyokaiyim kasa rani. Hiriirin biyyin wi kara nami mi digworaekwowim wi bii kara nini diriraerarkwokini kimiiram. Kara kimiirin pi ti sim boinmauwu. Dimusi rani, ti digworaekwowim yim kaimwowaigim ina nwowim. ³Mi mhoiyya kara ti om iir diriraerar digigi mi kara wa swoki iti kimiir nikiunakiyam mi taka iya kima wi ti omin kara nwowin siir hirin wi haini nwowi. ⁴Mi kima ina ninokninkinin siyiuin kara namanin maeyaua kara nini owouwi. ⁵Mi inkamin Tumas nikiuwiyyin siya Jisis siir boinki, Biyyan Inkam Komii, krima ninokninkin tani maeyaua kira namana. Mi krima wi paniina ninokninkini siyiuin hiriir namanin? ⁶Mi Jisis siya siir boinki,

siyiuinanin ini karar ywowin mi inkamin Adi Komii siir kigi, inkamin yaimwokiayimwowa boiniyyin siyiuin ini karar ywowin. Mi iikamim simiir whinkinsiisiiyim digworaekwowim iinokiinok kanaka waiyayokiyokiiyam simiir siyiuin ini karar ywowin. Mi yipiki Adi Komii siiram nami mi sima wi kariiram warar timi it, yipiki simiir hiriinan ti siyiu iir mi apin. ⁷Mi tariinanin kima kariir bidi yinokninkinkiyim mi kima kariir Adi Komii iirin wi warar mi inokninkini. Mi tariinanin kima siirin ina ninokninkinin mi ina mi kigim.

⁸Mi inkam nwirin Filip nikiuwiyyin siya Jisis siir boinki, Biyyan Inkam Komii, Adi Komii siirin krimiir diisimauu mi krimiir kwoinin wi ta hiriinan saiirsi nwoki wokmai haiginiuwim. ⁹Jisis siya siir boinki, kara kimaka kwokiyae ya bi nwoikin mi tariinanin kima ina niki whaowae kripkaiyim. Filip kira kariirin ina ninokninkinin? Yipiki kariir kigin mi siya kariir Adin siirin warar bidi mi kigin. Mi kira kariiram kariir Adin siirin kiriir niisimauuam dimuam sriigin hiniin, kariir Adi Komiiyyin siya paniingin? ¹⁰Filip kira ninokninkin tani, kariir Adi Komiiyyin siya kanaka tir nwowin mi krira nwiruar nwowo? Digworaekwowim kara niki boinmimauuwim kimiir, yim kariir yai rani. Adi Komiiyyin yipiki ti kariir kwoin iir kwirii idwokaiyyin siya siir kwoin iirarar napikin siir mi imiir miriiyamin. ¹¹Kima ti yayim kara boinmimauuwim simiiram daingwo tibmiikiin kara mi kariir Ad ieya, krira ini nwiruar ywowiskiyo. Mi kima ti yayim simiiram naingwo tibmii karamae nwowi mi kima wi haini kigi, diminpai diminpaiyim kara tirim iikamim simiir whinkinsiis haiginiuam. Mi kima wi haini ninokninkinki ti siirin hiniin kara mi kariir Ad ieya, kriraniyyin

ini nwirubar yowwiskiyo. ¹²Kara kimi-irin yaimwobar boinkii, iikamim yipiki kariiram naingwo tibmiikiniim mi digworaekwawim sima tiri, yim wi ti digworaekwawim kara tirim wi simiir haiburi. Dimin taeminim sima tiri, yim wi kara tirim wi simiir haiburi. Dimusi rani, kara wi kariir Ad iiram swoki ami mi wi saika nini owowi mi wi Adi Komii siir naeyiu iir nikropkii, simiir whinkinsiis haiginiuam. ¹³Dimin taeminim kima Adi Komii siiram srii kariir inig komii iir mi kara simiirin wa hauugii kimiir. Mi iikamim wi ta hiriinan saiirsi hainan prapraskii Adi Komii siir inig iirin. Dimusi rani, yio karar tirkikin. ¹⁴Mi kima diminamin kariir inig komii iir sriigii mi simiirin wi karar tirkii mi wa hauugii kimiir. friig.

Jisis siya ha boinkin, Adi Komii siir naeyiuin wi siya nikropkii simiiram

¹⁵Mi kima kariiram naingwokwonanaei mi kima yaayim kara boinimauuwim simiirin wa wakaeyokna api. ¹⁶Kara wi kariir Adi Komiiyin siiram sriigii mi siya kimiirin wi yaeya hauugii, yipiki kimiiram niti, kimiir whinkinsiis haiginiuam mi siya kimaka wi hiriayar nwokripkaigiyamim. ¹⁷Siya Adi Komiiyin mi Adi Komii siir naeyiugin yipiki yaimwokiayimwo boiniyin iikam imiir mi siya simiir kwoin imiirin yaimwo imirarar boinkikin. Siya wi iki iikamim nu tiranim simiir kwoinau nwokai rani. Dimusi rani, sima siir bi kigim mi siir bi mi inokninkinim. Mi kima wi haini ninokninkini siirin. Dimusi rani, siya wi kimakar nwowi mi mhoiyya siya wi kimiir kwoinau kwirii idwokaii.

¹⁸Kara wi kimiir haiburgig rani mi kima wi kima kimar nwo rani, yinisimin yopii ad karamaeyin siir hiriinan. Kara wa swoki iti. ¹⁹Hiya kingiin bidi yitkiya mi ti iikamim ti nu iiranim sima wi kariir swoki kig rani mi wim kima

kariirin wa kigi. Mhoiyya kima naowi mi kima wi omwaiyar swoki waiyai. Dimusi rani, kara wi kapi naowi mi kara wa swoki insiin idwowi. ²⁰Mi mhoiyya kara swoki insiin idwowi omwai swoki waiyam mi kima wi haini ninokninkini ti siirin, kara mi kariir Ad ieya Adi Komii krira wi nwirubar nwowi. Mi kima ta saiirin ina mi inokninkinin, kara mi kima krima ini nwirubar mi owim.

²¹Mi yipiki kariir yai aair ninokninkini mi simiir wakaeyokna api, sima kariiramar daingwokwo iski. Mi hiriinankiniuwu, kariir Adi Komiiyin siya wi simiiram mi aingwokwowi. Dimusi rani, sima kariiram naingwokwokim. Mi hiriinankiniuwu mi kara wi simiiramar mi aingwokwowi. Mi simiirin wi hiniina niisiimauuwu kara ini simakar nwowin. ²²Mi inkamin Judas nikiuwiyin siya boinki, (yio tiriiginin yio Judas Iskariot si rani) Biyyan Inkam Komii, kira, kirar niisiimauunaei krimiir, wi panina niisiimauuwu mi iikamim ti nu iir nwowim ninokninkin karamae sima ywo, ha? ²³Mi Jisis siya siir boinki, yipiki kariiram naingwo tibmiikini mi kariir yai imiir wakaeyoknaei mi kariir Adin, Adi Komii siya wi siiram mi aingwokwowi mi siya mi kara krira wi ini haniin siir kwoin iir kwirii idwokaii. ²⁴Mi yipiki kariiram naingwo tibmiikini karamae nwowi mi yaayim kara boinim simiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi ti yaayim kara boinim, yim kariir kwoinairga bi priinaingwo boinkim, yim kariir Adin, Adi Komii siir hiranki nitkim yipiki kariir nikropkiyin ti nu iir nitam.

²⁵Kara ini kimakar niki owin mi ti dimin taeminim kara kimiir asi boinimauuwu. ²⁶Mi whinkinsiisan inkamin Adi Komii siir naeyiuin, yipiki mhoiyya Adi Komii siya nikropkii kariir maeyau aair nokwokairinaowidim kimiirin wi siya niisiimauuwu dimin taemin whiekakim mi kimiirin wi

siya whinkinsiis haiginiuwi yayim biya kara niki boinim kimiir simiir swoki aingwovarkaiyamin. ²⁷Mi kara kimiir haiburgigi mi kara kimiirin wi kwoin hiinsima nwowaiginiugigi. Mi ti kwoinin hiinsima nwowiyin kara kimiir hauuwi, yio ti kwoinin hiinsima nwowiyin, iikamim ti nu iiranin sima hauuwin yio siir hiriinan tani. Yio ini siir kou ywowin mi yio ini sakisa ywowin. Kima wi kipi nidid mi wi kipi nidgin, ti diminin siya nimbiyami. Niingaka. ²⁸Kima bidiyar wakaeyim kara boinim yayim hiniin, kara wi kapi niki amkii mi kara wa swoki iti kimiiram. Mi kima kariiram naingwokwonanaei mi kima wi maigimainga nwokii, kara kariir Ad iiram nami. Dimusi rani, siya ini kariir kou ywowin mi kimiirin wi siyar whinkinsiisi dimin taeminim simiir tiramin. ²⁹Ti diminim kara kimiir boinmauwim biya, yim ina niki owim bi niki imbiyamkim. Mi mhoyiya sima nimbiyami mi kima wi haini ninokninkini mi wi haini naingwo tibmiikiini kariiram hiniin kara ti inkamin Adi Komii siya nikropkiyiyin siya. ³⁰Kara kimaka pi hiriiriyi yayi boin tani. Dimusi rani, inkam biyeyin Setan nikiuwiyin yipikin, iikamim ti nu iirar nwowirkakim simiir kigirkakiyiyin, siya ini nitin kariir nonkwonakiyam siya kariir kou bi nwokin. Niingaka. ³¹Mi kara ha naingwowi iikamim ti nu iiranin sima hiniina daingwo, kara ini Adi Komii siiramar naingwokwovwin. Mi ti hiriinan sairsika, kara wi hiriinan asi tiri iinokiinokin. Siya iinokiinokin kariir kariirar boinanaei. Mi kara wa kiwakii siiram, Setan siya nonkwonamim kariirin. Mi tariinanin kima dinsiingi, krma pi ta maeyau aiir haiburgigi mipi pi namkii. friig.

**Jisis siya ha boinkin urid
kibiyin iikam whinkinsiis
haiginiuwiyin karaigin**

15 Jisis siya boin, uridgiuridin karaigin. Kariir Adin yio ini inkamin siir numiran urid iir kigriraowiyin ini siir hiriinan ywowin. ²Mi iikamim yipiki kariiram naingwo tibmiikiini, yim ini kariir kwiyakwiyanan ywowim. Mi yipiki kariiram sibgu wakaeyokna ap karamae nwowi, yim ini kwiyam waihwokaiyim nae bud karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim mi simiirin wi kariir Ad ieya kaibwaembwae itkiigi. Mi kwiyam nae budiyim, yim wi kariir Ad ieya niyikii yaeya kwo swoki sainam. Mi biewi whirki niuwi sima wi nae kasakasa bud rani. ³Wim kima wadie bidinanar nwokim. Dimusi rani, kariir yayim kara boinmauwim kimiir, yim ini kimiir kwoinou waraurar nwokaiyim. ⁴Mi kima kariiram naingwo tibmii kiini mi kara wi kimiir kwoinou kwirii idwokaii. Mi kwiyam uridbud iir nitinaku karamae nwowi, ya wi naeism whir swoki bud rani. Mi iikam kima kariiram naingwo tibmii karamae nwowi, kima wi mii miyik sibgu mirii rani.

⁵Kara ini uridnan ywowin mi wim kima ini kariir kwiyakwiyanan ywowim. Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiini, kara wi inan siir kwoinou kwirii idwokaii. Mi siya wi mii miyik aiir mirii. Mi kima kwoin whiruwa kanaka nwo karamae nwowi mi kima wi mii miyik swoki mirii mimin tani. ⁶Mi yipiki kariiram naingwo tibmii kiin karamae nwowi, simiirin wi Adi Komii siya nhinikriropkii, inkamin iki kwiyam biyie biyeyim sim kainiyimnik itkiigiigiyyin nua bieki whwoswomsweyem wi simiir hiriinan tiri. Mi mhoyiya ti hiriinan kwiyam ha hai mi wi paeya nitoud-

nankaigii mi yim wi hīrar nwoki iu-somswaekiyamim. ⁷ Mi kima kariiram naingwo tībmiī kiini mi kariir kwoinīn kimiir kwoināu nwokaii mi kimiirin siya kiyaii, siir napam mi mhoiīya kima Adi Komii krimiir Wanin siiram srii, diminin kima naingwowin siiram mi siya wi hiriinanar mi imbiyami, ti kima sriigiyim Adi Komii siiram. ⁸ Mi kima mii miīyik mirii mi iikamim sima wi kariir Adin Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Mi kima iikam imiirin wi hiniina niisiimauwi, kima kariir kigna miriīyan inkamkim mi kariiram naingwo tībmiigim. ⁹ Kara ini kimiiramar naingwokwonanaeyin Adi Komii siya mi aingwokwonanaeya kariiram saiir hiriinan. Mi kima kariiram kiwaki, kara kigriraoyokiyokiyam mi kara naingwokwowam kimiiramim. ¹⁰ Mi kima kariiram naingwo tībmiī kiini mi kima wi kariiram nwoki kiwakiyim kara kigriraoyokiyokiyam mi kara naingwokwonanaeyam kimiiramim, ta kara mi wakaeyokna apa kariir Adin siir yai aiir, saiir hiriinan. Mi siya kariirin ta hiriinan saiirsiyar kigriraokin mi saiirsiyar naingwokwonanaekin. Mi an kara ta siya naingwoyimyok naingwokwonanaeya ini saiir warar ninkin owin.

¹¹ Kara ti yayim kimiir boinmimauuwim, kara minsi boinkin, kara hiniinam naingwowi kariir maigimaigra kimiir waraur dwo mi ta maigimaigra wi kimiir kwoināu waraur nwoki inkiniukikaiyim. ¹² Kara kimiir boinki, ti yayim kima wakaeyokna apanim, kima irni nwirniyam dinan aingwokwo, ta kara naingwokwowa kimiiram saiir hiriinan. ¹³ Inkam nwirki wi yaeya dimin komii whir swoki tir tani, ti iikamim siya naingwokwonanaeyim simiirin. Niingaka. Dimin komii ta siya naowi simiirsi wi sasar tiriskii. ¹⁴ Mi kima ti dimin taeminim kara

boinmimauuwim simiir wakaeyokna api mi kima wi kariir nomiiyau nwowi. ¹⁵ Mi tariinanin kara kimiirin pi hiniina boin tani, kima kariir mii priimiriīyan inkamkim. Dimusi rani, iikamim ti hiriinan nwowim yim sima diminin simiir kigriraowiyin inkamin siya tiriīyim simiir bi ninokninkinikim. Niingaka. Mi ankara kimiirin pi hiniina boini, wim kima kariir nomiiyauyigim. Dimusi rani, yaimin diminim kariir Adin siya boinmimauuwim kariir, kara kimiir bidi boinmimauuwim. ¹⁶ Kima kariirgi kariir bi hirirugim mi kariir siyiu iir bi napkim. Niingaka. An kara kimiir nimbingin kima kariir siyiu iir napim mi mii miīyik miriīyim. Mi ti diminin wi hiriyar nwoki okripkaiyim. Mi kima ti dimin iir tiri mi Adi Komii siya kimiirin wa hauwi diminin kima sriiyin siiram. Dimusi rani, wim kima kariir yai aiir wakaeyoknaeikim. ¹⁷ Mi ti hiriinananki niuwi mi kariir yayi yaeya kimiirin pi hiniina boini, kima irni nwirniyamim nhami nhami kipi naingwokwo. Iriig.

**Mi nuan iikamim sima wi iikamim
Adi Komii siir siyiu iir napim
wi simiir sau omom nwowi**

¹⁸ Mi nuan iikamim sima wi kimiiram naingwo rani mi kima ta saiirin wi hiriyar daingwokwonanae, sima biīya kariiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi kima ti nu iirin hinda tindan dimin taemin tiri mi iikamim ti nu iiranim wi kimiiram naingwowi, wi simamar naingwonaeyi ya saiir hiriinan naingwowi. Kimiirin kara bidi yimbiingiyim kariir siyiu iir napim. Mi wim kima ti nuin siir tiran tani mi iikamim ti nuin siir tiranim sima wi kimiiram naingwo rani. ²⁰ Kima yayim kara niki boinmimauuwim kimiir, simiiram ti swoki aingwokwognaki. Inkamin yipiki inkam nwirni miriīyim, yio siir biīyan inkamin siir kou bi nwokin. Mi sima dimin biye

kariir mi tiri mi sima kimiirin wi hiriinan siyiu biyeyar mi tiri. Mi sima kariir yai aiir mi wakaeyoknakiswo mi sima kimiir yai imiirin wa pi wakaeyoknan. ²¹ Mi sima ti hiriinan siyiu biyeyin wi kimiir tiri. Dimusi rani, kima kariir siyiu iir napikim. Sima Adi Komiiyin yipiki kariir nikropkiyin tiriir sima siir siyiu iir nap rani. ²² Mi kara simiir boinmimauwam nit karamaekiswo mi dimin miyik tir karamaekiswo mi Adi Komii siir nikwowaisiigiswo, yio wi dimin komii di yowowi. Mi an kara simiirin dimin taeminim bidiyar iki boinmimauuwun. Mi kara dimin miyik miyik imiirar bidi mi tirin. Mi tariinanin sima Adi Komii siirin ini digumii swoki haimriyugigim. Mi Adi Komii siya hiniina boinkikin, sima siyiu miyiknan bi tirkim mi simiirin Adi Komii siya nonkwobumbuninkini. ²³ Mi yipiki kariiram naingwo karamae nwowi mi io whwonkam kariir kaowi mi kariirim naingwo tibmii kiin karamae nwowi mi yim tiriiginim sima, kariir Adin io whwonkam siir kaowiyim mi siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowiyin ini hiriinan yowowim. ²⁴ Mi kara diminin biya inkamki tir karamae nwowin, siir tir nwowi mi sima Adi Komii siirin ha nikwowaisiigiswo, yio tiriigin sima wi dimin biye di tiri. Mi sima diminim kara tirim simiirin bidiyar kigin mi sima Adi Komii siirin ina swoki ikwowaisiyim mi sima io whwonkam karar mi kariir Ad ieya, kimidiniya kririirni swoki anao. Mi tiriiginin wi dimin biye komiigi komii nwowi. ²⁵ Mi ti dimin hiriinanin ti sima tirin siya nimbiyami mi ti yayim Yokwo Komii hir nwowim sima kigna apiyim, yim wa nimbiyami ti kamim sima boinkiya saiir hiriinan. Ti yayim yim hiniina boinkikim, sima kariirin wi hinda whisarii io whwonkamar mi anaowi.

²⁶ Mi mhoiyya yipiki iikam imiir whinkinsiisi, siya wi sipi niti. Siya Adi Komii siir naeyiugin, yipiki wi yaimwo ara boini. Siya wi Adi Komii siir omin siir hiranki niti. Mi siya wi Adi Komii siir haiburgigi mi siirin wi kara nikropkii iikam kimiiram mi kariir dimin taeminim wi siya ninomokninkin haiginiuwi. ²⁷ Wim kima iriipi hiriinan, kariirin mi kariir mii aka, saiirin wi yaimwower mi boini. Dimusi rani, iya karar mirii bwakaina, kara kimiirar ninokninkin haiginiugin, kariir yayia mi kariir miya iya kima kanaka nwowa. Iriig.

16 Jisis siya boin mi kara ti kariir yayim pi kimiir boini mi kima ta kariir yai aiirin wi kipi naingwo owouumimin mi wi iki dimin biyeyim simiiram kipi kigninkwonam. ² Mi sima kimiirin wi omaka yaimin dimin nidwokai wakaeiya wi saiir hiranki nhinikropkii. Mi mhoiyya ii aeya nimbiyami mi iikamim yim wi hiniina naingwowi, sima kimiir nisomaowi, sima Adi Komii siir whinkinsiisi. ³ Mi sima ti dimin hiriinanin kimiirin wi hiniina tiri. Dimusi rani, sima kariir Adin, Adi Komii siya mi kara, kririir bi ninokninkinko mi sima wi kririiram mi aingwo tibmii rani. ⁴ Mi ti diminim, ti kara boinmimauuwim kimiir mi mhoiyya ti dimin ima nimbiyami mi sima ti dimin hiriinanin siya kimiir nimbiyami mi kima wa nwoki aingwowaigiyim ti diminim kara boinim simiir. Mi ti diminim yim wi Adi Komii siir naeyiu ieya tiri.

Adi Komii siir naeyiugin siir mii aeya.

⁵ Mi tariinanin kara pi kariir Adin, Adi Komii siir kigam nami, yipiki kariir nikropkiyin mi kara ha nitan. Mi kimiir nwirki kariiram hiniina bi swoki aingwokin mi hiniina bi swoki sriigin, kira pinda nami? ⁶ Mi tari-

inanin kara kimiirin pi hiniina boinki. Kimiir kwoinim mairgimairga nwo rani. ⁷Mi kara kimiirin yaimwower boinkii. Tiriiginin yio wi wadieyar nwowi. Mi kara nami kimiirin wi siyar whinkinsis haiginiuwi. Dimusi rani, kara nam karamae nwowi mi ti inkamin kimiir whinkinsis haiginiuwanin, siya wi niki it rani, kimaka nwowamin. Niingaka. Mi kara nami mi siirin wi kara nikropkii, kimiiram, kimaka nauuni oniyam. ⁸Mi mhoyiya siya niti, iikamim ti nu iiranin wi siya nauuni iisiimauuni, ti dimin biyeyim sima tirim sima ninokninkin karamae nwowim simiirin. Mi sima ninokninkin tani, piki hiniin ikin wadieyin. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinan saiirsyar hidi. ⁹Mi iikamim yipiki dimin biyie tirim simiirin wi siya niisiimauwi. Dimusi rani, sima kariiram bi naingwo tibmii kiingim. ¹⁰Siya iikam imiirin wi diminim dimin whirki kimbu karamae nwowim simiirar tiri. Dimusi rani, mhoyiya kara nami kariir Ad iiram mi kariir igsoya wi siya nokwokairinanaowidi. Mi kima kariirin wi kig karamae hiriinan saiirsi nwowi. ¹¹Mi iikam imiirin wi siya niisiimauwi hiniinin, iikamim ti nuin siir tiranim yipiki siyu biyeyim sim napim, simiirin wi Adi Komii siya hidi. Dimusi rani, Adi Komii siya ti inkamin Setan nikiuwiyin yipiki ti nu iir kigriraowiyin siirin wi warar ninkin hidi.

¹²Kara dimin kasa naingwo rani, kimiir boinamin. Mi kara simiirin pi kimiir boin tani. Dimusi rani, tariinanin sima simiir ninokninkin tani. ¹³Mi mhoyiya Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun yipiki yaimwo boiniyin siya niti mi wi siya niisiimauwi, dimin wadie wadieyim mi dimin kiingi kinim. Siya yayim wi siir kwoin aargi naingwo boin tani. Niingaka. Yayim siyar wakaeyim, siya wi simiirgi simiirar boinimauwi kimiirin ti

diminim mhoyiya nimbiniyanim. ¹⁴Siya wi kariir inig iir hainanprapasi. Dimusi rani, ti dimin taeminim ti kara boinimauuwim, siya wi simiir haii mi wi simiirar swoki hiurworwokai haiginiuwi kimiir kwoin imiirin. ¹⁵Digworaekwower kariir Adin, Adi Komii siirin yim kariirgim. Mi kara hiriinan asi boini, Adi Komii siir naeyiun kariir yayim wi siya hainaowidi mi wi siya boinimauwi kimiirin, kimiir kwoinai haigi okaiyam. Iriig.

**Tariinanin kima ini mairgimairga
karamae niki owim mi mhoyiya
kima wa mairgimairgaei**

¹⁶Hi priei rani, kima kariir kig karamae niki oki. Mi mhoyiya iikwirki niuwi, kima kariirin wa swoki kwakigwini. ¹⁷Mi kam nhirim siir kigna miriiyim sima, sima simar yinsrii ansriina, ta yayi sair yaimwokiyaimwowa ta siya boinkiya ya paniinga? Siya hiniina boinkin, mhoyiya kima wi kariir kig rani. Mi mhoyiya kima kariirin wa swoki kigwini. Mi siya ti siir warar mi boin, kara kariir Adin siiram nami mi siya hiriinan dimusi boinkin? ¹⁸Mi sima diriyar boinki, ti siya boinkiyin siya dimu kwaboinkikin, siya ii priei bi kwaboinkikin? Krima ta yayi aair bi swoki inokninkinkikim. ¹⁹Jisis siya bidi yinokninkinkiyin kwoinin sima naingwower siir sriiyam ti dimin iiram. Mi siya simiir boinki, kima, kima kima minam ninsrii ansriigim, ti diminin kara boinkiyin hiniin, mhoyiya ii priei rani, kima kariir kig karamae nwowi. Mi mhoyiya iikwirki niuwi, kima kariirin wa swoki kigwini. Ana kima ti dimin iiram sriigin? ²⁰Kara kimiirin yaimwower boinkii, mhoyiya kima wi kariiram nougii mi kima wi nouboboin prasae kinki rani mi kima wi mairgimairga

nwo rani. Mi iikamim nuanim, sima wi maingimainga prasae kinki rani. Mi kima wi maingimainga nwoki rani mi mhoyiya kima wi maingimainga haini nwowi. ²¹ Mi wiga yinisim naokainam tiriim, saeya ina ninokninkina iya yinisim ieya kaknanaokaiyana. Kariir iya ini kingiin nita. Mi saeya pi kimpipisu prasae swoki kin tani mi saeya pi maingimainga nwo rani, ti siiramin. Mi mhoyiya saeya pi yinisim iir yaokainaki mi saeya pi ta kimpipisu aiir swoki aingwoki rani. Niingaka. Saeya maingimainga dimusi nwo rani, saeya yinisim iirin bidi yaokainakiyin. ²² Tariinanin kima maingimainga nwo rani. Dimusi rani, kara wi kapi naowi. Mi mhoyiya kara swoki insiin idwowi, kara wi omwaiyar swoki waiyai. Mi kara wi kimiir swoki kigi mi kima wi maingimainga prasae nwo rani. Ta maingimainga kimiir kwoinou waraur nwokaiya saiirin wi inkam nwrki ninskii hai rani. Niingaka.

²³ Mi mhoyiya ta iya saeya nimbini, kima wi diminam kariiram srii rani. Kara kimiirin yaimwower boinkii, kima Adi Komii siiramin diminam srii, siya kimiirin wa hauugii. Dimusi rani, kima kariir yai aiir wakaeyoknakim. ²⁴ Mi biyya mi tariinanin iriipi hiriinan, kima Adi Komii siiramin diminamin kariir inig komii iir bi srii boinkikin. Niingaka. Mi kima siiramin diminam sriigii mi kima wa haiwini. Mi siya kimiirin wi maingimainga komiiyar nwokii. Iriig.

**Jisis siya nuan dimin biye
biyeyim bidi ikwowsiigim**

²⁵ Kara kimiirin boiniyo yai boini mi mhoyiya ta ii aeya nimbini mi kara ti diminim simiir yaimwokiayaimwom wi boinmimauu rani. Niingaka. Kara kimiirin wi yaimwo imiirarar boini, Adi Komii siirin. Mi mhoyiya kima siir ninokninkini, kima wi wadie nwoki

owim. ²⁶ Mi mhoyiya ta ii aeya nimbini, kima Adi Komii siiramin wi kariir inig komiiyin siir inig iir kwisboinki. Mi kara siiramin dimin taeminamin wi kimiiram srii rani. Niingaka. ²⁷ Dimusi rani, krimiir Adi Komii krimiir Wanin, siyarin ini kimiiramar naingwokwokripkaiyin. Mi siya diminin kima sriigii siiram, siya wa wakaei. Siya kimiiramin ina naingwokwowin. Dimusi rani, kima kariiram naingwokwowikim. Mi kima wi haini ninokninkini, kara Adi Komii krimiir Wanin siir haiburgigin mi nua tiriirin ha nitkin. ²⁸ Biyya kara Adi Komii siir haiburgigin mi kara ti nu iirin ha nitkin. Mi tariinanin kara ti nu iir haiburgigi mi kara wi hiriyyar swoki ami Adi Komii siir kigam.

²⁹ Mi kamim siir kigna miriyyim sima siir boin, yayim tariinan kira boiniyim kira nimprio boin tani, ini hindara haknowidninkinkiyim. Kira boiniyo yai boin tani. ³⁰ Mi tariinanin krma ini haini yinokninkinkiyim, dimin taemin whiekakim kira simiirin ina ninomokninkin digin mi krma pi kiriir sriiyam swoki min tani. Niingaka. Diminim kira boini yim kaimwowaigim. Krma hiriyyar ninokninkini, kira Adi Komii siir haiburgigin mi ha nitkin ti nu iir nauuni oniyam. Dimusi rani, wara yayim kira boiniyim krimiir, yim bwamkibwamim simiirar nanaakninkii haiginiuwi. ³¹ Jisis siya boinki, tariinanin, kima ini hiriyyar naingwo tibmii kinim, kara Adi Komii siir haiburgigin mi tiriirin ha nitkin, aniya? ³² Iya bidi yimbiniya. Niingaka. Sima bidi yitim. Mi iikamim kimiirin wi yapa yapa sima nwowaiginiugii mi kima wi hinda tinda ninoopami. Mi an kara ti inkam nwiruwani an wi kanakanar nwoki kara wi kanakana nwoki rani. Niingaka. Adi Komii siya wi kanakar nwowi. ³³ Kara ti diminin

kimiir bidiyar iki boinmauwun, kima kanaka nitanakiukripkaii mi kima mhii hiinsima nwowi. Mi ti nuan iikamim dimin biye kimiir tirhaiginiuwi, kima wi kipi krii, wi sibgu dokworinu. An kara ti siyu bibiyeyim ti nuan iikamim sima tirkiyamiyim simiirin bidi yokworipukimaigim. Iriig.

Jisis siya Adi Komii siiramin minam sriigin siir kigna miriiyim kamim simiir whinkinsiis haiginiuwim

17 Mi ti dimin taeminim Jisis siya boinkiyim simiir mhoyian, siya koua ha ninansiina kaokiyin mi siya ina boinkiyin, Adi, kariir iya bidi yimbiniya. Kira kariir inig iir hainanki ti dimin taeminim wi kira tiri kariir simiirsi. Mi ti hiriinan siyiuin kara, kiriir yinisimin wi kiriir inig iir nwoki hainankiyim. ²Dimusi rani, kira kariirin inig komii bidi hauugiyin, kira hiniina boinkikin, yio ini ywowin. Mi kara wi ti nuan iikamim simiir nwoki hauuwim, yipiki kira hauugiyim kariir. Mi simiirin wi yaeya inig win kara hauu haiginiuwi mi sima wi wadie hiriyyar nwoki oyokiyokiikaeyamim. ³Iikamim kiriirin ina ninokninkinim, Adi Komii nwrki nwiruwan kinakinairgin. Mi kira mi Jisis Kraiis kara inkamin kira nikropkiyin, kara hiriinanam nitkin sima kririir ninokninkinim mi kririir siyu iir nwoki apim. Mi hiriinanki niuwi, iikamim yipiki ti digworaekwo imiiram naingwo tibmii kiinim yim wi wadie hiriyyar nwoki oyokiyokiikaeyamim. ⁴Mi iikam imiirin kiriir inig komii iirin kara bidi yiisiimauuwim ti nu iiranim. Kara dimin taeminim kira nimbingiyim kariir kara tiram, yim bidi digiyim. ⁵Adi, kira ti inig komiiyin biya nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owin, iya kara kinakar niki owa mi ha haiyin mi kira siirin kariirar swoki hauugi.

⁶Kara ti iikamim yipiki kira hauugiyim kariir, ti nu iiranim simiir nanaakninkii haiginiuwam tiri mi simiir boinmauwam tiri hiniin, kira paniingin. Sima kiriir iikamim mi kira simiirin kariir bidi hauugiyim mi sima ini kiriir yai imiirar wakaeyokna apim. ⁷Mi tariinanin sima bidi yinokninkinkiyim dimin taeminim kara tirim simiirin, biya kira hauugiyim kariir, kara tiram. ⁸Kara yayiyim biya kira boinim kariir simiir bidi boinimauuwim mi sima, simiiram ina naingwo tibmii kiinim. Mi sima ina ninokninkinim kiriirin, kariirin kirar nikropkikin mi kara kiriir om waraurankar niunaniinikin tiriirin.

⁹Kara kiriirin minam sriigii ti kamim ti tir nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwim. Kara kiriirin minam bi sriigikin, iikamim yipiki ti nuan dimin taeminim sim napiyim simiir whinkinsiisim. Niingaka. Kara kiriiramin minam sriigikin iikamim yipiki kira hauugiyim kariir simiir whinkinsiis haiginiuwim. Dimusi rani, sima kiriir iikamim. ¹⁰Dimin taeminim kara nonkwowim yim kiriirgin. Mi tiriiginim kira nonkwowim yim kariirgin. Iikamim wi kariir inig komii iir nwoki hainanim. Dimusi rani, tiki iikamim ti tir nwowim simiirsika. ¹¹Mi tariinanin kara wi kapi niti kiriir kigamin. Mi mhoyiya kara wi ti nu iir nwo rani mi yim sima wi tirar nwowi. Adi Komii, kira wadiekin simiirin kira kigrirao, kiriir kirie komii aeya. Ta kirieya biya kira hauugiya kariir. Mi ti iikamim ti tir nwowim sima wi iripa kinaka ta kirie aiirsi nwowi. Kririir hiriinan, ta iripa krira mi owiya saiir hiriinan. ¹²Mi iya kara simakar nwowa, simiirin karar kigriraokim, kiriir inigin siir kirieni. Mi yim sima ini wadie kinar nwowim, nwrki nwiruwaairgin, yipikin wi sasar nonkwobumbuninkini. Mi ti

kiriir yayim Yokwo Komii hir nwowim biya, biyan kamim sima winkiyim, wi hiriinanar mi imbiyami. ¹³ Mi tariinanin kara wi kapi niti kiriiram. Mi ti yayim ti kara boinim kara ti nu iir nwowin mi sima bidi wakaekiyim ti yayim kara boinkiyim kiriir. Mi kariir maigimairga wi simiir kwoinawu nwoki owim. ¹⁴ Kara simiirin yayim kira boinmimauugiyim kariir simiir boinmimauugin. Nuan iikamim sima wi io whwonkam simiir nanaowi. Dimusi rani, ti iikamim sima nuan digworaekwowim simiir nap rani, kariir hiriinan, ti simiir nap karamae kara mi owa saiir hiriinan. ¹⁵ Kara kiriirin minam bi sriigin simiir nikiunam, ti nuin siir tirankin. Niingaka. Kara kiriiramin minam sriigikin, simiir kigriraowim. Mi ti inkam biyeyin Setan nikiuwiyin, simiirin wi nonkwobumbuninkin tani. ¹⁶ Sima ti dimin taeminim ti inkamin siya boiniyim simiir bi wakaeyokna apikim. Ta wakaeyokna ap karamae kara mi owiya simiir saiir hiriinan. ¹⁷ Kara ti kam imiir dimbingi kiriir inkam nwowam ta kiriir yaimwowa kara boinmimauuwa simiir saiirsi. Kiriir yayim yim yaimwowaigim. ¹⁸ Kara bidi yikropkiyim simiirin iki iikamim nuanim simiiram kariir mii aiir miriyam. Ta biya kira nikropkiya kariir mi kara ha nitin nuan iikamim simiiram kiriir mii aiir miriyam saiir hiriinan. ¹⁹ Kara, kakananar hauunakin kariir piu aiirin pi naonamim kiriiram. Mi ti iikamim kira nimbinim sima wi kiriir siyiu iir nwoki apim, ta kiriir yai kibiya kara boinmimauuwa simiir, saiirsi. ²⁰ Kara ti kamim ti tir nwowim simiiraram kwisboinki rani, kara kiriiramin ti iikamim yipiki kiriir yai aiir wakaei mi sima kariiramin wi haniingi naingwo tibmii kiingikiini. ²¹ Adi, kariir kwoin komiyyin ha naingwowi, sima nwiruar

dwowiski, ti kira mi kara krira mi owiya nwirua saiir hiriinan. Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi, sima kririiramar wakaeyokna ap iski. Mi ti iikamim ti nuin siir tiranim, sima wa nwoki inokninkinim, kariirin kira nikropkikin tiriirin. ²² Kara kariir kirieya mi kariir dimin kirie komiyyin biya kira hauugiyin kariir, kara simiir bidi hauugiyin mi sima wi nwirua asi nwowi, ta nwirua krira mi owiya saiir hiriinan. ²³ Kara wi simiir kwoin iir kwirii idwokaii, ta kira mi kwirii idwokaiya kariir kwoin iir saiir hiriinan. Mi sima wi nwiruar nwoki owim mi iikamim ti nuin siir tiranim, sima wa nwoki inokninkinkiyim hiniin, kariirin kira nikropkikin ti nu iir nitamin. Mi kira simiiramin wa timi aingwokwonanae ta kira naingwokwonanaeiya kariiram saiir hiriinan.

²⁴ Adi, kira ti kamim kariir bidi hauugiyim mi sima ini kariir ywowim. Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi, sima wi kanakar wini oni, omin mhoyiya kara nwowanin siirin mi sima kariir dimin komiyyin paenan nuuyaeyin wi siir nwoki kigim. Dimusi rani, kira kariiram naingwokwonanaeikin iya kira ti nu iir nonkwokwowa mi kira ti dimin komiyyin paenan nuuyaeyin kariirin hiriinansi hauugin. ²⁵ Adi, kira dimin whirki bi kimbugin. Iikamim nuanim sima kiriir ninokninkin tani mi sima kiriir siyiu iir mi sibgu ap rani. Niingaka. In kanakanar ywowiskiyin mi ti kamim ti tir nwowim yim sima ina ninokninkinim, kariirin kirar nikropkikin tiriirin mi ha nitkin. ²⁶ Kara simiirin, kiriir bidiyar iki boinin mi kara simiirin pa swoki boinmimauuwi hiniinin, kira wi simiiram daingwokwonanae, kira naingwokwonanaeiya kariiram saiir hiriinan. Mi kara wi simiir kwoin imiir nwoki kwirii idwokaiyim. Iriig.

Jisis siirin Judas siya hauugin sau omomim simiir iin.

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

18 Mi mhoyiya Jisis siya Adi Komii siiram ha kwisboin digiyin mi mhoyiya siya mi kamim siir kigna mirii ikim, sima ta maeyau aiir haiburgigin mi sima ha namim mi kimidiniya iesisim whirin Kidron nikiuwiyyin siir iyapidnam. Ya tariigina ya numir aeya, hir nwowa. Mi Jisis siya mi siir kigna mirii ikim kamim sima hir ini idwowiu. ²Mi inkamin Judas nikiuwiyyin wir Jisisni napwouin, siya ta numir aiir bidi yinokninkinin. Dimusi rani, Jisis siya mi kamim siir kigna mirii ikim sima iinokninkin iripa hir haingiriyu owikim. ³Mi mhoyiya Judas siya kam nhirim yaii niniiyyim mi kam nhirim yipiki omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigriraowiyim yipiki prismi biyyan inkam nwowim mi Farisi kam ikim, siya simiir yikropki hiriir namamin. Mi Judas saikan sima simar yam ta numira saiir hiriirin. Mi sima sau, irim hipig minim warar yinkin hainam mi sikwo paeyim warar mi inkin bigna apnam. ⁴Jisis siya ti dimin taeminim iikam ima tiranim siir, siya bidiyar yinokninkinin. Mi siya simiir kingiingikingiin ha nitin mi ina ini sriiniyyin, kima nhiniiram kigi? ⁵Mi sima siir boin, krma Jisisin om Nasaretanin siiram nitkim siir nonkwonamam. Mi Jisis siya simiirin ina boinkiyin, karaargin Jisisin.

Mi inkamin Judas nikiuwiyyin, yipiki wir Jisis siir napwouin, yio ini simaka hirar ninkin okwouin. ⁶Mi Jisis siya ha boinkiyin hiniin, karaargin Jisisin. Mi ti kamim hir nwowim, sima siir kigim mi sima ha swoki kriinamim mi ina yakaigainamim nua. ⁷Jisis siya simiirin ina swoki sriigiyin, kara kimiirin bidiyar iki boinkiyin hiniin, kima

nhiniiram kigi? Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin, krma Jisisin om Nasaretanin siir nokwonamam nitkim. ⁸Mi Jisis siya ina swoki boinkiyin, kara kimiirin bidiyar iki boinkiyin hiniin, karaargin Jisisin. Mi kima kariir nonkwonamam niti mi kima ti kariir kamim simiirin pi hindara kigninkin amki. ⁹Mi siya ti diminim ha boinkiyim mi ti yayim biyya siya boinim, wi simiir hiriinanar mi imbiyami. Biyya siya hiniina boinkin, adi, iikamim yipiki kira hauugiyim kariir, kara simiirin wi nwirni nonkwo iuguski rani. Niingaka. ¹⁰Saimon Pita yio kamkiuwir whira nwowi mi siya ha kiwokhaigiyin maeyauwa siir hopkrikiuwa hiranki mi siya ha kinawana yomkiyyin mi siya kimidiniya inkam nwirin Malkas niukiuwiyin siir wiin aiir haingrip itkiigi yipikin prismi biyyan inkam komiiyyin si mii miriiyyin. ¹¹Jisis siya Pita siir boinki, kira, wara kiriir kamkiuwir maeyauwa siir hopkrikiuwiya saiir ti swoki hopkrikiugi. Kara ti kamim simiirar mi kigninkin diriraeramar mi tiri, ti diminin sima tiram tirin kariir. Kariir Adin siya nibingiyin kariir siya hiriinanamar nimbingikin ti hiriinan dimin iir tiram. Sima kariirin wa tiowi mi kariirin wa kimbipisu haiginiuwi. Iriig.

Sima Jisis siirin inkam komiiyyin Anas nikiuwiyyin siirim yikropki

¹²Mi kamim yaii niniiyyim mi kamim simiir kigriraowi ikim, sima simar ywoki kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigriraowiyim simakan. Mi sima Jisis siirin ha nonkwonamim mi sima siir iinao ha kogrimdinunamim, ¹³mi sima siirin bii kimidiniya inkamin Anas nikiuwiyyin siiram yikiunam, siir kigiuwim. Siya Kaiafasni niugin, yipiki prismi biyyan inkam komii nwowin ti biewi iir. ¹⁴Ti inkamin Kaiafas

nikiuwiyin biya Isrelmi iikamim sim niki boinin hiniin, siya siyar mi aowi ini mi owin, iikam whiekak krimiirsiyin. Iriig.

**Pita siya Jisis siir
wokinomokou boinkin**

(Mt 26:69-70; Mk
14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Mi sima Jisis siirin ha nikiunanamin hiriir mi Saimon Pita mi inkam nwirin Jisis siir kigna miriyyin, sowa siir mhoiiyar yam. Mi prismi biyan inkam komiyyin yio siya bidi yinokninkinin ti inkam nwirin siir kigna miriyyin siirin. Mi siya ha namin, kimidiniya hira omaka aiir nidyokiyokaiya saiir bopwo hir ini okwokaiyu. ¹⁶ Pita yio hiriinan bi tirkin, yio siya ini anowin napninopkainamiyyin hiira saiirin, ini hirar yokwowin. Mi inkamin Jisis siir kigna miriyyin yipiki prismi biyan inkam komiyyin siya ninokninkinin siya idowiiya ha swoki apnaniyamin mi siya wiga anowin napninopkainamiyyin siir hir nokwowa saiir yani boiniu, Pita siir nikiunaninopkainamam hiriir. ¹⁷ Mi wiga hira saiir ano iir kigraowiya saeya Pita siir boinki, ana kira Jisis siir kigna miriyyan inkam nwirkin, iyie? Mi Pita siya ina boinkiyin, kara wara rani.

¹⁸ Ya taka iya pan prasaeki bi nwoka mi iikamim yipiki prismi biyan inkam komiyyin siir mi miriyyim mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigraowi ikim sima pae aiirar nokwoyokai onikim simiir piim huua kinam. Mi Pita siya ha mi amin mi siya simakar mini okwo oniyiu, siir piua huua mi kinim. Iriig.

**Prismi biyan inkam komiyyin
siya Jisis siir srii, srii nhirim**

(Mt 26:59-66; Mk
14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Prismi biyan inkam komiyyin siya Jisis siir srii, yayim biya iikam imiir siya boinmimauuim simiiram. ²⁰ Mi Jisis siya siir boinki, iinokiinokin kara maeyauwim iikam hoimgaki haingiriyiu owiyim simiir hirar mi boinmimauugin. Mi kara kariir yayim omaka yaimin dimin nidwokai wakaeyim mi omakam Adi Komii siir inig hainani ikim, simiir hir bidiyar mi boinmimauuin. Kara, kariir yayim bi swoki imprio boinmiminkin. Niingaka. ²¹ Dimusika, kira ti hiriinan diminim kariir sriyyin, ha? Kira iki iikamim kariir yai aiir wakaeyim simiirar srii. Kira kara boinim yayim simiiramin simiir srii sima ina ninokninkinim dimin taeminim kara boin imiirin. ²² Mi mhoiyya Jisis siya hiriinan ha boinkiyin mi inkam nwirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigraowiyyin saika kingiin hir nokwowin, Jisis siirin siya yobwaeki mi ina boinkiyin, ti hiniin yai biyeyim prismi biyan inkam komiyyin siir kipi boin. ²³ Jisis siya siir boinki mi kara yai biyie boinkswo mi kira nhirmiyyin ha mi boinkiswo yio nikrani mi kara ti yai wadie aiirar boinkiyin mi kira kariirin whisarii dimusi tiokin, ha?

²⁴ Mi sima Jisis siir srii digiyim mi sima siirin ina kogrimdinuwin mi ti inkamim sima siirin hiriinankakar yikropki prismi biyan inkam komii nwirin Kaiafas nikiuwiyyin siir nini kigiuwam. Iriig.

**Pita siya Jisis siir miisisaekin mi
siya ina swoki boinkiyin
kara siir bi ninokninkinkin**

(Mt 26:71-75; Mk
14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵Pita siya pae hirar niki okwo onikripkaiyin siir pua huuu kinam mi kam nhirim sima srii siirin, ana kira Jisis siir kigna miriiyan inkam nwirkin, iyie? Si rani? Mi Pita siya ini hiri-iyar miisise boinkripkaiyin. Niingaka. ²⁶Mi inkam nwirin prismi biyan inkam komiiyin siir mii miriiyin, ti inkamin yipiki Pitaki si haingrip itkiigiya siir wiin aiir mi siir piugani inkam nwir ieya. Mi siya srii siirin hiniin, biya kara ta numir aiir nwowin kara kiriirin hir kigin, kira saikar nokwokin, ana kira? ²⁷Pita siya ha swoki miisiseya mi siya ina boinkiyin, kira kariir bi kigin. Mi ta siya boinkiya saiir mhoiiyan kakarugin ina yikiyin. Iriig.

**Sima Jisis siirin gavmani inkamin
Pailat nikiuwiya siiram yikropki**

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸Mi kamim Jisis siir nikiunamim sima Kaiafas siir omaka aiir haiburgigim mi sima siirin gavmani inkam komiiyin siir omaka hiriir yikiunam. Ya tariigina ya iya bidi pirkinkiyakwoka. Mi inkam komii komiiyim Isrel simiirim sima gavmani inkam komiiyin siir omaka hiriir paniinsi yansi. Dimusi rani, pi sima omaka inkamin yipikin Isrel simiir piugana saiir kamaeyin pi saiir napninopkainami mi Moses siir siyu komiiyin yio ha boinkin, sima wi miyiknan nwo rani, Adi Komii siir whwonkam idan wi iki inkamim piu iokak nwowiyim wi simiir hiriinan nwo. Mi sima naeyim ii komiia yaewou nikwo aeiya Pasova saiir naeyim wi kipi mi ae. ²⁹Mi sima hiriir bi napninopkainamkim. Mi gavmani inkam komiiyin Pailat nikiuwiya

siya idowiiya ha napnaniyin mi ina yani sriiyiun simiir, kima ti inkamin siir dimusi boin hiuriyugin? ³⁰Mi sima siir yai aka hiniina yowarkii boin, siya dimin tirbu kamaekiswo mi krma siirin pi tiriir di yikiunani. Niingaka.

³¹Mi Pailat siya simiir yai aka hiniina yowarkii boin, siirin kima kima ti ikiunam mipi kima kima kima tini hidu siirin kimiir yapa kaunsil aka. Mi kimiir yapa siyu iirar tini tiriu kimiir brougae wan-wiyae ima boingigim kimiir inkamin dimin biyie tiriya mi siirin ha tiriya, siir hiriinan. Mi sima siir yai aka ina yowarkii boinim, om komii Rom hiran gavmanin siya wi krimiir kigninkin tir tani siir tioamin mi siir nisomaowamin. ³²[Mi ti diminin nimbiyamim mi sima wi yaiya biya Jisis siyar niki boina wi saiir hiriinanar swoki tiri, siya naowamin.] ³³Mi ta Pailat siya boinkiya saiir mhoiiyan siya ina swoki apninopkainamin gavmani omaka saiir hiriir. Mi siya siir kam imiir boinki, sima Jisis siirin kingiin hiriir nikiunamim. Mi siirin ina sriiyin, ana kira Isrelmi iikamim simiir kigirkakan inkamkin, iyie? Si rani?

³⁴Mi Jisis siya siir yai aka hiniina yowarkii boin mi yio tiriiginin yio kiri-irar kwoinkin, ti kira boinkiyin hiriinan, iyie? Kira nhirmi yai wakaekin? ³⁵Mi Pailat siya siir boinki, kira hiri-iyar naingwowi kara Isrel simiir piugana saiir inkam nwirkin, aniya? An kara niingaka. Kiriirin Isrel simiir piugana saiir iikamim mi simiir prismi biyan inkam komii komiiyim sima nonkwonakikim mi kiriirin sima nikiunanikin tiriirin. Kira dimu tirkin? ³⁶Mi Jisis siya siir boinki, kara ti iikamim ti nuin siir nwowim simiir kigriraowan inkam tani. Mi kara ti iikamim ti tiranim simiir, kigriraowan inkam nwokiswo mi iikamim yipiki kariir siyu iir napim yim wi kari-irar pi whinkinsis haiginiuwun yai si-

maka niniyamın. Mi sima kariirin wi di yonkwonanii. Niingaka. Mi kara wi tir di ywowi, iikam imiir kigriraowam. Niingaka.

³⁷ Mi ta Jisis siya boinkiya saiir mhoyyan mi Pailat siya siirin ina swoki sriigiyyin. Ana kira inkamin iki iikam nhirim simiir kigriraowan inkamkin, iyie? Si rani? Mi Jisis siya siirin ina boinkiyin, kira kariirin ha boini, kara Inkam Komiigin. Kariir apua kariirin ti nu iir naokainaka mi kara ti nu iir asi nwowi mi ti hiriinan saiir-sika, kara wi ti dimin whiruwam siirara asi tiri iikamim simiir ninokninkin haiginiuwam mi yaimwo simiir boinam. Mi yipiki yaimwoyaimwo aiir sibgu wakaeyokna api, yio siya kariir yai aiir wakaeyoknaeikin. ³⁸ Mi Pailat siya siirin ina swoki sriigiyyin, yaimwoyaimwowa ya paniinga. Iriig.

Pailat siya simiir boinki, Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyim

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Mi ti yayim sowa boinkiyim simiir mhoyyan mi Pailat siya ina swoki apnaniyamın idowiiya hiriir Isrel simiir kam imiiram. Kara ha naingwo rani, siya dimin biyie whir bidi tirin mi siya wa nao rani. Niingaka. ³⁹ Mi kimiir siyiun yio hiniingin kara iinokiinokin inkamin nwira nikropkiikin maeyauwa mii biyie miriyya saiir hir hiugripkiikikayim saiir hirankin ii komiyya wou nikwo aeiya Pasova saiir. Mi kima ha naingwowi ti Isrelmi inkam komiyyin siirin kara pi yikropki rirmiyya nwowamin kimiiram, iyie? Hiniin kipi tir? ⁴⁰ Mi sima ha kauwok boinkiyim mi ina boinkiyim, si rani! Krima minam naingwowi, kira Barabas siir dikrop apniki. Ti inkamin Barabas nikiuwiyin, yio hiyyan inkamkin mi inkam nisomsom aokaowan inkamkin. Iriig.

19 Mi mhoyya Pailat siya Jisis siirin ha swoki ikiunaninopkainamin mi siya siir kamim yayi niniyim simiir boinki, Jisis siirin idgiuni sima nipimparim. ² Mi sima siirin idgiuni ha nipimparim mi sima uridin amridamridkakin ha haiyin, kimidiniya siir mwo iir kaigrisiuhaiginiu. Mi sima yuis paridnana mi urid amridamridkakin ha mi haiyo inkam komiyyin nu kigriraowiyin siya niyo hiriinana kimidiniya siir ii haiginiu. Mi sima siirin haini hophimin gwo mi ina boinkiyim, ³ krimiir kwoin komiyyin hiriyyar naingwowi, ti Isrelmi inkam komiyyin wi hiriyya nokwoyokiyokigiyami. Mi sima siir kingiin ha nitim mi kimidiniya siir tio. ⁴ Mi Pailat siya idowiiya ha swoki apnaniyamın mi siya kimidiniya iikamim hir nwowim simiir swokani boiniu, kima ta saiir ti wakaeki, siirin pi kara nini ikiunanakii mipi idowiiya waraur nikrop apnikii. Mi kima ta saiir dinokninkinkii, kara siirin ha naingwo rani, siya dimin biyie whir bidi tirin mi siya pa nao rani. Niingaka. ⁵ Mi mhoyya Jisis siya idowiiya ha napananiyamın, ti urid amridamridgakin, siir mwo iir kaigrisiugiyin mi yuis paridnana sima mi ii haiginiugiyi aka, yo ini hiriinanar ywonaniyamo. Mi Pailat siya ina boinkiyin, siir kigi, ti siya inkamin. ⁶ Mi prismi Biiyan Inkam Komii komiyyim mi kamim omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir kigriraowiyim, sima siir kigiyim mi sima ina kauwok boinkiyim, siirin paeyin hiiniya nirioninkinin, saika dinkin irinugi, siirin paeyin hiiniya nirioninkin saika dinkin irinugi. Mi sima ti hiriinan yai kauwok boinkiyim mi Pailat siya simiir boinki, kimar ti onkwonam siirin mipi kimar nwoki inkin irinugiyim paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Kara siirin dimin whir siya tirbu bi hidyiskaigin mi siya pi saiirsi ha nao rani. Niingaka. ⁷ Mi Is-

rel simiir inkam komii komiiyim sima boinki, yaiyim siyu komii siirim krma napiyim yim hiniina boinkim, siya wa dao. Dimusi rani, siya hiniina boinkin, siya Adi Komii siir yinisimkin.

⁸Mi Pailat siya ti hiriinan yai imiir wakaekiyin mi siya nidid prasae bi kinkikin. Dimusi rani, Jisis siya ha boinkin, siya Adi Komii siir yinisimkin. ⁹Mi siya Jisis siirin ina swoki ikiunaninopkainamin gavman simiir omaka komii aiir. Dimusi rani, siya ha naingwokin, Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi siya siir boinki, kira kariir boinki, kira pindankin. Mi Jisis siya bi wakae boinkikin siya ini yai mikrimar ywowin. ¹⁰Pailat siya siir boinki, kira kariir yai aiir wakae boin karamae dimusi nwowi? Mi kira ha naingwo rani, kara kirie komiigakin mi kiriirin wa nonkwo iuguski rani mi kiriirin paeyin hiiniyin nirioninkinin saika wa mi inkin irinugi rani, aniya? ¹¹Mi Jisis siya siir boinki, kira ini kariir kou ywowin, dimusi rani, kiriirin Adi Komii siya kigninkin tirkin ti dimin iirin. Dimusi rani, inkamin yipiki kariir nikropkiyin tiriir, kiriir iingi nonkwowam, yio siya dimin biyie prasae bi tirkin. Mi ni kira, dimin komii bi tirbugin. ¹²Mi Pailat siya ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya hiniina yaingwo, siya Jisis siirin wi paniina nonkwo iuguskii. Mi Isrel simiir kam ima boinki siirin mi kira siir nonkwo iuguskii karam nwowi mi kira tari om komii Rom hiran inkam komiiyin Sisa simiir kigirkakiyin siir whinkinsiis haiginiu rani. Mi inkamin ha boini, iki iikam nhirim simiir kouwin ini karar ywowin mi simiirin ini karar kigirkakim mi yio ti hiriinan inkamin yio Sisa siir sauan omomkin. ¹³Mi Pailat siya ta yai aiir wakaekiyin mi siya Jisis siirin ina yikiunaniyamamin idowiiya hiriir. Mi siya kimidiniya ipiia maeyaua inkam

komiiyi nidwokai hidiya yaimin dimin saair yidwokai, maeyaua ha dapiya siya siyu. Mi Hibru simiir yaigina ya hiniina dapika, Gabata.

¹⁴Ya ta iia, ya Isrel simiir iikamim nae sima diriraeraran ii aeya, wou nikwo aeni ii komiia Pasova nikiuwiya sairam ya saeya ya nabiebpwoka ta Pailat siya boinkiya hiriinan simiir, tisi kimiir inkam komiiyin, kima siir kigi. ¹⁵Mi sima ina swoki kauwok boinkiyim, siirin disomaoki, siirin disomaoki. Mi siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika dinkin irinugi. Mi Pailat siya simiir sriigi. Dimuka? Mi kima ha naingwowi, kara kimiir inkam komiiyin kimiir kigriraowiyin siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika ninkin irinugiyim, aniya? Mi prismi biyan inkam komii komiiyim siir yai aka hiniina yowarkii boinki, Sisa sasairgin krimiir kigriraowiyin inkamin, yaeya inkam nwir karamaeka. ¹⁶Mi ta sima boinkiya saair mhoyian mi Pailat siya siirin kimidiniya siir kamim simiir in yonkwoki mi siirin sima yonkwonam mi siirin ha kiyainamin mi sima paeyin hiiniya nirioninkinin saika yinkin irinugi. Iriigi.

Jisis siirin kam ima ninkin irinugikin paeyin hiiniya nirioninkinin saika

(Mt 27:32-44; Mk

15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷Mi kamim yaii niniyim sima siirin ha nonkwonamin mi paeyin hiiniya nirioninkinin siir ninkin irinugiyam tirin, yio ini siir waeyaowar swoki itiyiskainamin. Mi siya kimidiniya maeyaua ha dapiya inkam mwokiu saair hiriir yam. (Mi Hibru simiir yaigina ha dapika Golgota.) ¹⁸Sima siirin ta maeyau aiir yinkin irinu inankiigi. Mi sima inkam nwiso saika hir warar yinkin irinu inakiigi paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Nwirin yio iniig miia

mi nwirin yaioyae miya. Mi Jisisin yio ipwoniya ywokai. ¹⁹Mi diminin Pailat siya winboinkiyin mi siya kimidiniya siir kam imiir boinki, sima saiirin paeyin siir nirioninkinin saika dipakiugi. Mi yayim siya winkiyim yim hiniina winboinkikim, tikinin yio Jisisin om Nasaretanin siya, Judami inkam komiyyin simiir kigriraowiyin. ²⁰Mi Juda simiir iikamim ti yayim simiirin ina mwainim. Dimusi rani, maeyaua kam ima ninkin irinu inankiigiya Jisis siir, paeyin hiiniya nirioninkinin siir, ya ini om komii Jerusalem siir kingiin hir nwowa. Pailat siya ta yaiya Hibru simiir yaigin aiir win boinkikin, Rom, Grik simiir yaigino sowiir warar. ²¹Mi mhoyiya Isrel simiir prismi biyan inkam komiyyin ha namin, siya Pailat siir ini boiniu, kira hiniin kipi winboinki Judami iikamim simiir inkam komiigin, simiir kigriraowikin. Niingaka. Kira hiniina ti winboinki, ti inkamin siya siyar boinan hiniin kara Juda simiir iikamim simiir kigriraowan inkamkin. ²²Mi Pailat siya siir yai aka hiniina yowarkii boinki, diminin kara winkiyyin, yio bi swoki kisinaeikin hiriyyar nwowikin.

²³Mi kamim yaii niniyim, sima siirin ha ninkin irioninkin inankiigiyyin mi ti kam nwiiyim sima Jisis siir yiuusim ha haiyim mi ina sioitkin hidim. Sima whieyim kwiiya sioitkin mi sima nwonira nwoniran whieyim kwokwira inan hai. Mi sima siir yiuus bripriya sima nii haiginiugiya pan karamae nwowiya saiir warar yinkin hai. ²⁴Mi kamim yaii niniyim sima boin, ta yiuusa ya hiriinanar dwo, krima saiirin pi kipi niinikiwomwit. Krima saiiramin pi gwo kwira satu nikiuwiya pi saiir gwowi. Mi krima pa nwoki kigim saiirin pi nhinga hai, kira, iyie kara? Mi sima saiirin hiriinanar mi tir. Mi ti yayim biya profet kamim sima winkiyim Yokwo Komii aiir ini hiri-

inanar mi imbiyamim. Mi ti yayim yim hiniina boinkikim, kamim wi kariir yiuus imiir nonkwokwo hidhainami mi simiirin wi nwirni nwirni hauugii. Mi sima gwo kwira satu nikiuwiya wi kariir yiuus bribriya wi saiiram mi gwowi.

Mi ti kamim yaii niniyim yim ti dimin imiirin hiriinanar mi tir.

²⁵Mi Jisis siir yopiya mi siir yokman aeya mi Maria saeya yipiki biya Klopasni wig niki owa sima mi Maria Makdalan aka, sima maeyaua kam ima nirioninkin inankiigiya Jisis siir paeyin hiiniya nirioninkininsi, siir kingiin hirar yokwo. ²⁶Mi Jisis siya hiriinan kigin, siir yopiya kariir kingiina nokwowi, Jonin, yipikin Jisis siya naingwokwonanaeyin mi siya siir yopii aiir boinki, wig, kiriir yinisim yinkamiyyinin wa siyairgin kinaka kingiinar nokwowin. ²⁷Mi ta siya boinkiya kariir siir kigna mirii inkamin saiir mhoyian, ta wiga ta tir nokwowa ya kiriir apuga. Mi ta iya siyar boinkiya mi saeya ha nama mi saeya ini kariir omaka hirar yasae owiugusama. Iriig

Jisis siya nao aeya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸Mi mhoyiya Jisis siya ina yinokninkinkiyin, ti dimin taeminim tirim yim ini digidig ywokiyim yayim biya profet kamim sima winboinkiyim Yokwo Komii saiir. Mi ti yayim Yokwo Komii saiir nwowim yim kaimwowaigim siya hiniina boinkikin. Kara kwoinki haei. ²⁹Mi two ira hir nwowa wain opkaka mi sima dimin whirin haimgan haimgankakin siir hopmaigi wain op aiir mi sima siirin paeyin hisop nikiuwiyyin siir kwiiya anaka yinkin udgi. Mi sima ina yaii hopkaigiyyin Jisis siir yai aiir. ³⁰Jisis siya ta wain op aiir kwiiyaeyin mi siya ina boinkiyin, dimin taeminim ini

digidig ywokiyim. Mi ta siya boinkiya yai hiriinana saiir mhoiiyan siir mwoin ha kaiyirounainamin mi siya ina yaonamin. Mi siir kwoinbudin siir haiburgigin ini Adi Komii siiramar swoki amin. Iriig.

Mi kamim yaii niniiyim ha nitim Jisis siir pris aiirin sima yaki hainwitki

³¹ Mi Isrel simiir biyan inkam komii komiyyim ha namim mi sima Pailat siir ini sriiyu, siya siir kam imiir nikropkiyim iki kamim paeyim hiiniya nirioninkinim simiir ninkin irinugiyim simiir igrib imiir nini irimtiokiyim mi sima pi nwoki aosasauunamim. Dimusi rani, ya taka iya ya nae iikam ima diriraeraran aeya, Judami ii komiia piu siisiya dimin taemin tir karamae nwowiya. Sima pi boriisopi ti kamim paeyim hiiniya nirioninkinim simiir hirar nwowim. Dimusi rani, Sabata ya Judami ii komiia piu siiskuwakiya dimin taemin tir karamae nwowiya yae-wou nae komiia saiir nikwo aeya Pasova saeya nimbiyamiyim ya ii komi-igi komii aeyairga. ³² Mi ti sima sriiya Pailat siir saiir mhoiiyan, siya kamim ina yikropkiyim. Mi sima ha namim, kimidiniya inkam nwisio Jisis saika ninkin irinu inankiyo sowiir igrib imiir ini okwimkwaki. ³³ Mi sima Jisis siiram ha nitim mi sima ina ini kig-niyim, siya bidi yaonamin. Mi sima siir igribo wara paniinsi yokwimkwakis. ³⁴ Inkam nwirin yaii niniiyin siya bidi yaka haingripkiya siir pris aiirin sauni. Mi nhie, bwiya minim ina naokiinainamin. ³⁵ [Kara Jonkin ti dimin imiir kigin mi ti hiriinan siyiuim kara kigim. Mi kara simiirin ta yokwo aiir asi winkikin mi kima wa nwoki inokninkinim siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi ti dimin taeminim kara winboinkiyim, yim kaimwowaigim mi kima simiiramim ha ti aingwo tibmi-

ikiin.] ³⁶ Mi ti dimin taeminim nimbim-biiniyim, yim ini Adi Komii siir yayiim yipiki biya profet kamim sima win-boinkiyim Yokwo Komiiya saiir ini hiriinanar mi imbiyamim. Ti yayiim hiniina winboinkikim, sima wi siir kiu whir niinirio rani. ³⁷ Mi yai nhirim Yokwo Komii saiirim yim hiniina boinkikim, iikamim sima wa kigii, inkamin yipiki siir priska aiir haingripkii. Iriig.

Inkam nwisio Jisis siirin siyano whirin siir ini wokaigig

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Mi ti diminin ti kam ima tirim simiir mhoiiyan mi inkamin Josep nikiuwiyin, om Arimatianin siya kimidiniya Pailat siir srii, Jisis siir piuis biyieya paeyin hiiniya nirioninkinim siir hiranki hiunis hainamim. Josep siya Jisis siir yai aiiram naingwo tibmiigin mi siya ta naingwo tibmiia idowiiya bi nwoka. Dimusi rani, siya Isrel simiir inkam komii komi-iyim simiirsi nididgin. Mi Pailat siya siirin wadieyar ywokiyin. Mi siya ha namin mi Jisis siir piuis biyieya ina ini hiunishaiyiun. ³⁹ Mi inkamin Nikodimas dapiyin, yipiki biya Jisis siiram namwiiyin niyaka, siya warar yinkin am Josep saikan. Mi siya wain piuii miyik whakiyin 50 kilowa hainam. ⁴⁰ Mi sowa Jisis siir piuis biyieya ha hiunis haiyo mi sowa siir piu aiirin wain ha hainiyopkiyo mi yiuis wina saiir whrinki siir piu aiirin. Ti siyiu hiriinanin Isrel simiir iikamim naonamiyim, simiir diriraerarkiiyim simiir hiriinan mi mhoiia sima siirin pa haingikaigii ienauin. ⁴¹ Mi maeyaua kam ima ninkin irinugiya paeyin hiiniya nirioninkininsi Jisis siir, ya numira ini hir nwowa mi ta numira saiir hirin, siyano whirin biya inkam haingikai karam niki owin yio ini hir nwowin. ⁴² Mi sowa Jisis siir piuis biyieya siir ini wokaigig. Dimusi rani,

taka iya ya Judami ii komiyya piu si-
iskuwakiya dimin taemin tir karamae
nwoyiya saiir nae imiir diriraeraranka.
Mi hiriirin ii hoimgak nwokwokin tani
mi sima wi yaeya maeyau kwiram ha
hansiram tani, siir haingikaiyamin. Niin-
gaka. Iriig.

**Jisis siya ha swoki insiin idwowin
ini omwaiyar swoki waiyan**

(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

20 Mi tariigina ya Sande nugaka,
iyya bi niki kinipimpirkin
waokika, imumar niki oyakwoka mi
Maria Makdalana ina yama maeyaua ti
siyano ieya nwowa ti inkam nwisowa
wokaigiga Jisis siir, saiir hiriir. Mi
saeya ha nita mi saeyar kig, siiya biyya
ti siyano iir niki haigin topokougiga,
saiirin inkamki bidi waritkinkiyin
ti ieyin siir hirankin. ²Mi saeya ha
niwitnaniya kimidiniya Saimon Pita
siya mi kara kririir ini kigni, inkam
nwirin siir kigna miriyyin yipiki Jisis
siya naingwokwonanaeyin. Mi saeya
kririir ini boini, krimiir Biyyan Inkam
Komiyyin siir piuis biyieya inkamki
bidi hainama ti siyanoin siir hiranki
mi krima ninokninkin tani, sima
saiirin ini papi haiginim. ³Mi Pita
krira ha haiburgigo mi krira ina
yamwo siiyano iiram. ⁴Mi krira ha
niwitamo mi Pita siirin kimidiniya
kara iwit haiburgig mi ti siyano siir
biyyin kara iwit imbiyam. ⁵Mi kara
ha nini waisii kaokiyyin, yiuis aiirarar
kigi, ya hirar nwokaii. Mi kara hiriir bi
napninopkainamkin, ⁶Saimon Pitan yio
mhoiyya ha niwit nimbiniyyin, yio ini ti
siyano iirar iwitninopkai iugusamin.
Mi siya yiuis aiirarar ini kigi, yiuisa
ya hirar nwokaii. ⁷Siya yiuis kwira
siir mwo iir sima wrieyimyok kogiya
saiirarar kig. Mi yiuis kwira siir piu
aiir sima nitimwaniugiya ya hir wara
bi nwokaiga. Niingaka. Ya maeyau

gwir bidi whrinhaigiya. ⁸Mi an kara
iriipi hiriinan ti inkam nwirin Jisis siir
kigna miriyyin, yipiki bi ti siyano iir
niwit imbiyamin an kara siir mhoiyya
ha mi apninopkainamin mi kara ti
digworaekwo imiir mini kigiuwun mi
kara ina yinokninkinkiyin. ⁹Mi biyya
mi tariinanin iriipi hiriinan krima ta
yaiya saiir bi sibgu inokninkinkim. Adi
Komii siir yayim Yokwo Komii saiir
winboinkiyim hiniin, siya wa swoki
insiin idwowi ie hirankar. ¹⁰Mi krima
ina swoki amim oma hiriir. Iriig.

**Jisis siya Maria om Makdalana
saiir hiriir yimbiyam**

(Mt 28:9-10; Mk 16:9-11)

¹¹Maria saeya siyanoin siir iemig
hirar niki okwo ouwa. Mi saeya ha
nouu hiunanainama mi ina ini waisi-
ikaokiya. ¹²Mi saeya ha nini waisi-
ikaokiya mi saeya paekwosim nwis owi-
irarar kigi, yiuis whisinankak nii idwod-
wokaiyo hiiya Jisis siir piuis biyieya
saiir niohaiginkiya saiir. Mi nwirin yio
siir mwoki nwowin hiriir yidwokai mi
nwirin yio siir iga owa nwowo hiriir yid-
wokai. ¹³Mi saiirin sowa sriigi, wig kira
dimusi nouwi? Inkamin krimiir Biyyan
Inkam Komiyyin siir piuis aiir hainamin,
krima ninokninkin tani, sima saiirin
ini tari papi yamisi haiginim. ¹⁴Mi ta
saeya boinkiya hiriinan saiir mhoiyyan
mi saeya ha kwaeyaeyokaowa mi saeya
ini Jisis siirar kwakiga saiir kingiin hirar
namikwoniyyin. Mi saeya ha bi naing-
woka siya Jisiskin. Niingaka. ¹⁵Jisis siya
saiir srii, wig, kira dimuam nouwi? Mi
kira nhiniiram hansirni? Saiir kwoinin
ha naingwoka, siya ti inkamin numir aiir
kigriarowiyin siya niuwi. Mi saeya siir
boinki, inkam, kira siir piuis biyie aiir
hainami mipi kariir boinmaugi. Kira
saiirin ini papi haingigigin. Mi saiirin
pi kara nini hainakii. ¹⁶Mi Jisis siya
saiir boinki, Maria mi saeya ha haiyiug

inansiina kaokiya mi ini siirar kigiya. Mi saeya siirin Hibu yaigina saiiir boin, Robonai Tiriiginin yi hiniina boinkikin, Inkamin Nowomwarkaiyuwiyin. ¹⁷ Jisis siya saiiir boinki, kariir kipi nonkwo. Niingaka. Kara pi kariir Adin siiram niki am tani. Kira dam mipi kariir nomi-yauim simiir tini boinmauuwu. Kara wi kapi nami siiram, yipiki kariir Adin mi yipiki iriipi kiriir Adin. Kariir Adi Komiiyin mi iriipi kiriir Adi Komiiyin siiram. ¹⁸ Mi mhoyiya Maria om Makdalana ha swoki ama, kimidiniya kamim siir kigna miriiyim simiir ini boiniu, hiniin, saeya Biyan Inkam Komiiyin siir bidi kignaniya, saeya yayim siya boin-mimauugiyim saiiir simiir ini boimimauuu. Iriig.

**Jisis siya kamim siir kigna
miriiyim simiir hiriir yimbiam**

*(Mt 28:16-20; Mk
16:14-18; Lk 24:36-49)*

¹⁹ Mi Sande niyaka, kamim siir kigna miriiyim sima omaka iripa hirirar nwomimirkim. Mi simiir anowin haini kimiknam iikamim simiirsi, sima kigisi simiirin. Dimusi rani, sima pi nididgim Isrel simiir inkam komii komiiyim simiirsi, sima pi nonkwonakiisi simiirin sima nisomaowam. Mi sima hirar niki owim mi Jisis siya ha nitin ini simiir bopwonau hirar yamkwoniyin. Mi siya simiir boinki, kimiir kwoinim kirie dwoki. ²⁰ Mi siya hiriir niki boinkripkaiyin mi siya siir inao mi siir pris aka ina yiisimauuwun simiir. Mi krma ti han imiir kigim mi krma maigimaarga prasae bi kinkim Dimusi rani, krma hiriir yaingwoki, krimiir Biyan Inkam Komiiyin bidi swoki insiin idwown ie hirankin. ²¹ Mi Jisis siya krimiir boinki, kimiir mhi kwoinim hiinsima dwoki. Kimiirin wi kara nikropkii, kariir mii aiir miriiyam, kariir Adin siya nikropkiya kariir

tiriir nitam, saiiir hiriinan. ²² Mi ta siya boinkiya saiiir mhoyian, siya ha kuugiyin krimiir mi ina boinkiyin, Adi Komii siir naeyiu iir haigi. ²³ Mi kima dimin biyie biyeyim ini haniin inkami kwoin kwirii idwokaiyim wi simiir haiyoprimdiyumiigi. Mi kima simiirin haiyoprimdiyumiigi karamae nwowi, sima wi hiriir nwokripkaii simiir kwoinawu hirin. Iriig.

Jisis siya Tumas siir hiriir yimbiam

²⁴ Mi iya Jisis siya nita siyar nini iisimauuniyam siir kigna miriiyim kamim simiir mi inkam nwirin Tumas nikiuwiyin yio simaka hir wara bi nwokin. Siir inig whirin Didimaskin ²⁵ Mi mhoyiya krma kamim siir kigna miriiyim, krma siir kigim mi krma siir boin, krma Biyan Inkam Komii siir bidi kigim. Mi Tumas siya ina yowarkii boinin mi kara noim siir ina hir nwowim simiir kig karamae nwowi mi kariir ina nowin siir pris aiir nwowin siir mi hopkaigi karam mi owi mi kara pa naingwo tibmii kiin tani, siya omwai bidi swoki waiyan.

²⁶ Mi ii iriirar kwisim namkiyim simiir mhoyian, krma iripa maeyau kwira huigripkiya saiiirar haingiriyu omimirkim mi krma anowin ha mi haiginikounam mi yio Tumas yio krimaka hir warar nwokin. Mi krma anowin bidiyar mi haiginikouwin mi biri kimiminkikin Jisis siya ha napninopkainaniyin mi siya krimiir bopwoniya ha namikwokainiyin mi ina boinkiyin krimiir, kimiir mhi kwoinim hiinsima dwoki. ²⁷ Mi ta saiiir mhoyiya siya Tumas siir boinki, kariir inam tiriir dwoki mi kariir ina owiir kigi mi kariir ina kariir pris aiir timi hopkaigi. Kira kariirin digiumii kipi haimriiyu. Niingaka. Kira daingwo tibmii kiin. ²⁸ Mi Tumas siya siir boinki, kira kariir Biyan Inkam Komiiyin mi kira kariir Adi Komiiyin.

²⁹Mi Jisis siya siir boinki, kira kara swoki insiin idwowa mi ha bi naingwo tibmii kiingin. Dimusi rani, kira kariir kigin mi ha naingwo tibmii kiingin, aniya? Mi yipiki kariir kig karamae nwowim mi ha naingwo tibmii kiinim hiniin kara ini omwaiyar swoki waiyan, simiir mairgimairga ini kiriir haiburim. Iriig.

Jon siya ha boinkin siya ta yokwo aiirin dimuam winkikin

³⁰Jisis siya dimin taemin miyyik miyyik kasa bi tirkin iikam imiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krma kamim siir kigna miriyyim ti dimin taeminim simiir kigim mi kara simiirin hiriyyar bi win digim ta yokwo aiirin. Niingaka. ³¹Kara ti dimin taeminim simiirarar kwaowinkikin. Mi ti iikamim yipiki ta yokwo aiir mwainim kima wa nwoki inokninkinim hiniin, Jisis siyaiggin inkamin Krai nikiuwiyyin yipikin Adi Komii siya nikropkiyyin ti nu iir iikam krimiir whinkinsiis haiginiuwam. Siya Adi Komii siir yinisimkin mi kira siiram naingwo tibmii kiini, kira wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyyin wi siir hiranki haii. Iriig.

Jisis siya kam iriyyar nwisio siir kigna miriyyim simiir hiriir yimbiyam

21 Mi mhoyiya iigwira Jisis siya kimidiniya krimiir hiriir yimbini, kamim siir kigna miriyyim whii Taibirias kingiin hir. Siya hiniina tirkin. ²Saimon Pita mi Tumas, siir inig whirin Didi-maskin mi Nataniel om Kena nu haimii Galilianin mi Sebedi siir yinisim nwisio krira mi inkam nwisio Jisis siir kigna mirii iko, krma iripa hirirar haingiriyiu omimirkim. ³Mi Saimon siya krimiir boinki, kara iya kwiriinami, haimna anasu simki niigiyam nitmaai. Mi nim krma ina mi boinkiyim, krma pi ki-

nakar nami. Mi krma ha namim mi ina yani kwiriiiium i aiir. Mi haimnam ina yitmaiyyim. Mi nii kirieya krma anasu whirmin whirmin sim bi swoki kibokiin miminkim ini ii ae-yar yinkiyanonkwokiyakwoka. ⁴Mi iiya bieyin ha kaiidowarkinaniyyin, Jisis siya opkamaiga kingiin hirar yokwoyakwok. Mi krma siir kigna miriyyim kamim ha bi ninokninkinkim siya Jisiskin. Krma ha naingwokim siya inkam nwrkin. ⁵Ti whranim, kima whiruwasiim bidi kibokiinim, iyie? Niingaka? Mi krma ina yowarkii boinkiyim, krma anasu bi kibokiingim. Mi siya krimiir boinki, ⁶kima wari kimiir haimnan iinig miya ditmaigi mi kima pi anasu niki kikaiyyim. Mi krma krimiir haimnan ha swoki itmaigiyyin mi krma siirin kibokiinim dig bi nwokim. Dimusi rani, siirin anasu kasaki bi niigigin. ⁷Mi kara, inkamin siir kigna miriyyin Jisis siya naingwokwonanaeiyin, kara Pita siir boinki, tiriiginin Biyyan Inkam Komii ieyaiggin. Mi Pita siya hiriinan wakaeyin, iriiginin hapi nokwowin yio Biyyan Inkam Komii ieya mi siya siir yuusa ina iiya. [Dimusi rani, siya siir yuusa minsi niki isaigiga, anasu haiyam niki isaigiga.] Mi siya siir yuusa ha niyya mi ina yami atamin mi siya ina kiyaidamin Jisis siiram. ⁸Mi krimiir kam nhirim Jisis siir kigna miriyyim yim igwirmi i airrar kignaiidam nua hiriirin mi sima haimnan anasugin ninkiniuin siirin warar yinkin kaiginaiidam. Krma aruwao bi nwokim, 100 mita nanairgim. ⁹Mi krma ha namim, nu hir ha nadu okwoiuwim mi krimar kig, paeya hirar niuwi. Mi anasu, bret minim yim hir warar mi owi. ¹⁰Mi nu krma nadu kuikwoniya saiir mhoyiyan Jisis siya krimiir boin, wara anasu nhirim haimna anki kima niskainam tiriir whainani. ¹¹Mi ta siya boinkiya hiriinan saiir mhoyiyan, Saimon Pita siya ina swoki amin mi siya i hir nani okwokaiyyiun mi siya haimna

iiirin ina kiwarkinaidniyin nua tiriir. Haimnan anasugi bidi yinkiniuin mi anasuim haimnanau hir nwokaiyim 153 gim mi haimnan bi nimbiryamkin. ¹²Mi Jisis siya kimidiniya krimiir boin, wit kima unkini aeni. Mi krimiir nwirki ha bi sriigim siirin, siya yipikin. Dimusi rani, krima omkakarın bidi yinokninkinim, siyairgin Biıyan Inkam Komiiyin. ¹³Mi krima hirar niki okwowim mi Jisis siya ha nitin, bret iir ha nini haiyin mi siya kimidiniya krimiir hauu. Mi siya anasuın ha mi haiyin mi ina mi hauuwin krimiir.

¹⁴Ya tariigina ya kwoimaka aeya Jisis siya nimbiyama kamim siir kigna miri-yiyim simiir hiriir ieyanki siya ninsiın id-wowa saiir mhoiiyan. Iriig.

Jisis siya dimin taeminim Pita siir srii

¹⁵Mi ta nae krima naeya saiir mhoiiyan, Jisis siya Saimon Pita siir boin, Saimon, Joni yinisimin kira kariiram nhami nhami naıngwokwo rani, ini iki nhirim simiiram naıngwokwowiya ini saiir haiburin, aniya? Mi Pita siya siir boinki, ihi, Biıyan Inkam Komii, kira ina ninokninkinin kara ini kiriiramar naıngwokwowin. Jisis siya siir boin, kira iki kamim yipiki kariir siyiu napiyim simiir kigrirao, inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. ¹⁶Jisis siya siirin ina swoki sriigiyin, Saimon, Joni yinisimin kira kariiramin ina naıngwokwowin? Mi siya siirin ina swoki boinkiyin, ihi, Biıyan Inkam Komii, kira ina ninokninkinin ta saiirin, kara kiriiramin ina naıngwokwowin. Jisis siya boinki, iikamim yipiki kariir siyiu iir napi, simiirin wi kira kigriraowi, inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. ¹⁷Mi Jisis siya ina swoki sriigiyin, Pita, Joni yinisimin kira kariiramin ina naıngwokwowin? Mi Pita siya ini yididin. Dimusi rani, Jisis siya siirin idip idipin kwoima

srii mi siya ina yowarkii boinkiyin, Biıyan Inkam Komii, kira digworaekwo whiekakim simiirin ina ninokninkinim. Mi kira ta kara mi aıngwokwowa kiriiram saiirin ina mi inokninkinin. Mi Jisis siya siirin ina swoki boinkiyin, kira iikamim kariir siyiu iir napiyim simiir kigrirao inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. ¹⁸Kara kiriirin kaimwovar boinkii. Biıya kira whranisimar niki owa, kira kiriir yuisim kinakina niinakin kira pi kiriir kwoin iirar priiyapriiyapi hinda tından. Mi mhoiiya kira waipiu namwoiuwi mi kiriir yuisim wi inkam nwirki nii haiginiuwi mi wi inkam nhirkim sim udrimdinuwi, uridni. Mi kiriirin wi aka maeyaua kira nam karamae nwowiya wi saiir hiriir nikiunami. ¹⁹[Jisis siya ti dimin iirin min nikri boinkin, mhoiiya Pita siya naowi, siya wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii.] Mi ta saiir mhoiiyan Jisis siya siir boinki, kariir mhoiiyar wit. Iriig.

Jisis siya inkam nwirin siir kigna miriıyin, yipikin siya naıngwokwowiın siir boinkin

²⁰Mi Pita siya ha niyaeyimyok kaokiyin mi siya ini kariirar kaokiyin, inkamin siir kigna miriıyin, yipikin Jisis siya naıngwokwowiın siir digiuwa nokwowin. Kara ti inkamin siir kigna miriıyin siya yipikin biıya ipiıya saiir niki idwokaiyin Jisis siir kingiin siir iina inig miıya mi siirin kara sriigin Biıyan Inkam Komii, kiriirin wi wir nninga napwouwi iki inkam biıyeyim simiir in hauugiyamin, ha? ²¹Pita siya kariir kaokiyin mi siya Jisis siir sriigiyin mi ina boinkiyin. Biıyan Inkam Komii, mhoiiya krima ti inkam iirin wi panina tiri? ²²Mi Jisis siya siir boinki mi kara ha naıngwowi ta saiirin siya wi hiriıyar niki owi mi wi iıya karar swoki iti wi saiirar nadigni. Yio tiriiginin, yio

kimiir dimin tani. Wim kima kariir kigna ap. ²³Mi ti yayim wi iikamim yipiki Jisis siir siyu iir napiyim wi simiiram haigiririrki. Mi kara ti inkamin siir kigna miriyin wi nao rani. Jisis siya hiriinan bi boinkikin, kara wi nao rani, siya ha boinkin. Mi kara ha naingwowi ti siirin, ti inkamin wi hiriyyar tiki okwokin kariiramar, yio tiriiginin yio kimiir dimin tani. Niingaka.

²⁴Karaigin ti inkamin siir kigna miriyin, yipiki ti dimin iir boinin mi simi-

irin kara winkikim ta yokwo aiirin. Kima ta saiirin ina ninokninkinim ti yayim kara boinkiyim yim yaimwo imairgin, kara bi niksisaekikin.

Mhoigimhoiyan yai aeya.

²⁵Jisis siya dimin kasa bi tirkin. Mi iikamim sima simiirin yokwoni hiriyyar winswokikiswo kara ha naingwowi, wi maeyau nokiigak di ywowi ti nu iirin, ti hiriinan yokwo imiir nonkwowim. Niingaka. Iriig.

APOSEL

Biiyin Luk siya yokwo Luk sair winkin mi ta sair mhoiiyan siya kimidiniya yokwo Aposel sair win. Yi ti niwiiyin yio miiyim aposel kamim sima miriiyim simiir boinkim. Siya yokwowa inkam nwirin Tiofilas nikiuwiyin siiram winkika mi siya Tiofilas siiraram bi winkikin. Niingaka. Siya iki iikamim hinda tinda nrowim simiiram warar ninkin winkikin. Mi ta yokwowa sair yaigiyayim yim min boinkikim Biiyan Inkam Komii siir naeyiun aposel kam imiirin paniina kisiosop diriraerarkin mi ti aposel kamim ha namkim dimin taeminim Jisis siya tirim simiir boinmi-mauuwamin. Iriig.

1 Nabie Tiofilas. Biiya kara yokwoni kiriir niki win hauugiyim miipai miipaiyim Jisis siya miriiyim mi yaipai yaipaiyim siya boinmi-mauuwim. ²Biiya yokwoni kara mi win boinkiyim, iya Jisis siya nua tiriir nita. Mi miiyim siya nap miriiyim. Mi iya Adi Komii siir naeyiun siya mi boinmi-mauuim yaayim siir aposel kamim siya nimbiniim simiir. Mi siya simiirin ina boinami-mauuun iya siya swoki amana ninomor koua hiriir. ³Biiya siya hik prasae bi haigin mi siya asi naonamkin. Mi siya ina swoki insiin idwowa ie hirankin. Mi siya ha nitin, iiyim kam nwisa ini oni aposel kamim simakan. Mi sima nwoki inokninkini siya ini omwaiya swoki waiyan. Sima bidi kigim, siya simaka nidwo boinaiyin. Mi siya simiir boinmi-mauu, Biiyan Inkam Komiiyin iikamim simiir kigriraowim. ⁴Mi iigwira sima maeyau kwirua ywomim Jisis saikar. Mi Jisis siya yaiya kwira boinmauu wakae simiirin. Mi iya sima nidwo aeya mi ta yaiya sair boinkin. Kima om komii Jerusalem tirin wi asiima kipi niki

haiburgik ha tiki o. Adi Komii siya bidi iki imbinkiyin ti dimin komiiyin siiram. Adi Komii siir naeyiun kara biiya kimiira bidi iki boinmauu wakaekiyin. ⁵Jon siya baptais haiginiugikim iikam imiirin op. Mi wi ii priei nwo rani, Adi Komii siir naeyiun wi kimiir naninkiniuni.

Jisis siya ina yamigusamin ninomor koua hiriir.

⁶Mi iigwira aposel kamim sima Jisis saikar ywoyakwok. Mi sima Jisis siir srii. Hae! Ti krimiir Biiyan Inkam Komiiyin taka iya saeya Isrel simiir iikamim simiir kirie haiginiuwanka. Mi sima wi biiya niki owin isid komiiyin, wi siir hiriinanar swoki owim, aniya? ⁷Mi Jisis siya ina swoki owarkii boinkiyin, siya ti dimin hiriinanin kima sriiyin kima ninokninkin tani, wi paka hiniin iya sae nimbiam. Adi Komii siirar diminkin, wi siyar nimbinki, iya digworaekwo ima nimbiamana. ⁸Mi mhoiia ta iya Adi Komii siir naeyiun kimiir naninkiniuni mi kima wi kariir yaiya sair boinmauwami om komii Jerusalem mi nu Judia mi nu Sameria mi hinda tinda nuim wi digar nwo irkaki. Iriig. ⁹Mi iya Jisis siya siir yaiya dig nwokiya mi Adi Komii siya yikiuna siirin ninomor koua hiriir namim mi sima ini siirar kigninkwokwokiym. Mi siya ina yokwoninopkainamin waua sair hiriir.

¹⁰Mi simiir nhwonaim ini siirar kaoyokiyokiiyiyim. Mi inkam nwiso biri kimiminkiko ina yimbiniyo. Mi ini simiir kingiina yamikwoniyo. Mi ti inkam nwiso sowa kaiya yuusa whisinanka. ¹¹Mi sowa boin, kima ti nu Galiliyan kamim kima tirara dimusi nokwo kaowi ninomora hiriirin. Ti inkamin Jisis, Adi Komii siya nikiunainamin mi siya wi hiriinanar swoki iti, iya siya swoki iti. Iriig.

**Mi sima inkamin nwira yimbin Judas
siir mii aiir hainawidim Adi
Komii siir mii aiir miriiyam.**

¹² Mi iya Jisis siya nama mi yim sima ina mi haiburgigim ti mhiu iirin. Mi ti mhiuin siir inigin mhiu oripkin. Mi sima ini om komii Jerusalem hiriir swoki amim. Mi tiki mhiuin ini om komii Jerusalem siir kingiin hira nwowin. Siya aru biri nwookin. ¹³ Mi sima om komii Jerusalem siir napninopkainamim mi sima ini simiir whwonkai omaka saiirar yapiyamim. Mi simiir inigim hiniinkim. Pita mi Jon mi Jems mi Endru mi Pilip mi Tumas mi Batolomyu mi Matyu mi Jems Alfiasni yinisimin mi Saimon Selot siya, Judas, Jemsni yinisim ikin. ¹⁴ Mi sima tiki kam whiekakim sima ini kwoin whirua ywokiyeim. Mi sima nhwo ina kwisim Adi Komii siirim. Mi wig nhirim mi Jisis siir apu aeya Maria mi Jisis siir nomousim ikim sima wara mi srii Adi Komii siirimim.

¹⁵ Mi iigwira ti iikam, kamar iriyar nwirim (120) Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim sima hirar nwomimirkim. Mi mhoyiya Pita siya ina yin-siin okwokiyeim. Mi siya yai ina boin-mimauukiyeim simiirin. ¹⁶ Hae, ti kariir isidin. Bidi Bidinyarin ti inkamin Judas nikiuwiyeim Adi Komii siir naeyiuin siya boinmimauukikin, krimiir wan-wiyae Devid siir. Mi mhoyiya wi siya niisiimauwi Jisis siirin simiir. Mi ta yaiya Devid siya winkiya saeya wi sapi nimbiamyi. Ta yaiya saeya ini kaimwowa ywowa. Mi tariinanin saeya bidi yimbiniya. ¹⁷ Biya Judas siya krimiir isidar niki owin mi siya ta mii hiriinana krima mi miriyya saiira mi miri-igin. Pita siir yaiya hiniina boinkikin. ¹⁸ Judas siya ti nuin umir siya saingin. Ti umirin ta mii biyeya Jisisni siya tira saiirsi haigin. Mi siya ini sasar swoki diriraerarbumbunan. Mi siya whisin ha

haiyin Mi ini sasar diyankrikiiu aomamin. Mi siya ha nikiinaiiniyin mi siir mhiyya ina hambirgiya. Mi mhi kwowim ina yikikiigiyeim. ¹⁹ Mi om komii Jerusalem hiran iikamim sima ina wakaewinim yaiya haigiririrniya. Simiir yaigina hiniina dapika ta maeyau aiirin Akeldama. Mi saiir yaimwokiyeimwowa hiniina dapika nhieni maeyauka. Mi sima hiniin asi dapkim ti nuin umir siya saingin, inkam nisom aowam. Mi siir nhieya ta maeyau aiir naokiinainamka.

²⁰ Mi ti yaiyam yokwo Sam nwowim hiniina win boinkikim, siir omaka wi sasar dokwobim-birginkiyam. Wi inkam nwrirkin kipi nii apririr mimin.

Mi yokwo saiir yai haimii whirin hiniina boinkika, siir miyya wi inkam nwrirki kisina onaowid. Wi niinga kipi nwoki.

²¹ Mi yai kwira Pita siya boina hiniinga, krima tariinanin inkam nwira ti okmwir okwo ti isidin krimaka napriririyim simiir inkam nwrirni iya Jisis siyar niki owin mi krimaka napriririn siir. ²² Mi krima ti inkam nwririr siir ti imbin Jonin iikam baptais haiginiuwir op siir kigin mi Jisis siya mi owa nu tir mi siya mi am aka koua hiriir. Mi krima wi ti hiriinan inkamin wi siir ninbini. Pita siya hiniina boinkikin ²³ mi yim sima ina yomboin amboinim, krima piki hiniin inkamin si boini, mi sima inkam nwisu boin ti inkamo sowiir inigo hiniingo. Nwririr Basabaskin mi siir inig whirin Jastas mi nwririr Matiaskin. ²⁴ Mi iya sima nhwo kwisim mi ina boinkiyim, ti krimiir biyan inkam komiiyin kira bidi yinokninkinin iikam whiekakim simiir kwoinim kira wiisiimauu haiginiu krimiirin, ti inkamin kira nimbinkiyin siirin. ²⁵ Judas siir mii aiir hainawidam. Mi Judas siya nidamami mi siya wi hindara natisir whaowae iuwi. ²⁶ Mi

sima inkam nwisu sowa inan dapswo. Mi Jastas siya ini yikiigiya. Mataias siya yokwo naowid. Mi sima siirin minam nokmwın okwokin aposel kam iuur nwirim simaka miriyyim siya. Iriig.

Adi Komii siir naeyiun nu tiriir nitkin.

2 Ta ii komiyya Juda sima naekwowa nae komiyya sae mi ta ii komiyya sair iniga Pentikoska mi saeya tariinanin bidi yimbiyama. Mi iikam hoimgakim Jisis siirim naingwo tibmiyyim sima ini ta maeyau nae naekwowa ini sairar yaninkiniuwim. ²Mi iyya sima omaka hir nidwokaiya Mi dimin komii whirin ini omaka yainau hira yimbiyamkiya. Mi krime hapi opudga naukwhaowanikin. Mi omaka irkaka ini wara yinyokiigiya ti diminin. ³Mi siya paeyonan nimbikiyyim mi ini pariidnan yuiparkiyim. Mi ini iikam simiir irira nwinira yakaigimkikiu iuwim. ⁴Mi Adi Komii siir naeyiun mi ini simiira yaninkiniuwim. Mi Adi Komii siir naeyiun kirie siya siya hauugikin simiirin. Mi sima omom omomi yayim sim asi boinankim iyya ti dimin komii siya nimbikiyama.

⁵Mi Juda iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim sima maeyau kwiruwa ywo ta ii komiyya nae naekwowa sairin. Mi simiir siyiun hirriya tirikin, Adi Komii siir inig iir hainaniyim. ⁶Mi ti dimin komiyyin whinmamaoni hiniin naukwhaowanikin. Mi sima ti iikam isidin ini ta omaka ailara yawwomimirniyim. Mi sima ini hinda yanaakiyim. Mi sima wakaeki sima irira nwinira simiir yapa yapa yai imiirar boinami ⁷mi sima ini hindarar yanaakiyim. Mi sima ina yingwoyimiyyim. Mi sima boin, ti

iikamim tari nu Galili hirankimairgim, aniya? ⁸Mi krimiir yayina sair dimusi swoki wakaeki. ⁹Mi nim krime nhirim nu Batiyankim mi nhirim nu Midia ankim mi nhirim nu Iramankim mi nhirim nu Mesoptemiyankim mi nhirim nu Judankim mi nhirim nu Kabadusiyankim mi nhirim nu Pontasankim mi nhirim nu Esiyankim ¹⁰mi nhirim nu Prisiyankim mi nhirim nu Pamfiliyakim mi nhirim nu Isip ankim mi nhirin Ribianim om Sairini kingiin nwo ikim mi nhirim om komii Romanki nitkin. ¹¹Mi om komii Roman iikam nhirim yim Judan iikankim mi nhirim simiir siyiun sima tiriyyin siir haiburgigim mi sima ini Juda simiir siyu iirara yapim mi nhirim mhiuisim whirin Krit nikiuwiyim siir hiranki nitkin mi nhirim nu Arebiyankin nitkin mi krime ti iikam hoimgakim om whiruwan tani. Niingaka. Krime om whir om whirankim. Mi krime whiekakarın ini krimiir yapa yapa yayin imiira swoki wakaeyim dimin komiyyin Adi Komii krimiir Wanin siya tirin. Pita siya hiniina boinkikin. ¹²Mi sima ti iikam whiekakim ini mouni haniina siinkaokiyim. Mi simiir kwoinim ini wara whriewhriekiyyim mi sima ina nhinkii boinaigiyyim. Ti diminin paniin paniina nimbikiyankin, ha? ¹³Mi kam nhirim sima simiir boinbu mi yaibu sima yiewaiyyu. Mi sima ina boinim, sima ti kamim waini opa sair kwiyakim mi sima asi whaowaei. Iriig.

Pita siya yai boinmimauugin

¹⁴Mi Pita aposel iuur nwirim simaka yisiin okwoki. Mi siya ina kauwok boinkiyim iikam whiekakim simiiram, kima ti Judan iikamim aru maeyauankin nitim mi kima ti Judan iikamim om komii Jerusalem tiran ikim kara kimiirin ti isidin omom omomi yay boinim

simiir boinmimauuam tiri. Mi kima kariir yai aair wakaeki. ¹⁵ Kima ha naingwokim ti kamim op biyie kwira wain dapiya sae kwiyae whaowaei. Niingaka. Siya bieyin nad nadu okwonyakwokin ha bi kwiaekin. ¹⁶ Mi profet inkamin Joelin siya yayim Adi Komii siya boinmimauukiyim siir siya hiniina win boinkikin. Mi tariinanin ti yayim bidi yimbiniyim. Bidi bidiniya siya hiniina win boinkikin,

¹⁷ mi Adi Komii siya boinki, siya dig kingiin nwowi mi kariir naeyiun siirin wi kara nikropki iikam whiekakim kimiiram. Mi kimiir yinugiyin yinkamiyinin sima wi kariir yai aair boinmimauuwami. Mi whranim diminim kara niisiimauuin sima wi siir kigi. Mi kimiir waibibiyeyim simiirin wi nhwo kara nikiumauu haiginuwi. ¹⁸ Mi taka iya iriipi hiriinan kariir naeyiun wi kariir mi miriyim iikamim wi simiir hauugi mi sima wi kariir yai aair boinmimauuwami ¹⁹ mi dimin komii whirin wi kara nini diriraerariuwi ninomor kou hir. Kara diminpai diminpaiyim wi nu tir diriraeri. Mi nhie mi pae mi wau wi nua tiriir nimbini. ²⁰ Mi bie wi whwo rani mi iya wa nimiuugi. Mi bwana wi nhienan nimbiamki mi mhoiia ii komiia nimbini mi kima wa kigwini Biyan Inkam Komiiyin nitin. Taka iya saeya wi ii komii kiin nwowi. ²¹ Mi iikam whiekakim Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikiuwini mi simiirin wi Adi Komii siya niniskii hainaki mi sima wi omwaiya waiyayokiyoki.

Profet Joel siya hiniina win boinkikin.

²² Pita siir yayia tasa niki ama. Kima ti iikamim ti Isrelmi isidin siirim kima ta kariir yayia sair ti wakae. Kara kimiirin Jisisin om Nasaretanin siir digworaek-

wowim siya tirim simiir boinmimauuim tiri. Adi Komii krimiir Wanin siya hauuga kirie komiia siirin. Mi siya mi kirie kirie asi miriigin kimiir whwonkam idain. Yim kima bidi kigim. ²³ Biya Adi Komii siya hindara naingwo kikaigin siir kwoinarar. Sima Jisis siirin kimiirim yikiunani siirin kima nwoki isomaowim. Mi siirin kimar yikropki inkam biyeyim simiirim. Mi sima siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika yaka inkin tiorinugi mi siirin ina yaka isomaokiyin. ²⁴ Mi ta siya nao nama Adi Komii siya siir hika hiriinansi naoyopnisugikin. Mi siya omwaiya swoki waiyan mi ieyin siir haiginikou dig bi nwokin.

²⁵ Mi Devid siya hiniina win boinkikin siirin, kara bidi kigin ti Biyan Inkam Komiiyin. Mi siya iinokii-nokin kariir ina iniiga sair kingiin minam nokwowi kariirin kirie siya hauu haiginuim. Mi kara wi dimin whirsi naingwoyimiyok rani. Niingaka. ²⁶ Kara wi mairgimairga asi nwowi. Kara mwai minam waowi piua nhinmi kinim. Iya kara nao nami mi kara wi kariir piu aairsi naingwoyimiyok rani. Mi saeya wi wadieya swoki owi. ²⁷ Mi kira kariir piugina wi yiumi om hir niyopnisugik rani. Niingaka. Mi kira kariir piu aairin wi nu hir kignisu whi-grimgrinkinam tani. Niingaka. Kara ini kiriir yinisim topmwo ywowin. ²⁸ Kara bidi swoki iyopmaugiyin kariir inigin. Mi kara mairgimairga asi nwokikin.

Mi yayim Devid siya winkiyim Mesaiyani, siya hiniina win boinkikin.

²⁹ Pita siir yayia tasa niki ama. Hae! Ti iikamim kara kimiir boinmauu wakaeki krimiir wanwiyaeyin Devid siirin. Mi Devid siya bidi bidinanar naokin mi sima siirin ini ienau haingikaigiyim. Mi tariinanin krime siir ieyin ina kigyokiyokiikaeyimim.

³⁰Devid siya Adi Komii siir profet inkamkin. Mi Adi Komii siya Devid siir isidin simiir yinisim nwirin siir yimbingi iikam hoimgakim simiir kigriraowam inkam komiiyin nu kigriraowiyin siir hiniin. Mi Devid siya bidi wakaewinin mi bidi mi inokninkinin. ³¹Mi siya bidi yinokninkiniyin dimin Adi Komii siya tirkiyin hiniingin. Mi siya hiniina win boinkikin,

inkamin siya Mesaia siya nimbingi siya wi sipi naowi mi siya wa swoki insiin idwowi ie hirankin. Mi Adi Komii siya siir piugina wi yiuni om hir niyopnisugik rani mi saeya wi ie-nau hir mi whiigramgrinkinam tani. Niingaka.

Devid siya inkamin siya nimbinkiyin Mesaia siirin hiniina win boinkikin.

³²Pita siir yaiya ina nika ama. Tiki inkamin Jisis siyairgin. Mi siirin Adi Komii siya bidi kininsiin idwokiyin ie hirankin. Mi krima kigninkinkikin siirin. Mi krima asi boinmauugim. ³³Mi Jisis siya bidi yamin ini ninomor kou hir nwowin. Mi siya ini Adi Komii siir iina iniiga sairidwowin. Mi taka iiya Adi Komii siya siir naeyiun siir yikropki simiirim biya siya nimbina simiiram naeyiun ini nu tiriir yitin. Mi ti sima tariinanin kima kigim mi kima wakaeyim. ³⁴Devid siya ninomor koua hir bi namkin. Niingaka. Siya hiniina boinkikin,

Adi Komii, kira Kariir Biyan Inkamin siirin kira kariir iina iniiga sairididwo. ³⁵Mi wi kara nikwowaisiigi kamim kinaka nomboin ii ae karamae nwowiyim. Mi wi kira nokwonaowid iski.

³⁶Mi Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiiya. Hae! Ti Isrelan iikamim kima ti wakae ninokninkin. Adi Komii siya Jisis siirin, inigin whisaira yokdap. Biyan Inkam Komii mi inkamin siya nimbinyin Mesaia. Ti inkamin Jisisin

paeyin hiiniya nirioninkinin saika kima naka inkin irinugiyin mi kima siirin ina yaka isomaokiyin. Pita siya hiniina boinkikin. friig.

**Iikam whiekakim simiir kwoinim
ina kisina haigiyim
mi sima op ina baptaisim**

³⁷Mi sima ta yai aiir wakaeyim mi simiir piua ini hikak wara ywokiyim. Mi sima Pita siir boinkiyim mi aposel kam nhirim simiir warar yinkin boinki, hae! Nomiiyauim krima pi dimu dimin tiri? ³⁸Mi Pita siya simiir boinkin, kimiir kwoinim ti kisina haigi. Mi Jisis siir inigin op siir ti baptais mi kimiir dimin biyeyim wi Jisis siya niinak iuguskii. Mi kima hiriinan siyiun siir tiri mi Adi Komii siir naeyiun wi kimiirim nwoki itim. ³⁹Biya Adi Komii siya hiniina boinkin, kariir naeyiun wi simiir hauugii. Simiirin kara niki ikinakim, taka yaiya kara hauua kimiir mi kimiir yinisisimim mi kimiir iikamim aru maeyau ankin nitim, simiirin wi Adi Komii siir Biyan Inkam Komiiyin wi siya hauuwi iikamim siya nikunam simiirin. Mi Adi Komii siya ta yaiya bidi bidinanar boinkin mi Pita siya sairidwowa asi bommimauugin.

⁴⁰Mi Pita siya simiirin yai whirni whirniya boinmimauuam. Mi siya yai kwiruwa biri boinkin. Mi siya ina yimbisu boinkiyin, kima mintarao, ti iikamim miyik rani, wim wi siyu biyie sima niisimauuwi. Kimiir kwoinim ti kisina haigi. Ti iikamim simiir kwoinan kipi nwo. ⁴¹Mi taka iiya iikamim Pita siir yai aiir wakaeyokiyim mi sima ina yaingwo tibmiikiyim mi op ina baptaisim. Mi ti iikam hoimgakim kasa rani, 3,000 kim. friig. ⁴²Tiki iikamim simiir piuim bi nhakiukim. Niingaka. Mi simiir kwoinim simiiramar naingwokwonanaekim. Aposel kamim sima boinmimauuwim diminpai diminpaiyim

simiir Adi Komii siirimin ini iripar boin wadieyim. Mi sima, sima sima swoki inkinsiis ankinsiisnam mi nae iripa sima mi aeyim iriipi hiriinan.

Ti siyiu miyikin iikam winim naingwo tibmiyim simiir siyugin.

⁴³ Mi aposel kamim sima dimin komii komiyyim kasa biri tirkim. Mi sima kigim mi sima ini wara yanaakiyim. ⁴⁴ Mi iikamim naingwo tibmiyim sima ini om whiruar waiyim. Mi simiir digworaekwowim nwiurwani inigin biri nwokim. Niingaka. Ini simiir ombudni inigar ywowim. ⁴⁵ Mi iikam nhirim umir digworaekwowam whaowaeiyim mi sima simiir digworaekwo hoimgakim mi simiir nuin pi iikam nhirimi niyop-mauugi sim sainim mi ti digworaekwowim simiir umirim nwiurwani inigin bi nwokim. Niingaka. Ini simiir omkakni inigar ywoim mi inkam nwiurkin umiram mi whaowaei mi sima siirin pa mi hauugi. ⁴⁶ Mi iinokiinokin sima Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir haingiriyiu onanaeikim. Mi sima pi simiir omaka simiirar nii idwodwokai aeyarkaki. Mi simiir mhii kwoinim ini wadieyar ywokiyyim. Dimin whirkin bi tirkikim mi sima ini maigimairga ywokiyyim. ⁴⁷ Mi sima Adi Komii siir inigin ha mi hainanim mi siirin ina mi boin wadiekiyyim. Mi iikam nhirim sima boin, ti iikamim, iikam wadie imairgim. Mi iikam nhirim Biyan Inkam Komiiyyin siir yai aiir wakaeyim mi simiir kwoinim ina kisina haigiyim mi sima ini naingwo tibmiyyan iikam ywowim. Mi sima ini iripar ywowim yapa yapa biri nwokim. Iriig.

Inkam nwirin iga biyeyin mi mhoyia ini wadieya ywokiyyin

3 Mi Pita, Jon sowa iigwir naiowaka bieyin nad nwowamin mi sowa ina yapamtibwo. Mi naiowaka sowa Adi Komii siir omaka saiir yapninopkainam,

nhwo kwisam. ² Mi inkam nwirin om komii Jerusalemanin siir iga miyik rani. Mi siir apua saeya naokainakiyyin siirin hiriinanar naokainakin. Siir iga miyik rani. Iinokiinokin sima siirin Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir omaka ano hir kikiiniu idwogikikin. Mi ti anowin siir inigin wadiekin. Tiki inkamin siya hindara priikau priikauwikin iikamim iki Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir niyamiyyim umir digworaekwowam simiiram. ³ Mi tiki inkamin iga biyiekakin mi siya Pita Jon sowiir kigwinin sowa Adi siir omaka saiir namo mi siya ina sriiwinin umirim sowiiram. ⁴ Mi Pita sowa Jon ini tiki inkamin ini siir ywokwo kaonanaeyo. Mi Pita siya boinki, kira kririir kaoki. ⁵ Mi tiki inkamin siya ha kaokiyyin mi siir kwoinim hiniina yaingwoki pi kara kwaeyae kaowi mi kariirin pi umir sowa hauwi. ⁶ Mi Pita siya boinki, ao! Kara umir karamaeka. Niingaki, niingaka. Kara diminin, whira nwowi pi kiriir hauugi. Tiki diminin biyan diminkin. Mi Jisis Kraisin om Nasaretanin siir kirieya mi kira ha dinsiin apririrki. ⁷ Mi Pita siya tiki inkamin iga biyiekakin siir iina aiir ini onkwo kininsiin okwoki. Mi siya biri kimiminkikin ina yinsiin okwotidwokiyyin mi siya ina yapnamin. Mi siir ogmwo paimwowim biri naptidwomwoknamkin. Niingaka. Ini wadieyar ywonamin. ⁸ Mi siya ini wadieyar yinsiin okwotidwok apnamin. Mi siya Adi Komii siir omaka hiriirin ini sowaka yinkin apninopkainamin. Mi siya ina yopnatkiigi boinamin, hae! Adi Komii kira wadiekin. ⁹ Mi iikam whiekakim sima siir kigiyyim siya napririramin mi siya ini Adi Komii siir inigin siirar hainan yokiyokiigiyamin. ¹⁰ Mi tiki iikamim sima bidi yinokninkinim tiki inkamin umirim priikau priikauin mi siya. Adi

Komii siir omaka saair omaka anoin siir niki idwokin. Mi tiki anoin siir inigin wadiekim mi sima ini wara yanaakiyim ti diminin siir tirkiyin. Iriig.

Pita siya yai Adi Komii siir omaka saair boinmimauugin.

¹¹ Mi iya ti inkamin siir ina Pita Jon sowiir nonkworinuwin mi iikam whiekakim ha niwitnaniyim, ini simaka yamwoniyim. Mi sima imii imii simaka yinkin apninopkainamim ta maeyau haimiia hiugripkiikikaiya Adi Komii siir inig hainaniya omaka saair omaka yainau hir. Mi ta maeyau saair iniga Solomonka. Mi sima ini kakakar ywokiyim ti inkamin siir nini kigiuwim.

¹² Mi Pita siya kigwinin mi siya iikamim simiir boinwin, kima Isrel hiran iikamim kima kakak dimusi nwokikim ti dimin iirsiyin? Mi kima kririir dimusi kaowaiyuwi? Kima ha naingwokim kririir kirieya saeya niuwi? Mi kririir siyu miyikin siya niuwi? Niingaka. Kririir kirieya saeya bi tirkikin mi tiki inkamin ha bi napririrkin? Niingaka, niingakiinga. ¹³ Jisis siir kirieya saeya nwowaiginiugigin ti inkamin wadie. Mi krimiir brogaeyim Ebrahim, Aisak, Jekop simiir Adi Komiiyin iriipi hiriinan Jisis siir inig iirar mi hainankin. Mi Jisis siirin kimar kwikropkikim Pailat siirimin, siya nisomaowam. Mi Pailat siir kwoinin siir nikropkiyamar tirkin. ¹⁴ Mi wim kima inkam miyikin siir boriisop. Kima inkam biye siir nikiunam naingwokim. Ti inkamin digiumii kima haimriiyuin inkam biye rani, inkam wadie ieyairgin. Siya dimin whir biri tirbusrankin. Niingaka. Mi kima ti inkam nwirin inkam nisomaokiya mi omaka hiuyokiyokaiya saair nwokaiyin mi kima kimidiniya siir yikiuna. ¹⁵ Mi kima ti inkamin kwoin miyikin inigak nwowaiginiuwiyin iinokiinok nwokripkaigiyamiyin

krima siir yisomaoki. Mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kininsiin idwokiya ie hirankar. Mi Jon krira siir bidi kigiya. ¹⁶ Mi Pita, Jon sowiir yaiya tasa niki ama. Jisis siir kirieya saeya kininsiin okwokim tiki inkam iga biyeyin. Kima siir bidi kigim mi siir bidi yinokninkinim. Siya wadie asi nwokin naingwo tibmiya Adi Komii siya hauugiya kririir mi siirin wadie saeya nwowaiginiugin.

¹⁷ Hae! Tiki iikamim, kima biri ninokninkinim tiki hiriinan siyuin kima tirin. Mi kimiir yaowaeyim sima biri mi ninokninkinim. Niingaka. ¹⁸ Biya profet kamim sima winkiya Jisis siya wi hik sipi haii mi siya wa naonami. Mi ti digworaekwo whiekakim biya sima winkiyim, yim Adi Komii siyar tirkikim. ¹⁹ Pita siya nu Isrel hiran iikamim simiir asi boinkikin, kimiir kwoinin ti kisana haigi mi Adi Komii krimiir Wanin siiram daingwo tibmii. Mi krimiir dimin biyeyim wi siyar niinak itkiigigi. ²⁰ Mi Adi Komii siir kirieya wi krimaka asi nwowi. Mi Adi Komii siya Jisis siir nikropkii mi siya wi krimaka namwoni. Tiki inkamin biya siya niki imbinin siyairgin, Mesaia. ²¹ Mi tariinanin Jisis siya ini ninomor kou hirar niki idwo kaowin. Siya minam niki idwo kaowi ti digworaekwowim win kina nimbiamkiyim. Mi siya nua tiriirin wa swoki iti. Biya Adi Komii siya profet kamim simiir hiurworwokai haiginiugim. Yim sima ini sairar mi boinmimauuim. ²² Mi Pita, Jon sowa ina niki boinyokiyokiyamwo. Moses siya hiniina boinkikin, wi Adi Komii siya nokmwini okwo haiginiuwi kimiir inkam nwirin profet inkam nwowam. Ta siya mi okmwini okwo haiginiuwa mi ta siya mi ikropkiya kariir saair hiriinan. Mi digworaekwo whiekakim siya boinmimauuwim kima sibgu wakaeyoknam. ²³ Mi iikam whiekakim

ti profet inkamin siir yai wakae karamae nwowim mi simiirin wi Adi Komii siya tirkii mi sima wa naokaoki. Mi sima wi iki Adi Komii siir iikam nhirim simaka nwo rani. Niingaka. ²⁴Mi profet Samyuel mi profet kam nhirim siir mhoii nit ima sima boinki, tiki digworaekwo whiekakim wi simbi nimbiyami tariinanin. ²⁵Kima ti iikam whiekakim kima profet kamim simiirarar isidgim. Adi Komii siya nimbin tibmiikikim kimiirin. Mi kimiir isidin siir inkam nwrki niuwi wi siya whin diriraerar haiginiuwami iikam whiekakim, omom omom anim simiirin. Adi Komii siya ta yaiya kimiir brogaeyin Ebrahim siir boinmimaugikin. ²⁶Mi Adi Komii siya Jisis siirin Isrel krimiir isidin siir waraur yikropki biyyin, kimiir whin diriraerar haiginiuwam mi kimiir kwoin imiir kisina haigiyam dimin biyeyim kima tirim simiir si. Iriig.

**Mi Isrel hiran inkam komii komiiyim
sima yikropki Pita, Jon sowiirin
omaka hiuyokiyokaiya saair hiriir
sowiir hiugriipkiikikaiyam.**

4 Hiya Pita, Jon sowa yaiya niki boinmimauuwo iikamim simiir mi pris inkamim mi inkamin Adi Komii siir omaka saair biyyanin mi Juda iikamim naokaowim mi ha ninsiin idwowim simiiram naingwo tibmii karam nwowim mi simiirin hiniina dapikim, Sadyusi. Mi sima sowiiram in iokakar namkim. ²Mi tiki isidin sima ini owiu io komi-iyia Pita, Jon sowiir ta sowa boinmimauuwa yaiya iikamim simiir ta Jisis siya naonama mi siya swoki insiin idwowa ie hirankin sairsi. ³Mi sima sowiirin naiowar kaeyokairibim iya biyyin nad nwowamtibin mi ini ii ae-yaar pirinkiyakwoka. ⁴Mi iikam nhirim sima taka sowiir yaiya saair wakae digiyim mi sima ina yaingwo tibmi-igiyim Adi Komii siiram. Mi kamim

naingwo tibmiiyim sima iriparin 5,000 kim. Kasa rani. Iriig.

⁵Mi iigwir nugakin bii nrowi kamim mi Juda simiir isidin siir biyyan inkamin mi kamim Adi Komii siir siyiu komii ninokninkiniyim sima ha nitim, sima om komii Jerusalem hirirar yamwoni, ⁶Ananias saikar. Prismi biyyan inkam komiiyin mi Kaiafas mi Jon mi Aleksanda sima tiki biyyan inkam komiiyin pris siir isidin mi yim sima wara yinkin am om komii Jerusalema hiriirin sima hirira yaninkiniuuim. ⁷Mi sima Pita, Jon sowiir yikiunaki. Mi sowa ha nito ini simaka yamikwoniyim. Mi sima sowiir sriigi, nhinir kirie aka inkam iga biyeyin siir haiswoniskiiyiya. Mi nhinir inig ikin ti diminin kowa tirin. ⁸Mi Adi Komii siir naeyiuin Pita siir piu ara naninkini-nyin mi siya simiir boinki, kima inkam komiiyim Isrel hiranin mi Juda simiir isidin siir biyyan inkamim ⁹mi kima kririir srii? Ti dimin kibiyin krira tirkiiyin ti inkamin iga iin ninsimsiriuin siir mi siya wadie paniina nwokikin, ha? ¹⁰Kara kimiir boinkii, Isrelan inkamim simiir warar ninkin boinkii, kima siirin inar kigim ti inkamin iga iin ninsim-siriuin siya isi wadieyar nwowin. Krira ti diminin Jisis Kraisin om Nasaretanin siir inig iir tirkikin. Mi kima Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saikar ninkin irinugigin mi kima ina yaka isom aokiiyin siirin. Mi Adi Komii siya siirin ie hiranka swoki kininsiin idwowin. Mi ta hiriinan kirie kaimwowa mi tiki inkamin wadie saeya nwokikin. ¹¹Mi Jisis siya ini siiya omaka miriiyin ini siir hiriinan ywowin. Yokwo Komii saeya hiniina boinkika, wim kima ini inkamin omaka miriiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi wim kima ti siiyin omaka kougounanin siir nonkwo miriiyim pi boriisopi. Mi kima siirin ini digiumii haimriiyugigim. Adi

Komii siya tirkikin ti siyan omaka kougounan.

¹²Mi krimiir dimin biyieyim wi inkam nwirkin swoki iinak itkiki rani. Mi krime inigak wa swoki o rani, iinokii-nokin. Niingaka. Jisis siyairgin. Inkam nwirkin krimiir dimin biyie simiir niinakim dig bi nwowikin. Niingaka. Jisis siir inigin wadie siya nwowaiginiugin. Inkam nwirki bi nwowaiginiugin. Niingaka. Pita siya hiniina boinkikin.

¹³Iiya kamim siyu komii ninokninkiniyim. Kaunsil, sima Pita, Jon sowiir kigwino sowa yai nokwo boinmimauuniyo mi sowa biri nididko yaowae komiiyim simiirsiyin. Mi sima ina yinokninkiniyim Pita, Jon sowa biri swoki skul miminko. Sowa ninokninkinkak rani. Mi sima hinda asi nanaakikim. Mi sima hiniina naingwokim sowa Jisis saikar nwoko mi sowa yai boinmimauusiya paniiinsi yididsi. ¹⁴Mi sima kigwin ti inkamin siir iga iinim ninsimsiriunamin sowa diriraerirkiyin. Mi sima sowiirin yaigak paniiinsi ywosi. Ti inkamin iga iin biyieyin siya ini sowiir kingiin hir yokwowin mi sima hiriinansi nwokim.

¹⁵Mi sima yikropki Pita, Jon sowiirin idwowaia hiriir kamim siyu komii ninokninkiniyim, kaunsil, omaka sair akpitga hir yani okwo iu. Mi sima mhoiia ini sima sima swoki boinkiyim sowiirin. ¹⁶Mi sima boin, krime wi paniiina tiri tiki inkam nwis sowiirin? Sowa dimin komiiyin whira yiniskii. Mi iikam whiekakim om komii Jerusalemim sima kigin mi sima wakaeyin mi sima ina boinim, krime wi paniiina haigiprakaii? ¹⁷Krime pi boriiisopi ti diminin siya nhinkiki mi wi iikam nhirkim pi wakaesi. Mi sowiirin wi krime boinikiduwi. Sowa ta Jisis siir yaiya sairin hiri kipi boinmimauunanae. ¹⁸Mi sima ina swoki ikiunam Pita, Jon sowiirin. Mi sima

sowiir boinikiduki kowa Jisis siir inigin wi kipi swoki boin nhinkimimim. Wi niinga dwoiuguski wi kipi niisiisiimauu. Niingaka.

¹⁹Mi Pita, Jon sowa ina yowarkii boinkiyi simiir yai aiir, kima kima tiki aingwo hidna. Krime wi Adi Komii siir yai aiir nasi wakaeyoknaei krime niki inokninkin tani. ²⁰Ni krime kririir yaiya wi pan tani. Krime wa boinmimauuwi iikamim simiirin digworaekwo whiekakim krime kigin mi krime krime wakaeyim. ²¹Mi sima yai paenan haniingin yiu mi ina boinim, diuguski, wari inkam nwiswo yopi nami. Mi kamim siyu komii ninokninkiniyim, kaunsil, sima ini sowiir tioni siyuam whaowaeyim. Mi sima ini tiki iikam whiekakim simiirsi yididgiyim. Adi Komii siir inig iir hainankiyim. Mi ti inkam iga biyieyin siir bidi kigiyin, iga siira wadie nwokiya mi sima asi naingwo tibmiigim. Mi sima asi nididgim sowiir tiisiyin. ²²Mi tiki inkamin Pita, Jon sowa haiswoniskiigiyin siya adi yaowae komiiyin siya yinisim tani. Mi ti inkam iga biyieyin siir biewiyim tari kam nwis, kwis kwoim nanairgim. Iriig.

**Kamim Adi Komii siirim
naingwo tibmiiyim sima
nhwo minam kwiskim Adi
Komii siir kirie aiir haiyim.**

²³Mi iya sima Pita, Jon sowiir niuguskiya mi sowa ina swoki haiyiug apnamo sowiir nomiiyuim simiir naboimamauuamim ti diminin sowa tirin siir. Mi prismi biyan inkamin mi kam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim sima sowiir boinki. ²⁴Mi tari Pita, Jon sowiir nomiiyuim sima ta sowiir yai aiir wakaewinim mi sima ini kwoin whirua ywokiya. Mi sima nhwo ina kwisboinkiyim Adi Komii siirim, hae! Ti Biyan Inkam Komiiyin kirar

nonkwokwokim ninomor nu mi whii komii aka mi tiki digworaekwowim, nu tir nwowim kinakinar nonkwokwoswokim. ²⁵ Biiya kiriir naeyiuin, yai kwira siya boinkika krimiir brougaeyin Devid siir, kiriir mii miriiyin siir. Devid siya hiriinan bidi boinkiyin, tiki iikamim sima Judan iikam tani. Mi simiir kwoinin haugihauga dimusi whiyiekim? Mi sima ti iikamim iikam nhirmi tirbuam dimusi naingwokim, ha? ²⁶ Mi inkam komiiyin omom omom kigriraowiyin mi kamim bii nrowi ikim sima maeyau kwiruwa ywomimir. Mi sima Adi Komii siya nimbinkiyin Mesaia mi inkamin siya. Sima sowakar nintiwam tiri. Devid siya hiniina boinkikin.

²⁷ Mi nhwo sima kwisboinkiya yaiya ta saeyairga niki amyokiyokiiya. Hiipa! Taka yaiya, yai kaimwoka. Mi tariinanin ta saeya nimbiyama. Herot mi Pontias Pailat mi iikamim Juda iikam tani ikim mi Isrelan iikam ikim, sima om komii Jerusalem hirirar yamwo iuim. Sima minam haingiriyiuugim ti inkamin kira nimbingiyin Mesaia, ti miiyan inkam kibiyin Jisis siir nisomaowam. ²⁸ Mi sima iripa yai hiriinanam haingiriyiu boinaikim, ta yaiya biiya kirar boinkiya saair tiram. Mi sima tariinanin saair tiram naingwowi. ²⁹ Mi kira ti biiyan inkam tapa kira bidi kigiyin, yaiya sima ninii nintiwawa. Mi kiriir kirieya krimiir whauugi kiriir miiyan kamim mi krime wi simiirsi nidid rani, kiriir yai aiir boinmimauuwim. Niingaka. ³⁰ Kira kirie krimiir whauugi iikamim makakim simiir ninimniskiiyam. Mi kira krimiir hauugi mi krime wi mii prasae mirii rani. Jisis siir inigin kiriir miiyan inkam miiyikin, sima Adi Komii siir boinki. ³¹ Hiya sima nhwo kwis digiyim mi ini sima kinankiugiyim, ta omaka ninii haniin nitkiya mi ini praprasa kinkiya.

Mi ti Adi Komii siir naeyiuin ini iikamim simiir yapa yapa piua yaninkiniuiuum mi sima ini Adi Komii siir yaiya saair boinmimauuwim mi tiki iikamim sima biri nidigim. Niingaka. friig.

**Iikam whiekakim siiram
naingwo tibmiiyim sima ini
kwoin whiruar ywowim.**

³² Mi iikamim naingwo tibmiiyim, sima ini kwoin whirua ywowim. Inkam nwirin ha bi boinikin ti diminin kariirairgin. Niingaka. Mi simiir digworaekwo whiekakim ha biri boinikin nwiruwaniikim. Niingaka. Simiirin pi sima ombudka wokiyok haii. ³³ Mi aposel kamim sima Biiyan Inkam Komiiyin Jisis ie hirankin siya ninsiin idwowa saairin nididmir nididmir biri boinmimauugim simiirin. Niingaka. Mi Adi Komii siya simiirin hiriinansi kirie haiginiugin. ³⁴ Mi simiir inkam nwirkin dimin whiram paniinsi whaowaesi. Dimusi rani, simiir nhirim nu digworaekwo omakakin ninkiniuiuiyim pi sima nokmwim saini inkam nhirmi. Mi sima umir pa haii ti digworaekwo imiirsi. Mi sima ti umirim pi ti kamim digworaekwowim whaowaeyim pi simiir hauuwi. Mi simiir inkam nwirki dimin whiram paniinsi whaowaesi. ³⁵ Mi ti digworaekwo whiekakim simiir umirim sima pa hainani, aposel kamim simiir hauugikim mipi sima hid hauuami kamim digworaekwowim whaowaeyim simiir.

³⁶ Mi inkam nwirin om komii Jerusalem hir nwoikin, siir inigin Josepkin. Mi kimidiniya aposel kamim sima swoki kisina dap siir inigin Banabas. Ti inigin siir inig tipmwowin kaoprigi okwowikin. Mi siya Livaini isidgin mi siya nu Saipras hirankin. ³⁷ Siya iriipi nugakairgin. Mi ti siir nuin ini inkam nwirkin sainin mi ti nuin siir

umirim siya ini aposel kamim simiir ini hauugikin. Iriig.

Ananias Sapaira sowawaiyairgo

5 Inkam nwirin Ananias nikiuwiyin mi siir wig aeya Sapaira, sowiirwai nuin ini inkam nwirkin sainin. ²Mi Ananias siya umir haimiiyin ini siyar yonkwonaowidin. Mi siir wiga saeya bidi yinokninkina, ti umir haimiiyin saiir kam ieya hainaowidin. Mi umir haimiiyin siya haipirugigin, siya ha hainamin, ini aposel kamim simiir ini hauugikin, ti umir haimiiyin. ³Mi Pita siya Ananias siir boinki, kiriirin yiu bibiyie whiekakim simiir biiyanin, Setan, siya nipiyaokiinamkin mi kira Adi Komii siir naeyiu iir asi niksisaekin. Ti nuin siir sainin umirim mi haimii ini kirar hainaowidin. Mi kira hiriiran dimusi tirkin? ⁴Biiya tiki nuin kiriir inigin nwokin. Mi kiriir kwoin ieyar naingwo priihauugikin, umir hai yamin. Mi ti hiriinan kwoinin, kiriir dimusi nibiyamkin? Ni kira inkam ara bi niksisaekin. Niingaka. Ni kira Adi Komii krimiir Wanin siir warar niksisaekin. Pita siya hiniina boinkikin. ⁵Hiya Ananias siya ta yaiya Pita siya boinkiya saiir wakaeyin mi siya ina yakai aonamin. Mi kamim ta yai aiir wakaeyim, sima ina yididgiyim. ⁶Mi whranim ha nitim, siirin ina ini kog hainakiyim. Mi ina hainamin mi sima siirin ina ini haingikaigikim.

⁷Mi mhoyiya Ananias siir wiga ina yita. Mi saeya biri ninokninkinka, sima saiir kam iir haingikaiyim. ⁸Mi Pita siya Sapaira saiir sriiwin, kiriir kamin ti nuin siir umir whiekakim siir sainin ini krimiirara hauuswokiylim, aniya? Mi saeya ina yowarkii boinkiya, ihi. Mi saeya ya pi niksisaeka. ⁹Mi Pita siya saiir sriiwin, nhinga boinkin, kowiirwai kwoinin whirruwa nwoki iskiyin ti dimin iir tiramin? Kowiir kwoinin ha naingwokin, Adi Komii siya

biri ninokninkinkin, aniya? Mi kowa Adi Komii siir naeyiu iiram dimusi kinankiugin? Wakae! Ti whranim kiriir kam iir nini haingikaigikim mi sima isi ano hir nokwowim mi sima kiriir kogainamam mini ienau swokini haingikaigikim kiriirin. Pita siya hiniina boinkin. ¹⁰Mi taka wiga biri kimiminkika, saeya ini Pita siir igmiiga kingiinar yaowakainama mi ina yaowigusama. Mi tiki whranim ina yapninopkainamim mi ina ini kigiium, taka wiga bidi yaowigusamkiya. Mi sima twowai ina haiyim, saiir kogainamim. Mi saiirin, ini saiir kamin siir kingiinar swokini haingikaigika. ¹¹Mi iya iikamim naingwo tibmiiyim sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima ini mouni haniina siinkaokiyim mi sima ini nididkakar ywokiylim. Mi iikam nhirim yim iriipi hiriinan ini mouni haniina mi siinkaokiyim mi ini kakak wara mi okiyim. Iriig.

Dimin kirie komii komii whiekakim ina yimbiamim.

¹²Mi aposel kamim sima tirim dimin kirie komii komiiyim, iikam whiekakim sima bidi kigim. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, sima iinokiinokin Adi Komii siir omaka haimiiyin hiugripkiikikaiyim, pi siir hirar nwowi. Mi ta maeyau haimiia hiuyokiyokaiya saiir inigin Solomonka. Mi iya sima hir nwowiyim, simiir mhii kwoinin pi whirruwa nwo iski. ¹³Mi iikam nhirim naingwo tibmii karam nwowim, sima boin simiir siyiun siyu wadiekin. Mi sima pi nididgim simaka paniinsi yamasusi. ¹⁴Mi iikam whiekakim ta yai aiir wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiikiyim. Mi ti iikamim sima ini Adi Komii siir iikamim simaka iripa isid whirruwar ywowim. ¹⁵Mi sima iikamim makmakakim, simiirin siyiium om komiia namiyim, ini simiir hiriir

hainamim. Mi nhirim sima hii idwo ini haiginiu mi nhirim nibmir idwo ini haiginiu. Sima hiniina naingwokim, iya Pita siya tiriir napni mi siir aknaina pi krimiir namitkini mi krima pi wadiyar nwoki. ¹⁶ Mi omisisimim om komii Jerusalem siir kingiin nwowim, simiir hiran iikamim simiir makak iikamim ina mi hainamim, om komii Jerusalem hiriir. Mi iikamim yiu biyieki ninkiniukikaiyim yim sima ini warar mi inkin amim. Mi simiirin aposel kamim sima yinimniskii haiginiugi. Iriig.

Aposel kamim simiirin ina yonkwobumbuninkin haiginiuim.

¹⁷ Mi biyan pris inkamin mi Saidyusi kam ikim sima aposel kamim simiir mii aiiram kigmairgim. Mi sima io asi nwokim simiirin. Sima hiniina naingwokim, iikam whiekakim wi aposel kamim simiir yai aiirara wakaei mi wi krimiir yai aiir wakae rani. ¹⁸ Mi sima ina nhinamim, ini aposel kamim simiir ini onkwoiuim. Mi simiirin omakanau hir ini hiugripkiikikaigig. ¹⁹ Mi tapa niyaka Adi Komii siir paekwosim nwirin ina yiuunainiyin ta omaka aposel kamim simiir, kiyitkaigaigiya saiir omaka anoin siir ini haiwaoki. Mi sima ina yapnaniniyim idowiiya tiriir. Mi Adi Komii siir paekwosim ieya boinki simiirin. ²⁰ Kima taka Adi Komii siir omaka saiir kwapiiyam, siir yayim iikamim simiir tini boinmimauuu. Mi siyiun kwoin miyik haiiyin simiir diisiisimauu. Adi Komii siir paekwosimin siya hiniina boinkikin. ²¹ Mi aposel kamim sima ti Adi Komii siir paekwosimin siir yai aiir wakaeyim mi sima nugakar yamyakwok Adi Komii siir omaka saiir. Mi sima siir yayim, iikamim simiir ini boinmimauuu. Mi iya sima yayia boinmimauuwa mi ti Saidyusiyan kamim mi biyan pris inkam ikim mi Isrelmi isidin si inkam komii ikin sima ini maeyau kwiruwa ini

owiuwim. Mi sima kamim yai niniyim, simiir yikropki sima nini ikiunakiyim, aposel kamim simiirin. ²² Mi kamim yai niniyim, sima ha namim omaka aposel kamim simiir hiugripkiikikaiya saiir simiir ninkikwonanakiyam mi sima hir biri nwokim. Mi kamim yai niniyim, sima asi swoki amkim mi ini inkam komi komiiyim simiir ini boinmauuuwim. ²³ Mi sima boin, ano bidi haiginokoukripkaigigin. Mi krima ti kamim omaka hiugripkiiya saiir kigriraowiyim simiir ini kigiu. Yim sima omaka hiuyokiyokaiyim, simiir omaka anowim simiira nokwo kaorkaki. Mi krima anowin ha nini haiwaoiuwin, simiirin inkam nwir biri haiwao kigim. Niingaka. Ini omaka niinga niinga haiwao hinsisirkiiyim. ²⁴ Iya tiki inkamin, Adi Komii siir omaka kigriraowiyin mi biyan pris inkam ikim, sima ta yai aiir wakae winim mi sima ini warar yanaawinim. Sima biri ninokninkinkim, iya ti dimin ieya nimbiamin. ²⁵ Mi inkam nwirin siya ini kignaki mi siya ina ini boiniun simiirin, kamim kima hiugripkiikikaigaigigim sima isi Adi Komii siir omaka saiir nokwokai boinmimauuim, iikamim simiir. ²⁶ Mi biyan inkamin Adi Komii siir omaka saiir kigriraowiyin mi siir isidin, siir whinmiriiyin sima yamswoki aposel kamim simiir swokini kiyitnimmir hainakiyam. Mi sima simiirin nhimbwonhimbwo bi kiyitnimmir hainakikim. Sima ini iikamim simiirsi yididim. Dimusi rani, simiir kwoinim hiniina naingwokim, nimbiiyani sima pi kaiyimikisi. Iriig.

²⁷ Mi sima ha nikiunaniyim, ini kamim siyiu komii ninokninkiniyim kaunsel simiir whwonkam ida ini okwoniyim. Mi biyan inkamin pris siya simiir srii. ²⁸ Biya krima kimiirar niki boinwakaekikim. Kima Jisis siir yayia hirihiirii kipi boinmimauunanae. Mi wim kima krimiir yayiyaka

nantamyiriyirnamkim. Mi yai ina swoki boinmimauuamim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranim simiir. Mi wim kima simiirin hiniina nini boinmimauuuu Jisisin krima mi isomaokii. Sima hiniina boinkim. ²⁹ Mi Pita siya mi aposel kam nhirima, sima ina yowarkii boinkiyim, Adi Komii siir yaiya kou ini saeyar ywowa mi kima sairara wakaeyokna iski. Kimiir yaiya sair aowa ywokaiya. ³⁰ Mi kima Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika yinkin irinugi mi siya ina yaonamin. Mi krimiir wanwiyaeyim simiir Adi Komii siya swoki kininsiin idwonaowid ie hirankin siirin. Mi siya tariinanin ini krimiir Adi Komii wara ninkin owin. ³¹ Mi Adi Komii siya yikiunainam Jisis siirin ninomor kou hiriir. Mi siya ini Adi Komii siir ina iniiga sair kingiinar yaka kinmasu idwowa mi Jisis siya krimiir Biyan Inkam Komii gin. Mi siyairgin krimiir dimin biyeyim simiir niinak itkigiigiyin. Mi nu Iselmi iikamim, simiir mhii kwoinim pi siyar kisina haigi mi simiir dimin biyeyim pi Jisis siya niinak itkigiigi. ³² Ti digworaekwowim krima kigpriginim mi krima ini whinboinan kam ywowim. Mi Adi Komii siir naeyiuin iriipi hiriinan, ha mi whinboinikin. Adi Komii siya siir naeyiuin minam hauugikin, iikam whiekakim siir yai aiir wakaeyoknaim simiiram. Pita siya hiniina boinkin.

³³ Sima ta yaiya sair wakaekiya simiir kwoinim ini hauugihauuga whiyekiyim, aposel kamim simiiram. Mi sima simiir nisomsom aowam asi naingwokim. ³⁴ Mi inkam komii nwirin Farisi simiirgin siir inigin Gamelielkin. Tiki inkamin siyu komii ninokninkinikin. Mi iikam whiekakim, ini siir inigin siir hainankiyim. Mi Gamiel siya omaka yai nidwokai wakaeya, sair omaka yainau hir yinsiin okwokai boinki, kima wari

aposel kamim simiirin idwowa siya dinkikwona apniyam. ³⁵ Mi ti inkamin siya kaunsil kamim siyu komii ninokninkiniyim simiir boinki, kima ti nu Isrelan kamim, kima sibgu mintirao, diminin kima tiram naingwowa ti kam imiir. ³⁶ Mi biya inkam nwirin Tiudas nikiuwiyin, siya hiniina boinkin, karaargin biyan inkam komiiyin. Mi iikamim kamairim kam nwir 400 sima ini siir isid ywowim. Mi mhoyiya siirin kam nhirkim sima yisomaoki mi siir isidin ina yidam ninoopkiyim mi siir miyiyim ina yikigiyim. ³⁷ Mi mhoyiya Judasin om Galiliyanin siya ina yitin. Mi taka ii hiniina iikamim simiir inigim sair winamkim gavman siya. Mi tiki inkamin Judasin siya iikam kasa biri nikiunakin, siir siyu iir napam. Mi siirin iriipi hiriinan, ini kam nhirim sima yisomaokiyin. Mi siir isidin ina yidam ninoopkiyim. ³⁸ Mi wim kima wara kam nhirim simiirin kipi nisomsom aoki. Kima simiirin hinda kigninkinki. Mi taka miya inkamni inig ara hainanikiswo mi wa pi yikigiyin. ³⁹ Mi ta miya Adi Komii siirgi niuwi mi inkamki ta miya sair nikiduim wi dig nwo rani. Niingaka. Kima wi inkam tio rani, kima wi Adi Komii siirar tiowi. Gamiel siya hiniina boinkin kaunsil imiirin mi yim sima ini Gamiel siir yaiya mi wakaeyoknaim. ⁴⁰ Mi kaunsil sima yikiunaki, aposel kam imiirin. Mi sima simiirin ha tiokiyim mi sima ina yuguskiyim. Mi sima ina boinkiyim, kima ha dam! Mi kima Jisis siir inigin pi kipi swoki apboinmamauwam. ⁴¹ Mi aposel kamim sima kaunsil simiir haiburgigim mi sima ina yamim. Mi sima ini hindara boin maairgimaairga namim. Mi sima boin, ini wadiyar mi owin krima Jisis siir inigin hik siira mi haiyim. ⁴² Mi iinokiinokin sima yai pi Adi Komii siir omaka mi iikamim simiir omaka ikim, pi simiir hir

boinmimauwi. Jisis siyairgin, Mesaia ti inkamin Adi Komii siya nimbingiyin siya. Iriig.

Mi sima kamim iriiyar nwisa yimbin aposel kamim simiir whin miriiyim

6 Mi taka iya Jisis siir isidin ini komii-iyar yoraraowamin. Mi Judan iikam nhirim nu Grik hir nwowim, io sima ywo Judan iikam nhirim nu Isrel hir nwowim simiirin. Mi sima io dimusi biri nwokim, Isrelan isidin sima wig igabae niingam Grik hiranin, simiirin sibgu biri kigriraokim. ² Mi ti aposel kam iuur nwiso sima, kamim kigna diriraerariyim simiirim asi nikiunakim. Mi sima boin, nim wi Adi Komii siir yaiya saair pi haiburgikisi, nae hidamin. Yio ti siyiu hiniinin yio miyik rani. ³ Ti nomiiyauim kima kamim iriiyar nwisa tiki hansran hainaki krimiir isidin siir kam nhirim simiir ta miya, wig igabaemi hidauwiya nae saair kigriraowim. Mi ti kam iriiyar nwiso Adi Komii siir naeyiun simiir ti inkiniukikai. Mi sima ninokninkin inkam dwo. ⁴ Mi nim krima iinokii-nokin nhwo ara kwisnanaei, iikamim simiir boinmimauwim, Adi Komii siir yai aiir. Ya ta hiriinan miya, ya krimiir miiga. ⁵ Mi iikamim naingwo tibmi-iyim, iya sima ta yai aiir wakaeyim mi sima boin, ta yaiya, yai wadieka. Krima ini maigimaigra wara nwowim. Mi sima Stiven siir yimbin, inkamin Adi Komii siir naeyiugin ninkiniuwim. Mi kam nhirim sima nimbinim simiir in-igim hiniin hiniingim, Filip, Prokoras, Naikena mi Taimon, Pamenas mi Nikolas. Nikolas siya om Antiok hirankin. Biya siya Juda simiir isid biri nwokin mi tariinanin siya simiir isid bidi ywowin. ⁶ Mi kam iriiyar nwiso ha nimbingiyim mi simiirin ina yikiunaniyim aposel kamim simiiram. Mi ina simiirin ha nonkwokiyim simiir mi sima Adi Komii siiram in ina sriigiyim.

⁷ Mi Adi Komii siir yaiya maeyau kwiruwa biri nwoka. Niingaka. Hinda tinda bidi yiniyokiya. Mi Jisis siir isidin om komii Jerusalem hiranin, ini hoimgakar yamwoiim. Mi prismi isid komii-iyin, simiir mhii kwoinim ina yinkpit haigigiyim. Iriig.

Juda inkamim sima nokwoyokaigim Stiven siirin.

⁸ Stiven siya inkam imiirsi naingwoyimi yok prasaee biri kinkin. Mi siya iriipi hiriinan kiriekak. Mi siya dimin kirie komii komii whiekakar mi tiri-ikin, iikam imiirin. ⁹ Mi Stiven siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuin mi iikam nhirim saikar yinkinwamwarkii boin. Mi iikam nhirim saika boinim, Juda inkamkim. Mi nhirim nu haimii whirin Sairini hiranki nitkim mi nhirim nu Aleksandriankin nitkim. Mi nhirim nu Silisiankin nitkim mi nhirim nu Esiankin nitkim mi tiki iikam isid komiiyin sima Stiven saikar ninkinwaomwarkii boinamar tirkim. ¹⁰ Stiven siir yaiya ini saeya yokwonaowida. Mi simiir yaiya ini yikigiya. Stiven siirin kwoin miyikin Adi Komii siya hauugin mi siir yaiya asi nokwonaowidga. ¹¹ Mi sima kam nhirim simiir ini ikiunaki mi ina boinim, pi kima tini iksisaeyiu. Mi ti kamim niksisaeyim sima boin, Stiven siya Moses siir nigbumbugin mi siya Adi Komii siirin wara mi inkin igbumbu. Tiki kamim niksisaeyim sima Stiven siirin hiniina boinkim. ¹² Mi kamim priiyiksasaeyim sima kam adi yaowaeiyim siyiu komii kigriraowiyim, simaka ini boiniu. Mi kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiirin wara mini boiniu mi sima yai biyie Stiven saika ini boiniu. Mi sima Stiven siirin omaka inkam komii-igin nidwokai wakaeya yai, saair hiriir kiyitnimmir hainam. ¹³ Mi tiki kamim niksisaeyim mi sima niksisaeyiim simiir boinkikim mi tiki kamim sima

ina boinim, iinokiinokin Stiven siya Adi Komii siir omaka saair nigbum-buwikin. Mi Adi Komii siir siyiu komiiyiyin siir wara mi ikbumbu. ¹⁴ Krima bidi wakaekiyim siya hiniina boinkin, taka omaka Adi Komii siira, wi Jisisin om Nasaretanin siya turbumbugi. Mi siya siyiuim Moses siya hauuwim krimiir, wi siya kisina haigini. Ti kamim niksisaeyim sima hiniina boinkim. ¹⁵ Mi iikam whiekakim ta omaka yai nidwokai wakaeya saair nwowim sima Stiven siir whwonkam iir kigiyim ini Adi Komii siir paekwosimin siir whwonkamnan ywokiyan. Iriig.

Stiven siir yaiga

7 Mi biyan inkamin pris siya sriigi Stiven siirin, ta yayia kaimwowaiga, aniya? Ta sima boina. ² Mi Stiven siya boin, hae! Kima ti nomiiyauim mi ti inkam komii komiiyim kima ini wakaekiyim, biya krimiir brougaeyin Ebrahim siya nu Harana hiriir biri niki amkin. Siya nu Mesopotemia hirar niki owin mi Adi Komiiyiyin ninomor kouanin ina yimbiyamin siir hiriirin. ³ Mi Adi Komii siya boinki Ebrahim siirin, kira kiriir omin siir ti haiburgig mi kiriir piugan aka mi kira, kima iki nu kibi whirin si tini owiu. Tiki nuin wi kara niisiimauu haiginiuwi kiriirin. Adi Komii siya hiniina boinkin siirin. ⁴ Mi Ebrahim siya Kaldian iikamim simiir nuin siir haiburgigin mi siya ini nu Harana hiriir yamin ini hir yamwoiun. Mi iya siya nu Haran hir nwowin mi siir adwai biyeyin ina yaonamin. Mi Adi Komii krimiir Wanin siya yikropki Ebrahim siirin ti nu kima nwo iirim. ⁵ Mi Adi Komii siya tiki nuin Ebrahim siir biri nikiu iuguskikin. Niingaka. Siya hindira nikiimauu aekin siir nu tipmwo rani, siya haimiisima biri nikiimauugin. Tiki nuin ini niingar mi owin. Adi

Komii siya yimbingi siirin, mhoiyya kara tiki nuin wi kiriir nikiimauu iuguskii. Kiriir yinisisimim simiir wara ninkin ikiimauugi tiki nuin. Ta iya Adi Komii siya nimbingiya, Ebrahim siya yinisisim karamaeya nwokin. ⁶ Adi Komii siya hiniina boinkin, kiriir yinisisimim wi iki om whirni nuin kimiir kingiin nwo karam nwowin wi siir nwoami. Ebrahim kiriir yinisisimim wi kam nhirim simiir mii mirii. Sima wi mii niingar mirii, wi umirkak nwo rani, simiirin. Mi kamim simiir kigriraowi sima simiirin wi siyiu miyiknan tir tani. Sima miriyyokiyoyim biewiyim kamairim kamnwir (400). ⁷ Mi mhoiyya ti kamim mii simiir kigrirao miriyyim simiirin wi hik hauugi. Iya kara hik simiir hauwi mi kiriir yinisisimim wi ti om iir haiburgigi. Mi sima wi kariir mii aiir namiriini mi wi kariir inig iir hainani nu Isrel hirin. Adi Komii siya hiniina boinkin. ⁸ Mi Adi Komii siya Ebrahim siir niisiimauuin, siyiuin miois kitiyin, yio Adi Komii siya nimbingi ieya. Mi iya kima ti siyiuin miois kitiyin siir kigiyim mi kima pa ninokninkinki, kimaigim Adi Komii siir kamim. Mi iya Aisak siir naokaina Ebrahim siir yinisisimim mi ii iriyyar kwoimim namkiyim mi siya siir mioisa ina kitiyopnr haiya. Mi mhoiyya Aisak siya Jekop siir ad ywo. Mi Jekop siya ini kam iuur nwiso ini simiir ad ywowin. Mi yim sima ini ti hiriinan siyiu kaimwowin miois kitiyin ini siiar swoki tirim.

⁹ Mi ti Josep siir nomiiyau iuur nwirim sima io siir ywo. Mi siirin sima iyopmauugi kam nhirkim sainam. Mi sima siirin wara yinkin ikiunam nu Isiba hiriirin. Mi iya siya nu Isib hir nwowa mi Adi Komii krimiir Wanin siya ini saikar ywowin. ¹⁰ Mi hikpai hikpaiyim Josep siir nimbiyamim mi siirin Adi Komii siyar whinwokin. Mi ti hikpai hikpaiyim

siir biri niyopakaiyugim. Niingaka. Mi Adi Komii siya hauu haiginiu, kwoin miyikin Pero siir, nu Isib simiir inkam komiyyin simiir nu kigriraowiyin siirin. Mi siya Josep siirin ini wadieyar kigriraowin. Siya bidi yinokninkinin Josep siya ninokninkin wadiekakin. Mi Pero siya siir asi nokmwın okwokin, biyan inkam komii nu Isib simiir nuin siir inkam komii nwowim. Mi inkamim mi digworaekwowim siir omaka nwo ikim, siya simiir biyan inkam komii wara ywowin. ¹¹ Mi nu Isiban iikamim mi nu Kenanan iikam ikim, sima ini nae kara-maeyar ywokiyim. Mi sima mhii komii ina yaowa mi krimiir brougae wan-wiyaeyim naeism bi swoki inkiuguna haimiminkim. Niingaki, niingaka. ¹² Mi Jekopin Josepni adin siyar wakaeki naeyim ini nu Isib hir nwowim. Mi siya siir yinisim yinkamiyinin krimiir wanwiyaeyim simiir yikropki nae imiir nini hainakiyam. ¹³ Mi mhoyia kwisaka sima ina swoki amim. Mi Josep siya ha namin mi siya ina ini boiniuwın siir yaowae imiir, kima bidi yinokninkinin kariirin? Kimiir nomousimin, karairgin. Mi Pero siya ini wara kigninokninkiniyın Josep siir yaowae imiirin. ¹⁴ Mi Josep siya boinki simiir, wara krimiir ad wai biyeyin Jekop siirin wara wikiunani nu Isiba tiriir wit. Mi siir piugana sima wara winkin it. Mi ti iikamim sima iriparin kamwoim iuur iriyara yimbiam. ¹⁵ Mi Jekop siya nu Isiba hiriir asi namkin. Siya wi waibiyie hirar nwowim. Mi wi hirar nwoki aowim. Mi krimiir brougae wanwiyaeyim mi Jekop siir yinisim ikim sima ini hirirar mi aowim. ¹⁶ Mi simiir piuis niinga ini simiir yinisimim sima swoki hainamim Ebrahim siya sainin nuin siirim siir haingikaiyam. Tiki nu Sekemin, Ebrahimkin saingin. Hemoni yinisimim simiir nugın.

¹⁷ Biyyarin Adi Komii siya Ebrahim siir boinkin, iya ti biewi kamair

kamnwirim (400) dig nwokiyim mi siir piugana nu Isib hir haiburgik mi sima ina yamim. Mi tiki simiir iikamim ini hoingakar ywokiyim. ¹⁸ Mi inkam komiyyin nu Isib hir kigriraowin, siya bidi yaowin. Mi inkam komii nwirin ina swoki okiyin. Mi siya Josep siir mii kibi aiir bi ninokninkinin, siya whaowaeya nwokin. ¹⁹ Mi siya simiirin mii prasae bi hauugin. Niingaka. Mi siya simiirin ina yipimpar miimiyim. Mi mii komii komiyyim ina mi hauuin mi simiir yinisimim hindara asi priiytkikininisugim. Mi sima, simiir nimiiyaeni siyuum whaowae mi sima asi naokaonamkim. ²⁰ Mi taka iya Moses siir apua siir naokainakiya mi saeya siir adni omaka hir haigiprakaiyım bwanim whwoim. Mi saeya siirin mwii ina yapimuaeya. Ti yinisimin yinisim kibikin. ²¹ Mi Moses siir ad yopiyo sowawaiyın siirin hipiuin siir kikaiyugo. Mi sowawaiyın ina hainamin siirin mi sowa kimidiniya aumiinau hir ini kikaiyugig. Mi iya siya aumii aowa hir nwokaiya mi Pero siir yinisim kopaka saeya siir kigin mi ini saeya hai namin siirin. Mi siirin ini saeya yimiyaeyin. Mi siya ini saiir yinisimnana ywowin, ti yinisimin. ²² Iya siya Pero siir omaka hir nwowin mi siya ina mwriiraraokiyin. Mi nu Isib hiran inkamim sima yowomwarkai haiginiu nu Isib hiran diminpai diminpaiyım siirin. Mi Moses siir kwoinin iki nu Isib simiir digworaekwo whiekakim simiir asi ninomokninkin digim. Siya inkam biyie rani, inkam wadie ieyairgin. Mi yayim siya boiniyım, siya biri kiyikriku boinikin. Niingaka.

²³ Mi iya Moses siir biewiyım kam nwisa namwoiım mi siir kwoinin ina yaingwokiyın an wi iki kariir isidin Isrel hiran iikamim wi simiir nini kignaki. ²⁴ Mi Moses siya ha napnamin mi siyar

yapki gam nu Isiban inkam nwirin, Moses siir oman inkam nwirin siir nonkwobumbuninkini. Mi Moses siya siir oman inkamin siir whinintioin mi ti inkamin ini siya tiaoakiyin. ²⁵ Mi Moses siya hiniina naingwokin kariir oman iikamim sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ta miya kariir nimbingiya. Siya minam nimbingikin. Isrelan iikamim simiir whinidamkiyim nu Isib tir nwowisi. Mi Isrelan iikamim sima hiniin biri naingwokim. Niingaka. ²⁶ Mi iigwir nugakin, Moses siya ina yapamyakwokin. Mi siya kigam, inkam nwisso Isrel hirankinaro sowa yaii nini. Mi siya ti inkam nwisso sowiir yaii aiir yibirmiigi. Mi siya sowiir boin, kowa om whiruwaniarairgo mi kowa kowa yaii dimusi nini? ²⁷ Mi ti inkam nwirin yaii bii niniyiyin, siya yiriyu boinki, Moses siir yaiya saiir mi siirin ina iyop isiskiyin. Mi siya boin, nginga boinkin, kira krimiir yaowae komii nwowin mi krimiir mii hid miriiyam? ²⁸ Mi tari kira kariirin ii kira niki isomaakiyin nu Isib hiran inkamin siir hiriinanam swoki boini? Mi kariirin pi hiriinan swoki isomaakiyim, aniya? ²⁹ Mi iya Moses siya tiki inkamin siir yaiya saiir wakaakiyin mi siya ina yidamkiyin, ini Midian simiir nuin ini siir yamwoiun siya. Mi mhoiyya siya wig nokwonain mi siya yinisim yinkamiyino nwisso iyoninkin.

³⁰ Mi biewi kam nwisso dig nwokiyim iya siya ti nu siiyin apa nginga siir nwowa. Mi iigwira Adi Komii siir paekwosimin ha nitin siirin mi siya paeya paekikopim sim nimbiam saiir yainau hir yimbiam, mhuu Sainai kingiin hir. Ta maeyau nu siiyin apa nginga saiir hir. ³¹ Mi Moses siya kigiin mi siya ini hindara yanaakiyin. Mi siya ha napriraosamin kingiin kigam mi ini siya wakaeki, Biyan Inkam Komii siir yaiya boinkiya, ³² kimitir brougae wan-

wiyaeyim simiir Adi Komiiyin kara Ebrahim, Aisak mi Jekop kimiir wan-wiyaeyim simiir Adi Komii warairgin. Mi Moses siir piua ini nopnopar kinkiya. Mi siya ti paekikopim simiir kaowin mi siya ina yididin. ³³ Mi Biyan Inkam Komii siya siir boinki, wari kiriir iiga souwa diski. Wari nuin kira nokwowin nu kibiki kibi ieyairgin, bimbiuwi rani. ³⁴ Kara bidi kigin, ti dimin biyeyim sima tir haiginiuwim kariir iikamim nu Isib hir nwowim simiirin. Kara bidi kigin, simiir noua. Kara hiriinanam nitkin, simiir whindiriraeraram mi simiir hika saiir niinakiyim. Mi kiriirin wi kara nikropki nu Isiba hiriir namim. Mi simiirin wi kira nini kigriraowiuwim.

³⁵ Biya Moses siir oman iikamim sima siir boinki, nginga boinkin kiriirin, krimiir yaowae komii nwowin mi krimiir mi hidin? Adi Komii siya nikropkikin ti inkamin Isrel simiir yaowae komii nwowim. Mi sima wi nu Isib hir nwoki haiburgigim mi sima wa nwoki amim. Adi Komii siir paekwosimin ti paekikopim paeki niugiyim Moses siirin nitkin siir nauni kirie haiginiuniyim. Mi Adi Komii siya boinkiya yaiya, siya simiirin namim, simiir whindiriraerar haiginiuwam mi siya hiriinanam nitkin. ³⁶ Mi Moses siya nu Midian hir haiburgigin mi siya simiirin nu Isib hirankar ini ikuunanaki mi sima ina yamigusamim. Mi siya nu Isib simiir nuin dimin kirie komii komii whiekakim haini tirbumbugik mi simiir nuin ini biyeya ywokiin. Mi mii kwira siya miriia op paridnana sae, siya kimprinaidama mi biewi kam nwisso siya nwowim ti nu siiyin apan siir mi mii komii komii nhirin ini hirar yimbiamim. ³⁷ Biyarin ti inkamin Moses nikiuwiyin siya Isrel hiran iikamim simiir boinkin, krimiir inkam nwirin wi Adi Komii siya nokmwini okwowi profet inkam nwowam. Mi siya wi kaop-

rigi okwowan inkam nwowi, kariir hiriinan. ³⁸Mi Moses siya Isrel simiir isidin simakar nwowin, krimiir brougae wanwiyayim nu siiyin apa niingan siir mi Adi Komii siir paekwosimin siya Moses siirimin mhiu Sainai hiriir yam, siir yaiya iinokiinok nwoyokiyokiiya saairin hir ini boinmimauugig iikam whiekakim krimiir boinmimauuam. Mi ta yaiya Moses siya nini hauuniya krimiir, saeya kiriekaka, kwoin miyikin omwai waiyayokiyokiiyin iinokiinok krimiir hauu haiginiuwam.

³⁹Mi krimiir wanwiyayim sima Moses siir yaiya saair biri wakaekim. Mi sima Moses siir yaiya ini digiumii haingikim. Simiir kwoinin ini nu Isib siirimar swoki aingwo hisraenamim omin biya sima nwo iiram. ⁴⁰Mi Isrelan iikamim sima Eron siir boinki, kira tidiyu min ti ikrimtio iupimpit krima kuuwam mi sima wi krimiir adi komiinan nwoki owim. Mi krima wi simiir yai imiir niki wakaeyoknam. Mi tiki inkamin Moses nikiuwiyin krimiir niki ikiunaniyin nu Isib hirankin siya mhiua hiriir namim mi siya biri swoki itkin. Niingaka. Krima biri ninokninkinkim diminin siir tirin. ⁴¹Mi taka iya bulmakau yin irin aeyini sima nonkwokwokikin. Mi sima wraisu ira yisom siir nimiiyaeyam. Mi sima minsi hauugikim, wi simiir pi nonkwowisi. Mi iya sima ti dimin iir kigim mi ini ogmwomir karamaeyar ywokiyim. Mi sima yaewou nae komiia ina ikwo aekiyim. ⁴²Mi Adi Komii siya digiumii simiirin whisarii biri haimriiyugin. Mi siya simiirin ini hindara kigninkin diriraerarkiyin. Mi bie bwan nauunim ini simiir adi komiinan ywowim. Biiki biiyin profet kamim simiir yaiya hiniina win boinkikim, kima ti Isrelan iikamim iya kima nu siiyin apa hir nwowa ti biewi kamnwiso mi ti wraisuin nhinir

nisom hauugikin? Mi kima kariirim bidi yaingwowim, aniya? ⁴³Niingaka. Kima ti wraisuin Adi Komii niksisa Molok siir nisom hauugikin. Mi ta kimiir wraisu is omaka kima haiyapyokiyokaiya ti nu siiyin apa siir, ti biewi kamnwiso kima minam hainankim Molok kimiir adi komii niksisaeyin siir inig iir hainanam. Mi kima ti nauunin Refan nikiuwiyin siya kimiir adi komii niksisaenan nwokin mi kima ini siir inig iirar mi hainanim. Mi ti tidiyuim kimar nikrimtio diriraerarim, kima simiir inig imiir hainankim. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirin wi kara nhinikriropki, nu Babilon hiriir. Mi kima wi simiir aowa mirii kaeyami.

⁴⁴Adi Komii siir yaimwowim saair yimbiam. Mi Adi Komii siya minam niisiimauugin, sima wa nwoki aingwowim, Adi Komii siya ini krimaka nwowin. Mi Adi Komii siya yiisiimauu Moses siirin, ta omaka wraisu isa saairin. Biya iya krimiir brougae wanwiyayim nu siiyin apa siir nwowim, sima omaka wraisu isa saair yapninopkainam Adi Komii siir inig iir hainanam. Moses siya ini hiriinana swoki miriyyin. ⁴⁵Siya krimiir brougaeim sima nu siiyin apa siir hiriir namim mi ta omaka wraisu isa saairin warar yinkin hainam. Mi sima ini simiir inkam komiyyin Josua, saikar yitim. Mi iikamim ti nu iir nwowim, simiirin Adi Komii siya nikrirop ngingiyim mi sima ina yidamkiyim. Mi ti nuin krimiir brougaeim simiir inigar nwoyokiyokiiyin mi ini Devid siyar yimbiniyin. ⁴⁶Mi Adi Komii siya ini Devid siirimar yaingwokwonanaeyin. Mi Devid siya Adi Komii siir srigi mi kara omaka ira ti mirii, kiriir inig iir hainanam, kira ti Jekopni Adi Komiiyin mi kira wi saair nwoki owim, aniya? Siya ina boinkiyin. Niingaka. ⁴⁷Mi

Devidni yinisimin Solomonin Adi Komii siir omaka siya bidi miriigika.

⁴⁸ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya ninomor kou hirankin, siya taka omaka inkamkin nonkwo miriia saair biri nwowikin. Niingaka. Bidi bidinanarin profet inkamin siya ta yaiya hiniina win boinkikin, ⁴⁹ Adi Komii siya boinki, ninomora ini kariir ipiinan ywowa kara nidwowika. Mi tiki nuin kariir iiga siir nokwowikin. Kima wi paka hiniin omaka sae mirii, kariiramin. Kara wi piki omin si nidwosiisnaki. ⁵⁰ Mi kariir iina tiki digworaekwowim simiir biri nonkwo diriraerarkim, aniya? Niingaka. Kara nonkwokwokim tiki digworaekwo whiekakim.

Adi Komii siya boinkiyim, profet kamim sima winkiyim.

⁵¹ Stiven siir yaiya tasa niki ama. Kima tiki kamim nantamyiriyiyim kimiir wiina paniina wakaei. Mi kima iinokininokin Adi Komii siir naeyiun siir yai paniinsi wakaei. Mi kima ini kimiir brougae wanwiyaeyim simiir siyu biyie biya sima tirkaiyuwim mi kima ini simiir hiriinanar swoki tirim. ⁵² Kimiir brougae wanwiyaeyim hik prasae biri hauugim profet kamim simiirin. Mi simiir nwirkin niinga biri nwokin, hik hai karamae. Mi profet kamim sima boina hiniin, ti inkam wadieki wadieyin wi sipi niti. Mi kima ti profet kamim simiirin ina yisom-som aokiyim. Mi mhoiya siya ha nitin mi siirin ini warar yinkin iso-maokiyin. ⁵³ Mi Stiven siir yaiya tasa niki amyokiyokiya. Adi Komii siir siyu komiiyin siir paekwosimin siir boinmau-ugiyin mi siir paekwosimin kimidina Moses siir kwaboinmauu mi Mosesin kimiir swoki kwaboinmauu mi kima ti siyu iir bi sibgu apkin. Niingaka. Iriig.

Sima Stiven siir kaiyimik aoki siiyani

⁵⁴ Mi sima bidi wakaeyim yai whiekakim Stiven siya boin hiuriyugiyim mi simiir kwoinim ini haugihauga whwiyekiyim mi bigim ini kikiyikikiyikar kinkiyim. ⁵⁵ Mi Adi Komii siir naeyiun ini Stiven siirrarar yaninkiniuniyin. Mi siir nhwoin ninomor koua hiriir ninansiina kaokiyin mi ini siyar kigiyin dimin komiiyin paenan niudkwakwakiyin, yio Adi Komii siyairgin. Mi siyar mi kigi Jisis siya Adi Komii siir iina iniiga saair kingiina naka kinamasu okwowi. ⁵⁶ Mi Stiven siya boinki simiir, wakae! Kara bidi kigiyin ninomora piigiyia. Mi kara inkamin nwira kig ninomor kou hirin, siya ini Adi Komii siir iina iniiga saair kingiina yaka kinamasu okwowin. ⁵⁷ Mi sima biri wakaeyokim mi sima yai ina nhinki boinainamim. Mi sima whiekakarim, ini siiraramar yinoopnamim. ⁵⁸ Mi sima siirin ti om komiiyin siir idwowiya hiriir kiyitnimniraniyam. Mi sima siya komii komiiyim ha haiyim, ina kaiyimikim siir. Mi kamim biya yai siir niki boin hiuriyuim, simiir yuis nhirim ina yisitkikinkiyim. Mi inkam nwirin Sol nikiuwiyin siir igmiiga hir haigingig mi sima siya ina kaiyimikim siirin. ⁵⁹ Mi iya sima siiyani Stiven siir kaiyimikim mi siya ina kauwankii boinkiyin, Biyan Inkam Komiiyin siiram. Mi siya ina boinkiyin, Biyan Inkam Komii, Jisis, kira kariir paekwosimin siir haigi. ⁶⁰ Mi Stiven siya ogmwo ha huugiyin mi siya ina kauwok boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kira wi yamdi simiir kipi swoki onkwobu, ta sima kariir tirkiya saiirsi. Niingaka. Mi kira simiir dimin biyeyim simiir diinak itkiigiigi. Mi siya ti yayim simiir boin digiyin mi siya ina kwaonamin. Iriig.

8 Sol siir kwoinin ini maïrgimaïrga ywokiyaïn, sima Stiven siir nisomaokiyaïn.

Sol siya kamim Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauuwiyaïn simiirin siya nisomsom aokaokim.

Mi taka iya iikam whiekakim sima Adi Komii siir isidin om komii Jerusalem hir nwowin, siir diriraerar bumbuninkin haiginiugim. Mi sima om komii Jerusalem hir asi haiburgigim. Mi sima ina yinoopkiyaïn ti omim ti nu whiso sowaïr nwowo, simiir. Nu Judia mi nu Sameria. Mi ini hiriir yaïm. Mi aposel kamim sima om komii Jerusalem hirin wara biri haiburgigim, simaka. Niingaka. ²Mi kam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kiiniyaïn, sima youu haingikaiwak, Stiven siirin. Sima nou prasae biri nougim.

³Mi ti inkamin, Sol nikiuwiyaïn, siya siya whiruwa biri tirkin Jisis siir isid iirin. Mi omaka omakaim siya tionhantaraoami. Mi simiirin pi hirankar kiyit kiigiiki. Mipi omaka sima hiugripkiikikaiya pi saiir kiyitnoudnankaigi simiirin. Iriig.

Sima yai win kibieya saiirin nu Sameria hir boinmimaugim.

⁴Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyaïn, sima ini omom omomim simiir yinoopamim. Mi sima ini Jisis siir yai kibiya ini tiki omom simiir yap boinmimauuamim. ⁵Mi Filip siya nu komii whirin Sameria siir hiriir yaïnam. Mi siya inkamin Adi Komii siya nimbinin Kraist, siya siir yai imiir boinmimauuamkin. ⁶Mi iikam whiekakim sima ini ta Filip siir yaiya, saiiramar maugiyaïn. Mi sima kigi, dimin kirie komii komiiyaïn siya diriraerarim. ⁷Mi iikam whiekakim ti om iir nwowim uridiyu bibiye saiirara, bidi yinkiniukikaiyaïn. Mi

tiki uridiyu bibiyeïm, Filip siya ninimniskiigiyim sima ina nhinki kaunamim. Mi iikam whiekakim iiga iin ninsimsiriunakiyamim, simiirin Filip siyar yinimniskii digi. ⁸Tiki iikamim nu Sameria hiranim, sima ini maïrgimaïrga ywokaeyamim.

⁹Mi ti nu komii Sameria hirin, inkam nwirin hir nwowin, siir inigin Saimonkin siya nop nao kiriekin. Mi iikam whiekakim siir kigiyim ti diminin siya tirin mi sima ini hindara yanaakiyaïn. Mi siya simiir boin, adi yaowaeyin karaïgin. ¹⁰Mi iikam whiekakim ti omin siir hiranim mi iikam nhirim inigakim mi nhirim inig karamae ikim mi sima ini Saimon siir yaiya saiirar wakaeyim. Mi sima boin, warï inkamin kiriekakin Adi Komii siya hauugin siirin kirie. ¹¹Saimon siya diriraerarim sima bidi bidinana kignanaekim, ta nopa siya nanaowiya. Mi sima tiki iikamim Saimon siir yaiya saiir asi wakaeyoknakim. ¹²Mi Filip siya ta yai win kibiya ini saiir boinmimauuwin iikamim ti omin siir hiranim simiir. Siya minam boinmimaugim, iya Biyan Inkam Komiiyaïn siya iikamim simiir kigriraowi mi Jisis Kraïsi siir inigin siir wara yinkin boinmau simiirin. Mi sima ini ta yaiya siya boina, ini saiirim yaingwo tibmiikiyaïn mi siya iikam imiirin op ina baptais haiginiuswowim. ¹³Mi ti inkamin Saimon nikiuwiyaïn siya ta yai aiir wakaeyin mi siya ina yaingwo timiigiyin. Mi Saimon siya ini saïkar ywowin. Mi ti dimin kirie komii komiiyaïn siya simiir kigin Filip siya diriraerarim. Mi siya ini kakakar ywokiyaïn.

¹⁴Mi aposel kamim om komii Jerusalem hir nwowim, sima wakaewin, nu komii Sameria hiranim iikamim sima bidi wakaeyoknaïm Adi Komii siir yai aiirim. Mi sima ina yikropkiyaïn Pita Jon sowaïrin, sowa kignakiyam. ¹⁵Mi sowa om komii

Jerusalem hir haiburgiko mi sowa ha napdinamo mi nu komii Sameria hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa nhwo iikamim naingwo tibmiiyim simiiram ha nini kwisiuwo mi Adi Komii siir naeyiutin simiira yaninkiniuiuin. ¹⁶Sowa bidi yinokninkino, biiya sima whisariiya baptaiskim Jisis Biiyan Inkam Komiiyin siir inigi iirin. Sima Adi Komii siir naeyiutin siir biri niki haigin niingar niki okim. ¹⁷Mi Pita, Jon sowiir inao simiir mwo imiir ha nonkwowim mi sowa ina boinkiyu, Adi Komii, kiriir naeyiutin simiir waninkiniuni.

¹⁸Mi Saimon siya kigi, aposel inkam nwiso sowa iikamim simiir mwowim simiir nonkwokiyim. Mi ini siyar kigi, naeyiutin simiir naninkiniuiuin. Mi siya umir asi nini hainakikin sowiir sainam. Mi siya ina boinkiyin, ¹⁹mi kowa wari kirieya kariir warar mi hauugi. Mi kariir ina inkam nwirni mwo mi onkwowi mi Adi Komii siir naeyiutin wi nwirni mi aninkiniuiuwim. ²⁰Mi Pita siya boin Saimon siir, diminin Adi Komii siya priihauugiyin kira ha naingwowi pi umir aka sainim, aniya? Niingaka. Wari kiriir umirim wi kinakar ninkin kiguguki. ²¹Kira taka kirie aair haiyim, wi dig nwo rani. Minsika, kiriir kwoinin Adi Komii siir naeyiutin saika miyik nwo rani. Niingaki, niingaka. Inni biyeki biyie ywokiyin. ²²Kiriir kwoinin ti kisina haigi, kira Adi Komii siiram ti sriinanae kiriir dimin biyieyim igbid kamiyau simiir haiyoprindimiigiyim kiriir mhii kwoinnau nwokaiyim mi kira wi wadiyar nwoki owim. Mi Adi Komii siya wi saiir saiira naingwokwonanae rani. ²³Pita siir yaiya tasa niki amyokiyokiiya. Kara bidi kigin kiriir mhii kwoinin whwokwoka bi nwowikim. Mi kira siyiu miyikin siiram paniinsi yaingwosi. ²⁴Saimon siya ina boinkiyin, kowa Adi Komii siirim ti sriinanae kariir dimin biyieyim simiir ni-

nak itkiigiigiyim ti dimin biyieyim kariir kwoinawu tir nwokaiyim. Mi kariirin wi sima nonkwoninwomwiirnininkinisi.

²⁵Hiya Pita, Jon sowa swoki haiyiuk apnama om komii Jerusalem hiriir mi sowa Adi Komii siir yai win kibiyim ini ti iikamim ti omi sisimim nu Sameria hir nwowim, ini simiir swoki apboinma-mauuamo. Iriig.

Filip siya Adi Komii siir yaiya nu Itiopia hiran inkamin siir boinmimauugin

²⁶Adi Komii siir paekwosim nwirin Filip siir boinki, kira om komii Jerusalem siir ti haiburgik mipi ti siyiu komiiyin Gasa namiyin pi siir hiriir dapniyam. Mi kira pi ti siyiu siiyin nu apa niingan siir dam. ²⁷Mi Filip siya ha napiinamin ti siyiu iir mi siya nu Itiopian inkamin om komii Jerusalem hir nini hainangiyakwokin Adi Komii siir inig iir mi siya siirin siyiu hir yapiduna, ti nu Itiopian inkamin. Mi siya ti inkamin simiir wig komiia nu Itiopiya hir kigriraowiya, saiir umir digworaekwowim simiir biiyan inkamkin, ti inkamin. Mi ta wiga saiir inigin Kandesika. ²⁸Mi tiki inkamin ina swoki amim, siir oma hiriir. Mi siya karisa saiir ii idwokainam. Mi hos iso sowar kiwowotnam, ta karisa. Mi siya yokwo kwira biiya profet Aisaia siya wingiga, saiir nidwokai mwainamkin. ²⁹Mi Adi Komii siir naeyiutin siya boinki Filip siir, kira pi ta karisa pi saiir pida dapam. ³⁰Filip siya ha niwitnamin kingiin hiriir mi siya yap wakaeyam, tiki inkamin ta yokwowa biiya profet Aisaia si wingiga siya saiir nidwokai mwainnami. Filip siya siir boinki, kiriir kwoinin ta yokwowa kira mwaina saiir bidi yinokninkinkiyin, aniya? ³¹Mi tiki inkamin siya ina wakae boinkiyin, Filip siir yaiya saiirin. Inkam nwirkin kariir boinmimauu karamae nwowi,

kanakana wi paniina ninokninkini. Niingaka. Tiki inkamin siya boinki, kira wiinaini, Adi Komii siir yaiyim kariir wini boinmimauuni. ³²Ta yaiya siya mwainama saeya hiniinga.

Ini sibsib yinisimnan ywowin, sima siirin ha haimim mi ina yisom aowin. Mi siya yaimin dimin biri nomboboinamkin, siya ini sibsibnan ywowin. Sima, simiir kan imiir kinkrimkrip haiiyim mi sima biri kauwigim. Niingaka. ³³Mi sima siir yigbumbu haiginiu. Mi sima siirin yai miiyiknan biri boinkim. Mi siirin simar swoki isom aoki. Siir iya ti nu iir nwowa ini dig ywokiya. Mi siir igsopa bi nokwokairinanaowidgin. Mi siir niwiiyin wi nginga boinmimauuwi siir iikam imiirin. Niingaka.

³⁴Tiki inkamin nu Itiopianin, siya yokwowa ha mwain digiyin mi siya Filip siir boinki, kara kiriir sriii, tiki inkamin profet, siya ta yokwowa nhiniiram winkika? Mi siya, siyamar winaka, iyie? Mi tari inkam nwiram nasi winkika? ³⁵Mi Filip siya siir yai imiir wakae digiyin mi siya ina kwaboinmamauiin ti yaiyim siir. Siya ina boinin, siya ta yai win kibiya yokwoni Jisis siirim winkika. ³⁶Mi sowa ha namwo ti siyiu iir mi sowa whiisim kwira sair yimbiiyam. Mi tiki inkamin siya Filip siir boinki, kira Kigi! Tasi opa kwomaiya, kara op baptaisam tiri. Mi dimin whirki, kariir siyiuin op baptaisiyin siir biri haiginikougin? ³⁷Mi Filip siya swoki boinki, kiriir kwoinin naingwo tibmiikiinkiswo mi kira wa pi tibin. Mi tiki inkamin siya ina swoki wakae boinkiyin, kariir kwoinin ina naingwo tibmiigiyyin Jisis siirim, Adi Komii siir yinisimin. ³⁸Mi ti nu Itiopiya hiran inkamin siya boin, kariir karisa pi tir kugiki. Mi Filip sowa ti inkamin nu Itiopianin sowa ina yapnatmaimainaniyamwo. Mi Filip siya siirin ina baptais haiginiu. ³⁹Mi sowa

opa sair haiburgikwo mi sowa ina yapnaidamwo. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir naeyiuin, ini Filip siirar yikiunamin. Mi tiki inkam komiiyin Filip siir biri swoki kigikin. Niingaka. Mi siya ini maigimaiga ywowamin. ⁴⁰Mi Adi Komii siir naeyiuin Filip siirin om Asdot hir ini diyankinisugik. Mi siya omomomomim simiira yap boinmamauiam Adi Komii siir yai win kibiya sairin. Mi mhoyiya siya nu Sisaria hiriir yapnimbiiyam. Iriig.

Sol siir kwoinin ha kisina haigikiyyin mi siya ina yaingwo tibmiigiyyin Kraiss siirim.

9 Mi taka ii aiararin Sol siir kwoinin miiyik biri nwokin. Siya kamim Jisis siir kigna miriiyim simiir nisomsom aowam tirkin. Mi siya prismi biiki biiyan yaowae adin saika ini boiniu. ²Sol siya siir sriiyin mi siya ina boinkiyin, kariirin wi yokwo kira win hauugi mi wi kara hainami Juda simiir Biiyan Inkam Komiiyin om Damaskas hir nwowin siiram. Mi siya yokwowa, ha win digiya mi ina kwauugiya siir. Taka yokwowa siir kirie aeyairga. Siirin saeyar kinsiis haiginiuwi Jisis siir isidin saikar nap miriiyim simiirin wi saeyar kiyitninnir hainami, omaka sima hiugripkiikikaiya om komii Jerusalem hir nwowa sairim sair kiyitkaigaikiyam. ³Mi Sol siya ha napamin om Damaskas kingiin hir mi bi kimiminkikin parid komii whirin ninomor kou hiranki nikiinainiyin, ini Sol siirar kaigikiunainiyin, hinda hinda bi namkin. ⁴Mi siya ina yakainamin nua hiriir. Mi siya ina wakaekiyin, yai kwira siiram nikiugiya, Sol! Sol! Kira kariir diriraerarbumbuam dimusi tirkin? ⁵Mi Sol siya boinki, ti inkam komiiyin kira yipikin? Mi siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerar bum-bukiyin siyairgin. ⁶Kira dinsiin apnam mipi om komiiya hiriir dam. Mi kira

pi kariirimar didwo hirgiugu. ⁷ Kamim Sol saika napnamim sima ini kakakar ywokiyeim. Mi sima ini yai kaonis boinam yankabguguwim. Mi sima yaiya saiirar wakaekim sima inkamin siir biri kigim. Niingaka. ⁸ Sol siya ina yinsiin okwokiyeim. Mi siir nhwoin ini waugiwauga yuigiyeim, bi sibgu kigomokin. Niingaka. Mi sima siir ina saiir yinkikwona apnam om Damaskasa hiriir. ⁹ Mi iiyim kwaim, Sol siir nhwoin nhwokwis nhwokwis nwokiyeim. Siya naeism biri naekin mi opisim biri kwiyaekin. Niingaka.

¹⁰ Inkam nwirin Adi Komii siir mii kigna miriyeim, om Damaskas hir nwowin, siir inigin Ananaiskin. Mi siyar whin kig mimikwin, Jisis siya siir boinki. Ananais! Mi siya ina boinkiyin, Biyan Inkam Komii, kara tisi tirar nwowin. Kira dimuam nikiuwi? ¹¹ Biyan Inkam Komii siya siir boinki, kira dinsiingi! Mipi tiki siyuin nap wrieyok karamae nwowiyeim pi siir dapnam. Tiki siyuin, siir inigin biri nap wrieyokin. Mi kira pi Judas siir omaka saiir dap iyeim. Mi inkam nwirin om Tasas hiranin mipi siirim tini sriiyu. Siir inigin Solkin. Siya ini nhwo hiran kwisin. ¹² Mi siya nhwowa niki kwisin mi ini siyar kwiskigmimikwinin inkam nwirin, Ananais nikiuwiyeim, siya Sol siiramar swoki iti mi siir ina siir nini onkwoni mi siir nhwoin pi nwoke nanaokigimokiyeim. Biyan Inkam Komii siya Ananais siirin nhwo hiniina nikiumauugin. ¹³ Mi Ananais siya wakae boinki, Biyan Inkam Komii, kara bidi wakaeyin iikam whiekakim sima siirsiira haigririr boininaei. Mi siya kiriir isidin om komii Jerusalem hiranin, simiirin siyu miyik miyiknan biri tirkin. ¹⁴ Prismi yaowae adim sima siirin inigak bidi yowaiginiuwim yokwo hirin ti hiriinan siyu iir tirim. Siya minam nitkin iikamim kiriir yai aiiram naingwo tibmiyem simiirin

uridni nombiru kiyitnimmirnainamim, omaka hiugripkiikikaiya saiir nini kiyitkaigaigikim. ¹⁵ Mi Adi Komii siya boinki Ananais siirin, kira ta kariir yaiya saiira ti wakaeyoknanam. Sol siirin kara bidi yimbingiyin. Mhoiye siya wi hinda tinda nami mi wi kariir yaiya saiir nap boinmimauuwami iikam whiekakim Judami isid nwo karamaeyim simiir. Mi siya Juda simiir iikamim simiirin wi wara ninkin boinmimauuwi mi inkam komiyeim nu kigriraowiyeim simiirin wi wara ninkin boinmimauuwi. ¹⁶ Siirin wi kara niisiimauuwi mi siya hikpai hikpaiyeim, wi kariir mii aiirsi hai.

¹⁷ Mi siya Adi Komii siir yai aiir wakaeyin mi siya ina yamin Judas siir omaka. Mi siir ina ini Sol siir piu aiir ini onkwoiuin. Mi siya siir boinki, nomiiyau Sol! Ti Biyan Inkam Komiiyeim Jisisin siyu kira kigni kariirin siya nikropkikin kiriirimin. Kara kiriir nhwoina iir haiswoniskiyam nitkin. Mi Adi Komii siir naeyiuin wi kiriir piu niki anikiniuniyeim. ¹⁸ Mi diminin Sol siir nhwonau hir nwokaiya, opsu srananka. Mi saeya biri kimiminkika. Saeya nhwonau biri nwokaiga. Niingaka. Siir nhwonain ini biimiya kinkiyin. Mi siya ha ninsiin apnamin mi siirin op ina tibatiginiuin.

**Sol siya yai win kibiya saiir
boinmimauugin om Damaskas
hiran iikamim simiir.**

¹⁹ Mi mhoiye siir nhwoin wadie ha nwowin mi siya nae minin ina yaeyim. Mi siir pua ini kirieya ywokiya. Sol siya ii nhirim Jisis siir isidin simakar ywo om Damaskas hir. ²⁰ Mi siya ha napamin mi simiir omaka komiye yai nidwokai wakaeyi saiir yapninopkainam. Mi Jisis siir yaiyeim simiir ini boinmimauuiu. Mi siya boin, Adi Komii siir yinisim tipmwoki tipmwo ieyarigin. ²¹ Mi iikam whiekakim sima siir yaiya saiir wakaeyi sima ina yinsiin whrie-

whriekiyim. Mi sima ina boinkiyim, tiki inkamin, siya yipiki inkamkin? Tiki inkamin, iikamim biya Adi Komii siir inigin siir niki hainanim mi siya niki tirbumbuninkin haiginiugim siyu bibiyeyim om komii Jerusalem hirin. Mi tariinanin tisi mi imbiniyin krimiir tiriir. Mi krimiirin wi siya kiyitkaigaigi, omaka hiuyokiyokaiya saiir. Mi krimiirin prisi yaowa adim simiiramin wa mi ikiunamim.

²² Mi Sol siir yaiya biri kiyikrikiukika. Mi Juda iikamim om Damaskas hir nwowim, sima ini siir yaiya saiirar wakaeyoknam. Mi sima ina yinsiin whriewhrie boinim tiki inkamin Jisis Adi Komii siya nimbingiyin siya Mesaiakin.

²³ Hi nhirim kasa rani, namkiyim. Mi iigwira sima maeyau kwiruwa yidwo boina, sima minam nidwo boinaigim, Sol siir nisom aokiyim. ²⁴ Mi Sol siya Juda simiir ioyaiya sima saowa hira saiir anowin om komii hir nwowa saiir hir waikaowam boina, nii nabie nii nabie, siir nisomao ni siyuam, siya bidi wakaewinin kam nhirim sima naboimauuniya siir. ²⁵ Mi iigwir niyaka Sol siir isidin ina iiyamwiyim, ta siiya hira om komii siir nidyokiyokaiya saiir. Mi sima hir nami ii okwowim mi Sol siirin nibni yami kikaiyiugi. Mi uridin ina yimborugiyin nib iir. Mi sima ina yonkwo kikiraraokiyin siirin, nua hiriir mi siya ina iwiskii idamamin. Iriig.

Sol siya om komii Jerusalem hir nwookin.

²⁶ Mhoiia Sol siya om komii Jerusalem hiriir yam, siir kwoinin minam naingwokin, Jisis siir mai kigna miriyim kamim siya simiir isid mi owim. Iikam whiekakim sima saika biri nidwo boinaigim, ini siirsi yididim. Simiir kwoinin ha pi naingwokin, Jisis siir isidin simiir inkam nwirkin.

Niingaka. Sol siyairgin. ²⁷ Banabas siya Sol siirin ina yikiunamin, aposel kamim simiiram. Mi siya simiir ini boinmauuu Sol siirin. Siya boin, siya Biyan Inkam Komii siirin ti siyu iir napiyiskainikin. Biyan Inkam Komiiyin siya siirar boinkikin mi Sol siya iikam imiirin Jisis siir inigin om komii Damaskas hir boinmimauugin. Banabas siya hiniina boinkikin. ²⁸ Mi Sol siya aposel kamim simaka asi nwookin om komii Jerusalem hirin. Siya biri naingwo ididkin. Niingaka. Siya ini Jisis siir inigin siirar boinmimauuyokiyokiyin om komii Jerusalem hirin. ²⁹ Sol siya ini Juda simiir iikamim simiir boinmimauuin. Mi sima Grik simiir yaigina saiir bidi yinokninkinim. Sol siya simaka ninkinwamwarkii boinkin. Mi siirin pi sima pi kwisomaowin. ³⁰ Mi kam nhirim naingwo timiiyim, sima ta yai aiir wakaekiyim mi sima siirin ina yikiunaniyim om Sisaria tiriir. Mi sima siir boinki, kira om Tasas hiriir dam. Mi siya simiir yai aiir wakaeyin mi siya ina yamin.

³¹ Isid whirin ti Jisis siir isidin nu Judiyanim mi nu Gaririyanim mi nu Sameriyani ikim simiirin dimin whirkin bi tirbugim. Niingaka. Sima ini wadieya ywowim. Mi sima ini Adi Komii siiraramar yaingwo iskiyim. Mi Adi Komii siir naeyuin siya yowomwarkai haiginiu simiirin. Mi simiir isidin ini hiriir yamiyokiyokiyamin mi ini komiia yasae okiyin. Iriig.

Pita siya Inias siir haiswoniskiigin.

³² Omom omomim hinda tinda nwowim, Pita siya bidi yapyokiyim. Mi siya Adi Komii siir isidin om Lidia hir nwowin, simiir hiriir yapnimbiiyam. ³³ Mi tiki omin inkam nwirin ini hir nwowin, siir inigin Iniaskin. Mi siir piu minim bidi yinsimsiriunakiyamim. Mi biewiyim omaka ara siya nwokaigiyim

iriyar whoim. Mi ti biewi iriyar whoimim siya bi napririrkin. Niingaka. Siya omaka hirira nwokaigigin. ³⁴Pita siya Inias siir boinki, Jisis Kraisi siya kiriirin wadie bidi ywowaiginiugiyin. Mi kira dinsiingi maeyaua kira whwonkaiya sibgu diriraerargig. Mi siya ina yinsiin idwosasaugiyin. ³⁵Iikamim tiki om whiswo sowiir hirano Lida mi Saron simar kigiyin Inias siya ninsiin okwokiyyin mi siya ini wadeyar ywokiyyin. Mi tiki iikamim simiir kwoinim ina yaingwo tibmiigiyim. Mi simiir kwoinim ini Adi Komii siiraramar yaingwo tibmiigiyim.

³⁶Wig ira Adi Komii siiram naingwo tibmiiya, ini om Jopa hir nwowa saiiir inigin Tabitaka. Grik simiir yaigina hiniina dapika, Dokas. Taka wiga saiiir siyiun, bimbiuwi rani, saeya tiriyyim iikamim simiir. Pi sima nae digworaekwowim whaowae pi saeya mi hauwi. ³⁷Mi saeya taka wiga ii kwira maka niiga. Mi saeya ina yaowigusamkiya. Mi sima saiiir piuis biyeya ina hiisok hainanaimim mi sima saiiirin mowinau hir ini haigigig. ³⁸Om Lida ini om Jopa siir kingiinar kwowin. Mi kamim Jisis siir mi kigna miriyyim om hir mwowim, sima wakaeki, Pita siya om Lida hir nwowi. Mi sima inkamwo nwiisa yikropki siiram. Mi sowa ha namwo mi Pita siir ini boinaki, hae! Kira ha witsisau! ³⁹Mi Pita siya ini tiki inkam nwiiso ini sowakar yito. Mi siya ina yimbiamin om Jopa hiriir mi sima siirin mouwiya hiriir whiniiyam. Mi ti wig igabaeyim, sima yokwo ouwin Pita siir whwonkam idan. Mi ti yiuisim Dokas saeya panim, sima Pita siir yiisimauu. Hya saeya krimakar nwowa mi ti digworaekwowim saeya nonkwokwokim. ⁴⁰Pita siya iikam whiekakim simiir nikrop iuungiyin mi siya ogmwo yami hiugi simiir mhoiiyan. Mi nhwo Adi Komii siiram yami kwisboinki. Mi Pita siir

whwonkamim ini taka wiga saiiir piu is nhinga ini saiiir swoki kwaimisyao kaowin. Mi siya boin, Tabita! Kira dinsiin idwoki. Mi saiiir nhwoin ina yanao kaowirirkiyyin mi saeya ini Pita siirar yinsiin idwo kaowirirkiya. ⁴¹Mi Pita siya ta wiga saiiir ina aiiir ini kiyai mi ina kininsiin okwokiya. Mi siya simiir yikiuna iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim mi wig igabaeyim simiirin wara yikiuna. Mi Dokas saeya ha niuunainiya mi ini simiir whwonkam ida yauni iuun okwoniya. Mi sima saiiir kigim mi sima ina yaingwokiyyim, saeya ini omwai swoki waiya. ⁴²Mi taka yaiya ina haigiririrkiya om Jopa siirar. Mi iikam whiekakim ta yai aiiir wakaewinim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim Biyyan Inkam Komii siiram. ⁴³Ti kasa rani, Pita siya om Jopa hir nwowin, Saimon siir omaka aiiir. Saimon siir miya iki wraisupai wraisupaiyyim, naeyim simiir isim, simiir diriraerar nonkwokwowikin. Iriig.

Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Konilias siir hiriir yimbiam mi siir yaiyyim siir ina boinmimauugig.

10 Inkam nwirin nu komii Sisaria hir nwowin, siir inigin Koniliaskin. Siya kam kamair iriyyarim (100) yaii niniyyim, ini simiir biyyan inkam komii ywowin. Siya kamim irim haiyyim nu Itali hiranim mi sima iripa nu komii whiruakim. ²Mi siya Adi Komii krimiir Wanin siiraramar naingwokwonanaeikin mi siir inig iirar hainanikin. Mi siir omakan iikamim yim iriipa hiriinan Adi Komii siiraramar mi aingwowikim. Mi siya umir digworaekwo nhirim iki Judan iikamim umir digworaekwowim whaowaeiyyim, pi simiira mi hauwi. Mi siya iinokiinokin Adi Komii siiram mi sriininaeikin. ³Mi iigwira bie nad nwowam tibin mi dimin whirin nhwonan siya whinkigiyin, ini paenan yiuyakiyyin. Mi ini siya

kigwinin, Adi Komii siir paekwosim nwirin nouapninopkainaniyin. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya ina ini dapikiuiuin, Konilias siir inig iir, Konilias! ⁴Mi Konilias siya ina kigididwinin Adi Komii siir paekwosim iir-siyin. Mi siya boin, Biiyan Inkam Komii, dimukin kira boinin kariir? Adi Komii siir paekwosimin ina boinkiyin, kara bidi wakaeyin nhwo kira kwisboinin mi umir digworaekwo minim kira hauuwim, iikamim sipimiyokmaeyamiyim sim. Adi Komii siya bidi kigin ti hiriinan siyiun kira tirin mi kara kiriiram asi nitkin. ⁵Mi kira pi kam nhirim pi simiir dikropki, sima pi om Jopa hiriir dam. Mi kima pi inkam nwirin Saimon mi siir inig whirin Pitakin mi kima pi siir wikiunani. ⁶Tiki inkamin ini Saimon nwirin siir omaka saiir hir nwowin. Mi siya wraisupai wraisupaiyim sim isim simiir diriraerar nonkwokwodikim. Mi siir omaka ini whii komiia solwara nikiuwiya, ini saiir whiigbid hir miriia. ⁷Mi iya Adi Komii siir paekwosimin ha namkiyin mi Konilias siya inkam nviso siir omaka miriyo sowiram yikiuna. Mi ti inkam nviso sowiir nwirin yio yaii niniigin mi tiriiginin yaii niniiyin siir kwoinin Adi Komii siir iraramar naingwokwonanaeikin. Mi ti inkamin siir miya Konilias siir whinmiriigin. ⁸Mi Konilias siya yayim Adi Komii siir paekwosim ieya boinmimauugiyim mi siya kam nwoimim simiir swoki boinmimauugi. Mi siya simiirin ina yikropkiyim om Jopa hiriir.

⁹Mi ti kam nwoimim ha napnamim mi sima bopwo yapwhonkainamwii. Mi ii gwira sima ha swoki insiin apnamyakwokim mi ini om Jopa kingiin hiriir yapnimbiiyamim. Mi taka iya Pita siya omaka akou hiriir iiyam. Mi simiir omaka akouwin yio ini hindara yitkinin. Mi siya nhwo kwisboinam hiriir niiyamkin. Mi bie mwokou bidi

yamikwoniyin. ¹⁰Mi Pita siya mhiigi naokin, siya pi naeyim tirkin. Mi sima nae ina iki diriraerarim. Mi dimin whirin nhwonan siya whinkigwinkin, siir hiriir nimbiiyamim. ¹¹Mi ini siyar kigiyin ninomora piigikiya. Mi dimin whirin ina yikiinaiiniyin. Tiki diminin, ini nibmirnan ywowa. Mi ta dimina saiir mwis mwis whiiyim, bidi yinkiamamasugiyim. Mi saiirin ina yonkwokiikiraraokiya nua tiriir. ¹²Mi nibmira saiir yainau hir nwokainaiiniyim wraisupai wraisupaiyim kasa rani. Mipug ipiyin mi hu hab mi it ti hiniin hiniin wraisu ikim. ¹³Mi Pita siya ti digworaekwowim simiir kigiyin mi yai kwira ina kauwok boinkiya siiram, Pita! Kira disiin idwoki mipi ti wraisu imiir disomsom anagae. ¹⁴Mi Pita siya ina yowarkii boinkiyin, Biiya Inkam Komii, kibie idwai kara pi ti hiniin wraisu biyeyim pi simiir swoki isomsom anagae rani. Niingaka. Juda simiir siyiun igbidgak bidi ywowin, ti nae hiriinanin simiir naeyim. Mi an kara iriipa hiriinan igbidgakin. ¹⁵Mi taka yaiya kwisaka ina swoki boinkiya Pita siiram. Bidi waka! Diminin Adi Komii siya boinkiyim kira kipi nantamyiryir mi ha kipi naingwo wi biyie nwowi. Niingaka. Wi biyie nwo rani. ¹⁶Mi ta yaiya kwoimaka ha swoki boinkiya Pita siir mi biri kimiminkikin ti diminin ina swoki kwankainamin ninomor koua hiriir.

¹⁷Mi Pita siya ina yaingwo whrie-whriekiyin tiki diminin nhwonan siya whinkigwinin siirsiyin. Mi siya ini siir siira yaingwowin, tiki diminin siya dimuam nimbiniin? Mi iya siya siir siira niki aingwokwonanaeyin mi ti kam nwoimim Konilias siya nikropkiyim sima Saimon siir omaka aiir naka apyiskaiyiun mi sima ini ta omaka saiir omaka anoka yaka okwoiwim. ¹⁸Mi sima ina yaka ikiuiuwim, ta omaka! Saimon Pita ini tir nwowin, aniya? ¹⁹Mi Pita siya diminin nhwo-

nan siya whinkigin ini siirar niki aingwokwo kripkaiyin. Mi Adi Komii siir naeyiun siya boinki siir, bidi wakae! Kam nwoimim sima kiriiram hansrani. ²⁰ Mi Pita siya ha niuunamin mi ina yauni iuun boinin ti inkamin kima hanranin siya karairgin. Mi kima dimuim nitkim. ²¹⁻²² Mi sima ina boinkiyim, krimiir biiyan inkam komii Konilias siya nikropkikin mi krima asi nitkim. Mi siya kam kamair iriyarim (100) yaii niniiyim simiir bii nwowikin. Mi krimiirin siya nikropkikim. Mi siya inkam wadiekin, dimin biyie bi diriraerarikin. Mi siya bidiya mi aingwo tibmiiyin. Mi siya Adi Komii siirsiyin, pa mi ididi. Mi Judan iikamim sima Konilias siir boin, siya inkam wadiekin. Mi Adi Komii siir paekwosimin siir boinmauugikin. Mi Konilias siya krimiirin asi nikropkikin, siir omaka namim kiriir yayim simiir mi wakaeyim. ²³ Mi Pita siya simiir boinki, sima ta omaka aiir priiyamim. Iriig. ²⁴ Mi ii gwir niugakin, Pita siya ini simaka yinkin amyakwokin. Mi Jisis siir isidin om Jopa hiranin, sima wara yinkin amyakwok simakar. figwira sima ha napnamyakwokim mi siyiu hir yapwhwonkainamwii. Mi ii gwir niugakin ina yinsiin apnamyakwokim. Mi sima kimidiniya om Sisaria hiriir yapnimbiiyam. Mi Konilias siir piugana mi siir nomiiyauim simiirin, biiyar yikiunakwokin. Mi sima ini hirarar yokwokinin Pita simiirin. ²⁵ Pita siya ina yapnimbiiyamin, Konilias siir omaka saiir hiriir. Mi siya ha mi apnaniyin mi sowa ini omakanau hirar yiniyapyiskaiyo. Mi Konilias siya ini Pita siir igmiiga nini akai hiuniyin siir inig iir hainanam. ²⁶ Mi Pita siya kinisiin okwoki siirin mi siya boin, kira ti insiin okwoki. Kara kiriir hiriinan inkamairgin. ²⁷ Mi Pita siya Konilias saikar naboinai iiyamin siir omaka hiriir mi ini si-

yar ii kiginamin, iikam whiekakim sima hirarar nidwokaimimirkwokini. ²⁸ Mi Pita siya boinki simiir, Judan iikamim, ina ninokninkininim nim krima om whiran iikamim simaka kingiin bi napkinmasuwikim. Niingaka. Krima igbidgak hiriinasi nwokim, Adi Komii siya kariirin hiniina boinmauugikin, kara inkam nwirin hiniina kipi dap inkam biyie. Niingaka. ²⁹ Mi kara kimiir yaiya pi saiir wakae boin tani. Niingaka. Kariirin kima nikiunakikin mi kara tiriir asi nitkin. Mi kara panaoin pi kimiir swoki kwasrii? Kima dimuam nikiugikim kariiramin?

³⁰ Mi Konilias siya boinki, mhisi biiya ti ii kwoimim namkiyim mi dimin whirin iiya bie nad nwowamtibin kara nhwo kwisa Adi Komii siiram kariir omakanau hir mi ini kara kigi Adi Komii siir paekwosim nwirin kariir whwonkam ida namikwoniyin. Mi siir yiuisa ini twakwo hignan yinyakiya. ³¹ Mi siya boinki, Konilias, Konilias! Adi Komii siya bidi wakaeyin kira sriigiya siiram mi siya iikamim umir digworaekwowam whaowaeyim kira priihauuwim mi tariinanin Adi Komii siir kwoinin ini simiirar naingwokwokaigiin. ³² Mi kira kam nhirim simiir dikropki om Jopa hiriir namim Saimon Pita siir nini ikiunakiyam. Mi ti inkamin ini Saimon nwirin siir omaka saiir nwowin. Mi siya ti inkamin wraisupai wraisupai is mii miriigin. Mi siir omaka ini whii komi-ya solwara nikiuwiya, ini saiir whiigbid miriia. ³³ Mi kara kam nhirim kirir waraur asi nikropkisasaugim. Mi kira siyiu miyik tirkin mi kira ha nitkin. Mi krima omakakim ti tirarar namwoniyim Adi Komii siir whwonkam ida krima minam nitkim, yai whiekakim Biiyan Inkam Komiiyin, siya boinmauugikim simiir wakaenakiyam. Konilias siya hiniina boinkikin. Iriig.

Pita siya Adi Komii siir yaiya Konlias siir omaka saiir hir boinmimauuu.

³⁴Pita siya iikam imiirin hiniina swoki boinki, kibie idwai! Kara tapa tisa ninokninkinin, Adi Komii siir kwoinin hiniina bi swoki naingwowikin, kimiir isid ikin mi siir isid ieya. Niingaka. Adi Komii krimiir Wanin siya whiekak krimiiramar naingwo irkakikin siya isid whirua whisuwamar bi swoki naingwowikin. ³⁵Niingaka. Siya iikam whiekakim iki hinda tinda nwowim siirim naingwo tibmiyim mi siyu miyik napiyim siya simiiram naingwowikim. ³⁶Kima bidi yinokninkinkiyim taka yaiya Adi Komi siya hauugika Isrel simiir isidin siir. Mi siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin, Jisis Krai siir yaiwin kibi imiir boinmimauuwi. Mi krimiirin siya ninkiyamasu haiginiugim, Adi Komi saika kwoin whirua nwowam. ³⁷Mi taka yaiya biyin nu Galili hir nimbiamka. Mi ini nu Judia hir nwowim omisisimim ini simiira yinyokii irkaka. Ta yaiya kima bidi yinokninkinim bii Jon siya bidi boinmimauuwim, op baptais haiginiuni siyiun. ³⁸Taka yaiya Jisis siirga. Mi siya om Nasaret hirankin. Adi Komii siya nimbingikin siirin. Mi siir naeyiun ini wara yinkin ikropkiyin. Mi siir kirieya mi iripi hiriinan ini wara mi inkin hauugiya saiir. Mi siya omom omomim ini simiir yamin mii kibiya saiir napmiriyamam. Mi siya iikam biyeyim yiu biyie siya diriraerarbumbuninkin haiginiuim, ini siya haiswonimniskiiyamim. Mi Adi Komii siya miya siya miriyya ini saika ywowin. ³⁹Kima bidi kigim digworaekwo whiekakim Jisis siya tirim, nu Judia mi om komii Jerusalem hir. Mi nu Judan inkam komii komiiyim sima Jisis siirin ini paeyin hiiniya nironinkinin, saika yinkin irinugiya.

Mi sima siirin ina yaki isomaokiyin. ⁴⁰Mi ii kwisaka dig nwokiyo mi siirin ini Adi Komii siyar swoki kininsiin idwowin ie hirankin. Mi siya Jisis siirin krimiir niisiimauu haiginiugin. ⁴¹Mi Judan iikam whiekakim sima siir biri kigikim. Niingaka. Siirin krma krma kigikin. Biyan Adi Komii siya nimbiniim siir yai boinmimauuam. Mi siya kininsiin idwoki siirin ie hirankin. Mi krma ini saikar yidwo aeyim. ⁴²Mi siya hiniina boinmimauugikin krimiirin, ta Adi Komii siir yaiya iikamim simiir sibgu boinmimauu haiginiu. Adi Komii siya nimbingikin Jisis siirin. Mi siya wi krimiir Biyan Inkam Komii nwowi. Adi Komii siya nimbinkin siirin Inkam Komii nwowam, iikamim nuanim simiir yai hidam. Mi siya wi iikamim omwai waiyayokiyokiiyim mi iikamim naokao ikim, siya wi simiir hidi. ⁴³Biya ti profet inkamim Jisis siir diminpai diminpaiyim yokwoni sima winpriginkim profet kamim sima boinim, inkamim Biyan Inkam Komiiyin siirim naingwo tibmii mi siir dimin biyieya wi siya niinak itkiigi. Iriig.

**Mi iikamim Juda iikam tani mi
Adi Komii siir naeyiun ini
simiir wara yaninkiniuniyin.**

⁴⁴Mi iya Pita siya yaiya niki okwo boinin mi Adi Komii siir naeyiun ina yaninkiniuniyin iya sima Pita siir yai imiirar niki wakaeya saiirar. ⁴⁵Mi tiki Judan kamim naingwo tibmiyim Pita saikar ninkin itim, sima kigiyim ti kamim Judan iikam tani mi sima iripi hiriinan Adi Komii siir naeyiun ini simiir wara mi aninkiniuniun. Mi sima ini hindara yanaakiyim. ⁴⁶Mi sima wakaeki, sima omom oman yayiim sim boinamim mi sima Adi Komii siir inigin siir hainanim. Mi Pita siya hiniin asi boinkin. ⁴⁷Mi wi nhinga haiginikouwi

ta opa ta iikamim simiir t̄ibaigin̄uwiya saiiir siȳiuīn. Mī Adī Komiī siir naeȳiuīn t̄ī kr̄imiir mī an̄ink̄inīuniȳin mī simiir̄in inī hiriinanar mī ink̄inīuīn. Pitā siyā hinīinā boink̄in. ⁴⁸Mī Pitā siyā simiir̄ boinmauū wakaekī, kimā Jisis̄ Kraisis̄ siir̄ inigin̄ op̄ siir̄ t̄ī bap̄tais. Mī simā siir̄ boink̄i, kirā iī nh̄irim̄ krim̄akā tirā timī o. Iriiḡ.

Pita siya om komii Jerusalem hiran iikamim naingwo t̄ibmiiyim yai simiir boinmimaugin.

11 Aposel kamim sima mī Jisis̄ siir̄ isidin̄ nū Judiā hir̄ n̄wowim̄ simā bidī wakaekiyim̄, nh̄irim̄ Judā iikam̄ tanī mī simiir̄ nh̄irim̄ Adī Komiī siir̄ yayiā saiiir̄ warā mī īkin̄ wakaē. Mī simā inā yaingwō t̄ibmiikiyim̄. ²Mī iyā Pitā siyā om̄ Komiī Jerusalem̄ hiriir̄ nap̄nimb̄id̄-inamin̄ mī kamim̄ miōis̄ kit̄iyim̄ simā saikar̄ ȳinkin̄ waomwark̄iī boin̄. ³Simā boink̄i, kirā t̄ī kamim̄ miōis̄ kit̄ī kara-maē n̄wowyim̄ naē simiir̄ omakā bidī inī idwokaī aenakiȳin. ⁴Mī Pitā siyā boinmauuḡin iikamim̄ simiir̄ digworaekwō whiekakim̄ mī siyā boink̄i.

⁵Karā om̄ Jopā hir̄ n̄wowin̄ mī karā nh̄wō hā kwisboin̄in mī dim̄in̄ whirin̄ nh̄wonan̄ karā whin̄ kiḡ w̄inkin̄ ninomor̄ koū hirank̄ī nit̄in̄ inī nibmirnan̄ ywowā. Takā nibmirā saiiir̄ haim̄iī haim̄iī whīiyim̄ uridnī bidī ȳinkī amamasukiyim̄ iripā. Mī saeyā inī kariiramar̄ hir̄iriunaīniyā. ⁶Karā bidī sibgū kign̄inok̄n̄inkiyim̄, tikī dim̄inim̄ saiiir̄ yainaū n̄wokainaīniyim̄. Wraisupaī wraisupaiyim̄ nīmauanim̄ mipuk̄ ipiȳin mī it̄, t̄ī hinīin̄ hinīin̄ wraisuim̄, saiiirarā n̄wokainaīnikim̄. ⁷Mī inī karā wakaekiyā yayī kwirā kauwok̄ boink̄iyā kariir̄im̄. Kirā warā wraisuim̄ simiir̄ disomsom̄ anagaē! ⁸Mī karā inā wakaē boink̄iȳin, Bīiyan̄ Inkam̄ Komiī. K̄ibiē idwaī! Karā pī hiriinan̄ wraisuim̄ kr̄imā haiȳaiyim̄ karā pī

simiir̄ swokī aē ranī, simā wraisū paiigī waeyaō. ⁹Mī tā yayiā, kwisakā hā swokī boink̄iyā ninomor̄ koū hir̄, saeyā hinīinā boink̄ikā, dim̄in̄ wadiē Adī Komiī siyā t̄irkiȳin̄ siir̄in̄ hā k̄ipī boin̄, dim̄in̄ biȳiekin̄. Nīngakā. ¹⁰Mī tikī dim̄in̄in̄ kwoimakā, hā nink̄inyaeyaogugunamin̄ mī siyā inā swokī amin̄ ninomor̄ kouā hiriir̄. ¹¹Mī birī kimiminkikin̄ tikī kam̄ n̄woimim̄, omakā karā n̄wowinā inī saiiir̄ akpitgā yamikwonīyim̄. Inkam̄ komiī n̄wirin̄ nū Sisariā hiran̄in̄ siyā kariir̄am̄ nikrop̄kikin̄ simiir̄in̄. ¹²Mī Adī Komiī siir̄ naeȳiuīn̄ siyā boinmauuḡin̄ kariir̄in̄, kirā simakā dam̄. Kiriir̄ kwoin̄in̄ k̄ipī naingwoȳim̄yok̄nanaē. Mī tikī nom̄iyyaū irīiyar̄ n̄wirim̄ simā inī kanakar̄ ȳinkin̄ itim̄. Mī krimar̄ yap̄iyyam̄ siir̄ omakā aiir̄. ¹³Mī siyā krimiir̄in̄ Adī Komiī siir̄ paekwosimin̄ siyā k̄iḡin̄, siir̄ omakanaū hir̄ nimbiyamin̄, siir̄ boinmauuw̄in̄. Adī Komiī siir̄ paekwosimin̄ siyā hinīinā boink̄in̄, om̄ Jopā hiran̄ kam̄ nh̄irim̄ Saimon̄ siir̄im̄ dikrop̄ki. Mī siyā pī simakā swokī ink̄in̄ itim̄. Mī siir̄ iniḡ whirin̄ Pitakin̄. ¹⁴Mī siyā wī kiriir̄ boinmauuwī Adī Komiī siyā kiriir̄ dim̄in̄ biȳieȳim̄ wī panīinā nīnak̄ it̄kiiḡiḡiī? Mī siyā wī kiriir̄ omakāin̄ inkamim̄ simiir̄ dim̄in̄ biȳieȳim̄ wī simiir̄ warar̄ mī īnak̄ it̄kiiḡiḡiī mī simiir̄in̄ wī siyar̄ swokī ikiunaē. ¹⁵Iyā karā yayī simiir̄ar̄ nikī boinmimauūin̄ mī Adī Komiī siir̄ naeȳiuīn̄ inā yan̄ink̄inīū iuwin̄ simiir̄. Bīiyā kr̄imā nikī tirā saiiir̄ hiriinan̄. ¹⁶Mī inī karā swokī aingwowākaigiȳin̄, tā yayiā Bīiyan̄ Inkam̄ Komiī siyā boinā. Siyā hinīinā boink̄in̄, Jon̄ siyā bap̄tais̄ haiḡinīugim̄ inkamim̄ simiir̄in̄ op̄ aiir̄. Mī wī karā hauugī Adī Komiī siir̄ naeȳiuīn̄ wī krimiir̄ nan̄ink̄inīunī. ¹⁷Bīiyā kr̄imā, Bīiyan̄ Inkam̄ Komiīȳin̄ Jisis̄ Kraisis̄ siiramar̄ naingwō t̄ibmiikim̄. Mī Adī Komiī siyā naeȳiuīn̄ krimiir̄in̄ inī hindarā prīihauuginan̄ ywokīȳin̄. Mī tariinan̄in̄ irīipī hiriinan̄, Adī

Komii siya ta hiriinan priihauua ini saiir kaimwovar swoki kwahauuin, ti iikamim Juda iikam tani simiir. Mi kara wi digar nwowi Adi Komii siir yai aiir niriyyiu boinim, aniya? Niingaka. Pita siya hiniina boinkikin. ¹⁸ Mi iya sima ta Pita siir yai aiir wakaeyim mi sima ini hindara wakaemumuim, yai biri wakae boinkim. Mi sima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanim mi sima boin mi Adi Komii siya ti iikamim Juda iikam tani simiir mhii kwoin imiir asi nimkpit haigikim. Mi sima wi omwaiya nwoki waiyayokiyokiyim. Iriig.

Om Antiok hiran inkamim ina yaingwo tibmiikiyim.

¹⁹ Iya sima Stiven siir kaiyimik aokiyin mi ti kamim naingwo tibmiiyim, sima ini hikakar ywokiyim. Mi sima nu komii whiswo Finisia mi Saipras mi om Antiok hir ini o naki. Sima ta Adi Komii siir yai aiirin iki om nhirim simiir wara bi boinmimauugim. Niingaka. Sima Juda iikamim simiirara boinmimauu haiginiugim. ²⁰ Mi kam nhirim simaka hirar ninkin okim. Mi ti kamim, ti nu whiswo Saipras mi Sairini sowiir hirankim. Mi iya sima om Antiok tirir nimbiniyim mi sima Judan iikam tani Grik simiir wara mi boinmimauu. Mi sima Biyan Inkam Komii Jisis siir Yai Kibiya Yokwo Komii saiir nwowa, saiirin wara mi inkin boinmimauu. ²¹ Mi Biyan Inkam Komii siir kirieya simaka hirar nwoka. Mi iikam whiekakim sima ina yaingwo tibmiiyim. Mi sima ina yamim Biyan Inkam Komii siirim.

²² Om komii Jerusalem hiran iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sima ta yai aiir wakaewinim mi sima Banabas siir yikropki om Antioka hiriir. ²³ Mi iya siya ha nimbiamin mi siya ina ini kigiū, Adi Komii siir naingwobumbuwa simiir hir nwowi. Mi siya

ini maingimainga ini owiūwin. Siya iki iikam whiekakim simiir kwoin imiir boinurwokaigin, simiir Biyan Inkam Komii siirim nwoki ami iinokiinokin. ²⁴ Banabas siya inkam wadiekin mi Adi Komii siir naeyiūin ini siirar yaninkiniūniyin mi ta siir naingwo tibmiya kirie asi namwoiuga. Mi iya sima siir yai wakaeyim mi iikam isid bripriyin, sima ini Biyan Inkam Komii siir isid iirarama swoki itim. ²⁵ Mi mhoyia Banabas siya ina yamin, om whirin Tasas dapiyin siir. Mi siya Sol siirim ini hanisriu. ²⁶ Siya siir nini kigiūin mi siirin ini om Antiok hiriir yikiunamin. Biewiyyin whir sowa nwowin. Sowa iikamim om Antiok hiranin naingwo tibmiiyim simaka nidwo boinaigin. Mi iikam isid komiyyin sowa boinmimauu Adi Komii siir yai aiir. Om Antiok hiran, kamim kigna miriyyim biigi biyyin simiir inigim hiniina dapkim Kristen.

²⁷ Mi ta iya profet kamim sima om komii Jerusalem siir haiburgigim mi ini om Antiok hir yamwoiūim. ²⁸ Profet inkam nwirin siir inigin Agabaskin. Mi siya Adi Komii siir naeyiu siir kirieya saiir yokwoki. Mi siya yai komiyya kwira boinmauugi. Siya ina boinkiyin, mhoyia mhii komiyya wa naoki, ti omom omomim ti nu iir nwowim. Mi iya ti diminin siya nimbiamin mi Krodias siya inkam komii nwokin omom omom kigriraowam. ²⁹ Mi kamim om Antiok hiranin kigna miriyyim, sima iripa yai minan nombointibmiikimaigin, umir nhirim simiir nomiyyauim nu Judia hir nwowim, simiir hauugiyim nae sima sain aeyim mi simiir diriraerar haiginiuwam. Mi sima yapa yapa nwonira simiir kwoin ara yaingwoki, umir nhirim simiir hirar nwowim. Mi sima haimii simiir hauugi. ³⁰ Sima hiriinan tirim mi sima Banabas mi Sol sowiir hauugi ti umirim. Mi ti umirim kimidiniya sowa hainam,

inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim om komii Jerusalem hir nwowim simiiram. Iriig.

**Herot siya yisom aoki Jems
siirin mi Pita siirin omaka
hiuyokiyokaiya saiir ini haigigik.**

12 Mi taka iya inkam komiiyin nu kigriraowiyin Herot mi siya tirtumbuninkin haiginiugi, kamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiirin. ²Siya tibao simsiokikin simiirin Jon sir nomiiyauin Jems, siirin nhiridni nikrip aokiyam. ³Mi Juda simiir iikamim sima maigimairga dimusi bi nwokikim, Jems siirin siya nisomaokikin. Mi siya Pita siirin wara asi ninkin haiginikoukripiigikin. Mi siya Pita siirin ta iya yaewou komii nikwo aeya saiir hiuninikougikin. Mi ta iya Juda simiir iikamim nipu waisikaiyin siirar niki aekim. Mi ta nae komiia saiir iniga pasovaka. ⁴Mi siya Pita siir yankabrinunaowid. Mi siya Pita siir ini hiuyokiyokaigik. Mi siya Pita siirin kamim yaii niniiyim iuur iriyyar nwirkim simaka ini whinapiyikiugig. Mi sima siirin nii nabie nii nabie waikaokim. Mi ti kamim irim haiiyim hiniin hiniina waikaokim, nwiyyim nugak mi nwiyyim nabie mi nwiyyim naioka mi nwiyyim niyaka. Mi Herot siir kwoinin ina yaingwokiyyin, iya ta yaewou nikwo aeya nae komiia Pasova dapiya saeya digi mi siya Pita siirin wa nini haiwao ikiunakii, Juda simiirim sima nisomaokiyam. ⁵Mi Pita siya omaka sima hiuyokiyokaiya saiir nwoikaiyin mi sima siirin ina waikaowim. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ina sriinanaeyim Adi Komii siirim, siya whindiraerarim siirin. Iriig.

**Pita siirin omaka hiuyokiyokaiya
hirankin nini ikiunakikin
paekwosim ieya.**

⁶Herot siya ina yaingwowin, Pita siirin waka omaka inkam komiigin nidwokai wakae winiya yai wi saiir hiriir nikiunami. Iya bi niki pirkinka mi niyaka Pita siya inkam nwiswo yai niniyo sowiir bopwoniya whwonkaowiigin. Sima siir ina kwiso ti inkam nwiswo yai niniyo sowaka ninkin widgikin. Whisin ha wrokikin kam nhirim siir kigriraowiyim, sima ta omaka hiuyokiyokaiya saiir ano iirar waikaowiiyim. ⁷Mi Biiyan Inkam Komiiyin siir paekwosimin biri kimiminkikin ini Pita siir kingiina yamikwoniyyin ta omaka hiuyokiyokaiya saiir hir. Mi ta paeya niuyaiya ini ta omaka saiir hira yimbiyamkiya. Mi Adi Komii siir paekwosimin siya Pita siir prisa saiir ini hogwo iyopswoswo boiniu. Mi siya ina boinin, kira ha dinsiinsasau. Mi Pita siya ina yinsiingiyin. Mi wiiyin sop whiswo ini siir iindib hiranki hiuwrokiyo mi ini nua yamikiigiyyiuwo. ⁸Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boin siirin mi kira kiriir piuwopa kikogi mi kiriir iga ha timi iigi. Mi siya hiriinana mi tir mi Adi Komii siir paekwosimin ina swoki boinkiyin mi kiriir mwinisa tiyanani mi kira kariir mhoiia wit. ⁹Mi Pita siya ta maeyaua hiuyokiyokaiya saiir haiburgigin mi siya ini Adi Komii siir paekwosimin siir mhoiia yamin. Mi siya bi mi inokninkinkin ti diminin Adi Komii siir paekwosim ieya tirin. Mi siya ina yaingwowin, kara tari nhwo namisi whini iyie? Tari nhwo whin tani. ¹⁰Mi sowa ha napniniyo, bii nwowinin inkamin yaii niniyyin siiram waikaowin siir kwaiburgiko, ha swoki kwapnaniyo nwinin ano whirin si swoki kwaowaikaowin siir swoki

kwaiburgiko mi ha napnaniyamwo ano komiiyin, aiyini haiginikouwin idowiiyanin ini sasa haiwaowinin. Mi sowa ini hinda yapigusnaniyamwo. Mi sowa om komii siir yam. Mi siyiu whirin siir youapam. Mi biri kimiminkikin Adi Komii siir paekwosimin ina kwaiburgigin Pita siirin.

¹¹ Mi Pita siir kwoinin ina yaingwokiyan mi siya boin, kara bidi yinokninkinin, Biiyan Inkam Komiiyin siya nikropkikin siir paekwosimin. Mi kariirin Herot siir inankin siya nispakii hainakikin. Mi siyiu whiekakim mhoyiya Juda simiir isid ieya tirim naingwowim mi simiir hirankar nikiunakin.

¹² Siya ti dimin iir ninokninkinamin mi siya ina yamin Maria, Jon siir apua saiir omaka aiir. Mi Jon siir inig whirin Makin. Mi iikamim kasaka rani, ta omaka aiir nwowim. Sima Adi Komii siirim hirar sriinanaekim. ¹³ Mi Pita siya ta omaka saiir anoin yabanin, siirar yaki kaigakanu. Mi wig ira hir miriyya saiir inigin Rodaka ano saeya yami haiwaoki Pita siirimin. ¹⁴ Mi saeya wakaesibnama, Pita siir yai aiirin mi saeya ini mairgimairga ywonama. Mi saeya ano bi niki haiwaokika. Mi saeya ha niwitnama mi kimidiniya simiir iikamim simiir boinmaugik Pita siya ini ano hira nokwowin. ¹⁵ Mi sima saiir yanugaugau, kira pi whaowae! Mi imiimii saeyar nwowa mi ina boinkiya. Niingaka. Kibie idwai. Siya tisi tirar nwowin! Sima boin, wari siir piunain aeya. ¹⁶ Mi Pita siya ini ano iirar kaigikankripkaiyin. Mi sima anoin ha haiwaokiyan siir kigam mi sima ini hindara yanaakiyim. ¹⁷ Mi Pita siya simiir yikidugi, kima yai kipi sisi. Mi sima yayim ina tankiyim. Mi siya simiirin ina boinmimauuim, Biiyan Inkam Komii siya nikiunakikin kariirin, omaka hiuyokiyokaiya saiir hirankin. Mi siya ina boinin, kima Jems siir boinmauu mi nomiiyau nhirim simiir warar ti diminin.

Mi Pita siya simiir haiburgigin mi siya ina yamin om whira.

¹⁸ Mi iyya ha pirkinkiyakwoka kamim yai niniiyim, sima ini hindara hinsir whaowaekiyakwokim. Dimusi rani, sima Pita siir bi kigim. Mi sima boin, Pita siya ini pinda yamin? ¹⁹ Mi Herot siya miinan napmiriigin Pita siirim hansirin mi siya siir bi kigin. Mi siya kamim yai niniiyim ini simiir yikin. Mi siya yai ina boin tibmiikimaiyin kamim yai niniiyim simiir nisomaowam. Mi Herot siya nu Judia hir haiburgik mi siya om komii Sisaria hiriir yam mi hir ini owou. Iriig.

Herot Siya bidi yaonamin.

²⁰ Herot siya io prasae bi nwokin iikamim ti om whiso, Taia Saidon hiranim simiirin. Mi iripa haingiriyyunani mi ina yitim siirim. Mi sima yai Blastas saika kitibmii boinkim, omaka haimiiyin bidi hiuyokiyokaiyin ti inkam komii nu kigriraowiyin siya whwonkaiiyin mi ta maeyaua siya kigriraowika. Mi sima ina boinanaeyim inkam komii siir ta simiir iowa pi digiyim mi krimiir kwoinin ha naingwowi iikamim krime ti nu iir nwowim, krime naeyim inkam komii siir nu iir sainaekim. Mi sima asi boinanaekim ta iowa pi digiyim.

²¹ Mi Herot siya iikwira yimbinki. Mi ta ii aiirin, siya siir piuai miyyikim simiirar piuai mi siya ini siir ipii airar yidwokaiyin. Mi siya simiirin ina yowarkii boinin. ²² Mi iikamim ina kauwok boinkiyim. Mi sima ina boinim, ta yayia tari inkamni yay rani? Saeya Adi Komii siirar yaiga. ²³ Mi Herot siya Adi Komii siir inig iir bi hainankin. Mi biri kimiminkikin, Biiyan Inkam Komii siir paekwosimin siya diriraerarkiyin mi Herot siya ini iigi yaewimwhirkii aonamin.

²⁴ Mi ti Biiyan Inkam Komiiyin siir yayia ini komiyya ywokiya. Mi omom omomim ini saiirar haigiriir

boinyokiyokiiyamim. ²⁵Mi Banabas, Sol sowa om komii Jerusalem hir mirii dignaniyo mi sowa ina swoki itwo, om Antioka tiriir. Mi sowa Jon mi siir inig whirin Mak dapiyin siir wara yikiunam mi siya ini sowaka yinkin amin. Iriig.

**Mi sima yimbinki Banabas
Sol sowiirin Adi Komii siir
yai boinmimauum.**

13 Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Antiok hiranim simiir kam nhirim profetkim mi nhirim tisakim sima ini wara ninkin owim. Ti kamim simiir inigim hiniinin hiniingim, Banabas mi Saimon siir inig whirin piu yhiuwinankin mi Lusias om komii Sairini hirankin. Sol, Maneyen sowa biiya inkam komii Herot siir omaka irua sairara whwonkaigo. ²Mi iiya iikamim Biiyan Inkam Komiiyin siir inig hainanim mi sima nae minim ini wara yinkin haiyakiyim. Mi Adi Komii siir naeyiu miyikin ina boinkiyin, kima Banabas, Sol sowiirin, ta miya kara boina sair miriiyim ti imbin tibmii. ³Mi sima nae minim ha haiya digiyim mi Adi Komii siirim mi srii digiyim mi simiir inaim ina yinkwokiyim sowiirin. Mi sowiirin ina swoki ikropkiyo Adi Komii siir mii aiir miriiyim. Iriig.

**Banabas Sol sowa nu Saipras hir
boinmimaugo yai kibiya sair.**

⁴Adi Komii siir naeyiuin siya nikropkikin Banabas, Sol sowiirin. Mi sowa ini om Selusia hiriir yapiinamwo. Mi om komii Selusia hirin sowa ini siyaiini yani kwiriinamwo. Mi siyaiiya sowiirin ini mhiu whirin Saipras nikiuwiyin siir hiriir yuginam mi sowiirin hir yatkinugig. ⁵Sowa om komii Salamis hir yamasu. Mi Juda simiir inkamki nwowiya maeyauim Adi Komii siir yayim simiir boinmimauu.

Jon siya sowaka warar yinkin owin sowiir whindiriraerarim.

⁶Sowa ti mhiuisimin Saipras siir yapyokiyokiiyo mi om Komii Pefos hiriir yimbiam. Sowa inkam nwira ini kigiu ti omin siir hirin. Ti inkamin siya nop nao kiriekin. Siya Juda hirin profet inkamnan yowoin. Mi siya pi Juda simiirar mi iksisaei. Siir inigin Ba Jisiskin. ⁷Mi siya simiir inkamin bii nwowiin siir inigin Sesias Polaskin. Mi siya saika yamwoni Sesias Polas siir kwoinin bimbiuwi rani. Mi siya yikiugi Banabas, Sol sowiirin. Siya sowiirin minin nikiunakin, siir kwoinin Adi Komiiini yai wakaeyam naingowoi. ⁸Mi sowiirin Elimas siya yikidu. Mi ti inkamin nop prasae bi naowikin. Mi sima siirin Ba Jisis dapikim Grik simiir yaigina hiniina dapikim Elimas. Mi siir kwoinin ti simiir inkamin bii nwowiin, siir kwoin iir kisina haigiyam naingowoi. Mi ti siir kwoin miyikin pi nwoki itkiigiyim. ⁹Mi Sol siir inig whirin Polkin. Mi Adi Komii siir naeyiuin siirar yaninkiniuu. Mi siya siir kaonanaeki ti inkamin nop naowiyin mi siya ina boinkiyin siirin, ¹⁰Kira Setan siir biiyan yinisim kiingin. Kira siyiu miyikim io simiirar nwowikin. Mi niksisaeni siyiu mi siyiu biyie whiekak ikim, ini kiriir waraurar nwowim. Mi kira Biiya Inkam Komiiyin siir siyiu miyik imiir tir bumbuwikin. Mi kira ti hiriinan siyiu biyieyin siir bi niugiskikin, aniya? ¹¹Mi wakae panaowin Biiyan Inkam Komiiyin siir ina pi saeya tiowi kiriirin. Mi kiriir nhwona pi nhwo kwisae nwoki. Mi panaowin kira pi bie iirin kigninokninkin tani mi kira wi ii prieirig sim kipi niki oki. Pol siya hiriinan yai boinkiyin mi bi kimiminkikin Elimas siir nhwona ini nhworiikaka ywokiin. Mi siya ina priiap priiap amin. Siya minam naingwokin inkam nwirkin siir ina nnkwoim mi siyiu siir niisiisimauu apamim. ¹²Mi inkam komiiyin omom

omomim kigriraowiyin siya ti diminin siir kigiyyin mi siya ina yaingwo tibmi-ikiyyin. Mi siya ini kakar ywokiyyin, yaiya Biiyan Inkam Komii siya boina saair-siyyin. Iriig.

Sowa om Antiok hiriir yam nu Pisidia siir.

¹³ Pol siya mi inkam nwisso sima siyai-ya saair kwiriinam. Mi sima om Pepos siir haiburgigim mi sima ina yakiyamim mi om Pega hir yamasu iu. Mi nu Pamfilia hiriir yam. Mi Jon siya simiir haiburgik. Mi siir inig whirin Makin. Siya om Komii Jerusalema hiriir swoki amin. ¹⁴ Sowa om Pega siir haiburgig mi ina yapnamwo om Antioka yim-biyam nu Pisidia siir. Mi Juda simiir ii komiyya sima ina yamim maeyaua yai boinaiya saair. Sowa ina ini id-wokaiyuwo simaka warar. ¹⁵ Simiir maeyaua yai nidwo boiniya saair kigriraowiyim yaowae komiyyim siyuni yayim, bidi bidinanin Moses siya winim mi bidi bidinan profet kamim sima mi winkiyim, sima simiir mwain digiyim mi mhoyiya sima ina sriiyim, Pol kira mi kinaka mirriyim kamim kima yaigakiniui mi yaiya kima naingwonaniya pi sairar kwaboin iikamim krimiir kwoin imiir kirie haiginiugikim.

¹⁶ Mi Pol siya ha nokwokiyyin mi siir ina ina yiisimaugiya. Mi siya ina boinkiyin, kima ti iikamim Isrelranim, kima kariir yaiya saair wakaeki. Mi ti Judain iikam tani ikim ti tir mi owim mi kima kimiir kwoinim Adi Komii krimiir Wanin siir hauuam nitim mi kima kariir yaiya saair wara dinkin wakaeki. ¹⁷ Ti Isrel simiir Adi Komii-iyin siya bidi yimbinkiyin kimiir yidwi wanwiyaeyim simiir. Mi iya sima nu komii Isib hirar niki priiywokaigiyim, sima om whirni omin siir nwokim. Adi Komii siya diriraerarkikin mi sima ini isid komii ywokiyyim. Mi mhoyiya

siir kirieka nikiunamkin mi sima nu komii Isib siir haiburgigim mi sima ina yamim. ¹⁸ Mi nuin iikam karamaeyin mi Isrel sima siir nwokim. Mi sima whisariyya priiywokim, sima nu kara-maekim. Mi simiirin Adi Komii siya kigriraowim biewiyim kam nwis (40) sima priiywokaigiyim. ¹⁹ Adi Komii siir kirieya saeyar tirkiya mi ti nu komii Kenan hiran iikam isid iriyyar whiswo sima ina yaokaokiyim. Mi sima yapa yapa omkim mi yapa yapa yaingim. Mi ti omim simiir nuin ini Adi Komii siya hauugiyin Isrel simiir. ²⁰ Biewiyim sima ti nu komii iir nwowim 450 gim. Mi ta iya Adi Komii siya nim-bina kamim yai hidiyim simiir mi simiir kigriraowim mi ina ywowim mi profet Samyuel siya ina yimbiamin. ²¹ Mi mhoyiya sima ina sriiyim profet inkamin Samyuel siir, kira krimiirin inkam komiyyin nwira dimbingi siya krimiir kigriraowim. Mi Adi Komii siya hauugin kwoin miyyik Samyuel siir, siya ini Sol siirar yimbiingiyin, siya Kis siir yinisimkin, siya Bensamin siir piugana saair hiran inkamkin. Biewiyim siya kigriraowim simiir kamnwiskim (40). ²² Mi Adi Komii siya nhinikriropki siirin. Mi kimidiniya Devid siir yokmwim okwo haiginiu simiir inkam komii nwowim. Mi siya boinki, kara bidi kigin Devid siirin Jesini yinisimin. Kariir kwoinin ini ti inkamin siiramar naingwo iskiyyin. Siya wi kariir siyiu imiirar napi. ²³ Bidi bidiniya Adi Komii siya ha boinkin, inkam nwirin wi kara nikropkii Isrel simiir isidin siir whindiriraerar haiginiuam. Mi siya hiriinan tirin mi siya Jisis siir yikropki krimiiram krimiir dimin biye biyeyim simiir ninak itkiigiyim. Mi siya Devidni piugana saair hirankin. ²⁴ Jisis siya bi niki itkin. Mi taka iya Jon siya yayim saair boinmauugim Isrel simiirin mi simiir mhii kwoinin wi nwoki kisina haigiyim mi op wa

nwoki baptaisim. ²⁵ Jon siya ta miya sair mirii digiyin kingiina nwokin. Mi siya boin kima paniina naingowowi, kara yipikin? Ti inkamin kima nwokwokinin kara si rani. Kima waka! Inkam nwirin wi kariir mhoyiya niti, siya inkam komigin, kara inkam kiingin, komii rani. Niingaka. Kara inkam biyenankin. Iga siya niinaniya wi sair uridin siirin wa whro rani. Niingaka. Jon siya hiniina boinkikin.

²⁶ Kima ti nomiyauim, kima kariir brogaeyin siir yinisimkim, kima tir nwowim. Mi kima kariir yayi sair wakaeki mi ti iikamim Judan iikam tani mi kima ini tirar ninkin owim mi kima kimiir kwoinim Adi Komii siir hauugiyam nitim mi kima kariir yayi sair warar dinkin wakaeki. ²⁷ Iikamim om komii Jerusalem hir nwowim mi simiir biyan inkam ima mi ti inkamin siir bi sibgu ninokninkin. Mi digworaekwo hoimgakim sama Jisis siir tirim bidi bidinanin profet kamim sama winin ti digworaekwowim tariinanin bidi yimbiniyim. Juda simiir ii komii komiiyim sama ti profet kamim simiir yayim pi simiir mwaini. Mi sama simiir sibgu ninokninkin tani. Niingaka. ²⁸ Mi sama siirin yayi biyie kwir bi tisiryiskaigim. Niingaka. Mi sama ina kauwok boinkiyim Pailat siiramin, siya ti tirkii siyiuin siir prii isomaokiyenin. ²⁹ Sama bidi diriraerar digiyim digworaekwo whiekakim biya profet kamim sama winkiyim yayim siirim. Mi sama siirin paeyin hiiniya nirioninkin siir hirankar swoki iniskii hai. Mi sama siirin siyano whirin siir ini haigigik. ³⁰ Mi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwoki siirin ie hirankin. ³¹ Ti kamim biya Jisis saika napmiriiyim mi sama nu Galili siir haiburgigim mi ini om komii Jerusalem hiriir yanim. Mi ti kam kaimwowim Jisis siya simiir hiriirar swoki imbiyam.

Mi sama ini siirar kigim ii whiekakim. Ti diminin sama kigin mi ini iikamim simiir boinmimauuwim.

³² Mi krma ta yayi kibiya kimiir asi boinmimauwi ti diminin Adi Komii siya nimbinkikin, krimiir yidiwi wanwiyayim simiir hauugiyim. ³³ Diminin Adi Komii siya nimbinkiyim krimiir yidiwi wanwiyayim simiir mi tariinanin simiir yinisimim krimiir tiriir bidi yimbiniyim, Jisis siya wa swoki insiin idwowi ie hiranki, hiriinanam tirkikim. Ti yayim ta yokwo Sam kwisa sair winkiyim. Mi saeya hiniina boinkim, kira kariir yinisimkin. Mi tariinanin kara ini kiriir Adi ywowin.

³⁴ Mi siya siir ie hiranki kinisiin idwoki. Mi siya mhoyiya wi swoki ao rani. Niingaka. Adi Komii siya hiriinan boinkikin. Dimin kibiki kibiyin kara wi kimiir hauugii. Biya kara ti diminin Devid siiram niki boinkin siir hauuim.

³⁵ Mi yokwo Sam kwira ya iriipi hiriinanar mi boinkika.

Mi kira wi kiriir inkam kibiki kibiyin siirin wi ienau hirar kignisu whiigramgrinkinkaeyam tani. Niingaka.

³⁶ Iya Devid siya niki owin mi siya ta Adi Komii siir mii miyika saira niki mirriyin mi siya ina yaonamin. Mi siirin, siir brogaeyin siir hiriinanar swoki haingikaigi. Mi siya ini ie hirar whiigramgrinkinkaeyamin. Siya ta yayi yokwo Sam nwowa saeya Devidni biri win boinkika. Niingaka. ³⁷ Ti inkamin Adi Komii siya ieyankin hidninsiin idwowin siir piua ienau hir bi whiigramgrinkinka. Niingaka. ³⁸ Kima ti nomiyauim kima bidiya yinokninkin niinim. Krma ta yayi sairin hiniina boinmimauwi kimiirin, ti inkamin siya krimiir dimin biyeyim simiirsi nankab ougin. ³⁹ Moses siir siyu komiiyim krimiir dimin biyeyim wi siya niinak rani mi krimiirin wi siya nikiunaowid rani mi krimiirin wi inkam miyik dap

rani. Niingaka. Ti inkamin siyairgin iikam whiekakim krimiir dimin biyeyim simiir niinak itkiigiyanin. Mi yipikin inkamin naingwo tibmii mi siirin wi Jisis siya piiiyao haiginiuwi mi siya wi rirmiia nwowi. Mi krimiirin wi siyar swoki ikiunawidi. Mi siya krimiirin wi iikam wadieya nikiuwi. ⁴⁰ Mi kima ha hirgiuguwin ti diminin profet kamim biya sima wina yaiya saeya nitisi. Sima hiniina boinkikim, ⁴¹ bidi bidinanin propet kamim sima hiniina boinkikim,

krima ti kamim nigbumbuwanim kima wa timi kinankuraraowin mi wi saair saira timi naingwokwonanae. Wim wi saeya grititkaigii. Kara ta kimiir iya kima niki owa, kara mii komiia tariinanin sairar miriigin. Mi inkam nwrki ta miya saair miriyim naboinikin kima saairimin wi naingwo tibmiinam tani.

Pol siya hiniina boinkikim.

⁴² Mi iya Pol, Banabas sowa ta maeyaua yai nidwo boinaiya saair haiburgiko mi ina yapniyamwo idowiiya hiriir. Mi sima ina nhinkigiyim. Mi sima ina boinkiyim, sowiirin, ini wakae namwo kowa! Aka Judami ii komii kwira kowa wa swoki it. Mi wi ta yaiya saair swokini boinmimauuni krimiirin. ⁴³ Mi iikamim ta maeyaua yai nidwo boinaiya hir wakae dignamim mi sima ina nhinkigiyim. Mi Juda iikam nhirim mi kam nhirim, Juda iikam tani mi tiki Juda iikam tani simiir kwoinim ina kisina haigiyim. Mi sima ini Juda iikamim simiir siyu siirarar ywowim. Ta maeyaua yai nidwo boiniya saair haiburgigim mi sima ini Pol, Banabas sowiir mhoyiya yamim. Mi sowa yayim ina boinmimauuim, hiniin kima daingworinu ta Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimiir hauugii.

⁴⁴ Juda simiir ii komii kwira iikamim ti om komii iir nwowim, sima nit

swokiyim pariiparii, ta Adi Komii siir yaiya sowa boina saair nini wakaenyim. ⁴⁵ Iriipi hiriinan Juda hiran Biyan Inkam Komiiyim ina kigim iikam whiekakim maeyau kwirua nwowi. Mi sima ina kigmairim ta sowiir mii aiirimin mi simiir kwoinim simiirim ini haugihugi whyiekiyim. Mi sima ini yai biyeyim simiir yigbumbuim mi ini Pol siir yayim simiir yanugaugauwim. ⁴⁶ Mi Pol sowa Banabas simiirin yaimwo aiirar boinmimauugo. Mi sowa boin, krira ta yai kibiya Adi Komii siira bii Juda iikamim kimiir boinmimauuniyam nitkwo. Mi kima ta yai aiirin digiumii haigingigi, aeya wim kima boinae mi nim krima ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin wi hai rani. Mi wakae kima! Panao krira pi kimiir haiburgigi mi krira pi iki isid whirin siyim nami. Mi ta yaiya pi simiir nini boinmaugigi, sima Juda simiir iikam tani. ⁴⁷ Biyan Inkam Komii siya hiniina boinkikin kariirin,

kara kimiir nimbingikim siyu miyik iki iikam isid whirin simiir nisiimauuwim Juda iikam tani siyuin nitmaisok okwowyin siir. Mi kira ini pae niuyanan ywowin, simiir niuya haiginiuwam. Mi iki om whiekakim ti nu iir nwowim, simiirin wi ti yai aiir boinmimauwi kira. Mi simiirin wi siyuin nitmaisok okwowyin wi kira pi yisiisimauu haiginiuwim.

⁴⁸ Mi iikamim Juda iikam tani sima ta yai aiir wakaeyim mi simiir mhii kwoinim ini wadieya ywokiyim. Sima ini maigimaigra ywokiyim ti Biyan Inkam Komiiyin siir yaiya aiirimin. Mi iki iikam whiekakim Adi Komii siya nimbinim, kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siir haiyim. Mi sima ina yaingwo tibmiiyim.

⁴⁹ Mi Adi Komii siir yaiya ini ta maeyau aiir yamkiya. ⁵⁰ Mi Juda simiir biyan kamim sima ini hopsowoiu

wigim inigakim Adi Komii siir inig iir hainaniyim simiir kwoin imiir. Mi Biiyan Inkam Komiiyim ti om komii siir nwoiyim simiirin warar. Mi sima ina yigbumbuim Pol, Banabas sowiirin. Mi sima ina kauriirgiyim sowiirin sowa ti nu iir kipi nwo. ⁵¹Iriipi hiriinan mi sowiir iga hir nwowim sinim ini ti omin siir yikrimkrinkigigin. Mi dimin biyeyin ini simiir hirar ywokiirim. Mi sowa ini om komii Aikoniam hiriir yanwo. ⁵²Mi iikamim naingwo tibmiirim om Antiok hiranim sima ini mairgimairga kiina ywowim. Mi Adi Komii siir naeyiun siir kirieya ini simiir yaninkiniu iuwim. Iriig.

**Inkam nwisso sowa
om Aikoniam hir miriigo.**

14 Mi om Aikoniam hirin, sowa hiriinana swokini tiriu. Sowa ina yapninopkainamwo Juda simiir maeyaua yai nidwo wakae sair mi yai hir ini okwo boiniu. Mi iikam isid komiiyin Judainim mi Grik an ikim, sima ina yaingwo tibmiirim. ²Mi Juda iikam nhirim bi naingwo tibmiirim mi sima iki iikam nhirim Juda iikam tani, simiir kwoin imiir ini hopswoiu. Sima io ti Jisis siir isidan inkam nwisso sowiir nwowim. ³Mi aposel inkam nwisso sowa om Aikoniam hirin ii kasaka bi nwoko. Mi sowa ini kirieya ywonamwo. Ti Biiyan Inkam Komii siir yai air boinmimauuwim. Mi sowiir inim ti Biiyan Inkam Komiiyin siya kirie haiginu mi sowa kiriepai kiriepaiyim ina tiramwo. Ta kirieya Biiyan Inkam Komiiyin siya niisiimauuga iikamim simiir. Ta siir naingwobumbuwa mi sair yayim ini kaimwowa ywowim. ⁴Mi ti om komiiyin siir hiran iikamim sima isido whisa ywo. Mi nhirim Juda maka ywo mi nhirim aposel inkam nwisso sowakar ywo.

⁵Mi mhoiia kam nhirim Judan iikam rani mi Juda sima ina nhinamim. Mi ti isid whiso simiir biiyan iikamim sima nhinan sima Pol, Banabas sowiir diriraerarbumbuim naingwokim. Sima sowiirin siiyani kaiyimik aokiirim naingwokim. ⁶Mi sowa ta io air bidi hirnao. Mi sowa nu Likionia hiran om komiyo Litra mi Debi om nhirim sowiir kingiin nwowim, simiir hiriir yidamam. ⁷Mi sowa ta yai win kibiya Jisis sira ini omom omomim simiir yaboimmauuyokiyokiyamwo. Iriig.

**Pol, Banabas sowa
om Litra hir miriigo.**

⁸Mi om Litra hirin, inkam nwirin ini hir nidwowing, siir igao bidi yinsimsiriunamwo, siir apua aeyar naokaininkinkiyin siirin mi hiriinana nwokin. Tiki inkamim siya bi swoki apririr sranikin. Niingaka. ⁹Mi siya wakaeki Pol siya Adi Komii siir yai air boinmimauuin. Mi Pol siya siirsiira kaonanaei. Mi ini siyar kigiyin ti inkamim naingwo tibmii dig namwo iuwim mi siya wi wadieyar nwowi. ¹⁰Mi Pol siya igao yayia boinki, kira dinsiin okwoki! Mi siya bi kimiminkikin ina yinsiin okwokiirim mi ina yopnatkiigiyamin mi siya ina yapririrkiirim. ¹¹Mi iikam whiekakim ti diminin Pol siya tirkiirim siir kigiyim mi sima nu Likionia simiir yayina sair kauwok boinki! Krimiir wanin ini inkam piua swoki imbiirim. Mi tapa tisi krimakar nwowim. ¹²Mi sima Banabas siirin hiniina mi dap Sus mi Pol siya yai boinan inkamim mi Sima Pol siir inigin Hemis asi dapkim. Ti inig whiso Sus mi Hemis dapiyo, yim simiir wanmi digworaekwokim, simiir inig imiir hainanikim. ¹³Ta omaka Sus siir inig hainaniya ini ti om komiiyin siir yaba miriia. Mi prismi yaowae adin ta omaka sair kigriraowiyin mi bulmakau

ii nhirim ina hainamim. Mi kipim ina yomboboriuninkinim mi ina hainamim. Mi ti om komii siir anoin siir kingiin yamwoiu. Mi iikam whiekakim sima warar yitim digworaekwowim sowiir hauugiyim. Mi ti digworaekwowim sima sowiir hauuwim, biya sima simiir wanin Sus siirin hiriinan naeyim simiirar mi inkin imiyyaekim. ¹⁴Mi aposel inkam nwisso Banabas, Pol sowa, ta hiriinan yaiya saiir wakaeyo mi sowa ina kigo. Mi sowa ini io simiir ywowo. Mi sowiir yuiso ina yiinikibimbirgiyo. Mi sowa ini iikamim simiir bopwoniya iwitninopkainamwo. Mi sowa ina kauwokiyo, ¹⁵kima ti kamim kima hiniin dimusi tirkim? Krira inkamairgo, krira kimiir hiriinanairgo. Krira Jisis siir yai win kibiya kimiir boinmimauam nitko. Mi kima ti siyiu biyeyim simiir diuguski. Mi kima Adi Komiiyin krimiir yaimin dimin wakaeyin siiramar daingwo tibmii. Nu ninomor mi whiii komii komii ikim mi digworaekwo hoimgakim ti nwowim siya nonkwokwokim. ¹⁶Kibie! Biyan iyyim iikam whiekakim ti nu iir nwowim siya simiirar kigninkinkin. Sima simiir kwoinka naingwo diriraerarkim. ¹⁷Mi siya bi naguprakaigin. Mi kima pi siirim whaowae rani. Niingaka. Mi siya kimiirin dimin miyyik iirar diriraerar haiginiugin. Mi naowin ninomor kou hir nwowin pa mi diriraerarki kimiirim mipa mi kinaini. Mi naeyim siya diriraerarkiyim ini wadieya yimbiyamim. Mi naeyim siya dig haiginiuwi mi kimiir kwoinin maigimaarga asi nwowi. ¹⁸Mi sowa ta yaiya saiir boin digiyo mi sowa miinan nap mirii nanaeko iikamim simiir nikiduwm. Mi sima ti wraisuim nanag hainamim sowiir kipi hauu biya simiir wanin Sus siir hauuwim mi siir hiriinan. Iriig.

¹⁹Mi Juda iikam nhirim om Antiokanim mi om Aikoniaman ikim, sima ina yitim. Mi iikamim simiir kwoinin sima ini hopswoni. Mi sima siya minim ina kaiyimikim Pol siir. Mi sima Pol siirin ini om komii siir yaba hiriir kinaniyamin. Simiir kwoinin ha naingwokim, siya naowigusami. ²⁰Mi iikamim naingwo tibmiyyim sima ini siirar yokwo kaeyokaiyim. Mi siya ha ninsiingiyin, ini oma hiriirar swoki apninopkai namin. Mi iigwira siya Banabas saika yam om whirin min nikiuwiyin Debi hiriirin.

**Mi Pol Banabas sowa nu Siria
hir nwoin omisimin Antiok
mi sowa hiriir swoki am.**

²¹Mi sowa ta yai win kibiya ti omin siir hiran iikamim simiir boinmimauu haiginiu. Mi sowa hiriinan tirkiyo mi iikam whiekakim ina yaingwo tibmiigiyim. Mi mhoiyya sowa ina swoki amwo ti simiir om whoimim Listra mi Aikoniam mi om Antiok hiriir. ²²Mi ti om whoimim iikamim naingwo tibmiyyim sowa nwoki whinkinsiis haiginiuwi simiirin. Mi sowa simiirin haniingi boinanae. Mi kima kimiir naingwo tibmii aiirin donkworinukripkai. Biya krima siyiuin hikpai hikpai haiiyin mi siir tiki hopniin apnam. Mi mhoiyya krima wi ti Adi Komii siir om kibiyin iikam whiekakim mi digworaekwo ikim simiir kigirkakiyin wi siir nami. ²³Mi sowa kam adi yaowae nhirim simiirin siyiu komii kigriraowam yimbin. Mi omkakim Adi Komii siir inig hainaniyim omom omomanin simiir hiran iikamim naingwo tibmiyyim simiirin warar. Mi sowa Adi Komii siirim sriyo mi nae minim ini wara haiyakiyim. Mi sowa ti iikamim naingwo tibmiyyim Inkam Komiiyin siirara hauuswokiym, siya kigriraowam.

²⁴ Mi mhoiyya sowa nu Pisidia sowiir boponau aiir yapam. Mi nu Pamfilia hiriir yapnimbiiyam. ²⁵ Mi sowa om komii whirin Pega yai hir boinmi-mauugik. Mi mhoiyya sowa om Atelia hiriir yapiinam. ²⁶ Mi om Atelia hirin, sowa siyaiini yani kwiriinam. Mi siyai-ya sowiirin, om Antiok hir swokaka atkiniugig. Biiya ti omin iikamim Adi Komii siirim naingwowyiyim mi sima Adi Komii siirim kwisboinki, ti inkam nwisso sowiiram miyya sowa miriyya saiir kirie haiginiuwim. Mi sowa hiriinana tiro mi sowa ina swoki imbiyamwo ti om iiarar.

²⁷ Mi iyya sowa om Antiok hiriir nimbiiyamwo mi sowa iikamim naingwo tibmiiyiyim simiiram in a yikiuna digim, sima maeyau kwiruwu nwowim. Mi sowa ina boinmimauuim digworaekwo whiekakim Adi Komii siya sowiir whindiriraerarim. Mi sowa ina boino, Adi Komii siyar niyok haiginiugikin kririir siyiun iikam nhirim Juda inkam tani ta Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauuim. Mi sima wi nwoke aingwo tibmiiyiyim. ²⁸ Mi sowa iikamim naingwo tibmiiyiyim simaka ii kasa bi nwoko. hriig.

**Iikam Whiekakim naingwo
tibmiiyiyim ini om komii Jerusalem
hirara yaingiriyiuiiim**

15 Mi nu Judia hiran kam nhirim, sima ina yapiinamim om Antioka hiriir. Mi iikamim naingwo tibmiiyiyim yai simiir ini boinmimauugig. Mi sima boin mi kima siyiun Adi Komii siya hau-giyin Moses siir kima siir tir karam mwowi mi kimiir mioisim kitiyopnir hai karamae mwowi mi Adi Komii siya kimi-irin wi wara kaoprigi okwo rani. Niin-gaka. ² Mi sima hiriinan yai boinkiyim mi Pol sowa Banabas sowa io prasae bi nwoko simiirin. Mi sowa simaka yai prasae bi niniinansaoko. Mi iikamim naingwo tibmiiyiyim sima yikropki Pol,

Banabas sowiirin. Mi kam nhirim om Antiok hiran sima ini wara yinkin amim om komii Jerusalema hiriinin, ta yaiya saiir nini bointibmii kimaigikim aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim simakar.

³ Mi simiirin iikamim naingwo tib-miiyiyim sima nikropikim. Mi sowa ti nu komii whiso Finisia mi Sameria sowiir bopwo hir napamko. Mi iikamim naingwo tibmiiyiyim ti nu whiso sowiir hir nwowim omisisimim simiir hiran iikamim simiir ini boinmimauuwu ta yaiya. Mi sowa simiirin hiniina ini boiniu, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi kisina haigiyin iikamim Juda iikam tani simiir kwoinim. Mi nu Finisia mi nu Sameria hiran iikamim mi sima ini maingimairga taokitaoka ywokiyim Pol siir yai aiiramim.

⁴ Mi sowa om komii Jerusalem hiriir nimbiiyamwo mi iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyiyim mi aposel kam ikim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowi ikim, sima sowiir boin wadiewin. Mi Pol, Banabas sowa dig-woraekwo whiekakim Adi Komii siya tirim sowiir mi simiir ini boinmimau-uuiu. ⁵ Mi Farisi simiir iikam nhirim naingwo tibmiiyiyim sima ina yinsiin okwo boinkiyim, kam nhirim Juda iikam tani simiir, simiir mioisim ti kitiyop-nimmir hai. Mi kima simiir boinki, sima Moses siir siyiu iir dap.

⁶ Mi ti aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim sima iripa yidwo hid boinai ta yai aiirim. ⁷ Sima yai whiekakim boinai digiyim mi Pita siya ina yinsiin okwokiyyin. Mi siya simiirin ina boinkiyin, ti nomiiyauim! Kima bidi yinokninkinim. Adi Komii siya hid haiginiugikin miyyim krimiir. Mi bidi bidiniya kariirin siyar nimbingikin ta Jisis siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam iikam nhirim Juda

iikam tani sima wakaei mi sima wi wara nwoke aingwo tibmiiyim. ⁸Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yinokninkinin simiir kwoinim. Mi siya ina mi inokninkin iikamim Juda iikam tani simiir kwoinim. Mi siya siir naeyiuin ini simiir hauugiyin krimiir hauugiya saiir hiriinan. ⁹Mi siya Juda iikam tani simiirin yaeya siyiu whir bi tirikin mi Juda iikamim simiirin yaeya bi mi tirkin. Niingaka. Iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiir dimin biyeyim wi Jisis siyar whinkaopriigi okwowi. ¹⁰Mi kima tariinanin Adi Komii siirim dimusi kinankiuwi? Mi kima ti iikam nhirim Juda iikam tani naingwo tibmiiyim mi kima hik simiir dimusi hauugim? Biya krimiir yidiwi wanwiyaeyim mi krime ti hik hiniinim simiir haiyim wi dig nwo rani. Niingaka. ¹¹Mi krime ha naingwo tibmii mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbua wi saeyar swoki kaopriginaowidi krimiirin. Mi simiirin iriipi hiriinan wi wara mi inkin kaopriigi okwowi. Pita siir yaeya ini dig ywokiya.

¹²Sima ti iikamim yai bi boinmiminkim simiir wiinim Pol mi Banabas sowiir yayama mauugim. Mi sowa simiirin min boinmimaugim dimin kirie komii komiiyim Adi Komii siya diriraerarim Juda iikam tani simiir mi sowa simiir boinmimaugim.

¹³Mi sowa ta yai aiir boin digiyo mi Jems siya ina yisiin okwo boinkiyin ti nomiyyauim! Kima kariir yai aiir ti wakaeki. ¹⁴Saimon siya kimiir bidiya iki boinmauwuin hiniin, Adi Komii siir kwoinin ini simiiramar yaingwo hirirugiyin ti iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi siya kiyaina iikam nhirim simiirin, sima siir isid nwowim. ¹⁵Mi

taka yaeya profet kamim sima boina mi saiir hiriinanairga. Mi sima David siir isid iiram win boinkikim. Taka yaeya hiniina boinkika,

¹⁶krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya hiniina boinkikin, mhoyiya kara swoki iti mi ta Devid siir omaka nakainam ya wi kara swoki hain-inasiin okwowi. Mi iki saiir dig-woraekwo nhirim, biyie nwowim, yim wi yaeya kara swoki grab mirii. ¹⁷Mi iikam nhirim Juda iikam tani yim wi kariiram wit. Mi iki iikam whiekakim nu whiranim kariiram naingwo tibmiiyim, yim iri-ipa hiriinan kariir warairgim. Mi siya hiniina boinkin. ¹⁸Biiki Biyan Inkam Komiiyin, siya ta yai aiir bidi boinin.

Mi tariinanin siya ina swoki boinkiyin, ¹⁹mi Jems siir yaeya tasa niki amyokiyokiya. Kariir kwoinin hiniingin, iikamim Juda iikam tani simiir kwoinin ina kisina haiginamin Adi Komii siirim mi krime simiirin kiigi kipi ninki. ²⁰Niingaka. Krime simiirimin yokwo ti win hauugi. Mi simiir yokwowa hiniina win boinki mi sima siyiu biyie whiekakim uruwai siyaowainiyim simiir diuguski. Mi sima hiinanaeni siyiuin siirsi dapiyok. Mi sima iki wraisuim niyara sima nimborkrimkrikiu aokiyim simiir kipi nae. Mi sima wraisupai wraisupaiyim simiir nhie imiir kipi mi kwiyae. ²¹Krime dinokninkin, biya hiriinan mi tariinanin iriipa hiriinan iki om komii whiekakim inkam kakairgim, Moses siir siyiu komii siir yai imiir boinmimauuam. Mi sima siir yai aiirar mwainikim maeyauim yai sima nidwo wakaeiyim simiir. Mi Juda simiir ii komii komii ikim. Iriigi.

Sima yokwo iki iikam nhirim Juda iikam tani Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim simiirim win hauugika

²² Mi aposel kamim mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowi ikim mi inkam ima sima yai maeyauu kwirua minam nidwo binaigim, inkamwo nwise nimbinkiyim Pol, Banabas sowaka namim, om Antiok hiriir. Mi ti inkam nwise sima nimbino sowir inigo Judas mi siir inig whirin Basabas mi nwirin, Sailaskin mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir biyin ini sowa ywowo.

²³ Yokwo kwira sima sowiir win hauugiya Juda iikam tani simiiram mi saiir yayim hiniina win boinkikim, krima aposel kamkim mi krima inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim krima kimiir nomiiyaukim. Krima winkika ta yokwowa kimiirim ti nomiiyau nhirim, Juda iikam tani om Antiok anim mi nu Sirianim, kimiirim. Ti akamim! ²⁴ Krima bidi wakaeyim! Krimiir kam nhirim kimiirim nitkim mi yayim sima boinim kima ini kakar ywokiyim. Mi kimiir kwoinim sima pridaiginiugim. Mi krima simiirin hiriinan bi boinkikim. ²⁵ Krima ta yaiya saiir wakaeyim mi krima ini kwoin whirua ywowim. Mi krima ina boinim, nim inkamo nwise ti ikropki kimiirim ti krimiir nomiiyau wadie nwise sowaka Banabas Pol. ²⁶ Mi sowa naosi bi naingwoyimiyo, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiir mii aiir napmiriiyamin. ²⁷ Mi krima Judas Sailas sowiir asi nikropkiko, ta yai aiirin pi sowiir yaiga nini boinmimauuniyim kimiirin. ²⁸ Mi Adi Komii siir naeyu miyikin ini krimaka nwoin. Mi krima yai bidi kitbmii boinim mi krima kimiirin pi yapa hik kwiri swoki inkin hauugi rani. Niingaka. Mi kima ti hiriinan dimin iirarar tir.

²⁹ Mi kima wraisuim sima nisomaowim mi uruwai siyaowaini hauuim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuim nii ara sima nomboru aokiyim simiir kipim kipi mi ae. Mi simiir nhieyim kipi mi kwiyae. Mi kima hiinanaeni siyuin siirsi dapiyok. Kimasiya kigririraona mi ti hiriinan siyu iisi dapiyok. Mi kima wi wadieya sibgu okripkai. Ta yokwowa ini digyokiya.

³⁰ Iikamim sima nikropkikim mi sima om Antiok hiriir yapiinamim. Mi sima iikamim naingwo tibmiiyim simiirin ha nikiunamim maeyau kwirua hain-giriyu owim mi ta yokwowa ina hauu simiir. ³¹ Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima ta yokwowa saiir mwainim mi sima ini maigimairga ywokiyim. Ta yaiya simiir whinkinsiis haiginiuga sima winkiya. ³² Mi profet inkam nwise Judas, Sailas sowaigo mi sowa yai miyik miyikim iikamim naingwo tibmiiyim simiir asi boinmimauugo mi simiirin sowa whinkinsiis haiginiugo. ³³ Mi sowa om Antiok hiriin ina iki onanaeyo bi namsasaugo. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima sowiirin ina boin wadiekiyo. Mi sima ina swoki ikropkiyo simiimar. ³⁴ Mi Sailas siir kwoinin ina yaingwowin, kara wi om Antiok tirar nwoi.

³⁵ Mi Pol, Banabas sowa om Antiok hir nwoke. Mi sowa kam nhirim sima yinkin miriiyim, iikamim simiir nisiisimauuam Adi Komii siir yai aiir. Mi Biyan Inkam Komiiyin siir yai win kibiya saiir boinmimauuam.

Pol, Banabas sowa ini yapa yapa yamkiyo

³⁶ Mi mhoiia bwan nhirim bidi yakaigiyim mi Pol siya Banabas siir boin, krira swoki ami iki nomiiyauim om komii komiiyim simiir nwoin simiir swoki apkig ami biya krira boinmimauuim Biyan Inkam Komii

siir yaiya saiir. Mi krira simiir ninokninkinim, sima ina namisi sibgu owim, iyie? Niingaka. ³⁷Banabas siya minam naingwokin Jon siya saikar namim mi siir inig whirin Makin. ³⁸Mi Pol siya ina boinin, ti inkamin biya krimiirin nu Pamfilia hir haibugikin mi siya mii kriraka mirriyam wara bi nitkin mi krira siirin wi wara kipi nikiunam. ³⁹Mi sowa io ti dimin iir haniingi ywonanae. Mi sowa iripa bi miriigo. Mi Banabas siya Mak siir yikiunam mi sowa siyai ira saiir kwiriinam mhiuisim whirin Saipras siir hiriir namam. ⁴⁰Mi Pol siya Sailas siir yikiunam mi ini sowa yamwo. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima boin, Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya wi kowaka nwonami. ⁴¹Sailas sowa Pol nu Siria mi nu Silisia ti nu komii whiswo sowiir bopwo hir napamwo mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiiskim sowa. Iriig.

**Pol siya Timoti siir
yimbin saika namam.**

16 Pol siya wara yinkin am om Debi mi om Listra sowiir hiriirin. Mi om Listra hirin inkamin naingwo tibmiiyin nwira nwowi. Siir inigin Timotikin mi siya Juda wiga saiir yinisimkin. Saeya bidi yaingwo tibmiiya. Mi siir adin Grik inkamkin. ²Sima iikamim naingwo tibmiiyim om Listra mi om Aikoniam hiranin, sima siir siyu imiir boinkim, Timoti siya inkam wadiekin. ³Pol siir kwoinin ha naingwowi Timoti siya saika wara namim. Mi siya siirin ina yikiunaniyin. Mi siir mioisa ina kitiyopnr haiya. Siya Juda kamim hir nwowim simiirsi naingwokin mi ti hirinan siyuin siir asi tirkin. Juda iikam whiekakim siir ninokninkinim Timoti siir adin Grik inkamkin. ⁴Pol, Sailas mi Timoti sima ina yapnamim om komiiyim simiir. Mi ta yaiya aposel kamim

mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowi ikim, biya sima nimboin-tibmii kimaiya iikamim naingwo tibmiiyim om komii Jerusalem hiranin simiiram mi sima ti kam nwoimim simiirin saiirar swokini boin naingwo iu. Mi sima boin, kima ti siyu iiar ti swoki ap. ⁵Mi omom omomim ti kam nwoimim sima naboimamauuim simiir hiran iikamim naingwo tibmiiyim ini komiiyar ywokiyim. Mi iinokiinokin simiir isidin wi komiiyar nworaraowi. Iriig.

**Pol siya whinkigmimikwinkin nu
Masedonia hiran inkamin siirin.**

⁶Mi sima ti nu whiso Frisia mi Galesia sowiir boponiya napamo mi Adi Komii siir naeyiuin siya boinikidugi, kima nu Esia hirin wi yai kipi nini boinmimauuiu. ⁷Mi sima nu Misia hir ini apieyokmainaki. Mi sima minam tirkim, pi nu Bitinia hiriir napninopkainamim. Mi ini Jisis siir naeyiu ieya yikidunaowidim simiirin. ⁸Mi sima nu Misia hirin asi napkindiyugikim. Mi sima ina yapnaniyim om Troas tiriir. ⁹Mi niyaka Pol siya dimin whirin nhwonan whinkigwinkin. Mi inkam nwirin nu Masedonia hiranin siya ina yinsiin okwo kauwok boinaekiyin Pol siiram. Kira wara whii komiia solwara nikiuwiya saiir whii mirmiiya tiriir wit! Nu Masedonia tiriir, krimiir nini whindiriraerar haiginiuniam. ¹⁰Pol siya ti dimin iir bidi kigiyn mi krime bi kimiminkikim ini digworaekwo imiirar diriraerar namim nu Masedonia hiriir namimin. Krime bidi yinokninkiyim Adi Komii siya nikiugikin krimiirimin. Yokwo Komii saiir yai win kibiya simiir boinmimauuim. Iriig.

Lidia Saeya bidi yaingwo tibmiiya.

¹¹Mi krime siyai aiirin om Troas hir nwowa saiir yani sain kwiriinam.

Mi ta siyaliya ini om Samotras hiriirar kigiririunama. Mi iigwira om Niapolis hiriir yakiyam. ¹²Mi krɪma ti om iir haiburgigim mi om Filipai hiriir yapnimbiyam. Biya siya ti omin Rom hiran iikam nhirim sima nini kripiii whinikin. Mi ti om komiiyin ini nu Masedonia siir nu haimii iir nwowin. Krɪma ii kasa bi niki onakikim ti om iirin. ¹³Mi Juda simiir ii komiia krɪma om iir haiburgigim mi ina yapniyamim ti ie siir kingiin hiriir. Ha naingwokim ta opa saair kingiin hiran, saeya nhwo kwiskak maeyaugi niuwi. Mi ta opni maeyaua krɪma kigi wig nhirim hir nwowi. Mi krɪma yai simaka yidwo boina.

¹⁴Wig ira saair inigin Lidiaka. Saeya ta wiga Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainan kirieka. Mi saeya ta yai aair wakaeya mi saair omin Taiatairakin. Mi saeya yuis pariidnan pani miya saair miriiga. Mi saeya umir pi saair siyar mi hai. Biyan Inkam Komiiyin siya kisina haigikin saair kwoinin mi saair wiina ini yaiya Pol siya boinkiya ini saairima mauugiya. ¹⁵Mi saairin op ina baptais haiginiua mi saika iripa omaka irua whwonkaiyim simiirin warar. Mi saairin op ha baptais digiya mi saeya boinki krimiirin, kima kariirin ha naingwowi kara Biyan Inkam Komiiyin siirim bidi yaingwo tibmiikikina mi kima pa nwoki itim kariir omaka aairin. Mi saeya krimiir boinaeya mi krɪma ini saair yai aairar mi wakaeyoknanamim. Iriig.

Pol, Sailas sowerin omakanau hiugripiikaigo om Filipai hir.

¹⁶Mi iigwira krɪma ti ieyin siir kingiin hiriir napnamim mi Adi Komii siirim ini sriiyu ta maeyau aair. Mi wig ira mii niinga priimiriya saeya krimiirin siyu hir yapyiskaiwin. Mi saeya ta wiga uridyu biyieki bidi yinkiniukikaiya. Mi saeya iki boskwonauwan yaimin diminim pi saeya niisiimauwi. Mi

ta wiga saair biyan iikamim sima umir komii pi miya saeya miriia pi sairsiyar mi hai. ¹⁷Ta wiga saeya ini Pol siya mi krɪma, saeya ini krimiir mhoiia yita. Mi saeya iinokiinokin pi hiniina kauwok boinkii, kima ti kamim Adi Komiiyin ninomor kou hir nrowiyan siir mii miri-iyim, kima krimiirin siyuin Adi Komii siya kaoprigi okwowyin siir boinmi-mauu. ¹⁸Iinokiinokin ta wiga hiriinan siyu iirar tirnanaeka. Mhoiia Pol siir pua ina piyaokiya mi siya ha haimisiyao okwo kaokiyin ta wig aairim mi siya yu biyie iir boinkii, kara kariirin Jisis Kraisiir inig iir boinki, kira ta wig aair diuguski! Mi ha damki! Mi ti uridyu biyeyin bi kimiminkikin, ta wig aairin ina yuguskiyin mi siya ina yamkiyin.

¹⁹Mi ti omin siir biyan inkam komii-iyim sima bidi kigi, ti diminim mi sima ina yinokninkiyim, ta wiga saair umir miya nikiigiya. Mi sima Pol, Sailas sowerin yonkworimdinu mi sima sowerin ina kiyainamwo mi sima maeyaua sima nidwo boinaia biyan inkam komiiyin saika hir ini boinaiyu, sowerin boiniyopnatkaigiyam. ²⁰Mi sima sowerin biyan inkamin yai wakaeyin, siirim yikiu-nam. Mi sima ina boinim, ti inkam nwiswo Juda hiranko. Ti krimiir om komiiyin sowa nini priidiraerarbumbuniko. Mi krimiir iikamim kakak asi nwokim. ²¹Mi sowa simiirin yaeya siyu whir bi niisiimauugo. Mi nim krɪma om komii Rom simiir siyuin siir napikim. Mi ti siyarin yio iripa bi namasugin. Mi krɪma ti siyuin sowa niisiimauuwin siir kipi nap, yio ini yaeya siyu ywown. Mi ti yayim sima boinim ini dig ywokiyim. ²²Mi iki iikamim simiir yayim ini sowerin swoki inkin boinhiuriiyugiyim. Mi inkam komii komii-iyim yai hidiyim sima yinikiwimwitki sowerin yuiso. Mi sima boinki, sowerin idgiu hankak dwoki. ²³Mi sowerin idgiuni yipimparanae. Mi sowerin

omaka hiuyokiyokaiya saiir dokmwın apninopkaigi. Mi inkamin ta omaka hiuyokiyokaiya saiir waikaowiyın siir boınki, kira sowiirin wi sibgu waikao. ²⁴ Mi ti inkamin waikaowiyın, ta hiriinan yai kirie aiir wakaekiyın mi ta omaka hiuyokiyokaiya sowiirin saiir omaka igibopwo hir yami okmwın idwokaiyiu. Mi siya sowiir iga kwiiyim pae komii komii wiso sowaka yınkin irionınkin widgig.

²⁵ Mi hirii tirii niibwopwowın Pol, Sailas sowa Adi Komii siirim srii-wii. Mi Adi Komii siir mwaiyim ini simiir warar waokaowiiyo. Mi kamım sowaka nınkin hiugripkiiyım, sima ini sowiirar wakaemimikwiiyim. ²⁶ Mi bi kimiminkikin niın komiiyın ina yitki-wiiyın. Mi ta omaka saiir iiyınpaeyın whiekakım ini praprada kinkiyım. Mi ti omaka simiir hiugrimkripkiikikaiyım simiir anowım ini sima sima hai-waokiyım mi ti kam whiekakım wıeyın-sopım simiir ninimnırkaiyım ini sima simar hiuwthromwhro ikiigiyım. ²⁷ Mi inkamin ta omaka saiir waikaowiyın siya ha nınsiingiyın ta omaka hiuyokiyokaiya saiir ano whiekakım simiir kigiyım hai-waokiyım mi siir kwoinin ina yaıng-wokiyın tari kam whiekakım tapaiir hiugripkiikikaiyım bidi yıdamkiyım. Mi siya siir kamkiu iir asi kiwokhaıgın siya siyar swoki hampıpitnam. ²⁸ Mi Pol siya ini komiıya kauwok boınkiyın! Kira kinakina kipi diriraerarbumbuna. Krıma bi nidamamkim krıma tisi tirırar nwowım. ²⁹ Mi ti inkamin waikaowiyın ina kauwok boınkiyın, paeya niuyaeıya saiirim mi siya ina iwıt ninopkainaniyın omaka apanauwa hirıir mi siya nidid prasae bi kikınkin, siir kiıu minım ini nopnopa warar kinamin. Mi ini Pol, Sailas sowiir igmiıga ini akai hiııuwın. ³⁰ Mi siya ina yikiuna apninaniyamo sowiirin yaba hirıir. Mi ina boının, kowa inkam komiıko kara piıi hiniın diminin

siir ti tir? Mi Adi Komii siya pi kariir niki animaiwarkainam. ³¹ Mi sowa ina boıno, kira krimiir Biıyan Inkam Komiiyın Jisis siirim daıngwo tibmii. Mi Adi Komii siya wi kiriir nwoki anmaiwarkainaei. Mi kiriir omakan iikamım iriipi hirıinan, wi siyakınar nanmaiwarkaina sowıi. ³² Mi sowa ta yai win kibıya Biıyan Inkam Komiiyın siira simiir boınmımauugım siya. Mi iikamım siir omakanım simiir warar yınkin boınmımauu. ³³ Mi ta ii airin, ti inkamin omaka hiuyokiyokaiya saiir waikaowiyın sowiir paowaiyım ini siya hiısokım. Mi bi kimiminkikım siya mi iikamım siir omaka iruanım sima op ina baptaısım. ³⁴ Mi siya sowiirin ina yikiunamin siir omaka hirıir. Mi siya sowiirin nae minım ina hauu aeyın. Mi maırgımaırga prasae rani, siya nwowa iikamım omaka irua saıka whwonkaiyım simakan. Mi sima Adi Komii siirimın ina yaıngwo tibmiıyım.

³⁵ Mi iıgwır nugakın, inkam komiiyım yai hidiyım om komii Rom hiranım sima swoki ikropkiyakwok, kam nhirım yaii niniyım simiirin omaka hiuyokiyokaiya saiir hirıir. Mi sima ini boınu, kira ti inkam nwıso sowiirin ti ikrop apniki. ³⁶ Mi ti inkamin omaka hiuyokiyokaiya saiir waikaowiyın siya Pol siir ini boınmauuıı. Mi siya boın, iki inkam komiiyım yai hidiyın om komii Rom hiranım sima bidi boınkiyım kowiirin pi kara nikropkiı mi kowa ta omaka hiuyokiyokai aiirin haıburgig mi ha dapniyam mi kowiir kwoinin hiınsım hiınsıma dwo. ³⁷ Mi Pol siya simiirin ina boınmauuın, krıra ini om komii Rom hiran inkam ywowo mi sima krıriirin yai miıyık bi sibgu boınkim. Mi diminin krıra tirbuın siir bi boınmauugım. Niın-gaka. Sima krıriirin iikamım simiir whwonkam ida, hindara priıtiokım. Mi sima krıriirin omaka hiuyokiyokaiya saiirin whısariıya nokmwın apınopkaıgıko. Mi tari sima krıriirin hindara haıgıprakai

ikrop apniyamam naingwokim, aniya? Niingaki, niingakiinga. Om komii Rom hiran inkam komii komiiyim simar wit. Mi kririirin simar swoki ikrop apniki idwowiya hiriirin.

³⁸Mi kamim yai niniyim, sima ta yaiya saiir wakaenamim mi ina yamim mi biiyan inkam komiiyim yai hidiyim, simaka ini boiniu mi biiyan kamim yai hidiyim, sima ha wakaewinim, sowa ini om komii Rom hiran inkamar mi owo mi sima ina yididim. ³⁹Mi sima ha namim mi sima sowiirin ina ini ouumikmik boiniuwin. Mi sima boin, krima kowirin siyu miyiknan bi tirkikim. Mi sima ina whinapniyamim idowiya hiriir. Mi sima boinki, kowa ti om komiiyin siir haburgik mi kowa maeyau kwira dapnam. ⁴⁰Mi sowa ina haiburgigo ta omaka hiuyokiyokai aiirin. Mi sowa Lidia saiir omaka hiriir yam. Mi sowa iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir ini kigi. Mi sowa yai nhirim simiir boinimauu, simiir kwoinim kirie nwoki owim. Mi sima ha haiburgigim mi sima ina yamim. Iriig.

**Mi om komii Tesalonaika
hiran iikamim sima Pol Sailas
sowiir tioim minkim**

17 Mi sowa ha napnamo mi sowa om whirin Amfipolis hiriir yapnimbiiyam. Mi sowa ti om iir haiburgigo mi sowa om komii whirin Apolonia hiriir yimbiam. Mi sowa ti om iir mi haburgigo mi sowa om komii whirin Tesalonaika hiriir yimbiam. Mi omaka ira Juda simiirga yai nidwokai wakaeya ini ti om iir nwowa. ²Pol siir siyuin iki om komii komiiyim siya namim, siya pi Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya mi siya pi simaka ninkin apninopkainami. Mi Juda simiir ii komii komii kwoimim siya simaka yinkinwamwarkii boin, Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yai imiir. ³Mi

siya Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yai imiirin minam boinimauugin simiirin, Adi Komii siya bidi yimbinin inkam nwirin, hik haiyamin. Mi siya wa naonami mi siya wa swoki insiin idwowi. Mi siya boinki, ti inkamin Adi Komii siya nimbiniin, siya Jisis siyairgin. ⁴Mi Juda iikam nhirim simaka hiran nwowim, sima ini Pol siir yai aiirim yaingwo tibmiiyim. Mi sima ini Pol, Sailas sowiir isid ywowim. Mi iikam whiekakim Grikanim, yim sima iriipi hiriinan Adi Komii krimiir Wanin siirima mi hainanikim. Mi simiir iikam isid bripiyin sima ini sowaka yinkin itinakiuim. Mi bii nwowi wigim, yim ini hiriinanar mi tirim.

⁵Mi Juda simiir kwoinim whwokwoka bi nwokikim mi sima inkam biyeyim siyu hir napamim simiiram yikiuna. Mi sima iikam whiekakim ina yikiuna digim. Mi ta yaiya sima nini boiniu mi simiir kwoinim ini haugihauga whiyekiyim. Mi sima ini yayiyamar yaingwokiym. Mi sima Jeson siir omaka saiir nokwoyokaigiyim mi sima ina hansranim simiirim. Sima minim tirkim, simiirin iikam whiekakim simiir niyopmauugiyim. ⁶Mi sima simiir bi kigim. Mi sima Jeson mi iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir yikiunam ti om komiiyin siir biiyan iikamim simiirim. Mi sima hiniina kauwok boinam, ti kamim siyu bibiyie tirbumbuwi ima ti omom omom imiir. Mi tariinanin sima tisi om iir mi atirbumbuniyim. ⁷Mi Jeson siya yikiunam simiirin siir omaka hiriir. Ti iikam whiekakim sima om komii Rom hiran inkam komiiyin Sisa siir siyu imiir nanugaugaugim. Sima ina boinim, inkam Komii nwirin ina nwowin, siir inigin Jisiskin. ⁸Mi iikamim mi biiyan inkam komii ikim ti om komii siir nwowim, sima ti hiriinan yai imiir wakaeyim mi sima ina yanaakiyim. ⁹Mi biiyan inkam komiiyim

sima boin, kimiir yaiya yai paii rani mi kima pi ta yai aiir saingig. Mi Jeson mi iikamim naingwo tibmii ikim, sima umirim ha saingigim mi sima ina yamim. Iriig

Mi Sol siir isidin sima om Beria hir miriigim.

¹⁰Mi ta iya saiir niyaka iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, sima Pol, Sailas sowiirin om Beria hiriir yikropki. Mi iya sima om Beria hir nimbiyamim mi sima ina yapninopkainamim Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir. ¹¹Mi Juda iikamim om Beria hiranim, simiir kwoinim iikamim om Tesalonaika hiranim simiir hiriinan tani. Niingaka. Mi sima ini maigimaigra nwowim, simiir yai aiir wakaeyamin. Mi iinokiinokin sima Adi Komii siir yayim yokwo hir nwowim, simiira mwainanaeikim. Mi sima nwoki inokninkini, simiir yaiya yai kaimwoka. ¹²Mi Juda iikam whiekakim om Beria hiranim, sima ina yaingwo tibmiigiyim. Mi Grik wig whiekakim inigakim mi Grik kam ikim, sima ina mi aingwo tibmiigiyim. ¹³Mi mhoiya Juda iikamim om Tesalonaika hiranim sima wakaeki, Pol siya Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauuwi om Beria hirin. Mi sima asi namkim ti om iirin. Mi sima ini hopswoiu iikamim simiir kwoinim mi sima ina yanaakiyim. ¹⁴Mi bi kimiminkim iikamim naingwo tibmiiyim sima Pol siir yikropki whiigbida hiriir. Mi Sailas Timoti sowa ini om Beria hirar ywokiyo. ¹⁵Mi sima Pol siirin siyaiini minam nani whinapyikiu kwiriigigim, siirin om Atens hir nadu atkiniugigim. Mi Pol siya yayim ina boinmimauugigin simiirin, Sailas, Timoti sowiirim. Siya simiirin hiniina boingig sowiiramim, sowa wa

witsisau kariiramim. Mi sima ina swoki haiyug apnamim om Beria hiriir. Iriig.

Pol siya om komii Atens ta Adi Komii siir yaiya hir boinmimauugin

¹⁶Pol siya om komii Atens hir ywokwokin, Sailas, Timoti sowiirimim. Mi siya ina kigin ti om komiiyin sima uruwai siyaowaini inigin siirara hainani mi siir kwoinin miyik bi naingwokin. ¹⁷Mi siya omaka Juda simiira yai nidwokai wakaeya, saiir yapninopkainam. Mi siya Judan iikamim mi nhirim Juda iikam tani Adi Komii siir inig hainaniyim, siya yai simaka yinkinwamwarkii boin. Mi siya iinokiinokin pa mi ami maeyaua iikamki ninkiniuwiya saiir. Mi siya yayim pi iikamim simiir hirar mi boinmimauuwi. ¹⁸Mi kam nhirim Epikuriamni siyiu ninokninkiniyim mi kam nhirim Stoikni siyiu ninokninkini ikim sima yai saika yinkinwaomwarkii boin. Nhirim yim ha boin, ti inkamin yai priiboin priiboiniyin siya dimu minam naingwowi? Mi nhirim ina boinim, siya uridyiu biyeyin om whiranin siir yai imiir boinmimauuwi. Pol siya Jisis Kraiss siir yaiwin kibi aiir boinmimauugin simiirin. Siya boin, Jisis siya ie hiranki ninsiin idwokin. Mi siya ta hiriinan yaiya saiir boinkiyin mi sima ta siir yaiya saiir bi wakae ninokninkinkim. Mi sima siirin yai biyie asi nikbumbugim. ¹⁹Mi sima Pol siirin asi nikiunamkim simiir biyan inkam komiiyin siiram, maeyaua yai nidwo boinaiya mhiukiu Ariopagas hirana saiirim. Mi sima boin, krima ta yaiwin kibiya kira boinmimauua iki iikamim simiir mi krima saiirim naingwowi saiir wakaeyim. ²⁰Krime ta kiriir yaiya saiir wakaeyim mi krime ini wara wakaeyimyokiyim. Ta yaiya, ini saa ywowa. Mi krime ta yaiya saiir yai mwo imiir ninokninkinim naingwowi.

²¹ Mi iikamim om komii Atens hiranim mi nhirim om whiran iikam ikim, sima om komii Atens hirara yamwoni. Mi sima iinokiinokin yaeya yai whir bi boinikim. Niingaka. Sima ti yaiwin imiirara whrie boinanaeikaigigim.

²² Mi Pol siya biiyan inkam komii komiiyim mhiu Aripagas hiranim, simiir whwonkam ida yinsiin okwo boinki. Mi siya boin, kima ti kamim om komii Atens anim kara kimiirin bidi kigim, kima miini haniin miriigim wou nikwo aeyamin. ²³ Mi iiya kara waraura nwowa mi karar bidi kigim digworaekwowim wou kima nikwo aeyim simiirin. Mi kara biiya kwira kig. Mi sima yaiya hir wina hiniina winboinka. Ti Adi Komiiyir krma ninokninkin karamae nwowin. Mi ti Adi Komiiyir kima whaowaeyin mi kima siir inigin hindara whisariiyar, prii-hainani. Mi kimiirin ti Adi Komiiyir, kima ninokninkin karamae nwowin siir boinmauwam tiri.

²⁴ Adi Komii siyaigin nu ninomor mi digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwokiyeim. Siya, nu ninomor sowiir nwowim digworaekwowim mi simiir Biiyan Inkam Komiiyin. Mi siya omaka inkamki nonkwo miriyeim, siya simiir bi nwowikin. Niingaka. ²⁵ Siyar hauugikim digworaekwo whiekakim iikam imiirin. Mi omwai waiyayokiyokiiyir kwoinbudin pi siyar nwowaiginiwi mi simiir kwoinim asi niyaei. Mi digworaekwo whiekakim simiirin hiriinanar mi hauu haiginiu. Mi Adi Komii siirin digworaekwowim, inkam nwirkin bi hauumauu haiginiugin. Mi siya dimin whiram bi whaowaekin. Niingaka. ²⁶ Biiki biiyin Adi Komii siya inkam nwirin Adam siir nonkwokwokikin. Mi siir yinieyim, ini hoimgakar ywokiyeim. Mi sima piupai kwirua bi nimbiamkim, ini piupai piupai yimbiamim. Mi simiir nu maeyauim sima nwowanim

siyar yimbingi, bidi bidiniya siya tiki kwoinin siira naingwokwokaigikin nu maeyau simiirin yapayapa kikintimtio haiginiuim. Mi siya tiki iiyim ti digworaekwo whiekakim sima nimbiamiyim, simiir warar yinkin imbingi. ²⁷ Mi Adi Komii siya hiriinan minam tirkin, krma siir kigninokninkinim. Mi siya aru nwo rani, ini krimiir kingiinar nwowin. ²⁸ Mi siir kirieya krimiirin omwai saeya waiyayokiyokiii mi krma asi nongwomamair aekiyami ti nu iirin. Kimiir inkam nwirin siya hiniina winboinkikin, krma ti ombud komiiyir Adi Komii siirara yinisisimkim.

²⁹ Mi krma ini Adi Komii siir yinisisim ywowim, mi krimiir kwoinin ha kipi naingwo, Adi Komii siya uruwai siyaowai mi siya pae minim krma nonkwokwowiyeim siya simiir hiriinanani. Niingaka. ³⁰ Biiya kamim ninokninkin karamaeyim mi Adi Komii siya simiirin yai hiri bi boinkin digworaekwowim sima tirim ta ii aiirin. Mi tariinanin siya yai ina boininaeyin iikam whiekakim iki omom omomim simiir nwowim. Mi siya boin, kimiir kwoinim ti kisina haigi. Mi dimin biyieyim simiir haimriyugig. ³¹ Mi siya iiya kwira yimbin simiir yaimin diminim simiir hidam. Mi siirin Adi Komii siya ie hiranki swoki hidninsiin idwokin. Mi krma nwoki ninokninkini, siya Adi Komii siirgisiira inkamkin. Ti inkamin Adi Komii siya nimbiniyir siyaigin, yai hidiyin.

³² Mi iiya sima ta yaiya, Pol siya boina inkamin ieyanki ninsiin idwowin siira saiir wakaekiyim mi nhirim ini siir boin grinamim. Mi nhirim ina boinim, krma wi kirriir yai aiirar swoki wakae ti dimin iirin. ³³ Mi Pol siya simiirin ha haiburgigin mi siya ina yamin. ³⁴ Mi iikam nhirim yaeya naingwo tib-

miigiyim, sima asi namkim saikan. Mi Daionisias siya nu Ariopagas hiran kamim siyiu komii ninokninkinim simiir inkam nwrkin. Mi wig ira saiir inigin Damariska. Mi iikam nhirim sima ini simakar yamim. Iriig.

Pol siya om Korin hir miriigin.

18 Mi mhoiyya Pol siya om komiiyin Athens siir haiburgigin mi siya om whirin Korin siir yam. ²Mi siya Judan inkamin nwira kig siir inigin Akwilakin. Mi siya nu maeyaua Pontas dapiya saiir hiranki nitkin. Siya mi siir wig aeya sowa waiyin nu komii Itali hirin aii bi haiburgigo. Mi siir wiga saiir inigin Prisila. Mi Biyyan Inkam Komiiyin om komii Rom hir nwowiyin siir inigin Klodias. Siya nhinikriropki Judan iikam whiekakim om komii Rom hir nwowim simiirin. Sowawai ti om komiiyin Rom siir asi haiburgigo mi ina yito. Mi Pol siya sowiirin hir ini kigiu. ³Siya ta miyya sowawai miriyya wraisu is pani miyya omaka miriyya saiir hiriinan mii aiirar mi miriigin, umir mi haiyim. Mi siya sowiirwai omaka asi whwonkaigin. ⁴Mi Juda simiir ii komii komiiyim, Pol siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya saiir napninopkainamkin. Mi siya yai simaka yinkinwaomwarkii boin. Mi siya Juda mi Grik hiran iikamim simiir kwoin imiir ini boiniurwokaiyyu sima Jisis siirim naingwo tibmiiyim.

⁵Mi mhoiyya Sailas sowa Timoti ina haiburgigo nu Masedonia hirin mi sowa ina yitwo Pol siirim. Mi Pol siya iinokiinokin yaiwin kibiya saiirara boinmimauuwikin. Mi siya Juda simiirin ina boininaekiiyin. Jisisin Biyyan Adi Komii siyar nimbingikin, Judan iikamim kimiir kaoprige okwowam. ⁶Mi sima siir yai aiir yanugaugau mi sima siirin ina yigbumbuwwim. Mi sima nu sinim siir yuis aiir nwowim asi nhiskigikim. Dimusi rani, siya pi

brombropnamkin. Mi siya ina boinkiiyin simiirin, kima kigugukaeyami kimiirar diminkin, yaikakin wi kimakima nrowi. An kara yai karamaeka. Panaowin kara pi iki iikamim Juda iikam tani kara pi simiirin nami. ⁷Mi Pol siya ta Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya saiir haiburgigin mi siya inkam nwrkin siir omaka saiir yam. Ti inkamin siir inigin Tisias Jastaskin. Siya Juda inkam tani, siya ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir inig iirar hainanikin. Mi siir omaka ini ta Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya ini saiir akpitga ywowa. ⁸Mi ta Juda simiir omaka yai nidwokai wakaieya saiir biyyan inkamin saiir kigriraowiyin, siir inigin Krispaskin. Mi siir wig yin ima, simani bidi yaingwo tibmiiyim simiir Biyyan Inkam Komii iirimin. Mi om Korin hiran iikam whiekakim sima ta Pol siir yai aiir wakaekiyim mi sima ina yaingwo tibmiigiyim. Mi simiirin op ina baptais haiginiuwim.

⁹Mi igwir niyyaka Pol siya dimin whirin nhwonan siir whin kig. Mi Biyyan Inkam Komiiyin siya boinki siir, kira kipi nidid. Niingaka. Kira ha boinmimauugi, mi kira yai mikrim kipi nwo. ¹⁰Mi kara kinakar nrowi mi inkam nwrkin wi kiriir hopswo rani mi kiriirin wi siya tirbumbu rani ti om komiiyin kariir iikam whiekakim ini tirar nwowim. Ta yaiya Adi Komii siya boinkika. ¹¹Pol siya om Korin hirin, biewiyin whira ywo. Mi bwanim iriyyar whira yinkin o. Mi siya simiirin Adi Komii siir yai aiir boinmimauugin.

¹²Mi ta iyya Galio siya nu komiiyin Grik hiran biyyan inkam komiikin, hir nwowikin. Mi ta iyya Juda sima wara yinkin nhin, Pol siir nwowam io. Mi sima siir yikiunam biyyan inkam komiiyin yai hidiiyin, saika nokwo boinam. ¹³Mi sima boin, ti inkamin, iikam whiekakim simiir kwoinin siya

boiniurwokaiyiugin Adi Komii siir inig hainanam. Mi ta siir yaiya ti siyiu komii saika iripa bi namasuga. Niingaka. ¹⁴Pol siya ina naingwown simiir yai aka nowarkii boinamin. Mi Galio siya Judan kamim simiir boin mi ti inkamin siya siyiu biyie tiriikiswo mi kara kimiir yai aiirin wa pi wakaeyin. Mi siya ti inkamin krimiir oman siyiutin saika bi nantamyiryirkin mi siyiu biyie bi tirkin. Niingaka. ¹⁵Mi tiki diminin siya krimiir oman dimin tani. Niingaka. Juda hiran iikamim kimiir siyiutin mi siir diminkin. Mi digworaekwo whiekakim simiir inigim, yim kimiirar diminkin kimakima ti kitibmii boin. Mi kara ti hiriinan diminin siir yai nidwo wakaeyim pi boriisopi. ¹⁶Mi siya simiir maeyaua yai inkam komii aka nokwo boiniya, saiir hiranka yikriropnatkiikiigi. ¹⁷Mi sima Sostenis siir yankabrinunaowid. Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir biyan inkamkin. Mi sima siirin maeyaua yai nokwo boiniya, saiir kingiin hirar yipimpar. Mi Galio siya ti diminin sima tirkiyin, siirsi bi swoki naingwoyimyokikin. iriig.

Pol siya om Antiok nu Siria hir nwowin siir hiriir swoki am.

¹⁸Pol siya om Korin hirin, ii kasa bi nwokin. Mi mhoyiya siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, ha dwoki! Mi siya ha nhinamin siyai aiir kwirinam mi Akwila sowa wai Prisila ini saika yinkin amwo Senkria hiriirin, maeyaua siyai ima namasuwiya om Korin kingiin hir nwowa saiirim. Mi kana ina piiriyaonama. Dimusi rani, siya Adi Komii saika bidi yimbiniin, dimin whir tiramin. Mi siya Juda simiir siyiutin siir napkin. Mi siyaiya ha hiuyanama mi sima ina yamim nu Siria hiriir. ¹⁹Sima om Efesas hiriir yimbiyam. Mi Pol siya sowiirin ti om iir haiburgig. Mi siya ina yapninopkainamin Juda simiir omaka

yai nidwokai boiniya saiir. Mi siya Juda kamim simaka ini whrieboinaiyiu. ²⁰Mi sima siirin ina sriiyim, kira krimaka wi ii prieiriga nwonami, aniya? Mi siya ina boinin, kara wi dig nwo rani. ²¹Mi mhoyiya siya simiir boinki, ha dwoki! Mi Adi Komii siya kariirim naingwown mi kara wi kimiirima swoki iti. Mi siya om Efesas siir haiburgig mi siyaiya saiir yani kwirinam.

²²Mi siyaiya ina yamamasu iuwa om Siria hir. Mi Pol siya siyaiya saiir haiburgigin mi ina kunaidamin. Mi siya om komii Jerusalem hiriir yam. Mi iikamim naingwo tibmiiyim siya simiir ini boiniu ti akamim! Mi siya hiriinan tir digigin mi ini om Antiok hiriir yapiinamin. ²³Pol siya om Antiok hirin, ii prieiriga nwokin. Mi mhoyiya siya ina yamin. Siya ti nu whiswo sowiir yam, Galesia mi Frisia hir nwowim omisisim nhirim simiir nap miriyamkin. Mi siya iikam whiekakim naingwo tibmiiyim, simiir whinkinsiis haiginugin.

Apolos siya Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwikin om Efesas hir.

²⁴Mi Juda inkam nwirin ti om komiiyin Aleksandria hirankin. Siya om Efesas hir namwonikin, siir inigin Apoloskin siya yai miyik miyik ara boinikin. Siya Adi Komii siir yai aiirin, bidi yinokninkin digin. ²⁵Mi yio siya bidiyar mi inokninkinin, dimin taemin nhirim Jisis siya direraeriyim. Mi siya ini simiirar kauwok boinamin. Mi siir yaiya siya boina Jisis siir, siya bi kiyikrikiu boinkikin. Niingaka. Mi siir yaiya ina yinyokiigiya hinda tinda. Biya Jon siya, siir boinmimauuwim yaiyim, simiir kwoin kisina haigiyam mi op baptaisim. Mi siya simiir boinmimauugin. ²⁶Siya Juda simiir omaka yai nidwokai wakaeya saiir yam. Mi siya yaiyim ini hindara ini boin iskiyim mi siya simiirsi nidid kwoin bi

naingwokin. Prisila Akwila sowawaiyar wakaeyo mi sowa siirin ina yikiunamin sowaerwai omaka hiriir. Mi sowawaiyin siirin haniingin yanaakninkii haiginiu Adi Komii siir siyiu imiirin siirin. Mi siya wi nwoki sibgu inokninkinim.²⁷ Mhoiyya Apolos siya nu komiiyin Grik hiriir namim minin mi iikamim naingwo tibmiiyim om Efesas hiranim sima boin maingimairga haiginiugi siirin. Mi yokwowa sima win hauugi, nu komii Grik hiran iikamim naingwo tibmiiyim simiirim. Mi sima hiniina win boinki, kima siirin wi dikiunam kimiir omaka hiriir. Mi iyya siya nu komii Grik hir nimbiamin mi iikamim naingwo tibmiiyim simiir piu nhinmi siya ini kin haiginiuu. Biiya Adi Komii siya naingwobumbuwa simiir kwoin imiir kisina haigiyam.²⁸ Mi siya ini igaokaka ywowin, Juda sima boinim yai bibiyeyim iikamim simiir whwonkam ida mi siya simiirin yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair nwowim Jisis siya inkamin biiya Adi Komii siya nimbingiyin krimiir whindiriraerar haiginiuwam mi siir boinkika. Mi sima asi nongwomamair aekiyamkim. Iriig.

Pol siya om Efeses hir miriigin

19 Apolos siya om Korin hir miriigin. Mi ta iyya Pol siya iki nupai nupaiyim simiir nap miriyyin. Mi siya om Efeses hiriir yap nimbiiyam. Mi ti omin hiran iikam nhirim naingwo tibmiiyim, simiir ini kigi. ² Mi siya sriyyu biiya kima naingwo tibmiiyim mi kima Adi Komii siir naeyiu miyyik iir bidi yaeyin? Mi sima boin, niingaka. Krima Adi Komii siir naeyiu miyyikin siir yai bi wakaemiminkim. ³ Mi Pol siya boinki simiirin, kima piki hiniin siyiuin si baptaisim. Mi yim ina yowarkii boinkiyim, nim krima Joni siyiuin op siya baptaisim mi siir baptaisim.

⁴ Mi Pol siya boin, biiya Jon siya iikamim simiirin op baptais haiginiugim mi siya ti siyiuin min niisiimauugin, sima naingwo tibmiiyim. Jon siya Juda iikamim simiir boin, kima ti inkamin kariir mhoiyya nitin siirim daingwo tibmii. Ti inkamin siya Jisisin waiyairgin. ⁵ Mi sima ta Pol siir yayia sair wakaeyim mi ini Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iirar dapim mi op ina baptaisim. ⁶ Mi Pol siir iina simiir yonkwoki mi Adi Komii siir naeyiuin ini simiir yaninkiniuniyin. Mi sima ini yaipai yaipaiyim ninomor kou hiranim, ini simiirar boinamim profet kamim yayia sima boiniya mi sima simiir hiriinana boinkim mi sima Adi Komii siir yayia ina boinimmauwamim. ⁷ Ti kam whiekakim iuur nwisko, Adi Komii siir naeyiu miyyik iir haiyim.

⁸ Mi Pol siya ina yapninopkainamin omaka Juda simiira yai nidwokai boinaiyya sair. Mi yayia siya nini boiniuwa, siya ini hindara ini boiniskiyin. Siya nididmir nididmir bi boinkin mi siya ini simakar yinkinwamwarkii boinin simiir kwoin imiir boinurwokaiyam. Mi siya simiirin Adi Komiiyin siir iikam mi siir digworaekwowim simiir kigiraowiyin siir boinimmauwim bwanim parig whoim. ⁹ Mi nhirim ini borisop waeyaowim, bi naingwo tibmiiyim mi iikam whiekakim simiir whwonkam idan mi sima yai biyye Biiyan Inkam Komiiyin siir siyiu iir yigbumbu boinim. Mi Pol siya simiir haiburgigin mi siya iikamim naingwo tibmiiyim simiirar yikiunam mi iinokiinokin Pol sima skulam Tiranasi hiriir namikim, Adi Komii siir yayia sair whrie boinaiyyuwam. ¹⁰ Siya hiriinanar diriraeraryokiyokiiyin biewiyo whis. Mi iikamim nu Esia hiranim, sima bidi wakaeyim Biiyan Inkam Komii siir yai imiirin. Mi Judan iikam mi Grik an iikam yim ina mi wakaeyim. Iriig.

Siva siir yinisim yinkamiyın ima.

¹¹Adi Komii křimiir Wanın siya hauugikın Pol siirin kirieni, ti dimin kirie komiiyın mi ti diminın, yio ini sa ywoiskiyyın. ¹²Mi sima yuis mirim pi Pol siir piu air naka iprakna haii mi mhoyya pa hainami iikamim makakim simiir piu imiir nini hainiiyuwi mi ta simiir ma simiir niyya pi digar nwoki. Mi iki uridyiu biyye biyyeyim simiir nwowim ina haiburgigim mi ina yamim. ¹³Mi ti Juda iikamim omom omom nhirim sim yapyokiyokii inkamim uridyiu biyyekakim simiir yinimniski. Mi sima boin, nim ti yiu bibiyyeyim sim ninimniskiiyami ti Jisisni inigin si niki kinankiuwi. Mi sima yiu biyye siir boinki, ti inkamin Pol siya boinın siir inig ieya niuwi mi kira damki. ¹⁴Juda simiir yaowae adin pris Sipakin, siir yinisimim iriyyar nwisko. Mi sima ti hiriinan siyyu imiir tirikim. ¹⁵Mi ti uridyiu biyyeyın siya simiir yayaka hiniina yowarkii boin, kara Jisis Pol sowiir bidi yinokninkinın mi wim kima yipikim. ¹⁶Mi ti uridyiu biyyeyın ti inkamin siir piu hir nwokin, sima diriraerar nskinakim mi sima ta omaka sair haiburgig mi ini paru parura yidam natkiiginamim. Nhie aunowaiga. ¹⁷Mhoyya Juda iikam whiekakim mi Grik iikam whiekak ikim, sima om Efesas hir nwowim, sima ta yayya sair wakaeyim mi iikam whiekakim sima nidid pranae bi kinkim. Mi sima Biyyan Inkam Komiiyın Jisis siir inig iirar hainanim. ¹⁸Iikam whiekakim naingwo tibmiiyım mi sima ina yitim. Mi digworaekwo biyye whiekakim biyya sima tir kaiyuım, ini simiir ini boininkiiniyım, iikamim simiir whwonkam ida. ¹⁹Mi iikam whiekakim nop min nanaowiyım mi naeboin wir minim pa samsakikini wigam. Mi simiirin ina ikom swokiyım pae arar,

iikam whiekakim simiir whwonkam ida. Mi digworaekwowim yokwo sima winim simiir iripar mwainim, hiniina yimbiyam. 50,000. ²⁰Mi ti hiriinan siyyuın sima tirin mi Biyyan Inkam Komii siir yayya ina kiririrama mi ta yayya ini komiyya ywokiya. friig.

Mi om Efesas hiran inkam whiekakim sima Pol siirimın io yai prasae bi saokim.

²¹Mi sair mhoyya, Pol siir kwoinın Adi Komii siir naeyiu miyyik ieya yowomwarkaiyu, nu Mesedonia mi nu Grik hiriir napamim mi mhoyya siya om komii Jerusalem hiriir namam naingwokin. Mi siya boin, kara ti omom simiir nini kignaki. Mi mhoyya kara wi om komii Roma hiriir nami. ²²Mi siya inkam nwisio siir whin miriiwo sowiir yikropki, Timoti, Irastas sowa nu Mesedonia hiriir namim. Mi Pol siya nu komii Esia hirar iki okiyın.

²³Mi taka iyya hik komiyya om Efesas tiriir yimbini. Mi sima nansao prasae bi kinkim. Mi ta hik komiyya whisarii bi nimbiamka, Pol siya siyyuın iikamim sima naingwo tibmiiyın Jisis siirim mi siir boinmaugın. Mi ta hika asi nimbiamka. ²⁴Inkam nwirin hir nwowin siir inigin Demitrias siya ti inkamin digworaekwo paipayım silvani nonkwokwokin. Ta omaka wiga Atemis sair inignana sair inig iir hainanam. Mi siir miyyan kamim, ti digworaekwowim simiir nonkwokwowyım mi sima umir prasae bi haiigim. ²⁵Mi siya siir mi miriyyım simiirim wara yinkin ikiuna. Mi siya simiir boinki, krıma mi kwıruwa mirigim, kima dinokninkin, krıma umir komii asi haii, ti miyyım krıma miriyyım simiirsi haii. ²⁶Mi ti inkamin Pol, iikam isid komiiyın pi siya nhinpriiginaei. Mi simiir kwoinım pi siirıma naingwowi. Mi kima bidi kigim mi kima bidi wakaeyım siya ti hiriinanın om Efesas hirira bi

tirkin. Niingaka. ²⁷ Ta Pol siir yaiya ini krimiir umir miya saiir yikripkiya mi hiriinana sasa rani. Niingaka. Mi sima wi ta omaka komiyya Atemias wi saiir haimriyugigi mi wi ta wiga saiir inig iir mi hainan tani. Niingaka. Mi ta omaka komiyya mi ta wig aeya, yo wi hiriyyar nokwosaoeakeyami. Ta wiga inig komiigaka mi iikam whiekakim nu komii Esia hiranim, sima saiir inig iir hainanikim. Mi ta Pol siir yaiya wi ta simiir wiga inig komiikak nwowa, wi saiir nikworinuwu. Siya hiniina boinkin.

²⁸ Mi sima ta yai aiir wakaekiyim mi simiir kwoinim ini haugihauga whiwiekiyim mi sima ini komiyya kauwok boinkiyim, Atemias! Saeya om komii Efesas krimiir biyyan wig komiiga. ²⁹ Mi ti om komiyyin siir hiran iikamim, yai ini komiyya nhinkii kauwokiyim. Mi sima diriyar yinsiin iwitnam, maeyaua iripa yai sima nidwo boiniya saiirim. Mi sima Gaias, Aristakas sowiirin wara yinkin kiwowit hainam. Ti inkam nwiso nu komiyyin Mesedonia hiranko sowa ti inkam nwiso Pol saika nap miriigo. ³⁰ Mi Pol siya iikam whiekakim, simiir bopwo napninopkainamim minkin. Mi iikamim naingwo tibmiyyim sima yikidu siirin. ³¹ Mi nu komii Esia hiran inkam komii nhirim sima Pol siir nomiiyugim. Mi sima yai siirim boinki mi sima siirin ina boinikidukiyim, kira maeyaua yai iripa nidwo boinaaiya, wi saiir kipi napninopkai. ³² Ti iikam isid komiyyin, ta omaka yai nidwokai wakaeya saiir nwowim sima omkarim ini diriyar nhinki kauwok boinkiyim. Mi sima yai whiruwani biri kauwok boinkikim. Nhirim yai whirni, nhirim yai whirni hiniin hiniina kauwok boinki. Mi iikam hoimgakim sima biri ninokninkinkim ta iripa sima nwowa mi sima bi ninokninkinkim inkamin ta iripa sima nwowa saiir bii nwowanin. ³³ Juda sima Aleksanda siirin bopwoniya hiriir iyop-

ninopkaigi, simiir bii nwowam. Mi iikam whiekakim sima ini whiekakar kauwok boinkiyim. Mi Aleksanda siya ina yiisiimauugiyin, simiir yai imiir niribmi boinim. Mi siya simiir yai aiir nowarkii boinkiyim tirkin. ³⁴ Mi iikam whiekakim sima ina kigninokninkinkiyim siya Juda inkamkin. Mi sima whiekakim ini diriya nhinkii kauwok boinkiyim. Atemisa om Efesas krimiir biyyan wig komiiga. Mi sima idip idip ini ta yaiya saiir saiir iyop boinaeyim.

³⁵ Inkamin omaka komii nidwokaiyin yaimin winiyin om Efesas hiran iikamim simiir yayim siya yinsiin okwo paringigi. Mi siya ina boinin, kima ti om Efesasan iikamim kima wakae! Krime ta omaka aiirin minam kigriraowi, Atemis saiir inig iir hainanam. Mi ta siiya haiya praprasa ninomor kou hiranki nikiinainiya saiir wara kigrirao. Mi iikam whiekakim sima bidiya yinokninkinim. ³⁶ Mi ta yai aiirin wi inkam nwirki nanugaugau rani. Niingaka. Mi kima yai tanki! Mi kimiir kwoinim haeya kipi kinki mi dimin whirin ha kipi nanka diriraerarki. ³⁷ Kima bidi yikiunaniyyim ti inkam nwiso sowiirin. Mi sowa ta omaka Atemisa saiir dimin whir bi tauae haigo. Niingaka. Mi sowa krimiir biyyan wig komiyya saiir bi nigbumbugo. Niingaka. ³⁸ Mi Demitras siya mi kamim mii saika miriyyim sima yaigakiniuwu, inkam nwirin saikain mi sima iiya ta omaka yai wakaeya mi sima saiir dam, yai boinamin. Mi sima ta yaiya, inkam komiyyin saika tini boiniu. ³⁹ Mi kima yaigakiniuwu, kimiir kwoinaw waraurar tiki okainam. Mi wi yaowaeyim yai nidwokai wakaeyim, om Efesas hiranim, simaka tini boiniu. ⁴⁰ Mi om komii Rom hiran iikamim sima krimiirin wi yaigak nwowi, ta krime ninii nansaowa maeyaua iripa nidwo boinaaiya saiir. Mi krime hiriinan

wi whisarii dimuim ninii nansaowi? Mi sima krimiirin inkam komii komiiyim simaka boini mi krima wi yai karamaeyar nwowi. Siya hiniina boinkin. ⁴¹ Mi yai siirim dig nwokiyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ha ti nhinkiinam. Iriig

Pol siya nu Masedonia mi nu Grik hir napmiriigin.

20 Mi ti yaiya sima ninii nansaowa dig nwokiya mi Pol siya iikamim naingwo tibmiiyim simiir yikiunam. Mi siya yai nhirim simiir boinmauugi, simiir kwoin imiir kirie haiginiuwim. Mi siya simiir boingig, ha dwoki kima mi siya om Efesas hir haiburgigin mi ina yamin nu Madedonia hiriir. ² Mi siya om whiekakim simiira yapmirii, siya yai kasa biri boinmimauugin iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, simiir kwoin imiir kirie haiginiuwim. Mi siya mhoyiya nu Grik hiriir yimbiam. ³ Mi nu Grik hirin siya bwanim whwoima ywo mi mhoyiya siya nu Siria hiriirin siyaii aiir kwiriinamim yaingwo. Mi siya wakae, Juda sima yaiya sirim nomboin tibmiikimaigim, siir nisom aokiyim. Mi Pol siir kwoinin ina yaingwowin, kiya? An wi nu Masedonia hiriir swoki ami. ⁴ Sopata siya om Beria hirankin, siya Piras siir yinisimkin, siya Pol saika namkin. Mi inkam nwiswo om Tesalonaika hiranko, Aristakas mi Sekandas. Mi Gaias siya om Debi hirankin. Mi Tikikas mi Trofimas yo nu komii Esia hirankin nitko. Mi Timoti siya sowaka yinkin am. Mi sima ini Pol saika yamim. ⁵ Sima ti kamim biya namim, krimiirimin sima om Troas hir ywokwokin. ⁶ Mi iya Juda simiir ii komiia wou sima nikwo aeiya, bretin niyopiin karamae nwowiyin siira, ya bidi yamkiya. Mi mhoyiya krima siyaiya

saiir yani kwiriinam mi om Filipai siir haiburgig. Krima ii iriiriyar aka om Troas hiriir yimbiam mi krima iiyim iriiriyar kwisa ywo om Troas hirin. Iriig.

Mi om Troas hirin Pol siya Yutikas siirin ie hiranki hidninsiin idwokin

⁷ Mi biyan ii komiia krima iikamim naingwo tibmiiyim simaka maeyau kwiruwa ywo. Mi sima nae ina yaeyim. Mi Pol siya yai iikam imiirin ina boinmimauugin. Siya asi boinmimauugin, siya waka namim naingwowi. Mi siya yai priedi asi boinyokiyokiyamkin mi niibwobwo boin digiwii. ⁸ Mi krima omaka anaua kouana saiir nwokin. Mi ta omaka pae hoimgakim niuyaiyim haniingin haingomu ininankiinan. ⁹ Mi inkam nwirin, whrankin, siir inigin Yutikaskin. Mi siya ounib nidwokin. Mi Pol siya yai ina boinanaeyin. Mi Yutikas siya ta yai aiir wakaeninidin mi siir nhwoin ina yasae whinwowam iuguskiyin. Mi siya ina wariniwarkiinan nua hiriir. Mi ti ounibin omaka anau kwoimaka saiir nwokin. Mi sima ha nhiniuungiyim siir haiyim mi sima yauni kigu, siya bidi yisom aokiyin. ¹⁰ Mi Pol siya wara yinkin iunainam. Mi siya ti whranin siir yauni ankab idwo iu. Mi siya ina boinin, kima kipi naingwoyimiyo, siya tisi irkak piuar swoki owin. ¹¹ Mi Pol siya ha swoki iiyamin koua hiriir mi siya paimirim ina ini iinikimkir hauu iuwun. Mi sima ina yaeyim. Mi siya yai simaka boinainanaewiiyin mi ini ii aeya yinkiyanonkwokiyakwoka. Mi siya simiirin haiburgiyakwokin mi siya ina yamin. ¹² Mi ti whranisimin siya ini wadieya swoki owin. Mi sima siirin ina yikiunamin siir omaka hiriir. Mi simiir kwoinin ini wadieyar yaingwokiya. Iriig.

Pol siya om Troas hir haiburgig mi om Mailitas hiriir yamin.

¹³ Krīma bīya namkwokinkim mi siyaiya saiir yani kwiriinam. Mi om Asos hiriir yimbiam. Mi ti om iirin krīma Pol siirim ini hansiri. Mi siirin siyaiini krīma pi yuginamin. Bīya siya niki boinkin siyaiini kwiriinamin. Mi Pol siya simiiramin nua yapriokiiwin om Asos hiriir. ¹⁴ Mi Pol siya krimiirin om Asos hir ini kigni mi krīma siirin siyaiini yuginam. Mi krīma om komii Mitilini hiriir yimbiam. ¹⁵ Mi krīma ti om komii Mitilini siir haiburgigin mi ina kwiriinamin siyaiini. Mi iigwira krīma mhiuwisimin Kaios siir kingiin yakii pirkin idamyakwok. Mi iigwira krīma ha swoki iyikidnadamim mi mhiuwisim whirin Semos siir kingiin pirkinnidamyakwok. Mi iigwira ha swoki iyikidnadamim mi krīma om komiiyīn Mailitas siir kingiin yakii pirkin idamyakwok. ¹⁶ Mi Pol siya om Efasas hir namasunamim pi boriisopi. Mi siya nu Esia hiriir mi amim pi mi boriisopkin. Dimusi rani, siya minam nankanamkin om komii Jerusalem hiriirin, ii komiiya nae naekwokasiya Pentikos nikiuwiya saiir wara ninkin owouwim. Iriig.

Pol siya om Efasas hiran bīyan inkam komiiyīn simiir boingigin ha dwoki.

¹⁷ Mi krīma om komii Mailitas hir nimbiyamim mi Pol siya yaikiuin ina hauugiin om Efasas hiriir, inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim simiirim boinkikin sima siirim nitim. ¹⁸ Mi sima siir hiriir nimbiyamim. Mi siya yai ina boinmimauuwim simiirin. Kima bīdiya yinokninkinim iya kara winwina nita nu Esia hiriirin mi siyiuim kara diriraerarim, iiyim kara nwokaigiim kima bīdi kigim. ¹⁹ Hi kasa rani, Judan

iikamim sima siyiu biyie kariir tirim naingwowim. Mi ti hiriinan siyiuin, kara pi hika mi haii. Mi an kara kariir inigin ini aowar ikworinugin mi ini Adi Komii siir inig iiar hainan iskiyin. ²⁰ Kara ta yaiya kimiir boinmimauuwiya, saiirsi nidid rani. Mi kimiir omaka ima mi maeyaua iripa yai boini aka kara kimiirar niki boinmimauugin, ta yai kibiya. ²¹ Kara Juda iikamim mi Grikan iikam ikim, kara simiirin yai prasae bi boinkim simiir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siirim kisina haigiim. Mi sima krimiir Bīyan Inkam Komiiyīn Jisis siirim daingwo tibmii. ²² Adi Komii siir naeyiuin siya boinkikin kariirin mi kara tapa ha napnamkin, om komii Jerusalem hiriirin. Mi iya kara hiriir nimbiyami, kara ninokninkin tani sima kariirin wi dimu tir wini. ²³ Iki omom omomim kara nami, Adi Komii siir naeyiuin siya boinkikin kariirin. Sima hik wa hauwi mi kariirin wi omaka hiuyokiyokaiya wi saiir hiukripiikikaigigi. ²⁴ Kara hiniinam naingwo rani, kara irkak piua nwokripkaiyim. Niingaka. Siya dimin komii rani, kara wi ta kariir piu aiirsi naingwoyimiok rani. Niingaka. Kariir kwoin komiiyīn dimin komiiyīn Adi Komii siya hauugiin ini siyar nwowin. Mi siir dīgi, ta mīya siya hauugiya kariir mi kara siir yai win kibiya saiir boinmauu siir naingwobumbuwa krimiir hauugiya.

²⁵ Bīya kara kimaka napmiriigin mi kara Adi Komiiyīn siir iikam imiir kigriraowiyin mi siir digworaekwo ikim kara siir yai imiir boinmimauugin. Mi tariinanin kara ina ninokninkinim mhoiia kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani. Niingaka. ²⁶ Mi kara tapa kimiirin pi yai asi boinmimauugigi ta yaiya prasae rani. Mi kimiir nwirkin siya siyiu biyie tirkin mi ti hiriinan siyiuin

yio yaiya wi kariirim kipi nit. ²⁷ Mi kariir kwoinin nidid kwoin naingwo rani, Adi Komii siir yaiyim mi siir digworaekwowim mi siir siyupai siyiu-paiyim kimiir boinmimausiyin. Niingaka. ²⁸ Kima, kima kimasiya kigiraona, Adi Komii siir iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir kigrirao. Adi Komii siir naeyiuin siya hauugin ta miya simiir kigriraowam. Mi kima sibgu kigrirao, Adi Komii siir isid iirin. Mi Jisis siir nhieya paeyakwiya siya naowa mi ha naokiinainiya simiirin saeyar yanmai-warkaina. Mi kima simiirin sibsibim kima kigriraowiyim mi simiir hiriinan kigrirao. ²⁹ Kara bidi yinokninkin iya kara kimiir haiburgigi mi kara nami mi mhoyiya inkam biyeyim niti wi kimakar namwoni. Mi sima kimiirin wi wra biyeyin sibsib pirimtio aokaowiyin mi wi siir hiriinan pirimtio aokaowi. ³⁰ Mi kimiir inkam nhirim, wi yaimwoni boin tani wi hindara niksisa boini. Iikamim naingwo tibmiiyim sima, simiir siyiu imiir nwoki apim. ³¹ Kima sibgu kaorarao iinokiinokin. Biya kara piugi bi piyaokin ti biewi whoimim, kara nii nabie nii nabie boinmimaauugin ta yai win kibi aiirin. Mi kara kimiirsiyin naingwoyimiyok prasae bi kinkin nhwo kariirin ouwoba pi wara griekiinaini mi kima kipi naingwo owouu.

³² Mi tariinanin kara kimiirin ini Adi Komii saika yinkiamasukikinim paeni haniin, kimiirin siya kigriraoim. Mi ta siir yaiya naingwobumbukaka, ti hiriinanin wi kimiirar kirie haiginiuwi. Mi wi siya hauugi dimin miyik miyikim kimiir. Mi siir isidin dimin whirkin bi kimbugin simiir warar yinkin hauu. ³³ Kara inkam nwirni umir digworaekwowim simiirim bi kigmairgim. ³⁴ Mi kima bidi yinokninkinim. Iya kara kimaka nwowa, kara kanakana mirii inkiguna hainae. Mi kariir digworaekwowim pi kanakana swoki saini. Mi

kariir isidin kanaka nwowiyin mi kariir whinmiriiyim simiirin pi wara mi sain hauuwi. ³⁵ Kara kimiirin bidiya yiisi-isimauuim siyiuin umiram kara miri-inanaeyin. Mi wim kima hiriinanar timi miriinanar iikamim umir digworaekwo karamaeyim simiir hauuwam. Mi kima sibgu donkworinu Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir yaiya. Siya hiniina boinkin, inkamin digworaekwo haiwiniyin siya wi wadieyar mi owi. Mi inkamin digworaekwo hauuwi yio ini wadieyar ywokiin. Pol siir yaiyim hiniingim.

³⁶ Mi Pol siya ti yai imiir boin digiyin mi siya ogmwo ina hiunainamin. Mi siya ini simaka kwisin, nhwo Adi Komii siirim. ³⁷ Mi sima nou prasae biri kinkim siirsiyin. Mi sima Pol siirar yankab ouugi. ³⁸ Mi sima yaiya Pol siya boina saiirar naingwokim kima wi kariir whwonkam iir swoki kig rani mi sima hik prasae biri swoki okikim mi sima ina whinapnaniyamim siyaii hir yani whinap kwiriigi. Mi sima ina boinkiyim siirin, ha dam! friig.

Pol siya siyaii aiir kwiriinam mi siya om komii Jerusalem hirii yam

21 Krima simiir haiburgigim mi krima siyaii aiirim yam. Mi siyaiya ina hiunisnama. Mi krima omin Kos nikiuwiyin, siirim hiririunaidam. Mi iigwir nugakin krima mhuu sim whirin Ros nikiuwiyin, siir yimbiyam yakwok. Mi krima siir haiburgigim mi om Patara hiriir yimbiyam. ² Krima siyaii ira nu Finisia namana saiirim hansrani. Mi krima ta siyaiya saiir kwiriyyim mi ta siyaiya ina hiunisnama. ³ Mi krima ha namim, mhuusim whirin Saipras nikiuwiyin bopwoniya nidwomaiyin siir kwakig kigam yio yaioyaeya kwomaimigii. Mi krima nu Siria hiriir yimbiyam. Mi krima om Taia hir yamasu iu. Mi siyaiya digworaekwowim ti om iir yiigingig. ⁴ Mi krima iikamim

naingwo tibmiiyim simiir ini kigiu. Mi kríma ti om iirin iiyim iriiyar kwisa ywowak. Mi Adi Komii siir naeyiu miiyikin siya hiurworwokaikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kwoin imiirin. Mi sima Pol siir boinmauu, kira om komii Jerusalem hiriirin wi kipi nam. ⁵Hiya kríma nimbinamim ti om iirin ini hiriayar digigim mi kríma ti om iirin ha haiburgigim mi ina yamim. Mi kamim naingwo tibmiiyim mi simiir wigyin ima mi krimiirin sima yana whinapkinisugig om komii siir yaba hir. Mi kríma whiig-bid hirin ogmwo ha nani hiuium mi ina sriiyim Adi Komii siirim. ⁶Mi kríma simiir boingik, ha dwoki! Mi yim sima iriipi hiriinan krimiir mani boinki, ha dam! Mi nim kríma siyaii ira saair kwirinam. Mi sima ina swoki amim simiir omaka hiriir.

⁷Mi kríma om komiiyin Taia siir haiburgigim mi om komii whirin Tolemes siir yimbiyam. Mi kríma iikamim naingwo tibmiiyim simiir boingig, naiowaka kima! Mi kríma iya kwira ywowak simaka. ⁸Mi iigwira kríma om komii Tolemes hir haiburgigim mi om komii whirin Sisaria hiriir yimbiyam. Kríma inkamin Adi Komii siir yai napboinmamauiwiyin Filip, siir omaka hiriir yam. Mi siya kam iriiyar nwisso aposel simiir whinap miriiyim mi simiir nwirin mi siyaiirgin. Mi kríma saika ini owou. ⁹Siir yinisim yinugiyinim idigim. Simiirin kamki bi niki onkwonakim. Adi Komii siir naeyiu siya tirkikin simiirin mi sima Adi Komii siir yai aiir asi boinmimaugim, ti yinugiyin idiyim. ¹⁰Kríma ii kasa biri nwokim ti om iirin. Mi profet inkamin Agabas nikiuwiyin, siya nu Judia hirankin nitkin. ¹¹Siya krimiirin nitin mi Pol siir piuwopa saair ini hainaki mi siir iga iinim simiira swoki kogrimdinunam. Mi siya boinki, Adi Komii siir naeyiuin, hiniina boinkikin,

om komii Jerusalem hir nwowim Juda simiir iikamim sima ta piu wopa saair ad iirin, wi hiriinana kogrimdinuwi. Mi sima siirin, wi iki iikamim Juda iikam tani wi simiiram nikropki. Agabas siya hiniina boinkikin ¹²mi kríma ta yaiya saair wakaewinim mi kríma ti inkam nhirim krimaka nwowim, kríma ini Pol siirar boininaeyim, siya wi om komii Jerusalem hiriir kipi swoki amimin. ¹³Mi Pol siya ina ywowarkii boinin mi kima dimusi nounanaei? Mi kariir kwoinin biyie kima nwoaiginiuwi. Mi kariir kwoinin ha naingwowi, sima kariirar kogrimdinuki windi mi kariirar mi isom aoka windi om komii Jerusalem hirin. Dimusi rani, kara krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iir boinmimauiwui. Kara yai min karamaeka, yio dimin komii rani. ¹⁴Mi kríma siirin wi yaeya kwoin pa swoki kisina haigi. Mi kríma ta yai aiirin asi niuguskikim. Mi kríma ina boinim, krimiir dimin tani, kríma Adi Komii siir kwoin iirara napiski.

¹⁵Mi ii nhirim bidi yamkiyim mi kríma digworaekwowim ina diriraerar haiginamim om komii Jerusalem hiriir namim. ¹⁶Mi inkam nhirim naingwo tibmiiyim om komii Sisaria hiranim, sima krimaka warar namkim. Sima krimiirin siir omaka hir whinapyikiugig. Siya ti mhiuuisim whirin Saipras siir hiran inkamkin. Siya bidiniya naingwo tibmiiyim mi kríma siir omaka hir ywo.

**Mi Pol siya om Komii Jerusalem
hiran biiyan iikamim yai
simiir boinmimaugin.**

¹⁷Hiya kríma om komii Jerusalem hiriir nimbiyamim mi iikamim naingwo tibmiiyim sima krimiir kigwinim, ini maingimaiga yowwinim. ¹⁸Mi iigwira Pol siya krimaka yam, inkam komii komiiyim Jems sima iripa mii kwiruwa miriiyim siyiu komii kigriraowiyim,

simiir kignakiyam. ¹⁹Pol siya simiir boingig, nabie kima! Mi siya simiirin haniingin sibgu boinmimauugi, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya tirim siir miya saiir, iki iikam nhirim Juda iikam tani simiir. Pol siya biyan kamim simiir yai wakaewinin mi siya ina yamin simiir omaka aiirim.

²⁰Iiya sima wakae digiyim mi sima ini Adi Komii siir inig iir hainanim. Mi siirin sima boin, nomiyau! Kira wakae! Juda simiir iikamim kasa rani, tausenkim, Adi Komii siirim naingwo tibmiyim. Mi sima ini Moses siir siyu komii iiraramar naingwo tibmiyim mi sima siir napam naingowowi. ²¹Mi kam nhirim sima kiriirin hiniina mi boinki, Pol siya Juda simiir iikam nhirim iki iikamim Juda iikam tani simiir nu nwowim simiir mi boinmimauwi, sima Moses siir siyuin ha boinin siir haiburgigim, kima kimiir yinisisimim simiir mioisim simiir kipi kitiyopnir hai. Mi kima Juda simiir biyan siyu iirar kipi napkripkai. Mi sima hiniina boinkim, ²²krima bidi yinokninkinim kiriirin mi ta kiriir yaiya bidi yama. Mi sima wa ninokninkini kira bidi yitin mi krima kiriirin wi paniina tiri! ²³Mi krima kiriirin pi siyu whirin siir boinmimauwi. Mi kira wi hiriinan siyu iirar tir. Mi ti kam nwiyim ti tir nwowim, sima dimin whirin Juda simiir siyu iir tiram naingowowi. ²⁴Mi kira ti kamim simaka dinkin am. Mi kira simaka nami mi ti Juda simiir siyuin ti kam nwiyim sima tiri mi simaka timi inkin tir, whauriyinan nwowam. Mi kira umirim wara timi haigin simiir kan aiir piiyaowim. Mi iikam whiekakim wa ninokninkini. Mi ta yaiya sima boina kiriir mi saeya hindara niksisaeka kaimwo rani. Mi sima nwoki ninokninkini kira siyu komiini yayim simiirar mi wakae yoknaeikin. ²⁵Mi iikam nhirim Juda

iikamim naingwo tibmiyim krima yokwo bidi win hauugiyim simiiram. Mi ta yokwowa hiniina boinki, kima kigrirao! Mi wraisuim kamim sima hauuwiyim, uruwai siyaowainiyim, kima simiir kipi nae. Mi kima wraisuim nii ara sima nomboru aowiyin siir kipi nae. Mi nhie aiir kipi mi kwiyae mi kima hii kipi nanae. Ti yokwo saiir yayim hiniina boinkim. ²⁶Igwira Pol siya kam nwiyim, simiir yikiunam, op whauim. Mi sima op ha whau digiyim mi sima ina yapninopkainamim Juda simiir omaka Adi Komii, siir inig iir hainanam. Mi sima, simiir boin wakaeki wi paka hiniin iya sae digi, ti siyuin op whauyin! Mi wraisuim sima wi nwonira yapayapa nanag hauugi Adi Komii siirin. Iriig.

Juda sima Pol siirin hirar yonkworimdinuin.

²⁷Mi mhoyiya ii iriiyar kwisaka dig kingiin nwowim mi Juda iikamim nu komii Esia hir nwowim, simar kig Pol siya simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya, saiir nwowi. Mi iikam whiekakim simiir kwoinim sima ini hopswo iu Pol siir nonkworimdinuim. ²⁸Mi sima haniingin kauwok nanaeki. Kima ti Isrelan iikamim, kima krimiir whin diriraerarki. Ti inkamin siya iki omom omom whiekakim simiir kamim siya niisiimauwi. Mi Moses siir siyuin mi Isrelan iikam ikim mi ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya wi siya nanugaugauwi. Mi ti diminin sasa rani. Niingaka. Siya pi iki Grik simiir iikam nhirim simiir wara mi ikmwim apninopkainami, ta Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirin. Mi taka omaka miyik bi nimbiamka. Sima hiniina boinkikim. ²⁹Biya sima kigin ti inkamin Judan inkam tani Trofimasin, siya om Efesas hirankin. Mi siya Pol saikar nwoikin om Komii Jerusalem

hirin. Mi simiir kwoinin ha naingwokim Pol siya nikiunami siirin simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiriirin. Mi ta yaiya asi nimbiyamka. ³⁰Mi om Komii Jerusalem hiran iikam whiekakim sima ini hindira yanaakiyim. Mi iikamim ina iwitnamim mi maeyau kwirua yamwomimiru mi sima Pol siir yankabrinu. Mi sima siirin ini simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir yaba hiriir kiyainaniyam. Mi sima ta omaka saiir ounibim ina kwaiginimokounamim.

³¹Mi sima Pol siir nisom aokiyam tirkim mi yaiya ti kamim yaii niniiyim simiir bii nwowiyin ofisa inkamin siir hiriir yimbiyam. Sima hiniina boinkim, iikam whiekakim om komii Jerusalem hiranin ini hinda yanaakiyim. ³²Mi siya bi kimiminkin kam nhirim yaii niniiyim mi simiir biyan ieya, simiir yikiunam mi ina iwitnaniyamim iikam hoimgakim simiirim. Mi iya sima kamim yaii niniiyim mi simiir biyan kamim simiir kigwinim mi sima Pol siir bi swoki tiokim, ina yuguskiyin. ³³Mi kamim yaii niniiyim simiir biyan inkamin ofisa siya ina yamin Pol siir kingiin mi ina yonkworinuwin siir. Mi kamim yaii niiniyim simiir boinki, sima siirin wiewinsopo whisa kogrimdinu. Mi siya ina sriiyin simiirin mi ti inkamin siya yipikin? Mi siya dimu tirkin? ³⁴Iikam isid komiiyin hirar nwokim mi nhirim yaeya yai gwir kauwok boinki mi nhirim yaeya yai gwir. Mi sima yai prasae bi ninkiniugim. Mi biyan inkamin siya yai mwowa saiir sibgu wakaeyok rani. Mi siya ina boinkiyin, kima kamim yaii niniiyim simiir omaka hir tini whinapyikiugig siirin. ³⁵Sima Pol siir hainamim mi sima siirin ta omaka saiir ninmiga ini kikinuuu. Mi iikam isid komiiyin sima kigin, sima minam nitkim Pol siir nisom aokiyam. Mi siya kamim yaii niiniyim simiir waeyao yid-

wokainam mi sima ina yamim. ³⁶Iikam isid komiiyin simiir mhoiia yam. Mi sima ina kauwok boinamim, siirin disom aoki. Iriig.

**Pol siya Juda iikamim simiir
boinmimauugin biiki bii
naingwo tibmiiya saiir**

³⁷Mi kamim yaii niniiyim sima Pol siir nikiunamim naingwokim simiir omaka. Mi Pol siya boin simiir biyan ofisa inkam iir mi kara yai gwira kirir piki boinmauu? Mi simiir biyan ofisa inkam ieya boin mi kira Grik simiir yai airin ha boinikin? ³⁸Kariir kwoinin ha naingwokin aingwo kira ti nu Isipan inkamin siya niuwi. Biya inkam komii komii gavman simaka yaii kira niniigin. Mi kira ti inkamin 4,000 kamim yaii niniiyim simiir nikiunamin nu siiyin ap hiriir mi kira ti inkamin siya? ³⁹Mi Pol siya boin. Niingaka. Kara Juda inkamin nu komii Silisia hiranin siya. Mi kariir omisimin Tasaskin mi kara ti omin siir hirankin. Mi kariir omin siya inigakairgin. Ina wakaeyin? Kara iki iikamim yai simiir pini boinmimauuu. ⁴⁰Mi biyan inkamin siya ini wadieya ywokiin. Mi Pol siya ti nin iirar ywokwokaigi mi siir iina ina yinkiyiniyinainama koua hiriir, iikam whiekakim simiir whwonkam idar. Mi ti iikam whiekakim yai ina yinkin tankiyim. Mi Pol siya simiirin Hibru simiir yai air boinki. Iriig.

22 Pol siya ina boinin, kima ti yaowae adim, kima wakae! Kara kimiir yai yamdi pi hiniina nowarki boini tariinanin. ²Mi simar wakaeki, Pol siya Hibru simiir yaigina saiir boinki mi sima yai ina tankiyim yai bi sisimiminkim. Mi Pol siya ina boinin.

³Kara Juda inkamkin, apu kariira, kariirin om Tasas hir naokainaka, ti nu komiiyin Silisia siir hir. Mi hirin kara yinisim sapisapar haiburgigin.

Mi kara om komii Jerusalem tir nae mwrii okwonamkin. Inkamin kariir niisiimauuwim, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir siyusae siyusae imiir yio Gamelielkin. Mi kara kirie asi nwokin, Adi Komii siir siyiu iir napamin. Wa kirie kima mi haiya mi hiriinan saeyarga. ⁴Kara diriraerarbumbugin iikamim naingwo tibmiiyim simiirin, ta kara naingwo tibmiiya saiir hiriinan. Iikam whiekakim kara simiir nisomsom aokaowima naingwokin. Mi kara simiirin pi weyin sopni mi kogrimdinu hainami, omaka hiuyokiyokaiya pi saiir hir mini kiyitkaigaigigi. ⁵Mi prismi yaowae adin mi inkam adiyaowaeiyim siyiu komii kigriraowiyim, sima bidi kigninokninkinim kariirin. Mi yayim wi sima boinmimauuwi. Yokwowa sima win hauugika kariirin Juda simiir iikam isid komiiyin om Damaskas hir nwowim siirim mi kara ina yapamin om Damaskas hiriir iikamim naingwo tibmiiyim ti om iir nwowim simiir udrimdinu haiyam mi simiirin om komii Jerusalem tiriir nikiunaniyam naingwokin. Mi sima hik nwoki haiyim, siyiu biyeyim sim tirim simiirsiiyin. Iriig.

Hiya Pol siya naingwo tibmiiya mi siya saiir boinmimauugin.

⁶Mi iiya kara napyokiyokiiyama siyiuin om Damaskasa namiyin hiriir mi om Damaskas kingiin hirin, nabie bopwo hir ywowam. Mi bi kimiminkikin, pae komiiya ninomor kou hiranki nitkiya ini kariiramar hiririu naiiniya. ⁷Mi kara nu ha namikiiyuun mi kara wakaeki inkam nwirin siir yayia kariir boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi tirbumbu haiginiuwi. ⁸Mi kara siir yai yamdi ina yowarkii boinin, Adi Komii kira yipikin? Mi siya kariirin ina boinin, kara Jisisin

om Nasaret hiranin siya. Kira kariir tirbumbu haiginiuwi. ⁹Kamim sima kanaka nwowim sima ina kigim paeya niuyakiya. Mi inkamin yai kanaka boinaiyin sima siir yai bi wakaekim kanakana wakaekin siir yayim. ¹⁰Mi kara boinki, Biiyan Inkam Komii kara pi dimu tiri? Mi siya ina boinki kariirin, kira dinsiin apnam om Damaskas hiriir. Mi tiki om iirin inkam nwirin wi siya nikiunamauuwini mii whiekakim kara nimbinim kiriirim. ¹¹Mi ta paeya saeya prasae bi niuyakika mi kara dimin taeminim bi nanaokigimokikim. Mi kamim kanaka nwowim, sima kariir iina aiir asi nonkwokim. Mi kariirin ina yinkikwona apnamim om Damaskasa hiriir.

¹²Mi inkam nwirin hirar nwokin ti inkamin siir inigin Ananaiskin. Ti inkamin siyargin siyiu komiini sibgu apiyin. Mi Juda iikam whiekakim om Damaskas hir nwowim sima siirin hiniina boinkikim, ti inkamin inkam miyikin. ¹³Mi siya kariir kingiina yamikwoni mi siya kariirin ina boinin, nomiiyau Solti! Kiriir nhwona ha kaowirirki. Mi ta iiya kariir nhwona ina kigomokiyin mi kara dimin taeminim ina kigirkakiyim. Mi Ananais siirin ini wara yinkin kigiyin. ¹⁴Mi siya kariirin ina boinmimauun, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir Adi Komiiyin bidi yimbinin kiriirin. Kira siir kwoin iirin wa ninokninkini mi kira ti inkamin siya nimbinkiyin siirin wa kigi mi siyar boiniyim yayim kira wa mi wakaeki. ¹⁵Kira siir yayia wi saiir boinmimauuwi iikam whiekakim simiir, ti digworaekwuwim kira kigim mi kira wakaeyim. ¹⁶Mi kira dimuim swoki owi? Kiriir kwoinin op baptaisim daingwoki. Mi Jisis siir inig iiram kauwoki mi siya wi kiriir digworaekwo biyie imiir nwoki haiyoprimdiyumiigi. Iriig.

Adi Komii siya nikropkikin Pol siirin iki iikamim Juda iikam tani simiiram.

¹⁷ Mi mhoiyya iya kara ti om komii Jerusalem tiriir swoki ita mi kara Juda simiir omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hir sriiyin Adi Komii siirimin mi kara digworaekwowim nhwon whinkigmimikin. ¹⁸ Mi kara krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir kig. Mi siya kariirin hiniina boinki, ini wakaeyin kira! Kira wi kipi kimimin wi om komiiyin Jerusalem siir haiburgig mi ha dam. Mi kira kariir yai aiirin ti om iir boinmimauwi mi sima wi wakaeyokna rani, ta yai aiirin. ¹⁹ Mi kara ina boinin, Biyan Inkam Komii, sima bidi yinokninkinim biya kara omaka whiekakim yai nidwokai wakaeyim, simiira namkin. Mi kariir siyiun iikamim kiriirim naingwo tibmiiyim simiirin omaka hiran ninkinikou tiokin. ²⁰ Mi biya sima Stiven siir yisomaoki. Siya kariir yai boinmimauuan inkamkin. Ta iya kara simaka kingiin warar ninkin okin. Mi kariir kwoinin hiriyyar mi naingwo ti hiriinan siyiun wadieyairgin. Mi kamim siir nisomaowim mi simiir yiuis minim kara simiir kigriraokim. Kariir siyiun hiniingin. Iikamim naingwo tibmiiyim pi simiir nipimpari. ²¹ Adi Komii siya kariir boinkikin, kira dam! Mi kariirin wi kara nikropki aru maeyaua, ta yaiwin kibiya inkam nhirim Juda iikam tani simiir boinmimauam. Pol siya hiniina boinkikin.

²² Mi Juda iikam whiekakim sima ta yaiya Pol siya boina, saiir yikidugi. Mi sima ina kauwok boinkiyim siirin, disomaoki! Ti hiriinan inkamin siya omwai kipi waiya. Niingaka. ²³ Mi sima io prasae bi nwokim. Mi sima asi priikauwok priikauwokim. Mi simiir

yiuis minim ina yisim mi ina yonkwo whriwidamim. Mi nu whrinanin ina yop kabitkiyin koua hiriir. ²⁴ Mi kamim yai niniiyim simiir biyanin siya simiir boinki, Pol siirin dinkikwona apnam yai niniiyim simiir omaka hiriir mi siirin kima dipimpar. Mi siirin yaimwokiyaimgwowa saiirim srii. Kima wi nwoki sibgu inokninkinim iki iikamim sima siirimin hiniin dimusi kauwok boinkim? ²⁵ Mi sima Pol siirin idni kogrinu okwo sima tioam idgiuni. Kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin ini Pol siir kingiina ywokwowin. Mi Pol siya hiniina boinki siirin, inkam komiiyin yai wakaeyin siya kariirin hiniina bi boinkikin, kara dimin whir bidi tirbuin. Niingaka. An kara om komii Rom hiran inkamkin mi kima kariir kipi tio. ²⁶ Bi nwowiyin inkamin ta hiriinan yai aiir wakaeyin mi siya biyan inkamin kamim yai niniiyim simiir kigriraowiyin, siir ini boinmauuu. Kira paniin tirim naingwowi? Ti inkamin siya om komii Rom hirana inkamkin. ²⁷ Mi simiir biyan inkamin ina yitin Pol siirim. Mi siir ini boini, kira kariir boinmauu, kira om komii Rom hiran inkamkin, aniya? Pol siya ina boinin, ihi! Kara om komii Rom hirana inkamkin. ²⁸ Mi simiir biyan inkamin siya ina boin. Mi kara umir prasae bi saingin mi kara ini om komii Rom hiran inkam ywowin mi Pol siya boin, an kara, niingaka. Kariir adin siya om komii Rom tiranaingrin mi an kara iriipa hiriinan Rom tiran inkam asi mi owi. ²⁹ Mi kamim yai niniiyim saika kingiin nokwowim, siir tioam, sima bi kimiminkim, sima ina yagimgigiium. Mi simiir biyan inkamin siir kwoinin ha naingwokin Pol siya om komii Rom hiran inkamki niuwi mi siya asi nikidugin. Mi kara wara asi nidigin.

**Pol siya inkam komiiyin
yai wakaeyin siir
whwonkam ida nokwokin**

³⁰Mi simiir biiyan inkamin siya ta yai aiir sibgu wakaeyam naingwowi. Ti Juda iikamim simiir tirim, Pol saika dimu diminkin? Mi siya ii gwira ina hakiyin wiewin sopin siir ninirkaiyin. Mi yaiya ina yikiukiya prismi yaowae adim mi Judami kamim siyiu komii ninokninkiniyim simiirim, sima nitim, iripa yai nidwo boinim. Mi siya Pol siir yikiunaini nua tiriir mi sima siirin ina yikiunamim simiir whwonkam ida nokwoam.

**Pol siya Judami kamim siyiu
komii ninokninkiniyim yai
simiir boinmimaugin**

23 Pol siya kamim siyiu komii ninokninkinim simiir simiira kaonanaeyin mi siya ina boinkiyin. Ti nomiiyauim! Kariir siyiuin Adi Komii siir whwonkam ida kara dimin whir bi tirbugin. Kariir kwoinin ini wadieki wadieya ywowin, dimin whirki bi tirbugin kariir napririr aiirin mi ini tariinanar yadigniyin. ²Mi prismi yaowae adin Ananias nikiuwiyin siya kamim siir kingiin nokwoim simiir boinki sima siir yai aiir niripugiyim. ³Mi Pol siya siir boinki, Adi Komii krimiir Wanin siya wi kiriir tiowi, kira tioa kariir mi sair hiriinan. Mi iikamim sima ha naingwokim, kira inkam wadieki niuwi mi kiriir kwoinin ini biyeki biye ywowin. Kira ti tir nidwowin mi kira kariir hidam tirkin siyiu komii iirin. Kirairgin siyiu komii iir sibgu ap karamae nwowiyin. fiya kira boina, simiirin kariir tioam. ⁴Mi kamim Pol saika kingiin nokwoim sima boin mi kira tari Adi Komii siir biiyan prisin siir nigbumbuwi, aniya? ⁵Pol siya boinki, ti nomiiyauim! Kara

bi ninokninkinkin, siya Adi Komii siir biiyan priskin piyasi owin? Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hiniina boinkika, kira kimiir biiyan inkamin siir kipi nigbumbu.

⁶Pol siya ina ninokninkinin, kam nhirim siyiu komii ninokninkiniyim simiirin. Mi nhirim Farisimi siyiuin siir napikim. Mi nhirim Sadyusimi siyiuin si napikim. Mi siya siyiu komii kigriraowiyim simiiramim hiniina kauwok boinki, kima ti nomiiyauim an kara Farisimi inkamkin. Mi kariir adin, iripi hiriinan Farisi inkamkin. Kara ha naingwowi iikamim naokaowim sima wa swoki insiin idwodwowi ie hirankin. Mi kara bidi boinkiya ta yaiya mi ti hiriinan siyiuin kima yaigak kariir asi nwokim. ⁷Mi siya ta yai aiir boinkiyin mi ti isid whiso Farisi Sadyusi sima io ina yinwo anwowim mi sima ina yinkibirnakiyim. ⁸Mi Sadyusiyam kamim sima boin, inkamin wi ie anki swoki insiin idwo rani. Niingaka. Mi Adi Komii siir paekwosim karamaeka mi siir piugana iriipi hiriinan. Niingaka. Mi Farisiyam kamim sima ti digworaekwowim simiirin ini kaimwowa ywowim. ⁹Mi sima yai komii asi kauwoknaekim. Mi kam nhirim siyiu komii niisiisimauuwiyim, sima Farisi simiir isidin siir hirankim. Mi sima ini yai kirie airar yinsiin okwo boinkiyim. Krime ti inkamin siirin siyiu whir bi kigin. Mi tari naeyiugin nasi boinaigin saikain iyie tari Adi Komii siir paekwosimin siya nasi boinaikin, aniya?

¹⁰Simiir iowa ini komiyya ywokiya. Mi yaii ninii kamim simiir biiyan inkamin siya ini nididkakar ywokiya, ti isid whiso sowiirsiyin. Pol siirin wi sima pi nonkwobumbu ninkin haiginiuwisi. Mi siya kamim yaii niniyim simiir asi boinkikin, kima diunam! Mi Pol siir donkworinu naowid mi siirin kimiir omaka hiriir dikiunam. ¹¹Mi iigwir niyyaka krimiir Biiyan Inkam Komiiyin

Jisis siya wi Pol siir kingiina nokwokaowi. Mi siya boin, kira kipi nidid! Biya kariir yaiya kira boinmimauugin om komii Jerusalem hirin mi kira kariir yaiya om komii Rom hirin wi hiriyyar swoki boinmimauwi. Adi Komii siya hiniina boinkin. Iriig.

Judan kamim sima Pol siir nisom aowam boin tibmiikikaigim

¹²Mi nugakin Judan kamim sima maeyau gwuruwa ywoyakwok, yai kitibmii boinam. Sima boin, kibie idwai! Krima wi naemin nae rani mi wi op mi kwiyae rani. Mi iya krima pol siir nisomaoki mi wi ha nae. ¹³Judan Kamim ta yai aiir nimbintibmiikimayim kam nwis nanairgim. ¹⁴Mi sima biyyan prisim mi inkam adi yaowaeyim siyu komii kigriraowiyim simiiram yam. Mi sima boin krima bidi yimbini tibmii kimayim. Krima wi naemin niki ningugu ae rani. Krima iya Pol siir nisom aowi mi krima nae minim wa naei. ¹⁵Kima mi kamim siyu komii kigriraowi ikim, kima inkam komiyyin om komii Rom hir nwowin siirim dikugi. Mi siirin pi hiniina boin Pol siirin siya wikiu naiini tiriir. Mi krima siir yaimwoki yaimwowa krima niki wakaeyam mini. Mi iya Pol siya kimiiram napnani mi krima wi siiram naguprakai wini siyu hir, siir nisom aowam.

¹⁶Mi siir yokmana saiir yinisim yinkamiyyin siyar wakaemimik ta yai aiirin, Pol siir nisom aowinam boina mi siya asi namkin kamim irim haiiyim simiir omaka. Mi siya ina yapninopkai boinmauu siir papiyeyin Pol siirin. ¹⁷Mi Pol siya kamim irim haiiyim simiir biyyan inkamin siir yikuuna mi ina boinin, ti whranisim iirin dikunam yaii niniyim kamim simiir bilki biyyan inkam iirim. Siya yaigakin, siya saika boinin mini. ¹⁸Mi biyyan inkamin siya siirin ina yikunamin bilki

biyyan inkam iirim. Mi siya boin, Polin inkamin sima hiugripkiikikaiyin siya boinkikin kariirin ti whranisimin siir nikiunaniyim kiriirim. Siya yaiya kwira nwowi mi siya kiriir boinmauwim naingwowi. ¹⁹Mi bilki biyyan inkamin siir iin aiir yinkwoki mi siirin ina yikunamin maeyaua inkam karamaeya saiir. Mi siya srii, kira kariirin pi paka hiniin yaiya saiir boinmauwu? ²⁰Mi whranisim ieya boinki, Judan kamim sima yai bidi yomboin tibmiikimayim kiriir sriiyim, waka kira Pol siir wikiunaiini kam whiekakim siyu komii ninokninkiniyim simiirim mi sima wi siir niksisa. Mi sima siirin haniingi sriisasae ta yaiya saiir yaimwoki yaimwo aiirimin. ²¹Mi kira simiir yai aiir kipi wakaeyokna. Mi simiir inkam nhirim kamnwisnanairgim. Mi sima ina boinin, krima wi nae minim mi mi ae rani mi op minim mi mi kwiyae rani. Mi iya krima Pol siir nisomaowi, wi saiirar nadigiwi. Mi tariinanin sima ini siyu nwokwokinim siirim. Sima krimiiramin minam nwokwokini, kiriir kwoinin wadie nwowi mi kira Pol siir dikropki. ²²Mi bilki biyyan inkamin siya ti whranisimin siir boin ta yaiya kira niki boinmauu kariir mi kira wi inkam nwir kipi boinmauu mimin. Mi siya siirin ina yikropkiyin. Iriig

Kamim irim haiiyim simiir bilki biyyan inkamin siya yikropki Pol siirin inkamin Filiks nikiuwiyyin omom omom nhirim sim kigriraowiyin siirim.

²³Mi bilki biyyan inkamin yaii niniyim simiir bii nwowiywo inkam nwis, sowiirim yikuugi. Mi ina boinkiyin kowa kam kamair nwoim iuurim 70 hosim simiir idwo nidwo ikim mi yaii niniyim kam kamair iuurim 200 sima warar. Mi kima tapaiirin pi iriyyar kwii min haiburgig mipi om komii Sis-

aria hiriir damwii niiyar. ²⁴ Kima hosin ira timi inkin haii Pol siya nidwo namim. Mi krima siirin inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyim Filiks mi siirim dikiunam. ²⁵ Mi biiki biiyan inkamin yokwowa kwira win hauugi Filiks siirim. Ta yokwowa hiniina boinki,

²⁶ kara Klodias Lisiaskin, ta yokwowa kara win hauugika biiyan inkamin omom omom nhirim sim kigriraowiyin Filiks kiriirim. Nabie! ²⁷ Mi ti inkam iirin Judan kamim sima yonkworinu mi siirin sima pi yisomaowin mi kara siirin bidi wakaeyin siya om komii Roman inkamkin. Kara mi kamim yaii niniyim, krima simiir hiriir yimbiyam mi siirin simiir iin hirankar yikiunaki.

²⁸ Kara ta yaiya sima priiboin hiuriyuua ti inkam iir, kara saair yaimwo iir ninokninkinim mini. Mi kara simiir kamim siyu ninokninkiniyim kausil simiirim yikiunam. ²⁹ Mi kara simiir asi sriigin. Mi kariirin sima boinmauugi yai nhirim simiir siyuniyim. Mi ta yaiya sima siir boiniuhiuriyugi. Mi Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin, siir nisom aowamin mi siir hiugripiikiikaiyim. Niingaka. ³⁰ Mi yaiya ini kariirima yimbiniya. Tariinanin sima yaiya kwira boinmprio kimai ti inkam iir nisom aowam. Mi kara bi kimiminkikin, siirin ina yikropkiyin kiriirim. Kara kamim yai siir priiboin hiuriyuim simiir boinki, sima kiriir whwonkam ida wa mi okwo boini piki hiniin diminkin ti inkamin siya tirin. Siir yayiim hiniina win boinkikin.

³¹ Mi Kamim yaii niniyim sima ini siir yaiya mi wakaeyoknam. Mi Pol siirin ina yikiunamim, om komii Antipatris hiriir niiyakar yamwii. ³² Iiya ha pirkinkiyakwoka mi kamim yaii niniyim ini simiir omaka hiriirar swoki amim. Mi kamim hos idwo nidwonamim sima sima whinam Pol siirin om komii Sisaria hiriirin. ³³ Kamim hos idwo nidwonamim

ina yimbiyamim om komii Sisaria hiriir. Mi sima yokwowa ina ini hauu iuwa ti inkamin, omom omom kigriraowiyin siir. Mi sima Pol siirin siir, whwonkam ida yokmwın okwo. ³⁴ Mi siya ta yokwo aiir mwainin mi siya Pol siir srii, kira piki hiniin nu komii siir nwowikin? Mi Pol siya boinki, kara nu komii Sallisia ankin. ³⁵ Mi inkamin omom omom kigriraowiyin siya boinki, iya kamim yai kiriir priiboin hiuriyuim sima nimbini mi kara pi kiriir yai aiir wakae. Mi siya simiir boinki, sima Pol siir nikiunamin omaka komiia biiyan inkamin Herot siya miriia saairim mi wi kam nhirkim nwoke waikaowim. Iriig.

Juda simiir biiyan iikamim sima Pol siir boinwokiopnatkaigi.

24 Mhoiia iiyim iriyara yamki mi biiyan prisin Ananias mi inkam adiyaowaeyim siyu komii kigriraowiyim sima ina yapiniyim. Mi inkam nwirin siir inigin Tetalaskin, siya simaka wara yinkin apini. Tiki inkamin siya siyu komiini siyu bidi yinokninkin digin. Mi sima inkamin Filiks nikiuwiyin omom omom kigriraowiyin, siir boinmauu ta sima niniinansaowa Pol saika. ² Inkamin omom omom kigriraowiyin siya Pol siirim yikiuna. Mi siya ha namin mi Tetalas siya yayiim ini siir boinhiuriyu bwakainamin. Siya ina boinin, inkam komii Filiks! Kira sibgu kigriraokin krimiirin mi krima wadie asi nidwowi mi krima yaii min bi niniigim. Kiriir kwoin miyikin krimiirin wadie siya whinwohaiginiukin. ³ Mi bwan bwanim hinda tinda dimin whirkin bi tirkin. Krimiir kwoinin ti hiriinanin krima kiriir boin wadieki. ⁴ Mi kiriirin kara wi ii priei nikidu o rani. Mi kara kiriir sriiyim naingwowi, kira kariir yaimirsima saair wakaeyim, pi kara boini. ⁵ Krima ti inkamin Pol siir bidi

yinokninkinim siya inkam paii rani. Mi io biyyin pi siya nrowi. Mi omom omomim siya namiyim mi siya pi Judan iikamim simiir nigbumbuwami. Mi sima asi nanaakikim tiki inkamin siya om Nasaret hiran isidin siir biyyan inkamkin. ⁶Siya Adi Komii siir omaka saair diriraerarbumbuwim kinankiugin mi krima siir asi nonkworinugim. Mi krima siirin, wi krimiir siyiu komii iirsi nrowi yaigak. ⁷Mi yaii ninii kamim simiir biiki biyyan inkamin Lisias siya ina yitin. Mi siya ini igaokaka yowwin. Mi siya siirin ini krimiir iin tiranka yispakii hainamin. ⁸Mi Lisias siya boin, kamim Pol siir boinwokiyoipnatkaiyim sima wi kariir whwonkam ida nimbini. Mi wi kira srii ti inkam iirin. Mi kira wi siir yaiga yaiya saairar wakae, ti dimin taemin whiekakim krima boinuriyiuwim siir, kaimwowaigim. Tetalas siya hiniina boinkin. ⁹Mi Juda iikamim yim iriipa hiriinan siir mi whinwo mi sima yai Pol siirara boinhiuriyiu. Sima ina boinkiyim, ti yai whiekakim yaimwowaigim. Iriig.

Pol siir yaiyim inkam Komii Filiks siir boinmauugin.

¹⁰Mi ti inkam komiiyin siir ina ina kinmauugiya, siya pi ninsiin okwokiylim. Mi Pol siya siir yai yamdi ina yowarkii boinin, kara bidi yinokninkinin, biewi kasa rani, kira ti iikamim simiir kigriraowim. Ta yaiya kara kiriir yai yamdi nowarki boina, kariir kwoinin ini wadieya ywokiylim. ¹¹Kira simiir srii, kira ti hiriinan yaiyim wi simiirar swoki wakae. Mi iiyim iuur kwisa yamki, kara om komii Jerusalem hiriir namim mi Adi Komii siir inig iir hainaniuin. ¹²Mi sima kariirin ha bi kigim, Adi Komii siir omaka kara inkam nwiraka yaii bi niniinansaokin. Mi simiir omaka yai nidwokai wakaei aka mi kimiir om komii hirin. Niingaka. ¹³Taka yaiya

tapa sima boinhiuriyiuwa mi saeya. Mi sima kariirin wi yaimwoni boin tani. Mi sima wi kariir boinwokiyoipnatkaini siyiuam whaowaei. ¹⁴Mi kara ta yai kwira pi kiriir boinmauuwi, kariir kwoinin Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwowyin ini krimiir brougae wanwiyayim simiir kwoin hiriinanar swoki owin. Mi kara Jisis siir siyiu iir sibgu apkin. Mi sima boin, ti siyiuin pi niksisaei, kaimwo rani. Mi kara yai whiekakim siyiu komiiyin Moses siya hauugiyin simiirim naingwo tibmii. Mi kara Adi Komii siir yaiyim profet kamim sima winkiyim biya, simiiram wara ninkin aingwo tibmii. ¹⁵Mi kara ina naingwo tibmiiyin. Mi kara Adi Komii siirima nwokwokini siya iikamim naonamim, simiir hidnin-siin idwowim. Mi iikam miyik ikim mi iikam biyie ikim. Mi sima iriipa hiriinan, ina ninokninkinim tiriiginin. ¹⁶Kariir kwoinin iinokiinokin kirieya nwowikin, dimin biyie tərbumbusi. Mi Adi Komii siir whwonkam ida mi iikam whiekakim simiir whwonkam ida warar. ¹⁷Mi kara biewi nhirim om nhirim simiirar mi okin. Mi mhoyiya kara ina swoki itin om komii Jerusalem tiriir. Mi kara umir digworaekwowim iki iikamim whaowaeyim simiirim hainanikin. Mi kara nae nhirim ina mini inkin iimi-yaegikim Adi Komii siirim. ¹⁸Mi kara hiriinan siyiu iir tirkin, Adi Komii siir omaka saairin. Mi sima ini kariirar kigim siyiuin op sibgu whau aeyin, kara tirin. Mi iikamim kanaka nwowim hoimgak rani. Mi inkam nhirkim yai bi sisikikim. Niingaka. ¹⁹Mi Judan inkam nhirim nu komii Esia hiranki nitim, sima tir warar ninkin okim mi sima ti kamim kanaka yaigakin niuwi mi sima ha wit, kiriir whwonkam ida wini okwo boini, ta yaiya. Mi ti hiriinan siyiuin yio wadie ieya mi sima bi nitmiminkim. ²⁰Mi hiriinanki niuwi mi sima ti kamim diminin

kara tirbuin sima kigin pi siir boin-mauu kiriirin, iya kara kaunsil kamim siyu komii kigriraowiyim simiir wh-wonkam ida nokwo boina. ²¹ Mi tari yai kwiruwairga biiya kara simiir boina? Mi kara hiniina boinkin iikam whiekakim naonamim mhoyiya sima wa swoki in-siin idwowi mi ta yaiya yai biyieka, aniya? Mi wi simar swoki boinim? Pol siya hiniina boinkin.

²² Filiks siya bidi yinokninkin digin iikamim naingwo tibmiyim simiir siyuim, sima tiriyyim. Mi siya Juda iikamim simiirin asi boinmauugin, sima Lisias siirim nwokwokinim. Mi ta simiir yaiya wi siyar hidi. ²³ Mi siya bii nwowiyin kepten inkamin siir boinki, siya Pol siirin omaka mii biyie miriyya hiuyokiyokaiya saiir nokmwim apninopkaigiyim. Mi kira siirin hirii kipi nikidu okripkai. Mi kira iki siir nomiiyau imiirin kipi nikidu, siirin dimin taemin hauusiyin. Iriig.

**Filiks siya Pol siirin omaka
hiuyokiyokai aiirin biewiyo
whisa hiugripkiikikai.**

²⁴ Hi nhirim bidi yamkiyim mi Filiks siya siir wiga Drusila saika yit. Mi saeya Judan isidin siir hiran wiga. Mi siya Pol siir yikiuna siir yai aiir wakaeyam, iikamim Jisis Kraiss siirim naingwo tib-miiyim simiir. ²⁵ Mi Pol siya ti siyu miyyikni napiyim siyuim simiir boin-mimauugin. Mi siyuin digiumi haimri-iyiugigi ikin. Mi mhoyiya Adi Komii siya wi iikamim simiir hidi. Pol siya hiniina boinkin. Mi Filiks siya ina yididgiyin. Mi siya boinki, kira ha dam! Mi mhoyiya kara igaki niuwi, wi kapi nikiugi kiri-irim. ²⁶ Mi Filiks siya dimin whirin si-irim nwowi, siir kwoinin ha naingwokin Pol siya umir nhirim pi kariir hauwi. Mi inokiiinokin siya siir asi nikiiunakin yai saika boinaiyim.

²⁷ Mi Filiks siya Juda iikamim simiirim hiirugun mi sima siiram nwoki aingwowim mi siya Pol siirin omaka hiuyokiyokaiya saiir asi kigninkin okaigin. Mi mhoyiya biewi whiso digiyo mi Festas siya Filiks siir mii aiir kwainaowid. Iriig.

**Pol siya Sisa siir yikiuna siir
yai aiir wakaeyim.**

25 Festas siya bidi yitin nu komii Sisaria hiriirin. Mi siya iiyim kwoimuar ywowak. Mi siya ina yamin om Jerusalem hiriir. ² Mi biiyan prisim mi Judami inkam komii komii ikim, sima ina yamim mi sima yai Pol siir boiniuriyu. Mi siya simiirsiyin minsi nikripkikin, sima Festas siir boinainanaekim. Mi sima hiniina boinkin, ³ kira krimiirin hindara whindiriraerar haiginiu. Mi kira Pol siirin om komii Jerusalema tiriir dikropki. Mi sima hiriinanam mini siirin, siyu hir niso-maowinim. ⁴ Mi Festas siya ina yowarkii boinin, Pol siirin om komii Sisaria hir hiugripkiikikaiyin, iya ini kingiina nwowa, kara wi kapi swoki ami ti om iir. ⁵ Mi kimiir inkam komii komiiyim sima wi kanaka winkin it. Mi ti inkamin siya dimin whir tirbuwi mi wi kima nwoki hid boinin.

⁶ Festas siya Juda kamim simaka nwowim iiyim iriyyar kwoim iur-nankim. Mi siya om komii Sisaria hiriir yam. Mi igwira siya omaka yai boiniya saiir hir ini owou. Mi siya ina boinkiyin, Pol siirin omaka hiuyokiyokaiya saiir hirankin wikiunanini. ⁷ Mi Pol siya bidi yimbiniyin. Mi Judan iikamim sima om komii Jerusalem siir haiburgig mi ina yapiniyim. Mi sima siir kingiina yamik-woni mi yai bibiyeyim sima Festas siir boinmimauu ti dimin biyie whiekakim Pol siya tirim simiir. Mi sima siirin whisariyya priiboin hiuriyugim. Siirin inkam nwrkin bi kigin dimin biye

siya tirin. ⁸Mi Pol siya Festas siirin hiniina yowarkii boinki, kara dimin whir bi swoki tirbusrankin, Judan iikamim simiir siyiu komii iirin. Mi kara simiir Adi Komii siir omaka saiirin dimin whir bi tirbugin mi simiir inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin siirin iriipa hiriinan. Niingaka. ⁹Mi Festas siya Judan iikamim simiirim hiiram minkin. Mi siya Pol siir boinki, kira om komii Jerusalema hiriir namim, wi wadieyar mi owi, aniya? Mi hiriinanki niuwi mi ta kiriir yaiya kara saiirin wi om komii iir wakaemimiki. ¹⁰Mi Pol siya boin, ta omaka yai boiniya kara nwowa mi inkam komiiyin Sisa om komii Rom hiranin mi siya kigriraowiya mi kara Rom tirana inkamkin, ta omaka saeyairga kariir yai wakaeya. Kira bidi yinokninkin kiinin, kara Juda iikamim simiir dimin whir bi tirbugin. Niingaka. ¹¹Mi kara simiir siyiu nikripkiswo mi an kara wi pi yaowin, ya yai karamaeka. Sima wira wi isid whirni napwouni mi kariirin wi sima nisomaowi. Mi ta yaiya sima boiniuriyiuwa kariir saeya kaimwo karamaeki niuwi mi kara wi simiir omaka yai wakaeya wi saiir namtani. Niingaka. Kara inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin saika boinam naingwowi. Kara Rom hiran inkamkin. ¹²Mi biyyin Festas siya siir kam kintidnanim simaka iki boin. Mi siya boin mi kira inkam komiiyin Sisa nikiuwiyin, siirim nikiu-nam minkin mi pi siya niki wakaeyim kiriir yai aiirin. Mi kira ha dam siirim! Iriig.

**Festas siya Agripa siir srii ta
Pol siir hik aiirimin.**

¹³Ii nhirim bidi yamkiyim mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin Agripa mi siir wiga Benaisi saeya sowa om komii Sis-aria tiriir nitko, Festas siir nankabma-mair boinkaeyami. Akamie! ¹⁴Sowa ii kasaka bi nwoko mi Festas siya boinmi-mauugi Pol siir hik imiirin. Siya hiniina

boinkin, inkam nwirin tiranin ini tir hiugripkiikikaiyin Filiks siya hiugrip-kiikikaigigin mi siya ina yamin. ¹⁵Biiya kara om komii Jerusalem hir nwowa mi Judami biyan pris ikim mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowi ikim, sima kariiram nitkim. Pol siya simiir siyiu imiir tirbugin. Mi Judan iikamim sima kariir nini sriinikim Pol siirin sima nisomaowam. ¹⁶Mi kara simiir yai aka hiniina yowarkii boinki, om komii Rom krimiir iikamim krimiir siyiun hiniin tani, inkamin yai wakae boin karamae nwowiyin siirin whisarii bi nisomaowikin. Mi inkamin iki yagakin bii pi siya nokwowi, kamim yai siir boin hiuriyiuwim simiir wh-wonkam idan. Mi krimiir ii haimiyya siirim tiki oki, siir yaiyim sima boin hiuriyiuwim simiir mi boinim.

¹⁷Mi sima kariiram nitkim mi kara bi kimiminkin, ini omaka yai boiniya saiir yamidwokaiyiun. Mi kara kamim yaii niniyim simiir boinki kima Pol siir wonkwonani. ¹⁸Mi kamim yai siir boinhiuriyiuwim sima ina yinsiin ok-wokiyim. Mi kariir kwoinin ha naing-wokin, sima Pol siir boinhiuriyugi ti dimin biyie whiekakim siya simiirsi naowi. Mi sima hiriinan yaiyim simiir bi nokwo boinkim. Niingaka. ¹⁹Mi sima wou nikwo aeni siyiun saiirsi ninkin-wamwarkii boinkim. Mi ti inkam nwirin naonamin Jisiskin. Pol siya ina swoki boinin, siya bidi yinsiin idwowin. Mi sima siirin warar mi inkinwamwarkii boinkim. ²⁰Mi kara ina boinin, ta yaiya saiir yai mwo aiir ninokninkinam naing-wowi. Mi kara siir wani siyiun siir bi ninokninkinkin mi kara wi dig nwo rani. Mi kara Pol siir asi sriigin mi wi wadie-yar nwowi krira om komii Jerusalem hiriir namamin. Mi ti kiriir yaiyim kara pi ti om iir nini wakaeyiuwim. Mi sima kririir boinmauwuini mi krira wa ninokninkini, aniya? ²¹Mi Pol siya

hiniina boinkin. Niingaka. Kara omaka hiuyokiyokai aiir nwowima naingwowi mi mhoiia kara om komii Rom hiriir nami mi inkam komiyyin Sisa siya nwoki sibgu boinaiginiuwi kariir yai aiirin. Mi Festas kara, kamim yai niniiyim simiir boingig, sima sibgu waikaorarao siirin. Mi wi kara niki ikropkiyim inkam komii Sisa siirim. ²² Mi Agripa siya Festas siir boinki, kariir wiinga wakaeyama mini ti inkamin siir yaiya. Mi Festas siya ina boinin, kira waka wakae siir yaiyim.

²³ Mi iigwira Agripa mi Benaisi sowawaiyar yit mi sowawai mi inkam nhir ima sima piuai kasa bi piuainanikim. Mi sowawaiyin ina yapninopkainamo omaka yai nidwokai boinaiiya saiir. Mi kamim yai niniiyim simiir bii nwowi ikim mi om komii hir nwowiyin inkam komii ikin, sima iriipi hiriinan ini warar yinkin apninopkainamim. Mi Festas siya bidi boinkiyin, sima Pol siirin wara yinkin whinapninopkainani. ²⁴ Mi Festas siya ina boinin, inkam komiyyin nu kigriraowiyin Agripa mi ti kamim krimakar ninkin owim kima ti inkamin siir kigi. Mi iikam whiekakim om Jerusalem an ikim mi tiran ima mi tiki Juda inkam ima sima kariir whwonkam ida bidi boinwinim. Mi sima ina kauwoknanaekiyim kima siirin disomaoki! Siya wi irkak nwowisi. ²⁵ Kara siirin dimin whir bi kigwo tirkin mi siya wa naonam tani. Niingaka. Mi siya ti yaiyim Sisa siir nini boinmaugikam tirkin. Kara siir nikropkiyim bidi boinin. ²⁶ Mi kara diminin siya tirin siir bi ninokninkinkin mi yokwo paniinsi win hauugisi inkam komii Sisa siirim. Hae! Ti inkam komii nu kigriraowiyin Agripa, kara ti inkamin kiriirim nikiunanikin mi ti iikam whiekakim kimiiram warar. Kima siir yai aiir sibgu wakaeyim mi kara pi yaiyam wakaeraraoki

yokwoni win hauugiyam. ²⁷ Kara inkamin Sisa siirim whisarii nikropki rani. Niingaka. Kara yokwo win hauu karamae nwoki, siyiu biyie biyieyim sima boinin siirin, siya tirim simiirin, yio ti hiriinan siyiuin miyik rani. Iriig.

Pol siya yaiyim Agripa siir boinmauugin

26 Mi Agripa siya boinki Pol siir, kira, kiriir yai imiira boinki. Mi Pol siya siir ina ina yiisimaugiya koua hiriir mi ina boinkiyin.

² Inkam komiyyin nu kigriraowiyin Agripa, kariir kwoinin ini wadieya ywokiyyin. Ta kariir yaiya pi kiriir whwonkam ida boini kara pi ta yaiya Juda iikamim sima boinhiuriyiuwa pi saiir nowarkii boinki. ³ Kira bidi yinokninkin digin Juda iikamim simiir siyiu whiekak imiirin. Mi sima yaiyim ina yinkinwamwarkii boinin simiir wanmi siyiu imiir. Mi kara ha naingwowi kira pi kariir yai aiir sibgu wakaeyoki. Mi kariir yaiya prieiki niuwi mi kiriir piua wi kipiki piyao.

⁴ Mi iya kara yinisima nwowa mi Juda hiran iikam whiekakim sima bidi yinokninkinim kariir siyiu iirin. Mi inokninkin mi tariinanin iriipi hiriinan, tisa nwowin. Mi kariir omki om hiar nwo aka mi mhoiia kara om komii Jerusalem hir mi o aka, sima bidiyar yinokninkinim. ⁵ Mi iikamim kariirin bidinanar ninokninkinkim. Mi sima hiriinan naingwokiswo mipa pi boinin. Mi sima kariir bidi yinokninkinim kara Farisi simiir wanmi siyiuin siir naingwo diriraerarkin. Ti siyiuin ini kirie waiwii ywowin. ⁶ Mi kara minsi naingwo tibmiigin, Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbiingiyin Jisis siya wi ie hirankin swoki insiin idwowi. Mi sima kariirin hiriinansi boinwokiyopnatkaigikin. ⁷ Mi Juda iikam iuur whiswo, sima nii nabie hainankim Adi Komii siir inigin. Mi

sima iriipa hiriinan ta siya nimbina sai-irim warar ninkin okwokini, Jisis siya ie hiranki ninsiin idwowi. Inkam komii ti hiriinan siyiuin kara naingwo tibmiiya mi sima sairsiya boinwokiyoopnatkaigi kariirin. Juda iikamim sima boinwokiyoopnatkaigi. ⁸Mi iikam whiekakim kima ti tir nwowim kima naingwo tibmii kara-mae dimusi nwokim Adi Komii siya wi iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwowi.

⁹Biiya kara hiniina naingwokin, iikamim Jisisin om Nasaret hiranin siir siyiu imiir napiyim, pi kara nipimpar itkini. ¹⁰Mi kara om komii Jerusalem hirin hiriinana tirkin. Mi kariirin biiyan prisim inigak sima nwowaiginiugin. Kara Adi Komii siir iikamim omaka hiuyokiyokaiya saiir hirin kasa bi hiugrimkripiikinouduankaigikim. Mi iiya sima kariir sriiya simiir nisom aowam mi ini wadieya ywokiyyin. ¹¹Mi ii kasa rani, omaka whiekakim yai nidwokai wakaeyim hik kara hauuwim. Mi kara simiirin minim tirkin, sima Jisis siir nigbumbuwwim mi sima siirin digiumii haimriiyugigim. Mi kara io prasae bi nwokin simiirin mi iki omom omomim sima namiyim kara pi simiir mhoiiyar mi siuyokiyokiii, simiir nipimpar itkinam. Iriig.

Pol siya iiya siya naingwo tibmiinama saiir boinmauugin.

¹²Mi iigwira kara om Damaskas hiriir namim mi kariirin biiyan prisim inigak sima nwowaiginiugikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir tioam. ¹³Inkam komii Agripa, nabie bopwown kara siyiu hir napamin mi ini karar kigwinin paeya ninomor kou hiranka niyanaaiiniya. Mi ta paeya prasae bi niyayakika mi bie siya saika dig bi nwokin ini saeya hiigriniugiya. Mi saeya ini kariirar yauuni iuyaniya mi kamim kanaka ninkin apniyim simiir

warar. ¹⁴Mi krima ina yamakaigaiyiuim nu hirar. Mi kara wakaeki yai gwira ninomor kou hir boinki, Hibru simiir yai aiir. Siya hiniina boinki, Solti! Solti! Kira kariir dimusi diriraerarbumbuwi? Mi kira kariirsi dimusi nidamkin? Ni ti hiniinin kinakinar swoki idimdirginakin pae minaka. ¹⁵Mi kara ina yaki owarkii boinkiyin ta yaiya ninomor kou hir boinkiya saiir. Biiyan Inkam Komii kira yipikin? Mi Biiyan Inkam Komiiyin siya ina boinkiyin, kara Jisiskin, inkamin kira diriraerarbumbuwin siya. ¹⁶Kira dinsiin okwoki, kara kiriirimin ti diminin siiram nitkin. Kara kiriir nimbingigi kira kariir miyan inkam nwowim. Mi diminin tapa kira kigin simiir tini boinmimauuu. Mi kira digworaekwo nhirim mhoiiya kara niisiimauuwi mi kira wi simiir wara ninkin boinmimauui. ¹⁷Mi kara kiriir nikropkii, iki iikamim Juda iikam tani simiiram. Mi yai kariira simiir nini boinmimauuuuwim. Mi wi kara swoki anmaiwarkainaei kiriirin mi kiriir isid ieya mi Juda iikam tani ikim, simiir hirankin. ¹⁸Mi sima Setan siirin wi digiumii haigingig mi simiir kwoinim wi nwoki kisina haigiyim. Mi sima sibapsibapni siyiuin niibwomambwo napiyin wi siir haiburgig. Mi sima siyiu miyikin nabienan kigomok apiyin wi siir nwoki apim. Mi sima ta Setan siir kirieya wi saiir haiburgig mi wi Adi Komii siiram niti, sima wi kariiram naingwo tibmii. Mi simiir dimin biyeyim wi kara niinak itkigiigi. Mi sima wi Adi Komii siir isidin siir nwoki owim inigak. Jisis siya hiniina boinkikin.

Pol siya boinmauugin inkam Agripa siirin Adi Komii siir miya siya napmriiyya saiirin.

¹⁹Inkam komii Agripa nu kigriraowiyin, kara ti diminin

ninomor kouwanin nhwonan siir whinkigmimikwinkin. Mi kara siir yai aiir nanugaugaugin. ²⁰Niingaka. Kara yayim bii om Damaskas hir boinmimauugin. Mi kara om komii Jerusalem hiran inkam imiirin mhoiyya boinmimauugin. Mi om whiekakim nu Judia hiranim mi iikam nhirim Juda iikam tani mi kara yai simiirin hiniina boinmimauu, kima kimiir kwoinim ti kisina haigi Adi Komii siiram mi siyiu miyyik iir dap. Mi sima nwoki kigi. ²¹Kara simiirin hiriinan boinin mi Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim mi sima kariirin asi nonkworinugin, Adi Komii siir omaka akpitga hirin mi sima kariir nisom aowam minkim. ²²Mi ta iyya kariirin Adi Komii siya whindiriraerar haiginiugin. Mi kara tirin minam nwowi yai kimiir boinmimauuwam, inkam komii komiyyim mi inkam nhinga ikim. Mi kara yaeya yai bi swoki boinmimauugin. Kara ta yayia biiya profet kamim mi krimiir brougaeyin Moses, simiir yayia saiirar boinmimauukin. ²³Mi sima hiniina boinkim, siya hika wa haii mi ie hirankin wi bii siya swoki insiin idwowi. Mi siya siyiu miyyikin nabienan kigimok apiyin wi siir boinmimauwi, Juda iikamim mi Juda iikam tani.

²⁴Pol siya yayiar niki okwo boinin mi Festas siya ini komiyya kauwok boinkiyin. Pol! Kira pi whaowaei! Mi kira skul prasae bi kinkin mi ta kiriir ninokninkin komiyya kiriirin saeya tiorowhriei haiginiuwi. ²⁵Mi Pol siya ina boinin inkam komii Festas, kara whaowae rani. Niingaka. Kara yai mwowa boini mi kara kwoinkakin mi ti hiniin yayim sim asi boinkin. ²⁶Mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin siya ti digworaekwo whiekakim ina ninokninkinin. Mi kara siir asi boinmimauugin. Mi kara bi nididigin

ti digworaekwo whiekakim kara boinmimauuim siir wiinga wakaeyim mi siir nhwoka kigimokim. Ti diminim boskwo bi nimbiyamkim. ²⁷Inkam komii Agripa, nu kigriraowiyin kira profet kamim simiir yai imiiramin ina naingwo tibmiiyin, aniya? Mi kara bidi yinokninkinin, kira bidi yangwo tibmiiyin. ²⁸Mi Agripa siya Pol siirin hiniina boinki, kariirin kira kiyaigin pi naingwo tibmii sasaugiyamin. ²⁹Mi Pol siya boinki, kira tariinanamar mi naingwowi ini wadieyar mi owin. Mi kira mhoiyyam mi naingwowi iriipi hiriinan ini wadieyar mi owin. Mi kara Adi Komii siirimin kiriirim srii boinkikin inkam Agripa mi inkam nhirim kimiiram warar, kariir yai aiir wakaeyim. Tapa kara ha naingwowi, kima ta kariir naingwo tibmiiya saiir hiriinanar timi naingwo tibmii. Kara ti wieyin sopin sima kogin siir bi boinkin. Niingaka.

³⁰Pol siya hiriinan boinkiyin mi inkam komiyyin nu kigriraowiyin, siya inkam komii nwirin mi Benaisi saeya mi iikam whiekakim hir wara nwo ikim, sima ina yinsiin okworirigiyim. ³¹Mi sima ha napnamim mi ina yimboin amboinnamim sima simar ti inkamin siya dimin whir bi tiburugin. Mi sima siirin wi whisarii nisom ao rani. Niingaka. ³²Mi Agripa siya Festas siir boin mi ti inkamin siya Sisa siirim nikiuna karamkiswo siir yai aiir wakaeyam mi krime siirin wa pi yiuguskiyin. Iriig.

**Sima Pol siirin siyaiyya om
komii Roma hiriir nama saiir
yani whinapyikiu kwiriigi.**

27 Sima bidi boin tibmiigiyim krime siyaii aiirin nu Itari hiriir naman. Mi Pol siya mi kam nhirim hiugripkiikinowidnankai ikim omaka hiuyokiyokaiya saiir mi simar kwiri-

inam siyayi aiirin. Mi yayi ninii kamim simiir bii nwowiyin Julias mi siya kigriraowidam simiirin. Mi ti inkamin yayi niniyiyin siya ti isidin yayi niniyiyin om komii Rom hiran inkam komiyyin mi siir isidgin. ²Mi krima siyayi aiirin om Adramitiam hir yani kwirinam mi ta siyayiini ti nu komiyyin Esia siir omisisimim simiir gaeya hirira kikinama. Mi Aristakas siya om Tesalonaika nu Masedonia hiran inkamin siya krimaka yinkin am. ³Mi iigwira om Saidon hir yamimasuu. Mi Julias siya Pol siirin ini siyuu miyyik iirar tirin. Mi siya siir biri nonkwobugin, siir nomiiyau imiir kignakiyamin mi naeisisim simiir hir nini hainakiyamin. ⁴Mi krima ti om iir haiburgigim mi ina swoki hiuyanamim. Mi krimiir siyayi opudga hugiriyugika mi krima mhiuisim whirin Saipras siir yaeka yaeka yokigiyam. Mi opuda krimiir bi namitiunika. ⁵Mi krima nu Silisia mi Pamfilia sowiir kingiin hiriir iyikrio naidam. Mi krima om whirin Maira nu komii Lisia hir nrowin siir yadu amasuu. ⁶Mi tiki om iirin kamim yayi niniyiyim simiir biyan inkamin siya siyayi ira om Aleksandria hiranki nita saiir kigin mi siyayi saeya pi nu komii Itali hiriir namam tirka. Mi siya krimiirin ta siyayi saiir asi niugipriiginamkim.

⁷Krima ha haiburgigim mi ii kasa rani, siyayi hir kigwai amim. Mi krima miinan miriinaidnikim mi ini om Naidas kingiin tiriira yimbi idniyim. Mi opud komiyya ha hugnaniya mi krima mhiuisim whirin Krit siir hiriir wokmainaidam mi ini mhiu yaekayaeka yakiiyamim. Mi Salmoni idnabin ina yakii owarkinamin. Mi opuda krimiir bi namitiunika. ⁸Krima miinan miriinanamkim, iya krima ti mhiuisim siir yaekayaeka nakiiyokiyokiiyama. Mi mhoyiya krima maeyau gaenau kwira

miyyika hiiumasu kuwiya, om Lasia kingiin hir nrowa, saiir yaka amasuu.

⁹Mi ii hoimgakim bidi digiyim mi Juda iikamim simiir ii komiyya mi nae sima haiyaeya iya ya iriipi hiriinan bidi mi digiya. Mi Pol siya simiir asi boinmi-mauugin. ¹⁰Ini wakaeyim, kima! Hi paii rani, pi nam tani mi siyayi mi dig-woraekwo whiekak ikim mi sima sima rani mi krima iriipi hiriinan pi wara mi inkin omainainami. Mi kara bidi yinokninkinin. Pol siya hiniina boinkin. ¹¹Mi kamim yayi niniyiyim simiir biyan inkamin siya Pol siir yayi bi wakaeyok-nakin. Niingaka. Siya ini siyayi saiir biyan inkamin mi saiir nonkwo saini ad ieya, siya ini sowiir yayi aiir wakaeyokna iskiyin. Mi sowa boin, humba! Nimbi nami. ¹²Mi ta maeyaua tapa krima namasua panki nwowi, iya miyyik bi nwowika. Mi sima ta maeyaua saiir haiburgigim minkim. Mi sima om Finiks hiriir namam kininkiyugim. Mi iya panki nwowiya digikiswo mi wi ha pi yamin. Mi Finiks maeyaua siyayi namasuwiiya, ini mhiuisimin Krit nikiuwiyin ini siir pida nwowa. Iriig.

Mi opuda ha hugnaniya mi hinin komiyya whii komii solwara hirana ina hugnatmainaniya.

¹³Mi opudsima, simiir yayoyae miyya hugnani. Mi simiir kwoinim ha naingwokim sima pi wadieyar sibgu iwaoidami. Mi sima idmira siya komii si nomboru itmaiya ina kiboknainiya. Mi sima mhiuisim whirin Krit siir yaeka aiirar kikinkripkainamim. ¹⁴Mi biri kwakimiminka, opud komiyya ina yimbiyama. Mi ta opuda saiir iniga whiinmamaoka, saeya not is ankin nitka mi saeya mhiuisim Krit hiranki hugnatmainanika. ¹⁵Mi opuda ini siyayi aiirar yamitiuniya. Mi siyayi ini opud aeyar hughainama. Mi krima ini daoguguyiyim mi ini

saeyar yaninkinkripkaiya. Mi krīma maeyau kwīra asi nakiiyamkim. ¹⁶Mi krīma mhiuisim whirin Koda siir yakii haiburgig mi ina yamim. Mi krīma miinan mirii naidamkim, ta siyaiisim ira mhoii nomborukiyitkiya sairin. ¹⁷Mi sima sairin siyaii komiīya sair idwo yami haiyitkin mi sima ta siyaii komiīya saika yinkin kogrinu. Mi sima nidid prasae bi kinkim nu Libiya hiran siiyinin siir niyikiusi mi sima ta yuisa koua nitkina asi whrohaigikim. Mi ini iindimiindima yakiidamim. ¹⁸Mi ii gwira opud komiīya ina swoki huga mi siyaiya saeya kairimdiyauam hinda tinda mi sima sasae digworaekwo nhirim opa asi nitnowidnamaigikim. ¹⁹Mi ii gwira krīma digworaekwo kirie kirie nhirim siyaii aiir nwokaiyim ina yitnowidnamaigiyim opa. ²⁰Mi iiyim kasa rani, krīma bie nauun sowiir kig karam nwowim. Mi opud komiīya ya ini hiriyar hugkripkaiya. Mi krīma ina yaingwokiim, krīma ombudarin pi hiriyar nwomainainami.

²¹Hi kasaka rani, sima naemin ningu ae karam nwowim. Mi mhoiīya Pol siya simiir yinsiin okwo boinki, kima ti kamim, kima kariir yai aiir wakaeyoknakiswo kara boina ti mhiuisimin Krit siir kipi haiburgig. Mi ta hiriinan dimina pi krimiir di yimbiam. ²²Mi tapa kara pi kimiir boinmauwī, kimiir kwoinin kirieya dwo kipi naingwo idid, krimiir nwirki pi kigugu rani. Niingaka. Pi siyaiya sasa nwomainaowidi. ²³Kara Adi Komii krimiir Wanin siir inkamkin mi kara siir inig iirar hainanikin. Mi ii niyaka Adi Komii siir paekwosimin kariir kingiin tirar nokwoidniwiigin. ²⁴Mi siya boin, Pol, kira wi kipi nidid! Kira wi inkam komiīyin Sisa wi siir whwonkam ida tini okwo boiniu. Mi Adi Komii siya bidi wakaeyin kiriir srii aiirin. Mi waka iikam whiekakim kinaka nwowim siyaii waraur mi sima wi

wara kigugu rani. Adi Komii siir paekwosimin siya hiniina boinmauugigin, ²⁵kima ti kamim, kima kipi nidid! Kara Adi Komii siirima naingwo tibmiigin mi digworaekwowim siya kariir boinmauukiim mi wi sipi nimbiam. ²⁶Krīma ha dakiyam mi krīma pi mhiuisim whirin pi siir namamasuiwi. Pol siya hiniina boinkin.

²⁷Mi iiyim krīma nakii waiwaiyim iur kwii. Mi krīma whii komiīya Edria sair yimbiam mi iya nii bopwo kingiin nwowa mi kamim siyaii aiir miriīyim simiir kwoinin ina yaingwoidamwiiyim, sima mhiuisim whirin siir kingiin mi owidami. ²⁸Mi sima idmira siyani yimboru itmai mi ina hiumiikiim. Mi ta idmira sima hiumiikiua 120 pida yimbiam. Mi krīma ha swoki amim mi ina swoki hiumii kiuiim mi pariiga yimbiam 90 pid. ²⁹Mi sima ini nidid kwoin yaingwowim. Sima nidid kwoin minsi naingwokim, siyaiya pi siya komii sae naeyikiuiuwisi. Mi sima siya komii komii kwiiyim asi nomborbu itmaigikim ta siyaiya sair idao hir. Mi ta siyaiya ini hirar yakiririra. Mi sima ina sriiyim Adi Komii siirim bieyin pi nimbiidni sasauim. ³⁰Mi kamim ta siyaii aiir miriīyim, sima pi nidamam tirkim mi sima ta siyaiisima idwo haiyitkina, sair asi haiyitmai namkim. Mi sima simiir yiksisenam, krīma siya nhirim pi siyaiya sair irib hir nimbora itmaigi. ³¹Mi Pol siya kamim yaii niniyim simiir biyan inkamin siir boin mi ti kamim siyaii tirin wara nwo karam nwowi mi sima whiekakarim wa niuguski. ³²Mi kamim yaii niniyim sima siyaiisima mhoiīya nomboru kaimikiya sair id aiir asi nikripkikim mi ya ina yakiiyama.

³³Mi iya bieyin maskwo kingiin nwoyakwokim mi Pol siya iikam whiekakim simiirin ina boinmaeyakwokin, kima nae ti aeyakwok. Hi

kasa rani, kima naingwoyimyokim mi kima nae bi naekim, mhiirima nwoyokiyokigim ti ii iuur kwiiyim. ³⁴Mi kara pi kimiir boinmauugi kima nae nhirim simiir hai mi wi saeya kirie haiginiuwi kimiirin mi kima wi kigugu rani. Niingaka. Kima whiekakarim wi hiriinana swoki o digi wi dimin whirkin kimbu rani. ³⁵Mi siya hiriinan boinkiyim mi siya paimirim ini simiir whwonkam ida haiyin mi ina boin wadiekiiyin Adi Komii siirim. Mi siya ha niinikimkir priiginkiyim mi ina yaeyin. ³⁶Mi iikam whiekakim simiir kwoinim ini wadieya ywoyiyim mi yim iriipa hiriinan, ina mi aeyim. ³⁷Mi iikam whiekakim krime ta siyaii aiir nwoyim iriparin kamarim iuur nwoim mi niinga iuur iriiyar nwir 276. ³⁸Mi sima nae digiyim mi sima witnidim ina yitmaikiyim whii komii solwara hiriir. Mi simiir siyaiiya pi nwoki bokiyim. Iriig.

Siyaiiya ina yimbuwamkiya

³⁹Mi iiya ha pirkiniuguskiyakwoka mi kamim siyaii aiir miriiyim sima nu iirin ina kigiyakwokim. Mi sima ti nu iir bi ninokninkinkim. Mi sima gae komii kwira saiir kigi ina hiriir yonakaeyama. Mi saiir hirin siiyin kibiyin whira nwowi. Mi sima saiirim yombointibmiinam, siyaiiya hir naka ikripkiniuim. ⁴⁰Mi sima idmir whiekakim sima boritnaimaiyim siiyani ini hirar yikrimkrip priimiigigim. Mi sima wiewinsopin igwira siyaii aiir kindimdiyugiya saiir nwoyin ina hakiyin. Mi sima yuis komiia ina yitkinim siyaiiya saiir koua hiriir. Mi sima ha naingwokim, siyaii aiirin pi opud aeya nwoki hugainaidamim siiyina hiriir. ⁴¹Mi siyaiiya nuyin whirin whii idopwoniya nidwomaiyin siir yaka iyikuuu. Mi iribin ina yiniyaekin iuguskiyin nua hiriir. Mi

idaowin ini opnau hirar ywomaigiyin. Mi hinin komiia ha nita idao iir yaki ituuu mi ta siyaiiya saiir idaowin ina yinkiramkiyin.

⁴²Mi kamim irim haiiyim simiir kwoinin kamim omaka hiuyokiyokaiya saiir nwoyiyim simiir nisomsom aowam naingwokim, pi sima natnaimaiiya ami mipi simbi nidamami. ⁴³Mi kamim irim haiiyim simiir biyan inkamin Pol siirsi yaingwoyimyok. Mi siya simiirin asi nikidugin. Mi siya iikamim kiyaeiyim bii simiir yikrop atmamaim kiyaki, siiyina hiriir. ⁴⁴Mi iikamim kiyaeiyim karamae nwoyiyim yimbi ipii mimirim siyaiiya saiirim hininkin kaiyitikimkirkiyim, yim simiir yonkwosiiskwo migidam. Mi krime hiriinan tirim mi krime whiekakarim ini wadieyar yadu owiuim siiyin hirin. Iriig.

Pol siya Molta hir nwokin

28 Mi krime wadieya yaki kuuiu. Mi krime wakaeki, ti mhiuisimin bopwonau nidwomaiyin siir inigin sima hinina dapi, Molta. ²Iikamim ti mhiuisim siir hiranim, sima krimiirin siyu miyik iirar tirkim. Mi nao ha kinaniyin mi krimiir piuim ini noknoka kinkiyim. Mi sima pae ha namginim mi sima ina yikiunam, krime nini oni iuwim. ³Mi Pol siya paeyar nhirim ina ini iuginkaeyis hainakiyim. Mi siya ha nini amginiuwim paeya. Mi mipug irin siir piua huua kinkikin mi ina wokitkin naniniyin. Mi kimidiniya Pol siir indibin siir yaki tipninkin. ⁴Mi iikam ti omin, mhiuisimin siir hiranim, sima mipugin Pol siir indib iir tipkikiu kripkaiyin ini siirar kigiyim siya siir indib hirar kiririyin. Mi sima boin mi tari kamwonkin ti inkamin inkam nisomaowin mi siyaargin. Siya whii komii solwara hir bi naokin mi Adi Komiiyin siyu miyik tiriyin siya

tari siirin pi boriisopi, siya omwai waiyasiyin. ⁵Mi Pol siya ti mipug iirin, paeya iyarkrip itkaigi mi ini paenau yamikaiyuwin. Mi Pol siya biyie bi swoki okin. Niingaka. ⁶Mi sima ini hirar ywowim. Simiir kwoinim ha naingwokim siir indibin pi sipi noniki mi simiir kwoinim ha mi naingwokim siya pi sipi naowakainami. Mi sima ini hirgugukiyim ii haruwa rani mi sima ha bi kigikim siir pua ini biyie ywokiya mi sima yaeya kwoin asi kisina haigigim. Mi sima ina boinim, siya tari Adi Komii siir paekwosim kirie nwrkin.

⁷Mi nu maeyauim ta maeyaua krma nnowa saiir kingiin hir nrowim ti simiir biiyan inkamin ti mhiuwisimin siir hiranin, siirgim. Mi siir inigin Pabliaskin. Mi siya ini maigimairga ywowin krimiiramin mi krimiirin siya yikiunam, siir omaka hiriir. Mi krma iiyim kwoima ywo siir omaka hirin. ⁸Mi Pablias siir adin makakin ma siir niya piu huua kini aka mi mhiinaugi wara mi inkin iugin. Mi Pol siya siirim yam. Mi nhwo siirim ini kwisiu mi ina sriiyin. Mi siir ina ina yonkwowin siir piu aiir mi siya ini wadieya ywokiya. ⁹Mi siya hiriinan tirkiyin mi iki iikam nhirim makakim ti mhiuwisimin siir hiranin, ina yitim siirim, simiir ma imiir ninimniskii haiginiugiyim. Mi simiirin ini wadieyar ywo haiginiugiyin. ¹⁰Mi sima krimiirin siyiu miyik asi diriraerar haiginiugikim. Mi sima digworaekwo kasa bi hauugikim. Mi iya krma siyai aiir nani apni kwiriyyim mi sima digworaekwo whiekakim ina swoki ani apni haigigiyyukiyim, ta krma nakiidama saiirsi haigigiyyumamaugikim. friig.

Mi Pol siya om komii Rom hiriir yimbiyam

¹¹Mi biiya krma ti mhiuisimin siirin bwanim whoima niki okim. Mi mhoyia krma ta siyai ira om Aleksan-

dria hiranki nita saiir yani kwiriinam mi ta siyaiya saiir iniga hiniinga paekwosim niswo itnwoyin naokainako. Mi ta siyaiya ti mhiuisimin siir hir nwoka, iya panki nwo digiya saiirin mi krma saiir yani apni kwiriinam. ¹²Mi krma ha namim mi krma om whirin Sairakyus hiriir yimbiyam mi krma hirin iiyim kwoima ywo. ¹³Mi krma ti om iir haiburgigim mi ina swoki kwiriinamim siyaiini mi om Risiam hiriir yimbiyam. Mi igwira krma ha swoki kwiriinamim mi opuda krimiir digiumiia hugnani mi krimiirin saeya hugainadam mi ii kwisaka krma Pyutiolai hiriir yimbiyam. ¹⁴Mi krma ti omin iikam nhirim naingwo tibmiyyim simiir ini kigiu. Mi sima boin, kima wi krimaka tir nrowi iiyim iriyyar kwis mi mhoyia krma simiir haiburgigim mi ina yani kwiriinamim siyaiini om komii Roma hiriir namim. ¹⁵Mi om komii Rom hiran iikamim naingwo tibmiyyim sima krimiir wakaenaniyyim, krma bidi yimbiyamim mi sima ina yitim maeyaua nae haiginiya Apias krimiir nini kigniyyim. Mi nhirim krimiiramin omaka ouumim whwonkaiyyim simiir hir ini kigni krimiirin. Mi Pol siya simiir kigwinin mi siya ina boin wadiekiyin Adi Komii siirin mi siir kwoinin ini kirieya ywokiya.

Pol siya yai win kibiya om komii Rom hir boinmimaugin.

¹⁶Krma om komii Rom hiriir yapninopkainam mi sima Pol siirin yapa omaka yokmwun whwonkai, siir kigriraowam. friig.

¹⁷Iiyim kwoima yamki mi Pol siya Judan iikamim, simiir inkam komii komiyyim ti omin siir hir nrowiyyim simiirin yikiuna, sima maeyau kwiruwa namwoniyyim. Mi sima ha namwoniyyim mi siya simiirin ina boinkiyin, kima ti nomiiyauim! Kara dimin whir bi tirbugin krimiir isidin siir nikworinuim

mi krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir siyiuim kara simiir bi nanugaugugin. Sima kariirin om komii Jerusalem hiran omaka maeyaua hiuyokiyokaiya mii biyie miriia saairin whisariiyar hiugrip-kiikikaigin. Mi sima tapa kariirin om komii Rom tiran inkam komii komiiyim kimiirim asi nikropkikim. ¹⁸ Om komii Rom hiran iikamim sima kariir yaiya saair wakaeyim mi sima ina yinokninkinim kara dimin whir bi tirbugin mi sima kariirin pa nisomao rani. Simiir kwoinim kariir niuguskiyama naingwokim. ¹⁹ Mi Juda iikamim sima kariir niuguskisi nanugaugugin mi kara yaeya siyu whir karamaeka. Mi kara inkam komii Sisa siirim namim asi naingwokin, kariir yaiya siya wakaeyim. Mi kara Juda iikamim simiirin yai kwir boin hiuriyiuwim whaowae. ²⁰ Mi kara kimiirin hiriinansi nikiunakin. Kara kimiir kigam naingwowi mi yai kimiir boinmimauuim wara mi naingwowi. Kara ta yai aiirin minim boinmauugin inkamin Isrel hiran iikamim sima nwokwokinim siirim. Mi kara minam naingwo tibmiigin, inkamin Adi Komii siya nimbingiyin Mesaia mi siya bidi yimbiniyin. Mi sima kariirin ti wieyinsopin hiriinansi kogrinugin. Pol siya hiniina boinkin. ²¹ Mi sima boinki siirin mi krimiirin Juda hiran inkam nwrki bi win hauugikin yokwoni krima kiriir ninokninkinim. Mi krimiir nomi-yauim nu Judia hiranim sima krimiir bi boinmimauunikim yai bibiyie kiriir nigbumbuwamin. ²² Mi krima kiriir yayiim simiir wakaeyam naingwowi krima bidi yinokninkinim omom omoman iikamim, sima ti isidin kira namasuwin siir nigbumbugin. Sima hiniina boinkim, ²³ sima iya kwira yimbingi mi iikam whiekakim ta omaka Pol siya nwowa sima saair namkim, nugaka namkripkaiyakwokim mi ini naiowaka nhingigiyim. Mi siya simiirin yai win

kibiya saair saaira boinanaekin, iya Adi Komii siya kigriraowana iikamim simiir. Mi siya yai nhirim Moses siir siyu aka nwowim, simiir boinmimauugin. Mi profet inkamim biya sima win boinkiyim Jisis siir saair wara yinkin boinmimauu. ²⁴ Iikam nhirim siir yaiya saairin ina yaingwo tibmiiyim mi nhirim bi naingwo tibmiikim. ²⁵ Mi sima kwoin whiruwa bi nwokim mi nhirim sima asi namkim. Dimusi rani, ta yaiya Pol siya hiniina boinkiyin, Adi Komii siir naeyiun bidi yikopsisirkiyin profet Aisaia siirin. Mi Aisaia kimiir brougae wanwiyaeyim simiirin hiniina boingik.

²⁶ Kira ti am iki iikamim simiirim mi simiirin pi hiniina boiniu, kima yai aiirin wa waka mi kima wi saair yaimwo aiir ninokninkin tani. Mi kima siirin wa kigi mi kima wi siir kig ninokninkin tani. Niingaka. ²⁷ Ti iikam isidin, simiir kwoinin bidi hiugimkikiunamim mi simiir wiin minim yai wakaesi boriisopi. Mi simiir nhwowim bidi kwisnamim mi sima kwisnam karamaekiswo mi wa pi yano kigomokin mi wiin minim yai bidi pi mi wakaeyin. Mi simiir kwoinim ta yaiya saair yaimwo aiir bidi pi yaingwowarkai. Mi simiir kwoinim, wa kisina haigi mi sima wi kariirima pi swoki iti mi simiir wi kara ninimniski haiginiugi.

Adi Komii siir naeyiun hiniina boinkikin mi Aisaia siya yokwo asi winkin. ²⁸ Ta Pol siir yai aeyairga niki boiniyokiyokiiama. Siya boin, kima dinokninkin, ta mii miyika Adi Komii krimiir Wanin siya minkika krimiir ninimiskii hainakiyim. Siya bidi yikropkiyin iikam nhirim Judan iikam tani simiirim mi sima wi nwoke wakaeyoknam. ²⁹ Mi iya Pol siya ta yaiya saair boin digiyin mi Juda iikamim sima ina swoki amim mi sima

siya yai prasae bi ninkin wamwarkii boiniugim.

³⁰ Mi Pol siya biewiyo whisa ywo, ti om hiirin mi ta omaka siya whwonkaiya siya saiirin ina sain taraoin mi iikamim siir omaka nii apririr boinaeyim, siya simiirin pi wadieyar nwowini. ³¹ Mi siya iiya Adi Komii siya kigriraowi iikamim mi digworaekwo ikim, simiir boinmi-

mauugin. Mi siya iki iikam whiekakim simiirin Biiyan Inkam Komii Jisis Krais siir yai ailar boinmimauugin. Mi yayim siya boinmimauuwiyim, siya bi nimprio boinmimauugin. Niingaka. Siya ini id-owiiyar boinmimauuwamin mi inkam nwirkin saiir nikiduamin wi dig nwo rani. Niingaki, niingakiinga. Iriig.

ROM

Mi iya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim om Rom hiranim simiiramin mi siya yokwowa kimidiniya wig ira Fibi dapiya sair hauugi mi ya saeya kimidiniya iikamim naingwo tibmiiyim Judamiyim mi Judami tani ikim simiir ini hauuu. Siya tariigina minam warar ninkin winkika iikamim Judamiyim mi iikamim Juda iikam tani ikim naingwo tibmii karamae nwowim dimin biyieki naokingugunankaiyim sima Jisis siiraramar naingwo tibmii iskiyim mi simiirin wi wadie siyar nwoki owaiginiyim Adi Komii saikan. Jisis siya paeyin hiiiniya nirioninkinin siirin krimiirsi naokin rirmiiya krimiir nwowaiginiuwim dimin biyieyim simiirsi. Moses siir siyu komiiyin iikam imiirin wi rirmiiya siya nwowaiginiu rani. Niingaka. Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii sasairga iikam ima nwowana wadie.

Ta yokwowa mii whiekakim Adi Komii siya nimbinim aposel Pol siya miriiyam simiir boinka

1 Kara Polkin ta yokwowa iikamim om komii Rom kimiiram winkika. Kara Jisis siir miiyan inkamkin mi kariirin aposel inkam siya nokmwini okwo haiginiugin mi kariirin siya bidi yimbinin Adi Komii krimiir Wanin siir yai win kibiya sair boinmimauuwam iikamim simiir.

²Bidi, bidiniyarin Adi Komii siya bidi yimbinin ti siir yai miiyik miiyikim iikamim simiir boinmimauuwim. Mi ti profet kamim sima yai win kibiya sair hai mi sima yokwo komiiya dimin whirki kimbu karamae nwowiya sair winki. ³Ta yai win kibiya saeya Adi Komii siir yinisimin Jisis Kraiis siir yaiga,

krimiir Biyan Inkam Komiiyin. Siya inkam kiingin yopiiga naokainakin mi siya Devidni isidin Juda simiir hiranki nitkin. ⁴Adi Komii siya bidi yiisimauuin, siya inkam ara rani. Mi siya krimiirin dimin kirie whira yiisimauu iya siya siirin ie hirankin hidninsiin idwown. Jisis siya Adi Komii siirgisiirar yinisimkin Adi Komii siya siirin minsi tirkin siir naeyiutin dimin whirki bi kimbugin. ⁵Adi Komii siya kariirin Jisis Kraiis siir kirieniyin minam nimbingin ti dimin taeminim Jisis Kraiis siya tirim simiir aposel inkam nwowim. Mi siya kariirin minam nikropkikin simiir boinmimauuwamin iki iikamim hinda tinda nwowim mi iikamim Juda iikam tani ikim sima wi siir yai imiirar nwoki aingwo tibmiiyim mi siir yai imiiram nwoki wakaeyoknam. ⁶Adi Komii siya iikamim om komii Rom hiranim kimiirin wara bidi yimbinin mi siya kimiiram bidiyar mi ikiunan, kima Jisis Kraiis siir yinisim timi inkin o.

⁷Mi kara ta yokwowa iikamim om komii Romanim Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim kimiiram asi winkika. Mi siya kimiir bidi yimbinin kima siir iikamkim. Kara minam naingwowi, krimiir Adi Komii mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis sowa wi krimiirar nwoki tirim dimin miiyikim mi naingwoyimiyok mi nongwomamair aei aka. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kigam naingwokin.

⁸Kara biyin pi ta yaiya sair niki boini: Hinda tinda sima kimiirin hinina haigiririr boini, kima Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyan iikamkim. Mi Jisis Kraiis siir inig iirin kara kimiir asi boin wadieki Adi Komii siir. ⁹Kara Adi Komii siir mii aiiir miriiyin mi kariir kwoin komiiyin ina yaingwokiyin siir Yinisimin siir

yai win kibi aiir boinmimauuim. Mi Adi Komii siya ina ninokninkin kariirin iinokiinokin siyar whinkinsiis haiginiuwikin iya nhwo kara kwisboiniyim. ¹⁰Mi iinokiinokin kara Adi Komii siiramar sriigin, siya kariir whinkinsiis haiginiuwim mi ii nhirim kara siyugaki niuwi kimiiramin wa nwoki itim kimiir kigimin. ¹¹Kariir kwoinin kimiir nini kignakiyamin ina naingwokiinin mi kara dimin miyikim kimiir hauwam mini, Adi Komii siir naeyiu ieya hauwim mi ti dimin hiriinanin wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwi kirie kima nwowim. ¹²Saeya hiniinga, kimiir naingwo tibmiya saeya kariir kinsiis haiginiuim mi kariir naingwo tibmiya kimiir mi kinsiis haiginiuim. Mi ti hiriinan siyiuin siya wi krimiir whiekakar nwoki kinsiis haiginiu irkakim.

¹³Ti nomiiyauim kara ha naingwowi kima ti inokninkin ii whiekakim kara kimiir kigamar naingwowi kariirin dimin whirki nipiyaokii rani. Kara iikam nhirim Juda iikam tani simiir bidi whindiriraerarin mi sima ini naingwo tibmiyan inkamkin ywowim. Mi kara kimiirin hiriinan whindiriraerarimar naingwokin. Mi iriipi hiriinan kimiir waraurin wi naekaka niki owim. ¹⁴Adi Komii siya kariir bidi yimbiniin siir yai win kibiya saiir boinmimauuim nu Grik hiran iikamim dimin taeminki naokingugunankaiyim mi iikam nhirim nu whiranim dimin taemin kamaeyim simiiram mi iikamim ninokninkin whiekak kamaeyim simiiram warar. ¹⁵Mi ti dimin hiriinanin, kara iikamim om komii Romanin kimiiramin simiirsi nikwokrimkripaniyam tirkin Jisis Kraisiir yai win kibiya saiir warar nanaakninkiiyim. Iriig.

Ta Kraisiir yai win miyika saeya kiriekaka.

¹⁶Kara ta Kraisiir yai win miyika saiirsi bi nididgin. Niingaka. Dimusi rani, saeya Adi Komii siir kirieka, iikamim wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiyimin simiir whinkinsiisi. Ta yaiya saeya bii Juda iikamim simiir hiriir yam mi mhoiyya saeya Juda iikam tani simiir hiriir yam. ¹⁷Mi Kraisiir yai win kibiya saeya krimiir niisiimauuga Adi Komii siir yipiki hiniina niisi-imauuin siya dimin whirki bi kimbugin siya dimin miyikim krimiir diriraerarin simiir. Mi siya iikamim krimiirin dimin whirki kimbu kamae inkam asi dapkim mi iikamim krime wi iripa mhi kwoin saika ninkin owi. Adi Komii siir yaiya saeya hiniina boinka, ta kimiir naingwo tibmiya saeyar dapi kimiirin Adi Komii siir whwonkam idan, dimin whirki bi kimbugim mi kima wi omwaiya waiyayokiyokii. Siyiu whir kamaeka. Niingaki, niingakiinga. Iriig.

Ta yaiya iikamim Adi Komii siir yai aiir haimriyuim simiir siyiu imiir boinka.

¹⁸Adi Komii siya ninomor kou hir nidwowin siir om iir. Mi ta siir io yaiya saeya wi nimprio rani saeya wi idowiiya nimbini iikamim digiumii siir yai aiir haimriyuim simiir mi iikamim dimin biyie tiriyim ta Adi Komii siir yai win miyikiina ini simar ikworimdinukiya. ¹⁹Dimusi rani, Adi Komii siya bidi yiisiimauuin siir dimintaemin whiekakim simiirin mi sima wa pi sibgu inokninkin. Mi Adi Komii siya simiirin bidiyar sibgu iisiimauuin. ²⁰Bidi bidiniyarin Adi Komii siyar nonkwokwowim digworaekwo whiekakim simiir mi ta iya saiir hirankar nitiyokiyokiiya mi tisi tariinanar namwoniin.

Mi iikamim ti digworaekwowim siya diriraerarim simiirin ha pi kigninokninkinim mi sima Adi Komii siirin ha pi yinokninkinsasaeyin ti digworaekwo imiirsiyar. Ya hiniinga, sima digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim simiirin wa kigi mi sima siir whwonkamim wi kig rani. Mi sima wa nwoki kigninokninkinim siir kirie komiia iinokiinok nwoyokiyokiiya saiirin. Mi sima hiniina boin karamaeka, krime Adi Komii siir bi ninokninkinim mi krime siir inig iirin wa hainan tani. Niingaka. ²¹ Sima ina ninokninkinim Adi Komii siya ina nwowin mi sima hiniina naingwo rani, siya Adi Komii kiingin mi sima siir inig iir bi hainanikim mi siir bi boin wadiekim. Niingaka. Simiir kwoinim pi whaowaekim mi simiir kwoinim miyik bi nwokim. Sima habwhaowaenan nwokim. ²² Simiir kwoinim ha naingwowi sima digworaekwo whiekakim simiir bidi yinokninkin digim. Niingaka. Simiir kwoinim ini habwhaowaenan ywowim. ²³ Mi sima Adi Komiiyin naonam karamae nwowiyin digiumii siir haimriiyugim mi sima siir inig bi hainankim. Mi sima kimidiniya diminim inkamkar nonkwokwowiyim simiir inig imiir hainan ti uruwai, siyaowai, ipiyin, mi it mi mipug minim mi wraisupai wraisupai ikim.

²⁴ Mi Adi Komii siya simiir haiburgigin mi simiirin, simiir siyu biyeyin siya kiyainamkim. Mi sima siyu biyeyin siiram nikwokwo nanaeikin, iraka nwiraka iripa piu nwowamin. ²⁵ Mi ti hiriinan iikamim sima Adi Komii siir yaimwo aiirin digiumii bidi haimriiyuim mi sima pi yaeya niksiseae yaiyar haii. Mi sima pi diminim Adi Komii siya nonkwokwowim pi simiir inig imiir swoki hainani. Mi sima pi

Adi Komii siir inig iir hainan tani, yipiki ti digworaekwowim simiir nonkwokwowim. Niingaka. Siyairgin wadieki wadeyin mi iikam krime siir inig iirrarar hainan, iinokiinokin.

²⁶ Mi Adi Komii siya simiirin siyu biyeyin siir hiraer haiburgik mi sima ini siyu biye tiri siyuin siirar yapim. Mi simiir wigim, sima siyuin iripa piu simiir kam aka nwowiyim ini yimi-yiunamim mi sima iripa piu kimidiniya wig nhirmaka ini owou. ²⁷ Mi kamim yim iripi hiriinanar mi tir, sima iripa piu simiir wig imaka bi nwokim, simiir kwoinim iripa piu inkam nwiraka nwowam nikwokwokim mi sima siyu biye sima simar yinwo anwona. Mi Adi Komii siya simiir asi tirbugikin, ti siyu hiriinan sima tirin siirsika. Yo ti hiriinanin yo dimin karamaeka.

²⁸ Mi ti iikam hiriinanim Pi boriisopi simiir kwoinim Adi Komii siiram nwowim mi siir digworaekwo ikim. Mi siya simiirar kigninkinki mi sima ini simiir kwoinkar yaingwo diriraerar namim ti siyubiyieki siyu biye kin iirin mi sima wi siyumwoni nap rani. Niingaki, niingakiinga. ²⁹ Simiirin ti dimin biye biye hiniinim sima bidi yaokingugunankaiyim. Digworaekwo whiekakam naingwo mi kwoin biye biye iikam nhirmiyam naingwo mi kigmar mi ninkinwamwarkii boin, niksiseae yai boin, inkam nisomao, kwoin inkam nwiram niwitpaomai inkam nhirmi boinikikasna. ³⁰ Mi whisariiyar haigiririr boin mi io whwonkam Adi Komii siir nanaonanaei. Mi inkam nwirniis kiginiyokna karam nwo mi simamar naingwona mi diminpai diminpai sima tiraraowam mi yopii adni yai nantamyiriyir. ³¹ Mi siyu mwoni nap karam nwo mi nimbini aiir nikrimkrip mi inkam nhirmisi naingwoyimiyo karam nwo mi nhirmaka nombain ii ae karam

nwo. ³²Adi Komii siir siyü miiyikin siya hiniina boinkin, iikamim hiriinan siyü biyeyim simiir tiri yio daonam. Sima bidi yinokninkinim mi sima ti siyü biyeyin siirin ini hiriyyar tiryokiyokiyamin. Mi ti hiriinan siyüün sasa rani. Niingaka. Sima ini hindara yininopkainamim mi iikamim ti hiriinan siyü tiriyyim sima simiirin pa mi ikboinmamari. Iriig.

Yaiya Adi Komii siya hidiya ya ninokninkin wadiekwadieyairga

2 Juda iikam kima Juda iikam tani, simiir simiira priiboim hiuriyyunanaei, siyü biyeyim sima tiriyyim simiirsi, kima hiriinan kipi boin. Dimusi rani, wim kima iki siyü hiriinanin kima boiniyyim simiir, siirar mi tirikim. Mi kima simiir boini mi ta yaiya wi kimar swoki kwaeyopkwonaei. ²Mi Juda iikam kima bidi yinokninkinim, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiirin wi kipa kipa hid rani, siya krimiirin wi hiriinankinar hidi. Mi ti iikamim, ti hiriinan siyü iir tiriyyim, Adi Komii siya simiirin, wi siyü miiyikimiiyik iirar nonkwobumbuninkin iuguskii. Mi ta siya hindana sair bwamkibwamin wi wadieyar namki. ³Kima iikamim ti hiriinan siyü iir tiriyyim simiir boinhuriyyuwiiyim mi wim kima ti hiriinan siyü biyie iirar mi tirikim. Kima paniina naingwowi, kima wi digar nwowi, iya Adi Komii siya iikamim simiir nonkwobumbuninkinana, simiir dimin biyeyim simiirsi, ha? Niingaki, niingakiinga. ⁴Pi paniina tiri, ha? Adi Komii siya kimiirin wi hiriyyar naingwoyimiyyokiyokii mi siya kimiiiramim wi ii haruwa nwo rani mi siya kimiir dimin biyeyim asiima bi niki diriraerar bumbu sasauwikin. Niingaka. Mi hiriinanki niuwi mi kima Adi Komii siir siyü miiyikin siir dimusi

kiyopsibgii. Mi Adi Komii siya ha naingwowi krimiir kwoinin ti kisina haigi mi siya kimiirin wi ti hiriinan siyü iirsi tir haiginiuwi. Mi kima tari ninokninkin tani, aniya? ⁵Kimiir kwoinin bidi yinkisaowaeyim mi kimiir kwoinin paniinsi kisina haigisi. Mi ti hiriinan siyüün, wim kima kimiir dimin biyie imiir haingiriyü haigin ii raraoinami. Mi iriipi hiriinan Adi Komii siya kimiir io yayim wi hiriyyar mi haiginonkworinukripkai, siya wi haiginirkii rani ti dimin biyeyim kima haingiriyü haiginmimirim. Mi ta iya Adi siya kimiir dimin biyeyim wi haniingi nitkiigigii mi siya iikam kimiirin wi haniingi nonkwobumbu ninkin haiginiuwi. ⁶Adi Komii siya iikamim, simiirin irira nwinwira, wi siyüün sima tirin, wi siir hiriinan yamdiyar swoki hidi. ⁷Mi iikam nhirim sima miinan miriinanai siyü miiyik iiramim, Adi Komii saika sibgu idwowanin ninomor kou hir mi sima wi inig komiigak nwowi mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin siya wi nonkwobumbuninkin tani. Adi Komii siya wi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiiyin iinokiinok wi ti iikam imiir hauuwi. ⁸Mi iikam nhirim yim simamar naingwonaei mipi yaimwo air haimriiyugigi digiumii mipi siyü biyie iir diriraerar nami mi Adi Komii siir kwoinin ti iikam hiriinanin simiiramim wi haugihauga whiyie mi siya simiirin wi haniingi nonkwobumbuninkini. ⁹Mi mhoiyya Adi Komii siya wi hik kimpipisu komii iikam whiekakim siyü biyie tiriyyim wi simiir naninkiniuni. Bii wi Juda iikamim siyü biyie tirim simiir mi mhoiyyin wi iki Juda iikam tani hinda tindanim siyü biyie tirim simiir. ¹⁰Mi Adi Komii siya wi iikam whiekakim siyü miiyik tiriyyim, wi nidwo miiyik mi inig komiigak mi iripa niingwomamair

aei wi simiir hauuwi ninomor kou hirin. Bii siya wi Juda iikamim simiir tiri mi mhoyiya Juda iikam tani hinda tinda nwowim simiir warar. ¹¹Adi Komii siya ha bi naingwowikin, iikamim inig komiikakim, sima mi iikamim inig karamaeyim yim sima. Niingaka. Kima ini hiriinan kimar ywowim. Mi siya irira nwinira kimiirin wi diminim kima tirim wi simiir digar mi sibgu hidaiginiuwi.

¹²Iikamim Juda iikam tani mi sima Adi Komii siir siyu komii iir bi ninokninkinim mi sima siyu biye ha tirkim mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi nwo rani. Niingaka. Siya simiirin wa nonkwobumbunin kin haiginiuwi. Mi Juda iikamim simiirin niingaka. Sima Adi Komii siir siyu iirin ina ninokninkinim mi sima siyu biye ha tiri mi Adi Komii siya simiirin wi ti siyu iirsi boinwokiyop natkaigi. ¹³Iikamim Adi Komii siir yai aiiirin hindara wakae kimaigiyim mi Adi Komii siya simiirin wi ha boin tani, sima iikam miyikim. Niingaka. Iikamim siyu komii iir wakaeyokna apiyim, ti hiriinan iikamim simasimargim Adi Komii siya nikiuwanim iikam miyik.

¹⁴Mi iikamim Juda iikam tani, tinda tinda nwowim, Adi Komii siir siyu iir ninokninkin karam nwowim, sima diminim simiir kwoinkar naingwokiyein, pi siyu miyik siirar mi tiri. Adi Komii siir siyu komii ieya boina sair hiriinan siyuun, yo krimiir niisiimauugin. Mi yim sima ina ninokninkinim, piki hiniin dimin iki wadiyein mi piki hiniin dimin iki biyeyin. ¹⁵Mi siyu hiriinanin sima tirin yo simiir kwoinuin Adi Komii siir siyu komiiyin ini haniin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi simiir kwoin ieyar niisiimauuwi, piki hiniin dimin ikin wadiyein mi piki hiniin dimin ikin biyeyin. Mi hiriinanki niuwi, simiirin ini simiir kwoin ieyar nowomwarkaiyuim. ¹⁶Mi mhoyiya ii komi-

iya, yaimin dimin imiir hidana Adi Komii siya wi Jisis Kraisi siir boinkii, ti kwoinpai kwoinpaeyim, iikamim hinda tindanim simiir kwoinaiu kwirii idwokaiyim, simiir kinawhiyimiye itkikinam. Mi siya simiirin wi ti digworaekwo imiirsi boinwokiyop natkaigi. Mi ti digworaekwowim, sima wa nimbiyami mi Adi Komii siir yai win kibiya kara boinmimauuwiya saeya ta hiriinan yaigaka.

Yaiya Juda iikamim mi siyu komii ikin simiir boin aeya

¹⁷Juda iikam sima ha naingwowi, Adi Komii siya mi kima, kima iripar nongwomamair aeikim. Mi kimiir kwoinim ha naingwowi kimiir bopwowa paeki bi namai ikougin mi Adi Komii siya ti siyu komii siir yayim kimiir hauugiyim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi, aniya? Niingaka. Mi kima kimiir inig imiirar hainaniyim, kima pi ha boini, nim krma Adi Komii siir iikamkim.

¹⁸Kira Adi Komii siir kwoin iirin siir bidi yinokninkinim. Mi kira ina hid ninokninkinin piki hiniin dimin ikin biyeyin mi piki hiniin dimin ikin miyikin, kira siyu miyik iirar napikin. Dimusi rani, sima kiriirin Adi Komii siir yaiya yinisimar nowomwarkaiyuukin. ¹⁹Kima hiniina naingwowi, Adi Komii siir yaiya kima sairin ninokninkin miyikakim mi kima iikamim habwowaenan nwowim simiir aknainan niisiimauuwam mini Adi Komii siir yai miyika sairin, ha? Mi kima siyu miyikin siir niisiimauuwam mini mi sima kimiir nwoki wakaeyoknam. ²⁰Kima hiniina naingwowi kima digar nwowi, iikamim habwowaenanin simiir nowomwarkaiyuuwim Adi Komii siir dimin miyikim simiir, ha? Mi kima iikamim yinisim sapisapnan Adi Komii siir dimin miyikim simiir

nowomwarkaiyiuwam mini mi kima simiir sibgu owomwarkaiyiuwamar naingwowi Adi Komii siir dimin imiirin. Dimusi rani, kima hiniina naingwowi Adi Komii siir yaimwokiyaimewowa sair bidi yinokninkinkinin. Mi sima wi kimiir hiriinana nwoke owim, ha? ²¹ Niingaka. Kima iikam nhirim simiirin ha nowomwarkaiyiuwigin, Adi Komii siir dimin imiirin mi kimakima nowomwarkaiyiuna dimusi nwoke, ha? Kima ha boinikim, kima hii kipi tauae mi tari hii kimar tauaekim, aniya? ²² Kima hiniina boinikim kima hii wig iraka kipi nanae mi kima hiriinan siyu iir bi tirikim iyie? Niingaka. Mi kima pi borisopi iikam nhirim sima uruwai siyaowaini nikwo aeyim. Mi kima nae nhirim Adi Komii siir omaka hiranka tauae hainakikim. ²³ Kima kimiir inig imiirar hainanei inkamkim mi kima ha boinikim, krime Adi Komii siir siyu iirin bidiyar yinokninkinin. Mi kimar taouugaikin ti siyu komii iirin, yio ti hiriinan siyuin kima Adi Komii siir inig iir haigin ikworinugin. ²⁴ Yokwo Komii saeya hiriinan yai kaimwo aiirar mi boinka, iikamim Juda iikam tani sima Adi siir Komii inigin whisarii bi haigin ikwowaisiigin. Dimusi rani, Juda iikamkinim kima niisiimaugim, simiirin.

²⁵ Kaimwoka, iya kima yinisim sapisapa nwoke mi sima kimiir miois aiirar kitiyopnir haiya yio wadiekin ti hiriinan siyuin, siyu komii syar boinkin. Mi kima ti siyu komii iir haigin ikworinuwi mi sima kimiir miois imiir bi kitiyopnir haigim, iikamim naingwo tibmii karamaeyim simiir hiriinan. ²⁶ Mi kamim simiir mioisa kitiyopnir hai karamae nwoke mi sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknae mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu karam iikam nokdap haiginiuwi mi ti iikamim

sima wi kamim miois kitiyopnir haiyim wi simiir hiriinan nwoke. ²⁷ Kaimwoka, kima Juda iikam kinim, wim kima kimiir mioisim bidi kitiyopnir haiyim mi iripi hiriinan, kima ti siyu komii yin siir haiyim mi inokininokim kima ti siyu iir bi wakaeyoknaekim. Niingaka. Mi iikamim Juda iikam tani hinda tindanim sima simiir mioisim bi kitiyopnir haigim mi sima Adi Komii siir siyu irar wakaeyoknaekim. Sima yai wi kimiir boin huriiyu boini. ²⁸ Mi kimiir yopiyim sima kimiirin Juda simiir isidin siir hirar naokainaka windi mi sima kimiirin wi Juda iikamkin hiriinansi nikiu rani. Niingaka. ²⁹ Mi iikamim Adi Komii siir siyuin siir yaimwokiyaimewowa simiir kwoinawu nwokeiye sair sibgu apiyin, yim simakisima Juda iikam kinim. Mi ti hiriinan siyuin kwoin ara sima priinaingwo tibmiyyin yio ina Adi Komii siir naeyuun kimiir miois imiir kitiyopnir haiyim ini hiriinan yowwin. Mi yipiki ti Adi Komii siir siyu komiiyin biya Moses siya winkiyin siir yai imiir nap karamae nwoke mi iikam nhirim sima ti hiriinan iikamim wi simiir inig imiir hainan tani. Niingaka. Mi yio Adi Komii siya simiiramin wi nhami nhami naingwokonanae rani. Iriig.

Siyu biyie siya wi siyu miyik iir nikwowaisii rani.

3 Kima panin panina naingwowi Juda iikam wadie kimar yowiski mi iki Juda iikam tani yim miyik rani, iyie? Mi ti kimiir siyuin miois kitiyopnir haiyin, siya wi kimiirar whinkinsiis haiginiuwi iyie? ² In mi owin, yio hiriinan siyuin yio dimin karamaeka, yio kimiir whinkinsiis haiginiugin, biigibiyin Adi Komii krimiir Wanin siya siir siyuin Juda iikam kimiir hauugin kima ninokninkinam mi kima siir napim. ³ Kaimwokikaimwoka, Juda kimiir

iikam nhirim ti Adi Komii siir siyiu komiiyin siir yaiya saiiir siyiu iir nap karam nwowim simiirin wi paniina tiri mi Adi Komii siya wi digiumii siir yai aiirar haimriiyiwi, aniya? ⁴Niingaki, niingakiinga! Iikam whiekakim ti nu iirar nwoirkakim, sima niksisaie yai boini mi Adi Komii siya wi niksisaie yai wara boin tani, yio wi yaimwokiayaimwo imiirarar boin iski. Adi siir Yokwo Komiiya saeya Adi Komii siirin hiniina boinka, iinokiinokin iikamim yai kiriir boin-hiuriiyuwiyim mipi kirar swoki atkin okwonaowidi. Mi sima wa nwoki inokninkinim, kiriir yaiya ini kaimwokikaimwowa ywowa.

⁵Mi ta iya Adi Komii siya krimiir dimin biyeyim, simiirsi nonkwobumbu ninkini, iikamim sima kigninokninkinam mi sima wa naingwowi, Adi Komii siya dimin whirki bi kimbuwikin. Mi krima wi paniin paniin boini, ha? Mi inkamin ha boini, kiya, siya krimiirin siyiu miyik bi tirkin mi krima wi kwoin whiruwa siir kwoin iirarar nwoki, aniya? ⁶Niingaki, niingakiinga, Adi Komii siir siyiuin siya dimin whirki kimbuwikiswo mi siya iikam imiirin wi paniin paniina pi sibgu hidin, ha?

⁷Mi ta kariir niksisaie yaiya saeya Adi Komii siir yaimwokiayaimwowa saiiirin idowiya nwowaiginiugi mi inig komiigak siir nwowaiginiwi mi siya kariirin dimin biyiekak inkam dimusi swoki dapi mi kariirin wi yamdi dimusi swoki tirbuwi, ha? ⁸Mi ini mi owin, krima wi hiniina boini, humbaie, krima siyiu biyie tiri mi iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir nwoki hainanim. Mi tari hiriinan siyiuin ini wadie siya ywowim, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi iikam nhirim sima kariirin hiniina nikbumbuwikum, Pol siir yaiya saeya hiriinanairga. Mhoiia Adi Komii siya wi yamdi simiir diriraerarbumbuwi ti hiri-

inan kamim mi siya simiirin wi siyiu wadiekiwadie iirar tirhaiginiwi. Iriig.

**Inkam miyik nwir
karamaeka. Niingaka.**

⁹Mi krima wi paniin paniina naingwowi, ha? Mi tari iki iikamim Juda iikam tani, simiir kwoinim ini Juda iikam krimar ywowiskiyim, ha? Niingaki, niingakiinga. Kara kimiirin pi hiniina boinki, Juda iikam kima mi Juda iikam tani ikim, ti nu iir nwowim hinda tinda krima hoimgakarim, siyiu biyie kinar tiriikim. Krimiir kwoinin siyiu biyie tiramin, siyar kiyai. ¹⁰Tiki yayim, yim yaimwokiayaimwo imairgim. Bidi bidiniyarim, kam nhirim sima winkiyim Adi Komii siir yayim, Yokwo Komii Samni, sima hiniina winboinkikim,

mi krimiir nwirniyin, Adi Komii siya wi ha boin tani, dimin whirki bi kimbugin. Niingaki, niingaka. Krima hoimgakarim, siyiu bibiyeyan iikam kinairgim.

¹¹Krimiirin inkam nwirki ninokninkin tani, pi hiniin dimin ikin, kaimwokikamwo nwowin mi Adi Komii siir mi inokninkinam naingwowin mi siir wakaeyoknam.

¹²Iikam whiekakim sima Adi Komii siirin digiumii bidi haimriiyugigim sima ini dimin biyie tiran iikam ywowim. Nwirkinwirki siyiu miyik bi tirkin. Niingaki niingaka. ¹³Yai bibiyeyim, sima boiniyim, ini ieyin inkam haingikaiiyin, si budwakii whakiiyin, ini siir hiriinan ywowin. Sima niksisaie yai kasa bi boinkim mi ti yai bibiyie hiriinanim sima boiniyim iikam imiir yim ini mipugni bigi pikiiyim mi urura ha kinamiyin, ini hiriinan ywowim.

¹⁴inokiinokin sima yai bibiyie arar boinanaei iikam imiirin. ¹⁵Sima bi kimimnikim mipi iki iikam nhirim io simiir nwowi mi simiirin pa

mi isomsom aokaokii. ¹⁶Maeyau mauyauim sima namiyim, sima digworaekwo imiirin pi haniingin nonkwobumbuninkingigi mi mi iikamim sima pi hik prasae hai rani, simiirsiyin. ¹⁷Sima iikam nhirmi bi ninki amasuwikim iripa nongwowamair aeyam. Niingaka.

¹⁸Sima Adi Komii siir inig iir hainanam bi naingwowikim; yipiki inkam komiigi komiyyin.

¹⁹Mi krma ina ninokninkinim, digworaekwo whiekakim siyu komii siya boinim mi iikamim sima wi siyu komii siir aowa nwoki owim. Mi inkam nwirkin ha boin karamaeka, kara inkam wadiekin. Niingaka. Krma iikam whiekakim maeyaumaeyauwanim Adi Komii siir whwonkam idain dimin biyie bidiyar tirbuwim. Mi Adi Komii siya krimiirin wi ti siyu komii ieya boinwokiopnatkaigi. ²⁰Mi ta hiriinan saiirsika krimiir nwirki nwirki Adi Komii siir siyupai siyupaiyim simiir bi napkin mi Adi Komii siya krimiirin wa ha dap rani, dimin whirki bi kimbukin. Niingaka. Adi Komii siir siyu komiyyin siya siyar niisiimauugin, krimiirin. Inkamin siyu biyie tiriyin. Iriig.

Iikamim Krai siir yai aiirim naingwo tibmii wi iikam miyik sima nwowi.

²¹Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin idowiiya bidi ywokiyyin, yipikin siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwowin. Mi yio ti diminin siyu komii saika bi namasugin. Niingaka. Yio ini sa ywowin mi yayim Moses siya bidiya winkiyim mi profet kamim sima mi winki ikim, sima ti dimin iir winboinkikin. ²²Tiki siyu miyikin siya hiniingin, iikamim Jisis Krai siir yai aiirim naingwo tibmiyyim, ti iikamim sima Adi Komii siya dapiyim dimin whirki bi kimbugin. Mi iikam whiekakim naingwo tibmiyyim Adi Komii siya simiirin wi

iikam miyik nikiuwi. Adi Komii siya wi hiniina naingwo rani, wim kima Juda iikamkim mi nim krma Juda iikam tani. Niingaka. Yio ti hiriinanin dimin karamaeka. ²³Iikam whiekakim hinda tinda nwowim sima dimin biyie bidiyar tirim mi Adi Komii siya wi simiir irni nwirni hainan prapas rani mi simiirin wa boin tani kima iikam wadiekim. Niingaka. ²⁴Adi Komii siir naingwoyimiyoka krimiirin hindara priihaugikin Jisis Krai siya naowa iikam simiir dimin biyeyim simiirsi mi krimiirin saeyar nanmai-warkainakim Setan siir inankin. Mi Adi Komii siya wi ta hiriinan krma naingwo tibmiyya Jisis Krai siiram, wi saiirsiya dapikiuwi dimin whirki kimbu karamae. Mi ti dimin hiriinanin bi sainikin. Niingaka. ²⁵Adi Komii siyar nikrop iuungikin Krai siirin, nu tir nauuni aoniyam, sibsibin inkamkin nisom inkin imiyyaeiyin, Adi Komii siiram siir hiriinan. Mi siir nhieya ha naokiinaini mi krimiir dimin biyie biyeyim wi saeyar haiyoprimdiyumiigii, iya krma siiram naingwo tibmii. Adi Komii siya hiriinan minam tirkin krimiirin, krma wa nwoki inokninkinim siya dimin whirki bi kimbugin. Mi bidi bidiniyarin iikamim dimin biyie tiriyim, Adi Komii siya simiirsi naingwoyimiyokim mi siya simiirin bi nonkwobumbuninkin. Dimusi rani, Jisis siirin wi siya nikrop iuungii, simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. ²⁶Jisis Krai siirin siyar nikrop iuungikin nu tir nauuni aoniyam mi iikamim sima nwoki kigninokninkinim, siya dimin whirki bi kimbugin. Mi iikamim Jisis siir yai aiir sibgu wakaeyokna apim, siya krimiir dimin biyeyim hiriinansi haiyoprimdiyumiigikim. Mi siir whwonkam ida siya krimiirin wi iikam wadie asi nikiuwi.

²⁷Mi wi panina tiri, krma wi krimiir mii miyikim simiir inig

imiirar ti hainan, ha? Niingaka. Tiki mii miyik miyikim, krima miriyim krimiir dimin biyeyim wi sima haiyoprindiyumiigi rani. Niingaka. Jisis siir yai airam naingwo tibmiyyin siyuin, siya siyairgin krimiir dimin biyie imiir haiyoprindiyumiigiyin. Mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan siirsi nikiuwikin dimin whirki kimbu karamaeyin. ²⁸Krima dinokninkin, iikamim Jisis Kraisi siir yai imiiram naingwo tibmiyyim, kwoin whiruwa nwokiyim sima simairgin Adi Komii siya nikiuwiyim dimin whirki kimbu karamae, siya krimiirin ti mii miyik miyikim krima miriyim, siyu komii siir siyu imiir krima napiyim, simiirsi bi dapikin, dimin whirki kimbu karamae. Niingaka. ²⁹Kima paniina naingwowi mi tari Adi Komiiyin Juda krimiirarar Adi Komiiyin, aniya? Mi tari iki Juda iikam tani simiir Adi Komii wara rani, aniya? Niingaka. Siya iki Juda iikam tani simiir Adi Komii warairgin. ³⁰Dimusi rani, Adi Komii siya iki iikam whiekakim hinda tinda nwowim, krimiirar Adi Komiiyin. Kamim miois kitiyopnir haiiyim mi ha naingwo tibmiyyim Jisis siir yai imiir simiir Adi Komiiyin mi kamim miois kitiyopnir hai karam nwowim mi ha naingwo tibmiyyim Jisis siir yai aair, siya simiir Adi Komii warairgin. Mi ti hiriinan iikamim yim sima, Adi Komii siya dapiyim, dimin whirki kimbu karamae. ³¹Mi krima ha naingwowi iikamim Jisis siir yai imiir wakaeyokna aingwo tibmiyyim, ya ini komii saeya ywowa mi kima wi paniina naingwowi, siyu komii siir yayim Moses siya wankiyim, yim dimin komii rani, aniya? Niingaka. Tariinanin ti digworaekwowim, yim siyu komii siir siyiwokisiyiwowin siir nanaaknkii haiginiugin. Iriigi.

Adi Komii siya dimin whirki kimbukaramin Ebrahim siir dapkin.

4 Ebrahim siya krimiir hiriinan inkamaairgin mi siya Juda iikam krimiir brougaekin. Mi krima siirin wi paniina naingwowi mi siya Adi Komii siir siyu komiiyin siir siyuim paniin paniina huiimikainakin, siir whinkinsis haiginiuwamin, ha? ²Mi kaimwoki niuwi, Ebrahim siya siyu komii siir siyupai siyupaiyim simiir sibgu api mi siirin wi dimin whirki kimbu karam ti dimin ima nwowi mi siya siir inig iirin wa ti hainan. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam idain Ebrahim siya wi dimin whirki kimbu karamaeyin wi ta hiriinan saiirsi nwo rani. Niingaka. ³Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hiniina boinka, Ebrahim siya Adi Komii krimiir Wanin siir yai aair wakaeyoknakin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kimbu karamae saiirsiyar nikiugin ⁴Krima ina ninokninkinim, inkamin inkam nwirni mii miriyin mi umir ha haiiyin ta miya siya miriyya saiirsi mi ti hiriinan umirim siya haiiyim, siya ti inkamin siirin hinda bi sib hauugin. Niingaka. Yio miya siya miriyya saiirsi haiigin. ⁵Mi inkam nwirkin siyu komii siir mii aair miri karamae nwowi mi Adi siya ha kigi, siya ini siir yai airam naingwo tibmii kiinim mi siya ti iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim imiirin wi ha dapi dimin whirki bi kimbukim. ⁶Mi biyya Devidin yio iriipi hiriinan yayi saairar mi win boinkikin. Adi Komii siya krimiir miyim simiir bi kigikin. Niingaka. Mi inkamin siyu komii siir yayim simiir sibgu ap karamae nwowi mi iyya Adi Komii siya siirin dimin whirkin kimbu karamae ha nikiuwi mi yio siya maairgimairga dwo. ⁷Yaiya biyya Devidki si win boinkiya yokwo Samni, siya hiniina win boinkikin,

iikam whiekakim simiir dimin biyeyim Adi Komii siya haiyoprindiyumiigiyim mi yim sima maingimainga dwo. ⁸Mi Adi Komii siya iikamim siyiu biyie napim simiirin wara kinawhiyemiyie boin karamae nwowi mi simiir boinwokiyoopnatkaigi karam nwowi, yim ti iikamim maingimainga dwo.

⁹Mi tari Juda iikam miois kitiyopnir haiiyim simasimar ti maingimainga, aniya? Iyie? Niingaka. Mi tari Juda iikamim miois kitiyopnir hai karamae nwowim yim sima ha timi maingimainga, aniya? Krima Adi Komii siir Yokwo Komiiya saiir yaayim simiir ti sibgu naingwo saeya hiniina boinikim, dimusi rani, Ebrahim siya Adi Komii siiram naingwo tibmiigin mi Adi Komii siya siirin dimin whirki kimbu karamae asi nikiugin. ¹⁰Mi Ebrahim siya ini paniina ywovin Adi Komii siirin ti dimin whirki kimbu karamae naingwovin, ha? Mi siya tari miois bidi kitiyopnir haiyin. Niingaka. Siya miois bi niki kitiyopnir haigin mi Adi Komii siya siirin ha bi dapkin dimin whirki kimbu karamae mi ta saiir mhoiia, siya miois haniingin kitiyopnir hai. ¹¹Mi siya miois niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Ebrahim siya Adi Komii siiram sairar naingwo tibmiigin. Mi Adi Komii siya ta saiirsiyar dapkiugin dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi siya kamim miois kitiyopnir hai karamae nwowim simiir brougae asi nwokin. Mi ta simiir naingwo tibmii mi kwoin whiruwa sima nwowa Adi Komii siirim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir kwoinainga asi naingwo daphaiginiugin simiirin dimin whirki bi kimbugim. Ya ini diminin hindara priihauuiyin ini siir hiriinan ywovin. ¹²Mi siya iikamim ti tariinan nwowim miois kitiyopnir haiiyim krimiir brougaein. Mi siya ta miois

krima kitiyopnir haiiya krimiir brougae saiirsi bi nwokin. Niingaka. Dimusi rani, krima siir yai aiiram naingwo tibmiigim biya siya mi tira saiir hiriinan. Mi siya miois niki kitiyopnir hai karamaeyar niki owin mi Adi Komii siya siirin, siir naingwo tibmii aiir siya nikiugin dimin whirki kimbu karamaeyin. Iriig.

**Adi Komii siya nimbina ya
iikam whiekakim naingwo
tibmiiyim simiirga**

¹³Bidi bidiniyarin Adi Komii siya nu whiekakim mi iikamim Ebrahim siya mi siir yinie ikim, simiir nimbingik sima kigrirao irkakim. Siya ta nimbina Ebrahim siirin, siyiu komiini siyiu siya sibgu apa saiirsi bi nimbingikin. Niingaka. Siya siirin siir naingwo tibmii aiirsiyar nimbingikin. ¹⁴Mi Adi Komii siya iikamim siyiu komiini siyiuin siir napiyim simiirara nimbini iikamim hinda tindanim simiir kigrirkakamim mi siya ti iikamim siiram naingwo tibmiiyim simiirin wi paniina naingwowi, yim simiirin dimin karamaeka, aniya? Mi ti simiir naingwo tibmiya mi ta simiir nimbina ya wi dimin komii nwo rani. ¹⁵Dimusi rani, krima dinokninkin siyiu komii siir siyiuin, yio krimiir dimin biyeyim simiir niisiimauugin Adi Komii siya yipiki ti siyiu iir niinikibiri wi siirsi nonkwobumbuninkini mi ti siyiu komiyyin siya nwo karamkiswo mi wi dimin whirki di nomokouwi, wi hindara pi priidiraerarkayamin.

¹⁶Ti digworaekwovim Adi Komii siya nimbiniim, iikam krima haiyam, krima simiirin wa haii. Dimusi rani, krima siiram naingwo tibmiigim. Yo siir siyiu komii iir napni dimin tani. Niingaka. Adi Komii siya ti digworaekwovim krimiirin hindarar prii hauugin, siya hiriinan minsi tirkin, siya siyiu miyik krimiir tir haiginiugin. Mi ti Ebrahim siir isidin, krima wi ti digworaek-

wowim simiir haii. Yio krīma krīma rani. Niingaka. Ti digworaekwowim biya siya nimbiniim, wi iki iikamim hinda tindanim, yipiki siiram naingwo tibmiiyim, wi simiir warar ninkin hauuwi. Ya aknainan krimiir niisiimauuga biya brougae Ebrahim siya tira saair hiriinan. ¹⁷Yokwo Komii saeya Ebrahim siirin hiniina boinka. Kara Adi Komiiyin, kara kiriirin wi iikam whiekakim hinda tindanim wi simiir brougae nokmwīn ohaiginiuwi. Mi Ebrahim siya krimiir biigi biyan brougae asi nwokin. Dimusi rani, krīma siir yai air wakaeyokna apkim. Siya ti Adi Komii iirimim minam naingwo tibmiigin, iikamim naokaowim simiirin wi siya swoki hidninsiin idwowi mi sima wi omwaiyar swoki waiyai. Mi digworaekwowim, siya boinim nimbini karam nwowim, yim wa mi imbiyami. ¹⁸Ebrahim siya ini warar iki whaowaeyin, ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim sima wi panin panina nimbiamim mi siir naingwo tibmiiya ha naingwowi, ti digworaekwowim wa nimbimbiyamim. Siya hiniina naingwo tibmii, siirin wi Adi Komii siya nokmwīn okwo haiginiuwi, iikam whiekakim hinda tindanim simiir brougae nwowam. Adi Komii siya Ebrahim siir boinki Ebrahim mhoyia kiriir isidin wi kasakasa nwo rani. ¹⁹Ebrahim siir biewiyim, kamairim iriyarnanairgim, (100) mi siya ha naingwowi, siya wai biyie bidi ywovin, siir naoni iya ini kingiin nwowa. Mi siir wiga Sera saeya iripa hiriinan waibiyie bidi mi owa, saeya wi yiniekak nwo rani. Mi siir naingwo tibmiiya, siya naingwo tibmiiya Adi Komii siir yai aiiram mi dimin taemin whiekakim ya kinisu karamaeka. ²⁰Siya ha bi naingwokin, ti diminin Adi Komii siya nimbiniim siir, siya wi tir tani. Niingaka. Siya hiniina bi naingwokin. Mi siir kwoinin bi naingwo owouugin Adi

Komii siir yai aiirin mi siya Adi siirin hiriiriyar mi okboinprapas mi siya hiriiriyar yaingwo Adi Komii siya siirin yinisim yinkamiyinin wa hauuwi. ²¹Ebrahim siya ha naingwo aingwo tibmiigin, Adi Komii siir kirieya wi digar nwowi mi siya kwoin whiskak bi nwokin. ²²Mi Adi Komii siya Ebrahim siir naingwo tibmiiya hiriinan kigiyin mi siya siirin dimin whirki kimbu karam asi nikiugin. ²³Ta yaiya Yokwo Komii saair nwowa, Adi Komii siya siirin, dimin whirki kimbu karam Ebrahim siirara biri boinkin. Niingaka. ²⁴Ta yaiya krimiir warar boinka, Adi Komii siya wi krimiir warar nikiuwi, dimin whirki kimbu karamin. Dimusi rani, krīma siiram naingwo tibmiigim, yipiki Jisis Kraiis siirin siya hidninsiin idwokin ie hirankin krimiir Yaowae Adin ninomor kouwanin. ²⁵Adi Komii siya Jisis siirin nua tiriirin minam nikropki iugikin nu tir nauuni aoniyam krimiir dimin biyeyim simiir haiyopridiyumiigiyim. Mi Adi Komii siya siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwo mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi Adi Komii siya krimiirin dimin whirki kimbu karam asi nikiuwi. Iriig.

Adi Komii siya kirmiirin dimin whirki kimbu karam dapaiginiugin

5 Krīma iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiikim mi ta hiriinan saairsika, ta ii aiirin Adi Komii krimiir Wanin siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karam saair nikiuwi mi krīma wi iripar nongwomamair aei. Dimusi rani, ti digworaekwowim krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siya tirkim krimiiram. ²Mi iya krīma Jisis Kraiis siirim naingwo tibmiiyim mi ti siiyuin Adi Komii siya bidi haiwaokiyin krimiir siyu iir niyok haiginiuwiyin krīma Adi Komii siir naingwobumbu air haiyam. Mi ta hiriinan saairsika, krīma

wi dimin iiramar nikwokwonanaekaigi Adi Komii saika nongwomamair aeyokiyokiikaeyamam. ³Mi krma ti dimin imiiraram kipi maigimaiga. Niingaka. Krma hikpai hikpaiyim krimiir nimbiniyim, simiiram warar timi maigimaiga. Dimusi rani, krma ina ninokninkinim, krma hikpai hikpaiyim wa haii mi ti hikpai hikpaiyim krimiir mhii kwoinim wi simar kinsis haiginiuw. ⁴Mi krma kirie hiriinanar nwoyokiyokiii mi diminpai diminpaigi krimiram kinanankiuwi mi Adi Komii siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karam nikiuw. Mi hiriinanaki niuw krma wi Adi Komii siya nimbiniim diminpai diminpaiyim wi simiiramar nikwokwonanaekaigi. ⁵Mi krma hiriinan naingwo tibmii mi krimiir naingwo tibmiiya saeya wi kigugu iuguski rani. Niingaka. Dimusi rani, Adi Komii siya naeyiu miyikin krimiir bidi hauugiyin. Mi Adi Komii siir naingwokwowa wi krimiir mhii kwoinaw nwoiki okiyim. Mi hiriinar nwoyokiyokiii mi krma wa ninokninkinki ti Adi Komii siya nimbiniim dimin taeminim krimiiram wa nimbiam kiini.

⁶Mi krimarin ini kirie karamaeyar ywowim, Adi Komii siir whwonkam idain, dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi iiya Adi Komii siya nimbingiya Jisis Krai siya naowana, iikam hinda tindanim dimin biyie biyeyim simiirsi, simiir whinkinsiis haiginiuwam. ⁷Mi tari krimiir nwrki siir piu aiirsi bi naingwoyimiyokin inkam miyik nwrnisi naowim. Aniya? Niingaka. Mi inkam wadieyin iikam whinkinsiis haiginiuwiyin mi inkam nwrki siiram naingwokwonanaei, ini mi owin, ti hiriinan inkamin siyar mi owim siir hik aiirsiyin. ⁸Mi krma iikam miyik rani. Mi iiya krma dimin biyeyakar niki owim mi Jisis Krai

siya ini krimiirsiyar mi aowin. Ti hiriinan siyiuin Adi Komii siya krimiir niisiimauugin, siya krimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani. ⁹Krai siyar nao isikikin krimiirsiyin mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi krimiirin ini saeya yiinaki iskiyin. Mi ta hiriinan sairsiyar nikiugin, Adi Komii siya krimiirin dimin whirki kimbu karamaeyin. Mi kima paniina naingwowi, siya tari kirie karamaekin, krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiu rani, dimin biyie biyeyim krma tirim, simiirsi nanmaiwarkanaei, mhoyiya Adi Komii siya iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkini, ha? ¹⁰Biiya krma iikam miyik miyiknan bi nwokiyamkim, krma Adi Komii siir sau omom nwokim. Mi siir yinisimin Krai siyar naowin mi krimiirin iripa siyar yinkiamasu haiginiu Adi Komii saikan. Mi tariinanin, krma tisi Adi Komii saikar nongwomamair aeyim mi krma bidi yinokninkinkyim mhoyiya krimiirin wi Adi Komii siya nikiunami ninomor koua hiriir. Dimusi rani, Krai siya ie hiranki minam ninsiin idwokin krimiir whinkinsiisam. ¹¹Ta sasa rani. Niingaka. Dimin whirin krma saika nongwomamair aeya yio siya, krimiir Adi Komii wadiekiwadieyin. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya tirkim krimiirin Adi Komii saika ninkiamasu haiginiugin. Iriig.

Ta yaiya Adam Krai sowiir boinka.

¹²Krma dinokninkin bidi bidiniyarin, biigi biiyan inkamin ti nu iir nwowin Adam siyar tirkim, dimin biyeyin mi siya ina yaonamin. Mi siyar tirkiya dimin biyieya ina yiisinkinkinkiya kii auni haniin iki iikamim hinda tinda nwowim simiir. Mi nim krma iriipi hiriinan warar mi aowi. Dimusi rani, nim krma siir kigna tirkim ti

hiriinan siyiuim. ¹³Siyiu komii siir siyiuin bi niki imbiyamkin ti nu iirin mi dimin biyieya ya ha nwoka. Mi Adi Komii siya dimin biyie sima tirim simiirsi paniinsi boinwokiyoipnatkaigisi. Dimusi rani, siya ti siyiu komiini siyiuim Moses siir bi niki hauugin, siya winam. Mi sima siyiuin Adi Komii siir wakaeyoknaeyin, siir paniinsi yinokninkinsi. ¹⁴Iikam nhirim siyiu komii saika bi nantamyiryirkim Adam siya nantamyiryira sair hiriinan mi ti naoni siyiuin ini sima warar mi inkin iniyopkwona. Adam siirin aknainan min iisimauugin Jisis siir, yipikin mhoyia nitanin. Mi naoni siyiuin Adam siir hirankar nwobwakainaniyin ini Moses siir tirar yadigniyin. Mi ti naoni siyiuin Adi Komii siyar boinkiyin ini iikam whiekakim sima warar mi inkin iniyopkwonan. ¹⁵Mi dimin biyieyim Adam siya tirim mi dimin miyik miyikim Adi Komii siya priihauuwim sima iripa rani. Niingaka. Krima bidiyar yinokninkinim iikam whiekakim wa naokaowi yim dimin biyieyim Adam siya tirkiyim simiirsiyar naokaowi. Mi krima ina ninokninkinim, Adi Komii siya krimiiram nhami nhami naingwokwonanaei rani mi ta siir naingwoyimiyoika krimiirin hindara priihauugikin. Dimusi rani, ti diminin ti inkam nwiruwan Jisis Krai siyar tirkin. Mi ta naingwoyimiyoika, ya whwomoni rani, ya ini ti dimin biyieyim Adam siya tirim simiir haibura. Mi ta naingwoyimiyoika ya iikamim siiram naingwo tibmiyim simiir dimin biyieyim simiir haiyoprimdiyumiigika. ¹⁶Mi ti dimin biyieyin, ti inkam nwiruwan Adam siyar tirkiki iskiyin Adi Komii siya ha boinkikin iikam whiekakim wi sima warar ninkin iniyopkwonaei, ti naoni nonkwobumbuninkina. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Krai siir

naingwobumbuwa saeyar nimbingikin, iikamim simiir dimin biyieyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. Mi diminim Adi Komii siya tirim, yim Adam siirin simaka bi namasugin, yim ini simakisimar ywowim. ¹⁷Mi ti inkam nwiruwan Adam, siyiu biyie sasar tirkiki iskiyin mi ta dimin biyieya iikam imiirin ini ini haniin saeyar kwirii idwokaigiya mi ti siyairgin iikam ima naokaowiyin siyiuin. Mi ti inkam nwiruwan Jisis Krai siir miya Adi Komii siya iikam imiirin ta naingwoyimiyoika hindara priihauugiyam tiri. Mi siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi mi sima ninomor kou hirin, wi wadiyar nwoki ongwomamair aekiyamim iinokiinokin. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi simar kigirkaki. Mi hiriinanki niuwi mi tari Jisis Krai siir miya ini Adam siir siyiuin siir haiburin.

¹⁸Mi bidi bidiniyarin, ti inkam nwiruwan Adam, siyiu biyie siyar tirkiki iskiyin mi Adi Komii siya ha boinkikin, iikam whiekakim wi sima warar ninkin iniyopkwonaei, ta naoni nonkwobumbuninkina. Mi ini hiriinankinar ywowin mii miyika ti inkam nwiruwan Jisis Krai siya miriia. Mi iikam whiekakim, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmiyim Adi Komii siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi. Mi sima wi wadiyar sibgu ongwomamair aekiyami, iinokiinokin. ¹⁹Mi bidi bidiniyarin ti inkam nwiruwan Adam Adi Komii siir yai aka siya nantamyiryirkim. Mi siyiu biyie ha tirkin mi ti siyiuin dimin biyie tiriyin ini iikam whiekakim sima warar yinkin hugiyiskainan mi yim sima ini ti iripi hiriinan siyiu biyie siirar mi tiriyoikiyiamim. Mi ti inkam nwiruwan Jisis siyar sibgu wakaeyokna apiskiya siir yai aiir mi Adi Komii siya

iikamim, yipikin Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiyim simiirin dimin whirki kimbu karamae asi nikiugim.

²⁰ Adi Komii siyar hauugin siir siyiutin iikam imiirin, simiir dimin biyieyim simiir niisiimauwam, sima kasakasa rani. Mhoyiya Adi Komii siya simiirin dimin miyik miyik imiirar yiisiimauu mi ti dimin miyik miyikim ini ti dimin biyieyim sima tirim simiir haiburin. ²¹ Mi ti dimin biyieyim sima tirim, iikam imiirin ini ini haniin simiir warar yinkin kwirii idwokaiyin. Mi siyiu whirin, Adi Komii siya niisiimauwun yio hiniingin, siir naingwoyimiyoka iikamim simiirsi mi siya mi tirkiya krimiirin dimin whirki kimbu karamae, ta miyia Jisis Kraiis siya tira mi krma wi omwaiyar waiyayokiyokiii. Iriig

Krma Kraiis saika bidi yaonamim

6 Mi kima paniina naingwowi, ha? Krma siyiu bibiyie whiekakar ti diriraerarnanaei mi Adi Komii siya wi krimiisi nwoki naingwoyimiyok-nanaeyim. Mi krimiir dimin biyieyim wa nwoki haiyoprimdiyumiigiyim, aniya? Niingaka. ² Krma ini inkam wiirnan ywowim. Mi krma siyiu biyieyim simiir bidi haiburgigim mi krma wi ti siyiutin siir swoki apmimin tani. Niingakiniingaka. ³ Mi tari kima bidiyar yinokninkinim, biya krma Kraiis saikar nitinakiugim mi sima krimiirin op bidiyar baptais haiginiuwim ya tariigina ini Kraiis saika naonamni haniin ywowa. ⁴ Sima krimiir bidi baptais haiginiuim mi ta sima baptais haiginiua ya ini kraiss saika naoni haniin ywowa. Mi Adi Komii siir kirieya Jisis Kraiis siirin ie hirankar swoki hidninsiin idwokin mi siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi ti hiriinan siyiutin nim krma iriipi hiriinan ie hirankar mi insiin idwokim. Mi ini

omwaiyar mi waiyam mi krma wi siyiu miyik miyikim simiirarar napi.

⁵ Yio ini ti siir kirienan ywowin. Biya krma Kraiis saikar niki amasukikinim mi saika niki inkin aonam. Mi mhoyiya krma saikar namasukikini mi krma wi omwaiyar swoki waiyayokiyokiii siir hiriinan. ⁶ Krma bidi yinokninkinim, krimiir biyan kwoin biyieyin yio bidi yaonamin paeyin hiiniya nironinkinin siir, Jisis Kraiis saika. Siya dimusi bi naonamkin, siya minsi naokin, ti kwoin biyieyin krimiir nipiyaokiiyin dimin biyie tiram, siirin wi Adi Komii siyar nwoki onkwobumbuninkinim. Mi hiriinanki niuwi, ti kwoin biyieyin krimiirin wi siya kiyopiyaokiinam tani siyiu biyie tiramin. Niingaka. ⁷ Mi inkamin naonamiyin siir hiriinan nwowiyin inkamki mi ti siirin saeya bi swoki boinwokiyopkaigiikin swoki kiyopiyaokii rani. Niingaka. ⁸ Ihi, kaimwoka, krma Kraiis saika bidi yaonamim mi krma hiriyyar naingwowi, ⁹ Krma bidiyar yinokninkinim, iya Jisis Kraiis siya naonama mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwokiya ie hiranki siirin wi saeya swoki nonkwobumbuninkin tani. Niingaki, niingakiinga ¹⁰ Jisis Kraiis siya kwirkikwiruwa minam naokin dimin biyieyim iikam ima tirim simiirsi. Mi tariinanin siya ina nwowin mi Adi Komii siir dimin taeminim ta mii kwiruwa siya saiirar mirii digi iskiyin, ini siyar yanaakninkii haiginiuin. ¹¹ Mi wim ti hiriinan kwoin iirar timi aingwo, wim kima ini naoni piunan ywowim kimiir biyan kwoin biyieyin yio bidi yaonamin mi siya wi kimiir swoki kiyopiyaokii rani. Niingaka. Kima Kraiis Jisis saika bidi yamasukikinim mi krma omwai di waiyayokiyokiii, krma Adi Komii siirsiiyar waiyayokiyokiii.

¹² Mi hiriinanki niuwi, kima ti dimin biyieyim simiirin kintimtinu. Mi kima ti dimin biyieyim kimiir kwoin ieya tiram

naingwowyim simiirin haamiisima kipi swoki kiwaki. ¹³ Mi kima kimiir iga iin minim dimin biyie tiram kipi kiwaki. Niingaka. Mi kima kimiir piu irkaka, Adi Komii siirarar hauugi iski, siya siyar nwoki kigrairao irkakim mi krimiirin siyu miiyik tiramin wi siyar nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi wim kima ini naoni piunan ywowim, kimiir Adi Komii siyar hidninsiin idwokin ie hirankin. Mi kima, kimiir piu irkaka siirarar hauugi iski. ¹⁴ Kimiirin nu tiran dimin biyeyim sima kipi swoki ipiyaokii. Niingaka. Dimusi rani, kima siyu komii siir siyuin siir aowa nwo rani. Niingaka. Kima wi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwoyimiyouka saair aowar nwoyokiyokiikaeyami iinokiniinokin mi dimin biyeyim wi krimiir niyopakaiyu rani. Niingaka. friig.

Krma siyu miiyik imiir sibgu ap

¹⁵ Mi krma pi dimu tiri, ha? Mi krma siyu komii siir haiburgi mi krma Adi Komii siir naingwoyimiyouka saair aowa nwowi mi krma dimin biyeyim wi hiriirar pi tiryokiyokiikaeyamin, aniya? Niingaki, niingaka! ¹⁶ Kira ti dimin iir bidi yinokninkin kiin. Mi iya kima inkam nwirnyam kiwakiiyim mii siya miriiyam mi kimiir kouwin pi kou siyar mi owi mi kima siirar timi wakaeyokna mirii mi kima dimin biyie imiiram kiwaki mi kimiir kouwin wi simar mi owi mi wim kima wi simiiramar mi mirii. Mi kima Adi Komii saika aru aru ha nwokii mi kima ha natisir whaowae kaiyuwi mi kima wi hindara kigugu iuguski. Mi Adi Komii siya ini kimiir kou nwowin mi kima wi siiram mirii mi siir whwonkam idain kima wi dimin whirki kimbu rani. Mi kima wi omwaiyar waiyokiyokiikaeyami. ¹⁷ Biya kimiir kouwin dimin biyie imar nwokim. Mi tariinanin kima Adi Komii siirin boin wadie prasae kipi nwoki.

Dimusi rani, ti dimin hiriinanin siyar digiuguskikim mi tariinanin kima yayim sima boinmimauuwim Jisis Kraiss siirim simiir wakaeyokna, simiir bidi wakaenonkworinuwm. ¹⁸ Mi iya kima dimin biyie saair iinar niki owa mi Adi Komii siya kimiirin saairar nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kima ini siyu miiyikin Adi Komii siirin dimin whirki kimbu karam nwowin, ini siir nwoim. ¹⁹ Kara kimiiramini iki yai boskwonauwanim simiir boinam bi nitkin. Dimusi rani, kima Adi Komii siir digworaekwowim simiir bi ninomokninkin digim. Mi biya kima niki kiwakiya mi kimiir iga ini hinda tinda iki okwokiyim. Ti siyu biyie hiniinim sim tiram, hii nanae mi hii tauae mi iki siyu bibiyie nhir ikim. Mi ti hiriinan siyuin, kima mi kiwaki mi kimiir iga iinim wi dimin miiyik miiyikim simiirar tiri.

²⁰ Mi biya kimiirin dimin biyie imar niyopakaiyuwa mi wim kima rirmiiya bi nwokim siyu miiyikin siir aowa. Niingaka. ²¹ Mi biya ti digworaekwo biyie biyeyim kima niki tirakaiyuwm mi tariinanin kima ini nididgak swoki amwoiwm. Mi ti digworaekwo hiniinim sima kimiir bidi whinkinsiis haiginiuwim, aniya? Niingaka. Yim ti hiriinan siyu bibiyeyim yim sima, kima kigugu iuguskiyanim. ²² Mi iya dimin biyeyim sima kimiir kou nwowa mi tariinanin kimiirin Adi Komii siyar nanmaiwarkainakim. Mi ini mi owin, kima siir aowa mi owim. Mi hiriinan ha mi owi, kima wi saikar nongwomamair aekiyami iinokiniinokin. ²³ Mi kima dimin biyeyim simiiram kiwaki, siyu biyie kima tiram mi mhoyiya kima wi dimu dimin haii, ha? Tiriiginim, yim kimiir swoki onkwobumbuninkin iuguskii, Adi Komii siya ti inigak nwoyokiyokiiya saairin hindara priihauugikin iikamim yipiki krimiir

Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiyim mi saika nitinakiuwim. Iriig.

Mhii wini siyiugin

7 Ti akamim, kima siyiupai siyiu-paiyim bidiyar yinokninkin digim. Mi ti yayim kara mi boinmimauuwim kima simiirin bidi mi inokninkinim. Mi iikam kimiir kouwin ini siyiu komii siyar yowiskiyin mi siya kimiirin wi nokpaokii rani. Niingaka. Wi kimar naobudgi. ²Kara boiniyio yai kwira pi kimiir boini siyiu komiiyin yio hiniina boinkin, iya wig sair kamin omwai-yar niki waiyaeyin mi saeya siyakar dwo. Mi iya siya naonami mi ti siyiu komii siir siyiun sairin wi siya nikidu rani. Niingaka. ³Mi sair kamin ha niki owi mi saeya inkam nwirni piu ha nini owouwi mi siyiu komii siya ha boinkin, ta wig hiriinana ya kam nwiruwan wig rani. Niingaka. Mi iya sair kam iya naonami mi saeya kam nwirni piu ha nini owouwi yio ti hiriinan siyiun yio yai karamaeka. ⁴Ti kariir akamim wim kima ini siyiu hiriinanin kara nikri boinin ini siir hiriinan yowwin. Wim kima Kraiis saika namasukikinim mi ini paeyin hiiniya nirioninkinini siya naonamin ini saika yinkin aonamnan yowwim. Mi wim kima ini naoni piunan yowwim mi ti siyiu komii siir siyiun wi kimiir haiginikou rani. Mi wim kima ini Adi Komii siir yowim yipikin Jisis Kraiis siir hidninsiin id-wowin ie hirankin. Mi wi hiriinan sairsiyar mirii siir mii miyik miyikim. ⁵Biiya krima, krimiir kwoin imiirar napkim mi ti siyiu komiiyin dimin taeminim sim nikiduwim mi krimiir kwoin iirin siyar swoki kiyainamkin, siyiu bibiyie tiramin. Mi mhoiia ti siyiu biyieyin krima tirin, krimiirin wi siyar swoki onkwobumbuninkin haiginiuwi mi krima wa kigugu iuguskii. ⁶Mi

iya krimiir kouwin ti siyiu komii ieya nwowa mi krimiirin Adi Komii siyar ini anmaiwarkainaki. Mi krima hiriinana nwokiswo mi krima wi naoni piunan pi yowwin ti siyiu komii siirsiyin. Mi ta Adi Komii siiram krima miriia, ya krima miriia biiyan siyiu komii siir yai aeya boinkiya ya sair hiriinan tani. Niingaka. Krima Adi Komii siiramin siyiu winin siir mirii siir naeyiu ieya boinkiyin. Iriig.

Dimin biyie saeya onkwobumbuninkin haiginiugin

⁷Mi krima pi paniin paniina boini, ha? Mi krima wi hiniina boini, siyiu komiiyin, yio ini biyieki biyie yowwin, iyie? Niingaka. Mi siyiu komii siya krimiir niisiimauu karamkiswo diminim siyiu bibiyie tiriyim simiirin mi krima wi paniina pi yinokninkinini, piki hiniin dimin ikim siyiu biyie tiriyim mi piki hiniin siyiu ikin, siyiu miyik tiriyin, ha? Mi siyiu komii siya krimiirin hiniina boinkikiswo, kima inkam nwirni diminam kipi kigmair mi krima wi paniina pi yinokninkinini. Ti diminini, siya dimin biyieki niuwi, ha? Krimiirin siyiu komii siyar niisiimauugin. ⁸Mi iya siyiu Komii siya ti hiriinan digworaekwowim simiir nikiduwiyim, yim tiriiginim yi krimiir niisiimauugin piki hiniin dimin ikin siyiu biyie tiriyin mi ti siyiu biyie hiriinanin. Kariir kwoinin, pi hindara nikwokwowi, diminpai diminpaiyim simiiram kigmairim. Mi siyiu komii siya nwo karamkiswo mi kara wi ha di ninokninkini, tiriiginin yio dimin biyiekin. Niingaka. ⁹Biiya karar nwowa kara ti siyiu komiiyin siir haimiisima bi swoki inokninkin miminkin. Niingaka. Mi kara siyiu komii siir siyiu iir paniinsi yinokninkinsi mi mhoiia siyiu komiiyin ha nimbiniyin mi karar wakaeyin mi ti nuan dimin biyie biyieyin, kariir kwoinin ini simiiramar

ikwokwonamin mi ini ti dimin biyeyim ini simiiramar kigmairnamim. Mi kara ina ninokninkinin kara siyu biye bidi tirin mi kara wi kapi naowi. ¹⁰Kima bidi yinokninkinin ti siyu komiiyin Adi Komii siya hauugiyin, yio tiriiginin siya minam naingwokin wadie krima nwowam. Mi krimiir whinkinsis haiginiuwim yio tiriiginin, yio kariir niisiimauugin, kara inkam paii rani, kara dimin biye tirikin mi kara wi kapi naowi. ¹¹Kariirin ti siyu komii ieya nikpitmaigin siyu biye tiramin mi ta dimin biyeya kariirin wi saeyar boinmaugiyu aowi.

¹²Krima ina ninokninkinin ti siyu komii siir yayim, yim dimin whirki bi kimbugim ini wadieki wadiekinar ywowim. Yim Adi Komii siyar hauugikim. ¹³Mi hiriinankiswo ti siyu miyikin kariirin wi siya boinmaugiyu aowi, aniya? Niingaka. Dimin biye saeya tirkin mi kara siyu biye sair siyiumwokisiyiumwoim wi siir nwoki sibgu inokninkinin. Iriig.

Krimiirin dimin biye saeya nonkwoninwomwiirninkin.

¹⁴Krima bidi yinokninkinin siyu komii iirin Adi Komii siir naeyu ieya hauugin Moses siirin, siya winkiyam. Mi hiriinanki niuwi mi ti siyu komiiyin wi dimin whirki kimburi. Adi Komii siir hiriinan mi an tari ini inkamin hindara sipimiyokaeyamiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kariir kouwin ini dimin biye saeya ywowin mi kara wi ti siyu imiir nap rani. Niingaka. ¹⁵Kara bi ninokninkin ti siyu hiriinanin kara tirin. Mi ti dimin miyikin kara tiram naingwowim mi kara pi tir tani. Niingaka. Kaimwoka, ti siyu biyeyim kara tiram naingwo karamae nwowiyim, kara simiirin pa tiri. ¹⁶Mi iya siyuin kara tiram naingwo karamae nwowiyin, kara siir tiriym, yio tiriiginin siyu

komii siya kariirin siyu wadiekiwadie iirar niisiimauugin ¹⁷Mi tariinanin kara ini haini yinokninkinkiyin ti hiriinan siyuin karar bi tirkin. Niingaka. Yio dimin biyeya kariir kwoinawu nwokaiya saeya nipiyaokiigin ti siyu iir tiram. ¹⁸Kara bidi yinokninkinkiyin, ti kariir kwoinin, kariirin wi siya nikpitmai rani, siyu miyik tiramin. Niingaka. Kariir kwoinin siyu miyik tiramin ina naingwowin mi kara hiriinan tirim wi dig nwo rani. ¹⁹Kaimwoka, siyu miyikin kara tiram naingwowyin, kara siir tirim pi dig nwo rani. Mi siyu biyeyin kara tiram naingwo karamae nwowiyin mi kara siirin pa tiri. ²⁰Ti siyu biyeyin kara tiram naingwo karamae nwowiyin mi kara siirin pa tiri. Yio tiriiginin karar bi tirkin. Niingaka. Dimin biyeya kariir kwoinawu nwokaiya, kariirin saeya hopmimin tirkin. ²¹Kara bidi kigin, ti hiriinan siyuin ini kariir tir nwowin. Kara siyu miyik tiramin ina naingwowin mi ti dimin biyeya kariir kwoinawu nwokaiya saeya kariirin kinirkin tani. Niingaka. ²²Kaimwoka, kariir kwoinin Adi Komii siir siyu miyik iiramin, ini maigimaigra nwowin. ²³Kara bidi yinokninkinin, ti kariir kwoinawu nwokaiyin siyuin yio ini sa ywowin yio Adi Komii siir siyu miyikin io saika nwowikin. Mi Kariirin pi sowar ninki ankii. Mi ti siyu biyeyin kariir kou nwowin kariirin pi siyar kiyipsibgi haiginiuwi. ²⁴Kara inkam paii rani mi kariir kwoinin whokwoka bi nwowikin mi kara maigimaigra bi nwowikin kariir piua ini pae nan yiiwhirida. Mi kariirin wi nginga kinsis haiginiuwi ti kwoinin kariir nikpitmaiyyin, siyu biye tiram siir-siyin, ha? ²⁵Kara Adi Komii krimiir Wanin siir boin maigimaigraei Jisis Kraisiirin krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya nikropkikin, kariir nanmai-warkainam, siya kariirin minam nan-

maiwarkainakin, ti kwoin biyeyin kariir kwoinaiu nwokaiyin siir hiiukmaigiym. Mi kariir kwoin komiiyin Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim tiri. Mi ii nhirim ti dimin biyeyim kariir kwoinaiu nwokaiym, kariirin pi siyar mi ikpitmai ti nuan digworaekwowim simiir tiram. Iriig.

**Krais siya haiyoprimdiyumiigikim
krimiir dimin biyeyim. Mi
krimiirin Adi Komii siir
naeyiuin siyar swoki hauu.**

8 Mi ta saairsika iikamim yipiki Jisis Krais saika namasukikininim, yim wi yaigak wara nwo rani mi wi nonkwobumbuninkin tani, dimin biyeyim krime tirim simiirsiiyin. Niingaka. ²Dimusi rani, kara tariinanin Krais Jisis siirgin, kariirin dimin biyeyim mi naoni siyiu ikin, siir hiranki siya nanmaiwarkainakin. Mi tariinanin kara ti siyiu hiriinanin simiir swoki o rani. Niingaka. Kariirin Adi Komii siir naeyiuin siya bidi hauuwin siyiu miyikin mi kwoin budin omwai waiya yokiyokiiyin siirin. ³Mi ti krimiir kwoin biyie hiriinanin, Adi Komii siir siyiu komiiyin krimiirin wi iikam miyik siya nokwo haiginiu rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya siir yinisim iir asi nikropkikin nua tiriirin. Mi siya ini krimiir hiriinanar yauuni oniyin, krimiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam Adi Komii sasar nonkwobumbuninkinakin ta siya naonama mi ini ta saeyar yokworipukimaigiya dimin biyie sair kirie aiirin. ⁴Mi siya hiriinan minsi tirkin, yipiki iikamkim krimiir kwoin biyie iir nap karam nwowim mi krime wi Adi Komii siir naeyiuin siir kwoin iirrarar nwoki apim. Mi krime hiriinan tiri mi krime wi kirie kakar nwowi siyiu komii siir yai imiisiyin. ⁵Mi iikamim kwoin biyie siir kwoin

iir napiyokiyokiiyim mi simiirin ini ti kwoin biyie ieyar kigirkakin. Mi iikamim Adi Komii siir naeyiuin siir yai aiir wakaeyokna apiyokiyokiiyim yim simiirin wi Adi Komii siir naeyiu ieyar kigirkak iskiyin. ⁶Mi iikamim bidinan siyiu biyie iiram naingwokwowyim siir napam mi yim ti iikam hiriinanin, yim wa naonami. Mi iikamim simiir kwoininim Adi Komii siir naeyiuin, siir siyiu iiram naingwokwo nanaeyin mi yio wi omwaiyar waiyayokiyokii. Mi siya wi iripar nongwomamair aekiyami Adi Komii saikan. ⁷Mi iikamim bidinan siyiu biyeyin siya kigirkakiyim yim ti hiriinan iikamim sima io Adi Komii saika nwoyokiyokiiyim. Yim sima Adi Komii siir siyiu iir napim pi boriisopi. Mi sima kiriekaki waeyo siir siyiu iir paninsi yapsi. ⁸Mi ti hiriinan iikamim simiir biyan kwoin biyie iirrar napiyim mi Adi Komii siya wi simiiram maigimaiga rani. Niingaka.

⁹Mi iikam kima tariinanin biyan kwoin biyeyin siir nwo rani. Niingaka. Tariinanin kima ini Adi Komii siir naeyiuin kimiir kwoinaiu nwokaiyin, ini siir kwoin iir napim. Yio tiriiginin simiir kwoinin ini haniin siya bidi kwirii idwokaiyin. Mi yipikin Jisis Krais siir naeyiugin nwo karam nwowin, siir kwoinaiu yio ti hiriinan inkamin yio siir tani. ¹⁰Mi Jisis Krais siya kimika nwowi mi kima saika namasukikini mi kimiir pua saeya wa naoki windi. Adam siir dimin biyeyim simiirsi mi kimiir kwoin budin yio wi omwaiyar waiyayokiyokii, iya Adi Komii siya kimiir dapikiuwi, siir whwonkam idain dimin whirki kimbu kamaeyin. ¹¹Biiya Jisis Krais siya naonama siirin Adi Komii siir naeyiuin siyar swoki hidninsiin idwoki ie hirankin. Mi siir naeyiuin kimiir kwoinbudnau kwirii idwokaii mi kimiir pua ha naonami mi kimiir kwoinbud iirin wi

siir naeyiu ieyar nwowaiginiwi omwai waiyayokiyokiiyam.

¹²Ti nomiiyauwim krima diminim Adi Komii siir naeyiu ieya boinimauuwim siyiu miiyikim simiir sibgu wakaeyokna ap. Krima iki siyiu biyeyim krimiir kwoinau nwokaiyim simiir kipi nap. Yim tiriiginim krima simiirin digiumii haimriiyugi. Yio ini diminin krima priihaiiyin mi ini siir niyopkiiyuni hiniin ywown. ¹³Mi kima kimiir kwoin biyeyin siir napi mi kima wi kimbi naokaowi. Mi kima Adi Komii saika wi aru aru nwokiyami mi Adi Komii siir naeyiun siya wi digar nwowi, kimiir whinkinsiis haiginiuwim. Mi kimiir dimin biyeyim kimiir kwoinau nwokaiyim, wi siya haiyoprimdiyumiigi. Mi kima wi omwai Adi Komii saikar nwoki waiyayokiyokiiyim. ¹⁴Mi iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiun siir kigninkinkii, simiir mhii kwoinau kwirii idwokaiyam mi ti hiriinan iikamim yim wi Adi Komii siir yinisisim kiin nwowi. ¹⁵Mi Adi Komii siir naeyiun yipikin, krimiiram nikropkiyin, krimiir mhii kwoinau, kwirii idwokaiyam. Siya ta mhoyiya Adi Komii siya nonkwobumbuninkini, krimiirin sair boinididam bi nitkin. Niingaka. Siya krimiirin siir yinisisimnan nauuni diriraerarnikin siir kirieya krimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krima Adi Komii siiramin wi hiniina nwoki ikiuwim, Adiyoi! Adiyoi! ¹⁶Adi Komii siir naeyiun siyar hiurworwokaii krimiir kwoin iirin. Mi krima pi hirii hiriyar naingwokwo kripkaii, krima siir yinisiimkim. ¹⁷Mi krima Adi Komii siir yinisiim nwowi mi digworaekwo miiyik miiyikim, siya nimbinim krimiiram siya wi krimiir warar mi inkin soiitkin haiginiuwu. Mi ti digworaekwowim siya hauuwim Jisis Kraisi siir yim wi krimiir warar mi inkin hauuwi. Mi

iikamim krimiir nonkwobuninkinam tiri, Kraisi siir nonkwobumbuninkinam sima tira sair hiriinan. Mi Kraisi siya mi krima, krima wi dimin miiyikmiiyik imiirar haii. Mi krimiirin wi siya hainan prapasi. friig.

Mhoyiya krima wi dimin miiyik miiyik imiir haii. Mi krimiirin wi Adi Komii siya hainan prapasi.

¹⁸Kaimwokikaimwoka. Krima bidi yinokninkinim mi krima ha bidi mi hidgiyim, mhoyiya Adi Komii siya krimiirin wi dimin miiyik miiyik imiir niisimauuwi. Mi ti tariinan sima nonkwobumbuninkin haiginiuwim krimiir, ya dimin komii rani. ¹⁹Digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim ini hindara nikwokwowim. Sima minam nikwokwowi, Adi Komii siya, siir digworaekwo whiekakim, simiir niisimauuwim yipikin siir yinisiim siir. ²⁰Digworaekwowim Adi Komii siya nonkwokwowim, sima miiyiknan nwo rani. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siyar tirbugikin. Sima, sima bi nwokim, hiriinanin. Niingaka. Adi Komii siyar tirkiyin mi sima ini hiriyar nwokripkaiyim mi Adi Komii siya minam naingwowi iikamim sima nonkworinukripkaiyim simiir naingwo tibmii aiirin. ²¹Adi Komii siyar boinkikim, digworaekwo whiekakim biyie nwowamin. Digworaekwo sima, sima bi tirbunakim, biyie nwowamin. Niingaka. Krima hiriyar naingwowi, ti digworaekwowim ti biyie nwokiyamim mhoyiya simiirin, wi Adi Komii siyar swoki grabi. Mi ti nuan digworaekwo biyie biyeyim wi simiir nonkwo rani. Mi mhoyiya simiirin mi Adi Komii siir yinisiim ikin, krimiirin wi dimin whirkin kimbu rani. Niingaka. ²²Krime ina ninokninkinim digworaekwo whiekakim Adi Komii

siya nonkwokwowim, sima ha mi kimpipisuwikim, wiga yinisim naokainaeiya saiir hiriinan. Mi digworaekwo whiekakim, hiriyar ninouninkiyim mi tariinanin ini hiriyar mi inouninki kripkaiyim. ²³ Mi ti digworaekwowim Adi Komii siya nonkwokwowim sima, sima rani. Niingaka. Nim krima iriipi hiriinan Adi Komii siir naeyuun siir bidiyar mi haiyin, dimin biyanin Adi Komii siya priihauuwin krimiir siir hiriinan. Mi nim krima iriipi hiriinan ina mi inouninkiyim. Mi krima Adi Komii siirima nwowi, iya siya krimiir diriraerarki, siir yinisim nwowam mi krima wi rirmiiya nwokii mi krimiir pua wi dimin whirki kimbu rani. Niingaka. ²⁴ Mi ta krimiir nanmaiwarkaina ya krimiir naingwo tibmii aeyar nanmaiwarkainaka. Mi ta naingwo tibmiiya ya hiniinga, krima hinda niki kaowi dimin taeminim mhoyiya nimbiniyanim krima niki hai karamae nwowim simiiram. Mi inkamin dimin nasae haigiiyin, yio siya dimin whiram bi swoki naingwowikin. Niingaka. ²⁵ Mi diminin krima kig karamae nwowiyin krima siir haiyamin, hindara kao.

²⁶ Mi ti hiriinan siyiuun iya kimiiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram saeya kirie nwo karam nwowi mi Adi Komii siir naeyuun pa niti mi krimiirin pi siya nini kinsiiis haiginiuni. Mi iya krima nhwo dimin whiram kwisboiniyim, Adi Komii siiram, krima ninokninkin tani siya pi paniin paniina namisi tiri. Mi iki kwoin ara krima pio, boiniyim krimiirin pi Adi Komii siir naeyuun ieyar hiurworwokai iskii, Adi Komii siirin. ²⁷ Adi Komii siya inkami kwoin kigikin mi siya ina ninokninkinin dimin siir naeyuun ieya tiriysin krimiir kwoinaw. Mi Adi Komii siir naeyuun krimiiram pi siyar sriinanae iskii

Adi Komii siiram mi sowa pi kwoin whiruwar nwokii.

²⁸ Krima bidi yinokninkinim digworaekwo whiekakim krimiir nimbiniyim simiirin pi Adi Komii siyar niinikiriimdiyiu haiginkii miyik nimbiamim. Yipikin siiram naingwokwonanaeyim simiir whinkinsiiis haiginiuwam. Mi yipikin krimiir nimbngii, dimin taeminim siya naingwowim simiir tiram mi krima siir kwoin iirar timi wakaeyokna ap. ²⁹ Ikamim Adi Komii siya nimbiniim siir iikam nwowam krima ini siir yinisimin Jisis Krai ini siir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyiuun siya iikam krimiir yaowae adnan asi nwowi. ³⁰ Mi iikamim siya nimbiniim mi ninokninkinim, mhoyiya siir siyiuun iir sibgu api mi siya wi krimiiram nikiunaei siir siyiuun iir napim. Mi nim krima siya nikiugiiyim siir wakaeyokna apam mi krima siir whwonkam idain wi rirmiiyar nwowi mi nim krima wi siir yinisimnanar nwowi. friig

Adi Komii siir naingwokwowa wi krimiir haiburgig rani.

³¹ Mi hiriinankiniuwu, Adi Komii siya krimiirsi nwowi mi iikam nhirim io krimaka nwowi sima wi digidiga nwowi krimiir niyopakaiyuim, aniya? Niingaka. ³² Mi siya siir yinisimin siirin krimiiram nikropkiyim bi kisisiirgin. Niingaka. Siya ini siirar mi ikropkiyin krimiir nanmaiwarkainaim mi takana ya mii komiiga siya digworaekwowim krimiir hauuwim tariinanin siir yinisimin wi dig nwo rani, niingaka siya wa hauuwi siir priihauugiyin krimiir siir hiriinan. ³³ Mi hiriinanki niuwu krimiirin wi nhinga boin hiuriyiuuwi yipikin Adi Komii siya nimbiniim siir yinisim nwowamin, ha? Mi wi digar nwowi, nwirki hiriinan tirim, ha? Niingaka. Krimiirin Adi Komii siya

boinkikin, dimin whirki kimbu kara-maeyin. ³⁴ Mi krimiirin wi nhinga boini hiniin, krima dimin biye tiri iikamkin mi krima wi maeyauwa paeki niuwiya wi sair nami, ha? Wi Jisis Kraisi siya tir tani hiriinanin. Niingaka. Siya bidi yaowin. Mi siirin Adi Komii siyar sarki hidninsiin idwo ie hirankar mi tariinanin siya ini Adi Komii siir ina inig miya nidwowa, maeyauwa inkam inig komiigakim siya nidwowa sair. Mi siya Adi Komii siiramini siir yinisisimim krimiiram kwisboinin.

³⁵ Mi krimiirin Kraisi siir naingwobumbuwa sair hirankin wi nhiinga nispakii haii? Mi iya hiki krimiirim niti mi krimiir piim kimpipisuwi mi inkam nwrki krimiir diriraerar bumbuwu mi iya krima mhiigi mi aowi mi yuis minam mi whaowaei mi iya yayigi krimiir mi imbiyami mi krimiir niso-maowam tiri mi ti hiriinan digworaekwowim krimiirin Kraisi siir naingwokwowa sair hiranki wi siya namisi ispakii haii, ha? Niingaka. ³⁶ Kaimwoka, ti hiriinan digworaekwowim krimiirin ha nimbiyamikim yayim Yokwo Komii saeya boinim simiir hiriinan, krima kiriir iikam bidi ywowim. Mi iinokiinokin siya krimiir ninkin aeyokiyok isomsom aokaowama tirikim. Mi siya krimiirin ini sibsibim siya nisomsom aokaowiyim ini simiir hiriinan kigim.

³⁷ Mi ti digworaekwowim simiir kipi naingwo, yim dimin komii rani, Kraisi siya krimiirsi naingwokwonanaeikin. Mi iinokiinokin krimiirin simiir bii nwowamin Kraisi siya whindiraerar haiginiuwikin. ³⁸ Ihi, kara ina naingwo tibmii kiinin krimiirin Adi Komii siir naingwokwowa sair hirankin wi dimin whirki swoki ispakii hai rani. Niingaka. Mi naonami mi tari saeya, aniya? Mi tari irkak piu nwowiya saeya, aniya? Mi

tari paekwosim siya, aniya? Mi tari nu tiran biyan kamim siya, ha? Mi tari digworaekwowim ti tariinan nwowim siya, aniya? Mi tari digworaekwowim mhoyiya nimbiniyanim siya, aniya? Mi tari kiriepai kiriepai komii komiiyim siya? ³⁹ Mi tari digworaekwowim kou nwowim siya, aniya? Mi tari digworaekwowim nu aoki aowanim siya, aniya? Mi tari iki digworaekwo nhirim siya? Mi ti hiriinan digworaekwo whiekakim siya nispakii haiyim Adi Komii siir naingwokwowa sair hiranki wi dig nwo rani. Niingaka. Krima ta naingwokwowa krimiir Yaowaeyin Kraisi Jisis siir hiranki haiga. Iriig.

Pol siya hik naingwoyimiyok prasa bi haigin Isrel simiir iikamim simiirsiiyin.

9 Kara Kraisi siir inkamkin mi kara yaimwo imiirar boini, kara kimiirin niksisae yai boin tani. Adi Komii siir naeyiun kariirin siyar hiurworwokai haiginiuwu mi ti yayim kara boinmi-mauum ti digworaekwo simiirim yim yaimwo imairgim. ² Kariir mhi kwoinim iinokiinokin Isrel simiir iikamim simiirsiiyin nap ouu prasa bi kinikin. ³ Mi kara siyu kakiswo, kara ha naingwowi Kraisi siya kariirin wi digiumii pi haimriiyugigin mi kariir igsoya pi yokwokairiinain mi simiirin wi ta sairsiyar pi yanmaiwarkainain mi kima kariir nomiyauim mi kariir piugin aka, kima wi Kraisi siir nwoke wakaeyokna apim. ⁴ Ti Isrelmi iikamim, Adi Komii krimiir Wanin siya kimiir bidi yimbiyiyin, siir yinisisim nwowam mi dimin kirie kirieyim paenan niuyaeiyim kima bidi kigim. Mi siya siir siyu komiiyin siir siyuum kimiirar mi hauugin, siir wakaeyokna apamin. Mi kima bidiyar yinokninkinim siyuiin siir inig iir sibgu hainaniyin Adi Komii siya

bi di whinkinsiis haiginiuwın mi wi siya mi nanmaiwarkainaei. ⁵Mi bi di bidinan inkam komii komiiyım inigakım, kimiir yidiwi wanwiyaeiyım, wım kima simiir yıniekim, iya siya nua tirii nitin mi siya ini nuan iikamım krimiir hiriinanar yauuni oniyin. Mi digworaekwo whiekakım ini siyar kigirkak iskiyım. Mi krıma iinokıınokın Adi Komii siir inig iir hainan iski.

⁶Kara ha bi boınkin digworaekwo whiekakım bııya Adi Komii siya nımbıngiyım, kimiiram wi tir tani. Niıngaka. Mi Isrel kimiir iikam whiekakım Adi Komii siya hiriıyar bi nımbın swokım siir isid kına nwowamın. Niıngaka. ⁷Whiekakım Ebraham siir yıniekina rani. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakım Adi Komii siya Ebraham siirin hiniına boınkikın, isidin Aisakni isidin siir hiranki nitim yım sima kimiir isidin, yipikın wi kara hauuwi, kariir digworaekwo whiekakım simiir mi iki nhirim yım wi niınga nwowi. ⁸Ta yayıa saıir yaimwokiıyaimwowa ya hiniınga, Ebraham siir isidin siir yınieyım, yım Adi Komii siir isid rani. Niıngaka. Mi yınisimın Adi Komii siya nımbınin Ebraham siırgisiir nhiekar nwowam siir isidin sima simairgım Ebraham siırgisiir yınisisimım. ⁹Mi Adi Komii siya Ebraham siirin hiniına yımbıngi, mhoiıya kiriir wıga Sera saeya wi yınpiugak sapi nwowi mi saeya wi yınisim yınkamıyın naokainaei.

¹⁰Mi ta sasa rani. Niıngaka. Rebeke saıir yınisim yınkamıyın nwıso yo iriipi hiriinan ad nwıruwanıyar yınisimko. Krimiir brougae waıbiıyeyın Aisak siirgo. ¹¹Mi yınisim itmwoyino niki aokaina karamaeyar niki owo, Rebeke saıir mhiınau hirar niki okaiyo

mi sowa dimin biyie mi dimin wadie ha bi tirko. ¹²Mi Adi Komii siya Rebeke saıir boın, kiriir yınisim yaowaeyın yio wi nomousimın siir aowa nwowi mi siya wi siiram mirii. Tiriıginin yio krimiir niısiımauugin, Adi Komii siya siir kwoınkar nokmwın okwowikın inkamın siir yınisim nwowamın. Mi siıyuın inkamki tiriıyın yio siir kwoın iir bi nikpitmaiıgin. Niıngaka. ¹³Yokwo Komii saeya hiniına boınka, kariir kwoın komiiyın Jekop siiram nwokın mi siirin kara yımbın siya kariir yınisim nwowım. Mi kara Iso siiram bi naıngwokın mi siirin kara yıkropki niımaua.

¹⁴Mi krıma wi paniına boini? Mi tarii Adi Komii siya siıyu miıyık bi tirkin krıma hiriinanar ti boın, aniya? Niıngaka, niıngakiınga! ¹⁵Adi Komii siya Moses siir boınki, yio kariırar kwoınkın, kara inkam nwırnisi mi aıngwoyımıyoki mi siirin ha whinkinsiis haiginiıwi. Yio kariırar kwoınkın, kara iikam imiir mi whinkinsiis haiginiıwi. ¹⁶Yio hiniıngın, ti dimin hiriinanın, yio inkamı kwoınki bi nwowikın miıya siya miriıya mi siıyu miıyikın siya napın siırsi. Niıngaka. Yio Adi Komii siir naıngwoyımıyoka saıırar dimınkın, ilkam imiir nikiunamın.

¹⁷Yokwo Komii saeya hiniına boınka Pero siirin nu Isip hiran inkam komiıyın nu kirgıraowıyın, kara kiriirin nu kirgıraoan inkam komii asi nokmwın okwo haıginiugin mi ti hiriinan siırsi nokmwın okwo haıginiugin, sima kariir kirie aiir kigım. Mi kariir inigin omom omomın wi siir nwoki haıgın idwokiıyım. ¹⁸Krıma dinokninkın Adi Komii siya inkam nwırnisi mi aıngwoyımıyoki yio siırar kwoınkın mi siya inkam nwırnı mi okmwın antamıyırı, yio siırar kwoınkın siya siirin wi hiriıyar mi okmwın antamıyırı. Iriıg.

**Adi Komii siya nonkwobumbuninkin
haiginiuwa mi siya
whinkinsiis haiginiuwa sowa.**

¹⁹ Mi kimiir nwrkin kariirin hiniina boini mi ta yaiya saeya kaimwokiniuwi mi Adi Komii siya hiniina dimusi boinkin inkamin dimin biye diriraerarin siirin, ha? Mi yipikin siir kwoin iir niriyyu boinanin, ha? Inkam nwr karamaeka. Niingaka. ²⁰ Mi yipiki inkamkin, Adi Komii siir yai aiir niriyyu boinanin, ha? Mi hau saeya inkamin saiir nonkwokwoin siirin wi ha boini, kira kariirin hiriinan dimusi nonkwokwokin, ha? ²¹ Mi inkamin hau nonkwokwowyin, siya nu haimeiyin pa haii mi siirin hauwo pi kwisa nonkwokwowi, kwira pi wadie sibgu nonkwokwowa mi ta wadie sibgu nonkwokwowa ya dimin miyyik tiranka. Mi aka sibgu nonkwokwo karam nwowa, ya iki dimin biye biyeyim sim tiranka. Yio ti hiriinan siya mi onkwokwowi, yio siirar kwoinkin.

²² Mi Adi Komii siya wi iripa hiriinanar mi tiri. Yio siirar kwoinkin, siir io aiir kinwakiigii, yipiki siya nimbim, iikam biyeyim simiir nonkwobumbuninkinam. Mi siya hiriinan minam tirkn, siir kirie aiir niisimauugin iikam krimiirin mi siya krimiirin wi aisiima niki onkwobumbuninkin tani. Niingaka. ²³ Mi yio siya iripi hiriinan siir kirie komiyya mi siir dimin miyyik miyyikim simiir mi isisimauugin iikam imiirin. Mi siir naingwoyimyoka krimiirsi nwowa, krimiirin saeyar nimbingikin mi iripa saeyar ninkiamasu haiginiugin, ti dimin miyyik miyyik siirim krimar nonkwokwo haiyam. Mi siya krimiirin maigimaigra asi nwowaiginiugin. ²⁴ Mi siya krimiir nhirmi bi nimbigin, ti dimin miyyik miyyik imiir haiyamin. Niingaka. Mi Juda iikam krma mi Juda

iikam tani ikim, krma whiekakarinn ti siir dimin miyyik miyyik imiirin wi hiriyyar haiswowi. ²⁵ Mi yayim Adi Komii siya boinkiyim Hosaia siir siya hiniina winboinkikin,

iikamim biyya kariir iikam nwo karam nwowim, mhoiyya sima wi kariir iikam nwowi. Mi iikamim nu whiranki nitim, kara naingwobuna karam nwowim, mhoiyya kara simiiramin wa naingwobunaei. ²⁶ Mi yai kwira Hosaia siir yokwo aiir nwowa hiniina boinka, mhoiyya Juda iikamim wi sima boini, nu whiran iikamim simiir, wim kima Adi Komii siir iikam tani. Mi ti nu whiran iikamim mhoiyya ti Adi Komiiyin kwoin budin omwai waiyayokiyokiiyin, simiirin wi kara nimbingi kariir iikam nwowam.

²⁷ Mi profet Aisaia siya Adi Komii siir yayia Yokwo Komii aiirin hiniina winboinkikin Isrel simiir iikamim simiir nu hiranim, mhoiyya Isrel simiir iikamim simiir yinieyim sima niyiowi, wi yab siiyanan nwowi. Mi Adi Komii siya ti iikam imiir wi hoimgak nanmaiwarkainanaowid rani.

²⁸ Mi Biyyan Inkam Komiiyin siya yai wi hiriiriri boin tani, ti iikamim naingwo tibmii karam nwowiyim simiir nonkwobumbuninkinamin. Niingaka. Siya wi simiiram nwo rani. ²⁹ Biyya Aisaia siya hiniina winboinkikin mi Adi Komiiyin ninomor kouan sauan kamim simiir kigirkakiyin siya Isrel krimiir iikamim simiirin nhirmi nokmwin onaowid karamae nwowi, krma wi hindara kigugu iuguskii. Mi nim wi om whiso Sodom Gomora so hiniin tiri. Iriig.

**Adi Komii siir yayia Isrel simiirin
saeya whinkinsiis haiginiugin.**

³⁰ Mi krma wi paniina boini, ha? Krma wi hiniina boini, iikamim Juda

iikam tani sima kwoin karamaekim miinan miriiyim Adi Komii siir whonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowim. Niingaka. Sima naingwo tibmiya Adi Komii siya simiirin sairsiyar nikiuwi dimin whirki kimbu karamaeyin. ³¹ Isrel simiir iikamim yipiki Adi Komii siya nimbinim, siir iikam nwowam, yim miinan siyiu komii siir siyiu iir napam mirii. Adi Komii siya wi simiir nwoki ikuum dimin whirki kimbu karamae iikam mi sima wi dig nwo rani. Mi Adi Komii siya wi digiumii simiir haimriiyugi. Siya simiirin wi dimin whirki kimbu karamae iikam nikiu rani. Niingaka. ³² Dimusika minsika, sima siir yai aiir bi naingwo tibmiigim, sima miinan minam mirii miinan simar priimirii haiyim. Mi Adi Komii siya simiirin digiumii asi haimriiyugin mi siya simiirin dimin whirki kimbu karamae paniinsi yikiusi. Sima Kraisiiram bi naingwokim mi sima siir bi mi wakaeyoknakim. Mi sima ini inkamin siiyaki haingiyyin mi ha nhinikaigaiyamiyin, ini siir hiriinan ywowin. ³³ Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa saeya hiniina boinkika,

kima wakae, kara Adi Komiikin mi inkam nwirin wi kara nokmwirin ohaiginiuwi siya kirieni haniin om Saion hir. Mi iikamim yipiki naingwo tibmii karamae nwowim, simiirin wi siya nonkwobumbuninkini. Mi sima wi inkamin siiyaki haingiyyin mi ha nhinikaigaiyamiyin wi siir hiriinan nwowi. Mi yipiki siir yai aiirim naingwo tibmiyyim sima wi maigimaarga siiram nwowi mi simiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi. Iriig.

Isrel sima Adi Komii siir siyiu miiyik iir bi napkim.

10 Ti akamim kariir kwoin komiiyin ha naingwowi, wi Adi Komii krimiir Wanin siya nanmaiwarkainaei. Isrel simiir iikamim digiumii siyiu biyeyim sima tirin siir haimriiyugim simiirin wi Adi Komii siya swoki anmaiwarkainaei mi kara iinokiinokin Adi Komii siiram saiiar kwisboinikin. ² Kara simiir bidi yinokninkinin mi kara kimiir asi boininkigikin, sima ini Adi Komii siir siyiu iir napama miininkinkripkaiyim. Mi sima ninokninkin miiyik karamaeka dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima napam. ³ Mi sima pi whaowaekim dimin taeminim, Adi siya diriraerarkiyim simiir. Mi Adi Komii siya wi krimiir nwoki ikuuwim dimin whirki kimbu karamae iikam. Mi sima simiir siyiu iirar napkim. Mi miinan simamar miriinakim. Mi sima Adi Komii siir aowa bi nwokim. Mi Adi Komii siya simiirin dimin whirki kimbukaram paniinsi yikiusi. ⁴ Mi iya Kraisiya nita, siyiu komii siirin, ini inkam ig sop nokwokairinani haniin ikin ini siyar yauni okwokairinaniyin. Mi tiriiginin yo ina digiyyin. Mi yipiki Kraisi siir yai aiiram naingwo tibmiyyim simiirin wi Adi Komii siya nikiuwi dimin whirki kimbu karamae.

Nanmaiwarkaina ya omkak krimiiraiga

⁵ Mi Moses siya winboinkiya yaiya siyiu komii siira, iikamim siiramim, siya min winboinkikin, iikamim siir sibgu apim. Mi Adi Komii siya simiirin wi dimin whirki kimbu karam hiriinansi nikiuwim. Mi yipiki siyiu komii siir siyiu iir sibgu naingwo tibmiyyim, mhoyiya sima wi omwaiyar waiyayokiyokiii Adi Komii saikain.

⁶Yio hiniingin, Moses siya hiniina winboinkikin, iikamim sima Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karamae paniina nwowi. Mi siyuiin Kraiis siir yai aiiram naingwo tibmiyyin sasairgin siyuiin Adi Komii siir whwonkam idan dimin whirki kimbu karam yo. Mi ta yaiya ya hiniina boinkika, kima hiniina kipi naingwo ninomor koua hiriirin wi nhinga nami Kraiis siir nikiunakiyamin krimiiram? Jisis Kraiis siya bidiyar yiuuniyin. ⁷Mi Krima hiniina kipi mi boin, iikamim naokaowim simiir oma hiriirin wi nhinga niuunainami Kraiis siir nauuni ikiunakiyamin krimiiramin Jisis Kraiis siya bidi yinsiin idwonamin ninomor hirankin. ⁸Adi Komii Komii siir yaiya hiniina boinkika. Adi siir yaiya ini kimiir kingiingikingiin waraurar nwowa. Mi saeya kimiir mhii kwoinaw waraurar nwoka mi kima ta yai aiirin ina boinkiyim. Mi ta yaiya krima boinkiya saiir yaimwokiyaime wowa ya hiniinga, kima Jisis Kraiis siiram daingwo tibmii. ⁹Mi kira iikam nhirmaka hiniina boini, Jisis Kraiis siya kariir Biyyan Inkam Komiiigin mi kira ha naingwo tibmiikikini, ta Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowa Jisis Kraiis siirin ie hirankin mi kiriirin wi Adi Komii siyar nanmaiwarkainaei. ¹⁰Mi krimiir kwoinim Kraiis siir dimin taeminim simiiram naingwo tibmiikikini mi krima ta krima mi aingwo tibmiikikina saiirin ha mi boinikiigii mi Adi Komii siya krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae nikiuwi mi krimiirin wi siya nanmaiwarkainaei. ¹¹Yokwo Komii saeya ti dimin iirin hiniina boinkin mi iikamim siiram naingwo tibmiikikiniyim sima wi hikak nwo rani. ¹²Ta yaiya Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim, hinda tindanim, ti nu iirar nwoirkakim, krimiirar boinkika. Mi krima whiekakarini Adi

Komii siir whwonkam idain ini hiri hiriinankinar ywowim. Adi Komii siya krimiir whiekakniyar Adi Komiiigin. Mi ini mi owin iikam whiekakim, yipiki siiram kauwok boinim, simiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi mi dimin miyyik miyyikim wi siyar hauu haiginiuwi. ¹³Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hiniina boinkika, iikamim Biyyan Inkam Komiiyin siir inig iir dapikiuwim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei.

¹⁴Mi sima siiramini wi paniina kauwok boini, sima siiram naingwo tibmiikikin karamae nwowi, ha? Mi sima siiramini wi paniina mi naingwo tibmiikikini, sima siir yai aiir wakae karam nwowi, ha? Mi iikamim sima siirin simiir boinmimauu karam nwowi mi sima wi paniina wakaei, ha? ¹⁵Mi Adi Komii siya siir iikam imiir nikropki karam nwokiswo siir yai aiir boinmimauuam mi sima wi paniina wakaei, ha? Yio ti hiniin siyuiin miyyik rani. Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya iikam imiirin hiniina boinka. Iikamim yipiki Kraiis siir yai win kibieya saiir boinmimauuim, yim iikam bimbuiwi rani. ¹⁶Mi Isrel simiir iikam whiekakim Kraiis siir yai win kibiya saiiram bi naingwo tibmiikikinkim. Isaia profet inkamin siya hiniina winboinkikin, Biyyan Inkam Komii, iikam hoimgak rani, krimiir yai naingwo tibmiikikiniyim mi iki nhirim yim ini niinga ywowim. ¹⁷Minsika, ti iikamim sima Kraiis siir yai aiirin whisarii bi naingwo tibmiikikinkim sima ta yai aiir bidi wakaeyim. Ta yaiya sima saiirin whisarii bi wakaekim, saiirin iikam imar boinmimauuwamkim simiirin. Mi sima asi wakaekim saiirin.

¹⁸Tariigina kara pi kimiir srii, Isrel simiir iikamim sima ta Kraiis siir yai win kibiya saiir bidi wakaeyim, aniya? Iki, sima bidiyar wakaeyim. Adi Komii siir yaiya yokwo Sam hir nwowa saeya hiniina boinka,

ta yai win kibiya iikam ima bidi yapboinmamauuwa, hinda tından maeyauim Isrel simiir iikam ima nwowim simiirin.

¹⁹Mi kara kimiirin pi dimin whirin siir swoki kwasriigi, kimiir kwoinin ha naingwowi, Isrel simiir iikamim sama whaowaekim ta yai aiir bi ninokninkinkim, aniya? Niingaki, niingakiinga sama bidiyar yinokninkinim. Moses siya bii ti Isrel simiir dimin taeminim simiir winboinkiyin siya hiniina winboinkikin, Adi Komii kara, kara wi iikamim maeyau nhiranim inig komii karamaeyim, wi simiir haii. Mi yim sama kariir dimin taeminim simiir bi ninokninkinkim. Mi kimiirin wi kara kiyopsibgikikaigiki mi kima wi kigmair prasae kin tani, dimin taeminim kara tirim simiiram.

²⁰Mi Aisaia, profet inkamin siya bi kaorarao boinkin, iikamim Juda iikam tani simiirin. Siya hiniina boinkin, Adi Komii siir yai aiirin, iikamim miinan kariiram mirii karamae nwowim, yim sama kariir bidi yakigniyim. Mi iikamim kariiram srii karamae nwowim iikam nhirmi, kara simiir hiriirin bidiyar mi imbiyamin.

²¹Mi profet inkamin Aisaia siya Isrel simiir iikam imiirin hiniina boinkikin Adi Komii siir yai aiirin, ii kasakasa rani, namkiyim, kara simiiram nikiu kinkina nanaeyim, kariir wakaeyokna apim. Mi sama ini boriisopim mi kariirin sama digiumii haimriiyugig mi sama kariir yai aiir bi wakaeyoknakim. Mi sama ini yantamyiriyir kiiinim. Iriig.

Adi Komii siya Isrel simiir iikamim simiirsi naingwobumbugin.

11 Kara kimiir sriiyam tiri, kima hiriyyar naingwowi, Adi Komii krimiir Wanin siya siir isidin Isrel simiir

iikam imiirin digiumii bidi haimriiyuin, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi an kararim Isrel inkamaigrin. Abraham siya kariirar brougaekin mi an kara Bensamini isidin siir hirankin. ²Adi Komii siya siir iikamim bidi bidiniya siyar nimbingiyim, simiirin digiumii bi haimriiyugin. Mi kima bidi yinokninkinim yaiya profet Ilaija siya kwisboinkiya Adi siiram Yokwo Komii hir nwowa Isrel simiir iikamim simiiram, siya hiniina kwisboinkikin, ³Biiyan Inkam Komii, kiriir profet inkamim Isrel sama bidi yisomsom aokaokiyim. Mi hiiyim wraisu Adi Komii siiram ninkin imiyyaeiya yim iriipi hiriinan sama bidi mi iinikinhimnhingiyim. Mi kanakanar nwowi mi sama kariiram hansiri, kariir nisomaowam. ⁴Mi Adi Komii siya siirin paniin yaiya sae yowarkii boinki, ha? Siya ha boinkikin. Niingaka. Kariir iikam 7,000nim, yim ina nwokripkaiyim kariir yai aiirar wakaeyoknakripkaiyim kara simiirin digiumii bi haimriiyugin. Mi sama Bal simiir niksisaе diminin uruwai siyaowaini haniin igak siiram bi nakaiswaekim. Niingaka. ⁵Mi iriipa hiriinan, tariinanin isid haimii whirin ina mi owin, Adi Komii siya nimbinin siya simiirsi naingwobumbugin. ⁶Adi Komii siya simiir nimbinin siya simiirin whisarii bi nimbingin, siya simiirsi naingwobumbugin. Siya simiir miiyim sama miriyyim simiirsi bi nimbingin. Niingaka. Mi Adi Komii siya miyyim sama miriyyim simiirsi nimbingiswo mi ta siir naingwobumbuwa wi opa pi kimaiyin.

⁷Mi krima wi paniina boini? Ti diminin Isrelmi iikamim miinan sama napmiriyyin, siyyu komii siir siyyu iir napam sama siir bi haigin. Mi iikamim Adi Komii siyar naingwobumbuum mi ha nimbinim siir iikam nwowam, sama simaigrim ti dimin imiir haiyan iikamim. Mi iki iikam nhirim, yim simiir kwoinin Adi Komii siyar tirikikin mi sama ini

kwoinam yaowhaeyiuiim, siir siyiu iir napim. ⁸Yokwo Komii saeya boina saair hiriinan,

simiir kwoinin Adi Komii siya bidi tirkiyin mi sima ini kwoin karamae ywowim. Mi diminin sima kigiyim, sima siiram kig naingwo tibmii kiinim pi borisopi. Mi diminin sima wakaeiyin, sima siiram naingwo tibmii kiinim pi mi borisopi. Mi biya sima nwowa, hiriyar nwoyokiyokii-naniyin mi ini tariinanar yadig-niyin. ⁹Adi Komii siir yaiya Devid siya winboinkiya ya hiniinga, sima Adi Komii siirin bidi yaingwo owouugikim mi sima ini yaewou nikwo aeyim inantonanamim. Mi tariigina ya ini uridin krima hiurid-kikaiiyin huwam ini siir hiriinan ywowa. Mi simiirin ha kiyiskaii mi simiirin wi hindara nonkwobumbunin kin iuguskii. ¹⁰Sima inkam nhwokwisaenan dwokiyam, sima kipi nanaokigimokaeyam. Mi sima inkamin dimin hikak haiiyin mi ha hiugraknaiinamiyin, siir hiriinan dwo. Mi simiir dimin biyeyim, simiirin wi hiriinanar timi kikin hiugrak haiginiu.

¹¹Mi kara kimiirin pa swoki sriigii, kima ha naingwowi, ti Isrel simiir iikamim sima bidi yonkwobumbunin kin iuguskii, aniya? Niingaki, niingakiinga. Mi sima Kraisi siir yai aair bi wakaeyoknakim mi ta hiriinan sairsi whinkinsiis haiginiugin Adi Komii siya iki Juda iikam tani simiir nanmaiwarkainam. Mi Isrel simiirin wi Adi Komii siya minki mi sima wi io whwonkam Juda inkam tani simiir nanaowi. Dimusi rani, siya dimin miyik simiir hauugin. ¹²Mi siyiu biyeyim sima tiriyin, Adi Komii siirin simar hiuyarmai mi siya iki iikamim Juda iikam tani simiirin dimin miyik asi hauuwi. Mi Isrel simiir iikamim sima

Adi Komii siir dimin miyik miyikim, simiirin ini yimiyuwim mi Adi Komii siya ti dimin miyik miyikim iki iikam nhirim sim asi hauugikin. Mi mhoyiya Isrel simiir iikamim sima Kraisi siiram swoki haiyug naingwonanii mi ti dimin miyik miyikim wi Juda iikamim ti nu iirar nwoirkakim hinda tinda wi simiir whinkinsiis haiginiuwi.

Adi Komii siya Juda iikam tani simiir nanmaiwarkainakim.

¹³Mi tariinanin kara ti iikam Juda iikamim tani, tisi yai kimiir nini boin-mimauuniyin. Kara aposel inkamkin, kariirin Adi Komii siya nikropkikin ti iikamim Juda iikam tani, kimiiram. Mi ta miya kara miriya kara sairam mairgimairga komii asi nnowi. ¹⁴Mi iya kara hiriinan tirin mi kariir isidin Isrel sima wi whwokwoka nwo rani. Sima wi dimin miyik miyikim Adi Komii siya hauuwim iki iikam nhirim sim, hiuyirmai. Mi kara Juda simiir iikam nhirim wi ti hiriinan siyiu iirsi nanmaiwarkainaei. ¹⁵Adi Komii siya wi iikamim Juda iikam tani simiiram kiwaki, saika nongwomamair aeyam. Dimusi rani, siya Isrel simiir isidin, siirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi mhoyiya iya siya simiir swoki ikiunaei siiram swoki itim, ya wi dimin miyiki miyiknan nnowi, inkamin ieyanki swoki insiin idwowyin mi omwai ha waiyaiyin siir hiriinan.

¹⁶Mi inkamin paemiyim Adi Komii siir nikiumauuwi mi iki siir kwiya kwiya mi siir kwoim mi siir nidim, yim iriipi hiriinan siirara kinairgim. Mi Ebrahim siya mi profet inkam miyik miyik ikim, sima Adi Komii siir yinisisim nnowi, mhoyiya simiir isidin simiir yineyim wi iriipi hiriinan siir yinisisimar mi owi. ¹⁷Mi Adi Komii siya ibin inkamki nonkwo nankaiiyin, siir kwiya wai imiir nikrip haii mi siya ibin

sasa nikii whakiyın siir kwiyam ha mi ikrip haii mi simiirin wi iripa nitim-rwakıu widgii. Mi sima kirie wi sima simar swoki inhai anainaei. Mi Juda iikamım yım ini ibın inkamki nonkwo inkiniyın, ini siir hiriinan ywowın. Mi Juda iikam tani yım ini ibın sasa niki-iwhakiyın, ini siir hiriinan ywowım. Mi kima isid whisairın ini irıpar yitınakiuım, ti pae wiso sowiir hiriinan. Mi wım kima ini ta paeyakwiya waiya ini saıir ıgsop aiir nokwokairiinan ywowın. Mi wım kima opa pi siir mii imiirsıyar mi haii. Mi Juda iikam tani kima kirie pi Juda iikamım simiirsıya mi haii. ¹⁸ Mi kima hiriinan nwowi mi kima wi ha kipi naıngwo, Juda iikamım simiir kouın ini kima ywowım, yipiki ti paeyakwiyam wainamım Adi Komii siya nikrip haiiyım simiir hiriinan. Mi kima hiriinan dimuam naıngwowi, ha? Wım kima ini paeyakwıyanan ywowım mi Juda iikamım yım ini paemıinan ywowım. Wım kima ini paeyakwıyanan ywowım mi kima wi dig nwo rani, pae siir mii imiir op hauuwım, paeyakwiya imiirin paemii ieyar kirie haıgıniıwi.

¹⁹ Mi wım kima wi hiniına boini, paeyakwiyam Adi Komii siya nikrip haiiyım ıgsopa krıma mi okwokairinaei yio ini mi owın. ²⁰ Ta yaiya, ya yaim-wowairga mi kima, kimasiyar mintırao ta saıirsıyın. Simiirin Adi Komii siya nhinikriropkikim. Dimusi rani, sima siir yai aiir bi wakaena apkim. Mi simiir ıgsopa kima asi nokwokairiınanaowidga, wım kima siir yai aiiram naıngwo tibmii kiıngım. Mi kima, kimamar kipi naıngwona, kima wi ti idid. Mi diminım kima naıngwo tibmii kiınım simiirsı ha timi mintırao. ²¹ Juda iikamım, yım ini paeyakwiya kiınan ywowım mi Adi Komii siya simiirin wi hiriıyar kignınkin okripkai rani. Niıngaka. Simiirin wi siyar nikrimkripkii. Mi wım kima, wi ha kipi mi aıngwo, Adi Komii siya krimiirin,

wi hiriinan mi tir tani. Niıngaka. ²² Adi Komii siya iikamım digıumii siir haim-riiyıugigim, simiirsıyın naıngwoyımıyok karamaeka. Niıngaka. Sima ini ibyak-wıyım Adi Komii siya nikrimkripkıyım ini simiir hiriinan ywowım, wım kima ini ibın sasa nikii whakiyın, siir kwiyam ini simiir hiriinan ywowım. Mi kima siiram wakaeyokna apkripkai karam nwowi mi kima wi hiriıyar naıngwowi, siya wi krimiir nhinikriropki rani mi wi krimiir nonkwobumbunınkin ıguski rani, aniya? ²³ Mi Juda iikamım sima swoki aıngwo tibmii kiini, Adi Komii siya wi digar nwowi, simiirin wi simiir naeyıu imiırar swoki iyopkimkikiıgıi. ²⁴ Mi Juda iikam tani kima ini ibın sasa nikii whakin Adi Komii siya nikripkıyın, ini siir hiriinan ywowın. Adi Komii siya miriıya miiya ya ini saıkisar ywowa. Mi siya kimiirin ibın inkamki nınkinın, saıkar yınkin iyopkikiu haıgıniı. Mi Juda iikamım ini ti ibın inkamkin nınkinın ini siir hiriinan ywowın. Mi Adi Komii siya kimiirin Juda iikam tani hiniın tiri, ya tariıgına ya mii komii rani, Juda iikam simiir swoki ıkiıunaei mi simiirin simiir maeyaugi maeyau imiırar swoki iyopkimkikiıgıi. Niıngaka. Iriıg

**Adi Komii siya iikam whiekakım
Juda iikamım simiirim mi Juda
iikam tani ikim wi simiırar
nanmaiıwarkaina swowi.**

²⁵ Ti kariir akamım, kara ha naıngwowi, ta yaiya saıir yaimwokıyıaimwowım simiir ti sibgu inoknınkin, biıya inkamki sibgu ninoknınkin karam nwowa, kara ha naıngwowi kima ti diminın siırgısiir ti inoknınkin mi kara pi boriısoıi, kima hiniına naıngwoım digworaekwo whiekakım simiirin kımıar yınoknınkin iski. Niıngaka. Adi Komii siya kiyopsııbi haıgıniııwi Isrel simiir iikamım simiir kwıın imiirin mi wi ta iıya Juda

iikam tani Adi Komii siya nimbiniin siir yinisisim nwowi, sima naingwo tɔbmii kiinana wi saairar nadigni. ²⁶Mi mhoyiya ti digworaekwo whiekakim sima digii mi Isrel simiir iikamim ha swoki amswowi Adi Komii siiram mi simiirin wi siyar nanmaiwarkainaei. Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowo saeya hiniina boinka, inkamin iikam imiir nanmai-warkainainin, yio om Saionanki nitin inkamin siya. Mi kwoin bibiyeyim Jekopni isidin siir kwoinawu nwokaiyim wi siya kindimdiyugii.

²⁷Mi ta iya, kara simiir dimin biyeyim simiir kindiyugii mi ta biya kara nimbina, nimbina ya wa nimbiam.

²⁸Isrel sima Adi Komii siir yai win kibiya digiumii saair haimriiyugigim, sima whwokwoka saika bi nwowikim mi Adi Komii siya simiirin io asi nwoikin. Mi iki Juda iikamim simiiram asi ninmiininkinamkin. Dimusi rani, Isrel simiir kamim Adi Komii siya bidi yimbiniin siir iikam nwowam. Mi siya simiiramar naingwokwoin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siya simiir brougaeyim Ebrahim, Aisak mi Jekop, simiir bidi boinin hiniin, kimiir isidin wi karar kigriraowi mi simiirin wi siyu miyik iirar tirhaiginiuwu. ²⁹Adi Komii siya simiirin wi siyu miyik iirar tiri. Dimusi rani, siir kwoinin wi swoki kisina haigii rani, iikamim siya nimbingiyim, siir iikam nwowam, simiir nanmaiwarkainamin. Niingaka. ³⁰Biya Juda iikam tani yawan kima niki kindiyu wankim Adi Komii siir yai aiirin mi tariinanin Adi Komii siya krimiirsi naingwobumbugin mi siya kimiir asi whinkinsiis haiginiuwu. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim, sima Adi Komii siirin digiu-

mii haimriiyugigim mi siya kimiiram asi ninmiininkinani. ³¹Adi Komii siya kimiirsiyin ina naingwobumbuwin. Dimusi rani, Isrel simiir iikamim sima siir yai aiirin yawan bidi kindiyuwangikim. Mi tariinanin, Adi Komii siya wi simiirsi swoki aingwobunaei mi siya simiirin wa whinkinsiis haiginiuwu. ³²Mi ti siyuin Adi Komii siir yai aka nantamiyiriyiriyin, Adi Komii siya iikam imiirin wi iikamim hiugripkiikikaigiyim wi simiir hiriinan hiugripkiikikaigi mi Adi Komii siya krimiirin ti hiriinan tirkiyin mi siya mhoyiya krimiirsi naingwobumbuwi mi wi krimiir whinkinsiis haiginiuwu. Iriig.

Krima Adi Komii siir inig iir hainan.

³³Ha kipi naingwo, krimiir Adi Komii siya biimbuiwigi mi iuwu digworaekwowim siya ninokninkinim, ini solwara nwowi siyinkrinim ini simiir haiburim mi kougikouwin ini siyar yowiskiyin. Krima ninokninkin tani, ti hiriinan siyuin siya tiriyin mi siya krimiirin wi paniin paniina namisi tiri, siya hindara tiri. ³⁴Kaimwoka, Yokwo Komii saeya hiniina boinka,

yipikin Biyan Inkam Komii siir kwoin iir ninokninkinin, ha? Mi wi nhinga boini siirin, hiniinin, kira ti hiniinin si ti tir, iyie? Ti hiniinin si ti tir, ha? ³⁵Yipiki inkamkin dimin Adi Komii siir niki hauuwu mi mhoyiya siya siirin wa swoki iyopkiiyuwu siirin, ha?

³⁶Niingaka. Digworaekwo whiekakim siyar tirikim. Mi digworaekwo whiekakim simiirin ini siyar kigirkakim mi digworaekwowim yim ini hiriinar nwowim, siir kinsiis haiginiuwam. Mi krima siir inig iirin iinokiinokin hiriinar hainananaei. Taka yaiya, ya yai kaimwoki kaimwoka. Iriig.

**Krimiir mhii kwoinim Adi
Komii siirin inkamim dimin
taemin siir ninkin imiiaeyim
simiir hiriinan hauugi.**

12 Ti kariir akamim, kara kimiirin ta yai aiir boininkwokwokii, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiramim naingwobumbu prasae bi kinkin. Mi siya krimiirin siyu miyik miyik kasa bi tirkin, krimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi krma, krimiir mhii kwoinim Adi Komii siirin, inkamim nae siir ninkin imiiaeyin siir hiriinan hauugi. Mi krma siir yai imiir wakaeyokna mi siir mii imiir mirii. Mi siya wi krimaka nwoki ingwomamaair aeyim. Mi ti hiriinan siyuin krma Adi Komii siir inigin wi siir nwoki hainan kiinim. ²Kima siyuim nuan iikamim sima tiriyim simiir kipi kigna diriraerar. Niingaka. Kima Adi Komii siir tiki kigninkinki, kimiir kwoin imiir hiiurworwokaiyamim mi kima wi Adi Komii siirgisiiram wakaeyokna apan iikam nwoki owim. Mi kima wi haini ninokninkini digworaekwowim Adi Komii siya naingwowim kima tiram. Yio tiriiginin ini yokiyin, Adi Komii siirin wi maairgimaairga siya nwowaiginiuwu. Mi Tiriiginin, krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu.

³Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kariirin siir aposel inkam asi nokmwin okwohaiginiugin. Mi ta hiriinan kara inigakin kimiirin hiniina boinim, wim kima inig karamae iikamim kima ha kipi naingwo kima wi inig komiigak iikam nwowi. Niingaka. Kima, kimamar kipi naingwona mi kima, kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siya hauuwa kimiir, saairgisaiir digar hid. Mi kima wi ti diminin siya nimbingiyin tiram wi siir nwoki tirim. ⁴Krma dinokninkin, krimiir piua kwiruwairga mi saair piua haimii haimiiyim kasa

rani. Piu haimii nhirim yim dimin whir nonkwo diriraerarikim mi nhirim yim dimin whir mi onkwo diriraerarikim sima dimin whirua bi nonkwo diriraerarikim. ⁵Mi ti hiriinan siyuin krma iikam kasa rani mi krma ini piu kwiruwananar swoki owim. Dimusi rani, krma Kraisiir yai aiir wakaeyokna apkim mi krma ini iripar yitinakiuwim. Mi krma, krma krma ti swoki whinkinsiis ankinsiis irni nwiirniyin. ⁶Mi diminim Adi Komii siya tiriyim mi siya hauuiyim krimiir sima hirii hiriinankina rani. Niingaka. Adi Komii siya kimiirsi naingwobumbugin mi kima wi haini ninokninkini diminin siya kimiir boinmauun. Mi siya ta yai boinmimauuni ninokninkina inkam nwiirni hauuwi mi siya siir naingwo tibmiiya saair digar boinmimauu. ⁷Mi Adi Komii siya krimiirin kirie siir mii aiir miriiyam hauuwi. Iki iikam nhirim sima whinkinsiisam mi kima ta mii aiirgi aiirrarar sibgu mirii iski. Mi Adi Komii siya kimiirin kirie siir yai aiir boinmimauuam hauuwi. Mi kima ta miiya siya hauua saairgisaiirrarar sibgu mirii iski. ⁸Mi kima iikamim Adi Komii siya nimbinim iikam nhirmi nokboin prapas haiginiuwu mi ti hiriinan siyuin kima tirin simiir, simiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim iikam nhirmi nokboin prapas haiginiuam mi kima ta mii aiirrarar sibgu mirii simiir whinkinsiis haiginiuam. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim digworaekwo iikam nhirmi soitkin hauuam mi sima ta mii aiirin sibgu mirii mi simiirin digworaekwowim hoingakar soitkin hauu. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim iikam nhirmi kou nwowim, kima sibgu tir mi kima wi sibgu dwo. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nimbingiyim, iikam nhirmiisi naingwoiyimokim, sima saairin wi sibgu

tir. Mi kima simiirin wi nimbuniniekakar dwoki.

⁹Kima kipi niksisaе, kima irni kwirniyamар daingwo dimin miyik miyiki simiiraramar daingwo. Mi diminim biyie nwowiyim simiiramim kipi naingwo. ¹⁰Irni nwirniyam naingwokwowiya, ini kiriir yinwigim simiiram kira naingwowiya ini saiir hiriinan yowa iikam nhirmiyam naingwokwowiya ini kiramar naingwonaеiya ini saiir haibura. ¹¹Kima piugi kipi piyao. Diminin kima tiriyin Biiyan Inkam Komii siir kimiir kwoinin ti siirarar hauu iguski. ¹²Kima maigimaarga hiriyar dwokripkai iya Biiyan Inkam Komiiyin Kraisiya swoki itana saiiram. Mi iya kimiirin dimin biyieki kimbu haiginiuwu, kima wi sibgu dokworinu. Adi Komii siiramim dimin taeminamin. Inokinokar srinanae. ¹³Mi iikam nhirim naingwo tibiim kiiiniyim sima paeprikabnan nwowi mi kima simiirin kimiir digwokworaekwo imiirar hauu. Mi iikam nhirim om whiranim kimaka boinaenakiyam niti, kima simiirin igi haigi idwokaigi.

¹⁴Mi iikamim kimiir nonkwoninwomwiihninkin haiginiuwu kima simiirin yamdi kipi swoki tir. Kima simiirin siyiu miyiki miyik iirar tir. Mi Adi Komii siiram kwisboinki simiir whinkisiis haiginiuwim. ¹⁵Mi iikamim maigimaarga nwowi mi wim kima iriipi hiriinan simakar timi inkin maigimaarga. Mi sima hik mi haii mi wim kima iriipi hiriinan hik simakar timi inkin hai. ¹⁶Kima iripa dongwomamair ae kima ha kipi naingwo, kouwin ini kimar ywowim. Niingaka. Kima iki iikamim inig karamaeyim simaka damasu mirii, iki mii bibiyeyim sima miriiyim simiir. Mi kima iki iikam nhirim simiirin ha kipi naingwo, ninokninkin komiigakin kimar yo. Niingaka. ¹⁷Mi kima iikamim siyiu biyie kimiir tiri simiirin yamdi kipi

swoki tir haiginiu. Mi kima iikam imiirin dimin miyik iirar tiri mi sima wa kigninokninkinkii. Wim kima siyiu miyiki miyik iirar tiri. ¹⁸Mi siyiu kakin niuwu, kima digworaekwosi kipi niniinansao. Niingaka. Kimiir kwoin komiiyin iikam imaka nongwomamair aeyam daingwo. ¹⁹Ti kariir akamim kima iikamim kimiir tirbuwim simiirin yamdi tirbuwam kipi swoki tir. Kima ti iikamim io kimaka nwowim, simiirin Adi Komii siiram dwo. Wi yamdi siyar tiri. Kima ti diminim Adi Komii siiram dwo yamdi siyar tirim. Dimusi rani, siir yaiya Yokwo Komii saiir hir nwoikaiyim hiniina boinkim, simiirin mhoyiya wi yamdi karar tirhaiginiuwu mi wi karar nonkwobumbuninkin haiginiuwu. ²⁰Mi kima iikamim siyiu biyie kimiir tirim simiirin yamdi kipi swoki tir. Mi sima mhiigi naowi, kima simiirin naemin ha timi hauu sima naeyam. Mi sima kwoinki mi haеii, kima simiirin op ha timi hauu kwiyae. Mi kima simiirin hiriinan tiri, mi sima wi nidid prasaekikin tani, ti siyiu biyeyin sima tirin kimiir siirsiyin. Mi ti hiriinan siyiuin yio ini nhiridmir parid siyitkinkinan ywowin simiir mwo imiir. ²¹Mi hiriinanki niuwu, kima siyiu biyeyin siiram kipi kiwaki, siya nikwowaisiyam. Niingaka. Kima siyiu biyie imiirin siyiu miyikin kima tiriyin siya dikwowaisii. Iriig.

Kima gavman simiir siyiu imiir dap

13 Iikam hoimgak krimarin, gavman simiir inkam komii komiiyim simiir yai imiir wakaeyokna. Adi Komii krimiir Wanin siyar nokmwim okwo haiginiugim gavman simiirin, iki iikam whiekakim omom omomanim simiir kigriraowam. Adi Komii siyar nimbangikin, iikam imiirin, gavman nwowamim krimiir kigriraowam tariinanin. ²Mi iikamim gavmani iikamim simiir yai wakaeyokna karam

nwowim, yim sima digiumii Adi Komii siir haimriiyiwi mi ti hiriinan kamim, yim siyar nokmwın okwo haiginiugim, ta hiriinan mi aiir nwowamin. Mi sima gavman siir yai aiir wakaeyokna karam nwowi, simiirin wi gavman siya nonkwoniinwoimwiirninkin haiginiwi. ³Mi iikamim siyiu miyik sibgu tiriyim, kima ha kipi naingwo gavman siya wi io kimiir nwowi. Niingaka. Mi iikamim siyiu biyie tiriyim, sima didid simiirsiiyin. Mi kima gavman siirsi nididi, io kimiir nwosi mi kima wi ti hiriinan siyiun siir di tiri kima wi siyiu miyik iirarar pi tirin. ⁴Yim sima Adi Komii siir igsopa sair nokwokairinanan ywowim. Mi kimiirin ini simar kigirkakim mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aeyim. Mi kima siyiu biyie tiri, kima wi didid. Dimusi rani, sima inig komiigak whisarii bi nwokim mi kimiirin simiir kirie aeya nonkwowi mi wi sima nonkwobumbuninkin haiginiwi. Adi Komii siir igsopa simar nokwokairinaka, iikamim siyiu biyie tiriyim simiir nonkwobumbuninkinam. ⁵Dimino whiskwo kima wakaeyokna api gavman siir yai aiirin. Kimiirin wi Adi Komii siya pi nonkwobumbuninkinisi mi wi mi naingwoyimoknanaeisi. ⁶Wim kima umiram Gavman simiir asi hauwi, Adi Komii siir igsopa simar nokwokairinanaowida, kimiir kigriraowam iinokiinokin mi kima wi wadie nwoki owim. ⁷Mi kima dimin taeminim gavman simiir iikam ima nikiuwiyim, simiir hauwam yim ha timi hauugi. Mi Kima gavmani iikamim umiram sima sriigiyyim, kima simiirin ha timi hauugi. Mi sima nuni umiram mi sriigii, yi iriipa hiriinan ha timi hauugi. Mi gavmani iikamim yim sima ini krimiir kou ywowim mi krima simiirin siyiu miyikimiyik iirar sibgu tir. Iriig.

**Mi iikamim iikam nhiram
naingwowyim, yim sima Adi
Komii siir siyiu iir napikim.**

⁸Mi kima inkam nwiri dimin haii, wi niyopkiyyiu karamae kipi swoki o. Mi kima inkam nwiraka wi hiriinankak kipi nwo. Mi diminin whiruwairgin, niyopkiyyiu dig nwo karamae nwowi, irni nwirniyam naingwokwowyin. Mi iikamim, iikam nhirmiyam naingwokwowyim yim sima Adi Komii siir siyiu iir napkim. ⁹Adi Komii siir siyiu komiiyin hiniina boinkin, kima hii inkam nwirni wig aka kipi nanae mi wig irni kam aka kipi mi anae. Mi inkam kipi mi isomsom aokao mi hii kipi mi tauae mi kipi mi kigmair, ti sima sima rani, siyiu komii siir yai nhirim ina mi owim. Mi diminin whiruwairgin simiir kou nwowin, yio hiniingin kima iikamim kimiir omaka kingiin nwowim, simiiramın kiramar naingwonaeyia sair hiriinan daingwo. ¹⁰Iikamim, iikam nhiram naingwowyim sima simiirin siyiu biyie bi tirikim mi ti hiriinan siyiun iikam nhiram naingwowyin, yio Adi Komii siirgisiir siyiu iirar napi.

¹¹Kima hiriinan tir iya Jisis Kraisiya swoki iuuniyana nua tiriir ini kingiin nwo. Mi kima Jisis Kraisiir mi aiir mirii wi kipi mirii piyapiyao. ¹²Ihi, iya siya swoki itana nua tiriir, ini kingiin nwo. Mi krimiir iya ti nun dimin biyieki naokingugukikaiyin siir nwowana ini dig kingiin nwo. Mi krima Setan siir siyiu biyeyim yim ti iuguski. Mi Adi Komii siir kirie aiir hai mi Setan siir ti swoki kwatio. ¹³Krime siyiu miyik iir sibgu ap mi siir sibgu tir. Iikamim nabie kigomok apiyim sim hiniin mi siyiu biyie siir kipi nap iki iikamim ni tisisir apiyim simiir hiriinan. Yim ini op biyieya kwiyaehaowaeyia sair kwiyaehaowaenan ywowim. Sima hii nanaekim mi yaii

prininii prininiiigim mi io whwonkam nanaokim mi wranan ninsikim. ¹⁴Mi wim kima wi hiriinan kipi tir kima Jisis Kraisi siir kirie aiir hai. Mi dimin biyeyim kimiir kwoinki naingwowyim tiram, yim wi kipi tir. friig.

Krima iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir kipi hid.

14 Mi iikam nhirmi naingwo tibmiiya kirie nwo karam nwowi Jisis Kraisi siiramim mi kima simiirin kipi hiuyarmai kima simiiram dapiyao Adi Komii siir inig iirin kinakar hainanam. Mi kima diminin whwokwoka nwo karam nwowiyim simiir kipi ninkinwamwarkii boin. ²Boiniyo yaiya kara pi hiniina boini, mi inkamin Adi Komii siiram naingwo tibmiiyin siir naingwo tibmiiya saeya ha boini, ti naepai naepaiyim yim hiriiriyar daeswo, yio siya wa dae. Mi nwirin siir naingwo tibmiiya Adi Komii siiramim kirie nwo karam nwowi, yio wi kiuaekiuaeyim simiirarar timi ae. ³Mi inkamin naepai naepai naeyin, siya iki inkamin naepai naepai naesi nididiyin siir kipi nigbumbu, yio ti hiriinan siyiuin yio miyik rani. Mi inkamin kiuaekiuae ara mi aeyin yio iriipa hiriinan, iki inkamin naepai naepai imiirar naeyarkakiyin siir kipi mi igbumbu. Mi yio tiriiginin yio iriipa hiriinan miyik rani. Dimusi rani, simiirin Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yanmaiwarkainaswowin. ⁴Kima hiriiriyar naingwowi iki iikam nhirim Kraisi siir mi miriyyim, simiir hidim mi kou ini kimar ywowim, ha? Biiyan Inkam Komii siya hidi digworaekwo whiekakim siir iikam ima tirim simiirin wi wadieyar nwowi, iyie? Wi wadie nwo rani, aniya? Simiirin wi Adi Komii siyar whinkinsiis haiginiuwi, siyiu miyik tiramin.

⁵Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, ii nhirim simiir kouwin ini ii kwira kou saeya ywowa. Mi iikam nhirim

yim ha naingwowi, ii whiekakim ini hirii hiriinankimar ywowim. Mi Kima irira nwiniwira diminin kima naingwowyin, siiramim sibgu daingwo omok hid. ⁶Mi iikamim ha naingwowim, ii nhirim iki ii nhirim simiir kouwin ini sima ywowin, yim sima Biiyan Inkam Komii siir inigin hiriinan saiir-siyar mi hainani. Mi iikamim naepai naepai imiir naeyarkakiyim, yim sima Biiyan Inkam Komiiyin siir inigin simiir-siyar mi hainani. Dimusi rani, sima ti naeyim Adi Komii siya hauugiyim simiir, siirin simiirsi ti swoki boin wadieki. Mi iikamim kiuae kiuae ara naeyim, yim sima Biiyan Inkam Komiiyin siir inigin ti simiirsiyar mi hainani. Mi sima Adi Komii siirin ti naeyim siya hauuim pi simiirsiyar mi boin wadieki. ⁷Inkam nwirkin siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyamin, siya bi nonkwokin. Niingaka. Mi inkam nwirki siir kwoin aingar bi mi aingwo aonamkin. Niingaka. ⁸Mi krima omwaiyar mi waiyaei yio Biiyan Inkam Komii siirar diminkin. Mi krima mi aonami yio iriipa hiriinan Biiyan Inkam Komii siirar diminkin mi krima omwaiyar mi waiyaei mi krima mi aonami, nimkrima Kraisi siir iikamkim. ⁹Dimusi rani, siya bidiya yaowin mi ini iki iikamim naokaowim mi iikamim krima ti omwaiya niki waiyaim siya ini krimiir Biiyan Inkam Komii nwowin.

¹⁰Mi dimusika, kima kimiir nomiyyauim simiirin whisarii prii hidi, ha? Mi dimusika, kima kimiir nomiyyauim simiir nigbumbuim, ha? Mi mhoyiya krima homgakarim wi Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. Mi diminpai diminpaiyim wi siyar hid iskii. ¹¹Adi Komii siya Yokwo Komii saiirin hiniina boinkikin,

Biiyan Inkam Komiiyin siya hiniina boinkikin, kara kimiirin yaimwovar boinki, kara ini omwaiyar waiyain.

Ombud komiiyìn wi ogmwo kariir whwonkam idair nini hiunii mi sima wa boini Adi Komii kiingi kiinin kirargin.

¹²Mi krma irira nwinwira Adi Komii siirin, wi krimiir yapayapa kwoin imiirar boini, krma ti dimin taeminin hiniin dimusi tirkim, iya krma ti nu iir niki owa. Mi krma wi mintarao, siyiun krma tirin iki nomiiyau nhirim naingwo tibmii kiinin sim. Iriig.

**Krma nomiiyauim naingwo
tibmiiyim simiir naingwo
tibmiiya saiir kipi tirbu.**

¹³Mi krma, krimiir nomiiyauwim simiir kipi hid. Kima ti dimin hiriinanin simiirsi daingwo. Kima, kimiir nomiiyau imiirin dimin kipi swoki tirsran simiir nikpitmaiyaamin siyu biyie tiram mi sima nanka ikiiyamin. Niingaka. ¹⁴An kara Jisis Kraiis saika bidi yitinakiukikinin mi kara asi ninomokninkini, digworaekwo whiekakim wadie kina nwo imiirin. Mi nwrki ha naingwowi, ti diminin miyik rani mi siya wi kipi tir mi wi kipi mi ae. ¹⁵Mi naeyin kira naeyin, kiriir nomiiyauin kiriirsiyin hikak siya nwowi mi ti hiriinan siyiun, yo nomiiyauam naingwokwowyin si rani. Mi ti dimin hiriinanin kima naeyin siirin, kima iikamim yipiki Kraiis siya naowin simiirsiyin, simiir whwonkam ida kipi nae, simiir naingwo tibmii aiir tirbuam. ¹⁶Mi dimin whir kipi swoki iisimauu iikam nhirmiyin, wim wi sim pi boinbumbuwisi ti diminin kima ha naingwowyin, yo wadiekin mi yim sima wa boini, yo miyik rani. ¹⁷Mi dimin miyik miyikim Adi Komii siir isidin siirim, yim naeni dimin tani mi yim op kwiaeni dimin tani. Niingaka. Yim hiniin hiniingim,

dimin whirki kimbu karamae nwo mi iripa Adi Komii saika nongwomamair aei mi maingimairga nwo. Yim ti dimin hiniinim yim Adi Komii siir naeyiu ieya hauugim. Mi ti diminin simakisimaigim kougi kou nwowim. ¹⁸Mi kira ta mi hiriinana saiir mirii Jisis Kraiis siiramin mi Adi Komii siya kiriirin wi maingimairga prasae nwo rani, ta miya kira miriia saiiramin. Mi kimiir nomiiyauim yim iripa hiriinan wi maingimairgar mi owi.

¹⁹Mi krma siyiun krimiir whinkin-siis haiginiuwiyin, iripa nongwomamair aeyin mi kirie irni nwrni hauuwiyin, siir dap. ²⁰Kima Adi Komii siir miya ti naeyam kima naeyim tirim simiirsi ara kipi tirbu. Nae whiekakim yim wadiekin-nargim. Mi ti diminin kira naeyam tirin, kiriir nomiiyau siir whwonkam ida siir naingwo tibmiiya saiir nanka ikii, yo tiriiginin wi biyieki biyie nwowi. ²¹Mi diminin kira naeyam naingwown mi opa kira kwiaeyam naingwowa, kiriir nomiiyau iirin siya nanka ikii mi kira ti hiriinan diminin wi kipi swoki tirmimin wi hindarar ditkii iuguski. ²²Mi diminin kira ha naingwowyin yo nae dimin kibikin mi kima siir naeyam naingwowi yo kimakima dimprio ae, kima inkam nwrni kwoin nipiyaokiiyim kipi tir, yo kima mi Adi Komii siya kimiirrarar diminkin. Mi kimiir kwoinin ha naingwowi siyiun kima tiram naingwown yo siyu wadiekin mi sima wi maingimairga nwowi. ²³Mi inkamin kwoinin whisa nwowi diminin siya naeyam naingwown mi siya siirin wi kipi nae. Mi siya ti dimin iir naei, yo siya dimin biyie bidi tirin. Mi diminin kira ha naingwown, yo dimin biyiekin mi kira siirin hiriirar tirkripkaii, yo tiriiginin, Adi Komii siya ha boini, tiki diminin yo dimin biyiekin. Iriig.

**Krima Kraisi siir yai
aairar wakaeyokna ap.**

15 Mi iikam krima yipiki naingwo tibmii kiinim Jisis Kraisi siiram, krima iki iikamim Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowim simiir whinkinsiis haiginiu, yim wi pi nikii iuguskiisi. Mi krima, krimamar kipi naingwona. ²Nim wi krimamar pi naingwonaesi, krima iki iikamim naingwo tibmii kiinim simiir whinkinsiis haiginiu mi simiir naingwo tibmiiya Jisis Kraisi siiramin wi kirie nwoki owi. ³Adi Komii siir Yokwo Komiiya hiniina boinka, siya krimiir Biyan Inkam Komiiyin, siya siir kwoinairga bi nitkin, krimiiram nauni miriiniyim. Niingaka. Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya hiniina boinka, ti yai bibiyeyim sima nigbumbuwiyim, an kara ini warar mi ikin hikin mi krima wi krimiir kwoinkar kipi naingwo mirii. ⁴Ti yayim biya sima winkiyim Adi Komii siir Yokwo Komii aair, yim krimiir nowamwarkai haiginiuwwam winkikim. Mi iya sima ti yai imiir winkiyim, sima minam winkikim krimiir kwoin imiir wokmai haiginiuwwam. Mi hiriinanki niuwi, krima wi naingwo tibmii kiin pranae kin tani, ta iya omwai Adi Komii saika waiyayokiyokiiyana sairamim. ⁵Adi Komii krimiir Wanin sikisiyairgin krimiir wokmai haiginiuwwiyin mi krimiir whinkinsiis haiginiuwwiyin sowiir bwamkibwamin. Mi kara Adi Komii siiramin hiriinan sairam kwisboin yokiyokiigin. Mi iya siya kimiir whinkinsiis haiginiuwi mi kima iripa dongwomamair ae, Jisis Kraisi siya tirin siyiuin krimiir niisiimauuwun siir hiriinan. ⁶Mi krima wi kwoin whiruwar dwoki mi wi diriyar timi boinki, Adi Komii siir inig iir hainan prapasamin

krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adin. Iriig.

**Kraisi siya Juda iikamim mi
Juda iikam tani ikim simiir
kinsiis haiginiu swokin.**

⁷Jisis Kraisi siya bidi mi boinin, krima siir iikam nwowam. Mi iriipa hiriinan siyiuin kima nwirni iriyamar timi aingwo. Mi hiriinanki niuwi, iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraski. Dimusi rani, sima kimiir siyiu iir kigim. ⁸Mi ti yayim kara kimiir boinnimauuwim simiir yaimwokiyaime-wowim yim hiniingim, Jisis Kraisi siya Juda iikamim, yipiki miois kitiiyopnir haiiyim simiir whisarii mii priimiri-yan inkam nwokin. Siya simiir niisi-imauuwam tirkin siir Adin siir yaimwo kiina. Mi Adi Komii siya dimin taeminim krimiir brougae wanwiyaeyim simiir nimbingiyim bidi bidiniyar Ebrahim Aisak mi Jekop simiirin wi siya tiri. ⁹Kima mi kimiir nomiiyauuwim naingwo tibmii kiinim kima iripar dongwomamair ae. Dimusi rani, kraisi siya iki Juda iikam tani simiiram warar nitkin. Mi sima wi Adi Komii siir inig iir nwoki hainan prapasim ti iikam whiekakam siya naingwowiya sairsi. Yokwo Komii sair yayia hiniina boinka, mi ini mi owin kara ti Juda iikam tani simakar mi owin mi kara mwai wi kiriir inig iir hainan prapas waowi. ¹⁰Mi Yokwo Komii sair yayi kwira saeya ha boinkika, kima iikamim Juda iikam tani, kima maigimairga dwo Juda iikamim simakain. ¹¹Mi haimii whirin yo hiniina boinkikin, kima iikamim Juda iikam tani, kima Biyan Inkam Komii siir inig iir hainan prapraski. Mi iikam whiekak kamarin, siir inig iirin nhamii nhamii kipi hainan prapraski. ¹²Profet inkamin Aisaia siya Yokwo Komii sairin

hiniina win boinkikin, mhoiia inkam nwirin wi sipi niti, yio Jesini isidin siirgin Devidni adin mi iikamim Juda iikam tani hinda tinda nwowim, simiirin wi siyar kigiski. Mi sima wi hiniina naingwo aingwo tibmii kiini, simiirin wi siya nanmaiwarkainaei.

¹³ Adi Komii siyairgin, krimiir naingwo tibmii kiina saiir bwamki bwamin. Kara ha naingwowi, maingimaarga mi iripa nongwomamair aei siyiuin yio kimiir dinkiniukikai. Mi Adi Komii siir naeyiuin siir dimin kirie kirieyim wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim, ta Adi Komii siiram kima nwowa siya nanmaiwarkainam. Iriig.

Pol siya siir mii aiiram maingimaargakin.

¹⁴ Ti kariir akamim, kara bidi yinokninkinin, kima iikam wadiekin mi Adi Komii siir yai imiirin kimar yinokninkin. Mi irni nwirniyin kimar mi owimwarkaiyuwi, wi digar mi owi. ¹⁵ Mi yokwowa ti digworaekwo imiira igao yai kara winboinkiya, kimiiram, kara bi nididgin simiir boinmimauusiyin. Niingaka. Kara minsi winkikin, kima wi pi naingwo owuwisi, ti digworaekwo imiirin. Dimusi rani, kariirin Jisis Kraiss siir aposel inkam nwowamin Adi Komii siya nokmon okwo haiginiugin. ¹⁶ Mi kara siir miyan inkam asi nwokin, iki Juda iikam tani simiirsi nini miriiyuwim. Mi an kara ini pris inkamnan ywowin, Adi Komii siir yai win kibiya saiir boinmimauuwam simiir. Mi iya sima Jisis Kraiss siiram naingwo tibmii kiini mi Adi Komii siir naeyiuin simiirin dimin whirki kimbu karamae nwohaiginiuwu, siir whwonkam idain mi simiirin kara swoki hauugi, diminin Adi Komii siir hauugiiyin siir hiriinan mi siya bigi

wi nasmirwaiyar nwoki owim sima siir iikam kiingi kiin nwowam. ¹⁷ Mi an kara Kraiss siir inkamkin mi kara maingimaarga asi nwowi ta miya Adi Komii siira kara miriia sairam. ¹⁸ Kara pi dimin whir wara boin tani, kara miyim kara miriiyim Kraiss siya whindiriraerarim kariir, pi simiir boini, iikamim Juda iikam tani sima wi siir yai aiir nwoki wakaeyoknaim mi wa nwoki aingwo tibmii kiinim. Mi ti yaimin diminim kara tirim siya whinkinsiis haiginiugin. ¹⁹ Kariirin Adi Komii siir naeyiu ieyar whinkinsiis haiginiugin, dimin kirie komiiyim biya iikamki kig karam nwowim simiirin. Mi kara Jisis Kraiss siir yai win kibi kibiyim om komii Jerusalem hirankar boinmimauunaniyin, ini nu Ilirikam hirar yadigiuwun. ²⁰ Mi ti diminim kara tirim, kariir kwoin komiiyin, simar nwokin, kraiss siir yai win kibiya saiir boinmimauuwamin, iki iikam nhirim, om nhiranim simiir hiranim wakae karamae nwowim simiir. An wi iki omoman kam nhirkim sim niki boinmimauuwim, wi sim pi swoki boinmimauuwisi. Kara yinin inkam nwirkin ninansiin okwogikin omaka siir idwo haigin miriiyim pi boriisopi. ²¹ Niingaka. Kara Yokwo Komii saiir yaiyim simiir wakaeyokna apam tiri, saeya hiniina boinka, iikamim Kraiss siir dimin taemin imiir kig karam nwowim wi sima kigi siirin. Mi iikamim biya siir yai aiir wakae karamae nwowim sima wa ninokninkini siir yai aiirin. Iriig.

Pol siya om komii Rom hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin mii nu Spen hiriir namim warar mi tiri.

²² Hinokiinokin kara kimiir kignakiyam ina naingwowin, kariirin ta mii aeyar kwipiyaokii mi kara kimiir kignakiyamin paninsi yitsi. ²³ Biewii

biewiiyim namkiyim, kara kimiiram nitima naingwokin. Mi tariinanin kariir miyim tapairin ini dig ywogigim. ²⁴Mi tariinanin kara kimiir kignakiyam tiri mi nu Spen hiriirin pi mhoiyya nwoki amim. Mi kara, kimaka warauur nini gwo ae sasaenakii mi kariirin wi siyiuam kima nwoki whinkiyansa haiginiugiyim nu Spen hiriir namamin. ²⁵Mi tariinanarin kara pi om komii Jerusalem tiriir swoki ami Adi Komii siir iikamim hiranim simiiram. ²⁶Mi iikamim naingwo tibmii kiiniyim nu Mesodonia mi nu Grik hiranim sima kwoin whiruwa bidi ywokiyim, umir haingiriyu haiginkiyim, Adi Komii siir iikam paeprkabim om komii Jerusalem hir nwowim simiiramin. ²⁷Kwoin whiruwa sima simar nwokikin hiriinan tiramin. Mi sima om komii Jerusalem hiran iikamim simakan dinaukakim. Iiya Juda iikamim sima boinmimauuwa yai win kibi kibiyim iikamim Juda iikam tani simiir, sima naingwo tibmiiyam Jisis Kraisiiram, saiirsika. Mi ini mi owin, sima Juda iikam paeprkabim om komii Jerusalem hiranim Adi Komii siirim, simiir mi whinkinsiisim, ta simiir dinau aair digiyam. ²⁸Biiyin, kara pi ti diminin siir tiram niki ami mi ti umirim sima haingiriyu hauugiyim kara simiir nikini onkwo hauugigi. Mi kara nu Spen hiriir namim tiri mi bai wi kimiir nikini kigigi. ²⁹Mi iya kara kimiir kigam tiri, kara hiriya naingwowi Kraisiir dimin miyik miyikim wi kariirarar nakaisiskini. Mi kara simiirin wi kimiirar mi whinkinsiis haiginiui.

³⁰Ti kariir akamim kara kimaka srii komiigakin. Dimusi rani, kima Jisis Kraisiirim naingwokwonanaei mi Adi Komii siir naeyu siir kirieya kima irni nwinnyamin ina ninan aingwokwowim. Mi kara ha naingwowi, kima Adi Komii siiramin kariiram wara dinkin kwis-

boin ³¹kariir whinkinsiis haiginiuwam, ti iikamim nu haimii Juda hiranim, kariirin wi sima pi nisomaowisi. Mi kima siiramin ti umirim kara hauuwi Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hiranim simiir siiram warar timi kwisboin, sima wi maingimairga nwoki owim. ³²Mi Adi Komii siya ha naingwowi kara kimiir wini kignaki mi kara wi kimaka nini ongwomamair aesasaenakiyim. ³³Kara ha naingwowi, Adi Komiiyin yipikin krima nongwomamair aeni bwam nonkwowin, siya ini whiekak kimakar nwowin. Kaimwoka. Iriig.

**Pol siya iikamim simiir
nokboinmamaigikin.**

16 Kara kimiirin wig ira saiir boinkii, saiir inigin Fibika saeya Adi Komii siir yai aair wakaeyokna api wiga. Mi iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim om Senkria hiranim simiirin saeya whinkinsiisika. ²Kara kimiirin ta wig aairin minam boinmauu wakaekii, kima saiir nokboinmamair haiginiuwim kima nokboinmamair haiginiuwa iki iikam nhirim Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinim simiir, saiir hiriinan. Mi kima saiirin siyu miyik iirar tir siyiuin Adi Komii siya naingwowin kima tiram saiir. Mi diminin saeya haiyam naingwowin saiirin whinkinsiis haiginiu. Dimusi rani, kariirin saeya whinkinsiis haiginiugin mi iikam nhirim simiirin iriipa hiriinan.

³Mi ta kariir nokboinmamaira kima Prisila mi saiir kam ieya Akwila sowerwai tini boiniu yo sowa Jisis Kraisiir mii kibiya kanaka miriigo. ⁴Mi biiya sowawaiyin parii parii naowim kariir whindiriraersi. Kanakana rani, sowerwai maingimairga, iki iikamim hinda tinda nwowim Juda iikam tani naingwo tibmii kiinim yim sima iriipa hiriinan

mairgimairga bidiyar mi owim sowi-irawaiyin. ⁵Mi kima iikamim sowi-irwai omaka hīrar haingiriyū idwokai hainaniyim Adi Komii siir inig iir, simiir ha boin, kara simiir nokboinmamaairgikin. ⁶Mi Maria sairin ha timi boin, kara saair nokboinmamaairgikin. Saeya kimiirin dimin taemin kasa bi whindiriraerar haiginiuga. ⁷Mi kima Andronikas mi Junias sowiirin ha timi boin, kara sowiir nokboinmamaairgikin. Mi ti Juda inkam nwisō sowa kanakar ninkin hiuyokiyokaigwo maeyauwa mii biye miriyya saair. Mi aposel kamim sima sowiir bidi sibgu inokninkinim. Mi biyyarin kara Kraiis siiram niki aingwo tibmii kiin karamaeyar niki owa mi ywo sowa saairar naingwo tibmii kiingwo.

⁸Mi kima Aplietas siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaairgikin. Siya kariir nomiiyau kibikin, Biyyan Inkam Komii siir mii aiir miriigin. ⁹Mi kima Eban siirin ha timi boin, kara siir nokboinmamaairgikin. Siya Biyyan Inkam Komii siir mii aiirin kanakar miriigin. Mi kima Stekis siirin warar timi boin kara siir nokboinmamaairgikin. Dimusi rani, siya kariir nomiiyau kibikin. ¹⁰Mi kima Apelis siirin ha timini boiniu, kara siir nokboinmamaairgikin, kara iikam nhirim simiir yai wakaekin siya Kraiis siir siyugi siyū iirar napkin. Mi siirin iikam biye nhirim siyū biye sima tirhaiginiuwim mi siya hiriinansi bi nwoikin. Mi Aristobyulas siir omakan iikamim simiirin ha timi boin, kara simiir nokboinmamaairgikin. ¹¹Mi kima Herodion siirin kariir isidin siir inkamin siirin pi ha boin kara siir nokboinmamaairgikin. Mi kima iikamim naingwo tibmii kiiniyim Nasisas siir omaka iruwanim simiir wi ha timini boiniu, kara simiir nokboinmamaairgikin.

¹²Mi kima Traifina mi Traifosa sowiirin ha timi boiniu, kara sowiir nok-

boinmamaairgikin. Biyyan Inkam Komiiyin siir miyyim kiigi sowa ninkiko. Mi kima ta wiga Pesis dapiya sairin ha timi boin, kara saair nokboinmamaairgikin. Saeya kariirgi kariir nomiiyau kiinga. Mi saeya Biyyan Inkam Komii siir miyyim pranae pranae bi miriiga. ¹³Mi kima Rufas siirin wi ha timi boiniu, kara siir nokboinmamaairgikin, ti inkamin Biyyan Inkam Komiiyin siir siyūin siir sibgu apiyin. Mi siir yopiyya, ya ini kariir yopiinan warar mi owa. ¹⁴Mi kima Asin Kritas, Fligon mi Hemis Patrobas Hemas mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiniyim simaka hir nwowim simiirin ha timi boiniu, kara simiir nokboinmamaairgikin. ¹⁵Mi kima Filologas mi Julia mi Nerias mi siir yokman aeya mi Olimpas siya mi iikam nhirim Adi Komii siirin simiirin wi ha timi boiniu, kara simiir nokboinmamaairgikin.

¹⁶Mi Kima iikamim warauranim irira nwinwira kima kimar dokboinmamaairna. Mi iikamim naingwo tibmii kiiniyim, Adi Komii siir inig iir haingiriyū hainaniyim hinda tindainim yim sima iriipi hiriinan, wi kimiir mi okboinmamaairgii. Iriig.

Nikopkaigiyan yai aeya

¹⁷Ti kariir akamim, kara kimiirin minsi boinmauugi kima mintirao. Kimiirin wi iki iikam biyeyim sima pi niinikibiirisi isidin whisa nwowam, Adi Komii siir yayim Kima wakaeyim biyya simiirsi. Mi ta simiir hiriinan yayi dimin taeminim iikamki naingwo tibmii kiiniyim, wi saeya kikinwaisiigi mi kima ti hiriinan iikamim simiir kingiun kipi nwo. ¹⁸Mi ti hiriinan iikamim yim Biyyan Inkam Komii siir mii imiir bi miriigim. Niingaka. Yim sima, simiir kwoin imiirar napikim, ti hiriinan dimin iir tiramin. Mi sima pa priiyksasae hiir kinaop itkaigai boinami mi iikamim ha niki aingowim sima yaimwowa

boini. ¹⁹Mi wim kima Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apikim mi iikamim hinda tindanim sima kimiir inig iirim bidi haigin idwokiyim mi tariigina kara kimiirin maigimaiga komiiga. Kara ha naingwowi, kima siyiu kibi iir sibgu inokninkin. Mi kara pi boriisopi kima iki dimin biyeyim simiir tirim. Niingaka. ²⁰Kimiir kwoin imiirin Adi Komii siya tirkikin, iripa ongwomamair aeyam. Mi wi kimimin tani, Setan siirin wi siyar nonkwoniwomwiirninkin iuguskii mi siirin wi siyar niinibrombrop itkini. Kara ha naingwowi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir naingwobumbuwa wi kimakar nwoki owim.

²¹Mi Timoti siya kanakar miriyyin, kimiirin siya nokboinmamair haiginiugikin. Mi Lusias, Jeson mi Sosipata, kariir isidin, yim sima kimiirin wara mi okboinmamairgikim.

²²Kara Tetiaskin, ta yokwowa Pol siira kara whin winboinkika. Mi an kara iriipi hiriinan kariir nokboinmamaira simiiram mi boinkika.

²³Mi Gaias siya inkamin nae Pol kariir diriraerar hauu aeyin, ti inkamin siir omakain iikamim naingwo tibmiyyim iripa sima haingiriyiu owiya yio iriipi hiriinan, siir nokboinmamaira kimiir mi boinkika. Mi Ecrastasin inkamin gavmani yokwo digworaekwo winiyyin, ti om komii siiranin mi krimiir nomiyyau ieya Kwotas yo sowa iriipi hiri-

inan sowiir nokboinmamaira kariiram mi winboinkika.

²⁴Kara ha naingwowi Biiyan Inkam Komii Jisis Kraiss siir naingwombumbuwa, saeya kimakar dwokripkai. Ta yaiya saeya kaimwo ywokiya. Iriig.

Kima Adi Komii siir inig iir hainan.

²⁵Mi kima wi asi niti Adi Komii siir inig iir hainanam siyairgin kimiir naingwo tibmii kiina saiir whinkinsiis haiginiuwu, hiriyyar nokwoyokiyokiigiyamam. Mi Kraiss siir yai win kibiya kara boinmimauua Adi Komii siya haigiprakaiya krimiirsi, tariinan saeya idwowiya bidi yimbiyama. ²⁶Mi tariinanin ta yaimwokyaimwowa idowiyakiidowiya bidi yimbiyamkiya Yokwo Komii saiirin. Mi Adi Komiiyin yipikin omwai hiriyyar waiyayokiyokiikaeyamiyyin, siya krimiir bidi boinkiyin, siir yai aiir boinmimauuam iki iikamim hinda tindanim simiir mi sima wa nwoki aingwo tibmii kiinim.

²⁷Kara ha naingwowi, krima Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainanprapraski, yipikin digworaekwo whiekakim simiir ninokninkin digin. Krima siir inig iirin iinokiinokar hainanpraprasanae digworaekwoim Jisis Kraiss siya tirim krimiir simiirsi, ta yaiya ini kaimwo ywowa. Iriig.

1 KORIN

Mi iya Pol siya om Efesas hir nwowa mi siya ta yokwowa ha winkika iikamim naingwo tibmiiyim om Korin hiranim simiiram. Biiya iya Pol siya om Korin hir niki owin siya Adi Komii siir yai aiirin biewiiyim whirkakin whir mi haimi ha iki boinmimauu. Mi ti omin Korin nikiuwiyin yio Grik iikamim simiir om komii ieya mi Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim yim hir nwokim. Mi iikam whiekakim yipiki dimin biyie tiriyim yim hir warar mi okim. Mi mhoyiya iikamim naingwo tibmiiyim yokwowa ina winkiyim Pol siiram, sima ti hiniina win boiinki, sima miyiknan nwo rani ini yapiyapi nwowim. Mi iya Pol siya hiriinan wakaewinin mi siya ta yokwowa ha winkikin simiir whinkinsiis haiginiugin dimin taeminim sima tirim wadie sima nwowim. Iriig.

1 Kara Polkin, kara Krai Jisi siir aposel inkamkin. Kariirin Adi Komii siir kwoinkar naingwo okmwin okwo haiginiugin, aposel inkam nwowam. Kara mi kariir nomiiyauwin, Sostanis, krira kimiir boin wadieki. ²Ta yokwowa krira winkika om komii korin warauran iikamim Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmiiyim kimiiram. Mi Kimiirin Jisi Krai siyar diriraerarkikin mi kimiirin dimin whirkin paniinsi kimbusi. Mi wim kima ini Adi Komii siir inkam kingi kiinar ywowim. Kima, ti iikam whiekakim omom omomin hinda tinda nwowim simiir hiranim Jisi Krai Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainaniyim mi siya ini krimiir hoingakni Biyan Inkam Komiiyar ywowirakakin.

³Adi Komii krimiir Wanin siya mi Jisi Krai, sowiir mhii kwoinin iripa nongwomamair aeyamin wadie saeya nnowaiginiui. Iriig.

Pol siya Adi Komii krimiir Wanin siir boin wadiekin

⁴Kara iinokiinokin kimiiramini Adi Komii siir boin wadieki, ta naingwobumbuwa siya hauwa kimiir sairsi boin wadieki. Dimusi rani, kima ini Krai Jisi siir iikamkin. ⁵Kima Krai Jisi saika bidi yamasu kikinim mi kima dimin taemin whiekakim simiir kirie komiigak asi nwokim. Mi kima kwoin miyik mi adi siir yaimwokiayimwowa sair ninomokninkin boini kwoin miyikak asi nwokim. ⁶Mi ta Krai siir yai win kibiya saeya inan kimiir bidi kwirii idwokaiya. ⁷Mi kima Adi Komii siir naeyiui siir dimin miyik miyikim simiiram paniinsi whaowaesi. Niingaka. Inkam Komiiyin Jisi Krai siya nitana wi sairar nadigiui. ⁸Mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiui mi kima wi kirie hiriyar nwoyokiyokiyami mi wi ta io aeya digii mi krimiirin wi dimin whirki kimbu rani. Iya krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisi Krai siya nitana. Niingaki, niingakiinga. ⁹Adi Komii siya yaimwo boinan inkamkin mi kimiirin siyar nimbingin siir yinisimin Jisi Krai, krimiir Biyan Inkam Komiiyin, ini haniin kwirii idwokaiyim mi saika nidwo boinaiyim. Iriig.

Iikamim iripa mhii kwoin nnowiiyim simiir yaiga

¹⁰Mi ti kariir nomiiyauwim kara kimiirin, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisi Krai siir inig iir boinin kwokwokii. Kimakima kipi ninkinwaomwarkii boin mi ti kimiir isidin yapa yapa kipi nwo kimiir kwoinin whirua dwo mi yayia diriyar kiritmai boinki. ¹¹Ti kariir nomiiyauwim kara, kariir nomiiyauwin Krowi, siir isid ieya boinmauugikin, kimakimarin ini ninkinwaomwarkii boinkaka nwowim. ¹²Kara kimiirin pi

híniina boinmauwakaekii, kima yapa yapa nwonira kimiir nhirim pi híniina boini, nim nhirim Polnikim mi nim nhirim Apolosnikim mi nim kríma Kraiskim. ¹³Mi ini paniina tirin, kraisk siya ini tari haimii haimiyya ywowin, ha? Mi tari ti paeyin híiniya nirioninkinin siirin Pol kariir ninkin irimdinu aokikin kimiir whinkinsiis haiginiuwamin, ha? Kima tari Pol kariir inig iir baptaisikim, ha?

¹⁴Kara Adi Komii siir boin wadiekii, kara kimiir waraurin Krispas, Gaias sowiirarar baptaisgikin kara inkam nwir wara bi baptaisgikin. Niingaka. ¹⁵Inkam nwirki kimiirin wi híniina boin tani, kima kariir inig iir baptaisikim. Niingaka. ¹⁶Ae, kara tisi haniingi swoki kwanaingwowoknakiyin, kara Stefanas simiirniyyin warar ninkin baptais haiginiugikin. Kara ninokninkin tani, kara tari inkam nwir warar bidi yamisi baptaisgikin iyie? ¹⁷Kraisk siya kariirin baptaisim bi nikropkikin. Niingaka. Siya kariirin yai win kibiya sair boinmimauuwam nikropkikin. Mi ti hiriinan sairsika kara kimiirin aowa aowan yayim, kima ninokninkin karamae nwowim pi simiir wara kinawhiyimiyyena boin tani, kamim ninokninkin komiigakim simiir hiriinan. Niingaka. Mi kara hiriina boinkiswo mi ti paeyin Kraisk siir nirioninkinin híiniya yio wi inigak di ywowi. Iriig.

Adi Komii siir kirieya ini Kraisk siir hir nrowa

¹⁸Kaimwoka, iikamim ha naingwowi, ti paeyin híiniya nirioninkinin siir yayi saeya hindara priiboin whaowaei. Mi kríma iikamim Adi Komii siya nanmaiwarkainam, nim krimiir kwoinim ha naingwowi, ti paeyin híiniya nirioninkinin, siir yayi ya Adi Komii siir kirie aeyairga. ¹⁹Adi Komii siir Yokwo Komiiya saeya ha boinka,

iikamim ninokninkakim simiir ninokninkina wi kara tirbugii. Mi iikamim kwoinpai kwoinpai miyikakim simiir kwoinim wi kara nirimdiyugii.

²⁰Mi ti iikamim ninokninkakim mi iikamim kwoinpai kwoinpaigakim iikamim yai kripíi nainikiigi ikim mi sima wi inigakar nrowi. Niingaka. Mi Adi Komii siya nu tiran iikamim ninokninkakim, simiir ninokninkin imiir bidi tirbugiyim.

²¹Adi Komii siir ninokninkina ti nuan iikamim simiir kwoinairga naingwo haiyim wi dig nwo rani. Niingaka. Adi Komii siya ta boinbu yayi sima boinmimauuwa sairam naingwo tibmiyim, iikamim simiirin wi siya nanmaiwarkainaei. ²²Juda sima yaewan minam kindiyu wankim, sima yaeya dimin kirie komii win kigi mi sima wa naingwo tibmii. Mi yim Grikim, ninokninkin komii haiyamar mi ankaii. ²³Mi nim kríma paeyin híiniya nirioninkinin Kraisk siir ninkin irimdinu aokiyin, siir yai airar mi boinmimauuwikim. Mi Juda iikamim sima ta yai air wakae winim mi simiir kwoinim miyiknan bi nwokikim, ini hindara hiugimkikiugiyim. Mi iikamim Juda iikam tani, yim simiir kwoinim ha naingwowi, ta yayi saeya hindara priiboin whaowaei. ²⁴Nim kríma nhirim Juda iikamim mi nhirim kríma Juda iikam tani. Kríma Adi komii siir nikiu air wakaeyim kríma ina ninokninkinim, Kraisk siya Adi Komii siir kirieya mi siir ninokninkina, sair niisiisimaugin. ²⁵Iikam nhirim sim kwoinim yim ha naingwowi, Adi Komii siir ninokninkina saeya bwam karamaeki niuwi mi yim inkam nhirim sim kwoinim ha aingwowi, Adi Komii siir kirieya saeya opairgi mi iuwi. Mi Adi Komii siir ninokninkina ini ti nuan inkamim ninokninkin komii komiigakim bii nwowim, ini simiir ninokninkin imiir

haibura mi Adi Komii siir kirie ini ti nuan iikamim kirie komii komiigakim bi nwowim simiir kirie aiir haibura.

²⁶Ti nomiiyauim kima biya Adi Komii siya nimbina iya kima naingwo tibmiiya mi saiiram ti swoki aingwowoknaki biya kima panin panin inkam nwokim, iya Adi Komii siya kimiir nimbina. Mi nu tiran iikamim ninokninkin komii Komiigakim mi kirie komii komiigak nwokim, yim iuarig bi nwokim. Niingaki, niingakiinga. ²⁷Adi Komii siya bidi hidgiyin iikamim nu tiranim ha naingwowim inig karamae nwowim simiir nimbina, iikamim ninokninkinkakim simiir kiyipsibgi haiginiuwam. Mi siya iikam opairim nuan inkam ima naingwowim simiir bidi yimbiingiyim, inkam kiriekakim simiir kiyipsibgi haiginiuwam. ²⁸Adi Komii siya bidi yimbiingiyin inkamim yaeyipyaeyipa ti nuan inkamim sima yasurgaiyim. Mi iripa nomboin ii ae karamae sima nwowim simiirin. Dimusi rani, ti iikamim nuanim ha naingwoiyim, sima inig komiigakim simiirin Adi Komii siya bidi ikwowaisiigiyim. ²⁹Inkam nwrki hainan karamaeka siir inig iirarin, Adi Komii siir whwonkam ida. Niingaka. ³⁰Whisarii rani, krma ini Jisis Kraiis siirgisiirkiina ywowim. Mi Adi Komii siya Jisis siirin minam nimbining Kraiis siirin siya krimiir ninokninkin haiginiuwim. Mi Adi Komii siya krimiirin wi hiniina nwoki boinim, dimin whirki bi kimbugim mi krimiirin siyar sakii prapas okwokiyyim mi krma ini rirmiia ywokiyyim. ³¹Yokwo Komii saeya hiniina boinka, yo siyu miyyik rani, inkamim siir inig iirar hainanaeyin, siya Adi Komii siir inig iirar hainan iski. Iriig.

Pol siya paeyin hiiiniya nirioninkinin saiir boinmimauugin

2 Pol siya boin, ti nomiiyauim, iya kara kimiirim nita kara Adi Komii siir yai miyyika saiir boinmimauuwim mi kara kimiirin yai kirie kirieyim mi yai aowa aowan ikim, kara simiir bi boinmimauugim. Niingaka. ²Iya kara kimaka nwowa kariir kwoinin hiniingin, kara wi dimin whirim naingwo rani. Niingaka. Kara Jisis Kraiis siiraramar yaingwo iski. Mi dimin komii whirin paeyin hiiiniya nirioninkinin siya naowin siirama daingwo iski. ³Iya kara kimiir waraur nita kara kiriekak sim bi nitkin kara ni did kakar nitkin mi kariir piua noppo mi kinka. ⁴Mi yaiya kara boina mi yai win kibiya kara mi boinmimauua, kara inkamim ninokninkinkakim kimiir kwoinim simiir hiriinan bi hiir boinikin. Niingaka. Kara Adi Komii siir naeyiuin siir kirieya saiirar nitkin kimiir niisiisi-imauuwamin. ⁵Mi kimiir naingwo tibmiiya inkam ninokninkinkakim simiir hiranki bi haigin. Niingaka. Adi Komii siir kirieya saiir hiranka nitka. Iriig.

Ninokninkina krimiirin Adi Komii siir naeyiu ieyar hauugin

⁶Kaimwoka, sima iikamim naingwo tibmii kirie kiriekakim yaowae adnan nwowim, simiirin wi yai kirie kirie kapi boinmimauuwi. Mi ta ninokninkina ti nuin siir tiran tani mi ti inkam komii komiyyim nu kigriraowiyim simiir tani. Niingaka. Ta simiir kirieya ini kingiina nwowa wa digiuguski. ⁷Krma Adi Komii siir yaiya saiir boinmimauugim. Mi taka nimprio yaiya inkamim nuanim simiirsi nimprioka. Ta yaiya saeya bidi bidiniyar nwoka, iya siya nu iir nonkwokwo karamae nwowa saiirar. Ta ninokninkina kara boinmimauua saeya Adi Komii siya ninokninkina nimprio yaiya mi ta nimprio yaiya

iikamim nuanim simiirsi nimprioka. Mi ta yaiya saeya biiya nwokwokinka. Siya minam naingwokin, siir siyu miiyik miiyikim krimiir whwonkam ida diriraeraram mi krima saikar nwoki ongwomamaair aeyim. Mi ti sima kara boinkiyim. ⁸Nuan inkam komii nwrki bi ninokninkin ta yaiya saiir bwam iirin. Niingaka. Mi sima ninokninkiswo mi sima ninomor kouan Inkam Komiiyin siirin wi paeysin hiiniya nirioninkin saika dinkin irinugi. Niingaka. ⁹Mi ti digworaekwo whiekakim simaigim Adi Komii siya kiyau haigin kwokini iikamim siiram naingwokinim simiiram. Mi Yokwo Komii saeya hiniina boinkika, tiki dimin taeminim yim iikami nhwoki kig karamae nwowim mi simiir wiingi wakae karamae nwowim mi iikamkim sim naingwowim yim wi nwo rani.

¹⁰Adi Komii siir naeyiuin siyar niisiisimauugim ti siir nimprio yayim krimiirin. Adi Komii siir naeyiuin siya siyar ninokninkini diminpai diminpaiyim mi Adi Komii siir kwoinin, iriipi hiriinan, sasar mi inokninkini. ¹¹Yipiki inkamkin, inkam nwirni kwoinin siir ninokninkinin. Ti inkamin siir kwoinin naeyiuin sasar ninokninkin iskii. Mi iriipi hiriinan Adi Komii siir kwoinin inkam nwrki ninoknikin karamaeka. Siir naeyiuin sasar ninokninkini. ¹²Mi krima ti kwoin hiriinanin nuan inkamki bi hauugin. Niingaka. Krimiirin kwoin miiyikin Adi Komii siir naeyiuin siyar hauugin. Mi krima wa ninokninkini, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya krimiirin hindara priihauugim.

¹³Ti diminin krima siirin kimiir boinmauu wakaekin. Ta yaiya krima inkamin ninokninkinkakin siir hiranki bi haiga. Niingaka. Ta yaiya krima boinmimauua Adi Komii siir naeyiuin siyar niisiimauugin. Mi krima kamim

Adi Komii siir naeyiugakim simiir hiriinan asi boimimauuwi mi sima asi sibgu wakaeyoknaei. ¹⁴Inkamin Adi Komii siir naeyiu karamae nwowin mi siya wi Adi Komii siir dimin miiyik swoki inokninkin tani. Niingaka. Dimusi rani, siya hiniina naingwokin siya hindara priinaingwo whaowaei boini. Mi siya wi ti diminin siir dimin mwo iir ninokninkin tani. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiuin siirar diminkin. ¹⁵Inkamin Adi Komii siir naeyiugakin, siyairgin digworaekwo whiekakim simiir hidiyin mi siirin, inkam nwrki hidim wi dig nwo rani. Niingaki, niingakiinga. ¹⁶Biiya Adi Komii siir inkam nwirin siya Yokwo Komii aiirin hiniina win boinkikin,

ih, yipikin Biiyan Inkam Komiiyin siir kwoin whiekak imiir ninokninkinin. Mi wi nhinga ninokininkini Biiyan Inkam Komii siir kwoin iirin mi wi nhinga niisiisimauuwi siirin, ha? Niingaki, niingakiinga. Siya hiniina win boinkikin. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiuin siyar nowomwarkaiyuwi krimiirin mi krima Krai siir kwoinin siir hiriinan asi nwowi. friig.

Adi Komii siir miiyan inkamkin

3 Ti nomiiyauim, biiya kara boinmauwim yayim mi kara kimiirin kamim Adi Komii siir naeyiugakim simiir boinmauuwa saiir hiriinan bi boinmimauugin. Niingaka. Yayim kara boinmimauuwiyim kara iikamim Adi Komii siir naeyiu karamae nwowim, simiir hir boinmimauugin. Dimusi rani, kimiir naingwo tibmiiya ini yinisim praigaknan ywowim Krai siir siyu iirin. ²Ta yaiya kara kimiir boinmimauuwa ini mwiinan ywowim, kara kimiirin mwiinan hauu aekin. Kariir yaiya saeya ini nae kirie kirieyim inkam adiyaowaei naeyim, simiir hiriinan

bi hauu aekin. Niingaka. Kima wi Adi Komii siir yai kirieya saiir wakae rani. Dimusi rani, kimiir kwoinim ini yinisim praigaknan ywowim mi tari-inanin iriipi hiriinan, kima dig bi mi okim. ³Dimusi rani, kimiir siyiuim kima napdiriraerariyim ini iikamim nu tiranim simiir hiriinan ywowim. Ihi, kima kimiir nomiityauim simaka wh-wokwoka bi nwowikim mi ninkin-wamwarkii boini siyiuin ini kimiir waraurar mi inkin owin. Ti siyiuin kima tirin ini kamim Adi Komii siir ninokninkin karam nwowim, ini simiir hiriinan ywowim mi kima simiir siyiuin siir asi napkim. ⁴Nhirim pi hiniina mi boini, krima Pol siirgin. Mi nhirim pi hiniina mi boini, nim Apolosnikim. Ti hiriinan siyiuim kima tiriiyim yim ini iikamim nuanim sima tiriiyim ini simiir hiriinan ywowim.

⁵Kima sibgu daingwo, Apolosin yio yipikin? Mi Pol kara yipikin? Krira miian inkam kinaigwo Biian Inkam Komiiyin siya kririirin yapiyapa mi hau-ugin. Mi ta kririir miya kima Krai si-iramin ini saiirar yaingwo tibmiikiyim. ⁶Kara bii minam nitkin, Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiya saiir boin-mauuwam, inkamin sasaeya ninkiniyin siir hiriinan. Mi Apolosin mhoyiya ha swoki itin yio ini hiriinan yai kibi aiirar swokini owomwarkaiyiuniyin, inkamin ko nakiyin numir, siir hiriinan. Kimi-irin kwoin miyikin Adi Komii siyar hauugin numiran sasaeyam sibgu mwrii namiyim simiir hiriinan. ⁷Mi inkamin sasaeya ninkiniyin, yio inig karamaekin mi ko numir nakiyin, yio iriipi hiriinan, inig karamaekin. Sasae imiirin Adi Komii krimiir Wanin siyar diriraer-arki mi sima pa nimbiyami mi ini-gakin pi Adi Komii siyar nwowi. ⁸Mi inkamin sasaeya ninkiniyin mi inkamin numira saiir ko nakiyin sowa hiriinan mi kwiruwa saiirarar miriigo mi sowi-

irin digworaekwo mhoyiya wi Adi Komii siyar hauuwi miya sowa miriia saiir digar. ⁹Krira iripa Adi Komii siir mi kwiruwa saiirar miriigo. Mi kima ini Adi Komii siir numira siya niyokninkinan ywowim.

¹⁰Adi Komii siir naingwobumbuwa saeyar tirkikin kara biian inkamin omaka miriyyin siir hiriinan asi nwoyin. Kara iyyin paeyin bidi inansiin ok-wokiyin mi kara kimiiram asi nitkin, Adi Komii siir yai aiir boinmimau-uwam. Mi kariirin Adi Komi siyar hau-ugin ninokninkin miyika mi mhoyiya iikam nhirim ha nitim sima ini miri ninkinokougik ta omaka. Mi kima ya-payapa nwonira omaka sibgu haigi siyin miriirarao. ¹¹Kima ina ninokninkinim, yinpaeki yinpaeyin bidi yokwokiyin, siya Krai Jisi siyairgin. Mi wi inkam nwrki yinpaewir swoki inansiin okwo rani. ¹²Inkamin Adi Komii siir mi aiir miriyyin siya ini inkamin omaka miriyyin siir hiriinan ywowin. Mi nhirim yim mi wadie wadieyim simiirar mi miriyyim mi simiir miyim ini gol, silva siyam yipiki hiriirar nwoyokiyokiyamiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi ta omaka wi hiriirar nwoyi okwoyokiyok-wiiyim mi nhirim yim mi miyik bi miriigim, simiir miyim ini ki auwim ii priei nwo karamae nwoyiyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi taka omaka saeya wi nokwo bripri rani. Niingaka. ¹³Mi mhoyiya iikam whiekakim simiir miyim wi idowiiya nimbiyami ya ta iya Adi Komii siya hidana yaimin diminim simiir ya saeya. Mi taka ii aiirin Adi Komii siya hidana paeya wa nimbiyami mi miya gol, silva mi siya miyik miyiknan nnowa mi paeya wi saiir wara ninkin iunam tani. Niingaka. Mi Miya biye nnowa ya wi ki aunan niugi nhiskii. Mi siya wa nwoyi naingwowim simiir miya wadieki piyamsi owa, iye, miyik rani, aniya? ¹⁴Mi inkamin Adi

Komii siir mii miiyik miiyikim simiir mirii, simiirin wi ti inkamin iyyin paeyin hainnansiin okwowa siir idwo nami haigi siyin miriyyin, wi siir hiriinan nwowi. Mi paeya sair wara ninkin iu karamae nwowi mi Adi Komii siya dimin miiyik miiyikim wi ta mii aiirsi hauwi. ¹⁵ Mi paeya ti mii imiir niu iuguskii mi siya wi dimin miiyik miiyikim simiir hai rani. Niingaka. Mi siirar kwoinbudin yio wi wara ninkin dig rani. Niingaka. Siirin wi Adi Komii siya hainaowidi. Mi siya wi diminkak nwo rani. Niingaka. Siya wi niinga niinga priiwo kaeyami.

¹⁶ Mi tari kima bi ninokninkinkim, aniya? Kima ini Adi Komii siir omaka komiyya ini sair hiriinan ywowim mi Adi Komii siir naeyiutin ini kimiirar yaninkiniuniyyin. ¹⁷ Mi inkam nwrki Adi Komii siir omaka dimin whirki kimbu karam nwowa sair nininkigii mi Adi Komii siya ti inkam iirin wi yamdiyar swoki onkwo ninwimwiirnikini. Dimusi rani, Adi Komii siir omaka ya krimairgin.

¹⁸ Kira ti dimin hiriinanin kinakina kipi swoki iksisaena. Mi inkam nwrki kimiir bopwoniya waraurin, siya nuan diminim simiir siyiu imiir napi mi siya hiniina naingwowi, kara ninokninkin komiikakin mi ti inkam hiriinanin siir mhii kwoinim kisina haigii mi siya, siya siyamar naingwona karamae nwowi mi nuan iikamim sima wi hiniina boini, wara inkamin siir kwoinin bidi yinkisaiowaenakiyamin. Mi Adi Komii siya ti hiriinan inkamin, siirin wi hiniina boini, siya ninokninkin miiyikakin. ¹⁹ Ninokninkina iikamim ti nuanim simiir siir tirana ya Adi Komii siir whwonkam ida ya bidi yinkisaiowaenakiyama. Yokwo Komii sair yai kwira hiniina boinka mi ti hiriinan iikamim sima ha naingwowi krma ninokninkin komiigakim. Mi ti hiriinan mwrakboini siyiuin sima

tiriyyin yio ini wraisuim haimna anki krma haiiyim ini hiriinan ywowim. Mi Adi Komi siya krimiirin wi hiriinan nitkin tiimdiinu haii, iya krimiir mhii kwoinim hiriinan biyye nwowi. ²⁰ Mi Yokwo Komii sair yai kwira hiniina boinka, Biyyan Inkam Komii siya ina ninokninkinin mi inkamin siir kwoinin ha naingwowi kara ninokninkinkakin mi ta siir ninokninkina ya ini niingakiniingar ywowa. ²¹ Mi diminim inkamki diriraerar nonkwokwowim krma simiir biyyan inkamim simiir inig imiir kipi hainan. Niingaka. Dimusi rani, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwokwowim yim kimiiram nimbingim, kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi yim ti digworaekwowim yim kimiirairgin. ²² Pol kara mi Apolos mi Pita, krma tir minam nwokim kimiir whindiriraeraram. Adi Komii siyar nimbanga iya kwoinbudin omwai waiyaiyyin mi iya naonaman aka. Mi digworaekwo whiekakim tariinan mi mhoyiya nimbiamamim siyar nimbinkim, ti digworaekwo whiekakim yim kimiirgin. ²³ Mi wim kima Krai siirgin mi Krai siya yio Adi Komii siirgin. Iriig.

Biyyan Inkam Komiiyyin siir miiyan inkamim yim wi siyar hidi

4 Kima krimiir dinokninkin, krma Krai siir miiyan inkamim, siya krimiirin minam nimbinkin Adi Komii krimiir Wanin siir aowa aowan nimprio yai kibiyim simiir kigriraowim iikamim simiir boinmimauuwim. ² Siyiu whirin miiyan kamim simiirin hiniingin, siya siir mii imiir sibgu wakaeyokna mirii mi siir miiyim siya wadie sibgu mirii, siir biyyan inkamin siir whwonkam idan. ³ Mi kima kariir boinwokiyoopnatkaigii inkam komii komiiyim yai hidiiyim simaka, kariir yai imiir, ya ta ii hiri-

inana ya yaimin karamaeka. An kara iri-
ipi hiriinan nu tiranar inkamkin, kara
pindan tani. Niingaka. An kara om
whiran inkam tani mi kara wi kanaka-
nar swoki hid rani. Niingaka. ⁴Kariir
kwoinin ha naingwowi siya ini rir-
miigi rirmiya nwowin dimin whirkin
swoki kinyiskai rani, kariir kwoin iir
nipiyaokiiyamin Biyan Inkam Komi-
iyin sasar ninokninkini. ⁵Iya ina niki
owa mi kima inkam nwirni siyiuim sai-
rar kipi niki hid kima Biyan Inkam
Komiyyin siirimar tiki okwokin. Mi siya
digworaekwo whiekakim mi kwoinin
aowa aowa nwowim mi niibwomambwo
nwokiyamim, sima wi idowiiyar nimbini
iuguskii wi kimiminki rani. Mi taka ii
aiirin, wi Adi Komii siya boinmimauugi
irira nwonira simiir mi imiirin wadieki
piyasi owa, iyie? Mi tari miyyik rani.

⁶Kima ti nomiiyauim, ti yayim
kara boinmimauuwim, Apolos siya
mi kara kririirar yaigim, kimiir
whinkisiis haiginiuam, diminim krma
diriraerarim mi krma niisiimauuim
simiir. Mi kima wa nwoki inokninkinim.
Saeya hiniinga, kima digiumii Adi
Komii siir yayia sair kipi haimriiyugig
mi kira kipi nantamyiriyir mi digiumii
nwirni kipi haimriiyiu mi nwiruani
aram kipi naingwo. Niingaka. ⁷Yipiki
kiriir nokmwini okwohaiginiuin inkam
komii, iki iikam nhirim simiir kou
mwowam? Niingaka. Adi Komii siya
hauugim wara digworaekwo whiekakim
kima nonkwowim mi kima hiniin
dimusi boinkim, dimin miyyik miyyikim
kimiir kiriekar diriraerari.

⁸Krimiir kwoinin ha naingwokim
kima Adi Komii siir digworaekwo
whiekakim simiir bidi haiyim mi
kima digworaekwo whiekakam bi
hainguguwikim, aniya? Kimiir kwoinin
ha naingwowi kima ini digworaekwoki
yaokingugunankaiyim, aniya?
Kara hiriyar naingwowi, kima nu

kigriraowan inkam komii nwowi mi nim
krma wi iriipi hiriinan nu kigriraowan
inkam komiiyar mi owi. ⁹Krimiirin Adi
Komii siya nokmwini okwo haiginiugim
apotel inkam paeprikab nwowim.
Krma ini simiir boin hiuriyiu inkamnan
ywowim mi krma wa nwoki aonamim,
ha naonamiyin inkamin yaigak
nwowiyin mi iikamim nu tiranim simiir
whwonkam ida mi ninomor kouan
paekwosim ikim, ini simiir hiriinan
ywowim. Mi simiir nhwoin ini kririirar
habatkinkiyim. ¹⁰Krma Kraiss siir yayi
aiirin ina boinmimauuim. Mi simiir
kwoinin ha naingwowi, simiir mwoim
sima ninkisaiowaenakiyami. Mi wim
kima ha naingwowi Kraiss siir siyupai
siyupaiyim simiir bidi yinokninkin
digim mi nim krma niingaka, ha? Mi
wim kima ha naingwowi, kiriekak
krmar ywo iski. Mi nim krma niingaka,
ha? Mi wim kima ha naingwowi
kirie komiigak kmar ywo mi nim
krma niingaka, ha? ¹¹Mi biya iriipi
hiriinan mi tisi tariinanar nadigniyin
mi nim krma mhii prasae bi naokim
mi krimiir kwoinin ha mi simsinkai
op minam mi mwiniis minim ha mi
haingugu. Mi sima, simiir iinain
pa mi unomoknaei krimiir priitio
priitiowam mi krma maeyau kwirua
nwowipisuum whaowaei. ¹²Krma piu
minki piyaowi mi miyyim krimiir iingair
kipi swoki onkwo mirii umirsisim
haiyam mi naemin sainan. Mi iya sima
krimiir nigbumbuwiyim mi nim krma
niingaka, simiirin pi yayi miyyik miyyik
arar swoki boini. Iya sima krimiir
tirbuwiyim mi nim krma simiirin pi
hindara kigninkin diriraerari. ¹³Mi iya
sima yayi biyie krimiir boiniyim mi nim
krma simiirin pi yayi hiinsima boini.
Krma ini nuan kiigwo paekwowim
simiir hiriinan ywowim mi krma
ini mhakwoyinan ywowim. Simiir
kwoinin ha naingwokim krimiirin,

krɪma biya hiriinanar nwokim mi tariinanin iriipi hiriinan.

¹⁴Kara ta yaiya kimiir kiyopsibgi haiginiuam bi winkika. Niingaka. Kima ini kariir yinisimnan ywowim mi kariir kwoinin ini kimiiramar naingwo irkakin mi ta yokwowa kara winkiya kara kimi-irsi kaudidgikin. ¹⁵Iikam whiekakim sima wa niti Jisis Kraiss siir yai aiir boinmimauuwim mi yim tiriiginim yim kimiir ad tipmwo rani. Niingaka. Kima hirii hirii ad karamaeka, kanakanairgin kimiir adin. Whisarii rani, kimiir tiriirin biiki biyyin kara nitkin, Jisis Kraiss siir yai win kibiya saiirim kara nini boinmimau-unikin kimiirin mi kima ha wakaeyim mi ina yitim ta mii aiiram. ¹⁶Ta kara boinanaeyia kimiir, kara dimusi bi boinkin, kara minsi boinkin, kima kariir siyu iiri kigna apim. ¹⁷Kara Timoti si-irin hiriinansi nikropkikin kimiir waraurin. Siya ini kariir yinisimnan ywowin mi kara siiramar naingwokwonanaeikin. Siir naingwo tibmiiya, Jisis Kraiss siiram naingwo tibmiiya, ini kiriekikirie ywowa mi siya Jisis siir siyu imiirar sibgu apikin. Mi siya wi Jisis Kraiss siir yai imiirar swoki boinmimauuwi kimiirin, kimiir kwoin imiir swoki boinworwokai haiginiuam, siyuin Kraiss Jisis siirin kara napiyin siir. Mi siyuin kara nowomwarkaiyuwiyim Adi Komii siir iikam imiir. Mi maeyau maeyauim kara ta hiriinan yai kwirua saiir saiira boinmimauu nanaeikin Adi Komii siir iikam imiirin.

¹⁸Kimiir nhirim sima bidi yantamyiriyirim. Dimusi rani, sima ha naingwowi kara wi swoki it rani, yim sima kimiir kwoin imiir haipridkikaiyim tiri. Mi kima wi kariir yai aiir wakaeyokna rani. ¹⁹Niingaka, mi Biyyan Inkam Komiiyin siya kariirim naingwowi mi kara kimiiramim wa nitsauwi mi kara kamim nantamyiriyirim wi simiir yai imiir

wakae rani. Niingaka. Kara minam niti Adi Komii siir miya kima miriyya saiir nini apririr kignakiyim kima Adi Komii siir kirie aiirar nasi mirii, iyie? Kimiir kirie aiirar nasi mirii? ²⁰Adi Komii siya siir iikamim mi simiir digworaekwo ikim simiir kigriraowikin ta yaiya saeya yai whoimoni rani. Niingaka. Saeya kirie komiigaka. ²¹Kimiir kwoinin ha naingwowi kara kimiiramim idgiu tioni siyuin siirim nitim, iyie? Mi kwoin hiinsima nwowiyin siirim pi yit, iyie? Mi kimiirim naingwokwonanaeyin siirim pi yit, aniya? Kima kariir yai aiirar bidi wakaeyokna diriraerarim. Mi kima digworaekwo whiekakim kima tirim simiir ti swoki aingwoki. Mi digworaekwowim biyye nwowim yim kimar sibgu diriraerarkwokin mi kara kimiiramim, wi maigimaigani siyuin siiraramar niti. Iriigi.

**Hii niwit nanaeni siyuin ini
Adi Komii siir iikam nhirim
om Korin hiranim naingwo
tibmiiyim ini simiir hir nwowin**

5 Yaiya bidi haigiririrkiya, hii nanaeni siyuin ini kimiir waraur nwowin. Tiki siyu hiriinanin yio ini kipilki kipiii ywowin tiki siyuin yio ini inkamin siir adni wig hainiki nonkwonaein ini siir hiriinan ywowin. Mi iikamim hiranim Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim, yim sima ti hiriinan siyuin siir bi swoki tirikim. Niingaka. ²Kima bidiya iki inokninkinim kimiir inkam nwirin ti hiriinan siyu biyye siir tirin mi kima nantamyiriyirkak dimusi swoki owi, ha? Kima ti hiriinan siyuin siirsiiyin naingwoyimiyok ididgak dwo. Mi haniinginiuwi, kima siirin ti hainiknatki, yio kimaka kipi nwo. ³Kaimwoka, kara kimaka kingiin bi nwokin mi kariir kwoinin siya kimaka waraur bidi ywowin mi kara bidiyar mi hidgiyin siir siyuim siya tiriyim simiirin. ⁴Kara

hiriinan bidi boinkiyin, Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir inig iirin kima iripa haingiriyu boinai. Mi kariir kwoin ieya mi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir kirieya wi kimaka ninkin owi. ⁵Mi kima ti iikamim naingwo tibmiyiyim, ti hiriinan inkam biyie nwirin kimaka nwowin siir hainiknatki Setan siirim wi siirin wi Setan siya nwoki onkwobumbuninkinim. Mi siir kwoinbudin wi Adi Komii siya nwoki anmai-warkainaowidim. Mi iya Biiyan Inkam Komii siya swoki itana siya wi wadieyar nwoki owim.

⁶Yio ti siyiu hiniinin yio miyik rani, kima hiniina boini, krimiir iikamim wadieyairgim. Mi kima kimiir dimin biyeyim ini hiriyar kignisu okripkaiyim. Kima ta diminsima ninom nikiuwiya saiir daingwoki. Saeya pi omaka min ku mi inkamin omakainin, pi kiyinsa diriraerar karam ywo mi ta omaka pi saeyar kurimtioki iuguskii. Mi hiriinanki niuwi, kimiir waraurin dimin biyie inkam nwirowakar diriraerari mi kima siirin hiriyar kignisu diriraerari. Mi mhoiyya wim kima wi ti hiriinan siyiu iirar mi tiri. ⁷Mi kima kimiir siyiu biyeyin ditkigi, ta diminsima ninom nikiuwiya saiir hiriinan mi kimiir kwoinim rirmiiya nwoki okiyim. Dimusi rani, Kraisi siya ini kimiir wou nikwo aeni ii komiinan ywowin. Mi siya ini nimwo op hainaowiyin inkamin, krimiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam mi ini siir hiriinan ywowin. Mi iya paeyin hiiniya nirioninkinin Kraisi siir ninkin isom irinugiyin, siya ini sibsibin biya Judakin sim nisom nanag hauwin ini siir hiniin ywowin, krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. Mi Kraisi siya ini krimiir sibsibnan ywowin. ⁸Mi nim krima iriipi hiriinan dimin biyeyim, simiirin digiumii timi haimriiyugig

mi ha timi haiyoprimdiyumiigi swoki. Ya ini Judaki sima tirin Bretin yis karamaeyin ini siir hiriinan ywowin ta ii komiyya wou nikwo aeya, saiirin, ta iya Bretin yis karamaeyin siir naeiyi ya simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim saiir niisiimauuga. Mi krima hiriinan tiri, dimin biyeyim biya krima tirkaiyuwim digiumii simiir haimriiyugigi mi krima wi iikam wadieyar nwowi. Mi krimiir yayim iriipi hiriinan wi wadieyar mi owi.

⁹Mi yokwo kwira kara winkiya kimiiram, kara hiniina win boinkikin, kima iikamim hii niwitnanaeyim simaka kipi napririr. ¹⁰Kara iikamim naingwo tibmii karam nwowim sima tiriyim hiriinan siyiuim, hii min niwitnanaeyim mi inkamam kigmairi ikim mi inkam nhirmi digworaekwo min tauae haii ikim mi inkamim uruwai siyaowaini siyiu napi ikim, kara simiir bi boinkin. Niingaka. Kima ti hiriinan iikamim simiirin digiumii haimriiyugigam naingwowi mi kima ti nu iirar ti haiburgik iski. ¹¹Ta yokwowa kara winkiya saiir yaimwokiyaimwowa saeya hiniinga. Mi inkamin naingwo tibmiiyin siya hii min nanaei mi siya inkam nwirni dimin nam kigmairi mi uruwai siyaowaini siyiuin siir mi api mi inkam nwirni mi igbumbuwi mi op biyie mi kwiyaei mi inkam nwirni dimin min mi tauae hai mi yio ti hiriinan inkamin, kima saika kipi nombopboin mi nae saika kipi mi ae. Niingaka.

¹²Kimiir kwoinim ha naingwowi ta mii hiriinana inkamin naingwo tibmii Karam nwowiyin siirin kara hidim, aniya? Niingaka. Mi krima inkamim naingwo tibmii kiiinim simiirara hidiski. ¹³Iikamim naingwo tibmii karamaeyim simiir siyiuim wi Adi Komii siyar hidi. Adi Komii siir yayi biya sima winkiya saeya hiniina win boinkika mi ti hiriinan

inkam biyieyim kimaka waraur nwowim simiirin hainimiknatatki. Iriig.

**Iikamim naingwo tibmiiyim
sima simiir nomiiyau imiir
kipi boiniuriyiu boin**

6 Mi kimiir inkam nwrki siya mairgimairga siir nomiiyau nwrni nwo karamae nwowi, yio wi yaigak nwowi. Mi kima siirin hiriinan dimusi kigninkin tirkim siir nomiiyau iir boinwokiopnatkaigiyamin, iki gavman iikamim yipiki Adi Komii siir siyiu iir nap karamae nwowiyim simiir iin nonkwokiyamin, ha? Kima hiriinan Kipi tir! Siya Kimiiram dam, iikamim yipiki Adi Komii siir yai aairgair wakaeyokna apiyim kimiiram mi sower yaiyim kimar wakae mi sowerin kimar hidhaiginiu mi sowa wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. ²Kima ti dimin imiir daingwoki, mi nim krma iikamim Adi Komii siirim, mhoiia krma wi nuan iikamim simiir hidi. Mi kima iikamim yipiki ti nu iir nwowiyim simiir hidi mi kima ti dimin sim hiriinanin kima, swoki hidnaei siirin wi paniina sibgu ninokninkini, ha? ³Kima ti siir daingwoki. Mhoiia krma wi paekwosim imiir hidi mi tariinanin nu tirin kima hiniina daingwo, kima wi digar nwowi. Ti dimin hiriinanin ti kima kimar tirin kimiir waraurar siir hidim. ⁴Mi hiriinanki niuwi inkamin siir nomiiyauin saika nongwomamair ae karam nwowi mi kima siirin wi dimuam kigninkinkii, iki iikamim kima ninokninkinim, iikam biyie nwowim yipiki Adi Komii siir piugana sair karamaeyim, simiir hiriirin, ha? ⁵Ta yokwowa kara winkiya, kara igao yai win boinkikin mi iikam kimiiram ha win hauugikin mi kima wa nwoki ididim. Dimusika? Mi tari kimiir waraurin inkam nwrmin nwrminki ninokninkin karamaeka ti inkam

nwiso naingwo tibmiiyo sower hik aair wokmai haiginiuwamin, aniya? ⁶An kara ha naingwowi, Niingaka. Mi ti hiriinanin siir tiriyim kimiir iikam nhirim yimbi io kwoin naingwowi Mi simiir nomiiyauim yipiki Adi Komii siir yai aair napiyim simiirin pi simar swokini kiyainaki. Mi sima pa nami mi simiirin pi iki iikamim yipiki Adi Komii siir siyiu iir nap karamae nwowiyim simiiram nikiunami, simiir whwonkam ida nini okwo boinmimauuwam simiir boinwokiopnatkaigiyam. Mi simiirin pi sima nwoki whinkinsiis haiginiuwim iripa sima nongwomamair aeyam.

⁷Mi ti diminin kimiirin wi siya niyopakaiyuwi. Mi wara iripa kima nongwomamair aeya wi saeya tirbugi mi kima mi kimiir nomiiyau ima, wim wi yaigak kima kimar swoki inwo anwonaei. Mi kiriir nomiiyauin siya kiriir tirbuwi, kira siirin yai komiiyam kipi nam mi hindara daingwo ouwouu iuguski mi iinokiiinokin kiriir nomiiyauin siya kinakar nwowi. ⁸Mi ti siyiu hiriinanin kima tirin kimiir nomiiyau imiir, yio siyiu biyieki biyie kiingin.

⁹Ti simiir ti aingwoki, iikamim yipiki dimin bibiyie tirim, yim wi omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim simiir, sima wi siir wara nam tani. Mi kima ti hiriinan iikam biyieyim, yipiki wi Adi Komii siiram nam karam nwowi saika nwowam, kima simiirsi wi naingwoyimyok rani, aniya? Yio wi miyik nwo rani, ti hiriinan diminim kima, kima kimar swoki iksisaenaei. Mi iikamim yipiki iikam nhirmaka priinanaeyim hii mi naeyiu biyiemini inig hainaniyim mi iikamim yipiki nonkwonam hii sima sima swoki priinanaeyim mi kamim iripa piu kam nhirmaka nwowiyim mi siyiu biyie ha tiriyim, yim wi ti omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim simiir, wi siir

wara nwo rani. Niingaka. ¹⁰ Mi iikamim yipiki hii tauaeiyim mi digworaekwowaam kigmairiyim mi op biyieya kwiyaeha whaowaeiya sae kwiyaeyim mi ha kwiyaeha whaowaenamiyim mi tiriiginim yipiki yai bibiyeha boiniyim mi iikam nhirmi hinda whisariya priiboiniyim mi iikam nhirmi digworaekwo priihai priihaiyim mi ti hiriinan iikamim yim wi omin Adi Komii siya kigirkakiyin digworaekwo whiekakim sim, wi siir hiriir wara nam tani hir nwowamin. Niingaka. ¹¹ Mi kimiir iikam nhirim biya sima ti hiriinan siyu iirar bidi iki tirim mi ti dimin biyeha hiriinanim kimiir kwoinaw nwokeiyim, yim Adi Komii siir naeyu ieya bidi yinakiyim mi kimiirin siya bidi yimbiniim siir iikam nwowam. Mi siya boinki, kima whauriyinan mi wadie bidi ywokiylim. Dimusi rani, kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siir yai aiiiram naingwo tibmii kiingim mi sair wakaeyokna apkim. Mi kima ini siirar ywowim. Iriig.

Mi kima siyu wadie tiri, kiriir piu aiiirin, iikamim sima wi Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani, ta sairsika

¹² Mi wim kima hiniina boinikim, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nikopaisisir karamae nwowim krime simiir tiri wadie nwowam wi digar nwowi. Mi kara pi hiniina boini, ti digworaekwo hiriinanim simiir nhirim, krimiirin wi sima whindiraerar tani wadie krime nwowamin. Mi kima ha boini, ti diminim yim wadieyairgim, krime simiirin ha tir mi kara ti simiirin kimiirin pi hiniina boinkii, kara wi ti digworaekwo nhirim simiir tir tani. Dimusi rani, kara simiiram naingwo rani, kariir kwoin iir kiyaiyamin mi kara simiiram pa nwoke aingwokwonanaeyim. Niingaka. ¹³ Mi wim kima hiniina boinkim, naeyim Adi Komii siya

tirim krime wi simiir naei. Krimiirin mhii Adi Komii siya hauugin ti nae ima nwokeiyam mi kima ti naeyim mi mhii ikim simiiramim hiniin kipi naingwo, kouin ini sima yowin yim ti dimin hiniinim yim dimin komii rani mhoiia wi Adi Komii siyar swoki hauukiuyiwi yaeya mhii mi yaeya nae. Mi krimiir naeyim mi krimiir piu ikim, yim wi siya digi krimiir piuim yim Adi Komii siya tirkikim. Mi krime mi iki nhir ikim, krime dimin biyeha irni nwrni kipi tir krime Biyan Inkam Komii siir digworaekwo imiirarar tir mi siir inig iirarar hainan, digworaekwowim krimiir piu ima tiriylim mi siya wi hiriinan sairsi kigirkaki krimiir piu aiiirin. ¹⁴ Biyan Inkam Komiiyin Jisis siya bidiyar iki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki. Mi mhoiia krime naonami mi krimiir piu imiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki, siir kirie komii aeyar.

¹⁵ Krime ini Krai siir piu ini sair iga iin mi piu haimii haimiinan ywowim. Kima ta sair daingwoki mi kima hiriirar naingwoki, tiriiginim yio wadiekin, krime, krimiir piuim Krai siir piu hiranki ti hai mi wiga hii nanaeiya sair piu anaka ti inkin itapiyoki, aniya? Niingaka. ¹⁶ Ta sair daingwoki, inkamin yipiki siir piu wiga hii nanaeiya saika nitapiyoki, yo sowa ini piu kwiruwar ywowiskiyi. Adi Komii siya Yokwo Komii sairin hiniin boinkikin, inkamin wig iraka iripa piu nwowi, yo sowa ini piu kwiruwar ywowiskiyi. ¹⁷ Mi iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siir yai imiir wakaeyokna apim, yim ini saika iripa kwoin whiruwar ywowiskiyim.

¹⁸ Siyuun hii nanaeyin siirsi dapiyok. Mi ti iikamim, siyuun hii nanaeyin siir siira tiriylim yim simiir piu imiirar kiyopsibgi haiginiwi. Mi iki dimin biyeha nhirim iikam ima tiriylim yi simiir piu

aiir bi tirbuwikin ti siir hiriinan. Niingaka. ¹⁹Kimiir piuim yim ini wadieki wadie ywowim yim ini Adi Komii siir naeyiuin siir omaka kirienan ywowa. Mi kima ta saiir bi ninokninkinkim? Siir naeyiuin yipiki kimiir hauugikin ini haniin kimiir kwirii idwokaiyam. Kimiir pua ya kimiirgi kimiir piu rani. Niingaka. ²⁰Yim Adi Komii siir piugim. Dimusi rani, biya Adi Komii siya siir yinisim iirar nikropkikin mi siya ina yaowin paeyin hiiniya nironinkinin si, krimiir namaiwarkainam. Mi krime Adi Komi siir inig iir hainanki diminim krime tirim simiirsi. Dimusi rani, siya krimiirin dimin kibiki kibi iirar tirkin krimiir nanmaiwarkainamin. Iriig.

Iikamim yipiki nonkwona pi simiir boini

7 Mi ta kara winkiya yokwoni kimiiram kara min swoki win boinkikin, ti digworaekwowim kima sriigiyim, iya kima winkiya kariiram. Mi kariirar kwoinin yio hiniina naingwowi ta saiirin inkamin wig nonkwona karamae mi owi yi ini wadieyar mi owin. ²Mi wigkam whiekakim yim hii nanaeni siyiuin, dimin biyiekakin siir tirikim. Mi ti hiriinan siyiuin yio ini ywowin, kam whiekakim yim simiir yapiyapa wigakar dwo mi iriipi hiriinan wigim simiir yapa yapa kamaka mi owi, yi ini mi owin. ³Mi inkamin yipiki wigak nwowiyin, yio siya siir wig aiiramar timi kiwaki, iripa nib saika whwonkaiyamin. Mi wiga kamkak mi owiya, ya saeya saiir kam iiramar timi kiwaki, iripa nib saika mi whwonkaiyamin. ⁴Kara ti hiriinan minsi boinkikin, wig saeya saiir pua wi sasar kigriraona rani. Niingaka. Saiir kamin wi siya warar timi kigrirao. Mi kamin, yio iriipi hiriinan siir pua siya siyar mi kigriraona rani. Niingaka. Wiga siya nonkwona wi saeya warar timi kigrirao siirin. ⁵Mi sowowaiyin iripa piu

nwowamin wi kipi niimiyiu. Mi ini mi owin sowa kwoin whiruwar mi okii iripa nib mi whwonkai karamae mi owi ii nhirim mi sowa Adi Komii siiramin wa nwoke kwis boinim diminamin. Mi mhoyiya, sowa diminamin Adi Komii siiram kwisboin digii mi sowa iripa nib whwonkaiyamin wa ti swoki aingwo mi Setan siya sowiir kwoin iir nikipitmai karamaeyin wi hiriinanki nwowi. Mi hiriinanki niuwi, sowa wi kam nwiraka mi wig iraka hii saeya priinanaeyami.

⁶Taka yaiya ya wigkamim nonkwonam simiir boinkika, ta kima niki sriigiya kariir. Mi kara ini kwoin whiruwar mi okiyin. Mi ta yaiya ya Adi Komii siir siyiu komii siir yaiya ya saiir hiriinan tani. Niingaka. ⁷Mi kara hiniina naingwowi ti wigkam hiriinan yim sima kariir hiriinan niingar timi o. Mi Adi Komii siya iikam nhirim yim hiriinanar mi onkwokwokikim nhirim ti hiniin mi nhirim ti hiniin. Adi Komii siya hiriinanar naingwokin iikam nhirim yim ha timi onkwona mi Adi Komii siya iikam nhirim krimiirin hiriinan niingar mi owamar mi onkwokwokikim.

⁸Mi kara ta saiirin pi hiniina boinkii, wigkamim yipiki nonkwona karamaeyim mi wigim yipiki simiir kamim naowim, yi ini wadieyar mi owim, sima hiriinan niinga mi owim kariir hiriinan. ⁹Mi kima, kimiir kwoinim sibgu naingwo omok karamae nwowi mi kima ha naingwowi, iripa piu kamaka mi wig aka nwowamin mi kima hindara nonkwonaei, aeya yi nikrani. Mi yio siyiu miyik rani, kima hiriinan niingar nwowi. Mi iripa piu kam nwiraka mi wig iraka ha nwowi, yio ti hiriinan yio siyiu miyik rani, ini kipiigi kipi ywowin.

¹⁰Kara ti wigkamim yipiki nonkwonam kimiir boinkii, kara kimiirin igao yai boinkii, wig kima

kimiir kam imiir kipi haiburgig. Mi ti yayim kariir kwoinairga bi priinaingwo boinkim. Niingaka. Kariirin Biyan Inkam Komii Krai siyar boinmauugin mi kara kimiir asi boinkin. ¹¹Mi wiga yipiki saiir kam iir soggigiya, saeya kipi swoki onkwona yaeya kam nwrni. Mi hiriinan karamaeki niuwi, saeya wa ti swoki am saiir kamkikam iiramar mi kamim yim iripi hiriinan yim simiir wig imiir kipi mi sopki.

¹²Mi tiriiginim, yim kariir kwoinkar naingwo boinkikim, iikam nhirim kimiirin Biyan Inkam Komii Krai siya bi boinkikin kariirin ti siirin, yim kariir kwoinkar naingwowarkaigim. Mi inkamin yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknaei mi siya wiga Adi Komii siir siyu napkaramaeya saiir bidi yasae onkwonakiyin mi saeya siiram naingwowi mi saeya wi hiriyyar timi o siirar mi siya saiirin wi kipi sopki ya hiriyyar timi o. ¹³Mi wiga Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna api mi saeya kamin yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna karamae nwowin siirin bidi yasae onkwonakiya mi siya saika hirar nwokripkaiyam tiri mi saeya siir kipi sopki. ¹⁴Mi saeya siirin wi kipi boriisop mi wi kipi sopki. Dimusi rani, Adi Komii siya ha boinkin, tariigina ya siya bidi yimbiingiya. Dimusi rani, siir wiga Krai siir yai imiir sibgu wakaeyokna apka Adi Komii siya ha boinkin, wiga Krai siir yayim simiir wakaeyokna ap karamae nwowiya bidi yimbiingiya. Dimusi rani, saiir kamin yio Krai siir yai aiir sibgu wakaeyokna apikin. Mi ti yayim sima kaimwoki niuwi mi Adi Komii siya wi ha boini, kimiir yinisisimim yim wadiekim. Mi ti yayim sima kaimwo nwo karam nwowi mi Adi Komii siya wi ha boini, kimiir yinisisimim yim miyyik rani, yim ini iki iikamim Krai siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowiyim ini simiir yinisisimnan ywowim. Mi

yim ti yayim yim kaimwowaigim. ¹⁵Mi wigkamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi wigkamim nonkwonam sima sima ha ninan sopkii mi kima yipiki Krai siir yai aiir wakaeyokna apim, kima simiir boin sima swoki onkwonamin. Kima simiirarar kigninkinki. Mi wiga yipiki Krai siir yai aiir wakaeyokna apa ya saeya saiir kamin siir kwoin iir kipi kiyai, saika hiriyyar nwokripkaiyamin yo sowa yapa yapar timi o. Mi kamin yipiki Krai siir yai aiir wakaeyokna apiyin, yio siya siir wiga saiir kwoin iir kipi mi kiyai, saika hiriyyar nwokripkaiyamin. Yo sowa yapa yapar timi o. Wigkam krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyim, siyamar mi krma wi siyu miyyikimiiyikin wi siir nwoki apim mi krma wi iki wigkam nhirim mhihi hinsima simaka nwoki owim. ¹⁶Mi ni kira wiga naingwo tibmii kiiniya kira ninokninkin tani, kira kiriir kam iir tiri, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinim. Mi iripi hiriinan, kamin naingwo tibmii kiiniyin, kira ninokninkin tani kira kiriir wig aiir tirkiyim, saeya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinim. Iriig.

Krma hiriyyar dwo mi dimin taeminim krma tirim Adi Komii siya nikiuna krimiir siir iikam nwowam krma simiirarar tir

¹⁷Kara pi ta yai kwira sae swoki kwaingiyas boinami, iikam kima nwaira irira hiniina dwo mi diminim Biyan Inkam Komii siya nimbinim kimiir biya, iya siya kimiir kwoin imiir kiyaiyin siir siyu iir napam simiirarar dap iski. Kara ti dimin hiriinan kaimwowim pi ti iikamim Adi Komii siir siyu iir napiyim iki omom omomim simiirim pi simiirar swoki boinkii. ¹⁸Mi biya sima kamim simiir miois imiir kitiyopnimmir haiyim, yi

tiriiginin yio min nãsiimauugin siya Adi Komii siirgin. Mi Adi Komii siya ti inkamin siir kwoin iir kiyaii, Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii Kiinam. Mi siya Adi Komii siir yai airamãin bidi iki wakaeyoknan mi siya ta wisyaiya sima niga saiirin wi kipi swoki iinakmimin. Mi inkamin siir mioisa kitiyopnir hai karamae nwowi mi Adi Komii siya siir kwoin iirin ha kiyaii, Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiinam mi siya Adi Komii siir yai airamãin bidi iki wakaeyoknan mi siya wi simiiram kipi kiwaki miois aiir kitiyopnir haiyamin. ¹⁹Mi inkamin miois kitiyopnir haiyamin mi inkamin miois kitiyopnir hai karamae nwowin, yio ti hiriinan diminin, yio dimin komii rani. Mi diminki dimin komiiyin iikamkim sim wakaeyoknaeyin ya Adi Komii siir yai aeyairga. ²⁰Mi tiriiginim hiriinanar tiri, iikamim sima Adi Komii siiramãin saiir naingwo tibmii kiini mi simiir miyiyim sima miriyyim ta ii aiir, yim ini ywowim. Mi sima wi hiriinanar ti swoki tirnam. ²¹Mi kira inkamin whisarii mii niingar priimiriigin. Mi kiriir kwoinin Adi Komii siya kiyagin siiram naingwo tibmii kiinam, yi ti hiriinanin yi dimin karamaeka kira ta mii hiriinana kira miriyya wi saiirsi kipi naingwoyimyok. Mi inkamin kiriir kigriraowiyin siya kiriirin rirmiyya nwowaiginiugi, yi ini mi owin mi kira ti hiriinan siyiuin siir mi owamin maigimaigar timi onam. ²²Ta kima nwowa ti inkamim yipiki kimiir kigriraowim simiir aowa saiir hiriinan ta biyya kima nwowa dimin biyye saiir aowa saeya niki kigriraowa saiir hiriinan. Mi kimiir kwoinim Adi Komii siya kiyaii, siiram naingwo tibmii kiinam, kima siir yai aiir wakaeyokna apam mi kimiirin wi siyar pi ywohaiginiuwun rirmiyyan ti dimin biyyeyim yipiki kimiir kigriraowim simiir aowa kima

nwowa simiir hirankin. Mi hiriinanki niuwi, kima tariinanin ini Jisis Kraiis siir iikam rirmiyya nwowim. Mi kima yipiki, whisarii miyya priimiriigi windi, yipiki ti inkamim kimiir kigriraowim simiir mii mi ti hiriinan siyiuin, iikamim yipiki mii umiram miriyyim, yipiki inkam nhirmi aowa nwo karam nwowim mi kimiir kwoinim Kraiis siya kiyaii, kima siiram naingwo tibmii kiinam mi siir yai aiir wakaeyokna apam mi kima tariinanin ini Kraiis siir aowa nwowim, whisarii mii priimiriinan. ²³Mi ta Jisis siya naonama mi siir nhieya ha naokinaiiniya mi Adi Komii siya kimiirin dimin prasae prasae bi hauugikin kimiir sainamin. Mi tiriiginim ha saingiyim, Adi Komii siir iikam nwowim, kima iki iikam nhirim simiirin hiuyirmai, kimiir nikiunamsi, yaeya siyiu whiram simiir aowa nwowam. ²⁴Mi ta hiriinan saiirsika kariir nomiiyauim nim krima wi hiriyyar nwokripkaigi Adi Komii saikan. Mi krima wi kwoin whiruwar nwoki. Mi krima wi ta mii aiirar miri kripkaii, ta krima miriyya biigi bii Adi Komii siya kiyaiya krimiir kwoin imiir. Mi krima ha napim siir siyiu iir saiir. Iriig.

Wigim kam karamae nwowiyim mi igibae ikim sim boini

²⁵Tariinanin, kara ta yokwowa kimiiramãin wigim kam karamaeyim simiir win boinkikim. Kara kimiiramãin dimusi bi winkikin, biyya kima kariiramãin simiiram niki sriigikin. Kariirin Biyyan Inkam Komii siya bi boinkin. Niingaka. Yim ti dimin hiriinanãim kimiirin, yi kariir kwoinkar kwanaingwo boinkikim. Adi Komii siya kariirsi naingwobumbugin mi siya kariirin wadie asi nwo haiginiugin mi siya kariirin kwoin miyik iirar hauu haiginiu mi kima ti kariir yai imiirar timi wakaeyokna ap yim kaimwowaigim.

²⁶Kara ha naingwowi ti hiriinan siyiun yio wadiekín, inkamín hiriinan wig karamaeyar mi owi. Dimusi rani, taka iya iikamim nuanim sima krimi-irin wi siyiu miyiknan tir tani. ²⁷Mi kamim yipiki nonkwonam, kima kimiir wig imiir kipi haiburgig mi wig wim kima iripi hiriinan kimiir kam imiir kipi mi haiburgig. Mi kamin yipiki wig nonkwona karamae nwowin, ni kira wig nonkwonam kipi swoki aingwo mi wiga yipiki kamkak nwo karamae nwowa, ni kira kamkak nwowam kipi mi aingwo. ²⁸Mi wigkamim yipiki nonkwonam, wim kima dimin biyie tiram kipi naingwo. Mi kara kimi-irin pi hiniina boinkii, iikamim yipiki dimin biyie krimiir tirim, sima wi kimiir kimpipisu haiginiuwi iikamim yipiki nonkwonam. Kara hiniina naingwowi, ti dimin hiriinanin kimiir kipi kiyipsibgi haiginiu. Niingaka. Kima nonkwona karamae nwowi, wim wi ti nonkwonani siyiun, hikak siirsi nwo rani. Niingaka.

²⁹Ti kariir nomiyauim, ti yayim simiir yaimwoki yaimwoim, ti kara win boinkiyim kimiiram yim tisirim. Hya Adi Komii siya nimbingiya krimiir ti nu iir nwowam, ya ini kingiin nwowa, wi sapi digii mi kwoin ara ta sairam daingwoki mi Adi Komii siir mii airrarar mirii iski. Mi tariinanarin, inkamin wigakin yipiki Adi Komii siir mii aiir miriiyim sima nhami nhami kipi mirii, iki kamim nonkwona karamaeyim simiir hiriinan sima mi miriia. ³⁰Mi iikamim yipiki Adi Komii siir mii aiir miriiyim mi ha ninouninkiyim, yim iki iikamim ninouninki karamae nwowim simiir hiriinan dwo. Mi iikamim yipiki maigimaigra nwowim, yim sima iki iikamim yipiki kwoin whwokwoka nwo karam nwowiyim simiir hiriinan dwo. Mi iikam yipiki digworaekwo whiekakakim, yim iki iikamim yipiki digworaekwo karamaeyim simiir

hiriinan dwo. ³¹Mi iikamim yipiki ti nuin siir tiran digworaekwo imiir sainiyim sima ha kipi naingwo, kouin ini sima ywowim. Niingaka. Dimusi rani, ti nuin siir digworaekwowim, mhoyia yim wi simbi digiguskii.

³²Kara ha naingwowi, wim kima ini ti hiriinanar mi aingwowim. Mi ti umiram naingwokwonanaei kwoinin wim wi Adi Komii siir naingwo rani. Mi inkamin nonkwonam naingwo karamae nwowi mi siir kwoinin Adi Komii siir mii aiir mirii aramar naingwowi, yim sima ini big nasmirwaiya Adi Komii siraramar nwowim. ³³Mi kamim yipiki wigak nwowim, yim simiir kwoinin ha naingwowi, nuan digworaekwowim simiir wig imiirin wi maigimaigra sima nwowaiginiuwi.

³⁴Mi inkamin siir kwoinin dimino whisairam naingwowiyim, yim simiir kwoinin ha naingwowi Adi Komii siya big nasmirwaiya simiiramar mi owim. Mi sima hiriinanam warar mi aingwowi, simiir wigim maigimaigra simaka mi owim. Mi wiga niki onkwona karamae niki owa mi ta wig kopaksim niinga, sair kwoinin Biyan Inkam Komiiyin siir dimin taemin imiiraramar daingwo. Sima hiniina daingwo, simiir piua mi simiir kwoinin, yim rirmiiyar dwo Adi siir dimin taemin imiir tiram mi wigim yipiki nonkwonam, yim sima simiir kam imiiramar naingwo iskii, big nasmirwaiya simakar mi owim. Mi sima ti nuan digworaekwowim simiiramar naingwo kripkaii.

³⁵Mi ti dimin taeminim kara boinkiyim, kara kimiirin hiniina bi boinkikin, kara wari dimin taeminim kima tirim simiir kaiyaokikin. Niingaka. Kara ti diminin kimiirin minam boinkikin, kimiir whinkinsiis haiginiuwim wi siyiu miyikin siir napam. Mi hiriinanki niuwi, ti digworaekwowim ti nuin siirim yim wi

kimiir kwoin imiir kiyaiwao rani, kima Biyan Inkam Komii siir dimin taemin imiir tiri.

³⁶Mi inkamin wig aiirin hindara boiritmaiiyin, siya wa ti idid. Dimusi rani, siya iripa piu saika nwowam naingwowi mi siya saiirin wi hindara ti nonkwona iski mi yio ti hiriinanin yo sowa hii nanae rani. Dimusi rani, sowa bidi yonkwonao. ³⁷Mi inkamin siir kwoinin siirin siyar swoki kigriraonaei mi siya hiniina naingwowi, siirin wi iikam nhirkim kiyai rani mi siya wi iripa piu saika mi o rani mi siya ta wig aiirin mi onkwona karam mi owi, yio ini mi owin. ³⁸Mi kamim yipiki wig nonkwonam, yim sima siyiu miyikimiyik iirar tiri. Mi kamim yipiki simiir kwoin imiirar nwowiyim yim kipi nonkwona, yim ini ywowim mi yim sima dimin komii kibi iirar tirkim.

³⁹Mi wiga yipiki biya kamkak niki owa mi saeya yaeya kam nwirni nonkwonam kipi tir, iya saiir kamin ha niki owiyin. Mi saiir kamin siya naonamkiswo, aeya nikrani, saeya yaeya kam nwirni nonkwonam ha mi aingwokiswo. Mi ti inkamin, ti saeya nonkwonam tirin, yio siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kinan inkam dwo wi yaeya inkam kipi nwo. Niingaka. ⁴⁰Mi kara ti siirin hiniina naingwowi, wiga yipiki saiir kamin naowin mi saeya hiriinan kam karamaeyar mi owi, saeya wi maigimaigar mi owi. Adi Komii siir naeyiutin kariirin siya whinkinsiis haiginiugin mi kariirin siya boinkin ti hiriinanin. friig.

Dimin taeminim uruwai siyaowai ninkin imiiaeyim simiir boini

8 Mi dimin taeminim panao kara kimiiram winkii, kara pi dimin taeminim iikamim yipiki ti nu iir nwowim yipiki Adi Komii siir siyiu

iir nap karamae nwowim mi uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim simiir boinkii. Kara ta yokwowa kimiiramin whisarii bi winkika, biya kima simiiram niki srigikim. Kara ha naingwowi, kima hiriinan bidiyar iki boinkiyim, krma ti dimin iirin ina ninokninkinim. Mi kara pi hiniina boinkii, inkamin dimin taemin whiekak ninokninkiniyin mi ti hiriinan digworaekwowim siirin sima nantamiyiriyiri mi siya paniinsi wakaeyoknasi. Mi krma irni nwirniyam ninan aingwokwowi mi ti hiriinan siyiuin krma krma krmar swoki kinsiisnaei mi krma wi wadie saiirsayar nwowi, Kraisiir hiriinanin. ²Mi yipiki ha boini, sima digworaekwo whiekakim bidi yinomkninkin digim mi yio Adi Komii siya simiirin wi ha boini, sima miyik rani, sima bi sibgu naingwo omokim. Mi sima hiniina bi mi aingwokim sima siir digworaekwo whiekakim simiir bidi mi inokninkinim. Niingaka. ³Mi yipiki Adi Komii siiram naingwokwowyin, yio wi hiniina boini, sima wadiekim mi sima siir iikamkim.

⁴Mi kara kimiirin pi min boinkii, nae dimin taeminim yipiki sima ninkin imiiaeyim uruwai siyaowaini. Mi ti siyiu hiriinanin, kara pi hiniina boinki, krma uruwai siyaowai simiirin ina ninokninkinim, yim sima kaimwo rani. Yim sima Adi Komii rani. Adi Komii sasairgin biyar whiuwiniunan. ⁵Digworaekwo kasa kasa rani, ninomor kou hir nwowim mi nu tirin iripi hiriinan. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna ap-karamae nwowim sima boin, krma ini Adi Komii siir hiriinan ywowim. Mi kam adiyaowaeyim yim ha naingwowi, ti uruwai siyaowaiyim, yim hiriayar nwokim. Mi nim krma iikamim simiirin ina ninokninkinim. ⁶Adi Komiiyin nwirki nwiruwairgin, siya krimiir Adigin mi siya hiriayar nwokin mi siyairgin dig-

woraekwo whiekakim simiir bwamkib-wamin mi krɪma hiriinanar dwo mi si-iraramar dinmiininkin. Mi Jisis Kraisin nwirki nwiruwairgin yipikin hiriyar whauniunan biya siya ninomor nu sowiir digworaekwo whiekak imiirar mi nonkwokwokin. Mi krimiirin siyar mi onkwokwokikim mi krɪma siir naeyiu iir haigim mi krimiirin siya whinkinsiskim mi krɪma hiriinan asi nrowi.

⁷ Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apim, simiir nhirim hiniina kigninokninkin tani, ti niksisaе uruwai siyaowaiyim yim dimin komii rani. Yim sima ha naingwowi, sima inkamni haniin yaimin dimina mi omboboini. Mi iya sima naeyim uruwai siyaowai imiir ninkin imiiaeyim simiir naeyim, sima ha naingwowi tiriiginim yim kaimwowaigim. Mi iki naeyim sima swoki aeyim yim uruwai siyaowaini simar niki inkin imiiaе imairgim mi simiir mhii kwoinim pi miyik swoki o rani, pi yibgini haniin hindarar kiimitkini. Dimusi rani, simiirin dimin whirkin bi neyokin. Mi Adi Komii siya pi big nasmirwaiya nwoke rani. ⁸ Adi Komii siya naeyim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim krɪma naeyim simiirsi bi naingwoyimokikin. Niingaka. Mi iki krɪma mi ae karamae mi owiyim, simiirsi bi mi aingwoyimokikin yim dimin komii rani mi ti diminim krɪma naeyim, yim wi krimiir tirbu rani mi Adi Komii siya krimiirin wi hiniina naingwo rani, krɪma iikam bibiyekim. Niingaka. Mi diminin iki krɪma nae karamae nrowiyin, yio wi krimiir mi kiyipsibgi haiginiu rani mi Adi Komii siya wi hiriinan sairsi mi aingwo rani, krɪma iikam miyikim. Niingaka. Dimininim krɪma naeyim yim dimin komii rani.

⁹ Yi tiriiginin yio dimin karamaеka. Mi kima wi mintirao diminim kima

naei simiirsiyin. Mi hiriinanki niuwi, kima wi iki iikamim yipiki Kraisiir siyiu iir sibgu ap karamae nrowim wi simiir kiyipsibgi haiginiuwi. Mi yim wi hinda kipiiyar nrowiuguskii. Dimusi rani, sima kimiiir kigim, diminim sima haiyaiyin kima naekin. ¹⁰ Mi ta hiriinan sairsika, kira hiniina boini, an kara ti inkamin ti digworaekwo imiirin ina kigninokninkin. Mi kira ti nae imiirin ha naei ti sima ninkin imiiaeyim uruwai siyaowaini mi ti inkamin yipiki niki aingwo tibmii kiin karamae niki owin Jisis Kraisiiram mi siya kiriir kigi, kira ti dimin iir naei mi yio siya wi ti naeyim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim wi simiir naeyamar mi aingwowi. Mi siir naingwo tibmiya wi sima kiyipsibgi haiginiuwi biyie nrowamin. ¹¹ Mi ni kira ti dimin imiir asi naei, ni kira hiniina naingwowi, uruwai siyaowaiyim yim dimin komii rani. Mi inkam nwirin dimin whirki neyok karamae nrowiyin Kraisiya siirsi bidiyar mi aowin. Mi siya ha naei ti nae iirin mi ti diminim Kraisiirim siya niki kigna tirim, yim wi kipiii nwoke rani. Dimusi rani, ti naeyim siya naeyim simiirsika. ¹² Kira wi kiriir nomiiyauwin siir kwoin iir kiyipsibgi haiginiuwi kipiii siya nrowam mi siya Kraisiir yai airin wi sibgu wakaeyokna ap rani. Dimusi rani, wari diminin kira kwatirkiyin siirsika. Mi kima Kraisiirin, wi ti hiriinan siyiu biyeyin wi siir tiri. ¹³ Mi ta hiriinan sairsika, ti diminin kara naei, yio wi kariir nomiiyauwin siir kwoin iir kiyipsibgi haiginiuwi biyie siya nrowim mi dimin taeminim Kraisiirim siya niki kigna apim, simiir warar. Mi kara mhoyia wi ti hiriinan dimin imiir swoki ae rani kara pi boriisopi kariir nomiiyauwin siir kwoin iir nrowaiginiuwin biyie. Dimusi rani, ti dimin taemin hiriinanim simiirsika. Iriig.

**Pol siya mairgimairga dimusi bi
nwokin, siya umirim iikamim
naingwo tibmii kiiniyim simiir
hiranki bi haigin dimin taeminim
siya naingwowim simiiramin**

9 Kariirin wi dimin whirki nikidu rani, ti diminim kara tiriyim Adi Komii siirim. Kara aposel inkamin mi Jisis Kraiss siirin karar kigin. Mi Biiyan Inkam Komiiyin mi iikam kima Kraiss siir yai aairin wi hiriinansi wakaeyokna api. Dimusi rani, Biiyan Inkam Komii siir digworaekwowim yim kara tirim kimiir, simiirsika. ²Mi iikam nhirim hiniina naingwo karamae nwowi kara aposel inkam tani, yio dimin komii rani. Mi wim kima om Korin warauran iikamim wim kima kariirin hiniina asi naingwowi, kara aposel inkamkin. Dimusi rani, digworaekwowim kara niisiimauuwim kimiir simiirsika. Mi kima kimaairgim Kraiss siir yai aair wakaeyokna apiyim. Mi ti digworaekwowim Kimiirin sima niisiimauugim hiniin, kariirin Biiyan Inkam Komii siya nimbingin aposel inkam nwowamin.

³Mi iikamim ha boiniyim kariirin hiniin kara aposel inkam tani mi kara simiir yai akan pi hiniina nowarkii boinkii wara yayim kara winkiyim simiirin. ⁴Mi haniinginiuwi, kara dimin taeminim iikam kimiir warauranki ti hai mi kara pa nwoki aeyim diminim kara tirim kimiir simiirsiiyin. Dimusi rani, kara aposel inkamkin. ⁵Mi yipiki Biiyan Inkam Komii siir siyu iir napiyim wigim, krima simiir mi onkwonaei yio ini mi owin mi krima wi simaka niki amyokiyokiiyim iki aposel kam nhirim simiir hiriinan iki Biiyan Inkam Komii siir nomousisimim simiir hiriinan mi Pita siya, aniya? Mi ini mi owin kara naeyam kariir mii aairam mi srii? ⁶Mi Banabas mi kara krira krirar ti mirii nonkworinu kripkai nae sainamin mi

nae imiir naeyamin kririirgi kririir umir imiirarar ti krinmai, aniya? ⁷Mi kamim yayi niniyan inkam nwooyim sima nae minim simar bi kigriraonaekim. Mi inkamin numiran sasaeya ninkiniyin mi inkam nhirkim siirin ha pi boinikin, wari dimin taeminim kira ninkikininim simiirin wi kira nae rani. Iikamim wi sib-sib kigrirao rani, simiirin iikam nhirkim boini hiniin, kima wi simiir mwiii imiir kwiyaee rani. Niingaka. Mi krira kimiiramin naeyam sriii wi wadieyar mi owi, aniya?

⁸Tiki yayim yim inkami kwoinarar bi priinaingwo boinkikim. Niingaka. Siyu komiiyin biiya Adi Komii siya hauugiyin Mosesni, yio iriipi hiriinanar mi boinkikin, ti diminim yim kaimwowairgim. ⁹Mi bidi bidiniyarin Moses siya yayim Yokwo Komiiyin hiniina winboinkikin, bulmakauin witnid nokwobrombropiiyin siir yai aairin wi uridni kipi kogripikou mi hiriinan tiri, siya wi ti witnid imiir nae rani. Niingaka. Adi Komii siya bulmakau imiiram bi naingwokin iya siya ti yayim Moses siir boinimauuwim. ¹⁰Niingaka, siya ti yayim minam winkikin iikam krimiir whinkinsiis haiginiuum bulmakauni haniin. Moses siya ti yayim minam winkikim, krima ti yai imiir ninokninkininim. Mi inkamin yipiki nu hainopin mi inkamin yipiki sasaeyim wai nwowim simiir ningugu haiyin, sowa nwisairarin wi umir kinar haiswowi ta miya sowa miriyya saiiisiiyin. ¹¹Mi krima Adi Komii siir yayi kimiir bidiyar iki boinmauuum ya ini naenan ywowa kimiir mhiiyim saeyar kinu haiginiuwi. Mi hiriirankiniuwi mi tari kima wi nae krimiir hauu rani, krimiir piu aairsi, aniya? ¹²Mi iki iikam nhirim yipiki kimiir whinkinsiisiiyim, sima naeyim kimiir warauranki mi haii, simiir piu saii kirie haiginiuum mi ti hiriinan siyuun yio ini wadieki wadieyar

mi owin, krīma kimiir biīyan inkamim nae mi haiyim. Mi biīyar nwoyokiyokii-naniyin mi tariinanar yadigiyin, krīma iikam kimiir waraurankin dimin sim whir bi swoki haimiminkim. Krīma inkam paeprikabnan nwokim mi krīma mhiigar mi aokim. Mi krīma kimiir kwoin imiirin wi hiriinan saiirsi nikpit-mai rani. Mi krīma hiriinan tiri, wim wi Jisis Kraiis siir yai aiir wakae rani. ¹³ Kima ta yai aiir daingwoki, Isrel simiir pris inkamim yipiki omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir miriiyim, sima simiirin pa mi boinki, sima naeyam ti nae nhirim ti iikam ima hainaniyim ta omaka aiir Adi Komii siiram. Mi ti pris inkamim ti diminim ti kam ima haigingigim hiiya nae haiginiya saiir, sima simiirin pa haii mīpa ninkin imi-iyae Adi Komii siir mi haimiiyim pi simar swoki aei. ¹⁴ Mi ti hiriinan siyiu kaimwoin Biīyan Inkam Komiiyin yio iri-ipi hiriinanar mi boinkin. Ti iikamim yipiki Kraiis siir yaiwin kibiya saiir boin-mimauuim, yim sima nae digworaekwo minim wi iikamim yai sima boinmimauuim simiir hiranki haii simiir piu aiir kirie haiginiuam.

¹⁵ Mi ti hiriinan siyiuin kariirin ini wadie siya ywowin kimiir aposel inkamin siya sriiyamin kimiir. Mi biiyarin kara kimiiram bi kaugin diminamin mi tariinanin kara ta yokwowa kimiiramin hiriinanam bi winboinkikin, kima kariir kigriraowim. Mi kara mhiigi nao kingiin nwokiswo mi kara kimiiramin pi naeyam dimuim mi sriigii. Niingaka. Kara pi boriisopi dimin whirin inkam nwirni inanki haiyim. Mi kara dimin haii mi kara wi ha boin tani kara Kraiis siir yaiwin kibiya saiir boinmimauuim mi umir bi haigin. Niingaka. ¹⁶ Mi kara maigimaarga kanakana bi nwonakin Kraiis siir yai win kibiya saiir boinmimauuamin. Niingaka. Kariirin Biīyan Inkam Komii siyar

nimbingikin ta saiir tiramin. Mi kara simiir boinmimauu karam nwokiswo mi kariir kwoinin kanakanarin wi io prasae di ywowi. Mi kara ta yaiya Biīyan Inkam Komii siya boinkiya kariir ya wi digiumii pi haimriiyugigin. ¹⁷ Mi kariir kwoinairga priinaingwo tirkiswo ta miiya Kraiis siir yaiwin kibiya saiir boinmimauuwiya mi kara wi umir digworaekwo ta mii aiirsiyar pi mi haiyin. Mi ya tariigina ya kariir kwoinairgi bi priinaingwo tirka. Niingaka. Adi Komii siyar nimbingin kariirin ta mii aiir miriiyamin. Mi hiriinankiniuwi mi kara wi umir, digworaekwo nae min hai rani, ta mii aiirsiyin. ¹⁸ Mi hiriinan tirkiswo mi kara wi piki hiniin umirin si pi haiyin ta miiya kara miriyya saiirsiyin, ha? Kara wi ti si pi haiyin. Mi iyya kara Kraiis siir yaiwin kibiya iikam imiir boinmimauuwi mi kara simiiramin wi nae umir minam srii rani. Niingaka. Mi sima Adi Komii siir yaiya hinda whisariiyar priihai. Mi ti hiriinan siyiuin ti maigimaarga kara nwowin, ya tariigina ya kariir umir aeya.

¹⁹ Kara inkam nwirni aowa bi nwokin mi kara ini iikamim simiir whisarii mii priimiriyyan inkam ywowin. Mi kara iikam whiekakim simiir kwoinim wi digar piyamisi owin Jisis Kraiis siiram kiyaiiyim, siiram naingwo tibmii kiinim. ²⁰ Mi iyya kara Isrel simiir iikamim sima nwoyiyin, kara pi Isrel simiir siyiu imiirar mi api mi Moses siir siyiu komii ikin. Mi ta hiriinan saiir-siyairga kara iikamim simiir kwoinim saiirsiyar kiyaii, sima Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiinim. Mi hiriinankiniuwi mi ti Moses siir siyiuin siya boinkiyin kariir, yio wi nwo rani, kariir kou. Mi ti iyyim kara nwowim hir kara simiirar mi apkim mi ta hiriinan saiir-siyairga kara simiir kwoinim saiirsiyar kiyaign. Mi wi Moses siir siyiu komi-

ini yayiyim wi sima nwo rani, simiir kouin. Mi sima wi Kraiis siir yayiwın kibiya saiiram ninmiininkini. ²¹ Mi kara Moses siir siyiu komiiyin siirin naingwo owouu rani. Mi siirin digiumii bi haimriiyugin. Niingaka. Mi kara tariinanin ini Kraiis siir yayi imiir wakaeyokna apin. Mi iya kara iki iikam nhirim yipiki Mosesni yayiyim sim wakaeyokna ap karamae nwowiyim simaka nwowiyim, kara Moses siir yayi imiir bi napikin. Kara ti hiriinan siyiuin minam tirkin, kara wi iki iikamim simiir kwoin imiir niki kiyaiyim Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiikinim. Mi ti hiriinan kara tirin, kara Adi Komii siir siyiu iir bi taouugakin, kara Jisis Kraiis siir siyiu iir napkin. ²² Mi iya kara iikamim yipiki naingwo tibmii kirie nwo karam nwowiyim Jisis Kraiis siiram, simaka nwowiyim mi kara diminin maigimaiga sima nwo karamae nwowiyin kanaka, siir bi tirikin. Niingaka kara diminin sima naingwowyiyin hiniin yio ini ywowin kara siirarar tirikin. Mi hiriinan saiirsika, kara simiir kwoin imiirin asi kiyaii kirie nwowamin, Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiinamin. Mi iinokiinokin kara iki iikamim hinda tindanim simaka nwowiyim, kara diminin iki sima naingwowyiyin hiniin yio wadiekın, kara siirarar napikin. Mi ta hiriinam saiirsika, kara simiir kwoin imiirin hiriinansi kiyagin Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiinim.

²³ Mi kara iinok iinokin hiriinan ta saiirsi tirkin Kraiis siir yayiwın kibiya saiir hainamin. Mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan saiirsi hainan prapraskii kariirin mi iki iikam nhir ikim. ²⁴ Kima ta saiir daingwoki. Iikam whiekakim iki ninkikin iwitiyim sima biikinar bi nwowowikim. Niingaka. Nwırkinwiruairgin pi bii iwit okwoiu. Mi ti inkamin bii niwit okwowin

diminin pi sasar haiyiskii. Mi ti hiriinan siyiuin, ti iikamim yipiki ninkikin iwitiyim kima Kraiis siir yayi aiiramin hiriinan sibgu wakaeyokna api mi kima dimin miyikin Adi Komii siya wi hiriinan saiirsi hauwi. ²⁵ Mi iikam whiekakim yipiki ninkikin iwitam naingwowyim, dimin haiyim, sima iinokiinokin nhami nhami bi niwitikim mi simiir pua kirie saiirsiyar nwowi. Sima ti hiriinan minsi tiri, sima wi iki iikam nhirim simiir nwoki iwit haiburim mi wi diminin Adi Komii siya hauwi iikamim bii nwowim simiir wi siir nwoki haiyim. Krima dimin komii komii imiirarar tir Adi Komii siiram wakaeyokna apim mi krima wi siir dimin miyik miyik imiir nwoki haiyim. Yim sima ti diminim ti kamim ninkikin iwitiyim bii nwowiyim sima haiyim wi simiir hiriinan biyie nwo rani. Niingaka. Yim sima wadieki wadie imairgim mi wi hiriinar nwoyokiyokiikaeyami. ²⁶ Kara ti inkamin yipiki hinda tinda niyaeyimyok kaowiyin siir hiriinan bi ninkikin iwitikin. Niingaka. Kara ini inkamin yipiki maeyaua niwit okwowiya saiirgisaiiramar nanmainonkwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ti hiriinan siyiuin kara iinokiinokin Adi Komii siir mii aiir asi mirinanaei. Mi inkamin yipiki yayi niniiyin siya siir ina hinda bi priitio priitiowika. Niingaka. Mi ti hiriinan siyiuin, ta Adi Komii siir miya ta kara miriia ya hinda bi mi priimirii priimiriiga. Niingaka. ²⁷ Kara kariir piu aiirar kirie haiginiunaekin karar kigriraowamin mi saeya wi kariir kwoin iirarar nwoki wakaeyokna apim. Kara ti hiriinamin minam tiri, mhoiia kara Adi Komii siir yayi aiir boinmimauwi mi siya kariirin wi hiriinan boin tani, kara inkam paii rani mi kara siir dimin miyik miyikim wi simiir hai rani. Iriig.

**Kima, kimasiyar mintiraona
kima wi dimin biyie kipi tir**

10 Ti kariir nomiiyauim kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim siyiun Adi Komii siya tirin krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir. Mi ta iya krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima Moses siir wakaeyokna apnamim niimau mieki mieya hiriir mi taka iya Adi Komii siya wau mirsima saiir yikropki simiir siyu iir nisiimauu apnamam. Mi taka iya siya simiirin bidiyar mi whinkinsiis haiginiun. Mi iikamim sima ini whii komiia pariidnan dapiya ini saiirar mi iyapidnadamim mi simiir nwrki bi swoki aomin aominkin. ² Mi diminin krimiir yidiwi wanwiyaeyim sima tirin, iya simiirin waumir sima saeya kiikii ikoua sima kigna apam mi iya sima whii komii kwira pariidnan nikiuwiya sae mi iyapidama, yim tiki digworaekwo hiriinanim, yim iikam imiir niisiimauugim sima Moses siirarar wakaeyokna ap iskiyim. Mi sima ini siirarar mi wakaeyokna apim iikamim yipiki baptaisim simiir hiriinan yipiki hiniina niisiimauuim sima Biayan Inkam Komii Kraiis siirgim mi simiirin ini siyar kigirkakim. ³ Mi iya sima niimau boskwonau hir nwowa, sima naeyin mana nikiuwiyin siir naekim, yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiir siir hirankin. Mi tiriiginin simiirin siya whinkinsiis haiginiugin simiir naingwo tibmiya kirie nwowam. ⁴ Mi sima opa yipiki Adi Komii siya hauugiya simiir saiirar mi kwiyae. Mi tariigina simiirin saeya kinsiis haiginiugin mi simiir naingwo tibmiya komiigi komii asi nwokika. Mi ta opa sima kwiaeya, ya siya komiia saiir hiranki nitka. Mi ta siya komiia ya aknainan Kraiis siir niisiimauuga simiir kwoin iir kinsiis haiginiuam ta opa sima kwiaeya

simiir piu aiir kinsiis haiginiuam saiir hiriinan. ⁵ Mi Adi Komii siya simiirin ti hiriinan siyu kaimwoin siir asi whinkinsiis haiginiugin, Adi Komii siya maigimairga iikam hoimgakim bi nwokin mi ta hiriinan saiirsika siya hiriinan asi tirkin mi Adi Komii siya iikam imiirin hiriinan saiirsi nisomsom aokao digiyam tirkin. Mi simiir piuis biyeyim niimau hinda tinda digar asi nwokikim.

⁶ Adi Komii siya ti hiriinan diminin minam tirkin, krimiir niisiimauugin krma wi iki dimin biyie hiriinanim sima tirim wi simiiram naingwowski, simiir tiram. ⁷ Krma uruwai siyaowaini inig kipi hainan, krimiir yidiwi wanwiyaeyim simiir iikam nhir ima tira saiir hiriinan. Mi ti Adi Komii siir yayim biya Moses siya winkiyim Yokwo Komii saiir yim hiniina win boinkikim. ⁸ Mi iikam krma ti hiriinan siyu biyeyin hii sima priininae priininaeyin siir kipi tir, biyan iikam nhirim sima tirim simiir hiriinan. Mi Adi Komii siir kwoinin pae nan ha niugiyin simiiram mi siya simiir iikam nhirim ina yisomsom aokaokiyim. Mi 23,000 nim yim iikwiruwa saiirar mi kwaonam. ⁹ Krma Biayan Inkam Komii siir kwoin iir kipi kiyai, io krimaka nwowam, biyan iikam nhirim sima tirim simiir hiriinan. Mi Adi Komii siya io simaka ha nwowin mi siya mipugim ina yikropkiyim mi simiirin ini sima piyaokaokiyim. ¹⁰ Krma Adi Komii saika kipi ninkinwaowarkii boin, biyan iikamim simiir nhir ima tira saiir hiriinan. Mi sima diminam ha boinanaeyim mi Adi Komii siya siir paekwosimin siir yikropki mi siya ha nitin mi simiirin siya yisomsom aokaoki.

¹¹ Mi ti digworaekwowim ti krimiir yidiwi wanwiyae imiir tirim yim iya sima niimau boskwoki boskwonau hir nwowa ha tirkim. Mi ti digworaekwowim Moses siya winkiyim Adi Komii

siir Yokwo Komii aiir, yim krimiir niisi-
 imauugim krīma wī simiir hiriinan kipi
 tīr. Sīma tī iikamim tī tariinan nwowim
 krimiir niisiimauugim, iya Krai siya
 swoki itana ini kingiin nwowa. Mi krīma
 krimasiyar mintiraona krīma wī dimin
 biyie kipi swoki tirmimin biya krimiir
 yidiwi wanwiyayim sīma tirim simiir
 hiriinan.

¹² Yim tiriiginim yim ini tī sīma tirim
 ini simiir hiriinanar mī imbiyamim mī
 wim kīma iikamim yipiki ha naing-
 wowim wim kīma kiriekim mī kīma
 Krai siir siyiu iir napim ini kimiir
 yidiwi wanwiyayim simiir haiburim.
 Mī kīma kīmasiyar mintiraona kimiir
 kwoinim iki iikam nhirim sīma kiyaii
 mī kīma wī siyiu biyie tiri. ¹³ Mī kīma
 wī hiniina kipi naingwo, tī digworaek-
 wowim kimiir kwoin imiir kiyaii, kimiir
 nikpitmayam mī tiki hiriinan diminin
 iki iikamim, iki hinda tinda nwowim
 simiirin ini iripi hiriinanar mī tirin.
 Yim sīma yaeya rani. Niingaka. Adi
 Komii siya wadiekin, kimiirin wī si-
 yar whinkinsiisi. Mī siya iki dimin
 bibiyeyim wī simiir kigninkinki rani,
 kimiir kwoin imiir nipiyaokiyam mī
 kimiirin wī sīma nikpitmai rani. Kimi-
 irin wī siyar whinkinsiis haiginiuwi
 tī hiriinan dimin biyeyim tī kimiir
 kwoin imiir kiyaiyam tiriym simiirsi
 nokworinim.

¹⁴ Tī kariir nomiyau kiingi kiinim,
 kīma uruwai siyaowai simiirsiyīn aru
 dwo wim wī simiir inig imiir wara pī
 hainanisi. Dimusi rani, kimiirin wī Adi
 Komii siyar whinkinsiis haiginiui mī
 wī siyar kigriraowi. ¹⁵ Kara tī yayim
 iikamim yipiki ninokninkin miyikakim
 kimiiram boinkikin mī kīma tī yayim
 tī kara boinkiyim simiir tī aingwoki mī
 simiir tī sibgu hid. ¹⁶ Mī iya krīma ku-
 muniyīn opa mobin siir nwokaiya nhwo
 saiiram kwisboiniyim mī krīma iki saiir
 kwiyaeyim mī krīma hiniina niisiin-

auwi, krīma mī Krai siya krīma ini
 nwiruar ywowskiyim mī ini kwoin
 whiruar mī okiyim ta siir nhie ai-
 iramin biyar naokiinalinama mī breti
 krīma niinimbir aeyin yio min mī isi-
 imauugin krīma mī Krai siya krīma,
 ini kwoin whiruar ywowim ta siir
 piua biyar naowa yipiki paeyin hiiniyar
 nirioninkin saika ninkin irinugiyin.

¹⁷ Mī iikam whiekakim krīma kasa rani
 mī krīma ini bret haruan siirar yaeyim.
 Mī bret haruan krīma naeyin yio tiri-
 iginin yio min niisiimauugin krīma
 whiekakarīn ini Krai siir piu kwirua
 saiirar yinkiamamasim.

¹⁸ Kīma Isrel simiir iikamim simiir
 daingwoki mī iikamim yipikki tī nae
 imiir naeyim biya priskim sim haiginim
 hiya naemin dimin haiginiya Adi Komii
 siiram, yī tiriiginim yim min niisiimau-
 ugin sīma mī Adi Komii siya, sīma
 ini kwoin whiruar ywokiym ta hiya
 nae min haigin inkin imiyyaeya saikan.

¹⁹ Mī ta yayi kara boinkiya kimiir ya ta
 saeya, nae minim mī wraisu min ikim
 yipiki sīma ninkin imiyyayim niksise
 uruwai siyaowaini mī tī naeyim yim
 dimin komiigim, iyie? Uruwai siyaowai
 sīma ywo dimin komiyyin? Niingaka.
 Yim naeyim yim nae imairgim. Mī yim
 tī uruwai siyaowaiym, yim tidiyū min
 imairgin. ²⁰ Mī iikamim yipiki tī dimin
 taemin imiir nap karamae nwowiyim
 mī Adi Komii siir naeyim siir ninkin
 imiyyayim hiini sīma nio haiginiyim,
 yim sīma simiirin pī uruwai siyaowaini
 swoki inkin imiyyae pī Adi Komii siir
 ninkin imiyyae rani. Niingaka. Mī kara
 pī borisopi kīma tī dimin hiriinanim
 uruwai siyaowaini ninkin imiyyayim
 simiir naeyim. Mī kīma tī hiriinan dimin
 imiir tiri, yī tiriiginim yī min niisiimau-
 ugin kīma mī uruwai siyaowai sīma,
 wim ini iripar yinkiamasim mī ini
 kwoin whiruar ywowim. ²¹ Mī kīma
 Biyan Inkam Komii siir op mobin wī siir

kwiyaе rani, kima uruwai siyaowaini op mobin siir kwiyaеi. Kima wi hiriinan tir tani. Niingaka. Mi kima naeyim Biayan Inkam Komii siir hiiya sair haiginiyim siir ninkin imiiaeyam wi simiir nae rani, kima ti naeyim uruwai siyaowaini ninkin imiiaeyim simiir naei: Kima wi hiriinan kipi tir. Niingaka. ²² Mi kima hiriinan tiri, wim wi Biayan Inkam Komii siir kiyopsibgi haiginiuwu mi siya wi io kimakar nwowi mi kimiirin wi siya pi toin. Siyairgin kirie komiigakin mi nim krima ini niinga ywowim. Mi siya kimiir tiowi mi kima wi siir nikwowaisii rani. Niingaka.

²³ Wim kima ti digworaekwo imiirin hiniina boinkim, ti digworaekwowim krima tiriyim yim wadieyairgim. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, ti digworaekwo hiriinanim, yim wi kimiir whinkinsiis haiginiu rani, Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim. Sima wi kimiir kwoin imiir kirie haiginiu rani, Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim simiir nhirim sima simairgim mi kima, ti kima tirim simiiram daingwoki. ²⁴ Kima wi kimamar kipi naingwona mi kima wi iki iikam nhirim simiir whinkinsiisam daingwo.

²⁵ Mi kima wi kipi nidid wraisuim maket haiginiyim simiir saisiyiyin mi simiirin hiniina kipi mi srii, ti wraisu biya uruwai siyaowaini ninkin imiiaekim mi kimiir kwoinim wi hiriinan naingwoyimyok karamae sairsi nwowi. ²⁶ Mi yaayim yipiki Adi Komii siir Yokwo Komii aiir winkiyim bidi bidiniyar yim hiniina win boinkikim, ti nuin yo Biayan Inkam Komiiyiyin siirgin mi digworaekwowim siir mi owim iripi hiriinan siir. Mi krima ina ninokninkinim mi krima digworaekwo whiekakim simiirin wa naei.

²⁷ Mi iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowiyim, sima kiiiram boinkii,

simiir omaka hiriir namam nae simaka naeyam. Mi kima ti naeyim sima hauuwi kimiir, simiirsiyiyin wi hiniina kipi naingwo, tiki naeyim inkamki bidi yamisi inkin imiiaeyim, iyie? Kima hinda wakaemumu ae. Mi kima hiriinan tiri mi kima wi iripa nwoki ongwomair aeyim ²⁸ Mi kima ti inkam inaka nidwowi mi siya kimiirin ha boini, tiki naeyim biya iikankim sim niki inkin imiiaeyim uruwai siyaowaini sima. Mi kima ti nae imiirin wi kipi nae wim wi inkamin kimiir nokmwim aeyin wi siir kwoin iir pi kinsiis haiginiuwu. ²⁹ Kara siir kwoin iir boini, kimiir iir boin tani ti diminim siya niki boinmauim simiir kipi nae. Mi kima hiniina naingwowi, krima ti nae imiir nae karamae dimusi nwowi mi tari yi min-sika, iki iikam nhirim yim Kraisiir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apikim, aniya? ³⁰ Mi kara nhwo Adi Komii siiram kwisboinkiyim mipa mi boin wadiekii. Dimusi rani, ti naeyim kara naeyanim simiirsika. Mi iikam sima hiniina dimusi boinkim kara siyu miyiknan bi tirkin ti dimin taeminim kara naeyim simiirin, ha?

³¹ Mi kara kimiirin ta sairin pi hiniina boini, ti naeyim kima naeyim mi opa kima mi kwiyaeya mi wraisu minim kima naeyim mi dimin taeminim kima mi tir ikim, kima simiir tiri mi ti iikamim yim Adi Komii siir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani, ti simiirsika. ³² Mi kima wi ti dimin hiriinanim simiir kipi tir. Juda iikamim mi Juda iikam tani ikim mi iikamim Adi Komii siir isid nwowim wi simiir kiyopsibgi haiginiu rani, siyu biyie tiramin. Niingaka. ³³ Yim ti dimin taemin hiriinanim ti kara boinkiyim kimiir, yim kariir kwoinkar naingwo boinkikim. Kara ti dimin taeminim minam tirkikim iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwim. Kara ti diminim karamar bi tirkin,

kariirar swoki whinkinsiis haiginiuwim. Kara ti dimin taeminim minam tirkin, iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwim. Mi simiirin wi Adi Komii siya nwoki anmaiwarkainam simiir dimin biyieyim simiir hirankin ti sima tirim. Iriig.

11 Kima ti dimin taeminim kara tiriyim simiir kigna ap, ti kara mi kigna apiyim dimin taeminim Krais siya mi tirim simiir saiir hiriinan.

Wigim simiir mwo imiir kaigrisu idwokaiiyim, Adi Komii siir inig hainaniya omaka saiir simiir boinka

²Kara kimiirin dimusi bi hainan-prapraskikin, kima ti dimin taeminim kara boinmimauuim iinokiinok simiir wakaeyokna tirkim. ³Kara ha naingwowi kima ti yayim kara boinim simiir dinokninkin Jisis Krais siyairgin kamim simiir kougi kou nwowin mi kamim yim ini simiir wigim simiir kou ywowim mi Adi Komiiyin yio ini Jisis Krais siir kou ywowin. ⁴Mi ta hiriinan saiirsika mi inkamin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiriir nami mi siya pagra siir mwo nwowa saiir kibwaehai karamae nwowi mi siya Adi siir yayia hiriinankakar boinmimauuwi, yio ti hiriinan siyiun yio Jisis Krais siir kiyopsibgi haiginiuwi. ⁵Mi wigim simiir mwowim dimin taemin nitimwaniu karamae nwowi mi sima Adi Komii siir yayia ha boinmimauuwi omaka siir inig hainaniya saiir hir, yi ti hiriinan siyiun yi saiir kam iirirar swoki kiyopsibgi haiginiuwi. Mi saeya hiriinan naingwo karamae nwowi mi saeya wi wiga yipikki saiir kan aiir piiiyao iuguskiiya mi nididgak ha nwowiya wi saiir hiriinan nwowi. ⁶Mi wigim simiir mwowim dimin taemin nitimwaniu karamae nwowi mi saiir kamin saiir kan aiir piiyaokii mi yi ti hiriinan siyiun yi saiir nisiimauuwi hiniin, saeya siyiun miyiknan bi

napika. Niingaka. Yi wi hiriinan tir tani. Mi wigim dimin taemin simiir mwo imiir nitimwaniuwi, yim sima wi nididgak nwo rani. ⁷Mi kamim iya sima Adi Komii siir yay aiir boinmimauuwiyim mi iya sima nhwo Adi Komii siiram mi kwisboiniyim, simiir mwowim dimin taemin kipi nitimwaniu. Dimusi rani, kamim yim Adi Komii siir kirieya mi siir dimin kirie komii komiiyim paenan niuyaeiyim mi digworaekwo whiekak ikim simiir sibgu kigirkakikim. Mi yim wigim. Niingaka. Yim sima simiir kamim simiir kirieya mi simiir dimin miyik miyikim paenan niuyaeiyim mi simiir inig komii ikim, yim simiir nisiimauuwi. ⁸Adi Komii siya Adam siir piua Iv saiir piua saiir hiranki bi haiga mi siya ha bi nonkwokwokin. Niingaka. Adi Komii siya Iv saiir piu aiirin diminin Adam siir piu hiranki haiyin siir nonkwokwokin. ⁹Adi Komii siya Adam siirin Iv saiir whindiriraeraram bi nonkwokwokin Adi Komii siya wiga Iv dapiya saiir nonkwokwokin Adam siir whindiriraeraram. ¹⁰Mi ti hiriinanin yi ini mi owin wig sima mi itimwaniuwiyim dimin taemin simiir mwo imiir. Yi ti hiriinanin yio min nisiimauugin, wig imiirin ini kam imar kigirkakim. Mi simiirin ini simar kigriraonamim iya sima omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir namiyim. Sima wi ti hiriinan dimin iir tir. Dimusi rani, Adi Komii siir paekwosimin ini simiirar kigin. ¹¹Wigim yim simiir kamim simiir aowar timi o. Mi nim krime iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siirin, nim krime ini nwiruwar ywowiskiyim. Mi irni nwirniyin ha timi inan whinkinsiis ankinsiis wadie sibgu nwowamin. ¹²Krime irni nwirni dinan whinkinsiishaiginiu, wadie sibgu owamin. Dimusi rani, bidi bidiniyarin, Adi Komii siya biigi biyan wiga saiirin inkamin Adam nikiuwiyin siir piu

hiranki haiyin diminin siir nonkwok-wokin. Mi hirankar nitiyokiyokiiinaniyin mi ini tariinanar yadigniyin, wig sima kam krimiir asi naokainae. Mi ta hiriinan saiirsika krima irni nwirniyam asi naingwowi. Mi iikamim mi digworaekwowim ti nu iir nwowim yim Adi Komii siyar nonkwokwokin.

¹³ Mi kima ti dimin imiir daingwoki mi simiir hidgi. Mi wigim dimin taeminim Adi Komii siiram kwisboinkii mi sima simiir mwowim dimin taemin nitimwanu karamae nwowi mi ti hiriinanin yio wadiekin, iyie? Miiyik rani? Yio miiyik rani, ini biyie ywowin. ¹⁴ Mi krima tariinanin ta saiir ti naingwoki mi inkam nwirin siir kana priei nwowi wigmi kanim simiir hiriinan, siya wi nidiid prasae kipi kin. Dimusi rani, ta saiirsika. ¹⁵ Mi yim wigim yim ta saiirsiyin nididgak bi nwowikim. Dimusi rani, ta kan hiriinana simiirin Adi Komii siyar hauugin simiir mwo imiir higriniuam. ¹⁶ Mi iikamim ti hiriinan diminim simiirsi ninkinwaowarkii boinam naingwowi mi kara simiirin pi hiniina boini, aposel kam krima iikam imiirin wi dimin whir kigna apam kipi swoki kiwaki mi kara ti hiriinansi boinkikin. Iriig.

**Mi om Korin hiran iikamim
sima simar tirbunakim
kumuniyin aiirsiyin**

¹⁷ Mi tariinanin kara iikam kimiirin pi haigin idwoki rani, ti diminin kara kimiir boinkiyin siirsi. Dimusi rani, ti dimin biyeyim, kima tiriyim yim ini dimin miiyik miiyikim kima tirim, iripa kima haingiriyu owiya Adi Komii siir inig iir hainanam, ini saiir haibura. ¹⁸ Mi diminin biigi bii pi kara boinkii, yio hiniingin, kara iikam nhirim sima boina saiir wakaekin, kima Adi Komii siir inig iir hainanam namiyim, kima iripa bi sibgu owikim kima yapa yapae priyo priyo amikim. Mi kara ta yai aiir

wakaekiyin mi kara simiir yai nhirim simiirin ini kaimwowar mi okiyin. ¹⁹ Mi ya ini kaimwokikaimwowar ywowa. Mi kima wi kimiir iikam nhirim wi simiir yayim wi simiir niinakrimkripi mi ti iikamim yipiki ta yaimwokiyaaimwo aiir sibgu apiyim yim wi idowiiya simbi nimbini. ²⁰ Mi hiriinamki niuwi, kima iripa haingiriyu owi Adi Komii siir inig iir hainanam mi naeyim kima naei, yim Biiyan Inkam Komii siir nae rani. Niingaka. ²¹ Mi kima nhirniyam niki o karamae nwowi mi simiirin bii kima kimar hainami, kima kimar naeyamar mi hiriinanki niuwi ti iikamim yipiki mhoyiya niti, yim wi mhuigar nini aoni. Mi tiriiginim yipiki bii namim naeyim yimbi kima kimar kwaeswonami mi kimiir mhiyim pi digi digar nwowi mi kima op minim pa kwiyae nanaei mipa kwiyae whaowaenami. ²² Mi kima kimiir omaka hirar niki idwokai aenaniyim pa nopi, ha? Kima omakakakaigim mi kima hirar pi yidwokai aeyin mi kima hiriinan tir tani. Niingaka. Kima omaka Adi Komi siir inig hainaniya saiir nitiyim mi kima pi Adi Komii siir isidin simiir iikamim pi simiir nanokou kao rani. Kima ha naingwowi, yim sima ini kimiir inkam biyienan ywowim mi dimin taeminim yimbi kima kimar kwaeswonami. Mi kima ti iikam paeprikab hiriinanin simiir kiyopsibgi haiginiuwi ti dimin hiriinanin kima tirkiyin. Mi kima paniina naingwowi, kara kimiirin ti dimin imiirin wi paniina ti boin, ha? Mi kara kimiir ti hainanprapraski. Mi ti tari ti simiirsika, aniya? Niingaka.

²³ Mi yayia kara boinkiya kimiir ya kara Biiyan Inkam Komii siir hiranki haiga. Ta yayia ya hiniinga, Judas siya Biiyan Inkam Komii Jisis siirin wir niyaka napwougin mi siirin kimidiniya sau omomin siir in yonkwoki, taka niyaka Biiyan Inkam Komii siya bret iir haiya saiir. ²⁴ Mi siya ti bret iir

haiyin mi ina boin wadiekiiyin Adi Komii siir. Dimusi rani, siirin siya hauugin. Mi siya bretin ha niiniimbirgiyin mi siya siir kigna miriiyim kamim simiirin hiniina boinki, tiki diminin yio kariir piu aiir nikriigin. Kara naowi, kara wi iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwi mi mhoyiya kima wi ti kara tirin, wi hiriinanar niki tiriyokiyokiiyim. Mi ti tariinan kara tirin, kara min niisiimauugin, kima wi kariiram nwoki aingwokiirim, ti diminim kara tirim kimiir simiiram. ²⁵ Bretin siya hauuwin simiir saiir hiriinan. Mi siya wain op mobin ha mi haiyin mi siya boinki, ta wain opa ti mob iir nwomaiya ya min niisiimauuga, Adi Komii siir yai win kibiya yipiki siya boinmimauuwa kimiir whinkinsiis haiginiuam, ya saiir niisiimauugin. Mi tariigina kara wi minsi tirbwakainaei kariir nhieya saeya naokiinaiini saiirsika. ²⁶ Mi mhoyiya kima ti bret iir naei mi ta wain opa mobnau tir nwomaiya saiir mi kwiyaei, ti siya tira saiir hiriinan, yio kima Kraiis siir niisiimauuwi siya iikam krimiir whinkinsiisam naokin. Mi wi siyar swoki itbudgiiyim.

²⁷ Mi kimiir nhirim ti bret iir naeyim mi ta opa mob iir mi okaiya saiir mi kwiyaeim, yim min niisiimauugin dimin taeminim Biyan Inkam Komii ieya tirim simiir niisiimauugin. Mi kima ti dimin imiir naingwo omok karamae nwowi, kima tira saiir hiriinan mi Adi Komii siya wi ha boini, kima siyu miyiknan bi tirkim. Mi kima wi ta Kraiis siir nhieya mi siir piu aka, wi sowiir kiyopsibgi haiginiuwi. ²⁸ Mi iikamim simiir kwoinim sibgu daingwo omok mi ti dimin biyeyim yim dinangrirmiigi. Mi mhoyiya ti bretin sima naei mi ta opa sima mi kwiyaei, yo dimin komiiyin Biyan Inkam Komiiyin siya tirin siir niisiimauugin. ²⁹ Dimusika? Mi inkamin ta yayi Biyan Inkam Komiiyin siir piu aiir boina saiir

yai mwo aiir ninokninkin karamae nwowi mi siya ti nae iirin ha naei mi ta op aiirin ha mi kwiyaei mi siya wi ha naingwowi, tiriiginin yio dimin bi nikriigin. Mi sima wi sima simar swoki iigikiyaonaei Adi Komii siya simiir nonkwobumbunamin. ³⁰ Mi ti hiriinan siyuin kimiir iikam nhirim makinii mi sima kirie karamae ha nwowi mi kimiir iikam nhirim sima wa naonami. Dimusi rani, sima kimakar ninkin aekim ti bret iirin mi kimakar mi inkin kwiyaeim ta opa ti mob iir nwomaiya saiirin. Mi kima bi niki aingwo omokikim ti dimin hiriinanin kima tirin saiir hiriinan. ³¹ Mi kima Biyan Inkam Komii siir nae iir naeyam naingwowi mi biyin kima, kimiir kwoinin niki sibgu hidi mi Adi Komii siya kimiirin wi nonkwobumbuninkin tani. ³² Mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin siya krimiir nonkwobumbuninkini siya minam naingwowi krima krimiir dimin biyeyim simiirin digiumii haimriiyugig. Adi Komii siya ti hiriinan minam tiri, krima wi wadie nwoki owim mi mhoyiya krima wi ti iikamim yipiki ti nuan digworaekwowim simiir napiyim wi simaka nao rani. ³³ Mi ta hiriinan saiirsika ti kariir nomiiyauwim kima iripa haingiriyu aei Biyan Inkam Komii siir nae imiir, kima wi iki iikam nhirim simiiram tiki o sima nitam. Mi mhoyiya kima ti nae iir naei mi kima wa nwoki aingwokiirim ti diminin biya siya tirin krimiir siiramin. ³⁴ Mi kimiir nhirkim mhiigi naowi mi kima biyin naeyim hapi kimiir omaka hira tiki aenani. Mi mhoyiya kira iki nhir imaka wi haini wit mi iripa wi haini wini haingiriyu aeni, Biyan Inkam Komii siir nae imiir naeyamin. Mi Adi Komii siya wi io nwo karamae hiriinanki nwowi mi Kimiirin wi nonkwobunbuninkin tani, wari dimin biyeyim kima tirim simiirsiiyin. Kara

boinkiyanim tariinan yim hiriinankim. Mi mhoiyya kara niti kimiir kigam mi kara kimiirin digworaekwo nhirim kima niki sriigiyim kariiram yim wi haini nini boini. friig.

**Dimin kibi kibiyim Adi Komii
siir naeyiu ieya hauuwim
krimiir simiir boini**

12 Ti kariir nomiiyauwim kara ti yay imiirin minam naingwo winkilkin kima ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim krimiir simiir sibgu inokninkinim. ²Kima ta saair dinokninkinki, biyya kima Adi Komii siir yay aair bi wakaeyoknakim. Kimiir kwoinim Setan siya kiyopiyaokiiyim mi kima kimiir kwoin iirar napkim mi kima uruwai siyaowaini inig asi hainankim. Mi tiriiginin kimiirin wi yaimin dimin whir di swoki boini. ³Mi hiriinanki niuwi, kara ha naingwowi, kima dinokninkin, iikamim sima hiniina boini, Jisis siir ti kiyopsibgi haiginiu! Mi Adi Komii siir naeyiuin wi ti hiriinan iikam imaka nwo rani. Mi Adi Komii siir naeyiuin iikamim simiir kwoin nau nwokai karamae nwowi mi sima wi hiriinan boin tani, Jisis Krai siya Biyyan Inkam Komiigin digworaekwo whiekak imiir kigirkakikin. Niingaka.

⁴Adi Komii siir naeyiuin kirie komii komii kasa bi hauugin iikam imiirin. Mi ta kirie hiriinana Adi Komii siir naeyiuin siya siyar hauu iski, yaeya inkam nwir karamaeka. ⁵Mi krima wi diggar nwowi miipai miipaiyim Jisis Krai siir kwoin iirarar naingwo mirii. Mi ti inkamin yipiki krimiir kigirkakiyin, siya siyaargin Adi Komii nwiruwan. ⁶Digworaekwo whiekakim Adi Komii siirim krima tiriyim krima siir kirie airar tiri. Mi Adi Komii siya siyaargin iikamim simiir kwoin imiir kiyaiiyin ti digworaekwowim sima tirim simiirsi. ⁷Adi Komii siir naeyiuin siir kirieya

siya iikam whiekakim simiirin yapa yapar niisiisiimauuwikin. Mi krima simiirin hirii hiriinankina bi kigikim. Mi krima simiirin minam tirkim, krima wi iki iikam nhirim Adi Komii siir piugana saairim wi simiir nwoki whinkin-siis haiginiuwim. ⁸Adi Komii siya iikam nhirim yim sima dimin hauuwikim mi nhirim yim sima dimin. Adi Komii siir naeyiuin iikam kimiir kwoinim siyar kiyaii. Mi kimiirin siyar sibgu inokninkin haiginiuwi Adi Komii siir yay miyik miyikim simiir ninokninkinim. Adi Komii siir naeyiuin sasairgin iki iikam nhirim simiir kiyaiiyin. Mi simiirin pi siyar mi iisiimauuwi Adi Komii siir dimin taemin imiirin. Mi sima Adi Komii siir yaimwokiyaaimwo aairin pi iki iikam nhirim sim nini boinmimauu iuwi. ⁹Adi Komii siir naeyiuin sasairgin iikam nhirim kwoin kiyaiiyin mi sima siir asi sibgu wakaeyoknaei. ¹⁰Mi siya siir kirieya iki iikam nhirim simiir warar mi hauu mi sima dimin taeminim wi ti hiriinan nwoki tirim. Mi iikam nhirim yim wi dimin kirie komii komiiyim biyya inkamki tir karamae nwowim yim wi simiir mi tiri. Mi iikam nhirim yim wi dimin taeminim Adi Komii siirim yim wi simiir nanaakninkii haiginiuwi. Mi iikam nhirim yim wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siir hiranki nitim mi dimin taeminim niksisaeyim uridyiu biyieni hindanki mi iti yim wi simiir mi boinmimauuwi krimiirin. Mi iikam nhirim yim wi yaeya yaigin kwir mi boini yaigina biyya sima ninokninkin karamae nwowa saair. Mi iikam nhirim yim wi ta yayi saair ninkpit boinmimauuwan inkam mi owi iki iikam nhirim sim. ¹¹Mi ti hiriinan diminpai diminpaiyim yim Adi Komii siir naeyiuin sasair hauuwi krimiirin. Siya siir kwoin iirar napikin mi simiirin pi siir kwoinkar mi priihid-nonkwokwo hauugi iikam imiirin. friig.

Iikam whiekak krima Kraisiir piua saaiir piu haimii haimiigim

¹² Krima ta saaiirin ina ninokninkinim krimiir piua kwiruwarga mi saaiir piu haimii haimiiyim kasa rani mi nim krima iikamim Kraisiirim nim krima ini piunan ywowim. Krima kasa rani mi krima ini piu kwiruwar ywowiskiyim. ¹³ Krimiir iikam nhirim yim Judami piugana saaiirgim. Mi nhirim yim Grikmikim mi kimiir nhirim yim whisarii mii miriiyan iikamkim mi kimiir nhirim yim dimin whirki bi kinyiskaiigim. Mi nim krima ini nwiruwar ywowiskiyim iya Adi Komii siir naeyiun ini haniin krimiir kwoinawu kwirii idwokaiiyin. Mi krimiirin nwiruwara nwowamin wi siya ninkiamasu haiginiuwu. Adi Komii siir naeyiun siya nikropkiyin siya ha nitin, siya kimidiniya ini haniin krimiir kwoin imiir yauuni kwirii idwokaini. Mi krimiirin iripa siyar yinkiamasu haiginiu nwiruwara nwowamin. ¹⁴ Krima ina ninokninkinim krimiir piuim kwiruwara rani. Niingaka. Sima hoimgakairgim. ¹⁵ Mi inkam nwiri iga ha boini, kara iina rani mi hiriinanki niuwu mi kara wi ti inkamin siir piu haimii nwo rani. Mi siir iga hiriinan boini, ya dimin komii rani, wi saaiir yai kipi wakae. Dimusi rani, ya ti inkamin siir piu haimiiga. ¹⁶ Mi inkam nwirni wiina ha boini, kara nhwona rani mi hiriinanki niuwu mi kara wi ti inkamin siir piu haimii nwo rani. Mi siir wiina hiriinan boini, ya dimin komii rani, wi saaiir yai aiir kipi wakae. Dimusi rani, ya saeya ini ti inkamin siir piu haimii ywowa. ¹⁷ Kara pi hiniina boini, krimiir piu irkaka nhwona arar nonkwokwokiswo mi krima dimin taeminim wi paniina pi wakae omokin? Mi krimiir piu irkaka wiin arar nwokiswo mi krima dimin

taeminim wi paniin paniina pi whakin? Nim wi dig di ywowa. ¹⁸ Adi Komii siya krimiir piu aiirin piu haimii kwiruwara bi nonkwokwokikin. Niingaka. Siya krimiir piu haimii haimii imiir nonkwokwowin mi simiirin ini yapa yapa maeyaogakar ywowaiginiuwu, siyar naingwokiya saaiir hiriinan. ¹⁹ Mi krimiir piu saeya piu haimii kwiruwakiswo mi krimiir piu wi sibgu di yowu. Mi piugi piu ya wi papi pi yowu. ²⁰ Krimiir piuim sima piu haimii haimii kwiruwara rani, simiir piu haimii haimiiyim kasa rani. Mi krimiir piuim ini kwiruwara ywowiskiyim.

²¹ Mi inkam nwirin siir nhwonan siir iina aiirin wi hiniina boin tani, krima kiiiram naingwo rani, krima, krima krimar mi owi ini mi owim. Mi ti hiriinan siyiun siir mwoin siir iga kwis owiirin wi hiniina boin tani, kara kowiiram naingwo rani kara, kakanar mi owi ini mi owu. Niingaka. ²² Krimiir piu haimii haimii nhirim krima ha naingwowa, yim dimin komii rani. Mi krimiir piuim ti hiriinan piu haimii haimiiyim sima wara nwo karam nwowa mi krima wi kirie di yowu. Niingaka. ²³ Mi krimiir piu haimii nhirim nididgak krima nwowiyim, krima simiirin iinokiinokin hiriyar hagiprakainanaeikim dimin taemini. ²⁴ Mi krimiir piu haimii nhirim yim krima simiir bi haigiprakaiigim. Ti dimin hiriinan yim Adi Komii siya nonkwokwokikim mi piu haimii haimii nhirim krima naingwowyim hiniin yim inigak rani, krima simiirin dimin miyik imiirar higriniuwikim. Mi krima simiirin ha naingwowa, yim ini krimiir piu haimii haimii nhirim simiir haiburim. ²⁵ Adi Komii siya ti hiriinan misi nonkwokwokikin, krima, krimiir. Piu imiirin wi haimii haimii pi nwowisi mi sima wi kwirni kwirni nwoki aingwoyiyokim. ²⁶ Mi krimiir

igribin owinyaigi pikiiyim mi siya urur prasae bi swoki kinkiikin piu kwirkaka pi warar ninkin kimpipisugi ta siya mi kimpipisugiya sair hiriinan yio ini krimiir isidin saikar yinkin owin. Mi inkam nwirki kimpipisuwi mi isid whirkakin yio wi warar mi inkin kimpipisu irkakii saikar. Mi ti hiriinan siyiun, inkam nwirin siya maigimaigra nwowi mi nim krma wi maigimaigra saikar mi inkin owi.

²⁷ Mi wim kima ti iikamim krimakar nwowim, nim krma ini Kraiis siir piua sair hiriinan ywowim. Krma irira nwinira ini siir piu haimii haimiinan ywowim. ²⁸ Adi Komii siya siir iikam nhirim simiirin hiniina nimbingin, hiniina nwowam. Siya biyin kam krimiir nimbingin siir aposel inkam nwowam. Mi krimiir mhoiia siya kam nhirim simiir yimbin profet kam nwowam, yipiki Kraiis siir yai imiir ninomokninkin haiginiuwiyim. Mi ti simiir mhoiia siya kam nhirim simiir yimbin, iikam nowomwarkaiyuwiyim. Adi Komii siir yaimwokiayimwo aair. Mi sima wi wadie nwoki owim mi wi Adi Komii siirgisiir siyu iir nwoki sibgu apim. Mi siya nimbingiya simiir sair mhoiyan, siya iikam nhirim simiir yimbin, dimin kirie komii komiiyim simiir tiram mi nhirim iikamim yipiki maki niyim simiir ninimniskii ikim mi nhirim iikam nhirim sim whindiriraerari ikim siyiupai siyiupaiyim sim mi nhirim iikam nhirimi kigriraowi ikim mi nhirim yaigina biya sima ninokninkin karamaeya sair ninomokninkinan ikim. ²⁹ Mi tariinanin wi paniina tiri? Mi kima hiriyyar naingwowi ti kam whiekakim wi aposel kam kinar nwowi? Mi kima hiriyyar mi aingwowi, ti kam whiekakim wi profet kam kinar nwowi? Mi kima hiriyyar mi aingwowi, ti kam whiekakim wi iikam nowomwarkaiyuuan inkam kinar

nwowi Adi Komii siir yai aair? Mi kima hiriyyar mi aingwowi iikam whiekakim wi dimin kirie komii komii kinar mi tiri? ³⁰ Mi kima hiriyyar naingwowi iikam whiekakim wi iikamim makak makakim wi simiirar ninimniskii swowi? Mi kima hiriyyar naingwowi, krma whiekakim wi yaiginim biya krma ninokninkin karamae nwowim wi simiirar ninomokninkin digi? Mi kima hiriyyar naingwowi, krma whiekakim wi yayim biya sima ninkpit boin karamae nwowim wi simiirar ninkpit boin digi? Niiigaka. Adi Komii siya iikam krimiirin yapiyapi dimin hauugin irni nwrni ninan whinkinsiisim. ³¹ Kara kimiir boinkii, kima ti dimin komii komiiyim. Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim iikam krimiir simiir dinokninkinki. Mi tapa kara kimiirin pi dimin kibi whirin iki dimin nhirim simiir haiburin pi siir boinkii, Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim krimiir, kima wakaeyokna apam. Iriig.

Iikamim irni nwrniyam naingwowyim Krimiir yaiga

13 Mi kara iikamim omom omaniim simiir yaigin imiir boini mi paekwosimi yaigin ikim mi kara nhirniyam naingwokwo karam nwowi mi simiirin miyik sibgu tir karamae mi owi mi ti yai hiriinanin kara boinim yim wi naekak nwo rani. An wi inkamin ii whisarii priihain priihainiyin diminam hain karamae nwowiyin an wi siir hiriinan nwowi. ² Mi Adi Komii siir naeyiuin kirie kariir hauuwi mi kara ti Adi Komii siir dimin iirin iikam imiirin wi hainingin boinmimauuwi. Mi kara Adi Komii siir aowa aowan dimin taeminim simiir ninomokninkini mi kara ti dimin taeminim simiir yaimwokiayimwo imiir mi inokninkini mi kariir naingwo tibmiya kirie ha nwowi mi kara ti mhiu iir boinkii, siya hapi maeyau gwir nam-

woiuam, kira damki mi kara simiirin hiriinan boinkii namam mi kara iikam nhiram naingwokwo karam nrowi mi kara wi miyan inkam komii nwo rani. ³Mi kara iinokiinokin kariir umirim nae naeya sainanaei iikam paeprikabim simiiram mi Krais siir yai win kibi aiir boinmimauuwi mi inkam biyeyin krimiirin paeya ha nitoudnankaigii mi kara simiiram ha kiwakii mi krma paeki ha niuwaokaokii mi kara iikam nhir-miyam naingwokwo karam nrowi. Mi kariir mii kibiya ya wi naekak nwo rani mi sima wi kariir whinkinsiis rani. Niingaka.

⁴Mi krma iikam nhirmiyam naingwokwonanaei mi krma simiiram in io nwo sisau rani. Mi krma iikam nhirmiyam naingwokwonanaei mi krma wi simiiram kigmair tani. Mi krma iikam nhirmiyam naingwokwonanaei mi krma wi krimiir inig imiirar hainan-prapas rani. Mi krma wi ha mi boin tani, kouwin ini krimar ywowin mi krma wi krimamar naingwona rani. ⁵Mi krma iikam nhirmiyam naingwokwonanaei mi krma simiirin wi siyu miyiki miyik iirar tiri. Mi krma wi krimiir piu aiiramar naingwona rani. Mi krma simiirin wi io aisiima niki osisau rani. Mi krma dimin biyie biyeyim iikam nhirkim tirbumbuninkin haiginiuwim krimiir wi simiir swoki aingwo rani. ⁶Krma wi maigimairga nwo rani, nhirkim dimin biyie tiri. Mi sima krimiirin dimin miyikni tiri mi krma wi maigimairga haini nrowi. ⁷Mi dimin taemin biyeyim krimiir tiri, krma wi yaimin dimin nomboboin tani, nim wi yai mikrimar nrowi. Mi iinokiinokin krma wi dimin miyikam ti aingwo, iki iikam nhirim simiiram. Krma wi nhami nhami kipi naingwo dimin miyik miyikim Adi Komii siya krimiir tiranim siiram in. Krma kirie hiriyyar dwoyokiyokii mi hiki ti dimin

biyie biyeyim krimiir nimbiniyim simi-irar timi hai.

⁸Mi ti kwoin hiriinanin iikam nhirmiyam krma naingwokwonanaeyin yio wi hiriyyar nwoyokiyokiii. Mi mhoyiya ta ii aeya nimbini mi krma wi ii priei boimimauu rani, Adi Komii siir yai airin. Mi mhoyiya ta ii aeya nimbini mi krma wi ii priei boin tani iki yaigin nhir imiirin. Mi ti dimin taeminim ti krma naingwowim hiniin yim wi hiriyyar namyokiyokiyami, yim wa digii. ⁹Mi tariinanin krma ti diminim simiirim sibgu aingwo rani, krma simiirin komii naingwo rani. Mi tariinanin krma ti Adi Komii siir dimin mwoki mwowim ini haini boinmimauunanim ti digworaekwowim mhoyiya nimbiamanim. ¹⁰Mi mhoyiya ti dimin taeminim digi dig nwo wanim yim wi simbi nimbiamini. Mi ti diminim ti hindara nwo sisae yim, ti krma naingwowim hiniin, yim dimin kibiki kibikim, yim ti digworaekwowim yim wa digiuguski.

¹¹Mi iya kara yinisim sapisapar nwo wa kara yinisim sapisapan boinkin. Mi iinokiinokin kara boiniyim, kara pa ninokninkini diminpai diminpaiyim ti yinisim sapisapim diminpai diminpai ninokninkiniyim simiir hiriinan. Dimusi rani, kariir kwoinin yinisim praigakni kwoinan nwo kin. Mi tariinanin kara inakamae komii bidi yasae okiyin. Mi ti kwoin hiriinanin yinisim praigananin kara siir wara nonkwo rani. Yio ti hiriinan kwoinin, yio bidi digiyin. ¹²Mi tariinanin krma Adi Komii siir dimin taeminim hoimgak naingwo rani, ti iikamim yipiki simiir aknainim opnain iokaka saiir nonkwo kigiyim simiir hiriinan, digworaekwo whiekakim whauriyanan bi nwo kin. Mi mhoyiya krma Adi Komii saika nrowi mi krma wi haini sibgu inokninkini, diminin Adi Komii siya naingwowyin kougi kou nrowin ta Adi Komii siya ninokninkina

iikam whiekak krımıir sair hiriinan. ¹³Mi ta ii aairin, tiki siyu whoimim yio wi hiriayar niki okripkaii mi ti siyuim yim hiniingim, krimiir naingwo tibmi-
iya ini Adi Komii siirgisiiramar naingwo hirirua. Mi krimiir kwoin komiiyin ini ta nimbina Adi Komii siya nimbina ini sairamar naingwo tibmii kiin iskiya mi krıma ini Adi Komii siya mi iikam ikim, ini simiiramar naingwokwo iskiyim. Mi ti dimin komii komii whoimim yim wi digi rani mi whirin yipikin kougi kou nwowin yio minkin, iikam nhirmiyam naingwokwonanae. Iriig.

**Mi dimin miyik miyikim yipiki Adi
Komii siir naeyiu ieya hauuwim
krimiir yim ini iki dimin
taemin nhirim simiir haiburim**

14 Mi iikam kima biikibiyyin iikam nhirmiyam daingwokwo. Yio tiriiginin kougi kouwin ini siya ywowin. Mi kima Adi Komii siiramin diminamin wi hiriayar nwoki naingwokwokripkaiyim kimiir hauuwam siir naeyiuin siir hirankin. Mi ta kirieya siya hauugiya ti diminim simiir boinmimauuam yim Adi Komii siya bidi yiisimauuim iikam imiir mi taka kirieya ini iki kirie nhirim simiir haibura. ²Mi ti iikamim yipiki yaiginpai yaiginpaiyim sim yayim sim boiniyim, yipiki sima ninokninkin karam nwowim, sima iki iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwam bi tirkim yio Adi Komii siirgin ti sima boinin. Mi iikamim wi ninokninkin tani ti yayim sima boini, simiir yaimwokiayaimwowim Mi Adi Komii siir naeyiuin siya kirie ti iikam imiir hauuwi mi sima wi ti aowa aowan dimin taeminim iikamki ninokninkin karamae nwowim wi simiir boini. ³Mi ti iikamim yipiki Adi Komii siir yai aair boinmimauuiyim, sima iikam imiirin minam boini, kirie simiir hauuwim, simiir kwoin

imiir kirie haiyiniuwam. Mi ta simiir yaiya, iikam imiirin wi saeya kiprid haiginiuwi yipiki simiir kwoin imiirsi naingwoyimiyokiyim wadie sibgu owam. Mi ta hiriinan yaiya wi simiir nwoki wokmaihaginiuim. ⁴Mi iikam yipiki yaigina Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwa simiir sair boini, sima wi dimin taeminim sima simar swoki kinsiisnaeyim wi simiir boini. Mi yipiki Adi Komii siir yai imiir boinmimauuwi iki iikamim simiir, sima wi iikamim Adi Komii siir piugana sairim wi simiir whinkinsiis kirie simiir naingwo tibmiya saeya nwowim.

⁵Kara ha naingwowi kima iki yai nhirim kima ninokninkin karamaeyim simiir boin mi kariir kwoinin ha naingwowi, kima whiekakim Adi Komii siir yai kibiya sairarar boinim. Ya tariigina ya dimin kirieki kirie waiwiya tirana, saeyairga. Mi ti iikamim simiir yayim yipiki Adi Komii siir yai aair boinmimauuim, yim ini ti iikamim yipiki yaigin kwirni yayim sima ninokninkin karam nwowim simiir boiniyim ini simiir haiburim. Mi inkamin yipiki ta yaiya sair yaimwokiayaimwowa sair sibgu inkpit boini kimiirin mi tiriiginim sima iripa kimaka haingiriyu owi mi taka yai hiriinana ya wi Adi Komii siir yaiya sair hiriinan nwowi.

⁶Ti kariir nomiiyauim, mhoyiya kara kimiiram niti, kimiir kignakiyam mi kara kimiirin yaigina yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwa sair nini boini kimiirin mi kara wi kimiir whinkinsiis haiginiu rani. Mi kara kimiirin dimin nhirim Adi Komii siya niisimauuwim karir, kimiir boinmimauuwi mi kara Adi Komii siir yaimwokiayaimwo nhir imiir mi isiimauuwi, yim tiriiginim, yim nikrani kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi.

⁷Mi inkamin yipiki ii haini mi siya sibgu hain karamae nwowi mi iki

iikam nhirim sima wi sibgu wakae sibgi rani. Niingaka. Mi iriipi hiriinan, inkamin irii sibgu tio karamae nwowiyin mi siya mwai wi sibgu wao rani mi iki iikam nhirim sima wi sibgu wakae sibgi rani. Mi ti dimin whiso yio wi miyiknan nwo rani, wi biyieki biyie nwowi. ⁸ Mi inkamin iyyin sibgu hain karamae nwowi mi iikamim sima wi paniina ninokninkini, sima yayiyam nami? Niingaka, sima wi ninokninkin tani. ⁹ Mi ti hiriinan siyiu kaimwovin mi iikamim sima yaigin kwir boini, yipiki iikam nhirkim ninokninkin karamae nwowa mi ta simiir yaiya wi tiki iikam nhirim simiir kiyopsibgi haiginiuwu. ¹⁰ Mi ti nu iirin, hinda tindan yaiginim kasakasa rani, siir nwowim. Mi ti yaiginim yim yaimwokakinaigim. ¹¹ Mi hiriinanki niuwi mi kara ti diminim inkam nwrki boinim kariir, kara wi ninokninkin tani. Mi siya wi ha naingwowi, kara om whiran inkamkin. Mi an kara wi ha mi aingwowi siya om whiran inkamkin. Mi krma wi iripa boin tani. ¹² Mi ya tariigina ya hiriinansika. Dimusi rani, kima minam naingwokim, kiriepai kiriepaiyim Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwim miipai miipaiyim sim miriyam. Mi hiriinanki niuwi, kimiir kwoin komiiyin wi ti kirieyim simiir haiyim daingwo siir hiranki miipai miipai imiir miriyam. Mi hiriinanki niuwi, Adi Komii siir iikamim simiir kwoinim wi hiriinan saeya kirie haiginiuwu.

¹³ Mi iikamim sima yaigin kwir boini, yaigina sima ninokninkin karamae nwowa saiir mi sima wi Adi Komii siiramar ti swoki srii kirie simiir hauuim. Mi sima ta yaiya saiir yaimwokiyaimewowa wa nwoki sibgu anaakninkii haiginiuwim iki iikam nhirim simiir. ¹⁴ Kara ha boini, siya wa tiri ta saiirin. Dimusi rani, kara Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainanpraprasu, ta yaigina

kara ninokninkin karamae nwowa yipiki Adi Komii siya hauuwa kariir, ya kariir kwoinbudin sasar naingwo kwisboini mi kariir kwoinin yio ini hindira priiyakiiriririn. ¹⁵ Mi hiriinanki niuwi, kara Biyan Inkam Komii siiramim wi kariir kwoinbud ieya kwisboinkii mi kariir kwoinin iriipi hiriinan. Mi mwai kariir kwoinbud ieya mi waowi mi kariir kwoinin iriipi hiriinan, yio wa mi waowi. ¹⁶ Mi kira nhwo kwisboini Adi Komii siiram mi siir inig iir mi hainanpraprasu iki yaigin nhirim ti iikam ima ninokninkin karamae nwowim simiir mi sima wi paniina ninokninkini ta kira boina saeya wadieki niuwi mi sima kiriirin wa nwoki boinim hiniin, tariigina ya yai mwoki yaimwo aeyairga. Mi kira yaigin kwirniyin wi hiriinanar boini, ha? Mi siya ta yaiya kira boina saiir yaimwokiyaimewowa wi ninokninkin tani. Niingaka. ¹⁷ Mi kira hiriinan tiri mi kira Adi Komii siir inigin hiriiriyar sibgu hainani mi ta kiriir yaiya iki iikam nhir imiirin wi paniina whinkinsiis haiginiuwu?

¹⁸ Kara Adi Komii siirin minsi boin wadieki, kara iki yaiginpai yaiginpaiyim sim boinikin. Mi ti yaiginim kara boiniyim kima ninokninkin karamae nwowiyim simiirin yi kara bidi haiburin. ¹⁹ Mi kara iikam nhirim Adi Komii siir piugana saiirim simaka nidwowi mi krma iripa ha haingiriyu owi Adi Komii siir inig hainanam mi kara biyyin ha niki aingwowi, kara diminin priei kipi boin yaigina krma ninokninkina saiirin mi ya tariigina wi simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim wadie sima sibgu owam. Kara simiirin wi dimin whiekak boinimauu rani, yaigina sima ninokninkin karamae nwowa saiirin. Mi tiki yayiyim yim wi simiir whinkinsiis haiginiuwu rani.

²⁰ Ti kariir nomiiyauim, diminim kima naingwowyim, kima yinisim praigakni

kwoinan kipi naingwo. Kima inikamaeni kwoinan dwo. Mi dimin taemin biyeyim iikamkim sim napiyim simiir warar dinkin aingwoyokiyoigi, kima simiirin digiumii haimriiyugig. Mi ti hiriinan siyuin siirin hindara daingwo owouu iuguski, yinisimin iniiyibar niki owiyin siir hiriinan. Mi dimin miyyik miyyikim yipiki kima naingwowyim, yim ini inikamaeki sibgu aingwo omokiyim kwoin miyyikin ini simiir hiriinan ywowim. ²¹ Mi Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii hir nwowa biiya profet Aisa- iaki si winkiya, ya iikamim yaigin kwir boiniyim simiirin hiniina boinkikin, kara, Biiyan Inkam Komiigin, kara pi ti iikamim yipiki Isrel simiir nuin siir hiranim simiirin pi yaeya yaigin boini, iikamim yipiki om whiranim sima simiir boinam. Mi yaigina kara simiir hauwi mi sima wi kariir yai imiir boinmimauwi. Mi kariir iikamim sima wi kariiram naingwo tibmii kiin tani. Niingaka. ²² Mi hiriinanki niuwi, ti yaiginim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya hauugiyim kimiir, sima iikam hauugiyim kimiir, sima iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwi, yipiki Adi Komii siir yai aiiram naingwo tibmii karamae nwowim mi sima wi saiir wakaeyam nwoke aingwowim. Ya wi tiriiginim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiyim wi simiir wara whinkinsiis haiginiu rani. Mi wi ti iikamim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowim wi simiirarar hauwi. Mi yim tiriiginim yim sima ini hiriyyar naingwowim Adi Komii siya kaimwokikaimwowaigin. Mi Adi Komii siir naeyiuin siya inkami kwoin hiurworwokaii, dimin taeminim sima niisiimauuwim simiir boinmimauuwam, yipiki

Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiis haiginiuwankim. Mi hiriinanki niuwi mi wi simiir kwoin imiir nwoke whinkinsiis haiginiuwim siiraramar nanaokoukaowim.

²³ Mi Adi Komii siir iikamim sima iripa haingiriyu owi mi sima yaigina sima ninokninkin karamae nwowa saiir boini mi iikam nhirim yipiki ta yai aiir wakae ninokninkin karamae nwowi mi iikam nhirim yipiki Kraiis siiram naingwo tibmii karamae nwowi mi sima ha napninopkainaniyim mi sima wi ha boini, ti iikamim sima pi whaowaei. ²⁴ Mi omkakim Adi Komii siir yai aiirarar boinmimauwi, yaigina sima ninokninkina saiir mi iikam nhirim yipiki Kraiis siiram naingwo tibmii karamae nwowi ini haniin simiir kwirii idwokaiyim mi ti yayim simiir mi wakae karamae mi owi mi siya wi ha naingwowi, siya dimin miyyiknan bi tirkin. Mi ta hiriinan yaiya siir kwoinin wi saeya hiugrimkripi. ²⁵ Mi ti yayim siir kwoinawu hir nwokeiyim yim siya bi niki inokninkinwaokin mi mhoyiya sima wi idowiiyar nwowiguski. Mi siya niti, siya ogmwo wa nini hiuni mi siya wi Adi Komii siir inig iir hainani mi siya wi ha boini, tariigina ya kaimwoki kaimwoka, Adi Komii siya ini simaka nwowin. Iriig.

Sima iripar haingiriyu o Adi Komii siir inig iir sibgu hainanam

²⁶ Iikamim yipiki kanaka ninkin apninopkai miriyyim Kraiis siir mii aiir, kima wakae! Mi iiya kima iripa haingiriyu hainani Adi Komii siir inig iir mi kima wi hiniina tir. Nwirin yio wi mwai dokwo wao mi nwirin yio Adi Komii siir mii imiir dowomwarkaiyu mi nwirin yio wi yaiya Adi Komii siya niisiimauuwa siir, yio wi saiir boinmimauu mi nwirin yio wi yaigina kima ninokninkin karamae nwowiya wi saiir boin mi

nwirin yio wi yaiya saiir ti swoki inkpit boinki kimiir mi kima whiekakarín wi hiniina tir. Mi kima wi iikamim yipiki hapaiir nwowim wi simiir kwoin imi-irsi daingwoyinyok mi kima ta saiirin hiriinanar tiri mi Adi Komii siir iikamim simiir naingwo tibmiiya wi kirie hiriinan saiirsi nwowi. ²⁷ Mi sima yaigin kwira kima ninokninkin karamaeya saiir boini mi saiirin nwiski mi boini mi nwoimgi mi boini ini mi owin, sima simar timi boin. Mi wim kima whiekakim simiirin wara boinam kipi naingwo. Niingaka. Biiyin inkam nwrirki tiki boin mi nwirin yio mhoii timi boin. Mi siya saiir boini mi ta yai aiirin wi nwrirki ninkpit boinkii kimiiramín. ²⁸ Mi hapaiirin inkamki ta yai aiir ninkpit boinan inkam karamki niuwi mi inkamim yipiki yaigina kima ninokninkin karamaeya saiir boinin siya kimaka ninkin idwokaii mi siya wi ti yayim simiir kipi swoki boinmimin, siya hinda yaimikrimar didwo. Mi mhoyiya siya wi sasar boin Adi Komii saikan. ²⁹ Mi yaiya Adi Komii siya niisimauwa simiir, ya nwis mi nwoimuwakar timi boin saiirin. Mi iki iikam nhirim yipiki hir nwowim, yim ta yai airam maugi mi saiir hidgi, tari ta yaiya saiir yai mwoki yaimwowim ini Adi Komii siir yasi hirirua, iyie? Siir tani. ³⁰ Mi nwirin yio wi hindara boin mi Adi Komii siya ti yai imiirin wi inkam nwrni niisimauwi. Mi siya wa ninsiin okwokii ti yai imiir ninkpit boinkiyam mi inkamim bii boinin yio wi hindara didwo tani. ³¹ Mi hiriinan tiri mi kima Adi Komii siir yaiya wi nwinwira nwinwira dokwo boin. Mi ta hiriinan saiirsika mi kima whiekakarín wi nwoki inokninkinim Adi Komii siir yai aiirin mi kimiir naingwo tibmiiya wi kirie nwoki owim. ³² Mi ti iikamim yipiki ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya priihauuwim simiir haii, Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwim mi sima simiir

kwoinim mi simiir yayim simiirin sibgu kigrirao. ³³ Dimusika? Adi Komii siya dimin taeminim iripa bi nitapiyokin. Niingaka. Adi Komii siya ha naingwowi, kima iripa haingiriyiu owim, siir inig iir hainanam mi kwoin miyik haiyam mi sibgu idwowim mi kwoin hiin-sima nwowim mi kwoin whirkiwhiruwa nwowim. ³⁴ Mi tiki wig hiriinanim sima iripa kimaka haingiriyiu owi Adi Komii siir inig iir hainanam, yim sima hinda yai mikrimar dwo. Mi nim krma pi simiir kigninkin boin tani iki iikam nhirim simiirin naingwo tibmii kiiniyim simiirin. Mi ti diminim siir boini, siyiu komiiyin Adi Komii siir yokwo aiir nwowin yio hiniina boinkin, wigim bii sima nidwokaii, sima wi inkamim inig komiigakim wi simiir hiriinan kipi nwo. ³⁵ Mi sima dimin ninokninkinam tiri mi sima wi simiir omaka hiriir dam mi simiir kam imiirin wi hir tini sriiyiu ti diminim Adi Komii siir yai aeya boina saiir yaimwokiyaimwowa. Ya hiriinan siyiuin siyiu miyik rani, iya kima Adi Komii siir inig hainaniyim siir omaka aiir mi wigim saiirar kipi boin.

³⁶ Mi kima kariir yai aiir wakae karamae dimusi nwowi, ti kara boinkiyim wigmi mi wim kima simiirin kimidiniya yaeya yai boin? Mi kima hiriyar naingwowi, Adi Komii siir yaiya biiyin kimiiram arar nitka, aniya? Niingaka. Mi iikamim Adi Komii siir yai aiir ninokninkinim ini kima kimar ywowiskiyim, aniya? Niingaka. ³⁷ Mi kimiir nwirin ha naingwowi, siirin yai Adi Komii siya hauugin mi siya ha mi aingwowi Adi Komii siir naeyiuin siya siyar naingwo hauugin kiriepai kiriepaiyim siirin mi siya wa dinokninkinki, ta yaiya kara winkiya kimiiram kimiirin Adi Komii siya nimbangikin ta yai aiir wakaeyoknam. ³⁸ Mi ti hiriinan inkamim ta yai aiir

nikwowaisii mi wim kima iriipi hiriinan, wi siir timi ikwowaisii.

³⁹ Mi hiriinanki niuwi mi ti kariir nomiiyauim kima ti dimin taeminim Adi Komii siya niisiimauwi kima boinmi-mauuwam, wi simiir simiirar daingwok-wonanae mi ti kamim yipiki wi yaigina kima ninokninkin karamae nwoa sair boini mi kima simiirin wi igbid kamiyau kipi hai. ⁴⁰ Mi kima Adi Komii siir inig iir hainani mi iki dimin taeminim simiirin sibgu sibgu tir mi sibgu sibgu ki-iriimdiyiu haigin. Mi iikam whiekakim diriyyar kipi boinswo. Niingaka. Iriig.

Pol siya Kraisiya naonama mi siya swoki insiin idwowa sair boinkin

15 Mi tariinanin ti kariir nomiiyauim, kara minan naingwowi, kima ta yai win kibiya yipiki biigi bii kara boinmauwa Jisis Kraisiira, sair daingwowa kaigi. Kima ti yai imiir wakaeyim mi kimiir kwoinim ini kirieyar ywokiyim. ² Ihi, ini ywokiya ta yai win kibiya kara kimiir niki boina mi kima sairin hiriyyar nonkworinukripkaii mi kimiirim wi saeyar nanmaiwarkanaei. Mi hiriinan karamaeki niuwi mi kima wi hindara priinaingwo tibmii kiini.

³ Mi yayia kara Jisis Kraisiir hiranki kara haiya ya kara bidi boinmimauwa kimiir. Taka yayia ya yai whoimoni rani. Mi ta yayia ya hiniina boinka, Jisis Kraisi siya krimiir dimin biyeyim simiirsi naokin, ta sima winboinkiya biya Adi Komii siir yokwo aiir sair hiriinan. ⁴ Mi siya ha naonamin mi sima siirin kimidiniya ienau haingikaigi mi ii kwoimaka siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwoki. Yim sima biya ta Adi Komii siir yokwo aiirin ti hiriinan dimin kaimwo imiirar mi winboinkikim. ⁵ Mi iya Adi Komii siya Jisis Kraisiir hidninsiin idwowa mi siya biyin Pita siir hiriir yimbiam mi mhoiia siya siir aposel kam

iuur nwisio simiir hiriir yimbiam. Mi sima siirin warar bidi mi kigiyim. ⁶ Mi mhoiia, siya iikam whiekakim naingwo tibmii kiiniyim simiir hiriirin idowiyyar yimbiam mi sima ini siirar mi kigim. Mi ti iikamim yipiki siiram naingwo tibmii kiinim mi siir siyiu iir napim, 500 bidi haiburim. Mi ti iikamim simiir nhirim yim ina niki owim mi nhirim yim bidi yaokaowim. ⁷ Mi mhoiia siya Jems siir hiriir yimbiam mi siya siirin bidiyar mi kigiyin. Mi siya siir aposel kamim simiir hiriirin ha mi imbiyamim mi sima siirin bidiyar mi kigim.

⁸ Mi mhoigi mhoiyyin siya ha nitin, kimidiniya kariir tiriir yimbini. Mi kara siirin bidiyar mi kigiyin, yinisimin siir yopiiya siirin siyumwoni naokaina karam nwowiyin siir hiriinan. ⁹ Dimusi rani, kara ini aowa ywowin kara inigak bi nwoikin. Mi an kara ini ti Jisis Kraisiir aposel kamim simiir aowa ywowin. Dimusi rani, biya Adi Komii siir iikamim hinda tinda nwowim simiirin kara tirbugim. Mi kara tariinanin ti hiriinan kwoin asi naingwowi. Kara inkam paigipaii rani, Jisis Kraisiir aposel inkam nwowamin. ¹⁰ Mi dimusi rani, kariirin Adi Komii siir naingwobumbuwa, saeyar nitmaisok okwokin mi kariirin saeyar kinsiis haiginiugin. Mi tariinanin kara ini Jisis Kraisiir aposel inkam nwowin. Kariirin kwoin miyyikin Adi Komii siya hauugin mi siya whisarii bi nwokiyamkin. Niingaka. Kara mii komiia siya hauwa sairar miriyyin mi ta miya kara miriia ini iki iikam nhirmi miyyim simiir haibura. Kara ta miya kana kanar bi miriigin. Niingaka. Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya kanakar nwoka. Mi taka ii aiirin, ta naingwobumbuwa ti mii imiirin sasar mirii iskika. ¹¹ Mi ti diminin yio dimin Komii rani. Dimusi rani, krime whiekakin kimiirin ta Adi Komii siir yai kibi aiirarar mi boinmimauugim. Mi

ta yaiya saeyairga kima naingwo tibmii kiina. Iriig.

Iikamim naokaowim wa swoki insiin idwodwowi

¹² Mi ta yaiya krima boinmimauuwa saair yaimwokiyaimewowa ya hiniinga. Fiya Jisis Krai siya naonama, siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo. Mi hiriinanki niuwi mi kimiir nhirim hiriinan dimusi boinkim, iikamim yipiki naokaowim sima wi swoki insiin idwo rani. Mi sima ti hiriinan boinim, sima ini habwowhaenan yowowim mi sima ti hiriinan yai biyie asi boinkim. ¹³ Mi simiir yaiya kaimwokiswo mi ta Jisis Krai siya naonama Adi Komii siya siirin wi di swoki hidninsiin idwowi. ¹⁴ Mi ta Jisis Krai siya naonama mi Adi Komii siya siirin hidninsiin idwo karamkiswo mi ta Adi Komii siir yaiya ta iinokiinok krima boinmimauuwiya saeya wi naekak di yowowi. Mi hiriinankiswo mi kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siir yai airam nwowa ya wi naekak di yowowi. ¹⁵ Mi ti iikamim simiir yaiyim sima yai kaimwokiswo mi ta yaiya iikam imiir krima boinmimauuwa Adi Komii siir mii imiir, yim wi pi yikisaeyin. Dimusi rani, nim krima iikam imiirin min nowomwarkaiyiugim, ta Jisis Krai siya naonama mi siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowa saair. Mi simiir yaiya saeya yai kaimwokiswo mi Adi Komii siya ti iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani, omwai hiriyar waiyayokiyokiyamin. Niingaka. ¹⁶ Mi Adi Komii siya ti iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwo karam nwowi mi wi iriipi hiriinanar pi mi tirin, siya Jisis Krai siirin wi di mi hidninsiin idwowi, iya siya naonama. ¹⁷ Mi Adi Komii siya Jisis Krai siirin hidninsiin idwo karam nwokiswo ta siya naonama mi ta kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siya namaiwarkaina kimiir ya wi dimin

komii di yowowi. Mi hiriinan nwokiswo mi wim kima wi iikam miyiknan di yowowi Adi Komii siir whwonkam idan. ¹⁸ Mi ta yaiya ti iikamim sima boina saeya kaimwo nwokiswo mi Adi Komii siya iki iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani. Mi mhoyiya ti iikamim naokaowim, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmii kiinim, sima wi omwai Adi Komii saika waiyayokiyokii rani, sima wi hiriyar nonkwobumbuninkin iuguskii. ¹⁹ Krima Krai siiram daingwo tibmii kiin mi siiram dwokwokin. Mi krima siiramin ti iiyim ti tariinan krima nwowim ti nu iir, simiiramar nwokwokini siiramin, krimiir whinkinsiis haiginiuwam mi krima wi iikam miyiknan nwo rani, nim wi siyiu biyieki biyieyin si nwowi. Mi mhoyiya krima naowi mi krimiir naingwo tibmiiya Jisis Krai siiram naingwo tibmii kiina, ya wi krimiir whinkinsiis haiginiu rani. Mi mhoyiya iki iikam nhirim krimiirsiyin wi naingwoyimyok prasae di kini. Mi sima krimiirin wi hiniina pi boinin, krimiir kwoinin yio ini biyie yowowin.

²⁰ Mi sima wi hiriinan di boini. Dimusi rani, Adi Komii siya mhoyiya wi krimiirar mi whinkinsiisi. Adi Komii siya Jisis Krai siya naonama mi siya siirin bidiyar swoki hidninsiin idwowin. Ya ta yaiya ya yai kaimwowaiga. Mi dimusi rani, Adi Komii siya hiriinanar tirkin. Mi krima ta sairin ina ninokninkinim, siya ti iikamim naokaowim simiirin wa mi hidninsiin idwowi. ²¹ Mi tariinanin, dimusi rani, ti inkam nwiruwan Adam siir dimin biyieya sairsika, iikam, whiekakim wi asi naokaoyokiyokiii. Mi yio ti inkam nwirin Jisis Kraisin, yio dimusi rani, yio siir mii aairsika mi ti iikamim naokaowim, simiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwowi. ²² Mi iikamim Adam siir yinie nwowim, nim krima iriipi hiriinan nim krima wa mi aowi, krima wi ii priei nwo rani.

Mi ti hiriinan siyiuin, iikamim yipiki Jisis Kraiis siir piugana saairim yipiki wi mhoyiya naowi, Adi Komii siya krimiirin wi yaripar swoki hidninsiin idwodwos-wokii iripa saika sibgu oyokiyokiikaeyamam. ²³ Mi siya krimiirin wa swoki hidninsiin idwowi iya siir kwoinkar naingwowi krimiiram saair. Jisis Kraiis siya biyyin krimiir dimin biyie imiirsi naowin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo. Mi mhoyiya Jisis Kraiis siya swoki iti mi krimiirin wi Adi Komii siya swoki hidninsiin idwowi, yipiki, Jisis Kraiis siir piugana saairim.

²⁴ Mi iya Kraiis Jisis siya swoki iti mi ti dimin taeminim yim wa digii mi digworaekwawim ti nuin siir kigirkakiyim simiir kirieyim yim wi siyar digiguski. Mi kamim bii nwowiyim mi gavmani inkam ikim, yipiki siir mii inaka nantamyiriyirim mi Setan ni isidin yio iripi hiriinan. Mi Jisis Kraiis siya siir iikam imiirin mi digworaekwo ikim, yim siir Adin, Adi Komii siir hauugii mi yio siya wi inkam komiinan namidwokaiyiwi simiir kigirkakamin. ²⁵ Mi simiirin wi Jisis Kraiis siyar kigirkaki mi wi ta iya siya siir sau omom iir hainururgi, wi sairar nadigiwi mi siya simiirin wi hiriyyar nonkworinu kripkaii siir whinkwo paekwoni. ²⁶ Mi diminim mhoyigimhoyi siya tirbugii, yio krimiir naoni siyiu ieya mi yio ti diminin yio wi hiriyyar digiguski. ²⁷ Dimusika? Adi Komii siir Yokwowa ti dimin iirin hiniina boinka, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Jisis Kraiis siir iinarar bidi yonkwo digim. Mi ta yaiya ya ha boinka, ti digworaekwawim yim ini Jisis Kraiis siir whinkwo paekwoni aowa arar nwowim. Mi dimusi rani, Adi Komii siya digworaekwawim Jisis Kraiis siir whinkwo paekwoni aowa kinar ywowim. Mi ta hiriinan sairisika, Adi Komii siya wi Jisis Kraiis siir whinkwo paekwoni nwo rani. Niingaka. ²⁸ Mi Adi Komii siya ti digworaekwawim

Jisis Kraiis siir whinkwo paekwoni aowa kina nwodigi mi yio siyarin Adi Komii siir yinisimin simiirin wi siyar kigirkaki. Mi yio Jisis Kraiis siyarin wi siir Adin siir whinkwo paekwoni nwowi. Mi digworaekwo whiekakim simiirin wi Adi Komii sasar kigirkak swowi.

²⁹ Mi yim ti iikamim yipiki ha boinim, Adi Komii siya iikamim naokaowim simiirin wi swoki hidninsiin idwo rani mi sima wi piki hiniin siyiuin op siirsi baptais haiginiwi, iki iikamim naokao imiirin? Mi simiir yaiya saeya kaimwo nwokiswo mi Adi Komii siya wi iikamim naokaowim simiirin wi hidninsiin idwo rani. Mi sima iikamim naokaowim simiirin wi op paniina baptais haiginiwi iikamim naokaowim mi wi piki hiniin dimin kibiyin si nimbiyami, ti dimin iirsiyin, ha? ³⁰ Mi simiir yayim sima yai kaimwo nwokiswo mi krima Jisis Kraiis siir iikamim simiirin wi hiri hiri dimuam boininaei ta Adi Komii siya simiir hidninsiin idwowa Jisis Kraiis siir hidninsiin idwowa saair hiriinan saair. Mi iikamim yipiki naokaowim, sima swoki insiin idwo karamae nwowi mi nim krima wi Adi Komii siir mii aiir mirii rani mi wi iki iikamim yipiki krimiir nisomaowam tirim wi simiiram nam tani. Niingaka. ³¹ Ti kariir nomiyyauim, iikamim inokiinokin kariir nisomaowam tiri. Dimusi rani, wim kima ini Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis ini siir piugan aiir nwowim. Yio ti diminin, yio kariir kwoinin mairgimairga, siya nwoiyin yio siir dimin mwokimwo ieya mi ta hiriinan sairisika, kara ta yaiya kimiir asi boinkika. ³² Mi kara nuan inkamim simiir kwoin ara nwokiswo mi an kara wi iki mwanhu mi wra minim om Efesas hiranim sima maka bidi pimi intiowin. Mi kara wi piki hiniin dimin kibiyin siir ti haii siir hirankin, ha? Mi kaimwoki niuwi, ta yaiya iikamim naokaowim yim wi swoki

insiin idwo rani. Mi krɩma iikam nhirim simiirin wi hiriinanar kignninkin boinkii, daingwo, owouugi mi mhohiya krɩma naemin naei mi opmin kwiyaei mi krɩma ha naonami mi nim wi hindara nwoki digiguskiiyim. Mi ti hiriinan boiniyim sima, sima yai miyikni boin tani, nim krɩma ina ninokninkinim. Krɩma ti sima tira, sair hiriinan kipi tir.

³³Ti yayim simiir wakaeki, iikamim yipiki kwoin bibiyie naingwowim wi sima kiyipsibgi haiginiuwu iki iikamim yipiki simaka napriririm simiir kwoin imiirin. Yim tiki yayim yim yaimwo imairgim. Wim wi nhirkim pi kiyipsibgi haiginiuwisi kima sibgu daingwo mi simaka kipi napririr. ³⁴Wim kima kipiinan bi nwokim mi kwoin miyik bi naingwokim mi kima wari dimin biyeyim kima tirim simiirin digiumii haimriiyugig. Mi kimiir nhirim yipiki Adi Komii siir yai aair ninokninkin karamae nwowim simiirin kara pi ti hiniina boini mi kima wi nididkakar nwoi. Iriig.

**Mi iikamim naokaowim sima swoki
insiin idwodwowi simiir
piuim yim wi sima nwoi**

³⁵Mi kam nhirim yim wi hiniina boini, ta yayia iikamim naokaowim simiir boina sima swoki insiin idwodwowam, ya yai paii rani. Mi iikamim naokaowim sima wi paniina swoki insiin idwodwowi? Mi sima wi paka hiniin piua sae haii? ³⁶Mi sima hiriinan boini mi an kara wi hiniina boini, kima inkam paii rani, waka! Mi kira dimin whirni nid haingikaii mi siya wi asiima niki whaksisauu rani. Mi mhohiya siya ha kinanpiyiknainii mi wa mwriinanainami. Mi kima dimin nidin opkak nwowiyin siir haingikaii mi siya wi swoki whak rani mi wi mi mwriinanainam tani. Mi iikamim yipiki naokaowim sima wa swoki insiin idwowi, ti dimin nidin wailbrosin

kima haingikaigiyin mi ha whaknanainiyyin siir hiriinan. ³⁷Mi diminin kira haingikaiyyin siir nidin nid komii rani. Kira nhwo iir bi ninkinkin. Niingaka. Mi iya kira nid iir haingikaiiyim mi mhohiya pi nhwo ieya whaknanainii. ³⁸Paenid nhirin yio si piua pi sai mi owi mi nhirin siyin yipi sai mi owi. Mi Adi Komii siya hinda siir kwoin ara naingwokiyyin mi ti diminpai diminpaiyyim simiir nhwoim ina yimbimbiyyamim.

³⁹Mi diminpai diminpaiyyim sima piu kwirruwa bi nwokim simiir piuim ini kipa kipa ywowim. Inkamim yim sima piu mi nuan wraisuim yim sima piu mi ipiyinim yim sima piu mi anasuim yim sima piu.

⁴⁰Mi ti diminpai diminpaiyyim yipiki ninomor kou hir nwowim, yim simiir piuim yim ini sima mi owim. Mi tiriiginim yipiki ninomor kou hir nwowim, simiir dimin kirie kibi kibiyim paenan niyuaeiyim yim ini sima ywowim. Mi tiriiginim yipiki ti nu iir nwowiyim yim simiir dimin kirie kibi kibiyim paenan niyuaeiyim yim ini sima mi owim. ⁴¹Mi yio bieni dimin kibiyin paenan niyuyaiyyin yio ini sai mi owin mi bwani dimin kibiyin paenan niyuaeiyin yio ini sai mi owin mi nauun whiekakim yim iriipi hiriinan, sima whiekakarir iripa bi mi okim nhirim simiir kirieya paenan niyuaeiya ini nhirim simiir imiir haiburim.

⁴²Mi iya Adi Komii siya iikamim naokaowim simiir hidninsiin idwowi, simiir kwoinbudin omwai hiriyyar waiyayokiyokiiyam, yim wi ti hiriinan nwoi. Krimiir piuim ini ti dimin nidim krɩma haigiiyim numir ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya iikam ima naowiyim mi krɩma simiir piuus biyeyim pi iriipi hiriinan ieyar mi haingikaigii. Mi ti piuim sima bi kimiminkiikim pa whiigi sasauwi mi ti piuim Adi Komii siya hidninsiin idwowi mhohiya sima wi swoki whii

rani. Niingaka. ⁴³Mi ti piuum ti ienau krima haingikaigiim, yim miyik rani. Mi ti piuum Adi Komii siya hidninsiin idwowanim, wi sima nwowi piu wadieki wadieyin. Mi piuum tiki krima haingikaigiim yim kirie rani. Yim ini opair ywowim. Mi ti piuum wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim tiriiginim yim kirieki kirie ima. ⁴⁴Mi ti piuum ti krima haingikaigiim, yim nuan piu ima. Mi ti piuum wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim ti piuum yim wi ninomor kou hiran piu win nwowi. Nuan piuum mi ninomor kouan piu ikim. ⁴⁵Taka yaiya ya ini Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa. Adi Komii siya biigi biiyin Adam siirar nonkwokwokikin. Siyairgin inkam kiingi kiin yipiki ti nu iir napriririn. Mi Jisis Kraiss siirin inkamin ninomor kouwanin sima siirin hinin boinkikin mi Adamin yipiki mhoyiya nwowin, krimiirin wi kwoinbud win siya hauuwi mi krimiirin wi siyar tirkii, omwai hiriayar waiyayokiyokiigiyamim. ⁴⁶Mi yim ti piuum ninomor kouanim, krima wi bi simiir niki hai rani. Niingaka. Krima biiyin wi nuan pua wi sair haii mi mhoyiya wi ti piuum ninomor kouanim wi simiir haii. ⁴⁷Adi Komii siya biigibiyyin Adam siirin nuni nonkwokwokin mi Jisis Kraissin, ti mhoyian Adamin, yio ninomor kouanki nitkin. ⁴⁸Mi nim iikamim yipiki ti nu iir nwowiyim, nim krima ini Adam siir kwoinbudin ini siir hiriinan ywowim yio Adi Komii siya krimiirin nuni nonkwokwokikin. Mi nim krima iikamim yipiki wi ninomor kou hir nwowi, nim krima wi ti inkam nwirin, Jisis Kraiss nikiuwiyin, nim wi siir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiigiyin nim wi siir haii. ⁴⁹Mi dimusi rani, nim krima ini ti nu iir nwowim Mi hiriinan niki niuwi mi nim ini Adamni hinin ywowim, ti inkamin ti nuin siir

tiranin. Mi ti hiriinan siyiuin, mhoyiya ninomor kou hir nwowi, nim wi Jisis Kraiss siir hiriinan nwowi, tiki inkam nwirin ninomor kouanin.

⁵⁰Mi ti kariir nomiyyauim kima wakae! Kara kimiir boinki, ti piuum, ti nuin siirim, Adi Komii siya kigirkakiyin, hiriirin wi wara nam tani, hir nwowamin. Mi digworaekwowim yipiki naokaowiyim mi whiiiyim, yim wi ti omin ti digworaekwowim naokao karamae nwowiyim, yim wi simiir hiriir wara nam tani. Niingaka.

⁵¹Wakae! Panao kara kimiirin pi yaiyim aowa nwowim simiir boinkii. Mi krima Kraiss Jisis siir iikamim krimiir nhirim krima wi nao rani mi krima wi hiriinan tir tani. Mi krimiirin Adi Komii siya boinkii mi krimiir piuum yim wi sima nwowi. ⁵²Mi Adi Komii siya siir paekwosim imiir boinkii, kid maskiyam mi wi kimiminki rani, wi sinani haniin sinankii mi ti krimiir piuum wa ninkpitki, iya ti kid ieya maskii. Mi ti iikamim naokaowim, simiirin wi Adi Komii siya hidninsiin idwowi, yim wi swoki ao rani. Niingaka. ⁵³Adi Komii siya krimiir piuum wi simiir tirkii yaeya piu nwowamin. Mi saeya ninomor kouan piu nwowi mi saeya wi wai piu nwo rani. Niingaka. Sima wi hiriinanar nwoyokiyokiikaeyami. ⁵⁴Kaimwoka, ta pua nu tirana ta krima haingikaigiya, mhoyiya saeya piu win nimbiam mi wi hiriinan wadieyar nwoyokiyokiikaeyami. Mi ta pua yipiki naonama, mhoyiya saeya swoki insiin idwowi mi wi pi ninkpitkii mi wi sai nwowi mi ya wi kwoinbud winin siir haii mi saeya wi hiriayar nwoyokiyokiikaeyami. Mi ta ii aiirin mi ta yaiya Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa ya wi digi digar nwowi. Ta yaiya ya hinina boinka, nao aiirin Adi Komii siya bidi ikwowsaii iguskiya. Mi iikamim mi aokaonanaeyim yim iri-

ipi hiriinan siya bidi mi onkwobumbuninkinkiyim. ⁵⁵ Mi hiriinanaki niuwi, hiriinan tiri mi iikamim wi swoki aokao rani. Niingaka! Mi nao saeya wi krimiiram swoki it rani, krimiirni owakiyam. Niingaka.

⁵⁶ Mi tariinanin krima wi hiriyyar kimpipisu kripkai mi wa mi aowi. Dimusi rani, ti dimin bibiyeyim krima tirim simiirsika. Adi Komii siir siyiu komii krimiir bidiyar yiisimauwin dimin bibiyeyim krima tirim simiirin. Mi ta iiya ti dimin bibiyeyim ti krima tirim mi siyiu komii ikin, yim wa digiguski. ⁵⁷ Krimiirin Adi Komii siya whinkinsiskin. Mi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiya bidi yonkwobumbuninkinkiyim dimin biyie saair kirie imiirin, yipiki krimiir tiriya, krima naokaonanaeyam. Mi hiriinankiniuwi mi krima wi Adi Komii siir ti boin wadie mi siir inig iir ti hainan.

⁵⁸ Ti kariir nomiiyau kiingi kiinim, yipiki kara naingwokwonanaeyim, kima sibgu dokworinu mi ta yaimwoiyaimwowa kara kimiir boina sairam daingwo tibmiikiin. Kimiir kwoinim kipi swoki kisina mimin ti diminim kara boinkiyim simiirsiyin. Kima kirie hiriyyar dwokripkai mi ta Biiyan Inkam Komii Jisis Kraisiir mii aiirrar mirii iski. Mi wim kima ta sairin ina ninokninkinim, ta kimiir miya yipiki kima miriia Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiiram ya wi hindara priiyokaeyam tani, ya wi naeyar budi. Mi hiriinankiniuwi, tariigina saeya hiriinan tiri mi ni kira tari siir mii kibi aiir miriigin. Iriig.

Umirim Adi Komii siir iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwi ikim

16 Mi tariinanin kara kimiirin pi min boinkii, wari umirim kima haingiriyiu haiginiuim simiir nhirim iikamim yipiki Adi Komii siirim om

komii Jerusalem hir nwowim simiir ti whinkinsiis haiginiu. Mi iikamim Adi Komii siirim nu haime Galesia hiranim kara kimiirin ti hiriinan siyiu kaimwo iirar mi boinkii wim kima iriipi hiriinanar timi tir. ² Mi ti umirim ti kima haiiyim, ti miyim kima miriyyim simiirsi, kima irira nwiniran haime sandeyim ti umirim simiirin haime haimeiyim haime timi kiyau haigirarao. Mi iiya kima umir budie haiiyim kima komiyyar timi haigi. Mi iiya kima sapisap mi haiiyim, kima sapisapar timi haigi. Mi iiya kara niti kima wi mii komii mirii rani, umir iripa haingiriyiu haiginanin simiir hauuam. ³ Mi kima kimiir kam nhirim simiir dimbin ti umirim kima haingiriyiu haiginanin simiir hainamim om komii Jerusalema hiriir. Mi iiya kara niti mi kara simiir miyim wi yokwoni winkii sima hainamim ti umir imaka iki biiyan kamim naingwo tibmii kiinyim simiir nini hauugigam. Mi ti kamim ti kima nimbim, simiirin wi kara nikropkii om komii Jerusalema hiriir. ⁴ Mi kara ha naingwowi, ini mi owin karar mi ami om komii Jerusalema hiriirin mi sima wi kanakar ninkin ami. Iriig.

Pol siya om Korin hiran iikamim simiir kignakiyam tirkin

⁵ Kara kimiirin wi mhoyia nini kignaki. Kara wi nu Masedonia hiriir niki ami, biiyin wi hiran nu iir niki boinimauwi Adi Komii siir yai aiirin. ⁶ Kara kimakan wi ii priei nwonaki rani. Mi tari wi hiriyyar tiri, kara wi bwan hoimgak rigar nwowi iiya opudgi hugi mi iiya naoki mi kininaei. Mi mhoyia kara om whira namam naingwowi, kariirin wi kima whinam mi kariirin wi siyiu hir tini whinapyikiugig. ⁷ Kara kimiirin hindara nini kignakiyim mi ha swoki kwamsauim pi boriisopi. Biiyan Inkam Komii siya kariiram naingwowi, kara kima bwanim wi iuwarigar nwowi.

⁸Mi kara wi om Efesas tɪrar nwowi mi wi ta yaewou nae komiɪya Pentikos dapiya wi saeyar nɪmbiyami. ⁹Tariinanin kara tɪrar nwowamar tiri. Dimusi rani, ti omɪn siir tɪran iikamɪm yim sima Adi Komii siir yai aiir wakaeyam tiri. Mi kariir siyiun yio bidi kiwakiyɪn ta mii komiɪya Biiyan Inkam Komiiyɪn siira, saiir miriiyam siir yai aiir boinmi-mauam. Mi ta mii aiirin sau omom whiekakar nikidugar windi wi dig nwo rani.

¹⁰Mi Timoti siya kimiiram niti, kima wi siir boinwin akamie. Mi siya kimaka waraur nini onii, kima siirin wi sibgu kigrirao siya mirii Biiyan Inkam Komii siir mii aiir, kariir hiriinan. ¹¹Mi kima siirin wi hiniina kipi boin, siya inigak rani kima wi hiriinan kipi tir. Kima wi siir whinkinsiis haiginiu mi siya kimiiramɪn wi kwoin maigimaigakakar niki itim. Mi kara siiramɪn wi tɪrar niki okwokinim tiki nomiiyau nhirim naingwo tibmiiyɪm simaka.

¹²Mi tariinanin kara pi krimiir nomi-yauin Apolos nikiuwiyɪn pi siir boini. Kara siirin minam nimpwirwir sriigripkaii, siya iki nomiiyau nhirim simaka ninkin itim kimiir kignakiyam. Mi siya tariinanar namɪm pi boriisopi, mhoiɪya siyiun rirmiiya nwokii mi siya wi haini niti kimiir kignakiyamɪn. Iriig

Mhoiigi mhoiɪyan yai nhir ikim

¹³Mi kima sibgu mintirao mi naingwo tibmiiya Jisis Kraiis siiram naingwo tibmiiya sibgu donkworinu. Mi kima siirin digiumii kipi haimriiyugig. Mi kima kipi nidid, kima sibgu dokworinu kripkai. ¹⁴Mi kimiir miipai miipaiyɪm kima miriiyɪm kima iikam nhirimiyamɪn warar daingwokwonanaei.

¹⁵Kima Stefanas simiirniiyɪn ina ninokninkinim nu Grik hirin simaniiyar naingwo tibmiiyɪm biigi biiyɪn. Sɪma mii komii aiirar miriiyɪm Adi Komii

siir iikam imiir whinkinsiisamɪn. Kima ti kariir nomiiyauim, kara kimiirin pi igao yai boinkii. ¹⁶Kima simiir yai imiir wakaeyokna mi kamim yipiki simaka miriiyɪm, simiir yai imiirin iriipi hiriinan wara. Mi simar mi tiriya saiir hiriinanar timi tir, simiir siyiu iirar timi ap.

¹⁷Mi taka iɪya kara maigimaigra asi nwowi. Dimusi rani, Stefanas, Fotyuntas mi Akaikas simiirsika sima kariiram nitkim. Mi wim kima kariiram bi nitkim mi yim sima nikrani, bidiyar yitim kariiramɪn. ¹⁸Kima ta saiir dinokninkinki, sima maigimaigra kariiram tiri kara nwowim ta sima mi tiriya maigimaigra kima nwowam saiir hiriinan. Mi hiriinan kinuwi mi kima ti hiriinan kamim simiir diisiimauu mi simiir dokboinmamaigra haiginiu.

¹⁹Ti iikamɪm yipiki Adi Komii siir inig iir haingiriyu hainaniyɪm iripa iki om nhirim nu komii Esia hiranim simiir hiranim, sima kimiir nokboinmamaigrikim, Akwila mi siir wig aeya Prisila mi iikamɪm yipiki iripa Adi Komii siir inig iir haingiriyu hainaniyɪm simiir omaka hir, sima kimiiram naingwokwonanaei. Mi sima kimiirin pranai pranai bi nokboinmamaigrikim. ²⁰Mi ti nomiiyauim ti om Efesas tiranim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinim, sima kimiir nokboinmamaigrikim. Irni nwirni nokboinmamaigrikim nomiiyau-nan hindara dapirimdinam.

²¹Mi tariinanin ta yokwowa Pol kariir iingi iingar nonkwo winkika mi kara kimiiram ha nokboinmamaigrikim.

²²Wi Adi Komii sasar hauu iskii, hik komiigi komiɪya ti iikam yipiki siiram naingwokwo karamae nwowim simiirin. Kara kimiiramɪn minam naingwowi krimiir Biiyan Inkam Komiiyɪn siya pi nitsauuim. ²³Mi kara iinokinokin wi Biiyan Inkam Komiiyɪn Jisis wi siiram sriinanaei siya whinkinsiis haiginiuim

siir naingwobumbu komii aeya. Mi ta
siir naingwobumbuwa wi kimaka hiri-
iyar nwoki okripkaiyim. ²⁴Kara kimi-

iramın nhami nhami naingwokwo rani,
yipiki kima kanaka haingiriyiu okiyim
Jisis Kraıs siir iikamım. Iriig.

2 KORIN

Mi iya Pol siya nu Maesedonia hir nrowa mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim naingwo tibmiiyim om komii Korin hiranim simiiram. Mi iya Taitas siya om Korin hir haiburgigin mi siya ha nitkin nu Masedonia tiriirin Pol siiram mi siya om Korin hiran iikamim kimidiniya siir ini boinmimauuiu. Mi yokwowa yipiki Pol siya winkiya biiya ti iikam imiram, sima saiir mwainim mi simiir nhirim simiir siyu bibiyeyim ina yitkiigiigiyim. Mi simiir nhirim hiniina bi naingwokim Pol siya Adi Komii siir miian inkamkin. Niingaka. Mi Pol siya hiriinan kigin mi siya ta yokwowa ha winkin. Mi ta hiriinan saiirsika sima wa nwoki aingwowim siya aposel inkam kiiingikiingin. Mi iriipi hiriinan siya Korin hiran iikamim simiirin umir haingiriyu haiginam wara mi boinki iki Biian Inkam Komii siir isid nhirim yipikim paeprikab nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwim iikamim naingwo tibmiiyim nu Judia hiranim yipiki umir digworaekwo karamae nwowim simiiram. Iriig.

1 Kara Polkin, kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin mi Kara siir yai imiir boinourwokai haiginiuwi. Biianin Adi Komii krimiir Wanin siya kariir nimbinaamar naingwokin aposel inkam nwowam siir mii aiir miriiyam. Mi ta yokwowa kara mi krimiir nomiiyau ieya Timoti krirar winkika kimiiram. Mi tariinanin saeya wi kimiiram niti iikamim Adi Komii siir piugana saiirim, wari om Korin hir nwowim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siirim, iki hinda tinda nwowim mi Grik nu haimeii haimeii nhirim simiir hiranim yim iriipi hiriinan. ²Kara ha naingwowi Adi Komiiyir krimiir Adin mi krimiir Biian Inkam Komii ikin Jisis Kraiis kimiirin wi

sowanii hauuwi naingwobumbu mi iripa nongwomamair ae.

Pol siya Adi Komii siirin minsi boin wadiekin siirin siya whinkinsiis haiginiugin

³Krima Adi Komii siir inig iir hainan prapraski, krimiir Biian Inkam Komiiyir Jisis Kraiis siir Adin. Krima ina ninokninkinim, siya krimiir Adgin yipiki, krimiirsi naingwokwonanaeyin, siir bwamki bwamkin. Mi krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwam hikim krimiir nimbiniyim simiirsi. ⁴Siya krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwikin hikim krimiir nimbiniyim simiirsi warar. Mi hiriinanki niuwi mi nim krima wi iki iikam nhirim sim niki whinkinsiis haiginiuwim mi wi simiir nwoki iisimauuwim hika simiir nimbiniya saiirsi. Mi krima simiirin wa whinkinsiis haiginiui, ti dimin taeminim Adi Komii siya whinkinsiis haiginiuwim krimiir. ⁵Yim ti diminim simiir bwamki bwamin yio hiniingin, dimin bibiyie whiekakim wi krimiir nimbini, krimiir kimpipisu haiginiuwam ta biiya sima tira Kraiis siir sima kimpipisu haiginiuwa saiir hiriinan. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin tiki hikpai hikpaiyim nitim krimiirin wi sima kimpipisu haiginiuwi. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraiis siya wi krimiir whinkinsiis haiginiuwi, ti dimin taeminim Kraiis siir wokmai haiginiuwa mi krima wi iikam nhirim simiir wara nwoki wokmai haiginiuwim. ⁶Iikamim dimin biyie Timoti kririir tirkim. Dimusi rani, krira kimiirin Adi Komii siir yai aiir boinmimauugo kimiirin mi sima ini kimiirar mi whinkinsiis haiginiu mi kimiirar mi wokmai haiginiu ta saiir ninokninkinim hiniin, Adi Komii siya wi kimiirar mi whinkinsiis haiginiuwi mi mhoiia siya wi kimiirar mi anmaiwarkainaei.

Mi inkamin dimin biye kimiir tirin mi krimiirin Adi Komii siyar swoki whinkinsiis haiginiuwi. Mi sima kinsiis haiginiuwi kwoin miyikak nwowim. Dimusi rani, mhoiyya hikpai hikpaiyim nimbini mi kiriirin ha kimbipisu haiginiuwi mi kira ta sairsiyin wa kipi nikwokrimkrip Adi Komii siya wi kariirar whinkinsiis haiginiuwi, ta biyya siya whinkinsiis haiginiuwa kririir saiir hiriinan. ⁷Nikrira iikam kimiirin ina ninokninkinim. Iya hikpai hikpaigi nimbiniyim kimiir kimbipisu haiginiuwam, ti hakim kima ini kriraka mi inkin haiyim. Krira ina ninokninkino, Adi Komii siya kimiirin wa whinkinsiis haiginiuwi, kimiir wokmai haiginiuwam, ta Adi Komii siya mi whinkinsiis haiginiuwa, kririir wokmai haiginiuwam saiir hiriinan.

⁸Mi nikrira hiriinanar naingwowi, wim kima ti hikpai hikpaiyim kririir nimbiniyim nu komii Esia hir, kima simiirin bidiyar mi inokninkinim. Hikpai hikpaiyim kririir nimbiniyim hindara ninkin iduduraraowi mi ini kririir kirie aiir haiburim mi krira pariiparii pi naowim. ⁹Krira hiriyar yaingwo, krira wa naowi. Mi iyya ti dimin taemin hiriinanim kririir nimbiniyim mi krira pi hiriyar naingwowi, krira wi dig nwo rani, kririirin sima whinkinsiis haiginiugin ta saiir ninokninkinim Adi Komiiyin yipiki naokaowim sim hidninsiin idwovin siya siyairgin kririir whinkinsiis haiginiuwiyin. ¹⁰Siya kririirin bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwun ti dimin biye biyeyim kririir nimbiniyim simiirsi warar mi hiriinan sairsika, krira paniinsi yaosi. Mhoiyya siya kririirin wa swoki whinkinsiis haiginiuwi. Krira hiriyar naingwowi, mhoiyya siya wi kririirar swoki whinkinsiis haiginiuwi mi wi kririirar mi kigriraowi. ¹¹Ta kima whinkinsiis haiginiuwa kririir saiir hiriinan, ta kima kwis boinkiya Adi Komii

siiram kririir whinkinsiis haiginiuwam, kima wi hiriinan tir. Mi mhoiyya iikam nhirim sima hiriinan wakaei Adi Komii siya dimin taeminim kima kwisboininim siiram, kririir whinkinsiis haiginiuwam, siya simiir bidi wakaeyin mi sima wi siir inig iir hainanprapraskii mi wi hiniina boinkii, siya wadiekin. Iriig.

**Pol siir kwoinin ina swoki
kisina haigiyin mi siya om
Korin hiriir bi namkin**

¹²Nikrira ti dimin imiiramin ini maingimaigar mi okiyo kririir kwoinin kririirin hiniina boinkin, tiki miyim ti krira miriyokiyokiyim iki omom omomim sim mi kimiir waraur, yim wadie kinaigim, Adi Komii siir naeyiun siyar bidi whinkinsiis haiginiuwun kririirin. Kririir siyu iirsiyar ti krira tirin biyya iikamim simiir whwonkam ida, yim tiriiginim yim kaimwokinar bidi ywowim. Mi ti nuin siir tiran siyuum ti iikam ima ninokninkiniyin yio kririir bi whinkinsiis haiginiugin ti dimin taeminim simiir tiramin. Niingaka Adi Komii sasairgin kririir whinkinsiis haiginiuwun ti dimin taemin imiir tirim. Krira ti siyu iir napko iyya krira iikamim nuanim kimaka waraur nwowa mi krira iikam kimaka ti hiriinan siyu iir asi mi apkripkaigo mi krira ta sairamim maingimaigra prase bi kinko. ¹³Mi ti yayim ti kara winkiyim kimiiram ta yokwo aiir simiir yaimwokiyaimwowim yim aowa nwo rani. Mi yim kimiiramin minam winkikim kima sibgu ninokninkinim wari yayim kara winkiyim kimiiram mi wari kimar mwaini simaigim. Kara ha naingwowi, kima ti dimin taemin imiirin ina sibgu inokninkinim. Mi tariinanin kima ini inkam krimiirarar niki inokninkinsasaeyim mi an kara ha naingwowi, mhoiyya kima krimiir siyu

iirin wi hainingi sibgu inokninkini. ¹⁴Mi taka iya Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siya swoki iti mi krimiirin siya swoki anmaiwarkainaei mi krira wi maingamairga kimaka nwowi, ta kima nwowa Krai saika, saiir hiriinan. Mi kima wi maingamairga krimiiram nwowi yipiki aposel inkamim yipiki kimiir boinmimauuim ta yai kibie aair mi kimiir whinkinsiin haiginiuim, ta yaiya saiir yaimwokiyaumwo imiir.

¹⁵Kara hiriir naingwokin kima kariiramin wi maingamairga prasae kin tani. Mi kara biiyin pi hiniina boini, kara kimiiramin wa niti kimiir kignakiyamin mi kara wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim, idipidip maingamairga kima nwowam. ¹⁶Mi iya kara kimiir kignakiyam naingwowi, kara namn nu haimii Masedonia hiriir mi mhoyiya nu haimii Masedonia hir haiburgigi mi kara wa swoki iti kimiiramar mi kima wi kariir nwoki whinkinsiis haiginiuwim mi kariirin wa nwoki ikropkiyim nu haimii Judia hiriir mi kara kimiirin wi idipidip asi kigi. ¹⁷Mi kima hiriiriyar naingwowi ta iya kara nimbina kimiir kignakiyam kara nonkwowa mi tari kara ti dimin taeminim simiir bi sibgu aingwo omokin mi kariir kwoinin hiriinansi swoki kisina haigigin, ha? Mi kima hiriiriyar naingwowi, an kara ini ti nuin siir inkam biyienan ywovin yipiki ti hiriinan boinkiyin, ihi, kara wa niti mi kariir kwoinin kara hiriinan tiram naingwo rani, yi ini niingakiniingar ywowskiyini! ¹⁸Adi Komii siir hiriinan, yio siya iinokiinokin yai mwowar boinanaeikin. Mi an kara iriipi hiriinan iinokiinokin yaimwo imiirarar mi boinikin. Mi kara kimiirin ha bi boinkin kara wi kapi niti mi iya kariir kwoinin ha naingwowi, kara wi nit rani. Kara kimiirin wi hiriinan boin tani niingaka. ¹⁹Sailas, Timoti mi karar, krima iinokiinokin kimiirin Adi Komii

siir yinisimin Jisis Krai, siirar boinmimauugin. Kima ina ninokninkinin Krai siya dimin sim whir bi swoki imbin miminkin siya tiramin. Mi ta siya boinkiya mi mhoyiya siir kwoinin wi swoki kisina haigi rani. Niingaka. Diminin siya boinim simaigim. ²⁰Mi ti hiriinan tirim mi ti nimbipai nimbipaiyim yipiki Adi Komii siya boinkiyim yim ini kaimwokina hiriinanar mi imbiyamim. Dimusi rani, krima Adi Komii siir inig iir hainan prapas boinkikim, kiriir yaiya ya yai Kaimwo aeyairga. ²¹Adi Komii sasairgin yipikin krimiir whiekakar whinkinsiis haiginiuwiyin, Krai saika nwirua nwowam. ²²Krimiirin Adi Komii siyar nimbingin siyamar mi siir naeyiutin siirin siyar mi haigi haiginiu krimiir kwoinauin mi ti dimin sim hiriinanin krimiirin siyar mi hauu krimiir niisiimauuwam hiniin, mhoyiya siya wi krimiir hauuwi dimin taeminim.

²³Mi kara ti digworaekwowim simiir niksisaie, Adi Komii siya kariir kwoin iirin ina ninokninkinin mi ti siirin wi siyar ninokninkin haiginiuwi. Mi kara ti dimin taemin imiirin kaimwowar boinkii. Kara biiyin om Korin warauran iikamim kimiir bi nini kignikim, nu haimii Masedonia tirankin kara bi nitkin. Dimusi rani, kara iikam kimiirin io nwowim pi boriisopi wim wi yaimwo whwonkamim niigi niiga pi nwowisi. ²⁴Krime kimiirin ti hiriinan bi boinkim, krime kimiirin ti digworaekwowim Adi Komii siirim kima naingwo tibmii kiinin simiir warar ninkin kigirkaki. Niingaka krime ta saiirin ina ninokninkinin kimiir naingwo tibmiiya Adi Komii siiram naingwo tibmiiya ya ini ywowa. Mi nim krime, kimaka minam mirii, maingamairga kimiir nwowaiginiuwim mi kirie nwowim. Iriig.

2 Mi ta hiriinan sairsika, kara ha naingwowi kara wi kimiiram waraur swoki it rani kima naingwoyimyoksi

mi hikak kima nwosi. ²Mi kara kimiir kwoin iir kiyopsibgi haiginiuwi io whwonkam kima nanaowam mi kariirin wi nhinga tiri, maingimaarga kara nwowamin? Niingaka. Kara ti iikamin simiir kwoin imiir kiyopsibgi haiginiuwim pi boriisopi io whwonkam sima nanaowim, yipiki iinokinok kariir nwowaiginiuwiyim maingimaarga. Niingaka. ³Kara iikam kimiir nini kignakiyim pi boriisopi an wi maingimaarga karamae kima pi nwowaiginiuwisi. Kara ha naingwowi, kima kariirin hiriinanar whinkinsiis haiginiu kripkai, hiriinan maingimaargar nwokripkaiyim. Mi ta yokwowa kara winkiya biiya iikam kimiiram, kara kimiirin min boinkikin digworaekwowim maingimaarga nwo karamae kara nwowiyim simiir. Mi kara hiriyar naingwowi, iiya kara maingimaarga mi owiyim mi wim kima iriipi hiriinan, ini maingimaargar mi owim. ⁴Mi iiya kara yokwo kimiiram winin, kariir kwoinin miyik miyiknan bi nwokikin. Mi iiya kara ta yokwowa kimiiram winkiya kara hindara nouu winkikin. Kara minsi naingwoyimyokikin, wari dimin biyeyim kimiir kwoinaw waraur nwokaiyim kimiirin wi sim pi nipiyaokiisi. Mi ta yokwowa kara kimiiram minam bi winboinkikin hik kimiir hauuam. Niingaka kara kimiiramin minsi winboinkikin kima kara naingwokwowiya kimiiram sair ninokninkinim. Iriig.

Pol siya min boinkin om Korin hiran iikamin sima ti inkamin yipiki dimin biyie tirin siir swoki ikiunam.

⁵Mi inkamin yipiki dimin taemin biyie tirin, siya wi kwoin whwokwoka nwowamin wi kariirara kipi nwo haiginiu. Mi siya wi iikam hoimgak

kwoin whwokwoka nwowamin wi kimiir warar timi ohaiginiu. Mi kara ti inkamin igao yai siir dimin biyeyim simiir wara boin tani. ⁶Mi dimin taeminim iikam kima tirim siir, ti dimin biyeyim siya tirim simiirsi, yim bidi digiyim. ⁷Mi tariinanin iikam kima wi siir dimin biyeyim siya tirim simiira kipi naingwokwonanaei, yim bidi digiyim mi bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Mi kima siirin yai miyik imiirrarar boinmimauu mi siirin sibgu siiboboiniu haiginiu mi ti dimin taemin hiriinanin yim wi siir kiyopsibgi haiginiu rani, siir kwoinin biyie siya nwowiguskiyamin niingaka. ⁸Mi hiriinankiniuwu mi kara kimiirin pi igao yai hiniina boinkii, kima siirin hiniina diisiimauu, kima siiram naingwokwonanaei mi siirsi mi aingwoyimyoki. ⁹Kariir kwoin komiiyin hiniina naingwowi, kima kariir yai airam in a sibgu wakaeyoknam mi ta hiriinan sairsika kara ta yokwowa kimiiram asi winkikin. ¹⁰Iikam kima ti dimin taemin biyeyim ti inkam nwiruan siyasiyar tirim kimiir simiirsi kipi naingwo. Kima siir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigii mi an kara iriipi hiriinan wi siir dimin biyie imiirar mi haiyoprimdiyumiigi. Mi ti dimin taemin bibiyeyim hiriyar nwokripkai mi mhoiia simiirin kara haiyoprimdiyumiigii mi kara wi hiniina tiri, Kraisiir whwonkam idan, kara kimiirin wi wadieki wadieyar whinkinsiis haiginiuwu. ¹¹Mi krime iikamin simiir dimin bibiyeyim simiir haiyoprimdiyumiigi. Krimiirin wi Setan siya pi nipiyaokiisi mi wi siya pi mi iksisaeisi, ti inkamin yipikin krime nwowin io. Ihi, krime bidiyar yinokninkinim miya Setan siya tiram naingwowa. Iriig.

**Pol siya hikak Taitas siirsi
nwookin siya om Troas hir
nwo karamae nwowin**

¹² Biiya kara nama biigi bii om Troasa hiriir, Kraisiir yai kibi kibi imiir boinmimauuam biiyin kimidiniya Biiyan Inkam Komii siyar yamkwokin mi hirin siyar ini diriraerarkwokin simiir kwoin imiirin. Mi sima yaiyim yipiki kara boinmimauuim simiiram asi naingwokim simiir wakaeyam. ¹³ Mi kara naingwoyimiyok prasae bi kinkin. Dimusi rani, kara krimiir nomiiyauin Taitas siiram nwonanaekin. Mi siya bi nitkin kariir kigniyim. Mi kara iikamim yipiki hapairanim simiirin hiniin asi boingigin kima ha dwoki. Mi kara om Troas hir ha haiburgigin mi kimidiniya nu haimii Masedonia hiriir yam. Iriig.

**Aposel kam imiirin Adi Komii
siya whinkinsiis haiginiugin
Setan siir nikwowaisiyam.**

¹⁴ Hindie wit, nimbi Adi Komii krimiir Wanin siir boin wadieki. Dimusi rani, krma ini Jisis Kraisiir aowa ywowim mi ini saikar yamasuwim mi krimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwi kirie nwowamin. Ti nuan dimin biyie biyieyim simiirsi. Adi Komii siya krimiirin minam nikiunakin Kraisiir yai kibiya saair boinmimauuim hinda tinda. Mi ta yai kibiya ya ini piuii miyiknan ywowa omom omomim saeya bidi yinyokiigiya. ¹⁵ Nim krma ini piuii miyiknan ywowim, iikamim yipiki Adi Komii siya nanmaiwarkainam simiirar ninyokiigi ti iikamim yipiki biyie nwowim mi whaowaeki ikim. Mi hiriinan tiri krma mi krimiir miyiyim yim wi Adi Komii siir hirankar haiyiskii. ¹⁶ Mi ti iikamim yipiki whaowaeniskiyim yim wi paeni omin siirar nasae oyokiyokiikaeyami krma mi krimiir yai aeya ya ini piuii

biyienan whaknan ywowa mi simiirin wi saeya tiri mi sima wa naokaonami. Mi yim ti iikam nhirim yipiki wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei, saika hiriirar nwoyokiyokiikaeyamam, krma mi krimiir yai ikim yim ini diminin sibgu whakiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi simiirin wi siyar tirkii, wadie sibgu owamin. Yipiki inkamkin ti hiriinan diminin siir sibgu tiri? Inkam nwirmin nwirmin karamaeyairga. Niingaka. ¹⁷ Mi iikam whiekakim Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwiyim sima simiir piu ara boinmimauuwi yim sima hinda umir haiyamar naingwowi mi ta miyia krma miriia, nim krma hiriinan bi tirikim. Krimiir kwoinim yim wadiekim mi nim krma Kraisiir yai kibi aiir boinmimauuwikim. Dimusi rani, krimiirin Adi Komii siya nimbingim mi krimiirin siya nikropkikin ta saairam. Mi krma mi Kraisiir krma ini iripar yamasuim mi krimiir kwoinim ini kwoin whiruar ywowim. Mi Adi Komii siya ini krimiirar kigin, krma siir yai aiir boinmimauuim. Iriig.

**Nim krma siyiu winin
siir miyian inkamkim**

3 Ti dimin taeminim krma winkiyim kimiiram simiir tir mi kimiir kwoinim wa nwoki aingwowim krma krimiir inig imiirar hainanaei mi kima wa nwoki aingwowim hiniin, nim krma wadiekim, aniya? Mi wim kima hiriirar naingwowi, nim krma ini iki kam nhirim yipiki kimiir hauugiyim yokwo iki iikam nhirim om whiranim simiiram, ini simiir hiriinan ywowim kimiir boinkiyam hiniin, yim sima iikam wadiekim? Mi wim kima hiriirar mi aingwowi, nim krma ini hiriirar mi aingwowim kima yokwo kimiiram winkiyim mi iki iikam nhirim yim wa nwoki aingwowim nim krma inkam wadiekim, aniya? Niingaka. Krma

yokwo kwir haiyim pi boriisopi. ²Mi wim kamarin ini ta yokwo hiriinana ini saiir hiriinan ywowim, ta krimiiram winkiya. Mi iikamim sima kigi mi sima wa ninokninkinki krimiir miyim mii wadiekim. Mi nim krima bidinanar ninokninkinkim hiniin, ta yaiya ya yaimwo aeyairga. ³Wim kima ini ta yokwo hiriinana ini saiir hiriinan ywowim. Wim kima ini yokwowa Jisis Kraiski si winkiya ini saiir hiriinan ywowim. Kariirin siya nimbingikin mi ta yokwowa siya hauugika. Mi an kara ha namin mi kimidiniya kimiir ini hauugig. Siya tidiyini bi winkikin. Niingaka. Siya Adi Komii siir naeyiuin saika winkikin yipikin iinokiinokin omwai hiriyyar waiyayokiyokiiyin. Siya siya bwaeyan siir idwo bi winkikin. Niingaka. Siya kimiir kwoinau winkikin.

⁴Mi ni krira pi hiniina boinkii, ni kririir miyo wadieko. Dimusi rani, krira hiriyyar ninokninkini, kririirin Adi Komii krimiir Wanin siyar nimbingiko ti dimin taemin hiriinanim simiir tiram. Kraisi siya kririirin siir kirie aeyar whinkinsiis haiginiugin yipiki siir Ad ieya hauugiya Adi Komii siya siir. Mi krira hiriinan asi naingwowi, ta yaiya krira boinkiya kimiir, ya yai kaimwoki kaimwo aeyairga. ⁵Mi krira hiriyyar naingwowi, ta miya kririir kirie ara priimiriigiswo, wi dig di ywowi mi krira wi hiniin di mi boini, krira wi digar nwowi. Dimusi rani, kririirin kirie Adi Komii siya hauugin mi krira mii aiir miriyyim dig asi nwowi. ⁶Mi iya Adi Komii siya kririir nimbina iki iikam nhirim simiir boinmimauuwam, siyu winin siir yai kibi aiir boinmimauuwam, kririirin siya siyar whinkinsiis haiginiugin ta mii aiir miriyyamin. Mi ti siyu winin siir yaiya ya yokwoni bi winka, ya Adi Komii siir naeyiuin siya haigimauuga iikami kwoin. Mi ti

siyu komii komiyyim bidi bidiniya Adi Komii siyar hauugiyyim, yim iinokiinokin iikamim simiir dimin biye imiir niisi-imauuwankim. Mi sima simiir sibgu ap karamae nwowi, sima wi pi naowi. Mi Adi Komii siir naeyiuin iinokiinokin iikam imiirin siyar nikpitmai haiginiuwi, sima sibgu oyokiyokiiaeyamim iinokiinokin Adi Komii saika.

⁷Mi ti siyu komiyyin siir yaiyim Adi Komii siya winkiyim siya idwo mi kimidiniya Moses siir hauugi. Mi siya ti hiriinan tirkiyin mi Adi Komii siir kirieya ini paenan Moses siirar yuyakiya mi siir whwonkamin ini wara yuyakiyin. Mi mhoyiya ti diminin paenan niuyan ina prikiiraraokiyin mi mhoyiyan ini hindara kigugu iguskiyin. Mi ti diminin paenan niuyan Moses siir whwonkam hirin pranai pranai bi niuyakin mi Isrel simiir iikamim sima siir bi sibgu kigsibwinkim. Ti dimin taeminim siyu komii siirim, iikam imiirin simar naokao haiginiuwi, sima Adi Komii siir dimin miyyik miyyikim paenan niuyaiyim simaka nitkim. ⁸Mi nim krima iikam imiirin Adi Komii siir naeyiuin siir yai imiir boinmimauuwi. Mi ti digworaekwowim krimiirin maigimaigara komiigak simar nnowaiginiuwi mi krima mouni haniin asi siinkaowi yim ini Moses siya winin siyu komii siir yaiyim biyanim ini simiir haiburim. ⁹Adi Komii siya ti siyu komiyyin Moses siir hauugin. Yio iikamim simiir dimin biye imiir niisiimauugin mi simiirin hiriinan warar mi iisiimauugin, sima wi iripa nwo rani, Adi Komii saikan, iinokiinokin. Mi ti siyu komii siir miyim yim kaimwowaigim, bimbuiwi rani. Mi ti kitibmii boin wina saiir miyim yim min nimbingim iikamim sima Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwowim. Mi hiriinanki niuwi mi ta miya ya ini siyu komii siir mii aiir haibura kougi kouwin ini saeya ywowa.

¹⁰ Moses siir miyim mi siyu komii ikin, yo wadieki wadie owaigo. Mi ti dimin whiso, kirie aka mi siir diminin paenan niuyaei ikin yo bidi digiyo mi bidi mi prikiiyamo. Mi ini biyekie biyie ywokiyo. Mi Adi Komii siir naeyiun siir miya ya tariinanin ini komiigi komii ywowa. Saeya ina miriia mi saeya wi prikiyam tani. ¹¹ Mi miya yipiki wi hiriayar nwoyokiyokiikaeyami ya dimin miyikin paenan niuyaeiyin siir kirie komiigaka. Mi miya yipiki wi ii priei nwo karamae nrowi ya wi sapi prikiiyami.

¹² Krima ta saiirin ina ninokninkinim, tiki yai kibiyim yim wi hiriayar nwoyokiyokiikaeyami mi krima siir dimin miyikin paenan niuyaiyin siiram nrowi, siya nitim. Mi krima siir yaisim kwir swoki haigiprakai rani. Krima simiirin wa boinmimauwi mi iikamim sima wi nwoki inokninkinim simiirin.

¹³ Krima Moses siya tirim simiir tir tani. Dimusi rani, yio siya bidi yinokninkin siyu komii siir kirie aiirin saeya digii. Mi siya siir whwonkam iirin yuisni asi nitimwaniugin. Mi Isrel simiir iikamim sima Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyan siir whwonkam iir niuyan siya prikiiraraoki mi ha digiguskii, wi sima pi kigisi. ¹⁴ Mi ti Moses siya higriniun siir whwonkam yuisni mi Isrel simiir iikamim sima hiniina bi ninokninkinim, Adi Komii siya simiir kwoin imiirin wi wadiyar nrowi. Tariigina ya ini yuisnan ywowa simiir kwoin iir higriniuam. Mi tariinanin Isrel simiir iikamim sima iripa haingiriyu owi mi sima Moses siir yaiyim simiir mwaini mi simiir kwoinim wi sibgu naingwo omok rani, Kraiis siir dimin taemin imiiramim sima tira saiir hiriinan. Yi ini yuisnan ywowa ini simiir kwoin imiirar niki higriniukripkaiyim. Mi iya iikamim Kraiis siir yai aiir wakaeyim mi sima ha naingwo tibmiyim simiiram,

yim ini yuisim yipiki simiir kwoin imiir niki higriniuim mi simiirin Adi Komii siya swoki haiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi siya simiir ina kabitnouwidnankaigiyim. ¹⁵ Mi biya hirankar nityokiyokiyyin mi ini tariinanar yadigniyin. Mi iya iikamim sima Moses siir yai imiir mwainiyim diminin yuisnanin simiir kwoin iir higriniuim. Dimusi rani, sima Kraiis siir dimin taemin imiir bi ninokninkinim. ¹⁶ Mi iikamim simiir mhii kwoinim kisina haigii mi sima Biyan Inkam Komii Kraiis siiram naingwo tibmii kiini, yim ini ti iikamim Adi Komii siya kibwaembwae haigiyim yuisim yipiki simiir niki higriniuim ninokninkin karamae sima nwowam mi simiirin wi siya nitkaigaigi. Mi sima wa nwoki inokninkinim, ti dimin taeminim sima tirim simiir hiriinan. Tiriiginin yio ini Mosesni niki tirin ini hiriinan ywowin. Mi iya siya Adi Komii siir omaka saiir namiyim mi ta yuisa siir mwo hir nwowa yapa hakaigingigi. ¹⁷ Mi ti Biyan Inkam Komii siir yaiya ya Adi Komii siir naeyiu ieyairgin. Mi iya siya iikamim simiir kwoinawu nwokaiyyin mi siya iikamim yipiki Moses siir siyu komiyyin mi dimin biyie aka sowiir aowa sima nwowa wi siyar nonkwo iuguskii mi sima wi rirmiia nwoki. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinansi boini hiniinin, sima dimin whirki bi kimbugim. ¹⁸ Krima whiekakarim ini opnainan ywowim, aknainan Biyan Inkam Komii siir dimin kibiyin paenau niuyaiyin iki iikamim paenan simiir niuya haiginiuwikin. Mi krimiir whwonkamim higriniu karamae nrowi mi sima wa kigninokninkini Biyan Inkam Komii siir naeyiun ini krimakar nrowin. Mi krimiir kwoinim siyar kisisana haigiyokiyokii siir hiriinan kinar nrowim. Iriig.

Aposel kamim sima paenan niuyanan boinmimauugim

4 Adi Komii krimiir Wanin sasaargin krimiirsi naingwoyimyokin mi krimiirin siyar mi imbingin siir mii aiir miriyyim siir siyu komii winin iikamim simiir boinmimauuwim. Mi hiriinanki niuwi mi krma wi digiumii siir kipi haimriiyu mi wi ta miya sair miriisi kipi nidid. ²Krimiir digiun ti mii bibiyeyim simiirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi ti iikamim yipiki iinokiinokin ti mii imiirin hindara nimprio miriyyim, yim wi simiirar swoki kiyopsibgi haiginiuwikim. Mi nim krma niksisaie mii bi miriigim mi krma Adi Komii siir yai aiir bi mi ikwowaisiigim mi sairin yaeya bi mi kisina boinmimauuwikim. Niingaka. Krma yaimwokiyaawo aiirar boinmimauuwikim Adi Komii siir whwonkam idan. Mi iikamim ta yai aiir wakaeyim mi simiir kwoinim iinokiinokin pa ninokninkinkii, krma yaimwo aiirar boinmimauuwi. ³Mi ti mii kibi kibiyim yipiki krma boinmimauuwiyim iikamim simiir, sima sibgu wakaeyokna karamae nwowi mi yim ti sima omin paeya namiyin siir namanim mi sima wi sibgu inokninkin tani. ⁴Yim sima ta yai kibieya sairam bi naingwo tibmii kiinikim. Dimusi rani, yu biyeyin ti nuin siir tiranin Setan nikiuwiyin simiir kwoinim siya nitkii ikouwi mi sima ti dimin taemin imiirin paniinsi sibgu inokninkinsi mi simiiram paniinsi mi aingwo tibmii kiinsi. Simiir kwoinim Setan siya kiyipsibgi haiginiuwi mi sima ti dimin iirin paniinsi sibgu inokninkinsi mi simiiram paniinsi mi aingwo tibmiisi simiir kwoinim siya kiyipsimsibgi mi sima paniinsi sibgu inokninkinsi Kraisi siir Yai Win kibieya sairin. Ti yai kibi kibiyim yim Kraisi siir dimin

taemin kibi kibiyim simiir boinka, yipiki krimiir niisiimauuwim hiniin, Adi Komii siya paniingin mi yipikin Adi Komii siyar swoki owin. ⁵Krira kimirin, krira krirar bi priinaingwo boinkin mi kima wi kririir inig iirin wa hainan tani niingaka. Krira iinokiinokin kimiiir boinmimauuwiyim krira hiriyyar boinikim Jisis Kraisi siya Biyan Inkam Komiiigin. Mi nikrira kimiiir miyan inkamko krira kimiiir whinkinsiis haiginiuwikim siir sibgu inokninkinim. ⁶Adi Komii siya biigi biyyarin ti hiniina boinkikin, niya diminin paenanin wa mi iuyaei. Mi ya ta yaia krimiir kwoinawu bidi kwirii idwokaiya. Krma Adi Komii siir kirieya sair bidi kigim paeni haniin Jisis Kraisi siir whwonkam iir niuya. Mi ta kirieya, ta krma ninokninkina ya ini paeni haniin krimiirar niuya.

⁷Ya ini wadieki wadie ywowa, ini diminin nibnawu krma haigiyin umir komii sainiyin. Krma nonkwowam mi krma haiyapririram mi ta Yai Win Kibiya Jisis Kraisi siira ya ini hiriinan ywowa mi nim krma ini ti nibim ini simiir hiriinan ywowim iikam niingam. Mi ti diminin siya haigiyin krimiir kwoinawu, yio iikamim simiir niisiimauugim, dimin kibiyim krma tirim simiir. Yim ti dimin hiriinanin simiir bwamim yim krimiir tir nwo rani. Niingaka. Taki kirieya Adi Komii siir hiranki nitka, krimiir whinkinsiis haiginiuwam mi taka kirieya ini kirie nhirim simiir haiburim. ⁸Mi hinda tinda dimin bibiyeyim pa niti krimiir hauuwam kimbipisu mi sima krimiir bi nikwowaisiigim. Krma ninokninkin tani, ti dimin hiriinanin sima dimuam niti, krimiir hauuwamin kimpipisu mi krma ti dimin taeminin krma tirim simiir bi nonkwo iguskikim. Niingaka. ⁹Iikam whiekakim krimiir sau omom nwowim mi yio Adi Komii siya krimiir

bi swoki haibur miminkin. Iikam nhirim krimiir bidiyar mi ipimpar akaigai aowim mi krima bi naokim. Niingaka. ¹⁰Mi iinokiinokin krimiir piuum hankak simiir simiirar nwoninaei biya kam bibiyeyim sima nipimpara Jisisni mi siir piua hankak hankak ha nwowaiginiuwa sahir hiriinan. Mi iya iikam sima ti hanim kariir piu tir nwowim simiir kigim mi sima ina yinokninkinkiyim, Jisis Kraisiya ini krimakar nwowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi mi iya inkamki krimiir nipimpariyim mi krima paniinsi yaosi, krima pi hiriinanar mi owi. ¹¹Mi ta iya krima ti nu iirar niki owa, iikamim sima krimiiramar kaokim, krimiir nisom-som aowam. Dimusi rani, krima Jisis Kraisiya siir mii aiir miiigim. Mi ti dimin bibiyeyim krimiiram nitiyim mi ta hiriinan sairsika ti iikamim sima pa ninokninkinkii, Jisis Kraisiya ini krimakar nwowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi mi krima hiriinan asi nwowi. ¹²Mi inkamim krimiir nipimpariyim mi krima pariiparii wa pi yaowin. Mi ti dimin taeminim ti krima tirim, kimiir whinkinsiis haiginiuwim mi kima wi Adi Komii saika nwoyokiyoki-gaeyami, iinokiinokin mi kima wi ta yaiya wi sairamar naingwo tibmii kripkaii.

¹³Mi bidi bidiniyarin inkam nwirin Adi Komii siir yai imiir winkyin yokwo Samni, siya hiniina winboinkikin, kara Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin mi kara iinokiinokin siirin iki iikam nhirim simiir boinmimauuwikin. Mi hiriinanki niuwi mi tari ti inkamin hiriinan boinkikin. Dimusi rani, kima Adi Komii siiramin siir hiriinan naingwo tibmii kiini. Mi krima iriipi hiriinan iinokiinokin iikam imiirin Adi Komii siirar mi boinmimauuwikim. ¹⁴Krime ti dimin taeminim iki iikam nhirim simiir boinmimauuwikim. Dimusi rani, krime hiri-

iyar ninokninkini, Adi Komiiyin yipikin Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir hidninsiin idwown mi mhoyiya siya wi krimiir mi hidninsiin idwown. Mi krime wi Jisis saikar nwowi mi krimiirin wi siyar nanmaiwarkainaei mi krime wi siir whwonkam ida kingiin namwoiuwi. ¹⁵Mi dimin bibiyeyim, aposel kamim krimiir nimbimbiiniyim, yim tiriiginim yim kimiir whinkinsiis haiginiugim. Dimusi rani, krimiir yai imiirsika. Mi Adi Komii siir naingwobumbu ini hinda tinda yamkiya. Mi iikamim ta sairamar naingwo tibmii kiini mi sima Adi Komii siir boin wadieki mi wi siir inig iir hainan prapraskii, ti dimin taeminim siya tirim simiirsi. Iriig.

**Yim ti digworaekwown yim
dinin komii rani. Dimusi
rani, krime wi mhoyiya haii.**

¹⁶Krime wi maigimaigra nwo karam nwo rani, ti dimin taeminim Adi Komii siya iikam krimiir hidninsiin idwown mi krime whiekakarim wi siir inig iir hainan prapraskii. Mi iinokiinokin krimiir piuum yim wa naonami mi iinokiinokin Adi Komii siya wi krimiir kwoin iirar whinkinsiis haiginiuwi wadie nwowamin. ¹⁷Mi ti dimin taeminim ti hik krimiir hau haiginiuwim yim dinin komii rani, yim ii priei bi nwowikim. Mi krimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi, Adi Komii siir dinin miyik miyikim yipiki hiriyar nwoyokiyoki-gaeyamiyim iinokiinokin simiir haiyamin ini iki digworaekwo nhirim simiir haiburim. ¹⁸Mi hiriinanki niuwi, krime krimiir kwoin komiiyin wi ti dimin taeminim krimiir nhwocar kigiyim wi simiiram kipi naingwo. Niingaka. Krime dimin taeminim krime kig karam nwoyoyim, Adi Komii siya hauuwi krimiir mhoyiya, simiiram daingwo mi simiiram dwokwokin. Mi ti dimin taeminim ti

krima kigiyim, tariinan, yim wa niti mi wa swoki digi mi dimin taeminim yipiki krima kig karamae nwoyiyim yim wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin. Iriig.

**Dimin taeminim aposel kamim
sima tirim yim iikam imiir
whinkinsiis haiginiugim**

5 Krima hiriyyar ninokninkini, mhoiyya ta krimiir nuan piu biyieya ya wi sapi naowi mi wipi whiim mi ya wa namkii. Yim ini omakam hindara nini kaigriniu whwonkai sasaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iyya krima naowi, krima ina ninokninkinim, krimiir piu kibiya yipiki wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami, saiirin wi Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwowa mi krima wi hiriyyar nwoyokiyokii kaeyami siir om hirin. Yim ti digworaekwuwim yim ini omaka miyyika Adi Komii krimiir Wanin siya mirii okwowa siir om hir krimiiram, krima nwowam ini saiir hiriinan ywowa. ²Mi tariinanin krimiir kwoin komiyyin ini wari omin kouwanin siir waraur nitamar naingwowin, ti piu win kibiyim yipiki wi Adi Komii siya hauuwi krimiir mi krima wi simiirar nini onii. ³Mi hiriinankiniuwi tiriiginin hiriinan tirkiswo mi krima wi kwoinbudara di ywowa mi hiriirin piu karamae di yapninopkai nami. Niingaka. ⁴Krimiir kwoin komiyyin ini ti piu winim yipiki wi krima haii Adi Komii siir hiranki, ini simiir haiyamar hiugimkripim. Mi ta piu biyieya ta hindara nwoyisaeya, ta krima nwowa ti nu iir ya iinokiinokin hik krimiir swoki hauunanaei. Mi krima pi boriisopi ta pua kwoinbudara nwoyiya saiir nwowim krima hiniinam naingwowi, Adi Komii siya piu win kibiya saiir nii kinirkai haiginiuwim. Mi krima ta pua naonanaeiya ta pua nao karamae nwoyiya saika ninowanam

tiri. ⁵Yio Adi Komii sasaingin yipiki ti piu win imiir diriraerarim krimiiram, krima haiyam. Mi ta hiriinan sairsika. Dimusi rani, ti dimin iirsika. Siya siir naeyiun krimiir bidi hauugiyin mi krima wa nwoki sibgu inokninkinim hiniin, krima ti dimin taemin imiirin wa haii ti siya nimbinim krimiiram.

⁶Mi ti hiriinan sairsika krima ina ninokninkinim, ti dimin taeminim Adi Komii siya diriraerarim, siya wi krimiir hauuwi mi iinokiinokin krima wi kirie hiriyyar nwokripkaii iripa nongwomamair aeyam. Krima ina ninokninkinim, ta iyya krima ta piu aiirar niki owim, krima Adi Komii saika niki orani, siir om iir. ⁷Krime ti diminim Adi Komii siya diriraerarim krimiiram krime simiir niki kig rani. Mi nim krime bidiyar yinokninkinim krime simiirin wa haii. Dimusi rani, Adi Komii siya bi niksisaekin siya yaimwo ara boinikin. ⁸Kara kimiirin kaimwower boinkii, krime naosi naingwo idid rani. Niingaka. Krime ta nu tiran pua saiir haiburgigam tiri. Mi krime wi Biyyan Inkam Komiiyiin Adi Komii wi saika niki owim siir om hir. Yio tiriiginin ini ti krimiir piu aeya nwowa ti nu iir ini siir haiburin. ⁹Mi ta pua ta nu iir krimar mi owa krime saiirar mi owi mi krime krimiir piu kibiya Adi Komii siir omana saiirar mi owi, ya ti hiriinana ya dimin komii rani. Krime biyyin minam tiki aingwo, diminin Adi Komii siya naingwowim krime naingwo tibmii kiinam mi krime tiram, simiir tiram daingwo. ¹⁰Kara tiriiginim kimiiram boinkikim. Dimusi rani, mhoiyya krime wi Kraisiir whwonkam ida nokwowi mi wi siyar hidi krimiirin, dimin taeminim krime tirim simiirsiyin. Iyya krime ti piuim ti nu iiranin simiirar niki okripkai mi siya wi krimar tirim wi simiirar swoki hidi. Siya dimin

wadie nasi tiri, iyie? Wi dimin biyie tiri krimiirin, krima tirim simiirsiyin. Iriig.

**Aposel kamim sima iikam
imiirin minsi whinkinsiis
haiginiugim sima Adi Komii
saika nongwomamair aeyim**

¹¹Mi iiya krima Adi Komii siirsi nidida saiir ninokninkinim krima miini haniin asi miriigim simiir kwoin imiir kiyaiyam mi sima simiir nwoki wakae yoknam. Dimusi rani, krima ina ninokninkinim, mhoyiya siya krimiirin wi dimin taeminim krima tirim wi simiirsi hidi. Adi Komii siya krimiir kwoin imiirin ina ninokninkinim. Mi an kara ha naingwowi, iikam kimiir kwoinim hiniina daingwo, an kara siyiu miyik iirar napikin. Mi ti dimin taemin hiriinanim simiirin kara whinkinsiis haiginiugin, ta Adi Komii siya mi aingwowa saiir hiriinan.

¹²Krma krimiirin hiniina tir tani, kima hiniina swoki boinam, krma wadiekim, krma ti dimin taeminim kimiir boinmauwamin minam naingwokim, kima wa nwoki inokninkinim, krimiir siyiu paniingin. Mi mhoyiya kima iikam imiir boini, yipiki ti ha naingwowim, inig komiigak nwowiyim mi yuis miyik miyik ikim ini kou sima ywowim. Mi inkami kwoinim yim ini paniina nwowim mi kima simiirin wi ha boini triiginim yim miyik rani, ini kipi ywowim. ¹³Mi kima krimiir boini, sima ti hiniin asi boini sima pi whaowaei. Mi nim krma krimiirin wi hiniina boini, tariigina ya Adi Komii siir mi aeya ti hiriinan krma boina. Mi kima krimiir boini, simiir kwoinim wadiekim, sima ti hiriinan boinim mi krma krimiir boinmauwi, yi wi minsi boinmauwi, krimiirin wi saeya nwoki whinkinsiis haiginiuwim.

¹⁴Mi ta Krai siya iikam krimiirsi naingwokwonanaeiyia mi krimiir kwoin

imiirin saeyar kiyai mi krma ta mi aiir asi mirii iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam, ti dimin taeminim simiir kirieni. Krma ti hiriinan dimin taemin imiir asi tirkim. Dimusi rani, krma bidi yinokninkinim siya siyairgin naowin. Mi krma naoni haniinaka ini siyar yaowiskiyin krimiirsiyin. Ya tariigina ya hiniinga krma whiekakarim saika bidiyar yankin aonamim. ¹⁵Krma naoni haniinaka ini siyar yaoiskiyin krimiirsiyin mi nim krma iikamim yipiki ti nu iir nwowim, krma dimin taeminim wi krimiir kwoinairga priinaingwo diriraerar tani. Niingaka. Krma ti inkam nwiruwan yipikin biyar naowin, yipikin Adi Komii siya hidninsiin idwown mi omwai ha swoki waiyan iikam krimiir whinkinsiis haiginiuwam siir kwoin iirarar dap iski.

¹⁶Mi hiriinankiniuwi mi krma wi hiniina di yaingwowi, iikamim sima wadiekim, iyie? Biyiekim. Dimusi rani, sima inig komiigak bidi ywowim, iyie? Dimusi rani, sima digworaekwoki naokingugunankaigim. Niingaka. Yim ti hiniin digworaekwowim yim nu tirankim. Biya iikam krma dimin bibiyeyar niki tira, krma Jisis Krai siirin inkami siyiu iirarar hidgin. Mi Tariinanin krma iikam imiirin wi hiniina hid rani, wadie mi biyie. Niingaka. ¹⁷Mi iiya iikamim sima naingwo tibmii kiini Krai siir yay imiiram mi Krai Jisis saika sibgu amasu kikini mi siya simiirin wi iikam win nwo haiginiugi mi wi dimin whirki kimbu rani. Mi ti biyan dimin wrowim yim wa digii. Mi dimin taemin winim yim biyan dimin taeminim wi simiir igsop aiir nokwokairanaowidi.

¹⁸Mi ti dimin taeminim krimiir tiri nimbiniyim iikam win krma nwowam, yim wi Adi Komii sasar tir iski simiirin. Krai siya paeyin hiiniya niriioninkinim

siirin ti hiriinan saiirsi naokin, ti dimin taeminim Kraisi siya tirim krimiir mi Adi Komii siya ti dimin taeminim Kraisi siya tirim krimiir, hiriinan saiirsi tirkin, krimiirin siya whinkinsiis haiginiugin mi iikam krime yipiki biya Adi Komii siir sau omom niki owim, tariinanin krime ini nomiiyau saikar swoki owim. Dimusi rani, Jisis siyar ninkiamasugin krimiirin. ¹⁹ Mi dimin taeminim krime boiniyim kimiir yim ti sima, Adi Komii siya iikamim nuanim krimiirin, dimin taeminim Kraisi siya tirin simiirsi niki amasu haiginiugin. Mi tariinanin Adi Komii siya krimiirin bidi yimbinim nomiiyau nwowam. Siya dimin bibiyeyim krime tirim simiirsi naingwo rani, simiirin siya bidi haiprimdiyumiigiyim mi tariinanin siir miyiyim ini aposel kam krimiir kwau-uwa. Siya iikamim nuanim krimiiram naingwokwonanaeikin mi krimiir ina yinkiamasuin krime saika nongwomamair aeyim.

²⁰ Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbinim mi krime Kraisi siir igsoop aiir asi nokwokairinanaowigim. Mi ti dimin taeminim ti krime boinmimauuwim kimiir, yim Adi Komii siya boinmimauuni haniinaka tisi krimar boinmimauuwim kimiirin. Krime Kraisi siir whinkinsiiskin mi krime kimiirin hiniin asi boini, kima Adi Komii siiram kiwaki, kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi kima wi saika nwoki ongwomamair aekiyamim mi wi saika niki sibgu owim. ²¹ Kraisi siir kwoin sinasaingin dimin biyie whirki nwo karamae nwowin. Mi krimiirin Adi Komii siyar whinkinsiis haiginiugin mi krimiir dimin bibiyeyim krime tirim, yim ini siyar haipriginkiyim. Mi simiirin ini Kraisi siir hinarar yonkwokiyim mi krime naoni haniinaka ini siyar yaoiskiyin, krimiir dimin bibiyeyim simiirsiyiyin mi krime wi saika asi namasukikini. Siya ti hiriinanin minam

tirkin, iikamim krime yipiki siir yai airam naingwo tibmii kiinim, Adi Komii siya krimiirin wi ha boini, krime dimin whirki bi kimbugim siir hiriinan. Iriig.

**Aposel kamim yipiki Adi Komii siir
yai aiir boinmimauuwim sima
dimin bibiyeyim simiirsiyiyin
hik prasae bi haigim**

6 Mi ni krime, Pol kara mi Timoti siya, ni krime iripa Adi Komii krimiir Wanin saikar miriigo. Mi krime kimiir asi niki, kima Adi Komii siir naingwobumbu aiir bidi haiyim mi ti naeyiuin siirin hinda whisariiyar priiyokaeyamam kipi tir. ² Ihi, kima wi hiriinan kipi tir. Adi Komii siir yayiyim kamim sima winkiyim bidi bidiniyar Yokwo Komii saiir, yim hiniina winboinkikim,

mi Adi Komii kara, kiriir whinkinsiis haiginiuwam naingwowi kira nhwo kwisboini mi kara ta kira kwisboina saiir wakae mi ti diminim kira kwisboinkiyim kara simiirin wa whinkinsiis haiginiuwu. Mi iya kara kimiir nimbini mi iikamim ti nu iir nwowim kimiirin wi kara nanmaiwarkinaei mi kimiirin wi kara whinkinsiis haiginiuwu.

Ti kara boinanim kimiir simiir wakae, tariinanarin Adi Komii siya kimiir hainan praprasam naingwowi. Mi tariigitariinanarin, siya wi kimiir whinkinsiis haiginiuwu mi wi kimiir nanmaiwarkinaei. Mi hiriinanki niuwu mi ti naeyiuin whisariiyar kipi priiyokaeyam mi ta naingwobumbuwa wi kigugugisi.

³ Mi nim krime inkamim pi borisopi iikam nhirim sima ha naingwowim ti dimin taeminim krime tiriyim miyiyik rani. Mi nim krime dimin biyie whir bi swoki tirmintirminkim, simiir kwoin imiir kiyaiyamim biyie sima nwowam mi sima krimiirin wi ha boini tani krimiir miyiyim biyekim.

Niingaka. Mi krīma dimin biyie tirkiswo mi tiriiginin simiirin wi siya pi kiyopsibgi haiginiuwun mi sima wi di yokworinuwi. Mi ni krira hiriinan naingwo rani, sima kririirin hiriinan naingwo rani. Niingaka. ⁴Mi ti diminim krīma tirim simiir tirni haniinaka, krīma iikam imiir niisiimauuwikim hiniin, krīma Adi Komii siir miayan inkamkim. Krīma iikam imiirin hiniina niisiimauuwikim krīma hiriiyar nokworinukripkaiigim dimin taemin biyie biyeyim krīmiiram nitiyim mi hikpai hikpaiyim krīmiir hauuwiyim krīmiir tirbuwam, krīma simiirsi bi hiuniyanaikim. ⁵Sima krīmiirin bidiyar mi ipimparim mi maeyaua mii biyie miriyya sair hir bidiyar mi hiugripkiikikaiyim. Mi krīmiir sau omomim sima krīmiirin siyiu miyiknan bi tirkim sima krīmiirin ha mi igbumbu. Mi krīma mii pranaepranae bi miriigim, ini piu whaowaki krīmar ywobugiyim. Hi nhirim krīma nhwo bi sibgu whwonkaiigim mi mipi nae karamkaramar mi ami. Dimusi rani, krīma Adi Komii siir yai aair boinmimauugim mi sima krīmiirin hiriinansi tiri. ⁶Krīma krīmairgim siyiu miyik sibgu tiriyim mi nim krīma Adi Komii siir dimin taeminim ina ninokninkinim. Mi nim krīma io bi nanka osisauuwikim, dimin taeminim krīmiir kou nwowiyim simiirsiyin. Krīma bigin nasmirwaiya nwowikim mi krīma iikamim simiirin maigimaarga pa mi iisiimauuwi simiir whinkinsiis haiginiuwam mi simiiram naingwokwowam. Mi ti Adi Komii siir naeyiun, ti krīmiir kwoinau nwokaiyin, krīma iikam nhirim simiirin hiniina niisiimauuwi, krīma Adi Komii siir miigi mii aairar mirii. ⁷Krīma iinokiinokin yaimwo aairarar nowomwarkaiyiuuwikim. Mi Adi Komii siir kirieya yipika krīmiir

hauugiya, iinokiinokin krīmiirin saeyar whinkinsiis haiginiuwu, krīmiir miyim. Ti kamim yipiki yaiini digworaekwo nonkwowiyim, sima kimirkaiyam, ti dimin hiniinim nhao sau, irim hipig, simiir sau omomin saika ninitam, ini simiir hiriinan ywowim, ti siyiu miyikin krīma nwowiyin mi miyian krīma miriyyim yim ini hiriinan ywowim. Yim sima iinokiinokin krīmiir kimirkaiigim, tiriiginim yipiki yai biyie krīmiir boiniyim mi dimin biyie krīmiir tiriyim yim sima wi krīmiir nikwowaisii rani. Niingaka. Simiirin wi krīma nikwowaisii. ⁸Iikam nhirim yim krīmiir inig imiir hainani mi nhirim yim krīmiir swoki ikwowaisii nhirim pi krīmiir mi igbumbu kauwok itkin boini mi nhirim iikam nhirim simakan krīmiirin pi yai wadieyar mi boini mi krīmiir siyiu ikin. Mi yim ti hiriinan dimin taeminim yim dimin komii rani. Mi krīma ti dimin taeminim krīma tirim simiirin wi hiriinanar tirkripkai. Mi iikam nhirim yim ha naingwowi, krīma iikam paii rani, niksisaeyaka waiwiigim. Mi krīma hiriinan bi tirikim krīma yaimwo arar boinmimauuwikim. ⁹Mi ti iikam hiriinanim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowiyim mi yim sima iriipi hiriinan krīmiir mi inokninkin tani. Mi Adi Komii siya mi siir iikam ima, yim sima krīmiirin bidiyar yinokninkinim. Iikamim krīmiirin ha naingwowyim, krīma wi krīmbi naowi mi krīma pi omwaiya swoki waiyaei. Adi Komii siya kam imiirin minam kiwakikin, krīmiir tioim. Mi siya ini krīmiirar kigirkakin mi krīma paniinsi yaosi. ¹⁰Mi ti dimin bibiyeyim krīmiiram nitiyim, krīmiir kwoin imiir kiyaiyam, krīmiirin wi sima tiri, maigimaarga nwo karamin. Mi iinokiinokin krīma wi maigimaarga hiriiyar nwokripkai. Krīma paeprikabar mi oka windi, dimin

taemin mi tir karamae, krīma iikam imiirin wa whinkinsiis haiginiukripkaii Adi Komii siir dimin taeminim simiir sibgu onkworinukripkaiyim. Nim krīma ini inkamim ti nuin siirin digworaekwo karamae nwowiyin ini simiir hiriinan ywowim. Mi nim krīma digworaekwo miyik miyikakairgim mi ti digworaekwo miyik miyikim inkamki simiir nispakii haiyim wi dig nwo rani.

¹¹ Mi kima ti iikamim ti omin Korin siir hiranim, krira kimaka bidi boino mi dimin taeminim kririir kwoin nau tir nwokaiyim kimiir bidi boinmi-mauuwim. Dimusi rani, krira kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani.

¹² Kririir kwoinin kimiiram naingwokwonanaeyin bi niki digikin. Niingaka. Krira kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani. Mi kimiir kwoinim kririiram naingwowin yio bidi digiyin. Mi kima kririiram naingwokwonanae rani. Niingaka. ¹³ Mi tapa kara kimiirin pi adin siir yinisim iir boiniyin pi siir hiriinan boinkii. Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, kima kririiram daingwokwonanae ta krira mi aingwokwonanaeya iikam kimiiram sair hiriinan. Iriig.

**Krīma Adi Komii siir iikamim
krīma iikam biyie biyieyim
simaka kipi namasu**

¹⁴ Kima ti iikamim yipiki Jisis Kraissiram naingwo tibmii kiin karamae nwowim iripa simaka kipi namasu. Nii nabieyo yo iripa bi nwowiko mi ti hiriinan siyiu kaimwowin, Adi Komii siir iikamim sima iki iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowiyim simaka kipi mirii mi diminin sima mi tiriyin siir wara kipi mi tir. Niingaka. Dimin taeminim yipiki wadie nwowiyim mi dimin taeminim yipiki biyie nwowiyim yim

iripa kipi nwo. Niingaka. ¹⁵ Mi kima hiriyar naingwowi, Kraissiya mi Setan siya sowa wi kwoin whiruwat nwo? Yi ti hiriinanin ini niinga ywowin! Mi inkamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiiniyin mi inkamim yipiki hiriinan kwoin naingwo karamae nwowiyin, sowa wi iripa paniina nwo? Yi tiriiginin yio siyiu rani!

¹⁶ Mi Adi Komii siir omaka mi uruwai siyaowaini omaka aka, sowa wi iripa paniina nwo, irua nwowamin? Yi siyiu rani! Krimiir piyim sima ini omakanan ywowim maeyaua Adi Komii siir naeyiu ieya nidwokaiyana krimiir kwoin nau tirin. Mi Adi Komii siyarin biya yokwoni hiniina boinkikin, kara wi kariir iikamim simiir mhi kwoin nau nwokaii kara wi simakar nwo kara wi simiir Adi Komii nwo mi sima wi kariir iikam nwo.

¹⁷ Mi Adi Komii siya ta hiriinan sairisi boinkin,

kima ti dimin biyie biyieyim, ti iikam bibiyieyim sima tiriyim, simiirsiyin aru dwo mi kima simiirin digiumii haimriiyugig. Mi kima ti dimin taemin hiriinanin simiirin digiumii haimriiyugigi mi simiir mi ap karamae mi owi mi kimiirin wi kara hai, kariir iikam nwowam. ¹⁸ Mi kima hiriinan tiri mi an kara wi kimiir Ad nwo mi wim kima wi kariir yinisimki yinisim yinkamiyin mi yinisim yinugiyinar nwowiskii, Adi Komiiyin, yipiki ti nuan digworaekwowim simiir tirkiyin mi ninomorkouan ikim, siyairgin Biyan Inkam Komiiyin ti hiriinan boinkiyin. Iriig.

7 Ti kariir nomiiyauim, yipiki kara naingwokwowyim, Adi Komii siya ta nimbina krimiir hauugika. Mi hiriinan kinuwi, krīma krimiir digiun, ti dimin taeminim yipiki krimiir tiriyim dimin biyie tiram mi ti dimin taeminim yipiki krimiir kwoin imiir kipridiyim,

simiirin digiumii haimriyugig. Krīma siyūin Adi Komii krīmiir Wanin siir wh-wonkam ida dimin whirki kīmbu karamae nwowiyin siirrarar dap iski mi Adi Komii siir kipi tir, siya krīmiirsi nididim. iriig.

Om Korin hiran iikamim simiir mhii kwoinim kisina haigigiyim mi Pol siir kwoinin ini maigimaigar ywokiyyin.

²Iikam kima, krīriiram daingwok-wonanaei krira kimiir warauran iikam nhirmi dimin biyie whir bi swoki tirbugo. Mi krira kimiir iikamim simiir inkam nwir bi swoki tirbumiminkin mi krira kimiir bi swoki iksisaekim mi kimiir nwirni diminsim whir bi swoki priihaigo, kimiir nhir ima boina sair hiriinan. Niingaka. ³Kara ti yayim kimiir nikiyam bi boinkin. Niingaka. Kara biya kimiirin bidiyar iki boinkiyin mi tariinanin tisa swoki boinkiyin, krira kimiiramin pranae pranae naingwokwo rani, kima naowi, krira kimaka naowamar mi aingwowi, iyie? Wi hiniin kipi tir mi kima omwai mi waiyaei mi ni krira hiriinan omwai kimakar mi waiya amar mi aingwowi. ⁴Kara kimaka kwoino whisa nwo rani kara iinokiinokin iikamim warauranim kimakan hinda maigimaigara arar nwonanaeikin. Mi iya dimin taeminim krīriiram nitiyim, krīriir kimpipisu haiginiuam mi krira pi diminim iikam kima tiriyim pi simiirar naingwo kripkaii. Mi tiriiginim krīriirin maigimaigara sima nwowaiginiuwi mi krīriir kwoinin hiinsima asi nwowi.

⁵Mi iya krīma nu haimii Masedonia tiriirar mi ita, krīma wadie bi mini onikim dimin bibiyeyim krīmiirin ini hiriyyar swoki tirkipkaiyim krīmiir piua bi swoki siismiminka. Niingaka. Sima krīriirin bidiyar mi ikwao boinim mi bidiya mi inkinyaeyao boinim mi krīriir kwoinin iikam kimiirsiyiyin nidid prasae

mi naingwoyimyok prasae bi kinko, dimin taeminim krira tirgigim kimiir mi inkam biyeyin siya niti, wi siya nini tibunni simiirin. ⁶Mi Adi Komii siyairgin yipiki iinokiinokin iikam sibgu siiboboiniu haiginiuwiyin, iya sima hikak nwowiyim. Krīmiir kwoinim siyar niki kinsis haiginiugin inkamim Taitas nikiuwiyin siya nikropkiyin krīmiir nini kigniyam. ⁷Hii, siya bidiyar yitin krīmiirin siya ini siiboboiniuni. Siya krīmiirin min nini boinkin, kima siirin paniin paniina siiboboiniugin dimin taemin kibi kibiyim kima napim mi kima tirim. Tiriiginin krīmiirin maigimaigara sima nwowaiginiuwi. Mi siya ha nitin, krīmiirin siya ini boini, siya kimiir bidi kig-nakiyin mi wim kima krīmiir kigam asi naingwokim. Mi kima ti dimin taeminim kima tirim simiirsi asi nididgim, yipiki hik krīmiir tirhaiginiuim. Mi wim kima krīmiiram asi naingwokikim mi wim kima pi krīmiir mirmii aair nwowi iya iikam ima boiniyim dimin taemin biyeyim krimakar ninkikiniyim kimiirsi. Mi kima ti hiriinan dimin taemin imiir tirkiyim mi wim kima kariir tirki, kara maigimaigara kimaka nwowim.

⁸Mi ta yokwowa biya kara winkiya kimiirin hikak saeya mi o karamaeki windi mi an kara ha naingwowi, ta yokwowa biya kara winkiya kimiiram ya dimin wadie aeyairga. Kara hikak dimusi bi nwokin, kara hiriyyar naingwokin, kimiirin ii nhirim wi hik saeya hauwi. ⁹Mi tariinanin, kara maigimaigara komiiga, kara yokwo kimiiram winkiyin kara maigimaigara bi nwokin, kima ti hikak dimin taeminim kara winkiyim hikak simiirsi nwowim. Niingaka. Kara maigimaigara minam nwokin hikak kima nwowa mi kimiir mhii kwoinim kisina haigiyim mi ti dimin miyikim simiiram swoki sibgu apim. Ti dimin taeminim kara winkiyim kimiiram, simiirin Adi Komii siya

bidi haiyım. Kimiir kwoin imiir kisina haigiyam mi kimiirin sima whinkinsiis haiginiugim. Mi hiriinan sairsika krıma maırgımaırga asi nwokim. ¹⁰Ti dimin taeminim simiirin Adi Komii siya haigim mi kimiirin hikak asi nwowaiginiugim mi kimiir mhiı kwoinim siya kisina haigikim. Mi siya wi kimiir asi whinkinsiis haiginiuwi mi kimiirin wi ti dimin taeminim simiırsi asi nanmaiwarkainaei. Ti diminim yim dimin wadie imairgim mi krıma simiırsiyin maırgımaırga nwo karamae kipi nwo. Mi dimin taeminim yipiki nuan iikamim simiir tiriyim, maırgımaırga nwo karam sima nwoyam, yim naokaowikim mi simiirin kwoınbudın omwai waiyayokiyokiiyam sima bi whinkinsiis haiginiuwikim. Niıngaka. ¹¹Sıbgı sıbgı daıngwo omok ti hikim simiir tirim mi Adi Komii siya simiirin ha nınpıtkiyim kimiiram sima ini dimin wadieki wadie imar yimbıyamim. Mi sima kimiir kwoin imiir asi tirkim hiriinan nwoyam naıngwowim. Mi simiirin digiumii haıngıgikim, ti dimin bibiyeyim kima napim, yipiki kara winboınkıyım. Kimiir kwoinim sima kiprıd haiginiuwi, inkamın yipikın dimin biyie tirin siirin igao yai boinim. Mi kima ti dimin biyie hiriinanım yipiki kimiir nimbıyamim simiırsi bidıyar mi ididim. Mi kima hiriinan bidıyar mi aıngwowim, kara niti kimiirin simiırsi whındıraeraram mi wım kima kimidiniya kamım dimin bibiyie tiriyim, simiir whinkinsiis haiginiuam swoki kwanaıngwo. Ta yokwowa kimiir tirkıka, kima kariiram naıngwokwonanaeyim mi kariiram naıngwowim, kimaka irıpa nwoyam mi ya tariigina ya kimiir whinkinsiis haiginiuga kimiir naıngwo tibmiiya Adi Komii siiramın kirie nwoyam. Kima kariir yai aıirin bidıyar wakaeyim mi ya tariigina, ya kariir niısiımauuga hiniın,

siyiun kima nwoıyın hında tından wadie bidi ywoıyın. Mi dimin biyeyim kimiir waraur nwoıım simiirin kima bidi sıbgı tirkıyım mi siirin kima asi nıridnatkikın.

¹²Mi iıya kara ta yokwowa saıir wınkıya, kara kamım yipiki siyiu biyie tirim simiırsi bi naıngwokın. Mi iıya kara ta yokwo aıir wınkıyın kimiiram kara ti inkamın yipikın siyiu biyie tirin siırsi bi naıngwokın. Adi Komii siya kariir kwoin iirin bidi yınoknınkıkiyın, ta yokwowa kara wınkıya iikam kimiiram, kimiir whinkinsiis haiginiuam kara hiniına naıngwowi kimiir siyiım idowııya dwoki Adi Komii siir whwonkam ida. Kima wa nwoki sıbgı inoknınkınım, kima krıııram naıngwokwonanaei mi ta hiriınana saıırsi wınkıka ta yokwowa. ¹³Mi dimin taeminim kima tirim krıııı, krıııı siıboboiıu haiginiım sima sima rani, dimin taeminim kima whındıraerım Taitas siir wokmaihaiginiuam mi krıra ti saıka nwoyo, krıra maırgımaırga komııga. ¹⁴Mi bııya kara kimiir inıg imiir boınmauu wakaeyın mi kara Taitas siirin ha boınkın kima wadiekim mi ti dimin taeminim kima tirim kariirin wi nidıdgak sima nwowaiginiıu rani, ta kara boına siir. Mi ti dimin taeminim kara boınım iikam kimiirim hiniın sima wadiekim, yım ini ti yayım bııya krıra niki boınım kimiir whiekakar ini simiir hiriinan ywowım, yım kaimwowaırgım. ¹⁵Bııya Taitas siya kimiiram waraur niki itın, kimiir kıgnakiyın mi kima siirin wadie ha sıbgı ohaiginiugıyım mi siirin ha mi sıbgı kıgrıraowım mi kima dimin taeminim siya boınım simiirin ha mi wakaeyokna. Mi siya ta saıir naıngwokiıyın siya kimiiramın pranae pranae bi naıngwokwokın, ini bııya siya naıngwokwowa ini saıir haıburın. ¹⁶Mi tariınanın, kara ha naıngwowi,

kima mi kara, krɪma ini kwoin whiruar yowwiskiyim mi kara kimiiramɪn kwoin whisair bi nwokikin kara maɪrgimaɪrga komiiga. Iriig.

**Adi Komii siir piugana saiir
iikamim sima irni nwrni
dinan whinkinsiis ankinsiis**

8 Ti kariir nomiiyauim, krɪma yai kimiir boinmauwam naingwowi mi kima pa nwoki inokninkinim, dimin miyyik miyyikim Adi Komii krimiir Wanin siya tirim siir piugana saiir iikamim simiir, nu Masedonia hiran isidin siir. ²Mi iya simiirin iikam nhrkim tiriyim dimin biyie, sima pi maɪrgimaɪrga hiriyyar nwokripkaii. Mi sima iikam paeprikabar mi oka windi, sima pa mi maɪrgimaɪrgaei. Dimusi rani, sima bidi yinokninkinim, simiir dimin bibiyeyim simiirin Adi Komii siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi sima simiir umirim iripa asi haingiriyiu hauugii iki iikam nhrim simiir. ³Kara kimiirin kaimwowa boinkii, sima umirim simiir kwoinkar naingwo hauwi simiirin. Mi sima umir hoimgak kamaeka windi sima Adi Komii siirin pa mi hauwi. Mi kara simiiram bi boinkin, sima hiriinan tirim. ⁴Simiir kwoinim Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hiranim simiiram naingwokwonanaei simiir whinkinsiisam. Mi sima krimiiram asi nimpwirwirkripkaigim ti umirim simiir hainamim hirir. ⁵Sima iuwa rigar hauugim. Sima wadiyyar tirkim, sima ta krɪma naingwowa simiir, sima tiram saiir hiriinan bi tirkim. Bii simiir mhii kwoinim Biyyan Inkam Komii siiram kisina haigi. Mi mhoyiya sima Adi Komii siiram ywo, simiir boinmauwim, diminin siya naingwown sima tiram yayim krɪma boinkiyim simiir, simiir kwoinim krimiiram wara mi inkim aingwokiyim. ⁶Biyya Taitas siya ta mii aiir mirii bwakainakin, kimiir iikam

nhrim simiir whinkinsiis haiginiuwam, dimin taeminim hinda whisariyyar prii-hauuwim. Mi hiriinan ki niuwi mi krɪma siiramɪn wa swoki sriigripkaii, kimiir whinkinsiis haiginiuwam, ta mii aiir digiyam mi ta miyya wi iki iikam nhrim sim nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ⁷Kima ti om Korin hiran iikamim kima dimin taemin kasa bi tirkim. Mi kima siyiu kibiki kibi iirar tirkim. Mi kima iki iikam nhrim simiir siyiu imiir asi haiburgim kima Adi Komii siir yai airmar naingwo tibmii kiingim. Mi kimiirin siyar whinkinsiis haiginiugin siir yai imiir ninokninkinim mi simiirin iki iikam nhrim simiir nwoki boinmauwim. Wim kima mii miyyik miriyyamar naingwokwonanaeikim. Mi kima krimiiramar mi aingwokwonanaeikim. Dimusi rani, wim kima ini kima iikam ywowim wim kima Adi Komii siiram naingwokwonanaeikim mi siir iikam ikim. Krira kimiiramɪn hiriinanam warar mi aingwowi kima dimin taemin nhrim siir mii aiir warar mi priihauuwim.

⁸Krira kimiiramɪn siyiu komii bi winkikin, kima siir wakaeyokna apamin. Kara kimiir bidiyar iki iisimauwim iikam nhrim umir iki iikam nhrim simiir hauwan daingwo. Kara kimiir kwoin imiir boinworwokai haiginiugin, ti kara winkiyim kimiiram, iki iikam nhrim simiiram mi kara wa nwoki inokninkinim, kima iikam nhramin ina naingwokwonanaeyim, iyie? Niingaka. ⁹Kara kimiir kwoinim simiirin dimusi boinworwokai rani, kima dimin kibi kibiyim krimiir Biyyan Inkam Komii iyin Jisis Krai siya tirim simiirin bidi yinomokninkin digim. Siya digworaekwo hoimgakakar nwokin iya siya Adi Komii saika nwowin. Mi siya digworaekwowim simiirin digiumii ha haimriiyugigin mi siya ini inkamin digworaekwo kamaeyin ini siir hiriinanar yamwoiun. Siya inkamin dimin taemin

karamaeyin siir hiriinan whisarii bi nwokin, kimiirsika. Mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwuwi Adi Komii siir dimin miyik miyikim simiir haiyam. Mi kima wi siir mii kibi kibi imiirrar mirii iski iki iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginiuwim.

¹⁰ Mi yio kariir kwoinin ti dimin taemin imiirin pi hiniina boinkii, ki-mairgim iikamim yipiki umir iripa hain-giriyu haiginim Adi Komii siir iikamim om komii Jerusalem hir nwowim simi-iram. Wim kima ta hiriinana iki biewiyin namkiyin si tirbwakainakim mi an kara ha naingwowi, kima ta miya bii kima tira sair mi digi, wi wadieyar mi owi. ¹¹ Mi tariinanin kima umirim iripar ti swoki haingiriyu haigin mi ta biya kima niki tira ya ti digi. Mi biigi biiyarin, iya kima umir iripar hain-giriyu haigina, kima ta mii aiir miri-iyamin pranae pranae bi naingwok-wokim. Mi tariinanin ti dimin taeminim kima tirim umir niugugusim kima hain-giriyu haiginim yim ti digi. ¹² Mi inkamin siir kwoin komiyyin umir dig-woraekwo Adi Komii siir hauuwam naingwowin mi Adi Komii siya wi siiram swoki srii rani, dimin taeminim siya nonkwo karamae nwowim simiiram. Adi Komii siya wi diminim siir hir nwowim siya hauuwanim wi simiirrar haii.

¹³ Kara kimiirin hiriinan bi boinkikin, iki nhirim simiir whinkinsiis haiginiuwim hiniin, sima wi wadie hiriyyar nwoki owim mi wim kima niinga nwowi mi wi hikak niki owim. Niingaka. Kara ha naingwowi, kima hirii hiriinankinar dwo. Mi kara minam naingwowi, ti hiriinan siyiun siirar dwo. ¹⁴ Kara ha naingwowi, diminim kima nonkwowim simiirin hinda haimee ara timi hauugi. Dimusi rani, tariinanin ta ii aiirarin kima umir kasaka nwo rani mi yim sima komii nonkwo rani. Mi mhoyiya sima komii mi onkwowi mi

wim kima sapisap, kimiirin wi sima mi whinkinsiis haiginiuwuwi. Mi ti hiriinan siyiun, kima whiekakarim wi wadieyar sibgu owi. ¹⁵ Adi Komii siir yayim yipiki Moseski si winkiyim Yokwo Komiini yim ha boinkim, iikamim yipiki biya umir digworaekwo nae minim sim niki aokingugunankaiyim, mhoyiya sima wi dimin sim whirmin whirminki swoki onaowid rani. Mi ti iikamim yipiki digworaekwo kwisuwa nonkwowim, mhoyiya sima wi inkam paeprikabnan nwo rani sima wi digi digar nwowi. Iriig.

Pol siya wi yaeya inkam nhirim simiir nikropkii om Korina hiriirin.

¹⁶ Kara Adi Komii siiramim hiriyyar naingwowi. Dimusi rani, Taitas siir kwoinin siya hiurworwokaigin. Mi siya waraur nitam asi swoki aingwokin, iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Krira mi aingwowa kimiir whinkinsiis haiginiuwam nitam, sair hiriinan. ¹⁷ Mi krira siir sriyo, kimiiram swoki itam kimiir kigniyam mi siya ini wadieyar mi owin krira siir kwoin iir bi kiyago. Dimusi rani, siir kwoinin hiriyyar naing-wokin siya wa niti kimiir kigniyamin. ¹⁸ Mi krira kririir nomiiyauwin siirin warar yikropki Taitas saika namam. Mi iikamim Adi Komii siir piugana sairim, omom kingiin kingiin nwowim simi-irim, sima siir inig iir haigin idwokikim. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yayi sair boinnimauuwan inkam kibikin iki iikamim simiir. ¹⁹ Ta sasa rani. Niingaka. Mi Adi Komii siir iikamim sima siir warar mi imbingim krimaka namam, ti umirim simiir hainamam om komii Jerusalema hiriir. Mi krima ti hiriinan dimin imiir tirim mi iikamim sima wi Biyyan Inkam Komii siir inig hainan-prapraskii ti digworaekwowim simi-irsi. Mi sima wa nwoki inokninkinim krima iikamim simiir whinkinsiisam

naingwowi ti dimin taeminim simiir tirim. ²⁰Mi kama wi mintirao wi iki iikam nhirim sim pi boinisi ti umirim sima haingiriyu haiginim krima simiirin kipii yapii bi tirkim. Mi krira ti kririir nomiiyauwo sowiiram asi nikiugiko yipiko hinda tinda kriraka namano, dimin taeminim krira tirim simiir kigmimikam. ²¹Krma dimin taeminim biya Adi Komii siir whwonkam ida wadie nwowim simiiraram naingwo rani. Niingaka. Krma hiriyar naingwowi, iikam whiekakim sima ta saiirin ina ninokninkinim ti krimar tirim krma wadiekinar tiri.

²²Mi hiriinanki niuwi mi krma krimiir nomiiyauin wi ti inkam nwisowakar nikropkii krma siir bidi hidim, dimin taeminim siya hidim simiirin. Mi krma hiriyar ninokninkini, siya simiirin wadieyar tirkin. Mi tariinanin siya ina ninokninkinin, kima ini siyiu miyik imiir napim. Mi siir kwoin komiyyin ta miya saiiram nitam asi naingwokin saiir miriyyam. ²³Mi iikam nhirkim kimiir sriii hiniin, Taitasin siya yipikin. Mi kima simiirin hiniina boin, siya krimiir nomiiyauin, krma iripa mii kwiruwar miriigim. Mi inkam nwisowoki wi saika ninkin iti sowiir warar ninkin boinkii iikam kimiir nini kignakiyam. Mi kima iki iikam nhirim simiirin wi ha boin, sowa krimiir nomiiyau wadieko. Adi Komii siir piugana saiir iikamim yipiki ti kingiinar kwowim, sima nimbingikim warar nitam. Ti inkam nwisowoki Adi Komii siir mii aiir miriigo iikam simiir whinkinsiis haiginiuwam mi Kraisi siir inigni boinimauuwam dimin taeminim sima tirim. ²⁴Mi hiriinankiniuwi, kima simiir kigriraowi ya tariigina ya min niisiimauuga, kima simiiram naingwokwonanaei. Mi kima ti hiriinan siyiu iir tiri mi mhoyiya iki Adi Komii siir piugana saiir iikamim iki hinda

tinda nwowim, sima ninokninkinkii, kima wadiekim, ta kara boinkiya simiir biya iikamim warauranim kimiir saiir hiriinan. Iriig.

**Umirim iikamim nu haimii
Judia hiranim simiir
whinkinsiisin simiir boinka**

9 Kima bidiyar yinokninkinim umirim Adi Komii siir piugana saiir iikamim nu haimii Judia hiranim simiir hauugi simiir whinkinsiisam. Mi hiriinankiniuwi mi kara kimiiram pi yokwo priei winki rani, ti simiir boinkiyamin. Niingaka. Pi hinda harki haruwar kwaowinkii. ²Kara ina ninokninkinin, kima ti iikamim hiranim simiir whinkinsiis haiginiuwam tiri. Mi kara kimiir inig iir bidi hainan prapraskiyin mi iikamim Adi Komii siirim nu haimii Masedonia hiranim simiirin hiniin bidi boinim. Krimiir nomiiyauim Korin nu haimii Esia hiranim, sima iki biewiyyin namkiyyin, sima iikamim nu haimii Judia hiranim simiir bidi mi whinkinsiisim. Sima bidiyar yinokninkinim, kima iikamim hiranim simiir bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwim ti dimin taeminim kima tirim simiir simiirsi, simiir kwoin imiir kisina haigiyam simiir wara ninkin tiram. ³Kara hiniinam naingwo rani, ti yai kibi kibiyim iikam imiir kara boinim kimiir, sima hindara priiyokaeyamim. Mi ta hiriinan saiirsika, kara krimiir nomiiyauwim simiirin biyyin kimiiram asi nikropkikim kimiir whinkinsiis haiginiuwam, kimiir umir imiir haiyam. Mi sima niti mi sima pa nwoki kigniyim wim kima bidi diriraerar haiginkwokinim. ⁴Mi nu haimii Masedonia tiran iikamim sima niti mi sima ha nini kigni, kima bi niki diriraerar haiginkim mi kara wi nidid prasae kin tani. Mi an kara hiriyar mi aingwowi, wim kima wa

mi ididi. Dimusi rani, simiirin kara boinkin hiniin, wim kima kimiir umirim bidi haiyim mi bidi diriraerar haigin digim. ⁵Kara ti dimin imiir boinkiyin mi kara krimiir nomiiyauim simiir bidi sriiyim, bi sima nitim, kimiir nini whindiriraerarniyam, wari umir imiir diriraerar haigin sasauukwokinam. Mi mhoyiya kara nu haimii Masedonia hiran iikam simaka niti mi wa nini kigniyim bidi diriraerar haigin digwokinim. Mi ti iikam nhirim simiirin wi hiniina nwoki iisiimauuwim, ti digworaekwowim yim kimiir kwoinkar priinaingwo hauugim.

⁶Kima ti digworaekwowim simiiramin sibgu sibgu daingwo omok. Mi kima Adi Komii siirin haimiisima hauuwi mi mhoyiya kima wi iriipi hiriinan haimiisimar mi haii. Yio ini inkamin numiran sasaeya ninkiniyin ini siir hiriinan ywowin. Pi siya hoimgak yinkin karamae ywo mi siya pi hoimgak mi ingugu ae rani, pi hiriinan kwisuwar mi ingugu ae. Mi siya pi numir kwirkak aiirar yinkin digi mi siya pi hiriinan hoimgakar mi ingugu ae. ⁷Mi iikam kima irira nwonwira biyyin ti diminim kima tiranim simiiramin sibgu sibgu tiki aingwo omok mi simiirin mhoyiya tir. Umirim Adi Komii siir hauuwiyim kima simiirin hindara kipi naingwo kisisiir hauu kima umir digworaekwowim Adi Komii siir hauuwiyim kimiir kwoinim maigimaigakak warar dinkin oki mi Adi Komii siya wi ti hiriinan inkamin siiram naingwokwowi. ⁸Mi ti digworaekwowim, kima naingwowim kimiir kigriraowam iinokiinok yim wi Adi Komii siya hauuwi kimiirin mi yio ti sima sima rani mi siya kimiirin wi yaeya dimin miyyikar swoki inkin hauugii kira nonkwowamin. Mi kima iki iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ⁹Mi yayiyim

inkamin yipiki biyya ta Yokwo Komii aiir winkyiyin siya hiniina win boinkikin, inkamin yipiki Adi siir yai aiir sibgu wakaeyokna apin mi iikamim yipiki niinga nwowim sim whinkinsiisin mi ti siyiu kibi hiriinanin siya tirin, sima wi siir siira naingwokwonanae kaigii.

¹⁰Adi Komiiyin yipiki sasaeya inkam nwirni hauuwi siya ninkinam, mi sima nae wi simiirsiyar mi haii mi siya kiriirin wi ti hiniin hiniinim sim hauuwi. Mi siya simiirin wi iuwarigar mi tiri mi kira iki iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki sibgu whinkinsiis haiginiuwim.

¹¹Mi Adi Komii krimiir Wanin siya kiriirin wi dimin taemin miyyik miyyik kasa hauu rani. Mi kira iki Adi Komii siir iikam nhirim simiirin wi simiir nwoki whinkinsiisim. Mi mhoyiya krima niti, wari umirim kima haingiriyu haiginim simiir hainakiyam mi krima simiir nini hainakii mi krima simiirin wi iki iikam nhirim simiir hauuwi mi yim sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Ti diminim kima tirkiyiyim simiirsi. ¹²Mi ti dimin kibi hiriinanin yipiki kima tiri, yio wi Adi Komii siir iikamim yipiki iindim nwowim wi simiir whinkinsiis haiginiuwu. Mi ti kima kinsiis haiginiuwu simiir, sima sima rani. Kira simiirin wi warar timi tir haiginiu maigimaigra nwowamin. Mi Adi Komii siir inig iir hainanamin. Dimusi rani, ti dimin imiirsika. ¹³Mi ti diminim yipiki kira tirin kiriir nomiiyau imiir, yio wi simiir niisi-imauuwi hiniin, kima Adi Komii siir yai imiiramin ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi kima Kraisiir yayiyim simiir nanaakninkii haiginiuwikim. Mi sima ti umirim kima hauuwim simiir kigi mi iikam nhirimi mi hauu ikim mi sima wi Adi Komii siir inig iir hainan prapraskii. Dimusi rani, ti simiirsika. ¹⁴Mi mhoyiya sima kimiiramin wi pranae pranae naingwokwo rani mi sima

wi Adi Komii siiram kwisboinkii, kimiir whinkinsiis haiginiuwim mi kimiir ki-griraowim. Dimusi rani, kimiir kwoinim siya hiurworwokaigim mi kima ti dimin iir asi tirkin. ¹⁵Ha wit, krima Adi Komii siir inig iir hainani. Dimusi rani, siir yinisimin siya krimiir hauugikin. Mi dimin taeminim krima hauuwiyim yim siir yinisimin yipiki siya hauugiyin siir bi haiburgin. Iriig.

**Pol siya iikamim yipiki ha boinim
apospel kamim miyik rani, siya
simiir yai imiir nikidugin.**

10 Kara Polkin, kariir kwoinin ha naingwowi, kimiir kwoinim ti kisina haigi mi ti dimin taeminim Jisis Krai siya tirim simiiram ti aingwo. Siya siir kwoin komiiyin siyamar bi naingwonakin mi siya iikamim simakan dimin taeminim bimbuiwi bi tirkin. Mi iikam nhirim hiranim yim sima kariirin hiniina boinkim, iya siya krimaka tirar niki owa, siya inkam inig karamaenan tirkin mi krimiirin yai ha boinimauugin. Mi mhoyiya, iya siya om whir namwoiuiwym mi siya krimiiramin pi yokwoni winki. Mi siya krimiiramin pi igao yaiyar boinki ti digworaekwo imiirin. Mi hiriinanki niuwi mi kara kimiirin pi igao yai hiniina boinkii. ²Mi mhoyiya kara kimiir kigam niti mi kima wi igao yai kara boinam kipi tir kimiirin mi kara kimiirin wi igao yai boin tani ti dimin taemin imiirsiyin, ti igao yai kara boinanim iikamim yipiki ha boinim, nim krima ti iikamim tiranim, nim krima dimin biye biyeyim nuanim sim napikim. Mi iikam imiirin ti digworaekwo hiniinim simiir whinkinsiis haiginiuwikim. ³Mi ta miya krima miriia krima nuan digworaekwowim simiir bi napikim. Niingaka. Krima ini ti nu iirar nwowim mi krima ti Adi Komii siir mi aiir miriyyim, krima ti iikamim yipiki ti

nuan digworaekwowim simiir napiyim simiiram mirii rani. ⁴Mi ti dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siirim ti krima nonkwo miriyyim siir mi aiir yim ti nuin siir tiran digworaekwo rani. Niingaka. Nim Adi Komii siir kirieya mi siir dimin taeminim yipiki krimiir whinkinsiis haiginiuiwym simiirarar nonkwowiyim Setan siir dimin taeminim yipiki iikamim siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim simiir kwoin imiir haigi itikrikiuwim simiir nikwowaisiyam. Mi ta Adi Komii siir kirieya ya ini nhao, irim hipig nan ywowa yipiki iikamkim sim nonkwowiyim iki iikam nhirim simaka niuiyam. ⁵Mi ti Adi Komii siir dimin kirie komii komiyyim ti krima nonkwowim, yim ini ti yai bibiyeyim nuan iikamim yipiki sima napiyim ini simiir haiburim. Mi dimin taeminim yipiki sima naingwowyim hiniin, simiir kwoinim ini simar kigirkakim mi sima Adi Komii siir paniinsi yinokninkinsi. Mi ti Adi Komii siir dimin kirie komii komiyyim yipiki krima nonkwowiyim mi iikamim simiir kwoinaw nwoikaiiyim dimin taeminim, simiirin krima kiyai. Mi sima Krai siir yai kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. ⁶Mi kima krimiir yai aiir sibgu wakaeyokna api mi mhoyiya krima tiriiginim yipiki nantamyiriyiriyim simiirin wi ta kirieya sair kirieni nonkwoniinwomwiir haiginiuwi.

⁷Iikam kimiir kwoinim sibgu sibgu daingwo omok, ti digworaekwowim kima ha naingwowim yim wadiekim. Mi kimiir iikam nhirim warauranim yipiki ha naingwo tibmii kiinim hiniin, simiirin Krai siya bidi yimbiingiyim siir yai imiir boinimauuwam mi sima wi ti dimin imiiram daingwo. Sima wi hiniina daingwo, sima Krai siirgim mi nim krima ti iikamim ti tiranim iriipi hiriinan Krai siirgim. ⁸Mi Biyan

Inkam Komiiyɩn Krai siya krɩmiiiram bidi kiwakiyɩn, siir ig̃sop aiir nok-wokairinaowidam. Mi ti dimɩnɩm krɩma tirɩm mi mi iikim, yɩm kimiir whinkin-siis haiginiuwankim wadie kima sibgu apam mi sima wi kimiir tirbu rani. Mi hiriinanki niuwi, kara krɩmiir inig̃ imi-irar swoki hainanaei, ti dimɩn taeminɩm krɩma tirɩm simiirsi mi kara wi di yi-didi hiriinan tirsiiyɩn kara wi mairgi-mairgar pi ywowɩn. ⁹Kara hiniina bi naingwokin, ta yokwowa kara winkiya kimiiram, kima ha naingwowi, kimi-irin wi saeya kiyopsibgi haiginiuwi, kariirsiiyɩn hinda whisariiyar mi priiyi-didim. Niingaka. ¹⁰Kara pi boriisopi kima kariiramɩn ti hiriinan kwoin iir naingwowim. Dimusi rani, kara ina ninokninkinɩn kimiir iikam nhirɩm, sima kariirin ti hiniina boinkim. Sima boin, ta yokwowa Pol siya winkiya krɩmiiram, siya krɩmiirin ig̃ao yai winboinkikin. Mi iiya siya krɩmaka tir nwowiyɩm siya pi krɩmiirsi nididi mi siya krɩmiirin hiriinan ig̃ao yai bi boinikin. Siir yayiyɩm yɩm ini niingar ywowim. ¹¹Mi ti iikam hiriinanɩm yipiki ti hiriinan yai boiniyɩm, sima ti yayiyɩm kara boinmimauuwim simiir daingwo. Mi ti dimɩn taeminɩm krɩma winboinkiyɩm ti yokwo imiir, ta iiya krɩma aruwar niki owa mi krɩma kimiiram niti kimiir kignakiyam, krɩma wi ti hiriinan yai kaimwowim simiirar swoki aboini.

¹²Mi krɩma kimiirin iki iikam nhirɩm yipiki sima simar nomboinyokinaeyɩm simiir hiriinan bi boinikim, krɩma iikam wadiekiwadie imaigim krɩma krɩmiir inig̃ imiirar bi hainanaeikim, sima tira saiir hiriinan. Mi iikamɩm ti hiriinan kwoin naingwowyiyɩm yɩm sima ha naingwowi dimɩnɩn sima naingwowyiyɩn mi dimɩnɩn simar kigiyɩn iki sima yapa yapa nwonira iriraka tiriyɩm yɩm wadiekim mi simiir kwoinɩm aowa aowa sima simarin ha naingwowi, sima

wadiekim. Mi ti iikam hiriinanɩm yɩm pi whaowaei. ¹³Mi nim krɩma wi ti miiyɩm Adi Komii siya hauugiyɩm wi simi-irarar hainan iski. Mi siya krɩmiir bidi yimbiingiyɩn kimiir waraur miriiyamɩn. Mi hiriinankiniuwi mi krɩma wi iki mi nhirɩm krɩma miri karamae nwowim wi simiir wara hainan tani. Niingaka. ¹⁴Dimusi rani, krɩma biigi biiyɩn kimi-iram waraur nitkim Krai siir yai win kibiya saiir boinmimauuniyam. Mi hiriinankiniuwi mi krɩma wi digar nwowi kimaka waraur nini miriiyɩm. ¹⁵Krɩma ti miiyɩm yipiki Adi Komii siya nimbiniɩm krɩmiir simiirarar miri iski. Mi Adi Komii siya krɩmiirin minam nimb-ingin mi kimiir waraur miriiyɩm mi krɩma hiriinan tir karam nwokiswo mi krɩma wi krɩmiir inig̃ imiirar di hainani iki dimɩn taeminɩm iikam nhirkim sim tirɩm simiirsi. Niingaka. Krɩma minam naingwowi, kimiir naingwo tibmiya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiina saeya komii nwokiyɩm. Mi iriipi hiriinan ta krɩmiir miya, krɩma nini miriini ki-maka waraur ya wi komii nwoki okiyɩm hinda tandan. ¹⁶Mi krɩma hiriinan tiri, iki maeyau maeyauim kimiir kingiin waraur nwowɩn simiir nami mi krɩma wi miiyɩm iikam nhirkim miriigikim iki maeyau nhirɩm sim krɩma wi krɩmiir inig̃ imiir hainan tani. Mi krɩma wi ha boin tani, ti miiyɩm yɩm krɩmiir miigim. Niingaka.

¹⁷Mi ta yayia ta Adi Komii siir Yokwo Komii aiir nwowa ya hiniina boinka mi inkamin siir inig̃ iirar hainanamar naingwowi mi siya wi Biyan Inkam Komiiyɩn Adi Komii siir inig̃ iirarar hainan iski siyaig̃in siir miiyɩm simiir bwamki bwamin. ¹⁸Mi tariinanɩn Adi Komii siya inkam nwirni inig̃ hainani, yio tiriigin yio dimɩn komiigi komii ieyairgin. Mi inkamin siir inig̃ iirar hainani, yio ti hiriinan dimɩnɩn yio

dimin paii rani, yio ini niingar ywowin. iriig.

**Pol siya iikamim aposel inkamnan
nwonamim simiir siyu bibiyeyim
simiir boinimninkii gin**

11 Kara minam naingwowi, kima ti yai hiriinanin simiir yai nhir imiir ti swoki wakae. Mi tiriiginim kara mi boink windi inkam biyenan, kara ha naingwowi, kimiir wiinim ti yai imiiram mau. ² Adi Komii siya kimiiram naingwowi mi siya wi ti iikamim yipiki sirim nwowim simiirin wi siya nimbini mi sima wi hiri hiriinan siyu kinar nwowi mi ti hiriinan siyu kaimwowin Pol kara iikamim warauranim kimiiram naingwokim mi kimiirin kara bidi yimbiyiyim kima inkam nwiruwani nwowim. Mi kima mi siya, kima wi nwiruwar nwoiskii mi ti inkamin siir inigin Kraiskin. Kara minam naingwowi, kimiirin kara nikropkiyim Krai saika, wig kopaksim niinga yipiki kamaka iripa piu niki o karamae niki owa saiir hiriinan. ³ Mi tariinanin kara ti iikamim yipiki yai bibiyie boinim mi kimiir kiyaiiyim, biya mipugi si niksisaeya mi siya hiira Ivni kwoinin si, siir hiriinan tirim ini simiiram swoki aingwokiyim. Kara pi borisopi ti dimin biyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiyim mi kimiir tirbuwim. Mi hiriinankiniwi mi kima wi Krai siir siyu iir sibgu ap rani mi wi siiraram naingwo rani. Niingaka. ⁴ Kara pi nidi. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi inkam nwirin kimiiram niti mi siya kimiirin wi yaeya yai nini boinimmauuni Jisis sirin mi ti yayim ti krima boinimmauwim Jisis siirim kimiir, yim simiir hiriinan tani. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin wim wi yaeya naeyiu whir haii. Mi yio ti Adi Komii siir naeyiun biya kima niki haiyin kimiir kwoinau waraur niki okaiyin yio si rani. Mi kima yaeya yai wakae mi ha naingwo tibmii kiini

simiiramim mi yim ti yayim biya kima niki wakaeyim mi ha naingwo tibmiyiyim, yim sim tani. Mi ti inkam hiriinanin kimiiram waraur niti mi kima sirin wi maingimaiga komiiyar mi owi mi siirin wa mi kigninkin tiri ti dimin iirin. ⁵ Mi an kara ha naingwowi, kara wi dig nwo rani, ti kimiir kam imiir tirkiyiyim yipiki ha boiniyim hiniin yim sima Adi Komii siir aposel kamkim. ⁶ Mi ti hiriinan kamim sima boinim yai miyiyik miyiyikim yim wi kariir nikwowaisii mi an kara ninokninkinam whaowae rani. Niingaka. Kara Adi Komii siir dimin taeminim ina mi inokninkinin ti simiir yai hiriinanin simiir nikwowaisiyam. Finokiinokin krime ti dimin kiingi kiinin kimiirgi kimiirar niisiimauugin.

⁷ Mi iya kara Adi Komii siir Yai Win kibi aiir boinimmauwuwa kimiir, kara kimiiramim umiram bi sriigin umir kariir hauuwim ta kariir mii aiirsi. Mi kara hiriinan mi srii karamae mi owin mi kara kimiir whinkinsiis haiginiuwamin, kariir iingar nonkwo miriyyin miyiyim, umir pi sairsiya mi haii kara. Inkamin inig komiigak nwowiyin yio ti hiriinan mii bi miriigin. Dimusi rani, kara kimiiram bi kiwakikin umir kima hauuwim kariirin mi kima ha naingwowi kara kimiirin miyiyik bi tirkin, aniya? ⁸ Mi iya kara iikam kimakar waraur nwowa mi mii ha miriyyin mi iikamim Adi Komii siir piugana saiirim nu haimii Masedonia hirarim kariirin umir sima hauugikin. Mi ti hiriinan siyiun kara simiir dimin taeminim hinda whisariiyar priihaiwinkin. ⁹ Mi ta iya, kara kimaka waraur miriyya, kara nae digworaekwowam bidiyar mi hainguguwin. Mi kara kimiiramim umir nae minam bi sriigin kariir hauuwim. Niingaka. Kariir nomiyauim nu haimii Masedonia hiranim simar ini hauuni dimin taeminim kara hainguguwim simiirin. Mi ti dimin taeminim biyyar tirim mi ha

nitiyokiyokiiyim mi ini tariinanar yadigniyim, kara kimiiram bi sriigin. Kimiirin maigimaigra nwo karam sim nwowim mi mhoyia kara kimiiram wi hiriinan swoki sriimimin tani. ¹⁰ Mi ta Kraisiir yai kibiyim ti kariir kwoinawu tir nwoyaiyim, kara kimiirin kaimwower boinkii. Mi Grik hiran maeyauim simiir iikamim, simiir nwrki ha bi boinkim, sima wi umir kariir hauwi ta miya kara miriia simiir hir sairsi. Niingaka. ¹¹ Mi kima hiniin dimusi naingwokim, kara wi kimiiram kiwaki rani, umir kariir hauwamin? Dimusi rani, kara tari kimiiram naingwokwo rani, aniya? Kara kimiirin pi hiniina boinkii, Adi Komii siya ina ninokninkinim, kara kimiiram nhami nhami naingwokwo rani.

¹² Mi kara wi ti dimin taeminim biya karar niki tirim wi simiirar swoki tirkipkaii. Mi kara ti aposel kam bibiyeyim yipiki ha boinim, yim sima iripi hiriinan dimin miyik miyik imiirar mi tiri, ti aposel kam krma tiriyim simiir hiriinan, simiirin wi kara nanaakninkii haiginiuwu. Mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainan praprasa iki iikam nhirim simiir whwonkam idan mi wi ti hiniina boini, sima ti krma tirim simiir hiriinan tirikim. Mi kara hiniina naingwowi, ti diminim kara tiri, yio wi hiniina niisimauuwu, sima pi niksisa. Mi ti simiir yayim yim wi naekak nwo rani.

¹³ Tiki kam hiriinanim yim Jisis Kraisiirgisiir aposel kam tani yim sima niksisaeyan kamkim mi dimin taeminim sima tiriyim yimbi pi niksisa. Mi simiir yayiyayim sima pi simiir wara boinkii rani, yipi simiir kwoin hirirar haigi okaii. Mi sima pi iikamim simiir kwoin imiir kiyai mi yipiki simiir kigi mi sima pa nwoke boinim, Kraisiir aposel kam kiingikiinim simaigim.

¹⁴ Wi mouni haniin kipi siinkao simiirsiyim, yim tiriiginim yim kaimwo rani. Krma ina ninokninkinim, Setan siyairin

siir kwoinin yipi kikintimdinuwu mi siya iikamim simiir kwoin imiir kiyai. Mi sima pa nwoke aingwower Adi Komii siir paekwosim miyikin siyairgin. ¹⁵ Mi krma hiniina ninokninkini, ti dimin hiniinim yim Setan siya tirkim mi krma wi mouni haniin kipi siinkao, ti iikamim yipiki ti dimin taeminim siya tirim simiir napim simiirsiyim. Yim sima Setan siya tirim, simiir tirkim mi simiir kwoininim yipi pi kikintimdinuwu mi sima pi iki iikamim kwoininim sim kiyai. Mi tiki iikamim yimbi ha nwoke boinim, sima iikam wadiekim sima dimin miyik miyik asi tiri. Simiirin hiriirar kigninkin tirki. Mhoyia Adi Komii siya simiirin wi ti hiriinan dimin bibiyeyim sima tirim wi simiirsi nonkwobumbuninkin haiginiuwu. iriig.

Mi iya Pol siya Adi Komii siir mi aiir miriyyin dimin bibiyie kasa rani, siir kimpipisu haiginiuwu.

¹⁶ Mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinkii, kima hiniin kipi naingwo kara inkam biyekin. Mi kima ti hiriinan kwoin naingwowi, kara kimiirin minam srii, kima kariir dikunam, kara ti inkam biyeyim. Mi kima hiriinan tiri mi an kara wi kariir inig iirar hainan prapraskii, dimin whirin siirsi.

¹⁷ Mi kara kimiirin wi Biyan Inkam Komii siya boinim, wi simiir hiriinan boin tani. Mi kara kimiirin wi min boini, kima kariir inig iir hainan prapraskiyim inkam biyeyim sima boinim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi ti iikam hiriinanim yipiki simiir inig imiirar hainaniyim ti dimin taeminim sima tirim ti nuin siir tiranim simiiram mi an kara iripi hiriinan wi hiriinanar mi tiri. ¹⁹ Mi iikam kima ha naingwowi, wim kima ti dimin taeminim ti kam bibiyeyim ninokninkin karamaeyim sima boinim kimiir, kima simiiramim ini maigimaigra komiigakar nwowim, aniya? ²⁰ Mi kima iikam imi-

iramín pa kiwakii, kimiir kwoin imiir kiyaiyamín. Mi wim kima pi simiir yai imiirar mi wakaeyokna api iki iikamim yipiki maeyaua mii biyie miiyiya saair hir nwowim sima wakaeyokna apiya iki gavmani kamim simiir yayim saair hiriinan. Mi kima simiir kiwakii, kimiir digworaekwo imiir haiyam mi wi simar digii. Sima kimiir kwoin imiirin niksisae yayim sima boiniyim mi kimiirin pi simar kiyaii. Mi sima pi simiir inig imiirar hainan praprasí mi kimiirin wi simar kigriraowi. Mi kimiir yaimwo whwonkamim wi sima nobrombropi.²¹ Wim kima simiirin minam kiwawini, ti hiriinan dimin bibiyeyim kimiir tirim. An kara pi nididi, kimiirin ti hiriinan tirim.

Biiya kríma kímaka waraurar niki owa, kríma bídiyar mi ididim ti dimin hiriinanin sima tirin siir mi tirsiiyin, iikam kimiirin. Mi iikamim ti dimin taeminim ti sima tirim simiiram naingwowi simiir inig imiir hainan praprasí mi an kara iriipi hiriinan, kariir inigin wi simakar mi inkin hainan praprasí. Mi tariinanin kara pi inkamin ninokninkin karamaeyin pi siir hiriinan boini. Kara wi kariir inig iirar mi hainan prapraskii.²² Mi ti kam hiriinanin ti hiriinan boinim, yim Isrelmi piugana Hibruana saair iikam ima. Mi an kara iriipi hiriinan Isrel simiir piugana Hibru hirana saairgisairar inkamkin iki simiir hiriinan. Yim sima ha boinkim yim sima brougae Ebrahim waini yiniyeyim simiir yiniiekim. Mi an kara iriipi hiriinan Ebrahim siir yiniyeyim simiirar yiniiekin.²³ Mi sima ha boinkim, sima Kraisi miiyan kamkim, aniya? Mi tapa kara kimiirin ini inkam whaowaeyin ninokninkin karamaeyin pi siir hiriinan swoki boinki Kraisi siir dimin taeminim kara tiriyim kara bimbuiwi bi tirikin, iki sima tiriyim ini simiir haiburim.

Karairgin miiyan inkam wadieyin simiir haiburin kara maeyaua mii biyie miiyiya saair hirin ii kasakasa bi nwokaigin. Sima inokiinokin kariir kariira hiugrimkriipkiikainanaekim, iiyim kara namnanaeyim idip idip ini simiir haiburim. Mi idgiuni kam ima mi ipimpara kariir, ii kwiruwa kwisuwa rani mi iiyim naoni piu kingin kara nwowim ini simiir imiir haiburim. Mi kima hiriirar naingwowi kariir kouin ini sima ywowim, aniya?²⁴ Mi Isrel simiir gavmanin siir inkam komii komiiyim inigakim sima kariirin idip idipin iriiyara yonkwo mi idgiuni sima mi ipimparim kariir idip idipin kamnwir iuur iriiyar kwiiya iyop ipimpar. Dimusi rani, kara Kraisi siir boinmimauugin.²⁵ Mi om komii Rom hiran inkam komii komiiyim sima kariirin idip idipin kwoima yonkwo mi sima kariirin inar mi ipimparim idgiuni. Dimusi rani, kara Kraisi siir boinmimauugin. Mi iigwira sima kariirin siiyani mi kaiyimik mi kara pariiparii naowim. Mi siyaii aka kara ninkin okwomainainamim Solwara whii idopwoniya hir, idip idipin kwoima tir. Mi kríma opar mi akiiyokiyokii. Mi ii kwoimim simiir ii kwira, opara kara nakiiyokiyokiiya niiya kwir mi nabieya kwir.²⁶ Mi ii whiekakim, kara ti siyiuim tiriir nitiiyim mi hinda nami ikim simiir napyokiyokiigin. Mi ieyin opin ha niunaniyin mi kariirin pariiparii siya kaiyipripuwim. Mi kam bibiyeyim hii tauaeiyim, sima kariiram nagwoprakai kaokim. Kariir tioam mi kariir digworaekwo imiir tauae haiyam. Mi kariirgi kariir piugana Isrel saair iikamim, sima kariiram tirkim kariir nipimparim mi kariir mi isomaowim. Mi iikamim Isrel simiir piugana saair karamaeyim yim sima iriipi hiriinan kariir nipimparam mi tirkim. Mi iiya kara om hir nwowiyim iikamim simiir

kwoinim pi kariir nipimparam mi nisomaowamar mi aingwowi. Mi iya kara iki niimauin sai priiywokaeyamiyin inkamki nwo karamaeyin siir mi owa, niimauan wraisuim kariirin sima mi piyimik aokiyim pariiparii. Mi iya kara whii komii solwara saair whii bopwokibopwoniya hir mi owa, kara pariiparii pa mi okwomainainamin. Mi iikam nhirim Kraiis siir nomiyaunan nwonamim miyim kara miriyim sima tirbuwim pariiparii. ²⁷Kara miriinaekiyin mi ini kariir iga iin imar ywokiyim wiir. Mi nii niyim kara nhwo nib bi whwonkaigin, kara nhwo Adi Komii siiram kwisboinanaeikin. Mi ii nhirim, kara mhiigar mi aokin mi naemin karamaeyar mi okin. Mi kara opmirsim bi mi kinsinkaigin mi ii whiekakim kara nae kiimii bi mi inkiuguna aekin. Mi opuda kariir hugiyim, kariir piua pi nopnopa, nounoua mi kini. Mi kara yiuis miyikak bi nwokin kariir piu aiir sibgu higriniuwamin. ²⁸Mi ti dimin taeminim yipiki ha niisiimauuwim kara miriyim ti aposel kam niksisaeyim simiir haiburim ti sima sima rani. Hinokiinokin kara iikamim Adi Komii siir piugana saairim iki omom omomim sim nwowim simiiram pa mi aingwoyimyoki, sima ini tari wadieyar nasi tirim, iyie? Wadie tir tani. ²⁹Mi iya kariir nomiyaunim Kraiis siirim sima dimin biyie tiriyim mi kara simiirsiyin pi hikakar mi owi. Mi iya inkam nwirin, inkam nwirni kwoin kiyaiiyim mi pi dimin biyie ha tiri mi an kara saikar pi ioar mi owi.

³⁰Mi kara kariir inig iirar swoki hainan prapasi ti dimin taeminim simiirsi mi mhoiyya kara kariir inigin wi minsi hainan prapasi, ti dimin taeminim yipiki iikam imiir niisiimauuwim hiniin, kara kiriekak bi nwokin mi kariirin dimin whiruwaki bi tirbumbukin. ³¹Adi Komiiyin yipiki

Biiyan Inkam Komiiyin Jisis siir Adin, siir inigin wi komiigi komiiyar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin. Siya ina inokninkinin, ti karar boinim kara bi niksisaekin. Kara miyan inkam kibikin. ³²Biiya, iya kara om Damaskas hir nwowa mi inkam komiiyin nu kigriraowiyin Aretas nikiuwiyin siir Gavmanin siir inkam komii nwirin siya yimbingi kam nhirim hira om iir nidiyokiyokaiya saair ano iir kaoraraowim kariiram mi sima kariiramin hirar waikao. Mi kara hiriir namkiswo, kariirin wi sima pi yonkwowinin mi kariirin wi maeyauwa mii biyie miriyya saair hir pi hiugripkiikikayin. ³³Kariirin wi simar pi hiugripkiikikayin, maeyauwa mii biyie miriyya saair hir. Mi kariir nomiyaunim, Kraiis siirim, kariirin kimidiniya nibni sima haigigi. Mi sima ha namim hiira yipiki om iir hiuyokiyokaiya saairam mi sima ti nib mwis haimii haimii whiiyim kimidiniya uridni yomboborugi mi kariirin ina yonkwo kiikiiraraokiyim nua hiriir. Mi ini karar yimbainam budgiyin nua hiriir mi kara ina yiun iwiskiainamin. Mi kara ha haiburgigin mi ina yidamamin. Iriig.

**Pol siya nhwo ha whinin
mi siirin dimin taeminim
Adi Komii siyar yiisiimauu**

12 Kara pi kariir inig iirar swoki hainanprapas kripkaii. Kara ina ninokninkinin ti dimin taeminim yim wi krimiir whinkinsiis haiginu rani. Mi Adi Komii siya wi ha boini, krime wadiekim. Mi kara kimiirin pi min boinkii, dimin taeminim yipiki aowa nwokaiyim Kraiis siya niisiimauuim kariir pi simiir boinkii. ²Biiya, biewi iuur whiiyim namkiyim mi taka iya kariirin Adi Komii siya kariir haiyin mi kariirin siya hainainam omin

siya nwowin kou hiranin siir hiriir. Mi kara bi sibgu inokninkinkin, siya kariir haiyin mi kariir hainanainamin koua hiriir. Mi tari kariir piu sasar namka, iyie? Kariir kwoinbudin siya ti niinainamin. Adi Komii sasar ninokninkini. ³Kara kimiirin pa swoki boinkii, kara ninokninkin tani, kariir piu saeya piyamisi ama, iyie? Kariir kwoinbud ieya. Adi Komii sasar ninokninkin iskii. ⁴Kara Adi Komii siir om hir nwowin mi ti dimin taeminim kara wakaeyim, kara pi kariir yaigar kaokwo boin tani. Adi Komii siya pi kariir kigninkinki rani, simiir niisiisimauuim mi simiirin iikam kimiir boinmauuim. ⁵Mi ti dimin taeminim yipiki kara kigim yim wadie imairgim. Mi kara wi kariir inig iirar asi swoki hainanprapras: Dimusi rani, simiirsika. Mi kara hiniina naingwo rani. Kara ha naingwowi, kara kariir inig iirarin wi dimusi hainan prapras tani, wi ti digworaekwowim yipiki iikam imiir niisiimauuim, kiriekak nwo karam kara nwowim wi simiirsi hainanprapras. Mi digworaekwo whiekakim kariirin sima tirbuim. Kara inkam paeprikab niingakin. Mi Adi Komii siya kirie komiigakin. ⁶Mi kara kariir inig iirarin wi dimusi hainan praprasam naingwo rani, wi dimin taeminim yipiki kara niisiimauuim wi simiirsi hainan prapras mi kara wi inkam biyie ha nwo rani. Karar kigim simiirin, kara simiirin niksise rani. Mi kara kariir inig iirar hainanim pi boriisopi. Dimusi rani, iikam kima wi ha naingwowi, inig komiigak inkamin karargin ti digworaekwowim simiir kou nwowin. Niingaka. Kara ha naingwowi kima ti dimin taeminim kara tirim simiiram daingwoki. Mi diminim kara boinim kimiir mi kima wi haini ninokninkini kariirin, kara inkam wadieki piyasi owin, iyie? Miyyik rani.

⁷Mi dimin taeminim Adi Komii siya niisiimauuim siir omanim yim wadieki wadie imairgim. Adi Komii siya pi boriisopi kara kariir inig iirar swoki hainanim. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi siya Setan siirin hiriinansi kiwakikin diminim kariir piu sairam nikropkiyim, ma kariir nii haiginiuam mi ti hiriinankiniuwi kara wi kariir inig iirar hainanpraprasnam naingwo rani. ⁸Kara Adi Komii siiram in idip idipin kwoima srii mi kariirin siyar mi whinkinsiis haiginiu mi ti dimin biyeyin kariir piunau nwokaiyin yio ini siyar mi nhinikriropkiyin. Mi sima kariirin ina kiwakiyim. ⁹Kara siiram in idip idipin kwoima srii mi siya kariirin idip idipin kwoima boin. Niingaka. Kara siirin wi kiriir warauranki hai rani kara wi kinakar nwowi mi tariigina ya wi digar nwowi. Mi iikamim yipiki kirie nwo karamae nwowim, kariir kirieya wi simiir whinkinsiis haiginiuwi mi wi iikamim simiir niisiimauu haiginiuwi. Mi tariinanin kara ti simiirsiyin maigimairga nwo karam nwo rani kara ini maigimairgar nwowin. Mi ini kariir inig iirar hainanpraprasin ti dimin taemin bibiyeyim kariir tirbuim simiirsi, yim kariir niisiimauugim kara kiriekak rani. Mi Krai siir kirieya kariir mhii kwoinauin sasar nwokai. ¹⁰Kara ina ninokninkinin ta sairin, ti dimin taeminim kara tirim yim Krai siir inigin siir hainanpraprasikim mi kara maigimairga nwo karam bi mi okin mi biyie bi mi okin mi iikamim kariirin dimin biyie bi mi tirkin mi kariir bi mi kimpipisu haiginiugim mi dimin biyieki bi mi itkin mi kariir bi mi ipimparkin mi kara miyyik bi mi okin yim tiriiginim yim dimin komii rani. Kara maigimairga nwo karam bi nwo kin. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin iya ti digworaekwowim sima nimbiam kirie nwo karamae kara nwowi, kariirin wi Krai siyar

whinkinsiis haiginiuwi mi kara wi siir kirie aiir haii mi wi wadiyar swoki owi. Iriig.

**Pol siya minam naingwokin om
Korin hiran iikam simiir whinkinsiis
haiginiuim sima Adi Komii siir
siyugi siyiu iir sibgu apim**

¹¹ Kara, kanakanarin inkam biyenan boinkikin, kariir inig iirar swoki hainanpraprasnam. Kara hiriinanam bi naingwokin mi kariirin kima tirkin ti dimin iir tirim. Dimusi rani, kima kariir inig iir bi hainanpraprasnikim mi iki iikam nhirim simiir bi boinmauugim hiniin, kara aposel inkam kibikin. Mi kara inig karamae nwokiswo mi wari aposel kam nhirim yipiki kima boiniyim hiniin wadiekim, sima wi kariirin dimin whirmin whirmin di swoki haiburi. ¹² Ti dimin taeminim ti kara tirim, kara kimaka biyie bi nwokin. Mi ti dimin taeminim yim kimiir niisiimauugim hiniin, kara Jisis Kraisiir aposel inkamkin. Mi dimin kirie komii komiyim kara tirim kimiir, iki iikamim simiir niisiimauuim, yipiki simiir kigim mouni haniin sima siinkaowim mi Adi Komii siirin kimiir mi boinmauuiin mi kimiir mi iisiimauuiin hiniin, Adi Komii siir kirieya ini kanakar nwowa. ¹³ Mi Adi Komii siir piugana sair iikamim iki omom omomim simiirim, sima ta yai aiir haiyim mi kara tari simiirin kara bi hauugin? Kara kimiirin minam bi sriigikin kariirin kima kigriraowim mi nae omaka minam. Niingaka. Mi kima ha naingwowi, ti siyiu hiriinanin yio ini kara mi priitirin mi kara kimiiram srii, kariirsi naingwobunam mi ti dimin biyeyim kara tirim kimiir, kima simiirin wi hindarar ti aingwo owouu iuguski. Dimusi rani, kara kimiir whinkinsiis haiginiuam tiri. ¹⁴ Mi ya tariigina ya kwoimaka aeya kara boina kimiiram nitam, kimiir kignakiyam. Mi kara wi kimiir iikamim

simiir dimin whir swoki priiyiksasae hai rani, kariir whinkinsiis haiginiuamin. Niingaka. Kara kimiir dimin taemin imiir boriisopi. Kara ha naingwowi, iikam kima Kraisiirar dwo iski. Dimin taeminim yinisisim ima bi haigim mi simiir yopii adim simiirin simiirsi bi kigriraowikim. Dimin taeminim pi yopii ad ima haiyiskii mi yinisisimim simiirsiyin pi simar kigriraowi. An kara ini kimiir adnan yowwin Kraisiir dimin taeminim simiirsi mi wim kima ini kariir yinisisimnan yowwim. Mi kara wi dimin whir kimiir warauranki hai rani. Niingaka. ¹⁵ Kara mairgimairga komiiga ti kariigi kariir umiirar mi igugusim kimiir whinkinsiis haiginiuam. Mi kara wi pranae pranae mirii rani, wi karar naobugi iki iikamim simiir kwoinbud imiir whinkinsiis haiginiuam. Kara kimiir whinkinsiisamin pranae pranae naingwo rani. Mi ti hiriinan siyiu kibiyin kara tirin, kariir digworaekwo imiir niugugusin kimiir yio siyiu wadiyairgin, aniya?

¹⁶ Mi kimiir iikam nhirim yim wi ha boini, ihi, kira kaimwower boini. Krime ina ninokninkinim, siya krimiir digworaekwo bi kaukiki haigin. Mi Polin yio niksisaeyaki waiwiigin. Mi krimiir kwoinin siya kiyagim mi siir yayim krimiirin ini sima ikwowaisiikiyim, inkamin nae niimauan wraisuim simam kiyau haigingigiyin simiir nobropam, ini siir hiriinan yowwin. ¹⁷ Kima kariir boinmauugi, kara paniina tirkin, ha? Mi tari, ti kamim kara nikropkiyim kimiir kignakiyim mi tari sima? ¹⁸ Kara Taitas siirin bidiyar mi sriiyin, kimiiram waraur mi itim. Mi siya bidiyar mi inkin itin ti siir nomiyyau nwirin, ti tir nwowin saika. Mi Taitas siya kimiir bidi yiksisaeyin mi kimiir dimin taemin imiir bidi mi priihai priihaiyim, iyie? Niingaka? Mi siya mi kara, krira tari

Adi Komii siir naeyiutin siir dimin taemin imiirara nap rani, aniya? Mi krira tari dimin whiruan siirara tir tani? Ti dimin taemin hiriinanin simiir sibgu aingwo omoki.

¹⁹ Kara ha naingwowi, kima ta yokwo aiir mwaini mi kima wi ha naingwowi, ta yokwowa krima winkiya kimiiram, krima kimiir kwoin imiir kiyaiyam kinankiugika mi kima wi ha niki aingwowim krimiirin, krima wadiekin. Niingaka. Kariir nomiiyauim yipiki kara naingwokwonanaeyim, krima ti kamim yipiki Kraisiirim, Adi Komii siya ini krimiirar kigiyin ti dimin taeminim ti krima boinkiyim kimiir. Mi ti yayim ti krima winkiyim ta yokwo aiir, kimiir whinkinsiis haiginiuam, kima Adi Komii siirgisiir siyiu iirarar dap iski. ²⁰ Krima ta yokwowa kimiiramin whisarii bi winkika, ti simiirsika. Mi kara ta sair saira naingwokwonanaeikin. Kara pi boriisopi, mhoiia kara niti, kimiir nini kigniyam mi kara wi ha kipi nini kigni, kima ti dimin taeminim kara boinkiyim kima wakaeyokna apam, kima simiir nap rani. Dimusi rani, wim kima wi ti dimin taeminim kara tiranim kimiir whinkinsiis haiginiuam wi simiiram naingwo rani. Kara minsi naingwoyimiyoki, ti dimin taeminim kimiir waraur kara nini kigi simiirsi naingwoyimiyoknanaei. Mi iikamim irika nwirika niniinansaowi mi irika nwiraka nomboin ii ae karamae nwowi mi yai irika nwirika mi inii mi simiir piu imiiramar swoki aingwokwonaei mi isido whisa mi inibiiri mi yai bibiyie irni nwirni mi inikbumbuwi mi dimin taeminim hindara mi priiboin priiboini, yayim iripa sibgu kitibmii boin karamae mi owi mi wim kima wi ti dimin taemin hiriinanin simiirar mi aingwo tibmii kiiini. ²¹ Kara ha naingwowi, mhoiia kara kimiir kignakiyam niti, kariirin wi Adi Komii siya tirkii, kimiir whwonkam

ida nitsi nididim. Mi kara wi iikamim yipiki kara nhinikriropknaatnoudninkii-igiyim wi simiirsi nouuboboini, iikamim yipiki Adi Komii siir piugana sairirir simiirin wi kara nhinikriropkii. Dimusi rani, sima dimin bibiyie hiriinanin sima tirim, sima simiirsiyin naingwoyimiyok karamaekim. Sima ini dimin bibiyeyim, iikamim hii priinanae priinanaeyim sima tirim simiir napikim. Simiir kwoinim ti hiriinan dimin ima bidi yikpitmaiym. Mi hiriinankiniuwi mi kara wi ti iikam hiriinanin simiir kig rani. Iriig.

Pol siya om Korin hiran iikamim simiirin min boinkin dimin taeminim sima napiyim sima sibgu mintirao.

13 Tariigina kara kimiir kigam niti ya kwoimaka aeya. Mi kimiir iikam nhirim sima simiir nomiiyauwim simiir nikbumbuwi mi kima wi ti yayim yipiki Adi Komii siya boinim, wi simiir wakaeyokna ap. Mi inkamim nwis nwoima mi kiritmai boinkii ti siirin mi sima wi sibgu danaakninkii haiginiugi. ² Kara kimiirin ti iikamim yipiki dimin biyie simiir iikam nhirim simaka tirim, pi simiir boinkii. Biia kara kimaka waraurar niki owa kwisaka, kara kimiirin igao yai ti dimin taemin imiir boinkin. Mi tariinanin kara ti aru nwokiyin, kara kimiirin pa swoki boinkii. Mhoiia kara kimiir kigam swoki iti, kara wi inkam nwirni swoki kiwaki rani, rirmiiya nwowamin, yipiki dimin biyie tirin mi naingwoyimiyok karamae ha nwowin. Kara kimiirin ti dimin biyeyim kima tirim wi simiirsi nonkwobumbuninkini. ³ Mi kara kimiiram waraur niti mi iikamim dimin bibiyie tirim simiir nini onkwobumbuninkingigam mi kima wi haini ninokninkini kariirin Jisis Kraisiyar boinkikin. Mi iia siya kariir boinin, kimiir dimin bibiyeyim simiir nonkwobumbuninkinam mi kima wi

haini ninokninkini, siir kirieya kimaka waraur nwowa sapisap rani. Niingaka. Saeya komiiga. ⁴ Mi iya Kraisiya iikam krimiir hiriinanar mi owin, inkamim siirin ina mi hainamim paeyin hiiniya nirioninkinin, saika ha ninkin irinugiyim mi siya ina yaonamin. Mi tariinanin Adi Komii krimiir Wanin siya siir kirie komi- iya yipiki siir hidninsiin idwowin mi siya omwai ha swoki waiyan, saiirin siir bidi hauugiya. Krima mi Kraisiya krima wi iripar haingiriyu owi mi nim krima inkam kirie komiiyan tani. Mi Adi Komii siya krimiirin wi siir kirie komii aiir whinkinsiis haiginiuwu. Mi mhoyiya krima niti mi krima wi siir kirieya saiir niisiimauwu iikam kimiir waraurin, ta krima hida kimiir saiir hiriinan.

⁵ Kima, kima kimar hidnaei mi kima wi haini sibgu inokninkini, iyie? Niingaka, kima Kraisiya siir yayi kimiir kwoinau nwokaiya saiir wakaeyokna apikim. Mi kima tari ninokninkin tani, Kraisiya kimiir kwoinau waraur nwokaii, aniya? Mi kima siiram naingwo tibmii kiini, kima tira saiir hiriinan mi siya wi kimiir kwoinau kwirii idwokaii. Mi hiriinan tir karamae nwowi mi siya wi waraur nwo rani. ⁶ Kara hiriyyar naingwo tibmii kiini, kima ina ninokninkinim Kraisiya Jisiya siya krimiir kwoinau nwokaiyin. Krima iikamim yipiki niksisaeyim sim tani. Niingaka. ⁷ Krima Adi Komii siiram minam kwis boini, siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi kima wi hiriinanki nwowi, iki dimin bibiyeyim simiir wakaeyokna apim. Krima siiram tani dimin taemin hiriinanin simiiram bi sriigikin mi iki iikamim pa nwoki aingwowim, krima inkam wadiekim. Niingaka. Mi iikamim krimiirin hiriinan naingwowi, krima ini yikiigiyim, ya ta hiriinana ya dimin komii rani. Krima ha naingwowi, wari kima tirim yim ini yowowim, simiirarar dap iski. ⁸ Kima ina ninokninkinim ta

saiirin, krima wi ta yaimwokiyaimewowa saiir dimin sim whir swoki kinkrip rani. Krima whinkinsiis haiginiuwani dimin whirkiwhiruwaargin ya yaimwokiyaimewo aeya. ⁹ Mi kima Kraisiya siir yayi imiir wakaeyokna api, kima tira saiir hiriinan mi krima wi maigimairga nwo rani, krimiir Adi Komiiyin siir kirieya iki iikamim yipiki dimin bibiyeyim sima napiyim simiir nonkwobumbuninkiniya saiir niisiimauuwim. Mi iikamim krimiirin ha naingwowi, krima ini inig karamae yowowim yio ti hiriinan mi owiyim, yi ini mi owin. finokiinokin krima Adi Komii siiram sriininaeikim, kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Mi kima wi siir yayi aiir nwoki wakaeyokna apim, kima tira saiir hiriinan. ¹⁰ Kariirin ini-gak Adi Komii siya nwowaiginiugun, Adi Komii siir iikamim simiir grabim. Mi an kara kimiir tirbuwam tir tani. Mi hiriinankiniuwu, biyyin kima saiir mwaan mi wi kima kimar swoki grabna, iya kara ti aruwa niki owin. Mi mhoyiya kara niti kimiir kigam, kara wi ta kariir kirie aiir nini tirni rani. Kara kimiirin wi hinda grab haiginiuwu. Mi kima wi wadiekii wadie nwoki owim.

¹¹ Ti kariir nomiiyauwim, krimiir yayim ini dig ywokiym mi krima kimiirin pi hindara nokboinmamaigii. Kima dimin bibiyeyim simiirin digumii haimriiyugig mi kima dimin miyikim simiiramar dinmiininkin iski. Irni nwrni dinan whinkinsiis ankinsiis mi kwoin whirua dwo mi iripa dingwomamair aekiyam. Mi Adi Komiiyin yipikin krimiiram naingwokwo nanaeyin mi krimiir whinkinsiis haiginiuwiyin, iripa krima nongwomamair aeyam siya wi kimakar nwowi inokiinokin. ¹² Kima ti Adi Komii siir iikamim warauranim, kima irni nwrni dikboinmamair mi in min dinan ininkwo aninkwo.

¹³Mi Adi Komii krimiir Wanin siir piugana tirana saiir iikamim sama kimiir nikboinmamaigikin. ¹⁴Kara hiniina naingwowi, Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Krais siya kimiiram

nwoki aingwobumbuwin. Mi Adi Komii siya wi kimiiramar nwoki aingwokwo irkakim. Mi Adi Komii siir naeyiun siya wi kimakar nwowi, kimiir kwoinawaraur kimiir nomiiyaunan. Iriig.

GALESIA

Pol siya ta yokwowa iikamim yipiki naingwo tibmiiyim nu haimii Galesia hiranim simiiram winkikin. Pol siya simaka hir nwoyin. Pol siya Adi Komii siir yaiya omisisimim nu haimii Galesia hiranim simiir boinmimauugin. Mi nhirim ta yai air wakaeyim mi sima ina yaingwo tibmiiyiyim Jisis siiram. Mi mhoyiya Judami kam nhirim ha nitim mi ti iikamim naingwo tibmiiyim simiirin sima ini boini sima siyupai siyupaiyim Moseski wingikim simiir sibgu onkworinim mi kamim simiir miois imiirin pi kitiyopnimmir haiyim mi ta hiriinan sairsika sima wi Adi Komii saika nwoke amasukikinim. Mi mhoyiya Pol siya hiriinan wakaeyim mi siya ta yokwowa ha win hauugin iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkiyam. Adi Komii siya iikam imiirin Jisis siiram naingwo tibmiiya inigak sairsi arar nnowaiginiuwikin. Iriig.

1 Kara Polkin, kara ta yokwowa kimiiram winkika kara Jisis Kraisiir aposel inkamkin. Kariirin ta mii air miriyamin nuan inkam nwrki bi nokmwim okwo haiginiugin. Niingaka. Mi Jisis siya mi Adi Komiiyin, ti inkamin yipikin Jisisni hidninsiin idwowin ieyankin kariirin sowa nokmwim okwohaiginiugin ta mii air miriyam. ²Mi nomiyauim naingwo tibmiiyim yipiki kanakar nwowim, krima whiekakarim kimiir nokboinmamaigii iikamim Jisis Kraisiirim naingwo tibmii kiiniyim nu haimii Galesia warauranim.

³Kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komiiyin krimiir Adin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin Jisis Kraisiiriin wi sowa hauuwi naingwobumbu mi iripa nongwomamaier aeyam.

⁴Jisis Kraisi siya krimiir Adin siir yai airar wakaeyokna miriigin mi siya kwoin whirua asi nwoyin krimiir dimin bibiyeyim simiirsi naowim ti siyu bibiyeyim ti nuin siir tiranim taka ii air nwowim simiirsi nanmaiwarkainam. ⁵Mi dimusi rani, Adi Komii siya ti hiriinan krimiirsi tirkin, krima siir inig iir nwoke hainanyokiyokiikaemi iinokiinokin. Ihi, yai kaimwowaiga. Iriig. ⁶Kariir pua ini warar yopaigiya dimusi rani, kima Adi Komii siir bidi haiburgigim yipiki biya kimiir kwoin imiir niki kiyaiyin dimin kibiyin Kraisi siya priidiraerarkiyin kimiir biya iya siya naonama. Mi tariinanin kima siir yai kibi kibiyim yim biri kimiminkikim simiirin bidi haiburgigim mi kima ini iki yai nhirim kima ha naingwowyim yim wadiekim mi kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apim ini simiiram ninmiininkinkripkaiyim. ⁷Mi kara kimiirin pi hiniina boinkii, yaeya yai kibi nhir karamaeka yipiki wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi. Niingaka. Ini ta sasar ywowiski ya ta karar boinmauuwa. Kara ti dimin taemin hiriinanin simiir asi boini. Dimusi rani, kam bibiyie nhirim kimiir kwoinim sima pridaiginiugin mi sima minam naingwokim Kraisi siir yai kibiya nanmaiwarkainaeya sairin sima ninkpitkiyim yai biyie nimbiyamam. ⁸Mi krima mi Adi Komii siir paekwosim ieya krimar niti mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauunii mi ti yayim biya krima boinmimauuim simiir hiriinan boinmimauu karam nwoyi, yaeya yai nini boinmimauunii mi yipiki ti hiriinan tiri, kara ha naingwowi simiirin wi Adi Komii siya tidowomaii mi simiirin wi paeya nikropki. ⁹Krime ti dimin taeminim simiirin bidiyar iki boinmimauuim mi tariinanin krime ini simiirar swoki

boinmimauuim. Mi ti iikamim yipiki kimiirim nitim mi kimiirin yaeya yai nini boinmimauuniyim mi ti yayiim biya kima wakaeyim kariir kwoin komiiyin ha naingwowi Adi Komii siya simiirin wi dimin biye tir haiginiuwi paeya nikropkiyam simiirin.

¹⁰Mi kima hiriayar naingwowi ti dimin taeminim kara winkiyim mi kara boinki ikim mi iikamim wi mairgimairga kanaka nwowi. Niingaka. Kara simiirin minam boinkikin, Adi Komii siya wi mairgimairga kanakar nwoki owim. Mi kara ti dimin taeminim simiirin inkamaramar tirkiswo mi inkamim mairgimairga kanaka ha nwokiswo mi kara simiirin wi inkamaramar pi tirin wi Kraiis siir mii kigna miriiyan inkam kiin di nwowi. Iriig.

Pol siya hiniina niisiimauugin ta aposel miya siya miriia inkami hindanki bi nitka.

¹¹Ti kariir nomiiyauim, kara ha naingwowi kima ina sibgu inokninkinim ta Kraiis siir Yai Win Kibi aairin ta kara nanaakninkii haiginiuwa kimiir biya, ya ta yayia inkami kwoin airga bi priinaingwo boinkika. Niingaka. ¹²Ti yayi imiirin kariirin inkam nwrki bi boinmauugin mi inkam nwrki bi mi iisiimauugin simiirin. Niingaka. Yo Jisis Kraiis siya siyairgin kariir nanaakninkii haiginiuwun ti yayi imiirin yaeya siyu whirni.

¹³Tiki yayiim yim yayi kaimwokim. Dimusi rani, kima bidiyar wakaeyim dimin bibiyeyim kara tirim biya iya kara dimin taeminim Judami iikamim sima tirim simiir napin kara dimin bibiyie kasa bi tirkin iikamim Adi Komii siir piugana saairim simiirin. Mi kara hiniina naingwokin simiirin hiriayar donkwobumbuninkin iuguski. ¹⁴Mi kariir iripa yayoyeya saair kouwin ini kara ywowun ti yayiim Juda iikam krima

napiyim simiirin. Dimusi rani, kara bidiyar sibgu wakaeyokna apin dimin taeminim krimiir brougae wanwiyaeyim sima tirim iya Adi Komii siir boiniyim Adi Komii siya big nasmirwaiya simaka nwowam.

¹⁵Mi Adi Komiiyin iya kara kariir yopiini mhiinau hirar niki okaiyin siya kariirin saairar nimbingikin. Mi mhoiia siya kariirin ha sibgu grabaiginiuwun mi siya kariirin ina boinkiyin, kira kariir mii aair mirii. ¹⁶Mi siya kariirin hiriiran boinkiyin, mi siya kariirin ina yiisiimauuin siir yinisim iirin mi kara wi ti yayi kibi kibiyim Kraiis siirim wi simiir asi boinmimauuwi iki iikamim yipiki Juda iikam tani simiir piugananim simiir. Mi ta ii aairarin kariirin Adi Komii siya yiisiimauu yipiki siir yinisim iirin, kara ti dimin iiramim inkam nwrniyam bi sriigin kariirin siya boinmauui. Niingaka. ¹⁷Mi kara om komii Jerusalema hiriir bi mi amkin kamim yipiki biya Adi Komii siya nimbiniim biigi bi aposel inkam nwowam simiiram simiir nini sriinakiyam mi kariirin sima boinmauugiyim ti dimin imiirin. Mi biri kimiminkikin kara ina yamsauwin nu komii Arebia hiriir om siiyin apa iikam kwisuwaki nwowiyin siir. Mi mhoiia kara ini om komii Damaskas hiriayar swoki amin. ¹⁸Mi mhoiian biwii whoimim ha namkiyim mi kara kimidiniya om komii Jerusalem hiriir yam mi kara kimidiniya Pita siir kig yipiki kara nini owouwin mi kara nini boiniuwun iiyim iuur iriayar. ¹⁹Kara aposel inkam nwr bi swoki kigmiminkin kara Jems siirarar kig Biayan Inkam Komii Kraiis siir nomousimin kara ti inkam iirarar kigin. ²⁰Mi ti dimin taeminim ti kara winkiyim yim yayi kaimwo imairgim Adi Komii siya ina ninokninkinim kara kimiir niksisae rani.

²¹Mi ta kara nama om komii Jerusalema hiriir saair mhoiian kara hir

ha haiburgigin mi kara kimidiniya nu maeyauim Siria, Silisia sowiirim simiir hiriir yam. ²²Mi taka iya, iikamim Jisis Kraisi siir piugana sairim nu haimii Judia hiranim sima kariir bi kigim mi kariir bi mi kigsibgim. Sima yayim kam ima boinim kariir hiniin simiirrarar wakaei, ²³inkamin yipiki krimiir nipimparin mi krimiir nigbumbuwin mi krimiir nisomsomaowin tariinanin siya ini Yai Win Kibiya Kraisi siira ini sair boinmimauwin yipiki siya tirbuwam niki tira. ²⁴Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya tirim kariir simiir wakaeyim mi sima kimidiniya siir inig iir hainanki. Iriig.

**Aposel nhirim sima kwoin
whirua Pol saika nwokikim**

2 Mi biewii iur whiiyim namkiyim simiir mhoiyan, kara kimidiniya Banabas saikar yam om komii Jerusalema hiriirin. Mi kara Taitas siirin warar yinkin ikunam mi siya kimidiniya kriraka yinkin am. ²Kara hiriirin whisarii bi namkin kariirin Adi Komii siya niisimauugin mi siya kariirin minam naingwokin kara hiriir namim. Mi kara hiriirin ha namin mi iikamim hapairanim simiirin ina boinmimauwamin ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauwiya iki iikamim hinda tindanim yipiki Judami piugana sair karamaeyim simiir mi kara iikam whiekakim simiirar bi boinmimauu irkakim. Kara kamim Adi Komii siir piugana sairim hapairanim simiir bii nwowiyim simiirar boinmimauugin. Kara minam naingwokin sima ta Yai Win Kibiya ta kara boinmimauwa iki iikam nhirim sim, wi sima nwoki anaaninkii haiginiuwim. Kara minsi nididgin dimin taeminim biya kara tirim simiirsi mi ti tariinan kara mi tirim yim wi naekak nwo rani. ³Taitasin ti inkamin yipiki kanaka

namin hiriir, yio Grikan inkamkin siya Judami piugana sair tani mi nim krima kimidiniya ha boin sima Taitas siir miois aair kitiyopnir haiyam tirim mi Juda hapairan inkam komii komiiyim naingwo tibmiiyim sima siir miois aair kitiyopnir haiyam ini boriisopin Juda simiir inkamnan nwowam mi siya wi simaka iripa nwoki owim. Niingaka. ⁴Mi nim krima ti kamim ti dimin iirin hiriinan dimusi bi boinkikim kam nhirim yipiki yaimwoni boin karamae nwowiyim sima krimiir nomiiyau nwokim mi sima Kraisi siir yai imiir bi sibgu wakaeyokna apkim, yim sima Taitas siir miois aair kitiyopnir haiyam tirkim. Mi ti kamim krimaka nini oniyim krima bi ninokninkinkim diminin sima napiyin. Mi sima kamim dimin taemin nini kigninprionakiyim sim haniin nwokim dimin taemin kibi kibiyim Kraisi siirim rirmiiya krima naingwo tibmii apiyim simiir. Krima tariinanin Moses siir siyiu komii iir nwo rani mi krimiirin wi siya nanmaiwarkaina rani, yipiki biya Juda iikamim sima napin. Dimusi rani, krima mi Kraisi Jisis siya, krima ini nwiruar ywowiskiyim. Mi ti inkamin krimiir kiyaiyam minin krima Mosesni siyiuin biyanin siir napim nim wi inkamin maeyauwa mii biyie miriyya sae nwokaiyin wi si hiniin pi yowin. ⁵Mi krima simiir yaimirsim kwir bi swoki wakaeyokna apmiminkim. Dimusi rani, krima Adi Komii siir yayi kimiiir wokmaihaiginiuwana sairin sibgu kigriraowi mi kima wi ta hiriinan sairsi nwowi iki yai bibiyeyim simiir wakaeyokna apim.

⁶Mi ti kamim hapairanim yipiki inig komii komiigakim mi iki iikam nhirim Adi Komii siir piugananim sim kigriraowiyim mi an kara ha naingwowi ti inkam komii komiiyim sima mi owa ya kariir whwonkam idan ya dimin

komii rani. Dimusi rani, Adi Komii siir whwonkam idan iikam whiekakim ini hiri hiriinankinar nwosowim. Mi kamim yipiki simiir inigim komii nwowim, sima kariirin yaeya yai boinmauwam bi swoki boinmauugim ti yayim kara boinmimauuwanim simiirin. ⁷Mi sima kariir yinokninkin Adi Komii siya kariirin yai miyyik miyyik imiirar hauugin mi siya kariirin ha nimbingiyin mi ina yikropkiyin mi kara ina boinmimauuwamin siir yai imiirin iki iikamim Juda iikam tani simiir piuganim simiir iikam imiir, Adi Komii siya mi imbingiya Pita siir sair hiriinan, Yai Win Kibiya Kraisi sair boinmimauuwam iki iikamim Judami piuganim simiirin simiir. ⁸Adi Komii siya Pita siir whinkinsiis haiginiugin siir yai kibi aair boinmimauuwam iki iikamim Judamiyim simiir. Ta Pita siir siya whinkinsiis haiginiuwa biya sair hiriinan. Mi sima bidiyar yinokninkinim kariirin Adi Komii siya nimbingin mi siyar whinkinsiis haiginiugin siir yai kibi aair boinmimauuwam iki iikamim Juda iikam tani simiir piugana sair iikam imiir. ⁹Mi sima ti dimin kibiyin Adi Komii siya tirkiyin kariir siir ninokninkinkiyin ti siya nimbingiyin kariir siir yai kibi aair boinmimauuwam mi inkam komii komiiyim Adi Komii siir piugana sairirir om komii Jerusalem hiranim, Jems, Kaiapas, mi Jon, sima kimidiniya iin Banabas mi kara kririir yonkwo mi ta iin sima nonkwowa kririir ya min nisiimauuga sima wadie bidi ywokiym krira ta Adi Komii siir yayia sairirir hiriir boinmimauuyokiyokiiyamim iki iikamim nu haimii Judia hir nwowim simiir. ¹⁰Sima kririirin ti dimin whiruwan siirarar boinkikin. Sima minam naingwokim krira hiniina naingwowi krira umir simiir iikam paeprikabim nu haimii Judia hiranim

simiiram hauugiyim. Mi ti diminim kara tiram naingwowim kara simiirin bidiyar tirim. Iriig.

Pol siya dimin biyeyim Pita siya tirim om Antiok simiir boininkiiigin

¹¹Krims iripar miriigim Adi Komii siir yai aair boinmimauuwim mi mhoiyya Pita siya om Antiok hir nini kig-nakiyin hiran iikam imiir mi kara siirin siir whwonkam idar yik. Dimusi rani, siya ti dimin biyie whirin siir tirkin. ¹²Kara siirin io whisarii bi nwokin ti dimin whiruwan siya tirin siirsika. Biya kam nhirim Jems siya nikropkiyim om Antioka tirir nitam, Pita siya biya iikamim Juda iikam tani nae simaka nidwokai aekin. Mi mhoiyya ti kamim Jems siya nikropkiyim ina yimbiniyim om Antioka hiriir mi Pita siya iikamim yipiki Juda iikamim simiir piugana sair karamaeyim simiirin ina haiburgigim. Dimusi rani, siya pi nididgin ti kamim yipikim om komii Jerusalem hiranim yipiki Mosesni yayim biyanim sim napiyim yipiki ha boinim kamim Adi Komii siyiu napiyim simiir mioisim yim kitiyopnimmir hai mi ti inkamin siirin io siya yo. Dimusi rani, ta nae siya naeya simaka sairsika. ¹³Mi Judami piugana sair iikam nhirim yim ta ii aairin nae Juda iikam tani simiir piugana sair iikamim nae simaka naeyim mi ini ta ii aairar yadigniyin. Mi sima ti iikamim simiirin Pita saika hirar ywoki mi Banabas siya hiriinan kigin mi siya ini hiriinan siyiu biye iirar mi apin mi siirin iriipi hiriinan iki iikam nhirim simaka hirar mi okmwim ogig. ¹⁴Mi kara simiirin hiriinan ninokninkinim sima Adi Komii siir yai kibi aair sibgu ap rani mi kara Pita siirin ti iikam whiekakim simiir whwonkam idar boin, ni kira Judami piugana sair inkamkin mi ni kira dimin taeminim Judami piugana sima tiriyim simiir dap. Mi kira ini dimin taeminim

yipiki Juda iikam tani simiir piuganan iikamim sima tiriyim ini simiir napim. Mi ta hiriinan sairsika mi kira iikamim Juda iikam tani simiir dimusi boinmi-mauwi, simiir kwoin imiir kiyaeiyam mi sima wi dimin taeminim Judami piugana sair iikam ima napiyim wi simiir nwoki apim, ha? Mi ni kirarin ti dimin hiriinanim simiir bi napkin! Mi ni kira pi nididgin Jemsni kamim yipiki kiriir nini boiniyim simiirsi. Iriig.

Mi yipiki Jisis siir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyim wi iikam bimbiuwii nwo rani mi simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkainaei

¹⁵ Mi nim krima iikamim yipiki krimiir yopiyim krimiirin Judami piugana sair naokainam nim krima iki iikamim hinda tindanim sima hiniin tani Juda iikam tani simiir piugana sae karamae rani, yipiki ha dapiyim iikam bibiyie yipiki Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowiyim. ¹⁶ Mi nim krima Juda yinieyim ina ninokninkinim Adi siya ha bi boinkin iikamim wadie nwowiyim yim dimugi nwo rani, yim sima Mosesni siyuum sim napkim. Niingaka. Dimusi rani, sima Jisis Kraisi wakaeyokna apkim. Krima Jisis Kraisi siirrarar wakaeyokna apkim mi Adi Komii siya wi kwoin ara asi naingwowi krimiirin wadie. Mi krima Mosesni siyuum siir siyuum sim napkiswo mi nim wi wadie di ywowi. Adi Komii siya ha bi boinkin, inkam nwirki wadiekin Moses siir siyu komii iir bidi sibgu apim. Niingaka. ¹⁷ Mi krima ha naingwowi Adi Komii siya krimiirin ha boinkin krima wadiekim. Dimusi rani, krima Kraisi siir wakaeyokna apkim mi mhoiyya krima ha wakaei Adi Komii siya ini ha boinin krima Moses siir siyu komii iir dap mi wi siya nwoki grabaiginiuwim mi yio ti kwoin hiniin yio miyik rani. Mi krima

Moses siir siyu komii iir nikwowaisii mi Kraisi siiram ha ninmiininkinami krimiir grabaiginiuwam mi tiriiginin yio wi hiniina niisimauwi, Kraisi siya krimiirin dimin biyie bidi tirhaiginiuwim mi krimiirin siya bidi tirkiyim dimin biyie tiramin. Ana ti yayim kaimwokim, aniya? Niingaka. Kraisi siya dimin taeminim krima naingwo tibmiiyim simiir bi tirbuwikin siya krimiirin minanar whinkinsis haiginiuwikin krima Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kiinim. ¹⁸ Mi ta biyya kara haimriiyugiga Moses siir siyu komii iir saeya kaimwoki niuwi mi mhoiyya kara ha swoki ami siiram mi ha naingwo tibmii kiini mi kariirin dimin whirki kimbu karamae siya nwowaiginiuwi Adi Komii siir whwonkam idan mi iikamim sima wa swoki inokninkinkii, kara simiir bidiyar iki iisimauuwim ti siyu hiriinanin mi an tari dimin biyekibiyie iirar tirkin. ¹⁹ Biyya kara minan mirii nanaekin Moses siir siyu komii iir napamin, kara ina ninokninkinin kara inkam biyie nwokin mi kariirin kimidiniya Adi Komii siya yonkwobumbuninkin haiginiu mi ta hiriinan sairsika kara asi naokin. Mi kariir igsopa Kraisi siya asi nonkwokairinanaowidgin mi siirin Adi Komii siya yonkwobumbuninkin haiginiu mi siya ha naonamkin paeyin hiiniya nirioninkinin siir. Mi tariinanin kariir kwoinin Moses siir siyu iir napam naingwo rani mi ta hiriinana kara inkam miyik Adi Komii siir whwonkam idan wi sairsi nwo rani. Niingaka. Mi tariinanin kara ini rirmiyya ywokiyan Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apin. ²⁰ Whisarii rani, Kraisi siya bidi yaowin mi ti siyuum biyanim kara simiir nap rani, yim bidi digiyim. Mi tariinanin dimin taeminim kara tiriyim kara kariir kwoinairgar naingwo diriraerar

tani. Niingaka. Kara Adi Komii siir yinisimin Jisis siiram naingwo tɔbmii mi kara siiram naingwokwonanaei yipiki kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin mi kariirin siya whinkinsiis haiginiugin kwoin whirua Adi Komii saika nwowim. Mi ti diminim ti tariinan kara tirim kara Adi Komii siir yinisimin Jisis yipikin kariiram naingwokwonanaeyin mi kariirsi naowin kariir whinkinsiis haiginiuwam siir kirieni tirkɔn. ²¹ Kara ti dimin kibi kibiym Adi Komii siya tirkiyim hinda whisarii priiwokaiyamam bi tirkim. Mi kara simiirin wi digiumii haigingig rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya iikam imiirin ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apkim biya Moseski si hauugiyim iikamim sim mi Kraisi siya wi di yiti. Moses siir siyu komiyyin yio wi Adi Komii siir di tiri, krimiir boinam hiniin, krɔma dimin whirki bi kimbugim. Kraisi siya whisarii bi naokin siya bwamkakin siya asi naokin. Kraisi sasaigin Adi Komii siir tiri, krimiirin siya hiniin boinam krimiirin dimin whirkin bi kimbugim yio biyan siyu komiyyin si rani. Niingaka. Iriig.

**Kimiirin wi piki hiniin dimin
iki nwowaiginiwi wadie
nwowamin Moses siir yai
ima iyie? Kraisi siir yai ima.**

3 Kima iikamim Galesianim kima iikam paipai rani! Mi kima iki kam nhirim simiir dimuam kigninkinkim kimiir kwoin imiir kiyaiyamin. Mi kima Kraisi siir yai kibi kibiym simiir bi wakaeyokna apkim, aniya? Krɔma kimiirin bidiyar iki boinmauwim idowiyyar kima kigni haniin ta siya naonama paeyin hiniiniya nironinkin si. ² Kara kimiiram pɔ dimin whiruan siiraramar srii. Kima Adi Komii siir naeyiun siirin paniin paniina hai? Mi

kima siirin ti dimin taeminim Moses siir siyu komii ieya boinim simiir wakaeyokna apim mi ha haigin, aniya? Iyie? Mi tari kima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim yipiki biya kima wakaeyim? Kaimwokikaimwuwim yim ini Kraisi siir yayim sima simar ywowiskiyim. ³ Mi tariinanin kima biyie paniin paniina nwokim? Adi Komii siir naeyiun kimiirin siya whinkinsiis haiginiugin mi kimiir kwoinim siya kiyagim mi kima biigi biyyin Kraisi siir yai kibi kibi imiiram ha wakaeyokna apkim. Mi tariinanin kima ha naingwowi kima siir dimin taemin kibi kibiym simiiram in a sibgu apkrɔpkaiym kimiir kirieniyar mi kimiir kiuim ini kirieya nwokripkaiym, aniya? Niingaka. ⁴ Mi ti dimin kibiyyin Adi Komii siya tirkiyin yio dimin komii rani. Niingaka. Yio dimin komiigikomii ieyairgin. ⁵ Mi Adi Komii siya siir naeyiun kimiir dimusi hauugikin dimin kirie komii komii kimiir iikamim simiir iingar nonkwo diriraeranim? Siya ti hiriinan dimusi bi tirkɔn kima yayim biya Moseski si boinmauwim simiir wakaeyokna apkim, iyie? Mi tari minsika, kima Kraisi siir yayim yipiki kima wakaeyim simiir warar mi wakaeyokna apkim? Yim tiriiginim yim Kraisi siirairigin.

⁶ Krɔma ina ninokninkinim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim biya profet kamim sim winkiyim sima ti hiniina winboinkikim, Ebrahim siya yayim Adi Komii siya boinkiyim siir simiir wakaeyin mi siya ti hiniina boinki, Adi Komii siir yayim yim kaimwowaargin mi siya boinim siya simiirin wa tiri. Ebrahim siya ti hiriinan naingwokim mi siya ha naingwo tɔbmiigin Adi Komii siiramim mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya hiniina asi boinkin siya dimin whirkin bi kimbugim. ⁷ Kima ti hiriinan siyu kaimwovin ti kwaboinamin

siir dinokninkin. Iikamim yipiki iinokii-nok Adi Komii siiram naingwo tibmii kiiniyim mi sima dimin taeminim siya boiniyim simiirin ha tiri, sima simairgim Ebrahim siirgisiir yinieyim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siiram naingwokim Ebrahim siya boina siir sair hiriinan. ⁸Adi Komii siya iikamim Juda iikam tani simiirin bidi bidiniyar ninokninkinkin sima wi simbi naingwo tibmii Yai Win Kibi airam mi sima wi wadie simbi nrowi. Dimusi rani, simiir kwoinim aowa aowa hiniina naingwokim Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri. Mi ta hiriinan sairsika siya biya Ebrahim siir asi boinkin siir yai kibiyim yipiki wi mhoiia nimbiam mi yipiki siya siirin hiniina boinin, mhoiia kiriirsiyin kara iki iikam whiekakim iki omom omomim simiirin wi yapayapa tirhaiginiuwu kiriir kirieni. Ebrahim siya ti yai imiiram naingwo tibmii kiingim mi siya ti hiniin asi boinkikin, Adi Komii siya wi ti hiniina tiri. Mi Adi Komii siya hiniin asi boinkin siya dimin whirki bi kimbugin. ⁹Mi yipiki hiniina naingwowi Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hiniina boini, sima dimin whirki bi kimbugim ta biya siya boina Ebrahimni, Ebrahim siya dimin whirki bi kimbugin.

¹⁰Mi iikamim yipiki ti yayim Moseski si winkiyim biya simiirar napkripkaii mi Adi Komii siya wi io simiir nrowi mi simiirin wi siya tioidwomaii. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim Yokwo Komii saeya boinkiyim ti hiniin, iikamim yipiki ti yayim biya Adi Komii siya boinkiyim Mosesni simiir wakaeyokna api ti yokwonau hir nwokaiyim sima simiirin hiriirar wakaeyokna apsw mi hiriinan tir karamae nrowi simiirin wi Adi Komii siya tioidwomaii. ¹¹Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komii aair nwokaiyim yim ti hiniina boinkim, iikamim yipiki ha naingwowim Adi

Komii siya diminin siya boinin siirin wa tiri mi Adi Komii siya simiirin wi hiniina boini, sima dimin whirki bi kimbugim mi sima wi Adi Komii saikar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin. Mi tariinanin krime ina ninokninkinim Adi Komii siya wi inkamin Mosesni siyiu komiiyin biya Adi Komii si hauuwu siir wakaeyokna apim wi sairsi nkiu rani, siirin hiniin dimin whirki bi kimbugin. Niingaka. ¹²Mi siyiuin Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyin yio saika bi namasugin. Niingaka. Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nrowim yim ti hiniina boinkim, ti iikamim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim, sima simiirar wakaeyokna apkripkaii mi ta hiriinan sairsika sima wi hiriinan asi nwoyokiyokii Adi Komii saikan.

¹³Krimiir igsopa Krai siyar yokwokairinanaowid mi siya miyiknan bi nwokin mi siya ha naonamkin mi ta hiriinan sairsika siya krimiir asi whinkin-siis haiginiugin krime Moses siir siyiu komiini yayim simiir haiburgigim yipiki Moses siir yai ima boinin krimiir nonkwobumbuninkinam. Adi Komii siir yayi ta hiniina boinka, inkam nwirin yipiki inkam nhirkim nisomaowi mi paeyin hiiniya nirioninkinin si ninkin irinugii, yio tiriiginin yio min niisi-imaugin siirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyin nonkwobumbuninkinamin.

¹⁴Mi Adi Komii siya Krai siirin minam tirkin siya biye nrowim mi pi naowim mi ta hiriinan sairsika ti dimin kibi kibiyim yipiki biya Adi Komii siya boinkiyim Ebrahimni dimin kibi kibiyim, yim Jisis Krai siirgisiirgim yim wi iikam imiiram niti yim wi Juda iikamim simiiram nit rani. Krai siya ti dimin hiriinanin siir asi tirkin mi krime iikamim wi siir naeyiu iir nwoke haiyim yipiki biya siya boingigin siirin wi siya nikropkii mi krime ti hiriinanar naing-

wokim Adi Komii siya ta siya boina wi sair hiriinanar tiri. Iriig.

Mi yayim yipiki Adi Komii siya hauugiyim Mosesni yim ti yayim Ebrahimni siya hauugiyim simiir maeyau aair bi kisina onawidgim

¹⁵ Ti kariir nomiiyauim, tiriiginin yio krimiir siyiu ieya. Mi inkam nviso sowa diriyar boinkii diminin sowa tiranin siir mi sowa siirin ha winkii gavmani yok-wowa sair mi mhoyiya wi inkam nwrki swoki kisina haigin tani ti yayim sowa winkyim yim wi hiriyyar nwowi ti sowa winkyim biya simiir hiriinan. ¹⁶ Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin, Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkikin mi siir prinou ikim. Mi Adi Komii siir yayim Yokwo Komii hir nwowim yim siir yinneyim simiir wara bi boinkin mi simiir hoingak bi mi imbingin. Niingaka. Yim siir yinisim nwuruwan siirrarar nimbingin mi ti yinisim nwuruwan yio Kraisi siyairgin. ¹⁷ Kara ha naingwowi kima ti diminin siir dimin mwokim-wowin siir dinokninkin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir kitibmii boinkikin yipiki siya tirana. Mi biewii 430yim ha namkiyim mi Adi Komii siya siir siyiu komiyyin Moses siir hauu. Mi yayim wi swoki iinak rani, ti Adi Komii siya nimbingiyim mi siya boinmimauugiyim Ebrahimni mi sima wi hinda priiy-wokaeyam tani. Niingaka. Yim wi hiriyyar nwoyokiyokiiyami. ¹⁸ Mi krma ti yayim Adi Komii hauuwim Mosesni simiir wakaeyokna api mi krma dimin kibi kibiyim Adi Komii siya nimbiniim simiirin ha haii mi tari ta kitibmii boina Adi Komii siya kitibmii boina Ebrahama naka ya wi naekak nwo rani mi tari-gina ya kaimwo rani. Mi krma ti dimin kibi kibiyim siya nimbingiyim simiirin wa haii. Dimusi rani, nimbina yipiki Adi Komii siya nimbingiya Ebrahimni sairsika, Mosesniya sairsi rani.

¹⁹ Mi ti yayim Adi Komii siya Mosesni dimusi hauugin? Adi Komii siya ti yayim iikam imiirin minam hauugin krimiirin hiniina niisiimauuwim ti diminin krma tiriyyin yio miyyik rani, yio ini biyye ywowin. Mi Moses siir yayim yim ini krimiirar niki kigrirao kripkaiyim mi wi Ebrahim siir yinie ieyar nitbudgii yipiki biya Adi Komii siya boinin inkamin. Adi Komii siya siir yayim siir paekwosim imiir boinkikin mi yim sima simiirin Moses siir boinmauu. Mi inkam nwuruwan Adi Komii siya mi iikam ikim simiir bopwowar nwowiskiyin siyairgin mi siir yayim siya pi simiir boinkii mi yim sima pi kwoin whiruwar mi okii simiir tiramin. ²⁰ Mi Ebrahim siirin yio Adi Komii sikisiyar boinkikin ti nimbiniim siya tiranin siir. Mi ya ta iya ya bopwonau nwowan inkam kamaeka simiir bopwonau nokwokairiowam Ebrahim siir tiram kwoin whirua siya nwokiyam ti dimin iiram. Adi Komii siya ti hiniina boinkikin siya wi hindara priitirkii ti siya boinin simiirin. Mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni ya ini ti yayim Adi Komii siya hauuwim Mosesni ini simiir kou ywowa.

Moses siir siyiu komiyyin siya siyairgin krimiir kigriraowiyin krimiir nikiunamam Adi Komii siir kingiin hiriir namam

²¹ Dimuga? Mi ti yayim yipiki Moseski si hauuwim iikamin sim mi ta nimbina Adi Komii siya hauuwa Ebrahimni sima bidi yikripa? Niingaka. Mi yai kibigi nwokiswo ya iikam imiirin wi saeyar pi whinkisiis haiginiuwun iripa Adi Komii saika nwowam mi Adi Komii siya wi ha pi boinin ti iikamin yim iikam wadiekim. Dimusi rani, sima ti yai kibi imiir wakaeyokna apkim mi sima wi hiriinan nwo rani. ²² Adi

Komii siir yaiyim Yokwo Komii saiiir nwokaiyim yim krimiirin ti hiniina boinkim, iikam whiekakim dimin biyie tirim nim krma ini paeyin uridgi nitkiiyin ini siir hiriinan ywowim. Mi ti iikamim yipiki wi Jisis Kraiis siir wakaeyokna api mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini sima wadiekim. Dimusi rani, sima hiniina naingwo tibmii kiini ti dimin taeminim biya siya nimbinim simiirin wa tiri.

²³ Biya Kraiis siir yaiyim niki it karamae niki owim mi ti yaiyim Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiirin sima kigriraokim mi krma simiir wakaeyokna apim mi ini Adi Komii siyar tirdudgiyin dimin kibigikibi iirar Kraiis siirin yipiki krma sibgu wakaeyokna apanin. ²⁴ Mi ti hiriinan sairsika ti yaiyim yipiki Moseski si hauuwim iikamim simiir krimiir kigriraowam yim min niisimaugim krimiirin, krma miyyik rani mi krimiirin min mi tirikin krma Kraiis siiram niwitamim mi Adi Komii siya wi ha boini, krma dimin whirki bi kimbugim. Dimusi rani, nim krma hiriyyar naingwo tibmii kiini ti digworaekwowim siya nimbinim, siya wa tiri. ²⁵ Mi tariinanin Kraiis siir yai kibiyim yim bidi yitkiyim mi Moses siir siyiun krimiirin siya kigrirao rani, yio bidi digiyyin. Iriig.

Naingwo tibmii saisaiga Adi Komii siir yinisisim krma nwowana

²⁶ Wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. Dimusi rani, wim kima ha naingwo tibmii kiini, dimin taeminim biya siya boinim siya wa tiri mi nim krma wi iripa kwoin whirua Jisis Kraiis saika nwowi. ²⁷ Mi wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. Dimusi rani, biya iikam kimiirin yipiki iikam nhirkim baptais haiginiuwim, sima kimiirin Kraiis siir inigni baptais haiginiugim

mi kima iripa asi nwowi Kraiis saika. Mi Adi Komii siya kimiiramim wi Jisis Kraiis siiram siya naingwowiya wi saiiir hiriinan naingwowi. ²⁸ Mi ta hiriinan saisika ti hiriinan asi tirkin mi tariinanin iikam kima isido whisa bi nwoko Juda piugana sima mi Juda piugan tani yim sima mi iikamim hinda whisarii mii priimiriyyim mi iikamim rirmiyya nwowiyim yim sima mi wigkamim yim sima. Niingaka. Adi Komii siya ha naingwokin yi ti hiriinan siyiun yio dimin komii rani. Iikam whiekakim ini hirii hiriinankinar ywowim. Dimusi rani, krma Kraiis Jisis siirgim. ²⁹ Mi kima Kraiis siirginiuwim mi wim wi Ebrahim siir yinie nwowi mi ta hiriinan sairsika mhoiyya kima wi dimin kibi kibiyim simiir asi haii yipiki Adi Komii siya nimbinim Ebrahamni siir hauuwam. Iriig.

Mi krma miyyan kam Kraiis siirsiiyar nwowi Adi Komii siir yinisisim

4 Yai nhirim yim ti hiniingim, yinisisim nwin dimin taemin whiekakim siir adin siirim yim wi siya haii mi simiirin wi siya kigriraowi mi iya siya yinisi-mar niki owa siya ti dimin hiriinanin simiir bi haigin, siya inkamim hinda siir adni mii whisarii priimiriyyin siir hiriinan nwokin. ² Mi siya ini yinisi-mar niki okripkaiyin mi siya iikamim simiir yai imiirar wakaeyokna ap yipiki siir kigriraowiyim mi siir dimin taeminim siya haiyanim yim wi ta iya siir ad ieya nimbingiya saiiir nadigituwi mi siya wi haini haii simiirin. ³ Mi biya nim krma ti yinisisim siir hiriinan nwokim mi krimiirin dimin biyie saeyar widnonkworinugim mi krma uridyiu bibiyeyim mi iki dimin bibiyeyim ti nuin siirim simiir asi wakaeyokna apkim. ⁴ Mi ta iya yipiki Adi Komii siya nimbina saeya nitkiya mi siya siir yinisisim iirrin ha nikropkiyyin mi siya

ini inkamar yimbiamin. Mi siirin wig ira saeya yaokainaki mi siya ini yayim yipiki biya Moseski si hauuwim Juda iikamim simiirar mi wakaeyokna apkin. ⁵ Siya ti dimin iirin dimusi bi tirkin siya krimiirin wi hiriinansi nwoki whinkin-siis haiginiuwim mi iikamim yipiki Mosesni yayim sim wakaeyokna apim krimiirin wi saeya nwoki owaiginiuim rirmiia. Mi krma wi Adi Komii siir yinisisim nwoki owim, siir yinisisim siir hiriinan yipiki wi dimin taeminim Adi Komii siya nimbinim krimiir simiir haii.

⁶ Dimusi rani, wim kima siir yinisisimkim, Adi Komii siya siir naeyiu iir bidi yikropkiyin yipiki siir yinisisim siir kwoinau hir nwokaiyin kimiir kwoinau waraur nwokaiyam. Mi Adi Komii siir naeyiuin krimiirin yio min tirkin krma maigimaigra nwowim mi Adi Komii siir boinim, kira krimiir adgin, kira krimiir adgin. ⁷ Mi tariinanin kima wi ii priei nwo rani, iikamim yipiki maeyaua mii biyie mriiia sair hugripkikikaiiyim simiir hiriinan. Niingaka. Wim kima Adi Komii siirgisiir yinisisimkim. Dimusi rani, kima Krai siir wakaeyokna apikim mi wim kima Adi Komii siir yinisisimkim mi kima ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbinim krimiiram yipiki siir yinisisimim, krma simiirin wa haii. iriig.

Pol siya iikamim nu haimii Galesia hiranim simiirsi naingwoyimiyokin.

⁸ Biya Galesia kimiir iikamim iriipi hiriinan wim kima Adi Komii siir bi mi inokninkinkim mi ti uridyiu bibiyeyim mi dimin taemin nhirim kima naingwo tibmiyim, yim Adi Komii siir hiriinan tani. ⁹ Mi tariinanin kima Adi Komii siirin ina ninokninkinin. Mi kimarim ha ninokninkin tani Adi Komii siya kimiirgikimiirgin, kimiirin siya bidi yimbiyiyim siir yinisisim nwowam.

Mi ti uruwai siyaowaiyim tidiyiuni kima nikrimtio iupimpit kuukaiyuuwim kimiir widnonkworinuuwim wim ini simiiram swoki akaininkirionaim. ¹⁰ Mi kima ti dimin taemin hiriinanin simiir napim mi kima hiriinyar naingwowi Adi Komii siya kimiirin wi hiniina boini, kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ii bwanim mi biewiuyim yipiki biya Moseski boinim krimiir iikamim Judamiyim krma simiir napim. ¹¹ Mi kara iikam kimiiram naingwokiyyim mi kara ini nididkakar ywokiyyin dimin taeminim kara tirim yim wi hindara priywokaeyami. Dimusi rani, ti yayim ti tariinanin kima wakaeyokna apim yim naekak bi nwowikim yim ini ti yayim biya kima niki apim naekak nwo karamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim mi kima Adi Komii siirgisiiram sibgu wakaeyokna ap rani, ini niingar ywowiskiyim.

¹² Ti kariir nomiiyuim, kara kimiirin pi igao yai hiniina boinkii, kima wari Moses siir siyiu komii kimiir kigriraowin siirin digiumii ti haimriiyugig, kariir hiriinan ta hindara kara mi priiyakirirara siyiu komii siiram ninkiriona karamae nwowa sair hiriinan. Mi an kara ini iikam kimiir hiriinan ywowim, yipiki biya Moses siir siyiu komii ieya kigrirao karam nwowim simiir hiriinan. Biya kima kariirin dimin biyie bi tirkim mi kara ina ninokninkinin tariinanin kima kariirin wi kimbu rani. ¹³ Kima ina ninokninkinim biya kara biigibii kimiir waraur nita ya dimusi rani, kara maki niigin mi kariir kwoinin ha kisina haigiyin mi kara Krai siir yai kibi kibiyim kimidiniya kimiir boinimmauu. ¹⁴ Mi dimin biyeyim kariir tirkiyim mi an kara ini makar iyyin mi kimiir kwoinim ti hiniina yaingwo kara miyiknan nwo rani mi kima kariiram naingwo karamae bi nwokim mi kariirin digiumii bi mi haimriiyugigin. Niingaka. Mi kima

kariirin hapi Adi Komii siir paekwosim iir kima haiiyin siir hiriinan haigim. Mi kima kariir haiwinim wim hapi Jisis Kraiis siir nasi haigim. ¹⁵ Biya kima kara nita kima maigimaigra prasae bi kinkim. Mi tariinanin kima kariirin paniina naingowowi? Kara tiriiginim iikam kimiir boini biya kara kimakar nwowa wim kima kariiramar naingwokwonanaekim. Mi kima ti hiniina naingwokim, krma wi krimiir yapa yapa nhwo imiirar habaii mi krma simiirin wi Pol siir hauugii mi siirin wi sima nwoke whinkinsiis haiginiuwim. Mi kimiir kwoinin kariiram naingwokwonanaeyim dimusi swoki kisina haigigim? ¹⁶ Biya kima kariiram naingwokwo prasae bi kinkim mi tariinanin an kara ini kimiir sau omomnan yamwoiun. Dimusi rani, mi tari kara kimiirin yaimwowa boinkin, aniya?

¹⁷ Mi ti Judami iikamim yipiki naingwo tibmii kiinim kimiir miois imiir kitiyopnimmir haiyam tirim, yim sima nimbipai nimbipai kimiir nimbipai tiri mi sima wi kimiir whinkinsiis haiginiu rani yim minam tiri kima aru kariir nwokiyim. Mi sima ti hiriinan minam tirkim kima simiiramar nwoke sibgu aingwo iskiyim mi simiiramar nwoke apim. ¹⁸ Mi simiir miya wadiekiswo mi sima kimiiram naingwokiswo kimiir whinkinsiisam mi wi wadieyar pi ywovin. Hiriirar duo! Mi sima inokinin wadie kimiiramar nwoke iya kara kimaka tir nwoke, yio ti hiriinan siyiun yio miyik rani. Sima ti siyi hiriinanin kara tirin iya kara kimaka iripa waraur nwoke mi ha tira sima sair hiriinanar ti swoki tir. ¹⁹ Ti kariir nomiyau kibiyim, kara ini wiga yaeya yinisim nwir swoki aokainam tiriya mi saeya diriisusuwiya ini sair hiriinan ywowa. Kara ini hikak nwoke, biya kara naingwowa kimiiram kima

Kraiis siir sibgu wakaeyokna apam. Mi tariinanin kara ini hikakar swoki owin mi kara minam nwoke kima Kraiis siiram swoki sibgu wakaeyokna apim mi kwoin whirua saika nwoke. ²⁰ Kara ha naingowowi kara ini kimakar nwoke mi ta hiriinan sairsika kara iig yai paniisi boinkisi ta yokwo aiirin kimiirin. Kara minam naingowowi kimiir whwonkam ida nokwowim mi kimiir kwoin imiir ninokninim mi kara kimiirin wi iig yai boin tani kimiir whinkinsiis haiginiuwamin. Mi kara ti arugi aru nwokiyin, kara ninoknin tani kara kimiirin wi paniin paniina namisi whinkinsiis haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika kara kimiirin iig yai asi boinkikin mi yai hinsima asi mi boinkikin kimiirin. Iriig.

Ti niwiiyin Sera Hega sowiirin yio aknain krimiir niisimaugin

²¹ Kara kimiir sriyam tiri, yipiki Mosesni siyi komiiyin siir aowa nwoke mi kima ina sibgu ninoknin kiinim ti siyi komii siir siyi mwoki mwowim, aniya? ²² Mi Adi Komii siir Yokwo Komiiya ya hiniina boinka Ebrahim siya yinisim yinkamiyino nwoke iyio, nwirin yio wiga Hega dapiya sairgin yipika Sera sair mii miriya mi nwirin yio Seranikin yipiki siir biyan wiga Hega ya mhoiyan aeya. ²³ Mi ti siir yinisimin ta wiga whisarii mii priimiriya saeya naokainain, saeya siirin whisarii bi naokainain. Dimusi rani, sairin Ebrahim siya nonkwonaka mi siya saika iripa piu ha nwoke mi saeya ini yinkakar ywokiya. Mi yinisimin yipiki Sera saeya naokainain saeya siirin whisarii bi naokainain sairin Adi Komii siya niblingin mi siya whinkinsiis haiginiugin sairin mi Ebrahim siya iripa piu saika ha nwoke mi saeya ini yinkakar ywokiya. ²⁴ Mi ti yayim yim dimini hanin

krimiir boiniyokim. Tiki wig iso yo ti kitibmii boin kwiso yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyo iikam imiir, yio sowiir nikriigo. Hega ya yayim biya Adi Komii siya hauuwim Mosesni mhiu Sainai kiu hir ya simiir nikriiga. ²⁵ Tiki inig Hegan yio mhiu Sainai siir nikriigin nu Arabia hiranin. Mi om komii Jerusalemin yipikin Juda iikamim simiirin mi iikamim yipiki hir nrowi ikim yim wig Hega sairgim. Dimusi rani, Hega saeya yinisim yinkamiyin naokainaka mi siya siir yopiya saeya miriyya wi sair hiriinanar swoki tiri. Siya wi hinda whisarii mii miriyyan inkamar mi owi. Mi ta hiriinan sairsika iikamim yipiki Mosesni siyu komii si napim yim sair yinisim iir nikriigim. Sima Moses siir siyu komii iirin minam napkim sima ha naingwokim Adi Komii siya simiirin wa nwoki boinim sima dimin whirki bi kimbugim mi ti yayim ti sima wakaeyokna apim yim wi simiir tir tani dimin whirki kimbu karamae sima nwowam. Niingaka. Tiki yayim simiirin wi simar swoki hidi. ²⁶ Mi wiga Sera nikiuwiya ya min nikriiga yayim Adi Komii siya hauugiyim Ebrahimni ya simiir nikriiga. Saeya Adi Komii siir omin Jerusalem nikiuwiyin yipikin Mosesni siyu komii kou siya nwo karam nwowin siir nikriiga. Yim sima siir bidi haiburgigim mi nim krma iikamim yipiki Kraisi nai kibi kibiyyim sim wakaeyokna apiyim, saeya ini krimiir yopiinan ywowa mi nim krma ini sair yinisimnan ywowim. ²⁷ Adi Komii siir yayim yim ha boinkikim, Jerusalemin Adi Komii siir om hir nwowin yipiki wi mhoyya nimbiam yio wi bimbiuwii nwo rani, yio wi ti Jerusalemin ti tariinan nwowin ti nu iir wi siir haiburi. Krma ina ninoknankinim tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii sair

nwokaiyim yim hindara boiniyokim ti om whiso sowiir nikriyo yo ti wig iso owa. Ya hiniina boinka,

kira ta wig pioa yipiki biya yiniekak niki o karamae nwowa, kira mairgimairgar dwoki! Kima kairwao boinki mi yayi whiipani haniin damai kimiir wiga yipiki biya yinpiugak nwo karam nwowa mi yinisim naokaini kimpipisu hai karamae nwowa sairam. Yipiki wiga sair kamki sopkiya sair hiriinan nwowa saeya wi yinisim kasa kasa swoki iyio rani mi saeya wi wiga kamkak nwowa wi sair haiburi.

²⁸ Ti kariir nomiyauim, Aisak siya Ebrahim siir yinisimkin. Dimusi rani, nimbina Adi Komii siya boinkiya siir sairsika. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin nim krma Ebrahim siir yinisim asi mi owi. Dimusi rani, ti yai imiir-sika. ²⁹ Mi biya yinisimin Hega saeya naokainain yio. Dimusi rani, sair kamin iripa piu saika nwoyin, siya yinisim yinkamiyinin yipiki Adi Komii siya whinkinsiis haiginiuwun wig pioa niinga Sera nikiuwiya sair saeya naokainam siirin siya siyu miyiknan bi tirkin. Mi tariinanin ta ii airin iikamim yipiki Mosesni siyu si napim sima krimiirin miyiknan bi tirkim yipiki Adi Komii siir naeyiu siir haiyim biya yinisim yinkamiyin biyeyin siya tira yinisim miyik iir sair hiriinan. ³⁰ Mi yayim Adi Komii siir Yokwo Komiiya sair nwokaiyim yim hiriyyar boinkim? Yim ha boinkim, wari wiga hinda whisarii mii priimiriyya sairin ti nhiinikriropki sair yinisim yinkamiyinin saika. Mi sair yinisimin yio adin siir digworaekwowim wi wara hai rani, ti yinisimin yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyyin wiga sair whinkinsiis haiginiuwam saeya naokainain saikan. Mi kima ti yai bibiyeyim simiirin digiumii haimri-

iyiugig, ti kamim sima boinim hiniin, kimiir miois imiir kitiyopnir haiyam. Yim ti yayim kimiir kwoinim wi sima tirbuwi, inkamin maeyaua mii biye miriia sair hugripkikikaiiyin siir hiriinan. ³¹Ti kariir nomiiyauim krima wiga yipiki whisarii mii priimiriiya sair yinisisim tani mi krima yayim biya Isrelmi iikamim simiir widnonkworinuwu simiiram kipi ninkiriona wiga yipiki hinda rirmiiya nrowa ini sair yinisisimanan ywowim. Krima hiriyyar naingwo tibmii kiini Adi Komii siya wa tiri biya siya boina sair hiriinan. Iriig.

**Nim krima iikam rirmiiya
nwowan iikamkim mi krima wi
rirmiiya hiriyyar nwokripkaii**

5 Krimiirin Krai siya bidi kiyaiyim yayim biyanim simiirsi, simiir haiburgigim mi nim krima ini iikamim yipiki maeyau biyeya mii biye miriia sair hir hugripkikikaiiyim mi hir ha haiburgigim ini simiir hiriinan ywowim, krima ini rirmiiya ywokiyyim mi tariinanin krima ini wadiyyar ywokiyyin mi ini Adi Komii siir kwoin iirarar napiskiyim. Mi kimiir kwoinim kirie dwo, iikamiyam kipi kiwaki kimiir swoki kiyaiyamim ti dimin hiriinanin simiir napam iikamim yipiki maeyauwa mii biye miriia sair hir hugripkikikaiiyim sair hiranki nitiiyim whisarii mii priimiriiyim ini simiir hiriinan ywowim.

²Ti dimin taeminim simiir wakaeki. Kara Polkin, ti hiniina boinkiyin. Mi kima kam nhirmiiyam kiwaki kimiir miois imiir kitiyopnir haiyim mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi hiniin asi boini, kima wadiekim mi ti diminin Krai siya tirin kimiir whinkinsiis haiginiuwam mi kimiir sibgu grabaiginiuwam yim wi kimiir whinkinsiis haiginiu rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan sairsi boin tani kima

wadiekim. Niingaka. ³Kara kimiirin kaimwowar swoki boinkii. Tiki kamim yipiki kam nhirmiiyam kiwakiyim simiir miois imiir kitiyopnir haiyim mi tari Adi Komii siya wi ha boini simiirin sima dimin whirki bi kimbugim. Mi sima iki siyiu komii whirin siir yai imiir wakaeyokna ap biya Moseski si hauugiyin Juda iikamim sim. ⁴Mi kima iikamim yipiki yayim Moseski si hauuwim iikamim simiir, simiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya wi ha boini sima dimin whirki kimbugim mi Krai siirin digiumii bidi haimriiyugigin. Mi kima dimin kibiyin Adi Komii siya priihauuwim siirin digiumii bidi haimriiyugigin mi siya kimiirin wi swoki whinkinsiis haiginiu rani. ⁵Mi nim krima iikamim ti tiranin nim krima Adi Komii siir naeyiun siir kirieni nrowi, yipiki krimiir whinkinsiis haiginiuwiiyin. Mi nim krima hiniin hiniina naingwowi tiriiginim Adi Komii siya boinim yim kaimwowaigim. Mi siya wi siya boinim wi hiriinanar tiri. Mi nim krima siiramar kaoraraowi siyar boinim krimiirin hiniin krima dimin whirki bi kimbugim. ⁶Mi krima Jisis Krai siir siyiu iir napi mi krima krimiir miois imiirin ha mi kitiyopnir haiiga windi mi simiir mi kitiyopnir hai karamae mi owi, yio dimin komii rani mi yio wi krimiir whinkinsiis haiginiu rani mi wi Adi Komii siir tir tani siya krimiirin hiniina boinim krima dimin whirki bi kimbugim. Mi yio dimin komiigi komiiyin yio ti si mi krima Adi Komii siiram sibgu aingwowi mi krima wi nwinri irniyam nwoki aingwokwonanaeyim mi wi dimin miyyik miyyik imiirarar niki tirim.

⁷Mi biya kima Krai siir yai imiirin wadiyyar niki wakaeyokna apkim mi tariinanin kima kimiir kwoinim dimusi kintinuwi. Mi kima siir yai imiirin

wi ii priei wakaeyokna ap rani? ⁸Adi Komii yipikin kimiir nimbingiyin siir wakaeyokna apam kimiirin siya tirkikin siir yai aiir wakaeyokna apim. Mi ta hiriinan saiirsika ta yaiya ti kamim yipiki kimiir niksisaeiyim yim yayiim yim Adi Komii siya bi hauugim simiirin. ⁹Mi hu nasin siir nauin yio komii rani mi kira siirin sibgu sibgu hai karamae nwowi mi siya ha mimbirgii mi ti kip whiekakim simiirin wi siyar ninopkii mi iikamim wi siir nae rani. Mi dimin biyie biyeyim yipiki kima napiyim yim dimin komii rani mi mhoyiya ti dimin kibiyin ti kima napim wi siya tirbugi. ¹⁰Kara hiriirar naingwowi Biyan Inkam Komii siya wi kimiirar kinsis haiginiuwu mi kima ti yayiim biya kara boinmimauuwim simiirin wi yaeya naingwo rani mi ti iikamim yipiki kimiir kwoin imiir kiyaiiyim, simiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini dimin biyeyim sima tirim simiirsi.

¹¹Iikam nhirim yim hiniina boinikim, ti iikam imiir kara nowomwarkaiyuwin siyuun simiir miois imiir kitiyopnir haiyam mi kara ti hiriinan siyuun tirkiswo mi sima kariir dimusi swoki onkwobumbuninkini? Mi kara ti hiriinan niisiimauugiswo mi sima wi kariir di tirbuwi. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Krai siya naowa paeyin hiniina nirioninkinin si saiir niisiisimauugin. Mi ta hiriinan saiirsika sima hindara asi nanaakim. ¹²Kariir kwoin komiyyin ha naingwowi tiki iikamim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kimiirin siyu mwoni niisiimauu karamae nwowiyim tiriiginim iikamim naingwo tibmiiyim kimaka nwowim, yim sima kimaka kipi namasu yim arugi aru dwo.

¹³Ti kariir nomiiyauwim, kimiirin Adi Komii siya bidi yimbim wari dimin biyie biyeyim yipiki kimiir kwoin ima napim simiir haiburgigim inkamin maeyau biyeya mii biyie

mariya saiir hiugripkiikikaiyin mi hir ha haiburgigiyin siir hiriinan. Kima sibgu sibgu dwo kimiirin Adi Komii siya bidi kiyaiyin ti dimin biyeyim simiir hiranki mi kima kimiir kwoin imiirin kipi kiwaki ti dimin biyeyim nuanim simiir swoki apim. Kimiirin ti dimin biyie biyeyim simiir hiranki bidi kiyaiyim mi kima irni nwirni dinan whinkinsis ankinsis dimin kibi imiiram napam. Dimusi rani, kima irni nwirnyam ninan aingwokwokim. ¹⁴Mi Moses siir siyu komiyyin siirgisiir siyu komiyyin siir yaimwokiayaimwowim yim ti hiniina boinkikim, kira iikamim kiriir omaka kingiin waiyim simiiram naingwokwowyim, kiramar naingwokwowyim hiriinan daingwokwo. Mi kira ti hiriinan dimin imiir napi mi mhoyiya kira wi dimin kirieki kirieyin ti siyu komii ieya boinmimauuwim wi siir nwoki apim. ¹⁵Mi kima, kima kimar ninkinwaomwarkii boini mi kima kimar niniinansaowi mi kima wi mintiraona kimasayar, wim wi kima kimar pi tirbunaeksi. Mi iikamim yipiki yai ninkinwaomwarkii boiniyim mi yai min niniinansaowiyim yim ini niimauan wraisu biyeyim wraisu mirisima saiirsi niniiyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim wi kima kimar swoki onkwobumbuninkinaei ti niimauan wraisu biyeyim simiir hiriinan sima sima nimpowomwitiyim. Iriig.

Adi Komii siir naeyiun dimin miyyik miyyik siyar tiri mi kimiir kwoinim pi dimin biyie biyie tiri

¹⁶Kara ti yayiim kimiir boinkikim Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki kimiir whinkinsis haiginiuwim mi kima wi Adi Komii siir yai imiir nwoki wakaeyokna apim mi wi hiriinan saiirsi nwowi kima wi ti dimin taeminim kimiir kwoin ima naingwowim wi simiir nap rani. ¹⁷Kara

ti yayim kimiirin dimusi boinmauu rani, dimin taeminim kimiir kwoin ima naingwowyim yim ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya naingwowyim yim sim tani. Mi dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya naingwowyim yim ti dimin taeminim ti iikami kwoinki naingwowyim yim sim tani, yim ini sau omomnan ywowim kimiir kwoinim hinda tinda simar kiyaiyokiyokiii. Mi tiriiginim kimiir kwoin imiir kiyaiiyim mi kima diminim kima naingwowyin siir tiram paniinsi yaingwosi. ¹⁸ Mi kima Adi Komii siir naeyiuin siiram kiwaki, kimiir kigriraowam mi kimiir boinam diminin siya naingwowin kimiiram siir tiram mi kima wi Mosesni siyiu komii siir yai imiir nap rani mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi ha boini kima dimin whirki bi kimbugim.

¹⁹ Mi dimin taeminim iikamim simiir kwoinki tirim, krma simiirin bidi sibgu inokninkinim yim ti hiniingim, iikamim hii priinanaeyim mi siyiu biyeyim idowiyar pridiraerariyim. ²⁰ Mi uruwai siyaowaini inig hainaniyim mi nop min nanaowiyim mi io nhirmaka nwowiyim mi yayi min prininii priininiyim mi dimin taemin haigipraprakaiiyim mi yayi bibiyie boiniyim mi iikamim dimin taeminim sima sima haiyamar naingwonaeyim mi kwoin bibiyie naingwowyin mi isid niinikrimkripiyim. ²¹ Mi dimin taeminim iikam nhirki nonkwowiyim simiiram naingwowyim mi op biyieya kwiyaeha whaowaeiya sae mi kwiyaeyim mi mwai bibiyeyim sim mi waowiyim mi dimin biyie biyie nhirim ti hiriinanim simiir hiriinan ikim. Biya kara kimiir bidiyar iki boinmauwim mi tariinanin kara kimiirin pa swoki boinmauwu. Yipiki ti hiriinan siyiu iir tiri, yim wi Adi Komii saika nwo rani, biya siya nimbina sair hiriinan.

²² Mi dimin taeminim Adi Komii siya siir naeyiu ieya whindiraerariyim iikam imiir yim tisirim, iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwokwonanaeyim mi iikam nhir ikim, yim wi maigimaiga nwowi, simiir kwoinim wi wadieyar nwowi, yim wi io nwohisauu rani, yim sima iikam imiirin wi wadieyar tirhaiginiyuwi mi iki iikam nhirim simiirin wi hindara priidiraerari, sima biya sima boinim simiir swoki tiri. ²³ Mi sima iikam nhirmaka wi kimbu rani mi yim sima wi simiir kwoin imiirar kigriraonaei. Mi krma ti hiriinan dimin imiir tiri mi Moses siir siyiu komiiyim yio wi krimiir boinhiuriyiu rani. Niingaka. ²⁴ Mi iikamim Krai Jisis siirim yim ti iikamim ini Krai saika naonan ywowim paeyin hiiiniya nriioninkin si mi ti nuin siir dimin biyeyim simiir kwoinawin wi sima nwokaikripkai rani. Mi ti dimin biyeyim tariinan tiram sima naingwowim yim bidi iyopgrirmi-igiyim mi sima wi hapair swoki o rani. ²⁵ Adi Komii siir naeyiuin krimiirin siyar ninkiamasu haiginiugin Adi Komii saikan mi krimiir kwoinim siiraramar kiwaki siyar kigirkakim ti digworaekwowyim simiirsi. ²⁶ Mi krma krimiir inig imiirar kipi hainana, hiniin krma inkam komiigim mi krma iikam nhirmi kwoin kipi kiyopsibgi io sima nwowamin mi krma kwoin bibiyie irni nwirni diminim simiiram kipi naingwo, iki sima tiriyyim. Niingaka. friig.

**Kima kimiir nomiiyawim
simiir whinkinsiis dimin
taeminim sima tiriyyim simiirsi**

6 Ti kariir nomiiyawim kima ha kigi inkamin ti dimin biyie tirin mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir naeyiu ieya kigriraowim kimiir kwoinim kima siirin kipi kimbu haiginiyu mi ti inkamin siir dimin biyie imiir sibgu tirhaiginiyu mi siir

whinkinsiis haiginiu ti dimin kibiyim biya siya niki apim simiir swoki apim. Mi kima kimasiyar mintaraona mi kimiir kwoinim kimasiyar kintimtinuna. Mi iya kima ti inkam iir whinkinsiis haiginiuwiyim kima mintarao. Dimusi rani, diminin wi kimiir kwoin imiir kiyaii mi wi kimiiram kinankiuwi dimin biye tiramin. ²Kima irni nwrni dinan whinkinsiis ankinsiisna dimin biye biyeyim mi dimin taeminim yipiki kimiir bopwo warau nimbiyamiyim simiirsi mi ti hiriiran sairsika ti hiriinan siyuin siirsikin kima wi Krai siir yai imiir wakaeyokna api siya boinim hiniin, kima irni nwrni dinan whinkinsiis ankinsiis. ³Kara hiniin minsi boinkin iikamim yipiki hiniina naingwowim sima inigakim mi inkam nhirmi whinkinsiis karamae nwowiyim yim sima simar swoki iksisaena, ha niki aingwowim nhirmi kouwin ini sima ywowim mi yim sima ini niinga ywowim. Yim sima ini niingar ywowiskiyim. ⁴Iikam kima, irira nwoniran kima diminim kimar tirim simiir daingwo. Mi sima wadeki niuwi mi kima wi maigimaarga haini dwo. Diminin iikam nhirkim tiriyin simiirin, diminin kima tiriyin saika hid. ⁵Kima ti hiniin kipi tir. Dimusi rani, mhoiia irira nwonira kimiirin wi Adi Komii siya srii kima ti dimin hiriinanin kima tirin siir dimusi tirkin mi siya simiirin wi yapa yapa hidi.

⁶Mi ti iikamim yipiki nitim mi yipiki boinimauuim mi simiirin Adi Komii siir yai kibi kibi imiir nisiimauuim mi sima dimin taemin nhirim simiir hauu mi simiirin simiir kigrirao.

⁷Kima kimar kipi swoki iksisaena. Mi kima Adi Komii siirin dimin whir kipi swoki iksisae. Mi dimin taeminim yipiki iikam ima tirim sima mhoiia wi wadeya namisi haii simiirsiyin, iyie? Wi biye haii iya Adi Komii siya iikam

imiir hidana. Yio ini inkamin yipiki numiran sasae ya ninkiniyin ini siir hiriinan ywowin. Mi siya dimin miyik miyik imiirara ninkini mhoiia siya wi dimin kibi kibi imiirarar mi haii. Mi siya dimin biyeyim sim ninkini, nombwi min hiniinim mi dimin taemin nhir ikim mi mhoiia simiir nungugu haii mi siya wi dimin biye imiirarar nungugu haii. ⁸Mi iikamim dimin taemin biyeyim simiir kwoinkar naingwo tiri mi mhoiia ti simiir kwoin biyeyin simiirin wi biye siyar swoki ohaiginiuwi yim ini ti inkamin yipiki nombwi ninkinin siir numir aiir ini siir hiriinan ywowim. Mi iikamim yipiki dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya boinim simiir, simiir napim, mhoiia simiirin wi Adi Komii siir naeyiu ieya whinkinsiis haiginiuwi hiriyar nwoyokiyokiikaeyamam. Tiriiginim yim ini inkamin dimin miyik sibgu inkiniyin siir numir aiir ini siir hiriinan ywowim. Mi mhoiia sima wi dimin miyik miyik imiirar nungugu haii. ⁹Dimin miyikim kira tiriyim simiirin hindara kipi kiyyikik mirri kima iinokiinokin simiirar tiranae. Mhoiia iya Adi Komii siya nimbina krimiir dimin miyik miyik imiir haiyam mi krma wi piu minkin kipi piyao ti dimin kibi kibiyim simiir tirsiyin. ¹⁰Mi krma iinokiinokin ti nu iirar niki okripkaiiyim krma iikam imiirin sibgu tirhaiginiu mi ti nomiyaum yipiki Adi Komii siir yai kibi imiir wakaeyokna apim, krma simiirin sibgu sibgu tirtatao haiginiu. Iriig.

Pol siya Jisis siiram maigimaargakin yipiki biya paeyin hiiniya nirioninkinin si naowin

¹¹Kima whiekakin ta Yokwo Komiya kara winkiya sair bidi kigim yipiki kariir iingar nonkwo winkiya. ¹²Mi ti kam hiriinanin ti kimiiram tiriyim kimiir kiyaiyam kimiir mois imiir kitiyopnir haiyam yim sima minam naing-

wowi Juda iikamim sima simiir niki boinim hiniin sima inkam wadiekim, kiya yim ini niingaka ywowim. Mi ti siyiuin miois kitiyopnir haiiyin yio dimin komii rani. Jisis Kraisi siya krimiir dimin biyie imiirsi naokin mi ta siya nanmaiwarkaina krimiir sasairga dimin komiigakomiya. Mi yim sima Juda iikam imiirsi nididgim sima tiosi simiirin. Yim sima Juda simiir kam imiir nikisaekim, sima simiirin wi kwoin bibiyie pi naingwowski. Mi ta hiriinan saiirsika, yim sima kimiirin siyiu mwoni paniinsi yiisimauusi. ¹³ Mi ti inkamim yipiki simiir mioisim kitiyopnir haiyim yim sima Moses siir siyiu komii siir yai imiir bi napkim. Yim sima minaramar naingwokim kimiir miois imiir kitiyopnir haiyam mi sima wi inig komiigak saiirsi niki owim Juda iikamim simiirsiyim mi sima wi simiir inig imiir nwoki hainanim. ¹⁴ Mi an kararin, an kara Jisis siiraramar naingwo iski yipiki paeyin hiiiniya nironinkinin si naowin mi. Dimusi rani, an kara naoni piunan ti siirsi nwokin yio tiriiginin yio dimin whoimoni rani. Ti nuin siir tiran digworaekwowim yim wi kariir kwoin iir kiyai rani mi ti digworaekwowim yipiki ti nuan iikam ima napiyim mi ti digworaekwo hiriinan kariir nwowim yim bidi yaonanim mi bidi inangrirmii iuguskiyim. Mi

kariir kwoinin ti hiriinan diminim simiir wara swoki aingwomimin tani. ¹⁵ Kimiir mioisim inkamka kitiyopnir haiga windi mi sima mi kitiyopnir hai karamaeka windi, yio tiriiginin yio dimin komii rani mi yio wi iikam imiir whinkin-siis haiginiu rani. Adi Komii sasairgin iikami kwoin kisiina haigiiyina yaeya wadieki wadie nwokiyam. Yio tiriiginin yio dimin kaimwokikaimwo inig komiigak ieyairgin. ¹⁶ Kara ha naingwowski tiki kimiir iikamim yipiki ti yayim kara niki boinimimauuim simiir napim mi ti iikamim hinda tindanim Isrelmiyim yipiki Kraisi siir yai kibi imiir sibgu wakaeyokna apim mi Adi Komii siya kimiirin wi naingwobumbu aiir niisimauuwi mi wi dimin kibi iirar mi sibgu tirhaiginiuwi mi kima wi iripar mi ong-womamaer aei.

¹⁷ Mi tariinan mi mhoiyya iriipi hiriinan kara pi boriisopi inkam nwirki hiniina boinim kara ti aposel inkamin Adi Komii siya bi nimbingin. Dimusi rani, kariir piua hanwhie hanwhie kasa nwo rani mi tiriiginim yim kimiirin hiniin niisimauugim kara ti inkamin yio ini Jisis Kraisi siirgisiirarar ywowiskiyin.

¹⁸ Ti kariir nomiiyauim. Kara ha naingwowski krimiir Biyyan Inkam Komiyyin Jisis Kraisi siya bidi hauuwin kimiir kwoinin siir naingwobumbu aeya ya yayi kaimwoki kaimwo aeyairga. Iriig.

EFESAS

Mi iya Pol siya mii biyie miriyya om komii Rom hir, siya yokwowim kwiyya winki. Kwira iikamim Efesasinim simiiram mi kwira Kolosiyani iikamim simiiram, mi kwira Filipaiyani iikamim simiiram, mi kwira Failimonani iikamim simiiram. Siya ta yokwowa biyyin om Efesasi hiriir winkilkin sima mwainam mi mhoiyya wi iki om nhirim simiiram nwoki hauugiyim. Siya ta yokwowa inkamin Tikikas nikiuwiyin siir yonkwo hauugi mi simiirin siya ini hauuu. Taka yokwowa min boinka, iikamim naingwo tibmiyyim piu kwiruwa nwowim. Mi piua saiir mwoin wi Jisis siyar niki owim krimiir kouwin. Iikamim naingwo tibmiyyim yim ini siir wigan ywowim mi Jisis siya ini krimiir kamnan ywowin. Iriig.

1 Kara Polkin Adi Komii krimiir wanin siya kariirin biyyar nimbingin Jisis Kraisi siir yai aiir boinmimauuam. Mi ta yokwowa kara winkika iikamim Adi Komii siirim yipiki om Efesasi waraur nwowim kimiiram yipiki Kraisi Jisis siir yai aiir wakaeyokna apiyim. ²Kara hiniina kwisboinkii, krimiir Adi Komiiyini mi krimiir Biyyan Inkam Komii ikin kimiirin wi naingwobumbu siya nwoki hauuwim mi kima wi iripar nwoki ong-womamaair aeikiyamim. Iriig.

Krimiirin dimin kirie komii komii Adi Komii siya dimusi bi hauugin Jisis Kraisi siirsikin.

³Krima Adi Komii siir inig iir hainanki krimiir Biyyan Inkam Komiiyini Jisis Kraisi siir Adin. Dimusi rani, iikamim krimiirin siya hainanprapraskikim. Dimusi rani, krima Kraisi siirgim mi ti hiriinan saiirsika Adi Komii siya siir dimin kibi kibiyim siir om hiranim krimiir asi hauugikim. ⁴Biyya siya ti nu iir niki onkwokwo karamaeyar

niki owin mi ninomor aka, siya saiirar nimbingin siir iikamim nwowamin mi ta hiriinan saiirsika krima Kraisi saika asi namasugim. Mi ti hiriinan tirin siya krimiir kigi, krima dimin whirki bi kimbugim ini wadieki wadiyar ywowim. ⁵Biyyarin, Adi Komii siya iikamim krimiirsi siir kwoinkar naingwokwonanaekin mi siya hiniinan naingwokwin krima siir yinisisim nwowim Jisis Kraisi siir kirieni. ⁶Mi ta hiriinan saiirsika, krima siir inig iir asi hainani. Dimusi rani, siya krimiirin siir naingwobumbu komii aiirin hinda whisariiyar priihauugikin Jisis Kraisi siir kirieni yipikin siya naingwokwonanaeyin.

⁷Biyya Kraisi siya naonama mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi ta hiriinan saiirsika krimiirin wi Adi Komii siya hidana iikamim whiekakim simiir wi saiirsi nwoki anmaiwarkainam. Mi dimin bibiyeyim krima tirim yim siya bidi haiyoprimdiyiumiigiyim. Kraisi siya ti dimin hiriinanim krimiirin dimusi bi tirkin siya iikamim krimiiramin nhami nhami bi naingwokwokwin. ⁸Adi Komii siya siyairgin dimin taeminim simiir bwamkibwamin. Mi krimiirin siyar bidi haiyoprimdiyiumii iskiyin iya siya hidana saiirsiyin. ⁹Mi krimiirin siyar yanaakninkiihaiginiu dimin taeminim biyya aowa nwowim siya naingwowim krima ninomokninkinam yim idowiiya bidi yimbiyamim Kraisi siir kirieni. ¹⁰Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim yim ti sima, mhoiyya iya Adi Komii siya naingwowa wadie nwowana mi digworaekwo whiekakim nuanim wi siya kiyaiirigini mi siir omanim yim iriipi hiriinan mi sima wi maeyau kwiruwar namwoiwuwi mi ti digworaekwo whiekakim iiriin wi Kraisi siyar nidwo kigriraoirkaki.

¹¹Mi ti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya naingwowim wi hiriinanar

nimbini. Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyin siirgisiir nwowim Kraiis saika namasukikinam. Dimusi rani, ti digworaekwowim bidi bidiniya tiram siya naingwowim simiirsika. ¹²Adi Komii siya ti digworaekwo imiirin whisarii bi tirkikin krima yipikim biigibii Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apim wi siir inig iir nwoki hainanim mi siir inigin yo komiigikomiigin.

¹³Wim kima ini krimiir hiriinan ywowim biya kima wakaeyim Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim kimiir grabaiginiuwim mi kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apkim. Mi kima wakaeyokna apim simiir mhoyian, kimiirin Adi Komii siya nimbim mi ta hiriinan sairsika kima siir naeyiuin saika asi namasukikini yipikin siya nikropkiyin tiriir nitam mi iikamim kimaka waraur nauni oniya ta biya siya boina hiniin siya wi sipi nikropki siirin. ¹⁴Adi Komiiyin yipiki siir naeyiu iir hauugiyin krimiir, siya hiniina niisiimauugin mi krima ini hainii yinokninkinkiyim krimiirin mhoyia siir dimin kibi kibiyim wi krimiir hauwi yipiki biya siya nimbim mi siya boinim tiriiginim yipiki siiram naingwo tibmii kinim. Mi Adi Komii siir iikamim wi rirmiya simar nwobudgi mi Adi Komii siya wi inig komiigikomii iirar hai. Dimusi rani, ti dimin taeminim siya tirim simiirsika. friig.

Pol siya Adi Komii siiram sriigin iikamim om Efesas hiranim simiiram

¹⁵Dimusi rani, ti hiriinan sairsika digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nonkwowowim wim kima Biyan Inkam Komii Jisis siir yai imiiram bidi wakaeyokna apim mi kima wi hiriinan sair naingwokwonanae iikamim Adi Komii siirim simiiramim. ¹⁶Mi iinokinokin an kara Adi Komii

siir siira boin wadienanaei. Dimusi rani, iikamim simiirsika. Kara iikam kimiirsi naingwokwokin mi ta hiriiran sairsika, kara Adi Komii siiram asi kwisboini yipiki krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir Adi Komiiyin. ¹⁷Adi Komiiyin siyairgin mi krima siir inig iirarar hainanprapraski. Kara siiramim minam sriigin siir naeyiuin kimiir hauugiyim mi siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuum siir yai imiir sibgu inokninkinim. Mi ti Adi Komii siir naeyiuin wi kimiir nwoki anaakninkii haiginiuum mi kima Adi Komii siirgisiirin wi hainii nwoki sibgu inokninkinim. ¹⁸Kara hiniina naingwowi Adi Komii siya kimiirin ina whinkinsiis haiginiuum mi kimiir kwoinim wi hainii ninokninkinkii. Mi ti siya boinkiyim kima haiyim mi kima wi hainii ninokninkinkii dimin taeminim biya siya boinim hiniin, siya wi kimiir hauugii mi simiir kibiya ya bimbuiwi rani. ¹⁹Kara ha naingwowi siya kimiir bidi yiisiimauuwin mi kima wi haniingi ninokninkini siir kirie aairin iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim krimiir whinkinsiis haiginiuwi. Siir kirieya ya ini komiigikomii ywowaowa krima sair kimairim wi dig nwo rani mi ta kirieya wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi, ²⁰ta kirieya Kraiis siir whinkinsiis haiginiuwa iya biya siya naonama mi Adi Komii siya siirin ina swoki hidninsiin idwowin simakar mi siirin siya saikar yinkiamsu haiginiu siir om hiran dimin taeminim simiir kigirkakim. ²¹Mi tariinan digworaekwowim Adi Komii siir om hiranim mi nuan ikim yim ini Kraiis siyar kigirkakim. Mi uridyiu bibiyeyim mi iikamim om whirua nwowipisu karamae nwowiyim mi gavmani inkam ikim mi ti digworaekwowim ti tariinan nwowim mi mhoyia nwowan ikim yim siya bidi ikwowaisiigim. ²²Adi

Komii siya digworaekwo whiekakim Jisis Kraiss siir inara bidi yonkwokiyim mi Adi Komii siya siir bidi yimbingiyin siir piugana saair digworaekwowim simiir kigirkakim. Siya ini krimiir mwonan ywowin ²³mi iikamim Adi Komii siir piugana saairim yim ini siir piunan ywowim mi iki hinda tinda nwowim simiirin ini siyar niwhwonkai digim. Mi krime wi saika nwoki amasukikinin mi dimin taeminim siyar tirdigikim mi nu whirkakin ini siya siyar yinyokiigiyin. Iriig.

**Adi Komii siya bidi tirkiyin
krimiirin, yipikim biya naoni
iikamnan nwowim, sima
tariinanin Kraiss saika nwowim.**

2 Mi biya iikam kima ti siyiun paeya niigikiyamaonatnoudnankaiiyin si-irar niki apkim, iki iikamim naokaowim simiir hiriinan. Dimusi rani, sima Adi Komii siirin digumii haimriiyugigin mi dimin biye biyeyim sima tirkim. ²Mi ti ii imiirin wim kima ti nuin siir digworaekwo imiir napkim. Biya wim kima inkam komiyyin Setan nikiuwiyin siir digworaekwo biye biyeyim simiir napkim, yipikin inkam komii komiyyim inigakim simiir siyu pai siyu paiyim simiir biyan inkam komiyyin mi uruwai siyaowai mi niimauan uridyiu bibiye ikim mi uridyiu bibiyeyim maeyau kwiruwa nwowipisu karamae nwoi ikim mi dimin biye biye ikim. Mi iikamim simiirin ini siyar kigirkakim mi tiriiginim yipiki digumii Adi Komii krimiir Wanin siir niki haimriiyugigin simiir kwoinim wi siyar kiyaii. ³Biya krime ti iikamim simiir hiriinan nwokim mi krime diminim krime naingwowyim simiir napkim. Mi krime dimin biye biyeyim krimiir kwoin ima naingwowyim simiir bidi tirim mi Adi Komii siir iowa krimiir asi nwoka iki iikamim iki nu nhiranim simiir hiriinan yipiki

Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim.

⁴Mi Adi Komii siya ini krimiiramar naingwokwokripkaiyin mi siir naingwobumbuwa krimiir bidiyar mirninkinkikaiya iya krime dimin biye sair aowa nwowa. ⁵Mi krimiirin kwoin win siya hauu haiginiugin mi siya krimiirama ha naingwokwonanaekin mi krime tiriiginim yipiki siirsi yapiyapa mi oki windi yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim, tiriiginim yipiki paeya nami siyiun si tioidwomaiyanim krimiirin siir naingwobumbu aeyar nanmaiwarkainakim. ⁶Krimiirin

Adi Komii siya bidi hidninsiin idwokiyim Kraiss saikar mi krimiirin siyar ninkiamasu haiginiugin iripa saika nwowam. Mi dimin biye aairin krime bidi ikwokopougiga mi krime ini iripa saika ninomor kou hir nidwonan ywowim. ⁷Adi Komii siya ti hiriinan minam tirkin ti iiyim mhoyia nimbiniyanim iikam imiir niisiimauuwim siya naingwokwonanaeiya krimiirama Jisis Kraiss siir inigni mi ta siya mi aingwobumbunanaeiya krimiirsi ya ti dimin taeminim Jisis Kraiss siya tirkiyim simiirsika. ⁸Kima Kraiss siir yai imiirama naingwo tibmii kiingim mi Adi Komii siya kimiirama asi naingwokwonanaekin mi kimiir asi mi anmaiwarkainakin kima, kima kimar bi whinkinsiisnakim. Mi kima Adi Komii siirama bi miriigim mi siya kimiirin ta hiriinan sairsi bi nanmaiwarkainakin. Niingaka. Adi Komii siya hinda siir kwoinairgar priinaingwo hauugikin kimiirin. Ya tariigina ya Adi Komii siir naingwobumbu aeya krimiirsi mi krimiirin saeyar nanmaiwarkainakim. ⁹Kima dimin whirin miyyiknan bi tirkin mi Adi Komii siya kimiirin ha bi nanmaiwarkainakin mi inkam nwrki

wi ha boin tani, siya inig komiigakin mi siya wi siir inig iirar hainana rani. Adi Komii sasairgin hiriinan tiriya. ¹⁰ Iikam krimiirin Adi Komii siya bidi tirkiiyin siirgisiir nwowim yipiki Krai Jisi siir yai imiiram naingwo tibmii kiiniyim mi krma irpa Jisi Krai saika nwoki amasukikinim. Mi ta hiriinan sairsika krma wi mii kibi nwoki miriitim. Biya Adi Komii siya krimiirin dimin miyik miyik imiiram nimbingin krma tiramin mi siya krimiirin hiriinanam tirkikin simiir napim mi siya krimiiramin minam naingwowi krma ti dimin taemin kibi kibiyim simiirarar tir. Iriig.

Krais siya piugan kwiso sowiirin irpa bidi yinkiamasuhaginiuin isid whirua nwowam

¹¹ Kima ti swoki aingwowa kaigi biya iya Juda sima kimiir miois imiir kitiyopnir hai karamae nwowa hiniina niisimauuwam wim kima Adi Komii siir iikamkim mi nim krma Juda iikamim kimiirin hiniina niewaiyu boinkim, wim kima Juda iikam tani. Mi nim krma kamim yipiki krimiir mioisim kitiyopnir haiyim, kimiirin hiniina dapi, wim kima simiir miois kitiyopnir haiyan inkam tani. ¹² Biya wim kima Krai siir bi ninokninkinkim mi wim kima Isrel simiir iikamim simiir piugana sair iikam tani. Wim kima, kima iikamkim kima Adi Komii saika bi namasugim. Biya Adi Komii siya siir nimbina iikam nhirim simiir nimbingikin mi sima mi siya ini irpar yongwomamair aeyim yim kima rani, ti iikamim. Wim kima wi ti nu iir nwo rani, ti dimin taemin kibi kibiyim nitim simiiram nwokwokinim. Niingaka. Adi Komii siya wi kimaka nwo rani. ¹³ Mi tariinanin, wim kima ti iikamim yipiki ti diminim biya kara boinmi-mauuwim simiir ninokninkin karamae nwowim, yipiki iikamim aru nwowiyim sim haniin nwowim mi tariinanin kimi-

irin Krai siya naonama mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi iikam kimiirin saeya nanmaiwarkainakim mi tariinanin kima Adi Komii siir yai imiir asi wakaeyokna api. ¹⁴ Iikam krimiirin Krai siyar tirhaiginiugin irpa nongwomamair aekiyamam. Biya Juda simiir piugana sair iikamim iki Juda iikam tani simiir piuganim iki hinda tinda nwowim simiir sau omom nwokim mi tariinanin ta Krai siir piugana aeya naonama mi iki iikamim iki omom omomim hinda tindanim simiirin siyar tirkikim irpa isid whirua nwowim. Mi ti siyiuin biya irpa isid whirua nwo karam nwowiyin paeni haniin niki amai ikouwin yio siya bidi hiiukmaigiyin. Mi siya ti hiriinan minam hiiukmaigikin, siya minam naingwokin krimiir tirkiiyim krma piugan kwirkikwiruwa nwowiskiyim. ¹⁵ Mi ta Jisi Krai siya naonama mi ti Moses siir siyu komii siir siyiuim siya tirkiiyim yim bidi digiguskiiyim mi ti Judami siyu komii nhirim yim iripi hiriinan. Mi siya ti hiriinan minam tirkin, ti piugan kwiso sowiirin irpa ninkiamasu haiginiuwim irpa nongwomamair aeyam. ¹⁶ Krai siya paeyin hiiniya nirioninkinin siir naowin siya ta hiriinan sairsi naokin ti diminin isid whisair krma nwowiyin siir haiginikouwin siir tirkiiyim mi sima bidi yaonamim mi krimiirin siya kiyai irpa nongwomamair aeyam mi Adi Komii siir wakaeyokna apam. ¹⁷ Krai siya ti nu iir nitin siya siir yai kibi kibiyim simiir nanaakninkii haiginiugim mi siya hiniina boinkin, iikamim sima mi Adi Komii siya sima wi irpa nwoki ong-womamair aeyim. Mi ti yayim yim ti iikamim Juda iikam tani yipiki aru nokwokaowiyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim ti yayim Juda iikam kima mi Juda iikam tani ikim yim kimiiramar nitswokim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim

iikamim Adi Komii siir kingiin nok-wowim simiir hiriinan.¹⁸ Mi nim krīma ti piugan kwiso. Dimusi rani, Kraiis siirsikin. Mi Adi Komii siir naeyiūin siya siyairgin iikam krimiir kiyaiyin Adi Komii siiram krimiir wanin mi tariinanin krīma wi Adi Komii siiram asi nami.

¹⁹ Mi ta hiriinan saiirsika, wim kima iikamim yipiki sima yapa om karamaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim kima ini iikam hirim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim mi siir piugani ikim, ini simiir hiriinan ywowim wim kima Adi Komii siir yinisisimkim.

²⁰ Wim kima ini omaka Adi Komii siya miriyya ini saiir hiriinan ywowim. Nim krīma aposel kamim mi profet kam ikim yipiki dimin taeminim Adi Komii siya boinim sim boinmimauuiyim, nim krīma ini kougou yae-waonan ywowim yipiki omaka aiir ninan hougwōwiniyim. Jisis Kraiis siyarin yio ini kougouwin bopwokibopwo nokwokaiyin omaka akou iir hougwōwiniyin ini siir hiriinan ywowin.

²¹ Siya siyairgin siyinpae minim omaka aiirim simiir nonkworinuiyim yariya sima sibgu owam. Mi ta omaka siya tirkī wi omaka komiigikomiiyar nwokii mi saeya wi omaka bimbūwi nwo rani, Inkam Komii Kraiis siya wh-wonkaiyam. ²² Mi wim kima iikamim Kraiis siirim, iki nupai nupaiyim simiirim kimiirin Adi Komii siya ninkiamasu haiginiuwim Juda iikam krimaka mi kima whiekakarini ini omakanan ywowim Adi Komii siya nwowam Adi Komii siir naeyiūin siir. Iriig.

Dimin taeminim Pol siya tirim, siya Judami piugana saiir bi tirkīn

3 Kara Polkin, yipikin maeyauwa mii biyie miriyya saiir saiira hūgrimkriipkiikainanaeyin.

Dimusi rani, kara Kraiis siir yai kibi kibi imiir boinmimauugin iikam

kimiirin, kara Judami piugana saiir bi boinmimauugin, kara nhwo Adi Komii krimiir Wanin siiramim iikam kimiiram kwisboinkikin. ² Kara hiniina naingwōwi kima bidiyar wakaeyim ta Adi Komii siir naingwobumbuwa kariir hauugiya mi kariirin siya nimbingikin siir mii aiir miriyam iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam. ³ Mi ti dimin taeminim biyya niki haigiprakaiyim yim Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginiuwim mi siya kariir bidi yiisimauuwim mi kara simiir asi ninokninkini. Biyya ti diminin kara kimiiramim siirar niki win boinkikin. ⁴ Mi kima simiir mwaini mi kima wi haini ninokninkini kara Kraiis siir dimin taemin imiirin ina sibgu inomokninkinim yipiki biyya Adi Komii siya niki haigiprakaiyim. ⁵ Mi biyya iikamim simiir bi ninokninkinim mi tariinanin simiirin Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginiuwim mi siya simiirin krimiir bidi yiisimauuwim kamim yipiki siya nimbingiyim siir aposel inkam mi siir profet inkam nwowam mi siya ti dimin taeminim krimiir niisimauugin siir naeyiuni. ⁶ Mi yayim yipiki siya nanaakninkiiyiyim yim ti sima, mi iikamim yipiki Judami piugana saiir karamaeyim simiirin Adi Komii siya bidi tirkiyim Judami piugana saika mi simiirin wi piugan kwiruar nwo haiginiuwi siir yai kibiya saiir kirieni mi wi piu kwiruar nwoki owiskiyim mi ti dimin taeminim siya nimbingiyim siya wi krimiir hauwi siir iikamim Kraiis saika namasukikiniyim. Dimusi rani, ti dimin taeminim Kraiis siya tirkiyim krimiir simiirsika.

⁷ Siya kariiram naingwokwonanaekin mi kariirin siyar whinkinsiis haiginiugin siir naingwobumbuwa Adi Komii siya nimbingiya siir Yai Win Kibi aiir boinmimauuwam siir kirie komiyya saiir kirieni mi kara dimin

taeminim siya boinim kara tiram simiirar mi tirkin. ⁸Adi Komii siya kariiram naingwokwonanaekin mi siir naingwobumbuwa kimidiniya kariir haigiyi umauu kariirin siya nimbingikin. Karaigin inkamin iki iikam whiekakim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim simiir mhoigimhoii nwowin. Kariirin siyar nimbingikin Kraiis siir yai kibi aiir boinimauuwam iikam kimiir iki Judami piugana sae iikamim sim tani ti yaimin diminim Kraiis siya tirim krimiir. Mi ti yai kibi kibiyim Jisis Kraiis siir boinim yim dimin kibi kibiyim simakisima nwowim yim simiir yaimwoki yaimwo ima mi simiirin iikamki mwainim wi dig nwo rani. Niingaka. ⁹Siya kariirin minam nimbingin iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwim mi sima wi ti digworaekwowim idowiiya nwo karam nwowim wi simiir nwoki inokninkinim. Biya, iya Adi Komii siya ti dimin taemin imiir nonkwokwobwakainan siya ti siir kwoinin siya hidaigiyin biyar nimpriowin mi ini tariinanar yadigniyin. ¹⁰Mi ta hiriinan sairsika, ti iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siir piugana sairim siya simiir asi niisimaugun. Mi yim sima paekwosim ikim mi yipiki ninomor kouan kirieyim sim kigirkakiyim simiir siir ninokninkinpa niokninkinpa iyim. ¹¹Mi ti dimin taeminim Adi Komii siya tirim siya siir kwoin iir swoki aingwo tirkin yipiki biya siya nimbingiya krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir kirieni. ¹²Nim krima Kraiis Jisis siir yai imiir wakaeyokna api mi krima Adi Komii siirsi kipi nidid. Yio krima ina ninokninkinim ta sairin mi krima Adi Komii siiram dam mi dimin taeminam siiram srii mi siya wi digiumii krimiir haimriiyu rani. ¹³Kara kimiirin pi hiniina boini, kima kipi nidid ti dimin biyeyim kariir

nonkwobumbuninkin haiginiuwim simiirsiyin. Dimusi rani, kara iikam kimiir whinkinsiis haiginiugin. Wim, kima maigimaiga dwinanae. Dimusi rani, wim kima inig komiigak bidi ywowim ti dimin taeminim kariir kiyopsimsibgi haiginiuwim simiirsi mi ti digworaekwowim iikam kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi. Iriig.

Pol siya hiniina naingwowi iikamim Efesas hiranim ina ninokninkinim Kraiis siya naingwokwowi aiirin simiiram.

¹⁴Kara ha naingwowi ti dimin kirie kirieyim Adi Komii siya tirkiyim mi ta hiriinan sairsika kara ogmwo siiram ha waisii hiunanaiinamin mi kara Adi Komii siiram nwo ina kwisboinin. ¹⁵Adi Komii siya siir paekwosimim ninomor kou hiranim simiirin iikamim nuanim krimiir hauugikim siir inigni. ¹⁶Kara Adi Komii siiram hiniina kwisboinkii, siya siir digworaekwo imakan siir kirie komii aiirar nwo mi siya siir naeyiuin wi kimiir kwoinawaraur nikropkii mi kima wi kwoin kirie nwoki owim, ¹⁷mi kima wi Kraiis siir yai imiir nwoki sibgu wakaeyoknam mi siya wi ini haniin sairsi kwiri idwokaii kimiir kwoinawin. Kara hiniina kwisboinkii, kimiirin wi naingwobumbu Adi Komii siya hauuwi mi ta hiriinan sairsika siir kirieya kimiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi irni nwirniyam naingwokwowim mi ti simaigim digworaekwowim krima tiranim simiir bwamkibwamim, paeni haniin pae siir mii imiir kinsiis haiginiuwiiyin siir hiriinan mi omakanan, omakani kougou yaewaowim nu hir nokwowiniyim simiir hiriinan. ¹⁸Mi ti dimin taemin hiriinan yim wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi mi iki Adi Komii siir iikamim hinda tindanim kima wi haini ninokninkinki Kraiis

siya naingwokwo aiirin kimiiram ya komiigikomii ieyairga, ya ini ninomor kou saiir haibura mi aeya ini prieikipriei ywowa mi aeya ina mi inirnakainainama mi siya krimiiramin pranae pranae bi naingwokwokin. ¹⁹Hi, kara minam naingwowi kima Jisis Kraiss siya naingwokwonanaeiya kimiiram saiirgisaiir dinokninkin ta siya naingwokwowiya krimiiram ya whoimoni rani. Mi krima siya naingwokwonanaeiya krimiiram saiirgisaiir bi ninokninkinkim. Kara ha naingwowi, ti dimin taemin komii komiiyim ti Adi Komii siir kwoinau nwokaiyim wi iikam kimiiram niti mi kimiir kwoinim wi sima mirninkinkikaii.

²⁰Mi ta hiriinan saiirsika ta Adi Komii siir kirieya ta krimiir tir nwokaiya wi idwo saeyar swoki inkin hauugii ti diminin krima sriigiyin siiram siya tiram mi diminin krima naingwowyin, ta siir kirie komiia siya haigiya krimiir kwoinau. ²¹Kara hiniina naingwowi, nim krima siir piugana saiir iikamim mi tiriiginim krimiir yinneyim krimar witswo siir inig iir hainan. Dimusi rani, ti Jisis Kraiss siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi, krima siir inig iirin hiriayar hainanyokiyokiikaeyam ya ta yaiya yai kaimwo aeyairga. Iriig.

Mi nim krima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim nim krima Kraiss siir piunan ywowim

4 Kara Polkin, yipikin maeyaua mii biyie miriia saiir hir hiugripkiikikaiyin. Dimusi rani, an kara Biyan Inkam Komii siir mii aiir miriigin. Kara iikam kimiirin iig yai asi boinkii wim kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir sibgu apikim yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyim kima wakaeyokna apam. ²Inkamin

inigakin si haniin kipi nwo. Nhirni yaimin diminim simiir wakaeyokna ap mi kimiirgikimiirar kwoinin yio dikwowaisii ti dimin taeminim nhirkim sim tirim kimiir simiirsi mi ti dimin taeminim kimiir nomiiyuim naingwo tibmiiyim sima kimiirar tirbuga windi kima simiirin io kipi niki anka osisau, kima ti sima tirin siiramin hindara daingwokwonanae iski. ³Adi Komii siir naeyiuin iikam kimiirin kwoin whirua siya nwowaiginiugim mi kima iripa nongwomamair aeyamin kirie hiriayar dwokripkai. Mi krima iripa damasukikin ti uridin yipiki dimin taemin kogiyin iripa sima nwowam siir hiriinan dwo. Mi krimiirin nwirua nwowamin hiriinan mi tirkin. ⁴Mi iikam whiekakim yipiki Jisis Kraiss siiram naingwo tibmii kiiniyim, yim sima ini piu kwirkikwiruwar ywowiskiyim. Adi Komii siir naeyiuin yio nwrkinwiruwar mi owiskiyin mi siya ini ini haniin krimiirar kwirii idwokaiyin. Mi ti hiriinan siyuin, Adi Komii siya krimiirin hiriinansi nimbingin mi krimiirin iripa asi ninkiamasu haiginiugin nwrkinwiruwar nwowam mi ti dimin taeminim Adi Komii siya nimbingiyim sima niti wi krimar nwoki inomkninkin digswowim mi nim krima wi maigimaigar nwowini ti digworaekwo kibi kibiyim simiiram nwokwokinim. ⁵Mi ti Biyan Inkam Komii nwiruwam yio Jisis Kraiss siyairgin. Iikam krima siiram naingwo tibmii kiinim krima baptaiss kwiruwa saiirar baptaiskim, krima yaeya yaeya bi baptaiskim hiniina niisiimauwam nim krima Adi Komii siir piugana saiir iikamkim. ⁶Adi Komii sasairgin nwowin mi siya iikam krimiir Adi Komiiyin mi iikamim naingwo tibmiiyim ini siyar kigirkakim mi siya ha napninopkainaniyin krimiiram mi hiriayar ini oniyam.

Mi siya ini krimiirgikrimiirar mirii nonkworinukripkainiyin.

⁷Krais siya krimiirin hinda whisari-iyar priihauugikin kirieya yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir sibgu whinkinsiis haiginiuwam. Mi siir kirie komii komiiyim nhirim wi krimiir yapa yapa nwonira hauuwi mi ta hiriinan saiirsika krma wi ti miipai miipaiyim simiir nwoki tirim. ⁸Mi Adi Komii siir yayim yipiki biyan kamim sima winkiyim yokwoni yim ti dimin taeminim sim boinkikim. Sima hiniina boinkikim,

mi iya Krais siya swoki ama Adi Komii siir oma hiriir mi iikamim yipiki biya Setan siir in nonkwowim simiirin siya bidi swoki anmai-warkainam, inkamim maeyaua mii biyie miriia sae hiugripkiikikaiiyin siir hiriinan mi simiirin siya wi hauuwi siir dimin miyik miyikim simiir.

⁹Mi ti yayim yim hiniin dimusi boinkim siya koua bidi yamin? Sima hiniin dimusi bi boinkim, iya siya biigibi siir om hir haiburgigin mi ha niunainiyin mi nu tir nauni oniyin iikam krimaka ¹⁰mi inkamim yipikin nua tiriir niki iunainiyin siya bidi swoki amin koua hiriir, siya waua saiir nidwokainainamkin Adi Komii siir oma hiriirin mi ta hiriinan saiirsika siir naeyiun iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir asi ninyokiigikim. ¹¹Sasaigin kirie iikam krimiir hauuwiyin mi simiir nhirim simiirin siya nimbingikim aposel inkam nwowam, yipiki dimin taeminim Krais siya tirim simiir boinmimauuwamim. Mi iikamim siya nimbingiyim yim profet kam ima yipiki Adi Komii siir yayi imiir nanaakninkiiyim. Mi kam nhirim siya simiirin yayi napboinmimauuwan inkam yokmwun owaiginiu mi ti iikamim, Adi Komii siir yayi aiir

boinmimauuwam iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyim sima naingwo tibmii kinim. Mi iikam nhirim siya simiirin miya iikam nowomwarkaiyuwiya saiir yokmwun owaiginiu, yipiki iikam imiir kigriraowiyim mi simiir whinkinsiis haiginiuwam sima Adi Komii siir yayi imiir wakaeyokna apim. ¹²Krais siya iikam krimiirin ti dimin taemin hiniinim sim hauugikim mi ta hiriinan saiirsika, ti dimin taemin hiriinanim krimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi siir mii aiir miriyam mi ta hiriinan saiirsika nim krma yipiki Adi Komii siir piugana mi yipiki Krais siir pua nim krma siir mii aiir miriyim wi digar nwowi iki iikam nhirim naingwo tibmiiyim simiir whinkinsiis haiginiuwim simiir naingwo tibmiiya kirie saeya nwowim. ¹³Mi dimin taeminim yim wi hiriiriyar nwoyokiyokiiyami mi wi kwoin whirua krimar nwobudgii ti Adi Komii siir digworaekwowim yipiki krma wakaeyokna apiyim mi dimin taeminim kwoin whirua krma nwowiyim Krais siirim simiir mi ta hiriinan saiirsika krma wi asi kinantiokii mwriinami. Mi krma wi inkam bimbuiwi nwo rani, krma wi Krais siir hiriinanar swoki owi. ¹⁴Mi krma tariinanin ti hiriinan nwowi mi krma wi yinisisimim yipiki rirmiiya nwo karam nwowim wi simiir hiriinan nwo rani mi ta hiriinan saiirsika krma wi iki yayi niksisaeyim sim wakaeyokna ap rani. Iikamim ti hiriinan yayi imiir wakaeyokna apiyim yim ini iya op idwo nakiiriririya mi hinda tinda ha priiyakii priiyakiiyamiya ini saiir hiriinan ywowa. Mi ti iikam hiriinanim yim inkamim yayi bibiyeyim simiir wakaeyokna apiyim yipiki iikami kwoin kiyaiyim mi ti yayim sima boiniyim yim niksisaeyim yayim. ¹⁵Mi krma ti hiriinan kipi nwo. Niingaka. Mi krma Adi Komii siir yayimwokiyaaimwowim simiir boinam daingwo mi krma irni

nwirniyam dinan aingwokwo krīma tiriya saiir hiriinan yipiki wi krimiir whinkinsiis haiginiuyokiyokeyami mi wi krimar nwobudgiyim Kraiss siir hiriinan. ¹⁶ Kraiss siya ini krimiir kou ywowin mi iikamim yipiki siir piunan nwowim krimiirin siyar kigriraowi mi krīma yapa yapan wi siya nimbiniim krīma tiram wi simiirar tiri. Nim krīma ini iga iin mi mai piu minan ywowim mi krīma irni nwirni dinan whinkinsiis ankinsiis haiginiu mi krīma wi piu kwiruwā nwoki owim. Mi krīma dimin taeminim ti siyu hiriinanin siir tiri, irni nwirniyam ninan aingwokwonaē mi mhōiyya Adi Komii siir piugana wi kiriyar namwoiuwi. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim sima wi dimin taeminim biyanim wi digiumii simiir haimriiyugigi.

¹⁷ Tariinanin kara kimiirin pi igao yai boinkii. Dimusi rani, kariirin Jisis Kraiss siya nokmwīn okwohaiginiugin biyan inkam nwowam. Mi tariinanin kima dimin taeminim iikamim Adi Komii siir piugana saiir karamaeyim sima tiriyim simiir kipi kigna ap yim sima diminim biyekibiyie nwowiyim simiiraramar naingwowi. ¹⁸ Simiir kwoinim ini inkamim niibwomambwo napwiiyin sikwo paeaka bigna ap karamae nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. Yim sima dimin biyie biyeyim Adi Komii siya naingwo karamae nwowiyim simiiraramar naingwowikim. Dimusi rani, yim sima Adi Komii siir dimin taemin imiir bi ninokninkinkim mi simiir kwoinim sima simiiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi ta hiriinan saiirsika sima piugi paniinsi yopaisi. Simiir kwoin komiiyin ti dimin biyie biyeyim hii min priininae priininaeyim simiiraramar naingwowi, simiir wakaeyokna apim mi simiir

kwoinim hapi i aeya niwaoki simiir sibgu wakaeyokna apim.

²⁰ Mi iikam kima krimiir bi wakaekim mi krīma bi boinmauugim kimiirin Kraiss siir yai imiirin ti hiniin siyiuin si wakaeyokna apim. Niingaka. ²¹ Kara ha ninokninkini wim kima Kraiss siir yai imiirin bidiyar wakaeyim iikamim hanitim siir yai kibiki kibi imiirin sima ini anaakninkii haiginiuni mi simiirin sima ini boinmimauni kimiirin. ²² Wim kima ti hiniin dimin taeminim sim boinkim. Biiya wim kima kimiir kwoin biyie irar napkin. Mi ti kwoin biyie hiriinanin ti kimiir boinin iinokinokin kimiirin siyar tiri siyu biyieni nwowamin. Mi kimiirin wi siyar nonkwobumbuninkin haiginiuwi. Mi sima kimiirin wi hiniina boini, ti dimin taemin hiniinim sim tirim mi kimiir digiuwin wi simiir nwoki haimriiyugigim mi kima simiirsiiyin wi aru nwoki owim. ²³ Mi kima ti dimin hiriinanin simiir tiri mi kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siir naeyiuin siir kirieni. ²⁴ Kimiir kwoinim Adi Komii siiram kiwaki siya nwowaiginiuum yaeya kwoin win. Mi kimiir kwoinim wi siya tirkii dimin miyikim simiir napim mi simiir tirim Adi Komii siiram mi iki nhirim simiiram warar.

²⁵ Mi ta hiriinan saiirsika, iikam kima, irira nwoniran kima ti dimin biyie biyeyim priiyksasaeiyim simiirsi dapyok mi ti yai bibiyie hiriinanin yim ti itnoudninkiigi. Mi kima irira nwoniran irni nwirniyin yai miyik miyik imiirarar boin. Dimusi rani, krīma irira nwoniran Kraiss siir piu haimii haimiigim. ²⁶ Mi iiya kima dimin biyie biyeyim io simaka nwowiyim, kima kimasiiyar mintiraona mi kimiir kwoinim sibgu dwowipisu. Mi ta hiriinan saiirsika kima wi kimiir kwoin imiir kiwaki rani, io nwowamin mi kimiir tiramin dimin biyie tiram. Mi io nwonni siyiuin yio ha ti sibgu

tirsisauu ti dimin hiniinin. Mi ta iowa beki nikiiyamam kipi. Mi biigibiyyin wari kimiir kwoinin io nwowiyin siir ti digi. ²⁷ Mi mhoiyya kima wi Setan siiram kiwaki rani, simiir kwoin imiir kiyaiyim mi siyiu biyie kima tirim. ²⁸ Mi tiriiginim biyya biyanim mi ti tariinan nwo ikim yipiki hii tauaeyim, sima wi ti dimin imiir kipi swoki tirmimin tiriiginim yim wi ti digi. Mi tariinanin sima wi ta mii aiirrar donkworinu mirii iski mi ta hiriinan saiirsika siya ti iikam paeprikabim simiirin wi hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginiuwu. ²⁹ Mi kima dimin biyie biyeyim kimiir mhii kwoinawu nwokaiyim simiiram kipi kiwaki kimiir yaigi kaokwo boinim. Kima yai kibi kibiyim yipiki wi iikam nhirmi whinkinsiis haiginiuwanim yipiki kimiir yai imiir wakaeyim wadie sima sibgu idwokaeyamim simiirrarar boin. ³⁰ Mi ti dimin taemin hiriinanin kima Adi Komii siir naeyiu iir kipi tir maigimaigra nwo karam siya nwowim. Dimusi rani, siya siyairgin yipiki kimiir nimbingiyin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya mhoiyya wi hiriinan saiirsi nanmaiwarkainaei mi kima hirin wi saikar nwoyokiyokiikaeyami iinokiiinokin. ³¹ Dimin biyie biyeyim io iigwir iigwir nwowiyim mi whwonkam nokiya karamae nwowiyim, mi mhii hinsima nwo karam nwowiyim dimin taeminim simiirin digiumii ti haimriiyugig. Mi kima yai kipi kauwoksinan mi yai kripiinani kipi mi kig iikam nhirmakan mi ti yai bibiyeyim kimiir haipridkikaiyim kimiirin wi siyiu biyie sima swoki tiri dimusi rani, simiirsika. ³² Mi haniingi niuwi nhirim simiir yapa yapan sibgu tirhaiginiu mi irni nwirniisi dinaingwoyimyok mi dimin biyeyim iikam nhirkim tirim kimiir irni nwirni simiir haiyoprimdiyumiigi mi simiirin hiniina boinki, sima dimin

komii rani. Simiirin Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim krimiir dimin biyie biyeyim simiir krma tirim simiir saiir hiriinan tirkiyim mi ha boinkiyim hiniin yim dimin komii rani. Dimusi rani, nim krma Jisis Kraiss siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii krimiir Wanin siya krimiir dimin biyie biyeyim asi haiyoprimdiyumiigikim. Iriig.

Iikam krma dimin kibi kibi imiirrar wakaeyokna ap

5 Dimusi rani, wim kima Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisimkim yipiki siya naingwokwonanaeyim mi kima siya tiriya saiir hiriinanar timi tir. ² Irni nwirnyam dinan aingwokwo biyya Kraiss siya naingwokwonanaeiyia krimiiram saiir hiriinan. Siya bidi iki aonamin mi ti dimin hiriinanin siya tirkiyin yio ini dimin taeminim piuii miyik whakiyin kamim sima ninkin imiyyaeyim Adi Komii ini simiir hiriinan ywowim.

³ Wim kima Adi Komii siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika wim kima dimin taeminim hii priinanae priinanaeyim simiir paniinsi nidwo boinaiisi. Mi kima diminim piu iikamkim nopaiiyim mi dimin taeminim yipiki kimiir kwoin imiir tiriyyim kima kigmairam simiir kipi tir. ⁴ Mi kima dimin biyie biyeyim piu iikamkim nopaiiyim simiir kipi boin mi diminim yipiki iikamim naingwo tibmiyiyim sim nomboboin karam nwowiyim dimin taeminim bwam karamaeyim mi yai bibiyeyim nididgak nwowi ikim. Mi haniingi niuwi kima yayim diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir inig iirrarar hainan iski. ⁵ Wim kima ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinim iikamim yipiki hii priinanae priinanaeyim mi yipiki dimin biyie biyeyim sim tiriyyim mi iikamim yipiki dimin taeminam kigmairiyim, ti

komkid min hiniinim sima huniyim uruwai siyaowai. Kima ti iikam hiriinanin simiirin ina ninokninkinim yim wi hiriir nam tani mi sima wi Adi Komii saika nwo rani mi wi Jisis Kraiss saika mi o rani.

⁶Kima iikamim kimiir priiyik-sasaeyim simiiram kipi kiwaki iki simiir yayim naekak nwo karam nwowiyim simiirin kimiir boimimauuwim mi ti yayim ti kara boinkiyim yim miyik rani, yim pi niksisaekim. Mi ti hiriinan iikamim yipiki hiriinan dimin biye imiir tiriyim yim wi Adi Komii siya nonkwoninwomwiirnin kin haiginiuwi ti dimin taeminim kara boimimauuim kimiir. ⁷Mi kima ti iikam hiriinanin yipiki ti hiriinan dimin biye imiir tiriyim simaka kipi namasu. ⁸Biiya wim kima kamim niibwomambwo napiyim sim haniin nwokim mi tariinanin wim kima iikamim yipiki Biiyan Inkam Komii siirim wim kima ini iikamim nabie sibgu kigomok apiyim ini simiir hiriinan ywowim mi ta hiriinan saiirsika kima dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. ⁹Mi ti dimin kibi kibiyim ti iikam ima napiyim yim ini bienan ywowim, yim sima min niisiimauugim dimin taeminim kibi nwowim simiir yipiki Adi Komii siir yay imiir wakaeyokna apiyim mi piki hiniin dimin ikim yay mwo boiniyim. ¹⁰Kima dimin taeminim kima naingwuwim simiiraramar daingwo mi simiirarar kinanankiu kima napamin mi Biiyan Inkam Komiiyin wi maigimaigra nwoki owim. ¹¹Kima dimin biye biyeyim yipiki niibwomambwonan nwowim iikamim sima tiriyim simiir kipi nap. Mi kima dimin taeminim sima tirim danaakninkii haiginiu mi simiirin ha boin, wari sima tirim yim miyik rani. ¹²Mi dimin taeminim iikam ima nimprio tirim, kara simiirin nididgak nwowi kimiir boimauuwim. ¹³Mi

kima ti dimin taeminim ti iikam ima tirim simiir nanaakninkii haiginiuwi mi sima wi haniingin ninokninkinkii ti dimin taemin hiniinim yim miyik rani, yim ini biye ywowim. Yim ini biek si whwoyakiyim mi iikamim dimin taemin imiirin sibgu kigomokiiyim ini simiir hiriinan ywowin. Hiya kima dimin biye imiir boinkiiyim yim wa naonami mi ti digworaekwo hiriinanin yim ini paeya inkamki si haingimugiiya omaka ini saiir hiriinan ywowim mi ta niya pa nakii mipi nabie sasar nwokii.

¹⁴Dimusi rani, ti dimin taemin hiniinim simiirsika, Adi Komii siir yayia Yokwo Komii saiir nwowa ya hiniina boinka, yipiki kira naonan nwowin mi yipiki waraur kiwokinin, kima dinsiingi. Mi ta hiriinan saiirsika Kraiss siya wi kimiir kwoinau asi kwirii idwokaii mi siya wi bieyin kiriir whwoyaiyin wi siir hiriinan nwowi.

¹⁵Mi ta hiriinan saiirsika kima wi asi mintiraowi ti dimin taeminim kima tirim simiirsiiyin. Kima dimin taeminim iki iikamim yipiki ninokninkin kara-maeyim sima tiriyim simiir hiriinan kipi tir. Mi hiriinanki niuwi kima iki iikamim yipiki dimin taemin whiekakim sim ninomokninkiniyim simiir hiriinan tir. ¹⁶Yim ti iiyim yim ii paii rani mi iikamim siyiu bibiyie tiriyim kima mintarao mi kima Adi Komii siir mii kibi kibi imiirarar tir siir yay kibi kibi imiir nanaakninkii haiginiuwam. ¹⁷Mi ta hiriinan saiirsika, kima habwhaowaenan kipi nwo. Kima dimin taeminim Biiyan Inkam Komii siya naingwowyim kima napam kima simiirarar wakaeyokna ap.

¹⁸Op bibiyie kipi kwiyae mi kima op bibiyie kwiyaei wim wi pi kwiyae whaowaei mi wi dimin biye tiri. Mi haniingi niuwi, kima Adi Komii siir naeyiun siiram kiwaki ini haniin siya kwirii idwokaiyim kimiir kwoinim mi dimin taeminim kima tirim yim wi

siyar nwoki kigirkakim. ¹⁹Kima mi kimiir nomiiyau ima kima Adi Komii siir yai imiirin diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir mwai imiir wao. Kima mwai waowiyim mi Biiyan Inkam Komii siir inig iir hainaniyim kimiir haowidim mi diyamir ikim mi iki dimin taemin nrir ikim, kimiir kwoin komiyyin simiirgisimiiramar daingwoki. ²⁰Inokii-nokin Adi Komii siir inigin Jisis Kraiis siir inigni hainanprapraski ti digworaekwo imiirsiiyin. Iriig.

Pol siya ta yaiya iikamim yipiki nonkwonam simiir boinka

²¹Kima ti nomiiyauim simiir yai imiir wakae mi yim sima kimiir imiir timi wakae. Dimusi rani, wim kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apkim mi wim kima siir inig iir hainankim.

²²Wig wim kima yipiki kamkakim, wim kima kimiir kamim simiir yai imiir wakae kira wakaeiya Biiyan Inkam Komii siir yai imiir saair hiriinan. ²³Kima ti hiniina tir. Dimusi rani, kimiir kamim kimiir kouwin ini simar ywowim mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraiis siya iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim simiirin hiriinanar mi tirikin. Siya kimiir nanmaiwarkainam naokin mi siya ini mwonan ywowin mi wim kima siir piua saair piu haimii haimiigim. ²⁴Ini ti iikamim yipiki Adi Komii siir piugana saairim Kraiis siir wakaeyokna apiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim wigim yim simiir kamim simiir yai imi-irar timi wakaeyok mi dimin taeminim sima tiiyiyim simiirar timi wakaeyokna diriraerar.

²⁵Mi wim kima kamim yipiki wig nonkwonam, kima simiiram daingwok-wonanae Kraiis siir hiriinan siya naingwokwonanaeiyi Ada Komii siir piugana saair iikam imiiram. Siya krimi-irsi naokin krimiir whinkinsiisam mi krimiir swoki anmaiwarkainam. ²⁶Mi

ta hiriinan saairsika siya iikam krimi-irin dimin whirki kimbu karamae asi tirkikin. Dimusi rani, krma siir yai imiir wakaeyokna apkim mi krma op ha baptaiskim. ²⁷Siya ti dimin taemin imiir tirkin mi ta hiriinan saairsika siya krimiirin Adi Komii siir piugana saair iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowiyim simiir hiriinan asi nwowi iikamim yipiki paowaiigi piskomkopou karam nwowiyim simiir piuim ini simiir hiriinan ywowim. Krma ini wig kibinan ywowim yipiki wi Kraiis siya nonkwonaei. ²⁸Mi ti siyu hiriinanin Kraiis siya naingwokwonanaeiyin iikam krimiiram mi kam kima kimiir wig imiiramim kimiir piu aiiaramar naingwokwonaeyim saair hiriinan daingwokwonanae. Mi tiri-iginim yipiki simiir wig imiiram naingwokwonanaeiyim, yim ini tiriiginim yipiki simamar naingwokwonaeyim ini simiir hiriinan ywowim mi sima ini piu kwiruwar ywowiskiyim. ²⁹Inkam nwir karamaeyairga siirgisiiir piu aairsi bori-isopim mi saair nonkwobumbuninkinim. Niingaka. Siya saairin pa sibgu kigriraowi mipa mi imiyyaei. Mi ta hiriinan saairsika siya wadie asi sibgu owi, Kraiis siya kigriraowiya Ada Komii siir piugana saair iikam imiir saair hiriinan. ³⁰Siya krimiir asi kigriraowi. Dimusi rani, nim krma siir piugana saika bidi yamasukikinim mi ini nwiruwar ywowiskiyim. ³¹Kraiis siya mi iikamim Ada Komii siir piugana saair ikim, nim krma ini piu kwiruwar ywowiskiyim. Dimusi rani, ti Ada Komii siir yaiyim Yokwo Komii saair nwokaiyim yim hiniina boinkikim, inkamin yipiki wig nonkwonaei yio wi siir yopii ad owiir haiburgigi mi siya mi siir wig aeya sowa wi nwiruwar nwowiskii mi sowiir piua wi kwiruwar nwowiskii. ³²Tiki yaiyim yim kaimwowaairgim. Mi an kara hiri-iyar naingwowi yim sima Kraiis siya mi iikamim Ada Komii siir piugana saair

ikim krimiir boinmimauugim. ³³ Mi ta hiriinan saiirsika mi sima kaimwovar swoki boinki kamim yapa yapa simiir yapa yapa wig imiiramar daingwokwonanae siyamar naingwokwonanaeiyaa sair hiriinan mi wig wim kima kimiir kamim simiir inig imiir hainanprapraski. Iriig.

**Pol siya yopii ad mi simiir
yinisism ikim simiir boinkin**

6 Yinisisim kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya nimbingikim kimiir kigriraowam yio ti hiriinan siyuun yio wadiekin. ² Mi Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii sair hir nwokaiyim yim hiniina boinkim, kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. ³ Sima ti hiniina boinkikim, kima simiir napi mi kima nu tirin wi ii prieyar nwoki okwoyokiyokiikaeyamim. Yio tiriiginin Adi Komii siir biigibiyan siyu komiyyin siya boinkiyin krimiir yio siya dimin kibiyin Adi Komii siya nimbingiyin krimiir tiram.

⁴ Mi yopii ad wim kima kimiir yin imiir kipi nikwao boin iinokiiinokim mi yim wi maigimaarga kimaka nwo karam pi nwowisi. Mi kima simiirin min dikwao boin mi min niisiisiimauu dimin taeminim Adi Komii siya naingwovim sima tiram simiir. Iriig.

**Pol siya iikamim yipiki whisarii mii
priimiriyyim mi tiriiginim yipiki
simiir kigriraowiyim simiir boinkin**

⁵ Mi wim kima iikamim hinda whisarii mii priimiriyyim, wim kima tiriiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir wakaeyokna ap mi kima simiirin sibgu sibgu mintirao Kraisiir kima tiriya sair hiriinan. ⁶ Inkamin kiriir kigriraowiyin siir whwonkam ida ara kipi mirii mi siya kiriir kigi mi siya

wi ha boini kira wadiekin. Niingaka. Iigwir iigwirin kira kiriir miyya sairar mirii iikamim yipiki Kraisiir wakaeyokna apiyim sim hiniin, dimin taeminim Adi Komii siya naingwovim kima tiram kima simiirin kwoinkii daingwo diriraerar. ⁷ Dimin taeminim iikamim whisarii mii priimiriyyim kima tiriyyim umir min hai karamae kima nwoiyim kima simiiramin maigimaarga dwo. Dimusi rani, kima simiirin inkam aram tir tani simiirin Adi Komii siiram kira tiriya sair hiriinan tir. ⁸ Kima ina ninoknankinim. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siya wi krimiir whiekakar niyopkiyyiwi, iikamim whisarii mii priimiriyyim ikim mi iikamim rirmiiya nwoyi ikim. Mi dimin kibi kibiyim siya tiram naingwovim siya wi krimiirar tirswowi.

⁹ Mi wim kima kamim yipiki iikamim kimiir miriyyim simiir kigriraowiyim, kima ti iikam imiirin siyu miyyik sibgu tir. Mi simiirin yai bibiyye kipi boin mi kipi mi ikwao boin sima nidi-damin mi simiir tirim kimiir yai imiir wakaeyam. Mi Biyan Inkam Komiiyyin yipikin Adi Komii siir om hir nwoyin, iikam whiekakim ini siyar kigrirakim. Dimusi rani, mhoyiya iikam imiirin wi siya hidi mi siya wi hiniina naingwo rani, inkamin yipiki inig komiigakim mi inig karamae ikim siya iikam whiekak krimiirin wi hirii hiriinankinar hidswowi. Iriig.

**Iikamim naingwo tibmii kiiniyyim
yim ini kamim yai niiniyyim
ini simiir hiriinan ywovim**

¹⁰ Kara kimiirin nikopkaigiyin yaimirsisimim sim boinkii. Kima dimin komiyyin Biyan Inkam Komii siya hauun kimiir siirin sibgu donkworinu. ¹¹ Kimiir kwoinim ti dimin komiyyin Adi Komii krimiir Wanin siya hauun kimiir siir higriniu, yim ini nhaonan ywovim,

nhaowa kimiir piu aiir haigiprakaiyam. Mi ta hiriinan sairsika kima wi iki dimin biyie biyeyim niksisaeyim simiirsi nwoki okworinuwim kimiir kwoinin Setan siya kiyaii. ¹²Krima inkamaka niniiyam tir tani krma yiu bibiyeyim ninomor kou nwoyiyim mi Setan siya mi nomni yiu bibiyie ikim mi dimin biyie biyeyim ti nu iir kigriraowiyim simaka niniiyam tiri. ¹³Mi ti hiriinan sairsika, kima Adi Komii siir dimin taeminim simiir haii mi tiriiginim kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwu nhao sau mi irim hipigni haniin. Mi mhoyia ii biyieki niti mi kira mi Setan siya kowar ninii mi kira ninii mi yaii saeya ha digii kira wi wadieyar sibgu okworinukripkagii.

¹⁴Kima dimin taeminim kimiir whinkinsiis haiginiuwiyim simiir hai mi kimiir kwoininim yaimwokiayimwo imiirarar haigi okai, inkamin yaii niniiyin si kikogiya piuwopa siir mhiipwo iir sair hiriinan. Mi kira mii miiyik sibgu mirii mi kira Setan saika ha ninkinyaeyaowi kiriirin wi nhaoni haniin saeyar higriniuwu.

¹⁵Kima Adi Komii siir yai kibi kibiyim simiir danaakninkii haiginiu mi iikamim simiirin wi iripa saeya nwoki ingwomamair aeyaiginiuwim. Mi ya tariigina ya wi suwa kima niya kimiir iga imiir nikwoiprarsi ini sair hiriinan ywowa mi kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwu mi kima wi nhwo whin tani. ¹⁶Mi kima ti dimin hiriinanim kara boinim simiir tiri mi hiniina naingwowi, Jisis Kraisi siir wakaeyokna api, tiriiginim yim wi nhaonan nwowi dimin biyie biyeyim hipigim paekakim sim hiniinim mi sau ikim yim wi simar niriimduwini mi sima wi iikam kimiir niyopakaiyi rani. Mi kima siir wakaeyokna api mi siiram naingwowi tiriiginim kiriirin wi sima whinkinsiis haiginiuwu. Mi

hiriinankiniuwu Setan siya dimin biyeyin paeni haniin kimiiram kabitkii kimiir kwoin imiir niugrimkripam yio wi dig nwo rani yio wi pi wokitki mi siya wi pi tingiyami paeni haniin.

¹⁷Adi Komii siya Jisis siirin minam nikropkikin pi naowim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi kima ti hiniina naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu, pagra inkamki sim haiginiya simiir mwo imiir sair hiriinan. Mi kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei yim wi kamkuanan nwowi, yipiki wi Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwu krimiir. ¹⁸Adi Komii siir naeyiuin iinokiinokin kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu kira nhwo Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainani. finokiinokin kima, kimasiyar mintiraona wim wi piugi piyaowisi. Kima Adi Komii siiram srii iikam imiirin siya kigriraowim mi siya whinkinsiis haiginiuwim yipiki siiram.

¹⁹Kima Adi Komii siiram kariiram srii mi kariirin wi yai siya nwoki hauuwim. Mi hiriinankiniuwu kara wi nidid rani, siir yai kibi kibi imiir nokwo boinimauuwim yipiki biya siya tirim simiir. ²⁰An kara ti inkamin yipiki yai kibi kibiyim sim nanaakninkii haiginiuwiyin ini siir hiriinan ywovin. Dimusi rani, ta maeyauwa mii biyie miriia kariir hiugripkiikikaiya sairsika. Kima Adi Komii siiram srii kariir whinkinsiis haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika kara siir yai imiir nanaakninkii haiginiuwim wi nidid rani. Yio simiirin wi karar nanaakninkii haiginiuwu ti biya kara nonkwowim simiir hiriinan. triig.

Pol siya siir yayim nikopkagiyim simiir boinkikin

²¹Tikikasin krimiir nomiiyauin yipikin krma naingwokwonanaeyin, siya wi sipi niti mi ti dimin taeminim ti

nimbimbiiyamim kimiirin wi siya nini boinmimauuni. Siya inkam wadiekin siya Biiyan Inkam Komii siir mii miiyik miiyik imiirarar miriigin. ²²Siirin kara nikropkii iikam kimiiram kimiir boinmimauuwam dimin taeminim kima ninomokninkinanim hiniin, nim krime wadieyairgim mi wim kima wi maigimairgar nwoki owim.

²³Kara ti hiniina sriigi Adi Komii krimiir adin mi Biiyan Inkam Komii Jisis Kraiis siya kima wi Adi Komii siirgisi-iramar naingwo tibmii kiini mi kima wi

iripa nongwomamair aei. Mi ta hiriinan sairsika wim kima wi Adi Komii siir piugana sair iikam imiiram asi naingwokwowi. ²⁴Kara Adi Komii krimiir Wanin siiramim minam sriigin siya iikam kimiirin wi siir naingwobumbuwa sair nwoki hauuwim yipiki krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiram naingwokwonanaeyim mi yipiki siir wakaeyokna apiyim mi siir yaimin dimin imiir wakaeyim sima tira sair hiriinan. Iriig.

FILIPAI

Hiya Pol siya om Rom hir miriyya mii biyye mi siya ta yokwowa ha winkika. Biyya siya om Efesas hir bidi ywowin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim om Filipai hiranim yim umir digworaekwo bidiyar mi haingiriyiu haiginim mi sima ina hauugiyim Pol siiram hiriir maeyaua mii biyye siya miriyya. Mi Pol siya ta yokwowa minam winkikin simiir boin wadiekikin. Pol siya maeyauwa mii biyye miriyya saiir hirar niki okaigin weyin-sopkak. Mi siya maingimairga hiriyyar nwokaigin mi siya ti hiriinansi boinkikin sima Jisis saika namasukikini mi sima wi maingimairga hiriyyar nwoki oninaeyim mi sima wi siiram naingwoyimyok rani. Iriig.

1 Pol kara mi Timoti siya, krira Jisis Kraiis siir mii priimiriyyan inkamko. Krira ta yokwowa iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugana saiir kigriraowiyim mi saiir whindiriraerar haiginiuwiyim kimiiram winkika mi iikamim Jisis Kraiis siir yai aiir wakaeyokna apiyim kimiiram warar. ²Krira ha naingwowi krimiir Adi Komii krimiir wanin mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis, krimiirin wi sowaniyyar nokboinmamaair haiginiuwi iripa nongwomamaair aeyim. Iriig.

Paul siya Adi Komii siirim sriigin, yipiki iikamim ta yokwo aiir mwaini simiir whinkinsiis haiginiuum

³Hiyim kara kimiir naingwowaarkaikiyim, kara pi Adi Komii siirar boin wadie kimiirsi. ⁴Hiyim kara Adi Komii krimiir Wanin siiram sriiyim kimiir whinkinsiis haiginiuum, kara pi maingimairga nwoki. ⁵Whisarii rani, biyya kima kariir whinkinsiis haiginiugim Adi Komii siir yaiya

saiir nanaakninkii haiginiuum iyya biigibii kima wakaeyokna apa mi tisi tariinana nadigniyim. ⁶Kara ti diminin siir bidi yinokninkin kiinin Adi Komiiyin yipikin kimiir tirkiyin siir wakaeyokna apim mi kimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi siirim sibgu wakaeyokna apim mi wi iyya Jisis Kraiis siya nitana saiirar nadigiuwi mi siya siyasiya nanaakninkii haiginiunaei mi iikam simiirin wi siyar hidi. ⁷Kariir kwoinin iikamim kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani. Dimusi rani, kariir miyim kima whinkinsiis haiginiugim iyyim kara maeyaua mii biyye miriyya saiir hir hiugripiikiikikaiyin mi iyyim kara rirmiiya mi owim mi Adi Komii siir yayim simiir mi anaakninkii haiginiuum iikam simiir kwoinim simiir kiyayim mi sima wi Adi Komii siir siyuum kara tirim wi simiir nwoki apim. ⁸Adi Komii siya ina ninokninkinin, kara iikam whiekakim kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani, Kraiis siya naingwokwonanaeiyia saiir hiriinan.

⁹Kara Adi Komii siiram minam srii, iikam kima wi irni nwinriyamar dinan aingwokwonanae mi kima wi Adi Komii siir dimin taeminim simiir nwoki sibgu inokninkinim mi kima wa nwoki inokninkinim piki hiniin dimin ikin miyikin mi piki hiniin dimin ikin biyeyin. ¹⁰Mi ti hiriinan sairsika, kima kariir dimin miyik miyikim simiir wakaeyokna api mi iyya Kraiis siya swoki iti mi kimiir kwoinim wi dimin biyeki nwokai rani. ¹¹Mi iriipi hiriinan kara Adi Komii siirim minim srii Jisis Kraiis siya wi kimiir kwoin imiir nwoki hiurworwokaiyim kimiir whinkinsiis haiginiuwim wadie sibgu owam mi kima dimin miyik tiri mi ti hiriinan sairsika Adi Komii siya wi inig komiigak sairsi nwowi. Iriig.

Paul siya ha naingwokin, siya siyumwoni nwowim mi Jisis Krai siir nwoki kigna apim mi siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuum

¹²Ti kariir nomiiyauim, kara minam naingwowi kima dinokninkin, ti diminim kariirim nitim, sima kariir tumbuki windi, ti diminim iikamim Adi Komii siir yai win kibiya saiirim naingwo tibmiiyim simar niki tirbugim. ¹³Kariirin maeyaua mii biye miriia sairar hiugripkiikikaigi windi mi kamim yai niniyim mi iikam nhirim kingiin hir nwo ikim, sima ina ninokninkinim kariirin maeyaua mii biye miriia sair hir hiugripkiikikaiyin, whisarii rani, kara Krai siir yayim simiir wakaeyokna apkin. ¹⁴Mi iriipi hiriinan kara tisi tirar nwowin. Dimusi rani, iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim sima nididgak paniinsi ywosi mi sima kiriekak asi nwokim Adi Komii siir yayia sair nanaakninkii haiginiusiyin. Dimusi rani, sima ina kigim kara tisi maeyaua mii biye miriia hiugripkiikikaiya sair tirar nwokaiyin mi sima ina naingwo tibmiiyim Krai siya wi simiir whinkinsiis haiginiuwi.

¹⁵Iikam nhirim Krai siir yayia sair nanaakninkii haiginiugim. Dimusi rani, sima kwoin biye biye kariiram naingwokim mi sima minam warar mi aingwokim simiir kiyaiyim kariir haiburgigim mi simiir yai imiir wakaeyoknam. Yim iki iikam nhirim Krai siir yayim simiir nanaakninkii haiginiugim. Dimusi rani, sima wadiekim mi ina naingwowim ti dimin imiir tirim mi kariir whinkinsiisim ¹⁶yipiki ti iikam miyikim ti dimin imiir tiriirim. Dimusi rani, sima kariiram naingwokwokim. Sima ina ninokninkinim kariirin Adi Komii siyar nimbinkikin siir yai imiir kigriiraowim mi simiir nanaakninkii

haiginiuwim tapaiir. ¹⁷Iikam nhirim yipiki Krai siir yai imiir nanaakninkii haiginiuwiyim yim sima kariiram bi naingwokwonanaeikin. Niingaki niingakiinga. Sima hiniina naingwowi kariirin wi sima kiyopsibgi haiginiuwi mi kara wi maigimaigra nwo rani. Dimusi rani, kara ini maeyaua mii biye miriia sair tir hiugripkiikikaiyin mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyai simiir wakaeyokna apim mi kariirin. Niingaka.

¹⁸Tiriiginin yio dimin Komii rani! Mi ti iikam nhirim sima Krai siir yai imiirin siyu biyeni nanaakninkii haiginiugi windi mi nhirim siyu miyikni mi anaakninkiigi windi, ti hiriiran siyuin kariirin maigimaigra sima nwowaiginiuwi. Dimusi rani, sima Krai siir yai imiir nanaakninkii haiginiugim yio tiriiginin yio dimin whoimoni rani. ¹⁹Kara ini maigimaigra nwoyokiyokiyamin. Dimusi rani, kara ina ninokninkinim Adi Komii siir naeyu iirin, yipikin wi Jisis Krai siya nikropkii kariir whinkinsiis haiginiuwam mi kariirin maeyaua mii biye miriia sair hir hiugripkiikikaiyin rirmiia sair hiranki nwokiyim. Dimusi rani, kima Adi Komii siiram sriigim kariir whinkinsiis haiginiuwim. ²⁰Kara ta sairam minam naingwowi, kara Adi Komii siir yai airin wi haigiprakai rani mi kariir piua wi nopai rani mi kariir kwoinin wi kirieyar nwoi mi Adi Komii siir yai imiir nanaakninkii haiginiuwi biya kara nonkwowim simiir hiriinan mi ti tariinanar nadigniyim. Mi kara omwai waiya mi kara mi aowi mi ti iikamim wi ha boini Krai siya wadiekim. Dimusi rani, dimin taeminim kara tirim simiirsika. ²¹Mi ti dimin taeminim kara tirim simiir bwamkibwamin yio Krai siyairgin. Mi kara naowi, mhoyia kara wi dimin kibi kibiyim Adi Komii siirim wi simiir

haii mi kara wi saika nrowi. ²²Mi kara nao karamae nrowi mi omwaiyar niki waiyai mi ti dimin taeminim kara tirim yim iikam imiir whinkinsiis haiginiuwi Kraisi siir wakaeyokna apim. Kara ninokninkin tani piki hiniin aka bii nrowa omwai waiya saeya iyie? Nao saeya. ²³Kara pi hid rani kara naowam naingwowi Kraisi saika nrowim. Wi ta wadie hiriinan saeya nrowi. ²⁴Mi ta hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginiuwi kimiirin, ya ini wadiekwadie saeya nrowa kara ti nu iirar nrowi okripkai, tariigina ya ini biigibii saeya yrowa. ²⁵Kara hiriyar naingwo tibmii kiini kara wi nao rani mi kara wi omwai hiriinan saiirsi waiyai kimiir whinkinsiis haiginiuwam Adi Komii siir yaiya saiir sibgu wakaeyokna apim mi kima wi maingimaigar nrowi. Dimusi rani, kara ini omwaiyar niki waiyan. ²⁶Mhoiia kara niti mi kimaka nini oni mi kima wi maingimaiga komiyyar nrowi kariiramim mi kima wi Kraisi siir inig iir hainankii.

²⁷Mi dimin whirki kimiir nimbini mi kima wi ti dimin taemin imiirin wi haini naingwokii. Kima dimin taemin kibi kibi imiir tir iikam yipiki Adi Komii siirim naingwo tibmiyim siyu kibiyin sima tiriyin siir hiriinan tir. Mi ta hiriinan saiirsika mhoiia kara wi kimiir namisi kigi, iyie? Wi kimiir kig rani mi kara dimin kibi kibiyim iikam ima boini iikam kimiir, simiirin wa wakaei, tiriiginim kirie kimiir naingwo tibmii aeya nrowim mi kwoin whirua kima mi owim mi iripa kima mi miriyyim. ²⁸Tiriiginim yipiki kimiir sau omomin siirsi kipi nidid dimusi rani, wim kima Jisis Kraisi siirgim. Kima Kirie hiriyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima ti hiniina tirikim mi ta hiriinan saiirsika ti dimin taemin hiriinanim yim wi simiir niisimauwi. Adi Komii siya simiir nonkwobumbuninkini mi kimiirin wi

siya nanmaiwarkainaei mi kima wi saika sibgu owi. ²⁹Mi dimin komiigikomiiyin yio ti si, Adi Komii siya kimiirin minam kiwakikin kima Jisis Kraisi siiram naingwo tibmii kiinim. Mi ti dimin hiriinanin sasa rani. Jisis Kraisi siirsika Adi Komii siya ti dimin biyie imiirin asi kiwakikin kimiiram nitamin. Dimusi rani, kima siir wakaeyokna apkim. ³⁰Kima mi kara nim krima nomiiyaugim mi ti iikamim krimiir tirbuwiyim mi krimiir nikbumbuwiyim mi ti hiriinan siyu kaimwowin biiyar nwoyokiyokiinaniyin ini tariinanar yadigniyim mi wim kima ti iikamim yipiki kimiir nigbumbuwiwim simiirin ina ninokninkinim. Iriig.

**Krma krimiir kwoinim simiirin
kikintimdinu mi iki iikamim yipiki
Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna
apiyim simiiram daingwo**

2 Kimiir kwoinim kirieyar dwokripkai. Dimusi rani, wim kima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim. Kima maingimaiga hiriyar dwokripkai. Dimusi rani, Kraisi siya kimiiram naingwokwonanaei. Kima mi Adi Komii siir naeyiu ieya kima ini kwoin whiruar ywowiskiyim mi kimiir kwoinim nhirmiyam daingwo mi simiiram daingwokwonanae. ²Kima iripa dongwomamaer ae mi kwoin whirua dwo mi kima iikam ima mi Adi Komii siya simiiram daingwokwonanaei mi kima kwoin whiruar dwowiski. Mi ti dimin hiriinanin ini haniin kimiir kwoinaw kwirri idwokaii mi kima wi maingimaiga kariir nrowaiginiuwi. ³Kima kimamar kipi naingwona mi dimin taeminim ha kipi tir mi iikamim kimiirin wi hiriinan saiirsi boinisi wim kima ini nhirim simiir kou yrowim. Kimiir kwoinim yim kimar kintimtinuna mi kima hiniina daingwo kimiir kouwin ini iikam nhirim sima yrowim. ⁴Kima, kimamar kipi naingwona. Kima iikam

nhirmiyam daingwo mi diminim sima naingwowi ikim. ⁵Kima Kraisiya naingwowa biya sair hiriinan daingwo. Yio ti hiniingin.

⁶Mi yio siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi siya ha bi naingwokin siya Adi Komii siir hiriinanar swoki owi. ⁷Mi yio siya ti dimin taeminim kirie komiigakim ninomor kouanim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi yio siyarin ini inkamin whisarii mii priimiriyin siir hiriinan yinkpitki. Mi siirin Maria saeya naokainakikin mi siya iikam krimiir hiriinanar nimbiyamkin. ⁸Siya inkamnan nimbiyamkin mi siir kwoinin hindara kabitkingigin mi siya Adi Komii siir yai imiirarar napkin mi iya siya ha naonamin paeyin hiiniya nirioninkinin si mi siya kimpisu pranae pranae bi haigin iikam krimiir whinkinsiis haiginiuwim. ⁹Mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya siir inigin ha hainankiyin mi siya ti hiniina boinki siya inig komii kibikakin mi kamim inig komii komiikakim simiir kougikouwin ini siyar ywowin. ¹⁰Mi yipikim Adi Komii siir om hir nwowim mi nu tir mi o ikim mi iikamim yipiki mi aokaowim mi nunau nwokai ikim mi yiu ikim simiir kouin ini siyar ywowin mi yipiki ta Adi Komii siya dapikiuwa Jisis siir inig iir sair wakaei mi sima wi nidid prasae kin tani mi sima ogmwo wa waisii hiuwi mi wi komii hiniina kauwok boinamnaekii, ¹¹siya inig komii kibikakin mi sima wi Jisis Kraisiyan Inkam Komiiyin siir inig iir hainankii mi sima wi ha boinkii, siya inig komiigakin. Dimusi rani, dimin taeminim Kraisiya tirim simiirsika. Mi ti dimin taeminim

yim wi Adi siir inig iir hainan praprasa. friig.

**Nim krime ini sikwo paenan
ywowim yipiki iikam imiir bigna
iisiisiimauu apiyim siyiuin niyaka
mi krime simiirin wi Adi Komii
siir siyiu iir niisiimauu**

¹²Ti kariir nomiiyauim kara ina naingwokwonanaeyin, biya kara kimaka nwowa mi kima kariir yai imiir wakaeyim mi kima ina wakaeyokna apim simiiramin. Mi tariinanin kara kimaka nwo rani, kara ini aru nwowin. Kima kariir wakaeyokna ap biya kima tira sair hiriinan mi tariinanin ti aru kara nwowa ya dimin komiigikomii aeyairga kima kariir yai imiirin nhami nhami kipi wakaeyokna ap. Kima ti dimin taeminim simiir ti wakaeyokna ap yipiki biya Adi Komii siya tirim kimiir mi mhoyiya kimiirin wi siya nikiunami ninomor koua hiriirin. Kima didid mi kakak dwo wim wi siir pi tirisi nididgak kimiirsi nwowim. ¹³Kima ti dimin imiir tir. Dimusi rani, Adi Komii siya iinokiinokin kimiir kwoininim simiir simiirar tiranaei dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apim simiiram naingwowim mi simiiram wakaeyokna apim.

¹⁴Mi dimin taeminim kima tiriyim kima kipi ninkinwaomwarkii boin mi simiirsi kipi niniinsao simiirin hindara tir. ¹⁵Mi kima ti dimin hiriinanin simiir tiri mi iki nhirim wi kimiir boinhiuriyu rani, dimin biyie kima tiram mi kima wi wadieyar sibgu okiyami. Mi kima wi sikwo paenan niuyaei, sikwo paeya niyaka bigna apiya kigimok apam, iikamim yipiki biyie nwowim, simiir bopwoniyan. ¹⁶Mi kima simiir diisiimauu Adi Komii siir yai kibi kibi imiirin mi simiir whinkinsiis haiginiu mi siyiu wadie sibgu apanin hiniin, piki hiniin dimin ikin wadieyin sima

wakaeyokna apanin. Mi kima ti dimin imiir tiri, mhoiia Kraisi siya swoki iti, kara wi karamar naingwona rani. Dimusi rani, kara ina ninokninkinin ti dimin taeminim kara tirim sima wi nae karamae nwo rani.

¹⁷ Kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api ya ini nae Adi Komii siir ninkin imiiaenan ywowa. Mhoiia kariirin inkamki tiowi mi kara ha naonami mi kariir hieya ha naokinainii mi ya tariigina ya naeyim kima ninkin imiiaeyim simiir idwo swokini haiginkika. Mi tariigina kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwu Adi Komii siir wakaeyokna apamin kima tira sair hiriinan mi kara wi maingimaiga prasae nwo rani. ¹⁸ Mi ti dimin hiriinanin siya nimbiamy mi kima wi maingimaiga kanaka dinkin o ta maingimaiga kara nwowa sair hiriinan. Iriig.

Pol siya Timoti siir boinkin

¹⁹ Kara ha naingwowi Biian Inkam Komii siya kariirin wa kiwaki Timoti siir nikropkiyim mi iikam kimiirin siya nini kignakiyim mi sima wi tiriirar swoki iti mi ta hiriinan sairsika mhoiia kara wi haini ninokninkini kima wadie nwowi mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi kara wi maingimaiga kimakar nwowi. ²⁰ Kara Timoti siir hiriinan inkam nwir karamaeka mi siya ini kariir hiriinan ywowin mi ta hiriinan sairsika siya iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam asi naingwokin wadie kima sibgu owim. ²¹ Mi yim iki iikam nhirim yim simamar naingwonaekim yim sima digworaekwowim Jisis Kraisi siirim simiir kig rani. ²² Mi kima ina ninokninkinim Timoti siya ti siyiu hiriinanin siir nwo rani, siya inkam wadiekin. Siya siyamar bi naingwonaekim siya iikam kimiiram naingwowikin mi kariirin siya whinkinsiis haiginiugin Adi

Komii siir yayim simiir nanaakninkii haiginiuwam yinisimin siir ad iir whindiraerariyin siir hiriinan. ²³ Mhoiia kara ti dimin taeminim kam ima tiranim kariir simiirin wa ninokninkini, kara minam naingwokin Timoti siirin kimiiram nikropkiyim. ²⁴ Kara hiriirar naingwo tibmii kiini Biian Inkam Komii siya kariirin wa whinkinsiis haiginiuwu mi kara wi kimiminki rani, maeyauwa mii biyie miriia sima hiugripiikiikaiya sair tir haiburgigasauwim mi kara Timoti saika wa niti kimiir kignakiyim.

²⁵ Kara minam naingwowi Epafrodaitas siirin kimiiram waraur nikropkiyim. Siya kariir nomiiyaugin mi siya mi kara krira ini nwiruar yowiskiyo mi Adi Komii siir dimin taemin imiirin krirar tirikim dimin biyie saika ninkinyaeyaowim inkamin yaii niniyin siya tiriya sair hiriinan. Mi biyarin, kima siirin bidiyar iki ikropkiyim mi siya ha nitin mi kariirin dimin taemin siya ini whinkinsiis haiginiuni. ²⁶ Siya iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwam naingwokin dimusi rani, kima ha wakaekim siya maki niigin mi siya maka niyim siya pi boriisopi kima siiram naingwoyimyokim ta ma siya nii aiirsiyin. ²⁷ Biia siya parii parii pi naowim mi siirin Adi Komii siya naingwobunakin mi siya whinkinsiis haiginiugin mi siya painiisi yaosi. Siya siiramar bi naingwobumbugin. Niingaka. Siya kariiram warar naingwobumbugin mi ta hiriinan sairsika siya naonami kara wi komii nouuboboin tani. ²⁸ Mi ta hiriinan sairsika kara siirin asi nikropkisasaugin kimiir kignakiyim mi kima siirin wi hiriinan sairsi kigwini mi kimiir kwoinim wi maingimaiga nwowini. Mi kima maingimaiga nwowi mi an kara wi maingimaigar mi owi. ²⁹ Mi siya waraur nimbini mi kima siir kigwini mi kima wi maingimaiga dwoki Biian

Inkam Komii siiramın yipiki siiram ki-waki karam nwowın siya naowam. Mi kima ti hiriinan inkamın siiram daingwo inkam komiiyin siya. ³⁰Dimusi rani, siya naosi bi naingwoyimyokin. Siya Kraisi siir dimin taeminim simiirsi naingwoyimyokin mi siya naoni piu asi nwokin mi kimiir iğsopa ini siya yokwokairina mi siya kariirin pranae pranae bi whinkinsiis haiginiugin mi ta hiriinan sairsika siya maki asi niigin. Iriig.

**Yipiki Jisis Kraisi siir yai
imiir wakaeyokna apiyin
yio inkam wadiekin**

3 Ti kariir nomiiyauim, tiki nwokripkaigiyim yayim kara kimiir boinkiyam tirim yim ti sim. Dimusi rani, wim kima Biiyan Inkam Komii siirgim mi kima maigimaigra dwo! Mi dimin taeminim yipiki biiya kara winkyiyim yokwoni kimiiram mi tariinanin kara simiirar swoki winkikin. Kara ti yai kibi kibiyim kimiir boinmimauusi bi piyaokin. Mi an kara ha naingwowi kima inokiiinokin ta yai aiir wakae ya dimin kibigikibi aeyairga. ²Kima ti kamim dimin biyekakim yipiki wranan nwowim simiirsi mintarao, kimiir kwoinim wi sim pi kiyaiisi mi wi ti hiniin sima boini kimiir mioisim ti kitiyopnir hai mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiirin wi hiriinan sairsika nanmaiworkainaei. Mi kima ti hiriinanin wim wi kimiir piu aiirar swoki turbunaei. ³Nim krima hiniina naingwo tibmii kiin tani krima krimiir miois imiir kitiyopnir haii mi ti hiriinan siyiuin krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiu rani, krima Adi Komii krimiir Wanin siir yinisisim nwowim. Niingaka. Mi iya Adi Komii siir naeyiuin krimiir kwoinaiu tir nwokaiiyim mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi Adi Komii siir inig iir hainanam mi krimiirin siyar mi iisimauuwi hiniinin nim krima

Adi Komii siirgisiir yinisisimkim. Mi dimin taeminim Jisis Kraisi siya tirim krimiir krima simiir ninokninkini mi krima wi maigimaigra prasae nwo rani. Mi nim krima ina ninokninkinin ta sairin, krima krimarin wi dig nwo rani, Adi Komii siir tirim mi siya krimiir nanmaiworkainam ta sima boina krimiir miois imiir kitiyopnir haiya sairsika. Niingaka. ⁴Mi kara ti dimin taeminim biiya kara wakaeyokna apim kara Juda simiir biiyan siyiuin siir dimin taemin imiir wakaeyokna apam naingwokiswo mi kara wi simiirar pi wakaeyokna apim mi kara ti hiriinan tirim pi boriisopi. Kam nhirim yim ha naingwowi sima Juda simiir siyiu iirar wakaeyokna apkripkaii mi sima wi wadiyar sibgu owi mi an kara ina ninokninkinin, biiya an kara ti siyiu hiriinanin wadie simiirsi nwokin. Mi ti siya siyiu hiriinanin ini ti siyiuin sima tirin ini siir haiburin. ⁵Mi an kara ti hiniina boinkin. Dimusi rani, iya kariir apua kariir naokainakiya, iya kara iiyim iriiyar kwoima nwowin mi sima kariir miois aiirin ina kitiyopnir haiyim hiniina niisimauuwam an kara Adi Komii siirgin. Mi Jekopin yipikin sima dapiyin Isrel, siya kariir brougaekin. Mi an kara Bensameni piugana sair inkamkin mi yio ini kaimwokikaimwovar ywowin, an kara Judani isidin siirgisiir inkamkin. Biiya kara Farisimi isidin siir inkam nwowin kara Moses siir inkam nwowin kara Moses siir siyiu komii siir yai whiekakim yipiki Adi Komii siya hauugiyim simiirar wakaeyokna apkin. ⁶Kara pi ti hiniina boini, kara Adi Komii siirin dimin whoimoni bi tirkin mi iikamim Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apim simiirin kara tioidwomaigim mi yipiki siir piuganan ikim. Mi iikamim yipiki kariiram kinankiuim siyiuin kara wakaeyokna apim Moses siir siyiu komii

siir yai imiir sima wi hiriyyar boini, kara wadiekin mi kara dimin biyye bi tirkin.

⁷ Biyya an kara ha naingwokin ti dimin taemin hiniinam yim dimin komiigim mi tariinanin an kara hiniina naingwo tibmii kiini ti dimin taeminim yim dimin komii rani. Dimusi rani, tariinanin kara Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii kiini mi kariirin wi siya whinkinsiis haiginiuwu wadie sibgu owim. ⁸ Dimusi rani, kara hiniina naingwo tibmii kiin tani ti dimin taemin hiniinim yipiki biyya kara napim yim dimin komii rani mi an kara hiniina naingwo tibmii kiini ti dimin taemin hiniinim yim dimin komii rani. Dimusi rani, an kara ina ninokninkinin kara Jisis Kraiis siir wakaeyokna api mi dimin taeminim iikamim yipiki Adi Komii saika nwowim simiir whinkinsiis haiginiuwim biyya yim siya bidi ikwokopougigim. Mi kara ti dimin taemin hiniinim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi kara simiirin ha naingwowi yim ini dimin biyiekibiyie ywowim mi ta hiriinan sairsika kara Jisis Kraiis siirgisiirara asi wakaeyokna api. ⁹ Mi tariinanin kara Moses siir siyyu komii siir yai imiir swoki wakaeyokna ap rani mi Adi Komii siya wi ta hiriinan sairsi boin tani kariirin dimin whirki bi kimbugin mi ta siya boina kariirin hiniin kara dimin whirki bi kimbugin ya dimusi rani, kara Kraiis siir yai imiiram naingwo tibmii kiingim mi tariinanin kara ini siir piugan aiir nwowin. ¹⁰ Kara ti dimin hiniinim sim naingwokin. Kara Jisis Kraiis siir sibgu inokninkinam tirkin mi kirie komiyya siya haiya iyya siya ie hir haiburgigin mi ha swoki insiin idwown. Kara saika iripa bidi yamasu kikinin mi kara ti dimin biyye biyeyim mi kimpipi-suwa siya haiyim hiriinan haiyamar mi aingwowi. ¹¹ Kara ti dimin taemin imiirin minam tiri, iyya kara naowi kariirin wi siya nanmaiwarkainaei mi kara

wi omwaiyar swoki waiyaei mi wi saikar nwowi. friig.

Pol siya minam naingwokin Jisis siir hiriinan inkam kibi nwowim

¹² Kara pi hiniina boin tani kara siiram bidi wakaeyokna apin, kara tira sair hiriinan mi an kara inkam kibi bidi ywokiyyin. Niingaka. Kara ina niki mirri ninkiyaei kripkaiyyin ti dimin taemin imiir wakaeyokna apam mi ta hiriinan sairsika kara wi Kraiis siir hiriinan asi nwowi dimusi rani, siya kariir bidi yimbinin siir inkam nwowim. ¹³ Ti kariir nomiiyauim, kara hiniina naingwo rani, kara inkam kibikikibikin. Niingaka. Mi kariir dimin taeminim biyya kara nonkwoim simiirin digiumii bidi haimriyugigim mi kara ti diminim mhoiyya digi digi nwowaiginiuwanim simiirgi simiiramar naingwo iski. ¹⁴ Kara ini ti kamim yipiki ninkikin iwitiyyim dimin haiyam ini simiir hiriinan ywowin. Mi ta hiriinan kara nwowa, kara ti nu iir asi nwowi. Kara Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna apikin mi ta hiriinan sairsika mhoiyya siya dimin taeminim yipiki siya niki imbinim kariir wi hiriinan sairsi haii. Dimusi rani, miyya Jisis Kraiis siya tira sairsika mi Adi Komii siya kariirin wi hiriinan sairsi nimbini omin ninomor kou hir nwowin siir nwoyokiyokiikaeyamim iinokiinokin.

¹⁵ Mi krime whiekakarim yipiki ha niki aingwo tibmii kripkaiyyim Adi Komii siiram nim ti kwoin hiniin kara boinkiyin siirarar dwo iski. Mi kimiir kwoinim yapa yapa nwoprigin mi Adi Komii siya iriipi hiriinan ti diminim kara boinkiyim kimiir wi simiirar mi iisimauwi mi kima wi haniingim sibgu inokninkini. ¹⁶ Krime ti dimin kiingikiinim Adi Komii siya niisimauuim simiirgisiirarar wakaeyokna ap iski mi iriipi hiriinan

krīma tī siyiuin tī tariinan krīma ninoknīnkinin siirarar dwowiski.

¹⁷Tī kariir nomiiyauim, krīma iikamim yipiki Biiyan Inkam Komii siiram naingwo tībmii kīniyim, krīma siyiuin kīma nwowanin siir niisiimaugūin. Mī tī hiriinan siyiuin siir kigi mī wī hiriyar dwokripkai mī iriipi hiriinan tī iikamim yipiki kariir siyiu iir napiyim mī hiriinan tiriyim simiirin sibgu timi kigrīrao.

¹⁸Dimusi rani, kara ta yaiya aiirin ii kasa kasa bi boinmimaugūin kara hirankar boinmimaubumbunaniyim mī ini tariinanar yadigniyin mī tariinanin iriipi hiriinan kara ini oubgakar swoki boinouugūiyin. Mī tariinanin iikam whiekakim yipiki Adi Komii siir inig hainaniyim kimaka, siyiuin sima nwowiyim kimaka yio ini Jisis Kraiis siir sauan omomim sima nwowiyin ini hiriinan ywowin. Mī siyiuin sima nwowiyin sima yaibu Jisis Kraiis siya naowa paeyin hiiniya nironinikinin si sair niewaiyugim. ¹⁹Adi Komii siiram naingwokwonanaeni haniin aka, sima iinokiinokin dimin taeminim simiir kwoinki naingwowyim simiiram naingwokwonanaeyim. Mī tī dimin taemin hiriinanin iikam nhir imiir tiri nididgak sima nwowam mī tī iikamim sima iinokiinokin tī dimin hiriinanin simiir simiira hainopyaeyao boinkripkai. Mī simiir kwoinim ini tī nuin siir digworaekwo imiiram yamkiyim. Mī tī Adi Komii siir dimin taemin imiirin yio ini niingaka ywowin. Mī tī hiriinan sairsika, tiriiginin hiriinan tiri mī sima omin ninomor kou hir nwowin siir namim wī dig nwo rani, Adi Adi saika nwowam. Mī sima iinokiinokin wī miyiknan nwo rani mī sima wī Adi Komii saika nwo rani, wī yapa yapa nwowi. ²⁰Mī. Dimusi rani, nim krīma omin ninomor kou hiranin siir hirankim mī krīma Jisis Kraiis siiram

nwokwokini krīmiir Biiyan Inkam Komiiyin, krīmiir nanmaiwarkainan inkamim mī siya omin ninomor kou hiranin siir hiranki krīmiirsi nitkin. ²¹Mī ta siya niunaiinii nua tiriir mī ta krīmiir piua nu tirana ya wī siya kisina owaiginiuwi ninomor kougikou hirān piū aiir siir piugipiua sair hiriinan nwowam. Siya tī hiriinanin wī siir kirie komiia sair kirieni tiri. Mī ta kirieya siya sair kirieni tirkin siya tī dimin taemin imiirin mī sima wī siir iin ara nonkwo digi. Iriig.

**Iikam kīma maigimaigra mī kwoin
whirua dwo mī dimin taemin
kibi kibi imiiram daingwo**

4 Mī ta hiriinan sairsika, tī kariir nomiiyauim, kīma yipiki kara naingwokwonanaeyim, kariir kwoin komiiyin nitam naingwowi kīmiir kignakiyam mī kara ini maigimaigra kīmiiramar mī owin mī ini kīmiir inig iirar mī hainankiyin mī wim kīma ini kariir miya sair paenidnan ywowim. Mī kīmiir naingwo tībmiiya kirie hiriyar dwokripkai siiramin dimusi rani, dimin taeminim kara boinmimauuwim kīmiir simiirsika.

²Yuodia Sintiki kowirin, kara pi igao yai boinki! Kowa iripa dongwomamair ae mī Biiyan Inkam Komii Kraiis siiram wakaeyokna apim kwoin whiruwar dwoki. ³Kara kariir nomiiyau kibiyō kowir boinkii yipiki biiya kanaka miriyo tī dimin kaimwowim simiir, kowa tī wig iso sowiir whinkinsiis haiginiu sowa kwoin whirua nwowim. Dimusi rani, kariirin sowa isairar whinkinsiis haiginiugo Adi Komii siir yai win kibiya sair nanaakninkii haiginiuwim, Klemen saika. Mī kīmiir iikam nhirim kariirin sima warar whinkinsiis haiginiugim mī ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kīmiir inigim Yokwo Komii sair hir winim simiir asi ninokninkini. Mī tiri-

iginim yipiki kwoin win haiyim wim kima ini siir yinisisim ywowim.

⁴Kima maigimairga dwo Biiyan Inkam Komii Kraiis siiram. Kara kimiirin pa swoki boinkii, kima maigimairga dwo.

⁵Wi kimimin tani Biiyan Inkam Komii Jisis Kraiis siyan wi sipi swoki iuunainii nua tiriir. Mi ta hiriinan sairisika, wi hiriinan asi tiri mi wi iikam whiekakim simaka nongwomamair aei.

⁶Mi kima whiekakim dimin taemin whiekakam kipi naingwokwonanaei mi Adi Komii krimiir Wanin siiram srii ti dimin taeminim kima boiniyim kima haiyam. Mi iiya kima Adi Komii saika boini mi kima siiram sriii mi ti diminim saeya tirim simiirsi boin wadieki siirin. ⁷Mi ta hiriinan sairisika ta Adi Komii siir nongwomamair aeya yipiki wi ninokninkin karamae krime nwowi mi kimiirin wi sair kirieni whinkinsiis haiginiuwim mi wi siya kigriraowi kimiirin mi kima wi maigimairga nwowi mi wi dimin kibi kibiyim simiiraramar naingwowi. Dimusi rani, nim krime Kraiis saika bidi yamasukikininim.

⁸Mi ti nwokriпкаigiyani yayim kara kimiir boinmauwaniim yim ti sim, kima ti dimin taeminim niksisaekaram nwoiyim simiiramin nhami nhami kipi naingwo mi yi tiriiginin yio kaimwowaigin. Mi dimin taeminim yipiki Adi Komii siya naingwowyim yim wadiekim mi dimin whirki bi mi kimbugim, kaimwo kinairginim mi yipiki iikam nhirmi whinkinsiis haiginiuwiyim. Mi kima dimin taeminim Adi Komii siya mi iikam ikim maigimairga simiir nwoiginiuwiyim simiiram daingwo mi dimin taeminim yipiki wadie nwoiyim mi ta hiriinan sairisika iikamim simiir kwoinim simiir asi wakaeyokna api. Mi piki hiniin dimin ikim wadie nwoyim ti diminim simiir hiriinan mi kima wi ti

simiiraramar daingwo iski. ⁹Mi dimin taeminim yipiki kara boinmauwuwim kimiir mi kima mi kiga kariir simiir wakaeyokna ap mi kima simiir wakaeyokna api mi ta hiriinan sairisika Adi Komii siya kimiirin wi maigimairga asi nwoiginiuwim mi siya wi ini haniin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaii. Iriig.

Pol siya iikamim Filipai hiranim maigimairga simiir nwoyin. Dimusi rani, sima dimin taemin siir hauugin siir whinkinsiis haiginiuwam

¹⁰Kara maigimairga prasae bi nwoyin Biiyan Inkam Komii Kraiis siiramin. Dimusi rani, biiya kima kariir whinkinsiis haiginiuwam naingwokim. Biiya kimar boininkiniunaniyin kariir mi ini tariinanar yadigniyin mi kima nhami nhami bi boinkim hiniinin kima kariir whinkinsiis haiginiuwim wi dig nwo rani. Mi tariinanin kima kariirin ina swoki whinkinsiis haiginiuwim.

¹¹Kara ti dimin taeminim kimiir bi boinmauugin. Dimusi rani, kara digworaekwowam whaowaekin. Kara ina ninokninkinin mi kara simiirsiyin naingwoiyim yio rani kara wi maigimairgar nwowi simiiramin.

¹²Kara ina ninokninkinin siyiun inkam paeprikabnan mi owiyin siirin mi inkamin digworaekwoki naokingugunankai ikin. Kara iiyim mi omim kara nwoiyim simiirin ina sibgu inokninkinin mi kara mhiigi mi aowi mi kariir mhiya saeya mi kinuwim, yio kara pa ninokninkinkii kariir kwoinin maigimairga siya nwoiyim. ¹³Mi ti digworaekwowim kara simiir tiri wi digar nwowi yipiki kara boinmauwuwim kirieya Kraiis siya hauwa kariir mi kariir kwoinai kinirka haiginiuwa sair kirieni.

¹⁴Kima kariirin bimbiuwim bi tirkin mi iiyim dimin biyeyim kariiram

nimbiniyim mi wim kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwim. ¹⁵ Biiya iya kara nu haimii Masedonia hir haiburgigin Adi Komii siir yai win kibiya sair boinmimauuwam mi Filipai kimiir iikamim kariirin dimin taeminim kima kimar hauugikin, siyuin iikamim sim hauuwiyin simiir nomiyau imiir siir hiriinan. Iikamim iki om nhirim siimim yim kariirin dimin sim whir bi swoki hauumiminkim ini kima kimar ywowiskiyim. ¹⁶ Biiya iya kara om Tesalonaika hir nwowin mi kima kariir bidiyar mi whinkinsiis haiginiuwim mi dimin taemin kariiram bidiyar mi hauugiyim mi ini kima kaimwovar swoki hauugiyim digworaekwowim kariir whinkinsiis haiginiuwamin. ¹⁷ Kara yai kamaeka kima dimin taemin kariiram kima mi hauugiyim kara ha naingwowi Adi Komii siya kimiirin dimin miyik miirar hauugin. Dimusi rani, ti digworaekwowim kima tirim kariir simiirsika. ¹⁸ Kara digworaekwo kasa bi haiwinkin ini ti digworaekwowim kara naingwowim kara haiwinam Epafrodaitas siir iinankin yipiki ti digworaekwowim kima nonkwo hauugiyin kariir nini hauugiyim ini simiir haiburin. Mi tariinanin kara dimin whiram whaowaeki rani. Mi ti digworaekwowim kima haingiriyiu haiginim kariiram yim maigimaiga kariirara bi nwowaiginiugim yim Adi Komii siir warar nwowaiginiugim maigimaiga. Mi ti digworaekwowim yim ini ti dimin kibi kibiyim piuii

miyik whakiyim Adi Komii siir ninkin imiiaeyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁹ Dimusi rani, kima digworaekwo kariir hauugikim mi kariir Adi Komiiyin yio iripi hiriinan yio wi digworaekwo kimiir mi hauuwi, ti digworaekwowim kima hainguguwim kaimwoka. Dimusi rani, kima ini Jisis Kraiis saikar yamasukikininim mi kima ti digworaekwowim Adi Komii krimiir Wanin siya kimiirin wi pranaepranae nikboinmamaair haiginiu rani mi kima wi simiiram whaowae rani siya kimiirin wi kasa kasa hauu rani. ²⁰ Ha wit, krima krimiir Adi Komiiyin siir inig iirarar hainani. Dimusi rani, siya wadiekiwadiekin. Mi yaimwokiyaimeowan inkamkin. friig.

**Nikopkaigian yaimirsisim
kwisuwao Pol siya boiniyim sima**

²¹ Kara mi kariir nomiyauim tiran ima, krima kimiirin yapa yapa nokboinmamaairgi krimiir nomiyauuwim warauranim kimiirin yipiki Jisis Kraiis siir wakaeyokna apiyim, krima kimiir nokboinmamaairgi. ²² Iikam whiekakim tiranim yipiki Kraiis Jisis siir wakaeyokna apiyim sima kimiir nokboinmamaairgikim. Nhirim yipiki Kraiis siir wakaeyokna apiyim yipiki inkam komii Sisa siir miriyim, sima kimiir nokboinmamaairgikim.

²³ Kara Biiyan Inkam Komii siiramin minam sriigin siya siir naingwobumbu aair hauuwim mi saeya wi kimiir kwoin nau waraurar nwoki okripkaigiyamim. friig.

KOLOSI

Mi iya Pol siya mii biyie om komii Rom hir miriiyin mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim naingwo tibmiiyim om komii Kolosi hiranim simiiramin. Mi siya ta yokwowa inkam nwisso Tikikas mi Onisimas sowiir hauugi mi yo sowa kimidiniya iikamim naingwo tibmiiyim om Kolosi hiranim simiir ini hauuu. Pol siya hiniina wakaewin kam nhirim niksisaeyim ini simaka hir nwowim mi iikamim naingwo tibmiiyim simiirin sima boinkim hiniin Kraisiya Adi Komii rani mi Jisis siir inig iir kipi hainan. Mi haniingi niuwi wi iki paekwosimim mi dimin kirie kirie nhirim ninomor kouanim wi sim inigim sim ti hainanam. Mi simiir ogmwoim wi simiiram nwoki huum mi wi simiir siyu imiir nwoki apim. Mi inkamin Epafras nikuiwiyin ha namin mi Pol siirin siya ini boiniu hikim iikamim naingwo tibmiiyim om Kolosi hiranim simiir nimbiamim. Mi ta hiriinan sairsika Pol siya ta yokwowa sair asi winkikin, siya minam winkikin ti niksisaeyim simiir nikwowaisiigiyim mi simiirin Kraisi siirgisirrarar boinim hiniin iikamim naingwo tibmiiyim om Kolosiya hiririn siya nikropikin. Iriig.

Yokwowa Pol siya winkiya Kolosi hiran iikam imiiram saeya

1 Kara Polkin, kara Jisis Kraisi siir aposel inkamkin. Adi Komii krimiir Wanin siya biyar naingwokin kariiram kiwakiyamin aposel inkam nwowam mi siya kariirin sairar nimbingin siir mii aiir miriyamin. Kara mi kariir nomi-iyau ieya Timoti ² ta yokwowa krira win hauugika iikamim Adi Komii siirim om Kolosi warauranim kimiiram. Nomiiyau miyikim yipiki Jisis Kraisi saika nama-sukikinim, krira kriirir Adi Komiiyin siiram sriigi kimiirin wi siya nwoki hau-

uwim naingwobumbu mi wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadiekin. Dimusi rani, iikamim om Kolosi hiranim sima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim

³ Mi krima iinokiinokin Adi Komii siiram kwisboinanae mi krima Adi Komii siirin boin wadieki, ti Adi Komiiyin yipiki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adin. Dimusi rani, wim kima siir wakaeyokna apkim. Mi ti Adi Komiiyin yio krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adgin. ⁴ Krima Adi Komii siir boin wadieki. Dimusi rani, krira hiniina wakaeko iikamim sima hiniina boinkim, kima Kraisi Jisis siir yai imiiramin ina sibgu aingwo tibmii kinim mi kima iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiiramin ina naingwokwonanaeyim mi kima simiirin ina mi whinkinsiis haiginiuwim. ⁵ Dimusi rani, wim kima ti dimin kibi kibi imiir nwokwokini yipiki Adi Komii siya diriraerarkwokinim siir om hiranim kimiiram, kimiir hauuwam. Biya iya Adi Komii siir Yai Win Kibiya kimiiram waraur nita, kima sair yaimwokiayaimwowim bidiyar sibgu inomokninkinim. ⁶ Mi bidi bidinyarin iya kima ti dimin kibi iir wakaeya biigibii Adi Komii siya tirin iikam krimiir mi kima hiriyar yaingwo tiki yayim yim yai kaimwo imairgim mi ta Adi Komii siir Yai Win Kibiya kimiir bopwo waraurin wi nae sapi budi mi hinda tinda ti nu iirarin wi hiriyar ninyokii irkaki mi iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaekii, mi yaiya wi simiir whinkinsiin haiginiuwi. ⁷ Epafrasin krimiir inkam kibiyin, ti dimin taemin hiniin kimiirin siya boimimauugim siya Adi Komii siiramin krimaka bi miriigin mi siya krimiirin ini hiriyar whinkinsiis haiginiukrip-

kaiyin Krai siir yai imiir nanaakninkii haiginiuwam. ⁸Mi siya ha nitin kriri-iram mi siya krimiir ini boini, Adi Komii siir naeyiuin simiirin siya whinkinsiis haiginiuwi iikam nhirim simiiram naingwokwonanaeyiyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim. Iriig.

⁹Mi iya krira ti dimin taeminim simiir wakaeyim mi krima inokininokin Adi Komii siiramar sriinanaei iikam kimiiram. Krira Adi Komii siiramin minam srii siya wi kimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika kima wi haniingin sibgu inokninkini dimin taeminim siya naingwowim kima wakaeyokna apam. Adi Komii siir naeyiuin wi siyar hiurworwokai haiginiuwi kimiir kwoin imiirin mi kima siir dimin taemin imiirin wi haniingin sibgu inomkninkini. ¹⁰Mi ti digworaekwowim simiir ninomokninkin digi mi kima ti dimin taemin imiirin wi haniingi tiri. Mi kima ti miyiyim yipiki Adi Komii siya boinim kima tiram simiirin wa sibgu wakaeyokna api mi ta hiriinan sairsika siya wi big nasmirwaiya asi nwowi kimiiram. Mi ta hiriinan sairsika kima iki mii kibi kibiyim wi asi mirii. Mi kima Adi Komii siirin wi haniingi sibgu inokninkini.

¹¹Adi Komii siya kirie komiigakin mi siya digworaekwo whiekakim simiir tirim wi digar nwowi mi krira Adi Komii siiramin dimin minam kwis boini mi ha mi srii, siir kirieya siya wi kimiir hauwi mi iikam kimiirin wi saeya whinkinsiisi mi maigimaiga mi owamin kimiirin ti dimin biye biyeyim sima tirka windi. ¹²Kimiir kwoinim kwoin miyiki miyikin sasar dwo mi krimiir Adi Komiiyin siir boin wadieki. Siya siyairgin wadie kimiir nwowaiginiuwiyin mi ta hiriinan sairsika kima dimin taeminim siya nimbiniim kimiiram kima haiyam wi

simiir asi haii. Siya wi iikam kimiir hauugii mi krimiirin wi warar mi inkin hauugii ti digworaekwowim siir omanim yipiki wadie paeni haniin niuyam mi dimin biyeki nwokai karamae nwowim. ¹³Mi iya krima Setan siir aowa nwowa, krimiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakim mi ta hiriinan sairsika krime wi siir yinisimin yipikin siya naingwokwonanaeyin wi siir aowa asi nwowi. ¹⁴Adi Komii siir yinisimin krimiir dimin biyeyim simiirsi naokin mi krimiirin siya nanmaiwarkainakin Setan siir aowa nwosi. Mi ti hiriinan tirin mi siya krimiir dimin biye imiirin asi haiyoprimdiyumiigikim. Iriig.

Krais siya Biyan Inkam Komiigin mi siya dimin taeminim krimiir whinkinsiis haiginiuwam asi tiri

¹⁵Mi krime Krai siir kigi, mi krime wa nwoki inokninkinim Adi Komii siya paningin. Dimusi rani, Krai siya Adi Komii siir hiriinanairgin yipiki iikam krime kig karamae nwowiyin. Siya ini sakisair yowin mi dimin taeminim Adi Komii siya nonkwokwowim ini siyar kigirkakin. ¹⁶Dimin taemin whiekakim yim ini Krai siyar kigirkakim dimusi rani, dimin taeminim ninomor kouanim mi nuan ikim yim siya siyar nonkwokwoswokim. Digworaekwo whiekakim siya nonkwokwowim nhirim yim tisi krimar kigim mi nhirim krime simiir kig rani. Yim ti paekwosim mi naeyiu minim mi digworaekwo nhir ikim yim sima. Adi Komii siyar tirkikin Krai siirin ti digworaekwo whiekakim simiir tiramin mi ta hiriinan sairsika ti digworaekwo whiekakim yipiki nu iir nwowim mi kou nwo ikim yim Krai siir inig iir asi hainanprapraskikim. ¹⁷Biya dimin taemin ima nwowa mi yio siya ha mi okin mi siya dimin taemin whiekakim simiir asi kigirkakin simiir

maeyau imiirar sibgu okripkaiyim. ¹⁸ Siya ini iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim ini krimiir mwonan ywowin mi nim krima ini siir piunan ywowim. Siya siyairgin dimin taeminim Adi Komii siya tiriyim iikam krimiir yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiir bwamkiwamin. Krai siirin Adi Komii siyar hidninsiin idwokin yipiki biiya niki aonamin mi siyairgin biigibii ninsiin idwokin ie hirankin mi ta hiriinan sairsika siya iki dimin taeminim simiir kigriraowan inkam asi nwokin mi nu ninomor sowiir digworaekwowim simiir kigriraowamin inkam nwirki bi nwokin siir kouwin. Niingaki niinga kiinga. ¹⁹ Tiki yayim yim yaimwowaigim. Dimusi rani, Adi Komii siya ha naingwokin siir yinisimin siya siirgisiiir i iirar kwirii iski. ²⁰ Dimin taeminim yipiki Adi Komii siir sau omomnan nwowim, yim siya bidi yimbiingiyim ti dimin taeminim mi iikam ikim, yipiki ti nu iir nwowim mi yipiki ninomor kou mi o ikim. Mi ta hiriinan sairsika Krai siir nhiya yipiki paeyin hiiiniya nirioninkinin si naokiinainiya saeyar nikworipukumaigigim ti dimin biye imiirin mi ta hiriinan sairsika simiirin kwoin whirua asi nwowaiginiugin.

²¹ Mi biiya iikam kima Adi Komii siiram bi naingwokim mi kima siir bi wakaeyokna apkim. Wim kima dimin biye tirkim. ²² Mi Krai siya paeyin hiiiniya nirioninkinin si naokin. Mi ti hiriinan siyiun Adi Komii siya kimiir asi tirkikin kwoin whirua saika nwowam. Krai siya tiriiginin iikam kimiirin iya siir piu aeya naonama sair kirien tirkim mi ta hiriinan sairsika siya kimiirin asi tirkikin dimin whirki kimbu karamae Adi Komii siir whwonkamidan. Mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiir kwoin imiirin wi ha nwoki aingwowi kimiir kwoinim wadiekim dimin biye

whirki bi kinyiskaigikim. Mi kimiirin wi dimin biye whir inkam nwirki swoki boin hiiriyu rani. Niingaka. ²³ Mi kima Jisi Krai siiram hiriir naingwo tibmii kiinanaei mi kimiir kwoinim whowisa nwo karama nwoi mi kimiir naingwo tibmii kirie hiriir nwokripkaii dimin whirki kinyiskai karamaeya nwoi mi kisina karama nwoi, Adi Komii siir yinisimin kimiirin wi siya nkiu nami Adi Komii siir whwonkam ida hiriir. Mi kima Adi Komii siir Yai Win Kibiya sair wakaei mi kima wa nwokwokini ti dimin kibi kibi imiiramin yipiki Adi Komii siya nimbinim kimiiram. Mi ta Yai Win Kibiya Adi Komii siir iikamim simiira ya ti nuin siirin hinda tinda bidi boinmimauu diga. Kara Polkin, an kara iriipi hiriinan ta Yai Win Kibiya sairin iikam imiir bidiyar mi boinmimauuwa. Iriig.

Pol siya iikamim om Kolosi hiranim simiir whinkinsiis haiginiugin

²⁴ Kara hik kimiirsiiyar mi haigi windi mi kariirin ha mi igbumbugi windi mi kara pi maigimaigra mi owi. Biiya Jisi Krai siya kariirin hiniina boinkin, kariir iikamim, yipiki kariir piunan nwowim, simiir hika ya wi kimiiram niti kimiir piu imiir kimpipisu haiginiuwam. Mi iiyim kara ta hiriinan hik aiir haiyin, ta hika biiya Jisi Krai siya haiya sair idwo swoki inkin haigingikin digidig simiir nwokiyam. Mi ta hiriinan sairsika kara maigimaigra asi nwoi ti hik hiriinan simiirsi haiyim kimpipisu. ²⁵ Biiya kariirin Adi Komii siya nimbngikin siir yai kibiya sair nanaaknkii haiginiuwim mi ta hiriinan sairsika, kara iikamim Adi Komii siir piugana sairim simiir asi whinkinsiis haiginiugim inkamin nwirni miriyyin mi iikam nhirmi whinkinsiis haiginiuwiyin siir hiriinan. ²⁶ Biiya ta yayi sair yaimwokiyaimwowa ya iikamim simiirsi

haigiprakaigim. Mi tariinanin Adi Komii siya ta siir yaiya saiir yaimwokiyaimwowa ya siir iikam imiir bidi yiisiimauuwim. ²⁷ Siya krimiir niisiimauuwam naingwokin yipiki siir iikamim mi krima ta yai kibikikibi imiirimin wa nwoki sibgu inokninkinim mi wi iikamim Isrel simiir piugana saiir karamaeyim wi simiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. Mi ti yaiyim yipiki niki haigiprakaiyim yim ti sima Kraiis siya ini ini haniin kimiir kwoin imiir kwirii idwokaiyin iikamim yipiki Juda iikam tani mi ta hiriinan saiirsika, kima maigimairga asi nwokim mi wim kima iya Adi Komii siya hauuwana siir dimin miyyik miyyik imiir, simiiram nwokwokini mi siya wi kimiir hainanprapraskii. ²⁸ Mi ta hiriinan saiirsika, iikam krima iki omom omomim simiir asi nami simiirin Kraiis siir yai aiir boinmimauuwam. Krima simiirin hiniina boin, sima dimin biyieyim simiir kwoinou nwokaiyim simiirin digiumii haimriyugig. Mi krima simiirin Kraiis siir yai kibi kibi imiir diisiimauu. Mi krima ti dimin hiriinanin simiir tiri mi krima wi iikamim simiir tiri sima wakaeyokna apam Kraiis siir yai imiir sima tira saiir hiriinan. ²⁹ Kara ti dimin taeminim simiirin sibgu sibgu asi tiri mi ta hiriinan saiirsika sima Kraiis siir yai kibi kibi imiir asi sibgu wakaeyokna api. Kariir kwoinin Kraiis siya kiwiir haigin mi kara ti dimin taemin imiir asi tirkin. Iriig.

**Kolosi kimiir iikamim sima yai
bibiyeyim priiyksasaeyim
simiirin digiumii haimriyugig**

2 Kara ha naingwowi wim kima ti dimin taemin imiirin ina ninokninkinim. Kara kimiiram naingwokin mi kara dimin taemin kasa bi tirkin kimiir whinkinsiis haiginiuwam iikamim om Kolosi hiranin mi iikamim om Leodisianin mi iikam nhirin

yipiki biyanim mi tariinanin ikim yim kariir whwonkam iir bi kigim. ² Kara ti dimin taeminim simiirin ta hiriinan saiirsi tirkin kimiir kwoinin wi wadie nwoki sibgu owim mi kima irni nwirnyam naingwokwonanaei mi kimiir kwoinin dimin taemin imiiramim sibgu naingwowi mi ta hiriinan saiirsi kima Adi Komii siir asi wakaeyokna apkim kima tira saiir hiriinan. Kara ha naingwowi kima Kraiis siir digworaekwowim yipiki Adi Komii siya haigiprakaiyim biya simiir ninokninkinim. Mi ti dimin taeminim Kraiis siirgisiirim yim ti dimin taeminim biya Adi Komii siya haigiprakaiyim yim sima mi tariinan yim bidi yanaakninkiiyiyim. ³ Jisis Kraiis sasaigin yaimwokiyaimwo boini bwamkibwamin dimin taemin whiekakim simiir bwamkibwam imiir.

⁴ Kara kimiirin ti dimin taeminim Kraiis siirim simiir boinmimauuwi mi ta hiriinan saiirsika iikamim wi kimiir kwoin imiir kiyai rani, iki simiir yai bibiyeyim priiyksasaeyim simiir. ⁵ Kara kimaka mi o karamaeka windi, kara kimiiramim ina mi aingwovin. Kara ha naingwowi kima ini wadieyar nwowim mi ta saiirsika kima Jisis Kraiis siiramim nhami nhami paniinsi yangwo tibmiisi. Mi ta hiriinan saiirsika, kara kimiiramim maigimairga asi nrowi. Iriig.

**Krma mi Kraiis siya krma ini kwoin
whirua nwowim mi krma
iki niksise yai bibiyeyim
simiir kipi wakaeyokna ap.**

⁶ Biya Kraiis siiram kima naingwo tibmiya saiir hiriinan mi tariinanin kima kwoin whirua saika dwo. ⁷ Mi kima saika wi nwiruwat nwowiskii, paemiiyim pae iir nonkworinuwiyin nu aowa op nae min kiyaiyam mi iyyin paeyinim omaka aiir nonkwowini ikim ini simiir hiriinan

ywowim mi ti hiriinan sima tirim saika sima nankiamasum, yipikin paemii iyyin paeyinan nwowin kima Kraiis siir yai kibiya yipiki biya krime niki boin-mauuwa sair saira wakaeyokna ap-nanae mi mairgimairga Adi Komii siiram dwo. Dimusi rani, dimin taeminim siya tirkiyim kimiir simiirsika.

⁸ Kima, kimasiyar mintaraona. Kima iikam nhirmiyam kipi kiwaki sima nitam mi kimiirin iki yai bibiyeyim kwoinki priinaingwo boiniyim, kimiir boinimauuwam kimiir kwoin imiir kiyaiyam mi simiirin kimiir niksisaeyim. Mi ti iikam hiriinanim yim yidiwi wan-wiyaemi yayim mi dimin biye biyeyim nuan uridyiu bibiyeyim simim sim boinikim. Yim sima Kraiis siir dimin taeminim simiir bi boinimauuwikim.

⁹ Kima simiir yai bibiyeyim simiir kipi wakaeyokna ap. Dimusi rani, Kraiis siya ini Adi Komii siir hiriinanar swoki owin mi dimin taeminim Adi Komii siirim yim ini Kraiis siir kwoin arar haigi okaiyim. Mi yim ti digworaekwawim yim krimiir niisiimauugim hiniin Adi Komii siya paniingin. ¹⁰ Mi ta hiriinan sairsika, kima Jisis Kraiis saika nama-suwi mi kima wi siir digworaekwoki naokinguguninkini mi kima wi kirieya yipiki Adi Komii siya hauwa kimiir wi sair kirie karamae nwo rani. Mi ti dimin taeminim ninomor kouanim mi nuan ikim dimin taeminim yipiki ti nu iirar nwowirkakim hinda tinda yim Jisis Kraiis siya bidi ikworipukimaigiyim.

¹¹ Mi iikamim sima kimiir miois imiir kitiyopnir hai karamae nwowa kimiirin saeya bi mi iisiimauugim wim kima Kraiis siirgim. Niingaka. Kima mi Kraiis siya wim kima ini piu kwiruwu iripar ywowiskiyim mi wim kima dimin biye imiirin digiumii bidi haimriyugim. Mi ta siir kima wakaeyokna apa saeyairga kimiir niisiimauuwa hiniin wim kima Kraiis siir wakaeyokna

apikim, kima ti siyiuin miois kitiyopnir haiiyin si bi napikim. Niingaka. ¹² Biya iya inkamim op baptaisiyim ya tariigina ya ini Kraiis saika naonamnan ywowa mi sima kimiirin pa haingikaigii. Mi iya sima kiriirin op hiranki swoki kibokiinaiiniyim mi kima ha namikwomaiyiuwiyim, ya tariigina ya ini Biyan Adi Komiiyim yipiki Kraiis siir hidninsiin idwawin siir kirieya ini sair hiriinan ywowa mi siya kimiirin sair ninkin kininsiin idwokikin. Dimusi rani, kima siir yai imiiram naingwo tibmii kiingim. ¹³ Biya kima dimin biye tirkim mi kima kimiir kwoin imiirar napkim mi ti dimin biye hiriinanim iikam kimiirin biye sima nwowaiginiugim mi kima siyiuin. Mi iikam kimiirin Adi Komii siya kininsiin idwokin Kraiis saika mi kima kwoin win asi haigim. Dimusi rani, dimin biye biyeyim kimiir kwoinawu nwokaiyim yim siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim ti kamim simiir miois imiir kitiyopnir haiyim simiirin wi miois sima kitiyopnir haiya wi saeya nwowaiginiu rani, Adi Komii siir yinisisim nwowamin. Niingaka. Kima Adi Komii siir yinisisim wi ta miois kima kitiyopnir haiya wi sairsi nwo rani. Niingaka. ¹⁴ Dimusi rani, Jisis Kraiis siya paeyin hiiniya nironinkinin siir naokin mi ti yayim yipiki siyu Komii siya boinhiuriyuwim kimiir, kimiir dimin biye imiirsi yim Adi Komii siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Yim ti yayim, yim saika bidi yinkin aonamim. ¹⁵ Adi Komii siya bidi ikwowaisiigiyim yiu bibiyeyim mi dimin taeminim kiriekakim ti nu iir nwowim ti dimin Kraiis siya tirin siir kirieni, paeyin hiiniya nironinkinin si ninkin irinugiyin mi simiirin siya bidi ikwowaisiigiyin iikam imiir niisiimauuwam hiniin siya kirie

komiigakin mi yim sima ini niinga ywowim. Iriig.

¹⁶ Mi ti siyiu komii siir yayiim yipiki ha boiniyim nim krīma miyyik rani mi ha daonam yim bidi digiyim. Mi ta hiriinan saiirsika, inkam nwirki kimiir hidi Judami siyiu komii si kima wi siir yayi kipi wakaeyokna siya kimiirin uruwai siyaowai mi nae minim sim boini. Niingaka. Mi siyiun nae miniyin kima naeyin mi op min kima kwiyaeyim mi iiyim piu kima mi siisiyim kima simiir kipi wakaeyokna ap mi Adi Komii siir inigin kipi mi hainan mi bwanin siir iiyim bwan winki nitanim simiir nikriyim yipiki kima hainani Adi Komii siir mi iya Judakim siiskuwakiya piu dimin taemin whir tir karamae nwowiya aka mi dimin taemin nhirim ti hiriinan nwo ikim mi sima kimiirin wi ti Juda simiir siyiu komii iirsi hid rani. Niingaka. ¹⁷ Yim ti digworaekwuwim yim ini aknainan ywowim yim krimiir brougae wanwiyaeyim simiir niisiimauugim. Yipiki wi mhoiia nimbiamy yim dimin kiingikiin imairgim Krai siya tiranim. Krai siya ha nitin simiirin kimidiniya siya ini tirni mi ti dimin taeminim biyanim yim ini inig karamae ywowim. ¹⁸ Kima iki iikam nhirim yipiki kimiir hidim simiir yayi imiir kipi wakae. Dimusi rani, yim sima ti hiniina boinkim, wim kima Adi Komii siir bi wakaeyokna apikim. Dimusi rani, wim kima Adi Komii siir paekwosimin siir inig iir bi hainankim. Ti hiriinanim simiir kipi wakae! Yim sima ha boinkim ti dimin taeminim nhwo sima whinkigim iikam krimiirin ha ninokninkinkim nim krīma simiirar hainanikim. Yim sima pi niksisaekim mi sima simarin hiniina boinkim yim sima inigak iikam tani yim sima Adi Komii siir paekwosimni inig hainanikim mi ti iikam biyie biyeyim yipiki nantamyiriyiyim yim sima simiir kwoin imiirarar napikim. ¹⁹ Mi ti iikam

hiriinanim yim Krai saika iripa bi namasugim. Krai siya ini mwanon ywowin mi nim krīma iikamim saika namasuwin, nim krīma ini siir piunan ywowim. Piu aiirin mwo ieyar whinkin-siis haiginiu mi kiu mai minim mi kip ikim yim ini iripar yinkiamasuim. Mi iikamim naingwo tibmiiyim yim ini piunan iripa bidi yinkiamasuim. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya hauugin siir kirie aair.

Krīma naonami wi Krai saikar waiyayokiyokiii

²⁰ Iikam kima, krai saika bidi yaonamim mi kimiirin rirmiia siya bidi ywowaiginiugiyin ti dimin biyie biyeyim ti nuin siirim simiirsi mi kima ti dimin taeminim ti iikamim nuanim sima napam naingwowyim simiir kipi wakaeyokna ap mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi hiniina boini simiirin sima wadiekim. Mi kima dimin taeminim iikamim nuanim sima napiyim simiir simiira dimusi wakaeyokna apkripkaii? Mi kima iikamim simiir siyiu komiiyin siir yayiim simiir dimusi wakaeyokna api yipiki ha boinim, ²¹ kima dimin sim whir kipi swoki tirsran mi dimin sim whir kipi swoki pikomyaskii sran mi simiirin kipi mi ae. Niingaka. ²² Yim tiriiginim yim inkamni ara yaigim yim Adi Komii siir hiranki bi nitkim. Krimiirin nae Adi Komii siya hauugin mi krīma simiirin kipi boinwaeyo. Niingaka. Krīma simiirin ha dae! ²³ Mi ti siyiu komiiyin yio krimiir kwoin iir kiyagin krīma ha nwoki aingwuwim yim wadiekim mi krimiirin wi sima nwoki whinkinsiis haiginiuwim paekwosim simiir inig imiir hainanam mi dimin taeminim krimiir piugi tiram naingwowyim simiir nwoki kikintimdinuwim mi krīma wi krimiir piu imiir nwoki onkwobumbuninkinim

mi yim ti dimin taemin hiniinim yim wi krimiir whinkinsiis haiginiu rani, ti dimin biyie biyieyim krimiir kwoinawu nwokaiyim simiir nikwowsaiigigim. Niingaka. Iriig.

Adi Komii siya kimiirin Kraiis saika ninkin hidninsiin idwokikin omwaiwaiyayokiyokiiyim

3 Biiya Kraiis siya naonama siya krimiirsi naonamkin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwoki omwai waiyamin. Tiriiginin yio ti hiniingin iikam krimiirin Adi Komii siyar hidninsiin idwokikim omwai swoki waiyayokiyokiiyam mi Kraiis saika nwowam. Mi ta hiriinan saaiisika, kimiir biiyan siyiun yio bidi digiyin mi kima dimin taeminim nuanim wi simiiram kipi naingwo mi kima dimin taeminim Adi Komii siir om hiranim simiiram daingwo simiir wakaeyokna apam, maeyauwa Kraiis siya nidwowiya Adi Komii siir iina iniiga sair kingiin hir mi Adi Komii krimiir Wanin siir kirieya ini siyar nonkwowa mi dimin taeminim yim ini siyar kigirkakim. ²Kima dimin taeminim Adi Komii siir om hiranim simiiram daingwo, kima dimin taeminim ti nuin siirim simiiram kipi naingwo. ³Kima dimin taeminim siir omin ninomor kou hiranim siir hir nwowim simiiram daingwo. Dimusi rani, kima dimin taemin biyie biyieyim yipiki biiya kima napim simiirsi bidi yaowim mi iikam kimiirin Adi Komii siya bidi hidninsiin idwowim Kraiis saika mi kima saika ini nwiiruar ywowskiyim mi kima ini kwoin winkakar ywowim mi kimiir kwoin winin yio ini Adi Komii siyar kigriraowin siir naeyiuni. ⁴Kraiis siya krimiirin minam tirkin krima saika iripa nwowim mi mhoyiya siya wa swoki iti mi siya wi siya siyar nanaakninkiinaei mi krima wi saika nwowi mi krima

saika nwowi mi krima wi Adi Komii siir dimin kibi kibi imiir haii. Iriig.

Kima kwoin win bidi haiiyim mi kima dimin miyik miyik imiirarar dap

⁵Wim kima yaeya kwoin win bidi haiiyim mi kima kimiir kwoin imiirin sibgu sibgu kintimdinu dimin biyie biyieyim kima naingwowyim kima tiram yipiki ti nu iir nwowiyim simiirsi. Kara ti dimin taemin hiniinim sim boini. Dimin taeminim iikam kima naingwowyim kima tiram, hii priinanae priinae mi kam sima sima ninwoanwona iripa piu mi dimin biyie biyieyam kigmair mi dimin taemin biyie whiekakam naingwokwo, dimin taeminim inig hainaniyim sim haniin nwowim Adi Komii siir igsoop aiir nokwokairinam. ⁶Mhoyiya iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwowim simiirin wi Adi Komii siya tioidwomaii. Dimusi rani, sima dimin biyie tirkim, ti kara boinim kimiir simiir tirkim.

⁷Mi biiyarin wim kima kimiir kwoin imiirar napkim mi kima dimin biyie bidiya mi tirim ti iikamim yipiki wi mhoyiya Adi Komii siya tioidwomai.

⁸Mi tariinanin kima simiirin digiumii haimriiyugig mi ti dimin taemin hiriinanin yim hindara dinangrimiigig. Irika nwirikan io whwonkam kipi nanao mi io kipi inwo anwo mi kimiir yopii adim mi iikam nhir ikim simaka kipi inkinwaomwarkii boin mi kima yai bibiyie kipi boin mi dimin taemin biyie nhirim ti simiir hiriinanin simiir kipi mi tir. ⁹Mi dimin taeminim kima boiniyim irni nwirni kipi priiyiksasae. Dimusi rani, wim kima ti dimin biyieyim simiirin digiumii bidi haimriiyugigim tiriiginim kima tirim iya kima Adi Komii siir niki wakaeyokna ap karamae nwowa sair. ¹⁰Dimusi rani, tariinanin kima ini inkam win ywokiyim. Adi Komii siya

kimiirin iripa bi tirkın siya kimiirin yapa yapa tirkın mi kimiir kwoinim siyar kisisaena haigiraraowi mi kima iikam miyik asi nimbiamy mi wi Adi Komii siir hiriinan asi nrowi mi ta hiriinan saiirsika kima siir asi sibgu inokninkini kima tira sair hiriinan. ¹¹ Ti dimin taemin miyik miyikim Adi Komii siya tirim kimiir simiirsi, yio dimin komii rani, iikamim Grikmi piugana sairim mi Judami piugana sair ikim mi yipiki simiir mioisim mi kitiyopnr haiyim mi yipiki mi kitiyopnr hai karamae mi owim mi sima skuram mi amka windi mi sima skuram mi am karamae mi oka windi mi sima digworaekwoki mi aokingu-gugu nankaigi windi mi sima paeprickabar mi oka windi, yim tiriiginim yim dimin komii rani. Mi diminkidiminin inigakin yio ti si, Krais sasaigin inigakin mi yio siya iikam yipiki siiram naingwo tıbmii kiiniyim ini haniin simiir kwoin imiir kwirii idwokaiigin. Iriig.

¹² Adi Komii siya kimiir bidi yimbinin siir iikam nwowam mi siya kimiram nhami nhami naingwokwonanae rani. Mi ta hiriinan saiirsika, kima iki iikam nhirim simiiram naingwokwonanae mi simiirin dimin miyiki miyik iirar tirhaiginiu. Kima kimar kipi naingwona hiniin, kima inigak iikamkim. Mi kima kimamarin hiniina daingwo, inig karamae iikamkim mi iikam nhirim simiiram kiwaki sima simiir kwoin imiir napim ti dimin taeminim simiirsi mi wim kima ti siirsiyin hiniina daingwo kimiir kwoinin yio hindara dinan itkinki mi nhirmaka kipi ninkinwaomwarkii boin simiirin simiir siyu iirar kigninkin tırki. ¹³ Mi kimiir inkam nwirin siya dimin biyie inkam nwirni tiri mi yio ti hiriinan siyiuin yio ti digi mi kima siir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigi. Mi kimiir dimin biyie biyeyim yim Biyan Inkam Komii Jisis Krais siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim.

Mi ta hiriinan saiirsika, wim kima iripi hiriinan ti hiriinan siyu kaimwowin siirar timi tir, iki iikam nhirim kima ninkinyaeyaowiyim simiir dimin biyeyim simiir timi haiyoprimdiyumiigi. ¹⁴ Iki dimin taemin kibi kibiyim simiir kouin ini naingwokwonanae saeyar ywowa tariigina ya ini biigibii saeyar ywowa. Mi ta naingwokwonanae iki digworaekwo kibi kibi nhirim simiirin ini saeyar kakprionkwowim. Tariigina ya ini piuwopnan ywowa, piuwopa inkamki kikogiya yiuisa siya kaiya sair kikogrinuwam. Mi ti dimin hiriinanin ini nwirnyam naingwowyin yio ini piuwopnan ywowa yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwana kwoin whirua sima nwowam. ¹⁵ Krimiirin Krais siyar tirkikin irika nwirika nongwomamair aeyamin mi krıma ti hiriinan diminim ti krimiir tir nwokaiyim simiiram kiwaki. Mi yim ti dimin taemin hiniinim yim dimin whoimoni rani. Biya kimiirin Adi Komii siya nikiunakim mi kimiir kwoinim siya kiyagim mi ta hiriinan saiirsika kima wi piu kwiruwa asi nrowi mi wi Krais siir dimin taemin imiir asi haii kimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwam iripa nongwomamair aeyam. Mi kima wi boin wadieki. Dimusi rani, ti simiirsika. ¹⁶ Mi Krais siir yaiya ini haniin kimiir mhii kwoinaw kwirii idwokai kiini mi kimiir kigirkaki mi mhoyiya kimiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi irni nwirni whinkinsiis haiginiuwiya Adi Komii siir dimin taemin imiir yipiki kima boinmimauwim iikam nhirmi mi kima nikim dimin taeminim simiirsi sair hiriinan. Kima Adi Komii siir boin wadieki mwaiyim yokwo sam hir nwowim kima waowiyim simiir hiriinan mi mwaiyim kima mi waowiyim omaka Adi Komii siir inig hainaniya sair hir simiir hiriinan mi kima mwaiyim kirie kimiir kwoin ima nwokripkaiyam wao. ¹⁷ Mi dimin

taeminim kima tiriyim mi kima boini ikim mi dimin taeminim kima tiriyim, yim Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siir nikrigim. Kima Adi Komii siir boin wadieki dimusi rani, dimin kibi kibiyim yipiki Kraiis siya tirim kimiir simiirsika. Iriig.

Iikamim nonkwonam mi simiir yinisisim ikim simiir boinka

¹⁸ Mi wim kima wigim yipiki kamkak nwowim, kima dimin taeminim kimiir kam ima boiniyim simiir wakaeyokna. Tiki siyiu hiriinanin yio ini ywowin. Dimusi rani, wim kima Biyan Inkam Komii Kraiis siir yai wakaeyokna apkim. ¹⁹ Mi wim kima kamim kimiir wig imiram daingwokwonanae. Simiirin biye kipi nwo mi dimin taeminim kima tiriyim kima simiirin yai biye wara kipi boin. ²⁰ Mi wim kima yinisisimim wim kima kimiir yopii adim simiir yai imiirar wakaeyokna. Dimusi rani, yim ti dimin taemin hiriinanin yim Biyan Inkam Komii Adi Komii siya big nasmirwaiya simiiram nwowi. ²¹ Mi wim kima adim, wim kima kimiir yinisisimim simiir hindara kipi nokwao boin mi simiir kwoin imiir kipi kiyai maigimaigra nwo karamae sima nwowam mi simiir grabaiginiu karamae nwowam. Iriig.

²² Mi wim iikamim yipiki iki kamim inig komii komiigakim simiir miriyim umir min hai karamae nwowiyim, kima kamim kimiir kigriraowiyim simiir whwonkam ida ara kipi mirii iya sima kimiir kigriraowiyim inokininokim kima mii wadie imiirarar mirii. Dimusi rani, kima triiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiiraram mirii rani mi kima ha tir tani simiirin. Dimusi rani, wim kima pi boriisopi Biyan Inkam Komii siya maigimaigra kimaka nwo karam nwowim. ²³ Kima iikamim simiiraramar mirii rani. Wim kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siiram mirii.

Mi ta hiriinan saiirsika, kima kimiir mii imiirin sibgu donkworinu miriikripkai. ²⁴ Kima dimin miyik imiirar tir. Dimusi rani, wim kima ina ninokninkinim mhoyiya omin ninomor kou hiranin Adi Komii siya kimiirin wi bimbiuwi tirwin tani biya siya nimbina siir yokwo aiir saiir hiriinan. Mi ta hiriinan saiirsika, kima ti nu iirin miyiyim sibgu sibgu mirii. Dimusi rani, wim kima inokininokim Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siiram mirii mi ta hiriinan saiirsika sibgu sibgu asi mirii. ²⁵ Mi iikamim yipiki dimin biye tiriyim, mhoyiya simiirin wi dimin biye Adi Komii krimiir Wanin siya tirhaiginiuwu. Dimusi rani, ti dimin taemin imiirsika. Mi siya iikam whiekakim simiiramini ini hiriinanar mi aingwowin mi siya krimiir whiekakarini wi hiriirihiriinankinar hidi. Iriig.

4 Mi wim kima kamim bii nwowiyim kima ti iikamim yipiki kimiir miriyim simiir sibgu tir. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim kimiir Biyan Inkam Komiiyin kimiir kigirkakiyin siya ini siir om iir nwowin mi kimiirin ini siyar kigriraowin. Iriig.

Iikamim nhwo Adi Komii siiram kwisboiniyim simiir boinka mi ti siyiu hiriinanin ti kima tirin yio ini ywowin

² Kima Biyan Inkam Komii Adi Komii siiramini hiriyar kwisboinanae. Kipi digi. Mi iya kima kwisboiniyim nhwo mi kima dimin taeminim kima boinanin simiirin sibgu sibgu daingwo omok boin mi siir boin wadieki. ³ Mi iya kima nhwo kwisboiniyim Biyan Inkam Komii siiram kima iikamim tiranin krimiiram warar srii siiramini minam, krimiir whinkinsiis haiginiuwim mi nim krime wa nwoke kiwakiyim Kraiis siir yai aiir boinmimauuwamin. Mi ta hiriinan saiirsika iikamim wi simiir nwoke wakaeyoknam. An kara maeyauwa mii

biyie miriyya saair tir asi hiugripkiikikaii. Dimusi rani, an kara siir yai imiir boinmimauugin. ⁴Kima Adi Komii siiram minam kwisboinki kariirin wi siya nwoki whinkinsiis haiginiuwim Kraiis siir yayim simiir sibgu boinmimauuwim biyya kara niki boinmimauuwa simiir iikam imiir saair hiriinan Adi Komii siya boinkiya kariir saair hiriinan.

⁵Mi dimin taeminim kima tiriyim, iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap karam nwowiyim simaka, kima sibgu daingwo omok. Mi kima ii kwira hiniina tiram kipi kiwaki, diminin wadie nwokaram nwowiyin siir tiram dimusi rani, kimiir iyim hoimgak nwo rani. ⁶Mi dimin taeminim kima boinmimauuwim simiir yim wadiekim, yim ini waim naeyim kima naeyim simiir idwo nikrinkingiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi hiriinanki niuwu, ti dimin taeminim iikam ima sriii kimiir mi kima wa sibgu inokninkin boinkii simiirin. Iriig.

Pol siya Tikikas Onisimas sowiir nikropkiko

⁷Kara Tikikas siirin kimiiram minam nikropkikin siya dimin taeminim kara tirim wi kimiir nwoki boinmimauuwim. Siya krimiir nomiiyau kibikin yipiki kara naingwokwonanaeyin. Siya inkam wadiekim mi kariir dimin taemin siya whinkinsiis haiginiugin mi siya mi kara krimiir Biyyan Inkam Komii siir mii airin krirar miriigo. ⁸Kara siir bidi yikropkiyin kimiiram mi ti dimin taeminim wi siya boinmimauuwi kimiirin. Mi siya kimiirin wi min boinmimauuwi dimin taeminim krima tirim simiir mi ta hiriinan saairsika kimiirin wi maingimaarga siya nwowaiginuwi. ⁹Mi kara Onisimas siirin saika bidi yinkan ikropkiyin kimiiram waraur. Onisimas siya krimiir nomiiyau kibigin mi siya kimiir inkam nirkir. Mi iyya sowa nimbini mi dimin

taemin whiekakim krimiir tir nimbimbiyyamim wi sowa nini boinmimauuni. Iriig.

¹⁰Aristakas, yipiki ti kanaka tir ninkin hiugripkiikikaiyin maeyaua mii biyie miriyya saair, siya mi Mak siya sowa kimiir nokboinmamaigiko. Kima ina ninokninkinim Makin yio Banabasni nomiiyugin mi biyya kara kimiirin ti hiniina boinmimauugin siya niti kima siirin wi sibgu kigrirao. ¹¹Josua yipiki siir inig whirin ha dapiyin Jastas, yio kimiir mi okboinmamaigikin. Kamim nwoimginwoimuwaigim Juda simiir piugana sairim yipiki Kraiis siir yai air sibgu wakaeyokna apiyim mi kariirin sima whinkinsiis haiginiugin Adi Komii siir dimin taemin imiir tiramin mi kariirin maingimaarga sima nwowaiginugin.

¹²Epafrasim yio kimiir mi okboinmamaigikin. Yio siya om Kolosiyan inkamkin mi siya Kraiis Jisis siir mii air miriigin. Mi inokninkin siya Adi Komii siiramar kwisboinanaekin kimiir kirie haiginiuwam. Mi kimiir kwoinin wi kirie nwoki owim ti dimin taeminim Adi Komii siirim simiiram mi ta hiriinan saairsika wi haniingi sibgu inokninkini dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima wakaeyokna apam. ¹³Kara ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinin mi kara simiirin pa boinmimauugi kimiirin. Siya iikam kimiiram nhami nhami bi mirinanaekin mi iripi hiriinan iikamim Leodisia hiranim mi Hirapolisan ikim. ¹⁴Mi Lukin krimiir paowai min udi inkam kibiyin mi Dimas siya, sowa kimiir nokboinmamaigiko.

¹⁵Mi kara nokboinmamaigini haniina wi kima nokboinmamaigi iikam imiirin yipiki nomiiyauim om Leodisia hiranim simiiram. Sima mi Nimpa saeya mi iikamim yipiki saair omaka hir haingiriyu owim Adi Komii siir inig iir hainanim simiir warar nokboinmamaigi. ¹⁶Mi ta yokwowa maeyaua ti

yai ima nwowa kima simiir mwain dig-naowidi mi kima simiirin wi iikamim Adi Komii siirim om Leodisia hiranin wi simiiram hauugi mi yim wi sima mi mwainim. Mi ta yokwowa kara hauugiya simiiram mi ya wi kimiiram swoki hauugii mi kima wi kimiir om hir nikini mwainiuwim. ¹⁷ Mi kima Akipas siirin hiniina boin, siya miyya Biyan Inkam Komii siya boinkiya siir siya miriyam

siya saiir mirii mi siya saiirin hiriyyar digig.

¹⁸ Kara Polkin, tiki yayim yim kariir iingar nonkwowinkikin, ti kimiir nokboinmamaigiyim. Kima simiirin kipi naingwo owouu, an kara ini maeyaua mii biyye miriyya ini saiir tirar niki hii-gripkiikikaiyin. Kara hiniina naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbuwa wi kimakar nrowi. Iriig.

1 TESALONAIKA

Hiya Pol siya om Korin hir nwowin mi siya ta yokwowa ha winkikin iikamim naingwo tibmiiyim om Tesalonaika hiranim simiiramin. Biiyan siya ti om iilir niki okin mi iiya Timoti siya hiriir nimbiamin mi siya kimidiniya Pol siir ini boiniu, Juda iikamim yipiki Jisis siiram naingwo tibmii karamae nwoyiyim iikamim naingwo tibmiiyim simiirin hik sima hauwi. Mi ta hiriinan sairsika Pol siya ta yokwowa sair asi winkikin minsika iikamim naingwo tibmiiyim wi saeya nwoke whinkinsiis haiginiuwim mi simiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya wi hiriyyar nwoke onkworinukripkaiyim mi wi siyar nwoke itbugiyim. Siya iiya Jisis siya nitana sair yayim kasakasa bi winkin. Iriig.

1 Pol, Sailas mi Timoti, krima ta yayia yokwoni win hauugika iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugananim om Tesalonaika hiranim kimiirim. Kima Adi Komii mi Biiyan Inkam Komii, Jisis Kraiis sowergisowiiirniigim. Mi krima ha naingwowi Adi Komii mi Jisis Kraiis siya, sowa naingwobumbu mi iripa nongwomamair aei kwoinin wi kimiir nwoke hauugiyim.

Mi Tesalonaika simiir naingwo tibmiiya kirieka mi saeya ini wadieyar sibgu owa.

²Mi krima iinokiinokin Adi Komii siirim kwisboiniyim, krima siirin ha boin wadieikim. Dimusi rani, iikam kimiirsika. ³Mi iinokiinokin krima siir boinmauwuwi dimin miyik miyikim kima tiriyim simiir. Dimusi rani, kima siir yay imiir wakaeyoknaei mi kima siiram naingwokwonanae mi kima dimin kirie kirie imiirar tiri mi kima donkworinukripkai mi kima kirie

hiriyyar dwokripkai Biiyan Inkam Komiiyim Jisis Kraiis siiram. ⁴Mi kima ti nomiiyauim yipiki Adi Komii siirim naingwokwonanaeyim mi krima ina ninokninkinim siya bidi yimbingiyin kimiirin siir iikam nwowam. ⁵Dimusi rani, iiya krima ta Yay Win Kibiya kimiir boinmauwuwa sairsika, yim niksisaeyai niinga rani mi kimiir kwoininim Adi Komii siir yay ima mi siir naeyiu ieya wi sower kinkrip hai. Mi Adi Komii siir naeyiuin kimiir kwoininim wi siyar kisina haigi mi krima ina ninokninkinim siir yay imiirin mi ti yayim smakisimaigim kaimwowim. Kima bidiyar yinokninkinim diminim biiya krima tirim kimiir whinkinsiis haiginiuwam. ⁶Mi kima Adi Komii siir yay imiir bidi wakaewininim mi iikamim sima kimiir bidiyar tiburumbuim mi kima maigimaigra bi nwoke. Niingaka. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiuin siyar whinkinsiis haiginiugim kimiirin maigimaigra hiriyyar nwokepkaiyim. Mi kima ti diminim simiirar tirinae, ti diminim krima mi Biiyan Inkam Komii Jisis Kraiis krima tirim simiir hiriinan. ⁷Mi ti hiriinan siyiuin, kima yipiki iikamim Adi Komii siir yay wakaeyokna apiyim nu haimii Masedonia mi nu haimii Akaia hiranim simiir bidi yiisimauwuwi mi kima simiirin dimin miyik miyik imiirar niisimaugim sima kigna apamin. ⁸Mi ti yayim Adi Komii siya boinmauwuwi kimiir, yim kima bidi yanaakninkiiyim mi ta yayia inkamin ii hainiyin mi siir yainana ha namkiya hinda tinda mi ini sair hiriinan yamiyokiyokiigiya. Mi ta yayia saeya nu haimii Masedonia mi nu haimii Akaia hiriirara biri namka. Niingaka. Mi ta yayia ina yiniyokiigiya hinda tinda mi iikam sima ina wakaekiyim kima Adi Komii siir yay imiirin ina wakaeyokna apim mi ta hiriinan sairsika, krima wi sair

swoki boin tani simiirin. ⁹Mi iikamim hinda tindanim sima dimin taeminim biya nimbiamim iya krma kimaka waraur nwowa sima simiir whrie boini. Mi kima uruwai siyaowaiyim digiumii bidi haimriiyugigim. Mi Adi Komii kiingikiinin siirar wakaeyokna apkim. Mi uruwai siyaowaiyim yim omwai bi waiyaekim, yim ini niingar ywowim. Adi Komii sasairgin omwai waiyayokiyokiiyin. ¹⁰Sima ha boinkim, kima siir yinisim iirim dwokwokin siya Adi Komii siir om hir haiburgigi Jisisin, yipiki biya niki aowin, siirin Adi Komii siya kininsiin idwokin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiu mi siyar mi anmaiwarkaina Adi Komii siya tiodwomaiyana saiirsi. Dimusi rani, iikamim, sima dimin biyie tirkim. Iriig.

**Pol siya miriyya mii
om Tesalonaika hir saeya**

2 Kima ti nomiiyauim, kima ina ninokninkinim biya krma nita kimiir nini kignakiyim mi yai kimiir nini boinmimauugigim mi ta krma niki apririr kignakiya kimiir saeya op bi kimaiga. Niingaka. ²Mi kima ina ninokninkinim iya biya krma om Filipai hir nwowa sima krimiirar diriraerarbumbukim mi krimiirin Adi Komii siya whinkinsiis haiginiugim mi krma hikim sima hauuwim simiirsi biri nididgim mi siir Yai Win Kibiya krma kimiirar boinmimauugig. ³Ti yayim krma kimiir boinmimauugigim krma kimiir niksisaie rani. Yayim krma boiniyim krma siyiu biyekak bi nwowikim. Niingaka. Krma kimiirin yaimwowerar boinikim krma kimiir bi niksisaekim kimiir digworaekwo imiir niksisaie haiyim. Niingaka. ⁴Biya Adi Komii krimiir Wanin siya bidiyar kinankiugiyin krimiir kwoinin mi siya ini wadiyar ywokiyin krimiirin siir yai imiir boinmimauuim. Adi

Komii siya ina ninokninkinim ti dimin taeminim krma boinmimauuwiyim krma minam naingwowi Adi Komii siirarar maigimaigra haiginiuim, krma inkamni maigimaigra haiginiuim pi boriisopi. ⁵Kima ina ninokninkinim iinokiinokin biya krma kimiir boinmimauuim krma kimiiram bi hiirgim. Adi Komii siya ina ninokninkinim krma kimiiram bi hiirgim mi ta hiriinan saiirsika krma kimiir umir digworaekwo min swoki iksisae hai rani. Niingaka. Adi Komii siya ina ninokninkinim krma yaimwoarar boini. ⁶Ta krma miriyya krma inig komii haiyim pi boriisopi kimiir bopwoniya waraurin mi iikam nhir ikim. Niingaka. Nim krma aposel kamim yipiki Kraisi siya nikropkiyim sima mi ta hiriinan saiirsika nim krma wi digar nwowi Adi Komii siir whwonkam idan kimiiram sriiyim krimiir inig imiir hainanim mi krma pi boriisopi. ⁷Mi biya iya krma kimaka waraur nwowa krma kimiirar sibgu kigriraokim yopiigi sae kigriraowiya saiir yinim simiir saiir hiriinan. Mi krma kimiiramin dimin whiram bi sriigim. ⁸Krma kimiiramar naingwokim mi krma Adi Komii siir Yai Win Kibiya saiirara bi hauugikim. Dimusi rani, krma kimiiram naingwokwonanaekim mi krma kimiir asi whindiriraerargigim. ⁹Kima iikam whiekakim ina ninokninkinim krma kimiirin Adi Komii siir Yai Win Kibi aiirar boinmimauugim mi krma umiramin nii nabie miriigim mi ta hiriinan saiirsika, krma naemin diminim kimiir warauranki paniinsi haisi.

¹⁰Kima mi Adi Komii siya kima ina ninokninkinim diminim krma tiriyim kimiir iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiiram naingwo tibmiiyim. Krma diminim big nasmirwaiya Adi Komii siya nwowanim simiirar

tirkim mi krīma dimin miīyikim dimin whirki kimbu karamae nwoyiyim simiirarar tirikim, krīma siyiuim dimin whirki kimbu karam nwoyiyim simiirarar tirikim dimin biyie wara bi tirikim. ¹¹ Krīma ini adin siir yinisimim simiir boinmimauuwiyim ini siir hiriinan ywowim mi kimiirin krīma nokwao boinkim mi kimiirin maigimaigra krīma nwowaiginiugikim mi krīma kimiiram srininaekim ¹² kima iinokiinokin Adi Komii siir sibgu wakaeyokna ap siya kimiiram nikiunanaekim mi kima mi siya kima wi iripa nidwowi mi kimiirin wi siyar kigriraowi mi siir dimin taemin miīyik miīyikim kima wi simiirar ninan haiswowi. Iriig.

¹³ Inokiinokin krīma Adi Komii siirar boin wadie nanaekim ti dimin taemin imiirsiyūn. Biya krīma kimiirin Adi Komii siir yai imiir boinmimauugim mi kima simiirin ina wakaeyokna apim sima inkamni yai rani. Niingaka. Ti yayim kima wakaeyokna apim kima Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apkim, ti yayim sima diminar tirikim kimiir kwoinauin, iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim. ¹⁴ Kima ti iikamim Adi Komii siir piugananim nu Judanim yipiki naingwo tibmiyūm Kraisiir wakaeyokna apim simiir kigna miriyan iikamnan bidi ywowim. Ti nomiyyauim, ti iikamim ti om Tesalonaika tiranim kiiigikimiirar nomiyyauim kimiirin siyū biyie simar tirkim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi iriipa hiriinan sima ti Judan iikamim sima siyū biyie bidi mi tirim iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim waraur nwowim. ¹⁵ Biya Juda iikamim sima nisomsomaokaokim profet kamim yipiki biya Adi Komii siir yai imiir nanaakninkii haiginiūm mi mhoiyya simiir yūniyūm sima yisomao krimiir

Biyan Inkam Komiiyūn Jisis siir mi tariinanin sima ini siyū biyie krimiirar swoki tirim mi ti siyū hiriinanin sima tirin mi Adi Komii siir kwoinin ini haugihauga whiyiekiyūn. ¹⁶ Mi sima dimin bibiyie iki iikam nhirim simiirar tirkim. Dimusi rani, sima krimiir siyū iir ninkripiigim iikamim Juda iikam tani krīma yai simiir boinmimauusi. Mi hiriinanki niuwi sima digiūm ti dimin biyie iir haimriiyūgig mi Adi Komii siya wi simiir nwoke anmaiwarkainaim. Ti iikam bibiyeyim dimin bibiyie imiirar tiryokiyokiyūm mi taka iya Adi Komii siya hik ti simiir dimin bibiyeyim simiirsi hauuwana saeya bidi yimbiniya. Iriig.

Pol siya simiir swoki kigam naingwokin

¹⁷ Mi ti iikamim krimiirin sima nikrop-kikim mi krīma ina yamim mi iiyim hoimgak rani, krīma kimiir haiburgigim mi krimiir kwoinim ini kimaka waraurar yinkin okiyūm. Mi krīma wigkamim wigpiowa kampiowa niinga nwoyiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi krīma kimiir whwonkam kignakiyamin ina naingwowim mi krīma ina niki hidim siyūwamin krīma wi paniina niti kimiir kignakiyamin. ¹⁸ Kara Polkin mi kara iinokiinokin ina kinankiūn kimiir kignakiyamin mi krimiir siyūn ini Setan siya yinkripiyūn. ¹⁹ Mi Mhoiyya iya Jisis siya swoki iti mi krimiir hainami mi krīma wi saika nwowi mi wi omwaiya waiyayokiyokiyūm. Mi mhoiyya iikamim sima wa ha dimusi boini krīma wadieyairgim? Mi mhoiyya krīma wi maigimaigra dimusi nwowi? Mi Mhoiyya krīma wi krimar dimusi hainanaei? Krīma wa hainanae, krimiir inig iirarin. Dimusi rani, iikamim kimiirsika. ²⁰ Kima iikamim yipiki krimiir yai imiir wakaeyūm mi Adi Komii siir kigna

apim, wim kima maingimairga krimiir nwo haiginiuwi. Iriig.

**Timoti siya yai kibiya saiir
hainanikin mi Pol siya ini
maingimairga ywowin**

3 Mi iya krma nwoimararim waraur nitam nwoninaeya, krira hiniina naingwokwoko nikrira wi om Atens tir nwnaowidi. ² Mi krira pi krimiir nomi-iyauin Timoti siirara nikropki yipikin siya kriraka mirriyin Adi Komii krimiir Wanin siir mii aiirin mi Kraisiir Yai Win Kibi aiir nanaakninki haiginiuwam mi siirin krira nikropki mi siya niti kimiirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi mi kimiir kwoinin wi kirie nwoki owim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apamin ³ mi ta hiriinan saiirsika, kimiir iikam nhrkim bi kiyopsimsibgigim. Dimusi rani, ti hik imiirsika. Mi kima, kima kimararin ina ninokninkinim ti hikim Adi Komii siyar nimbinkin krma haiyamin. ⁴ Mi biya iya krma kimaka waraurar niki owa, krma kimiirin hiniina boinmauugim, iikam nhirim wi dimin biye krimiir tiri. Dimusi rani, krma Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apikim. Mi kima ina ninokninkinim ti hiriinan diminim kimiir nimbini krma biya kimiir bidiya iki boinmauuim. ⁵ Mi kara ii priei nwowim pi borisopi mi kara Timoti siirin ta hiriinan saiirsiya nikropkisasauugin kimiir kignakiyim, kima ini Adi Komii siir mii aiirar mirriyim iyie? Saiir mirii rani. Kara pi nididi kimiir kwoinin wi Setan siya nipiyaokiisi mi diminim krma tirim, sima wi naekak nwo rani. Iriig.

⁶ Timoti siya kimiir haiburgigin mi siya tiriir ha nitin mi ta Yai Win Kibiya siya ina anaakninkii haiginiuni. Kima Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apkripkai mi kima iikam imiirim warar timi inkin aingwokwonanae mi krimi-

irimin iriipi hiriinan warar timi inkin aingwokwonanae krimiir kignakiyam, krma naingwowiya kimiir kignakiyim saiir hiriinan. ⁷ Mi krma wi maingimairga nwokripkaii. Dimusi rani, iikam kima ini Adi Komii siir yai imiirar niki wakaeyokna apkripkaiyim. Mi iikamim sima siyiu biye krimiir tiriirim mi krma hikak biri nwowikim. Niingaka. Mi diminim krma wakaeyim kima tirim, yim krimiirin simar whinkinsiis haiginiuwi maingimairga hiriirar nwokripkaiyim. ⁸ Mi kima Adi Komii siir yai imiirin hiriinanar wakaeyokna apkripkai mi ha timi okworinu kripkai mi hiriinankiniuwi, krma wa nongwomamaair aei. ⁹ Mi krma Adi siirin wi paniina boin wadie mi krma siirin wi ha niisiimauwi krma maingimairga kirie komiigakim. Dimusi rani, iikam kimiirsika, ha? Yio ti hiriinanin yio siyiu karamaeka. Niingaka. ¹⁰ Mi iinokiinokin krma Adi Komii siirama sriinanaeikim krma kimiir kigam mi kimiir naingwo tibmii aiir whinkinsiis haiginiuwam mi kimiir naingwo tibmiya saeya wi sapisap kipi nwo. Iriig.

¹¹ Mi krma hiniina naingwowi krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis, sowa whindiriraerarkiko kimiir kignakiyam. ¹² Mi krma hiniina naingwowi Biyan Inkam Komii siyar tirkii kimiir nomiiyauim iki iikam nhirim hinda tinda nwowim simiiramin nhami nhami kipi naingwokwonanae opki mirkimirka sae ninkiniya mi ha bwaembwaekiniamiya saiir hiriinan, ta krma naingwokwo nanaeiya kimiiram saiir hiriinan ¹³ mi iriipa hiriinan Biyan Inkam Komiiyin siya wi kimiir kwoin imiir tirkii sima kirie nwoki owim. Mi mhoyiya Biyan Inkam Komiiyin wi siir iikam imaka niti mi kima Adi Komii siir whwonkam ida wi dimin whirki kimbu rani. Iriig.

**Ti hiriinan siyiuin kima Adi Komii
siir wakaeyokna apiyin yio Adi
Komii siir maingimairga haiginiuwi**

4 Biya krma kimiir bidiyar iki boinmauwim mi kimiir bidiyar mi iisiimauuwim siyiuin Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna apanin mi maingimairga siir nwo haiginiuwim mi krma ina ninokninkinim mi kima simiir tiri mi krma kimiirin wi asi sriinanae krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir yai imiiramin mi kima ti siyiu iirin wi hiri hiriinanar tiranae. ²Kira bidiyar yinokninkinim yayim biya kiriir boinmimauuwim krma, Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir inigni. ³Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kira kigna diriraeraram simiirin donkworinukripkai mi kima dimin whirki kimbu karamae hiriyyar dwokripkai. Mi kima siyiuin hii nanaeyin siirsiiyin aru dwo. ⁴Mi kima irira nwinwira sibgu dinokninkin siyiuin kimiir piu aair kigriraowanin mi rirmiiya dwokripkai mi Adi Komii siya ti hiriinan dimin miyikin siir kigi mi siya wi maingimairga nwo. ⁵Mi kima hii nanaei siyiu biyeyin siiram kipi naingwokwonanae iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowiyim simiir hiriinan kipi nwo. Niingaka. ⁶Mi kima kimiir nomiiyauim simiirin siyiu bibiyie kipi tirhaiginiu mi simiir kwoin imiir kipi kiyai Niingaka. Dimusi rani, biya krma kimiirin hiniina boinmauugim, iikamim yipiki ti hiriinan siyiu biyie iir tirim yim wi Biyan Inkam Komiiyin siya nonkwobumbuninkin haiginiuwi. ⁷Mi Adi Komii siya krimiirin siyiu bibiyie tiram bi nikiunakin. Niingaka. Siya krimiirin dimin whirki kimbu karam nwowim nikiunakin. ⁸Mi iikamim yipiki digiumii ti yai imiir haimriiyugigi, yim sima digiumii

iikamim ti yai imiir boinmauwim simiir haimriiyu rani. Niingaka. Yim sima digiumii Adi Komii siir haimriiyuwi yipiki inkamin naeyiu miyik krimiir hauuin.

⁹Mi kara kimiiramin wi winboinki rani, siyiuin nomiiyau nhirmiyam naingwokwonanaeyin siirin. Niingaka. Dimusi rani, kima bidiyar yinokninkinim. Dimusi rani, kara kimiir bidiyar iki boinmauun Adi Komii siya naingwokwonanaeyim kimiir nomiiyau imiiram. ¹⁰Mi kima kimiir nomiiyauim simiiram bidiyar yaingwokwonanaeyim hinda tinda nwowim nu Mesedonia hir mi krma kimiirin pi hiniina boinkii, kima kimiir nomiiyau imiiram daingwokwonanae. ¹¹Mi kima omwai sibgu waiya yokiyokiyam daingwokwo mi dimin biyie tirim kipi naingwo mi piu minki kipi piyao mi kima kimiir umir mii imiirar sibgu mirii, biya krma niki boinmauukiya sair hiriinan. ¹²Mi iriipa hiriinan iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii karamae nwowim simiir whwonkam ida kimiirin sima wa kignaingwo boini kima iikam miyik miyikim mi kima dimin taeminim wi kima kimar haiyam naingwona rani. Niingaka. Iriig.

**Mi Biyan Inkam Komiiyin
siya nitan ii aeya**

¹³Mi kara pi boriisopi iikam kima hab-waowaenan nwowim kimiir nomiiyauim naokaowim simiiramin. Mi kara pi boriisopi kima maingimairga nwo karam nwowim ti iikamim naokaowim simiir-siyin ti iikamim yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiin karamae nwowiyim simiir hiriinan mi siya ti iikamim simiirin wi swoki kininsiin idwo rani, omwai waiyayokiyokiyamam. Niingaka. ¹⁴Mi krma ina naingwo tibmiiyim Jisis siya bidiyar iki aonamin mi siya kimi-diniya ie hiranki swoki insiin idwo, tiri-

iginim yipikim Adi Komii siir yai aiiram naingwo tibmiiyim mi ha naonamim mi Adi Komii siya wi ti iikam imiir hid-ninsiin idwowi mi sima wi saika warar swoki inkini iti.

¹⁵ Krima kimiirin dimin taeminim yipiki biiya Biiyan Inkam Komiiyin siyakisiyar boinim simiir boinmimau-uwu. Yim hiniingim, krima ti iikamim yipiki ti omwaiya niki waiyam mi iya Biiyan Inkam Komiiyin siya niti mi iikamim yipiki biiya naokaowim simiir biiyin wi krima nam tani. Niingakiniingaka. ¹⁶ Mi Biiyan Inkam Komiiyin siya wi ninomor kou hirankin sasar niu-uni mi siya wi yai komiiyar boinki mi Adi Komii siir paekwosimin kirie komi-igakin siya wi komiiyar kauwok boinki mi Adi Komii siir kidin wa masboinki mi Kraisiir iikamim yipikim biiya naokaowim mi biikibiiyin wi simar ninsiin idwowi. ¹⁷ Mi ta saiir mhoiiyarin mi iikamim naingwo tibmiiyim yipikim omwaiya niki waiyam mi yim wi simaka warar ninkin ami mi iikamim sima Biiyan Inkam Komiiyin siirin wi kou hir niyiskaiwini. Mi Biiyan Inkam Komiiyin siya krimiirin wi ti hiriinan siyiu iirsi nikiunainami mi krima iinokiinokin wi saikar nwoyokiyokiikayami. ¹⁸ Mi kima irni nwiirni whinkinsisi ankinsisi haiginiu mi maigimairga ta yai anaka dwo. Iriig.

**Krime hiriirar sibgu okworinu
kripkai iya Biiyan Inkam**

Komiiyin siya swoki itina saiirim

5 Kima ti nomiiyauim, krime iya ti diminin siya nimbiyamana pi yokwoni kimiir winboinmauugi rani. ² Kima iikamim, kima ina sibgu inokninkinim iya Biiyan Inkam Komiiyin siya nitina ya wi inkamim digworaekwo tauaeyim nitiiyin niyaka wi siir hiriinan niti mi iikamim wi hindara nanaawini. ³ Iya inkam nwiirki

ha boini krime ini wadieyar sibgu owim mi dimin biyie whir karamaeka mi dimin whirin ina yimbiyamin simiirin mi simiir tirbu wiga yipiki yinisim naokainam tiriya mi ha diyuraeyiuwiya saiir hiriinan mi sima wi saiirsi kiyoopki rani. Niingaka. Wiga yinisim naokainani hikim simiir hai karamae bi swoki owika. ⁴ Kima ti nomiiyauim, kima yipiki iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karam nwoyiwim simiir hiriinan tani mi iya siya swoki itina ya wi krimiir nanaa haiginiu rani, hiiyan inkamim yipiki digworaekwo tauaeyeyin siir hiriinan. Niingaka. ⁵ Kima iikamim ini Adi Komii siir yinisisim ara ywowim mi siir yai imiirar wakaeyokna ap. Kima Setan siir iikam tani yipiki siir yai aiir wakaeyokna ap karamae nwoyiwim. Niingaka. ⁶ Mi ti hiriinan saiirsika, krime iikamim yipiki Adi Komii siir yayim simiir wakaeyokna ap karamae nwoyiwim simiir hiriinan tani. Niingaka. Krime krimasiyar mintaraona mi diminim Adi Komii siya boiniyim simiirar wakaeyokna apiyokiyokii. ⁷ Iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap karam nwoyiwim, yim ini iikamim nhwo whwonkaowiyim ini simiir hiriinan ywowim mi ini iikamim op kirie kwiyae whaowaeiyim mi dimin taemin ha priidiriiraeraramiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁸ Krime iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim krime krimasiyar mintaraona. Krime Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna ap mi iikam imiirim daingwokwonanaei. Ti dimin hiriinanim kimiir whinkinsisi haiginiuwiyim, yim nhaowa inkamki hioikwowniya saiir hiriinan ywowim. Krime Adi Komiiyin yipikin mhoiiya krimiir nikiunakiyanin mi krimiir whindiriraeraranin siiram waikao. Mi ta hiriinan wi saeya whinkinsisi pagra

kirieya iya kamim yai niniyim simiir mwo imiir haiginiya saiir hiriinan. ⁹Adi Komii siir iowa krimiiram biri nimbinga krimiir nonkwoninwomwiirninikinim. Niingakiniingaka. Mi siya ha nimbingin krimiirin, krimiirin wi krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisiir inigni nanmaiwarkanaei. ¹⁰Biya siya krimiir whindiriraeraram naokin mi ta hiriinan saiirsika krma yipiki omwai waiyam mi yipiki naowim mi mhoiia krma wi omwai saikar waiyayokiyokii iinokiinokin. ¹¹Kima irni nwirni dinan inkinsiis ankansiis haiginiu mi irni nwirni timi whindiriraerar haiginiu tariinanin kima tira saiir hiriinan tir. friig.

Nikopkaigiyan yai ima

¹²Krma kimiirin igao yai boinkim, kima iikamim Biyan Inkam Komiiyin siya nikmwin kwoim kimiir bopwoniya waraur nwowim simiir yai imiir wakaeyokna mi simiirin siyiu miyik imiirar diisiimauu. Dimusi rani, kimiirin ini simar kigriraowim mi ini simar nowomwarkaiyuim Adi Komii siir dimin taemin imiirin. ¹³Kima ti kam miyik miyikim simiiram daingwo mi simiiramin ha daingwokwonanaei. Dimusi rani, dimin taeminim sima tiri-iyim simiirsi. Kima iraka nwirka dongwomamaer ae.

¹⁴Ti nomiiyauim, krma ti yayim kimiirin igao yai minsi boinki mi kima iikamim yipiki nhakiuwiyim simiir boinwaka. Mi iikamim yipiki nididiyim simiir whinkinsiis mi iikamim yipiki maigimaarga nwo karamae nwowiyim simiir kinsiis haiginiu mi kima hiinsima dwo iikam simakan. ¹⁵Kima sibgu mintarao, kima yipiki iikamim siyiu biye kimiir tir haiginiuwiyim, kima simiirin wi yamdi kipi swoki tirbu haiginiu. Niingaka. Mi kima irni nwirniyin mi

iikamim hinda tinda nwowim simiirin dimin miyik imiirar tir iinokiinokin.

¹⁶Mi iinokiinokin kima wi maigimaarga dwokripkai. ¹⁷Iinokiinokin kima nhwo Adi Komii siirama kwisboinanae. ¹⁸Kima Adi Komii siir boin wadie ti dimin taemin whiekakim nimbimbiyamim simiirsi, Adi Komii siya wi maigimaarga kimaka nwowi, kima ti dimin taeminim Kraisiir inigni tiri yipiki kimiir whinkinsiis haiginiuwiyin.

¹⁹Kima dimin taeminim Adi Komii siir naeyiuin siya tiriyyim simiir kipi kikinokou. ²⁰Kima, kimiir whwomisim amimira kipi nwo mi siyiu biye kipi niisiimauu ti kamim Adi Komii siir naeyiuin siya boinmimauuin diminim mi ha nanaakninki haiginiuwim. Niingaka. ²¹Kima dimin taeminim iikamim sima boinmimauuwiyim mi sima nanaakninki haiginiuwiyim simiir kinanankiu mi dimin kibi kibiyim simiir sibgu onkworinu. ²²Mi dimin biye imiirsi dapyok.

²³Kara ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siyairgin maigimaargani bwamkibwamin mi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwim siir wakaeyokna apim mi ta hiriinana saiirsika kimiir kwoinim mi kwoinbudim mi kimiir puim wi wadieya hiriyar, nwokwokini mi wi iya Biyan Inkam Komii Jisis Kraisiir swoki iti wi saiir nadigiwi. ²⁴Adi Komii siya kiiiram bidi yikiuin mi kima siirgisiirgin mi siya siir kwoinin bi swoki kisina haigiikin mi siya wi ti dimin imiir tirkripkai mi wi sima digii.

²⁵Ti nomiiyauim kima Adi Komii siiram ti kwisboin krimiirim mi siya wi krimiir nwoki whinkinsiis haiginiuwim. ²⁶Iya kima kimiir nomiiyau imiir nokboinmamaariyim kima simiirin warar dankabmamaariyam. ²⁷Kara kimiirin Biyan Inkam Komiiyin siir inig iir boinki, igao yayim kima ta yokwowa wara nomiiyauim waraur

nwowim simiir whwonkam ida mwain. Komii Jisis Krais siir naingwobumbuwa
²⁸Kara ha naingwowi Biyyan Inkam wi kimaka nwowi. Iriig.

2 TESALONAIKA

Ta yokwowa Pol siya winkika iikamim naingwo tibmiiyim simiiram om Tesalonaika hiranim simiiram ta yokwowa biyana siya winkiya saiir mhoyiar. Siya simiirsiyin minsi winkikin nhirim yim ha boini, Jisisin bidi swoki itin mi Pol siya hiniinan naingwowi simiir niksisaeya pi digiyim. Mi siya Biyan Inkam Komii siya nitana saiir asi swoki win boinkikin. Iriig.

1 Pol, Silvenes, Timoti ta yokwowa krima winkika iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siir piuganim om Tesalonaika hiranim kimiiram. Mi kima krimiir Adi Komii mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis sowiirgo. ²Mi krima hiniina naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siya mi Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siya, sowiir naingwoyimiyoka kima dwo mi kima hiriyyar dongwomamair aekaeyam. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadieki

³Hinokininokin, krima Adi Komii siir boin wadie iikam kimiirsi. Dimusi rani, kima Adi Komii siiranin nhami nhami naingwo tibmii rani mi wim kima nhami nhami mi naingwokwonanae rani, irni nwiirniyamini. ⁴Dimusi rani, krima kimiir inigim ti dimin taeminim simiirsi hainani mi krima ina boinmauugiyim iikamim Adi Komii siir piugananim hinda tinda nwowim simiir mi krima simiir boinmimauu dimin biyeyim yipiki iikamim sima tirim kimiir mi kimiirin sima kimpipisu prasae bi hauugim. Mi ti kimpipisu hiriinanin yim wi maingimairga nwo karam kimiir nwowwaiginiu rani. Niingaka. Wim kima maingimairga mi kirie hiriyyar nokworinu kripkaigim. Iriig.

⁵Mi kima hiriyyar dokworinukripkai krimiir niisimauuim Adi Komii siya

iikam imiirin wa kiwaki kimiir kinankiuam. Dimusi rani, krima siir mi aiir mirii. Mi hiriinan saiirsika Adi Komii siya wi iikam whiekakim wi simiir niisimauuwi hiniinin wim kima wadiekim. Dimusi rani, wim kima ta kinankiu aiirin hiriyyar nokworinukripkaigim mi yim sima miyik rani mi siya wi hiniina boini ini wadieyar mi owin kira saikar timi inkin o mi kiriirin wi siyar kigriraowi. ⁶Mi mhoyiya Adi Komii siya wi ti iikamim yipiki biya siyu biyie kiriir tirim simiir nonkwobumbuninkini. Dimusi rani, iikam whiekakim siya wi wadieyar sibgu kigirkaki. ⁷Mi iriipa hiriinan mhoyiya Adi Komii siya wi ti dimin taeminim yipikin kimiir mi krimiir maingimairga krimiir nwowwaiginiu karamae nwowiyim mi wi siya nitkiigii mi sima wi krimiir haiburgigi mi krima wi wadieyar sibgu owi. Mi ti dimin taemin whiekakim wa nimbiyami iya Jisis siya mi siir paekwo sim ieya iya sowa Adi Komii siir om iir haiburgigi mi sima wi sima sima nimbiyamnae paeya paowii karamaeya saiir hirin. ⁸Mi siya yipiki iikamim Adi Komii siir ninokninkinsi boriisopin wi simiir tirbuwi, iikamim yipikin krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis siir Yai Win Kibiya saiir wakaeyokna karamae nwowiyim wi warar mi inkin tirbumbuki. ⁹Mi ti hiriinan iikamim siya wi simiir tirbumbuwi mi Biyan Inkam Komiiyin siya wi simiir nikropki sima siir whwonkam ida nwosi mi siir dimin kirie komiiyin paenan niuyaeyin mi siir kirie komii aeya mi wi sima tioidwomaii iinokininokin. ¹⁰Mi tikiriiginim yim wi taka hiniin iya sae nimbiyami mhoyiya siya niti mi iriipa hiriinan iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim saiirsika mhoyiya sima wi inig komii siir hauuwi. Sima mi krima wi kakakar nwowi mi maingimairga saika ninkin owi. Mi siir yayiyim krima bidi yanaakninkii haiginiuim mi

kima simiirar wakaeyokna ap. Mi ti hiriinan saiirsika kima mi sima wi ti digworaekwuwim simiir nwoki tirim.

¹¹ Mi ta hiriinan saiirsika inokiiinokin krima iikam kimiiramini Adi Komii siirama sriii, kima wi mi miyik nwoki miriyim mi ta hiriinan saiirsika siya wi hiniin asi naingwowi siir yinisisim nwowamin. Krima siiram kwis boini mi ta hiriinan saiirsika kima wi dimin taemin miyik miyikim kima tiram naingwuwim wi simiirar nwoki tirim. Mi kima ti diminim kima tirim wi siir kirie aiiir tiri, whisarii rani, kima siiram naingwo tibmiigim. ¹² Mi krima ta hiriinana saiirsi kwis boini Biyyan Inkam Komiiyin krima siir inigin wi kougikouwa hainanki. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim siya tirim iikam kimiir kwoin imiir mi sima wi kimiir inig imiir hainanprapraskii. Dimusi rani, siirsika. Mi ti dimin taeminim wa nimbiamy whisarii rani, krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi soweriini naingwoyimiyoa ini krimaka nwowa. Iriig.

Dimin biyieki biyie ieya

2 Tapa krima ti nomiyyauwim kimiirin Biyyan Inkam Komiiyin siir boinmaugi, siya wi sipi swoki iti mi krima wi irkiiripa saika nwowi. ² Krima kimiir sriii, ti nomiyyauwim kimiir kwoinin nidiid kwoin aisiima kipi niki o mi kima ha wakaewinkim Biyyan Inkam Komiiyin siya bidi yitin. Niingaka. Krima ninokninkin tani, kimiirin inkamki boinmaugim ti dimin imiirin mi inkamki nanaakninki haiginiugim mi siya tari ha naingwokin Adi Komii siir naeyiun siya boinmaugin siirin mi tari yokwoni inkamki winhauugin, ti dimin taeminim mi simiirim kipi naingwo tibmii. ³ Mi inkam nwrki kiriir kwoin iir nipiyaokiiyam kipi kigninkinwin ti hiniin siyu bibiyeyim sim, yai biyie

boin mi yokwo biyie win mi iki dimin biyie nhirim simiir warar. Niingaka. Mi ta iya Biyyan Inkam Komii siya swoki itana, saeya wi whisarii nimbiam tani. Niingaka. Biyyan iikam whiekakim wi digiumii Adi Komii siir niki haimriyuwi mi ti inkam biyie komiigikomiiyin yio wi sasar nanaakninkinaei. Mi ti inkam hiriinanin siyairgin maeyauwa paeki nwowa sair hir tiodwomai. ⁴ Mi siya wi sasar nokmwini kwonaei Adi Komii siir om hiriin, digworaekwo niksisaeyim iikamim sim hainaniyim simiir biyyin mi siya Adi Komii siir omaka aiiir nidwokai mi siya wa boini, karakikarairgin Adi Komiiyin.

⁵ Mi kima daingwoki yayim biyya kara kimaka niki owa mi ha boinmamauwim simiirin mi kima simiirin biri naingwowarkainakim, aniya? ⁶ Mi tariinanin, kima ti Adi Komii iirin ina ninokninkin dimin siir siyu iir ninkripkiiyin mi ta hiriinan saiirsika, siya wi sasar nanaakninkina rani. Niingaka. Wi iya Adi Komii siya nimbina siirim, wi saiiirar digi. ⁷ Mi iriipi hiriinan, ti dimin biyeyim yipiki ti inkam biyeyin wi siya tiri, iya siya niti ya bidinanar nimprio amkika mi ti inkam biyeyin yio wi niki it rani. Niingaka. Siir siyiuin wi Adi Komiiyin yipiki siir siyu iir ninkripikouwin wi siyar haiwao budgii siya nitamin. ⁸ Mi ta sair mhoyiarin, ti inkam biyeyin siyu biyie iir wakaeyokna apiyin mi siya wi sisiyar nanaakninkinaei. Mi krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis siya inkam biyie komiiyin siirin wi yainiyar kubrukigi mi Jisis siya wa swoki iti mi siya wi sasar nanaakninkinaei mi ti inkam komii biyie siir kirieya wa digi mi siirin wa nonkwobumbu ninkinki. ⁹ Mi ti inkam biyeyin siyu biyie tiriin siya wi inkam komii biyeyin siir kirie komii anaka niti mi siya wi dimin kirie komii komii imiirar tiri,

ti diminim yipiki biya iikamki kig karamae nwowim mi siya wi dimin miyik miyik imiirar tiri iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowim wi simiir kiyopsibgi haiginiuwi mi siya wi dimin biye kirie komii komii imiirar diriraerari iikamim sima wi nwoki kigididim. ¹⁰Mi siya ti iikam imiirin wi inkam komii biyeyin siir kirie komii anakar kiyopsibgi haiginiuwi. Mi ti yipiki iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowim, yim wi Adi Komii siyar nonkwobumbuninkin iuguski. Siya wi simiir kiyopsibgi haiginiuwi. Dimusi rani, simiirin bi nanmaiwarkainakim mi sima ta Yai Win Kibiya kaimwo nwowiya saiirim biri naingwo tibmiikim. ¹¹Dimusi rani, ta hiriinana saiirsika, Adi Komii siya bidi kwakiyin diminin simiir kiyopsimsibgikikayamin. Mi siya simiirin minam tirkikin sima ti niksisa diminin siirim nwoki naingwo tibmiyim. ¹²Mi ta hiriinana saiirsika, ti iikamim yipiki yaimwokiayimwo aiirim naingwo tibmii karamae nwowim, sima wi dimin biye haii Adi Komii siir hiranki. Dimusi rani, sima dimin biye tirim naingwokim mi Adi Komii siir yai aiirim bi naingwo tibmiikim. Iriig.

Mi kimiirin Adi Komii siya bidi yimbiniin kimiir nanmaiwarkainamin

¹³Ti nomiiyauim Biyan Inkam Komii siya kimiiram naingwokwonanaeikin mi inokiiinokin krma Adi Komii siir boin wadie. Dimusi rani, bidi bidiniyarin siyar nokmwini okwo haiginiugin kimiir nanmaiwarkainaim. Kara kimiirin whisarii bi nanmaiwarkainakin Adi Komii siir naeyiutin siir kirieni kimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwi dimin whirki kimbu karamae nwowamin mi siir yaimwokiayimwo aiiram naingwo tibmiyim. ¹⁴Siyar nikiunakin kimiirin

ti dimin taeminim simiiram kimiir naingwo tibmiini, ta Yai Win Kibiya saiiram yipiki krma nanaakninkii haiginiuwa kimiir mi kima wi dimin miyik miyika haii krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Krais siir hirankin. ¹⁵Mi ta hiriinan saiirsika, ti nomiiyauin kira kiriir kwoinin kirie dwo mi ha dokworinu mi ta yai aiir wakaeyokna ap, biya krma boinmauwim kimiir krimiir yainiyar mi yokwoni krma mi winhauugi ikim.

¹⁶Krma ha naingwowi ti krimiir Biyan Inkamin Jisis Krais siyar mi krimiir Adi Komiiyin yipiki krimiiram naingwokwonanaeyin mi krimiir whinkinsiis haiginiuwiyin siir naingwobumbuwa, wi krimiir hauuwi mi naingwo tibmii miyika mi iya siya nitana saiirim nwokwokin aka ¹⁷kimiir kwoin imiir siiboboinu haiginiuwam mi kimiir kwoinin wi hiinsima nwowi mi kima wi kirieya nwoki owim mi siya wi kimiirar whinkinsiis haiginiuwi dimin miyik miyik tiram mi dimin taemin nhirim simiir warar mi wi siyar whinkinsiis haiginiuwi kimiirin yaimin dimin miyik boinam. Iriig.

Kima krimiiram kwisboin

3 Tariinanin ti nomiiyauwim, kima Adi Komii krimiir Wanin siirim kwisboin krimiiram mi ta hiriinan saiirsika krimiir Biyan Inkam Komiiyin siir yaayim wa namsisauugi omom omomin simiir. Mi iikamim sima simiir wakaei mi sima wa wakaeyokna api, ti iikamim kima wakaeyokna apim saiir hiriinan. ²Mi siirim kwisboin, siya krimiir nanmaiwarkainaim iikam biyeyim simiir hirankin. Dimusi rani, iikam whiekaki bi wakaeyokna apikim Adi Komii siirin.

³Mi krma ha naingwo tibmii, Biyan Inkam Komii siya wa diriraerari mi siya wi kimiir whinkinsiisi kima sibgu okwo rinukripkayim mi siya wi kimi-

irar kigriraowi mi Setan siya wi kimiir niyopakaiyi rani. ⁴Mi krma naingwo tɔbmii kiriekakim Biyan Inkam Komii siirimin mi iikam kimiirin wi digar nwowaiginiuwi mi kima diminim biya krma boinmamauwim mi mhoiya kima wi simiirar swoki tirkripkaii.

⁵Krma ha naingwowi, Biyan Inkam Komiiyin wi siyar nowomwarkaiyiwi kimiir kwoinim mi kima wa ninokninkini, Adi Komii siya iikam kimiiramar naingwokwonanaeikin. Mi iya kima hikak nwowi mi kima wa sibgu okworinuwi Krai siir inig iirin. friig.

Iikam whiekakim kima miyyar mirii

⁶Mi tariinanin krma yai kirie kimiir boinki Biyan Inkam Komii siir yai imiir. Mi yipiki iikamkim kimiir bopwoniya waraur nwowim siya hindara sibiɔdwo nanmimiki mi yaimin diminim biya krma hauugiyim simiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi kima aru siirsi dwo. ⁷Whisarii rani, kima kima ina ninokninkinim, kima miyyim krma miriyim simiir hiriinan wakaeyokna mirii. Biya iya krma kimaka nwowim krma hindara bi sibiɔwokim. Niingaka. ⁸Mi krma inkam nwirni naeyim whisarii bi sibaekim. Niingaka. Krma umirniyar sainaekim, nii nabie mii pranae, bi miriigim mi ta hiriinan saiirsika mi krma hiknan wi kimiir hauu rani. ⁹Mi krma ti dimin imiir tiram miriikim. Niingaka. Dimusi rani, krma inig karamae rani, naemin dimin kimiir warauranki haiyim. Niingaka. Krma ti diminim minam tirkim, kima krimiir kigna diriraerarim. ¹⁰Biya iya krma kimaka nwowim, krma kimiirin yai kirie aiiirar boinkikin, yipiki mii mirii karamae nwowiyin, naemin dimin siir kipi hauuae.

¹¹Krma ti diminim kimiirin whisarii bi boinkikin, krma bidi wakaeyim, iikam nhirim kimiir bopwoniya waraur nwowim sima ini hindara sibiɔdwo nainmimikim mii mirii rani, sima yai ara sibiɔdwo boina yokiyokii. ¹²Ti hiriinan iikamim krma yai kirie kimiir boinki, krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siir inig iir. Mi sima sibgu didwo mi kima kimiir mii imiirar sibgu ainmimik mirii mi sima naeyim sima hai, sima naeyimin mi iikam nhirmi anka kipi hai. ¹³Mi iriipi hiriinan kima ti nomiiyauim kima kipi nhakiu wa dimin miyyikim kima tirim, simiirsiyin. Niingaka. Kima simiirar tirkripkai. ¹⁴Mi inkam nwirki ti yayim yokwoni krma winkiyim simiir wakaeyokna karamae nwowi mi kima saika kipi nwo mi dimin whir saika kipi mi tir mi ta hiriinana saiirsika siya wi nidiɔkak nwowi. ¹⁵Kima siirimin sau omomnan kipi naingwo. Niingaka. Kima saika boina, kimiir nomiiyau miyyikni haniin.

Nikopkaigiyar yai aeya

¹⁶Krma ha naingwowi Biyan Inkam Komiiyin sasairgin iikamim simiir hauuwiyin nongwomamair aekiyami siyiun siir bwamkibwamin. Mi iya kimiirin dimin miyyik mi dimin biyieki nimbini mi kimiirin wi nongwomamairni kwoinin siya wi hiriyar nongwomamair aekiyami. Mi Biyan Inkam Komiiyin wi kimiir irira nwonira aka nwowi.

¹⁷Kara Polkin, kariir iinga winkika ta boin maingimaarga yayia. Kara ti hiriinan minam winkikim kimiir niisiimauuwim ti yokwoim yim karar winkikim. Kariir iinga winkim simiirin.

¹⁸Kara ha naingwowi Biyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siir naingwoyimiyoka wi whiekak kimakar nwowi. friig.

1 TIMOTI

Timoti siya ta yaiwin kibiya siir apua Yunis mi siir wai aeya Lois sowa boinmauugo. Mi siya Jisis siiram ha naingwo tibmiiyin mi ini Adi Komii siirgisiir yai aiirarar wakaeyokna apiskiyyin. Timoti siirin Pol siya yimbini saika namim iki om nhirim simiir Kraisiir yaiwin kibiya saiiir hainamim. Mi mhoyiya Timoti siya iikamim naingwo tibmiiyim om Efesas hiranin simiir pasta nwowin mi Pol siya ta yokwowa ha winkika Timoti siiram, siir kirie haiginiuwim Jisis siir siyu iir napim. Mi siya siirin siyuin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin siir warar boinmimauugi. Iriig.

1 Kara Polkin ta yokwowa kara winkika, Adi Komiiyin inkam ninimniski haiyin mi Kraisi Jisis ti inkamin krima nwokwokinin ninomor koua hiriir nikiunamam, sowanii nimbingin kariirin, Jisis Kraisi siir aposel inkam nwowam. ²Kara ta yokwowa Timoti kiiiram win hauugika. Kira Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin mi kira kariir yinisimnan asi nwokin. Kara minam naingwowi, Adi Komii krimiir Wanin mi Kraisi Jisis krimiir Biyyan Inkam Komiiyin siir naingwobumbuwa mi siir naingwoyimyoka mi siir siyuin iwa inan kaikpimpitiyin wi kiiir hauugi. Iriig.

Krima niksisaeyin siir kipi nonkwo

³Biyya iyya kara kiiir haiburgigin mi ha namin nu Masedonia hiriirin, kara kiiirar niki boingigin, kira om Efesas tirar dwo. Mi inkam nhirim dikmiininkin, sima ti siyu hiriinanin sima niksisaeyin Adi Komii siir yai aiir mi siir ditkigi. ⁴Kira simiir boin sima wanmi niwiiyim simiir kipi whasprigin mi yidiwi wanwiyaeyim

simiir inigim kipi nokdapyokiyokii. Mi ti hiriinan yayim, simiirin Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim wi saeya whindiriraerar tani. ⁵Taka yayi saiiir yaimwowa kara kiiir boinmauwa, kiiir naingwo tibmiiya saiiir kirie haiginiuwam boinmauuga. Mi kiiir mhii kwoinim rirmiiya nwowi dimin whirki nitki karam nwowi mi kiiir naingwo tibmiiya iriipi hiriinan kirieya mi owi. Mi kira wi iikam whiekakim simiiramar naingwo irkaki. ⁶Mi iikam nhirim siyu whira namim sima ini Adi Komii siir siyu iiram yaowhriewhrieyiim yayim sima boiniyim, hindara priiboin priiboini. ⁷Mi sima Adi Komii siirin siiramar naingwokwokim siir boinmimauuwim. Mi simiir kwoinim nididgak bi nwokim. Sima ha naingwokim sima bidi yinokninkinim ta yai aiirin. Mi yim sima bi ninokninkinim.

⁸Krima dinokninkin Adi Komii siir siyuim krimiir niisiimauu apiyim mi krime ti hiriinan siyu iir tiri wi wadiyar nwowi. ⁹Mi tiki siyu hiriinanin krime timi ninokninkin, tiki siyuin kam miyikim simiir tani. Niingaka. Yio hiriinan siyuin kamim yaowae budieyim simiir yai nanugaugauwiyim simiirgin. Mi kamim digiumi Adi Komii siir mi haimriiyugigiyim mi siyu biyie tiriyyim simiirgin. Mi dimin biyieyim nu tir nwowiyim mi yopii ad nisomsom aokaowiyim mi inkam nwrini mi isom aokiyim. ¹⁰Mi hii min mi nanaeyim mi inkamin inkam nwrinaka nanaeyin hii mi wigkam yinisisim mi tauae hainami ikim. Mi niksisaeyin mi siir yai aiir priiboin priiboiniyin mi sima siyiwokisiyiwowin saika ninii nansaokim. ¹¹Mi taki yaimwokiyaaimwowa ini ta yai win kibiya saiiir hiriinan ywowa krime Adi Komii siirim maigimaiga ta yai win kibiya kariirin siyar hauugika inkam nhirim simiir boinmimauuwim. Iriig.

Pol siya Adi Komii siir boin wadiekin siya siirsi naingwoyimiyokin

¹²Krimiiir Biiyan Inkam Komii Kraiis Jisis siir kirieya kariir hauugikin mi Jisis siya ina yaingwokiyin kariir mii aiir mirii siya wi digar nwowi. Mi siya nokmwın okwokin taka mii aiirin mi kara hiriinansi boin wadiekin siirin. ¹³Biiya kara siir inigin siirar niki boinbumbu haiginiugin. Mi kara iikamim Adi Komii siirim naingwo tibmiiyim, simiirin kara niki ipimparkim. Mi kara Jisis siir yai akar mi antamyiriyirkin mi kara siirin biri sibgu ninokninkin. Kara tiki hiriinan siyiu iir asi tirkin. Adi Komii siirimin biri niki aingwo tibmiigin niinga niki okin. Mi siya kariirsi asi naingwoyimiyokin. ¹⁴Biiyan Inkam Komiiyin siya kariirsi naingwobumbunanaekin. Mi Jisis Kraiis siir kirie aeya diriraerkikin kariirin mi kara siiramin asi naingwo tibmii. Mi kariir kwoinin iki inkam nhirim simiirim asi mi naingwokwowi. ¹⁵Mi Kraiis Jisis siya nua tiriir niuunikin iikam biyeyim simiir niniskii hainakikin. Mi ta yaiya kaimwo kiinga mi krima saiirim daingwo tibmii kiin. Mi karargin inkamin siyiu biyie tiriyin simiir biiyan inkamin. ¹⁶Adi Komii siir kwoinin hiniina naingwokin, siir naingwoyimiyoka biiyan kariir tiriir wimbini. Mi kara aknainan nwoki iisimauwi Jisis siirin inkam miounan, iikamim simiir whwonkam ida mi mhoyiya sima naingwo tibmii mi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siirin wa haii. ¹⁷Mi Inkam Komiiyin digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin iinokiiinoka nwoyokiyokiigin mi siya bi naowikin. Niingaka. Mi siirin inkamki bi kigikin mi siyaki siyairgin, Adi Komiiyin. Mi siir inig komii mi

siir namnamin ieya wi hiriinanar nwoyokiyokiikaeyami. Iriig

¹⁸Timoti siya kariir yinisimkin biiya profet kamim sima boina kiriir mii aiir. Mi kara kiriirar boinanae ta yai aiir mi kira profet kamim simiir yai aiir daingworinu. Mi kira kamim Jisis Kraiis saikar nwoyoyim sau simaka sibgu okworinu init. ¹⁹Mi kiriir naingwo tibmiiya kirie dwo mi kiriir kwoinin dimin whirkin nitkii karam nwowi wi rirmiiya nwoki owim. Mi kam nhirim simiir kwoinim iriipi hiriinan rirmiiya mi inkin owim. Mi ini sima yitkiigiyim mi simiir naingwo tibmiiya asi nikiigika. ²⁰Mi Haimenias mi Aleksanda sowa hiniina tirko. Kara sowiirin yai karamaeka sowa Setan siiramar timi am, sowiirar kwoinikin. Mi sowa tiki hiriinan siyiuin, siir nwoki ninokninkini. Sowa mhoyiya wi Adi Komii siir nigbumbu haiginiu rani. Iriig.

Nhwo kwisboini siyugin

2 Kara kiriirin minam srii kima iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii krimiir Wanin siiram sriigi iikam nhirim simiiram. Ta hiriinan kima sriinanaeya hiriinana sriinanae kipi sriipiyao, kimiir kwoinin saika damasukikin. Mi ta kima sriiya kima Biiyan Inkam Komii siir warar boin wadieki. ²Mi inkam komii nu kigriraowiyin simiiram wara timi srii. Mi inkam komii komii gavman ikim mi krima whiekakarın wi nwoki ongwomamair aeyim. Mi krimiir kwoinin wi hiinsima nwoki owim. Mi sima krimiir kigi mi sima wa nwoki aingwowim krimiir iga hinda tinda bi nokwowika. ³Mi taka hiriinan sriiya, Adi Komii siya wi ogmwo mir karam nwoki. ⁴Adi Komii inkamin krimiir nanmaiwarkainan siya hiniinam naingwowi iikam whiekakim krimiirin siya nanmaiwarkainam. Mi

siya hiniinam naingwowi krima siir yaimwokiyaime wo aiir ninokninkinim. ⁵Adi Komii nwiirkinwiruwaigin mi Inkam Komii krimiir kaoprige okwowiin Adi Komii siiram namim, iriipi hiriinan nwiirwargin, siya ti inkamin Jisis Kraisi siyaigin. ⁶Kraisi siir kwoinkin, siya naowama mi aingwokin. Mi iikam whiekakim simiirin wi siyar nanmaiwarkinaei. Ti hiriinan siyiun Adi Komii siir kwoin ieyargin, ti krimiir niisiimauwin, iikam whiekakim simiir nanmaiwarkinam. Mi iikam whiekakim wi hindara nwoki priiyokaeyamim. Taka iya Adi Komii siyar nimbinga krimiir nanmaiwarkinam. ⁷Adi Komii siya nimbingin kariirin aposel inkam nwowim, siir yaiya saiir boinmimauuim. Mi iikamim Juda iikam tani simiir nini owomwarkai haiginiuuim, ta yaiya saiir yaimwokiyaime wowa. Adi Komii siirim naingwo tibmiiyin siyiun siir. Taka yaiya kaimwoka, kara niksisaerani, siyar nimbingin.

⁸Kara ha naingwowi, omom omoman kamim sima Adi Komii siirim sriinanaei. Mi iya simiir ina koua ninkigi Adi Komii siiram sriiyim mi simiir ina ti haiyapraski. Mi simiir mhii kwoinin rirmiia dwo, dimin whirki kipi nitki mi kwoinin haugihaugi whiyie. Mi ninkin wamwarkii boini yo ti hiniin dimino wara kipi nwokai mhii kwoinaun. Iriig.

⁹Kara ha naingwowi wig sima yiuisim sibgu ii mi wi nwoki sibgu kigtidwokiym. Mi simiir kana piuaipai piuaipai kipi hopyok. Mi mikinpai mikinpaiyim hiri kipi mi diyankii mwaomwan. Mi yiuisa umir komii sainiya saiir kipi mi sain. ¹⁰Kima sibgu mirii. Minsika iikam nhirim simiirin nwoki iisiimauwi. Mi yipiki wigim naingwo tibmii mi Adi Komii siir inig iir hainani, yo siyu wadie ieya. Mi tiki hiriinan miyim yim wig simiir piuai

miyim ima. ¹¹Mi wig sima, simamar kipi naingwona, sima kam simiir aowa dwo. Mi sima yaimin diminim wara kipi nomboboin, hindara dinkin tan, pi nwoki wakae ninokninkinim iya sima Adi Komii siir inig hainaniya siir omaka hirin. ¹²Kara hiniinam naingwo rani, wig sima yai kam simiir boinmimauuim mi bii sima nwowim. Niingaka. Sima hindara dinkin tan. ¹³Tiki siyiun hiriinan dimusi bi tirkin. Adi Komii siya bii Adam siir nonkwokwokin mi mhoyia Iv saiir yonkwokwo. ¹⁴Setan siya Adam siir kwoin iir bi nikpitmaigin. Niingaka. Siya wig saiir kwoin iir nikpitmaigin mi saeya dimin biye asi tirka. ¹⁵Wig sima wi simiir miya yinisim naokainaeya, yim wi saiirar tir. Mi sima ha daingwo tibmii mi sima iikamim simiiramim ha timi aingwokwonanae. Mi simiir iga hinda tinda kipi nokwo sima sibgu dwoipisu. Mi sima hiriinan tiri mi simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwarkinaei.

Inkam Komiiyin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin siir yaiga

3 Taka yaiya kaimwoka. Mi inkamin taka Adi Komii krimiir Wanin siir miya saiir bii nwowam naingwowi mi ta miya siya miriizam naingwowa mi wadie aeyairga. ²Mi inkamin iikamim naingwo tibmiiyim simiir bii nwowiyin siya sibgu dwowipisu iga hinda tinda kipi nokwo. Minsika, sima siir kipi boin hiuriyu. Mi siya wig iruani nonkwonan inkam dwo. Mi siir kwoinin sibgu daingwo omok mi siya siir nhie aiir kipi nikrip. Mi inkamin siiram namiyin, siya siirin io nhwo kipi nanaowin mi siya inkam nokwo boinmimauwan inkam wadie dwo. ³Mi siya op kipi kwiyae whaowae mi siir kwoinin haugihauga asiima kipi whiyie. Siya iwa inan dwo hinda kaikpimpit. Mi siya umiram

kipi naingwokwonanae. ⁴Mi siya siir wigiyinim simiirin siyar sibgu kigrirao mi siya siir yinisim imiirin sibgu siiboboiniu haiginiu. Mi sima wi nwoki wakaeyoknam siir yai aairin. ⁵Mi siya siir wigiyinim simiir sibgu kigrirao karam nwowi mi siya iikamim naingwo tibmiyiyim simiirin, wi Adi Komii siir omaka hir kigrirao rani. Niingaka. ⁶Mi inkamin yaeya kinkak naingwo tibmiyiyin, biyan inkam siya kipi nwo siya wi siyamar pi naingwonaesi Setan siya mirii ikiya siir hiriinan. ⁷Mi ti inkamin siir siyiuin iikamim naingwo tibmii karam nwowiyim simiir whwonkam ida sibgu dap. Mi siya sibgu nap karam nwowi mi siirin wi Setan siya nanmaiwarkanae. Iriig.

**Inkam komii komiiyim iikamim
naingwo tibmiyiyim
simiir kigriraowiyim
simiir boinkika ta yaiya**

⁸Inkam komii komiiyim iikamim naingwo tibmiyiyim simiir kigriraowiyim, yim sima iriipi hiriinan iga hinda tinda kipi nokwo. Mi sima kipi mi gie mi sima opa kwiyae whaowaeya sair kipi kwiyae mi sima umiram kipi mi aingwokwonanae. ⁹Mi simiir mhii kwoinim rirmiitya dwo mi sima daingwo tibmiikikin Adi Komii siir yai aairim. Biya saeya bi nhinkiiga mi tariinanin saeya bidi nhinkiigiya. ¹⁰Mi kira simiirin tiki kigoki sima dig nwowi mi kira simiirin wi hainii dokmwini okwo haiginiu inkam komii komii, iikamim naingwo tibmiyiyim simiir kigriraowamin. ¹¹Mi simiir wigim iriipi hiriinan simiir kwoinim sibgu daingwo omok. Mi simiir iga hinda tinda kipi mi okwo mi sima kipi mi inkimikna mi simiir kwoinim sibgu dwo mi miiminim gwomairgwomair kipi mirii. ¹²Mi tiki inkam komiiyim iikamim naingwo tibmiyiyim simiir kigriraowiyim, sima

wiga irkiiruar donkwona. Mi simiir wigiyinim simiirin simar sibgu kigrirao. ¹³Mi tiki kamim simiir miya sibgu mirii mi iikamim sima wi simiir yai aair wakaeyoknaei. Mi sima wi nidid rani, Kraisi Jisi siirim naingwo tibmiya yaiya sair nokwo boinmimauuwim. Iriig.

**Adi Komii siir siyiuin
siir yaimwo aeya**

¹⁴Fiya kara ta yokwowa kiriirim winkiyin mi kariir kwoinin ini wiini haniina sargiyin, kiriir nini kigsisauniyamin. ¹⁵Kara kiriirin yokwoni asi win hauugikin kariirin wi dimin whirkin mi ipiyaokiisi kiriir kignakiyamin. Mi kira wi ta yokwo aairar nwoki kig ninokninkinim siyiuin Adi Komii siir isidin sima tiram naingwowyin. Sima Adi Komiiyiyin yai minar nomboboiniyiyin siir isidgin mi sima ini ti iikamim Adi Komii siir yaimwokiayaimwowa sair nonkworinu kripkaiiyim ini simiir hiriinan yowowim. ¹⁶Ta Adi Komii siir yaimwokiayaimwowa sair humii digim dig nwo rani, saeya ini komiigikomii ywowa. Inkamki sair nikwowaisiyyim wi dig nwo rani. Niingakiniingaka.

Biya saeya Adi Komii saikar nwoka mi mhoyiya saeya ini inkam kiin nar yimbiyama nu tirin mi ina nhinkigiya. Adi Komii siir naeyiuin siyar nhinkigikin ti inkamin dimin whirki kimbu karam nwowiyin. Mi Adi Komii siir paekwosimim sima kigi siirin mi sima siirin ina boinmimauuwamim iki nu komii komiiyim hinda tindanim simiirin. Mi hinda tinda iikamim sima ina yaingwo tibmiigiyim siirim. Mi siirin Adi Komii krimiir Wanin siyar swoki ikuna ninomor koua hiriir. Mi siya kou hirin ini namnamiinan yowowin, ini hindara wokiirimtiowin. Taka

yaiya krīma boinkiya, Jisis Kraīs si-irga. friig.

**Taka yaiya kamim
niksisaeiyim simiirga**

4 Adi Komii siir naeyiūin siya bidi boinikiigiyin. Mhoiiyaki niūwi inkam nhirim sima wi ta yaimwowa, wi saair nonkworinu rani. Mi sima wi uridyū biyeyin, wi siir yai aiir sibgu wakaeyoknaei. ²Mi kamim priiyksasaeyim yaiyim whwonkam sima ninkigii boiniyim mi sima iinokiinokin simiir simiirar tirinaeikim. Mi simiir mhii kwoinim paniinsi hirgisi. Niingaka. ³Mi tiki kamim niksisaeiyim krimiirin wi sima nikiduwi wig nonkwonasiyin. Mi sima nae nhirim wi krimiir nikiduwi krīma mi aeisi. Mi Adi Komii siyar nonkwokwokiym ti nae digworaekwowim iikamim ta yaimwo aiirim naingwo tibmiiyim sima wi hiriir dae. Mi Adi Komii siirin wa boin wadieki. ⁴Krīma dinokninkin, tiki digworaekwo whiekakim Adi Komii siyar nonkwokwokiym, ini wadiekinar ywoswowim. Mi krīma simiirin kipi borisop. Krīma Adi Komii siir boin wadieki. Mi ha dae. ⁵Adi Komii siya bidi boinkiyin, tiki naeyim, nae wadiekim. Mi krīma sriiboinkiya ti nae imiiram mi ti naeyim dimin whirki bi kimbugim. friig.

**Timoti siya Kraīs siir mii sibgu
miriiyan inkam kibi dwo**

⁶Mi kira ta yaiya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinmimauwi mi kira wi Kraīs Jisis siir miian inkam kibi nwo. Tariigina ya simiir niisimauwi, kira wakaeyoknae saair mi kira naingwo tibmiikikina Kraīs Jisis siirim. Mi ti hiriinan siyiūin kira tiriin yio naenan kiriir hau aekimkidu haiginiūwi. ⁷Niwiiyim

inkam adiyaowaeyim sima whasiyim, sima hinda priiwhas ninkikinae. Mi kira hiriinan niwiiyim simiir kipi wakae. Mi kira Adi Komii siir miia saair miriinanāe mi kiriir naingwo tibmiiya wi kirie nwo ki owim. ⁸Kira bidi yinokninkin iya kira mii kinan whomwho miriiyim kiriir piua pi nhinmi saeya kinhaiginiūwi ti hiriinan siyiūin, yio siyiū wadie ieya mi kira Adi Komii siir miia hiriinan miriinanāe mi kira ti nu iirin wi wadieyar sibgu owi. Mi mhoiia kira ninomor kou hirin wi hiriir mi owi. ⁹Taka yaiya kaimwoka iikam whiekakim wi saairim naingwo tibmii. ¹⁰Krīma minam kaokaigii Adi Komiiyim yai minar nomboinomokiym siirim. Siya ti inkamim iikamim naingwo tibmiiyim simiir nanmaiwarkainaeikin. Mi siya iikam whiekakim simiirin wara mi anmaiwarkainamar mi aingowoi. Tiki siyairgin miini haniin kima miriinanāeyin. ¹¹Kira simiirin wi dikmiininkin haiginiū mi simiirin wa timi owomwarkai haiginiū. Mi sima wi nwo ki wakae yoknam. ¹²Mi sima kiriirin wi whranisimar kigi mi sima wi hiniin kipi naingwo, kira whranisim niingakin. Niingaka. Iikamim naingwo tibmiiyim simiirin siyiū miyik kira diisimau mi kiriir yaiya yai biyie whir kipi boin mi kiriir siyiūin rirmiiya dwo mi kira nongwomamair aeyan inkam dwo mi kiriir kwoinin, simiiram ha daingwokwonāe. Mi ti digworaekwo whiekakim sibgu donkworinu kira mi kiriir mhii kwoinim rirmiigiriirmiia dwokai. ¹³Mi iya kara nitana, kira wi ta mii aiirar miriikwokin, Yokwo Komii mwaiiya saair. Mi simiirin wa boinmimau ta yai aiirin mi wa dowomwarkaiyiū haiginiū. ¹⁴Mi diminin Adi Komii siir naeyiūin siya priihauugiyin kiriir mi kira siirin nonkwonanaomainan kipi nwo. Biia profet kamim sima boinkiya, ti

dimin Adi Komii siir naeyiutin siya priihauugigin, kiriir mii aiirsi. Mi inkam adiyaowaeyim siyiu kigriraowiyim, simiir iinim kiriirin minam nokmwin onkwokim ta mii aiiram nokmwin okwo haiginiugim. Mi saiirin kira nwoki onkworinuwi. ¹⁵ Mi kiriir kwoinin ta miya saiir hiririukripkai. Mi sima wi kiriir mii aiirar kigi ina namyokiyokiiya. Mi saeya wi uridgi nitki rani. Niingaka. ¹⁶ Mi kira kiriir piu aiirsiyar sibgu haiya mi diminin kira nowomwarkaiyuwiyin iikam simiir yio kaimwovar dwo. Mi kira hirii hiriiya boinimauyokiyokiiyam. Mi kiriirin wi Adi Komii krimiir Wanin siya nanmaiwarkainae. Mi iikam nhirim kiriir yai wakaeyoknam, simiirin iriipi hiriinan. Iriig.

Siyiutin inkam siboboiniu haiginiuwiyin

5 Mi kira inkam adiyaowaeyin siir kipi nikwao boin. Niingaka. Mi kira siirin hiinsima boin kira boiniya kiriir adin siir hiinsima mi saiir hiriinan. ² Mi kira whranisisimim simiirin sibgu siboboiniu haiginiu kira siboboiniu haiginiuwiyia saiir hiriinan, kira wig adiyaowaeyim simiirin yaeya siyiu kipi swoki tir hiriinan siyiu iirar swoki tir, kiriir yopuwai biyeya saiir tiri siyiuin siir hiriinan. Mi kira wig kopak mwiigakim simiirin ti hiriinan siyiu kaimwovin kiriir yokmana saiir siboboiniuwiyin mi siir hiriinanar swoki tir, yaeya siyiu kipi tir. Mi kiriir kwoinin simiiramin rirmiir dwo, dimin whirki kipi kinyiskaigi. Iriig.

³ Mi kima iikamim naingwo tibmiiyim mi kima wig igibae niingaim ad pomou karamaeyim, simiirin sibgu kigrirao. ⁴ Mi saeya yinisim mi namoukaki niuwi mi sima saiirin wi sibgu kigrirao, biya saeya niki imiiyae whrokwhrokmaiya saiir hiriinan. Mi iikamim naingwo tibmiiyim Adi Komii siirim, sima ti hiri-

inan siyiu iir sibgu onkworinu. Mi Adi Komii siya wi ogmwomir karam nwoki. ⁵ Mi wig igibaeya ad pomou karamaeya saiir kwoinin Adi Komii siiraramar bidi yaingwo iskiya mi saeya ina naingwowa Adi Komii siya wa hauuwi. Mi saeya nii nabie pa sriinanae, Adi Komii siya saiir kigriraowim. ⁶ Mi wig igabaeya iga saiira hinda tinda nokwowiya mi nae min saiir kipi nikop hauu ae. Saeya ini naoni piunan ywowa. ⁷ Mi kira simiirin igaokak dwoki ti siyiu hiriinan iiramim. Mi sima wi boin hiuriyiu rani, simiirin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima nwoki inokninkini, siyiuin wig igibae kigriraowiyin. Mi sima wig igibaeyim mi sima, simiirin wi iripa hiuwiopmasu rani. Mi sima wi nidid rani. Niingaka. Mi simiir iga wi hinda tinda nokwo rani. ⁸ Mi inkamin siir piugan aiir nikop hauu ae karam nwowi, yio siyiu miyik rani. Mi inkamin siirgisiir wig yinim simiir whinmiminae karam nwowi, yio ti hiriinan siyiuin siyiu miyiki miyik rani. Yio hiriinan inkamin Adi Komii siir yaiya digiumii saiir haimriyugigi. Mi inkamin naingwo tibmii karam nwowiyin, yio ini inkam biyie ywovin. Mi inkamin ti hiriinan siyiu iir tiriyin yio siyiu miyiki miyik rani, ini wranan ywovin. Siya ini ti inkamin naingwo tibmii karam nwovin, ini siir haiburin.

⁹ Mi wig igibaeya biewiyim kam nwoima nwoki, ⁶⁰ mi saeya kam nwiruwaniyar nwowi mi kira saiir igin yokwoni wa winaowid. Mi iikamim naingwo tibmiiyim wi saiir kigrirao. ¹⁰ Sima bidiya kigim saiir siyiuin, saeya iga hinda tinda bi nokwowika. Mi saeya yinar mi whinmiminaeika. Mi saiir kwoinaigar mi prii naingwo hauu aeika. Mi iikamim naingwo tibmiiyim big nasmirwaiya simiir nwokai wini mi nae minim iikamim om whiranim simiir hauu aeiki mi iikamim hikak nwowim saeya simiir mi kigrirao mi saeya mii miyik simiir

mi mirii mi ta wig hiriinana sair inigin kira yokwoni wa winki.

¹¹ Mi kira wig wismii niingam simiir inigim yokwo wara kipi win. Dimusi rani, simiir kwoinim kam nwowam swoki aingwowi. Mi sima wi Kraiis siir siyiu iir haigingigi digiuwa. ¹² Mi ta biiya sima niki ombointibmiiigiya Kraiis saika, sima sair haiburgigi. Mi iikam nhirim sima wi yaiiga sair mi iniuwi.

¹³ Mi siyiu whirin wi sima mi tiri hiniingin sima iki omakam sim sibi idwodwokaiyami mi sima wi maeyau maeyauwim, sim nidwo ninkimikna amtibi. Mi tiki hiriinan yai bibiyeyim yim wi iikamim simiir whwonkam ida kipi boin. Mi sima miimin bi miri-igim hinda whisariiyar priiyapmamairi.

¹⁴ Kariir kwoinin ha naingwowi, wig wismii niinga sima ha ti swoki onkwona. Mi sima yinisim naokainaei mi wig sima wi simiir mii imiirar nwoki kigriraowim. Mi iikamim io krimiir nwowiyim mi nae whwokwoka krimaka nae karam nwowiyim sima wi yai bibiyie krimiir kinapitkaigai boin tani. Niingaka. ¹⁵ Kira dinokninkin, ti hiriinan wig wismii niinga nhirim, sima Adi Komii siir siyiu miyik siir bidi haiburgigim mi ini Setan siir siyiu iir yapnamim. Mi iikamim sima simiirin asi nigbumbukim. Sima siyiu miyik tiriiki waeyao. ¹⁶ Mi wig wismii niingam simiir piugana, sair hiran iikam nhirim naingwo tibmii mi simiirin simar kigrirao. Mi ti wig wismiiya mi ta sair hiriinan hika, ya Adi Komii siir omakan iikamim simiir kipi hauu. Mi ti wig wismii niinga nhirim ad pomou karamim, simiirin Adi Komii siir omakan iikamim simar kigrirao. Iriig.

¹⁷ Mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim, sima mii miyik miyik sibgu mirii. Mi yaimin simiir boinmimauwi mi simiir nowimwarkaiyiwi mi sima simiirin sibgu kigrirao. Mi simiir umirin wi

kourig dii. ¹⁸ Yokwo Komii saeya hiniina boinka, kira bulumakau siir yaiya sair kougripikou, witin siya nokwo namnadgiyim simiir naesiyin. Mi ini hiriinankinar ywowin, inkamin mii miriiyin, siya wi whisarii pi miriisi, siya digworaekwower timi hai. ¹⁹ Mi inkam nwirki inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim yai simiir boin hiuriyiugi mi kima wi siir yai aiir kipi wakae. Niingaka. Mi nwis nwoima nwokiswo, sima wara boinkiswo aeya nik rani. ²⁰ Mi inkam adiyaowaeyim siyiu komii kigriraowiyim sima siyiu biyie tirkin mi kira simiirin iikam whiekakim simiir whwonkam ida dikmiininkinhaiginiu. Mi iikamim naingwo tibmiiyim, sima wi nwoki wakae ninkiounakiyim.

²¹ Mi Adi Komii siir whwonkam ida mi Kraiis Jisis mi Adi Komii siir paekwosim ieya ti digworaekwowim yokwoni kara win hauugiyim kiriiram, kara igaokak nwokikin. Kira ti digworaekwowim simiir sibgu donkworinu kripkai mi wadieyin nhirimiyarar kipi nwo mi nhirim simiirin io whwonkam kipi kao. Niingaka. Kira simiirin wadie kinar dwo. ²² Mi kira inkamin Adi Komii siir mii miriiyamin, siirin aisiima kipi niki okmwim okwo haiginiu sasau. Mi kira inkamin dimin biyiekakin siir nokmwim okwowi mi sima wi hiriyar naingwowi, ni kira iripi hiriinankakin. Mi kirasiyar kigriraona mi kira piu rirmiiya nwoki owi.

²³ Kira op niinga kipi kwiyae. Niingaka. Kira op wain haimii wara kwiyae, ta kiriir mai mii tir nwokaiya sair digiyim.

²⁴ Mi iikam nhirim simiir dimin biyeyim idowiiya nwowim, yim kira simiirin ina kig ninokninkinim mi kira wi simiir boiniyopnatkaigi. Mi nhirim simiir dimin biyeyim idowiiya nwo karam nwowim, mhoyiya sima wi idowiiya nwo iuguski. ²⁵ Mi hiri

hiriinan kinar tani, iikam nhirim simiir siyiu miyikin, yio wi idowiyar mi owi. Mi kira wa kig ninokninkini mi nhirim idowiiya nwo karam nwowim mhoiyya wi idowiiya nwo iuguski. Iriig.

**Ta yaiya mii niinga
priimiriyyim kamim simiirga**

6 Mi kamim whisarii mii priimiri-iyim, sima simiir biyan inkamin simiir mii kigriraowiyin, siir yai airara sibgu wakae yokna mi sima siir inig iir hainan. Mi sima hiriinan tiri mi iikam whiekakim sima wi krimiir boinikikasna rani, ta Adi Komii siir yaiya krime boin boinmimauwa. ² Mi kamim whisarii mii prii miriyyim sima ha kigi, simiir biyan inkamin simiir kigriraowiyin siya naingwo tibmii mi sima wi hiriyyar naingwowi siya krimiir nomi-yaugin. Mi sima wi ha kipi naingwo si-irin wi sima ninkin idwowi. Niingaka. Simiir kwoinin mii aiirama hiririukikin. Mi ta miyya sima miriyya siir, saeya wi hiriyya namyokiyokii. Dimusi rani, siya ini simiir naingwo tibmiiyan inkam nomiiyau nwir ywowin. Iriig.

**Inkamim niksisae
owomwarkaiyyuwiyim mi
dimin mwoni haii akani yaiga**

Timoti kira simiirin hiri hiriyyar siboboiniu haiginiu ti digworaekwo whiekakim simiirin. ³ Inkamin ti Biyan Inkam Komii Jisis Kraisiir yaimwowa yaewan sair kindiyuwangigi mi siir kwoin arar priinaingwo boini. ⁴ Mi ti inkamin siya pi nantamyiryirkin, siya ninokninkin simkak nwo rani. Niingaka. Siir kwoinin hindara kinswo ounaeikin, diminsimkar windi pi siyar nini hopswo iuwi mi sima pi sairsiyyar nhinaigin okwowi. Mi iikam whiekakim sima asi ninkininini mi sima yaii yaiyya asi mi ninii nansaonanaei. Mi iikam nhirmi asi mi yaswaiyyui mi iikam nhirim asi

mi priiboin hiuriyyuwi. ⁵ Mi kripiinani asi kigi mi tiki hiriinan iikamim simiir kwoinin ini habwowhaeni kwoinan ywowim mi sima ti hiriinan digworaekwo biyeyim simiir asi tirkiyami. Mi sima ta yaimwowa sairin aru asi nwokim. Sim kwoinin hiniina naingwokim, wou nikwo aeni siyyuin siyairgin digworaekwo hoimgak haiwiniyyin mhoiyya.

⁶ Ihi, inkamin Adi Komii siir siyiu iir napiyin mi siir kwoinin ha naingwowi, kara digworaekwokaki mi iuwi yio ini mi owin, siya maigimaigra ti hiriinan siyiu iiramar timi o. Siya inkamin digworaekwo hoimgakak nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ⁷ Mi iyya apu saeya naokainakiyyim krimiirin, krime diminsim whir swoki hainananini rani. Niingaka. Mi iyya krime mi ao nami wi iriipi hiriinan, niingar mi haingikaigi. ⁸ Mi krime yuis nae minkaki niuwi mi wi idib idib haiyam kipi swoki aingwo. Niingaka. Ti hiriinanini ini digar mi owim. ⁹ Mi iikamim umir digworaekwo hoimgak haiyam naingwokwonanaeyim mi simiirin wi Setan siya nanmai-warkainaei mi sima digworaekwowim simiir kinsis haiginiu karam nwowiyim wi simiiram kigmairi. Mi tiki hiriinan iikamim wi sima nonkwobumbu ninkin haiginiuwi. ¹⁰ Mi iikam nhirim umiram naingwokwonanaeyim mi ti hiriinan siyyuin siyairgin dimin biyie tiriyyin. Mi ti siyiu hiriinanini siya kiyaigin mi sima Adi Komii siir siyiu iir asi nonkwo iuguskikim. Mi sima, sima sima asi nonkwobumbu ninkinakim. Mi simiir kwoinin ini hinda haigiyiskaiyyim. Iriig.

**Kimiir naingwo tibmiyya sairin
sibgu donkworinu kripkai**

¹¹ Mi kira ini Adi Komii siir inkam ywowin. Mi kira ti hiriinan diminini siirin digiumii haingigig. Mi kiriir

kwoinin siyu miyiki miyik tiri siyuiin siirgisiiramar daingwo hirirukripkai mi iga hinda tinda kipi nokwo. Mi kwoinin simiiramar daingwo irkak mi simiiramar daingwokwonanae. Mi kira iikam whiekakim simiiramar daingwokwo mi kira sibgu dokworinu mi kira inkam miuunan dwo.¹² Mi kira kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin siir haiyam naingwowi mi kira inkamin ig ninkininin iwitiyyin bii niwit okwowam mi siir hiriinan ti o ig ti wiriyyik mi Adi Komii siya kiriirin wipi hauuwi. Biiya Adi Komii siya kiriirin hiriinanam nikiunakin ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin siirim, kira boinmimauuwa kiriir naingwo tibmiiya saair, iikam whiekakim simiir whwonkam ida.¹³ Mi digworaekwo whiekakim simiirin kwoinbudin omwai waiyaiyyin Adi Komii siyar hauugim. Mi siir whwonkam ida mi Krai Jisis siya, inkamin siir naingwo tibmii aiir boinmimauuwin Pontias Pailatni whwonkam ida mi sowiir whwonkam ida, kara ta yaiya kiriirin igaokak asi nwokikin.¹⁴ Kira wi mintarao Adi Komii siir yaiyyim igaokak siya nwokiyim kira simiir ti wakaeyok kigna diraraer. Mi kira wi kipi swoki itapyokminin. Mi kiriirin wi inkam nwirki kipi boin hiuriyyu, wi hiriyya damyokiyokii. Mi wi Jisis Krai siyar nwoki imbini kakim.¹⁵ Adi Komii siya bidi yimbiniin iya idowiiya siya nimbiniyana mi siya wa nimbiiyami. Adi Komii siyairgin inkamin maingimairgaeiyyin. Mi siyairgin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyyin. Mi siyairgin biiki biiya whiuwiniunan nu kigirraowiyim inkam komii komiiyyim simiir biiyyin ini siyar swoki owin.¹⁶ Mi siyarin wi swoki ao rani. Niingaka. Wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin. Mi

maeyaua siya nwowiya hir niuyaeiyya paeya ya ini kirie ywowaowa mi iikam wi saair kingiin napkinmasu rani. Mi siirin inkam nwirki bi kigsrankin biiya mi tariinan. Niingaka. Siyairgin digworaekwo whiekakim sim kigirkakiyyin iinokiinok. Mi siir inig iirin ha timi hainan mi siirin ha timi boin maingimairga haiginiu iinokiinokin. Iriig.

¹⁷ Kima kamim nu tiran digworaekwo hoimgakakim simiir boin, sima wi simamar kipi naingwona. Mi sima digworaekwo whiekakim nu tiranim sibgu o kripkai karam nwowiyim simiiram kipi nikpitkii. Mi sima Adi Komii siiramar dikpitkii kripkai, siyairgin digworaekwo hoimgakim piu nihinmi kiniiyyim iinokiinok sim hauuwiyim.¹⁸ Kamim digworaekwo hoimgakakim simiir boin, sima mii miyik miyik imiirar sibgu mirii. Mi sima digworaekwo nhirim hindara priihauu inkam nhirim simiirin.¹⁹ Mi sima hiriinan tiri mi simiiramin wi digworaekwo miyik miyik kasa haingiriyyu haigin tani ninomor kou hirin, wi Adi Komii siya hauuwi mi wi sima nwoki haiyyim kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyyin. Iriig.

²⁰ Timoti, ta miyya Adi Komii siya hauuwa kiriir, kira saairin sibgu kigrirao. Mi kira yaiya hindara ninkin wamwarkii boiniya aru sairsi dwo. Mi iikam nhirim yim ha mi aingwowi, ya ninokninkin miyik hauu haiginiuwika. Niingaka. Yapi niksisaie.²¹ Mi iikam nhirim yim ina nonkworinu kripkaiyyim ta yai niksisaie aiirin mi sima naingwo tibmiiya Adi Komii siirim, sima saair bi swoki tisiryiskaigim. Niingaka. Mi kariir kwoinin ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbu miyika wi kimaka nwoki owim. Iriig. Kariir yaiya ini dig ywokiya.

2 TIMOTI

Mi iya Pol siya maeyauwa mii biyie miriia sair hirar niki hiugripkiikikaiyin om komii Rom hir, mi siya ta yokwowa pasta Timoti siiramin ha winkikin. Mi iya Pol siya hiriinan kigninokninkinin siir naoni iya ini kingiin nwowa, mi siya Timoti siirsi naingwoyimiyokin mi siya ta yokwowa mhoyana asi swoki winkikin Timoti siir boinkiyam hiniin siyu iikamim naingwo tibmiiyim om Efesas hiranim simiir kigriraowiyin. Iriig.

1 Kara Polkin kara Krai Jisis siir yai naboimamauuan inkamkin. Adi Komii krimiir Wanin siya nikropkikin kariirin siir yai aair napboimamauuam iikam whiekakim hinda tindanim simiir. Ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin siya nimbiniin tibmii kimaigiyin iikam yipiki Krai Jisis siiram naingwo tibmii mi wi simiir hauugi.

²Timoti kira ini kariir yinisimnan ywovin. Mi kara ta yokwowa kiiiram winkika. Adi Komii siya mi Krai Jisis krimiir Biyan Inkam Komii ieya, sowa nwoki hauugiyim naingwobumbu mi naingwoyimiyok mi kwoinin nongwomamair aei ikin. Iriig.

Krima yai win kibiya sairsi kipi kaiyirou

³Kariir yidiwi wanwiyaeyim sima Adi Komii siir siyu iirar napkim mi an kara wi siirar mi api. Siya kara kiiiram naingwovin mi kara Adi Komii siiram boin wadieki kiiiramini. Mi kara nii nabie kiiiram sriigin. ⁴Mi iya kara kiiir haiburgigin mi kara ina swoki aingwovoknakiyin, iya kiiir ouwoba saeya griekiinainiya. Mi kara kiiir kignakiyam naingwovi mi kariir mairgimairga wi prasae nwo rani. ⁵Kara ina

ninokninkinin, wa kiiir naingwo tibmiiya kaimwowainga, niksise rani. Ta hiriinan naingwo tibmiiya biya kiiir apaiya Lois saeya hiriinana sair nwoki haiga mi kiiir apua Yunisa iriipi hiriinan. Mi an kara ina ninokninkinin ta hiriinan naingwo tibmiiya, kiiir waraurin ina mi owa. ⁶Mi kara kiiir kwoin iir asi swoki hiurworwokaigi. Ta miiya kira ninokninkina Adi Komii siya priihauugiya kiiir, siya kara siiram sriiya mi kariir ina ha nonkwowa kiiir piu aair mi kira ta miiya siya priihauugiya kira ninokninkina, kira sairin sibgu donkworinukripkai mi saeya wi paeenan hiriir diudkripkai, wi niutinginan kipi nwo. ⁷Whisarii rani, Adi Komii siir naeyuin krimiirin nidid kwoin bi hauugin. Niingaka. Siya krimiirin kirie hauu haiginiugin. Mi siyuin iikamim naingwokwo nanaeyin siirin wara mi inkiniin hauugi. Mi siyu biyeyin inkam niyopakaiyu karam nwoiyin siirin warar mi inkiniin hauugi krimiirin.

⁸Mi kira niimwo wi kipi kaiyirou Biyan Inkam Komii siir yai aair boimimauusiyin, an kara omaka hiuyokiyokaiya sair hir nwokaii inkamkin mi kira niimwo kariirsi kipi kaiyirou. Mi kira Adi Komii siir kirie sair hiriir dikpitkiikripkai. Mi kiiirin wi siya nwoki whinwo haiginiuwi hik kanaka haiyam, siir yai win kibiya sair boimimauuam. ⁹Krimiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakin mi siir iikam asi nwokim. Mi siya krimiirin mii miiya krima miriia sairsi bi nanmaiwarkainakin. Niingaka. Siir naingwobumbuwa saeyar nanmaiwarkainakin krimiirin. Bidi bidiniyarin, iya Adi Komii siya nu ninomor sowiira nonkwowovin mi siya Jisis Krai siiram nua krimiiram tiri nikrop iuungiyamin sairar nimbiniin tibmii kimaigin. ¹⁰Adi Komii siir naingwobumbuwa krimiir

hauugiya mi tariinanin inkamin krimiir nanmaiwarkaina haiiyin Jisis Kraiis siya idowiiya bidi yimbiniyin. Mi krīma Adi Komii siir naingwobumbuwa saair asi ninokninkini. Mi krīma tariinanin kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin, siir siyiū miyik iir asi ninokninkinkini. Ta yai win kibiya krimiirin saeyar nowomwarkaiyiū haiginiugim.

¹¹ Kariirin Adi Komii siya tambingikin aposel inkam nwowam, ta yai win kibiya saair napboinmamauam. Mi kara yai napboinmamauan mi nowomwarkaiyiuan inkam asi nwokin. ¹² Mi kara hiriinan miya hik sairsi asi haigin. Mi kara niimwo sairsi bi kaiyirougim. Niingaka. Mi kara ina ninokninkinin mi ina naingwo tibmiiyin siiramin. Ta miya siya hauugiya, siya sairin wa kigriraowi mi saeya wi biyie nwo rani, wi hiriyar namyokiyokii. Mi wi ta ii komiia siya swoki itana, wi sairar nadiguwi. ¹³ Ta yaiya kara nowomwarkai haiginiuwa kiriir kira sairin sibgu wakaeyokna mi wi sibgu donkworinukripkai. Ya tariigina ya hindara niisiimauu haiginiugika kiriirin. Mi kira Jisis Kraiis siirimar daingwo tibmiikikin. Mi kira wi iikam whiekakim simiiramar daingwo irkak. Dimusi rani, kira ini Jisis siir isid ywowin. ¹⁴ Mi ta Adi Komii siir yai win kibiya Adi Komii siir naeyiūin siya hauugiya krimiir mi kira sairin sibgu donkworinu.

¹⁵ Kira bidi yinokninkinin, nu komii Esia hiran iikam whiekakim sima kariir bidi haiburgigim mi ti inkam nwiso, Fiselas mi Hemosenis yio iriipi hiriinan kariir bidi mi haiburgigo. ¹⁶ Kara ha naingwowi Biiyan Inkam Komiiyiin siya Onesiforas simiirniyiin igi haigi idwokaigi. Mi ii kasa rani, siya kariir nikpimpitmai haiginiuwim. Mi siya niimwo kariirsi bi kaiyirougim. Kara ti tir nwokaiyin, ta omaka hiuyokiyokaiya

saiir. Niingaka. ¹⁷ Iya siya om komii Roma tiriir nitin mi siya miinan napmiriyokiyokiiinikin kariiramin mi ini kariirar ini kigniyn. ¹⁸ Kira bidiya iki inokninkinin digworaekwo whiekakim iikamim naingwo tibmiiyim simiir hauuwim iya kara om Efesas hir nwowa saair mi kara ha naingwowi, Biiyan Inkam Komii siya siirsi daingwoyimiyok, ta ii komiia siya tiriir swoki itana. Iriig.

Kira Kraiis Jisis siir sau nimbignan inkam kibi dwo

2 Hae Timoti! Ti kariir yinisimin krīma ini Kraiis Jisis siir isid ywowin. Mi kira ta siir naingwobumbuwa sairin sibgu donkworinukripkai. Dimusi rani, kira ini siir isidin siir ywowin mi kira wi kirieyar dwo. ² Mi kira bidiya wakaekiyin yai whiekakim kara nowomwarkaiyiūim, iikam whiekak nhirim naingwo tibmiiyim simiir. Mi ti hiriinan siyiūin kira wi siir tir, kamim wi kiriir nwoki kig ninokninkinim. Mi sima wi Kraiis Jisis siir mi aiir sibgu mirii. Mi yim sima iriipi hiriinan wi iikam nhirim simiir mi owomwarkaiyiūami. ³ Kira Kraiis Jisis siir sau nimbignan inkam miyik dwo. Mi iya kira hik haiiyim kira Kraiis siir isidin krīma haiya saair hiriinanar timi hai. Mi kira wi haimni hiniin kipi krii. ⁴ Mi inkamin sau ninitan inkam nwowi mi siya oman miipai miipaiyim simiirin wara kipi nonkwo. Niingaka. Mi siya inkamin siir bii nwowiyin, siir yai aiirarar wakaeyokna iski. Mi siir biiyan inkamin wi ogmwowim karam nwoki. ⁵ Mi inkamin ig ninkikin iwiti bii niwit okwowam mi siya ta gwowa saair siyiū iirara sibgu ap. Mi siya hiriinan tir karam nwowi siirin wi kauriirgi. ⁶ Mi inkam numir numira niyok ninkin nanaeyin sasae wai kwowi mi bii wi siyar ninguguae. ⁷ Mi ti boiniyio yai kwoimim kara boinkiyim kiriir, kira sibgu donkworinukripkai, kira wi kipi

naingwo owou. Mi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin kiriirin wi siyar nwoki hiur-worwokai haiginiuwim, ti boiniyo yai kwoimim simiirin.

⁸Mi kiriir kwoinin Jisis Krai siya naonama mi siya swoki isiin idwowa ie hirankin sairimar daingwokwokripkai. Mi siya krimiir brougaeyin Devid, siir isidin siir hirankin nitkin mi ta yaiya kara boinmimauugiya mi saeyairga yai win kibiya. ⁹Mi ta yaiya kara boinmimauua mi sima kariirin sairsi nonkwobumbuninkin haiginiugim, inkam biyienan nwowam. Mi kara omaka hiuyokiyokaiya sair asi nwokaigin. Mi kamim ta yai win kibiya io sair kwowiyim mi kariirin sima hiriinansi hiugripkiikikaigin. Mi kara ta omaka hiuyokiyokaiya sair asi nwokaigin. Mi sima wi kariirara hiugripkiikikaii mi Adi Komii siir yaiya, sairin wi wara nikidiu rani. Niingaka. ¹⁰Mi iya sima kariir nonkwobumbuninkin haiginiuwi mi kara sairsiyin wi nidid rani. Niingaka. Kara wi hirii hiriayar miriyokiyokiyami. Dimusi rani, tiriiginin wi iikamim Adi Komii siya nibingiyim siir iikam nwowam wi simiir nwoki whindiriraerar haiginiuwim. Mi yim sima iriipi hiriinan wi Jisis Krai siirim nwoki aingwo tibmiiyim. Mi wi ti kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir nwoki haiyim mi sima wi saika nwowi om kibiyyin nii nwo karam nwowiyin siir hirin. ¹¹Ta yaiya iikam whiekakim krimiir boina,

yai kaimwowaigra, iya krma ta Krai Jisis siir mii aiirsi haii hik mi ha naonami ya dimin karamaeka, mhoyiya krma wi kwoinbudin omwai waiyayokiyokiiyin wi siir swoki hai, siir hiriinan mi krma wi saika nini owouwi. ¹²Mi iya krma hirii hiriayar tiriyyokiyokiyami mi mhoyiya krma wi saikar ninkin

owi, digworaekwo whiekakim simiir kigirkakam. Mi iya krma siirin digiumii haimriiyugigi mi yio siya krimiirin wi hiriinan digiumiyyar mi haimriiyugigi. ¹³Siya krma Adi Komii siir nimbin mhiumiuwiyim mi siya krimiirin bi nimbin mhiumiuwikin. Niingaka. Siya nimbiniyim, pi kaimwokin ar nwoyokiyokiyami mi siya siyar bi swoki iksisaeikin. Niingaka. Iriig.

Inkamim Adi Komii siir mii aiir mirii nonkworinukripkaii mi siya wi ogmwomir karam nwowi siirin

¹⁴Mi kira ti yayim simiirin hirii hiri- iya boin naingwokripkai iikam simiirin. Mi Adi Komii siir whwonkam ida kira simiir dokwao boinki, sima dimin sim whirin siir siirar kipi ninkinwamwarkii boin tiki hiriinan siyiun siya iikam imiirin wi miyyik nwowaiginiu rani. Iikamim ta yaiya sair wakaeyim, simi- irin wi saeya kiyopsibgi haiginiuwi. ¹⁵Mi kira Adi Komii siir mii aiir sibgu mirii mi siya kiriirin wi ogmwomir karam nwoki. Mi wi niimwo kaiyirou rani. Niingaka. Kira Adi Komii siir yaimwokiyaimwowim simiir nowom- warkaiyiuan inkam dwo. ¹⁶Mi kira kamim yai bibiyie boiniyim simaka kingiin kipi nwo mi kira kamim dimin simin siir siira mi inkinwamwarkii boiniyim simaka kingiin kipi mi o. Ti hiriinan siyiun siya inkam kiyop- sibgikikaigigiyin dimin biyie tiram mi ta simiir dimin biyieya wi komiyya nasae owouguski. ¹⁷Mi ta hiriinan yaiya ya ini paowai biyienan ywowa, wi komiyya nasae iyopbwaekin taraoki. Mi ti inkam nwiso Haimenias Failitas sowiir yaiya ya ini hiriinan ywowa. ¹⁸Mi sowa ti inkam nwiso siyiumwoni sibgu apiyin siyiun siir haiburgigo mi sowa yaimwoni bi sibgu owomwarkaiyiugo simiirin. Mi sowa hiniina boin iikamim naingwo tib-

miiyim simiir biyyan siyü biyeyim bidi yaonamim mi simiir piugina ini Adi Komii saikar nwowim. Mi mhoiyya sima swoki aonami simiir piuis biyeya ienau kikaigi mi sima wi swoki insiin idwo rani. Niingaka. Mi ta hiriinan yaiya, iikam nhirim simiir naingwo tibmiiya saeya kiyopsibgi haiginiwi. ¹⁹ Minsika, Adi Komii siir isidin wi siir siyumwowin wi siir haiburgig rani. Niingaka. Adi Komii siir isidin ini yinpaenan ywowim, siyar ninansiin okwokripkaiyim mi sima wi hiriyyar nokwoyokiyokiii. Mi dimin whirkin simiir kinankiuwi mi sima wi ganmi wanmi kin tani. Niingaka. Adi Komii siir isidin ta yaiya saiir hiriinanka. Mi yai nhirim Adi Komii siir Yokwo Komii aiir winkyim, hiniina win boinkikim Adi Komii siya siir piugan aiirin bidi yinokninkinin. Mi yai gwira siya winkyia ya hiniina boinkika iikam nhirim sima ha naingwowi nim krime bidi yaingwo tibmii kinim Adi Komii siir mi sima siyüin dimin biyie tiriyin, siirin wi ti haiburgig.

²⁰ Ta yaiya hindara boiniyioka mi ta omaka komiyya saiir yainaua, mobmirpai mobmirpaiyim ini hir nwokaiyim. Nhirim golni nonkwokwokim mi nhirim nuni mi nonkwokwokim mi nhirim kiriekim mi nhirim kirie rani, hiniin hiniina nonkwokwo haigigim. Mi ti gol silvani nonkwokwowiyim, yim bimbiuwi rani. Mi simiirin wou nikwo aeni iyya saiirara haigin aeikim. Mi ta pae nu mini nonkwokwowim yim dimin karamaeka, yi hiriyyar prii haigin aeikim ii niinga niingam simiirin. ²¹ Mi inkamin siir dimin biyeyim simiirin digiumii haimriiyugigi mi ti inkamin siya wi mobmir miiyikim wi simiir hiriinan nwowi. Mi Adi Komii siya siirin wi mii miiyik miiyikim simiirara hauu haiginiwi siirima nwoki miriiyim. ²² Mi kira iinokinokin yainan whrankim tiri siyüin siirsi didamriiriid. Mi kira

iikamim siyü miiyik sibgu apiyim mi nimbini kisina karam nwowiyim mi iikam whiekakim naingwoirkaiyim mi kwoin hiinsima nwowiyim simaka diti-nakiukripkai. ²³ Mi yai priiboim priiboim ninkinwamwarkii boiniyin siyüin, kira wi hiriinansi didamriiriid yim ti hiniin yaiyim simaigim yaiiyim hiniin naigin okwowiyim. ²⁴ Mi inkamin Biyyan Inkam Komii siir mii aiir miri mi siya wi io whwonkam kipi nanao iikam nhirim simiirin. Niingaka. Siya wi igi haigi idwokaigi simiirin mi mii sibgu nowomwarkaiyuan inkam nwowi mi siya wi inkam miunanan dwo. ²⁵ Mi hiriinanki niuwi iikam nhirim siyü mwoni nap karam nwowim mi kira simiir nikaiginiwi mi kira simiirin wi igao yai kipi boin. Niingaka. Mi kira simiirin hiriinan tiri mi sima wi kiriir yai aiir wakaeyoknaei. Mi simiir mhii kwoinim wi nwoki imkpit haigiyim. Mi sima ta yaimwo aiirin wa ninokninkini. ²⁶ Mi hiriinanki niuwi mi sima wa sibgu ninomokninkinki. Mi ta hira, Setan siya hiugripkaiikikaiya simiir wi simar nikwo-yarkaninini. Iriig.

Iiya digi mi siyü bibiyie whiekakim wa nimbiyami

3 Timoti kira ta yaiya saiir daingworinu kripkai, iyya ti nu ie digiyana mi wi hik prasae prasae swoki imbiyam tani, iikam whiekak imiirin. ² Mi sima wi simamar naingwona mi simiir kwoinin wi umir siyar nonkwo kripkai mi sima wi simiir inig imiirar swoki hainani mi sima wi bigiriyyir prasae kintani mi sima wi yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna rani. Niingaka. Mi simiir kwoinin wi maigimaigra nwo rani mi sima wi Adi Komii siirim naingwo rani. Niingaki, niingaka. ³ Mi sima iikam nhirim wi whwoka whwoka sima nwo rani. Niingaka. Mi sima simiirsiiyin

wi naingwoyimyok rani mi sima wi simiir mi igbumbuwi mi sima wi kripai nanii saiir mi kigi. Mi sima iikamim simaka wi niinii nansao prasae kintani mi sima wi siyu miyik tir tani. ⁴ Mi simiir nomiiyauim simiirin wi wir sima napwouwi, omomin sau niniti iirin. Mi simiir kwoinim wi hindara niwit paomaiki mi sima wi simamar naingwonaei. Mi wi om tir napmamairama naingwowi, wi miyam naingwo rani. Niingaka. Mi Adi Komii siirin wi digiumii haimriiyugigi. ⁵ Mi sima Adi Komii siiramin nhinmi piuargar kini, kwoinin nhinmi wara kintani. Niingaka. Mi sima Adi Komii siir kirieya saiirin pi yaewan mi kindiyuwangigi. Mi ti hiriinan kamim, kira wi simaka kipi nitapiyoksrn. Niingaka. ⁶ Mi ti kamim ini wigim hinda sima sima sibwomaeyamiyim pi simiir omaka imiir sibii sibiiyami. Mi yim ti hiniin wigim simiir kwoinim ini dimin biyeyim biya sima niki tirim ini simiirsiyar niki haigiyiskaiyim. Mi simiir kwoinim ini digworaekwo biyeyim simiiramar naingwo kripkaiyim. Mi iya sima ti wigim simiir omaka namiyim mi simiirin yayim pi simiir kwoinargar nini kinap itkaigai boiniuwi, sima nwoki wakaeyoknam. ⁷ Mi ti hiriinan wigim sima iki kampai kampaiyim simiir yayim, simiir wakae ninokninkinamar naingwowi. Mi sima ta Adi Komii siir yaimwowa saiir ninokninkinim wi dig nwo rani. Niingaka. ⁸ Mi ti kam hiniinim ini ti inkam nwisso Janis Jambris so hiniin ywowo. Bidi bidiniyarin sowa Moses saika ninkinwaomwarkiigo mi ti kamim Adi Komii siir yaimwowa saiirin wi hiriinan tiri, saiir haigin ikwowaisiiyamin. Mi ti hiriinan kamim, simiir kwoinim miyiki miyiknan nwokai rani. Niingaka. Ini hindara sipimyokaeyamim. Mi sima bi

naingwo tibmiikim. Niingaka. ⁹ Mi ta simiir miya wi hiriyar namyokiyokii rani. Niingaka. Sima wi ti hiriinan priiwhaowae siyuin siir kigi biya ti inkam nwisso Janis Jambris sowa tirin, wi siir hiriinan tiri. Iriig.

Kira ta Adi Komii siir yayia saiirin sibgu donkwo kripkai

¹⁰ Mi tiriiginin yio kiriir siyu siir hiriinan tani. Niingaka. Ni kira siyuin kara nowimwarkaiyuwin siir napkin mi siyu kara mi ap ikin. Mi diminin kira mi kigna diriraerariyim kariir kwoin iirar mi kira mi ninokninkin aka kariir naingwo tibmiya mi siyuin inkam miuunan kara mi o ikin mi siyuin kara mi naingwokwonanae ikin iikam whiekakam. Mi kariir siyuin ganmi wanmi kara nwowiyin kira bidi mi ninokninkinim. Mi ti hiriinan siyupai siyupaiyim kara bidi mi ninokninkinim. ¹¹ Sima kariirin siyumwoni bi tir winkim mi kara hik kimpipisu prasae bi mi haigin, ti om whoim imiirin, om Antiok mi om Aikoniam mi om Listra hirin. Mi hiriinan siyuin sima tirwinin kariir, ha kipi naingwo siya whwoimoniki mi iuwi. Niingaka. Kirie waiwiigin kariirin Biyan Inkam Komiiyin siya hiri whinkinsis naowid. ¹² Mi iikamim iga hinda tinda nokwo karam nwowi mi sima siyu miyikin naingwo tibmiyin siir sibgu api mi yim sima ta hiriinan hik kimpipisuwa wi wara ninkin hai. ¹³ Mi iikam biye biyeyim mi kamim mwrakboini ikim simiir siyuin wi hiriyar tiryokiyokii mi wi komiia nasae owouguski. Mi simiirin wi Setan siya mwrakboini mi yim sima iriipi hiriinan, wi iikam nhirim simiir mi mrakboini. ¹⁴ Minsika! Ta yayia kirar wakae mi ha naingwo tibmiya, kira saiir wi kipi naingwo owou, kira wi saiir saiira daingwonanaekai.

Kara bidi yinokninkinin iikamim kariir nowimwarkaiyuwim, sima bi niksisakim. Niingaka. ¹⁵Mi iya kira yinisim sapisapa niki owin ti siyu iirin mi kira Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii nwowa ha wakaekin. Mi kiriirin ninokninkin miyik saeyar sibgu ninokninkin haiginiugin, siyuiin Jisis Kraiis siirim naingwo tibmiyiyin mi kira naingwo tibmii kiini mi kiriirin wi siya nwoki nanmaiwarkainam. ¹⁶Adi Komii sikisiyar boinkikin ti yai whiekakim Yokwo Komii saiir nwokaiyim iikam imiir nowomwarkaiyuwam mi iikam imiir niisiimauuwam simiir dimin biyie imiir mi simiir sibgu grabaiginiyam mi siyu miyik simiir niisiimauuwam sima tiram. ¹⁷Mi Adi Komii krimiir Wanin siir iikamim ti siyu iir wakaeyokna api mi sima wi miipai miipai kibi kasa mirii rani, Adi Komii siiram. Iriig.

4 Mi Kraiis Jisis siya wi iikamim naokaowim mi iikamim irkak piu nwo ikim, siya wi simiir nauni hidni. Mi kira wi kipi naingwo owou mimin, wi hiriyar daingwokwo kripkai. Kraiis siya wi sipi swoki iti digworaekwo whiekakim simiir kigirkakam. Mi Adi Komii krimiir Wanin siir whwonkam ida mi Kraiis Jisis siya kara kiriirin igao yai asi boinkikin. ²Kira inokinokin Adi Komii siir yai aiir ti boinmimauuwam. Mi kira ii miyik arar kipi boinmimauu mi ii biyieya kira kipi nwokiiyu. Niingaka. Iikam whiekakim kiriir yai aiir wakaeyim, simiirin kira ti boinmininkin haiginiu. Mi simiirin kira hirii hiriyia ti whinkinsiis haiginiu. Mi kira simiir inkam miuunan dwo mi kira simiir nowimwarkaiyuwim kipi piyao. ³Iki ii nhirim mhoiia nimbiniyamanim mi iikam nhirim sima wi ta yaimwokiyaime-wowa saiir wakaeyim wi pi boriisopi. Mi sima wi yaeya inkamam hansiri, simiir nowimwarkaiyuwam. Mi diminin sima naingwowiin mi sima wi simiirarar

dowomwarkaiyu. ⁴Mi simiir wiinim wi pi kibnami, ta yaimwowa saiir wakaesiyin. Mi simiir wiinim wi amara ti yidiwi wanwiyaemi niwiiyim simiiram nwowi, simiir wakaeyam. ⁵Mi kirarin inokinokin sibgu daingwokwokai diminpai diminpaiyim nimbiamim simiirin. Mi kira nhwo kipi whwonkai, hik kimpipisu haisiyin. Niingaka. Kira mii kibiya saiirara sibgu ap mirii, yai napboinma-mauwiya iikam whiekakim simiir. Mi kira saiirin haimiyyara kipi kimakiuna. Niingaka. Iriig.

⁶Kara kiriirin minsi boinkikin, kariir iya ini kingiin nwowa kara wi kapi naowi. Kariir miya ini kingiin nwowa, wi sapi digi. Mi kariirin sima nisomaowi mi kariir nhieya wi nua naokiinainami. ⁷Mi kara mii prasae bi miriigin Adi Komii siir mii aiirin. Mi tariinanin kara ninkikin iwitni hanin ikin dig bidi ywokiin. Mi kara kariir naingwo tibmiya saiir bi kinisugin. Niingaka. ⁸Kara ini kingiin nwowin wi kapi naowi. Mi miya kara miriyya saiir digworaekwo miyik miyikim, yim ini ninomor kou hir hangiriyiu haiginkwokinim. Mi sima kariirara rani. Niingaka. Ti digworaekwowim Biyan Inkam Komii siya haiginkwokinim, yipiki iikamim siir siyu iir napim mi wi simiir hauwi. Mi iikam whiekakim Jisis siirim naingwokwo nanaeyim mi iya siya nitana saiirin mi naingwokwowim simiirin warargin. Mi wi Biyan Inkam Komii siyar sibgu ninomokninkin hid haiginiuwu krimiirin. Iriig.

Ta yai haimiyya ya kiriiramarar winkika

⁹Kara ha naingwowi, kira ha witsisau kariir nini kignakiyamin. ¹⁰Ta yaiya kara boinkiya minsika! Dimas siya kariir bidi haiburgigin. Siya ti nuan siyupai siyupaiyim simiiram naingwokin. Mi

siya om Tesalonaika hiriir asi namkin. Mi Kresensin yio nu Galesia hiriir yam. Mi Taitasin yio ini nu Dalmesia hiriir yamin. ¹¹Mi kanaka tirin Luk sasa nwowi. Mi iya kira kariir nini kig-niyam niti. Mi kira Mak siirin wi warar winkin boinani. Minsika! Kariirin mii siya nwoki whin mirii. ¹²Mi Tikikasin yio kara bidi yikropkiyin om Efesasa hiriir. ¹³Mi iya kira kariiram niti mi kira kariir yuisa kara kinirkingika om Troas Kapasni omaka sae, saiirin wi warar winkin hainani. Mi yokwowa iri-ipi hiriinan. Mi yokwo mimirim kara win haingikim simiirin wi kipi naingwo owougik, yim wi warar winkin hainani.

¹⁴Mi Alesanda inkamin bras nonkwowiyin, siya kariirin siyiu miyiknan bi tirkin. Mi ti hiriinan siyiuin siya tirin kariir. Mi mhoyiya wi Biyan Inkam Komii yamdi siya swoki tiri siirin. ¹⁵Mi ni kira iriipi hiriinan, ti inkamin siirsi timi idid. Siya minam tiri, ta yaiya krma boinmamauiwiya saiir nikwowaisiyim.

¹⁶Mi biiki biya kara nini okwo boiniuwa, inkam komii yai hidiyin om komii Rom hiranin saika mi ta iya inkam nwrkin kariir bi swoki whinkin-siis srankin. Niingaka. Sima kanaka kingiin bi namasugim mi kara pi borisopi Adi Komii siya hik yamdi simiir hauuwim ta sima kariir haiburgiga. ¹⁷Biyan Inkam Komiiyin siya ini kinakar nwowin mi kiriirin kirie siyar

hauu haiginiugin. Mi kara ta Yai Win Kibiya saiir boinmamauiyiyin bi ni-didgin, iikamim Juda iikam tani simi-irin. Mi Adi Komii siya kariirin omomin sau kanaka niniyiyin, wi simiir iin hiranki asi nanmaiwerkainaei. ¹⁸Mi kariirin Biyan Inkam Komii wi siya nanmaiwerkainaki iikam whiekakim kariir nonkwobumbuninkinam tirim simiir iinankin. Mi ta iya siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkaki mi kariirin wi siya nanmaiwerkainanami siir oma hiriir. Mi krma iinokiinokin wi Adi Komii siir inig iir boin mairgimairgae. Mi ta yaiya, yai kaimwoka.

Nikopkaigiyen yai aeya

¹⁹Mi kira Prisila mi Akwila mi Onesiforas siir yinwig ima, wi simiir tini boiniu, siya yaigiu kimiiram hauugikin.

²⁰Mi Irastasin yio ini om Korin hir nwowin. Mi Trofimas siirin kara om Mailitas hirin dimusi bi haiburgigin, siya makakin. ²¹Mi kira wi kipi nwoki nwo, wa ha witsau. Mi ni wi iya pankin nwowiya sae pi nitisi. Mi Yubyulas mi Pyudens mi Lainas mi Klodia mi nomi-iyau nhir ikim, yim sima iriipi hiriinan, yaigiu kiriir mi hauugiyam mi tiri.

²²Mi kara ha naingwowi, Biyan Inkam Komii siya wi kiriir paekwosimin saikar ninkin owi. Mi siir naingwobumbuwa iriipi hiriinan, wi kimaka mi inkin owi. Iriig. Kariir yaiya ini dig ywokiya.

TAITAS

Pol siya ta yokwowa Pasta Taitas siiram winkika yipikin iikamim naingwo tibmiiyim mhiusim whirin Krit nikiuwiyin solwara whiii idopwoniya nidwomaiyin siir hiranim simiir kigriraowin. Taitas siya Juda inkam tani, siya Grik inkamkin. Biya Pol Taitas sowa iripar miriigo Jisis siir yaiwin kibiya saiir boinmimauwa sowar namswoko mhiugribsim whirin Krit nikiuwiyin solwara whii idopwoniya nidwomaiyin siir hiriirin mi Pol siya siirin hir haiburgig iikamim naingwo tibmiiyim hiranim simiir kigriraowim. Mhoiia Pol siya ta yokwowa ha winkiya Taitas siiram siir boinmauu wakaekiyam siyuin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kigriraowiyin. Iriig.

1 Kara Polkin, ta yokwowa kara winkika. Kara Adi Komii krimiir Wanin siir miyan inkamkin mi iriipi hiriinan kara Jisis Kraiis siir aposel inkamkin mi siyakisiyar nikropkikin kariirin, Adi Komii siirgisiir iikamim yipiki siya nimbiniim simiir naingwo tibmii aiir kiyirimdiyukikinim mi ta hiriinan sairsika mi yipikim siya nimbiniim Adi Komii siirgisiirim naingwo tibmii kinim simiirim. ²Mi sima Adi Komii siir siyiumwokisiyiumwo imiir ninokninkini mi ta hiriinan sairsika mi sima wa ninokninkini simiir kwoin imiirin sima wi omwaiya waiyayokiyokii, iya Adi Komii siya ti nu iirar nonkwokwokiya siya krimiirin saiirar nimbingin ti dimin iirimim. Krima ina ninokninkinim Adi Komii siya bi niksisaekin, dimin taeminim siyar boiniyim pi kaimwokinar nnowi. ³Mi iya siya nimbina siya siir yaiya saiir bwamkibwamin siir tirkikin kwoinbudin hiriayar

nwoyokiyokiikaeyamiyin siir nanaakninki haiginiugin kariirsi. Mi Adi Komiiyin krimiir nanmaiwarkainan inkamin kariirin siya nimbingin siir yaiyim iki iikamim simiir boinmimauuim.

⁴Taitas, ta yokwowa kara kiriiram winkika. Ti dimin taeminim Adi Komii siirim krira wakaeyokna apiyim mi ta hiriinan sairsika, kara kariirin kariir yinisim asi nikiuwi. Kara hiniina naingwowi kririir Adi Komiiyin mi Jisis Kraiis inkamin iikam krimiir nanmaiwarkainaeiyin sowa naingwobumbu mi nongwomamairni siyuin wi kiriir hauwi.

Taitas siir miya nu Krit siya miriia

⁵Mi iya kara wari mhiusimim Krit whii solwara bopwoniya waraur didwomaiyin siir haiburgigin mi miyiyim iikamim naingwo tibmiiyim simaka miriiyamin ini hiriayar iki okiyim. Mi kara kariirim niyopnisugikin ti dimin imiirin kira sibgu whindiriraerar haiginiuwim. Mi iriipi hiriinan kira kam nhirmi ti okmwin okwo haiginiu wara iikamim yipiki Adi Komii siir inig iir hangiriyu hainaniyim wari om imiir nwowim simiir kigriraowam. ⁶Ti biyan kamim biya sima siyu biye tir kamae nwowim mi tariinan iriipi hiriinan mi sima wigim irara irara donkwona mi simiir yinisisimim Kraiis siir yai imiir wakaeyokna ap mi ta hiriinan sairsika iikam nhirim sima wi dimin biye whir hansiryiskai rani simiirin mi wi ha boin tani, simiir yinisisim sima siyu biyeyar tirikim mi simiir kwoinairgar priinaingwo apdiriraerarikim mi sima simiir yopii admi yaimin dimin imiir bi wakaeyoknaeikim. Mi sima ta saiir hiriinan kipi nwo. ⁷Mi inkamin Adi Komii siir dimin taeminim simiir kigriraowan bii nnowi mi

siya biya siyu miyik imiir tirkin mi ini tariinanar yadigniyin. Siya nantamyiryiran inkam kipi nwo siya kwoin haugihauga whiyiesauan inkam kipi nwo, siya op wain kirie kirieyim simiirin hiriirihiri kipi mi kwiyae mi siya yai niniinansaowan inkam kipi nwo, siya umir haiyarama kipi naingwo ta hiriinana saiirsika siya wi siyu biyie asi tiri. Niingakiinga. ⁸Mi siya iikamim nu maeyau nhirankim nitim yipiki siyu miyik imiir wakaeyokna apim naingwowim simiir whindiriraerar haiginiugim mi siya, siya siya kigiriraonaei mi ta hiriinan saiirsika siya wi Adi Komii siir yai imiirar nwoki wakaeyokna apim mi siya siir kwoin iirar sibgu kintimdinuna mi siya wi wadie nwoki owim. ⁹Siya sibgu donkworinukripkai yai miyik miyikim biya krime nsiimauuwim simiir mi ta hiriinan saiirsika siya iikamim simiirin ti yai kibi kibiyim simiir nwoki owimwarkaiyuuwim mi simiir whinkinsis haiginiu mi siya iikamim yipiki ti yai miyik imiir nap karam nwowim simiir kwoin imiir kiyai mi ta hiriinan saiirsika siya wa ninokninkinim dimin biyie siya tirim. triig.

¹⁰Siya ti dimin imiirar tir. Dimusi rani, iikam whiekakim siya pi borisopi Adi Komii siir yai aiir wakaeyim. Sima yayim yaimwoni boin karamae nwowiyim simiirarar boinikim mi iikamim simiirin pi simar mi iksisaei. Mi ti iikamim niksisaeyim yim ti siya ti hiniina boiniyim, kima kimiir miois imiir kitiyopnir hai mi ta hiriinan saiirsika kima wi Adi Komii siirar nwoki sibgu wakaeyokna apim. ¹¹Kira mi biyan kam ikim waraur nwowim kima simiir dikidu siya hiriinan dimin bibiyeyim simiir kipi nomboboin. Ti kamim siya yai bibiyie imiirar boinikim iikam imiir niksisaeyim.

Sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyam mi iikam nhirim om nhiranim simiir kwoin imiir warar mi kiyaiigim mi simiirar mi onkwobumbuninkin haiginiuwigim. Sima yai biyie imiirar boinikim mi ti dimin imiirar tirikim mi ta hiriinan saiirsika siya wi umir nwoki haiyim iikam nhirim simiir maeyau hirankin. ¹²Biyan kamim simiir nwirin om Krit hiranin yipiki kwoin miyik siya nwowiyin, siyakisiyar boinikiikiikin mi siya ina boinin. Krit hiran kamim siya niksisaeyaki waiwiigim iinokiinokin, simiir kwoinim miyik rani mi siyu bibiyeyim siya tiriyim ini siyuim niimauan wraisuim siya diriraerariyim ini simiir hiriinan ywowim. Sima nhakiu kiriekim mi naeyarar naeikim. ¹³Ti yayim ti inkamin siya boinkiyim kaimwokimairgim kira simiir dikwao boin mi siya wi siir yai imiir nwoki sibgu wakaeyokna aingwo tibmii apim. ¹⁴Mi ta hiriinan saiirsika siya wi Judami iikam simiir wanmi siyuim simiir wakaeyokna ap rani mi iriipa hiriinan siya wi iikamim yipiki Adi Komii siir siyu imiir haimriiyugigim siya wi simiir siyu imiir nap tani. ¹⁵Iikam nhirim simiir kwoinim dimin whirki kimbu karamae nwowim yim siya hiniina boini ti dimin taemin whiekakim dimin whirki bi kimbu miminkim mi simiirin kipi haiya mi iikamim yipiki Jisis Kraiis siiram naingwo tibmii karamae nwowim mi yipiki iikamim simiir kwoinim ninaingwoyimiyokim mi kipridkaiyim mi biyie ha nwowim mi kwoin biyie ha naingwowi, siya hiniina boini dimin whirki wadie bi swoki omiminkin. Dimusi rani, simiir kwoinin miyik rani. ¹⁶Sima hiniina boinikim siya Adi Komii siir yai imiirar wakaeyokna apikim mi ti diminim siya tiriyim krimiirin siya nsiimauuwi siya siir

yai imiir wakaeyokna ap rani. Sima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir bi swoki wakaeyokna apikim mi Adi Komii siir whwonkam idan sima ini biyiekibiyie ywowim mi sima wi dimin miyiksim whir swoki tirmimin tani. Niingakiinga. Iriig.

Mi kira yai miyikmiyik imiirara wakaeyokna ap

2 Taitas kira iikamim iinokiinokin dimin taeminim yipiki iikamim Adi Komii krimiir Wanin siirim naingwo tibmiyim, sima naingwo tibmiyim simiirin, siyumwokisiyumwowim simi-irgisimiirara sibgu omwomwarkaiyu. ² Mi kira kamim waipiu nwowim simiirin hiniina boinmauu, sima op kirie kiriyim kwiyaie whaowaeiyim simiir kipi kwiyaie. Mi sima simiir kwoinim sibgu kintimdinu mi sima Adi Komii siirim daingwo tibmii kiin iski. Mi sima iikam nhirimiyam ha timi aingwokwonanae mi iikam nhirkim sima dimin biyie tir haiginiuwu simiirin mi yim sima ha donkworinukripkai simiir naingwo tibmii aiirin. ³ Mi kira wigim waipiu nwowim simiirin sibgu boinmimauu, dimin taeminim sima tiriyim iki wigim yipikim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyim simiir hiriinan miriyim. Mi sima hinda tinda kipi priiyam priiyam yai iikam nhirmi kinaopitkaigaiyuwam mi simiir kwoinim op biyieya kwiyaie whaowaeiya saiir kwiyaeyam kipi naingwo mi sima sibgu dinokninkin mi wig nhirim simiir diisiimauu siyu miyik imiir. ⁴ Mi sima wig kopak mi nhirim waipiu nwo karamae nwowim sima simiir diisiimauu siyuuin simiir yinkamam naingwokwonanaeyin siir. ⁵ Mi iriipi hiriinan wigim waipiu nwo karamae nwowim sima hiriinana timi o mi wi sima nwoki iisiimauuwim wig kopak imiirin siyu miyikin. Sima,

simasima sibgu kigriraona. Minam, sima mii miyikmiyik simiir omakanau hinar miriyim mi dimin taemin miyikmiyikim iikam nhirmi tiram mi simiir kami yai imiir wakaeyokna api mi ta hiriinana iikam nhirim sima Adi Komii siir yai aiirin wi kipi mingigin.

⁶ Mi iriipa hiriinan, hiriinan siyu kaimwowin siirar ti swoki iisiimauu yainan whran imiirin mi yim wi simiir kwoin imiirar nwoki kintimdinunam. ⁷ Taitas, kira iriipi hiriinan mii miyik ai-irar timi sibgu mirii. Mi kira hiriinan tiri mi yainan whran imiirin kira wi siyu miyik imiirar niisiimauuwi sima napamin. Mi iriipi hiriinan kira simiirin yai kibikibi imiirar boinmimauuwi ⁸ Mi kira yai miyik miyik imiirara boinmimauu. Mi kira hiriinan boini mi inkamki kirir-irin wi ha boin tani, ti yayim kira boinmimauuim yim kaimwo rani. Mi kira iri-ipi hiriinana swoki boin mi iki iikam nhirim io whwonkam kiriiir nanaowiyim sima wi yai bibiyie krimiir boin tani. Niingaka.

⁹ Mi kira kamim yipiki whisarii mii sibmiriyim simiirin hiniina boinmauu, sima, simiir biyan kamim simiir yai imiir wakaeyokna diriraerar dimin taeminim sima boiniyim, maigimaiga simiir nwowaiginiuwam. Mi sima wi kamim simiir kigriraowiyim simaka kipi swoki antamyiriyirmimin. Niingaki, niingakiinga. ¹⁰ Mi iriipi hiriinan sima simiir biyan kamim simiir dimin taemin imiir kipi tauae hai. Mi hiriinan tirni hiniin aka mi sima simiir biyan kam imiirin hiniina diisiimauu, ti kamim simaigim yipiki iinokiinokin mii miyikarar miriyim. Mi sima hiriinan tiri yayim krime boinmimauuwim Adi Komiiyin iikam krimiir nanmaiwarkainan siirim mi iikamim simiir whwonkam ida wi wadieyar nwoi.

¹¹ Mi Adi Komii siir naingwobumbuwa bidi yimbiniya iikam whiekakim simiir nanmaiwarkainam iya sima dimin biyeyim simiir aowa niki owa sairsi. ¹² Ti diminin tisi bidi yimbiyamin, yio krimiirin hiniina niisiimauugin, nu tiran dimin bibiyeyim inkam ima tiriyim, krima digumii simiir haimriiyugig. Mi krima krimasiyar mintaraona ti siyu miyikin krima tiriyin, inkamin yipikin Adi Komii siir wakaeyokna diriraeriyin siir hiriinan. Mi krima hiriinan siyiuin mhoyia iriipi hiriinan iirar tirkripkaii mi wi iya Jisis siya nitana saiirar nwoki digim. ¹³ Mi iriipi hiriinanar swoki tiri mi krima maigimairga nwokwokini ii kibiya Jisis Kraisi swoki iuuniyana saiiramin. Mi ti inkamin yipiki krimiir nanmaiwarkainaeiyin mi krimiir Adi Komiiyin, siya wi siir dimin kibiyin paenan nuyaeyin saikar nimbini. ¹⁴ Mi siya krimiirsi naokin, krimiirin dimin biyie siir kirie komiia krimiir kiyopsimsibgi haiginiuwa saiir hiranki nanmaiwarkainam. Mi siya ti hiriinan sairsi tirkikin krimiir mhii kwoinim wi dimin whirki kimbu karamae nwoki owim mi krima wi siirgisiir iikam nwowim. Mi krima wi siir dimin miyik miyikim simiir tiram nwoki aingwowim mi krimiir kwoinim wi kirieya nwowim siir dimin miyikmiyikim simiir tirim.

¹⁵ Taitas, kira hiriayar boinmimauyokiyokii ti dimin taemin imiirin, whisarii rani, kira kirie komiia Adi Komii siir hiranki haigin. Mi ta hiriinana sairsika iikam imiirin siir kirieni diisiimauu ti dimin taemin hiniin imiirin, iikam nhirmi yai wakaesi dimiyyu mi iikam nhirmi whinkinsiis haiginiuwiyim mi kiriir whwomisin kipi ninansiina mi sima digumii kiriir kipi haimriiyu kiriir yai aiir wakaesi mi sima kiriirin ha kipi

naingwo kira inig karamae inkamkin. Niingaka. Iriig.

**Krma whiekakarin
dimin miyikmiyikim
simiirrar kigna diriraerar**

3 Taitas ti iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir isid iir nwowim, kira simiirin ti swoki boinworwokai, sima simiir gavman iirin kipi swoki aingwo owouu, inkam yipiki simiir kou nwowiyin. Sima simiir yai imiirar wakaeyokna. Sima simiir kwoinim sibgu kisisop haiginkwokin mii miyikmiyik whiekakim simiir miriyam. ² Mi iriipi hiriinan, simiirin domwarkaiyu, sima yai bibiyie iikam nhirmi kipi boin mi sima yaii min kipi mi inii mi simiir kwoinim hiinsima dwo mi iripa nongwomamair aeyim daingwo iikam nhirim simaka. ³ Mi bidibidiniyarin krma Adi Komii siir dimin taemin imiir bi sibgu inomokninkinkim mi simiir bi wakaeyokna apkim. Mi krma habwwowhaenankim mi siir yai aka asi nantamyiriyirkim. Mi krimiir kwoin bibiyeyim sima kiyainamkin dimin biyie tiram mi ti hiriinan siyu iir nwowam. Mi krma whisarii mii priimiriyan iikam nwokim. Dimusi rani, krimiir kwoin bibiyeyim simar niki kiyopsimsibgi haiginiugikin. Mi krma iikam nhirmi siyu bibiyie asi tiryokiyokiigim. Mi krma simiirin kwoin bibiyie asi naingwokim. Dimusi rani, sima krimiiram bi mi naingwokim mi nim iriipi hiriinan simiiram bi mi aingwokim. Iriipi hiriinan, ti hiriinan siyiuin krma krimarin irni nwirniyin ini sau omomnan ywowim. ⁴ Mi ti siir hiriinan siyu miyikin, krimiir nanmaiwarkainan inkamin Adi Komii siya, siya iikamim krimiir niisiimauugin, siya inkam wadieyairgin mi siya krimiiram naingwokwonanaeikin mi siya Jisis

siir yikrop iuungi krimiir whinkinsiis haiginiuwim. ⁵Mi iya siya krimiir nanmaiwarkaina, siya iki krimiir mii miiyik miiyikim krima miriyyim simiirsi bi nanmaiwarkainakin. Niingaka. Dimusi rani, siir naingwobumbu kirie komiia krimiirsi nwowa mi ta hiriinan saiirsika siya krimiir asi nanmaiwarkainakin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siir naeyiun siya haiyoprimdiyiumigikim ti dimin bibiyeyim krimiir kwoinaw nwoyaiyim. Mi ta hiriinan saiirsika, krimiir kwoinim dimin whirki kimbu karamae asi nwokim. Mi iriipi hiriinan miya Adi Komii siir naeyiu ieya miriia, siya minam tirkin krimiir kwoinim simiir kisina haigiyim iikam winan nwowam mi yaeya kwoin win nwowam, Adi Komii siir piugan anakar. ⁶Mi ta hiriinan saiirsika inkamim krimiir nanmaiwarkainan Jisis Kraiis Adi Komii siya krimiirin siirgisiir naeyiu iirar hauugikin. ⁷Mi iriipi hiriinan, ti dimin taeminim Adi Komii siir naingwobumbuwa saeya tirim krimiir, siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karamae nwowi mi ta hiriinana saiirsika, krima wi saika nwoyokiyokiikaeyami, krimiir kwoinka naingwowiya saiir hiriinan. ⁸Mi ti dimin taeminim yipiki kara boinanim kiriir, yim yaimwokiayimwowaigim. Mi kara kiriirin minam naingwowi kira ti iikamim naingwo tibmiiyim simiirin hiriirar dowomwarkaiyukripkai mi sima, sima simasiyar mintaraona mi ti hiriinankiniuwim sima mii miiyikmiiyik imiirarar mirii. Mi ti yayiim yim wi digar nwowi iikamim simiir whinkinsiis haiginiuwim. ⁹Mi kima yai biyie niinga saiir kipi whrie boin mi kima kimiir yidiwi wanwiyaeyim biyanim simiir hiriinan kipi boinanae. Mi kima Moses siir siyiu komiyyin siir yayiim simiirsi kipi ninkinwamwarkii boin.

Mi ti hiriinan yayiim yim wi iikamim simiir whinkinsiis haiginiu rani mi wi simiir haipridkikai haiginiuwim mi wi hik simiir hauuwi mi yim ti hiriinan yayiim yim naekak rani. ¹⁰Mi yipiki inkamki ti yai nae karamaeyim simiir wakaena diriraerari yio wi iikamim yipiki iikamim naingwo tibmiiyim wi simiir niinikibiri yapa yapa nwowam mi mhoyia ti iikamim simiirin idip idipin wi kwisairnana boinmauu wakaei. Mi ta saiir mhoyian sima wi kiriir yai aiir wakaeyokna rani mi kima whiekakarin digiumii wi ti iikamim simiir haimriyugigi. ¹¹Mi kira ti hiriinan iikamim simiir bidiyar yinokninkinin simiir kwoinim uridyiu biyieki bidi kwirii idwokiayim. Mi ti hiriinan mii biyieyim iinokinok sima miriyyim yim ha niisimauuwim simiir kwoinim whirua nwo rani, ini hindara haipridkikaiyim. Iriig.

Mi yayisisim nhir ikim

¹²Taitas kara wi om komii Nikopolis hir nwowi mi ta naop iya wi saeya digi. Mi kara Atimas Tikikas, siirin wi haniingi nikropki kiriiramim. Mi kara ha naingwowi kira siyiuam ti hansir kariiram nitam. ¹³Mi kira Sinas siir whinkinsiis haiginiu yipiki om komii Roman siyiu komiyyin siir dimin taemin imiir ninokninkinin. Mi kira Apolos siir warar timi whinkinsiis haiginiu. Mi kira sowiir siyiu minim mi dimin taeminim sowa hanguguwim sowa hainamam simiir wara whindiriraerar haiginiugi. ¹⁴Mi krimiir iikamim sima siyiuin siyiu miiyik tiriyin siir dinokninkin mi iikam nhirim dimin taeminim simiir kiyopsibgi haiginiuwiyim mi yipiki hikak simiirsi nwoyiyim simiir whinkinsiis haiginiu. Mi sima hiriinan tiri mi wi paeyin paenidgi bud karamae nwoyiyin siir hiriinan nwo rani mi yim sima wi paeyin paenid budiyin mi ha

naokingugunankaiiyin wi siir hiriinan
nwowi mi sima wi Adi Komii siir siyu
iiirar sibgu wakaeyokna api.

¹⁵Taitas iikam whiekakim yipiki
kanakar nwowim sima kiriir
nokboin maigimaigikim. Mi krimiir

nomiiyauim yipiki Adi Komii krimiir
Wanin siir piugananim simiir warar mi
ikboin maigimaigikim. Mi kara Adi
Komii siir naingwobumbuwa saiiram
sriigin saeya wi kimakar nwowi. Iriig.

FILIMON

Mi iya Pol siya mii biyie om Rom hir mirriyin mi ta yokwowa siya ha winkikin siir nomiiyauwin yipikin Failimon dapiyin siiramin. Failimon siya om Kolosi hir nwokin. Mi iikamim naingwo tibmiiyim sima Adi Komii siir inig iirin iripa Failimon siir omaka aiir haingiriyu hainankim. Mi Failimon siya umir digworaekwoki naokingugunankai inkamkin. Mi Failimon siir dimin whirin siir miiyan inkam nwir ieya tauahainamin mi siya kimidiniya om Roma hiriir yidamki. Mi siya Pol siirin om Rom hir nini kigiin mi siir mhii kwoinin ina kisina haigikiyin mi siya ini naingwo tibmiiyan inkama ywowin. Mi Pol siya Onisimas siir boinki siya Failimon siiram swoki amim mi ta yokwowa siya winkiya siya minam winkikin Failimon siiramin siya siir swoki ikunam mi siir dimin bibiyie imiir haiyoprimdiyumiigiyim. Mi siya ha windigiyin mi ta yokwo aiirin kimidiniya Onisimas siya hainam mi siya ini Failimon siiramar swoki amin. Iriig.

1 Kara Polkin. Dimusi rani, kara Jisis Krai saika mirriigin mi kariirin hiriinansi huagripkikikaigin maeyaua mii biyie mirriya sairin. Kara mi iikamim naingwo tibmiiyim krimiir tiran piuganan inkamin Timoti, krira ta yokwowa Filimon kiiiram winkikin, ta yokwowa krira winkiya yipiki inkamin krira naingwokwonanaeyin mi Adi Komii siir mii aiirin krira mirriyin krira kiiiram hauugikin. ²Mi krimiir yokmana yipika krimiir piugana naingwo tibmiiya Apia saeya mi Akipas siya yipiki sau krira ninitiyin dimin taemin bibiyeyim simaka mi yipiki iikamim naingwo tibmiiyim krimiir omaka hir haingiriyu hainaniyim Adi Komii siir inig iir, ta yokwo kara kimiiram warar winkika.

³Kara Adi Komii krimiir Wanin siya mi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis sowiiram sriigin sowiir naingwobumbuwa kimiir hauugiyim mi ta hiriinan sairsiyin kima wi kwoin nongwomamair aekak niki owim.

Filimon siir kwoinin Adi Komii siiramar naingwokwonanaeikin

⁴Hinokiinok kara Adi Komii siiram sriiiyim kara kimiirar boin wadieikin. ⁵Dimusi rani, kara ha wakaekin kima ini krimiir Biiyan Inkam Komii Jisis siir yaiyar wakaeyokna apim mi ti hiriinan siyiin iikam nhirmiyam naingwokwonanaeyin iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiirin ini kimar niisiimauuim. ⁶Kara Adi Komii siiram kwisboinikin kiiir whinkinsis haiginiyim mi iki iikam nhirim simiir boinmimauuim kiiir naingwo tibmiiya Jisis Krai siiram naingwo tibmiiya. Kara simiirin ti hiniina boinmimauu mi kiiir yaiya simiir kwoinin wi saeya kisisop haiginiuwi sima ninokninkinim Adi Komii siir siyiupai siyiupaiyim krimiir nokboinmamair haiginiuwiiyim. Dimusi rani, krira Jisis Krai siirgin. ⁷Ti kariir nomiiyau miiyikim, kara ha wakaekin kima Adi Komii siir iikam imiiramar naingwokwonanaeikim mi simiirar kigriiraowikim mi simiir kwoin imiirar whinkinsis haiginiuwigim kirie nwowim. Mi sima ini wadieya swoki sibgu owim. Dimusi rani, kariir kwoinin ta yaiya saeya nwowaiginiugin wadie mi kara tisi maigimaarga nwowin. ⁸Dimusi rani, ta kirieya Jisis Krai siya hauugiya kariir kara panao pi digar nwowi kiiir boinmimauuim ta mii aiir mirriyam. ⁹Mi dimusi rani, krira irni nwirniyam naingwokwonanaei, kara Filimon kiiir iikam imiir kigriiraoni haniinaka kara kiiirin tisi hindara sriigiyin ta mii aiir mirriyim. Ihi, kara Polkin, kara bidi ywowin, ti inkamin yipikin maeyaua

mii biyie miriyya hiyyokiyokaiya saair nwokaiyin Jisis Kraiis siir mii aiirsi. ¹⁰Kara Filimon kiriirin Onisimas siiram sriigi. Mi iyya kara maeyaua mii biyie miriyya hiyyokiyokaiya saair hirar niki okaiyin mi siya bidi wakaeyim yaiyim kara boinim Jisis Kraiis siirim mi siya ina yaingwo tibmiiyin. Mi ta hiriinanin Adi Komii siir piugan aiirin siya ini kariir yinisimnan yowwin. ¹¹Mi ta saair biyyarin Onisimas siya tirim siyiuim yim kiriir kwoin iir bi wokmai haiginiugin, yim ini biyiekibiyie ywowim. Mi ti siyiuim tarinan siya tirim yim wadiekiwadiekim kririirin wi simar whinkinsiis haiginiuwi.

¹²Mi tariinanin siirin kara kimiiram swoki ikropki. Kara siiram naingwokwonanaei mi ta hiriinan sairsika iyya siya kimiiram waraur niti kariir mhii kwoinim wi hikakar nwoki. Dimusi rani, siya kariir haiburgikin. ¹³Kara hiniina naingwokin siya kanaka tirar nwokin mi kariirin siyar whinkinsiis haiginiugin iyya maeyaua hiyyokiyokaiya mii biyie miriyya saair hir nwokaiyin Adi Komii siir Yai Win Kibi aiirsi. ¹⁴Mi kima wi wadie nwo karamae nwowi mi ankara iriipi hiriinan pi siir mi onkworinukripkai rani mi ta hiriinana siya kariir whinkinsiisam. Mi kara ha naingwowi miyim kimiir kwoinki naingwowim wi simiirar mirii. Mi ta hiriinan sairsika kara pi boriisopi kimiir boinanaeyim kima siyiu miyik kariir tiram.

¹⁵Mi tarii Adi Komii siyar kiwakikin Onisimas siirin kimaka waraur nwowim. Mi tariinan siya iinokiinokin wi kimaka waraurar nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁶Mi tariinanarin siya wi kiriir whisarii mii priimiriyyan inkam nwo rani. Mi ini wadie mi owin, siya wi kimiir naingwo tibmiiyan inkam nwowi yipiki kima naingwokwonanaeyin mi kara iriipa hiriinan siya wi kariir piuganan naingwo tibmiiyan inkam nwowi yipiki

kara naingwokwonanaeyin. Mi kima siiram wi nhami nhami naingwonanae rani. Dimusi rani, ni kira whisarii mii priimiriyyan inkamkin mi iriipi hiriinan ni kira naingwo tibmii piugana saair inkam warairgin.

¹⁷Mi kiriir kwoinin siya hiniina naingwowi, kara ini kinaka yamasuin, o ini Adi Komii siir piugan anaka yamasuin, yio ini kira kariir kigninkinwiniyin mi siir mi kigninkinwiniya saair hiriinan yowwin. ¹⁸Mi siya dimin whir kiriir bidi tirbuwin mi kiriir dimin priihaii mi kariir boinmauu, kara nwoki sibgu tirim. ¹⁹Kara Polkin, kariir iinga nonkwo winkim ti nimbiniim kimiiram mi Onisimas siya dimin biyie whir kimiir tiri, mi siya dimin whir kimiir warauranki priihaii mi ti diminin wi kara sibgu tiri kimaka mi Filimon kira ina sibgu inokninkinim, karar tirhaiginiugikin kara Jisis Kraiis siirim asi naingwo tibmii. Mi hiriinanki niuwi, kima kanaka dimin priihaigakim. ²⁰Ihi, ti kariir piuganan naingwo tibmii inkamin, ti siir daingwoki mi kara ha naingwowi kira ti diminin siirin naingwo tibmiini siyiuin siir hauukiiyu kira ti siyiuin kamim naingwo tibmiyim sima tiriyim kariir kwoin iir sibgu owaiginiuwam mi ta hiriinan sairsika kara wa maigimaigaei mi Onisimas siirin wi kiriiram waraurar swoki ikropki.

²¹Mi tariinanin kara ta yaiya kiriiram winkika, kara ina ninokninkinim kira wa diriraerar kiini. Mi ti dimin hiriinanin sima sima rani mi iriipi hiriinan iki dimin nhirim kira tirim. ²²Mi diminin whir. Kara maeyaua kwira hiyyokiyokaikwokin omakanau hirin. Dimusi rani, kara ha naingwowi diminim kima sriiyim Adi Komii krimiir Wanin siirim kariirim mi iyya siya siyiu whir kariirim kigninkinki mi kara wa niti mi hiriinan sairsika kara ha naingwowi siya kariir

whindiriraerari, kara kiriir kignakiyim. Iriig.

Boin mairgimairga nhirkim

²³ Epafrasin yipiki kanaka ninkin owin mi sima siirin maeyaua mii biyie miri-
iya hiuyokiyokaiya saiir hir hiukrip-
kiikikaigin. Krais siir mii aiirsi mi siya
kimiir boin mairgimairgakikin. ²⁴ Mak,

Aristakas, Dimas, mi Luk, ti sima
kanaka miriiyim Jisis Krais siirim mi
iriipi hiriinan sima kimiirar mi boin
mairgimairgakikim.

²⁵ Kara krimiir Biiyan Inkam Komii
Jisis Krais siirim sriigi siya wi siir naing-
wobumbuwa wi whiekak kimiirar nwoki
hauugiyim. Iriig.

HIBRU

Hibru yokwowa ya yokwo prieiya Hibrumi iikamim yipiki naingwo tibmiiyim Jisis siiram ya sima winki aeya. Hibru iikamim yim Juda iikamim simiir inig whir ieya. Mi krima ninokninkin tani, ta yokwo aiirin nhinga piyamisi winkiya. Mi inkamin winkiyin siya hiniina kigin Juda simiir iikamim naingwo tibmiiyim kirie rani sima simiir naingwo tibmii wina sair haiburgigam tirkim simiir biyan siyiun Mosesni siyu komii si napiyin ini siiramar swoki amim. Mi ta yokwowa iikam imiirin min boinkika Jisisin Adi Komii siir yinisimin ini paekwosim ikim mi Moses ini simiir haiburin. Mi ta Jisis siir miya ya ini Mosesni miya sair kou ywowa. Mi ta Jisis siir nhieya yipiki dimin biye biyeyim sim haiyoprimdiyumiigiya ya ini wraisi nhieya sair haibura. Jisis siya omwai hiriir waiyayokiyokiiigin. Mi ta hiriinan sairsika siya simiir asi boinkikin sima Jisis siiram naingwo tibmiiyim yipikin biigibiyan prisin inig komiigakin. Iriig.

Yaiya Adi Komii siir yinisimin siya hauuga krimiirin.

1 Bidi bidiniyarin ii whiekakim bidi yamkiyim Adi Komii krimiir Wanin siya siir yaiyim profet kamim simiir boinmimauugin, siyupai siyupaiyim simiir. Mi ti yaiyim profet kamim sima ini krimiir brougaeyim simiir hauugiyim. ² Mi ta iya dig kingiin nwowi Adi Komii siya ta siir yaiya wi siir yinisim iir hauugi. Mi yo siya wi krimiir swoki kwaboimamauwi. Adi Komii siya siir bidi yimbiniin siir digworaekwo whiekakim simiir haiyim. Mi biya Adi Komii siya siir boinin mi siya ini siir yai imiirar wakaeyok-

nan. Mi siya ninomor nu sowiir digworaekwo imiirin asi nonkwokwokikim. ³ Ti siir yinisimin Jisis siya krimiir niisi-imauugin dimin komii komiiyim pae-nan niuyaiyim Adi Komii siirin, siir yinisimin ini siir Adin siir hiriinana ywowin. Siir yaiya saeya kiriekaka, digworaekwo whiekakim ninomor nu sowi-irim siyar sibgu kigirkaki. Mi siyar naokin paeyin haiiya nirioninkinin si-irin, iikamim simiir dimin biyeyim ini siyar haiyoprimdiyumiigiyim. Mi siya ha swoki insiin idwonamin mi siya ninomor koua hiriir yam mi siya Adi Komii siir ina inig miya ini idwoiu inkam komii nu kigriraowiyin siir hiriinan. Iriig.

Adi Komii siir yinisimin siya ini paekwosimim simiir haiburim

⁴ Dimusi rani, siya ini Adi Komii siir ina inig miya nidwowin mi siya ini paekwosim whiekakim kou hir nwowim simiir haiburim. Mi ti inigin Adi Komii siya hauuwun siya iripi hiriinan siya ini paekwosimim simiir inig imiir haiburim.

⁵ Dimusi rani, biya Adi Komii siya paekwosim imiirin hiniina bi boinkin, kima kariir yinisimkim, panao kara pi hiniina boinki kara kimiir Adgin.

Adi Komii siya paekwosim simiirin hiriinan yai bi swoki boinkin. Niingaka, niinga kiinga. Siya Jisis siirara boinkin.

⁶ Biya Adi Komii siya siir yinisim yinhaomiyinin siirin nu tiriir nikropkiyam minin mi siya paekwosim simiirin hiniina boinki,

kima ti kariir paekwosimim kima siir inig iir hainanprapraski.

⁷ Mi siya yai nhirim paekwosim simiirin hiniina boinkin,

paekwosim sima kariir miyan inkam dwo mi simiir miyim opudnan hugidudu mirii. Mi simiir kirieya paenan diudkwakwa.

⁸ Mi siir yinisimin siirin hiniina boinkin,

kira ini Adi Komii ywowin kariir hiriinan. Kira inkam komii digworaekwo whiekakim simiir kigriraowiyin wi siir hiriinan nwowi. Hinokiinokin digworaekwo whiekakim kira wi wadieyar sibgu kigriraowi.

⁹Kira wi siyiu miyik miyikim simiiramar naingwowi mi kira wi dimin biyeyim wi simiiram naingwo rani. Kara kiriir Adi Komiiyin kiriirin wi kara nokmwin okwohaiginiwi, inig komiigak nwowamin mi kira wi maingimaiga komiigakar nwowi. Mi ta maingimaiga wi iikam whiekakim simiir maingimaiga imiir haiburi.

¹⁰Mi Adi Komii siya hiniina swoki boinki,

Biiyan Inkam Komii, kira bidi bidiniyarin nu ninomoro kiriir iingar nonkwokwoko.

¹¹Mhoiia ninomor nuwo sowa wa digiguski mi ni kira niingaka. Hinokiinokin wi hiriyyar nwoyokiyokii mi ninomor nuwo yo wi wro namwouiwi yuis wronan.

¹²Mi yio ini inkamin yuis kaba nitkaigiya mi yaeya yuis win swoki haiiyin mi ha niyyin ini siir hiriinan ywowin. Mi kira nu ninomoro sowirin wi hiriinanar mi digiguskii. Mi wi yaeya nu ninomor win swoki onkwokwoki mi ni kira wi hiriyyar nwoyokiyokii ami, wi kisina rani.

¹³Biiya Adi Komii siya hiniina boinkin, kira wi kariir ina inig miya nidwowi, maeyaua inkam komii siya nidwowiya saair. Mi kira wi hiriyyar nwoyokiyokii mi wi iya kara kiriir sauan omomim simiir nonkwobumbunin kin iuguski wi saair nadigiwi.

Adi Komii siya ti yayim simiirin paekwosimim simiir bi boinkin. Niingaka. Siya siir yinisim iirarar boinkin.

¹⁴Mi yipikim paekwosimim, ha? Sima naeyiunankim mi dimin taeminim Adi Komii siya boiniyim sima pa wakaeyokna diriraerari. Mi siya simiirin iikamim naingwo tibmiyim simiirin yikropki simiir whinkinsiisim Adi Komii siya nimbiniim nanmaiwarkainam simiir. Iriig.

**Adi Komii siya krimiir swoki
anmaiwarkinaei yio
dinin komii ieyairgin.**

2 Dimusi rani, Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin digworaekwo whiekakim ini siyar kigirkakim mi krime krimiir kwoinawu haigi nonkworinu saairin digiumii kipi haimriiyugi, wim wi ini haniin kima kima priiyakirirkiisi. ²Adi Komii krimiir Wanin siya biiya siir yai nhirim siir paekwosimim simiir boinmauugikin. Mi ta yaiya ha hainamim mi ina boinmauwamim. Mi dimin taeminim sima boinmauwamim ina yimbiyamim. Mi iikam nhirim sima ta yaiya saika nantamyiriyiri mi saair wakaeyokna karam nwowi mi sima dimin biyie tiri mi sima wi hik kimpipisu prasae hai rani, ti dimin biyeyim sima tirim simiirsiyin, dimin biyeyim sima tirim simiir digar swoki haii. ³Mi hiriinankiniwi mi krime ta yai komiia Adi Komii siya boina, siya nanmaiwarkainana digiumii saair haimriiyuwi mi krime wi paniina napiyoki iya Adi Komii siya dimin biyekak iikamim simiir tirbumbuwi saairin, ha? Siyiu karamaeka. Niingaka. Biiya, Biiyan Inkam Komiiyin siya hiniina boinkin, Adi Komii siya wi krimiir nanmaiwarkinaei, iikamim sima ta yai aair wakaeyoknam sima hiniina boinkim, ta yaiya saeya kaimwowairga. Saeya niksisae rani. ⁴Adi Komii siyar niisiimauugin ti yayim sima kaimwowairgim, kiriepai kiriepaiyim siya tirim. Mi siya siyiu miyik miyikim iikamim simiir whinkinsiisim tirkim mi

Adi Komii siya naeyiutin siir kwoin air-gar naingwo hauugin iikam imiirin mi siya siir dimin miyik miyikim iikamim simiir hauuwikim. Iriig.

Jisis siya inkamnan nimbiamkin krimiir nanmaiwarkainaim.

⁵Ti yayim tariinan krimiir boinim, sima ti nu whirin wi mhoiyya Adi Komii siya tirkii mi siir boinkin. Iikam yipikim siir wakaeyoknaim sima wi ti nu iir nrowi. Adi Komii siya paekwosimim simiir bi nimbingin ti nu win siir kigriraowamin. Niingaka. ⁶Inkam nwirin Adi Komii siir yayim yokwoni siya winim saeya hiniina winboinkika, Iikamim sima dimkim, kira simiiram naingwowyin? Mi yinisisimim yim dimukim kima simiir sibgu kigriraowiyim, ha? Iikam krima ini inig karamae ywowim.

⁷Mi siya iikamim krimiirin wi ii priei nokmwin owaiginiu rani, paekwosimim simiir aowan. Mi kira diminim inkam komiyyim nu kigriraowiyim digworaekwo whiekakim simiir sima haiiyim simiir hiriinan hauugin. Mi sima ini paenan yuyakiyim. Mi sima ini inig komiigaka ywowin.

⁸Mi kira digworaekwo whiekakim simiir nokmwin okwo haiginiugin.

Ihi, Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim iikamim simiir aowa haiginkin. Mi dimin whirkin simiir koua bi swoki haigin miminkin. Niingaka: Mi ti diminim krima tariinanin simiir niki kig rani. Sima bi niki imbinikim. Niingaka. ⁹Mi tariinanin krima bidi yinokninkinim dimin taeminim ti inkamin Jisis siirim. Mi ii priei rani, Jisis siya ti nu iir nrowin. Adi Komii siya siirin paekwosimim simiir aowa nokmwin okin mi siya ini inkam inig karamaenar ywowin. Mi tariinan Adi Komii siya inkamin inig komiigakin siir hiriinan

yokmwin owaiginiu mi siya ti dimin paenan nyuayeyin Adi Komii siirim simiir hai. Dimusi rani, siya naokin iikamim krimiir dimin biyeyim mi krimiir hikim simiir haiyim. Mi Adi Komii siya iikam krimiirin wi dimin miyik miyik imiir hiriinansi tir haiginiuwi. ¹⁰Mi ini mi owin Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir Adi mi owin mi simiirin siyar mi onkwokwoiyin ini mi owin. Mi siya Jisis siirin minam nimbingin ti hik imiirin siyar mi haii siya kimpisuum ini owin. Mi ta hika Jisis siir tira mi siya ini iikamim simiir nanmaiwarkainan inkam komii kiin yamwoiutin. Mi krima wi Adi Komii siir yinisim asi nrowi. Mi mhoiyya krima wi siir dimin miyik miyikim ninomor kouanim wi simiir haii.

¹¹Krime dinokninkin, ti inkamin siya iikam whiekakim simiir dimin biye imiir bidi haiyoprimdiyumiigiyim mi ti iikamim sima ini rirmiyya ywokiyyim, simiirin dimin whirki bi kimbugim. Mi Jisis siya mi sima, sima ini Adi Komii siir yinisim arar ywowin. Mi Jisis siya simiirin siir nomousisim nikiusi paniinsi yidisi. ¹²Mi siya boin,

Adi Komii kara kiriir inigin wi kariir nomousimim simiir boinmauwi. Ihi, simiir whwonkam idain kara mwai waowi mi wi kiriir inig iir hainani. Maeyaua iikamim naingwo tibmii kiiniyim iripa sima haingiriyyi omimiriya sair hirin.

¹³Mi siya hiniina swoki boinki, Kara wi Adi Komii siir yai imiirar naingwo tibmii kiini. Mi siya hiniina swoki boinki, kira kariir kigi, kara tisi tirar nrowin. Mi Adi Komii siir yinisimim kariir hauuwim sima tisi kanaka tirar nrowim.

¹⁴Mi krime ti siir nomousimim piugak nhiekakaigim mi Jisis siya ini iripi hiriinan inkama mi amwoiutin piugak nhiekak mi siya wa mi aowi mi siya Setan siirin wa nonkwobumbuninkin iu-

guski mi siir siyiun iikamim simiir tir-
bumbu aokaowiin siir warar. ¹⁵ Mi siya
hiriinan minsi tirkin, iikam krīma naosi
naingwo ididi mi Adi Komii siir kigi
mi mhoiia krīma wi naosi nidid rani.
¹⁶ Siya ti diminim simiirin paekwosim
simiir whinmiriyyim bi minkin. Niin-
gaka. Siya iikamim Ebrahim siir isidin
siirin krimiir whindiriraeraram nitkin.
¹⁷ Mi ti hiriinan siyiun siya inkam
asi nwoyin, siir nomousisimim krimiir
hiriinan. Mi siya wa mi mirii prismi
biyan inkam komii siir hiriinan iki
iikamim simiirsi naingwoyimiyyokin. Mi
siya minsi naokin Adi Komii siir iowa
siya nwowa dimin biyyeyim simiir sai-
irsi. Mi siya iikam imiirin Adi Komii
saika nwoke inkiamasu haiginiuwim
sima iripa nongwomamair aeyam. ¹⁸ Mi
siya hikpai hikpaiyim siir nimbiyamim
mi siir kinankuim simiir kimpipisu bidi-
yar haiyin. Dimusi rani, siya wi nwoke
kigninokninkinim iikamim ti hiriinan
hik kimpipisu haiyyim simiirin. Iriig.

Jisis siir inig komiyyin ini Moses siir inig komii iir haiburin

3 Nomiiyauwim yipiki Adi Komii
krimiir Wanin siiram naingwo
tibmii kiinim. Adi Komii kimiiramim
minam nikiunakin diminim big
nasmirwaiya Adi Komii siya nwowanin
siir tirim. Mi kima Jisis siirim
sibgu daingwokwo, Adi Komii siya
Jisis siirar nikropkikin siir yai aiir
boinmimauuwam dimin whiekakim
siya tiriyim. Siya prismi biyan inkam
komiyyin siya tiriyim siir hiriinan. Mi
krīma ti yayim siya boinim simiirar
wakaeyokna boinmimauukin iikamim
simiirin. ² Adi Komii krimiir Wanin
siya bidi yimbiniin ta siir miya saiirin
mi siya ta Adi Komii siir mii miyyik
aiirar asi sibgu wakaeyokna mirii,
siya Moses siya tirin iya siya Adi
Komii siir iikam imaka nwowa sair

hiriinan tirkin. ³ Mi Adi Komii siya
minam kiwakikin Jisis siir inigin
Moses siir inig iir haiburim. Inkamin
omaka komii miriyyin mi inigak ha
nwowiyyin siir hiriinan. Omaka saeya bi
nwowika inigakin. Niingaka. Inkamin
nonkwo miriyyin siyar nwowikin
inigakin. ⁴ Omakaim sima sima bi mirii
naeikim. Niingaka. Omaka whiekakim
simiirin inkamki nonkwo miriigim.
Adi Komii siyairgin digworaekwowim
simiir bwamkibwamin. ⁵ Moses siya
whisarii mii miriyyin inkamkin. Mi
siya Adi Komii siir yai imiirar sibgu
wakaeyoknaeikin iya siya Adi Komii
siir iikamim simaka hir nwowa mi siya
Adi Komii siir dimin taeminim mhoiia
nimbiyami simiir boinmimauugin.
⁶ Mi inkamin Adi Komii siir iikamim
simiir kou nwowin yio Jisis Krai
sasairgin. Mi Adi Komii siir yinisimin
miyyim siya miriyyim ini wadiekinar
mi owim. Mi nim krīma iikamim
naingwo tibmii kiinim nim krīma Adi
Komii siir piuganka. Mi krīma naingwo
tibmii kiinim Adi Komii siiramim mi
kirie hiriyyar nwowi mi krīma siiramim
mairgimairga hiriyyar nwowi, krimiir
nanmaiwarkainam. Mi krīma iikam
naingwo tibmiyyim wi Adi Komii siir
piugan nwowi. Mi krīma naingwo
tibmii kiin karam nwowi, siya wi
krimiir nanmaiwarkaina rani. Niingaka.
Iriig.

Mi iikamim Adi Komii siir yai aka nantamyiriyiriyim sima wi iripa nongwomamair ae rani.

⁷ Dimusi rani, krīma ini Adi Komii siir
iikamnan ywowim. Mi krīma Adi
Komii siir naeyiu miyyikin siir yai
imiirar wakaeyokna. Siya hinina
boinkin, panao kima pi siir yai aiir
wakaei,

⁸ mi kima krimiir mhii kwoinim pi kipi
kikintimdinu kripkai biya kimiiir

yidiwi wanwiyaeyim sima kariir yai aka nantamyiriyira saiir hiriinan, iya sima nu siiyin apa niinga hir nwowa.

⁹ Mi sima kariirin saiir kinankiugim. Mi ta maeyau aiirin kimiir brougaeyim sima dimin whiekakim kara tirim sima biewiyim kamnwosa kigim. Mi sima hiriinansi bi nwokim, sima ini kariiramar swoki kinankiu kripkaiyim.

¹⁰ Mi kariir kwoinin ti iikam isidin simiirimin hauugihauuga asi whwiyiekin. Mi kara ina boinin, iinokiinokin simiir mhii kwoinim yaeya siyiu whirima naingwowi siir napam.

¹¹ Mi kariir mhii kwoinim hauughauga asi whwiyiekikim simiiramim mi kara hiniina nikopaisisirki, ti iikamim sima wi kariir om miyikin piu siisiyin wi siir swoki it rani. Niingaki niingakiinga!

¹² Mi kimiir kwoinim wi dimin biyeyim simiirim pi naingwowski mi kima wi ti Adi Komiiyin omwai waiyayokiyokiiyin wi digiumii siir haimriiyugigisi. ¹³ Mi tariinanin iinokiinokin kima irira nwonwira kima kimar whinkinsiis ankinsiisnaei mi kimiiram kinankiuwi mi kima wi Adi Komii siirin wi digiumii haimriiyugig rani. Niingaka. ¹⁴ Kima, kima kima whinkinsiisna. Dimusi rani, biigi biyin krime Kraisiir yai aiir wakaeyim, kima bidiyar yaingwo tibmiyim mi krime bidiyar sibgu itinaku kripkaiyim. Mi krime hiriinan tiriyokiyokii ami mi iya krime naowi wi saiirar nadigiuwi. Mi krime iinokiinokin wi Kraisi saika nwoyokiyokii.

¹⁵ Krime ina ninokninkinim, ta yaiya ina nwokripkaiya. Saeya hiniina boinka, mi tapa kima siir yaiya saiir wakaei mi krimiir mhii kwoinim kipi kintindinu, biya kimiir brougaeyim

biya sima nantamyiriyira saiir hiriinan.

¹⁶ Yipiki iikamkim biya Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna karam nwowim mi saika nantamyiriyirim, ha? Ti iikamim Moses siya nikiunamim nu Isib hiranki mi ha namim sima. ¹⁷ Mi biewi kamn-wiso Adi Komii siir kwoinin hauughauga nhiniiram whiyiekin, ha? Siya iikamim siyiu biye tirim kwoin hauughauga simiiram whiyiekin mi sima ini maeyau siyiu apain ini hir yaokaowim.

¹⁸ Biya Adi Komii siya nhiniir nokwao boinkin, ha? Sima wi om miyikin piu siisiyin wi siir nam tani kara simiiram nimbini Niingaka. Ti iikamim Adi Komii siir yai nantamyiriyirim siya simiiram boinkin. ¹⁹ Krime ina ninokninkinim, sima bi naingwo tibmii kiingim. Mi sima omin Adi Komii siya nimbini simiiram piu siisiyin siir bi namkim. Niingaka. Dimusi rani, sima bi naingwo tibmiikim mi Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim. Iriig.

4 Adi Komii krimiir Wanin siir nimbina saeya ina niki owa, saeya hiniina boinka, kima kariir omin piu siisiyin siirin wa napnopakai nami. Mi hiriinanki niuwi krime mintarao Adi Komii siya krimiirin wi siir omin piu siisiyin siir kigninkin apnopakai karamae nwowisi. ² Krime Adi Komii siir yayim ina wakaeyim biya krimiir brougaeyim sima wakaeya saiir hiriinan. Mi sima hindara wakaekim mi sima bi naingwo tibmii kiingim mi ta Adi Komii siir yaiya sima wakaeya, saeya simiir bi swoki whindiriraerarka. Niingaka. ³ Krime iikamim naingwo tibmii kiiniyim krime ti om miyikin piu siisiyin siirar namikim. Biya Adi Komii siya boinin saiir hiriinan, ta yaiya hiniinga. kariir kwoinin hauugihauuga whwiyiekin mi kara hiriinan asi nikopaisisir boinkin, iikamim kariir

yai wakae karamae nwowim sima kariir omin piu siisiyin wi siir napninopkainani rani. Niingaki, niinga, kiinga!

Adi Komii siya nu ninomor sowiirin ha nonkwokwo digiyin mi siya piu ina sisin. Mi mhoiyya siya ti omin piu siisiyin simiiram ha boinkin. ⁴ Mi Adi Komii siya Yokwo Komii sairin ii iriyyar kwisaka sairin hiniina boinkin mi ii iriyyar kwirim Adi Komii siya mii whiekakim simiir mirii digi mi ii iriyyar kwisaka siya piu sair siiskuwak. ⁵ Mi ta Yokwo Komii saeya hiniina swoki boinkika, sima kariir om miyyikin piu siisiyin wi siir napninopkainani rani. Niingaki, niinga, kiinga! ⁶ Mi ta yaiya hiriinana ina niki okripkaiya mi nhirim naingwo tibmii kiiniyim, om miyyikin piu siisiyin siirin wa napninopkainami mi iikam nhirim biyya yai win kibi aiir wakae yim mi ha swoki antamyiriyirim, sima wi omin piu siisiyin siir hiriir napninopkainam tani. Niingaka. ⁷ Dimusi rani, iikamim yipiki biigi bii wakae yim Adi Komii siir yai win kibi aiir mi ti omin piu siisiyin siir nam karamae nwowim Adi Komii saika mi Adi Komii siya simiiram in iya kwira swoki imbin piu saika siisim. Mi mhoiyya biewi biewiyim bidi yamkiyim, Adi Komii siya digworaekwo whiekakim Devidki si winboinkiyim Yokwo Komii hiniina boinkin,

Mi tariinanin kima ta yai aiir wakaei, kima wi kipi nantamyiriyir.

⁸ Mi Josua siya simiirin ti omin Adi Komii siya nimbinin piu sima siisam, siir hiriir whinamkiswo mi Adi Komii siya wi yaeya igwir di swoki imbinin piu sima siisamin. ⁹ Mi hiriinankiniuwu, krima dinokninkin, iigi ii kiina piu siisiya Adi Komii siir iikamim simiira ya ina niki owa. Ya ini ta ii iriyyar kwisaka, iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir nonkwokwo digiya mi piu ha siisa ini sair hiriinan ywowa. ¹⁰ Mi

Adi Komii siya digworaekwo whiekakim ha nonkwokwo digiyin mi siya piu ina sisin. Mi iikamim yim wi hiriinanar mi tiri, sima wi simiir mii imiir haiburgigi mi piu wi Adi Komii saika nini siisiuwu. ¹¹ Mi krima wi krimasiyar mintaraona krima wi omin piu siisiyin wi siir nwoki amim mi wi Adi Komii saika nini owowim mi kima Adi Komii siirin digiumii kipi haimriiyugigs mi saika kipi nantamyiriyir biyya kimiir brougaeyim sima tira sair hiriinan.

¹² Krima krimasiyar mintarao ti digworaekwo imiirsiyin. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya saeya hinda bi priiyokaeyamka. Niingaka. Saeya ina miriyya. Saeya ini wismir iokaka sair io aiir haibura. Mi saeya inkamni haniin iii tirirar bi naka ikwoyamaenakika. Niingaka saeya mhii kwoina hiriyyar krimkrikninopkainamika, inkamin iinibgi iiniba krimkrikninopkainamiyin siir hiriinan. Mi krimiir kwoinin pi saeyar kisisop hid haiginiuwu. Mi krimiirin pi saeyar mi iisiimauwu, wadiekipiyamisi owin, iyie? Wadie rani. ¹³ Dimin whir karamaeka Adi Komii siirsi kimirkaiyim. Niingaka. Digworaekwo whiekakim tika nwoyokiyokiiyim, siya simiirin ina kigirkakin. Mi siirin, krima digworaekwo whiekakim krima tirim, simiirin hiriyyar boinmimauu swoki. Mi siya wi krimiir nwoki hidim. Iriig.

Jisis siya krimiir prismi biyyan inkamkin.

¹⁴ Krimiir biyyan pris inkamin siya bidi yamin mi siya ini Adi Komii saika nwowin siir om iir. Tiki inkamin, yo Jisis siya argin Adi Komii siir yinisinim. Mi krima sibgu daingwo tibmii kiin mi sibgu daingwo omok Jisis Kraisiiramim ti krima boinmimauuwun inkamin. ¹⁵ Mi iikam krimiir kwoinim bi sibgu owipisuwikim iki dimin biyie biyeyim

krimiir kinankiuwiyim, krima bi sibgu okworinuwikim. Mi ti digworaekwowim krimiirin wi sima nikwowaisii krimiir kwoin imiiram kinankiuam. Mi krimiir biyan prisin siya krimiirsiyin naingwoyimiyyok prasae rani, ti inkam naingwoyimiyyok komiigakin siir hiriinan digworaekwowim krimiiram kinankiuim simiirsiyin. Mi siya krimiiram dimusi naingwoyimiyyok rani, ti digworaekwo hiriinanim krimiir kinankiuim, siirin bidiyar mi kinankiuim. Mi siya simiir bi napkin mi siyiu biyie ha bi tirkin. Niingaka. ¹⁶Mi hiriinanki niuwi, krima wi kipi nidid. Krima Adi Komii siiramin hiriyyar kwisboinanae, krimiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyam mi krimiirin wi siyar mi whinkinsiis haiginiuwi, ti dimin biyeyim krimiiram kinankiuim simiirsiyin. Mi krima simiir nikwowaisiyyim wi digar mi owi. Iriig.

Jisis siya krimiir biyan prisin siya wi digar nwowi krimiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim

5 Mi Juda iikamim, inkamin prismi Biyan Inkam Komii nwowamin siirin pi simar nokmwın okwo haiginiuwi. Mi ti prismi biyan inkam komiyyin, iikamim simiir miyyim pi siya siyar mirii yokiyokiii iinokiinokin. Mi iikam imiiramin nhwo pi siyar kwisboini. Mi simiir nae miyyik miyyikim pi siya mi inkin imiyyaei Adi Komii krimiir Wanin siirim simiir dimin biyie imiirsi. ²Mi prismi biyan inkamin siya iikamim Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna ap karam nwowim, habwowaenanae nwowim mi siyiu biyie ha tirim simiirsiyin naingwoyimiyyok pranae bi kinikin. Mi siya krimiirsiyin wa naingwoyimiyyoki. Dimusi rani, ii nhirim siirin dimin biyieki nipiyaokiii, yio wi hiriinan siyiu biyeyar mi tiri, krimiir hiriinan. ³Siya naeyim Adi

Komii siiramin krimiiramar bi ninkin imiyyaeikin. Niingaka. Siya, siyam warar mi inkin imiyyaeikin. Dimusi rani, ii nhirim siirin dimin whirki kinankiuwi, siya wi siyiu biyeyar mi tiri. Mi Adi Komii siya wi siir dimin biyeyim mi krimiir ikim wi simiirar haiyopriimdiyumiigi swowi. ⁴Inkamin prismi biyan inkam nwowiyin, siya inig komiigakin. Siya siirara kwoinkar bi nwokin, ta hiriinan mii aiirin. Niingaka. Siirin Adi Komii siyar nokmwın okwo haiginiugin, ta mii aiir miriyyamin. Biya Eroni, siya nokmwın okwo haiginiuwın siir hiriinan prismi biyan inkam nwowam, saiir hiriinan.

⁵Mi Kraisiya prismi biyan inkam nwowamin sasair bi nwokin. Niingaka. Siirin Adi Komii siyar nokmwın okwo haiginiugin. Mi Adi Komii siya siirin hiniina boinki,

Kira kariir yinisimkin! Mi tariinanin kara ini kirii ad ywowin.

⁶Mi Adi Komii siya Yokwo Komii saiirin Jisis Kraisi siirin hiniina boinkikin, kira wi prismi biyan inkam nwowi iinokiinokin. Ti prismi biyan inkamin Melkisedek dapiyin siir hiriinan.

⁷Mi biya iya Jisis siya nu tir nwowin, inkam krimiir hiriinan mi nhwo ha kwisboinin Adi Komii siiram, ouba ini warar yaokiinaiiniya. Mi Adi Komii siya dimin taeminim siya kwisboinin simiir wakaeyin mi siya siirin ina whindiraerarin. Mi siya bidiyar iki aonamin mi siirin Adi Komii siya swoki hidninsiin idwo ie hiranki. Mi siya ini omwaiyar swoki waiyain. Dimusi rani, siya, siyamar bi naingwonakin. Siya Adi Komii siir kwoin iirarar napkin. ⁸Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. Mi siirin dimin kasa kasaki bi nonkwoninwoimwiirnininkin haiginiugin. Mi ti digworaekwowim siir nonkwoninwoimwiirnininkin

haiginiuwim yim siir whinkinsiis haiginiugim. Siya Adi Komii siir kwoin iirar sibgu wakaeyokna apim. ⁹Mi siya Adi Komii siir kwoin iirarar napkin. Mi ti hiriinan siyuiin yio min niisiimaugin siir kwoinin dimin biyie whir swoki aingwo rani. Niingaka. Mi ti hiriinan siyuiin siya wi dig asi nwowi, iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna apim simiir nanmaiwarkainam. Mi sima wi omwaiya nwoki waiya yokiyokiikaeyamim. ¹⁰Adi Komii siya yokmwim okwo haiginiu Jisis siirin prismi biyan inkam nwowam biya Melkisedekni siya nokmwim okwo haiginiuwa prismi biyan inkam nwowam saiir hiriinan. Dimusi rani, ti diminin Jisis siya nanmaiwarkainan simiir dimin bibiyeyim simiir saiirsika. Iriig.

**Krma wigkam inkam adiyaowaenan
dwo Adi Komii siir yai aiir
wakaeyokna apamin.**

¹¹Mi Krai Melkisedek sowiir dimin-pai diminpaiyim kara simiir boinmimauuwamin ina naingwowin. Mi kara simiirin wi sibgu nanaakninkii rani. Dimusi rani, kimiir kwoinin ini habwowaenan ywowim. Mi kimiir kwoinin ta yai aiir wakaeyamin rirmiiya bi nwokim. ¹²Kima kwokikwokiyaeya bi naingwo tibmii kiingim wi Adi Komii siir yai aiir nowomwarkaiyiawan iikam pi ywowin. Dimusi rani, kima Adi Komii siir yai aiirin kwokiyaeya bi mi aingwo tibmiigim. Mi kima dig bi nwokim ini yinkinyaewaowim. Mi Adi Komii siir yaiya biya kima wakaeya saiir bi sibgu ninokninkinkim. Mi wim kima iikam nhiramin ina naingwowim, kimiir swokini owomwarkaiyiuniyim. Mi kima wa nwoki inokninkinim kima inakamae rani, nae kirie kirie bi rimtiowikim. Kima ini yinisim praigaknan ywowim, ini mwiiyar niki aeyim. Dimusi rani,

kima Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyoknakim, kima tira saiir hiriinan. ¹³Krma dinokninkin, iikamim biya ta Adi Komii siir yai aiir niki wakaeyim mi sima mhoyiya kwisaka ha swoki wakaei mi yim ti hiriinan iikamim ini habwowaenan ywowim. Sima kirie karamaeka yim ini yinisimin siir yopiini mwiiya niki aeyin ini siir hiriinan ywowim. Sima Adi Komii siir yai aiir bi ninokninkinkim piki hiniina dimin ikin biyeyin mi piki hiniin dimin ikin wadiyeyin. ¹⁴Iikamim inakamae nwoyiyim yim nae kirie kiriyim ha naeikim. Mi yim sima ina ninokninkinim, piki hiniin nae ikin biyeyin mi piki hiniin nae ikin kibiyin. Mi yim ini iikamim naingwo tibmii kiiniyim mi kiriekak ha nwoyim, ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyuiin ini iikamim naingwo tibmii kiiniyim sim naingwo omok diriraerariyim piki hiniin dimin ikin biyeyin mi piki hiniin dimin ikin kibiyin ini simiir hiriinan ywowin. Iriig.

6 Krma yaiya Krai siira biya sima boinmimauuwa idowiiidowiiyana saiiraramar kipi naingwokripkai. Krma siir yai nhirim aowa aowanim warar wakaeyokna ap. Mi krma wi siir mhoyiya nwoki amim, ta krma tira saiir hiriinan. Mi krma ti yayiyim biya krma wakaeyim simiir simiira kipi naingwokwonanae. Taka yaiya ya hiniinga, krma siyu biyie siirin digiumii haigingig, naokaoiga krimiir ninuwiyim mi Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiir wakaeyokna apnam. ²Mi ta yaiya biya krma boinmimauuwa kimiir baptaisni siyupai siyupaiyim sim mi iikamim ina simiir mwo imiir mi onkwowim Adi Komii siir dimin kirie komii komiiyim simiirin ha mi iisiisiimauu mi ombud komiiyin ha naokaonamim mi simiirin ie hirankar mi kininsiin idwo mi iya Adi Komii siya simiir hidana nhirim wi paeya

nami mi nhirim wi ninomor koua nami. Mi ninomor koua namim yim wi omwaiyar waiyayokiyokii. Mi hiriinan digworaekwowim yim kimiir nowomwarkai haiginiugin. ³Adi Komii siya krimiir whinkinsiis haiginiuwam tiri. Mi krma wi iki siir yai nhirim simiir nwoki wakaeyokna apim, krma tira sair hiriinan.

⁴Kara kimiirin hiriinan minsi boinki. Dimusi rani, iikam nhirim biya sima bidiyar iki aingwo tibmii kiinim. Mi sima Adi Komii siir yai aiirin bidiyar sibgu wakaeyoknaim. Mi sima dimin miyik miyik bidiyar mi haiyim, Adi Komii siya hauugiyim siir om hirankin. Mi Adi Komii siir naeyuin simiir piu bidiyar mi ii okwokaiyim. Mi sima Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigi mi krma simiirin wi paniina swoki boini, ti siyu biyeyin siir haiburgigim mi Adi Komii siiram swoki amim, ha? Niingaka. Yio siyu rani. ⁵Sima bidiyar yinokninkinim Adi Komii siir yaiya biya sima wakaeya, saeya yai bimbuiwi rani. Mi dimin kirie komii komii nhirim biya Adi Komii siya tirim bidiyar mi kigim. Mi mhoyia krma wi simiir whiekakar kigswowi. ⁶Mi sima Adi Komii siir yai kibi aiirin digiumii haingiki mi krma wi paniina tiri, simiir swoki ikiunaniyim Adi Komii siiram swoki itam ha? Niingaka. Yio siyu rani. Sima wi Adi Komii siir siyu iir swoki ap rani. Niingaka. Dimusi rani, yio ini Jisis siirin paeyin hiiniya nirioninkinin saika swoki inkin irinu isomaoni hiniin yowowa. Mi iikam nhirim sima ti hiriinan siyuin siir kigi, sima wi Kraisiir turgigini.

⁷Iikamim yipiki naingwo tibmii kiinim mi Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyokna apam, yim ini ti nuin siir hiriinan yowwin, iya naoki kinkiyim mi nao opa ha sinkainainamiya. Mi sasaeyim inkamki ninkinim ha sibgu inan igiyim simiirin pi Adi

Komii siyar kirie haiginiuwi. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyokna apiyim yim ti nu miyikin ini siir hiriinan yowwin. ⁸Mi iikamim biya niki aingwo tibmiiyim mi tariinanin, digiumii Adi Komii siir swoki haimriiyugigim, yim ini nuin wapnao minkin ninkisaioae nankaiyin ini siir hiriinan yowwin. Mi ti nuin yio nu miyiki miyik rani. Mi Adi Komii siya wi io ti hiriinan nu iir nrowi. Mi siya wi ha boini, ti nuin, nu paii rani, siirin wi siya haingimugii. Mi iikamim biya naingwo tibmiiyim mi Adi Komii siirin digiumii ha swoki haimriiyugigim, simiirin wi Adi Komii siya boinwokiopnatkaigi paeya. Ti nu biyeyin Adi Komii siya haingimugiyin siir hiriinan.

⁹Ti kariir akam kiingikiinim, ta yai biyie hiriinana kara boinkiya kimiir, kara ha naingwowi, kima wi dimin miyik imiirar tiri mi wa sibgu wakaeyokna api. Mi Adi Komii siya krimiirin wi hiriinansi nanmaiwarkainaei. ¹⁰Adi Komii siya inkam biyie rani mi siya dimin taeminim kima tirim simiirin wi ha naingwo owouu rani. Niingaka, siya wadiekiwadie ieyargin mi siya ina naingwowin dimin taeminim kima tiriyim simiirin. Mi ti hiriinan dimin taeminim kima tirim iki iikam nhirim biyanim sim mi ha nityokiyokiyim mi tisi tariinanar nadigniyim, yim Adi Komii siir niisiimauugin, kima siiram naingwowi. Dimusi rani, kima siir yai imiir wakaeyokna apkim. Mi Adi Komii siya ti digworaekwowim sima tirim simiirin wa naingwowi. ¹¹Mi kara irira nwinwira kimiiram ha naingwowi, kima kirie hiriayar dwoyokiyokiyam, Adi Komii siir digworaekwo imiiram. Mi siiram hiriayar nwokwokinim iya Jisis siya swoki iti krimiir nanmaiwarkainaim. Mi kima hiri

hiriyyar tiryokiyokii ami mi wi kimar naobudgii. ¹²Kara kimiiramın minam naingwowi, kima Adi Komii siiramın piugi kipi piyao. Kima iki iikamım Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim simiir yai imiir wakaeyokna. Mi iya siya swoki itana sairim nwokwokini, sima wi dimin miyik miyikim biya siya boinim krimiir, wi simiirar hauwi. Iriig.

Krima daingwo tibmii kin.

¹³Mi biya yai nhirim Adi Komii siya Ebrahim siir boinmimauuam tirim, siya simiirin wa boinmimauuwi. Mi siya ti yayim siir inig iirar swoki ikopaisisirnaeikin. Dimusi rani, siya Adi Komii gin, siir kouin inkam nwrki bi nwokin. Niingaka. ¹⁴Mi siya siirin hiniina boinkin, Ebrahim, kara kimiirin wi dimin kirie komii komii imiirar tir haiginiuwi. Mi mhoyiya kirir isidin siir yinieyim wi kasa nwo rani. ¹⁵Mi ta sair mhoyiya Ebrahim siya ina kaoraraowin, ti diminim Adi Komii siya boinkiyim siiram, sima nimbiamam. Mi siya hiriyyar kaokaigiyin, ini ti digworaekwo imar yimbiniyim. ¹⁶Mi iya inkamin dimin whir nimbiniyim, siya pi inkamin inigin kouwarigsim nwowin pi siir inig iir nikopaisisirkii. Mi ti hiriinan siyiuin iya inkam nhirkim siir yai airin hiriinan wakaekii mi sima wa boinki, ihi, dimin siya nimbiniin yio wa tiri. ¹⁷Adi Komii siya iikam krimiir niisiimauuwam tiri, yipiki ti digworaekwowim biya siya nimbiniyim krimiir, simiir haiyanim. Siya krimiirin min niisiimauugin, ta siya nikopaisisira siir inig iirar mi sair. ¹⁸Mi ta yayi Adi Komii siya nikopaisisirkiiya siir inig iirar, ya krimiirin min niisiimauuga, diminin siya siir inig iirar dapikopsisirkiiyin, yio bi swoki ikopsasaekin. Yim ti hiriinan diminim yim krimiir kirie

haiginiugim. Mi ta kirieya ya wi hiriyyar nwoyokiyokiigiyami mi wi iya Adi Komii siya nimbiniim digworaekwo whiekakim krimiir hauuwam, wi sairar nadigiwi. ¹⁹Krima ina ninokninkinim, mhoyiya krimiirin wi Kraisa siya nanmaiwarkainaei. Mi ti digworaekwo hiriinanim, krimiirin wi sima kinsis haiginiuwi, sibgu okworinuwamin, paeyin uridgi nitkiniyin mi ha sibgu okwowyin, siir hiriinan. Mi ti digworaekwowim, ti krima wakaeyokna apim, wi bopwoniya sima niinikiwitkii, yuisa Adi Komii siir maeyaua sair nwowa. Mi Adi Komii siya mi krima, krima wi kwoin whiruar nwowiski. ²⁰Ta Adi Komii siir maeyaua hiyyokiyokaiya dimin whirki kimbu karamae nwowa biyin Jisis siya napninopkainamin mi krimiir igsoya siyar yokwokairina. Mi krimiirin siya whinkinsis haiginiu. Mi siya ini prismi biyan inkam yowwin iinokinokin. Ti prismi biyan inkamin Melkisedek nikiuwiyin siir hiriinan. Iriig.

Melkisedek siya prismi biyan inkamkin.

7 Jisis siya Melkisedek siir hiriinan prismi biyan inkamkin. Melkisedekin yio om Selem hiran iikamim simiir kigirkakikin. Mi siya Adi Komii siir prismi biyan inkam warargin. Mi biyarin Ebrahim siir isidin iki inkam komii komii nhirim om nhirim sau simaka ninitim simiirin yamdi kwirua sima hainurur haiginiugig. Mi iya sima sau ha ninit dignaniyim. Mi Melkisedek siya simiirin siyu hir yapyiskaiwin. Mi siya simiirin ina yokboinmamair haiginiugiyim. ²Mi digworaekwo miyik miyik whiekakim, Ebrahim siya hainaniyim ti omim simiir hirankin, siya simiirin whieyim, iura soitkin. Mi siya whie iuur aka, ya kimidiniya Melkisedek siir hauu. Mi

nokiinwokiyim yim ini siyar haiyim. Mi Melkisedek siir inigin siir inig mwoki, inig mwowin yio minkin, inkamin dimin kibi kibi tiriya siya. Mi siir inig mwoki inig mwo whirin yio minkin, inkamin iikam iripa nongwomamair aekin. Dimusi rani, om Selem hiran iikamim, simiirin ini siya kigirkakim. ³Mi biyyarin inkam nwirki bi winkin siir yopii ado mi siir yidiwi wanwiyaeyim mi siir isidin simiir inigim yokwoni. Niingaka. Krima ninokninkin tani, siirin wig inkamkar namisi aokainakin, iyie? Krima ninokninkin tani, siya bidi pi piyamisi aonamin iyie? Mi krimiir kwoinin ha naingwowi, siya Adi Komii siir yinisimkin. Dimusi rani, siya ini omwaiyar waiyayokiyokiyin. Mi siya wi prismi biyan inkam nwowi iinokiinokin.

⁴Kima bidiyar yinokninkinim siya inkam komii ieyairgin. Mi Ebrahim siya inig komiigak siirar mi owaiginiu. Mi ti digworaekwo whiekakim sau aka siya ninit hainakiyim iki om nhirim simiir inkam komii komiiyim om kigriraowiyim simiir hiranki, siya simiirin iuura sioitkin mi siya whie kwira kimidiniya siir hauu. ⁵Mi kam nhirim Livai siir isidin siirin sima ini prismi miya saiar haiyim. Mi Adi Komii siir siyiu komiiyin hiniina boinkin, dimin taeminim Isrel simiir iikamim sima haiyim sima ii nhirim simiirin iuura timi sioitkin mi iuur akain yio Livai siir isidin siir hauugi. Mi Isrel simiir iikamim yim Ebrahim siirgisiir isid ieyairgin. Mi ti pris inkamim sima pi simiir piugana saiar iikami digworaekwo imiirar swoki kwahai. Mi ti hiriinan siyiuin yio ini ywowin. ⁶Mi Melkisedekin yio Livaini isidin siir tani mi dimusika siya Ebrahim siir dimin iir haiyin, ha? Siya Livai siir isidin siir inkam tani mi siya diminin iuur akain Ebrahim siirarim siyar sioitkinim simiirgisiiriir

haigin. Mi siya siirin ina yokboinma-mairgiyin. Siya hiniina boinkikin, Adi Komii siya ini kinakar nwowin. Kima bidiya yinokninkinim Ebrahim siya inkam komii ieyairgin. Biya Adi Komii siya Ebrahim siir nimbingiyin mi siya wi simiirar tiri. ⁷Krma ina ninokninkinim, inkamin, inkam nwirniyin hiniina boini, Adi Komii siya ini kinakar nwowin mi ti inkamin ta yai kibi hiriinana saiar boinin, yio ini inkamin hindara wakaeyin ini siir kou ywowin. Whisarii rani, yio Adi Komii siir iqsopa saiar nokwokairiinakin, siir nokboinmamairam. ⁸Mi pris inkamim yipiki Isrelmi dimin taeminim sim dimin iuur akain sim haiyim, yim wi wai biyieyar mi owi mi wa mi aowi. Mi yio Melkisedekin yipikin Ebrahamni dimin iuur akain si haiyin, Yokwo Komii saeya ha boinka, siya wi nao rani. Niingaka. ⁹Hiriinan mi boinin ti inkamin Livai nikiuwiyin, siya dimin iuur akain Melkisedek siir mi hauugiyin. Iiya brougae Ebrahim siya ti dimin haimii iuur akain Melkisedek siir hauuwin, yio ini siir apuin Livai siya hauuni haniin ywowin Melkisedek siirin. ¹⁰Mi iya Ebrahim siya Melkisedek siirin siyiu hir napyiskaiyin, Livaiyin yio bi niki aokainakin mi krma hiniin dimusi boinkim, ti diminim Livai siya hauugikin Melkisedek siirin, ha? Ebrahim siya Livai siir brougae kin mi iya Ebrahim siya digworaekwowim Melkisedek siir hauuwin, yio ini Livai siyar hauuni haniin ywowin. Mi Melkisedekin yio ini Livai siir kou ywowin.

¹¹Bidi bidiniya Adi Komii siya siir siyiu komiini yayiyim, Moses siir hauugikin. Mi Moses siya Isrel simiir iikam imiir hauu. Mi ta yayia hiniina boinka, ti kamim Livai siir isidanim sima prismi miya wi saiarar mirii mi nae minim wi warar ninkinimiyaei, Adi Komii siirin. Mi Adi Komii siir omaka saiar warar timi kigrirao. Mi ti dimin biyie krimi-

irim simiirin ti kam ima haiyoprimdiyu-miigikiswo mi mhoiia Adi Komii siya Kraisi siirin wi di swoki imbingi krimiir prismi biian inkam nwowamin. Niingaka. ¹²Mi Adi Komii siya nikropkiyin prismi biian inkamin yio ini saa ywowin. Mi ini prismi biian inkamin simiir kisina okwowam. Mi ti siyiu komiini yayim biia Adi Komii siya hauugiyim Moses siir yim ina digiyim mi iripi hiriinan Adi Komii siya siyiu komiini yayim yaeya yaiwin swoki hauugi, ti biian siyiu komiinyin siir maeyau air swoki kisina okiyam. ¹³Ti yayim ti inkam iir boinin, siya Livai siir piuganan inkam tani. Niingaka. Siir yidiwi wanwiyaeyim yapa piuganankim. Mi siir yidiwi wanwiyaeyim simiir piugana biia simiir nwrkin ta prismi miia nae ninkin imiiaeyia saiir bi swoki mirimiminkim ta miia ya simiir mi rani. Niingaka. ¹⁴Krima bidi yinokninkinim, krimiir Biian Inkam Komiiyin siya Judami piugana saeya naokainakin. Moses siya ti isidin prismi miia sae miriiyim, simiirin yaimir sim kwir bi swoki boinmiminkin. Niingaka. Iriig.

**Jisis siya prismi miia wi
hiriinana nwoyokiyokiiyami
Melkisedek siir hiriinan.**

¹⁵Mi krima tariinanin bidi yinokninkinim mi iia ti prismi biian inkam nwirin siya nimbiyamin siya Livai siir piugana saiir inkam tani, siya Melkisedekin prismi biian inkamin mi miriiyin siir hiriinankin. ¹⁶Mi iia Adi Komii siya nimbinkiyin siirin prismi biian inkam nwowam mi siya ti siyiu komiini yayim Moses siya win boinkiyim prismi miia wi Livai siir piugana sasar nwowi siya hiriinan bi naingwokin. Niingaka. Mi ta siir kirieya omwai waiyayokiyokiiya iinokiinok, siirin saeya minkikin prismi biian inkam nimbiyamam.

¹⁷Adi Komii siir yayia Yokwo Komii saiir wina mi saeya hiniina boinka, kira iinokiinokin wi biian inkamar nwoyokiyokii Melkisedek siir hiriinan. ¹⁸Adi Komii siya bidi yinakiyim biian prismi kamim simiir siyiu komiini yayim. Dimusi rani, ti yayim yim wi dig nwo rani, krimiir whinkisiis haiginiuwim omwai Adi Komii saiir waiyayokiyokiiyim iinokiinokin. Niingaka. Mi Adi Komii siya ti biian siyiuim simiirin asi digikim. ¹⁹Whisarii rani, ti siyiu komiini yayim Moses siya winim Yokwo Komiini, krimiirin wi dimin whirki kimbu karamae sima nwo rani. Niingaka. Mi Adi Komii siya yaeya siyiu win whirin siir diriraerarki krimiirin. Mi tariinan siya yai win kibiya Kraisi siir boinkin krimiir, ini yayim biia Moses siya winim Yokwo Komiini ini simiir haiburim. Mi krima ta yaiwin kibiya saiir wakaeyokna api mi ha naingwo tibmii mi saeya wa whindiraerari krimiirin Adi Komii siir kingiin nwowam.

²⁰Adi Komii siya Jisis siirar nimbingin pris inkam komii nwowamin, siya siirin whisarii bi nimbingin. Niingaka. Siya ti yayim siir inig iirar bidi yikopwaisisirin. Iia siya siir nimbingingia mi biian pris inkamin sima siir hiriinan tani. Mi Adi Komii siya inkam nwirniyin biia siir inig iirarin hiriinan bi nikopwaisisirkin pris inkam nwowamin. Niingaka. ²¹Mi iia Adi Komii siya Jisis siirin pris inkam komii nwowam nimbinin siya siir inigin Adi Komii siirar bidi yikopwaisisirin kiriiramin mi kira pris inkam komiia nwoyokiyokii iinokiinokin. Mi kariir kwoinin wi swoki kisina haigi rani. Niingaka.

Kara, Adi Komiigin kara kariir inig iirar bidi yikopaisisirin kiriiramin, kira wi pris inkama nwoyokiyokiii iinokiinokin. Mi kariir kwoinin wi kisina haigi rani. Niingaka.

²² Kríma bidi yinoknínkinim ta yaiya Adi Komii siya níkopaisisirkíyìn siir iníg ìí-irar Jísís siiram. Saeya yai kirie komi-igikomiíga. Mi ta yaiya siya kitíbmii boina ya ini yayíim bíiya Adi Komii siya Moses siir hauuwím mi Isrel simiir iikamím simiir mi hauuwím ini simiir haibura.

²³ Mi dimin whirin yio hiniíngin, bíiya pris inkam kasa rani. Dimusi rani, sima pa mi aokaowi mi simiir ígsopa pí inkam nwrkar mi okwokairinanaowidi. Mi ti hiriinan siyiúin ii kasa bi tirkín. Simiir inkam nwrki omwai hiriíyar bi waiyayokiyokiigin. Niíngaka. ²⁴ Jísís sasairgin omwai waiyayokiyokii mi wi ta hiriinan sairsi nrowi siya pris inkam nrowamin. Mi siir ígsopa wi inkam nwrki swoki okwokairiina rani. Dimusi rani, siya bi naowikin. ²⁵ Dimusi rani, ta sairsika, Jísís siya wi dígar nrowi iikamím yipikím siiram naíngwo tib-mii kíinim simiir nanmaiwarkinaei. Dimusi rani, kríma Kraís siir yai aír wakaeyokna apkím. Krímirin wi siyar whínkisiis haiginiúwi. Dimusi rani, siya wi nao rani. Siya ini omwaiyar waiyayokiyokiíyìn. Mi siya ini Adi Komii krímir Wanin saíkar nrowin mi siya nhwo ini krímiramar kwis boinín.

²⁶ Jísís siyairgin prismi bíiyan inkamín mi siya inkam wadiekín siirin dimin whírki bi kímbugin. Siya iikam krímirin dimin biyieki naokingugunankaiyím krímirin nu tirar kwaeyopriíngingig. Mi siya Adi Komii saíka ini owou. Mi siirin Adi Komii siya ywowaiginiú inig komi-igak. ²⁷ Mi iki prismi bíiyan inkamím bíiyanim simiir hiriinan tani. Niíngaka. Dimin taeminim sima nínkin imi-iyaeiyim, Adi Komii siir, simiir dimin biyieyím sima bíi haiyoprimdiyumi-igikím. Niíngaka. Mi íinokíinokín, bíiyan sima pí simiir dimin biyie imiirsíyar níki ínkin imiíyaei. Mi mhóíya sima Adi Komii siiramín pí iikam nhirmi

naeyim sim nínkin imiíyaei. Mi Jísís siya tí kamím simiir hiriinan tani. Niíngaka. Siya ta sairín ii kwíruwar tirkíkin, íiya siyar naowa paeyín híiniya níriónínkinin si mi naeni haniínin siya siir píu aírar nínkin imiíyaekín, Adi Komii siirin. Siya siir píu aírín naeni haniín minsi nínkin imiíyaekín, iikamím simiir dimin bíbiyeyím simiir haiyoprimdiyumiíyám. Mi siya saír bi swoki tirkín, idipidipín. Niíngaka. Íi gwíruwa siyar bidi tirkí iskiya. ²⁸ Mi yayia bíiya Adi Komii siya hauuwa Mosesni, prismi bíiyan inkam komi-iyim saeya nokmwin okwo haiginiuga. Mi ti kamím yim inkam paii rani, Adi Komii siya ha boínkin, simiir kwoinim dimin biyieki bidi yaokingugunankaiyím. Mi ta yai kiríeya Adi Komii siya boínkiya mhóíya, ya siir yínisim íiir nímbingiya saír níkop-waisisírkika. Jísís siya iki prismi inkam komii nhírím simiir hiriinan tani, siyiú biyie bi tirkín. Niíngaka. Siya prismi bíiyan inkam komiigin omwai hiriíyar waiya yokiyokiíkaeyamíkin. Iriig.

**Jísís siya Adi Komii siir omaka
nínomor kou hirana
saiir pris inkamín.**

8 Mi ti dígworaekwóim kara kímíir boínkiyím yim hiniíngim, krímir bíiyan prísín, siya ini kara boina ini saír hiriinanar nwokrípkaiyín. Siya Adi Komii saíkar nrowin, siir omin nínomor kou híir nrowin siir. Mi tariinanin siya ini Adi Komii siir íina iniig míiya nídwowin, maeyauwa kamím inig komiigakím dígworaekwo whiekakím sim kígírkakiyím sima nídwowiya saír. ² Siya ini nínomor kou híir nídwowin mi siya ini prismi inkamnan míriiýín. Siya tí hiriinan diminín ini omaka Adi Komii siyar nonkwo míriiýa nínomor kou híir ini saír híir míriiýín. Ya tariígina ya saeya maeyaugímaeyaua Adi Komii siir inig

iir hainaniya saiirin inkamki bi nonkwo miriiga. Niingaka.

³Mi bidi bidiniyarin, siyu komii siir siyuin Adi Komii siya hauuim Mosesni, iikamim sima sibgu apam siyuin prismi biyan inkam nokmwın okwo haiginiuwiyin, dimin taemin Adi Komii siir ninkin imiiaeyam mi hiriinanar mi tir. Mi krimiir prismi biyan inkamin yio ti hiriinan siyu iirar mi tir, dimin taeminim Adi Komii siir ninkin imiiaeyam. ⁴Mi Jisis siya nu tir nwokiswo, siya wi prismi biyan inkam di ywowi. Dimusi rani, nu tirin iriipi hiriinan pris inkamkakaigin dimin taemin ninkin imiiaeyamin Adi Komii siir, siyu komii siya boinkiya saiir hiriinan. Mi sima Jisis siiram paniinsi kiwakisi. ⁵Mi miyım pris inkam ima miriyım, omaka Adi Komii siir inig iir hainaniya saiir, ya aknainan hindara niisiimauuga dimin taeminim ninomorkou hiranım Adi Komii siirim simiir. Mi biya iya kingin nwowa, Moses siya Adi Komii siir omaka hindara ini kaigriniu okwosasa mirii. Mi Adi Komii siya siirin hiniina boinki, kira dimin taeminim kara boinimauuim simiirin sibgu tir. Kara niisiimauwa, iya kira mhu hir nwowa saiir hiriinan. ⁶Mi taka ii airarin, Kraisiya ini prismi biyan inkam komiinan miriyyin mi ini iki miyım biya prismi biyan inkam komiyyim sim miriyım ini simiir haiburim. Mi ti hiriinan siyuin, ta kitibmii boin wina Adi Komii krimiir Wanin siya nimbingiya Kraisi siir krima wakaeyokna apam ya ini biya siya nimbingiya brougae waniyaekim sim wakaeyokna apam, ini saiir haibura ya tariigina ya ini ywowa. Dimusi rani, ta kitibmii boin wina krimiirin wi saeyar whinkinsis haiginiuiskii. Biyan nimbina krimiir brougae waniyaeyim simiir ya krimiir bi sibgu whinkinsis haiginiuga. Niingaka.

⁷Mi biyan nimbina saeya iikam imiirin Adi Komii siir whwonkam ida dimin whirki kimbu karam nwokiswo mi Adi Komii siya wi yaeya kitibmii boin win di swoki imbini. Niingaka. ⁸Adi Komii siya bidi yinokninkinin siyuin iikam ima tiranin. Mi siya hiniina boinki, Mhoiia kara kariir iikamim Isrel hiranım Judami piugana saiirim wi yaeya kitibmii boin win swoki imbingii.

⁹Mi kariir kitibmii boin wina ya wi biyan kitibmii boina kimiir brougae imiir iya kara simiirsi naingwoyimyoka, iya sima nu Isib hir nwowa mi simiirin ha kiyainaniyyin saiir hiriinan tani. Niingaka. Kara kimiirin wi biya kara kitibmii boina wi saiir hiriinan swoki kitibmii boin tani. Niingaka. Dimusi rani, kimiir brougaeyim sima bi sibgu apkim. Mi kara kimiir brougaeyim simiirin ti hiriinan siyuin digiumii siirsi haimriiyugin.

¹⁰Mhoiia iya ta biyan kitibmii boina saeya kigirkakim digworaekwo whiekakim sima digana, saeya digii mi kara Biyan Inkam Komiiyin Isrel kimiir iikamim wi yaeya siyu boinki, kima napamin. Mi tariigina kara wi kimiir kwoinki kwoin iirar kinirkai haiginiugii. Mi kima wi wakaeyoknam nwoki aingwowim. Mi an kara wi kimiir Adi Komii nwoki owim mi wim kima wi kariir iikam nwoki owim.

¹¹Mi mhoiia ta ii aiirin iikam whiekakim sima kariirin wa ninokninkini. Yipiki inigakim mi yipiki inig karamaeyim sima kariirin wa ninokninkini. Mi ta ii aiirin iikamim sima wi simiir nu whiruwan iikamim simiirin wi hiniina boin tani, kima Biyan Inkam Komii siir dinokninkin. Niingaka.

¹²Mi kara wi simiirsi naingwo bum-buwi mi simiir dimin biyieyim sima tirim wi kara haiyoprimdiyumiigi. Mi kara simiir dimin biyieyim wi simiir swoki aingwo rani. Niingaka.

¹³Mi biyan nimbina biya Adi Komii siya Moses siir nimbingiya ya ini biyie ywokiya. Whisarii rani, siya krimiir ha boinkin, siya wi yaeya kitibmii boin win swoki imbingi. Krime bidi yinokninkinim ta biyan nimbina ya wi sapi namki, yuis kaba inkamkin kabitkaigiya saiir hiriinan. Iriigi.

**Biiya prismi biyan inkam
komiiyim wraisu nhie arar ninkin
imiiyaekim Adi Komii siirin.**

9 Mi biyarin Adi Komii krimiir Wanin siya siir biigibiyan nimbina krimiir brougae wanwiyaeyim Isrel simiir iikamim simiir nimbingikin. Mi siya simiirin siyuu Adi Komii siir inig iir hainaniyim siir boinmauu wakaekin. Mi siya kam imiirin siyuuin omaka Adi Komii siir yaimin dimin nidwokai wakaeya saiir miriini siyuuin siir warar mi boinmauu iripa sima nidwo wakaeyam. ²Mi sima sel omaka ira mirii mi ta omaka saiirin bopwoniya hiugripkiigi haimii haimiyo whisa ywo. Mi ti haimiyyin hiuyokiyokaikikaiyin anokar nwowinin, yio ha dapikin, dimin whirki kimbu karamae. Mi diminim pae haingimuhaginiyim mi bretim Adi Komii siir ninkin imiiyaeyim yim ini ta maeyaua hiuyokiyokaiya ini saiirar nwokaiyim. ³Mi sima yuis kwira maeyau kwira hiuyokiyokaiya haimii whira nwowin siir ano iir yitimwanu. Mi ta maeyaua ya Adi Komii siirgisiirga, siya nwowika. Mi ta maeyaua hiuyokiyokaiya saiirin inkam nwrki bi swoki amiminika. Niingakiniingaka. Mi sima ta maeyaua saiirin ha dapikin, dimin whirki bi kimbu miminka. ⁴Mi dimin nhirim ini

ta maeyaua hiuyokiyokaiya saiir hir nwokaiyim. Hiiya golni tira aka mi ta hiiya saiir idwo hirin haua wain piuii miyikakin siir op aiir naokin haingimugiiya, piuii miyik niusiin whakim ini hir nwokaiyim. Mi miya kwira paeni sima nirimtioninkin miriia saiir idwowin sima golni miriigikim mi ya ini hir warar mi inkin okaiya. Mi ta miya sima saiirin ha dapikin, nimbini tibmiini miyaka. Mi ta miya saiir yainau hirin mobmir kwira golni sima nonkwokwowa ini hir warar ninkin okaiya. Mi ta mobmira saiir yainau hirin, naeyim Adi Komii siya hauuwim iya sima nu siiyin apain siir hir nwowa ini hir nwokaiyim. Mi paekopin biya Eronki si hogwokwo apin, siirin Adi Komii siya tirkikin, yio ini nhwokakar mi okaiyin ta miya aiirin. Mi siya nhiswo Adi Komii siya winkiyo kitibmii boin yayim sim yo ini hirar mi inkin okaiyo. ⁵Mi ta miya saiir idwowin sima Adi Komii siir paekwosimwo nwise yonkwokwo haigin hinda niisiimauwam. Mi sima ti paekwosimo sowiir kigo mi sima boin, Adi Komii siir dimin miyik miyikim paenan niuyaeiyim ini tir nwowim. Mi ti paekwosim nwiswo hinda niisiimauugo sowa pidgakako. Mi ta maeyaua iikami dimin biyie haiyoprimdiyumiya ini sowiir pidga owar yirinugiya mi ti diminim simiir dimin mwokinwowin, kara pi kimiir boinmauu rani. Niingaka.

⁶Mi mhoiia sima digworaekwuwim diriraerar digim mi pris inkamim, sima ta maeyaua hiuyokiyokaiya anoka kingiin nwowa saiirin bi siiskim dimin taeminim Adi Komii siir ninkin imiiyaeyim. ⁷Mi biewi biewiyim, prismi biyan inkamin siya ta maeyaua hiuyokiyokaiya dimin whirki kimbu karam nwowa saiirin ii kwiruwar namikin. Siya whisarii bi namikin, siya meme bulmakau iini nhieyim, pi

simiir hainami Adi Komii siir ninkin imiiaeyam iikamim hinda whaowaeya p̄iiriraerarim simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigiyam. ⁸Mi Moses siir yayim iikam krimiirin ta maeyauwa Adi Komii siya nwowiya, sair kigninkin apninopkaiyam bi boinkin. Mi ti hiriinan siyiun, Adi Komii siir naeyiun yio krimiir niisimaugun, iikamim Moses siir yai aair wakaeyoknaim sima wi Adi Komii siiram swoki haiyiug naingwo rani, iripa saikar nongwomamair aeyam. Niingaka. ⁹Mi ta Moses siir yayia ha boina iikamim, Adi Komii siirgisiir maeyauwa hiuyokiyokaiya dimin whirminwhirminki kimbu karam nwowa sair kipi napninopkainam. Ya aknaini haniin hindara niisimauga krimiir. Mi ta iya pris inkam ima ninkin imiiaeya, Adi Komii siir ya iikamim simiir kwoinim rirmiia simiir bi nwowaiginiuga. Niingaka. ¹⁰Mi yim ti yayim yim krimiir kinsiis haiginiuwankim, naeyim yim naeyankim mi opa ya kwiyaeyanka mi siyiun op whaui ikin mi krima ti siyi imiir sibgu api mi Adi Komii siya wi ha boini, krimiir piunim, yim piu wadiekim, siyi komii siya boinkiya sair hiriinan. Mi ti digworaekwowim simiir yayim yim krimiir kigriraowankim. Tariinanar tir bwakainakiyin mi wi iya Adi Komii siya digworaekwo whiekakim simiir kigirkakana wadiekiwadie nwowi, wi sairar nadigiwi.

¹¹Mi Krai siya krimiiramin prismi inkam komiinan nitkin siir dimin taemin miyik miyikim simiirin krimiir hauwam. Mi tariigina ya krimiir bidi yimbiniya mi siya prismi miya bidi miriigikin. Mi siya ini Adi Komii siir oma hiriir yapninopkainamin. Ya ini sel omaka biyan kamim sima tira ini sair haibura. Mi ti Adi Komii siir om winin siirin inkamki bi tirkin, yio

nuan diminki waeyao. Yio Adi Komii siirgisiir omin ninomor hiranin siirgin. ¹²Mi iya Krai siya naonama siya ini Adi Komii siirgisiir maeyauwa dimin whirmin whirminkin kimbu karamae nwowa Adi Komii siyar nwowiya ini sairar yapninopkainamin. Mi siya wraisu nhie bi hainamkin prismi hiniin, siir ninkin imiiaeyam. Niingaka. Siya siir nhieya nua naokiinainama sairar haininopkainamkin ta maeyauwa Adi Komii siyar nwowiya dimin whirki kimbu karam nwowiya sair hiriirin. Mi Adi Komii siirin sairar ini hauwui mi siya kwiruwar napninopkainamin, siir nhie aair ninkin imiiaeyam, ini saeyar digi iskiya. Mi siya wi mhoiia idip idip swoki tir tani. Niingaka. Siya ti siyi hiriinanin minam tirkin krimiir whinkinsiis haiginiuwim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi krima wi omwai saikar nwoki waiyayokiyokiikaeyamim iinokiinokin. ¹³Mi meme bulmakau iini nhieyim krimiirin wi panina whinkinsiisi, ha? Saeya krimiirin wi ti hiniina whinkinsiisi. Mi iikam nhirim diminim Adi Komii siya boinim, hiniin kipi naingwo, sima simiir nonkwowi mi Adi Komii siya simiirin wi ha boini, simiir piua miyik rani. Dimusi rani, sima ti diminin Adi Komii siya boinin, hiniin kipi nonkwo, siir bidi yonkwowim. Mi siir piua biyie pi hiriirar nwowinaka mipi pris siyar hainiyop nami meme bulmakau iini nhieyim pi whrin min aka ninkin hainiyopnami. Mi mhoiia Adi Komii siir yayia pa swoki boinkii, sima ini wadieyar swoki okiyim, ti diminim simiir piua wadie sima bidi ywohaiginiugiyim. Mi meme, bulmakauni nhieya ya idan piua wadie sairarar nnows aiginiwi. Mi Krai siya, Biyan Inkam Komiiyin, yio ini meme bulmakau sowiir haiburin. ¹⁴Mi siir nhieya ini

meme, bulmakaumi nhieya mi simiir whrin ima, ini simiir haibura. Mi mii bibiyeyim naekak nwokaram nwowiyim mi dimin bibiyeyim iikami kwoinau nwokaiiyim simiirin saeya bidi haiyoprindiyumiigiyim. Mi Adi Komii siir naeyiun siirin siyar whindiriraerarkin, yipikin dimin biyie whir karamaeyin, siir nhieya saiir ninkin imiityaekin Adi Komii siirin. Mi siir nhieya iikam krimiir whinkinsis haiginiuwim mi krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprindiyumiigiyim wi digar nwowi. Mi krma Adi Komii siir yai air wakaeyokna apim wi digar nwowi, yipikin omwai waiyayokiyokiin iinokiinok. Dimusi rani, siyiu whir karamaeka hiriinan tirim.

¹⁵ Jisis siyairgin iikamim nuanim mi Adi Komii siya, krimiirar kaoprige irkakiyin ta kitibmii boin wina krimiiram nita iikamim wakaeyokna apim saiir kirie haiginiuwam. Mi nim krma iikamim Adi Komii siya nimbinim siir iikam nwowam, krma wi omwaiya waiyayokiyokiii, saikar iinokiinokin. Mi wi dimin kibi kibiyim biya Adi Komii siya nimbinim wi simiir haii. Dimusi rani, siya Jisis bidi yaowin. Jisis siyairgin iikam krma mi Adi Komii siya krimiirar kaoprige irkakiyin ta kitibmii boin wina saiir kirie haiginiuwam. Ya mhoyiya nitka iikamim sima wakaeyokna apam. Siya iikamim simiirsi naokin simiir dimin biyeyim sima tirim simiir haiyoprindiyumiigiyim iya sima biyan kitibmii boin aiir napim. Mi sima wi saika nwoyokiyokiikaeyami, iinokiinokin.

¹⁶ Mi iya inkamin omwaiyar niki waiyaeiyin, siya yinisisimim simiir inigim pa wini yokwoni mi dimin taeminim sima mi haiyanim yim iriipi hiriinan pa mi wini. Mi siir mhoyiya iya siya naonama siir yinim pi yokwo

aiira kigmak hid haii. Sima pi hindara priihai priihai rani. Niingaka. ¹⁷ Mi inkamin omwaiyar niki waiyaeiyin mi ta yokwowa siya wina, siir dimin taemin imiir, ya ini hiriyar niki owa. Mi mhoyiya iya siya naonami, siya pi haini winmimauugigi digworaekwowim siir yin ima haiyanim. ¹⁸ Adi Komii siya biyan kitibmii boina saiirin wraisuim sima nisomsom aowim mi simiir nhieyim ha naokinaainamim simiirsi kirie haiginiugin. Mi nhieyim iikam imiirin wi simar nwowaiginiuwim dimin taeminim Adi Komii siya nimbinim simiir haiyanim. ¹⁹ Mi Adi Komii siya siyiu komiiyin Moses siir hauuwim mi Mosesin yio kimidiniya Isrel simiir iikam imiir hauu. Mi ta iya siya bulmakau haomin siir nhieya opaka yinkin aokaigi twonau. Mi siya paeyakwiyam ha mi hai mi sibsibni pio pariidnanim, ha mi haiyin mi siya ti sibsibni piowim ti paeyakwiyam simakar yin udgi. Mi siya kimidiniyan haunairin op nhieki nwomaiyin siir hopmaigi. Mi kimidiniya Yokwo Komiiya Adi siir yaigi nwowa Moses siir hauugiya saiir iyairpasoknam. Mi siya iikamim simiir piuim simiir warar yinkin iyairpasoknam. ²⁰ Mi iya Moses siya yokwo aeya mi iikam ima simiirin ha niyairpasoknamin mi siya simiirin hiniina boinki, ti wraisuim simiir nhieyim ti kara niyairpasoknamim, yim ta biyan kitibmii boina saiir kirie haiginiuga, kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. Mi kima wi yayim Adi Komii siya boinkiyim biya, kima wakaeyokna apam wi simiir wakaeyokna ap. ²¹ Mi Moses siya Adi Komii siir sel omaka saiirin iriipi hiriinanar mi iyairpasoknam. Mi digworaekwo whiekakim saiir hir nwokaiyim, iikamim sima iripa haingiriyyu idwokaiyuwiyim, iya sima Adi Komii siir inig iir hainaniyim mi

ha diriraerariyim, simiirin warar mi inkin iyairpasoknam. ²²Mi ta yaiya Moses siya winkiya Yokwo Komii saiir, saeya hiniina boinkika, mi kira ti digworaekwowim simiirin hiriinan niyairpasoknami wraisu nhieni, sima wi dimin whirki kimbu rani. Niingaka. Mi kira nhie simiir niyairpasoknam karam nwoi, saeya boina saiir hiriinan Adi Komii siya wi simiir dimin biyeyim wi haiyoprimdiyumiigi rani. Niingaka. Iriig.

Krais siya naeni haniin siir piu aiirar ninkin imiiaekin Adi Komii siirin, krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam.

²³Mi ti miyim mi ti nuan digworaekwowim krima tiriyim yim hindarar niisimaugim iki dimin kingikinin ninomor kou hir nwowim simiir. Moses siya digworaekwo imiirin wraisu nhieni minam niyairpasoknamkim, sima whauriyina nwowam. Mi ta nhie hiriinana iki dimin miyik miyikim Adi Komii siir om hir nwowim simiirin wi whauriyinan saeya nwowaiginu rani. Niingaka. Jisis siir nhieya sasarga whauriyinan iikam imiir nwowhaiginuwi. Mi ta hiriinan sairsika sima wi Adi Komii siir om iir asi nami. ²⁴Mi Krais siya Adi Komii siir maeyaua hiuyokiyokaiya, dimin whirki kimbu karamae nwowa omaka inkamkar nonkwo miriia nu tirana, saiir omaka yainau nwokaiyin siir bi napninopkainamkin. Niingaka. Siya Adi Komii siirgisiir om iirar namigusamkin. Mi siya ini Adi Komii siir whwonkam ida nidwowin, siir ina inig miya mi siya ini nhwo krimiiramar kwis boinin. ²⁵Mi biewi biewiyim prismi biigibiiyan iikamim sima Adi Komii siir maeyaua hiuyokiyokaiya dimin whirminwhirminki kimbu

karam nwowa saiirin ii kwokwirar napninopkainamikin wraisu nhie Adi Komii siir ninkin imiiaeyamin. Mi yio Krais siya ta maeyau aiirin idip idip bi napninopkainamkin siir nhie aiir ninkin imiiaeyamin Adi Komii siirin iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyamin. Niingaka. Siya kwirkikwiruwar namkin siir nhie aiir ninkin imiiaeyamin Adi Komii siirin. ²⁶Mi Jisis siya hiriinan tirkiswo mi siya paeyin hiiiniya nirioninkin siirin wi ii kasakasa di naowi. Iya Adi Komii siya nu siirar nonkwokwokiya mi ha nityokiyokiigiswo mi wi tariinanar pi yadigniyin. Mi Krais siya nu tiriir nitin, siya ii kwirkikwiruwar nauuni aonikin nu tirin ini sasair ywowiskiya. Mi iya dig kingiin nwowa, Jisis siya ha nitin mi siya paeyin hiiiniya nirioninkin siirin ii kwirkikwiruwar nauuni aoniyin mi siir nhieya ha naokiinaiiniya mi siya saiirar yinkin imiiae Adi Komii siirin, iikamim simiir nanmaiwarkainam simiir dimin biye imiirsi mi sima Adi Komii siir whwonkam idain wi dimin whirki kimbu karam nwoki owim. ²⁷Iikam whiekakim sima wa naowi mi mhoiia sima Adi Komii siir kigi, simiirin wi siyar hidi. ²⁸Mi hiriinan siyuin Krais siya ii kwiruwar nao iskikin Adi Komii siirin siyar swoki inkin imiiaenam. Siya siir nhieya iikamim simiir dimin biye biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam ninkin imiiaekin. Mi mhoiia siya swoki iti, siya wi iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam nit rani. Niingaka. Siya iikam yipikim siiram wakaeyokna aingwo tibmiyim mi iya siya nitana saiiram nwokwokinim wi simiir nanmaiwarkainami sima siir om hiriir namam. Iriig.

**Biayan naeyim sima ninkin
imiyaeya, ya dimin biyeyim simiir
bi haiyoprindiyumiigikim.**

10 Mi siyu komiiyin biya
Adi Komii siya hauugiyin.
Mosesni, yio diminkidiminim mhoiia
nimbiyamanim krimiir, aknainan simiir
niisiimaugin. Mi biewi biewiyim, pris
inkamim sima hirihiriinan naeyim
simiir simiirar ninkin imiiaenanae; Adi
Komii siirin iikamim simiir dimin biye
imiirsiyin. Mi siyu komiiyin Adi Komii
siya hauugiyin Moses siir siya wi dig
nwo rani, iikamim yipikim Adi Komii
siiram nitim simiirin dimin whirki
kimbu karam nwowim. Niingaka. ²Mi
ti digworaekwowim Adi Komii siir sima
ninkin imiiaeyim iikamim yipikim
Adi Komii siir inig iir hainaniyim
simiir dimin biyeyim simiir kwoinaw
nwokaiyim simiir digikiswo mi sima wi
yaeya nae di swoki inkin imiiaei
Adi Komii siirin simiir dimin biyeyim
simiir kwoinaw nwokaiyim simiir digiyamin.
Niingaka. Dimusi rani, simiirin wi
dimin biyekak diyowowi. ³Mi iya sima
hirihiriinanar ninkin imiiaenanaeyim
biewi biewiyim mi iikamim pa swoki
aingwokii, dimin biyeyim sima tir
imiiramin. ⁴Sima ti hiriinan siyuin
ii kasa kasa bi tirkim. Dimusi rani,
Adi Komii siya bidi yinokninkinin
bulmakau meme ini nhieyim, iikamim
simiir dimin biyeyim wi saeya digi
rani. Niingaka.

⁵Mi iya Krai siya nitam naingwowa
siya Adi Komii siirin hiniina boinki,
Kira iki siyuin iikamim wraisu sima ni-
somsom inkin imiiaeyin kiriir si-
iramim kira maigimaiga nwo rani.
Mi kariirin kira piugak hiriinansi
nwowaiugin.

⁶Mi kira wraisuim kiriir hii aiir haigin
anagiyim mi dimin taeminim
sima ninkin imiiaeyim kiriir,

simiir dimin biyeyim sima tirim
simiir digiyam, kira simiiramin
maigimaiga bi nwokim.

⁷Kara Kraiskin, kara kimiirin pi hiniina
boini, Adi Komii, kira kariir kigi,
kara tisi tapi nwowin. Kara dig-
woraekwo whiekakim kira naing-
wowim simiir tiram tiri, biya sima
winboinkiya kariirin kiriir Yokwo
Komii aiir saiir hiriinan.

⁸Krais siya biya hiniina boinkin,
kira ini yimiuyuwin iki diminpai
diminpaeyim, inkamki ninkin
imiiaeyim kiriir simiirin. Mi kira
wraisuim kiriir hii aiir haigin anagim
kiriir ninkin imiiaeyam iikamim
simiir kwoinaw nwokaiyim dimin
biyeyim simiir digiyam, yim ini mi
imiuyuwin Krai siya ti simiirin
hiniina boinkikin. Mi yio siyu komiiyin
Moses siya winkyin Yokwo Komiini
yio ha boinkikin hiriirar tir. ⁹Mi
mhoiia siya ti yai imiir boinkiyin mi
mhoiia siya Adi Komii siirin hiniina
boinki, Adi Komii kira kariir kigi, kara
tisi tir nwowin. Kara digworaekwo
whiekakim kira naingwowim kara
tiram, kara simiirin wa tiri. Mi yim ti
yai hiriinanim yim krimiir boinmauu
wakaekim. Biyan siyuin nae iikamim
sim ninkin imiiaeyin Adi Komii siir,
yio Krai siya bidi digiyin. Mi simiir
igsopa ini siyar yokwairinanaowidin.
¹⁰Jisis Krai siya dimin taeminim
Adi Komii siya naingwowim siya tiram
siya simiir wakaeyokna tirkin. Mi
siya kwirkikwiruwar naokin siir piua
saiir ninkin imiiaeyam Adi Komii
siirin. Mi siya iikamim siir siyu iir
napim, simiir dimin biyeyim, wi simiir
nwoki digiyim. Mi sima Adi Komii siir
whwonkam idain wi dimin whirki
kimbu karamae nwoki owim.

¹¹Mi pris inkamim sima mi
Adi Komii siir omaka aiir nokwo mriiyim
mi nonkwo inkin imiiaeyim Adi

Komii siirin, sima iinokiinokin hirii hiriyyar tirikim. Mi ya tariigina iikam krima tirim dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyim wi dig nwo rani. Niingaka. ¹²Mi yio Kraisin yio siyar ninkin imiiaekin mi ta sairin kwiruwar tirkikin. Mi iikamim simiir dimin biyeyim ini saeyar haiyoprimdiyumiigiyim. Mi ta ii kwirwa siyar tirkiya, iinokiinokin wi saeyar nwoyokiyokiii. Mi ta sair mhoiyya siya ha nini idwoiugin Adi Komii siir ina iniig miyan. Dimusi rani, siya Adi Komii siir hiriinan inkam komiigin. Digworaekwo whiekakim, siyar kigirkakikin. ¹³Mi siya ini Adi Komii saika hirar nidwo kaoraraowin iya siir sau omomin Adi Komii siya hainururninkin haiginiugii. ¹⁴Krma bidi yinokninkinim, Jisis siya kwirkikwiruwar naokin siir piu aairin Adi Komii siir ninkinimiiyaeyamin. Mi siya iikamim yipikim Adi Komii siya haiyopriimdiyumiigiyim simiir dimin biyeyim, simiirin dimin whirki kimbu karamaeyin siya nwowaiginiugin. ¹⁵Mi Adi Komii siir naeyiun krimiirin ti hiriinan dimin iirar mi boinkin. Mi biya siya hiniina boinkin,

¹⁶Biiyan Inkam Komii siya hiniina boinkin mi iki iiyim mhoiyya nitim kariir kitibmii boina wi iikamim simiir hauwi. Mi ti kariir siyu komiyyin wi simiir kwoinkikwoin imiirar kinirkai haiginiuwi. Mi sima wi sair saira nwoki aingwokwonaeyim.

¹⁷Mi siya yai nhirim ina swoki boinkiyim, siya hiniina boinki mi kara dimin biyeyim simiir kwoinawu nwokaiyyim, wi simiir swoki aingwokwomimin tani mi siyu biyeyin, sima tiri ikin. Niingakiniingaka. ¹⁸Krimiir dimin biyeyim Adi Komii krimiir Wanin siya bidi haiyopriimdiyumiigiyim. Mi

iikamim Adi Komii siiramun wi swoki inkinimiiyaemin tani. Niingaka. Yio hiriinan siyiun yio bidi digiyin. Iriig.

Krma Adi Komii siiram daingwo tibmii kiin mi saika damasukikin.

¹⁹Mi ti kariir akamim, krma Adi Komii siirgisiir maeyaua siya nwoyiya dimin whirmin whirminki kimbu karam nwowa sairin wa napninopkai nami. Dimusi rani, Jisis siya paeyin hiiniya nironinkinin siir naowin mi siir nhieya ha naokiinainiya mi krimiir dimin biyie biyeyim ini saeyar yiinakiyim. Mi ta hiriinana sairsika iya krma nhwo kwisboinkii mi krma hiriirin wa napninopkainami. ²⁰Mi ta siya naonama, siya minam naonamkin krma Adi Komii saika nwoki boinaiyim. Mi ya tariigina ya hiniinga ta yiuisni haniin bopwoniya siya niinikiwitkiya krma napninopkainamim maeyaua Adi Komii siya nidwokaiyya dimin whirki kimbu karama nwowa krma namsi sair nitimwaniwa ya ini siir piu aeyar niyoknamnan ywowa. ²¹Mi krimiir biigibiyan, prisin, siya ini omwaiyar swoki waiyan. Mi siyairgin, digworaekwo whiekakim, Adi Komii siir om hir nwowim. Mi iikamim siiram naingwo tibmii kinim mi siir yinisim nwowim simiir kigirkakanin. ²²Jisis siya siir nhie aairar niyairpasoknamkin iikamim krimiir kwoinawu nwokaiyyim dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim mi krimiir kwoinim rimiyya nwokiyim. Mi siya krimiirin op miyikimiyik aairar baptais haiginiugin. Mi ta hiriinana sairsika krimiir piun whauriyina asi nwokin. Mi tariinanin krma Adi Komii siir kingiinin wa nwoki amim. Dimusi rani, ti hiriinan diminin Jisis Kraisin siyar tirkin. Mi krma kwoin biyeyim krimiir kwoinawu nwokaiyyim niksisaeyim simiirin wi asi niuguskii. Mi krma Adi Komii siaramar

dinmiininkin, ta krīma tira sair hiriinan. Mi krīma kwoin whirua saikar dwo. ²³Krīma digworaekwowim krīma naingwo tibmiiyim simiiramin sibgu wakaeyokna ap. Krīma simiirin digiumii kipi haimriiyiu. Dimusi rani, krīma bidi yinokninkinim digworaekwo whiekakim biya Adi Komii siya nimbiniim siya simiirin wa tiri. ²⁴Krīma, krimiir iikam nomiiyauwim naingwo tibmii kiinim simiiram daingwo. Mi krīma irni nwiirni dinan whinkinsiis ankinsiisna. Mi krīma irni nwiirnyamar timi aingwokwo. Mi irni nwiirnyin siyiu miyikimiiyik iirar timi tir. ²⁵Mi krīma siyiuin iraka nwiraka haingiriyiu owiyin Adi Komii siir inig iir hainam siir kipi haibur. Niingaka. Iikam nhirim yim ti siyiu hiriinanin siir bidi haiburgigim. Mi nim krīma wi hiriinan kipi tir. Dimusi rani, iya Kraisiya swoki itana ini kingiin nwowa mi krīma irni nwiirni whinkinsiisamin miinan mirii.

²⁶Mi krīma ta Jisis Kraisiya naonama iikamim simiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam, krīma sair yaimwokiayimwo aiirin bidiyar iki wakaeyim. Mi krīma siyiu biyie krimiir kwoinkar swoki aingwo tiri mi Kraisi siirin digiumii ha haimriiyugigi mi yaeya inkam nwir karamaeka, siir nhieya saeya simiir niyairpasoknamim Adi Komii siir ninkin imiiaeyam, krimiir dimin biyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam. Siyiu whir karamaeka. Niingakiniingaka. Sima wi hiriyyar nwowi. ²⁷Mi krīma ta yaimwo aiirin hindara nimiyyiu iugusami mi mhoyiya krīma wa nididi Adi Komii siya boinwokiyopnatkaigisiyin mi siya nitnoudnankaigiisiyin paeya. Mi krimiirin wi maeyauwa iikamkim, sim niurimtiokaigiya wi sair hiriir kabitnouwidnankaigii. Mi simiirin wi hiriyyar niurimtiokaeyami iinokiinokin. ²⁸Krīma bidi yinokninkinim nwis

nwoimgi kigii, inkam nwirin Moses siir siyiu iir nap karam nwowi mi Isrel simiir iikamim, simiir biyanim sima siirin wi donkwo. Mi siirin wa dipimpar aoki. Mi sima wi siirsi kipi haigwo. ²⁹Mi kima paniina naingwowi iya iikamim sima Adi Komii siir yinisimin digiumii siir haimriiyugigi mi Adi Komii siya simiirin wi paniina tiri, ha? Siya simiirin wi hik prasae haurani, wi hindara nonkwobumbuninkin iuguskii. Mi ti simiir siyiuin Adi Komii siir yinisimin digiumii siir haimriiyuin yi sima hiniina boini, ta Jisis siya naonama paeyin hiiniya nirioninkinin si mi siir nhieya ha naokiinainiya ta kitibmii boin aiir kirie haiginiuwam mi sima ha boinkim ya tariigina ya dimin komii rani. Mi sima siyiu kibiyin Adi Komii siir naeyiu ieya tirin krimiir siirin ini hindara yitkinisugiyin. Mi ti siyiu hiriinanin sima tirin yio miyikimiiyik rani, ini biyeki biyie ywowin. Mi Adi Komii siya simiirin wi hik asi hauwi. Mi simiirin wi asi nonkwobumbuninkin iuguskii. Mi Jisis siya naonama mi siir nhieya ha naokiinainiya, siya hiniina boinkin, kima ta sair wakaeyokna ap. Mi Jisis siir nhieya krimiirin saeyar whinkinsiis haiginiugin mi krimiir dimin bibiyeyim saeyar haiyoprimdiyumiigikim. Mi krīma dimin whirki kimbu karamae asi nwokim. ³⁰Krīma bidi yinokninkinim yaiya Adi Komii siya boina ya hiniinga, kara iikamim siyiu biyie kariir tiriyim simiirin wi yamdiyar swoki tiri. Mi yai gwira siya mi boina ya hiniinga, Biyan Inkam Komii kara kariir iikamim simiirin wi kara hidi dimin taeminim sima tiriyim simiirsi. ³¹Mi Adi Komiiyin, yipikin omwai waiyayokiyokiiyin, siya wi iikamim siyiu biyie siir tirim wi simiir hidi. Mi ti dimin hiriinanin wi dig siya nwo haigini rani. Niingaka. Mi yio hiriinan

diminin, simiirin wi nidid prasae prasae nwo rani.

³² Kima dimin taeminim biigi bii kimar wakaeyim Kraiis siir mi ha wakaeyokna naingwo tibmii kiinim, simiiram ti swoki haiyiug naingwo. Mi kima naingwo tibmii kiina saair mhoiia dimin biyie kasa rani, kimiir naingwo tibmii aair tirbuwanim. Mi yim ti hiriinan dimin biyeyim sima wi kimiir nikwowsaii rani. Niingaka. ³³ Mi ii nhirim iikam nhirim pi kimiirar mi igbumbuwi. Mi siyu biyie pi kimiirar mi tiri iikamim simiir whwonkam idain. Mipi kimiira mi iewaiyuwi. Mi ii nhirim kima bidiyar mi kigim iikam nhirim iki iikam miyikim simiir tirim siyu biyie. Mi wim kima simiir whinwo, kirie sima nwowam. ³⁴ Mi kima iki iikam miyik miyikim iki iikam biyeyim omaka hiuyokiyokaiya, sima hiugripkiikikaiyim simiirsiyin naingwoyimyok prasae bi kinkim. Mi kima iikamim kimiir dimin imiir tauae haiyim io bi nwokim. Niingaka. Mi ti digworaekwowim ini simiirar mi kigninkin haigiyim. Dimusi rani, kima bidi yinokninkinim, Adi Komii siya kimiiramim dimin miyik miyik imiirar haiginin mhoiia kima haiyamin. Mi ti digworaekwowim ini ti digworaekwowim sima tauae hainamim kimiir waraurankin ini simiir haiburim. Mi yim ti digworaekwowim wi hiriirar nwoyokiyokiikaeyami. ³⁵ Biia kima kirieyar nwokim mi Adi Komii siir siyu iirar sibgu apkim. Mi kima wi kipi nidid dimin biyieki kimiir tirbuwam tiri. Kima bidi yinokninkinim mhoiia Adi Komii siya wi siir dimin kibiki kibi iirar hauugi yipiki siiram sibgu wakaeyokna naingwo tibmii kiinim simiir. ³⁶ Mi kima sibgu donkworinu mi Adi Komii siir yai imiirarar wakaeyokna ap. Mi mhoiia kima, digworaekwo whiekakim Adi Komii siya nimbingiyim

simiir mirii digi mi siya kimiirin wi dimin miyiki miyikim siya nimbiniim yipiki siiram wakaeyokna aingwo tibmii kiinim wi simiiram hauugi. ³⁷ Kima kirie dwo. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya Kraiis siir win boinkiya Yokwo Komii siya hiniina boinkikin, wi iimwan mwan rani, siyarin wa swoki kwiti. Siya wi ii hoimgak nwo rani.

³⁸ Iikam miyik miyikim yipiki kariiram naingwo tibmii kiiniyim sima iinok iinokin wi omwai kanakar waiyayokiyokiii. Mi kimiir nhirkim kariirin digiumii haimriiyuwi mi kara wi maigimaiga kimiiram nwo rani. Niingaka.

³⁹ Krima iki iikamim digiumii Adi Komii siir haimriiyuwiyim simiir hiriinan tani mi Adi Komii siya krimiirin wi ha nonkwobumbuninkin tani. Niingaka. Mi nim krima iikamim Adi Komii siir yai aair wakaeyokna apiyim krimiirin wi siya whinkinsiis haiginiyuwi mi wi siya nanmaiwarkinaei. Iriig.

Siyuin krima naingwo tibmii kiinanin siya.

11 Naingwo tibmii kiiniya hiniinga mi iia krima diminim Adi Komii krimiir Wanin siya boinim, simiiram naingwo tibmii kiini mhoiia nimbiyananim mi krima hiriirar naingwo tibmii kiini, sima wa nimbiyami. Mi krima tikinim nitim simiiram asi nwowi. Krima simiir kig rani mi krima hiriirar naingwowi, sima ina nwowim. Dimusi rani, Adi Komii siya bidi boinkiyin, sima ina nwowim. ² Mi biia, brougae nhirim sima Adi Komii siiram naingwo hiririu kiingim mi siya big nasmirwaiya simiiram asi nwokin.

³ Krima hiriirar naingwo tibmii kiini, digworaekwo whiekakim siya boinim, yim kaimwokinairgim. Krima bidi yinokninkinim, iia nu ninomor sowa nimbiyama Adi Komii siya

hindara yai ara boinkin. Mi sowa ina yimbimbiyamwo. Digworaekwo whiekakim ti krimar kigim yim Adi Komii siyar tirkikim mi ti digworaekwoim, siya nonkwokwowim krime bi kigim, siya paniina namisi onkwokwokin.

⁴Mi inkam nwirin, siir inigin Ebelkin, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin mi siya dimin taeminim Adi Komii siir asi ninkinimiiyaekim. Mi ti siya ninkinimiiyaeyim, yim ini siir yaowaeyin Ken siya ninkinimiiyaeyim ini simiir haiburim. Adi Komii siya hiniina boinkikin, ti naeyim siya ninkinimiiyaeyim wadieki wadiekim. Mi Adi Komii siya siir boinki, siya dimin whirki bi kimbugin. Whisarii rani, siya siir siyiu iir sibgu apkin, siya tira sair hiriinan. Mi bidi bidiniyarin, Ebel siir naingwo tibmii kiina ha nwowa mi siya ha naonamkin. Mi ti yayim Yokwo Komii saeya boinin dimin taeminim siya tirim simiir, yio krimiir niisimaugim, piki hiniin dimin ikin krime tiriyim, Adi Komii siya maigimaiga krimiir nwowanim.

⁵Inok siya bi naonamkin. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin mi Adi siya siirin siyamar asi nikiunamkin. Mi iikamim sima siiram ha hansiranaeyim, sima siir bi swoki kigmiminkim. Niingaka. Dimusi rani, siirin Adi Komii siyar bidi yikiunamin. Mi Adi Komii siya siir yaiya sima winboinkiya Yokwo Komii sair, saeya hiniina boinkika. Mi iya siya siir niki ikiunam karam niki owa, ninomor koua hiriir mi dimin taeminim siya tirim, siirin maigimaiga simar nwoaiginiugin siiramin. ⁶Mi yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiin karam nwowim mi dimin taeminim sima sibgu tiriyim, Adi Komii siya simiiramin, wi simiiram maigimaiga rani. Niingaka. Mi yipiki Adi Komii siiram naingwowin, siir siyiu

iir sibgu apim mi mhoiia siya dimin miyik miyikim wi ti iikamim, yipiki siir siyiu iir sibgu apim wi simiir hauuwi.

⁷Mi bidi bidiniyarin ta ii aairin, iya Adi Komii siya Noa siir boinkiya mi siya siirin hiniina boinkikin. Dimin biyie whirin wi sipi nimbiyami mi ti diminin, yio opud naoki. Mi Noa siya ti digworaekwowim simiir bi niki kigim. Siya hindara naingwo tibmii kiingin digworaekwowim Adi Komii siya boinin siir, sima wa nimbiyami. Mi siya siyaiya ira yonkwokwo mi iya siya sair nonkwokwo digiyin mi siyar kigi, opud naowo, ni okwonaniyo. Mi siya mi siir wigyin ima simaniyinin ina yapninopkainamim. Mi simaniyinin ini siyaiinau hirar ywokaiyim. Mi sima paniinsi yaosi. Siya iikamim siyiu bibiyie tirkaeyamim simiir niisimaugin. Dimusi rani, siya siyairgin Adi Komii siir yaiya sair wakaeyokna naingwo tibmii kiin. Mi yim sima. Niingaka. Mi Adi Komii siya ha boinkin, Noa siya inkam wadiekiwadie ieyargin. Dimusi rani, siya siirgisiir yai aairar wakaeyoknakin.

⁸Mi Ebrahim siya yaiya Adi Komii siya boinkiya siir, siya sair wakaeyin mi siya hiriir yaingwo tibmii kiin, ta yaiya yai kaimwowaiga. Mi siya siir om iir ha haiburgigin mi siya kimidiniya om whira yam. Omin Adi Komii siya siir hauuwanin siir. Mi omin Ebrahim siya namanin, siya bi ninokninkinkin. Siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin mi siya asi namkin. ⁹Ebrahim siya Adi Komii siir yai aairam naingwo tibmii kiingin. Mi siya ti omin Adi Komii siya boinin siir asi nakripii whiniugin. Mi siya amir omaka sairarar nitkin whinkin, inkamin nu op kamaeyin hindara priiyakiriiriyin siir hiriinan. Mi Aisak siya mi siir yinisim ieya Jekop yoniyin iriipi amir omaka sairarar mi itkin whinko, Ebrahim siir hiriinan. Mi

yo sowa iriipi hiriinan wi ti hiriinan digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim Ebrahim siir, wi simiirar mi haii. ¹⁰Mi Ebrahim siya amir omaka sairirar whwonkaigin. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram nwokin, omin siya miriikwokinin, siir namim. Mi tiki omin yio hiriyar nwoyokiyokiikaeyamikin bi digikin. Niingaka.

¹¹Sera saeya bidi yaingwo tibmii kiina. Mi saeya ta yaiya Adi Komii siya boina, saiir saiira naingwokwo nanaeka. Saeya waibiyie bidiyar ywowa mi ta saeya naingwo tibmii kiina mi ta saeya naingwokwonanaeiya Adi Komii siya saiirin yinkak saiirsiyar nwowaiginugin. Siya hiriinan asi tirkin, saeya bidi yaingwo tibmii kiina, digworaekwo whiekakim siya nimbiniim biya siima wa nimbiam. Siya hiniina boinkikin, kowiir yiniyem siima wi kasa kasa nwo rani. ¹²Mi ti inkamin siya waibiyie bidi ywowin. Mi siya wi yiniekek nwo rani. Niingaka. Mi siirin wi Adi Komii siyar tirkii mi siya wi yinisim yinkamiyinar niyoninkini. Mi mhoiyya kirir piugana wi kasa kasa nwo rani, siima wi yabsiyyinan nwowi mi wi nauunim ninomor kouanim sim hiniin nwowi. Mi iikamim simiir mwainim wi dig nwo rani. Niingaki niingakinga.

¹³Mi yim ti iikamim yim bidi yaonamim. Mi siima ina naingwo tibmii kiinin, ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbiniim siya tiram, simiiramin mi siima ti digworaekwowim Adi Komii siya boinin siima haiyam, siima simiir bi niki haigim. Mi ti digworaekwowim siya simiir hauuwam tirim, yim simiir niisiimauugin. Mi siima maingimainga komii ti simiiramar nwowi. Dimusi rani, siima bidi yinoknankinin tiriiginim siya wa tirkii simiiramin. Mi siima hiniina boin, ti nuin, ti krima nwowin, yio krimiir nugi nu rani. Niingaka. Mi krima ti tir nwowim, ini inkamin nu op kamaeyin,

hindara priiakiririyin ini siir hiriinan nwowim. ¹⁴Mi iikamim ti hiriinan yai boiniyim yim krimiir niisiimauugin. Siima ina niki idwo kaoyokiyokiyim, nu maeyau miyikamin siima nwowamin. ¹⁵Sima kwoin karamaekim, omin siima nhin haiburgigin siiram swoki amim. Niingaka. Mi siima siiram swoki nhinami, siir swokini waiyuam, siima wi swoki nhinkisaekimrae rani. Niingaka. Siima wi hirar nwokripkaii. ¹⁶Mi siima ti omki omin ninomor kou hir nwowin, omin Adi Komii siya nwowin, siir siiramar naingwokwonanaeikin. Mi ti omin ninomor kou hir nwowin, siima hiriyar naingwowi, ini ti omin nu tiranin ini siir haiburin. Mi siima ti omin ninomor kou hiranin siir siiramar naingwokwonanaei siir namim. Mi siima Adi Komii siirin hiniina boinki, kira krimiir Adi Komii. Mi Adi Komii siya ta yai aiirsiyin bi nididgin. Niingaka. Mi Adi Komii siiram minam naingwo tibmii kiini, siya om kibiyin simiiram bidi tirkwokinin, siima nini owouwam.

¹⁷Bidi bidinanin Adi Komii siya Ebrahim siir kinankiugin. Mi siya Ebrahim siirin hiniina boinki, wa kirir yinisimin Aisakin siirin disomaoki mi wraisunan kariir winkin imiiaeki. Mi Ebrahim siya ti yinisim nwiruwam Adi Komii siya niki imbinin siirin ini wraisunan siirar swoki inkin imiiaekiyin Adi Komii siiram. Mi Ebrahim siya pi naingwo tibmii kiingin mi siir kwoinin whirua ha nwokiyin mi siya hiriinan asi diriraerarkin siir yinisim iirin. ¹⁸Biya Adi Komii siya Ebrahim siirin hiniina boinkin. Mhoiyya kirir piugana komii nwowi mi kirir piugankipiugan aiirin wi Aisak siir yinisimim simakisima nwo iski inigakin. ¹⁹Ebrahim siir kwoinin whiruaigin, siya hiniina naingwokin. Adi Komii siya siir yinisimin Aisak siirin wa swoki hidninsiin idwowa. Mi Ebrahim siya siir yinisim iirin ini Adi Komii

siir yai aiirar wakaeyokna diriraerarin. Mi siya hiriinanar mi tirin, ini kaimwower mi owin. Mi Adi Komii siya Aisak siirin ina swoki hauugiyin siir adin Ebrahim siirar. Mi Aisak siya naoni haniinaka, Adi Komii siya sibsibin ira hauukiiyugi mi Aisak siya bi naokin, ini ti sibsib ieya yao iskiyin.

²⁰ Aisak siir kwoinin whirumar nwokin digworaekwowim Adi Komii siya nimbini sima wa nimbiam. Mi Aisak siya siir yinisim nwiso Jekop Iso soweramin ha nikiunain mi siya sowerin piuai miyik miyikim ina yikiuamauuwim, siir kwoinin hiniina naingwo tibmii kiingin ti digworaekwowim wa nimbiam.

²¹ Mi iriipi hiriinan Jekop siya Adi Komii siirin naingwo tibmii kiingin. Mi iya siya nao kingin nwowin mi siir piuai miyik miyikim ina yikiuamauugikin Josep siir yinisim yinkamiyin nwiso sower. Mi siya siir paekopin siir ha haiyin mi siya ina huugu okwokiin. Mi siya Adi Komii siirin ina yokboinmamaigiyin.

²² Mi Josep siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin digworaekwowim Adi Komii siya nimbini sima wa nimbiam. Mi iya siya naonam kingin nwowin, siya siir yinisim imiirin hiniina boinmamaugik. Mi mhoiya Adi Komii siya Isrel kimiir iikamim simiirin nu isib tiranki nikiunami mi ta ii aiirin sima kariir kiumwo imiirin wi warar hainop hainam. Mi maeyaua sima nini owiwi mi wi hir ti swoki haingikaiyi.

²³ Mi Moses siir yopii ado sowawaiyin pi naingwo tibmii kiingo, Adi Komii siiram. Mi siya sowerwaiyin wa whindiriraeri. Mi mhoiya yopiiya Moses siir naokainakiya mi sowawaiyar kigi yinisim yinkamiyin bimbuiwani. Mi sowawaiyin yaiya biya inkam komiirin nu kigiraowiyin Pero siya

boina yinisim yinkamiyin naokainae mi wi disomsom aokao, sowawaiyin sairsi bi nididko mi sowawaiyin ti yinisim iirin bi nisomaokin. Niingaka. Mi sowawaiyin ti yinisim iirin bwanim whoima haigipakai.

²⁴ Moses siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin, siya hiniina naingwokin Adi Komii siya wi saika nwoi. Mi siir iikamim Isrelanim simiirin wi siyar whinkinsis haiginiuwu nu Isib hir haiburgigamin. Mi mhoiya siya komii namwo iuwun mi siya ini boriisopin sima siirin nu Isib hiran inkam komii nikiuwim. Mi inkam komii Pero siir yinisim yinugiyina sair yinisim nikiuwim, yipika siir haigiyu imiiaeya. ²⁵ Mi Moses siya iikamim Isrelanim Adi Komii siir isidin simaka nwowamar tiri mi hik simaka ninkin haiyama mini. Mi ta ii aiirin nu isib hiran iikamim sima hik prasae prasae bi hauugim mi siyu miyik bi mi tirkim, Isrel simiir iikam imiirin. Mi siya pi boriisopin inkam komiinan nidwomamairim nu Isib hirin mi Adi Komii siirin digiumii haimriiyugigim. Mi ti siyu bibiyie whiekakim yim ii priei maigimaigara rani. Niingaka. Yim simiirin ii haruwa sairara maigimaigaki mi siya ti siyu biye imiirin pi boriisopi. ²⁶ Mi siya hiniina naingwokin, Krai siya niti mi digworaekwo miyik miyikim siya siir iikam imiirin wa hauuni. Mi siir kwoinin hiniina naingwokin, siya siir iikamim Isrelanim simakar dinkin o. Mi siya Isib simiir iikam ima nigbumbuwa siir sairsi bi naingwoyimyokin. Whisarii rani, siya hiriyar naingwo tibmii kiini, siya hik Krai siir inig iir mi haiyin, ini mi owin. Siir kwoinin ha naingwokin digworaekwo miyik miyikim Adi Komii siya siir hauwi, yim wi umir digworaekwowim nu Isib simiirin wi simiir haiburi.

²⁷ Moses siya Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingin. Inkam Komii Pero siya wi dig nwo rani, Adi Komii siirin. Mi siya asi haiburgin nu Isib siirin mi siya ina yamin, siya inkam komii Pero siya nwowa iowa siir siya sairsi bi nididgin. Mi Moses siya kwoin whisair bi nwokin siir kwoinin ini kirieya ywonamin, siya bidiya yinokninkinin Adi Komii siirin inkamki bi kigikin. Niingaka. Mi siir kwoinin hiniina naingwo tibmii kiingin, Adi Komii siya ini saika nwowin mi wi siirar whinkinsiisi. ²⁸ Adi Komii siya Moses siirin hiniina boinki mi kira sibsib haomin ira hai mi siirin pa disomao mi siir nhieyim Isrel iikamim kimiir omaka ano migmig imiir srieyop. Mi mhoyiya iya paekwosimin yinisim yinkamiyin yinaomiyinim sim nisomsom aowiyin Isib simiir yinisisim imiir siya niti mi siya nhieyim kimiir ano nwowim simiir kigi mi wi ti omakaim simiir iikamim kimiir yinisim imiirin wi wara nisomao rani. Mi Moses siya ta Adi Komii siir yai airam wakaeyokna naingwo tibmii kiingin. Mi ta ii ailarin Moses siya ii komiyya wou nikwo aeya sairar nikwo ae bwakainakin.

²⁹ Mi Isrel simiir iikamim sima hiriyyar naingwo tibmii kiingim Adi Komii siiramin, simiirin wi siyar whinkinsiis haiginiuwu, iya sima ta whii komiyya solwara sima dapiya retsi saeya ninkiyakiyim mi sima wa nwoki apnaidamim mirmiyya. Ti haimii haimiyyo ninkiyakiyo sowiir bopwovar. Mi sima siyiuin iikamki napiyin opmin nokwo nheu karam nwowiyin siir hiriinan napnaidamkim. Mi sima wi ta sairsi nao rani. Niingaka. Mi mhoyiya nu Isib hiran kamim ha swoki siunamim simiir nisomsom aokaowam mi ta opa ha swoki inaparnananiya, simiirin ini saeyar kairimdipu aokaokiyim.

³⁰ Mi Isrel simiir iikamim sima hiriyyar naingwo tibmii kiingim, Adi Komii siya simiirin wa whinkinsiis haiginiuwu, Jeriko simiir iikamim simiir hainurur haiginiuwim. Mi sima om Jeriko siirin iyyim iriyyar kwisa yapyokiyokai. Mi mhoyiya simiirin Adi Komii siya whinkinsiis haiginiu. Mi hira om komii iir nidyokiyokaiya omomsi ina nhiimnhinkii iuguskiya. Mi sima ina yinsiin ansiinooop kainamim iikamim simiir nisomsom aokaowam. ³¹ Mi wig ira Rehap nikiuwiya biyya saeya hii nanaeyan wig nwoka mi saeya hiriyyar naingwo tibmii kiinga, Isrel simiir iikam imiirin wi Adi Komii siya whinkinsiisi mi sima Jeriko simiir iikam imiirin wi yamdi kwiruwa sima simar hainurur haiginiuwu. Yio ti om komiyyin, ta wiga sairar om komiigin. Mi Isrel simiir inkam nwisu tirnankaiyam nimprio amwo sowiirin saeya haigiprakaigigo. Mi mhoyiya ti om komii Jeriko hiran iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmii kin karam nwowim simiirin sima hainwhrwoinginki. Mi sima ta wiga Rehap nikiuwiya sairin wara bi ninkin haingim sairin ini hiriyyar haigwonaowida.

³² Mi kara iki niwii nhirim kimiirin pi wara boinmimauu rani. Niingaka. Mi kara kimiirin Gidion, Barak, Samson, Jepta, Devid, Samuel mi profet inkam ikim, kara simiir niwii iir boinmimauuwi, pi haruwa haruwa namki rani. Niingaka. ³³ Mi ti kamim yim Adi Komii siiram naingwo tibmii kiingim mi sima iki omom omoman iikamim simiir asi hainurur haiginiugim. Mi sima siyiu miyyik iirar tirhaiginiugin. Mi sima dimin taemin miyyik miyyikim Adi Komii siya nimbinim simiirim, simiir asi haigim. Mi sima laion simiir yayiyim hiriinan asi mi okmwim tipkripkaigim mi sima simiir paniinsi mi aesi. ³⁴ Mi

iikam nhirim naingwo tibmii kiin karamaeyim, iikamim naingwo tibmii kiinim simiirin sima kiyitkaigaiki paeya niudkwakwa saair. Mi simiirin paeki bi swoki iumiminkim mi ha bi naonamkim. Mi inkam nhirim simiir nisomaowamar tirkim mi sima ini yidamim. Mi sima, simiirin paniinsi yisomsom aokaosi. Mi ti kamim sima kirie karamaekim mi simiirin kirie Adi Komii siyar hauu haiginiugim. Mi iikamim omom omomanim sau sima ninit yokiyokiyamim. Mi simiirin sima hainurur haiginiuwim mi sima ina yidam ninoopkiyim. ³⁵ Mi wig nhirim naingwo tibmii kiinim, iiya simiir yinkamkim naowiyim mi ta simiir naingwo tibmii kiina Adi Komii siya simiir yinkam imiirin sairsiyar swoki hidninsiin idwowi ie hirankin. Mi iiya omomkim nitiyim, ti iikamim naingwo tibmii kiinim, simiiram mi simiirin, pi sima nini ipimpar onkwobumbuninkin haiginiugigi. Mi sima, simiirin pi hiniina boini, kima kimiir Adi Komiiyin digiumii siir haimriiyugigi mi krma kimiirin pi rirmiiya nwoki mi yim ti iikamim naingwo tibmiiyim, yim sima hiniina naingwokim, krma naonami, krma wi ie hirankar swoki insiin idwowi. Mi wi omwai Adi Komii saikar swoki waiyayokiyokwii. Mi sima ti simiir sau omomim pi simiir yai aiir swoki wakaeyokna rani. Mi sima Adi Komii siirin pi digiumii swoki haimriiyu mimin tani. Niingakiniingaka. Mi simiirin pi simiir sau omom imar nisomsom aokaoki. ³⁶ Mi iikam biyie biyeyim, iikamim naingwo tibmii kiinim, simiirin pi sima nikbumbuninkin haiginiuwi mi sima, simiirin pi idgiuni mi ipimpari. Mi simiirin pa nonkwonami mi simiirin pi maeyau biyie hiuyokiyokaiya mii biyie

mriiya saair nini hiugripkiikaigigi. Mi simiir iga iin imiirin pi haani mi kogrimdinuwi. ³⁷ Mi nhirim sima, simiirin siyani kaiyamik aoki mi nhirim yim bopwoniya hiigrimkripi hisraeni, mwo sa mi dinairin yio sa. Mi sima kamkiuwim ha mi ipimpar hampimpit aokiyim. Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiniyim, yim sibsib mi meme isim simiirarar mi kaiyapririr. Mi sima hinda tinda hindar priiyap whaowaeyamkim. Sima umir digworaekwo min karamaekim. Mi sima iikamim naingwo tibmii kiinim simiirin siyu mwoni bi naphaiginiugim. Mi sima simiirin hik kimpipisu prasae prasae bi hauugim. Mi sima sibgu bi nwokim. ³⁸ Mi iikam nhirim naingwo tibmii kiiniyim, sima hindarar priiyap whaowae whwonkaikaeyami iki maeyauwim iikam karamaeyim simiirar. Sima ti hiniin maeyauim sim whwonkaigiyamkim, mhiu, siyano mi ie minim sim, sima iikam bimbuiwi rani, ini iki iikam nhirim simiir haiburim mi sima ini digworaekwo karamae ywowim.

³⁹ Mi ti iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinim. Siya simiirin hiniina boinkikin, sima dimin whirmin whirminki bi swoki kimbugim. Mi sima inig komiigakim. Mi ti iikamim sima ti digworaekwowim Adi Komii siya nimbinim iikam krimiir hauuwam, sima simiir bi niki haigim. ⁴⁰ Mi Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwowim simiir bi niki hauugim. Dimusi rani, siya ini digworaekwo nhirim ini simiir niki diriraerarin, ti siyuiin biya sima napin siir haiburanim. Mi siya krimiirin dimin whirkin kimbu karamae sima nwowamar tiri, ta miiya Kraisi siya mriiya sairsi. Iriig.

**Mi kimiir nhwowim Jisis
siirara kaoiski mi siir siyiu
hiriinankina dapiski.**

12 Mi krīma ini paniina nwowim? Mi ti iikam whiekakim bidi bidinanim naingwo tibmii kiinim Adi Komii krīmiir Wanin siir yai wakaeyoknam mi kirie nwowim, kara niki boinmimauuim kimiir mi sima iikam kasa kasa rani mi sima krīmiirar kigiym mi krīma iriipa hiriinan simiir siyiu hiriinana timi ap. Mi krīma dimin taemin bibiyeyim krīmiir nipiyaokiiym simiirin digiumii haimriiyugig. Mi krīma ti dimin biyeyim simiirin diuguski mi krīma rirmiīya dwo mi krīma iriipa hiriinan inkamin ninkininin niwitiyīn siir hiriinan dwo, iīya siya ninkikin iwitiyīm, siya yiuiskak bi ninkikin iwitikin, siya parurar niwitikin. Mi krīma dimin biyie imiirin diuguski mi krīmiir mhiī kwoinim kirie dwo, Adi Komii siya nimbina miīya krīmiir saiiramin. ²Krīmiir nhwowim Jisis siirama kigninkwonam, krīmiir naingwo tibmīya saiir biīyīn ini siyar ywōwin mi tariinanin mi mhōiīya iriipi hiriinan krīmiir naingwo tibmii aiirīn wi siyar digaiḡniūwi mi wi siyar mi whinkinsiisi. Biīya Jisis siya ha naingwokin mi ta nidid komiīya kara haiya paeyin hiīniya nirioninkinin siir mi ta kara mi aonamaka ya dimin kabi rani. Mi whisarii rani, mhōiīya kara wi maigimairga komiigak nwowi, kara wi ipiīya Adi Komii siir iina iniḡ miīya nwowa wi saiir nidwōwi, maeyaua inkam inigakim sim nidwōwiya saiir.

³Kīma sibgu daingwo, inkam biyeyim siyiu biyie tirim Jisis siir biīya sima io siir nwowim mi sima siirin hik kimpipisu prasae bi hauugim. Mi siya Adi Komii siir siyiu miīyik iīirin ina yonkworinuwīn mi siya ina yokworinukripkaiyīn. Mi kīma ti siir

siyiu iīir daingwo, iīya hik komii komiīyīm kimiir nimbīyamiyīm mi kīma piugi kipi piyao mi kimiir mhiī kwoinim opair kipi nwo. Niḡngaka. Kīma Adi Komii siir siyiu miīyik iīirin donkworinukripkai. ⁴Mi iīya siyiu biyieki kimiiram kinankiūwi mi kīma wa niriīyiu boini mi kīma w nihekaka nwowi saiirsīyīn, aniya? Niḡngaka. ⁵Mi kimiir kwoinim ina yaingwo owouu iuguskiyīm ti yayiīm Adi Komii siya kimiir boinkiyīm, kimiir whinkinsiis haiginiuwam, aniya? Bidi bidiniya inkamin Yokwo Komii saiir winin Adi Komii siir yai imiirin siya hiiniina win boinkikin,

Kīma kariir yinisisimkim, Biīyan Inkam Komiiyīn siya kigninkinki hikim kimiiramīn kīma haiyam mi kīma nwoiki ididim dimin biyeyīm kīma tirim simiirsīyīn yio siya kiriirar grab haiginiūwi mi adin siir yinisimin igao yai siir boinaiginiūwiyīn mi siir hiriinan mi kīma hikak kipi nwo mi piugi kipi mi piyao ti siyiuin Adi Komii siya tiriīyīn kimiirsīyīn. Mi kīma ha kipi naingwo ti diminin yio dimin komii rani. Niḡngaka.

⁶Dimusi rani, iikamim Adi Komii siya simiiram naingwokwonanaeyīm siya simiirin hik pa kigninkin haigi mi siya simiirin siyiu miīyikim pa niisimauūwi. Mi iikamim Adi Komii siya kigninkin haiiyīm hik mi sima dinokninkin mi yīm siiar yinisisimkim.

⁷Mi hiriinan kīniūwi kīma dokworinu hikim Adi Komii siya kigninkikiyīm kimiiram kīma haiyam. Siya kimiirar grabaiḡniūwi siir yinisimnan mi kīma siir yai aiirar sibgu wakaeyokna. Mi ti hikim kīma haiiyīm, yīm Adi Komii siya kimiir niisimauūwi kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Siya ha naingwōwi kīma siir yinisisim miīyik

nwowim mi kima siyiu miyik dwo. Yipiki adkin siir yinisim iir tio karamae nwowin, ha? Niingaka. Ad nwirkin siir yinisim iir bi kigninkin, sima simiir yinisisim imiirin ha tiowikim. ⁸Ad whiekakim sima simiir yinisisimim pa sibgu grabi mi adim sima kimiir sibgu grab karam nwowi mi sima wi siir yinisim kiin nwo rani. Niingaka. Yim wi mwraomii yin nwowi. ⁹Mi krma ti siir daingwo mi krimiir adim nu tiranim sima krimiirin krimiir siyiu biyie imiirsiyar grabaiginiuwikim. Krma simiirsi nwoke ididim mi krma wa ninokninkinim sima ini krimiir kou ywowim. Mi Adi Komii siya ini krimiir adim nuanim simiir haiburin mi ini kougikou siyar ywowin mi krimiir kwoinbudin omwai waiyayokiyokiyin simiir adin yio Adi Komii siyairgin. Mi hiriinanki niuwi, krma siirar kignin kimmiir siyiu biyeyim krma tirim wi siyar nwoke grabaiginiuwim mi krma wi omwai saika nwoke waiyayokiyokiyim. ¹⁰Krimiir adim nu tiranim sima krimiirin ii priei bi grabaiginiuwikim krimiir siyiu biyie imiirsiyin iya krma yinisim sapisap nwoyiyim mi sima simiir kwoinairga naingwo diriraerarikim, siyiu miyikin krma nwowamin siirin. Mi Adi Komii siya hiniin bi tirikin. Siya krimiirin siyiu miyik iirar grabaiginiuwikin iinokiinokin mi siya krimiirin, wadiyar mi whindiraerar haiginiuwikin. Mi krma wi dimin whirki swoki kimbu rani, siir hiriinan. ¹¹Mi iya Adi Komii siya krimiir siyiu biyie imiirsi grabaiginiuwiyim mi krma hik prasae bi haigim. Mi ta ii aiirin krma maigimaarga bi nwowikin. Niingaka. Mi mhoiia ta siya graba krimiirin wi saeya whindiraerar haiginiuwi siyiu miyikin. Mi krma wi wadiya nwowi. Mi krma wi iripar nongwomamair aekiyami. Iriig.

Mi krma wi mintarao Adi Komii siirin digiumii kipi haimriiyugig.

¹²Mi krimiir nhirim ini piyaowim Jisis Krais siir yai aiir wakaeyokna apim. Ini iikamim aru maeyauanki napnaniyiyim mi igrib paimwo ignanaokak ha naokiyiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya dimin biyieki kimiir nokwoniinwomwiirnikini mi kima wi kimasiyar kipi naingwoyimyokna. Mi kima Krais siir yai aiiramin wi haini wakaeyokna ap bwakainam kima tira sair hiriinan. ¹³Mi kimiir siyiuin kima tiriyan sibgu mintarao piki hiniin siyiu ikin kima sibgu apanin ti nu iirin. Mi kima siyiu miyik sibgu tiri mi iki iikamim aru maeyau namam minim sima kimiir swoki kigi, kima Adi Komii siir siyiu iir sibgu wakaeyokna api mi yim sima iripi hiriinan Adi Komii siiramin wa mi aingwowi.

¹⁴Mi kima iikam nhirmaka dongwomamair ae. Mi kima siyiuin Adi Komii siya naingwoyiyim kima napam siirarar dap iski. Dimusi rani, kima siyiu miyik imiir sibgu ap karam nwowi kima wi Biiyan Inkam Komiiyin saika nwo rani. Niingaka. ¹⁵Kima kimasiyar mintaraona wim wi iki dimin miyik miyikim Adi Komii siya diriraerar haiginkwokinim wi simiir hai karamae pi nwoyisi. Mi inkam nwrki kimaka nwowi mi siya Adi Komii siir yai aiirin hindara nitkii iuguskii mi kimiirin siya yaeya yai nowimwarkaiyuwi mi yaeya siyiu biyie whir mi owimwarkaiyuwi mi kimiir iikamim sima siir yai aiir wakaei mi simiir naingwo tibmii kiina ha nitkiigii mi yio ti hiriinan siyiu biyie iir kipi tir. ¹⁶Kima kimasiyar mintaraona kima hii hinda kipi priinanae priinanae. Mi kima ha kipi naingwo Adi Komii siir dimin taeminim yim dimin komii rani. Biiya Isokin si tira sair hiriinan. Niingaka. Siya ha naingwokin, ti yayim brougae

Ebrahimni siya hauuwim yim yai komii rani. Mi siya dimin miyyik miyyikim siir ad ieya hauuwam tirim siir nomousimin siir asi kigninkin haigikin, ti diminim mi dimin kibi kibiyim Adi Komii siya hauuwanim siir mhoiyya, siya simiirin warar yinkin hauugi. Mi iya siya mhiigi naowa siir nomousimin naesim ha hauuwin mi siya ti dimin miyyik miyyikim simiirin ina hauuwin siir. Mi siir kwoinin hiriyyar yaingwo ti naesimin ini ti dimin miyyik miyyikim simiir haiburim. ¹⁷ Kima bidi yinokninkinim mhoiyya siya ti dimin miyyik miyyikim simiir haiyam swoki tirin. Mi Aisak siir kwoinin Adi Komii siya hiurworwokai siya ti dimin miyyik miyyikim Iso siir kipi swoki hauu. Mi siya siirin hiniina boinki, kira wi dig nwo rani, kiriirin bidi kiyopsibgikikaigigin. Mi Iso siya siir ad iiramin nhami nhami bi nougin. Mi Aisak siir kwoinin Adi Komii siya hiurworwokaigin tiki dimin miyyikmiyyikim Iso siir kipi swoki hauu. Niingaka. Iriig.

Mi krma Adi Komii siir yai aiir sibgu wakaeyoknaei, krma wa nimbiyami mhiu Saiona hiriirin.

¹⁸ Mi bidi bidiniyarim iya Adi Komii siir yaiya winwin kima wakaeya kima kimiir nhwoki kigim mi kimar bi wakaekim, Isrel simiir iikamim simiir hiriinan. Niingaka. Yim sima ti mhiuin Sainai nikiuwiyyin siir nitkim. Mi ti mhiuin siir mhiu kiu hirin diminin ini paenan kou hirar niuyan. Mi mhiuin siir koua simar kigi waumir yhiuwinana siir kou hir nwowi ya ini niibwom-ambwonan ywonama. Opud naoki nin-durunankainaiyya ini hiniin ywowa. ¹⁹ Mi simar wakaeki, inkamin ti mhiu kiu iir nwowin kidin pi maskii. Mi ta saiir mhoiyya, simar wakaeki, inkamin ti mhiu iir nwowin kauwok boinkiyin mi iya Isrel simiir iikamim sima ti inkamin mhiu kiu hir nokwo kauwokiyyin siir

yai aiir wakaeyim, sima nidid prasae bi kinkim. Mi sima Moses siir boin, krma pi nididi siir yai aiir swoki wakaeyim. ²⁰ Mi sima nidid prasae bi kinkim Adi Komii siir yai aiirsiyyin, siya kauwok boinkiya simiir saiirsiyyin. Dimusi rani, siya hiniina boinkin, wig biyye kam biyye yinisim nwrkin mi wraisu biyye irkin ti mhiuin siir kingiin niti mi siir napririri kima siirin wi siyani kaiyimik aoki. ²¹ Ti iikamim ti dimin iir kigim, sima nidid prasae prasae bi kinkim. Mi yio Mosesin hiriyyar mi boin, an kara iriipi hiriinan nidid prasae bi mi kinkin.

²² Mi wim kima ti iikamim ti tariinan Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim, wim kima ti mhiuin siir bi nitkim, wim kima wi mhiu whirin Sainai nikiuwiyyin siiram nitkim. Omin Adi Komii siya nwowin ninomor kou hir, sima ti om iirin ha dapikim om Jerusalem, omin paekwosim whiekakiwhiekakim iripa sima nongwomamair aeiyyin krma nitanin siir. ²³ Wim kima iki Adi Komii siir yinisisim whiekakim simakar nitkim, yipiki siir dimin miyyik miyyik imiir haiyanim. Mi kima wi iripar nangiriyuuuwi mi wi maigimaigra komiigakar nwowi. Adi Komii siya kimiir inigim mi simiir inig ikim, siya bidi winim siir yokwowa ninomor kou hirana saiir. Mi siya ina ninokninkinin, yipikin siir yinisinim. Wim kima Adi Komii siiram bidi yitim. Adi Komiiyyin siyairgin, yipikin iikam whiekakim simiir kigirkakanin. Mi iikam ombud komiiyyin simiirin wi siyar hidi. Mi iikamim biyanim, yipiki biyya Adi Komii siya boinim hiniin dimin whirki bi kimbugim sima wi saikar nwowi siir om iir. ²⁴ Kima Jisis siiram nitkim inkamin krimiir kaoprigi okwowiyyin. Adi Komii siya yaeya kitibmii boin win hauugikin mi yio siya kimidiniya krimiir kwahauugi, krimiir whinkinsii

haiginiuwam Adi Komii saika krīma nongwomamair aekiyamam. Siya bidiyar yaowin, siir nhie aeya naokiinaiiniam. Mi bidi bidiniyarin, inkam nwirin Ebel nikiuwiyin siya naowa mi siir nhieya ina mi aokiinaiinama. Mi Jisis siir nhieya ini Ebel siir nhieya sair haibura. Mi Adi Komii siya Ebel siir nhie aiir kigiyin mi siya Ken siirin io prasae prasae bi nwokin. Mi siya hiniina yaingwo, ti siyiu biyie hiriinanin Ken siya tirkiyin yio miyik rani. Mi siya siirin siyiu biyie ina swoki tir haiginiuwun. Jisis siir nhieya Adi Komii siya krimiirin sairsiyar nanmaiwarkainakin.

²⁵ Kima kimasiyar mintirao wim wi yayim Kraisiya boinmimauuim kimiir simiirin wi digiumii pi haigingigisi. Biya Adi Komii siya ti mhiuin Sainai nikiuwiyin siir nokwowin mi siya siir yayim iikam imiirin hirar nokwo boinmimauugi. Mi iikam nhirim yim ti yayi imiirin ini yimiyuwim. Mi sima ta Adi Komii siya tirbumbu haiginiuwa simiir sairsi nidamim ini siyiu karam yowin. Mi nim krīma ta siya tirbumbu haiginiuwa sairsi mi idamim wi piki hiniin siyiuin si mi idami krīma siir yayi aiirin digiumii haimriiyuwi, ha? Niingaka. Siya Adi Komii siir omin ninomor kou hiranin siir hiranki nitkin, krimiir digworaekwo whiekakim simiir boinmimauuwam. Mi nim krīma nidamni siyiu karamka. Niingaki niingakiinga. ²⁶ Mi biya iya Adi Komii siya mhiu Sainai hir nokwo boinmimauugiyin siir yayi imiir, nu ini warar kisiskiyin. Mi tariinanin siya ini yaeya yayi kwir swoki bingikaiyīn. Kara wi nu siirara tirki rani, siya siyar kiisisam. Niingaka, kara wi nu ninomor sowirar tirki mi wi sowar kiisiswowi. ²⁷ Mi ta yayi saeya hiniina boinka, kara wa swoki tiri, saeya krimiirin hiniina niisimauuga. Biyarin iya Adi Komii siya

nu iir nonkwokwokiya mi mhoiya ti nu iirin mi digworaekwo whiekak ikin simiirin siya tirkii, sima wa kiiskii. Mi digworaekwo whiekakim wa digiuguskii. Mi digworaekwowim iki wara kiisis karam nwowim, yim Adi Komii siya simiirin wi hiriyar kigninkin oki.

²⁸ Digworaekwo whiekakim Adi Komii siya krimiir hauuwanim yim ini siir om hirar nwowim, omin iikam whiekakim mi digworaekwo whiekakim simiir kigirkakiyin siir. Mi yim ti digworaekwowim yim wi wara kiiskii rani. Niingaka. Mi krīma simiirsiyin maigimaigra komiigakar dwo. Krīma Adi Komii siir inigin asi hainanprapraskii. Krīma siyiu miyikin siya naingwowyin krīma tiram siirsi hainan prapraskii. ²⁹ Mi krīma wi hiriinan digworaekwowim simiir asi tiri. Dimusi rani, krimiir Adii Komii siya ini paenan yowin digworaekwo whiekakim pi siyar niugisinki. Mi digworaekwo whiekakim maigimaigra siir nwowaiginiu karam nwowiyim, simiirin wi siyar niugisin iuguski. Iriig.

Kima krimiir akamim simiiram naingwokwonanaei.

13 Mi kima kimiir akamim Kraisiirim, simiiramim hiriyar daingwokwonanaei. ² Kima iikam nhirim om whiranki nitiyim simiirin igi haigi idwokaigi. Dimusi rani, biya iikam nhirim sima ti hiriinan siyiuin siir bidi tirim. Sima bi ninokninkinkim ti inkamim igi sima haigi idwokaigiyim yim paekwosim imairgin Adi Komii siir om hiranki nitkim. Mi iya sima kimiir omaka nitiyim kima ninokninkin karamaeka. Niingaka. ³ Mi kima iki iikam nhirim maeyaua hiuyokiyokaiya sair hiugripkiikaigiyim, simiirsiyin naingwoyimyok prasae kipi kin. Kima hir wara ninkin oni haniinaka. Mi kima iki iikam nhirim iikam nhirim

nonkwobumbuninkin haiginiuwiyim simiirsiiyin naingwoyimyok prasae kipi kin, kimar haini haniinaka, ta hika.

⁴Kima ha daingwo onkworinunani nonkwonani siyiuin yio siyu biyie rani. Mi kima nonkwonani, siyiuin siir kipi haiburgik. Mi hii kipi priinanaeyam. Dimusi rani, kima ti hiriinan siyu biyie iir tiri, kimiirin wi Adi Komii krimiir Wanin siya hidi.

⁵Kima umir hoimgak haiyim kipi kigmair. Diminin kima haiyin kima hiniina daingwo, yio ini mi owin. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowa saeya hiniina boinkika. Kara wi kimiir haiburgig rani. Mi kimiirin wi digiumii haimriiyugig rani. Niingaka. Kimiirin wi karar mi kigriraowi. ⁶Adi Komii siya ta hiriinan yaiya minam boinkikin, krima nwoke inokninkinim. Adi Komii siya ini krimaka kingiina nwowin. Mi krima iraka nwiraka kingiin dwo. Mi krima hiniina boin, Krimiirin Biyan Inkam Komii siya whinkinsiis haiginiugin. Mi krima siyu biyeyin iki iikam ima tiriya krimiir, siirsiiyin kipi nidid.

⁷Mi kima iikamim biyanim simiiram ti swoki aingwoki. Krimiirin simar sibgu kigriraokim mi kimiirin sima Adi Komii siir yai miyik miyik imiirar boinmimauugim kima dimin taeminim sima tirim mi siyiuin sima sibgu apim Adi Komii siir yai aiir siiram ti swoki aingwoki. Mi wim kima ti siyu hiriinanin sima tirin siirar timi ap. ⁸Mi kima Kraiis siir yaiya biya kima wakaeya saiir sibgu wakaeyokna ap. Dimusi rani, Jisis Kraiis siya wi hiriyar nwoyokiyokiii, inokinokin siya wi wara kisina rani, yaeya nwowamin. Niingaka. Mi siir yaiya siya mi boinmamaauwa saeya wi wara kisina rani, yaeya, wi hiriyar mi okripkaigi. ⁹Mi kima kimiir kwoinin kipi kiwaki, iki yaipai yaipaiyim iikam nhirkim sim boiniyim biya kima wakae

karamae nwowim kimiir kwoin imiir kiyaiyamin, yim sima minam tiri, kima Adi Komii siir yai kibiya digiumii saiir haigingigim. Mi iki dimin miyik miyikim Adi Komii siya tirim, kimiir whinkinsiis haiginiuwam. Yim minam tirkim kima Adi Komii siir yai aiir nwoke wakaeyokna apim. Kima tira saiir hiriinan. Mi ti yaiyim iki iikamim sima boinmimauuim naeni siyiuin si, yim dimin komii rani. Mi ti hiriinan siyiuin siir tiriya, yio Adi Komii siir yaiya saiir bi sibgu onkworinuwikin. Niingaka. Adi Komii siir naingwobumbuwa krimiirin wi saeyar whinkinsiis haiginiuwi, kima sibgu okworinuwamin.

¹⁰Jisis siya paeyin hiiniya nirioninkinin siirin minam naokin, kimiir nanmaiwarkainaim. Mi iikamim sima Moses siir yaiya saiir wakaeyoknaei mi wraisu hiri hiriya nisomsom aokao ninkinimiiyaenanaei Adi Komii siir, ya hiniinga, ta Jisis siya naonama paeyin hiiniya nirioninkinin si wi dig di nwo, simiir dimin biyie biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim. Mi sima hiri hiriya tiri mi ta Jisis Kraiis siir miya simiir whinkinsiis haiginiuwim wi dig nwo rani. Simiir dimin biyeyim simiir haiyopriimdiyumiigiyim. Niingaka. ¹¹Mi prismi biyan inkam komiiyin siya pi wraisu nhieyim sim nisomsom aokaowim, pi simiir haii. Mi siya ti nhie imiir haiyin mi siya pa napninopkainami Adi Komii siir maeyaua hiuyokiyokaiya dimin whirmin whirminki kimbu karam nwowa saiir hiriir, maeyaua Adi Komii siyar nwowiya saiir. Mi siya ti nhieyim pi hii idwo hir nini haiginiuwi, dimin biyeyim iikam ima tirim simiirsi. Mi ti prismi biyan inkam komiiyin siya wraisu imiirin pris inkam nhirim simiir hauugii, sima nani anagiuwim, om komii siir yaba maeyaua sima

niinanakninkina saiiir. Mi ti diminin Kraisi siya tirin, yio iriipi hiriinanairgin. ¹² Mi Jisis siya omin Juda iikam sima nwoyiyin siir yaba hir naokin, maeyaua sima niinanakninkina saiiir. Mi siir nhieya ha naokiinaaiiniya mi iikam krimiir dimin biyie biyieyem saeyar yiinaki. Mi krimiirin wi dimin whirki kimbu karama saeya nwoki owaiginiuim siya maeyau bwaekii idowiiya hir naokin. Dimusi rani, wraisu sima naoni haniinaka, tasi siyar nao iskiyin. Mi siya siir piu aiirar ninkiniimiiyaekin Adi Komii siirin. ¹³ Krima biyyin iikamim simiir yai imiir kipi wakaeyokna yayim biyya Adi Komii siya hauuwim, Mosesni. Krima Kraisi siir yai imiiram arar dinmiininkin kriipkai. Dimusi rani, tiki iikamim biyya Moses siir yai aiir wakaeyokna apim, sima Kraisi siir nikwowaisiigim. Mi siirin, sima yisomkiyitkaigi. Mi iikamim, krimiirin wi hiriinan siyiu biyie iirar mi tiri biyya Kraisi sima tira saiiir hiriinan. Yio tiriiginin yio dimin komii rani. ¹⁴ Krima dimin taeminim biyya Moseski si napim simiirsi kipi nidid simiir haiburgigsi. Kima dimin taeminim simiirin haiburgig. Dimusi rani, ti nu iirin, krima om karamaeka krima nwoyokiyokiyim. Mi om kibiyin Adi Komii siya diriraerarin mhoyiya krima nwoyokiyokiiyanin krima siiramar nwowi. ¹⁵ Mi krima iinokiinokin maigimaarga dwonanae. Mi Adi Komii siir inig iirar dokboin praprasanae. Mi siir inigin siir timi boinmamaau iki iikam nhirim simiir. Dimusi rani, ti dimin komiiyin Kraisi siyar tirin siirsi. Mi ti dimin hiriinanin krima tiriyyim krimar hauunaeyim yim ini wraisuim Adi Komiiini, krima ninkiniimiiyaeyim ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁶ Mi iinokiinokin kima irni nwiirni whinkinsiisam daingwo. Yio ti hiriinan siyiu kibiyin

yio ini nae kibi kibiyim iikamkim sim ninkiniimiiyaeyim Adi Komiiini maigimaarga siya nwoyam ini simiir hiriinan ywowin.

¹⁷ Kima kamim yipiki kimiir bii nwoyiyim mi kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir sibgu wakaeyokna ap. Mi sima kimiir kigriraowi mi kimiir whinkinsiis haiginiuwi. Mi mhoyiya simiirin wi Adi Komii siya hidi siyiuin sima kigriraowin siirsi. Mi kima simiir yai imiir sibgu wakaeyoknaei mi sima ta miyya kimiir kigriraowiya saiiirin wi nwoki sibgu kigriraowim. Mi kima simiir yai imiir wakaeyokna karam nwowi mi simiirin digiumii haimriiyugigi mi sima ta mii aiiramim, wi maigimaargakak nwo rani. Mi sima wi kimiir whinkinsiis rani, Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apim kima tira saiiir hiriinan.

¹⁸ Kima Adi Komii siiramim krimiir whinkinsiis haiginiuwamin, hiri hiriyyar kwisboinanae. Dimusi rani, krima dimin biyie whir bi tirtugin. Mi krima wi nididgak ha nwo rani. Inokiinokin krima siyiu miyyikin, siirrar mirii ninkiyaenanaeikin. ¹⁹ Kara kimiirin dimusi boinwirwirkipkai rani. Kara minsi boinwirwiri, kima Adi Komii siiramim hoimgak kwisboinanae kariir whinkinsiis haiginiuwamin, kimiir swokini kignakisasauum.

**Kima Adi Komii siiram
kwisboin iikam krimiir
whinkinsiis haiginiuwim.**

²⁰ Adi Komiiyin yipikin iikam krimiir nwo haiginiuwiyin hisranua Jisis siirin ie hiranki siyar hidninsiin idwokin. Mi siya ini omwaiyar swoki waiyain. Mi siirin siya yokmwim okwo haiginiu, krimiir Biyyan Inkam Komii nwoyam. Inkamin sibsib kigriraowiyin siir hiriinan. Mi siirin siya nokmwim okwo haiginiugin krimiir kigriraowam.

Dimusi rani, biya siya bidiyar yaonamin. Mi siir nhiya bidiyar yaokiinai-iniya krimiirsi, ya tariigina ya kitib-mii boina biyana Adi Komii siya nimbingika ya sair kirie haiginiugika. Mi ta Adi Komii siir yaiya ya wi hiri-iyar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin saeya wi siir kwoin iir kisina haigi rani. Niingaka. ²¹ Kara ha naingwowi Adi Komii siya dimin miyik miyikim wi kimiir nwoki hauuwim kimiir whinkinsis haiginiuwam. Mi krima wi digi digar niki owim dimin taeminim siya boinim krima tiram mi kara ha naingwowi Jisis Kraisiir kirieni miya siya naingwowa kima miriyya sairin wi siya nwoki whinkinsis haiginiuwim. Mi krima Jisis Kraisiir inig iirin iinokiinokin hiriyyar hainananae. Kaimwoka. Iriig.

Nikopkaigiyan yai aeya.

²² Ti kariir akamim, kara kimiirin minam boinkikin, kima ta yaiya sai-

irin sibgu wakae ta yaiya kara kimiiram winkiya saeya yai priei rani. Ta yaiya kara winkiya ya kimiir kwoin imiir whinkinsis haiginiugika. ²³ Mi kara ha naingwowi kima whiekakar dinokninkin, krimiir akam kibiyin Timoti, kam biyeyim sima siirin maeyaua hiuyokiyokaiya sair hirankar nonkwo iuguskikin. Mi siya kariir oma tiriirin nimbinsasauugiswo mi siirin wi kara pi yikiunaniyin kimiir nini kignakiyamin.

²⁴ Kima iikamim kimiir kigiraowiyim mi iikamim naingwo tibmi kiin ikim kimiir warauranim kima simiir dokboinmamair. Mi krimiir akamim nu Itali hiranim yipiki Kraisiir yai aiir wakaeyokna apiyim, yim sima iriipi hiriinan kimiir mi okboinmamaigikim.

²⁵ Adi Komii krimiir Wanin siir naingwobumbuwa ini kimakar nwowa. Iriig.

JEMS

Ta yokwowa Jisis siir nomousimin Jems nikiuwiyin siya winkika siir nomiiyauwim Judamiyim yipiki naingwo tibmiiyim Jisis siiram yipikim hinda tinda nwowim simiiram. Biya Jems siya hiniina bi naingwokin Jisis siya Kraiskin. Niingaka. Mi nhirim yim hiniina naingwokin, siya Jisis siya naowa saiir mhoiyya naingwo tibmiigikin Jisis siiramin. Mi mhoiyya siya iikamim naingwo tibmiiyim om komii Jerusalem hiranim simiir kigrirao. Mi Jems siya ta saiir winkiyin mi krimiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya yi siyiun wadie krma sibgu owanin yio siir niisiimaugin. Iriig.

Yokwowa Jems siya winkiya saeya

1 Kara Jemskin, yipikin Adi Komii krimiir Wanin mi Biyyan Inkam Komii Jisis Kraiis sowiir mii niinga priimiriyan inkamkin. Kara ta yokwowa iikamim Isrel kimiirim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim hinda tinda nwowim kimiiram winkika kimiir nok-boin mamaigika. Iriig.

Diminin yipiki krimiir kwoin imiir kiyaiiyim krimiir whinkinsiis haiginiuwam Adi Komii siiram sibgu wakaeyokna apam sima

²Ti kariir nomiiyauim, iyya ti dimin biyeyim nu tiranim kimiir kwoin imiir nipiyaokiii mi kima wi maigimaigra nwo karam kipi nwo. ³Mi kima wi maigimaigra dwo. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim ti dimin taeminim kimiir whinkinsiis haiginiuwanim yim whoimoni rani mi ti dimin taeminim kima naingwo tibmii kiinim mi kima wakaeyokna apiyim mi kimiirin sima whinkinsiis haiginiuwu mi ti dimin

biyeyim sima wi kimiir nikwowaisii rani. Mi ta hiriinan sairsika mi kimiir kwoinim wi kirie hiriyyar nwokripkai mi Adi Komii siirim wi hiriyyar sibgu wakaeyokna apim. ⁴Mi kima kimiir mhii kwoinim kipi nimiiyu, kimiir kwoinim ti dimin hiriinanim simiiram ti kiwaki kimiir whinkinsiisam mi ta hiriinan sairsika, kima wi siyiun iikamki sibgu mwriiyim wi siir nwoki owim. Mi wi dimin taemin whiekakim Adi Komii siirim, wi simiir nwoki sibgu wakaeyokna apim. Iriig.

Inkamim kwoin miiyikam whaowaeiyin siya Adi Komii siirim srii

⁵Kimiir nhirim kimaka waraur nwowim sima dimin miiyikim mi dimin biye ikim simiir sibgu ninomokninkin karamae nwowi, sima Adi Komii siirim srii mi siya simiirin wi ti simiir whindiraerari. Mi Adi Komii siya wa whinkinsiis haiginiuwu sima ti dimin imiir ninokninkinamin. Mi siya hindara bi kintioae hauuwikin siir diminim mi iyya sima siirim sriiyim dimin taeminim siya bi nikwao boinikin. Niingaka. ⁶Mi yipiki Adi Komii siirim srii diminam sima hiniina daingwo tibmii kiin Adi Komii siya simiirin wa whinkinsiis haiginiuwu diminim sima sriiyin siirin. Mi sima naingwo tibmii karam nwowi mi yim ini diminim hininki kaiyiprimdipuwiyin ini siir hiriinan ywowa whii komii solwara hir mi sima ninokninkin tani Adi Komii simiirin wi diminar namisi tiri iye? Wi tir tani. ⁷Mi ti iikam hiriinanim yim ha kipi naingwo Adi Komii siya wi simiir whinkinsiis haiginiuwu mi wi dimin taemin simiir hauuwu. Niingaka. ⁸Dimusi rani, simiir kwoinim pi naingwo isiiskim mi sima kwoinim whowisa nwokim mi sima dimin whirki whiruwan bi naingwo tibmii kiingim. Niingaka. Iriig.

**Iikamim digworaekwoki
naokingugu nankaiyim mi iikam
paeprikab ikim simiir yaiga**

⁹Yipiki krimiir nomiiyauim simaka nwowim iikam paeprikabim sima mairgimairgar dwo. Dimusi rani, simiirin wi Adi Komii siya nanmaiwerkainaei. Mi simiir inigim wi Adi Komii siya hainanprapas haiginiuwu. ¹⁰Yipiki krimiir nomiiyauim digworaekwoki naokingugunankaiyim sima ti digworaekwo imiirim kipi mairgimairga. Dimusi rani, mhoiia sima wi simbi naonami, kipa swokiiya ii priei nwo karam nwowiya saiiir hiriinan. Mi ti simiir digworaekwowim yim wi tirar niyopgrirgingigi. ¹¹Mi nugakin kip saeya bimbiuwu bi nwowiyakwokika mi bie siya pi whwoki mi ta kip kibiya pa waiwiski mipa houginami. Mi inkamin siir digworaekwo imiiramar nanmainonkwokripkaiiyin, yio ti siyiu hiriinan kaimwowin kipki waiwisiyin ini siir hiriinan ywowin mi siya wa naonami. Mi krma krimiir digworaekwo imiirim kipi naingwokwonanaei sima whinkinsiis haiginiuwam krimiirin, wadie krma sibgu owam. Adi Komii sasairgin krimiir whinkinsiis haiginiuwanan. Iriig.

**Kima kimasiyar mintiraona ti
dimin taeminim, kimiirin wi
sim pi kinankiuwisi**

¹²Mi yipiki kirie hiriyar nwowi, iiya dimin bibiyeki simiir kinankiuwi mi sima wi mairgimairga dwo. Dimusi rani, dimin biyeyim sima bidi ikwowaisi-igiyim. Mi ta hiriinana sairsika, Adi Komii siya simiir kwoin imiir tirki, sima siir kwoinan nwowam mi sima wi saika nwoki sibgu owim. Biya Adi Komii siya hiniina boinkin. Yipiki siirim naingwokwonanaei mi sima wi saika nwoyokiyokiikaeyami. ¹³Mi iiya dimin

whirki inkam nwirni kwoin nipiyaokiii mi siya dimin biyie ha tiri mi siya wi ha kipi boin, Adi Komii siya kiyaiigin siir kwoinin siyiu biyie tiram. Niingaka. Adi Komii siya inkam nwirni kwoin bi swoki kiyaiigin dimin biyie tiramin. Yio hiriinanin Adi Komii siir kwoinin saeya bi kiyaiigin mi siya krimiirin wi dimin biyie ha tir tani. Niingaka. ¹⁴Mi dimin biyie biyeyim yipiki irira nwoniraki naingwowiyim, sima kiyaii simiir kwoin imiirin mi sima dimin biyie ha tiri, inkamin diminin wraisuam kiyauhaigingigiyin siya nakaiyam ini siir hiriinan ywowin. ¹⁵Mi krma krimiir kwoinki naingwowiyim simiirarar napi nim wipi kigugu iuguskii. Mi krma dimin biyie imiirarar tiri nim wi pi naowi.

¹⁶Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara kimiirin niksisae rani. Mi kima tiri, wim wi pi naowi. Kima daingwo omok! ¹⁷Dimin taemin miyik miyikim krma haiwiniyim yim Adi Komii sasair hauugikim. Adi Komii siyar nonkwokwokikim bie bwam mi nauun ikim. Mi yim tiriiginim ini hindara napiyokwii irkakim mi aknain minim, simar kisisaena oyokiyokwiii paiaidao priei haruwa priei haruwa nwowamin mi mipi nii aeya niti mi krimiirin pi haini haiburgigi. Mi yio Adi Komiiyin ti hiriinan tani. Niingaka. Bi kisisaenaekin siya krimiir haiburgigamin. Niingaka. Siya dimin miyikim simiirarar tirikin siya dimin biyie wara bi tirikin. ¹⁸Mi ta hiriinan sairsika siya wi siir kwoinkar asi naingwo tiri krimiirin mi krma wi siir yinisimar nwowi. Dimusi rani, siir yai kibi kibiyim yipiki siya nanaakninkii haiginiuwim simiirsi, tabnidnan, simiir nhirim biyin pi sima hii mi nhirim yimbiya mi hii mi Adi Komii siir kwoinin yio ini iriipi hiriinanar mi owin krimiir iikam nhirim Adi Komii siir wakaeyokna apiyim yim

ini hiriinan ywowim iikamim omom omomanim simiir nhirim mi mhoyiya nhirim yimbi haniingim mi wakaeyokna api siir yai imiirin. Iriig.

**Mi yayim kima wakaeyim
kima simiirin wakaeyokna ap**

¹⁹ Ti nomiiyauim naingwo tibmii kiiniyim kima ti dimin taemin imiirin dinomokninkin. Mi iikam kima irira nwonwira kimiir wiinim amira dwo ti dimin taeminim simiir wakaeyam mi ta hiriinan sairsika mhoyiya kima boini mi kima wi io nwoisauu rani, iikam nhirim simakan mi simiirin wa mi okwao boin tani. Niingaka. ²⁰ Mi ti hiriinan dimin taeminim yim wi iikam sima whinkinsiis haiginiu rani, sima wakaeyokna apam dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim krima wakaeyokna apam mi nirmi niisiimauuwam. ²¹ Mi ta hiriinan sairsika kima dimin biyie biyeyim kimiir kwoinawu nwokaiiyim yipiki kimiir tiriyim dimin biyie imiir wakaeyokna apam simiirin digiumii ti haimriyugig. Mi kima yayia yipiki biya Adi Komii siya kinirkaimauwa sairara wakaeyokna apamar daingwo. Mi tariigina kimiir kwoinbud imiirin wi saeya whinkinsiis haiginiuwi iinokiinokin Adi Komii saika nwoyokiyokiikayamim.

²² Mi kima, kima kimar kipi swoki iksisaena hiniinin Adi Komii siir yai airarar mi wakaei ya ini digar mi owa. Niingaka. Kima hindara wakaeyokna apiski. Mi ta hiriinan sairsika kimiirin wi saeya nwoke whinkinsiis haiginiuwim. ²³ Iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiirara wakaeyim mi simiir wakaeyokna ap karamae nwowim yim ini inkamin yipiki siir aknain aiir kigiin opnaini hiniin siya kipiipai nwo rani, ini siir hiriinan ywowim. ²⁴ Mi mhoyiya siya pi ha

namkii mipi kimiminki rani, pa swoki kwanaingwo owouugii siya panin panina kigin siya siyarin. Mi ti hiriinan siyu kaimwowin iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyim mi simiir wakaeyokna ap karamae nwowiyim yim ini ti inkamin yipiki siir whwonkamin tainakiyanan nwoyiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi sima wi simiiram kiwaki rani, ti dimin biyeyim simiir haiburgigim mi siyu miyikim simiir napim. ²⁵ Mi yipiki Adi Komii siir yai kibiyim biya kamim sim winkiyim Yokwo Komii sair simiir simiira mwainanaeyim yim ini ti inkamin siir aknaina sair saira kaonanaeyin ini siir hiriinan ywowin mi ti yayim simiirin wi sima whinkinsiis haiginiuwi ti dimin biyie biyeyim simiir haiburgigim. Mi mhoyiya sima simiir naingwowi mi simiir naingwo owouu karam nwowi mi simiirin hiriinan tiri mi Adi Komii siya wi simiir nokboinmamair haiginiuwi.

²⁶ Mi nwirki ha boini siya Adi Komii siir siyu iir napi mi yayi bibiyie whiekakim ha boini mi yio ti inkamin yio niksisaeyaki waiwiigin. Yio siyuin Adi Komii krimiir Wanin siiram wakaeyokna apiyin siir kiyipsibgi haiginiugin mi siya bi sibgu aingwo omokin. ²⁷ Krimiir Adi Komiiyin siya krimiiramin minam naingwowi krima wadie sibgu owim. Siya krimiirin ti hiniina boinkikin, wig igabeyim mi yinisisimim yipiki ad yopii karamaeyim simiir whinkinsiis haiginiu mi hikar timi hai mi yayim simiirin siyu biyieni kipi nwo. Iriig.

**Krima iikam whiekakim simiiramin
hiriinankinar daingwokwo irkak**

2 Ti kariir nomiiyauim, kima krimiir Biyan Inkam Komiiyin kirie komiigakin Jisis Kraiis sairar wakaeyokna apiyokiyokii. Kima iki siyupai siyupai nhirim sim niisiimauuwi iikam imi-

irin, yio siyiu miyyik rani. Tiki hiriinan siyiun Jisis siya boinin yio siir siyiu ieya rani. Niingaka. ²Mi inkam nwisowowa nitswowa maeyaua Adi Komii siir inig hainaniya sairam mi nwinin yiuus miyyik iinani mi nwinin paeprikabgin yio yiuus biyie iinani maeyaua kira nidwokaiya sair hiriirin ³mi kira ti inkamin yipikin yiuus miyyik niinaniyin siir boin wini kira ta biigibiyan ipiia sair didwoki mi kira inkam paeprikabin yiuus biyie niinaniyin siir boinkii, ni kira pi nu niinga didwo. ⁴Mi yio ti hiriinan siyiun kira tirkiyin yio siyiu biyekibiyie iirar tirkin. Mi kira iikam imiirin idain piu airarar kipi hid hiniin yio ti biyekin mi yio ti miyyikin.

⁵Ti kariir nomiyauim kara naingwokonanaeyim, kima ti diminim simiir wakaeki. Adi Komii siya bidi yimbinin iikamim yipikim dimin kamaeyim siir wakaeyokna apim, sima nonkwowim siir digworaekwowim. Biya siya ha boinkin ti iikamim wi siya nanmai-warkainaei yipiki siiram naingwokwonanaeyim simiirin wi siya nanmai-warkainaei mi sima wi saika nwoki sibgu oyokiyokwiigiyamim. ⁶Mi kima ti iikam paeprikabim yipiki digworaekwo kamaeyim hik simiir hauwi. Dimusi rani, kima simiirin siyiu miyyik bi tirkim. Mi kima iikamim digworaekwokakim simiir inig imiir dimusi hainankim. Yim sima kimiirin siyiu miyyik bi tirkim. Niingaka. Yimbi siyiu biyie whir kimiiram swoki tiri, kimiir kiyopsibgiyim mi kimiirin pa kiyitnimmir hainami, maeyaua yai hidiya sairim. ⁷Wim kima Kraiis siir inig kibi iirar niki baptiskim mi tariinanin ini ti iikam kaimwowim simar swoki kwikbumbu boinin yai biyie Kraiis siir inig kibi iirin. Mi yio ti hiriinan siyiun yio miyyik rani, ti iikamim digworaekwoki naokingugunankaiyim simiir inig imiir hainanim. Mi kima ti hiriinan dimuam tirkim, ha?

⁸Mi kima yayim biya Adi Komii siya win boinkiyim simiir wakaeyokna api mi kima iikam nhirim simiiram naingwokonanaei kimamar naingwokonanaei sair hiriinan mi ti hiriinan siyiun kima tirin yio siyiu miyyikmiyyik ieyairgin. ⁹Mi kima iikam imiir niinikibiri yapayapa nwowamin mi kima nhirim imiiram naingwo rani yio ti hiriinan siyiun yio miyyik rani. Adi Komii siir yai kibiya saeya hiniina niisiimauuga yio kima Adi Komii siir yai imiir haipridkikaii. ¹⁰Ti iikamim yipiki Adi Komii siir siyiu komiyyin siir yai kwirni niinikripi yim ini iikamim yipiki siyiu hoimgak imiirar niinikripim ini simiir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya simiirin wi hiriinan sairsi hidi. ¹¹Bidi bidiniyarin Adi Komii siya hiniina boinkin, hii kipi nanae mi iikam nhirmi kipi mi isomsom aokao mi inkamin yipikin hii nanae kamae nwowin mi siya inkam nwinni nisomaowi mi yio tari Adi Komii siir yai air bi wakaeyoknakin mi yio ini iikamim Adi Komii siir yaimwokiayimwowa sair wakaeyokna ap kamae nwowim ini simiir hiriinan ywowim. ¹²Mi hiriinanki niuwi kima dimin miyyikmiyyik imiirara boin mi dimin miyyikmiyyik imiirara timi tir. Dimusi rani, mhoiia Adi Komii siya kimiir naingwowaarkainaei mi ta hiriinan sairsika siya krimiirin wi sairsi hidi, yipiki rimiia krimiir nwowaiginiuwim ti yayim biya siya hauwim iikam krimiir dimin biyie imiir haiburgigim. ¹³Iikamim yipiki naingwobumbu nhirmi niisiimauu kamae nwowim mi Adi Komii siya iriipi hiriinan wi naingwobumbu kimiir mi isiimauu rani. Niingaka. Mi hiriinan sairsika iikam nhirim simiirsi daingwoyimiyok. Mi kira hiriinan tiri, Adi Komii siya kiriirin wi mi onkwoninwomwiirninkin tani. Dimusi rani, kiriir mii biyie imiirsika. iriig.

Adi Komii siirim daingwo tibmii mii miiyik miriiyim

¹⁴Ti kariir nomiiyauim mi inkam nwirin siya hiniina boini kara Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii. Ti diminim siya tirim, yim hiniina niisiimauwi yim kaimwo rani. Mi takina siirin wi paniina whinkinsis haiginiwi. Mi ti diminim siya naingwo tibmiiyim siirin wi whindiriraerar haiginiu rani mi Adi Komii siya wi siir nanmaiwarkaina rani. ¹⁵Mi kiriir isidin siir wig biyie kam biyie nwirki naemin karamaeki niuwi mi kiriiram niti mi kira simiirin wi paniina tiri? ¹⁶Mi kira naemin diminim simiirin wa hauuwi, iyie? Wi hauu rani. Mi kira simiirin wi hiriirar boinki kima dam mi wadieya tini owou. Mi kimiir piuim pi wadieyar nwowi mi kimiir mhiiyim pa kiniugi. Mi kira simiir naemin dimin bi swoki hauugikin. Mi sima wi wadieyar nwowi? Niingakiniingaka. Sima wi wadie nwo rani, sima wi hkar haii. ¹⁷Siyiun krimiir mhii kwoinki naingwo tibmiiyim Adi Komii siiram yio ini siir hiriinan ywowin. Mi krma krimiir kwoin imiiramar naingwowi mi mii miiyik sibgu mirii karamae nwowi mi krma wi naingwo tibmii kiin tani. Niingaka.

¹⁸Mi inkamin ti hiniina boini, inkamin Adi Komii siir yai imiiram arar naingwo tibmii kiin iski mi mii kibi imiirarar kipi mirii. Mi inkamin mii miiyik mirii mi siir naingwo tibmiiya kirie nwo karamae nwowi mi Adi Komii siya ha boini sowa nwisairarin inkam wadiekainairgo mi ya tariigina ya kaimwo rani. Mi an kara ha boini, inkam nwirin siya mii miiyik bi miriigin mi siya kariirin wi paniina niisiimauwi siya Adi Komii siirim naingwo tibmiikin, siya wi dig nwo rani. Kara siirin wi hiniina niisiimauwi, kara Adi Komii siirim naingwo tibmiigin ta mii miiyika kara miriia sai-

irin. ¹⁹Kira yipikin hiniina naingwo tibmiiyim Adi Komiiyim nwiruwairgin inokiiinokin omwai waiyayokiyokiiiyin. Kira wadieyar sibgu aingwo tibmiigin mi yio wi dig nwo rani. Yiu biyieyim yim ina mi inokninkinim Adi Komii omwai waiyayokiyokiiiyin nwiruwairgin. Mi sima nididgak bidi ywowim mi Adi Komii siir bidi mi wakaeyokna apim? Niingaka. ²⁰Kima iikam habwhaowae-nankim. Kimiirin pi kara niisiimauwi, kima hiniina boini kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikim mi mii miiyik miriikim mi ti diminim kima wakaeyokna apim kimiirin wi sima whindiriraerar haiginiu rani, Adi Komii saika nwowim ta hiriinana saiir daingwoki. ²¹Biiya Isrel Krimiir brougaeyin Ebrahim siya omwaiya niki waiyain, siya siir yinisim yinkamiyinin Aisak siirin ha nikiunamin mi pariiparii siir nisom aowam Adi Komii siir ninkin imi-yaekiyim. Siya mii miiyik imiir miriigin hiniina niisiimauuwim siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi Adi Komii siya wi hiniina boini, siya inkam miiyikin ha sibgu aingwo tibmiikin siiram. ²²Kima ina ninokninkinim? Ti diminim yipiki siya naingwo tibmiiyim sima whindiriraerar haiginiugin mii miiyik siya miriiyim. Ti diminim yipiki siya tirim simar niisiimauugin siya Adi Komii siirim sibgu aingwo tibmii kiinim. ²³Yaiyim yipiki biiya Adi Komii siya boinkiyim bidi yim-biyamin, ti yaiyim sima hiniina boinkim ti inkamin Ebrahim siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyin mi siya ina yaingwo tibmii kiinim ti yai imiiramin. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya siirin dimin whirkin kimbu karam asi boinkim mi siya Adi Komii siirim sibgu aingwo tibmiigin. Mi ta hiriinan saiirsika, Adi Komii siya asi boinkin Ebrahim siya siir nomiiyaugin. ²⁴Adi Komii siya siirin dimin taeminim siir mhii kwoinaw

hir nwokaiyim simiirarar bi kigin mi si-
irin ha bi dapkin siya inkam miyikin.
Niingaka. Siya sowiirin whisairar kigin,
siir naingwo tibmii aeya siir kwoin ieya
mi miya siya mirii aeya. Dimusi rani, ta
hiriinan saiirsi dapkin Adi Komii siya si-
irin, dimin whirki kimbu karamae.

²⁵ Biya iigwira, hii nanaei wiga Rehap
Saeya haigiprakaika inkam nwiso Josua
siya nikropkiyo kanau kaonakiyam mi
sowiirin saeyar sibgu kigrirao mi saeya
sowiirin yaeya siyiu whira yikropki. Mi
saeya dimin miyik imiirar tirka mi ta
hiriinan saiirsika Adi Komii siya sai-
irin wig miyik asi dapka mi saeya si-
irar sibgu wakaeyokna apka. ²⁶ Mi iri-
ipi hiriinan, inkamin yipiki Adi Komii
siirim naingwo tibmiiyin mi mii miyik
bi miriigin, ti diminim siya naingwo
tibmiiyim ini niingaka ywowim, ini
inkamin naonamin siir hiriinan ywowin
mi siir naeyiuin siir piuis biyie aiir bidi
haiburgigin. Mi ta siir piuis niinga ini
sasa hirar wokinainmimikiya. Iriig.

Dimin taeminim iikam krima tiriyiyim krima sibgu mintirao.

3 Ti kariir nomiiyauim, kima wi
whiekakar nwo rani, Adi Komii
siir yai aiir nowomwarkaiyiuwamim.
Dimusi rani, kima ina ninokninkinim
mhoiyya Adi Komii siya krimiirin
wa hidi iikamim yipiki siir yai
imiir nanaakninki haiginiuwim, siya
krimiirin wi yapayapa hidi. Mi ti
iikam niingam siya simiir hidi mi
wi kiimiiwao kintani. ² Mi krima
whiekakarim dimin bibiyie bidiyar tirim,
dimin taemin krima tiram naingwo
karam nwowim simiirin. Inkam nwirki
yipiki yai bibiyie boin karamae nwowi
siyairgin inkam miyikin dimin whirki
kimbu karamae nwowin mi siya ina
ninokninkinim siya siir kwoin ieya sibgu
owam. ³ Mi iikam krima uridin pi hos
siir yai iir nomboruwi mi siirin pa

kiyiririu diriraerari dimin taeminim
krima diriraerarim tirim simiirin. Mi
krima uridin mirmii kwira kiyikpitkii
mi hosin pi warar mi inkin apiriyiugi.
⁴ Mi krima siyai komii komiiyim whii
komii solwara hir nakiyim simiir
daingwoki. Ti siyaiyim sima prasae
prasae rani mi simiirin pi opudga mi
hughainami mi inkamin ta siyai aiir
nindaokiyim pi ti idisim iirar nonkwo
wrieki mi ta siyaiya pi ti inkamin
siya namam naingwowa maeyaua pi
hiriyar nami, paeyin yab nakiiniyin
inkamaka nakiikindimdiyumainiyyin
siir hiriinan ywowin, ti inkamin hinda
nakiyam yaingwo mi ti paeyin pi
hiriyar mi akiyami. ⁵ Mi kwiriyae
ya iriipi hiriinan, ini uridsimin hosni
nomboruin mi idisimin siyai aiir
nindaowi ikin, ini sowiir hiriinan
ywowa. Mi kwiriyae ya dimin komii
rani, ya ini yainau nwokaiya dimin kirie
kirieyim pi saeya mi kinkikinaei mi piu
irkaka saiirin pi saeya mi kigrirao.
Mi ta hiriinana saiir daingwoki. Parid
simin pi siyar niuginkikinaei mi niimau
mie komiki windi pi siyar niuginis
iuguskii. ⁶ Mi kwiriyae ya miyik
rani, ya ini paenan ywowa. Mi ya ini
krimiir mwo bopwo nwokaiya ini
saeyar ywo iskiya mi dimin taemin
bibiyeyim nu tiranim pi simiirar
wakaeyokna diriraerari. Mi saeya
ini paeya digworaekwo whiekakim
sim niugisiniya saiir hiriinan ywowa;
mi kwiriyae saeya pi Setan siir siyiu
bibiyeyim simiirar mi wakaeyokna
diriraerari mi digworaekwo whiekak
ikim mi iikam ima krimiirin wi saeya
nonkwobumbu ninkin haiginiui. ⁷ Mi
niimauan wraisuim mi ipiyin ikim
mi wraisupai wraisupaiyim opnau
nwomai ikim yimbi inkamin simiir
nonkwo imiiaeyin pi siir yai aiirar
mi wakaeyoknaei mi ti dimin taemin
whiekakim simiir kouin ini inkam

ieya ywo iskiyin. ⁸Mi diminin whirki whiruakin inkamki kigrirao karamae nwowiyin, ya yai biyie saairga. Siya saair kintimdinuwim wi dig nwo rani. Niingakiniingaka. Mi saeya ya saair kwoinairga naingwo priiboininisami. Mi ya ini mipug biyeyin iikam piyin ini siir hiriinan ywowin. ⁹Mi iikam krma Adi Komii siir inig iirin pi ta kwiriyae aeyar mi hainani mi yai bibiyie iikam nhirmi pi saeya swoki boini, yipiki krimiirin biya Adi Komii siyar nonkwokwoiyim siir kwoinkar. ¹⁰Kwiriyae kwiruwairga, iikam krma boiniya yai miyik miyikim mi yai bibiyie. Mi ti kariir nomiyauim, ti dimin taemin bibiyeyim krma tiriyim mi yim wi kipi swoki tirmimin. ¹¹Mi op biyieya kausririya mi op miyik aka sowa ie whiruwanki niti mi sowa wi paniin paniina nwowi, ha? Mi sowa wi ie whiruwanki sowki it rani. Niingaka. ¹²Mi am saeya tabnid bi budika mi tab siya iriipi hiriinan am bi mi budikin. Mi iriipi hiriinan op miyika ieyin op biyieya kwoin kausririya saeya nwomaiiyin siir hiranki bi swoki imbinika. Mi nim krma iikamim iriipi hiriinan, yai bibiyie mi yai miyik miyik ikim yim wi yai kwiruwa wi saair hiriranki nitswo rani. Iriig.

Ninokninkin miyika Adi Komii siya hauugika

¹³Mi iikam kimiir inkam nwirin siya biyin wi siyu biyie mi siyu miyik sowerar ti inokninkin, ha? Mi ta hiriinan sairsika mi ti hiriinan inkamim siya niisimauwi krimiirin ti dimin taeminim simiir siyumwokisiyumwowin siya tiram naingwokwowim mi siya wi higak nwo rani mi yi siya hiriinanki niuwi, siya siyutin iikam nhirmiyam naingwokwonanaeyin mi ha naingwo tibmii apiyin Adi Komii siiram siir

dapiski. ¹⁴Mi kira kwoin bibiyie naingwowi mi io whwonkam iikam nhirmi nanaowi mi kira ha naingwowi iikam nhirim simiir whwonkam ida inkam miyikin ini karar ywowin mi mhoiyya kira ha kipi naingwo kiraargin inkam miyikin mi dimin taemin whiekakim kirar sibgu inomokninkin iski. Mi kira hiriinan kwoin iir naingwowi mi kira pi niksise mi Adi Komii siir yai kibi kibi imaka nantamyiriyiri. ¹⁵Mi ti dimin taemin hiriinan yim Adi Komii siir hiran tani, yim inkamim nu tiranim simiirairgim, biigibiyin simiirin yio Setan siya kinkikinakin mi iikamim nu tiranim sima ini simiirar kigna diriraerarim. ¹⁶Mi kima kwoin bibiyie naingwowi mi io whwonkam nanaowi iikam nhirmi mi kima minam warar naingwowi, iikamim simiir bopwoniya kou kimar ywowim mi kima, kima kimar ninii nansaonaei mi kima wi dimin bibiyie whiekakim simiirar tiri. ¹⁷Mi iikamim sima kwoin miyikin Adi Komii krimiir Wanin siya hauugiyin siirar wakaeyokna api mi sima biyin wi dimin miyik miyik imiirar tiri, ie miyikin sinwhrie kamaeyin siir hiriinan. Mi sima biigibiyin wi tiki dimin hiniinim simaka tiri: Mi sima wi iripa nongwomamaair aei mi sima wi irni nwirni yayyar wakaeyoknaei mi simiir kwoinim wa kisina haigi mi sima iikam nhirmisi wa naingwobumbuwi mi wi simiirar mi whinkinsiis haiginiuwi mi wi dimin taemin miyik miyik imiirara tiri. Mi sima iikamim hinda tindanim simiirin wi hiriinan siyai miyikinar tirsowwi mi sima wi iikamim yaibwawai nwowiyim simiir hiriinan nwo rani. ¹⁸Mi iikamim yipiki irni nwirni whinkinsiis haiginiuwi mi sima iripa nongwomamaair aei mi yim ini iikamim yipiki paenid ninkiniyim simiir hiriinan ywowim. Tikinim yipiki ti

hiriinan siyiu iir tirim yim iikamim simiir kwoin imiir kiyai siyiu miyik miyik imiir napam mi yim sima ini paenidim nikii whakiyim ini simiir hiriinan ywowim. Iriig.

Iikamim yipiki ti nuan dimin biye biyeyim simiir wakaeyokna apim yim Adi Komii siir sau omomkim

4 Piki hiniin dimin bibiyie ikim iikam kimiir hopsoswowyim yaii kima kima niniyam? Kimiir kwoin imar naingwokiyyim mipa tiri diminin kwoin ieya naingwowin mi kima kima yaiiminim pa ninii. ²Ti diminim kira haiyim naingwowin mi kira simiirin pi hai karamae ywo mi kiriir kwoinin inkam nisom aowam pa naingwowi simiir haiyim. Mi kiriir kwoinin diminin kira hai karamae nwowin pi siirimar naingwokwonanaei mi kira yai pa ninkinwaomwarkii boinanaei mi yai pa ninii. Kira wi ti dimin imiir hai rani. Dimusi rani, kira Adi Komii siir bi sriigin ti dimin imiirimin. ³Mi mhoiyya iyya kira Adi Komii siirim sriii diminim mi kira simiir bi haigin. Dimusi rani, kiriir kwoinin miyik rani mi ta hiriinan saiirsika, kiriir kwoinin dimin haiyamar naingwowi mi kira kiriir kwoin biye wakaeyokna apim mi dimin biye imiirar nwoki tirim. ⁴Kima yipiki iikam biyeyim digiumii Adi Komii siir haimriiyugigim. Takana ya ini wiga saiir kam iir haiburgika mi kam nwiram nama ini saiir hiriinan ywowa. Kima ini dimin biyeyim nuanim simiiram yaingwokwonanaeyim. Mi ti hiriinana kima ini Adi Komii siir sau omomnan ywowim. Kima ina ninokninkinim? Yipiki iikamkim nuan dimin taeminim simiirim naingwowim, yim ini Adi Komii siir sau omomnan ywowim. ⁵Kima hiniina naingwowi ta Adi Komii siir yaiya biya kam nhirim sima winkiya yokwoni saeya whisariya

priiboini, ha? Sima hiniina boinkim, ti Adi Komii siir naeyuun ti krimiir tir nwokaiyin siya krimiiramim minam naingwowi, krma siir siyiu iirrarar napim. ⁶Mi krimiirin wi Adi Komii siya whinkinsiis haiginiuwi ti dimin taemin biyeyim simiirsi simiir nikwowaesiiyim. Mi ti yaiyim Yokwo saiir tir nwokaiyim sima hiniina boinkim, Adi Komii siya wi digiumii iikamim inig komiikakim iikam nhirmi haiburim wi simiir haimriiyuwi. Mi siya iikamim yipiki ha naingwowyim sima inig karamaekim mi simam naingwona karam nwowyim mi ha boiniyim Adi Komii sasaigin inig komiigakin siya simiir whindiriraerarikin. ⁷Mi kima iikamim kimama kipi naingwona mi yo haniingi niuwi kima Adi Komii krimiir Wanin siirara wakaeyokna ap iski. Mi iyya Setan siya kimiir kwoin imiir kiyaii mi kima wa sibgu okworinuwi mi kima digiumii wi siyiu biye imiir haimriiyuwi mi ta hiriinan saiirsika, Setan siya kimiirin wa haiburgigi mi wa nami. ⁸Kima Adi Komii siir wakaeyokna apamar daingwo iski mi siya wi kimiir kingiina nwowi mi kimiirin wi siya kigriraowi. Kima yipiki iikam biyeyim yai ara nhinkiniyim kimiir siyiu biyeyim digiumii simiir haimriiyugig biya kima tirim! Kwoin biye kima naingwowim simiir haiburgigi! Kima dimin biyeyim kima tirim simiirsi daingwoyimiyok mi kimiir kwoinim rirmiyya dwo, iikamim simiir inaim hisokiyim mi wadie ha nwokiyim simiir hiriinan. ⁹Kima iikamim wi maigimaiga nwo rani, iyya kima dimin biye biyeyim kima tirim simiiram naingwowi mi kima kimiir maigimaiga wi saiir haiburgigi mi kima wa noui. Kima wa haigigigi kimiir kwoinim digiumii, iyya kima wadie nwowa mi biye nwo aka. ¹⁰Kima iikamim ti idid mi dimin biyeyim kima

tirim simiirsi daingwoyimiyo Ad Komii siir whwonkam ida mi Ad Komii siya kimiirin wi wadie nwowi mi kimiir inigin wi siyar hainani. Iriig.

Kima kimiir nomiiyau imiir kipi hid

¹¹ Ti kariir nomiiyauim, kima irni nwirni kipi hid mi niksisaie yai kipi boin. Niingaka. Yipiki iikamkim siir nomiiyau imiir hidi mi siir nokwao boini, yio Ad Komii siir siyu komii siir yai imiir haimriiyugim. Ti diminim yipiki siya tirim yim ini siya boinan ywowim, siir yayiim ini kougikou mi ini wadie ywowim. Mi ini Ad Komii siir igsoop aiir yokwokairina. Mi kima hiriinan tiri kima Ad Komii siir siyu komii siir yai imiir bi wakaeyokna apikim. Mi kima pi hiniina boini, kimiir yayiim ini Ad Komii siir yai imiir haiburim. ¹² Ad Komii sasar wankin ti siir siyu komiini yayiim Yokwo Komii saiirin. Ad Komii sasar hid iikamim mi wi siyar whindiriraerar haiginiuwi krimiirin o wi siyar tiowi krimiirin mi siyar mi tirki krma naowamin. Kira ha naingwokwowi kira ad komiigin mi ta hiriinan saiirsi hidi kiriir nomiiyau imiirin, aniya? Kira ini paeprkab inkam ywowin. Iriig.

Kima diminim Ad Komii siya naingwowim kima tiram simiirim daingwo

¹³ Ta yayia kara boinkiya saiir wakaeki, kima iikamim yipiki hiniina boinim, panao mi waka, kira pi hinda nami mi biewi pi whira nini owouwi, kiriir digworaekwo whiekakim inkam nhirkim sainim mi kira pi umir simiirsi haiiyim, yio miyyik rani, kira hiriinan yai boini. ¹⁴ Kira ninokninkin tani dimu diminkin mhoiia nimbiam, kira wi omwaiya waiyai iyie wi omwai waiya rani? Kira ninokninkin tani. Krma iikamim ini paowiinan ywowim saeya

ha hiigiya mipa swoki whaowaeki saeya ii priei bi hiiga mi nim krma ini hiriinan ywowim. ¹⁵ Kima hiniina kipi boin mi yio hiniingin kima hiniina ti boin Ad Komii siya hiniina naingwowi krma omwai waiyai, krma ti diminim siir ti tir iyie i diminim si ti tir. ¹⁶ Kima ti iikamim tariinanin hiriinan boin tani mi kima kamim inig komiigakim simiir hiriinan diriraerari mi kima wa boini, krma miyyim krimiir kirieni mirri wi digar nwowi. Ti siyuiin kimamar naingwonaeyim hiniin, kima iikam inigakim yio ti hiriinanin siyu miyyik rani. ¹⁷ Mi ti hiriinan saiirsika iikamim yipiki hiniina ninokninkinim piki hiniin diminkin miyyikin mi sima siir tir karamae nwowi mi sima dimin biyie tirkim. Iriig.

Iikamim umirki

naokingugunankaiyim simiir yaiga

5 Mi kima iikamim umirki naokin-gugunankaiyim iya maigimaiga kima nwowana priei nwo rani. Mi saiir mhoiyarin hik komii komiiyim wi kimiir naninkiniuni mi kima wi ninouninki prasae kin tani. ² Mi kimiir digworaekwo miyyik miyyikim wi biyie namwoiwi. Mi kimiir yuis miyyik miyyikim yim wi kikom mink topkrinkripi mi wi miyyik namwo iuu rani. ³ Mi kimiir gol, silva, umir, minim yim wi aiigak nwokiyami. Mi iikam nhirim sima kimiir umir aiigakim simiir kigi mi sima wi ha boini, sima umir hirii hirii dimusi haingiriyu haigimimirkim, ha? Mi sima siyu biyie tirkim. Mi iya sima hiriinan boini mi kira wi kiriir umir imiirsi nididi. Mi iya digiyana Jisis siya niti ni wi paesi kira nididiya wi saiir hiriinan nididi. Mi ti hiriinan digworaekwowim yim miyyak rani. ⁴ Mi biya kira iikamim kiriir numir aiir miriiyim, kira simiir umirim haimiiyar hauugin. Mi kira ti simiir umirim hiriiyar biri hauu

swokikin mi haimeiyin ini kirar tauae hai naowidim mi Adi Komii siya bidiyar kigiyin umir haimeiyin kira tauae hainaowid iirin. Mi Adi Komii siya bidi wakaekiyin kiriir miyan kamim sima boinim, kira simiir umirim biri hauu digim. Mi Adi Komii siya kirie komiigi komiigakin. Mi kira siirsi nidid rani, aniya? ⁵Mi tariinanin kira ini wadearar nwowin mi nae miyik miyikim ini simiirar naeyin mi dimin taeminim kiriir kwoinki naingwowyim mi kira pi simiirar diriraerari. Mi ti dimin taeminim kira tirim, yim ini naeyim hu kira nimiyaenanaeyim mi iya simiir nisomsom aokaowi mi ha nadigiuwi mi ini saiiir hiriinan ywowim. Mi iriipi hiriinan iya saeya niti, saeya wa niti. Mi iya dimin whirki kiriir nationi mi kira wa naowi. Dimusi rani, siyu bibiyeyim kira tirim simiirsika. ⁶Mi kira iikam miyik miyikim simiir boinwokiyopnatkaigikim mi simiirin ina yisomsom aokaokiyim. Sima kiriir nikwowaisiyim dig bi nwoyin mi kira simiirin ini hindara yisomaoki iskiyin. Iriig.

**Sibgu dokworinu iya kira
Biiyan Inkam Komiiyin Jisis
siiram nwokwokiniyim**

⁷Ti kariir nomiiyauim, kima sibgu okworinu dimin biyeiki kimiir nimbini mi ha kinankiuwi, iya kima Biiyan Inkam Komiiyin siiram nwokwokiniyim siya nitam. Mi kima ti diminim simiir daingwoki. Mi inkam nwirin numir ninkiniyin mi siya pi siir sasae imiiramar kigriraowi, sima wai nwokiyam. Mi siya pa niki okaigi siir sasae yim bie naoki nitkiigiyim mi siya pa kigi siir sasae yim ini mwrigiyim. ⁸Mi kima iikamim ti iriipa hiriinan siyuin siirar timi okaigi Biiyan Inkam Komiiyin siiramim. Mi ta kira nwokaigiya kiriir kwoinin kirie dwo. Mi iya krimiir Biiyan Inkam komiiyin siya nitana pried nwo rani. ⁹Mi ti

kariir nomiiyauim, kima, kima kamarin kipi ninii nansao. Mi kima hiriinan tiri mi Adi Komii siya wi boriisopi. Mi siir iya siya nitana ini kingiinar nwowa siya wa swoki iti. Siya yipiki inkam nwirin anao nokwo kaigakaniyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁰Mi ti kariir nomiiyauim kima Adi Komii siir yaiya yipiki biya profet kamim sima boinmimauuim saiiir ti swoki aingwoki. Kam bibiyeyim sima dimin bibiyie simiir tirhaiginiuwi mi sima pi simiir swoki ikwowaisii rani. Niingaka. Sima pi kirie hiriyar nwokripkai mi sima simiiramim pa kiwawini simiir tirbumbuwamin. Mi krime ti hiriinan siyuin sima tirin siirar swoki kigna ap. ¹¹Mi krime simiirin hiniina asi boini, sima inkam miyikim. Dimusi rani, sima kirieya nwokim mi hiriyar nokworinukripkaigin. Mi kima inkamin Job nikiuwiyin siir bid yinokninkinim siya kirie hiriyar mi oyokiyokiiigin Adi Komii siir siyu iir wakaeyokna apam, iya dimin bibiyeyim siir kinankiuim mi siirin Adi Komii siyar whinkinsis haiginiugin. Dimusi rani, Adi Komii siya iikam krimiirsi naingwokwonanaeikin. Mi siya krimiirsiyin nhami nhami bi naingwoyimiyokin mi siya siir naingwobumbuwa krimiir asi niisiimauugin.

¹²Ti kariir nomiiyauim, tio siyairgin dimin komiiyin mi kara siirin kimiirin pi hiniina boinmauugi, iya kima dimin taemin tiriyim iikamim simakan mi kima ha kipi boin. Kariir adin siir inigin kira ha boini, ihi, kara ti dimin iirin wa tiri. Yio digargin. Mi kira ha mi boini, Niingaka. Kara pi boriisopi mi yio iriipi hiriinan ini digar mi owin. Mi dimin nhirim kima whisarii kipi mi boin mi kima wi Adi Komii siir kwoin iir hopsosowowi siya io kima nwowamin. Iriig.

¹³Yipiki kimiir inkam nwirin waraur nwowin siya hik hika hainanaei mi siya Adi Komii siirim srii dimin imiirsi. Mi

yipiki kimiir nwirin siya maingimainga nwowi mi siya mwai ha wao mi Adi Komii siir inig iirar hainan ti dimin imiirsiyin. ¹⁴Mi yipiki iikamim kimiir nwirin siya maka nii, kima kamim Adi Komii siir diminim simiir bii nwowiyim simiirim dikiugi mi sima wa niti mi Adi Komii siirim nhowo pa kwisboini, ti inkamin siirim. Mi sima waim wa naokinki siir idwo, Biyan Inkam Komii siir inig iir. ¹⁵Mi sima Adi Komii siirim kwisboini mi ha naingwo tibmii kiini siya ti inkamin siirin ha whindiriraerari mi Biyan Inkam Komii siya kiriirin wa mi whinkinsiis haiginiuwi mi kiriirin wi wadiyar nwowaiginiuwi. Kima dimin biyie tiri mi Adi Komii siya kimiir dimin biyie imiirin wa haiyoprimdiyiumiigi mi ti dimin biyeyim wa namki. ¹⁶Dimusi rani, ti dimin biyie imiirsika. Iikam kima irni nwirni dinboinma-mauu dimin biyeyim kima tirim mi Adi Komii siirim kwisboini irni nwirniyim siya wa whindiriraeri mi kimiirin wi wadiya nwowaiginiuwi. Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim mi Adi Komii siya wa wakaei diminim sima kwisboini. Mi siya wa whindiriraeri ti diminim sima kwisboinim. ¹⁷Ilaija

yipiki biya nwowin, siya inkamkin iikam krimiir hiriinanaingin. Mi siya Adi Komii siirim kwisboinanaekin naoki kipi kin. Mi biewi waiyaeyim whwoim mi bwanim iriyar whir naoki kin karamae nwowim. ¹⁸Mhoiia siya Adi Komii siirim swoki kwisboinkiyin mi naowin ina swoki kinin. Mi naowin ha kinin mi sasaeyim ina iigiyim. Mi hiriinan sairsika krma Adi Komii siirim sriinanae mi siya krimiirin wa wakaei mi wa mi whindiriraerar haiginiuwi. Iriig.

¹⁹Ti kariir nomiyauim, ti iikamim kimiir nwirin siya Adi Komii siir yai kibi aiir haiburgigi mi siirin inkam nwirki swoki kiyainami Adi Komii siir wakaeyokna apim, ²⁰siya ta sair dinokninkin, yipiki inkamkin ti inkamin siir swoki kiyainamin, yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir haiburgigin mi siir Yai Win Kibi aiirim naingwo tibmii karamae nwowin, siya siir kwoinbud iirar whindiriraerarnakin mi ta hiriinan sairsika, siya wi paeni omin siir nam tani. Mi siya tirkikin Adi Komii siirin ti inkamin siir dimin bibiyeyim simiir haiyoprimdiyiumiigiyim biya siya tirim. Iriig.

1 PITA

Pita yio Jisis siir kigna miriiyan inkam nwirkin. Mi ta yokwowa siya winkika iikamim Jisis siiram naingwo tibmiiyim mi siir yai airam wakaeyokna apiyim simiiram. Pita siya minam winkikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kinsiis haiginiuwam, dimusi rani iikamim naingwo tibmii karamae nwowiyim simiirin hik sima hauugim. Pita siya pi boriisopi sima simiir naingwo tibmiiya Jisis siiram naingwo tibmiiya saair haiburgigim siya ha naingwowi saeya hiriyyar dwokripkai mi hik hiriyyar hai. Iriig.

Biigibiyyan yokwowa Pita siya winki aeya

1 Kara Pitakin, kara Jisis Kraisi siir aposel inkamkin mi ta yokwowa kara winkika iikamim naingwo tibmii kiiniyim Adi Komii krimiir Wanin siirim kimiiram yipiki biyya, biyyan iikamim sim nhinikriropkiyim kimiir nu maeyau waraurankin mi kima ha namim mi kima kimidiniya ti omim sim ini owou, Pontas, Galesia, Kapadosia, Esia mi Bitinia. Wim kima ini inkamim yipiki hindara nini boinakiyim iki om nhirim sim mi ha swoki amiyim simiir oma hiriir ini simiir hiriinan ywowim. Mi ti hiriinan siyiu kaimwoin, wim kima ti om iirin wi ii priei nwo rani mi mhoyiya kima wi kimiir omkiomin Adi Komii siya nwowin wi siir nwowi. ² Kimiirin Adi Komii krimiir Wanin siya bidi yimbiingiyim siir iikam nwowim. Dimusi rani, biyya siya bidiyar yinokninkinin mi siya hiriinan bidiyar mi aingwovin kimiir kwoinim wi rirmiyya siya nnowaiginiuwu opa dimin taemin hinda kigiguskiya saair hiriinan. Siya ti hiriinanin siir naeyiuni tirkin mi ta hiriinan sairsika kima wi Jisis Kraisi

siir yai imiir nwoki wakaeyokna apim mi siir nhieya kimiirin dimin whirki kimbu karamae saeya nwoka. Kara ha naingwowi Adi Komii siir naingwobumbuwa wi kimakar nwowi mi kima wi iripar nongwomamair aei. Kara ha naingwowi siya ti dimin miyik miyik imiirin wa tiri kimiirin mi simiirin wi idwo idwovar nitkin inainami. Iriig.

Mhoyiya krima Adi Komii saika nwowi mi krima wi digworaekwo miyikmiyik imiir haii

³ Krima Adi Komii siir inig iirrarar hainanki yipiki krimiir Biyyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siir Adin. Dimusi rani, siya krimiiramin nhami nhami bi naingwokwonanaekin mi siya siir naingwoyimyoka saairin warar mi iisimaau krimiirin Jisis Kraisi siirsi yipiki biyya niki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidninsiin idwo omwai swoki waiyamim mi tariinanin siya ini omwaiyar swoki waiyan. ⁴ Mi nim krima dimin taeminim Adi Komii siya hauwanim krimiir yipiki wi krimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwu simiiram nwokwokini. Simiirin ini siyar kigriraowim siir om hirar mi simiirin wi tioidwomai rani, sima wi wadie hiriyyar nwokripkaigiyami. ⁵ Ti digworaekwowim yim iikamim yipiki naingwo tibmii kinim yim kimiirgim mi simiirin ini Adi Komii siyar kigriraowim. Dimusi rani, siya kirie komiigakin mi simiirin wi kirar haibudwini mi ti digworaekwowim yim wi Adi Komii siyar nanaakninkiihaiginiuwu ta iyya Jisis siya swoki itana kimiir nanmaiwarkaina iuguskiyana wi saair nanaakninkii haiginiuwu.

⁶ Dimusi rani, kima wi maigimaiga ti dimin taemin imiirsi nwowi tiriiginim ta ii aair nwowim sima hik kimpipisu kimiirar hauuga windi kima maigimaiga nwo karamae kipi nwo ti dimin taemin imiirsi. ⁷ Mi ti digworaekwowim

yim wa nimbimbiiyami mi wi ta hiriinan saiirsi kinankiwi Adi Komii siya kimiirin kimiir naingwo tibmiiya ini paniin paniina namisi owa kimiir kwoinau nwokaiya. Mi iikamim golin paenau kabitkaigiim mi sima pa niki obriprigii mi ti golin pi opar nasae imbiyami mi sima dimin biyeyim iki siir idwo hir nwowiyim pa nitnoudnankaigii mi hapairin pi golkigolin pi sasar nwokii. Mi ti hiriinan siyu kaimwovin, Adi Komii siya dimin biyie imiiramin asi kiwakii krimiir tumbuninkin haiginiuwamin mi ta hiriinan saiirsika ti dimin hiriinanim yim wi pi nitnouninkiigii mi wi dimin kibi kibiym sima simar nwokaigii krimiir kwoinau mi krma wi Adi Komii siirgisiiramar naingwo tibmii kiin iski. Mi ti dimin kibi kibiym kimiir kwoinau nwokaiym yim ini gol imiir haiburim. Mhoyiya ti golim yim wa digii mi wari diminim kimiir kwoinau nwokaiym yim wi wara digi rani. Mi mhoyiya Jisis Krai siya swoki iti mi siya, siya siyar swoki anaakninkinaei mi wim kima wi inig komiigak hainii nwowi mi Adi Komii siya kimiirin wi hiniina boini, kima dimin whirki bi kimbugim.

⁸Kima Jisis siir bi kigim mi kima siiram naingwokwonanaekim. Tariinanin kima siir bi kigim mi kima siiramin ina wakaeyokna apim mi kima ini maigimaigar nwoyokiyokiiym mi ta hiriinan saiirsika kima wi hiniina boin tani saiir kirieya paniinga ⁹Dimusi rani, ta hiriinan saiirsika kimiir naingwo tibmiiya ya hiniinga, kima wi Adi Komii saikar nwowi yipikin kimiir nanmaiwarkainan.

¹⁰Mi ta nanmaiwarkaina ta biya biyan profet kamim sima saiir naingwokwonanaekim mi sima bi sibgu inokninkin kiingim. Mi sima kimidiniya naingwobumbuwa mhoyiya Adi Komii siya niisiimauwana saiir winki mi ya tariigina ya nikrani wim kima wi ta nanmaiwarkaina saiir haii. ¹¹Mi sima ta

Adi Komii siya nanmaiwarkaina krimiir saiir saiira naingwokwonanaekim mi sima ini sima simar yinsrii ansriina ti dimin taemin imiiramin. Mi ti Krai siir naeyiun yipiki simiir hir nwokaiyin simiirin siyar yanaakninkii haiginiu iya Krai siya nitana saiirin mi dimin taeminim ti ii imiir nimbimbiiyamim iya Krai siya haiya hik dimin biyie biyeyim simiirsi mi mhoyiya siya wi inig komiigakar nwowi. Mi sima ti diminin siir siira naingwokwonanaekim mi siya wi paniin paniina nimbiiyami.

¹²Biiya Adi Komii siya simiirin hiniina niisiimauugin, ti yayim sima boinmimauuim yim wi simiirar swoki whinkinsiis haiginiu rani. Mi ti dimin taeminim mhoyiya iikam kimiir whinkinsiis haiginiuwi yim ti dimin taeminim ti tariinan nwowim sima waraigim, yipiki tiki kamim Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwim kimiir, sima boinmimauuwim. Adi Komii siya yikropki siir naeyiun simiiram mi simiirin siyar whinkinsiis haiginiugin mi sima ti dimin taemin imiirin asi boinmimauugim. Mi paekwosimim yipiki inkam nwovin Adi Komii siya nikropkiyim ta mii aiir mirriyam mi yim sima biya ti diminin Krai siya tiranin siiramar mi naingwokin siir mi inokninkinim mi sima ini yinkinyaeyaowim dimusi rani, Adi Komii siya simiir bi boinmimauugin. Iriig.

Iikamim dimin miyik tiriyim kimiir kwoinim yim rirmiyyar dwokripkai

¹³Mi ta hiriinan saiirsika kimiir kwoinim kirie hirriyar dwokripkai mi kima kimiir siyu iirsiyar mintirao mi kimiir kwoinim sibgu sibgu daingwo omok ta naingwobumbuwa wi mhoyiya Krai siya hauwi kimiir saiiram nwokwokinim mi iya Jisis Krai siya swoki itana siya wi siya siyar nanaakninkinaei. ¹⁴Kima Adi

Komii siir wakaeyokna apiyım kima yınisımın siir ad yopiyo sowiir yai imiir wakaeyokna apiyın siir hiriinan dwo. Mi ta ii aiirarin kima iki dimın biyie biyeyım biya kima tirim simiiram kipi naıngwokwonanae iya kima Adi Komii siir ninoknıknın karamae nwowa saıir. Niıngaka. Ti dimın hiniınim simiir tiram kipi naıngwo. ¹⁵Mi yio haniıngi niıwu kima wi Adi Komii siir hiriinan nwowi yipikın kimiir kwoın imiir kiyaiyın siir dimın miıyik miıyikim simiir haiyam. Yio siya ini dimın whirki kimbu karamae hiriıyar nwokripkaiyın mi wım kima iriipi hiriinan dimın whirki kimbu karamaeyar timi o wari dimın taemin whiekakım kima tiriıyım simiirin. ¹⁶Kıma ti hiniına tir. Dimusi rani, Adi Komii siya siir Yokwo Komii aiir winboınkıyın siya ti hiniına boınkikın, kima dimın whirki kipi kimbu. Dimusi rani, Adi Komii kara dimın whirki bi kimbugın.

¹⁷Adi Komii siya wi iikam whiekak krimiirar hidirkaki mi siya dimın taeminim krıma tirim wi simiir hiriinanar swoki tiri. Mi ta hiriinan saıirsıka, wım kima ilkam yipiki siirin hiniına dapıkiıuwıyım Adi mi siirin kwisboınkıiyım, kima, kimasiyar mintıraona dimın taeminim kima tiriıyım iya kima ti nu iıirar niki owıyım, yım Adi Komii siir kipi tir big nasmirwaiya nwo karamae siya nwowım kimaka. ¹⁸Kıma ti dimın taeminim kara boınmımauugıyım simiir tir dimusi rani, wım kima ina ninoknıknınım kimiirin Adi Komii siya bidi yanmaiıwarkainam dimın biyeyım biya kima tirıkaıyıuwım simiir hirankın, ti dimınım yipiki biya kima nonkwowım kimiir brougae wanwiyaeyım sima niısiısiımauwım kimiir. Adi Komii siya kimiirin silva, gol mınmi bi saıniniyoknakin. Niıngaka. Yım ti dimın hiniınım yım

wa tioidwomaii. Siya kimiirin Kraıs siir nhie kibi aiir nanmaiıwarkainakin. ¹⁹Siya ini sibsibnan ywowın siirin whaıgomkosımki bi pisrankın mi hankak sim bi swoki okın mi dimın whirki bi swoki kimbugın siir piıua whauriyınki whauriyınka Adi Komii siir yai aeya boına saıir hiriinan. ²⁰Mi biya iya Adi Komii siya nu iıir niki onkwokwo karamaeyar niki owa, siya Kraıs siirin saıirar nımbıngın tiriir nitamin mi iki ii nhirim mhoiıyanım simiiram niki okın mi siya sasar nanaaknıknıınakin kimiir whınkınsiıs haıginiıuwamin. ²¹Wım kima Adi Komii siiram asi naıngwo tibmiıgım. Dimusi rani, Kraıs saıirsıka. Siya bidiıyar iki aonamin mi siirin Adi Komii siyar swoki hidnınsiın idwoki omwai waiıyayokiyokııyamin mi siya siirin inıg komiıgakar ywowaıgınu mi ta hiriinan saıirsıka kima siiram asi naıngwo tibmiıgım mi kima siıramar dwokwokın kimiirin wi mhoiıya siya nıkiıunaki mi kima wi saıka nwoyokiyokııkaeyami iınokıınokın.

²²Mi kimiir kwoınım dimın whirki kimbu karamae bidi ywowım mi ta hiriinan saıirsıka ti Adi Komii siir yai kibi kibiyım kima wakaeyokna apım simiırsıka mi ta hiriinan saıirsıka kima kimiir nomııyauım simiıramın nhami nhami kipi naıngwokwonanae. Mi kima irni nwirniyam naıngwokwonanaeyım wari kimiir kwoının dimın whirki kimbu karamae nwowıyın siya daıngwokwonanae. ²³Adi Komii siya kimiir kwoın imiirin yaeya kwoın win bidi tirkiyın yipiki wi hiriıyar nwoyokiyokııkaeyami kima wakaeyokna apa siir yaiıya saıir kirieni tirikikın wadie kima nwowamin. Mi siir yaiıyım yım wi wara tioidwomai rani. Mi iriipi hiriinan kimiir kwoınım yım iriipi hiriinan yım wi wari mi digi rani. Wım kima inkam komiini yınisısımkim yipiki nao kara-

mae nwowiyim sima. ²⁴Tiki yayim yim kaimwowaigim. Dimusi rani, yayim yipiki Adi Komii siya winkiyim Yokwo Komiini yim hiniina boinkikim, iikam whiekakim yim ini konan ywowim mi ti inig komii komiigak sima nwowa yim ini kipnan ywowim. Mhoiia sima wi kowa inkamki tiokisimsibginiya mi ha waiswaekiya wi sair hiriinan nwowi. Mi kipa ya wa mi hougunami nua hiriir mi saeya wa mi bropkinami. Mi ti kamim ti nu iir nwowiyim inig komii komiigakim yim wa digi. ²⁵Mi Biiyan Inkam Komii siir ya i kibiya ya wi hiriirar nwokriikaigii. Mi ti yayim simakisimaigim krime boinmimauuwim kimiir. Iriig.

**Mi Biiyan Inkam Komiiyin yio
ini yinpaenan ywowin mi
krimiirin siyar whinkinsiis
haiginiuwi krime nwowamin**

2 Mi kima wari dimin biye biyeyim kimiir kwoinau nwokaiyim yim ti it-noudninkiigi, ti dimin taemin hiniinim, niksisaeyai, yayi iyop nwo mi kwoin bibiyie naingwo mi yayi kinaopitkaigai mi ti hiriinan diminim kima simiirin kipi tir. ²Kima yinisim sapisapin mwiiyaramar naingwowyin siir hiriinan daingwo Adi Komii krimiir Wanin siir yayi kibi kibi imiiramin mi hiriinanki niuwi wim kima wi inakamae adiyaowaenan nwowi mi iki Adi Komii siir dimin taemin imiirin wi haniingin sibgu ninomokninkin digi. ³Dimusi rani, wim kima bidiyar yinokninkinim Biiyan Inkam Komii siya wadieyairgin mi siya kimiirar bidi whinkinsiis haiginiuwun mi kimiir dimin biye biyeyim yim siya bidiyar mi haiyoprimdiyumiigiyim. ⁴Kima Jisis saika damasukikin yio siya ini yinpaeyiiknan ywowin yipiki iikamkim sim borisopin mi Adi Komii siya siiramin

nhami nhami bi naingwokin mi siirin siya yimbingi ti dimin biyeyim krime tirim simiir haiyoprimdiyumiigiyim. ⁵Mi iikam wim kima ini iriipi hiriinan iiyin paeyinanar mi owim mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya kimiir asi nanmaiwarkainaei mi kima Adi Komii siiram kiwaki kimiirin siir omakanan nwowim mi kima wi piugan kwiruwur mi owim mi wim kima ini pris inkamnan ywowim. Yim sima biya wraisuim ha nisomsom aokaowim mi simiirin sima hiiya Adi Komii siir haigin anag hauugiya sair idwo hir haigin anagi, Adi Komii siir ninkin imiiaeyam. Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin siirar timi tir dimin taemin miyikmiyikim Adi Komii siirim mi kima wi kimar hauunaei Adi Komii siirin nae ninkinimiyaeyamin mi dimin taeminim kima tiri Adi Komii siya wi maigimaigra nwowi simiiramin. Dimusi rani, biya Kraisiya bidiyar tirkiyim krimiirin krimiir siyiu bibiyie imiir haiyoprimdiyumiigiyim. ⁶Adi Komii siir yayi Yokwo Komii sair hir nwowa hiniina boinkika, kara yinpaeyi kibiya wira yimbin om Saion hiramim omaka hir nwowa sair kougou nwowim. Siya ini ti kougouwin siir hiriinan ywowin omaka miriyim ninansin okwowyin mi ha boiniyin yio miyik rani mi yio Adi Komii siya hiniina naingwowi yio bimbuiwi rani. Kraisiyairgin omaka sair nonkworinuwun kougouwin mi iikamim yipiki siiram naingwo tibmii sima wi hik mirisikak nwo rani mi simiirin wi siya nanmaiwarkainaei mi wi siyar whinkinsiis haiginiuwi. ⁷Mi ti kimiir iikam nhirim yipiki Kraisiiram naingwo tibmiyim, wim kima siiramin nhami nhami naingwokwonanae rani mi tiriiginim yipiki siiram

naingwokwonanae karamae
nwowim Adi Komii siir yaiya
Yokwo Komii sair hir nwokaiya ya
hiniina boinka,

Siya ini yinpaenan ywowin yipiki
inkamkin diriraerarkikiniyin
omaka miriiyan mi mhoiyya
pa swoki boini siya miyyik
rani, mi yio Adi Komii siya
siirin hiniina naingwokin siya
wadiekiwadieyairgin. Ini siya siyar
ywowiskiyin yinpaenanin yipikin
omaka kougounan omaka sair
bopwoniya nokwoin omaka akou
iir hougwownam. ⁸Mi iikamim
yipiki Krai siiram naingwo tibmii
karamae nwowim mi digiumii siir
haimriiyuim,

Krais siya siiyanan ywowin mi ti iikam
hiriinanin yim wi siya tirki mi sima
wa nhimnhinkinami mi sima wi
sima simar tioidwomai. Sima iikam
whaowaenan nwowi mi wa nikii
iuguski.

Dimusi rani, sima digiumii Adi Komii siir
yai kibi imiir haimriiyugim ti Adi Komii
siir yaiyim yipiki biya niki winkyim
Yokwo Komii sair nwokaiyim sima wi
digar nwowi simiir tirim.

⁹Mi wim kima simiir hiriinan tani
wim kimiirin biya Adi Komii siya bidi
yimbini yipiki siir piugan nwowim
mi kima ini Pris inkamnan ywowim
siir inig hainan prapasim mi kima ini
iikamim yipiki Adi Komii siir mii ai-
rara miriiyim mi mii miyyikmiyyik ha
miriiyim ini simiir hiriinan ywowim.
Mi kima ini siir iikamnan ywowim
dimin taemin kibiyim siya tiriiyim simiir
nanaakninkii haiginiyim. Siya kimi-
irin minam kiyai kima dimin taemin
biyeyim niibwomambwonan nwowiyim
digiumii simiir haimriiyugigim mi kima
siir yai kibiya yipiki bienan whwoy-
aiya sair wakaeyokna apim. ¹⁰Kima
biya iikam niinga nwokim mi tariinanin

kima ini Adi Komii siir piuganan iikam
ywowim. Biya Adi Komii siya kimiir bi
whindiriraerar haiginiugin mi tariinanin
Adi Komii siya kimiirin prasae prasae bi
whindiriraerar haiginiugin. Iriig.

Krima Adi Komii siir mii miriiyan iikam dwo.

¹¹Ti kariir nomiiyaukiinim kima ti
nuin siir siyiuin siir tiran tani. Niingaka.
Kima tirin wi ii priei nwonam tani kara
kimiirin asi boinonkwokwoki. Iiya kima
tirar niki owi dimin bibiyeyim digiumii
simiir haimriiyugig ti diminim kimiir
kwoinim iinokiinokin simar nipiyaokiii
mi ta hiriinan sairsika kima wi ti dimin
biyie imiirar wakaeyokna api mi wi
dimin biyieya tiri. ¹²Kira, kirar diisi-
imauuna iikam nhirim simiir bopwoniya
yipiki Adi Komii siiram naingwo tib-
mii karamae nwowiyim simiirin. Mi
dimin taeminim kima tiriyim miyyik-
miyyik imiirar diriraerar mi ta hiriinana
sima kimiir nainugaugauwi mi ha boini
kima miyyik rani mi ta sair mhoiyya iya
Adi Komii siya niti iikam imiir hidam
mi ti iikamim naingwo tibmii karamae
nwowim sima wi siir inig iirar hainan-
prapraskii whisarii rani, dimin miyyik-
miyyikim kima tirim simiirsika.

¹³Mi kima iikamim yipiki kimiir
kigriraowiyim simiir yai imiirar
wakaeyokna. Dimusi rani, kima Biyan
Inkamni Adi Komii siir wakaeyokna
apikim kima gavmanmi biyan inkamim
simiir wakaeyokna ap. ¹⁴Mi iki iikamim
siya nikropkiyim kimiir kigriraowam
mi yipiki siyiu bibiyie tiriiyim simiir
donkwoninwimwiirnikin haiginiu mi
yipiki iikamim dimin miyyik tiriyim
simiir inig imiir hainan prapas. ¹⁵Kima
dimin miyyik miyyik imiiraramar
daingwo. Dimusi rani, Adi Komii siya
minam naingwowi, kima simiir tirim
mi ti inkam biyeyin siir yai bibiyeyim
yim wi pi ninkinyeyaowu mi ta

hiriinan sairsika ti dimin kibi kibiyim kima tirim mi yim wi kimiir swoki boinhiuriyiu sran tani. ¹⁶ Kima iikamim rirmiya nwowim kimiirin dimin biye whirki nonkwo karam nwowim, dimin biye kipi tir. Dimusi rani, kima ini ti hiniin siyuin siir nwowim kima Adi Komii siir iikamim mi kima siir mii aiir miriigim mi kima dimin miyik imiirara tiri, siyu biye wari kipi tir. ¹⁷ Kima iki iikamim simiir inig imiir hainan mi kimiir nomiyaum simiiram daingwokwonanaei mi kima Adi Komii siirsi didid mi siirin dimin whir kipi tirbu maingmairga kimaka nwoziyin mi kima gavman inkam komiyyin yipiki krimiir kigriraowiyin siirin mhii hiinsima dwo. Iriig.

Dimin taeminim Kraisi siya tiriyyim krima simiir wakaeyokna ap

¹⁸ Mi kima iikamim yipiki whisarii mii priimiriyyim kima kimiir biyyan inkamim simiir yai imiirar wakaeyokna ap mi hik simiir kipi hauu maingmairga kima nwozi. Mi iikam nhirim sima kimiiram naingwokwonanaei mi nhirim io kimaka nwozi, kima hiriyyar tiki prii diriraerar. ¹⁹ Mi kimiir biyyan inkamim sima wi kimiir nikwowsii. Dimusi rani, kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir wakaeyokna apikim mi kima ta hiriinan sairsiyyin yamdi kipi swoki diriraerar mi kima ta kara boina sair hiriinan diriraerari mi Adi Komii siya kimiirin wi maingmairga komiigakar nwozi. ²⁰ Mi kima dimin biye tiri mi yaowae adim sima kimiir nikhaiginiuwi mi kima ti diminim sima kimiir tiriyyim yamdi simiir kipi swoki tir. Yio tiriiginin yio ini ywowin. Dimusi rani, wim kima dimin biye tirkim mi kima hik haigim. Dimusi rani, ti dimin miyik miyikim kima tirim simiirsika mi kima ta hiriinana yamdi sairsi bi tirkim mi yio tiriiginin yio dimin komiigikomii ieyairgin

mi Adi Komii siya ta hiriinan sairsiyyin kimiirin wi siyu miyikar mi tiri. ²¹ Adi Komii siyar bidi yimbinim kimiirin ta hik aiir haiyam yipiki kara boinmi-mauuwim kima simiir hai. Dimusi rani, Kraisi siya hik kimpipisu prasae bi haigin kimiirsiyyin mi ta siya niisimauuwa ini aknain miyiknan ywokiya kima kigna apim inkamin huni siyuin siir kigna ap-namiyyin siir hiriinan. ²² Kraisi siya siyu biye bi tirkin mi niksisaeyai bi mi boinkin mi siyu biye bi mi tirkin. Niingaki niingakiinga. ²³ Mi iikamim sima siirin yai biye nikbumbu boini siya nididim mi siya simiirin niksisaeyai mi igao yai bi boinkin. Iya kamim sima siir tioa mi siya simiirin igao yai bi boinkin mi yamdi bi mi tiokim siya yaimin yaimin bi boinkin. Siya ha naingwo tibmiigin Adi Komii siya mhoyia simiirin wi ti siyu bibiyeyim simiirsi hidi. ²⁴ Mi siya, siya siyar naonakin paeyin hiiiniya nirioninkin siirin dimin biyeyim yipiki krima tirim simiir haiyim mi ta hiriinan sairsika iikam krima nu tiran dimin biyeyim digiumii haingirik mi krimiirin wi sima nipiyaokii rani mi ta hiriinan sairsika krima Adi Komii siir dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. Dimusi rani, siya pi naokin mi wim kima wadie asi nwozi. ²⁵ Kima ini sibsibnan ywowim yipiki inkamki naingwo ouwougikim mi siyuim ha whaowaeiyim. Mi tariinanin kima ini Kraisi siiram yaingwo tibmiyyim mi siyar kigriraowi kimiir kwobud imiirin, yipiki inkamin sibsib imiir sibgu kigriraowiyin simiir hiriinan. Iriig.

Ta yayia iikamim nonkwonam simiir boinka

3 Mi iikamim simiir biyyan inkamim simiir yai wakaeyoknaeiya simiir hiriinan wakaeyokna mi wigim iriipa hiriinan, kima kimiir kamni yai imiirar wakaeyokna mi ta hiriinan sai-

irsika sama Adi Komii krimiir Wanin siir wakaeyokna ap karamae nwowi mi simiir kwoinim wi kima nwoki kiyaiyim dimin miyik miyikim kima tirim simiiram mi ta hiriinana sama wa nwoki aingwo tibmiyiyim siiramin. Mi kima wi yai yaimin dimin kipi swoki boinmimin. ²Dimusi rani, sama wig kimiirin wa kigi kima dimin taemin miyikmiyik imiirar tiri kima wakaeyim sama boinim mi ta hiriinan sairsika simiir mhii kwoinim wa kisina haigi Adi Komii siir yai aiir wakaeyoknamin. ³Kima simae mikin minim kima kima kipi piuai mwamana, kima iindihop mi yuis miyikmiyikim simiirara nii mi ta hiriinana sairsika iki iikam nhirim sama kimiirin wi ha boini kima bimbiuwi kig rani. Yio tiriiginin yio dimin komii rani. Niingaka. Kima wi hiriinan kipi swoki tir. ⁴Mi ti dimin taeminim kima naingwoyimi yokim kimiir kwoin nau nwokaiyim yim hiinsima dwo mi kipi nikwokrimkrip. Yim ti dimin hiniin ini mikin, iindihop, mi yuis miyik minim yipiki kima piuaiyim kimiir piu, ini simiir hiriinan ywowim. Mi dimin taeminim kimiir mhii kwoin nau nwokaiyim yim mikin, iindihop mi yuis nan tani bi nimbimbiriyamikim. Dimusi rani, Adi Komii siya kimiir kwoin nau ti hiriinan dimin taemin miyikmiyik imiiram naingwokin. ⁵Mi ti hiriinan siyiuin, biyan wigim yipiki miyikim yim sama minam nwowi dimin taeminim Adi Komii siya boinim, simiir hauuwim. Mi ti hiriinan siyiuin sama tirin, yio sama, sama simar swoki tirnakin wadie kigamin mi sama simiir kamim simiir yai imiirar mi wakaeyokna apkim. ⁶Mi Sera saeya iriipa hiriinan siyiu iirar mi tirka, saeya Ebrahim siir yaimin dimin imiirar mi wakaeyokna apka mi saeya saiir kam iirin saiir kigriraowan inkam asi nikiugin mi mhoyiya kima siyiu miyik tiri mi Adi Komii siir wakaeyokna api mi

siirsi nidid karamae nwowi mi kamarin wi Sera saiir yinisimnan nwowi.

⁷Mi ti hiriinan siyiu kaimwowin, kima kamim yipiki wig nonkwonaim mi simaka ha nwowim kima dinokninkin sama kirie rani, kimiir hiriinan mi simiirin sibgu kigrirao. Dimusi rani, kima mi sama kima iriparin mhoyiya dimin miyik Adi Komii siya hauuwi wi simiirarar haiswowi mi kima hiriinan siyiu iir tiri mi kimiir siyiuin wi dimin whirki haiginikou rani, Adi Komii siiram srii dimin taemin haiyam. Niingaka. Iriig.

**Kima iikamim hiinsima dwo mi
ti dimin taemin miyikim
simiir sibgu wakaeyokna ap**

⁸Mi ta kariir yaimirsim kwiruwa pi kimiir boinmauugi kima kwoin whuruwa dwo mi irni nwirnyam daingwokwonanae mi simiirsi daingwoyimyok iya sama hik haiyim mi dimin miyik miyik imiirar tir, irni nwirnyin mi hiniina daingwo nhirim sama dwo kimiir kouwin. ⁹Mi iikamim sama dimin biyie kimiir diriraerari mi kima simiirin dimin biyie yamdi kipi swoki diriraerar. Mi sama yai biyie kimiir boini mi kimiir tirbumbuwi mi kima simiirin yamdi kipi swoki tirbumbu. Mi kima Adi Komii krimiir Wanin siiram srii siya dimin miyik tirim simiirin. Dimusi rani, Adi Komii siya hiniina naingwokin kima ti hiniina tirim mi kima siir dimin miyik miyik imiirin wa haii. ¹⁰Kima ti hiniina ti diriraerar. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwowim hiniina boinkim:

Ti iikam nhirim yipiki ii miyik nhir nwowam naingwowim ti nu iirin, sama dimin taemin biyie imiirin digiumii haimriiyugig mi niksisae yayim yim iriipi wara. ¹¹Sama dimin bibiyie imiirin digiumii haimriiyugig mi dimin miyik miyik imiirar timi tir. Sama iikam

whiekakim simaka hiinsima dwo. ¹²Dimusi rani, Adi Komii siya iikam miyyik miyyikim simiirar kigriraowikin yipiki simiir kwoinim miyyik nwowim mi siya dimin taeminim sima sriiyim siirim simiirar wakaeyoknaeikin. Mi Adi siya iikam biyeyim digiumii simiir haimriiyuwikim.

¹³Mi kira wadie tiram naingwowi kiriir kwoinin wi nhinga tirbuwi inkam nwir karamaeka. ¹⁴Mi kima dimin miyyik tiri mi iikamim sima kimiirin dimin biyie tiri mi kima mairgimairga taokitaoka dwokaeyam. Mi kima iikam imiirsi kipi nidid mi ti dimin taemin imiirsi kipi naingwo yim yok. ¹⁵Kima Kraiis siiram daingwokwonanaei mi kimiir kwoinim siiriramar daingwo iski yio dimin prasae rani. Mi iinokininokin kima iikamim kimiir sriiiyamim simiir yai imiir nowarkii boinam dwokwokin kimiir kwoinim dimin taeminim Adi Komii siirim simiiram dimuim naingwo tibmii? Mi kima simiirin io kwoin kipi nwo mi igao yai kipi mi boin Adi Komii siirsi didid yio wi inig biyiekak kima nwowisi. ¹⁶Mi kimiir kwoinim mairgimairga dwo dimin taeminim kima tiriyim mi kimiir kwoinin wi rirmigirirmiiya niki owim. Mi ta sair mhoiyya iikamim sima wi kima ninkinwamwarkii boin ti dimin miyyikmiyyikim kima tiriyim simiirsi. Dimusi rani, kima Kraiis siiram naingwo tibmiigim mi sima wi nididgak nwonami dimin taeminim sima boinim simiirsiyin. ¹⁷Mi kira iikam imiirin sibgu sibgu tiri, iyya ti iikamim sima dimin biyeyar tirka windi kimiirin mi mhoiyya Adi Komii siya kimiiramim wi big nasmirwaiyar nwowi. Mi kima iikam imiirin dimin biyie tiri mi yim ti iikamim kimiirin wi iriipi hiriinan dimin biyeyar swoki kwatiri mi Adi Komii siya kimiiramim wi

big nasmirwaiya nwo rani. ¹⁸Tariigina ya kamwowaigra. Dimusi rani, Kraiis siya bidi yaowin, siirin kam bibiyeyim sima tiokin mi ta siya naowa krimiir dimin taemin bibiyeyim simiirsi naokin, siyairgin inkam miyyikin dimin whirk kimbu karamae nwowin, siya iikam biyie krimiirsiyin kwiruwar naokin mi ta hiriinan sairsika siya krimiir asi nanmaiwarkainakin Adi Komii siiram namim. Ti inkamin siyairgin piuarigi naowin mi siir kwoinbudin wari bi naokin ini omwaiya swoki waiyan. ¹⁹Mi ti hiriinanin Adi Komii siir naeyiun Kraiis siya maeyau biyieya kwoinbudgin nwowa sair yam mi siya siir yai airar yanaakninkii haiginiu simiirin. ²⁰Mi Adi Komii siya ti iikam imiiramim minam nwogugugin iyya sima omwaiyar niki waiya sima siiram naingwo tibmiiyim mi sima siir yai aair bi wakaeyoknakim iyyim Noa siya miriyyim siyaii aair. Mi ta ii aairin Adi Komii siya wikamim iriyyar oumwar hainaowid mi tiriiginim sima bi naokin. Dimusi rani, op komiyyin simiir wari bi nwomairipu aokin. ²¹Ti opin yi iikamim yipiki baptaisiyim aknainan simiir niisiimauugin. Taka opa saeya iowim kimiir piu nwowim simiir hiisokan tani. Nnngaka. Ya min niisiimauuga iikamim yipiki Adi Komii siiram sriiyim simiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiigiyim mi siya wi simiir kwoin imiir diriraerarki rirmiyya nwokiyim. Dimusi rani, Jisis Kraiis siya bidiyar iki aonamin mi siya ha swoki insiin idwown mi ini omwaiya swoki waiyan. ²²Kraiis siya bidi yamin Adi Komii krimiir Wanin siir om iir mi siya ini Adi Komii siir ina inig miyya ini idwokaiyyun maeyauwa iikamim inigakim sim nidwokaiya sair. Mi paekwosim ima mi nonkwo yiu ikim mi uridyiu bibiyie whiekak ikim simiir kouwin ini siyar ywowsikiyin. Iriig.

**Dimin taeminim kima
diriraerariyim Adi Komii siir
kwoin iirara daingwo tir**

4 Krais siya inkam krimiir hiriinanar naokin mi ta hiriinan sairsika kima biya siya tirim simiir ti swoki aingwoyokiiki mi siya ini inkam biyeyim simiirar kigninkin toin siirin sima siir nonkwobumbuninkinim mi inkamki kimiir tiowi mi kimpisu kimiir hauwi yi ti hiriinanin, dimusi rani, kima Adi Komii krimiir Wanin siir yai airim naingwo tibmiigim, yim ti dimin taeminim ini wadie mi owim whisarii rani, iikamim yipiki inkamki tiowiyim simiir piim mi ha kimpisuwiyim mi ti hiriinan siyiun yio simiir grabainginiwi ti hiriinan dimin biyeyin sima tiriyim simiir haiburgigim. ²Mi tariinan kima diminim kimiir kwoinki naingwowim ta iya kima nu tirar niki owa simiir kipi wakaeyokna diriraerar. Mi kima Adi Komii siir kwoin iirara wakaeyokna ap iski. ³Ti nhirim biya namkiyim krma dimin biye kasa bi diriraerarkim iikamim nuanim sima tirim simiirin ti dimin taeminim yim hiniingim: Krma dimin biye imiirar wakaeyokna apkim mi krma simiir diriraeraramin nhaminhami bi naingwokim, krma hii nanaeyim krma siyu komii iirar taouuga diriraerari, krma op kiriekiriyim simiir kwiaeyim iki krma kwiaey nanaeyim mi krimiir piim pi whaowakakar nwoi mi krma nae pranaepranae bi naekim mi krma iki iikam nhirim simiir omakar mi amikim op kiriekirie imiir kwiaeyim mi krma digiumii Adi Komii siir yai aair haimriiyugim mi krma pi uruwai siyaowaiyim simiir inig imiirar mi hainani. ⁴Mi tariinanin iikamim yipiki ti dimin taemin imiirar niki tirkipkaiyim sima ini hindara

yanaakiyim. Dimusi ran, i siyu biye simaka tir kamae nwoin mi sima kimidiniya yai bibiyie kimiir boin, nididgak kima nwoim ⁵mi ta sair mhoiyarin iya Adi Komii siya iikamim omwaiyar niki waiyam mi naokaowim simiir hidi mi ti iikamim sima wi sima simar nanaakninkinaei sima ti hiriinan dimin taemin biyeyim simiir dimusi tirkim mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya simiirin asi nonkwobumbuninkini. ⁶Mi ta hiriinan saeya, Krais siya siir Yai Win Kibiya iikamim yipiki omwaiya waiyam mi iikamim yipiki biya naokaowim simiir boinmimauuim biya Adi Komii siya boinkiya hiniin iikam whiekakim wa naokaowi. Krais siya hiriinansi boinkin ti yayim iikamim yipiki biya naokaowim sima wa wakaei mi wa naingwo tibmii siir yai imiirimin mi mhoiya sima wi Adi Komii saika nwoi. Iriig.

**Kima dimin miyikim Adi Komii siya
hauwiyim simiirin sibgu kigrirao**

⁷Mi iikam ima mi dimin taeminim yipiki ti nu iir nwoim sima ini kinginar nwoim wa nidwomai. Mi kima sibgu daingwo omok mi kimakimasiyar kigriraona dimin taeminim kima tiriyim mi kima Biyan Inkam Komiyyin nhwo siiramin sibgu kwisboin. ⁸Ti diminin yio prasae rani, ini iki dimin taemin nhirim kima wakaeyokna apiyim ini simiir kou ywowin. Kima irni nwinriyam naingwokwonanaei. Dimusi rani, yio tiriiginin kimiir whinkinsis haiginiwi dimin biyeyim iki iikam nhirim sima diriraerariyim kimiir simiirsi naingwoyimiyoiksi. ⁹Mi kima iki iikam nhirim naingwo tibmiiyim yipiki kimiiram nitiyim kimaka nini oniyim simiirin sibgu kigrirao mi nae minim mi whwonkai hii ikim mi dimin taemin nhir ikim mi ti dimin hiriinanin simiir sibgu diriraerar haiginiu mi kima kimiir

kwoinim io kwoin kipi naingwo simiirin mi ha kipi diriraerar. ¹⁰Mi ninokninkan komiia Adi Komii siya priihauugiya kimiir wim kima iki iikam nhirim simiir whinkinsiis haiginiu mi ta hiriinan saiirsika kima wi Adi Komii siir diminpai diminpaiyim kimiir hauuim wi simiir sibgu kigriraowan iikam nrowi. Yim hiniingim, ¹¹iikamim yipiki yai kimiir boinmimauuwi mi sima Adi Komii siir yaigiyai imiirara boinmimauu iski. Mi yipiki dimin taeminim iikamim simiir whindiriraerari Adi Komii siir kirieni mi ta hiriinan saiirsika iikamim Adi Komii siir inig iirin wa nwoki hainanim. Dimusi rani, Krai Jisis siya whindiriraerarkiya kimiir saiirsika. Mi kara ha naingwowi iikamim siir inig iir hainan, siyairgin inig komiigakin mi pi siya kigriraowi iikamim nu tiranim mi dimin taemin whiekak ikim iinokii-nokin. Iriig.

Kima kipi naingwoyimiyok, ti dimin biyeyim kimiir tərbumbuim sima Krai siir bidiyar iki tirim

¹²Ti kariir nomiyau kiinim kima kipi nanaawin ti hiriinan hik kimpipisuim iikam kimiir nimbiniyim yim kimiir kinankiuim mini mi sima wa nwoki kigim kima ini Adi Komii siirar sibgu wakaeyokna apim, kimiir kwoinin ha naingwowi ti dimin biyeyim biya bi nimbiamkim mi ta saeya ninkakniya. Niingaka. Biyin Krai siirar bidi yim-biyamim. ¹³Mi kima maigimaigra dwo kima Krai siir hiriinan nwokim dimin biye kimiir nimbiniyim. Dimusi rani, mhoyia iya Krai siya swoki iti, siya, wi siya siyar nanaakninkinaei mi kima wi maigimaigra taokitaoka saika nrowi. ¹⁴Mi iikamim wi yai bibiyie kirie kimiir nikbumbu boini. Dimusi rani, kima Krai siiram naingwo tibmiikim mi kima maigimaigra dwo. Dimusi rani, Adi Komii siir naeyiu kirieyin

ini kimakar nwowin. ¹⁵Mi kima siyiu biyie kipi tir mi gavman siir miyan iikamim kimiirin wi sima nonkwobumbuninkan haiginiuwi ti siyiu biyie hiriinanin kima tiriyin siirsi. Yim hiniingim, inkam min nisomsom aokao mi hii min tauae mi siyiu bibiyie iikam nhirimi tir mi kira ha naingwowi iki iikam nhirim simiir kouwin ini kirar yowwin mi simiir digworaekwowim yim ini kirar mi kigriraowim mi ti hiriinan diminim yim kipi tirmimin. ¹⁶Mi inkamim iikam biyeyim dimin biyie tiriyim sima wi kirir tərbumbuninkini. Dimusi rani, siya Adi Komii siir yai air wakaeyokna apikin mi siya simiirsi kipi nidid siya Adi Komii siir inig iirar hainan. Dimusi rani, siya Adi Komii siiram naingwo tibmiikim.

¹⁷Mi ta iya bidi yimbiniya Adi Komii siya iikam imiir hidana. Mi siya biyin wi iikamim yipiki siir yai air wakaeyokna apim wi simiir hidi. Mi siya biyin iikamim naingwo tibmiiyim krimiir hidi mi mhoyia wi paniina tiri iikamim yipiki digiumii Adi Komii siir yai kibi air haimriiyuim simiirin? Simiirin wi siyar nonkwobumbuninkan iuguskii. ¹⁸Mi Adi Komii siir yaeyim Yokwo Komii sair hir nwokaiyim yim hiniina boinkim,

Mi iikamim yipiki naingwo tibmiiyim mi ti dimin biyeyim ha nimbiamim hik simiir hauuwam mi simiir kwoinin pariiparii sima nipiyaokiiyim Adi Komii siir wakaeyokna apsi, mi ti dimin biyeyim ti iikamim Adi Komii siiram wakaeyokna apiyim simiir kwoin imiir kiyaiyamin pariipariya nrowi, mi ti iikamim yipiki digiumii Adi Komii siir haimriiyuim yim wi paniin paniina tiri, ha? Yim wi hindara nasae borninop-kainam iuguskii.

¹⁹Mi ta hiriinan saiirsika, ti iikamim yipiki dimin bibiyieki kiyikaigaiyim

mi hikak ha nwowim, yim Adi Komii siirar kwoinkin ti hiriinan nimbiamin mi sima kipi naingwoyimiyo. Mi Adi Komii siiram daingwo tibmii yipiki iikam whiekak krimiir nonkwokwokiyan mi siya simiir whindiriraerarin mi simiir mi kigriraokin. Dimusi rani, siya dimin taeminim biya siya boinim, siya diriraeraram, siya simiirin wa diriraerari. Iriig.

**Kima adiyaowae iikamim
kima Adi Komii siir piuganan
iikamim simiir sibgu kigrirao**

5 Mi ta hiriinana sairsika, iikamim Adi Komii krimiir Wanin siir piugananim iki iikam nhirim simiir kigriraowiyim kara kimiirin hiriinansi boinonkwokwoki. Mi kara iriipi hiriinan inkam adiyaowaeyairgin kimiir hiriinan mi karar kigin Kraisiya naonamin. Mi kara wi siyaka boinaii dimin taemin miyik miyikim mhoiyya Adi Komii siya nanaakninkiiyanim. ²Kara kimiirin tisa boinonkwokwokiyan kima iki Adi Komii siir iikamim sibsibnanim yipiki kimaka waraur nwowim simiirin sibgu kigrirao. Kima sibgu kigrirao Adi Komii siya naingwowin kima tiram siir hiriinan. Dimusi rani, kima wi kipi diriraerar dimin taeminim, sima kimiirin hiniina boini ti hiniin diminin siir ti diriraerar. Niingaka. Kima simiir tiri. Dimusi rani, kimiir kwoinim simiir diriraerarim naingwokim kima simiirin minam kipi diriraerar umir komii haiyim, kima simiirar diriraerar. Dimusi rani, kima simiirin niinginiinga tiramar naingwokim. ³Kima iikamim Adi Komii siya nokmwim okwo haiginiuwim kima, kimamar kipi naingwona hiniinin kouwin ini kimar ywowim mi simiirin kimar nokmimin tir dimin taemin tiramin. Niingaka. Wim kima ini aknainan ywowim iikamim warauranim simiir niisiimauuwam dimin taeminim

sima kigna apam. ⁴Mi mhoiyya iyya Jisis Kraisiya krimiir kigriraowi inkam komiiyan siya swoki iti, siya wi siya siyar nanaakninkinaei mi kima wi saika ninkin haii dimin taemin kibikibiyim iinokiinok nwoyokiyyim kigugu karamae nwowiyim. ⁵Mi ti hiriinan siyu kamwowin kara pi yainan whranim kimiir boinonkwokwoki, kima iikamim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir sibgu wakaeyokna ap kima whiekakarini irni nwirni yai wakaeyokna. Dimusi rani, Adi Komii siir yayim Yokwo Komii sair nwowim yim hiniina boinkin, Adi Komii siya iikamim yipiki ha naingwowim simairgin inkam komiikomiiyan, siya digiumii simiir haimriiyugin mi siya ti iikamim yipiki simamar naingwona karamae nwowiyim siya wi simiir whinkinsiis haiginiuwi. ⁶Dimusi rani, yayia Adi Komii siya boina sairsika, kima ha daingwo Adi Komii siya inig komiigakin mi kima kimamar kipi naingwona mi kima siir yai imiirar wakaeyokna ap mi ta sair mhoiyyarin iyya siya nimbina siya kimiirin wi wadieyar whindiriraerar haiginiuwi mi kima wi kiriekikirieya nwowi. ⁷Mi ti dimin taeminim kima naingwoyimiyo kimimiir kiyaii, kima ti dimin taemin imiiramin Adi Komii siiram srii siya whinkinsiis haiginiuwim kimiirin. Dimusi rani, siya kimiirar naingwokwonanaei mi kimiirin wi siyar kigriraowi.

⁸Kima sibgu mintirao mi kimasayar kigriraona. Kimiir sau omoman inkamin Setan siya ini wraisu komiiyan yipiki laion dapiyan ini siir hiriinan ywowin siya hinda tinda pa napririr kaowi iki wraisu nhirim simiir pi-somsom aokaowim. Setan siir siyuin hiniingin, siya hinda tinda pa napririr kaowi iikamim simiir nipiyaokiyyim sima digiumii Adi Komii siir haimri-

iyiugigim. ⁹Kimiir kwoinim kirie hiri-iyar dwokripkai mi digiumii Setan siir haimriiyu mi ta hiriinan sairsika kima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. Dimusi rani, kima ina ninokninkinim iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apim hinda tindanim, dimin biyeyim wi simiir tirbumbuwi kimiir tirbumbuni haniin aka mi kimiir kwoinim kirieya dwo. ¹⁰Mi ta iya kima hik kimpipisu haii sair mhoiyarin Adi Komii sikisiyargin yipiki dimin taemin miyik whiekakim simiir bwamkibwamin. Mi siir dimin miyikmiyikim wi kimiiram nimbini kima haiyim mi kima wi Krai saika nwoyokiyokiikaeyami inokinin. Mi kimiirin wi miyik Adi Komii siya siyar nwowaiginiuwi mi wi siya kirie haiginiuwi mi kimiirin wi siyar mi whindiriraerar haiginiuwi. ¹¹Kara ha naingwowi Adi Komii krimiir Wanin siya digworaekwo whiekakim simiirar kigirkaki inokinin. Iriig.

**Mi kara pi yaimirsisim nhirim
simiir swoki boinki**

¹²Ti inkamin Sailas nikiuwiyin yipiki kara naingwokwonanaeyin, siya whin

win haiginiugika ta yokwo mirisima kara kimiir boinonkwokwokiya mi kara ta yokwowa minam winkika kimiir niisi-imauuim ta yaiya kima naingwo tibmi-ya yim Adi Komii siirgisiirar yaigim. Mi kimiir kwoinim kirie dwo mi simiir wakaeyokna ap.

¹³Mi kima iikam naingwo tibmi-iyim yipiki om Babilon hir nwoyim yipiki Adi Komii siya nimbiniim siir simiir wakaeyokna ap mi sima mi Mak siya yipiki kariir yinisimkiinanin kanaka wakaeyokna apiyin Adi Komii siir, simiir nokboinmamaira kimiiram hauugika. ¹⁴Kima iikam whiekakim yipiki kimiir nomiyauim naingwo tibmiyiyim simiir kigi mi simiirin dankabmamair mi dokboinmamair haiginiu.

Mi kara ha naingwowi kima Krai siir iikam whiekakim kwoinin iripa nongwomamair aeyin siir bidi haiyin. Iriig.

2 PITA

Pita siya ta yokwowa iikamim naingwo tibmiiyim simiiram swoki winkikin. Siya hiriyyar naingwokin siya wi kimimin tani ti nu iirin wi sipi haiburgigi mi siya ta siir yaiya nikopkaigiyana saair asi boinkikin iikamim naingwo tibmiiyim simiir kinsiis haiginiuwam. Siya simiirin ti hiniina boinkikin, wari kamim niksisaeyim simiir yayim simiiram kipi naingwo tibmii. Siya simiirin ti profet niksisaeyim simiirsi boininkwokwokikin. Siya simiirin min boinkikin, sima simiir naingwo tibmii aiirin sibgu donkworinu dimusi rani, Jisis siya wa tiri diminim siya boinim mi siya wi sipi swoki iti. Iriig.

Yokwo kwisaka aeya Pita siya winkiya

1 Kara Saimon Pitakin, inkamin whisarii mii priimiriyyin Jisis Kraiss siirim, kariirin siyar nikmwon okwo haiginiugin siir yai imiir boinimauuim. Kara ta yokwowa iikamim yipiki simiir naingwo tibmiiya krimiir hiriinan komii nwowa mi yipiki ti yai kirie kibi kibiyim sim wakaeyoknam yipiki wi whiekak krimiirar whinkinsiis haiginiuwi kimiir winkika. Dimusi rani, Adi Komii siirsika krimiir dimin biyeyim Jisis Kraiss siya haiyoprindiyumiigikim mi krimiirin ini rirmiiya siyar ywowaiginiukiyim mi ini dimin whirki kimbu karamaeyar ywowim mi ti hiriinan siyu iirsi nanmaiwarkainakin whiekak krimiirin. ²Mi kara ha naingwowi, Adi Komii siya mi Jisis Kraiss sowa hauwi kimiirin, naingwobumbu mi nongwomamaer ae wi nhami nhami hauu rani. Mi krimiir Adi Komiiyin mi Biyyan Inkam Komii

ikin Jisis Kraiss sower kirieni yipiki kima sibgu inokninkinim. Iriig.

Adi Komii siya bidi yimbinin krima siirgisiirgin

³Adi Komii yipiki kirie komiigakin, krimiir bidi hauuwim dimin taemin whiekakim krimiir whinkinsiis haiginiuwim siirim sibgu naingwo tibmiiyim. Dimusi rani, siya nanaakninkii haiginiugin krimiirin mi krima Kraiss siir asi ninokninkini, yipiki biyya krimiir nimbiniin siir dimin miyikim simiir haiyim mi kwoin miyikin dimin whirki kimbu karamae nwowin mi wi saikar waiyayokiyokiiaeyami. ⁴Ti hiriinan siyuin siya bidi hauuwim krimiirin siir dimin kirie miyik miyikim biyya siya nimbiniin krimiir mi ta hiriinan sairsika mi tariinanin wim kima ti dimin taeminim simiir kirieya sairin wim kima wa haiburgigi, ti dimin taemin biyeyim iikamim nuanim sima tiriyim simiirin. Mi ta hiriinan sairsika mi kima wi siir dimin miyik imiir haii mi kima wi Adi Komii siir hiriinan nwowi. ⁵Mi ti hiriinan siyuin, kima kimiir naingwo tibmiiya sairin sibgu sibgu kisisop diriraerar sibgu nwowam. Mi kira ti hiriinan tiri sairin mi wi miinan nhami nhami kipi mirii Adi Komii siir yayim yipiki wari kimiir kwoinau nwokaiyim biyya kima niki aingwo tibmiiyim simiir swoki inomokninkinamin. ⁶Mi iriipi hiriinan, iya kima ti hiriinan tiri, mi kimiir kwoin imiirar kintimtinuna mi ta hiriinan sairsika kima wi nikwokrimkrip rani mi wi dimin whirki kimbu rani mi ti iyyim dimin taemin biyeki nimbiiyam mi wi miini hanin nwoki miriiyim sibgu nokworinukripkaiyam. Mi wi maingamairga hiriyyar nwoki okripkaiyim Adi Komii siirgisiir siyuin wa kimiir waraur nwowin siiramim.

⁷Mi iriipi hiriinan, kima ti hiriinan tiri mi kima wi kimiir nomiiyauim simiiram naingwokwonanaeiya mi simaka nomboin ii aeya wi saiir diisimaau simiirin. ⁸Mi ti hiriinan diminim kimiir kwoin nwokaiyim, yim ini yinkiniukikaiyim mi sima wi kimiir whinkinsiisi mi hiriinana saiirsika kimiir kwoinim wi niingi niinga nwo rani. Niingaka. Saeya wi naeyar budi. Mi wim kima Biyan Inkam Komii Jisis Kraiis siirin wa sibgu inokninkini mi kimiir naingwo tibmiiya siiramin wi kirieya nwowi. ⁹Iikamim yipiki ti hiriinan dimin karamae nwowim simiir kwoinauin, yim sima ini iikamim yipiki kigimok karamae nwowiyim simiir hiriinan ywowim. Dimusi rani, sima nhwokwisaekim. Ti hiriinan iikamim sima bidi yaingwo owouguyim Adi Komii siya haiyoprimdiyiumiigiya simiir dimin biyieyim sima tirim. Mi hiriinana saiirsika tariinanin simiir kwoinim dimin whirki bi kimbukim.

¹⁰Mi ti kariir nomiiyauim iya Adi Komii siya nikiuwa kimiirim mi siya bidi yimbinim kima siirgim, kima miinan mirri dimin miyik tiramin. Mi hiriinan saiirsika ti diminin wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi mhoyiya Adi Komii siya wi kimiir nanmaiwarkainaei. Mi kima ti hiriinan dimin imiir tiri kima wi saika waiyayokiyokii siir om hir. ¹¹Mi kima ti hiriinan dimin imiir wakaeyokna api mi Adi Komii siya anowin wi kimiiramar haiwaoki mi hiriinan saiirsika kima wi omin Biyan Inkam Komiiyimin Jisis Kraiis siya kigriraowiyin yipiki biya naonamin kimiir whindiriraerarin mi kimiir nanmaiwarkainamin mi kima wi iinokiinok saikar nwoyokiyokiikaeyami.

¹²Kima bidi yinokninkinin ti diminim kara boinkiyim mi kima sibgu dokworinu Adi Komii siir yayim simiir kirieni biya kima wakaeyim mi ha wakaeyokna apim mi iinokiinokin kara

kimiir boinurwokaiyim swoki aingwokwonanaei ti dimin imiir. ¹³Kara ha naingwowi yio siyiu wadiekkin kara kimiira boinmauu yokiyokiyim ti dimin imiirin mi hiriinana saiirsika kima wi simiirar nwoki aingwoyokiyokiyim iya kara ti omwaiya niki waiya tir. ¹⁴Kara ina ninokninkinin, kariir iya naowana ini kingiin nwo. Dimusi rani, biya Jisis Kraiis krimiir Biyan Inkam Komiiyimin siya boinmauugin kariirin ti dimin imiirin. ¹⁵Kara ta yokwowa minam winki mhoyiya kara naonami mi iinokiinokin sima wi kimiir whinkinsiis haiginiuwi ti dimin imiir naingwowoknakiyim. Iriig.

**Krima iikamim bidi kigim
Jisis Kraiis siir dimin kirie
kirieyim paenan niuyaeiyim**

¹⁶Krima iikam krimiir yidwi wanwiyaemi niwii niingam simiir biri wakaeyokna apkim biya iya krima boinmimaauim kimiir mi kimiir nanaakninkii haiginiuwa Jisis Kraiis siir yipiki kirie komiigakin mi yipiki wi swoki iti. Niingaka, krimaki krimar kigin siir dimin kirie kirieyim paenan niuyaeiyim. ¹⁷Mi Adi Komii siya siir inig iir hainanprapraski mi dimin komiiyimin paenan niuyaeiyin siir ywowaiginiugi. Dimusi rani, ti yai imiirsika. Krima aposel kamim bidi wakaekiyim iya siya hiniina boinkiyin, tiriginin yio kariir yinisin nwirkinwiruwan siya yipiki kara naingwokwonanaeiyin ¹⁸Krimaki krimar wakaekim ti yayim Adi Komii siir om hirinki nitim. Dimusi rani, krima saika nwokim mhiuin dimin whirki kimbu karamae nwowin Adi Komii siya nwoyiyin hir.

¹⁹Dimusi rani, diminim biya krimar kigim, krima ti yayim biya profet kamim sima boinmimaauim yipiki Adi Komii siir yayim sima

nanaakninkii haiginiuum simiiram naingwo tibmiikim. Mi kima ti iikamim ti yai imiir wakaeyokna api mi kima wi siyu miyyik tiri. Ti Adi Komii siir yayim yipiki ti profet kamim sima boinmimauuim ini paeya maeyau niibwomambwowa sair niuyaeiya mi nugakan nauunin siya whwoyayakwokiym kimiir niisiimauuwim bieyin ini kingiin nwowin sipi nimbinaidni. Mi ti hiriinan yayim biya profet kamim sima boinmimauuim yim ini paeya niyika krimiir niuya haiginiuwia ini sair hiriinan ywowim Adi Komii siir yayim simiir sibgu wakaeyokna apim mi iya Jisis siya swoki itana wi sairar namwoiwi yipiki bieyin nugak nimbinaidniyakwokiym siir hiriinan. ²⁰Mi biyyin kima ti dimin taemin hiniinim pi kwaboini, simiir dinokninkin, wi nwrki siir kwoinara swoki ap rani, ti yayim krimiir kwoinawu nwokaiym yipiki biya profet kamim sima boinkiyim. Niingaka. ²¹Tikina ya kaimwoka. Dimusi rani, biya profet kamim sima dimin taeminim simiir kwoinawu nwokaiym simiir biri wakaeyokna apkim mi ti yayim Yokwo Komiiinawu ha bi winkim. Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiwin siya siyar kiyaiigin simiir kwoinim mi sima yayim Adi Komii siya boinmimauuim simiirin, ini simiirar swoki boinmimauuim. Iriig.

Dimin biyeyim yipiki niksisaekamim sima tiri ima

2 Biya niksisaek profet kamim Isre-lan iikamim simaka nwokim. Ti iikam hiriinanim sima niti mi wi kima nini oni ti niksisaek yai bibiyeyim simiir hainaniym mi ti hiriinan diminim iikam nhirim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piuganiym wi ti diminim simar nonkwobumbuninkin haiginiuwu mi

sima wi digiumii Biyan Inkam Komiiyin Kraisk yipiki biya simiir nanmai-warkainam naowin mi hiriinan sairisika wi kimimin tani siya simiirin wi pae komiia sair nitnoudnankaigii. ²Mi iikam whiekakim wi simiir siyu biye imiirar wakaeyokna api mi wi ha boini, yo dimin kamaeka hii hiriir danae. Mi mhoiia iki iikam nhirim wi yai bibiyek Adi Komii siir yai imiir nigbumbuwi ti diminim ti iikam bibiyeyim sima tirim simiirsika. ³Sima niksisaek niwiiym simiirin minim naingwowi kimiir kwoinim imiir kiyayam mi umir kimiir warauranki haiyam. Adi Komii siya iya ti hiriinan iikamim simiir hidana sairamar nwokin. Adi Komiiyin yipiki simiir nonkwobumbuninkinanin siya nhwo whin tani, siya ta iya simiir nonkwobumbuninkinana sairamin ii haruwa haruwa bi nwo-nanaekin saeya nimbiniyamin.

⁴Ti hiriinan diminim biya Adi Komii siya tirim yim krimiirin hiniina niisiimauugim Adi Komii siya wi whisarii nwonanae rani. Adi Komii siya paekwosimim yipiki dimin biye tirim simiir bi swoki kigninkin okin saikar nwowamin. Niingaka. Siya simiirin maeyaua paekaka iikamim simiir nonkwobumbuninkinana sair hiriir yikropki mi sima ini maeyaua paekaka sair hirar niki okripkaiym iya Adi Komii siya iikamim simiir hidana sairim. ⁵Biya Adi Komii siya iikam biyeyim simiir biri swoki kigninkin okin ti nuin omwai siir waiyam. Siya op komii whira yikropki mi iikam whiekakim ini siyar kaiyoprindipu aokaokiyim. Inkam nwrin Noa nikiuwiiyin yipiki hiniina boinmimauuwiiyin iikam sima dimin taemin miyyik imiiram daingwo tibmii, siya mi iikam iriir is iko sima simar ywonaowid, Adi Komii siya simiir biri nisomaokin. ⁶Adi Komii siya om

Sodom mi Gomora sowiir iikamim simiir bidi hidgiyim mi siya simiir om owiir hangimugi mi simiirin ini wara yiu namim. Ti hiriinan diminim yim aknainan iikamim simiir niisi mauugim yipiki mhoyia omwai waiyai ti nu iir mi diminim yipiki dimin biye simiir tiriyim simiir nimbiyami. ⁷Adi Komii siya Lot siir kigriraokin inkam miyik nwiirin, yipiki siir kwoinin hauugihauuga whiyeyin hiinanaeni siyu biye sima tirin simiirsi mi iripi hiriinan iikamim dimin miyikim sima tiranim sima digiumi simiir mi haimriiyugin. ⁸Inkam miyikin Lot siya iikam biyeyim simaka nwokin mi iinokinin siya dimin biyeyim sima tirim simiirar kigin mi dimin biyeyim sima mi boinim simiirar mi wakaekim mi siya haugihauuga siyu biye sima tirim simiiramar whiyekin. ⁹Mi ti dimin hiriinanin krimiirin hiniina niisi mauugim Adi Komii siya ina ninokninin siyuin iikam miyikim simiir nanmai warkainainin dimin kirie kiriyim hikak nwowiyim simiir hirankin. Mi siya wi iikam biyeyim simiir naingwo owou rani, simiir tibrumbuam mi simiir nonkwobumbuninkinam mi sima wi ta iya Adi Komii siya siir iikamim simiir hidana wi sairsi napiyok rani. Niingaka. ¹⁰Mi Adi Komii siya ina sibgu inokninin mi siya wi niksise profet iikamim yipiki hii nanaeni siyu biyeyim simiir kwoinawu nwokaiyim simiir wakaeyokna apim mi siir kitinisiinam wi simiir naingwo owou rani, simiir nonkwobumbuninkinamin mi ti yipiki iikamim, Adi Komii siir kirie imiir wakaeyokna karamae nwowiyim mi ti niksise profetim simiir kwoinin kirie ywowim mi sima simiir kwoin imiirar napikim mi sima yai bibiyie paekwosim imiir boinsi bi nididikim. ¹¹Adi Komii siir paekwosimim simiir

kirieya komiiga ini iikam biyeyim simiir kirie aiir haiburim. Mi sima ti iikamim simiir bi boinhuriyu boinikim Adi Komii siir whwonkam ida, simiir boinwoki yopnatkaigiyamin. Mi ti niksise profetim yim ini ti hiriinan siyu iirar tirkripkaiyim. ¹²Ti iikam hiriinanin yim ini hu habim kwoin miyik karamaeyim mi dimin taeminim sima tiram naingwowyim sima pi hindarar priidiraerari iikamki sim haiyim mi sima nitim. Mi ti iikam hiriinanin yim wi mhoyia tioidwomai. Mi sima dimin taeminim sima ninokninin karamae nwowiyim simiirar priiboin priiboinikim. Mi mhoyia Adi Komii siya wi simiir nonkwobumbuninkini, niimaun wraisuim iikamki sim nitkikiniyim simiir hiriinan. ¹³Mi simiirin dimin bibiyeyim sima tirim, wi simiirsi nonkwobumbuninkin haiginiuwu. Sima ha naingwowi, kinaka naeiyu ya dimin miyika mi simiir kwoinin simiir mhii imiirar mirninkinamar naingwowi, sima ini ta ma biyeyu paowaigi piskimkopouim kimiir piu nonkwobumbuninkina ini sair hiriinan ywowim mi sima simiir niksise siyu imiiramar maigimaigae simiir wakaeyokna apam. ¹⁴Mi sima wig imiirar kaonanaekim iripa piu simaka nwowim mi ti hiriinanin simiir kwoinin dig saeya nwowaiginu rani. Niingaka. Mi sima iikamim simiir kwoin imiir kiyaiigim yipiki simiir naingwo tibmiyu kirie nwo karamae nwowiyim mi ta hiriinan sairsika sima dimin biye asi tiri. Mi sima minam naingwoyokiyokiii siyu umir digworaekwo haiyanin yipiki iikamim simiir yai imiir wakaeyim simiir hiramki haiyim. Mi mhoyia Adi Komii siya wi ti hiriinan simiirsi nhinikripki. ¹⁵Sima digiumi yaimwo imiir haimriyuwu mi dimin biye imiir napi iikamim yipiki siyu miyik iir

haiburgigim mi ha napwaeyamim nae hir simiir hiriinan ywowim. Sima dimin taeminim biya inkam nwirin Belam nikiuwiyin Bioni yinisimin siya tirim simiir wakaeyokna apikim. Siya umirim naingwokin iikam sima hauuwim ti dimin biyeyim siya tirim simiirsi. ¹⁶ Mi siir donkiyin habwaowhaenan nwokin yai bi boinikin mi siya ini inkannanar yomboboinin mi siya yai kirie siir boin mi siir mi ikidu dimin biyeyim siya naingwowim kwoinawu nwokaiyim simiir tirsi.

¹⁷ Iikamim ti kamim simiir hiriinanin yim bi whindiriraerarikim, yim aeyoweyim op karamaeyim, simsinkaigaeyamim ini simiir hiriinan ywowim. Sima ini naoni wau komii komiyyim koua hir nakiibimbiramiyim ini simiir hiriinan ywowim, iki sima yayim sibgu whinkinsiis haiginiuwam bointidwokiyyim mi yim sima pi dimin whirminwhirmin swoki tir tani. Adi Komii siya ta maeyau niibwomambwonana simiiram nimbinga. ¹⁸ Sima yai kirieyim yaimwo karamaeyim simiir wakaeyokna apikim, sima wi iikamim ti dimin biyeyim simiir kwoinawu nwokaiyim wi simiir kwoin imiir kiyai. Sima wi iikamim yipiki ti dimin biyie imiir haiburgigim iki iikam nhirim sima niki apkripkaiyim simiir kiyai. ¹⁹ Sima ti kam bibiyeyim hiniina boinikim, yio dimin karamaeka iikamim simiir kwoin imiir naingwo apamin. Mi ta hiriinan saiirsika, sima ti hiriinan iikamim yim sima wi saiir nikwowaisii rani, sima ini simiiram priimiriyan iikam ywowim mi sima yaimwoni wakaeyokna apamin dig nwo rani. Dimin whirki inkam nwirni kwoin iir kwirii idwokai mi siya ti diminin siir kwoin kwirii idwokaiyin siir swoki tiri, yio yaeya dimin biyie tir tani mi siya wi ti dimin biyie iir swoki haiburgig rani. Ti dimin biyeyin siya bidi ywowin

siir kouin mi yio siya ini whisarii mi priimiriyan inkam ywowin. ²⁰ Iikamim yipikim dimin biyie nuan iikamim sima tiriyim simiir haiburgig. Dimusi rani, sima ina ninokninkinim mi ina naingwo tibmiyyim dimin miyyikim Jisis siirim biya siya naowa krimiir dimin biyie imiir haiyoprimdiyumiyyim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi sima dimin biyeyim simiir kwoinawu kwiri idwokaiyim ini simiirar swoki apnamim mi sima wi biyeyar nwowougusi dimin biyie biya sima tirim wi simiir haiburgigi. ²¹ Yio ti hiriinanin wi wadie pi ywowin biya sima Adi Komii siir yai kibiyim biya inkamki boinmimauuim simiir wakae karamaekiswo mi sima bidi yasae iirgrak wakaeyim mi simiir bidi wakaeyokna apim. Mi mhoyiya sima digiumii ti yai imiir haimriiyugig mi ini siyu biyie imiir swoki apnamim. ²² Ti hiriinan dimininim bidi yimbiamim yaimwowim biya profet kamim sima boinim simiir hiriinan, wraim dimininim siya whiekingikiyim pi simiirar swoki ami simiir naeyimar huin inkamki hiisokiyyin yipa swoki ami maeyau bropa saiir waripraparam. Ti yayim yim krimiir niisimauuwi ti iikam yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai imiir wakaeyokna apim mi tariinanin sima digiumii siir haimriiyugigin. Iriig.

Iikamim krime ina ninokninkinim Jisis Kraisiya wa swoki iti

3 Ti kariir nomiyauim kara naingwokwonanaeyim, takina ya yokwo kwisaka aeya kimiiram winhauugiya. Tiki yokwo imiirin kara kimiir kwoin imiir swoki hiurworwokaigi. ² Kara kimiirin minam naingwowi yayim biya profet kam miyyikim sima nanaakninkiiyim simiirin daingwo mi iripi hiriinan kima Biyan Inkam Komiiyin siir yayim yipikin naonamin mi ha swoki insiin idwovin

krimiir nanmaiwarkainam simiir timi aingwoki, ti yayim siya aposel kamim krimiir boinmauugiyim yim kimiir boinmauugikim, ti diminim nim krima kimiir swoki kwaboimmauugii. ³Kima ina ninokninkinim tiki hiriinanim bii wi sima nimbiamy iya kingiin nwowi Jisis Krais siya swoki itana. Iikam nhirim yipiki niewaiyuwiyim yim wi simbi niti mi sima wi yai bibiyeyim bwam karamaeyim wi simiir nini boini, simiir kwoinkar naingwo apiyim. ⁴Mi sima niksisaeyai yayi kimiir boini, biiya Jisis siya hiniina boinkin siya wa swoki iti mi siya papi nwowin? Yayim biiya krimiir yidwi wanwiyae ima boinim, bi swoki imbiyamkim ini hindara yasae okainainamim. Mi biiya iya Adi Komii siya nonkwokwovin ti nu iir siya whiuwiniunan mi tisi tariinana namwoniim, dimin taeminim ini hiriyar nwokripkaiyim. Mi ti dimin taeminim sima boinim hiniin yim wi nimbiamy tani, yim kaimwo rani. Adi Komii siya dimin kasakasa bi kisisana haiginkin. ⁵Sima ti diminim siir ninokninkinam naingwo rani. Biiya Adi Komii krimiir Wanin siya yayara boinkiyin mi nu ninomoro ina yimbiamwo. Adi Komii siya nuin whii komii solwara sair op imiir nonkwokwokin mi nu iirin nao siya whinkinsiisi mi yio tiriiginin iriipi hiriinan yio wi sipi mi kisisaeyai. ⁶Mi mhoyia Adi Komii siya ha boinkiyin mi ha mi tirkiyiyin op aairin mi opa ini nu iirar ywomairipugiyin mi dimin taeminim ti nu iir nwowim yim ina yaokaokiyim. ⁷Mi ti nu ninomoro tariinan nwowo yo Adi Komii siir yayi imar nonkworinukripkaii mi mhoyia iya Adi Komii siya iikam biyeyim yipiki digiumii siir haimriyuim simiir nitkaigaigii paeya mi ti nu ninomoro yo wi warar ninkin iuwi.

⁸Ti kariir nomiiyuim kara naingwokwonanaeyim, kima ti dimin whiruwa siir kipi naingwo owou. Adi Komii siya ii kwiruwa ha naingwokin biewi biewi kasaka rani mi biewi biewi whiekakim yim ini ii kwiruwana yowin. ⁹Kimiir Biiyan Inkam Komiiyiyin siya bi kimiminikin siir nimbiamy simiir tirkiyim iki iikam nhirim sima naingwokin simiir hiriinan. Niingaka. Siya iikam whiekakim krimiirami niki owin digiumii dimin biyie imiir haimriiyugigim mi siiram naingwo tibmiyim. Dimusi rani, siya inkam nwrkin maeyaua paekaka sair hiriir namim pi borisopi. Siya hiniinam naingwoki, iikam whiekakim sima digiumii simiir dimin biyie imiir haimriiyugigim mi siir wakaeyokna ap. Iriig.

¹⁰Mi mhoyia iya Biiyan Inkamin siya swoki iti mi siya, siya siya niisiimauunaeyi wi inkamin yipikin inkam nwrni digworaekwo tauaeyam nitiyin wi siir hiriinan niti iikamim wi ninokninkin tani iya siya niti mi nhirim wi siiram nwokwokin tani. Mi iya siya nita sair mhoyia ninomora wi nhaminhami tioki rani, diyani hiniin nu mi dimin taeminim siir nwowim mi digworaekwo iikamki nonkwokwokin wa niuginhiski mi wi op nimbiamy. ¹¹Mi dimin taeminim ti nu iir nwowim wa niuginiski mi wa digi mi wim kima iikamim wi paniina nwowi? Kimiir kwoinim wi dimin whirki kipi kimbu Adi Komii siir yayi imiir ti wakaeyokna ap, ¹²mi kima ti dimin taeminim simiir ti tir ta iya saeya nitiduwim. Iya Biiyan Inkam Komiiyiyin siya swoki iti mi ninomora wi paeki niuwi mi wa digi mi nauun sisim mi nauun komii komiiyim wa niuginiski mi wi opnan nimbiamy. ¹³Adi Komii siya bidi boinim siya wi yaeya nu ninomoro nonkwokwoki mi nim krima simiirim nwowi. Iikamim yipiki biiya dimin biyie

tirim tapaiirin sima wi iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowi. Iriig.

¹⁴Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, wim kima ti dimin hiniinim ti biya kwaboingigim simiiram nwowi ninomor win mi nu win wi sowa nimbiyamim mi kima miinan mirri dimin whirki niki kimbu karamae nwowim mi iriipa hiriinan dimin biye tirisi mi hiriinan saiirsika Adi Komii siya kimiirin wa naingwowi dimin whirki bi kimbugin mi kima wi saika nongwomamai aei. ¹⁵Mi kima ta saiir daingwo krimiir Biyan Inkam Komii siya wi nisisau rani, iikam imiir hidamin, siya krimiirin hiniina niisimauuwi siya pi boriisopi krimiir nonkwobumbuninkinamin mi siya minim naingwowi krimiir nanmaiwarkainaam. Siya ini krimiir nomiiyau miyikin Pol siir hiriinan ywowin, yipiki ti yai kibimi diminim Adi Komii siya hauuwim siir simiir winkiyim kimiirim. ¹⁶Iya Pol siya yokwowim ta iya Biyan Inkam Komii siya swoki itina saiir winiyim siya dimin taeminim kara niki boinmimauuwim simiirar swoki winkikim. Krima yai nhirim siir yokwonau nwokaiyim simiir sibgu inokninkin tani mi hiriinan saiirsika iikam biye nhirim yipiki ninokninkin karamaeyim sima pi ti Pol

siir yaiyim pi simiir ninkpitki niksisaeyai nwowim mi ti hiriinan siyiu kaimwowin sima iki profet kamim yipiki iki yai nhirim sima winim Adi Komiiyim pi sima mi inkpitki yai biye mi inkin owam mi hiriinan saiirsika sima wi sima sima mi tirbumbunaei ti diminim sima tirim.

¹⁷Mi ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim ta hiriinan saiirsika kima ina ninokninkinim ti dimin imiirin. Kima, kimasiyar mintaraona mi ti hiriinan saiirsika kima wi dimin biye tir tani iki iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim sima tiriyim wi simiir tir tami mi hiriinan saiirsika kima wi Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim wi simiir haiburgik rani. Sima wi kimiir kinsiis haiginiuwi yinin omaka nonkworinuwiyin siir hiriinan.

¹⁸Mi kima Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis siir naingwobumbua saiir sibgu o, yipiki biya naowin kimiirin siyar niki whindiriraerarim mi nanmaiwarkainaam. Mi tariinanin kima siirin kipiii ninokninkin tani mi mhoiyya kima siirin wa sibgu inokninkini. Kara ha naingwowi siya inig komiigak dwo tariinan mi mhoiyya mhoiyya iriipa hiriinan. Iriig.

1 JON

Jonin ti kamim Jisis siya niisiisiimauuim simiir nwir ieya. Ti Jonin saisakinairgin biya Jisisni yai win kibiyim sim niki winkiyin simiir nanaakninkiyam. Mi biigibiyan yowowa Jon siya winkiya ya iikamim naingwo tibmiiyim simiir boinkika sima, simiir naingwo tibmiiya pi sibgu onkwokripkaiyim ta yaiya yipika Jon siir nhwokinhwokar kiga mi siir wiingwiingar mi wakaeya Jisis siirim. Siya simiirin min boinkikin sima iki kamim niksisaeyim sima boinmimauuim dimin taeminim Jisis siir yayim simiir hiriinan nwo karam nwowim simiirsi mintirao. Siya simiirin ti hiniina boinkikin, sima ti nuan siyupai siyupaiyim simiiram kipi naingwokwo sima irni nwirnyam naingwokwonanaeya Jisis siya hauua saiir hiriinan daingwokwonanae. Iriig.

Yaiyim krimiir whinkinsiis haiginiuwiyim inigak krima nwoyokiyokiikaeyamam sima

1 Ta yowowa krima winkika Jisis Kraiis siir, yipiki krima dapiyin Yai. Biigi biyarin Kraiis siya ha nwokin mi siyairgin kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiyyin siir bwamkibwamin. Mi tariinanin krima siir bidi wakaeyim mi siirin krimaki krimar kigin mi siirin krimiir iingar nonkwokugun. ²Mi kwoinbudin omwaiwaiyayokiyokiyyin siir bwamkibwamin ini siyar yowowiskiyin mi iya siya nita krima siir bidiyar kigim mi tariinanin krima siirin kimiir asi boinmimauwi. Ti inkam nwiruwani yipiki iinokiinokin hiriyyar nwowiyin. Biya siya Adi Komii krimiir Wanin saika niki okin mi ini siyar yanaakninkibudgiyin. ³Dimin taeminim krima kigim yim ti sima

krima boinmimauuwim kimiir mi ta hiriinan sairsika kima wi iripa asi nongwomamairi krimiir hiriinan ta krima nwowiya Adi Komii saika mi siir yinisim ieya Jisis Kraiis saiir hiriinan mi nim krima ini kwoin whiruwar yowowiskiyim. ⁴Mi krima ta yowowa kimiiramin hiriinanam winkika kima wi nwoki sibgu inokninkinim ti dimin taeminim simiirin mi kima mi krima, krimiir kwoinim wi maingimairga niki owim. Iriig.

Krima Adi Komii krimiir wanin, siir dimin kibi kibiyim simiirrar wakaeyokna ap

⁵Ti yayim Kraiis siya boinmimauuim krimiir mi nim krima tisi kimiir swoki kwaboinmimauuim. Adi Komii krimiir Wanin siya ini bienan yowoin siya nii wara bi swoki ominominikin. ⁶Mi krima ti hiniina boini siya mi krima ini kwoin whiruwar yowowim mi krima dimin biyie tiri, nim wi niibwomambwo napririri, nim krima pi niksisaekim mi krima Adi Komii siir yai kibikikibiya saiir bi wakaeyokna apkim nim siyu bibiyeyim dimin biyie tiriyim simiir napkim. ⁷Mi krima ti siyu kibikikibiyyin Adi Komii siya nwowiyin siirgisir nwowi mi krima wi iripar nongwomamair aekiyami siir nhieya saiir kirieni mi ta nhieya yipiki siir yinisim iira Jisis naokiinainiya iya siya naonama mi ti dimin biyie biyeyim krima tirim yim siya simiirin wi hiriyyar haiyoprimdiyumiyyokiyokiyami mi krimiir kwoinim ini rirmigirirmiiyar yowokiyim.

⁸Mi krima ha boini nim krima dimin biyie whirmin whirmin karamaeka, nim krima, krima krimar swoki priiyiksasanaei mi Adi Komii siir yai kibi kibiyim yim wi krimiir kwoinawu haigi okai rani. ⁹Mi ti dimin biyie biyeyim krima tirim simiir boininkii. Dimusi rani, Adi Komii

iyin dimin whirki bi kimbangin mi siya ta nimbini aiir nonkworinukripkaiyim dimin biye biyeyim wi siya haiyoprimdiyumiigi mi krimiir kwoinin wi rirmiigirirmiia nwokii. ¹⁰Mi krima hiniina boini nim krima dimin biye bi tirkim mi krima Adi Komii siirin wi hiniina boini, Adi Komii siya niksisaeyan inkamkin. Dimusi rani, ombud komiyyin dimin biye kina bidi tirim. Iriig.

**Kraisin, inkamin dimin whirki
kimbu karamae nwowin krimiirin
siya whinkinsiis haiginiugin**

2 Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara ti yayim kimiiram winkikim mi ta hiriinan sairsika kima dimin biye painisi tirsi. Mi krimiir nwrki dimin biye tiri, nim krima Jisis Kraiskakaigim ti inkamin dimin whirki kimbu karamae nwowin siirin wi siyar whinkinsiis haiginiwi. Siya wi Adi Komii siiram asi sriigi wi krimiirsi sriigii. ²Yio Jisis Kraiisasaairgin yipiki bidi bidiniya sasair ninkin imiiaenan Adi Komii krimiir Wanin siir ti dimin biye biyeyim simiirsi siirgisiir nhie aiirar mi ti io kwoin Adi Komii siya naingwowyin krimiiram yio siya bidi yikripiyin. Dimusi rani, dimin biye biyeyim krima tirim siya ti hiriinan simiirsi naokin simiir haiyoprimdiyumiigiyim. Yio krimiir dimin biye biyeyim simiirara rani. Niingaka. Siya iki iikam whiekakim hinda tindanim simiir dimin biyeyim simiir warar haiyoprimdiyumiigikim.

³Mi krima siir yai imiir sibgu wakaeyokna api mi krima siirin wi haniingin sibgu ninokninkini. ⁴Mi inkam nwirin ha boini, mi kara Adi Komii siirin ina sibgu inokninkinin mi siya yai imiir wakaeyokna ap karamae nwowi mi ti inkam hiriinanin yipi pi niksisaekin mi Adi Komii siir yayim yim siir kwoin hir wara nwokai rani.

⁵Mi tiriiginim yipiki iinokiinok Adi Komii siir yai aiiram naingwowyim yim sima ina ninokninkinim siyiuin siiram naingwokwonanaeyin siyiumwokisiyiumwoin. Mi ta hiriinan saeya krima sibgu dinokninkin nim krima Adi Komii saika bidi yamasuim. ⁶Mi yipiki ha boini yio siya Adi Komii saika bidi yamasuwin mi siya wi dimin taeminim biia Kraiis siya tirim wi simiir hiriinanar timi tir. Iriig.

**Mi yipiki siir nomiiyauwam
naingwokwonanaeyin yio Adi Komii
siir yai imiir wakaeyokna apikin**

⁷Mi ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, ti yayim kara winkiyim kimiiram hiniin kima wi paniin paniina nwowi yim yai win tani. Kima simiir bidiyar iki wakaeyim iia kima bigibii Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwo tibmii kiina. ⁸Mi ti yayim ti kara winkiyim kimiiram yim yai winkim. Mi iikamim yipiki ti miyim Jisis Kraiis siya miriyyim simiir kigim mi ti kima mirii ikim mi sima wi haini ninokninkini taka yaiya ya yai kaimwowaiga. Mi yim ti yayim yim hiniina boinkim, krima krimiir nomiiyauim simiiram naingwokwonanae. Dimusi rani, krima ini ti yai imiir wakaeyokna apim mi ti dimin biyeyim ti iikami kwoinaw nwokaiyim niibwomambunan yim wi simbi kinimnisainami mi simiir maeyauwa wi ti dimin kibiyim paenan niyayeyim wi sima kisina okainaowidi. Jisis Kraiis siyairgin bwamkibwamin paenan krimiir niyua haiginiuwiyin.

⁹Mi yipiki ha boini, yio siya Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apikin mi siya io pi siir nomiiyau inaka swoki owi mi yio hiriinan inkamin yio Adi Komii siir yai imiir bi wakaeyokna apikin. Yio ini inkamin niyaka napamwiiyyin siyiu si sikwo pae min nirriya apnam kara-

mae nwowiyin ini siir hiriinan ywowin. ¹⁰Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanaei mi Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api, yio ini inkamin siyiu nabie kigimok apiyin ini siir hiriinan ywowin mi yio siya siyiu iirin ina sibgu kigomok apin mi siya wi niigikiyamyao akai rani. ¹¹Mi yipiki siir nomiiyau inaka nwowi io mi yio tari Adi Komii siir dimin taemin bi ninokninkinkin. Yio dimin biyie biyeyim simiir wakaeyokna apikin inkamin yipiki siyiu si napamwiiyin niyaka si hiniin. Mi siir nhwo iirin nii aeya nimiui mi ta hiriinan sairsika siya paniisi kigomok api siyiu iirin.

¹²Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, ta yokwo kara winkiya kara dimusi bi winkikin wari dimin biyie biyeyim kima tirim simiirsi winkika simiirin Adi Komii siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Simiirin siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Dimusi rani, dimin kibi kibiyim biya Krai siya tirim simiirsika. ¹³Kima ti adim, kara ta yokwowa kimiiram winkika. Dimusi rani, wim kima siirin ina ninokninkinin yipiki biya omwaiyar niki waiyayokiyokiyyin mi tariinanar nadigniyin siiramin. Kara yokwowa yainan whrwanim nonkwona karamae nwowim kimiiram winkika. Dimusi rani, Adi Komii siir yaiya wi kimiir kwoin waraurar niki okaiyokiyokiyyim mi kima wi Setan siir nwoki ikwowaisiyyim. ¹⁴Kara yokwowa yainan whwran kimiiram winkika. Dimusi rani, wim kima ini kirie hiriyyar nwokripkaiyyim mi Adi Komii siir yaiya ini ini haniin kimiir kwoinan kwirii idwokaiya mi kima Setan siir bidi ikwowaisiigim. Kara yokwowa ad imiiram winkika. Dimusi rani, wim kima ina ninokninkinin yipikim omwai hiriyyar waiyayokiyokiyyin mi ini tariinanar yadigniyin.

¹⁵Mi kima dimin biyie biyeyim iikamim sima tiriyim ti nu iiranim simiiram kipi naingwo simiir wakaeyokna apam. Mi yipiki ti nuan dimin taeminim simiiram naingwowi mi yio tari Adi Komii siiram naingwokwo rani. ¹⁶Mi dimin taeminim nuanim yim hiniingim, mi ti dimin taeminim ti sima kigim sima iinokiinokin simiir haiyamar mini mi dimin biyeyim simiiramar mi kigmairi mi siya iki siir inig iirar hainanaeyim mipi ha boini, kara digworaekwoki naokingugunankaigin ini iki iikam nhirim simiir haiburin. Mi yim digworaekwowim yim Adi Komii siir tani. Niingaka. ¹⁷Mi dimin taeminim ti nuin siirim mi dimin taeminim kigmairi ikim yim wi simbi digii mi yipiki dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim simiir wakaeyokna api yim wi hiriyyar nokwoyokiyokiigiyami. Iriig.

Krais siir sau omomim yim wi sima simar niisiimaunaei

¹⁸Ti kariir nomiiyauim, iya ti nu ieya digiyana ya kingiin bidi yatkiya. Mi wim kima ta yai aiirin bidiyar yinokninkinin hiniin Jisis Krai siir sau omomin wi paniin paniina nimbiam. Mi Jisis Krai siir sau omom whiekakim yim bidi yitim mi yim sima simar bidi yanaakninkinam mi nim krime ta ii aiirin ina ninokninkinin ya ini kingiin nwowa. ¹⁹Dimusi rani, ti kamim yipiki Jisis Krai siir sauan omom win nwowim yim sima iripa kwoin krimaka nwo rani, yipiki Jisis Krai siiram naingwo tibmii kiinoyim, yim sima krimiir bidi haiburgigim. Mi sima iripa kwoin krimaka nwokiswo mi sima pi iripa krimakar pi ywowin. Mi sima krimiir bidi haiburgigim mi ta hiriinan sairsika nim krime ta sairin bidiyar yinokninkin kinim, simiir nwirki iripa kwoin krimaka bi swoki okim. Niingaka.

²⁰Adi Komii siir naeyiun ha nitin ini haniin kimiir kwoin imiir ini kwirii idwokaini mi ta hiriinan saiirsika, kima ti dimin taeminim simiir dimin mwokimwoim simiir asi sibgu ninomokninkini. ²¹Kara ta yokwowa kimiiramin ha bi win boinkikin, wim kima Adi Komii siir dimin taemin mwokimwoim simiir bi ninokninkin. Niingaka. Wim kima simiirin bidiyar yinokninkinim. Mi ti digworaekwowim yipiki kaimwo nwowim mi ti digworaekwowim yipiki kaimwo nwo karam nwo ikim wim kima simiirin bidiyar yinokninkin digim. Mi kima ti niksiseae yayim yipiki yaimwokiayimwoim simiir niinikikrimkripiyim simiirin ina mi inokninkinim.

²²Mi yipiki niksiseayin? Mi ti inkamin yipiki ha boiniyin Jisisin yio Krai rani mi ti hiriinan inkamin Adi Komii siya nimbingii mi siya siirin wa nikropkii. Mi yio ti inkamin yio Jisis siir sau omomkin. Mi Adi Komii siya mi siir yinisim ieya sowiirniyin digiumii bi haimriiyugigo. ²³Mi ti iikam hiriinanim yipiki Jisis Krai siir miisiseayim mi yim sima iriipi hiriinan Adi Komii siir warar mi miisiseae simiir Adin. Mi ti iikamim yipiki Jisis Krai siir haiyim mi yim sima iriipi hiriinan Adi Komii siir warar mi inkin haigim simiir Adin. Iriig.

Adi Komii siir naeyiun krimiirin siya niisiimauugin yai miyyik

²⁴Mi ta hiriinan saiirsika kima wi kimasiiyar mintiraona. Mi yai kibiya yipiki biigibii kimar wakaeya, ya kimiir kwoinau waraurar haiginonkworinukripkai. Mi kima ti hiriinan tiri mi kima wi kwoin whuruwa Adi Komii siya mi siir yinisim ieya wi sowakaniiyar nwowi. ²⁵Mi yim tiriiginim yim sima Jisis Krai siya nimbingiyim krimiiram krima haiyim.

Siya krimiir whinkinsiis haiginiuwam nimbingikin mi krima wi Adi Komii saika nwoki sibgu oyokiyokiikaeyamim.

²⁶Kara ta yokwowa kimiiram winkika kimiir boinworwokaigiyim ti dimin taeminim yipiki ti iikam ima naingwowyim kimiir niksiseayam. ²⁷Mi Jisis Krai siya siir naeyiun kimiir bidi hauugiyin mi ta hiriinan saiirsika siya kimiir asi whinkinsiis haiginiuwi. Mi ti naeyiun kimiir kwoinau waraurar nwokaiakripkai mi kima wi inkam nwiram noksir tani kimiir nowomwarkaiyuwamin. Mi ti naeyiun kimiirin wi siyar nowomwarkaiyuwi dimin taemin whiekakim. Mi ti dimin taeminim wi siya nowomwarkaiyuwi, yim niksiseae dimin tani yim kaimwowaigim. Mi yim wi ti hiniina nwowi, kima ta Adi Komii siir naeyiun siir yai aiir wakaeyoknaei, wim wi Jisis Krai saika namasukikini.

²⁸Ihi, ti kariir nomiiyauim, kima Jisis Krai saika damasukikin. Mi kima ti hiriinan tiri mi iya siya swoki iti nua tiriir mi nim krima wi maigimairga nwowini siir kigamin, krima wi nididwin tani mi wi mi agwoprakai rani. ²⁹Wim kima bidiyar yinokninkinim Adi Komii siya bimbiuwi rani mi yipiki dimin miyyik tiri mi kima wa ninokninkini siya siir yinisimkin. Iriig.

Tariinanin krima ini Adi Komii siir yinisisim nwowim

3 Kima whiekakar in ta sair wakaeki, Adi Komii krimiir Wanin siya krimiiramin nhami nhami naingwokwo rani mi ta hiriinan saiirsika siya krimiirin siir yinisim asi niikiugim. Yim ti yayim yim kaimwowaigim. Nim krima siir yinisisimkim. Mi iikamim yipiki ti nuan siyiu imiir wakaeyokna apninkiniubumbunaniyim mi ti tariinanar nadiigniym yim Adi Komii siir bi ninokninkinim. Mi ta

hiriinan aeya sima ti dimin taeminim krīma wakaeyokna apiyim simiir paniisi yinokninkinsi. ²Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, nim krīma Adi Komii siir yinisisimkim. Mi krīma sibgu ninokninkin tani mhoiyya krīma wi paniin paniina namisi owi. Mi Adi Komii siya ti dimin hiriinanin krimiir bi niki iisiimauugin. Mi ti diminin sasaigin krīma sibgu inokninkinin Jisis Kraisi siir, yio hiniingin siya wi sipi swoki iunaiini mi krīma wi siirar kigwini mi iyya krīma siir kigwini mi nim wa ninkpit iuguskii mi wi siir hiriinanar namwowiwi. ³Mi yipiki ti dimin taeminim nimbiyamanim simiiram nwokwokini mi yim sima wi hirihiiriyar boinaaei dimin biyye karamaeka mi sima wi dimin whirki kimbu karamaeyar nwowi Kraisi siya nwowa dimin whirki kimbu karamae siir hiriinan.

⁴Dimin biyyeya sair bwamkibwamin Adi Komii siir siyu komii siir yaiya siyar kwiinakibiiri. Mi ta hiriinan sairsika ti iikamim dimin biyyeki naokingugunankaiyim sima Adi siir siyu komii siir yayim simiir asi niinakrimkripi. ⁵Mi kima ina ninokninkinkinim ta Jisis Kraisi siya niunaiiniya nua tiriir iikam simiir dimin biyye biyyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyam siya dimin biyye whirmin whirmin bi swoki tirmintirminkin mi siya ti hiriinan tiramar mi aingwokin. ⁶Mi ta hiriinan sairsika, tiki iikam whiekakim yipiki Jisis Kraisi saika namasukikinim yim sima iinokiinokin dimin biyye bi tirkim. Mi ti iikamim yipiki iinokiinokin dimin biyye biyyeya tiranaeyim mi simiir kwoinim Kraisi siiram naingwo karamae nwowiyim yim siirim bi wakaeyokna apikim.

⁷Ti kariir nomiiyauim, kima iikamim simiiram kipi kiwaki kimiir niksisaeeyim. Mi yipiki siyu miyikimiyikni nwowi mi yio sikisiya inkamin. Dimusi rani,

Adi Komii siya krimiirin ha kigi nim krīma dimin whirki bi kimbugim Jisis Kraisi siir hiriinan dimin whirki kimbu karamae siya nwowa sair hiriinan. ⁸Mi yipiki dimin biyyeyim simiirsimiira tiranaaei mi yio tari Setanikin. Biyya mi tariinanin iriipi hiriinan Setan siya ini dimin biyyeyar tirkripkaiyin. Mi tiriiginim yipiki dimin biyyeyim simiir simiira tiranaeyim yim siir iikamkim. Mi Adi Komii siir yinisisim siya nitin ti nu iir siya dimusi bi nitkin siya Setan siir miyim simiir digiguskiyam nitkin.

⁹Mi yipiki Adi Komii siir yinisisim nwowi mi yio tari siir naeyiu iir bidi haiyin. Mi ta hiriinan sairsika, siya dimin biyye paniisi tiryokiyokiyamsi. Niingaka. ¹⁰Mi ti hiriinan siyiuin, nim krīma ina ninokninkinim yipiki Adi Komii siir yinisisim mi yipiki Setani yinisisim. Mi yipiki dimin biyyeyim simiir simiira tiranaaei mi yio tari Adi Komii siir yinisisim tani. Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanaei karamae nwowiyin mi yio Adi Komii siir yinisisim tani. Iriig.

Kima kimiir nomiiyauim simiiram daingwokwonanaei

¹¹Mi ti yayim yipiki biigi bii kimar wakaeyim, kima siir yai airin hiniina wakaekim krīma irni nwirniyam daingwonanaei, ¹²mi krīma io whwonkam kipi nanao ti inkamin Ken nikiuwiyin siir hiriinan yio siya Setan siirgin mi yio siya siir nomousim iir asi nisomaokin. Mi siya siir dimusi nisomaokin? Siya siirin minsi nisomaokikin, dimin taeminim siya tirim yim miyik rani mi dimin taeminim siir nomousim ieya tirim yim wadiekim. Mi siya siirin io ha nwowin mi siya siirin ina yisomaokiyyin.

¹³Kima mouni haniin kipi siinkaoki. Dimusi rani, iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowiyim yim sima kimaka whwokwoka nwo

rani. ¹⁴Mi krīma krīmiir nomiiyau imiiram naingwokwonanaei mi krīma wi haini ninokninkini krīma dimin biyeyim simiir wakaeyokna ap rani mi hiriinankiniwi, krīmiir kwoinim yim wi paeki niu rani. Mi krīmiir kwoinim yio wi pi ninkpitkii mi wi omwaiyar swoki waiyaei mi siya wi Adi Komii saika nwoyokiyokiikaeyami Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwo karam nwowi mi yio tari dimin biyeyim simiir wakaeyokna apikin mi siir kwoinim yio bidi yaowigusamin siya Adi Komii siir dimin taeminim simiir naingwoyiskai rani. ¹⁵Mi yipiki io whwonkam siir nomiiyau iir nanaowi mi yio ini inkamin iikam nisomso-maokaowiyin ini siir hiriinan ywowin. Kima ina ninokninkinim ti inkam hiriinanin yio siir kwoinim bidi yaowin mi yio siya Adi Komii siir dimin taemin sim whir wara swoki aingwoyiskai rani. Mi siya wi saika nwoyokiyokiikaeyam tani. ¹⁶Biiya Jisis siya krīmiirsi naokin mi ti hiriinan siyiuin siya krīmiir min niisiimauugin iikam nhirmiyam siya naingwokwonanaeiya sair bwamkibwam iir. Krīma ti dimin taeminim Jisis siya tirim simiirarar tir. Krīma krīmiir nomiiyauim simiiram daingwokwonanaei mi krīma naosi kipi nidid simiir whinkinsiis haiginiusiyyin. ¹⁷Mi yipiki siir nu iirar nwowi mi siya digworaekwoki naokingugunankaii mi ha ninokninkini siir nomiiyauin yio dimin karamaeka mi siir mwoin nikrimkrae karamae nwowi mi siya ha boini siya siirin wi dimin sim whir swoki hauu rani mi Adi Komii siir naingwokwonanaeya wi panina haigiprakai siir kwoinaiin? Sima wi dig nwo rani! ¹⁸Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, krīma yayim naekak nwo karam nwoyiyim simiirin hinda kipi priiboin priiboin mi hiniina kipi mi boin, nim krīma iikam imiiramar naingwok-

wonanaeikim. Krīma simiir whinkinsiis haiginiu mi simiir diisiimauu hiniin, krīma simiiram in nhaminhami naingwokwonanae rani. Iriig.

**Iikamim yipiki Adi Komii siir
yai aiir wakaeyokna apiyim
yim sima siir whwonkam
idan wi nididgak nwo rani**

¹⁹Mi ti hiriinan siyiuin, nim krīma wa nwoki inokninkinim hiniin nim krīma Adi Komii siirginim yipiki dimin mwokimwoim simiir bwamkibwamin. Mi ti hiriinan siyiuin, krīmiir kwoinim wi nidid rani, krīma Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. ²⁰Mi krīmiir kwoinim sima krīmiirin hiniina boini, nim krīma dimin biyie bidi tirim. Dimusi rani, Adi Komii siya dimin taemin imiirin ina ninomokninkin digin mi krīmiir dimin biyie biyeyim yim wi siya haiyoprimdiyumiigii mi krīma wi simiirsi nidid rani mi siya ti dimin taemin imiirin whirminwhirmin bi nokpaokiigin, siya simiirin ina ninomokninkin digin. Mi ti dimin taeminim krīma ninokninkin karamae nwoka, windi yio siya ina ninokninkinim. ²¹Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim mi krīmiir kwoinim sima krīmiirin hiniina boinmauu karamae nwowi, krīma miyiyik rani mi iya krīma Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi mi krīmiir kwoinim wi kirie hiriyar nwokripkaii. ²²Mi krīma Adi Komii siiramin diminam sriii mi siya krīmiirin wa hauuwi. Dimusi rani, nim krīma yai imiir wakaeyokna apkim mi krīma dimin miyiyik miyiyikim siya naingwowim krīma tiram krīma simiir tirkim. ²³Biiya Adi Komii siya ti yayim krīmiir bidiyar iki boinmauuim. Krīma siir yinisimin Jisis Kraisiir wakaeyokna ap mi irni nwirniyam dinan aingwokwo. ²⁴Mi yipiki Adi Komii krīmiir Wanin siir yai imiirarar wakaeyokna api, siya mi Adi Komii siya sowa wi kwoin whiruwa

nwowi mi siir naeyiutin yio Adi Komii siya hauugiyin krimiir, ti Adi Komiiyin siya ini krimiir kwoinau tir kwirii idwokaiyin mi ta hiriinan sairsika nim krima ina mi inokninkinim nim krima ini kwoin whiruwa saika nwowim. Iriig.

Adi Komii siir naeyiu ieya mi yiu biyieyin niksisaie ikin

4 Ti kariir nomiiyauim, iikam whiekakim yipiki yai bibiyeyim niksisaeyim sim nanaakninkii haiginiuwiyim hinda tinda bidi yinoopkiyim. Mi iikamim kimiiram niti mi sima ha nini boini, yim sima Adi Komii siirgin mi kima wi kipi niki anka aingwo tibmii kiin simiir yai aiiramim. Biyyin kima simiir tiki kinankiu mi sibgu sibgu tiki kigimoki ti simiir hir nwokaiyin yio Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiu ieya piyamsi owin, iyie uridyiu biyieki piyami owin. ²Mi kima wa kigninokninkinkii, Adi Komii siir naeyiutin siya ini haniin simiir kwoin imiir kwirii idwokai. Mi yipiki ha boini, Jisisin yio Adi Komii siir kwoinkar naingwo imbingikin, tiriir nitamin mi siya ini inkam kiingikiinar yauni oniyin mi kima wi haniingi ninokninkinkii, Adi Komii siir naeyiutin ini ti inkam iir nwokaiyin. ³Mi yipiki Jisis Krai siirin hiniina boin karamae nwowi mi ti kwoinin siir kwirii idwokaiyin yio Adi Komii siir tani. Niingaka. Tiki kwoinin yio Krai siir sau omomkin. Kima bidiyar iki inokninkinim hiniin siya wi sipi niti. Mi tariinanin siya ti nu iir bidi yauni oniyin.

⁴Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, wim kima Adi Komii krimiir Wanin siirgin mi wim kima ti iikam biyie biyeyim simiir bidi ikwowaisiigim. Dimusi rani, yipiki wari kimiir kwoinau kwirii idwokaiyin siyairgin yipiki ti iikamim nuanim simiir kwoinau kwirii idwokaiyin yipiki nik-

sisaeiyin siir nikwowaisiyyin bii. ⁵Mi ti iikamim yipiki niksisaeyim yim nu tiran ima yim sima Adi Komii siir tani. Mi ti dimin taeminim sima boiniyim yim nu tirankim mi ta hiriinan sairsika tiki iikamim nuanim simiir asi wakaie mi simiir asi wakaeyokna api. ⁶Mi nim krima Adi Komii siirgin. Mi ti iikam yipiki Adi Komii siirim sima inokninkinim krimiir yayim simiir simiira wakaenanaeikim. Mi ti iikamim yipiki Adi Komii siir karamaeyim yim sima krimiir yai imiir bi swoki wakaieikim. Niingaka. Mi ti hiriinan siyiutin nim krima ina ninokninkinim ti iikamim yipiki Adi Komii siirgin naeyiugakim mi ti iikamim yipiki Setani niksisaie naeyiutin si nwokaiyim simiirin ina mi inokninkinim. Iriig.

Adi Komii sasairgin naingwokwonanaeyin

⁷Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima irni nwirnyam daingwokwonanae. Mi ti siyiu hiriinanin irni nwirnyam krima naingwokwonanaeyin yio Adi Komii siirgin. Mi yipiki siir nomiiyau iiram naingwokwonanae yio Adi Komii siir yinisimkin mi yio siya siirin ina sibgu inokninkinim. ⁸Adi Komii siyairgin naingwokwonanae sair bwamkibwamin. Mi ta hiriinan sairsika, yipiki siir nomiiyau imiiram naingwokwonanae karamae nwowi mi yio tari Adi Komii siir bi ninokninkinim. ⁹Adi Komii siya krimiir bidi yiisimauutin hiniin, siya krimiiram naingwokwonanaeikim. Mi siya siir yinisim nwirkinwiruwan asi nikropkikin mi siya krimiir whinkinsiis haiginiuwam nitkin mi ta hiriinan sairsika krima wi wadie saika asi nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁰Mi naeyiutin naingwokwonanaeyin siir bwamkibwamin yio si. Ta krima

naingwokwonanaeya Adi Komii siiram saeya rani. Mi krimiiramın bii siyar naingwokwonanaekin mi siya siir yinisim iirin ina yikropkiyin mi ta hiriinan saekisaeyairga Adi Komii siya krimiir dimın biyie imiirin siirsiyar haiyoprimdiyumiigikin.

¹¹Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, ti dimın taemin hiniinim yim krimiir niisiimauugim hiniin Adi Komii siya krimiiramar naingwokwonanaeikin mi nim krıma wi ırni nwrniyam mi aingwokwonanaeyim. ¹²Adi Komii siirin inkamki bi swoki kigmiminkin. Mi krıma ırni nwrniyam naingwokwonanaei mi ti Adi Komiiyin ti krimiir kwoınau kwiriı idwokaiyin mi krıma wi siiram naingwokwonanaei mi krıma wa ninokninkini siya ini krimiiramar naingwokwonanaei iskiyin.

¹³Krıma ina ninokninkinim krıma mi Adi Komii siya krıma ini kwoın whıruwar nwowiskiyim. Dimusi rani, biıya siya siir naeyauın krimiir niki hauugikin mi siya ini krimiir tir nwokaiyin. ¹⁴Nim krıma Jisis siir bidi kigim mi krıma ta yai air asi boınmımauwı. Adi Komiiyin siir Adın siir yinisim iirin siya nikropkikin iikam krimiir nanmaiwarkainam mi ta hiriinan saırsika siya iikam whiekakim nu tiranim simiir asi whinkinsiis haiginiugin dimın biyeyim ti nuın siirim simiir kirie air kintiokkiyam. ¹⁵Mi yipiki ha boini Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin mi ti inkamin siya mi Adi Komii siya sowa wi kwoın whıruwar nwowı. ¹⁶Adi Komii siya siyairgin naingwokwonanae saıir bwamkiıbwamin mi nim krıma ina ninokninkinim siya krimiiramın ina naingwokwonanaeyin. Mi ti iikamim yipiki iikam nhırmiyam naingwokwonanaeyim, yim sima wi

Adi Komii saıka kwoın whıruwar nwoyokiyokıkaeyami. ¹⁷Adi Komii siya hiniına naingwowı, nim krıma iikam imiiramın nhami nhami naingwokwonanaei rani. Mi krıma hiriinan tiri mi ti dimın taeminim ti tariinan krıma tirim yim ini ti dimın taeminim biıya Kraıs siya tirim ini simiir hiriinan ywowim. Mi krimiirin wi Adi Komii siya whinkinsiis haiginiuwı hindara naingwokwonanae iskiyim. Mi mhoiıya iıya Adi Komii siya hidi iikam imiir mi nim krıma wi nidid rani. ¹⁸Mi yipiki hiniına ninokninkini Adi Komii siya siiram naingwokwonanaei mi siya wi nidid rani. Mi yipiki Adi Komii siirgisiram naingwokwonanaei mi siya wi dimın taeminsi nidid rani. Inkamin dimusi nididi? Siya dimusi nidid rani, siirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini ti dimın biyie biyeyim yipiki biıya siya tirim. Mi yipiki Adi Komii siirsı nididi mi yio tari Adi Komii siya mi iikam ima simiiramın sibgu naingwokwonanaei rani.

¹⁹Nim krıma Adi Komii siya mi iikam ima simiiram naingwokwonanaei. Dimusi rani, siya biıgıbiıyin krimiiram naingwokwonanaekin. ²⁰Mi inkam nwrki hiniına boini siya Adi Komii siiram naingwokwonanaeikin mi siya siir nomiiyau inika pi io nwowı mi yio ti inkamin pi nıksisaekin. Iikam krıma Adi Komii siir bi swoki kigmiminkim. Mi yipiki siir nomiiyau iir kigi mi siiram naingwokwonanae karamae nwowı mi siya Adi Komii siiramın wi panıına naingwokwonanaei yipiki siya kig karamae nwowın, ha? Mi inkamin siir nomiiyauın saıka nomboboin ae karamae nwowı mi yio wi Adi Komii siiram naingwokwonanaei rani. Niıngaka. ²¹Jisis Kraıs siir yaiya ya krimiir bidi hauuwa, krıma saıir wakaeyoknam. Mi yipiki Adi Komii siiram naingwokwonanaei mi siya

iriipi hiriinan siir nomiiyauin siiram warar timi aingwokwonanae. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyim dimin biyie biyie imiirin wi sima nikwowaisii

5 Mi yipiki hiniina naingwo tibmii kiini Jisis siya Kraiskin, yipikin Adi Komii siya nikropkiyin mi yio ti inkamin Adi Komii krimiir Wanin siir yinisimkin. Mi yipiki Ad iiram naingwokwonanaei mi siya siir yinisim iiramın wara timi aingwokwonanae. ² Mi krıma Adi Komii siiram naingwokwonanaei mi siir yai aiir wakaeyokna api mi krıma wi hainii ninokninkini nim krıma siir yinisim iiramar naingwokwonanaeikim. ³ Mi Adi Komii siya naingwokwonanaeiya saiir bwamkibwamin ya hiniinga krıma ti dimin taemin whiekakim siya hauuwim krıma tiram simiirar wakaeyokna iski. Mi ti diminim siya boınanim krıma tiram, yim wi hikak krimiir nwowaiginiu rani. Niingaka. ⁴ Mi siyiıuin ti iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim sima nwowiyin yio wi dig nwo rani, Adi Komii siir yinisim imiir nikwowaisiiyim, simiir kirıeya ini ti simiir siyiıu bibiyeyim simiir kou ywowa. Dimusi rani, nim krıma Adi Komii siiram naingwo tibmii kiinikim mi krıma wi digar nwowi ti siyiıuin ti iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim sima nwowiyin siir nikwowaisii iuguskiyim. ⁵ Mi wi dig nhinga nwowi ti siyiıu hiriinanin ti iikamim yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim sima nwowiyin? Mi tiriiginim yipiki hiniina naingwo tibmii kiiniyim Jisis Kraıs siya Adi siir yinisimkin, yim wi digar nwowi. Iriig.

Adi Komii siya bidi sibgu anaakninkii haiginiıugiyim Kraıs siir dimin taeminim

⁶ Yio Jisis Kraıs sasaırgin ti inkam nwıruwan ti nu iir niıunaiiniyin. Mi siya op ha baptaisın mi mhoiıya siya ina yaonamin paeyin hiiniya nıriıninkin siir, siir nhie aeya naokiınaiiniyam. Mi iıya siya ti nu iir niıunaiiniyin, siya minam niıunaiinikın siir nhie aeya mi siir op aeya sowar naokiınaiinisowım. Adi Komii siir naeyiıuin siyairgin dimin taeminim simiir bwamkibwamin mi krimiirin siyar niısiımauugın hiniin Jisis siya Adi Komii siirgisiir yinisimkin. ⁷ Dimin whoımuwam sima simairgin krimiir niısiımauuyokiyokiiyamiyim hiniin. ⁸ Adi Komii siir naeyiıu ieya mi op, ta opa Jonki si baptais haiginiıuwa Jisisni mi nhie aeya mi ta iıya biıya Jisis siya naonama mi siir nhıeya ha naokiınaiiniıya saiir ti swoki aingwowoknaki. Mi ti dimin whoimim yim dimin whıruwan siirarar niısiımauugın Jisis siya Adi Komii siir yinisimkin. ⁹ Nim krıma yayim inkamki boınim krimiir simiir wakaeyim mi krıma ini simiirar wakaeyokna apim mi krıma ti yayim Adi Komii siya boınimımauım siir yinisim iir simiir wakae. Dimusi rani, siir yayıa ini iki inkami yayim simiir haıbura. ¹⁰ Mi yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi siir kwoinin pa ninokninkinkii ta Adi Komii siir yayıa ya kaimwowaırga, ya saeya hiniina boınka, Jisis siya kariir yinisimkin. Mi yipiki ti Adi Komii siir yai imiirar naingwo tibmii kiin karamae nwowi mi ti yayim yipiki biıya Adi Komii siya boınim siir yinisim iir simiir wakae karamae nwowi mi yio ti hiriinan inkamin ti hiriinan boıniyin yio Adi Komii siir nıksisaei. ¹¹ Ti yayim yim Adi Komii siya boınkikim krimiir.

Siya krimiirin bidiyar whinkinsiis haiginiuwun mi krma wi inigak saikar nwoyokiyokiikaeyami. Siya krimiirin ta hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginiugin ta siir yinisim iir siya nikropkiya saiirsi. ¹²Mi yipiki kwoin whiruwa Kraiis siiram nwowi, yio wi hiriyyar nokwoyokiyokiikaeyami. Mi yipiki hiriinan tir karamae nwowi, yio wi niinga nwowi. Iriig.

Krma hiniina ninokninkini krimiir inigin wi omwaiyar hiriyyar nwoki waiyayokiyokiikaeyamim

¹³Ta yokwowa kara winkika dimusi rani, wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir yinisim iir wakaeyokna apiyim kima dinokninkin hiniin, wim kima wi inigak hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami. ¹⁴Ya dimusi rani, ti hiriinan siyiuin krma wi diminam Adi Komii siir sriisi nidiid rani. Nim krma ina ninokninkinim iya krma Adi Komii siiram sriii diminam yipiki siir kwoin iir wakaeyokna apiyim siya krimiir yai imiirin wa wakaei. ¹⁵Nim krma ina ninokninkinim iya siya ti dimin taeminim krma sriigiyim siiram simiir wakaewiniyin mi krma pa ninokninkinkii krma simiirin wa haii.

¹⁶Mi yipiki siir nomiiyau iir kigi siya dimin biyeyin yipiki paeya nami omin siir nam karamae nwoyiyin siir tiri mi siya Adi Komii siiram sriii mi siirin wi siya whinkinsiis haiginiuwi mi ta hiriinan saiirsika siya wi inigak hiriyyar nwoki sibgu oyokiyokiikaeyamim. Mi ti inkamin siya dimin whir tiri mi siya wi paeni omin siir nami. Mi yipiki ti hiriinan tiri, yio wi paeya nami omin siir nami. Adi Komii siiram in ti

hiniin inkamin dimin biyieki naokingu-gunankaiyin siiram kipi srii. ¹⁷Dimin taemin kasa rani, yipiki iikam ima tirim Adi Komii siir yai imiir kikinwaimwaisi-iyim mi dimin taemin biyie biyeyim sima tiriyim yim wi Adi Komii siir tir tani io siya nwowam mi sima wi ta hiriinan saiirsi nam tani paeni omin siirin.

¹⁸Nim krma ta saiirin ina ninokninkinim yipiki Adi Komii siir yinisim nwowi siya wi dimin biyie hiriyyar tiriyokiyokiyam tani. Mi ti hiriinan inkamin siirin Adi Komii siir yinisim ieya kigriraowi mi ta hiriinan saiirsika Setan siya wi siir tirbu rani.

¹⁹Nim krma ina ninokninkinim nim krma Adi Komii siirgim mi ti iikam whiekakim ti nu iir nwowim, Setanin yio ini simiir kigriraowan inkam ywowin mi yim sima wi siir wakaeyokna api.

²⁰Krma ina ninokninkinim Adi Komii siir yinisimin yio bidiyar yitin krimiir whinkinsiis haiginiuwam mi ta hiriinan saiirsika krma Adi Komii krimiir Wanin kiingikiinin siir asi ninokninkini yaeya Adi Komii nwir karamaeka. Krma ini Adi Komii siir yinisimin Jisis Kraiis ini saika yamasuswin Adi Komii nwirkinwiruwan sasairgin mi siya ina nwowin mi krimiirin siyar whinkinsiis haiginiuwi mi ta hiriinan saiirsika krma wi asi nwoyokiyokiikaeyami iinokinin.

²¹Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima ti tidiyuim kamkim sim nikrimtio kuuwiyin uruwai siyaowainan yipiki iikamkim sim hainaniyim simiirsiyin aru dwo. Iriig.

2 JON

Mi yokwo kwisaka Jon siya winkiya Grik simiir yaigin aiir, ya min boinkika Jon siya, wig aeya mi saiir yinisisim ikim. Nhirim yim ta wig aiiram naingwo tibmiiyim sima hiniina naingwokim saeya iikamim naingwo tibmiiyim yipiki maeyau kwiruwa nwowim simiir hiriir swoki imbiyamim. Siya simiirin min boinkikin sima irni nwirnyam inanaingwokwomim mi kam bibiyeyim simiirsi mintiraowim yipiki Kraisiir dimin taeminim simiirgisimiir niisiimauu karamae nwowim. Iriig.

1 Kara Jonkin, Adi Komii siir piugana saiir biiyan inkamkin mi ta yokwowa kara winkika wigim yipiki biiya Adi Komii siya nimbiniim siir yinisisim nwowam kimiiram. Mi saeya kimiiraram bi winkika, saeya kima mi kimiir yinisisim ima kimiiramar winkika. Mi kara kimiiramin nhami nhami naingwokwonanae rani, kanakana rani, iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yai aiiram naingwo tibmiiyim sima warar winkika. ²Krima kimiiram asi naingwokwonanaei. Dimusi rani, wara Adi Komii siir yai kibikibiyim kimiir kwoinau nwokaiyim yim wi waraur hiriiryaar haiginonkworinukripkaii.

³Kara hiniina naingwowi Adi Komii siya mi siir yinisisim ieya Jisis Kraisiirimin naingwoyimiyok mi naingwobumbu mi iripa nongwomamair ae sowa hauugin mi ta hiriinansika sima wi krimiiram asi naingwokwonanaei mi krima wi wadie nwoki sibgu owim iripa nongwomamairamin. Dimusi rani, nim krima siir yaimwokiyaaimwo imiir wakaeyokna apkim mi irni nwirnyam naingwokwonanaekim. Iriig.

Krima iikamim simiiram daingwokwonanae

⁴An kara ha wakaekin kimiir piugana saiir iikam nhirim yim ha wakaeyoknaekim. Dimusi rani, wim kima ti siyiumwokisiyiumwoini Adi Komii siya boinin krima tiram siir wakaeyokna tirin mi an kara ini maigimairgar ywokiyein. ⁵Kara kimiirin ti hiniina boinkikin, krima irni nwirnyam daingwokwonanae. Yim ti yayiyim tapar bi kwitkim. Yim ti yayiyim yim biigibii krima naingwo tibmii kiina mi ha wakaeyim yim sima. ⁶Mi krima Adi Komii krimiir Wanin siiram naingwokwonanaei mi krima siir yai imiir warar timi wakaeyokna ap. Biiya siya krimiirin ti hiniina boinkin, krima irni nwirnyam daingwokwonanae.

⁷Iikam whiekakim bidi yinoopkiyim hinda tinda iikam imiir priyiksasaeyam. Sima ti hiniina miisise boinamkim, Jisis siya iikam krimiir piunan nwonanikin mi siya nua tiriirin ha niunaininikin. Mi ti hiriinan siyiuin ti iikam imiir sima niksisaeyim mi yim sima ini Kraisiir sau omomnan ywowim. ⁸Kima, kimasiyar mintiraona mi kima wari dimin kibi kibiyim kimiir kwoinau nwokaiyim Adi Komii siya haigiyeimauuwim simiir simiira tiranae, mhoiia kira wi dimin taemin kasa hai rani, kimiirin wi siya hauuwi.

⁹Mi yipiki yai nhirim Kraisiir yayiyim simaka ninkin haiginkii, Adi Komii siya wi saika nwo rani. Niingaka. Mi yipiki Kraisiir yai imiir wakaeyokna api, Adi Komii siya mi siir yinisisim ieya sowaniyimin wi saikar nwoi. ¹⁰Mi inkam nwiirki niti mi siya Kraisiir yai imiir wakaeyokna ap karamae nwoi mi kira wi simiir kipi nikituna apninopkai kiriir omakanau hiriir namamin mi wi simiir kipi mi boinwin hiniin, ha wit. Mi kira simiirin hiniina kipi mi boin, Adi

Komii siya ini kimakar nwowin mi kimi-irin wi siya nwowaiginiuwi iripa nongwomamair aeyam. ¹¹ Mi yipiki ti inkam biyie hiriinanin siir boini hiniin siya wi saika nongwomamair aei mi yio tari siir nomiiyaugin mi dimin biyieyim yipiki biya ti inkam ieya tirim yim iriipi siir warairgin.

Nikopkaigiyan yai aeya

¹² Dimin kasakasa rani, kara naingwowim kimiir boinmimauuam mi kara

simiirin pi yokwoni ara winki rani. Kara kimiir kignakiyam tiri mi ta hiriinan saiirsika krima wi iripa nwoki boinaiyim ti dimin taemin imiirin mi krima wi maigimairga niki inan oswowim. ¹³ Mi kiriir yokman yaowae budieya saiir yinisisimim, sima nokboinmamaigikim. Iriig.

3 JON

Mi mhoigimhoiiyan yokwowa Jon siya winkiya, ya siir nomiiyauwin yipikin siya naingwokwonanaeyin Gaias nikiuwiyin ya siiram winkika. Jon siya min boinkikin siyu miyikin Gaia siya nwowiyin mi siya ninkinwamwarkii boiniyin siyu bibiyeyim inkam biyanin min dapiyin Daiotrefis siya tirim simiir. Iriig.

1 Kara Jonkin, Adi Komii siir piugana sair biyan inkamkin ta yokwowa kara Gaias kiriiram winkikin, yipikin kara naingwokwonanaeyin. Dimusi rani, ni kira ini Adi Komii krimiir Wanin siirgisiir siyu iirar nwowin.

²Ti kariir nomiiyauin kara naingwokwonanaeyin, kara ha naingwowa kira maki kipi nii mi yo ini mi owin kira hiriinan wadiyar mi owin kiriir kwoinin rirmiiya siya nwowiyin Adi Komii siiram wakaeyokna apam siir hiriinan dwo.

³Kara ina ninokninkinin. Dimusi rani, nomiiyau nhirim ha nitim kariirin sima ini boini hiniin kira Kraisiir siir ya imiirin ha sibgu wakaeyokna apikim. Hinokinokin ni kira Adi Komii siir siyugiisiyu iirar napikin. Mi ta yaiya kariirin maigimaarga saeya nwowaiginiugin. ⁴Mi an kara hiniina wakaekin, kariir nomiiyauim tariinanin sima ini Adi Komii siirgisiir siyu iirar nwowin mi ti dimin hiriinanin kariir kwoinin siya hiugrimkripkin maigimaarga komii nwowamin. Dimin whirki kariirin hiriinan bi tirkin maigimaarga kara nwowamin. Niingaka. Iriig.

Sima Gaias siir boinkim miyim siya miriiyim wadie wadiekinairgin

⁵Wim kima ti nomiiyauim kara naingwokwonanaei ima wim kima Adi Komii

siir dimin kibi kibi imiir tirkim mi Adi Komii siir iikamim hinda tinda nwowim yipiki Adi Komii siir ya imiir boinmimauuwiyim simiirin ini kimar kigriraowim. Kima simiir whwonkam imiir bi kig ninokninkinim mi kima simiirin ina mi whinkinsiis haiginiuwim. ⁶Mi iikam nhirim ha nitim krimiiram mi iikamim Adi Komii siir piugana sairrim krimiirin sima ini boinmauuni hiniin simiirin kima whinkinsiis haiginiugim. An kara hiniina naingwowa kima simiirin hiriinar whinkinsiis haiginiukripkai mi simiirin dimin taemin ha timi hauu mi ta hiriinan sairsika sima wi hinda tinda asi nami Adi Komii siir ya imiir boinmimauuwamam. Mi ti dimin hiriinanin yipiki kima tirim simiir Adi Komii siya kimiir mii airamim ini maigimaarga ywokiyin. ⁷Mi sima simiir om imiir haiburgigim mi ha namim Adi Komii siir ya imiir boinmimauuwam mi sima dimin taemin bi priihaigim iikamim yipiki Adi Komii siir ya imiiram naingwo tibmii kiin kamae nwowiyim simiir hirankin. Niingaka. ⁸Mi simiirin krimar whinkinsiis haiginiu mi krime kigrirao mi ta hiriinan sairsika sima krime dimin taeminim wi yaripar tiri mi Adi Komii siir ya ima. Iriig.

Daiotrefis Demitrias sowa

⁹Mi kara yokwo bidi winkiyin ti iikamim ta maeyaua sair hiranin yipiki Adi Komii siiram naingwo tibmii kiiniyim simiiram. Mi yo Daiotrefisin, ti inkamin yipiki simiir biyan inkam nwowam naingwowin siya kariir bi nikiunakin siir kigriraowamin. ¹⁰Mi ta hiriinan sairsika, iya kara niti mi ti dimin taeminim siya tirim kara wi kiriir nini boinmimauuni, siya kinaopitkaigaiyu boinamim krimiir mi sima sima rani, siya nomiiyauim yipikin Adi Komii siir

yai imiir boinmimauuwamim simiir boinkim hiniin ha wit mi simiiram bi mi kiwawinkim simiir omaka hiriir namam. Niingaka. Mi ti iikamim yipiki simiir nikiuna apninopkaiyam tirim simiir omaka hiriir, simiirin kimidiniya siya mi ikidu. Mi siya simiirin hindara bi nikidugin, siya simiirin hindara nikrip iuguskikin Adi Komii siir iikamim simaka hainanam. ¹¹Ti kariir nomiyauim kara naingwokwonanaeyim, kima dimin biye kipi tir mi ti dimin taemin hiriinanin simiir kipi wakaeyokna ap. Kima ti iikamim yipiki mi miiyik imiirara miriyim simiir hiriinan tir, yim sima Adi Komii siir iikamkim. Mi ti iikamim yipiki inokiiinokin dimin biye biyeyim sim tirnanaeyim, yim sima Adi Komii siir iikam tani. Niingaka. ¹²Iikam whiekakim yim hiniina boinkim Demitriasin yio wadiekin. Siir siyiun wadiekin mi siya inokiiinokin

siyarin hiniina niisiimauuwikin siya wadiekin. Mi nim krma iriipi hiriinan hiriir mi boinkim siirin, siya inkam wadiekin. Mi kima bidiyar yinokninkinim hiniin krimiir yayim yim yai kaimwo imairgin.

Nikopkaigiyan yai aeya

¹³Yayim kara winam tirim kimiiram kasa rani mi kara simiirin kimiiram winkyim pi boriisopi yokwoni. ¹⁴Mi tariinanin kara wi kimimin tani wi kapi nitsauwi kimiiram, kimiir kig-nakiyamin mi dimin taeminim wi krimar nwoki idwo boinaiyim.

¹⁵Kara ha naingowowi kima iripa hiri-iyar dongwomamair aekripkai. Nomi-iyauim tiranim sima kimiir nokboin-mamaigikim sima kimiirin yapayapa nwinira nokboinmamair digikim. Mi simiir inig imiirar boinki, ti krimiir nomiyauwim yipiki waraur nwowim. Iriig.

JUT

Jutin yio Jems Jisis sowiir nomousimkin. Mi ta yokwowa siya winkika iikamim Jisis siiram naingwo tibmiiyim simiiram. Mi ta yokwowa siya simiirin min boinkin sima kamim Adi Komii siir yaimwokiayimwo aiir boinmimauu karamae nwowiyim yaeya yai boiniyim simiirsi mintirao. Siya simiirin min boinkin ti paekwosimin siya dimin biyie dimugi tirkin, mi iikamim dimin biyieki naokingugunankaiyim ti om whiso sowiir hiranim Sodom mi Gomora, mi Ken siyar yipikin siir nomousim iirar swoki isomaoin, mi yipiki triiginim dimin biyeni siyiun si napim yim wi iriipi hiriinan warar mi inkin tirkii ti kamim hindara priiyksasaeiyim simaka. Iriig.

1 Kara Jutgin yipiki Jisis Kraiis siir mii sibmiriiyan inkamin, kara Biian Inkam Komiiyin Jisis, siir mhoiigimhoiiyan nomousim ieya, kara ta yokwowa iikamim yipiki biiaa Adi Komii krimiir Wanin siya nimbinim siir wakaeyokna apim kimiiram winkika. Mi Adi Komii siya kimiiram naingwokwonanaeikin iikamim yipiki Jisis Kraiis siya kigriraowim kimiirim.

²Kara ha naingwowi Adi Komii siya wi naingwobumbu mi nongwomamair ae mi naingwonanae, wi kimiir nwoki hauumirim. Iriig.

Iikamim yipiki Adi Komii siir yai kibi imiir haimriiyuwi, yim wi siyiu biyie tiri

³Ti kariir nomiiyauim kara naingwokwonanaeyim, kara yokwo kimiiram win hauugiyam naingwokin ti dimin kibi kibiyim Adi Komii siya tirim krimiir naimwarkainaim. Mi dimusi rani, ti niksisae profet kamim kara kimiirin yai

kirie pi dimin whirni boinki. Mi kima sibgu dokworinukripkai, yai kibiyim simiir wakaeyokna apamin, biiaa Adi Komii siya hauuwim whiekak krimiirar yipikim siir wakaeyokna apiyim mi ti yayim krimiirin iiyim kwirkikwiruwa hauugikin. ⁴Kara ta yokwowa whisarii bi win hauugikin, iikam nhirim sima nimpriokim dimin taeminim sima naingwo tibmiiyim simiir kwoinau hir nwoyaiyim mi sima kimaka ninkin itkim omakam kima hainaniyim Biian Inkam Komii siir. Biiaa Adi Komii siir yayim inkamkim winim Yokwo Komiinau, sima hiniina boinkim, Adi Komii siya wi simiir nonkwobumbuninkini. Ti iikamim sima digiumii Adi Komii siir bidi haimriiyugigim mi ti siir yai kibiyim ini sima kisina haigina simiir whindiriraerim siyiu biyie tirim. Sima digiumii Jisis Kraiis siir haimriiyugigim mi siya siyairgin, yipiki krimiir kigirkakin inkamin mi krimiir Biian Inkam Komiiyin Jisis Kraiis.

⁵Mi kima bidi yinokninkinim Adi Komii siir yai kibi kibiyim biiaa iki nhirim sima boinmauwim kimiir. Mi kara kimiir whin diriraerim naingwowi kima ti yai imiir naingwo warkainam. Biiaa, Isreلمي iikamim Biian Inkam Komii siya kihainanikin Isibmi nu hirankin mi siya simiirin hiranki yikiunani mi mhoiia siya ti iikamim simiir nhir imiir yisomsomaokao yipiki siirim naingwo tibmii karamae nwowim. ⁶Mi paekwosim simiir nhirim dimin taeminim Adi Komii siya nimbinim simiir biri sibgu wakaeyokna apkim. Mi sima dimin taeminim Adi Komii siya nimbinim sima tirim simiirin wi omim ninomorkou hiranim wi simiir hir haiburgigi, maeyauwa sima nwowiyim simiir. Mi Adi Komii siya simiir niibwomambwo komiia saair yauni haigigig mi ini hirar yonkwowim. Mi weyin sopni

bidi yinimnrkaiyim, kamim mii biyie mriiyim simiir hiriinan mi sima wi iya Adi Komii siya hidana iikam imiir wi sairim nwokwokini. ⁷Mi iriipi hiriinan ti om komii komiyo Sodom mi Gomora mi om nhirim dowiir kingiin hir nwowim simiir daingwoki. Mi sima ini wara iikam biyieyim kimakar nwowim ini simiir hiriinan ywowim. Mi sima hii iki kam nhirim sima sima nanaei, wig aka nanae rani. Mi hiriinan sairsika ti dimin biyieyim sima bidi kwiriidwokaiyim simiir kwoinim. Mi Adi Komii siya simiirin pae biyieni nonkwobumbuninkinkim ya ta pae ya ina pae niyokiyokiiya sair hiriinan ywowa. Ti hiriinan diminim yim aknainan krimiir niisiimauwi, diminim iikam biyieyim simiir nimbiyami mhoyia.

⁸Ti iikam biyieyim yipiki kima nwowim dimin biyieyim sima tiriyim ini Sodomian iikam biyieyim simiir hiriinana ywowim. Dimusi rani, ti kamim dimin sima naingwowim, sima dimin biyie imiir tirkim, sima Adi Komii siya kigriraowim pi boriisopkim mi sima siyu biyie Adi Komii siir oman paekwosimim simiir tirkim. ⁹Bidi bidiniyarin buigibiiyan paekwosimin Maikel, nikiuwiyin, siya mi Setan sowar ninkinwamwarkii boinko, yipiki Moses siir pius biyie aiir hainakii. Maikel siya bidi yinokninkinin ti siyu hiriinan nokwao yai boiniyin yio miyik rani, mi siya siirin io yai bi mi boinkin siya iki yai bibiyieyim sim boinin. Niingaka. Siya hiriinanara boin Adi Komii siya kiriirin wi ti yai bibiyie imiirsi boinwokiyoipnatkaigi. ¹⁰Mi ti iikam yipiki kimaka nwowim yim sima yai biyie ti diminim sima ninokninkin karamae nwowim simiira nikbumbuwikim mi ti diminim sima priidiraerar whaowaeiyim yim ini niimauan wraisuim sima priidiraerar

whaowaeiyim ini simiir hiriinan ywowim. Yim sima simiir kwoinkar naingwowim simiirar napikim yim sima wi simiir tiodwomai. ¹¹Kaimwowaiga, simiirin wa tiodwomai haiginiuwi mi sima dimin biyieyim biiya Kenki tirin simiir hiriinan wakaeyokna apikim. Mi sima Adi Komii siirimar naingwokwo nanaeikin mi iikam nhirim simiiram warar. Mi sima simiir kwoinim bidi yinkpit haigiyin dimin biyie biiya inkam Balamki siya tirim simiir wakaeyokna apikim, siya Isrelan iikamim simiir niksisaekim. Dimusi rani, siya umir haiyim naingwokin. Mi simiirin siya wa nonkwobumbuninkin haiginiuwi. Dimusi rani, sima dimin biyie tirkim, Koraki si nantamyiriyira Adi Komii saika sair hiriinan tirkim, iya siya Moses siir maeyau aiir nokwokairinain naingwowin. Mi siya wi kigriraowan inkam siya nwoki owim. Mi Adi Komii siya siir bi kigninkinkikin mi siya ini siirar kwisomaokiyin. ¹²Mi ti niksisaekim iikamim ini siya komi komiiyim whii komii solwara aowa hir nokwokwomaiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iya iki siyai komii komiiyim sima nitiiyim mi ti siya imiir naeyikiuuiiyim mi siyai pa niyikimkirki mi ti iikam hiriinanim kinaka naeyim iya Jisis Kraisi siya naowa sima sair swoki aingwowarkaigikim mi sima nidid rani, kima igao yai simiir boinsi. Sima, sima simar kigriraowikim. Sima niwiipai niwiipaiyim inkam nwrni whin diriraerar karamae nwowiyim simiir wakaeyokna apikim mi sima ini wauwim opudki hughainamiyim mi nao kin karamae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Sima ini paeyin nae bud karamae nwowiyin iya iikamim sima hiniin ninokninkiniyim ti paeyim simiir ii aeya nae budana. Sima ini paeyim ninanbimbirnaim mi ha naonamim ini simiir hiriinan

ywowim mi simiirin wi iikam nhirim sima nikrimtiowi simiirin harara. Dimusi rani, sima nae bi budgim. ¹³Ti niksisaei iikamim ini ieyin owieki nakiiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi ti dimin biyeyim ti iikam ima tirim ini ieyan whopiiyim ida nwowim iikamim sima kigam ini simiir hiriinan ywowim. Iikamim yipiki digiumii Adi Komii siir yai kibiyim simiir haimriiyugigim yim ini nauunim maeyau biiya sima nidwowim ninomor kou hir simiir haiburgigim mi ha ninoopamim maeyau maeyaua ini simiir hiriinan ywowim. Mi Adi Komii siya bidi yimbiniin maeyauwa niibwomambwonan nwowiya ti iikam hiriinanim simiirim sima nwoyokiyokiikaeyamim.

¹⁴Bidi bidiniyarin inkam nwirin Inok nikiuwiyin, Adamni yiniyeyin, yaiyim siya winboinkiyim Yokwo Komiinaw kima wakae, Biiyan Inkam Komiiyin wi siir paekwosimim dimin whirki kimbu karamaeyim simaka niti ¹⁵iikam imiir hidim mi iikam biyeyim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwowim wi idowiiya nwokii mi dimin biyie sima tirim wi idowiiya mi inkin okii mi iriipi hiriinan yai bibiyeyim biiya sima nigbumbu boinim Adi Komii siir yim wi idowiiya wara mi inkin okii. ¹⁶Ti niksisaei iikamim sima boinainanaeyim mi iikam nhir imiir boin hiuriyuwi dimin taeminim nimbiamim simiirsi. Sima diminim simiir kwoinki naingwowim simiirar wakaeyokna apikim. Sima simiir inig imiirar hainanaeikim mi pi hiniina mi boinainanaei, krime dimin whirki bi kimbugim mi sima yaiiop pi iikam nhirim simaka niniuwi mi hiriinan sairsika sima minim tirkim diminim sima naingwowim simiir hiranki haiyam. iriig.

Kima sibgu dokworinu mi Adi Komii siir yai miyik miyikim simiirarar wakaeyokna ap

¹⁷Kima rani, ti iikamim wim kima ti dimin taeminim nimbimbiyamanim simiir daingwoki, ti aposel kamim yipiki Jisis Kraisi siya nokmwim okwoim siir yai kibi imiir boinmimauuwim simiirar naingwoyokiyokiigim, ti dimin taeminim sima boinim wa nimbiamim. ¹⁸Mi sima kimiir boinmimauwi mhoyiya iiya ini kingiin nita Jisis siya swoki iti mi ta ii aiirin iikam nhirim wi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim wi simiir bointirop iei mi yaibu wi simiir mi iewaiyuwi, mi wi simiir mingigini mi sima wi dimin biyeyim simiir kwoinki naingwowim wi simiir wakaeyokna api. ¹⁹Mi ti hiriinan iikamim sima niinikibiri yipiki iikamim Adi Komii siir isidanim simiirin, sima dimin taemin nuan iikamim simiir kwoinki naingwoyoyim simiir wakaeyokna apikim, Adi Komii siir naeyiun yio simiir hir nwokai rani. ²⁰Mi ti kariir nomiiauim kara naingwokwonanaeyim, kima irni nwirni ti whinkinsiis haiginiu Adi Komii siir Yai Win Kibiya yipiki kima wakaeyokna apiya kimiir whinkinsiis haiginiuwam kimiir naingwo tibmiiya kirie saeya nwowim. Kima Adi Komii siirim kwisboin diminim mi Adi Komii siir naeyiun siir kigninkinwin siya kimiir nwoki whindiriraerar haiginiuwim ti dimin imiirin. ²¹Kima Adi Komii siir sibgu wakaeyokna apikim mi ta hiriinan sairsika, siya kimiirin wi hiriyar nwoki iisimauu kripkaiyim siya kimiirim naingwokwonanaeikin. Kima iiya mhoyiya Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Kraisi siya swoki iti mi dimin miyik kimiir tirni ta kimiir mii aiirsi mi kima omwai saika waiyayokiyokiiyana sairim dwokwokin. ²²Kima iikamim

yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim simiirim naingwokwonanaei mi simiir whindiriraerar haiginiuwim mi yim iki iikam nhirim simiir kwoin imiir kiyai dimin biyeyim simiir wakaeyokna apim mi sima wi ninokninkin tani piki hiniin siyu ikin sima napanin.²³ Wim kima iikam kasakasa whindiriraerar tani mi simiir kwoin imiir kiyai dimin biyie simiir haiburgigim inkamin diminin paeya nakainamiyin mi ha nanka hainaowidiyin siir hiriinan. Kima iikam nhirim simiiram naingwokwonanaei mi simiir whindiriraerar haiginiu simiir kwoin imiir kiyaiyim dimin biyie imiir haiburgigim mi kima, kimasiyar timi mintaraona. Dimusi rani, ti simiir dimin biyeyim sima wakaeyokna apiyim wi kimiir kwoin imiir kiyaii mi kima wi simiirar mi inkin wakaeyokna api. Iriig.

**Jut siya Adi Komii siir
inig iir hainankin.**

²⁴Kara ha naingwowi iikam krīma Adi Komii siir hainan prapraski yipiki

kirie komiigakin, siya wi kimiir whinkin-siis haiginiuwi kima wi dimin biyie simiir wakaeyokna ap rani mi siya kirie komiigakin mi siya wi digar nrowi kimiir kwoin budin miyikimiyikin siir nrowaiginiuwim siir whwonkam ida iya siya iikam imiir hidi, iya, ii aeya digii mi kima wi maigimaigra komiigak nrowi.²⁵ Kara ha naingwowi krīma Adi Komii krīmiir Wanin siir inig iirar hainan, ti inkam nwirowan sikisiyairgin yipiki krīmiir nanmaiwarkainan ti dimin kibiyim biya krīmiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Krai siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi siya ini kirie hiri-iyar nwokripkaiyin mi dimin taeminim ini siyar kigirkakim mi dimin taemin whiekakim simiir biigibiyyin ini siyar nrowin, biigibiyyar whiununan mi tari-inanar yamwoniyyin, siir inigin wi kou hiriyyar nwoyokiyokiigiyami mi siya ti hiriinan siyu iirar ti oyokiyokiyam. Iriig.

REVELESEN

Ta yokwowa saiir winkyin inkamin Jonkin, Jisisni mii kigna miriyyin inkamin siya. Ti Jon nwiruwani yipikin Jisisni yai win kibikibiyim sim niki winkyin mi yokwo kwoimim siir inigi nwoki ikim sasa kinairgin ti Jonin. Mi iya Jon siya wai biye namwoiun siya inkamin maeyauwa mii biye miriyya saiir hir hiugripiikiikaiyyin siir hiriinan nwokin iya siya mhuusimin Patmos nikiuwiyin whii komii saiir whii idopwoniya nidwomaiyyin siir nwowa. Mi siirin kimidiniya Adi Komii siya tirki nhwonan whinkigmimikim mi siirin kimidiniyan Jisis siya yiisimauu dimintaeminim mhoiyya nimbiniyanim simiirin. Mi Jisis siya dimintaeminim siya kigim simiir boinkikin siirin siya simiirin yokwoni winaowidim mi iikamim naingwo tibmiiyim piugan iriyyar kwiso sowerim simiirim hauugiyim. Mi yokwo iriyyar kwiso siya winkyim simiir mhoiyyan, mi ti dimin taeminim mhoiyya nimbiamanim yim siir nhwogar kigmimikim. Mi iya hik komii aeya nimbiamana, Setan siirin wi Jisis siya nokwokopougigi. Mi om Jerusalem winin yio wi paniin paniina namisi imbiyami. Mi ta hiriinan sairsika tiriiginim yipiki simiir inigim ta yokwowa iikamim yipiki omwaiwaiyoyokiyoyoyanim simiir inigi nwowa sairin wi wara nwo rani. Niingaka. Iriig.

1 Ta yokwowa kara dimin taeminim yipiki Jisis Kraisi siya niisimauuim kariir simiir win boinkikin. Biigibiiyyin Adi Komii krimiir Wanin siya ti digworaekwo imiirin Jisis Kraisi siir niisimauugin. Mi simiirin siya wi hiriinan sairsi nwoki isimauuim siir miyyan kamim krimiirin, ti dimin taeminim nimbiniisasauwanim. Mi Jisis Kraisi siya

yikropki Adi Komii siir paekwosimin Jon kariiram siir miyyan inkamin mi ti dimin taemin imiirin kariirin siya wi hiriinan sairsi boimimauuwi. ²Mi Jon Kara ti dimin taeminim simiirin ha kigin mi ti yayim yipiki kariir wiin-gar wakaeyim, simiirin yim yokwoni kara bidi winkyim. Mi ti yayim Kara winkyim yim Adi Komii siir yayim mi sima iriipa hiriinan Jisis Kraisi siir warargin. ³Mi iikamim ti yai imiir mwaini mi Adi Komii siir iikam nhirim sima simiir wakae mi sima whiekakarim wi maingmairga nwoi. Mi iikamim ti yayim yipiki Adi Komii siya tirkiyanim mhoiyya nimbiamanim simiir wakae mi sima simiiram naingwo tibmii kiini mi simiirin wadie tiri mi sima wi maingmairgar nwoi. Dimusi rani, iya ti dimin taeminim sima nimbiamana ya ini kingiin nwowa. Iriig.

Jon siya yokwoim Adi Komii siir iikamim om iriyyar whiso simiir hiranim simiiram winkika

⁴Kara Jonkin, ta yokwowa kara winkyia saeya Juda iikam nhirim Adi Komii siirim ti om iriyyar whiso simiir hiranim nu haimii Esia hiranim wi kimiiram win hauugi. Kara ha naingwowi tiki Adi Komiiyiyin yipikin biyyar nwoyin mi ti tariinan mi owin mi mhoiyya wi hiriyyar swoki oyokiyokiiyanin kimiirin wi wadie siya nwowaiginiuwi mi kima wi iripar nwoki ingwomamair aekiyamim naeyiu miyyikin yipiki iinsii iriyyar whisa nwoyin siya siir whwonkam ida nokwowi ipiyya yipiki Adi Komii siya nidwokaiya iikam krimiir kigirkakam, kimiirin wi wadie siya nwowaiginiuwi mi kima wi iripar nongwomamair aekiyami. ⁵Kara ha naingwowi, sima mi Jisis Kraisi siya kimiirin wi simar kinsiin haiginiuwi mi kima wi iripa nwoki ongwomamair aeyim. Kraisi siya

Adi Komii siir yai imiirin bidiyar sibgu anaakninkii haiginiuwın. Siyairgin inkamın yipikın biigi bii Adi Komii siya hidninsiin idwowın siya naonama sair mhoiıya mi siya ini omwaiyar swoki waiyayokiyokiii. Siyairgin inkam komiigi komiiyin, yipiki wi iki inkam komii komiiyin yipiki wi ti nuan ilkamim simiir kigirkaki, simiir kigirkakanin. Siya krimiiramar naingwokwonanaeikin mi dimin biyeyim krimiir kwoınau nwokaiyim siya bidi haiyoprimdiyumiigiyim. Dimusi rani, siya bidi iki aowın mi siir nhieya bidi mi aokiınainama. ⁶Siya krimiirin hiriinan minam tirkin, krıma siir piugana sair inkam komii komii nwowim. Mi krıma yapa yapa nwonira Adi Komii siiramın iikam nhirim simiiram kwisboın pris inkamim sima tiriya sair hiriinan. Mi krıma wi siir Adin siir dimin taeminim yipiki Adi Komiiyin wi simiir nwoki tirim. Kara ha naingwowi, Jisis Kraıs siya wi inig komiigi komii iirar haii mi siya wi iikam imiir kigirkaki mi siya wi kirie komiigak hiriıyar nwoyokiyokiıkaeyami.

⁷Kıma wakae, Kraıs siya wi waua sair nidwokainaiini. Mi iikam whiekakim mhoiıya sima wi siirar kigwini. Ihi, tiki Juda iikamim yipiki yaii ninii kamim simiir tirim siirin tidiyini sima ninkin irinu aokiyam mi sauni sima mi itam sima siirin wa mi kigwini. Mi iıya siya niti mi iikam whiekakim ti nuin siir tiranim yipiki siir karamae nwowim, sima siir kigwini mi simiir kwoınim wa naingwo ididwini mi sima wi nhaminhami nou rani. Ta yaiya yai kaimwoka.

⁸Mi Adi Komiiyin inig komiigi komiigakin siya ha boınkin, dimin taeminim simiir biigi biıyin ini karar ywowın mi iıya sima nımbiyama an kara tapaiirin hiriıyar nwokin mi an kara tapaiirin wi hiriıyar mi owi iıya sima digii. Siya wi

kirie hiriıyar nwoyokiyokiıkaeyami iinokiınokin mi ta siya nwowa mhoiıya siya wi hiriinanar swoki owi.

Nhwonan Kraıs siir whinkig ieya.

⁹Kara Jonkin, kara Adi Komii siir piuganim kimiir inkam nwirkin. Dimusi rani, krıma ini Jisis Kraıs saikar yamasukikininim mi iikamim krimiirin dimin biyie asi tiri. Mi krimiirin Jisis siyar whinkinsis haiginiugin krıma hik ti dimin bibiyeyim simiirsi haiya. Mi iriipi hiriinan, krıma tariinanin ini iripa siir piugana sairarar nwowim. Mi an kara Adi Komii siir yaiya sairin iikam imiir bidiyar mi boınmımauwın. Dimusi rani, kara simiirin Jisis Kraıs siir boınmımauugin mi sima kariirin ha nonkwowim mi sima kariirin kimidiniya nu haimii whirin whii idopwoniya nidwomaiyin Patmos dapiyin siir hir yatkinıugig. ¹⁰Mi biri kimiminkikin, Biıyan Inkam Komii siir iıya Adi Komii siir naeyıuin ina yitin kariir kwoınau tiriir mi kara nhwo ha whinin mi karar wakae inkam nwirin kariir digiıwa boınkiyin, siya pranae pranae bi kauwok boınkikin mi siir yaiya kingiin kingiin bi nieyoknakika hapi kidgi maskika. ¹¹Mi kara siya boınkiya hiniin sair wakaekiyin, kira dimin taeminim kira kigim yokwoni winprignaowid. Mhoiıya kira simiir kigi mi kira simiirin wi iikamim yipiki Adi Komii siir piugana sairim yipiki Adi Komii siir yai aıir wakaeyokna apiyim ti om iriıyar whiso simiir hiranim, Efesas, Smena, Pegamam, Taiataira, Sadis, Filadelfia mi Leodisis, wi simiiram hauugi.

¹²Mi kara ina iyaeyimiyokaokiyin, yipiki ti kariir boınkiyin siir kigam. Mi ta kara niyaeyimiyok kaa sair mhoiıya, karar kigi, yıukid iriıyar iso golni nonkwokwowim hirar nwowi. ¹³Mi ti gol yıukidim simiir bopwonau nokwokaiyin irin, yio ini inkamnan ywowın.

Mi yūis bribriya siya niya ini siir iga hīrar yauuni tōiua. Mi piūopa siya mi kikoga ya golni mi onkwokwoka mi ya ini siir ti aīrar kwakikogriowa. ¹⁴ Mi siir mwoin mi kan aka yo ini wau whisina ywowo mi siir nhwowo yo ini paenan yuyakiyo. Mi siya dimin taeminim iikam krimiir kwoinaw nwo kaiyim wi hiriīyar priikig imoki.

¹⁵ Mi siir iga kwiso yo ini aeyinin yipiki inkamki nanagiīyin paenau mi ha niuyakiyim, hiriinan niuyakiko. Mi kara siir yai aiir wakaekiyin mi siya pranae pranae bi boinkikin, ini opa mhiuanki naokiinaiiniya ini saiir hiriinan ywowa. ¹⁶ Mi siir iina iiniga nauun iriīyar iso simiir yonkwo. Mi karar mi kigi nhrida yipiki mirmii mirmii iokakinān nwo wa siir yai hirankar kiniwokitkinaninii. Mi siir whwonkamin bieyin nabie bopwo whwowiyin siir hiriinan niuyakikin. ¹⁷ Mi iya kara siir kigiyin mi kara ini siir igmiiga kingiinar yakai igrarkinam inkamin yipiki naonamiyin siir hiriinan. Mi siir iina iniiga kariir nonkwokiya mi siya ina boinkiyin kariirin, kipi nidid. Kara ti inkamin yipiki dimin taemin ima nimbiam karamae niki owa ha nwowin siya mi kara wi wadie hiriīyar swoki oyokiyokiyami. ¹⁸ Karaigin omwaiyar swoki waiyan. Biya kariir kam ima nisomaokiyin mi kara ha naonamkin mi kira kariir kaoki, kara wi hiriīyar nwoyokiyokiikaeyami. Kara kirie ina nonkwowin iikamim yipiki naokaowim simiir tirkiyanin paeni omin siir namam mi Adi Komiiini omin siir hiriir mi ikropkiyam simiirin, wadie sima sibgu okiyamam. ¹⁹ Mi kira ti dimin taeminim kira kigim simiirin yokwoni winaowid dimin taeminim ti tariinan tirim mi dimin taeminim mhoiia nimbiniyan ikim. ²⁰ Mi nauun iriīyar iso yipiki kira kigim kariir iina inignau nidwokaiyim mi gol yūukid iriīyar is iko, yim hindara nikrigim. Nauunim yim ti om iri-

iyar whiso simiir hiran inkam komii komii ima yipiki Adi Komii siir piuganim simiir iikamim ti om iriīyar whis owiir nwoiyim simiir kigriraowiyim yim sima. Mi gol yūukidim yim iikamim ti om iriīyar whiso simiir yipiki Adi Komii siir kigna apiyim yim sima. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Efesas hiranim simiir boinkin

2 Mi siya kimidiniya kariir boin, kira ti dimin taeminim simiirin yokwoni winki inkam komii komiīyin yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piugana saiir iikamim simiir kigirkakiyim om Efesas hiranim simiiram. Kira ti yaiyim simiir winki, kara Biyan Inkam Komiigin, inkamin yipiki nauun iriīyar iso sim nonkwowin kariir iina inig aiir. Kara ini iikamim nu haimii Esia warauranim ini kimakar napriririn mi wim kima ini ti yūukid iriīyar iso simiir hiriinan ywowim. ² Kara bidiyar yinokninkinin miya bidu bidu aonii kima nanaeya mi kimiir kwoin komiīyin saiiram mi aingwowin. Mi an kara ina ninokninkinin wim kima iikam bibiyeyim simiiram naingwo rani mi wim kima tiriiginim yipiki iinokiinokin aposel inkamnan niksisae yim simiirin bidiyar mi kinankiim mi dimin taeminim sima boinim mi sima tirim simiirin bidiyar mi wakaeyim mi kima simiirin bidiyar mi hidim mi kima bidiyar mi inokninkinim hiniin, sima aposel inkam tani yim niksisae inkamkim. ³ Mi iripi hiriinan, kima kariiramin nhami nhami bi naingwo tibmii kiingim mi kima kariir kinsis haiginuwamin bidiyar mi miriīyim mi kima piugi bi piyaokim. ⁴ Mi kara kimaka maigimairga nwo rani. Dimusi rani, ti dimin taemin imiirsika. Biya iya kima biigi bi kariir yai aiir wakaeyokna apa, kima kariiramin pranae pranae bi

naingwokwonanaeikim mi tariinanin kima kariiramın kiimii naingwokwo rani. ⁵Miıya yipiki biıya kima miriıya kariiram mi ha naingwokwonanaeıya kariiram, saıiram ti swoki aingwoki. Mi kima nikiigiya saıiram ti swoki aingwoki, kima siıyu biıye iıirin digiumii haimriıyugig. Biıya kima kariiramın nhami nhami bi naingwokwokim mi tariinanin kima ini hındarar yikii uguskiyim. Mi kima dimin taeminim biıgi biı kimar niki apim simiırar ti swoki ap. Mi kima hiriinan tir karamae nrowi mi iıya kara niti, kimiir nonkwobumbunıkinam, kimiirin wi kimiir yiukidim simiir hiriinan kara kisisana haıgini mi sima wi maeyaua sima nrowa wi saıir nwo rani mi kimiirin wi kara nonkwobumbunıkini. ⁶Mi dimin whirin kara naingwokwowyin kima napam yio ti si, kima dimin bibıyeyim yipiki iikamkim sim napim Nikolaski si tirim simiıram kipi naingwo. An kara iriipi hiriinan ti digworaekwowim yipiki sima tirim simiıram mi aingwo rani.

⁷Kıma wakae mi sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyıuin siya boınmımauwım kimiir, wigkam kima yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim mi iikamim yipiki hiriıyar niki hougwokripkaiyim ti dimin biıyeyim yipiki kimiir kwoın imiir kiyaiyim simiir mi mhoiıya Adi Komii siya kimiirin wa kigninkinkii siir numir aiir namamin mi kima wi paenidin yipiki kimiir whinkinsiis haıginiıwanın wi siir naei iınokıınok hiriıyar nwoyokiyokııkaeyamam. friig.

Jisıs siir yaiıya Adi Komii siir iikamim om Smena hıranım simiir boınkin

⁸Kıra ti yaiıym simiir winki inkam komii komiıym Adi Komii siir piıgana saıir iikamim simiir kigrıraowıym

om Smena hıranım simiıram. Kıra ti yai imiirin wi hiniına winboınki, tiki yaiıym yım kariırgım yipiki biıyar nrowın iıya digworaekwo ima niki imbiıyam karamaeyar niki owa mi kara wi hiriıyar swoki oyokiyokııyami. Kariirin inkamkar bidi iki isomaokiyin mi kara ha naonamin mi kara ina swoki insiin idwowın. Mi ini omwaiıyar swoki waiıyan. ⁹Kara biıyar ninokninkınkin, wari dimin biıyeyim ti tariinan kimiıram nitim simiirin mi kara ina ninokninkınin iikam kima paeprikabgım mi kima dimin taemin hiriı hiriı karamaeka. Dimusi rani, wım kima kariir wakaeyokna apkim. Mi wım kima Adi Komii siir dimin miıyık miıyıkim simiir nonkwokim. Kara ina ninokninkınin, yai bibıyeyim iikamim kimaka ninkıkinim sima boınım simiirin. Sima ti hiniına boınkim, sima Adi Komii siir piıgana saıirgisaiir Juda iikamkim. Mi kara pi ti hiniına boınkii, sima Juda iikam kiıngikiın tani sima Adi Komii siir bi wakaeyokna apkim, yım Setani piıgana saıir iikamkim. ¹⁰Ti dimin taemin biıyeyim ti iikam bibıyeyim sima tirim kimiir simiırsi kipi nidid. Wakae! Ti iikamim simiir kwoınım wi Setan siya kiyaiı mi kimiir nhirim wi sima haiı mi kimiirin wi maeyauwa miı biıye miriıya wi saıir hugripkııkııkaııgii. Mi ta hiriinan siya kinankııwi kimiirin, yio wi minam kinankııwi, kima wi kariir namisi wakaeyokna api, iıye? Wi kariir wakaeyokna ap rani. Sima kimiirin iıyım wi iıura tirbumbunıkin haıginiıwi. Mi iriipi hiriinan sima kimiırar mi isomaowamar mınki windi, kariiramın wi hiriıyar daingwo tibmiı kiın kripkai. Mi kima hiriinan tiri mi kimiirin wi kara tirkii, hiriıyar nwoyokiyokııkaeyamam Adi Komii saııka.

¹¹ Mi kima ti Adi Komii siir piugana saiir iikamim, kima wakae mi sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiun siya boinmimauuwim kimiir simiiram. Mi iikamim yipiki inokininokin dimin taeminim kimiir kwoin imiir kiyaiyim simiir nikwowaisi mi mhoyiya ti dimin bibiyeyim paeniyim, yipiki wi iikam imiir niuwi, sima wi ti hiriinan iikam kibikibiyim wi kimiir wara nipimpar tani. Niingaka. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Pegamam hiranim simiir boinkin

¹² Kira ti yayim simiirin yokwoni winki, inkam komii komiiyim yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikamim om Pegamam hiranim simiir kigirraowiyim simiiram. Kira ti yai imiir winkii mi wi hiniina boinki, tiki yayim yim kariir yaigim, ti inkamin yipiki kamkiun si nonkwowin, yipiki mirmii mirmii iokakinar nwodigo. ¹³ Kara ina ninokninkinin omin kima nwoiyin ti om komiiyin Setanki si nitin, siya kigirkakiyin mi kima wari om iirar mi oki windi, wim kima kariir yai aiirin wa sibgu wakaeyokna aingwo tibmii kiini. Mi taka iya inkam biyeyin siya nipimpara kariir miyan inkam kibi iir Antipas yipiki kariir yai aiir boinmimauuwim iikamim simiir mi sima siirin ini wari omin kima nwoyin ini siir waraur yisomaowin, yipiki Setanki si nitin, iikamim sim kigirkakam. Mi kima kariirin digiumii bi haimriiyugim kima kariiramin hiriyyar wakaeyokna apkripkaigim. ¹⁴ Kima wadieyairgim mi an kara kimaka ti digworaekwo nhirim simiirsiyin maigimaigra nwo rani. Kimiir iikam nhirim yipiki kimaka waraur nwoyim om Pegamam yim sima Belamni dimin taeminim sim napikim. Mi bidi bidiniyarin, siya inkam nwirin Belak nikiuwiyin siir yiisimauu, siya

Isrel simiir iikamim simiir kwoinin wi panin panina nikpitmai mi sima wi dimin biyie tir karamae ha niki owim. Sima naeyim yipiki inkamki ninkin imiiaeyim uridyu bibiyeyim sim, simiir bidi yaeyim. Mi sima ha namim mi sima kimidiniya hii wig imakar priinanaeyam. ¹⁵ Mi kima ti hiriinan iikam bibiyeyim kimaka waraurar mi owim, ini hiriyyar mi kigninkin owim. Yim sima yai bibiyeyim yipiki Nikolasni iikamim sim nowomwarkaiyuwim simiir napikim. ¹⁶ Mi kima wari dimin biyeyim kimiir waraur nwoyim simiirin digiumii haimriiyugim mi kimiir kwoinin ti kisina haigi mi simiirin kimiir warauranki ti nhiinikriropkisasaugi. Mi hiriinan tir karamae nwoyi, kara niti, kara wi ti inkam hiriinanim yipiki ti yai bibiyie imiir napim wi yai simakar ninii. Mi kara yaiya wi kariir yaigiyagar kaokwo boinkii mi sima wa namkii. Mi simiirin wi sima nonkwoninwomwiirinkin haiginiugigi yi ti kamkiu iirsika, yipikin wi kariir yai tiranki niti.

¹⁷ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyu ieya hauuwim Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir. Siya ti hiniina boinkin, yipiki kima ti dimin biyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiyim simiirsiyin hiriyyar nokworinukripkaii mi kimiirin kara wi yaeya dimin miyik hauwi, diminin mananin yipiki ti kariir om tirar niki haigiprakaiyin. Kara kimiirin ti dimin hiniinim sim hauwi mi ti si-iya whisininin yipikin yaeya inig sima winkyin yio wi warar ninkin hauugi mi ti inigin sima winkyin yio wadie ieyairgin. Tiki siyan yio min niisimauugin kara kimiiram naingwokwonanaei. Mi ti siir inigin wi inkam nwirki swoki inokninkin tani. Niingaka. Inkamin ti si-

iya iir haiyin wi sasar ninokninkini siir inig iirin. Iriig.

**Jisis siir yaiya Adi Komii
siir iikamim om Taiataira
hir nwowim simiir boinkin.**

¹⁸Kira ti yayim inkam komii komiyyim om Taiataira hiranim yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir kigirkakiyim simiiram winki. Kira yayim wi ti hiniin yayim sim winki, kariir nhwona nhiso paenan niuyakiko mi kariir iga kwiso kirieko mi wadieyairgo yo ini ayinin yipiki whisinin nwowiyin mi ha niuyakiyin yio ini siir hiriinan yuyakiyin. ¹⁹Kara dimin taeminim yipiki kima tirim simiirin ina ninokninkinim. Kara ina ninokninkinin kima iikam nhiramin ina naingwokwonanaeyim. Kara ina ninokninkinin, kima kariir yai aiirar sibgu wakaeyokna apikim mi dimin miyikar mi tirikim mi ha mi itmailhogwokripkaiigim dimin bibiyeyim kimiir tiriyim yipiki ti iikam bibiyeyim sima ninkikin tiriyim kimaka mi ti dimin taeminim ti tariinan kima tirim yim ini wadieki wadie ywowim. Yim ini dimin taeminim biigi bii kima wakaeyokna apim yim ini simiir haiburim. ²⁰Mi dimin taeminim kima tirim yim wadiekim. Mi kara maigimaigra nwo karamae kimaka dimusi now rani, ti dimin whiruwan siirsika. Taka wig biyieya yipiki wig biyieya min dapiya Jesebel saiir hiriinan nwowa, yipiki ha niksise boina saeya profet wiga mi kima saiirin kimidiniya hiriyyar mi kigninkin okripkai kimaka waraurar saeya boin saeya profet wiga. Mi iikamim simiir kwoinim yayim saeya boinim simar mi kiyai. Saeya minam boinimauuga iikamim yipiki saiir wakaeyim simiir kiyipsibgiyim mi sima pi dimin biyie nwoki tirim mi pi hii min nwoki priininaeyim mi naeyim

yipiki kamkim sim ninkin imiiaeyim uruwai siyaowaini simiir bidi yeayim.

²¹Kara ii nhirim saiiram bidiyar mi imbinim saeya ti dimin biyeyim simiirin digiumii haimriiyugigim mi saeya hiriinan tiram bi naingwoka.

²²Mi hiriinanki niuwi, ta wig aiirin wi kara nipimpari mi iikamim yipiki saiir wakaeyokna apim, yim wi kara tirkii kara nonkwobumbuninkinam mi ma minki niyam mi sima wi maigimaigarakak nwo rani. ²³Mi saiir yinisimim yim wi kara nisomsom aokao digii. Mi wim kima iikamim Adi Komii siir piugana saiirim yipiki kariir wakaeyokna apim, iki hinda tindanim wa ninokninkinkii ta saiirin, kara dimin taeminim iikam kimiir kwoinaw nwokaiyim simiirin ina ninokninkinim. Kara dimin taeminim kimiir kwoinaw nwokaiyim simiirin ina ninokninkinin mi kara wi dimin kibi iirar namisi tiri, iyie? Wi dimin biyie tiri kimiirin.

²⁴Mi wim kima Taiataira warauran iikam nhirim, wim kima saiir yai bibiyie imiir bi wakaeyokna apkim. Kima saiir bi wakaeyokna apkim ti dimin taeminim yipiki iikamkim sim boiniyim hiniin Setani dimin komii komiigim. Mi kara kimiiramim, wi yaeya mii gwir boin tani, kima kariiram miriyyim. Ti miyyim kara kimiir boinim, sima simaigim yim simiirin kima wi digar nwowi kima tiri.

²⁵Kima ti yai kibiyim ti tariinan kima napim simiirin hiriyyar sibgu apripkaii mi iya kara swoki iti, kara wi idowiiyar nimbini. ²⁶Mi kima iikamim yipiki wi hiriyya nitmailhogwokripkaii, ti dimin bibiyeyim kimiir kwoin imiir kiyaiyim simiirsi mi ti hiriinan iikamim kara kimiirin wi kirie hauu haiginiuwi. Mi kima wi ta hiriinan saiirsi kigirkaki, iki iikamim iki omom hinda tinda nwowim simiirin. ²⁷Mi dimin taeminim yipiki kara nimbini kimiir, kima tiram, yim ti dimin taeminim kariir Adin siya nim-

binim kariir yipiki kara tiriyokiyokiiyim, simairgim. Mi iikam kima wi iikam imiir kigirkaki mi sima wi yaeya om swoki kisina o rani, kimiir kigirkakamin. Simiirin wi kimar kigirkaki mi wi kimar nikwowaisii ti inkamin yipikin paekop nokwowin mi haua sae nikimkirkiyin mi misimira ha nwokiyin saiir hiriinan. ²⁸ Mi ti dimin taeminim kara wi kimiir hauugi mi ti nauunin ninomor kouwanin yipikin piunok whwoyayakwokiyein siirin wi warar ninkin hauugii ²⁹ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti dimin taeminim Adi Komii siir naeyiu ieya boinim, Adi Komii siir piugana saiir iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna apim simiir. Iriigi.

**Jisis siir yaiyo Adi Komii
siir iikamim om Sadis hir
nwowim simiir boinkikin**

3 Kira ti yayiyim inkam komii komiiyim om Sadis hiranim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir piugana saiir iikam imiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yai hiniinim sim winki. Ti yayiyim yim kariir yaigim yipiki Adi Komii siir naeyiu kibi iriyyar nwiswo simiir hiriinan kara nonkwowim. Mi nauun iriyyar iso yim ini karar mi kigriraowim yipiki wari inkam komii komiiyim yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir kigriraowiyim kara kimiirin ti yayiyim simiir boinimauugin. Kara ina ninokninkinin iikam whiekakim sima kiritirin ini hiriyyar naingwowim, kima mii wadie aiirar mirii mi kariiramin ina naingwo tibmii kiinim. Mi yi ini niinga ywowim wim kima inkamin naonamiyin si hiniin nwonamkim kima kariir dimin whir bi swoki tirmintirminkim. ² Kima piu nhinmii kinki mi ti dimin taemin imiiram ti sibgu aingwo omoki, ti Adi Komii siir dimin taeminim yipiki wari kimar niki apkripkaiyim, kima simiirin kima kimar ti sibgu ki-

iriimdiyiu haigina mi simiir sibgu ap. Mi ti dimin taeminim wari kimiir kwoinau nwokaiyim yipiki kima napiyimin ini inkamin yipiki naonamiyin ini siir hiriinan ywowim. Siya wi dig nwo rani. Kara ti dimin taeminim kimiirin dimusi boin tani, kara dimin whirmin whirminsim bi swoki kigminkigminkin wari dimin taeminim kima tirim simiirin mi kariir Adi Komiiyin siya wi ha boin tani, sima wadiekinairgim. Niingaka. ³ Ti swoki aingwoyokiyokiigi biya iya biigi bii kima wakae ya kariir yai kibiyim kima simiir sibgu apamar mi aingwokim. Mi tariinanin kimiir digiim ti dimin taemin bibiyeyim simiirin digiimii haimriyugigim mi tariinanin kima ini yai kibikibiyim yipiki biya kima niki apim ini simiir swoki wakaeyokna apim mi hiriiran tir kara-maekiswo, kara wi hiiyan inkamnan niti, kara wi kimiir boinmauu rani, iya kara nitana. Mi kara niti, kimiirin wi kara nonkwobumbuninkini. ⁴ Mi kimiir iikam nhirim om Sadis hiranim, wim kima dimin biyie wari bi tirkim wim kima iikam wadiekim, wim kima ini yuisa haingitiropkaiya yipiki iikamkim sim kaiiya ini saiir hiriinan ywowa. Mhoiyya kima kanaka nwowi, nim krima wi dimin taeminim whisinanin wi simiir nii mi krima wi iripar napririri. Wim kima wi ti hiriinan tiri. Dimusi rani, wim kima dimin whirki bi kimbuwi iikamkim mi kima Adi Komii siir yai imiir sibgu wakaeyokna apikim. ⁵ Mi wim kima iikamim ti dimin taemin biyeyim kimiir kiyaiiyim simiirsi hiriyyar nokworinukripkaii mi Adi Komii siya kimiiramin wa kiwakii, ti yuis whisinanin simiir niyamin mi kimiir inigim yokwowa Adi Komii siir om hir nwo wa saiir nwowim yipiki ha boina inkamin naingwo tibmii kiinin saiir hiranki wi niinaki rani. Mhoiyya kara wi ti inig imiir haii mi simiirin kara wi

kariir Adi Komii siir boinmauwu kariir Adin mi wi siir paekwosim ima boini, tiki iikamim kariir yai imiir wakaeyokna apkim mi sima kariir iikamkim. ⁶Kima ti iikamim kima wakae mi kima sibgu daingwo omok, yayim yipiki Adi Komii siir naeyuun siya boinim Adi Komii siir piugana sair iikam imiir. Iriig.

Jisis siir yaiya Adi Komii siir iikamim om Filadelfia hir nwowim simiir boinkika

⁷Kira ti yayim inkam komii komiyyim om Filadelfia hiranim yipiki Adi Komii siir piugana sair iikam imiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yayim simiir winki, tiki yayim yim kariir yaigim, inkamin yipiki dimin whirki kimbu karamae nwowin mi kaimwo kiingikiinin. Kara ti siya inkamin yipiki kirie komiigakin yipiki bidi bidiniya Devidgi si haiya. Kara om kibiyin Jerusalem nikiuwiyin siir anowin bidi haiwaokiyin mi ti anowin kara haiwaokiyin siirin inkamki haiginikouwim wi digmindigmin swoki o rani. Mi kara siir haiginikounami, siirin wi inkamki haiwao rani, ti yayim karakikarar boinkikim iikam kimiiramin. ⁸Kara dimin taeminim kima tiriyim simiirin ina ninokninkinim. Kariir wakaeki ti iikamim simiir kwoinim ti kara kiyaiyim yim ini anowin kara haiwaokiyin iikam kimiiram hinda tinda namam Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwamam ini siir hiriinan ywowin. Mi iki iikam nhirim ti ano iirin kimiirsi haiginikouwim wi dig nwo rani, kimiir nikiduwan ti dimin taemin imiir tirsi. Kara ina ninokninkinim kima kariir kirieya sairin komii nonkwo rani mi kima kariir yayim simiirin ha sibgu wakaeyokna apikim. Mi ta kima wakaeyokna apa kariir wim kima sairin bi nimpriowikim kima simiirin bidiyar boinmimauu

digim. ⁹Kima wakae, kima ti iikam hiriinanim yipiki omaka yaimindimin nidwokaiwakaeiya sair nidwodwokai mwainiyim simiirin ina ninokninkinim. Yim sima ha boinkim, yim sima Isrelmi isidin siirgim mi Adi Komii siya simiir nimbingin sima siirgisiir iikam nwowim. Mi ya tariigina ya kaimwo rani, ti iikamim sima niksisaekim simiir kwoinim Setan siya kiyaigim mi sima ini siir ywowim mi mhoiyya ti iikamim yim wi kara tirkii. Sima nitim mi sima ogmwo wi kimiir whwonkam idar nini waisii hiunii mi sima wi haini ninokninkini, kara kimiiramar naingwokwonanaei mi kima kariirgi kariigim. ¹⁰Mhoiyya ii biyieya saeya niti mi ta hiriinan sairsika Adi Komii siya wi iikamim yipiki ti nu iir nwowim wi simiir asi kinanankiuwi mi ta hiriinan sairsika, sima wi iki dimin bibiyeyim simiirin wi digiumii asi haimriyugigi mi sima wi siir wakaeyokna api. Mi tiki iiyim kara wi kimiirar kigriraowi mi digworaekwo ikim. Mi kima wi wadieyar nwowi. Dimusi rani, wim kima yayim yipiki biyya kara boinkiyim simiiram naingwo tibmiigim. ¹¹Kara wa swoki itsauwi. Mi kima hiriyyar sibgu apkripkaii, ti digworaekwowim ti tariinan kima napim simiiramim mi iki iikam nhirim yim wi kimiir tir tani mi kimiir dimin miyyik miyyikim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim yim wi sima mi hai rani. ¹²Mi iikamim yipiki dimin taeminim simiir kwoin imiir kiyaiyim simiirsi hiriyyar nokworinukripkaiyim, mhoiyya simiirin wi kara tirkii, yinpaenan nwowam yipiki wi Adi Komii siir omaka aiir nokworinuwi. Mi ti iikamim yim wi omaka kibi aiirar nwowi, yipiki Adi Komii siya nwowa mi sima wi sair haiburgig rani. Mi mhoiyya kariir Adi Komii siir inigin mi Adi Komii siir om ikin sowerin wi simiir piu hir wini. Mi krimiir Adi Komii siir omin yio

om Jerusalem whir ikin, yipiki mhoiyya wi Adi Komii siir om hiranki niti nua tiriir. Kariir inig kibiyin wi simiir piu imiir warar ninkin wini mi yio tiriiginin yio wi hinina niisiimauwi, sima Adi Komii siirgin.

¹³ Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok ti yayim Adi Komii siir naeyiun siya boinim Adi Komii siir piugana saiir iikam imiir. Iriig.

**Jisis siir yayia Adi Komii
siir iikamim om Leodisia
hiranim simiiram boinkika.**

¹⁴ Kira ti yayim inkam komii komiyyim om Leodisia hiranim yipiki Adi Komii siir piugana saiir iikamim simiir kigriraowiyim simiiram winki. Kira ti yayim simiir winki, tiki yayim yim kariir yaigim, yipiki yaim-wokiyaimwo boini bwamkibwamin. Kara Adi Komii siir yayim simiir sibgu nanaakninkiihaiginiugin. Mi ti dimin taeminim nuanim mi ninomor kouan ikim, yipiki Adi Komii siya naingwuwim nimbimbiiniyim mi ha nwowim yim karar nonkwokwokikim. Mi ti digworaekwo whiekakim yim karar kigriraowikim mi ti yayim kimiiramim karar boinkikin. ¹⁵ Kara miyyim kima miriiyim simiirin ina ninokninkinim. Wim kima kariiram bi naingwokwonanaekim. Mi iriipi hiriinan wim kima kariir bi nikwowaisiigim kimiir kwoinim kariiramim haimii haimiyya naingwokin. Mi kima iinokiinokin kariiramar ti aingwokwonanae, iyie? Mi kima iinokiinokin kariirin hindarar ti ikwowaisii iuguski. ¹⁶ Mi dimusi rani, wim kima kariiram bi naingwokwonanaekim. Mi iriipi hiriinan wim kima kariiramim hindara tantarao aingworaraowi ini ti inkamim yipikin nae whiekinam tiriyyin ini siir hiriinan ywowin mi an kara iriipi hiriinan, ini ti siir hiriinan mi

owin. Kara wi kimiiram mi aingwo rani mi kimiirin wi kara yaskiigii Kariir yai tirankin. ¹⁷ Kara kimiiram naingwo rani. Dimusi rani, ti siirsika. Kimiir kwoinim wim kima ti hinina naingwowi, wim kima ha boinikim, iikam krima umir hoimgakakaairim. Dimusi rani, miyyim krimiir iingar nonkwo mirii nanaeyim simiirsika. Nim krima wadiekiwadieyairim. Mi kima ha bi ninokninkinkim kimiir kwoinim biyiekim. Mi kima wadie paniinsi ywosi. Mi ta hiriinan sairsika iikamim yipiki sibgu aingwo omokiyim yim wi krimiirsi naingwoyimyoki. Kimiir kwoinim kariir dimin taemin miyyik miyyikim simiirin hoimgakwao haigi okai rani. Wim kima ini iikamim niingar priiyokaeyamiyim dimin taemin karamaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi kimiir nhwonam yim nhwokwisaekim yim ini iikamim nhwokwisae nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi wim kima ini iikamim yuis karamaeyim hinda niingar priiywokaeyamiyim ini simiir hiriinan ywowim kimiir kwoinim. Mi kima ta saiir bi kigninokninkinkim mi kima ha bi mi inokninkinkim wim ini ti hiriinan mi owim paeprikab. ¹⁸ Kara kimiirin igao yai boinkii, kima kimiir umir imiiram kipi naingwo mi kima kariiram wit, kimiirin wi kara hauugi kariir dimin taemin kibikibiyim yipiki umir imiir haiburim mi yipiki wi kimiir kwoin imiir whinkinsiis haiginiuwi simiirin. Mi kima ti dimin taemin imiir haii kima wi wadie hiriyyar nwowi. Mi kima kariir dimin taemin kibikibiyim simiir haii yipiki yuis whisananim wi simiir haii. Mi simiirin wi kimar nwoki iyyim kimiir kwoin imiir higriniuam mi yim tiriiginim wi kimiir kwoin imiir nwoki iisiimauuwim hinin kima dimin whirki bi kimbugim. Mi kima kariir dimin

taemin kibikibiyim simiir haii, yipiki marasinanim mi simiirin kimiir nhwona imiir kiyipriniuwi mi kima wi haniingi sibgu kigimoki ti kariir dimin taemin imiirin. ¹⁹ Mi wim kima iikamim yipiki kara naingwokwonanaeyim, kimiirin kara wi whwokwoka boin tani mi kimiirin wi kara nonkwobumbuninkini. Mi hiriinankiniuwi kima wi sibgu sibgu dwo. Mi dimin bibiyeyim simiirin digiumii haimriyugigi mi kariiram sibgu wakaeyokna api mi kara kimiirin wi nonkwobumbuninkin tani. ²⁰ Kariir kaoki! Kara tisi kimiir kwoinim simiir ano imiirar nokwo dapikiuwim kimiir inig imiirar. Mi tiki iikamim yipiki kariir yai imiir wakaeyim mi sima ha niti mi anowin ha nama haiwaokii mi kara wi saikar ninkin apninokainami mi krma wi kwoin whiruwar nwowi, iikamim yipiki iripa nongwomamair aeyim simiir hiriinan. ²¹ Mi iikamim yipiki kariir yai imiir wakaeyokna apim sima hiriyyar nokworinukripkaii ti dimin taemin biyeyim simiirsi, kariir hiriinan biyya kara mi wakaeyokna apa kariir adin, Adi Komii siir yai aiir saair hiriinan mi mhoyiya simiiramin wi kara kiwaki, kanaka nidwowam ipii imiir mi inig komiigak nwowim mi iikamim simiir kigriraowam kariir adin Adi Komii siya mi kiwakiya kara tirim simiir hiriinan mi wi saikar mi idwowi, siir ipii aiir.

²² Kima wakae mi sibgu sibgu daingwo omok dimin taeminim Adi Komii siir naeyiuin siya boinmimauuim Adi Komii siir piugana saair iikam imiir. Iriig.

**Mi iikamim Adi Komii siir omin
siir hiranim sima siir inig
aiir hainan prapraskikim**

4 Ti dimin taeminim kara kigim simiir mhoyiyan kara kigiyin yaeya dimin whirin, yio omin kou hiranin siir ano ieya kariir whwonkam ida haiwaokiyin.

Mi mhoyiya karar wakaeki yayi kariiram kauwokii, saair yainana kidgi maskinan nwokika. Saeya hiniina boinkika, kira koua tiriir wit mi kiriirin dimin taeminim nimbimbiiyamanim wi kara niisiisiimauuwi. ² Mi dimin taeminim siya boinkiyim kariir simiir mhoyiyan mi ti Adi Komii krimiir Wanin siir naeyiuin kariir kwoinbud iirin siya kiswoki mi kara ina kigiyin ipii kibiya yipiki inkam komiiyin siya nidwokaiiya dimin taeminim sim kigriraowiyim. Mi kara ta ipii aiir kigiyin mi kara kigi inkamin hirar nidwokaii. ³ Mi kara siir whwonkam iir kigiyin, siir whwonkamin ini siya kibiyin jasper nikiuwiyin mi siya pariidnanin konilian nikiuwi ikin sowiir hiriinan niuyakikin. Mi karar mi kigi diminin namnamiinanin Biyyan Inkam Komii siir ipii aiirar yinyakiyin. Mi ti diminin ini siyan emeral nikiuwiyin prainan siya nwokiiyim siir hiriinan nwokikin. ⁴ Mi karar mi kigi, ipii kamnwir kwiiyim inkam komii komiiyim kigirkakiyim sim nidwodwokaiiyim ta Biyyan Inkam Komii siir ipii aiirar haiginyokaii mi kam kamnwir nwiyyim yim ini ti ipii imiirar mi idwodwokaiiyim yuisim sima niyyim whisinankim. Mi pagram simiir mwo mi haiginim yim gol pagrakim yipiki simiir niisiimauuwim hiniin, sima inkam komii komiigim. ⁵ Mi diminin sinananin kimidiniya ta biigi biyyan ipiyya saair hirankar yimbiyam mi ina yamkiya hinda tinda mi ta diya saeya tiokiya saeya pranae pranae bi tiokika. Mi karar kigi sikwopae iriyyar kwiso siir ipii aiirar nwowi. Mi yim ti sikwopae iriyyar kwiso, yim Adi Komii siir naeyiu iriyyar nwis ima. ⁶ Mi ta ipiyya saair kingiin hirin diminin hir nwowin yio ini whii komiyya solwara nikiuwa yio ini saair hiriinan ywowin. Mi siya ini opnani haniin hindarar kigirkakiyin. Mi mhoyiya karar mi kigi dimin whiiyim kwoin minkakim ha

niyae diriraerariyim Biiyan Inkam Komii siir ipii haimii haimii whiiyim simi-irar ninyokiiyim. Mi ti dimin whiiyim simiir whwonkamim mi simiir digiuwim mi simiir mwoim nhwona nhwonakakinairgim. ⁷ Mi ti dimin kingiin nwowin siir whwonkamin yio ini pusi komiiyin niimauanin laion dapiyin siir hiriinan ywowin mi dimin whisakan kwoin minkakin ha niyae diriraerariyin yipikin siir priska miya nwowin, siir whwonkamin yio bulmakau komiiyin bulnikiuwiyin ini siir hiriinan ywowin. Mi irin priska mirmii kwira nwowin siir whwonkamin yio ini inkamni whwonkannanar ywowin. Mi irin yipikin mhoigi mhoii nwowin siir whwonkamin ini wabni whwonkamnan ywowin, ipiyinin yipiki siir pidga kwiso hindara masnaniyo. ⁸ Mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim sima irira irira pidgam iriiyar kwokwirakim mi simiir piu kwirkaka nhwonaki bidi yinkinua. Mi simiir pidga aowa iriipi hiriinan.

Nii nabe sima bi tanikim mi yai mikrim bi nwowikim. Sima hiriayar boininaeikim, siya dimin whirki bi kimbugin mi siya kirie komiigakin. Siya biiyar whiuwiniunan mi tariinanin tisi hiriayar nwoyokiyokiiyin mi mhoiia siya wi hiriayar nwoyokiyokiiyami.

⁹ Mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim mwaiya sima waowa, sima sima Biiyan Inkam Komiiyin Adi Komii siir inig iir hainanprapas waokim yipikin Biiyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin siya wi hiriayar nwoyokiyokiikaeyami mi mwaiya sima waowa, sima ti hiniina waokim, siya inig komiigakin mi sima siirin asi boin wadiekim. ¹⁰ Mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyim sima ta mwai

aiir waowim mi ti inkam komii komii kamnwir nwiirim sima ogmwo kimidiniya Adi Komii siir whwonkam idar waisii hiu yipiki siir ipiia inkam komiiyin nu kigriraowiyin si nidwokaiya saair nidwokaiyin siiram. Mi sima Adi Komii siir inig iir mi hainan yipikin wi hiriayar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin mi simiir gol pagram siir ipiia saair kingiin hirar ini bwaeyaigin, yi tiriiginin yio min niisiimauugin ta kirieya sima kigirkakiya ya siirga. Yim sima inkam paeprikab niingakim sima siiraramar naingwo tibmii iskiikim. Mi sima hirar niki waisii hiugripkaiyim mi sima mwaiya hiniina wao,

¹¹ Kira krimiir Biiyan Inkam Komiiyin mi kira krimiir Adi Komiiyin. Kira wadiekiwadiekin mi krime whiekakim kiriir inig iir asi hainanpraprasa mi krime minam naingwowi, kira krimiir kigirkakim. Kira krimiirin wi dimusi kigirkak rani, dimin taeminim nuanim mi dimin taeminim ninomor kouan ikim, yim kirar nonkwokwo swokim kinakinar naingwokin hiriinan nwowamin mi ta hiriinan sairsika kira simiir asi nonkwokwokikin. Iriig.

Jon siya yokwowa biiya Adi Komii siyar winitinakiugiya ambini saair kigin

5 Mi ti inkamin kara kigiyin Adi Komiiyin yipikin Biiyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin, siir iina iniga yokwo briipriya hindara whrina kwira nonkwowi. Yaiyim saair digiuwa whwonkama nwowim inkam nhirkim simwinkim. Mi saairin inkam nhirkim simbidi yitimamikiugiyim ambin iriiyar nhiso so. Mi saairin wi inkam inig karamaeki swoki haiwao kig rani. ² Mi kara kigiyim simiir mhoiyan mi kara kimidiniya paekwosim komiigi komii

iyin siir kigi. Siya kimidiniya komiiyar kauwok boinimnankii. Yipikin dig nwowanin ta yokwo bripriya hindara whrina sair nitimamakiuwim ambinim simiir niinikibwaembwae haii? ³Mi ta siya boinkiya sair mhoyian, sima ina yinoopkiyim Adi Komii krimiir Wanin siir omin hinda tinda nwowim simiir, nu idwo mi nu aowa mi sima inkam nwir bi swoki hansiryiskaigim ti ambinim simiir niinikibwaembwae itkiyamim mi ta yokwo bripriya hindara whrina sair haiwaowim. ⁴Mi kara pranae pranae bi nougin. Dimusi rani, sima inkam kibi nwir bi hansranyiskaigin ti ambinim simiir niinikibwaembwae yim mi ta yokwo aiir mi haiwao kigim dimu diminkim yipiki ta yokwo aiir nwokaiyim. ⁵Mi kara ha nouin mi inkam komii nwirin ti kam nwir nwii simiir nwirin ha nitin mi kariirin kimidiniya siya ini boini tanki, kipi nou ti siir kaoki. Tiki inkam kibiyin ti tir nwowin yipikin iikam imiir kigirkakiyin siya inig komiigakin mi siya iriipi hiriinan kirie komiigakin mi siya Davidni piugana Juda simiir isidin siirin simiir yiniekim. Dimin biyeyim simiirin siya bidi ikwowaisiigiyim mi siya wi digar nwowi ti ambinim simiir niinikibwaembwae haii mi ta yokwo bripriya hindara whrina sair haiwao kigi. Iriig.

⁶Mi ti siya boinkiyim kariir simiir mhoyian, kara kimidiniya sibsib irin siir kigi, yipikin hankakin biya sima niki isomaokiyin siya Biiyan Inkam Komiiyin siir ipiia sair kingiin hirar nokwowi. Mi dimin whiiyim yipiki kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim sima mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim sima siirar kaeyokaii. Mi karar mi kigi hon iriiyar whiso bulmakau komiiyim bul nikiuwiyim simiir honanim siir mwo hirar nwowi. Mi iriipi hiriinan kara nhwona iriiyar nhiso siir nwowim simiir warar mi kigi. Mi ti hon iriiyar whiso mi nhwona iriiyar

nhis iko, yim Adi Komii siir naeyiu iriiyar nwisio siya nikropkiyim iikamim nuanim hinda tinda nwowim simiiram yim simiir kirie ima. ⁷Mi ti sibsibin ti inkamin siir nikriyin ha namin mi siya ta yokwo bripriya hindara whrina kimidiniya Biiyan Inkam Komiiyin yipikin Biiyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin siir ina iniga sair hirankar ini haiyiu. ⁸Mi siya ha namin yokwo aiir ini hainaki mi ti inkam komii komii kamnwir nwiiyim mi dimin whiiyim kwoin minkakim, ha niyae diriraerariyim sima whiekakarim kimidiniya ti inkamin sibsibnanin siir kingiinar ini waisii hiuu. Mi sima nwonira nwonira diminin mwai tiowaowiyin gitananin ha dapiyin hap irira irira bidi yonkwo digim. Mi twowa golni nonkwokwowa diminin whrinanin si nwokaiya yipiki piuii miyik whakiyin sairin iriipi hiriinan irira irira mi onkwo dig. Mi ti diminim ini mirkimirka yaki inkiniyim mi ti diminim simiir miyiyim simiir whiekakarim yim min boinkikim yayim iikam ima kwisboinkiiyim Adi Komii siiram simiir nikrigim. ⁹Mi mwai wina sima waowa ya bimbuiwi rani biya sairin inkamki bi waomiminka. Sima ti hiniina waokim,

kira ta yokwo aiir haii wi digar nwowi mi ti diminim ambinanim wa ninkinkibwaembwaeiki kira ti siirin wi digar nwowi. Dimusi rani, biya kiriirin inkam nisomaokiyin mi kira ha naenamin mi ta hiriinan sairsika kiriir nhieya ha naokiinainama mi iikamim yipiki Adi Komii siirim simiirin ini kirar swoki anmaiwarkainam. Kira iikamim piugan piuganiyim simiirar nanmaiwarkaina digin mi iikamim yaiginpai yaiginpaini ikim mi iikamim maeyau maeyauwan ikim mi ti iikam iki nu nhirim sim nwo ikim. ¹⁰Mi kira simiir ha hai digin mi sima ini piugan

kwiruwa ywowim. Mi sima ini pris inkamnan ywowim iikamim Adi Komii siirim. Mi sima irira nwonira wi Adi Komii siir mii aiir mirii mi sima wi iikamim nu tir nwowim simiir kigriraowi.

¹¹ Mi mhoiyya karar swoki kigi, Adi Komii siir paekwosim whiekakim yim Adi Komii siir ipiyya mi dimin whiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim simiir nokwoyokaii. Mi Adi Komii siir paekwosimim yim kaimwowaigim kasa rani kara mwaiya sima waowa saiir wakaekikin. ¹² sima pranae pranae bi waokim sima ti hiniina waokim,

ti sibsibin yipikin inkamin nisomaokiyin siir nikriyin siya wi digar nwowi. Siya inigak nwowim wi digar nwowi iikamim simiir kigirkakim mi digworaekwo ikim. Siya wi dimin miyyik miyyikim simiir haii mi siya dimin taeminim simiirin wa ninomokninkin digi. Iikamim sima wi ha boini siya wi digar nwowi mi sima wi siir inig iir hainanpraprasii. Mi sima siirin wi ha boini, siya inig komiigakin mi siya Adi Komii siir dimin miyyik miyyikim simiirin wa haii.

¹³ Mi ti dimin taeminim kara wakaeyim ti ha boinim, kara dimin taeminim Adi Komii siir omanim kasaka bi wakaekim mi nuan ikim mi nu aowan ikim mi whii komii solwaran ikim mi kara ti hiriinan sima boinim simiirar wakae dig.

Adi Komiiyin yipikin siir ipii komii aiir nidwokaiyin mi yipikin inkamin sibsibnan nwo ikim, sowa nwisairarin kirie komiyya dimin taeminim sim kigirkakiya ini saiirar nonkwo digo mi krima omkakim pi hiniina boini, sowa wadiekinairgo mi krima pi sowiir inig owiir hainanprapraskii mi krima pi hiniina boini, sowa

nwisairarin inig komiigakinairgo. Mi dimin kirie kibikibiyim hiriyyar nwoyokiyokiikaeyamiyim yim ini sowar mi onkwowim.

¹⁴ Mi ti dimin taeminim simiir mhoiyyan ti hiniina boinki mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim yipiki hir nwowim sima boinki, tiki dimin taeminim yim kaimwowaigim. Mi ti simiir mhoiyya inkam komii komii kamnwir nwiiyim ogmwo ha waisii huiim mi sima kimidiniya sowiir inig owiir hainanprapraski. Iriig.

**Sibsibin yio inkamin yipiki
naonamin dimin biyie biyieyim sim
haiyoprimdiyumiigiyin mi ambinim
simiir mi niinikibwaembwae
itkiyanim yio siir nikrigin**

6 Mi mhoiyya sima ha wao digiyim mi ha mi hainan digiyim sowiiram mi kara ti sibsibin inkamnanin siya ti dimin bibiyeyim simiir haiyoprimdiyumiigiyin mi yokwowa ambiin iriyyar nhiso sim nwowa saiir haiyin siir nikriiga mi ti ambinim simiir nair iir yinikibwaeki. Mi ta siya niinikibwaekiya saiir mhoiyyan mi ti dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir ir ieya boinkiyin yaiya siya komiiyar kauwok boinkikin hapi diyaki namisi tiokika, siya ti hiniina kauwok boinkikin, kira wit ² Siya boinki, kira wit. Mi kara kigi hos whisinin irin pi niti mi inkamin siir idwo hir nidwowin siya irim hipigim ini warar ninkin haigin idwowin. Mi ti kamim hiranim sima hauugiyim diminin siir mwo iir piuiyam mi ti inkamin siya kirie komiigakin mi siya inkam nhirmisi bi nididkin mi siya yaii niniiyakiwaiwigin mi siya ha namin iki nhir imiirin yamdi kwiruwa siya ini hanururgig.

³ Mi siya namkiya saiir mhoiyyan mi karar swoki kigi sibsibin yipiki inkamin

naonamin siir nikriyin ti ambin nhirin ta yokwo aiir nrowin siir niinakibwaekii mi karar wakaeki, ti dimin idiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir nwirin siya boinki, kira wit. ⁴Siya boinki, kira wit Mi hos irin yipikin paridnanin yio ina yitin mi siir digiu idwown inkamin nwira nidwowi. Mi siirin kirie bidiyar mi hauugiyin mi siya wi iikamim nuanim wi simiir nwoki tirim yaii sima niniiyam mi sima wi irni nwirni nwoki inan isomsom aokaowim. Mi sima siirin kamkiu komiyyin whira mi hauugi mi siya ha namin kimidiniya siirar ini tiriu.

⁵Mi siya namkiya saiir mhoiyya mi karar swoki kigi sibsibin yipiki inkamin niki aonamin, ti ambin nhoumakan siir niinakibwae itkiiyin siir nikrigin. Mi karar swoki wakaeki ti dimin whiiyim mi ha niyae diriraerariyin simiir irin pi boinkii, kira wit. Mi siya boinkiya hiriinan saiir mhoiyyan karar kigi hos yhiuwunanin. Mi inkamin siir digiu idwo hir nidwown siya skera kwira haiyidwowi. ⁶Mi karar wakaeki yai kwira ti dimin whiiyim kwoin minkakin mi ha niyae diriraerariyin simiir bopwo hirankar nimbiyamkii. Saeya ti hiniina boinkika, iikamim sima ta wit twowa saiirin wi umir ii kwiruwani mirii haiiyin wi siir saini. Mi bali two ouumim yim iriipi hiriinan mii ii kwirua mirii haiiyin umirin wi siir saini. Mi welin mi wain op aka sowiir kipi tirbu. Mi siya boinkiyim kariir simiir mhoiyyan siya ina yamin.

⁷Mi ta siya namkiya saiir mhoiyyan mi karar swoki kigi sibsibin ti inkamin yipiki niki aonamin siir nikriyin, siya ambin nhiuii akan ta yokwo aiir niti-nakiuwin siir niinakibwaeki mi mhoiyya karar wakaeki ti dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir nwirin siya ha boinkii, kira wit. ⁸Mi ta siya boinkiya saiir mhoiyyan hiniin, kira wit. Mi karar mi kigi hos

irin wirnanin pi niti. Mi inkamin siir digiu idwo hir nidwown siir inigin, naokin. Mi inkam nwirin siir inigin yipikin ha dapiyin, hel yio ini hos irin siir mhoiyya nrowin yio siir nidwonanikin. Mi sima sowiirin wadie bidi ywokiyyim iikamim nuanim hinda tinda nrowim simiirin sowa hidi mi sowa piuganin wi kwiiya nrowaiginiuwi hinda tindan ti nu whirkak iiar. Mi mhoiyya ti iikamim ti piugan kwiiyim simiir piugan kwira yio wi sowa nisomsom aokao digi. Sowa simiirin wi hiniina nisomsom aokaowi nhirim yim wi sima simar swoki inii aokaonaei mi nhirim yim wi maki nii aokaowi mi nhirim yim wi mhiigi naowaokaowi. Mi nhirim yim niimauan wraisu biyeyim wi sim pi-somsom aokaowi. Mi ti simiir mhoiyyan sowa ina yamkiyo.

⁹Mi tiriigino ha namkiyo mi karar swoki kigi inkamin sibsibnanim ti ambin iriyyar akan siir niinakibwaekii. Mi karar mi kigi iikamim yipiki hiiya Adi Komii krimiir Wanin siir haigininkinimiyaeiya, saiir aowa nrowi simiir kwoinbudim. Biyya ti iikamim sima Adi Komii siir yai aiir niki boinmimauugim iikamim simiir. Mi simiirin iikam bibiyeyim sima nisomsom aokaokikim sibsibnan mi sima ha naokaonamkim. Mi sima hiiya nae Adi Komii siir haigininkin imiyyaeya saiir aowa hir niki okim. ¹⁰Sima hiniina kauwok boinkikim, biyyan Inkam komiyyin inig komiigakin, kira dimin whirki bi kimbugin mi yaimwokiyyaimwo boiniyim simiir bwamkibwamin siyairgin. Mi kira iikamim nuanim simiirin wi paka hiniin iiya sae hidi mi wi paki hiniin iiya sae nipimpari? Dimusi rani, biyya krimiirin sima nisomsom aokikim mi krime ha naonamkim. ¹¹Mi ta sima boinkiya hiriinan saiir mhoiyyan mi siya simiirin yiuis whisinananim simiirin yapa yapar hauu dig mi sima simiir ha haiyim

mi siya simiir boinki, kima ha tiki kwosisaeki ii nhirimi arar mi mhoiyya tiki iikam bibiyeyim sima kimiir nomiyyau imiir nisomsom aokao digi mi iikam nhirim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna api ikim kimiir hiriinan kima mi wakaeyakna apa kariir mi sima ha mi isomsom aokiya kimiir saiir hiriinan. Mi mhoiyya ti iikamim kara nimbinim simiir nisomsom aokaowi mi simiirin wi kara hidi mi wi kara nipimpari.

¹²Mi siya tiriiginim simiir ha boinmimaau digiyin mi ti sibsibin inkamnanin ina swoki kwiinikibwaekiyin ti ambin iriyyar nhir akan ta yokwo aiir nwowin. Mi ta siya niinikibwaekiya saiir mhoiyya, niin komiyyin ina yitkiyin. Mi kara mi kigi bieyin yhiuwinan nimkpitkiyin yuis yhiuwinan mi bwana ya pariindan mi oki nhienan. ¹³Mi ninomor kouan nauun whiekakim yim ina yikigiigiyim nua tiriir swapwonan, swapwoin swapwo piu hiranki nikiigiigiyim iiya opud komiigi hugiya mi ha nikiigiigiyim simiir hiriinan. ¹⁴Mi ti nauunim nikiigiinainiyim nua tiriir simiir mhoiyyan karar kigi ninomora pi gropanaininami mi saeya ina whaowaekiya nibmir grophainamni haniin. Mi mhoiyyan mhiu minim mi mhiugribsisimim whii idopwoniya nidwodwomwaiyim yim ina mi kisranamim maeyauwa sima nwowa saiir hirankar. ¹⁵Mi ti digworaekwawim hiriinan tirkiyim simiir mhoiyyan karar kigi, iikamim yipikim nuan iikamim simiir kigirkakiyim, yim sima gavmani inkam komii komiyyim inigakim sima mi kamim yaii niniyim sim kigriraowi ikim mi kamim digworaekwoki naokingugunakai ikim mi iikam whiekakim whisarii mii priimirii ikim mi iikam whiekakim rirmiyya nwowi ikim sima whiekakar in ina iwit aogwoprakakiyim. Nhirim siyanoim

sim mi nhirim mhiuan siya komii komiyyim sim bopwo yagwoprakakai. ¹⁶Sima ha nagwoprakakiyim mi sima hiniina yaingwoki, sima wi mhiuan siiyam simiiram boinkii hiniin, krimiir dikiiirindinugi mi hiriinanki niuwi mi krima wi Adi Komii siir whwonkam iir kig rani, yipikin inkam komiini ipiyya sae nidwokaiyin, siya mi inkamin yipikin sibsibnan ikin yipikin io krimiir nwowin mi yipikin wi krimiir nisomsom aowi. ¹⁷Mi ii komiyya io sowa nwowana saeya niti mi Adi Komii siya wi iikam krimiir hidi dimin bibiyeyim krima tirim simiirsi. Mi wi dig nhinga nwowi tiki inkam nwisio io nwowo sowiir io aiir naomainoki, ha? Inkam nwir karamaeka. friig.

**Mi Adi komii siir paekwosimim
144,000 iikamim yipiki Isrelmiyim
simiir mwo imiir hainmamakii**

7 Mhoiyyan karar kigi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim nwiyyim ti nuin siir haimii haimii whiiyyim simiirar nokwo digi. Mi sima hiriyyar nokwawim mi opud aiirin nuanki hugnanisiyyin mi whii komii solwaranki mi hugnanisiyyin sima yikidu. Mi saeya bi huga mi paekwo min bi mi hugswoka mi paeisim wir bi hugwankin ²Mi ti kara kigiyim diminim simiir mhoiyyan, karar swoki kigi Adi Komii siir paekwosim nwirin siya bieki nitiyin hindanki niti mi siya diminin Adi Komii siirin hiriyyar nwoyokiyokiyyin iinokinok siya hainmakiuwiyyin iikamim simiir ini warar nonkwowin. Mi siya komiyyar kauwok boinimnanki mi siya ti paekwosim nwiyyim simiir boinki, yipiki Adi Komii siya nimbinim nuin mi whii komii aka sima tirbugiyim. ³Mi siya simiir boinki, kima nu ikin mi whii komiyya solwara nikiuwi aka mi paeyim nu nwo ikim simiirin aisiima kipi niki tirbugi ha tiki o paekwosim krimiiram, paekwosim krima

diminin Adi Komii siirin iikamim simiir mwo imiir haimakiuwiyin siir hainmakiuwi yipikin Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apiyim simiir mwo imiir, simiirin hiniina niisiimauuwam sima Adi Komii siirgim. Mi mhoyiya kima ti digworaekwo imiirin wi haniingin tirbugi. ⁴Mi ta siya boinkiya saiir mhoyian, karar wakaeki sima diminin Adi Komii siirin hainmakiuwiyin bidi hainmakiugiyin Isrel simiir piugana saiir iikam 144,000 nim simiir mwo imiir.

⁵Mi Judani piugana 12,000 iikamkim Adi Komii siir diminin hainmakiuwiyin siir hiriinankak nwowim. Mi Rubeni piugana yim iriipi hiriinan 12,000. Mi Gatni piugana ya iriipi hiriinan 12,000. ⁶Mi Asani piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Naptalaini piugana ya iriipi hiriinan 12,000.

⁷Mi Simioni piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Livaini piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Isakani piugana ya iriipi hiriinan 12,000. ⁸Mi Sebyulani piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Josepni piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Mi Bensamini piugana ya iriipi hiriinan 12,000. Yim ti iikamim Adi siya bidi hainmakiuim. Iriig.

Iikam whiekakim Adi Komii siir inig iiir hainan prapraskikim

⁹Mi ti dimin hiriiranim sima boinkiyim kariir simiir mhoyian mi karar kigi iikam whiekakim simiir mwainim dig nwo rani. Yim ti iikamim yim piuganpai piuganpaini iikam ikim mi maeyau maeyauwan iikam ikim mi yaiginpai yaiginpaini iikam ikim mi nupai nupayan iikam, yim simiir iikam ima. Yim sima inkamin sibsibnanin siir ipii aiir nidwokaiyin siir whwonkam idar nokwokim. Mi yuisim sima niyim whisinankim mi simiir inim sikwowim warar mi

inkin onkwokim tiriiginim yi min niisiimauugim sima dimin bibiyeyim simiir bidi ikwowaisiigiyim. ¹⁰Mi ti iikamim ti sikwo imiir nonkwowim sima ini komiiyar kauwok boinkiyim, krimiir Adi Komiiyin yipikin siir ipii aiir nidwokaiyin siya mi inkamin sibsibnan nwo ikin krimiirin sowar whinkinsiis haiginiugo mi krimiirin sowar mi anmaiwarkainakim. ¹¹Mi mhoyiya paekwosim whiekakim ini inkam komiiyim mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamnwir nwii ikim ini simiirar yokwoyokaiyim. Mi paekwosimim ogmwo ha waisii hiunanainamim nua hiriir ipiia saiir kingiin mi sima kimidiniya Adi Komii siir inig iiir hainanprapraski. ¹²Sima ti hiniina boinki, krima yaimwower boinkii. Krima krimiir Adi Komiiyin siiramin pranae pranae naingwo rani. Krima siir dimin kibikibiyim paenan niyuaeiyim simiir boinkii. Siya siyairgin dimin taeminim simiir sibgu inokninkinin. Mi krima siir asi boin wadiekii. Siir inigin komiigi komiigin mi siyairgin kirie komiigakin iki digworaekwo nhirim simiir haiburin mi krima hiriirar naingwowi, iki dimin taeminim iki hinda tinda nwowim wi siir inig iiirarar hainanprapraskaeyami iinokiinokin.

¹³Mi mhoyiya ti inkam komii komii kamnwir nwiyyim simiir nwirin siya srii kariirin, tiki iikamim tiranim ti yuis whisinin niyim, yipiki sima? Sima pindanki nitkim? ¹⁴Mi kara siir yai akan hiniina yowarkii boin, Kinakinan ninokninkini simiirin an kara niingaka.

Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, ti iikam imiirin Adi Komii siya nanmaiwarkainakim iki hikpai hikpai komii komiiyim simiir bopwo hirankin. Yuis wina sibgu hiisokiiya mi whisinin ha

nwokiiya saiir hiriinan. Mi yim ti iikamim yim whauriyinkiwahauriyinan nwo ima ti inkamin sibsibnan siir nhie aiirsi. ¹⁵Sima Adi Komii siir siyiu iir napkim mi simiirin kimidiniya kam ima yipimpar aoki mi tariinanin sima ini Adi Komiiyin siir ipii aiir nidwokaiyin ini siir whwonkam ida nokwowim mi nii nabeyin sima siir mii imiir miriigim siir omaka kibiya saiir omaka yainau hir. Adi Komiiyin yipikin ipii aiir nidwokaiyin, siya ini simakar nwowin mi simiirin ini siyar kigriraowin. ¹⁶Mi tariinanin sima wi mhiigi swoki ao rani mi wi kwoinki mi haei rani mi sima wi ta saiir hiriinan biyie swoki o rani. Mi bieyin wi simiir mi whwo rani mi sima wi bidiugi swoki it rani. ¹⁷Sima wi wadieyar sibgu owi. Dimusi rani, inkamin sibsibnanin yipiki ipiiya saiir whwonkam ida nokwoin simiirin wi siya kigriraowi mi sima iinokiinokin wi maigimaigra nwoninaei mi wi dimin miiyik miiyik imiirrarar haii. Mi ouubim simiir nhwo hir nwowim yim wi Adi Komii krimiir Wanin siya niinakii mi ta hiriinan saiirsika sima wi swoki ou rani. Iriig.

**Inkamin sibsibnanin ambin iriiyar
nhis akan yokwo aiir nwowin
siir niinikibwae itkiigikin**

8 Mi karar swoki kigi inkamin sibsibnanin diminin ambinanin iriiyar nhis akan yokwo aiir nwowin pi niinikibwaeikii. Mi ii priei bi kwokikin dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siir om hiranin ini hindarar yinkin tankiyim. ²Mi karar mi kigi Adi Komii siir paekwosim iriiyar nwisso Adi Komii siir whwonkam idar nokwowi. Sima kid iriiyar iso sima masanim warar ninkin haiyikwowi.

³Mi mhoyiya Adi Komii siir paekwosim nwirin ha nitin yio ini hiiya nae min haigininkin imiiyaeya, saiir

kingiin hir haiyikwowi gol twowa. Mi twowa saiir yainau hir nwokaiyim dimin whrinanim, yipiki wi mhoyiya nanagi mi sima wi wadieyar niusiin whakii. Mi simiirin ha haiyim mi siya kimidiniya Adi Komii siir iikamim nhwo sima kwisboinim yayim simakar yinkin haiginki mi ti simiirin wi siya nanagii gol hiiya Adi Komii siir ipiiya siya nidwokaiiya saiir whwonkam ida maigimaigra Adi Komii siya nwowam. ⁴Mi paowiiya piuii miiyik whakiya mi ti Adi Komiiin iikamim nhwo sim kwisboinki ikim simar yamswoki koua hiriirin Adi Komii siir paekwosimim Adi Komii siir whwonkam ida nokwowim simiir in hirankin. ⁵Mi mhoyiya paekwosimim paeya ha haiya ta hiiya saiir hirankin mi siya kimidiniya ta gol twowa saiir whaaigigi. Mi siya ina whaaigigiya ta gol two aiir ya tariigina ya min niisi-imauga Adi Komii siya siir iikamim nhwo sima kwisboinkiyim simiir bidi wakaewinin. Mi siya nuan iikam imiirin wi ti digworaekwo imiir nipimpari mi simiirin paekwosim siya yitkiigi nua tiriir. Mi sinana ina sinankiya hinda tinda mi diya ini komiiya tiokiya mi nuin ina kiisiskiyin. Iriig.

**Mi paekwosim iriiyar nwisso
simiir kidin ina maskiyim**

⁶Mi ti Adi Komii siir paekwosim iriiyar nwisso yipiki kid iriiyar iso sim nokwowim, sima ini hindarar kwaeikwokwowim ti kid imiir masamin. ⁷Mi biigi biyan paekwosimin siir kidin ha maskiyin mi ta hiriinan saiirsika, naowin ina yitin aisanan mi pae aka mi nhieya ina yaokiinaiiniya nua tiriir. Mi sima ha nikiigiinaiiniyim mi kimidiniya ti nu haimii haimii whoimim simiir haimii whirin siir idwo yauni ikiigiini mi hinda tindan ina yiuninakinin swokiyim mi ti haimii whirin siir pae

minim mi kii minim yim ini hiriyar yuinakninkinswokiyim.

⁸Mi mhoiyya paekwosim nwisakan siir kidin ha maskiyin mi ti paekwosimin diminin mhiunanin ina yitkiigiyyin mi siya paeni haniin ha niuyakiyyin mi ini whii komiyya solwara nikiuwiya ini saiirar yamimaiyuwin. Mi ta whii komiyya solwara nikiuwiya saiir whii haimii haimii whoimim simiir haimii whirin yio ini nhieki yikpitmaigiyyin. ⁹Mi ta whii komiyya solwara nikiuwiya saiir haimii whirin siir dimin taeminim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim yim opnau hir nwomaiyyim ina yaokaokiyim mi haimii whiso sowiir dimin taeminim kwoin minkakim ha niyae diriraerariyyim yim ini hiriyar ywokiyim yim bi naokaokikim. Mi siyayi isid whoimim simiir isid whirin yio ina mi tirbu iuguskiyyin. Mi isid whiso sowiirim yim ini hiriyar ywokiyim yim wara bi tirbugikim.

¹⁰Mi paekwosim nwoimakan siir kidin ha mi maskiyin mi nauun komiyyin nhiridmir pariidnanin ina yikiinaiiniyyin. Mi siya kimidiniya ti haimii haimii whoimim simiir haimii whirin siir ie komii komiyyim mi siir ieno ienowim simiir yauni amaini. Mi siya haimii whiso sowiirim simiir idwowin wari bi namaigin. ¹¹Mi ti nauunin siir inigin yio minkin kausrir. Mi opim simiir haimii whirin yim wi pi kausriri mi haimii whiso yo wi hiriyar nwokii yo wi wara kausrir tani. Mi ikam whiekakim ta op kausrir aiir kwiyaeyim sima ini hiriyar yaoswokiyim.

¹²Mi paekwosim nwii akan siir kidin ha maskiyin mi bie, bwan, nauun, simiir haimii whirin yio ini yhiuwinan ywokiyin. Mi sima bi swoki whwoy-amiminkikim. Mi haimii whiso sowi-iro yim ini hiriyar ywokiyim yim yhiuwinan wara bi nwokikim. Mi ta hiriinan saiirsika nii nabie sowiir haimii

whirin yio bi whwoyakikin. Mi haimii whiso sowa sowar whwoyaki.

¹³Mi ti kara kigiyyim simiir mhoiyyan mi karar kigi ipiyinin wab nikiuwiyyin hapi kougi kou hirar siini. Mi kara ti siir kigiyyin mi kara hiniina yaingwoki, wi dimin biyieki kipi nimbiam. Mi siya hapi kougi kou hirar siinamin mi karar wakaeki, siya komiigi komiyyar kawok boinkii, dimin biyie, dimin biyie, dimin biyeyim wi nuan ikam simiiram niti. Simiir tirbuwam iya Adi Komii siir paekwosim nwoimim sima maski simiir kid imiir. Iriig.

Mi paekwosim iriyyar akan siir kidin ina maskiyin

9 Mi ti paekwo sim nwii akan siya siinamin siir mhoiyyan, karar wakaeki, Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim iriyyar akan siir kidin pi maskii mi karar mi kigi nauunin pi nikiinainii ninomor kou hirankin mi siya ini nua hiriyar yikii igusnainamin. Mi hapairin ieyin ina ywokiyin mi ti ieyin kingiin kingiin bi ninir-nankainainamkin mi siya ini mwis karamae ywowin mi Adi Komii siya tidiyinin siir bidi hauugiyin ti ieyin ti nauun ieya nwokaiyyin siir anowin siirin. ²Mi siya ti ieyin ninir-nankainainamin siirin ha haiwaokiyin mi paowii komiyya ini warar yowii giya inkamin numir haingomuwiyyin siir hiriinan. Mi saeya ie hirankar yowiiopitaniniya mi bie ikin mi ninomor aka yo ini warar yirinugiyo mi ini yhiuwinar ywokiyo. ³Mi ninomora ini niibwomambwonanar ywokiya mi karar mi kigi kokmwo graeyas minim ta paowiiya saiir hirankar niti nua tiriir. Adi Komii siya kirie simiir bidi hauugiyin mi sima wi digar nwowi ikamim simiir piyim iriini haniin. ⁴Adi Komii siya simiir bidi boinkiyin hiniin, kima ko minim mi paekwo minim mi dimin taemin nhirim ti nu iir whakim wi simiir kipi tirbu.

Kima wi iikamim yipiki Adi Komii siir diminin simiir mwo hainmakiu karamae nwowim wi simiirarar pikrimkrip. ⁵Kima ti iikam imiir pikrimkrip mi simiirin bwanim iriyyaruwar donkwoniinwomwiirninkin haiginiu mi kima simiirin wi kipi pikrimkrip aoki. Niingaka. Mi ti kokmwo graeyasim ti iikam imiir pikrimkrip mi simiir piuum wi hiriyyar kimpipisunanaei owinyaigi si pikiiyim mi ha urugiiyim sair hiriinan. ⁶Mi ti iiyim ti kokmwo graeyasim ini nu hirar nwowim mi iikam whiekakim sima naoni siyuam whaowaekim mi simiirin Adi Komii siya tirki mi sima bi naokim.

⁷Mi ti kokmwo graeyasim yim ini ti hosim yipiki yayiyam tirim ini simiir hiriinan ywowim simiir whwonkamim ini inkam kiingikiini whwonkamnan ywowim ini piuaiyim mwo piuaiyim ini simiir hiriinan ywowim simiirin sima golni nonkwokwokim. ⁸Mi simiir kanim ini wigni kani haniin ini digiu hirar toa mi simiir bigmiuwim, bigmiu prasae prasae rani, ini huni nasnan ywowim. ⁹Mi diminim simiir iirib imiir nitimwramwrakiuwim nhaonanim aiyini nonkwokwokim. Mi simiir pidgam sima siinbibagam ini ipiyinin mou nikiuwiyin iripa sima siinamiya ini simiir hiriinan ywowim. ¹⁰Mi sima iriipi hiriinan kibgak mi simiir kibim ini irini kibnan ywowim amridamridnankim. Mi ti dimin hiriinan yim ini simiir nwowim. Mi sima kiriekakaigim mi iikam imiirin sima bwanim wi iriyara nipimpari simiir kib ima mi ti simiir kibim urur prasae bi kinikim sima ururiyim. ¹¹Mi ti yiumi biyyan inkam biyeyin yipikin ti kokmwo graeyis bibiyeyim simiir kigriraowiyin, yio ti inkamin yipikin ti ieyin ninirnankainainamin mwis karamaeyin yio siir warar kigriraowikin mi ti inkamin siir inigin Hibru simiir yaigina ha dapikim Abadon. Mi Grikmi

yaigina ya min dapika Apolion. ¹²Mi dimin biyie kirie komiyyin iikam tirbuwin yio bidi digiyin mi dimin biyieki biyie whiso yo ina swoki itwo.

¹³Mi ti dimin taeminim kara kigiyim simiir mhoiyyan karar wakaeki, paekwosim iriyyar nwis akan siir kidin pi maskii. Mi mhoiyya karar wakaeki inkam nwirin siir yaiya pi kauwokii, hon whiiyim hiiya golni nonkwokwowa sair nwowim simiir bopwo hirankin, ta hiiya paekwosim ieya haigin inkin imiyyaeyia piuii miyyik Adi Komii siya whakwinam sair hirankin. ¹⁴Mi siya kimidiniya paekwosimin yipikin siir kid iir maskiyyin siir boinki, kira paekwosim biyie nwiiyim yipiki biyya Adi Komii siya kikog okwowim yab komii Yufretis hir kira simiirin ti onkwo iuguski yimbi nami. ¹⁵Mi siya simiirin ha nonkwo iuguskiyyin mi sima ina yamim mi iikamim nuanim simiirin sima hainmamakiuwam mi simiirin haimii haimiiyim whoima ywo. Mi mhoiyya haimii whirin siir iikamim simiirin ina yisomsom aokao digiyim. Biyya, simiirin Adi Komii siya nimbingim mi sima hir asi nidwokim bwanim simiir nimbinin siiram, ti biewiyin siir ii aairam ti diminin siir tiram. ¹⁶Mi paekwosimim yim ini biyyar yamim mi kamim yaii niniyim yim hosim simiir idwo nidwowim yim ini simiir mhoiyyar yamim. Mi karar wakaeki inkamin ha boinkii, sima iriparin partiigim 200,000,000 kim. Kasa kasa rani. ¹⁷Kara ti hos imiirin nhwonan whinkigim. Sima ti hiniin hiniina tirkim, kam nhirim yim hos idwo nidwokim mi hosim simiir iirib imiir nitimwramwrakiuim nhaoim aeyini nonkwokwowim yim paridnankim mi nhirim yim nhaowim aeyini nonkwokwowim prainanim yim simiir niigim mi nhirim nhaowim aeyini nonkwokwowim wirnanim yim simiir

niigim. Mi ti hosim simiir mwowim yim ini laioni mwonan ywowim. ¹⁸Mi paeya mi paowii aka mi siiyam paeki paenan nwo ikim yim simiir yai hirankar wokitkikinaniini. Mi ti hiriinan sairsika sima haimii whirin siir iikamim yipiki biya sima nimbiniim simiirin asi nisomsom aodigikim. ¹⁹Mi hosim simiir yayim mi simiir kib ikim yim kirie komiigakim mi simiir kibim simiir mwowim yim ini mipugni mwonan ywowim mi iikam imiirin sima nisomsomi mi sima wa naonami.

²⁰Mi iikamim yipiki ti hos ima nisomsom ao karam nwowim yim sima simiir mhii kwoinim bi kisina haigigim ti dimin biyie biyieyim sima tirim simiirsi. Mi sima uruwai siyaowaini inig hainanim bi digikim. Ti dimin taeminim sima tirim gol, silva, bras mi tidiyu mini sima nikrimtio diriraerarim, yipiki napririr wakae omok kigimok karamae nwowiyim ti iikamim sima siyuin dimin biyie tiriin siirin digiumii bi haimriiyugim. ²¹Iikam nisomsom aokao, nop min iikam nhirmi nao mi hii min nanae mi hii tauae mi ti dimin taeminim simiir mhii kwoinim simiirsiyin bi niki kini-sugim. Niingaka. Iriig.

**Adi Komii siir paekwosimin
yokwowa siya hauwa Jon siir
mi siya sairin ina yaeyin**

10 Mi ti digworaekwawim hiriinan tirkiyim simiir mhoyian, karar swoki kigi Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosim komii nwirin pi niti Adi Komii siir omin hirankin. Mi waua ini siirar yimwainginaiiniya yuisni haniin. Mi namnamiinin siir mwo hirar yidwona-ini mi siir whwonkamim bieni haniin whwoyakikin mi siir iga paeni haniin niuyakika. ²Mi siir ina, siya yokwosima kwira nonkwowi. Mi siir iga iniga whii komiia solwara nikiuwiya sair yokwomaigi mi iga yaioyaeya ya nu iir

yokwoki. ³Mi siya kimidiniya komi-iyar kauwok boinamnanki laionki kauanmankiyim hiniin. Mi iya siya hiriinan boinkiyin, mi diya idip idipin iri-iyar kwisa tioki. ⁴Mi ta sima tiokiya sair mhoyian, kara ti yai imiir winamar kwatirkin mi karar wakaeki yai kwira Adi Komii siir omin siir hiranki kauwok boinki saeya kariirin ti hiniina kauwok boinkika, ti yayim yipiki ti diya iriayar kwis owa boinkiyim simiirin kipi winki kiriir yokwoni. Niingaka. Yim kiriir kwoin arar haigi okai.

⁵Mi karar swoki kigi Adi Komii siir paekwosimin yipiki whii komii solwara mi nu ikin sowiir idwo nokwowin, siya siir ina iniga ina kininan-sinanainama kougikouwa hiriir. ⁶Mi siya ina boinkiyin, kara kaimwokikaimwower boinkii Adi Komii siir inig iirin yipikin ninomor nu mi whii komii solwara simiir nonkwokwokiin mi dimin taeminim simiir nwo ikim mi yio siya hiriayar nwoyokiyokiikaeyamikin inokiiinokin. Mi kara ta sairin pi hiniina boinkii, krime wi yaeya ii kwiram nwo rani, yaeya ii kwirki nimbiniyim. ⁷Mhoyia kara wakaekii Adi Komii siir paekwosim iriayar nwisakan siir kidin maskiyin mi dimin taeminim aowa aowa nwowim Adi Komii siya tirim yim wi simbi digii. Biya Adi Komii siya siir profet kam imiir boinkikin ti dimin taeminim sima winkiyim yokwoni. Mi sima wi profet kamim sima boinkiyim wi simiir hiriinanar swoki imbiyami.

⁸Mi karar wakaeki ti inkamin Adi Komii siir om hiranin yipikin biya kariir niki boinkiyin, siya pi swoki boinkii kariiram, kira damki mi kira ta yokwowa haiwaonisuwa paekwosimin yipikin whii komii solwara mi nu ikin sowiir idwo nokwowin siya nonkwowa sair tini hainaki. ⁹Mi ta siya boinkiya sair mhoyian, kara ha namn kimidiniya Adi Komii siir paekwosim iir nini

kigiuwin mi siirin ina ini boiniuwun, kira wara yokwo kopsima kariir whauugi. Mi siya kimidiniya kariir boinki, kira saiir haii mipa daeki. Kira saiir naei mi kiriir kwoinin pi hiigakar nwokii haininan mi mhoyia kiriir mhiiya wi saeya hiugrimkripi. ¹⁰ Mi kara ta yokwosima Adi Komii siir paekwosimin siir iin hiranki ha haiya mi ina yaekiya mi kariir kwoinin ini warar diewhrokwhroknainamin hainiini haniin mi ta kara naekiya saiir mhoyian kariir mhiiya nhaminhami bi hiugrimkripika.

¹¹ Mi ta kara naekiya saiir mhoyian mi inkamin kariirin siya boinki, tariinanin kira ti Adi Komii krimiir Wanin siir yayim simiir ti swoki boinmimauu ti dimin taeminim mhoyia nimbiniyanim iki iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim nupai nupaiyanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim yipiki bii nwo ikim simiir. Iriig.

Mi inkam nwisoyipiki Adi Komii siir yayi aiir boinmimauwo nu tir sowa

11 Mi ti dimin taeminim siya boinkiyim kariir simiir mhoyian mi sowa paekopin haigin kimairiyin kimidiniya kariir hauugi mi sowa ina boinkiyoy, kira dam omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainaniya saiir tini kimairiu mi hiiya iikamkim sim haigin inkin imiiaeya Adi Komii saiirin warar timi haigin kimair. Mi ta saiir mhoyia iikamim Adi Komii siir inig hainaniyim simiir warar timi mwain. ² Mi hiira omaka Adi Komii siir inig iir hainaniya saiir nidiyokiyokaiya saiirin wi wara kipi haigin kimair. Dimusi rani, Adi Komii siya wi iikamim Juda iikam tani wi simiiram kiwakii om komii Jerusalema sima nitim, iikamim hapaiiranim sima nini kigriraoniyim bwanim kamnwis whis mi dimin taeminim hiranim wi sima tirbuwi. ³ Mi an kara, wi Adi

Komii siya hauwi kariir inkam nwisoyiirir kirie mi sowa wi kariir yayi imiir boinmimauuwami biwiyim whoim haimii. Mi sowa wi yuis biyie imiirrarar nii iikam imiir nusiimauuwam hiniin sowa siyu bibiyeyim sowa tirim simiirsi nididi.

⁴ Mi ti inkam nwisoyoy ini pae whisoyolip nikiuwiyo mi yuukid is iko yipiki Biiyan Inkam Komii siir whwonkam ida nokwowo yipikin nu whiekak imiirar kigirkakiyin ini simiir hiriinan ywowo. ⁵ Mi iikam nhirim ti inkam nwisoyoy nisomaowam naingwowy mi paeya wi sowiir yayi hirankar nimbiyami ti iikam biyie imiir niuamin. Mi yipiki ti inkam nwisoyoy nisomaowiyim wi naowi ta pae biyieya saiirsi. ⁶ Mi sowa kiriekakairgo, ninomor aiirin wi sowar mi iripikougii mi saeya wi naoki kin tani, ti iiyim sowa Adi Komii siir yayi imiir boinmimauuwi ti nu iir. Mi sowa kirieya op ninkpitkiyana nhieki nimbiyamam ina mi ankwowo mi iikamim nuanim simiir mi tirbuwana ma minki sima niya mi dimin bibiyie ikim. Mi sowa ti dimin hiriinanim simiir tiram naingwowy sowa wa tiri.

⁷ Mhoyia ti inkam nwisoyoy sowa sowiir yayi imiir boini mi ti uridyoy biyeyin yipiki wraisuni whwonkamnan nwowin, siya wi ti ieyin mwis karamaeyin wi siir hirankar ninsiin idwonanii mi siya wokitkinaninii mi siya wi ti inkam nwisoyoy yayi sowakar ninii. Mi sowiirin wi siya niyopakaiyuwi mi wi siya nisomaokii. ⁸ Mi siya sowaka ninii mi sowa wa naonami mi sowiir pitusa wi om komiiyan siyoy komiiyin wi siir hirar kiwomwokini. Mi krime sowiirin hindara haigiprapakai boini mi krime ti om komii iirin wi min namisi ikuwi Sodom, iyie? Wi Isip nikiuwi. Dimusi rani, ti omin siir iikamim yim Adi Komii siirgisiiir sau omomkin. Mi ti om komii ti inkam nwis owa

nwowin sowiir Biiyan Inkam Komiiyin yio hir niki inkin irioninkin inankigikin. ⁹Mi iki piuganpai piuganpaini iikamim mi iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim nu pai nupaiyanim sima sowiir piuis biyie aairin iiyim wi kwoim haimiia kigi. Mi sima wi iikamiyam kiwaki rani, sowiir piuis biyie air haingikaigiyim ienau. Dimusi rani, sima ti inkam nwisio io sowakar nwoko mi sima dimin biyie sowiir tiram tirkim. ¹⁰Mi iikam whiekakim nuanim sima wi maingimaingar nwoki. Dimusi rani, ti inkam nwisio bidi yaonamwo. Sima wi maingimaingar nwokii mi dimin taeminim irni nwirniyamim wi hindara whisariiyar ninan priihauu priihauuwi. Dimusi rani, profet inkam nwisio yipiki nuan iikam imiir nonkwoninwoimwiirnininkinim yipiki dimin biyie simiir tiro bidi yaonamo. ¹¹Sowa hapaiirin iiyim kwoim haimiia ywo mi mhoyia Adi Komii siya opuda ina yikropkiya sowa niyaeyam mi saeya ha nama sowiir mhii kwoinau hiriir mi sowa ina yinsiin idwokiyo mi sowa ini irkakar swoki owo. Mi sowa ha ninsiin idwokiyo mi iikamim yipiki hiriinan kigiyim mi sima ina yididgiyim mi sima pranai pranai bi nididgikim. ¹²Mi mhoyia ti Adi Komii siir profet inkam nwisio sowar wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir om hiranin siir yaiya pi kauwokii siya sowiirin ti hiniina boinki, kowa dinsiin idwoki mi tiriir wit. Mi ti inkam nwisio sowiir sau omomim sima sowiir kigiyim sowa ninsiin idwokiyo mi sowa waua saair yidwokainainam mi sowa ini Adi Komii siir om iirar yamo. ¹³Mi biri kimiminkikin, niin komiiyin ina yitin. Mi om komiiyin siir haimii haimii iurim simiir haimii whirin yio ina tirbugiyin. Mi haimii haimii iriyyar whiiyim yim ina ywokiyim. Mi iikamim 7,000 na mi aokaoki. Mi iikam nhirim

omwai waiyakiyim om komii Jerusalem hiranim sima nidid prasae bi kinkikim mi sima ini Adi Komii siir inig iirar hainankiyim yipikin om komiigi komii iir nwowiyin.

¹⁴Mi tariinanin dimin whisakan yio bidi digiyin kira wakaeki. Mi ii priei bi kwokikin dimin biyie whoimakan yio ina swoki kwitin. Iriig.

Adi Komii siir paekwosim iriyyar nwisakan siir kidin ina maskiyin

¹⁵Mi ti diminim hiriinan tirkiyim simiir mhoyian, karar wakaeki paekwosim iriyyar nwisakan siir kidin pi maskii. Mi siya ha maskiyin mi karar wakaeki, paekwosimin Adi Komii siir omin siir hiranin siir yaiya pi kauwok boinkii, iikamim hinda tindanim wari nuin siir nwowim simiir iikamim wi siya kigirkaki siya wi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin mi simiirin wi siyar kigriraowi. ¹⁶Mi mhoyia ti inkam komii komiiyim simiir ipii imiir nidwodwokaiyim Adi Komii siir whwonkam ida sima ogmwo ha waisii hiunanainamim nua hiriir mi sima kimidiniya siir inig iir hainan.

¹⁷Mi sima kimidiniya Adi Komii siir boin, krime kiriir boin wadieki. Kira krimiir Biiyan Inkam Komiiyin, Adi Komiiyin biiya kira hiriyyar nwokin mi tariinanin kira ini hiriyyar swoki oyokiyokiiyamim. Krime ini maingimaingar nwowim mi krime kiriir inig iir hainanprapraskii. Dimusi rani, kira kirie komii bidi haiyin mi iikamim ini kirar kigriraowim. ¹⁸Biiya iikamim sima io kinakar niki okim mi tariinanin kira ini io simakar mi owin. Mi iiya ta ii aeya niti, iikamim naokaowim yim wi kira hidi mi taka iiya saeya kira hauuwana iikamim yipiki kiriir mii aair miriyyim mi kiriir profet iikam ima

mi iikam whiekakim kiriir inig iir hainani ikim mi kiriir yai imiram naingwo tibmii ikim simiirin wi kira hauwi dimin taeminim. Mi iya ini nita iikam imiirin kira nonkwobumbuninkinana yipiki iikamim nu nwowim simiir tirbumbuninkin haiginiuwim.

¹⁹ Mi ti dimin taeminim sima boinkiyim simiir mhoiiyan karar kigi omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig iir hainaniya siir om hir nwowa pi haiwaokii mi karar kigi miya yayim Adi Komii siya nimbiniim sima nwokaiya ya saiir omaka yainau hirar nwokaii. Mi karar kigi sinana pi sinankii mi karar wakaeki, diya pi tioki.

Mi karar mi kigi niinin pi nitkii mi karar mi kigi naowin aiskakin pi niki-inaini nua tiriir. friig.

Wig aeya mi mipug biye ikin

12 Mi ti digworaekwowim hiriinan tirkiyim simiir mhoiiyan karar kigi dimin kibiyin ninomor kou hir nwowi mi kara ina yanaakiyin. Diminin kara kigin wignankin. Mi yiuisa saeya niya ini hindirar kigninya ini bieki saiir piu aiir whwonan ywokiya. Mi bwana ini saiir iga aowa ywokaiya mi saeya nauun iuur iso simiir warar mi haigin saiir mwo iirin pagra inkamin inigakin si haiginiya saiir hiriinan. ² Saeya yinpiugaka mi saeya yinisim iir naokainam tira siya dirisusua mi saeya asi kaugika.

³ Mi ti diminin kara kigiyin siir mhoiiyan karar swoki kigi dimin komiigi komiyyin ninomor kou hir nwowin ini diduka komiyyin kirie komiigakin dimin taeminsi nidid karamae nwowiya ini siir hiriinan ywowin. Siir pua paridnanka mi siir mwoim iriyyar whisko mi honim siir mwo imiir nwowim iuurgim mi pagram siya haiginyokiigiyim siir mwo imiir yapa yapa yim ini pagram inkamim

inigakim sim haiginiyim ini simiir hiriinan ywowim. ⁴ Mi siir kibin ha niyairyokiya mi ninomor kou hiran nauun haimii whirin kimidiniya siya yipamkiigi mi siya simiirin nua tiriir yitkiigiigi. Mi ninomor kou hiran nauun haimii whiso sowa sowa ywoki. Mi siya ini wiga yinpiugak nwowa ini saiir whwonkam ida kingin hirar nokwokaowin siya minam nokwokaowi saeya saiir yinisim iir naokainam. Siya minam naingwowi, saeya saiir yinisimin siir naokainaei mi siirin siya nisomaowi mi siirin wi siya naei. ⁵ Mi yinisim yinkamiyinin saeya naokainan yipiki wi iki iikamim yipiki hinda tinda nwowim wi simiir kigirkaki wadie sima nwowam mi kirie sima nwowam. Mi ti yinisimin saeya naokainakiyin siir mhoiiyan mi ti kain siya siir bi nisomaokin mi siir bi mi aekin. Mi siirin Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin siya hainam ipiia Adi Komii siya nidwokaiya saiir hiriir. ⁶ Mi ta wiga ina yidamkiya niimauu boskwokiboskwonau maeyauwa inkamki nwo karamae nwowiya saiir hiriir, maeyauwa Adi Komii siya diriraerarkwokina ya maeyau kibi aeyairga mi saeya wi wadie nwoki sibgu owim hapairin. Mi siir paekwosimim saiirin sima kigriraowi iiyim parig 1,260.

⁷ Mi ti kara kigiyim simiir mhoiiyan mi paekwosimim Adi Komii siir om hiranim yaii ina yiniyim. Maikel siya mi paekwosimim siir yai aiir wakaeyokna apiyim sima mi ka ieya mi siir paekwosim ikim yaii simakar yinii. ⁸ Mi sima ha niniyim mi ka siya mi siir paekwosim ima sima simiirin dig bi nwokim. Maikel siya mi siir paekwosimim siir yai imiir wakaeyokna apiyim simiirin sima hainurur haiginiu. Mi ta hiriinan sairsika sima simiirin Adi Komii siir om hiran iya wi kwira swoki kigninkin o rani. Niingaka.

⁹Sima ka siirin mi siir paekwosim ikim simiirin ina nhinikriropkiyim Adi Komii siir om iir haiburgigim. Mi ti kain, yio ti mipugin bidi bidiniyar nrowin inkamin yipikin Setan nikiuwiyin mi ti siyairgin ti kain niki oyokiyokiyyin biya Adi Komii siir whwonkam idan siya niki boin hiuriyugin hiniin, iikam krma iikam pai rani. Siya inkam miyik rani, siya minam kiwokinkaowi iikamim nu hir nrowim simiram. Mi sima siirin ina kiyitkiigiyyin mi siir paekwosimim iri-ipi hiriinan mi sima simiirin nua hiriir kiyitnoudninkigi.

¹⁰Mi karar wakaeki inkamin Adi Komii siir om hiranin siir yayim pi boinki. Siya boin, tariinanin kariir Adi Komiiyyin krimiirin siya bidi sibgu grabaiginiuin. Mi dimin taeminim siir kirie aeya bidi ikworipukimaigikim. Mi inkamin yipikin siya nimbiniin nua tiriir nitam iikam imiir whinkinsiishaiginiuwam siya kirieya Adi Komii siir hiranki bidi haiyin mi siya ini inkam komii ywown. Siya inkam komiigin. Dimusi rani, yiu biyeyin yio paekwosim ima bidi kiyitkiigiigiyyin yipikin biya nii nabie Adi Komii siir whwonkam ida nokwown yayi ninkinwaomwarkii boiniyyin mi ha mi boiniyyin krimiir nomiiyauim nuanim yipiki Adi Komii siir yayi imiir wakaeyokna apiyim yim biyekim. ¹¹Krimiir nomiiyauim siirin bidi ikworipukimaigikin Krai siir nhieya saiir kirieni inkamin yipikin sibsibnan nrowin mi siir nhieya ha naokiinainama biya nua hiriir. Mi Adi Komii siir yayim sima boinim mi sima boinmimauuim simiirin simar ikworipugii. Adi Komii siirar kwoinkin sima mi aowi sima wi maigimaigarar mi owi. ¹²Mi ta hiriinan saiirsika iikamim kima Adi Komii siir om hir nrowim mi digworaekwo whiekak ikim kima maigimaigarar dwo. Mi iikamim

nuanim digworaekwo whiekakak ikim kima mintaraol! Setan siya nua waraur bidi yitin mi siya kimaka wi io praesae prasae nwo rani mi kimiirin wi siya nonkwobumbuninkin haiginiuwi. Dimusi rani, siya ina ninokninkinin iya ini kingiin nita Adi Komii siya siir nonkwobumbuninkinana mi siir kabitkaigiyana paeya.

¹³Mi ka siya ina kigninokninkinkiyin siirin bidi kabitkiigiyyin mi siya nua bidi yamin mi siya ha ninsiin idwown mi siya kimidiniya ta wiga yipika biya yinisim yinkamiyyin naokaina saiir yinkinaeyokiyok. ¹⁴Mi siya ta wig aiirin ha ninkin aeyokiyokin mi siya saiir bi niso-maokin. Mi saiirin pidga kwiso ipiyinin wab nikiuwiyin siir owiir hauugi mi saeya sowiirin ha haiyo mi saeya kimi-diniya niimau boskwokiboskwonauwa hiriir yama niimauin inkamki nwo kamae nrowin siir mi saeya ka biyeyin siirin ha haburgiga mi saeya ini hapi arugi aru ini owouwa. Saeya hapairin biewiyyin wi whis haimiyya nrowi mi sai-irin wi simar kigriraowi. ¹⁵Saeya ha nida-mama mi ina siinama mi op komi-ya iekinakiibormainamiyyim hiniina ina saiir mhoiyyar yama. Saeya saiir mhoiyya minam namka ta opa saiir hinina ta wig aiirin pi saeya nwoki kaiyoprindipu aokiyim mi saiirin pi saeya nwoki hainamim mi saiirin pa nwoki iso-maowim. ¹⁶Mi saiirin kimidiniya nu siya whinkinsiis haiginiu mi nuin ha piigigiyyin mi ta opa ka ieya yaskiigiya siir yayi hirankin saiir hopnan hainaw-idam ya ini nua hiriir yaokiinainama. ¹⁷Mi ka siya ta wig anakan io prasae bi nwookin mi siya saiirin ha haiburgigin mi siya ina yamin yinisim nhirim biya saeya niki iyowim simiir nisomsom aokaowam yim ti yinisimim yim ti iikamim yipiki Adi Komii krimiir Wanin siir yayi aiir wakaeyokna apiyim mi ha boinmimauuwiyyim yim sima ti Jisis siir

yai aiir boinnimauwiyim. ¹⁸ Mi ka siya ha namin mi siya kimidiniya whii komii saiir siiyin iir mi okwoiu. Iriig.

**Niimauan wraisu iso sowa
sowar nimbiyam iko**

13 Mi diduka whii komii solwara saiir siiyin iirar niki okwowin mi karar kigi wraisu komii irin op hirankar nomboknaiini. Mi honim siir nwowim iuurgim mi siir mwoim siir nwowim iri-iyar whiskey mi pagra iuurim inkamim inigakim sima haiginiyim hiniinim ini ti hon imiirar haigin digim mi ti mwoim sima yapayapin inig bibiyekakinairgim. Tiki inigim yim min nokdap haiginiugim Adi Komii krimiir Wanin siir nikwowaisiigim. ² Mi ti wraisu komiiyiyin yipikin whii komii solwara hiranki nitin siir piua ini niimauan pusi biyeyin namaknamakan kitiyin min dapiyin lepat ini siir piunan ywowin mi siir iga inim kirie komii komiigakin ini wraisu biyeyin min dapiyin bea ini siir iga inanan ywowim mi siir yaiya ini niimauan pusiya laion dapiyin ini siir hiriinan ywowa. Siirin kirie diduka siya hauugin mi siirin siya bidi yimbinin iikamim yipiki hinda tinda ti nu iir nwowim simiir kigriraowam. ³ Mi siir mwo whirin yio ini hankakar nwowin siirin sima nisomaonan bidi ywowin. Mi ta paowai hana ina swoki iyimwarkaigiya mi iikam whiekakim ta hana siir mwo iir nwowa saiir kigim mi sima ini kakakar ywokiyim mi ina boinkiyin, siyairgin inig komiigakin. Mi sima ini siirar mi wakaeyokna apim mi ini siir yai imiirar mi wakaeyoknam. ⁴ Mi iikamim ini ka siir inig iirar hainan prapraskiyim. Dimusi rani, wraisu iirin kirie siya hauugin mi iki nuan dimin taeminim simiir kouwin ini siyar ywowin. Sima kimidiniya ka siya mi wraisu ikin sowiir inig owiir hainanprapraski. Dimusi rani, sima sowiiramin minam naingwo tibmi-

igo inig komiigakin ini sowar ywowa. Sima ha boinkim, pisirin dimin komii irin inigakin ti wraisuin ti tir nwowin siir hiriinan kirie komiigakin? Mi yaii ninii siirin wi nhinga nikwowaisii? Inkam nwir karamaeka!

⁵ Adi Komii siya wraisu iirin minam kiwakikin siya yai bibiyie boinim Adi Komii siir nikwowaisiyam. Mi siya siirin minam kiwakikin siya digworaekwowim nuanin simiirin biewiyim whoim haimi-iyia kigriraowim ⁶ Adi Komii siya siirin minam kiwakikin siya yai bibiyie boinim Adi Komii siir nikwowaisiyam mi Adi Komii siir omin mi tiriiginim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim simiir boinim. ⁷ Adi Komii siya siirin minam kiwakikin siya iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim yaii simaka niniyim. Mi simiirin yamdikwiruwa siya siyar hainurur haiginiuwim. Siya kirie komiigakin mi siya wi iki iikamim piugan piuganiyim mi iikamim maeyau maeyauwanim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim nupai nupaiyanim ti nu iirar nwoirkakim simiirin ini siyar kigirkakim. ⁸ Mi iikam whiekakim ti nu iir nwowim yipiki simiir inigim ti inkamin sibsibnanin siir yokwo aiir win karam nwowim yim sima wi wraisu komiiyiyin siir inig iir hainani. Mi bidi bidiniyar in iya Adi Komii siya ti nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owin, siya saiirar winkin ti iikamim simiir inigim yipiki saika nwoyokiyokiikaeyami iinokiinokin ta yokwo aiirin.

⁹ Kira kariir yai imiir wakaeki! Yipiki yai imiir wakaeki siya simiirin sibgu daingwo omok. ¹⁰ Tiki iikamim yipiki wi Adi Komii siya nimbini maeyauwa mii biyie miriia saiir hir hiugripkiikikaiyam yim wi hirar hiugripkiikikaii. Mi tiki iikamim yipiki wi Adi Komii siya nimbini simiirin kamkiuni hampimpit aowam, simiirin

wi kamkiuniyar mi hampimpit aowi. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir wakaeyokna apim yim wi kirie hiriyyar nwokripkaii mi sima wi Adi Komii siirar sibgu wakaeyokna api. Dimusi rani. Tiki dimin bibiyeyim nitim simiirsika.

¹¹ Mi ti digworaekwowim hiriinan tirkiyim simiir mhoyyan karar kigi nuin pi piigigi mi karar kigi wraisu irin hiranki nimbinaini. Mi tiki hon whiso tiki wraisuin siir mwo iir nwowo ini sibsibni honan ywowo. Mi siir yaiya siya boinkiya ka siir yainan boinkikin.

¹² Mi tiki wraisu komiiyin yipiki biiyan wraisuin siir mhoyya nitin siya biiyan wraisuin siir kirie aiir haigin mi siir ig-sopa ini siyar yokwokairina mi siirin siya whinkinsiis haiginiu iikamim hinda tindanim sima tirim sima ti wraisuin yipiki biiya paowaigi pisin mi naokingiin ha nwowin mi wadie ha swoki owin siir inig iir hainanim. ¹³ Mi ti wraisuin nuanki nitin siya dimin kirie komii komii kasa bi tirkin. Ti sima siya tirim, siya paeya ninomor kou hiranki kiyai nua tiriir mi iikam whiekakim hapair nokwowim sima ini ti dimin iirar kigiyim.

¹⁴ Mi iikam whiekakim hinda tindanim simiirin siya bidi kiyopsibghaiginiuum dimin kirie komii komiiyim yipiki siya miriiyim simiir wraisu komiiyin siir wh-wonkam ida. Mi siya simiirin ha mi kiyopsibghaiginiu mi simiir kwoinim ha mi kiyai mi ta hiriinan sairsika sima pae asi niibirgin ti wraisuin siir piunan ti wraisuin yipiki siir mwoin kamkiugi niki haingirin mi siya pariiparii naoim. Mi siya ini wadiyyar swoki owin siir hiriinan. ¹⁵ Mi biiyan wraisu komiiyin siya ina kiwakiyin ti wraisuin mhoyya nitin siya ti paeyin sima niibirin ti biiyan wraisu iiram hainam. Mi siya pi yai minar nwoki iyae diriraerar boinim. Mi ti paeyin sima niibirin ini ti iikamim yipiki siir inig imiir hainan karamae nwowin simiirin

ini siya yisomsom aokaokiyim. ¹⁶ Siya ti dimin taemin hiriinanim iki dimin taemin nhirim simakar miriigin. Mi iikamim yipiki inig komii komiiagakim simiirin siya tirki mi iikamim yipiki niinga priiyokaeyami ikim mi iikamim yipiki umirki naokingugunankaiyim mi iikamim yipiki paeprikab nwowim mi tiriiginim yipiki umiram mirii ikim mi tiriiginim yipiki whisarii mii priimirii ikim, siya simiirar tirswo mi simiir ina iinigim mi simiir mwo ikim ina hainmamakiuswowim. ¹⁷ Mi iikamim yipiki ti wraisu biyeyin siya hainmamakiu karamae nwowim mi siir inig karamae nwowim simiir ina iinigim mi simiir mwo ikim simiirin wi kiwaki rani, digworaekwo haiginim mi umir simiirsi haiyim mi digworaekwo wi mi sain tani. Niingaka.

¹⁸ Krima ti dimin taemin hiriinanim simiirin sibgu daingwo omok. Mi iikamim yipiki ninokninkin miyyikakim yim wa sibgu inokninkini ti wraisu biyeyin siir dimina hainmakiua. Ta dimina hainmakiua ya inkamin siir inig ieyairgin mi ta siir dimina hainmakiuwa ya 666ka. Iriig.

Mi 144,000 iikamim mwai waokim

14 Mi ti kara kigiyim simiir mhoyyan karar kigi inkamin sibsibnanin om komii Jerusalem hir nokwowi omin yipiki ha dapiyin siir inig whirin Saion. Siya mi 144,000 iikam ikim yipiki siya mi siir Adi ikin Adi Komii krimiir Wanin sowiir inigak nwowim simiir mwowim sima hirar nokwokim. ² Mi ti kara kigiya simiir sair mhoyyan kara diminin ninomor kouwanin siir wakaeki. Siya pranae pranae bi kauwok boinkikin, hapi owieyin kouanki niswitnaomaigiyyin whwoowa ha kinyin ini siir hiriinan ywowin hapi diyaki tiokikin. Kara simiir wakaekiyin mi hapi iikamim

simiir gita imiir tiowaowiyim ini simiir hiriinan ywowim. ³Mi 144,000 iikamim yim ipiia Biyan Inkam Komii siya nidwokaiiya saiir kingiin hir nokwokim. Sima hirar nokwowim mi sima mwai kibiya kwira yokwo wao ti dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim mi inkam komii komii kamwir nwii ikim simiir kingiin ta mwai aairin iikam nhirkim wara ninokninkin tani. Ti iikamim yipiki biiya Adi Komii siya niki anmaiwarkainam iikamim nuanim simiir iinankin sima simar ninokninkini. ⁴Tiki iikamim yim dimin biyieki bi kimbugim. Mi tiriiginim simiir kwoinim wigim bi kiyagim mi iripa piu simaka bi mi okim. Sima iinokiinokin tiki inkamin sibsibnanin siirarar wakaeyokna apikim pi siya hinda mi am yimbi hiriayar mi ami. Ti iikamim yim Adi Komi siirgim mi sima iriipi hiriinan ti inkamin sibsibnanin siir warairgim, simairgim dimin taeminim Adi siya hauuwim bii simiir haii. Yim sima iki uridyu bibiyeyim sim inig bi hainanikim mi iki wraisu bibiyie ikim. Niingaka. Sima Adi Komii siirarar hainanikim. ⁵Tiki iikamim dimin whirki bi kimbugim. Mi iya sima nu hirar niki owa sima bi niksisaekim. Niingaka. Iriig.

Paekwosim nwoimim simiir yaiga

⁶Mi ti kara kigiyim simiir mhoiyan mi karar kigi paekwosim nwirin hapi ninomor kougi kou hirar siinii. Siirin Adi Komii siya nikropkikin nua tirii nitim siir yai kibikibiyim iinokiinok hiriayar nwoyokiyokiikaeyamanim simiir nanaakninkiiyam. Siya ti yayim simiir boinmimauuniyam tirkin, iki iikamim nupai nupaiyanim mi iikamim piugan piuganiyim mi iikamim yaiginpai yaiginpainiyim mi iikamim maeyau maeyauwanim simiir. ⁷Siya komiiyar

kauwok boinki, kira Adi Komii siirsi didid mi siir yai imiir wakae mi siir inig iir hainan. Dimusi rani, iya Adi Komii siya hidana ini nita iikamim ti nu iir nwowim simiir. Adi Komii siir inig iir hainan yipikin nu ninomor sowiir nonkwowin mi whii komiia solwara nikiuwi aka mi yab komii komii ikim mi ienosisim ikim mi whii ikim. Inkam nwirni inig kipi hainan.

⁸Mi kara siir kigwinin siya nitin mi karar swoki kigi paekwosim nwirin siir mhoiia nitin siya komiiyar kauwok boinki, wakae ti om komiiyin yipikin Babilon nikiuwiyin yio bidi tirbugiyin. Mi iikamim yipiki ti om komii Babilon siir nwowim iikamim hinda tinda nwowim simiir kwoinim sima bidi kiyaiyim mi sima ini simiirar mi wakaeyokna apim mi dimin biyie bidiyar mi tirim. Mi uridyu biyie siir inig iir bidiyar mi hainanim. Mi Adi Komii siirin digiumii bidi haimriyugigim. Mi iikamim yipiki om komii Babilon hir nwowim yim ini wiga wain mobin si kwiyaeya ini saiir hiriinan ywowa mi kamim simiir kwoinim pi saeya kiyaii sima nini kwiyaeniyam mi sima pi iripa piu saika nwoki owim.

⁹Mi karar swoki kigwin paekwosim nwirin ti paekwosim nwisowiiir mhoiyyar niti mi siya ina kauwok boinkiyin, iikamim yipiki wraisu siir inig iir hainanim mi diminim wraisu komii siir hiriinan niibir nonkwokwown siir mi hainani mi simiir iinam mi mwo ikim simiirin siya hainmamakiuwi, ¹⁰mi Adi Komii siir kwoinin haugihauga ha whiyieki mi siya wi simaka ninkikini. Mi siir kirieya wi komiigi komiiyar nwowi. Mi Adi Komii siya simiirsiyin wi haimiisima swoki aingwobuna rani mi simiirin siya wi nhami nhami nipimpar tani. Mi ti hiriinan iikamim, Adi Komii siya simiirin wi paeya nitnoudnankaigi maeyauwa siyan nhiridmir paridnanin

si niuwa saiir hiriir mi simiir kimpipisuwa wi miyiknan nwo rani, wi kipiigi kipiii nwowi mi paekwosimin dimin whirki kimbu karamaeyim mi inkamin sibsibnan ikin yim sima wi pae anaka hirar nokwokaowi simiirin. ¹¹ Mi ta paeya simiir piu aiirin saiir paowii aeya kimpipisu haiginiuwi iinokiinokin. Mi iikamim yipiki wraisu biyeyim siir inig iir hainanim mi dimin sima niibirin siir whwonkamnan nwowim nwowin siir inig iir mi hainanim mi simiir ina mwo minim siir dimin hainmakiuwiyin siir hiriinankak mi owim mi ta paeya simiir piu imiirin wi saeya kimpipisu haiginiuwi mi saeya wi dig rani. Nii nabeyin wi simiiram kiwaki rani, piu sima siisam. Niingaka.

¹² Mi ti dimin bibiyeyim ti wraisu biyeyin siirim sima niti mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna api mi Krai siir yai imiir mi sibgu wakaeyokna api, yim sima wi hiriyyar nokworinukripkaii.

¹³ Mi ti siya boinkiyim simiir mhoyian, karar wakaeki Adi Komii siir paekwosimin siir om hiranin pi kauwok boinkii, ti dimin taeminim yokwoni haiginaowid. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim mi yipiki ti tariinan naowim. Mi mhoyiya sima wi maigimaigra nwowi. Tiki yayim Adi Komii siir paekwosim ieya boinim yim kaimwowaigim. Mi iki omin ninomor kou hiranin simiirin wi Adi Komii siyar Kigriiraowi. Dimusi rani mii kibiya sima miriyya sairsika mi sima wi maigimaigar nwokeyami. Dimusi rani, dimin taeminim sima tiriyyim wi simakar niti. Iriig.

Paekwosim siya ha namin iikamim nuanim simiir ini ikinaki mi simiirin Adi Komii siiram yikunam.

¹⁴ Mi ti yayim siya boinkiyim simiir mhoyian mi kara waua ninomorana

saiir kigiyyin mi karar kigi inkamin Kraiinanin, Yaowae Adin ninomor kouanki nitin, yio wau aiirar nidwowi. Mi pa-gra siya haigina inkamin inigakin si haiginiya ya hiniinaka. Mi kamkiuin siya nonkwowin siir iowa hapi mhanki witi. ¹⁵ Mi mhoyiya paekwosim nwirin ha swoki apninaniniyyin Adi Komii siir inig hainaniya omaka hiranki mi siya kimidiniya inkamin wau aiir nidwowin siiram yani ikuni mi siya siiram pranae pranae bi kauwok boinkikin, kira kiriir kamkiu iir haigi mipi digworaekwowim simiir dikrimkripanam. Iiya bidi yimbiniya ti sasaeyim nuanim sasae wai nwowim simiir nunguhaiyana. ¹⁶ Mi ti inkamin wau aiir nidwowin siir kamkiuin ha kinawanakiyyin mi digworaekwowim nuanim ini siyar yikrimkrip swokiyim.

¹⁷ Mi ti digworaekwowim simiirin ha nikrimkrip digiyyin mi paekwosim nwirin ina yapninaniniyyin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiranki yio ti inkamin waua sae nidwowin siir hiriinankin siya kamkiuin io mhani haniin witiyyin whira nonkwowi.

¹⁸ Mi siya ha napninaniniyyin mi tiki paekwosim nwirin yipiki paeya sae kigriiraowiyin siya ina haiburgigin ta hiiya nae Adi Komii siiram haiginankin imiyyaeya saiirin mi siya ini komiyyar kauwok boinkiyin, ti paekwosimin yipikin ti kamkiuin mhani haniin witiyyin siir nonkwowin siir iin siiram. Siya hiniina kauwok boinkikin, kira kiriir kamkiuin yomki mi uridim wain iirrim simiir dikrimkripi yipiki nu hir whakim. Dimusi rani, sima bidi higyim. ¹⁹ Mi mhoyiya paekwosimin kamkiu iir nonkwowin siya siir kamkiuin ha yomiwakiigiyin mi siya sasaeyim wai nwowim ina yikrimkripiyyim. Mi siya simiirin ha haiyin mi ina yitnoudnankaigiyim siya iya saiir hiriir pi nikwobrombrokiyyim hii aiiram, hii

aeya nitam. Mi taka siiya iya ya hindara boiniyioka ya io Adi Komii siya nwo aeya iikamim nuanim simiir nonkwobumbuninkinam. ²⁰ Mi sima ti sasaeyim kimidiniya iya om komii siir yaba nwowa saair hir ikwobrombrop mi simiir hiiya ta iya saair no hiranki nakinaniniya ha niyopinaiiniya 320 kilomita hiniina yiunanainam ini inkam mwodigimwodigar yaki owouwin. Iriig

Paekwosim iriiyar nwisio dimin biyie iriiyar whiso ini sima nonkwowim

15 Mi ti dimin taeminim mi nhie aka kara kigim simiir mhoiiyan karar kigi diminin nanaakak nwowiyin Adi Komii krimiir Wanin siir om hir nwowi. Mi karar mi kigi ninomor kouan paekwosim iriiyar nwisio mapai mapai biyie iriiyar kwiso yipiki iikam imiir nonkwobumbuninkini simiir nonkwowi. Mi ti dimin biyieyim nua hiriir namkii mi iikam imiir nipimpari mi mhoiia Adi Komii siir ioa wi haniingin digii. Mi ti dimin bibiyieyim yim wa digiguskii.

² Mi mhoiia kara kigi diminin whii komii solwaranani mi ti diminin ini opnainan ywowin paeya ini siir hirar niugaia. Mi kara whii komii solwara saair kigiyin mi kara iikamim wraisu biyie saika nwowim simiir warar yinkin kigi mi diminin siir hiriinan sima niibir ikin mi siir diminin hainmamakiuwi ikin, sima yaii simaka niniigim mi simiirin iikam ima hainnurur haiginiu. Dimusi rani, sima simiir inig imiir bi hainankim. Sima ini whii komiia solwara nikiuwiya ini saair nokwowim mi gitam sima haiyikwowim yim Adi Komi siya hauugikim. ³ Mi sima ti gitam Adi Komii siya hauugiyim simiir nonkwowim mi sima kimidiniya mwaiya Adi Komii siir miiyan inkamin Moses nikiuwiyin siya winkiya bidi bidiniya saair waokim mi sima inkamin sibsibnanin siir mwai aiir warar mi wao. Sima ti hiniina waokim,

Adi Komi krimiir inkam komiiyin kirie whiekakim ini kinakinar nonkwo digim mi dimin taeminim kira tiriyim yim wadiekinairgim. Iikam krimiirin ini kirar Kigirkakin. Mi digworaekwowim bidi bidinanim mi tariinan nwo ikim mi mhoiiyan ikim yim ini iriipi hiriinan kirar mi kigirkakim, dimin taeminim kira tirim yim wadie kinairgim kirarin kaimwokikaimwowaingin.

⁴ Kiriir inigin wi nhinga hainani? Iikam whiekakim wi kiriir inig iirirar hainani sima wi kiriir inig iir hainani krimiir Biyan Inkam Komii nwuruwan. Mi sima wi ha boini, kirie komiigakin ini kirar ywowiskiyin. Dimusi rani, inkam nwuruan wadieki wadie nwowin ini kinakinar ywowiskiyin. Mi ta hiriinan sairsika sima wi dimin taemin kibi kibiyim wi simiir asi kigi.

⁵ Mi sima waowa saair mhoiiyan mi karar kigi omaka Adi Komii siir inig hainaniya Adi Komii siir om hirana hindara haiwaonisugii. Mi kara maeyauwa Adi Komii siya nidwokaiia ini sairar kigiya. ⁶ Mi ti paekwosim iriiyar nwisio dimin biyie iriiyar whiso sim nonkwowim yim ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya saair hirankar yapninani. Mi yuisim sima niiyim whisinankinairgim mi sima ini hindara kigninyam. Mi piuwopim sima kikogim gol piuwopkinairgim. ⁷ Mi sima ha napananiyim mi ti dimin whiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerariyim simiir nwir ieya hauugi twowim irira ti paekwosim iriiyar nwisio imiir. Adi Komiiyin yipikin hiriiriyar nwoyokiyokiikaeyamiyin siya ini iowar niki okripkaiyin. Mi ta siir iowa ha ninkpitkiya mi ini op yimbiyama ti two iriiyar iso simiir yainau hir mi ti two iriia iso ini mirkimirkar yinkinkiyim.

⁸Mi Adi Komii siir kirieya saiir paowiyaya mi siir dimin miyik miyikim pae-nan niyuaeiyim ini ta omaka Adi Komii krimiir Wanin siir inig hainaniya ini sai-irar yiniyokiigiya. Mi inkam nwrki ta omaka Adi Komii siir inig hainaniya wi saiir niki apninopkainam tani mi wi ti dimin biye iriir whiso paekwosim iriir nwis ima nonkwowim wi simar digii. Iriig.

Mi paekwosimim ti dimin biyeyim ha haiyim two hirankin mi simiirin ina yitkiigiyim nua tiriir

16 Mi mhoyia karar wakaeki yai kwira omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiir hiranki kauwok boinkii ti paekwosim iriir nwis simiiram. Kima wari two iriir iso Adi Komii siir io aeya nwokaiyim simiir haigi mi simiirin nua hiriir ditkiigi.

²Mi biigi biyan paekwosimin siir twowa ha haiya mi siya saiirin ina yami ininaokiigiya nua hiriir mi ti ilkamim yipiki ti wraisu biyeyin siir inig iir hainaniyim mi diminin sima niibir ikin siir hiriinan mi diminin ti wraisu siirin hainmakiuwiin siir hiriinankak nwowim simiir piuim mi ti diminin wi yhiyopnan simiir piu imiir nauni aogriginii. Mi sima wi kimbipisu prasae kin tani mi wi paowaiyar nasae pisanami.

³Mi karar swoki kigi paekwosim nwisakan ti dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii mi siirin whii komiia solwara nikiuwiya hiriir yami aomaigi. Mi opa ini nhieairgar yikpitmaigiya mi dimin taeminim saiir nwomaiyim yim ina yaokaokiyim.

⁴Mi karar swoki kigi paekwosim nwoimakin ti dimin biyeyin siir twonau nwomaiyin pi haii mi siya ina yami aomaigiyin yab komii komiirim mi ieno ienowim simiir mi sima ini nhieki yikpitmaigiyim. ⁵Mi karar swoki wakaeki paekwosimin yipikin ti

opim simiir kigriraowiyin pi boinkii, Adi Komii, kinakinairgin wadieyin. Mi ti diminim kira tirkiyim op aiir tirbugiyin yio min niisiimauugin kira wadiekiwadieyar sibgu hidikin mi ta hiriinan nonkwobumbuninkina ti iikam hiriinanim simiir asi nonkwobumbuninkim. ⁶Kira wadiekin. Dimusi rani, biya tiki ilkamim sima Adi Komii siir ilkamim mi kiriir profet inkam ikim simiir nisomsom aokaokim mi simiir nhieya ina yaokiinainama. Mi ta hiriinan sairsika kira op aiirin nhieki nikpitmaigiyam asi tirkin sima kwiyaeyam. Mi ti dimin biyeyim simiir yamdi swoki iigonam. ⁷Mi karar mi wakaeki inkamin hiiya nae Adi Komii siiram haigin inkin imiiaeyia saiir kingiin nokwowin pi kauwok boinkii, ihi, Biyan Inkam Komiiyin Adi Komiiyin kirie komiigakin dimin taeminim kira tirkiyim, simiiram, simiir nonkwobumbuninkinam mi simiir yamdi swoki iigonam yim ini ywokiirim.

⁸Mi karar mi kigi paekwosim nwi-iyakain dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigi mi yio ini bie irar yauni aokiniuwim mi ilkamim simiir piuim ini ti bieyin siya whwokiya ini saeyar whwogrimgririgiyim. ⁹Mi ta yhiyopnana simiir niugririgiyi mi sima Adi Komii saikar yinougwo ti dimin hiriinanin simiir tirbugiyin siirsi. Dimusi rani, ti diminin ti iikam imiir tirin yio Adi Komii siyar kigirkakin. Mi sima ti dimin biye hiriinanin simiirin digiumii bi haimriyugigim mi Adi Komii siir yai aiir bi wakaeyokna apkim mi siir inig iir bi mi hainankim. Niingaka. Sima ini simiir kwoin biye iirar napkripkaiyim.

¹⁰Mi karar swoki kigi paekwosim iriyarakain ti dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii mi ti diminin ini ta ipiia ti wraisu biye ieya nidwokaiya ini saiirar yauni akainiya mi

iya ha nita ini ti nuim ti iikamim sima nwowim siya kigirkakiyim ini simiira yimuiuguskiya. Mi iikamim ini simiir kwiriyae imiirar kaupikrimkripnamim. Dimusi rani, simiir piim pi kimpipi-sugim. ¹¹ Mi sima Adi Komiiyin ninomor kou nwowin siir asi ninouugwokin. Dimusi rani, ti simiirsika. Mi sima dimin biyeyim sima tirim simiirin digiumii bi haimriiyugigim. Mi sima ini simiir kwoin imiirar napkripkaiyim.

¹² Mi karar mi kigi paekwosim iriyyar nwirakain dimin biyeyin siir twonau nwokaiyin pi naokiigii. Mi ti dimin biyeyin ha naokiigiyin ini ie Yufretis siirar yauni aomaiyiun mi ti ieyin ina sinkai iuguskiyin mi siya ha ninkpitkiyin mi ini inkam komii komiiyim nu-anim simiir siyyuar yasae owiuguskiyin inkam komiiyim maeyauwa bieki nitiya hiranim simiir siyyu nwowam, sima nitam. ¹³ Mi karar kigi ti uridyiu biyie nwoimim owak nimbiamim. Mi ti owakim ka siir yai hiranki nitkim mi wraisu biyie ikin mi ti wraisu biyeyin ha dapiyin profet niksiae. ¹⁴ Yim ti urid yiu biyeyim yim Setan siir isid ieya, yipiki ti dimin kirie komii komiiyim simiir tiriyim. Mi ti uridyiu biyie nwoimim ha namim iikam imiiram yipiki iikamim hinda tindanim ti nu iirar nwoirkakim simar kigirkakim simiiram simiir kwoin imiir kiyaiyam mi sima iripa haingiriyiu onaniyam yaii Adi Komii saika niniiyam iya yipiki Adi Komii siya nwowana kirie komiigak mi simiirin siya nimbini yaii saika ninkikin iniiyam.

¹⁵ Kara Jisikin, karaigin ti kiriir boinkiyin. Kara wa nitsauwi, kira ninokninkin tani iya kara nitana kara wi hiiyan inkamin si hiniin niti. Mi yipiki sibgu nokworinukripkaii mi dimin taeminim mhoyia nitanim simiiram nwokwokini sima wi maigimaigra nwowi. Mi sima wi ti diminim nimbiamim wi simiirsi

nidid rani, inkamin yiuis karamae nwowiyin mi parura ha napnaniniyyin siir hiriinan.

¹⁶ Mi ti uridyiu biyie nwoimim ti inkam komii komiiyim simiirin ha nikiu-una digim mi sima maeyau kwiruwar ywomimir ta maeyauwa ha dapika Hibrumi yaigina Amagedon.

¹⁷ Mi ta maeyau kwiruha iripa sima nangiriyiu owouwa saiir mhoyian karar kigi, paekwosim iriyyar nwisakain dimin biyeyin siir twonau nwomaiyin pi naokiigii mi yim ti diminim ha naokiigiyim yim ini opuda saiir yainau yamkiyim. Mi mhoyia inkamin, omaka Adi Komii siir inig hainaniya ipiyya Biiyan Inkam Komii siya nidwokaiyya saiir kingiin nokwowin siya ini komiyyar kauwok boinkiyin, ini wakaeyim, ini digi dig ywokiyyin. ¹⁸ Mi karar kigi sinana sinankiya mi hinda tindan ini warar yuyayokiigiyin mi diya ha tiokiya mi nuin pranae pranae bi kiisiskikin. Biiya niinin hiriinan bi nitkin. Niin-gaka. Tiki niinin yio ini iki niinin biiya nitim ini simiir haiburim. ¹⁹ Mi nuin komiigikomii ha kiisiskiyin mi om komii Babilonin haimii haimiiyim whoima yinikibimbirgi mi om komii komiiyim iki hinda tindanim yim ini biyeyar ywokiyyim. Adi Komii siya ti dimin bibiyeyim om komii Babilon hiran iikamim sima tirim simiirin bi naingwo owouugin mi iowa siya nwowa ini opa mobin op kwiyaeiyin hiranki naokiinainiyya ini saiir hiriinan ywowa mi ti siir kwoinbudin siir iowa ha naoki-inonkwokwoswokiya ini ti om komiyyin siirar yauuni aokiniyyin. ²⁰ Mi nuin komiigi komii ha kiisiskiyin mi mhiu whiekakim mi mhiugribsisimim whii komii solwara saiir nidwodwomaiyim yim ini whii komii solwara saiir hirankar kigugugiyim. ²¹ Mi mhoyia karar kigi ais komii komiiyim pi nikiigiinainiinii si-iyanan. Mi ti aisim nikiigiinainiyyim

ninomor kouankin simiir hikim 50 kilokim mi iikamim nuanim hinda tinda nwowim yim ina tioidwomaigiyim. Mi iikamim kimidiniya Adi Komii siir yigbumbu. Dimusi rani, ti aisim simiir nauuni itniyim yim miyyik rani. Iriig.

Hii nanaei wig komiyya saeya hik prasaе prasaе bi haiga

17 Mi mhoiiyan ti paekwosim iriyar nwisо yipiki dimin biyeyim simiir twonau nwokaiyim simiir naokigiyim simiir nwirin ha nitin kariiram mi siya ini boini, kira mi kara wi krirar nami mi kara kiriirin wi dimin biyeyin Adi Komii krimiir Wanin siya tiri wig biyeyia hii nanaeiya saair kara wi kiriir niisiimauui saeya ti om komiyyin yab komii komiyyim simiir kingiin miriyyin ya saair nikrigin. ² Mi inkam komii komii whiekakim yipiki iikamim hinda tinda nwowim simiir kigirkakiyim yim sima saika iripa piu bidi ywowim. Mi iikamim hinda tinda nwowim ti nu iirar, simiirin saeya tirkim ti hiriinan siyiun saeya tirin siir tirim. Mi iinok iinokin simiir kwoinim saeyar kiyagim.

³ Mi siya kariir kwoinbudin siirin ha haiyin mi krira ina yamwo mi krira niimau boskwokiboskwoin inkamki nwo karamae nwowin siir hiriir yimbiam. Mi karar kigi wig ira wraisu komii irin yipikin paridnan nwowin siir idwo hir nidwowi. Inig kasa rani, siir piu aair nwowim mi ti inigim yim Adi Komii siir nigbumbu dap ima. Mi mwoim siir nwowim yim iriyyar whisko. Mi honim siir mwo imiir nwowim iuurgim. ⁴ Mi yiuisa ta wig aeya niya ya wirnan paridnan bidi wokiiwomwita. Mi dimin kibi kibiyim saeya piuaiyim mikin minim mi rin minim yim golni arar nokwokwokim. Mi mobin saair ina aeya nonkwowin yio golni nonkwokwokin yio kam imiir kiyaiyankin dimin biyie sima tiram. Mi ti dimin biyeyim io Adi

Komii siya nwowam tiriyim mi ti dimin biyeyim saeya tirim kam aka hii saeya nanaeyim mi ti dimin hiriinanim yim ini opni haniin saair mob iir nwomaiyim. ⁵ Mi kara kigiyyin inigin saair mwo hir nwowin yio hiniina boinkin, taka wiga ya om komii Babilon siir nikriga. Saeya wigim hii nanaeyim simiir apuga. Mi saeya iki iikamim hinda tindanim yipiki dimin bibiyie whiekakim simiir tiriyim simiir apuga. ⁶ Mi karar mi kigi saeya op biye bidi mi kwiyaeya. Saeya dimusi bi whaowaeka, saeya wigkamim yipikim Adi Komii siir yai imiiram naingwo tibmii kiinim mi Jisis Krai siya simiirin hiniina nanaakninkihaigniuim sima simiir wakaeyokna apikim mi saeya simiir nhie imiir kwiyaekim. Mi simiirin ini saeyar yisomsom aokaakiyim mi ti hiriinan saairsika saeya simiir nhie imiir asi kwiyaekim. Mi kara saairin ti hiriinan kigin saeya ti hiriinan tira mi kara ini hindara yanaakiyin. ⁷ Mi ti paekwosimin ina swoki boinkiyin kariir, kira ta wiga saair saira dimusi naingwokwonanaei. Saairin wi kara boinmauwu kiriirin mi wi kara nanaakninkihaigniuwi hiniin saeya yipika mi ti wraisu biyeyin yipikin mwowim iriyar whisa nwowin mi honim iuura mi owin ta wig aeya nidwowin siirin iripi hiriinan. ⁸ Mi ti wraisu biyeyin biya kira kigin irkak niki owin nu tir mi tariinanin siya bidi yaonamin. Mi siya wi sipi niti ti ieyin mwis karamaeyin siir hirankin mi siya nami mi siirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkinkii. Mi iikamim nuanim yipiki simiir inigim siir yokwo aair haigin karamae nwowim biya siya nu ninomor sowiir nonkwokwowa, sima siir kigi sima wi hindara nanaaki. Sima siir kigi mi sima wi pi nanaaei. Dimusi rani, tiki wraisu biyeyin nu tirin kwiruwar nwonamkin mi tariinanin siya nwo rani. Mhoiyya

siya swoki insiin idwowi mi siya omwai-
yar swoki waiyaei mi sima siirin wi haini
kigi.

⁹Mi iikamim sibgu
ninomokninkiniyim kima ti
dimin hiriinanim simiirin sibgu
daingwo omok. Mi ti mwo iriyyar whiso
yim om komii komii iriyyar whiso
yipiki iikam ima miriyyim mhu iriyyar
whiso sim, yim sima. Mi ta wiga ti
wraisuin siir idwo nidwowa ya min
nikriga ti om komiyyin ti wraisu ieya
nwowin siir. ¹⁰Mi mwo iriyyar whiso
yim inkam komii komiyyim iikam imiir
kigirkakiyim yim sima. Mi ti inkam
komii komiyyim simiir kam iriyyarim
bidi yaonanim. Nwirin ti siyairgin ti
tariinanar nwowin mi nwirin yio iikam
imiir niki kigrirao rani, yio ina niki
owin. Mhoiyya siya nwowi mi siya wi ii
priei kigrirao rani. ¹¹Mi wraisu biyeyin
yipiki biya nu tir niki owin mi siya ii
priei bi nwokin, siya iriyyar nwoimakan
iki inkam komii iriyyar nwiso simiir
nwirin. Simairgin iikamim nuanim
simiir kigirkakiyim. Mhoiyya siya nami,
wi siya tirbuwi.

¹²Mi hon iuurim kira kigim yim ti
inkam komii komii iuurim yi simiir
nikrigim. Sima inkam komii komii bi
niki okim mi mhoiyya sima wi inigak
simbi nwowi ti wraisu biyeyin saikan mi
sima iikamim nuanim simiirin wi ii prie
kigrirao rani. ¹³Mi ti inkam komii komii
iuurim sima wi kwoin whirumar nwokii
mi sima simiir kirieya wi wraisu biyeyin
wi siir asi hauugii mi simiir igsoya wi
siya nokwokairinanaowidi simiir dimin
taemin imiir kigirkakim. ¹⁴Mi ti inkam
iuurim mi inkamin sibsibnan ikin sima
wi simbi ninii yaii mi siya mi iikamim
yipiki simiir kwoinim siya kiyaiyim mi
siya nikiunam mi sima ha naingwo tib-
mii kinim, ti inkam biyie iiririm wi
sima nonkwoninwomwiirnkini. Simi-
irin sima wi dimuni nonkwoninwom-

wiirnkini tani, Adi Komii siir kirieya
siyar hauugika mi sayairga inkam komi-
iyin iki iikamim hinda tindanim mi
yipiki iki iikam nhirim sim kigriraoiya.

¹⁵Mi ti paekwosimin kariirin hiriyyar
kintirinu boinkripkai, ieyim kira kigim
wiga hii nanaeiya saeya nidwowa
maeyauwa saiir kingiin nwowim yim
tiriiginim yim min nikrigim iikam
whiekakim maeyau maeyauwanim mi
iikamim yipiki yaiginpai yaiginpai
boiniyim yi simiir nikrigim. ¹⁶Mi hon
iuurim kira kigim mi wraisu biyie
ikin, yim ioa ta wiga hii nanaeiya
iikamim simiir kwoin imiir kiyaiiya
yim io saiir nwokin. Mi sima niti, iki
saiir dimin miyik miyikim wi sima
nini iskin priigin iuwi mi saeya wi
wiga piu parura nwokiiya wi saiir
hiriinan nwokii. Mi mhoiyya sima
saiirin wa nisomaowi mi saiir kipim wi
sima naenami. Mi mhoiyya iki dimin
taeminim nwokiyim simiirin wi sima
nikomnamgin swokii. ¹⁷Sima wi ti
hiniina tiri. Dimusi rani, simiir kwoinim
wi Adi Komii krimiir Wanin siya kiyaii
mi sima wi diminkidiminin Adi Komii
siya boinin wi siirgisiir asi tiri. Mi sima
wi siir kwoin iirarar napi mi sima wi
kwoin whirumar nwokii mi wa kiwakii
wraisu biyie iiram siya kigirkakim
simiirin mi wi yayim biya Adi Komii
siya boinkiyim wi simar nimbiamkakii.

¹⁸Mi ta wiga kira kiga ya min nikriga
om komiyyin yipiki iki inkam komii
komiyyim nuanim sima kigriraoiyim
simiir kigriraoiyin ya siir nikriiga.
Iriig.

Om komii Babilonin Adi Komii siya tirbugikin

18 Mhoiyyan kara kigi paekwosim
nwirin Adi Komii krimiir Wanin
siir omanin pi niti. Adi Komii siya
bidi hauugiyin siirin kirie komii mi
siya hapi bieki namisi whwoyakikin

mi nu whirkakin ini warar whwoy-akiyin. ²Mi siya ha nitin ini komiiyar kauwok boinkiyin, saeya tariinanin bidi yikiigiya om komii Babilonki biyie si nwokiya siir hiriinan. Saeya bidi yaonama mi tariinanin uridyiu biyeyin mi uridyiu bibiyie ikim, Setani isidin siirim mi ipiyin bibiyie ikim yim ini saiir hir nwokaiyim. ³Tiki digworaekwowim ina yimbimbiiyamim. Dimusi rani, iikamim omom omomanim uridyiu biyie siir inig iir hainanim mi yim tiriiginim yim hii saika bidi yanaeyim mi saiir op biyie aiir kwiaekim. Yim ti inkam komiiyim komii iki omom omomim sim kigirkakiyim ti nu iirar nwowirkakiyim yim iriipi hiriinan sima saika iripa piu bidi ywowim. Mi iikamim omom omomanim yipiki digworaekwowim sim haiginim umir simiir haiyim mi sima ini umir simiirsiyar mi haiyim. Dimusi rani, saeya minam naingwoka ti digworaekwo whiekakim umir simiirsi haiyim. Dimusi rani, saeya minam naingwoka saeya digworaekwo whiekakak nwowi mi saeya wi wadie nwoki sibgu owim mi wi saiir kwoin iirarar nwoki apim.

⁴Mi karar mi wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir om hiranin siir yaiya pi boinki, siya ti hiniina boinkikim, iikamim yipiki kariirim kima ta wiga yipika biyie nwowa saiir haiburgig mi siyiu biyie saika kipi tir. Mi kara pi boriisopi kima saika ninkin onkwobumbuninkinim mi mapai mapai saika haiyim. ⁵Saiirin wi kara nonkwobumbuninkini. Dimusi rani, ti dimin biyeyim saeya tirim simiirsika

mi dimin biyeyim saeya tirim yim ini mhiu komiinan hiiungiyim.

Mi Adi Komii siya saiir dimin biyeyim simiirin wi naingwo owouu rani.

⁶Kima ti dimin biyeyim saiirin wi yamdiyar swoki tir ti saeya niki

tirim iikam nhirim simiir, simiir hiriinan.

Mi dimin biyie whirin saeya tirin kima wi saiirar ti swoki tir. Mi biiya saeya hauu kwiaeyim kimiirin op biyeyim kwiaey whaowhaeyim irira irira

mi tariinanin kima saiirin op biyeyim kwiaey whaowhaeyim isisa hauu kwiaey haiginu. ⁷Biiya saiir inigin komiiyar nwokin mi saeya saiir kwoin iiar napkin mi saeya wadiyar sibgu oka.

Mi tariinanin kima saiirin dimin biyie tir mi wi saiir piu aeyar nwoki kimpipisugiyim

siyiuin saeya tirin saiir kwoin iiar saeyar napin mi biiya saeya sibgu owin siir hiriinan.

Dimusi rani, biiya saeya hiniina boinka, kara ti tir nidwowa ini wiga inig komiigaka iikam imiir kigirkakiya ini saiir hiriinan ywowa. Kara iki wigim simiir kamim naonamim simiir hiriinan tani mi kara wi maigimaigra nwo karam nwo rani, dimin taeminamin. Niingaka!

⁸Mi ti dimin biyeyim saiirin wi ii kwira nipimpari saeya wi maki nii mi saeya wi pi naowi mi saeya wi mhiigi naowi mi kamim saiir piuis biyieya wi paenau kabitkaigii.

Mi ti dimin biyeyim om komii Babilon siirin wi sima nonkwoniinwoimwiirninkini. Dimusi rani, Adi Komiiyin yipikin Biiyan Inkam Komiiyin yipiki wi iikamim hapaiiranim simiir hidi siya kirie komiigakin.

⁹Mhoiiyan ti inkam komii komiiyim iikamim hinda tindanim simiir kigriraowiyim, sima hii saika bidiya yanaeyim mi digworaekwo miiyik miiyikim saika bidiya yiniidnokwokwo haiyim. Sima wi paowiiya saiir piu aiir nowiiya wi saiir kigi. Biiya sima

mi saeya sima saair kwoin imiirar napkim mi sima wadieyar mi sibgu okim mi tariinanin sima saair kigi mi sima wi mairgimairga nwo rani mi sima wi sairsi noui. ¹⁰Sima wi aru hirar nokwokaowi. Dimusi rani, sima ta pae biyieya saair niua wi sairsi nididi. Mi sima wi ti hiniina nouuboboini, ayo! ayo! Tiki dimin biye hiniinim om komii Babilon siir tirkiyin yim miyiknan tani. Biya kira inig komigakar niki okin mi biri kimiminkikin kiriir iikam imiirin Adi Komii siya bidi bugiyim dimin biyeyim kira tirbuwim simiirsi.

¹¹Mi iikamim omom omomanim yipikim simiir digworaekwowim umir haiyam minim om komii Babilon hir, sima simiirin ha kigi bidi tirbugiyim. Mi sima wi simiirsi noui. Dimusi rani, simiir iikamim wi ti simiir digworaekwo imiir sain tani. Yim bidi bugiyim. ¹²Mi ti iiyim saeya wi gol silva mi siya kibi kibiyim yipiki iikamkim sim sainiyim umir komii komii mi mikinim siyawis miyik miyikni nonkwokwowim mi yuis whisanan kibi aka mi yuis pariidnan paipai ikim mi yuisim hindara kigninyaei ikim mi paridnan prainan wokiiirmtio ikim, wi simiir saini. Mi paeyim piuii miyik whakiyim dimin taeminim wraisuin elepen dapiyin siir nasim simiir nonkwokwo ikim mi paeyin umir komii mi sainiyin si mi onkwokwo ikim mi aiyni mi onkwokwo ikim mi brasni mi onkwokwo ikim. Mi siyam wadie sibgu kigiyim hindara haingitropkai ikim. ¹³Mi sima paeyin sinamon dapiyin siir is aiir bidi mi haiyim mi mairakwo namsuopaiyim piuii miyik whaki ikim mi dimin taeminim nae idwo sima haiginkiiyim ha dapiyin spais mi wain op aka mi praua mi wit mi bulmakau, sibsib, hos mi dimina kanana trela nikiuwiyim mi inkam

kiingikiin ikim mi wigim whisarii mii mirii ikim. Mi ti dimin taemin hiriinanin simiirin bi swoki saingikim. ¹⁴Mi kamim hiran digworaekwowim umir haiyim sim miriiyim sima saair boinki, biya kira kopaksimar nwowa, kira wig irpakiiyin bimbiuwi bi nwoka mi kira dimin taemin kasakasam bi naingwoka mi tariinanin kira ini waiibiye yamwo iua. Mi dimin miyik miyikim iikamkim sima sainiyim umirni mi dimin kibi kibiyim kira piuaimwamwanim yim bidi digiyim. Yim wi kiriiram swoki hainani rani, kira swoki haiyam niingaka. ¹⁵Mi ti kamim simiir digworaekwowim umir haiyim yim wi aru hirar nidid okwokaowi tiriiginim ti saair nipimparim wi simiir pi nipimparisi mi sima wi sairsi noui. ¹⁶Sima wi ti hiniina nouuboboini, ayo! ayo! Ti omin Babilon nikiuwiyin biya siya bimbiuwi bi nwokin siya ta wiga yipiki yuis whisanan niya mi yuisa pariidnanim hindara wokiiwomwitim sim niya saair hiriinan nwokin. Piuai miyik miyikim golni nonkwokwowim mi siya kibi kibi ikim mi mikinim umir komii saini ikim yim kinakinar piuainakim. ¹⁷Mi tariinanin tiki digworaekwo kibi kibiyim biri konkwokikim, yim ina tirbu iuguskiyim. Mi kamim yipikim siyai kigriraowiyim mi kamim simiir mirii ikim mi iikamim yipiki siyai imiir ninidwodwowyim, yipiki digworaekwowim sim haiyim whii komii solwara hir umir haiyam mi iikamkim sim sainam, sima ini hapi aru hirar yokwokaokiiyim om Babilon siirin. ¹⁸Mi sima hapi aru hirar nokwo kaokiiyim om Babilon siir niunamin mi sima ini komiiyar kauwokiiyim, om whirkin ti siir hiriinan wadie bi nwokin biyan mi ha nitiyokiiyim mi tariinanar yadigniyin. Niingaka. ¹⁹Mi sima sin ha masim mi ina youuboboinim, krime ti om komiiyin

siirsi nouumwamwani. Dimusi rani, kamim hinda tindanim yipiki siyai tiriir nikropkiyim mi sima umir prasae bi haigim digworaekwowim sima haiginaniyim tiriir simiirsiyin. Mi tariinanin biri kimiminkikin ti om kibiyin bidi tioidwomaigiyin.

²⁰ Mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir om hir nwowim wim kima ini maigrimaigrar nwowim. Mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siya nimbiniim siir mi aiir miriiyam mi wim kima ti profet kamim yipiki Adi Komii siir yai imiir boinimauuim mi wim kima iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir sibgu wakaeyokna apim, wim kima maigrimaigrar dwoki. Adi Komii siya om Babilon siirin dimin biyie bidi tirin, siya saair yamdi tirkin, dimin biyieyim biya saeya tirim simiir yamdi.

²¹ Mi mhoiiyan karar kigi paekwosim komiigi komiiyin siya siiya komiiyin nhirkaknanin siir haii mi ti siiyan ini aeyowienan ywowin mi siirin kimi-diniya whii komii solwara saair whii idopwonyaki idopwoniya hiriir ha nami kabitmaigiyin mi siya ina boinkiyin, ti siiyan kara kabitmaigiyin whii komii solwara whii idopwonyaki idopwoniya mi Adi Komii siya om komii Babilon siirin wi hiriinanar mi tioidwomaii mhoiia siya wi swoki o rani. Niingaka. ²² Iikamim yipiki gita tiowiyim mi tiriiginim yipiki mwai waowiyim mi kid masiyim mi tidiiyu huni ikim, sima wi swoki it rani, ti simiir swoki tiram. Mi iikamim yipikim mi pai mi pai miriiyim yim om Babilon hir swoki o rani. Mi iikamim wi siiya komiiyin twonid warbrombropiyin om komii Babilon hir nwowin wi siir yai aiir swoki wakaie rani. ²³ Mi iikamim om komii Babilon hiranin wi paeya niyaeiya wi hiriinankak nwo rani. Mi iikamim wi wigkamim nonkwonaeyim mi yaiya anaupaeni haniin ha naenamiya wi saair

swoki wakaie rani. Mi iikamim yipiki simiir digworaekwowim simiir haiginim umir haiyam, simaigrim inkam komii komiiyim ti nu whirkak iiraninim. Mi wim kima iikamim om komii Babilonanin iki iikamim hinda tindanim simiir kwoininim kima kiyaigim dimin bibiieyim nik-sisaeyim kima tirim simiir.

²⁴ Om komii Babilonin yipikin iki om komii komiiyim simiir nikriyin yio Adi Komii siya bidi tioidwomaigiyin. Dimusi rani, Adi Komii krimiir Wanin siir profet inkamim mi iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apim yim saeya nisomsom aokaokikim mi simiir nhieya ini nu iirar prinoknamim. Mi simiir nhieyim mi iikam whiekakim yipiki hinda tinda nwowim ti nu iirar simiir nhie ikim. Simiirin kam ima nisomsom aokikim. Iriig.

19 Mi ti dimin taeminim Adi Komii krimiir Wanin siir om hir tirkiyim simiir mhoiiyan karar wakaeki, yaiya hapi iikam ombudgi whwonanaokiiyim hiniina whwonanaokii Adi Komii siir om hirin, saeya pranae bi kauwokboinkika, krima Adi Komii siir inig iirarar hainanki. Krimiirin siya grabaiginiugin. Siir inigin komiigi komiigin mi siya kirie komiigakin. ² Adi Komii siya iikam imiirin wi siyiu miyiki miyik iirar hidi. Mi siya wiga hii nanaeiya yipika kami kwoin kiyaiiya saairin bidi hidin. Iikam whiekakim nuanim ti dimin biyieyim saeya tirim sima bidi tioidwomaigiyim. Adi Komii siya saairin minsi tirkin, ti dimin biyieyim saeya tirim iikamim siir yai aiiram naingwo tibmiiyim simiir, simiir yamdi swoki tirim. Simiirin saeya bidi yisomsom aokiyim. ³ Mi mhoiia sima ina swoki boinkiyim, krima Adi Komii siir inig iirarar hainanki. Mi om komii Babilon siir paowiiya saeya koua hiriirin wi hiriirar nowiiyokiyokiinaianamkripkaii.

⁴Mi mhoiia ti inkam komii komii kamnwis nwiyyim yipiki inkam komiimi ipiiyim sim nidwodwokaiyim mi dimin whiiyim kwoin minkakim mi ha niyae diriraerari ikim, sima ogmwo Adi Komii siir whwonkam ida kingiinar ini waisii hiuuu yipikin siir ipii aiir nidwokaiyin. Mi sima ina boinkiyim, tiki yayim yim yaimwokiyaimwo imairgim krima siir inigi inig iirarar hainanki.

**Inkamın sibsibnanın nokwonan,
siir wigwis nae komii aeya**

⁵Mi mhoiia karar swoki wakaeki inkam nwirin Adi Komii siir ipiia saair kingiin nokwown pi kauwok boinkii, iikamim inig komii komiigakim mi iikamim yipiki inig karamaeyim yipiki Adi Komii siir yay imiir wakaeyokna apiyim mi siiram naingwokwonanaeyim, kima siir inig iir hainanki. Iriig. ⁶Mi karar mi wakaeki iikam whiekakim iripa maeyau kwiruwa haingiriyu owim pi kauwok boinkii. Sima pranae pranae bi kauwok boinkikim, hapi owieki niswitnaomaiiyim mi dudua aeya ha kiniyim mi diyaki mi tiokii aka ini hiniin ywown. Mi sima hiniina kauwok boinki, bidi wakaekiyim, krima Adi Komii siir inig iir hainanki. Siya siyairgin kirie komiikakin mi dimin taeminim ini siyar kigirkakim. ⁷Krma maigimaigargar dwo mi siir inig iir hainanki. Dimusi rani, inkamin sibsibnanin siir wig aiirin wi sipi nonkwonaei mi saeya saair piuaiyim bidi diriraerarim. ⁸Mi saiirin yiuis whisinan kibiya io karamaeya paekwosim siya bidi hauu iiya. Mi ta yiuis whisinana ya min nikriga dimin miyik miyikim iikamim Adi Komii siir siyu iir sibgu apim sima tirim simiir nikriga.

⁹Mi mhoiia ti paekwosimin yipikin nokwown siya boinki kariirin,

kira ti digworaekwowim winaowid. Mi iikamim yipiki Adi Komii siya nikiunam ti inkamin sibsibnanin wig nonkwonan siir nae aiiramin sima wi maigimaigara nwoi. Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, tiki yayim Adi Komii siirgisiir yay ima. ¹⁰Mi kara ti yayim siya boinkiyim kariir simiir wakaekiyin mi kara ogmwo ha waisii hiunanainamin mi kimidiniya siir inig iir hainan. Mi siya kariirin ti hiniina boinki, kira kariir inig iir kipi hainan! Adi Komii siir inig iirarar hainan. Kara Adi Komii siir miriigin kiriir hiriinan mi kiriir nomiyau ikim yipiki Jisis siir yay imiir wakaeyokna apin mi siir yay imiir boinmimauuim iki iikam nhirim sim. Mi ti yayim Jisis siya nanaakninkilhaiginiuum yim ti dimin taeminim yipiki wi profet kamim simiir whinkinsiis haiginiuwu sima boinmimauuwam mi Jisis Kraisi siir yay imiir nanaakninkilhaiginiuanim yim sima. Iriig.

**Inkamın hos whisinanin si
idwo nidwown siya**

¹¹Mi mhoiia karar kigi Adi Komii siir omin siir anowin pi haiwaokii mi hos whisinan irin yio hirar nokwowi. Mi inkamin siir idwo nidwown siirin hiniina dapkim inkamin yipikin siir digworaekwo imiir sibgu kigriraowiyin siya. Siya wi tikinim siyu miyik sibgu apiyim wi simiirarar tiri ti hiriinanin. ¹²Siir nhwonan hapi paeki namisi iuyakikin. Mi pagram siya haiginim yim ini inkam komii komiyyim nu kigriraowiyim sim haiginim ini simiir hiriinan ywown. Mi siir inigin ini siir mwo iirar winin. Mi ti inigin siir inig mwoki mwown yio sasar ninokninkin iski. Inkam nwrki siir wara swoki inokninkin tani. ¹³Mi yiuis bripriya siya niya ya biya nhie opa saair tibgimaiga. Sima siirin ha

dapikim, Adi Komii siir yai. ¹⁴ Mi iikam whiekakim Adi Komii siir kamim yaii niniiyim simiirim sima ina siir mhoyiar sidkaekiyim mi hosim sima nidwodwowim sima niyiyim yuiisim whisiwhisinankinairgim mi yuiisim bimbuiwi rani mi simiirin io minsim whirki bi swoki kiyipriniusrankim. ¹⁵ Mi karar kigi kamkiu bripriyin io mhanan witiin siir yai hirankar nimbunaninii. Mi siya iikamim hinda tindanim simiirin wi siir hampimpit aokaowi. Mi ta saair mhoyian iikam imiirin wi siyar kigirkaki mi siya simiirin wi swoki onkwo whiigi rani mi siir igsoop aiirin wi inkam nwiirki mi okwokairiinaaowid rani. Siya simiir kigirkaki, wi inkamin bulmakau kigriraowiyin mi paekopin siya nonkwowiyin wi siir hiriinan kigriraowi. Mi iikam imiirin siya kigriraowi mi tiriiginim yipikim Adi Komii siiram wakaeyokna ap karamae nwowim yim wi siya tioidwomaii inkamin yipikin iya wain kimaiiya saair nokwokai okwobrombropiyin wain hi aiiram siir hiriinan. Mi ya tariigina ya Adi Komi siir ioa siya nwowi siir sau omom imiir simiirin wi hiriinan nokwobrombropi. ¹⁶ Mi inigim siir yuiis aiir winim mi siir paimwo mi win ikim yio ti hiniina boinkin, iikam kigirkakan inkam. Biyan inkam komii komii kigirkakan inkam.

¹⁷ Mi mhoyiya karar kigi paekwosim nwirin bieyin siir bopwonau hirar nokwokaii mi siya ipiyinim kougikou siiniyim simiiram yikiugi mi siya simiiramin pranae pranae bi kauwok boinkikin, kima ti ipiyinim kima wit mi ti naeyim Adi Komii siya diriraerarim simiirin iripar wini haingiriyu idwo aeni. ¹⁸ Kima wi iikam whiekakim simiir kip imiir naei, kima iikam whiekakim nu kigriraowiyim mi kamim yaii niniiyim simiir bii nwo ikim mi kamim yaii niniiyim kirie komii komiikakim

mi hos ikim mi kamim simiir idwo nidwo ikim. Mi iikam whiekakim yipiki mii umiram mirii ikim mi iikamim yipiki hinda whisarii mii priimiriyyim mi iikamim inigak ikim mi iikamim inig karamae ikim, simiir kipim wi kima naei.

¹⁹ Mi mhoyiya karar swoki kigi wraisu biyeyin mi inkam komii komiyyim ti nu iirar nwowirkakiyim mi kamim simiir kamim yaii niniiyim simiir kigriraowi ikim sima iripa maeyau kwiruwar haingiriyu idwowi. Sima inkamin hos whisinanin si idwo nidwown mi kamim yaii ninii ikim yaii simaka ninii. ²⁰ Mi ta sima niniya saair mhoyian tiki inkamin yipikin hos whisinanin si idwo nidwown mi siir kamim yaii ninii ikim ti wraisu biyeyin mi profet niksisae ikin yipiki biya diminin kirie komii komii tirim wraisu biyie siir whwonkam ida iikamim simiir niksisaeayam hiriinan sairsi haiyim mi sima wi ti diminin hainmakiuin, simiirin sima bidi yonkwowim. Wi siir inig iir nwoi hainanim sima sowiirin ha haiyo mi ina yami itmaigiyo whiyya paekaka siyya paekakin si nwowa saair. ²¹ Mi mhoyiya ti inkamin hos whisinanin si idwo nidwown. Mi kamkiuwim siir yai hiranki nimbunaniniyin ti iikamim dimin biyie biyiekakim yipiki ti wraisu biyeyin siirim, ini siya hampimpit aokao digiyim. Mi siya simiirin ha hampimpit aokao digiyim mi ti ipiyinim ha nitim mi simiir kipim sima ini aeni mi simiir mhiiyim ini hindara yitipiyimpikiyim. Iriig.

Setan siya ienau hirin biewiiyim 1,000na nwokaii

20 Mi mhoyiya karar kigi paekwosim nwirin Adi Komi krimiir Wanin siir om hiranki niti siya tidiiyinin whira nonkwowi mi senin whira mi onkwowi. Tiki tidiiyinin yio ti ieyin mwis karamaeyin yio siirgin. ² Mi siya ha nitin

kimidiniya ti kain yipiki bidi bidiniya mipug niki owin siir igsop aair ini okwokairinaki. Mi siirin Adi Komii siir paekwosim ieya yonkwo mi ti uridyiu biyeyin bii nwoyiyin Setan nikiuwiyin, ti inkam biyeyin yipiki biya Adi Komii siir whwonkam ida nokwowin mi yai yakakiigi saika ninkiyin. Mi paekwosim siya siirin ha haiyin mi ina ikwowaisi-igiyin mi siirin kimidiniya senin aini nonkwokwowin saika yinkin kogrinugi hiriyyar nwoyokiyokiikaeyamim biewi-iyim pariig 1,000. ³ Mi siirin paekwosim siya kabitkaigi tiki ieyin mwis karamaeyin siir mi siya ti ieyin siir anowin ina haignikougiiyin. Mhoiyya siya ie iir haiburgigi mi siya ha nami hinda tinda mi siya wi ii priei nwo rani.

⁴ Mi mhoiyya karar mi kigi ipiiyim inkam komii komiiniyim. Mi karar kigi iikamim simiirar ninidwodwokaii. Mi kara simiir kigiyin mi kara kamim mwo imiirara kaigrimkrip aokaowim simiir kwoinbud imiirin warar mi kigi. Dimusi rani, sima wraisu biyeyin siir inig iir bi hainankim. Mi diminin sima niibirin ti wraisu biyeyin siir whwonkamnan sima siir inig iir bi mi hainankim mi yipiki siir ti diminin siir hainmakiu karamae nwoyim simiir ina mwo imiir. Mi simi-irin Adi Komii siya hidninsiin idwokim. Mi sima mi Kraisiya sima iikam imi-irin biewiiyim wi 1,000na kigriraowi. ⁵ Mi iikamim Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae nwoyiyim sima naowi, sima wi swoki insiin idwo rani, omwai swoki waiyam in taka ii aiirin. Mi ti 1,000 biewiiyim digiyanim simiir mhoiyyan sima wi omwai haniingin swoki waiyai. Tariigina ya Adi Komii siya hidninsiin idwuwana iikamim yipiki biya naokaowim simiir hidninsiin idwuwana biigibii ya saeya. ⁶ Mi iikamim yipiki biigibii Adi Komii siya hidninsiin idwowi omwaiwaiyam yim ti iikamim dimin whirki kimbu karamae nwoyim

yim sima mi simiir kwoinim dimin whirki bi kimbugim. Sima wi maigimaigra nwowi. Dimusi rani, sima wi swoki ao rani mi wi omin paeniyin siir nam tani. Sima ini pris inkamim simiir hiriinan ywowim yipiki dimin taemin Adi Komii siya mi Kraisiya sowaar ninkin imiiaeyim simiir hiriinan mi sima mi Kraisiya sima iikam imiirin biewiiyim wi 1,000na kigriraowi. Iriig.

Setan siirin Adi Komii siya nonkwobumbuninkini mi siya siirin wi paeya kabitkaigi

⁷ Mi ti 1,000 biewiiyim sima digii mi Adi Komii siir paekwosimin ti ieyin mwis karamaeyin siir anowin wi haniingin haiwaokii mi Setan siirin ti ieyin senin siir hiranka nonkwo iuguskii mi siirin wa kigninkin amki. ⁸ Siya nami mi siya wi iki iikam whiekakim hinda tindanim ti nu iirar nwowirkakim wi simiir kisisana ami, iikamim ti om whiso sowaarim Gok mi Megok. Mi simi-irin wi siya niksisaai mi sima ha niti mi wi iripar haingiriyiu o nami iki iikam nhirim simaka nintiwam. Mi ti iikamim simiir kamim yaii niniiyim wi kasa kasa nwo rani, wi whii komii solwaran siiyinkrinim wi simiir hiriinan nwowi inkamki simiir mwainim wi dig nwo rani. ⁹ Mi sima aru hiranka napanii mi wi om komii Jerusalem siir nini kaeyokainii, ti omin Adi Komii siir iikam ima nwoyiyin omin Adi Komii siya naingwokwonanaeyin. Mi sima simiir nisomsom aokaowam kaeyokaii mi paeya Adi Komii siir om hirana saeya niti mi ti iikamim simiir kamim yaii niniiyim simiirin wi saeya niugrimkrip aokii. ¹⁰ Mi Adi Komii siya Setan siir haii mi siya siirin wi whiyya yhiyopkaka si-iyen paekakin siya nwomaiyya saair hiriir kabitmaigii. Mi siya hapairin wi wraisu biyeyin mi profet niksisaai ikin, wi sima iripar namwomaiyiuiwi ta whii aiirarar.

Mi sima hapair nwomaii mi simiir piuum wi kimpipisu prasae kin tani, sima wi hiriir kimpipisuyokiyokiikaeyami iinokiinokin. Iriig.

Iikamim wi Adi Komii siya hidi

¹¹ Mi mhoiiyan karar kigi inkam komiiyim sim nidwokaiiya ipii whisinana Biiyan Inkam Komiiyin saair hiraar nidwokaii. Mi nu ninomoro siir whwonkam ida nwowo yo ina kigugugiyu. Mi sima maeyau kwirminkwirmin bi swoki han-srinyiskaigim sima naogwoprakaiyamin. Niingaka. ¹² Mi kara iikamim inig inigakim mi iikamim inig karam karamim kara simiirar mi kigi. Mi sima ha nitim, kimidiniya inkam komiiyin siir ipii aiir nidwokaiyin siir whwonkam idar ini okwoni mi paekwosimin ha nitin kimidiniya yokwowa hir nwowa saair ini haiwaoni. Mi sima yokwo kwira saair warar yinkin haiwaoki, yipiki iikamim Adi Komii siiram naingwo tibmiiyim yipikin wi hiriya waiyayokiyokiikaeyami saika simiir inig ima nwowa. Adi Komii siya ti iikam imiir hidi, yipiki biiya naokaowim siya wi dimusi hid rani wi ti diminim biiya sima tirim ti nu iir ta yokwo aiir winim wi simiirsi hidi. ¹³ Mi ti iikamim yipiki biiya naokaowim whii komii solwara saair hir mi maeyauwa paeki niuwiya sae mi aokao ikim mi ti iikam bibiyeyim naokaowim sima wi Adi Komii siir whwonkam ida nokwowi. Mi simiirin wi siya hidi. Ti digworaekwowim sima tirim ti nu iir simiirsi. ¹⁴ Mi ti simiir mhoiiyan wi Adi Komii siya tioidwomaii ti digworaekwowim iikam imiir tiraokaowiyim mi maeyauwa iikamim simiir kwoinbud ima nwo aka. Mi siya simiirin wi ta whiia paekaka wi saair hiriir kabitnoudnamaigi mi simiirin wi hir tioidwomaii. Mi whiia paekaka ya kwisaka sima naowan aeya. ¹⁵ Mi ti iikamim yipiki simiir inigim ta yokwowa ti iikamim

yipiki Adi Komii krimiir Wanin saika nwoyokiyokiikaemanim simiir inig imiir wina, saair nwo karam nwowim, simiirin wi siya kabitnoudnamaigi ta whii paekaka saair hiriir. Iriig.

Ninomor nu win iko

21 Mi mhoiiyan kara kigi ninomor nu wino. Ti biiyan ninomor nu biyeyo sowiir kisina owo, sowa mi whii komii solwara saeya yim bidi kigugugiyim. ² Mi mhoiiyan kara kigi Adi Komii krimiir Wanin siir om winin, om win Jerusalem dapiyin. Mi sima Adi Komii siir om iir haiburgigim mi ina yitim nua tiriir. Siya wiga kamki nonkwonam tiriya saeya piuai mwamwaniya ini hiriinan ywowin. ³ Mi karar mi wakaeki inkamin Biiyan Inkam Komii siir ipii aiir nidwokaiyin pi kauwok boinki, wakaeki! Adi Komii siir omaka ini iikamim simiir bopwo nwowa. Mi siya wi simiir bopwo nwowi. Mi sima saika nwowi mi sima wi siir iikam nwowi mi siya wi simiir Adi Komi nwowi. ⁴ Mi iikam imiirin Adi Komii siya tirkii maigimaigra sima nwowam. Mi sima wi swoki ao rani mi wi maigimaigra mi okaramae mi o rani mi wi mi inouninki rani mi wi kimpipisu rani. Dimin taeminim biiyanim yim bidi digiyim.

⁵ Mi inkamin yipikin Inkam Komiini ipiia sae nidwokaiyin siya kariir boinki, kira wakaeki. Kara wi yaeya digworaekwo win nonkwokwoki, tiki digworaekwowim biiyanim simiir kisina okiyanim. Mi siya ina swoki boinkiyim, kira ti digworaekwowim winaowid. Dimusi rani, ti digworaekwowim kara boinkiyim kiriir, yim kaimwowaigim. ⁶ Mi siya kariirin ina swoki boinkiyin, tiki digworaekwowim yim bidi digiyim. Kanakanairgin biiyar nwowin iia digworaekwo whiekak ima niki imbiyam karamae niki owa mi mhoiia

kara wi hiriyar swoki oyokiyokiiyami. Mi dimin taeminim kara tiri mi sima wi kariir inig iir swoki hainani. Mi iikamim ta opa kara hauuwana mhiuno nwomaiya saiir kwiyaeyam naingwowi, kara simiirin wi hinda niingar priihauugii mi simiirin wi saeya tirkii, sima nwoyokiyokiikaeyamamin iinokiinok. ⁷ Mi iikamim kariir yai imiir sibgu wakaeyokna apiyim mi kimar naobudgii mi kima kariir dimin miyik miyikim simiirar tirkripkaii mi dimin biyeyim kimiir tirbuwim simiirin ha nikworipukimaigigi mi iikamim kimiirin ti dimin miyik miyikim kara nimbinim kimiir hauuwam kara wi simiir hauuwi kimiirin. Kara kimiir Adi Komii gin mi wim kima kariir yinisisimkim. ⁸ Mi iikamim yipiki biya Adi Komii kariiram naingwo tibmiyim mi tariinanin sima wi dimin biyie tiram kipi swoki aingwo. Dimusi rani, simiirin wipi tirbuwi, sima mi iikamim yipiki Adi Komii siir nikwowaisiiyim. Mi iikamim yipiki dimin biyieki biyie tirim mi iikamim yipiki iikam nirmi nisomsom aokaowim mi kamim yipiki hii wigmaka nanaeyim mi tiriiginim yipiki nop min nanaowiyim mi tiriiginim yipiki iki uridyiu bibiyeyim sim ninkin imiiaeyim mi tiriiginim yipiki niksisaeyim, sima whiekakarim wi ieyin paekakin siiya paekakin si nwowiyin wi siirarar namswokii. Mi ti dimin bibiyie hiriinanin yim nao kwisaka aeya. Iriig.

Om Jerusalem win ieya

⁹ Mi ti Adi Komii siir paekwosim iriyar nwisu yipiki ti twowim dimin biyieki biyeyim mhoigi mhoiia nimbiyamanin sima nwomaiyim simiir nonkwowim simiir nwirin siya boinki kariirin, wit! Kara kiriirin wiga yipiki wi inkamin sibsibnanin siir nonkwonaei pi saiir nisiimauwi.

¹⁰ Mi siya kariir kwoinbudin siir ha haiyin mi krira ina yamwo mi krira kimidiniya mhiu komiiyin siir mhiu kiugikiu hir yami okwoki mi siya kariirin ina yisiimauugiyin om komii Jerusalem siirin. Ti om komiiyin Adi Komii siya nimbinin siirgisiirarin, siya ina yikiinaiiniyin Adi Komii siir om hirankar. ¹¹ Mi Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyaeyin ini siirar yuyakiyin mi siya bimbiuwi rani, ini siyan jaspada piyin ini siir hiriinan ywowin yipiki iikamkin sim sainiyin umir komii. Mi ti om komiiyin ini opnaina io karamaeya siyanan nwowa ini saiir hiriinan sinimnankiyin. ¹² Mi hiira ti om komii iir nidiyokiyokaiya ya harua harua rani mi anoim saiir nwowim iur whiskwo. Mi Adi Komii siir paekwosim iur nwisu ini ti ano iur whis owiir waikaowim. Mi Isrel simiir piugan iur kwiso simiir inigim ini ti ano imiirar winitimamakuwim. ¹³ Mi ta hiira saiir mirmii mirmiiyim kwiigim mi ti mirmii mirmii kwiyyim simiirin anowim whoim whoima bidi ywonamim. ¹⁴ Sima ta hira saiirin siiya komii komii iur nhiso simiir idwo haigin miriinanmka. Mi aposel kam iur nwisu simiir inigim kamim ti inkamin sibsibnanin siirim, simiir inigim ini ti siiyam simiir idwo hir nwowim.

¹⁵ Mi Adi Komii siir paekwosim yipiki ti digworaekwuwim simiir boinmauwim kariir siya paekopin golni nonkwokwuwim whira nonkwowi. Mi ti paekopin yio ti om komiiyin siir haigin kimairikin mi siir ano ikim mi hir aeyar.

¹⁶ Mi ti om komii siir prieiya mi siir bwaeya aka yo ini hirii hiriinankinar ywowo. Mi ti om komiiyin siir haigin kimairgiyin pariga yimbiyam 2,400 kilomita siir prieiya mi siir bwaeya mi siir prieiya koua siya mi am aeya yim ini hirii hiriinankinar ywowim.

¹⁷ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya

ta hir aairin ina haigin kimairin. Mi siya ta hira saiir priediya koua saeya namkiya siya haigin kimaira siir paekop iir inkamin dimin haigin kimairiyin siir hiriinan mi siya ina yiisiimauugiyin mi pariga yimbiam siir priediya koua hiriir namkiya 55 mita. ¹⁸ Mi ta hira Adi Komii siya tirkiya yipiki ti om komii iir nidiyokiyokaiya siya saiirin siyan jaspa dapiyin siir nonkwokwoka. Mi ti omin siirin Adi Komii siyar miriigin golni mi siya ini opnainan sinimnankiyin. ¹⁹ Mi ta hira Adi Komii siya haigin miriyya ti siiyam simiir idwo mi ti siiyam yim hiniin hiniingim biigi biiyan siyan yio jaspakin. Mi siiya nhis akan yio minkin sapaia mi yio ti siyan yio yhiuwinankin mi yhiuwinanwao rani. Mi siiya nhoumakan yio agetkin. Mi siya whisinankin mi siiya nhiuii akan yio minkin emeralkin mi yio prainankin. ²⁰ Mi siiya iriyyar akan yio whisinin paridnan wokiirimtiowin yio min dapikin sadonikis mi siiya iriyyar nhirakan yio paridnankin mi yio min dapikin konilian mi siiya iriyyar nhisakan yio wirnankin mi yio min dapikin krisolait mi siiya iriyyar nhoumakan yio min dapikin beril mi yio iriipi hiriinan prainankin. Mi siiya iriyyar nhiuiitakan yio min dapikin topas mi siya prainankin mi siya ini sa ywowin mi siya iuurakan yio min dapikin Krisopres mi siya prainan whisinin bidi wokiirimtiowin. Mi siiya iuur nhirakan yio min dapikin haiasin mi siya prainankin mi prainan wao bi nwoyin yio ini sa ywowin. Mi siiya iuur nhisakan yio min dapikin, ametis mi siya paridnankin mi siya paridnan wao rani, ini sa ywowin. ²¹ Mi Adi Komii siya ta hira saiir anowim mikinim umir komii sainiyim min dapiyim pian siirarar nonkwokwokim. Mi ano whiekakim simiir yapayapan ti pian siirarar nonkwokwokim. Mi siyiun om

komiiya hiriir namiyin yio golim yipiki opnainan sinimnaniyim simiirarar haiginkan.

²² Mi kara ti om komii iirin omaka Adi Komii siir inig hainaniya saiirin wara bi kigin. Dimusi rani, Biiyan Inkam Komii siirsika. Adi Komiiyin kirie komiigakin mi ti inkamin sibsibnanin hinda tindan ini sowar kigirkakin mi iikamim simiir whwonkam idan ini sowar mi owo mi ta hiriinan saiirsika tiki omin omaka Adi Komii siir inig hainaniya hiriinankak paniinsi ywosi, iikamim sima hainanam Adi Komii siir inig iir. ²³ Adi Komii siir dimin kibiyin paenan niuyaeiyin ti om komii iirin siyar niuyaei. Mi ti inkamin sibsibnanin siir dimin kibiyin paenan niuyaeiyin yio ini yuikidnan ywowin mi ti om komii iirin siyar niuya haiginiyuwi mi ta hiriinan saiirsika, bie bwano hapairin paniinsi whwoyasi. ²⁴ Mi iikamim omom omomiyim sima niti mi sima ti sowiir dimin kibi komii komiiyim paenan niuyaeiyim ti om komii iir nwowim simiir kigi mi sima wa niti mi wa mi ami hinda tinda. Mi inkam komii komiiyim yipiki dimin taemin whiekakim simiir kigirkakiyim sima wi umir kasakasa hainani rani, ti om komii iirin. ²⁵ Mi sima ta hira saiir anowim ti tir nwowim simiirin wi haiginikou rani. Dimusi rani, wi niigak wara nwo rani. Wi nabie arar nwowiskii. ²⁶ Mi dimin taeminim yipiki iikam ima piuai mi simiir umir ikim, yim wi iki iikamim omom omanim ti nu iirar nwowirkakim wi sima hainanii mi ti digworaekwowim sima hainanii, wi ti om komiiyin siir yainau hir ini haigigigi. ²⁷ Mi iikamim ti om iirin wi dimin biyeyim nhwo niiginiga Adi Komii siya nwoiiyim wi ti om iir haininopkainam tani. Mi iikamim yipiki iinokiinokin dimin biyie tiriyim mi ti iikamim yipiki niksisaeiga ninuuiyim mi ti hiriinan iikamim wi ti om iir wara napninopkainam tani.

Mi wi ti iikamim yipiki simiir inigin ta yokwowa ti inkamin sibsibnanin siir aiir nwowim wi sima simar napninopkainami ti om iirin. Yim ti iikamim yim Adi Komii siya nimbin ima saika hiriyyar nwoyokiyokiikaeyamanim iinokii-nok. Iriig.

22 Mi mhoiyya ti Adi Komii krimiir Wanin siir paekwosimin kariirin siya yiisiimauu opa iikam whinkinsiis haiginiuwiya wadie sima sibgu owam. Mi taka opa Biiyan Inkam Komii siir ipiyya hiranki nitka maeyauwa Adi Komii siya nidwokaiyya mi ipiyya inkamin sibsibnanin siya mi idwokaiyya aka.² Mi ta opa ini hindara kigiguskiya mi saeya ini siyiuim simiir yapa yapar nakiinaniyam digim, siyiuin siir bopwonau. Mi ieyin siir iegbid kwiso paeki bidi yinkin okwokwonamwo. Mi simiir paenidim iikam imiirin sima tiri wadie sibgu oyokiyokiikaeyamim. Mi biewi biewiyim ti paeyim idip idipin iur kwisa budigim. Bwan bwanim sima paenidkinar budikim mi ti paeyim simiir kwowim iikamim makak makakim nupai nupaiyim ti nu iirar nwowirkakim simiirin wi sima ninimniski haiginiuwi wadie sima sibgu owam iinokiinokin.³ Mi dimin taeminim biyanim ti nuin sirim niki tioidwomaigiyim, yim wi Adi Komii siya digiguskii siya mi inkamin sibsibnan ikin sowa wi ti om komii iir nwowi iikamim simiir kigirkakam. Mi sima sowiir inigin wi hiriinan sairirsi hainani.⁴ Mi ti iikamim wi siir whwonkam iir kigi mi siya siir inigin wi simiir mwo imiir hainmimakiuwi.⁵ Mi tapaiirin wi niisimki wara swoki omimin tani. Mi iikamim wi sikwo pae minam naingwo rani, sikwo pae minaka niririya apam siyiu iirin mi wi bieyam mi aingwo rani, ninomor kou hirin. Mi Biiyan Inkam Komiiyiin Adi Komii siya wi hir nwowi mi bie siir maeyauwa wi siya kisina owi mi wi si-

yar niuya iskii mi iikamim yipiki siir yai aiir wakaeyokna apiyim sima wi iikamim iikam kigirkakiyim wi simiir hiriinan nwoyokiyokiikaeyami iinokii-nokin. Iriig.

Jisis siya wi sipi swoki itsauswi

⁶ Mi Adi Komii siir paekwosimin siya boinki kariirin, tiki yayim wari kira winaowidin yim kaimwokikaimwowaigim wi hiriinanar nimbiyami. Mi Biiyan Inkam Komiiyiin Adi Komii siyan yipiki wi profet kamim simiir kwoinim simiir hiurworwokaii mi sima wi siir yai aiir nwoki anaakninkiihaiginiuim. Siya siir paekwosim imiir bidi yikrokiiyim mi sima ha nitim mi iikamim yipiki siir yai imiir wakaeyokna apiyim siya yauuni anaakninkiihaiginiuni dimin taeminim yipiki wi nimbiyami.

⁷ Jisis siya ti hiniina boinkikin kima hoimgakar wakaeki. Kara nitam tiri. Mi ti iikamim yipiki kariir yayim ta yokwo aiir nwowim simiir wakaeyoknam mi ha naingwo tibmiiyim, sima wi maigimaigirar nrowi.⁸ Kara Jonkin mi ti digworaekwowim kara kigim mi ti yayim kara mi wakaekim. Mi ti dimin taeminim kara kigim mi kara wakaeyim simiir mhoiyyan kara ogmwo kimidiniya ti paekwosimin yipikin kariir niisiisimauuin ti dimin taemin imiir siir igmiiga kingiinar ini waisi hiuu.⁹ Mi siya kimidiniya kariir boinki, tiki dimin taeminim simiir kipi tir. Kara Adi Komii siir mii aiir miriigin iikam kimiir hiriinan iripa kima haingiriyu owiya kimiir Adi Komiiyiin saika, kimiir piugana saiiir iikamim naingwo tibmiiyim. Mi iikamim yipiki Adi Komii siir yai aiir boinmimauuiyim mi tiriiginim yipiki iinokiinokin ta yai aiir sibgu waekaeyoknaeyim siir yokwo aiir wina, krma whiekakarim Adi Komii siir miyan iikamkim. Kariir kipi hainan! Adi Komii siirarar hainan iski.¹⁰ Mi siya ina yimpwirwir boinkrip-

kaiyin kariirin, Adi Komii siir yayim ta yokwo aiir nwowim simiirin kipi haigiprakai. Dimusi rani, tiki iyyim ini kingiin nitim ti dimin taemin ima nimbiamanim. ¹¹ Ti digworaekwowim wi kimimin tani wa kwimbiamasasauwi. Mi iikamim yipiki dimin bibiyie tirim yim wi simiirar kintirinu tirkripkaii. Mi iikamim yipiki dimin biyieyim simiirar naingwowim yim wi simiiramar kintirinu aingwokwo kripkaii. Mi iikamim yipiki dimin miyyik tirim, yim wi simiirar kintirinu tirkripkaii. Mi ti iikamim yipiki wadie nwowim, yim wi wadie hiriirar kintirinu okripkaii.

¹² Jisis siya boin, kira wakae. Kara nitam swoki tiri. Kara niti, kara wi iikamim simiir digworaekwowim simiir nauni onkwoni. Mi kara simiirin wi nwoki hauuwim dimin taeminim biya sima tirim mi ti tariinan sima tir ikim.

¹³ Karaigin bii nwowin mi mhoiyya wi karar swoki okii mhoigi mhoiyyin. Biya kara biyar nwowin kara dimin taeminar mi tirkin mi mhoiyya simiirin wi kara sibgu tiri.

¹⁴ Mi iikamim yipiki. Adi Komii siir yai aiirar naingwo tibmiyyim yim ini iikamim yipiki simiir yuis imiir hiisokiyim mi wadie ha nwokiyyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi iikamim ti hiriinan nwowi sima wi maigimaigra nwowi dimusi rani, Adi Komii siya simiirin wa kigninkin apninopkaigi ti omin siir ano imiir napninopkainamin ti paeyim simiir paenidim yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwiyim sima nokwoyokiyokiyim wi simiir whinaei.

¹⁵ Mi iikam bibiyieyim yipiki simiir kwoin imiirar napiyim sima mi iikamim yipiki nop nanaowiyim mi iikamim yipiki hii priinanae priinanaeyim mi tiriiginim yipiki iikam nhirmi nisomsom aokaowiyim mi tiriiginim yipiki uridyiu bibiyieyim sim nankinimiiyaeyim mi tiriiginim yipiki yai priiikysasaeiyim

mi ti hiriinan iikamim yim wi ti om komiyyin siir ano imiir napninopkainam tani. Yim wi idowiiya hirar nwowi.

¹⁶ Jisis kara wi kariir paekwosim iir nikropki mi siya niti siya wi yayim iikamim Adi Komii siir piugana saiirim iki omom omomim simiir nwowim wi simiir nanaakninkilhaiginiuwu. An Kara Devidni piugana saiirgin mi an kara siir piugana saiir yiniekin. An Kara ini nauunin ninomor kou whwoyawiiyyin mi nugak aiirar nadigiuyakwokiyin ini siir hiriinan ywowin.

¹⁷ Adi Komii siir naeyiuin mi inkamin sibsibnan nwo ikin, siir piugana saiir iikamim mi wiga yipiki siir wignan nwowa, sima iikam imiirin ti hiniina boinkikim, kima wit. Ti iikamim yipiki ti yai imiir wakaeyim sima ha boinki, kima wit. Mi iikamim yipiki kwoinki haeyim yim ha wit ta opa yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwana sima sibgu oyokiyokiikaeyamam saiir kwiyaeyam. Mi sima wi hinda niinga niinga priikwiyaei wi umir aka nwo rani. Iriigi.

Nikopkaigiyar yai aeya

¹⁸ Kara Jonkin. Kara iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyim kimiir boinkii mi ti digworaekwowim yipiki wi mhoiyya nimbimbiyami ta yokwo aiir nwokaiyim, kara kimiirin pi igao yai hiniina boinkii, iikamim yipiki yaeya yai nhirim ti yayim ta yokwo aiir nwokaiyim simaka ninkin winkii mi simiirin wi Adi Komii siya nonkwobumbuninkini ya yokwo aeya boina saiir hiriinan. ¹⁹ Mi ti yayim yipiki kara winkiyim ta yokwo aiir nwowim simiirin iikam nhirkim niinaki mi mhoiyya simiir digworaekwowim yipiki ti pae iir nwokaiyim yipiki iikam imiir whinkinsiis haiginiuwiyin wadie sima nokwoyokiyokiikaeyamam inokiiinokin yim wi Adi Komii krimiir Wanin siya swoki haii. Mi siya simiirin wi ti siir om

komiiyin wi siir hir kigninkin o rani. Niingaka.

²⁰ Mi inkamin yipiki yai imiir nanaakninkiiyin siya boin, ihi, kara wi kapi nitsauwi. Biiyan Inkam Komii Jisis, krīma whiekakarīn kwoin whirua

nwokikim mi ha boinkikim, kira ha witsau.

²¹ Kara ha naingwowi krimiir Biiyan Inkam Komiiyin Jisis Krais siya dimin taemin miyyiki miyyik imiirar tirkin iikam kimiirin siir yai imiir napam. Iriig.